Adam goddam super quattuor libros sententiarum.

¶ Venūdātur parrhisijs a Johāne Granion eiusdē ciuitatis bibliopola i claustro Brunello p̄rope scholas Decretoꝝ e regione diue virginis Marie.

¶ Cum p̄iuilegio Regis

Adam goddam super quattuor libros sententiarum.

¶ Uenūdātur parrhisijs a Johāne Granion eiusdē ciuitatis bibliopola i claustro Bzunello pzope scholas Decretoz e regione diue virginis Marie.

¶ Cum pziuilegio Regis

¶ Johãnes solo cognomento maior theologor minimus eruditissimo viro Mattheo galtero doctori theologo ima iuris monasterij abbatẽ electo. S. D. P.

Go eam ne dicam fortunæ sed ethereę cuiusdam sortis electionẽ cũ ipe reputarẽ prudẽtissimevirorũ demiratus sum qua ĩ pastorem & via quidẽ honestissima quam spũssancti dicũt assũptus fueris nõ multorũ more violẽter intrusus es sed ingenuus cõuẽtus filius & cœnobita itegerrimus ita q̃ sicut ĩ aplorũ actibus sup Matthiam sors aplatus cecidit sic sup Mattheũ archimãdritæ sors requieuit. Nõ potui nõ tibi gratulari. gratulari doctis oĩbus: gratulari nro sęculo itavt fortuna prius cęca ĩ tevno oculos recuperasse videat q̃ totiẽs idignos ꝓmouere solet. & quid mirũ cũ amicorũ precipuũ cũ quo ĩ sũmulis amicitiæ & charitatis iecerim fũdamẽta quæ viginti ãnos coaluitad honorẽ sublimẽ more Aaron vocatum cõtẽplar attamẽ cũ ĩ præsentiarũ desinẽte nr̃i laboris fœtura impressioni Adæ inuigilaremus q̃ hactenꝰ calcographis nõdũ erat pr̃tatus placuit ip̃m noi tuo dicare. Si vero inter legẽdũ q̃damvngue & obeliscis ꝫmaculanda comperiant nõ id mirũ videat cũ inter multa exẽplaria vix duo visa sũt cõformia necie dulũ castigatorẽ me fuisse pmiserũt quotidianę lectiões nr̃i quarti emũctu rę & tumultuaria quæ intercedere solẽt negocia: tñvt cũ q̃ est hoc munusculum accipito Vale felix.

¶ Elegiacum carmen.

Qui fuerat tenebris perfusa latentibus olim
Clarior igniuomo lima nitore micat.
Qui fuerat quondam mendis fallacibus asper:
Splendicat ex omni sorde politus Adam.

¶ Le Roy nostre sire a donne pviuilege trops ans a Jehan granion & a Poncet le preux/ Libraires iurez de luniuersite de Paris. pour ce present liure Adam sup senteñ. de imprimer ce dit liure. Et defent a tous aultres iprimeurs & libraires de ce Royaulme de nõ iprimer ne faire iprimer vendre/ ne distribuer aultres que ceulx que lesditz libraires auront fait imprimer de ce iourduy. xvj. iour dauril. M. cccc. & xij. sur peine de cõfiscacion desditz liures & damãde arbitraire Donne a Bletz le. xij. iour d̃ Mars. M. cccc. & xj. auant pasq̃s. Par le Roy ainsy syne Geffroy.

¶ De vita Ade.

Itam autoris nusq̃ me legisse memini: aliqua tamen quæ per eius & aliorum monimẽta innotescũt scribere enitar. Nãa ex insula britãnia ea ĩ parte quã angli colũt oriũdus est cognomẽto goddã alias voddã ꝓfessiõe minoritanus Oxoniẽsis achademiæ (quæ ea in tẽpestate viros celebres emisit) doctor Lõdonijs ãglorũ regia Oxonię & Norwici plurimũ moratus quibus in locis duas sentẽtiarũ lecturas peregit Okam & Catonis cõtẽporaneus. vtrũq̃ in scholis respõdẽtem audiuit. materias positiuas & faciles necnõ præcedẽtiũ nexus intricatos & inutiles aspernatus: theoricas theologas pertractat interserẽdo scđm sententiæ oportunitatem philosophiã moralẽ & naturalẽ vtilẽ acriter ꝓspicue: succincte & solide oĩa prosequens sentẽtias ab eo scriptas nullibi offendi: earũ succũ & medullã Henricus oyta a centũ & viginti annis abhincextraxit quẽ sententias Adæ appellamus eũ nõnũq̃ abbreuiauit vt in quarto in materia de quãtitate videre est: in oĩbus librarijs & in caracteribus optimis Adã inuenimus q̃ viro erat magnæ laudi si eꝰ librũ habuissemꝰ lubẽti aĩo eũ calcographis tradidissemus sed illustris viri & eruditi Petri menenes lusitani ĩ theologia bachalarij exẽplar ꝓcurauimus mediocriter castigatũ q̃ imitari ꝓ maiori pte eleborauimus curãtes vt tabula alphabetica ad folia & colũnas adderetur. Et si ꝓ secũdo aut tertio loco inter angliæ lr̃atos certauerit a duobꝰ sic ei resistit̃ vt quotũ locũ inter eos optinuerit a mulis nõdũ accepi. Primam sedẽ iam diu venerabilis beda pacifice adeptus. tũ qa Oxoniã (sicut athenas homerus) antecessit. tũ quia in scriptis bibliacis cõmẽtarios: annales patrias: calculatiões: tẽporũq̃ supputatiões studiosissime cõposuit & si sedẽ scđam septuagita annis Alexãder halẽsis iure qdẽ optimo vẽdicauerit ab Okam & Adamo ꝓ eadẽ dimicatũ ẽ sz̃ ob veterũ maiestatẽ & vt lite pẽdẽte nihil innoueť scđo adhuc loco gaudeat Okã & Adã accedũt ĩ logica & vtraq̃ philosophia pares: in sentẽtijs Okam ãpullosus & diffusus Adã digestus & resolutus si Guillermi dyalogꝰ nõ obstiterit palmã a priore surriperet posterior sublimiingenio & audaci Guillermus excelso & solido Adã ille rugosa frõte dimisso supcilio micãtibus oculis tanq̃ vir bellator ab adolescẽtia suadẽdo dissuadẽdo seriose disputat. hic serena frõte eleuato supcilio ridẽdo singulis gratus: oĩa diluit quocirca neutrum alteri præferã hęc sunt quæ de autore & vicino in presentiarum scribere libuit.

¶ Tabula alphabetica Ade.

Tabula

Abrahe ꝓceptū de imolatõe filij qualr intelligitur fo.32.co.1.
Acceptare ꝑt de⁹ aliquē advitā eternā ipo iuxto nec iformato caritate causa ta. fo.63.co.2
Acceptare ꝑt de⁹ iacob z nõ esau nullo dono patri volito. fo.63.co.3.
Acceptat de⁹ puulos baptisatos ad vitā eternā ꝓpter solū habitū fo.64.co.1.
Acceptauit de⁹ ab eno quē semel acceptat lz nõ semp sit dign⁹ vita eterna. fo.66.co.4.
Acceptatio diuina sufficit ad hoiem esse chax vel acceptum. fo.67.co.1.
Acceptatio dina an magis respiciat itẽ sionẽ boni actus vel conatos volũtatis fo.105.co.2.
Accidẽs nõ estiõ accis q accidit lz qz natum accidere fo.52.co.4.
Accis ꝓdicat de deo nõ sequitur igit deus est mutabilis. fo.59.co.4.
Accidẽtia nõ hñt naturā ex qua lz iq fiat. f.58.c.1
Accidẽtia eiusdẽ speciei distincta pñt esse simul i eodẽ subiecto adequato fo.93.co.4
Accis z substãtia nõ sũt ꝓpe cõparabilia. f.19.c.3
Accia hostie ꝓsecrate an possint nutrire. f.142.c.1
Adã putauit vxori mozẽ gerere z ꝓpniam venã habere fo.99.co.3.
Adiectiue z substãtiue pñt accipi ptcipia. f.79.c.3
Adulteriũ est peius furto fo.150.c.1.
Affirmatio z negatio nõ ꝓcedunt in dinis nisi hite ex fide vel ex determinatiõe ecclie vel ex his q̃ sequũtur fo.57.co.1
Act⁹ exterior an addat z augeat meritũ act⁹ interioris. fo.2.c.4.
Actus exterior ad qd reqritur ibidẽ.
Actus vere penitẽtis sũt triplices fo.5.col.3
Actus aliq lz in charitate facti nõ sint eterne vite meritorij ibiõ
Act⁹ ceteris paribꝰ meliores sũt ꝑfecti solũ amore dei z tusticie fo.5.co.2.
Actus quo videt xp̃us z creatura nõ est idẽ quo videt xp̃us creatura z alia creatura fo.7.co.1.
Actũ bnficũ succedere alteri sibi nõ equualẽt nõ inconuenit ibidẽ.
Actu eodẽ põt aliqd diligi itẽ ser remisse. f.4.c.4
Actũ vt sit xp̃uosus nõ oz distincte cognosci. ibidẽ
Actus a indifferẽs z b bon⁹ ex gñe facti cũ equali charitate sũt meritorij fo.17.co.2
Act⁹ volũtatis quadrupl̃r difficultãtur. fo.19.c.3
Actio nõ ꝓuenit a cã ꝓtigẽte equalr fo.22.c.4
Actio volũtatis an eque meritoria sit si ea deus solo causaret fo.22.co.4.
Actio nõ est agẽs nec forma ibidẽ
Act⁹ istãtanee elicit⁹ a volũtate ꝓtinuat. f.17.c.4
Actũ meritoriũ an efficiat charitas. fo.31.co.4.
Act⁹ reflex⁹ nõ est sine imꝑio volũtatis. fo.36.c.4
Act⁹ mim⁹ nõ ē dãd⁹ spẽ naturaliũ agẽtiũ. f.53.c.3
Act⁹ diligẽdi deũ sup oia ẽ infinit⁹. fo.511.co.3
Act⁹ diligẽdi ante charitatẽ infusã z post an sint eiusdẽ rõnis fo.63.co.4.
Act⁹ diligẽdi liber magis hz rõnem acceptabilis quocũq habitu via tozis ibiõ
Act⁹ charitatis nõ est ex natura sua acceptabilis fo.64.co.1.
Actũ intẽsiorẽ ꝓducit volũtas cũ charitate q̃ sine ea. fo.64.col.2.
Act⁹ eiusdẽ speciei cũ meritorio nõ ẽ meritorius fo.64.co.4.
Act⁹ meritorij reqrit q sit moralr bon⁹. fo.65.c.1
Act⁹ meritorij ꝑncipalior ē cã gra ibiõ
Actuitas forme attribuit illi q̃ iformat. f.67.c.3
Agẽs quodlz i agẽdo repatit fo.70.co.1
Act⁹ pcti ꝑmissiõis qualr cãt hñtũ xp̃us. f.70.c.1
Act⁹ meritorij duplex ẽ causa. fo.71.co.1.
Act⁹ cũ equali caritate nõ sp sũt eq meritorij. ibiõ
Actus meritorij cõtinuatio qualr auget charitatem. fo.97.co.1.
Actus charitatis an sit magis meritorius ꝓpter charitatem cum ipso acquirit fo.71.co.1.
Act⁹ meritorius an ꝓpter sui augeat gram. f.97.c.4
Actuũ similium cõtinuatio an augeat meritum. fo.99.co.2.
Actus intellectus qualr differũt fo.111.c.4.
Actus bonus q̃q; ꝑplus premiatur a deo q̃ magis bonus fo.110.co.3.
Actus idẽ an põt esse meritorius z demeritorius fo.114.co.1.
Act⁹ idẽ nũero põt esse diuersor fo.130.c.1.
Agens naturale equaliter se habet ad ꝓducenda. fo.136.co.1.
Agens naturale solum agit materia concausante. fo.137.col.4.
Agẽs naturale põt ꝓducere formã substãtialez in eucharistia fo.138.c.1.
Agẽs naturale ꝓt⁹ ꝓducit vnũ effectũ i subiecto q̃ alium. ibidem.
Agẽs nãle nõ pt regenerare sicut gñare. f.139.c.4
Act⁹ exterior quare ẽ ꝓhibitus fo.150.c.1.
Albedo dat eẽ albũ nõ eẽ accis fo.59.co.1.
Albũ z nigrũ põt eẽ idẽ nũero simul fo.66.c.1.
Albius est aliqd alio duplr fo.66:co.3.
Albedo ẽ ad se color z similitudo ad alio. f.76.c.1.
Albedo intensa z remissa sunt eiusdẽ speciei qualitatis sed nõ ꝑfectionis. fo.94.c.4.
Amor an distinguit a cognitiõe fo.9.co.4
Amor naturaliter causatus requirit cognitionez primam. fo.9.co.4.
Amor nõ semp est delectatio fo.15.co.3.
Amor distinct⁹ a desiderio an sit delectatio. f.16.c.1
Amari z odiri põt idẽ simul fo.18.c.3
Amor crescit crescente noticia sed non semper. fo.24.co.1.
Amor est duplex naturalis electiuus. fo.33.co.2.
Amor z odiũ nõ ꝓtianẽ nisi respectu eiusdem; idiuidui. fo.54.co.3.
Amor z notícia est triplex ibiõ
Amor ãgeli que fuit primũ pctm̃ ꝓcessit a notícia dei prius clara ibidẽ
Amor electiuus presupponit cognitionẽ cõpositi. fo.54.co.1.
Amor inordinat⁹ ꝓpaboli a multiplici noticia ꝓcessit ibiõ
Amor pri⁹ ꝓcessit a xp̃o coiter accepto ibiõ.
Amor dei quare oz maior vel minor fo.52.c.2
Amari an pt tm̃ res nõ spata sicut spata. f.132.c.2.
Amicus qs põt fieri de nõ amico nulla mutatione in eo facta fo.59.co.4.
Angelum non posse habere primũ actũ a se qualr intelligitur fo.21.co.3.
Angelus potuit peccare in primo instanti sui esse fo.27.co.1.
Angel⁹ in instãti creat⁹ an põt ꝓducere actũ diligẽdi deũ ita cito sicut potest fo.27.co.2.

Alphabetica

Angelum malum creat deus an sit ꝓpõ possibilis .fo.47.col.4.
Angel⁹ hz spes rex sibi infusas fo.33.co.2.
Angeli qualr indigẽt locutione ibiõ.
Angeli ante lapsũ moyses z paulus in raptu qualr viderũt deum fo.36.co.2.
Angel⁹ z aia btã nõ tot quin ꝑles cognitiões altri⁹ rõnis lz nõ eiusdẽ speciei pt recipe. fo.36.co.4
Angel⁹ z hõ scire potuerũt lz nõ ꝓficere. f.61.co.1
Angelus minus tpe potest percipere q̃ purus homo fo.94.co.4.
Angelus non põt solem perpendere in quolz imitati alicuius hoze fo.119.co.4.
Angelus mal⁹ an ꝑscire potuit casũ suũ. f.122.co.3
Angel⁹ z adã sciẽter peccauerũt fo.126.co.1
Angeli fuerũt btι est ꝓpõ ptingẽs fo.127.c.2.
Angel⁹ gabriel an potuit eẽ falsus nũci⁹ vl mẽdax in annũciatiõe xp̃ginis fo.129.co.1
Angel⁹ affirmat⁹ põt peccare mortalr. fo.132.co.1.
Angeli supiores p pauciores spẽs ꝑa cognoscũt q̃ inferiores p plures fo.132.co.3
Angel⁹ nõ põt distincte cognoscere infinita. f.136.c.2.
Angulus ptingẽte qs est fo.9.co.3.
Adnichilare nõ põt creatura fo.137.co.3.
Adnichilatio vel creatio qd reqrũt. ibiõ.
Adnichilat gra a solo deo ibiõ
Aia eodẽ actu videt xp̃ũ z creaturas. fo.6.co.1
Aia eodẽ actu quo videt xp̃ũ põt videre creaturã lz nõ oẽm possibilẽ fo.43.co.2
Aiavl angel⁹ põt cãre dilectionẽ successiue. f.7.c.1
Anima christi qualiter nouit oia que verbum in ipso fo.25.co.3
Aia cũ sit vna qualr multiplex oz fo.46.c.4
Anima quare dicitur ꝓportio superior z inferior. fo.47.co.2.
Aia z deus volũt per intellectũ z intelligũt pervoluntatem fo.57.co.2
Aia sim diuersas rões pertinet ad diuersa prędicamenta fo.47.co.2
Aia ẽ nobilior qz vult q̃ qz itelligit fo.47.c.3
Aia btã põt simul gaudere z tristari fo.35.c.4
Aia dat hoi eẽ aiatũ z tñ nõ dat ei eẽ ptẽ cũ tñ sit pars fo.58.co.4.
Aia nõ põt eẽ accepta ad vitã eternã quacũq forma supnaturali ipam insirmãte fo.64.co.1
Aiam xp̃i esse perfectiorẽ aia tude itelligiẽ multipliciter fo.70.co.1.
Aia intellectiua non habet gradus realiter differentes fo.70.co.2
Aia intellectiua nõ est plures nec põt eẽ ibiõ
Aiax itellectiuax vna nõ est nobilior altera substãtialr lz plumẽ intellect⁹ sibi cõnaturale ibiõ
Aiam xp̃i an põt de⁹ meliorare fo.93.co.2
Aia bruti est forma extẽsa fo.16.co.1
Aie rationales sunt equalis capacitatis obiectiualis sed nõ naturalis fo.104.co.1.
Aia xp̃i est capax maioris ꝑmij q̃ hẽat fo.104.c.3
Aia btã duos hz act⁹ ab ipa z deo realr distinctos et lumine glorie fo.108.co.1
Aia xp̃i lz sciret oia q̃ deus nõ tñ esset equalis sapiẽti e cũ deo fo.115.co.3.
Aia xp̃i si esset sapiẽs sapiẽtia icreata nõ tñ hẽret equalẽ sapiẽtiam cũ deo fo.116.co.2
Anima xp̃i non est apta frui subiectiue fruitione increata fo.117.co.1.
Aia xp̃i nõ ẽ sapiẽs sapiẽtia icreata fo.117.co.3.
Aia xp̃i qualr ẽ beatior q̃ alia creata. fo.116.c.4
Aie xp̃i vnio ad verbum potest stare sine cognitiõe illius aie fo.117.co.1
Aia xp̃i si cognosceret per noticiã increatã cognosceret infinite fo.117.co.2
Aia xp̃i an sit bona summa bonitate sibi possibili fo.136.co.2.
Aia xp̃i an sit ꝑfectiõis infinite ibiõ.
Anima humana creatur a deo et nullomodo ab homine fo.140.co.1.
Aia vna tm̃ est in hoie ibiõ.
Appetit⁹ rõnalis creature satiari põt p actũ finitu sed nõ per obiectũ finitũ fo.39.co.1.
Appetit⁹ bruti z rõnalis cõsimiles sũt respectu forme i eis recepte sed nõ respectu obiecti ibiõ
Appetit⁹ sensitiuus nõ põt eẽ sine cognitiõe nec fames nec sitis fo.54.co.1
Appetitus contrarij qualiter possunt esse simul in eodẽ loco fo.147.co.1
Aqua corpus tangit z cor abluit qualiter intelligitur fo.138.co.4
Arguere ab absolutis ad cognotata positis positũ non valet fo.128.co.2.
Aristotelis regula de contradictorijs qualr intelligitur fo.44.co.4.
Articli de dinis ꝓnis lz sint distincti tñ p pluzum quelz diuina ꝑscia cõcipit fo.45.co.1.
Articul⁹ dicens aiam xp̃i eẽ ꝑfectiorẽ aia inde qs sit z qualr intelligitur fo.70.co.1.
Assecuratio rei reuelate a q̃ põt fieri fo.122.c.4.
Assensus aie xp̃i an põt nõ fuisse assens⁹. f.117.c.2
Assensus certus potest haberi de futuris ptingẽtibus p reuelationẽ fo.122.c.4
Aũs volẽs anvelit ꝓns fo.7.co.2
Augmẽtatio z diminutio gdualis fit p additionẽ z substractionẽ silis forme i specie fo.52.co.4
Augmẽtatio forme extẽsiua qualr fiat. f.66.c.3
Augmẽtat hñtus xp̃utis act⁹ meritorij⁹. fo.7.co.2
Augmẽtatio pt fieri sine augmẽtatiõe simplr imo et sine noue rei gñatiõe fo.93.co.1.
Augeri ꝑpe dñr aiata z nõ forme fo.95.co.2.
Augmẽtatio forme an sit motus z mutatio quibꝰ z forma moueatur fo.95.c.3
Augmẽtari z alterari sil põt eadẽ res ibiõ.
Augeri an põt charitas ꝑ actũ intãtaneũ. ibiõ
Augmẽtũ gre an põt qs merere i ꝓmo instãti quo sibi infunditur gra fo.98.co.1.
Augmentum charitatis an semper sit bonum hominis fo.106.co.3
Augetur meritum per opera necessitatis vel preceptι. fo.99.co.2.
Augeri pt charitas q̃diu hõ viuit fo.99.co.1.

¶ Sequitur de B.

Baptism⁹ z circũcisio restituunt gradũ q̃ fuisset i iusticia originali fo.39.co.2.
Baptismi xp̃ute null⁹ gd⁹ ꝓmij dat i mortali pctõ baptisato fo.63.co.1.
Baptisatus ab infideli an suscipiat gram z caracterem fo.140.co.2
Baptisatus sub cõditõe an recipiat gram añ ꝓditionis cõpletẽtũ fo.140.co.2
Baptism⁹ an admittat cõditionẽ ibiõ
Baptisari an põt altꝰ simul a duobus sacerdotibus fo.140.co.3.
Baptisat⁹ a mãco z muto an sit rebaptis. f.eo.c.4

Baptisari an possunt simul duo a sacerdote tantū vnū volēte baptisare ibiō.
Baptisar⁹ in ludo an sit rebaptisād⁹. fo.141.co.2.
Baptisari se factens sciens se esse baptisatū an sit bis baptisatus fo.eoō.co.3.
Btitudo quos actus includit fo.126.co.1
Btitudo capitur septē modis fo.15.co.2.
Btificat se ptialr alia beata fo.33.co.1.
Beator voluntatem esse confirmatam intelligit multipliciter ibidem.
Btitudinē expertā an odire possit aliqs vel velle miseriam expertam fo.36.co.3.
Beati oēs volūt esse qualr intelligit ibiō
Btitudinis actualis cogitatiōis cogitatio subest imperio voluntatis ibidem
Btūs est securus de sua btitudine fo.37.co.4.
Beatus qualiter cognoscit gaudiū alterius beati z de ipo gaudet fo.38.co.1.
Btō oim qō est p gaudiū ibidem
Btō naturalia gaudio replētur fo. eoō.co.2
Btō vn⁹ est alteri ,ppinqor alteri remotior ibiō
Btūs qualr diligit se plus ꝙ deū ibiō
Btūs nō pōt eē aliqs sine fruitiōe trinitatis increate z securꝰ eēt de eternitate gaudiū fo.40.co.1
Beatifico statim non repugnat habere displicentias fo.54.col.3.
Brīnō obtinēt ꝗcqd volūt p sibi devotis ibiō
Beati non tenentur semper se conformare deo in volito fo.18.co.4.
Btis nō venerat ꝗcqd fiet eor devot fo.55.co.3
Beatitudo est primum volitum illius cui confertur gratia fo.43.co.3.
Beatitudinis certū graduz an pōt mereri in pctō mortali existens fo.65.co.1
Beatitudines nō opz esse equales equalibus intellectibus fo.70.col.1.
Btitudo optima possibilis nō ē dāda fo 99.co.2
Beatificus actus pōt succedere alteri in eodem beato fo.6.co.1.
Beati non habent cogitationes volubiles qualr intelligitur fo.109.co.2
Btī pīt hre duas visiōes beatificas ibidē
Beatior nō facit quē ꝙ cognitio pfectior ibiō
Beatificavisio licet non semp duret in beato tn sp erit beatus fo.109.co.3.
Beata vita nō est beatitudo formalis sed beatus quē informat ibidē
Btitudo q de⁹ est ē btitudoaie xpi z tn aia xpi nō est illa btitudo nec illa btā formalr fo.116.co.4
Beatior qualr est aia xpialis creatura ibiō
Beatitudo creata nō potest saciare formaliter ni si informet fo.117.co.1.
Beati cognitio representat deū alr ꝙ est qualiter intelligitur fo.117.co.2
Beata visio valet ad cognitionē diuinā tā absolutā ꝙ regulatiuā ibiō
Btī multa scīūt hitu q nō scīūt actu fo.126.co.2
Beati fuerūt angeli est ,ppō ptigēs fo.128.co.1
Beata visio an sit securitas de eternitate beatitudinis fo.127.co.4
Btitudo qualr pōt destrui fo.128.co.2.
Beatus eodē actu videt deū et indicat patrē dīlī gui a filio fo.130.co.1
Bonū infinitū dz eē de⁹ clare visus fo.34.co.3.
Bonitas dīna nō pōt eē cā suspēdēdi actū dilectionis respectu clare vise ibidē.
Bonitas diuina clare visa pōt odiri ibidē
Bonitas moralis diligitur p rez subiectum,eius p accidens fo.52.co.3.
Bonus pōt fieri aliqs sine mutatiōe alicui⁹ sibi superaddit. fo.eoō.co.4.
Bonitas diuina pfone ē sapiētia tn bonitas dina nō est sapiētia pfone fo.56.co.3.
Bona mortificata per peccatum reuiuiſſent per gratiam fo.110.co.2
Bonitas moralis actus interioris est bonitas moralis actus exterioris fo.149.co.3.
Bona facta p dānatos qualr ,psint eis. fo.152.co.3
¶Sequitur de C.
Caliditas ē res distincta a re calida fo.93.co.1
Calor ignis potest remitti sine frigoris introductione fo.67.co.1.
Capacitas aie est finita tn nō pōt tātā qualitatē recipere cū maiorē possit fo.2.co.3
Capacitas aie est multiplex.
Capacitas alicui⁹ q̄ est fo.3.co.1.
Capacitas aūt penes qd mēsuratur fo.109.co.1
Caracterem et gratiam an recipiat baptisatus ab infideli. fo.14.co.2.
Carētia gre qualr est causa pcti fo.7.co.1
Charitas maxia possibilis nō ē dāda fo.2.co.3
Charitas nō fuit tāta i sorte ꝙta fuit i platone dū vixit z tn eque premiabunt fo.19.co.3
Charitas non est effective ab anima sed subiective fo.19.co.3
Charitas an cōcurrat ad actū meritorū vel tān ornamentum fo.31.co.4.
Charitatē actualē vel hitualē dīni dilectionē hīs pōt cognoscere deū qui est dilectio fo.36.co.3
Charitas capit dupliciter fo.89.co.2.
Charitas increata ē necessaria ad saluādū ibiō
Charitas creata qualiter sit vel non necessaria ad saluandum ibidē.
Charitas extollit oēm hitū acquisitū ibidē
Charitas est appropriata spūi sctō ibiō
Charitatē informatā nō existere credere erroi nō est dānatus ab eccl̄ia fo.62.co.4.
Charꝰ eē sine charitate causata ē possibile ibiō
Charitas causata propter quid ponitur z requiritur fo.62.co.3
Charitas actus ex natura sua nō est acceptabilis a deo fo.64.co.1
Charitas ifusa an sit cā principalior actus meritorū ipsa voluntate fo.65.co.2
Charitas maior an semper reddat actum magis meritorium ibidē
Charitas an sit forma vel decor act⁹ meritorū ibiō
Charitas nostra et non fides nostra dicitur deus. fo.65.co.3.
Charitas increata tm fecit ad actū sperādi z credēdi sicut z diligēdi ibiō.
Charitas creata est instrumentale agens act⁹ meritorū. ibidē
Charū vel acceptū etiā nō est denoiatio intrinseca sed extrinseca sed acceptio diuina fo.66.co.4
Charitas et pena eterna possunt stare simul. fo.67.co.1.
Charitas charitati nō repugnat fo.69.co.2
Charitas nō corrumpitur nisi aduentēte peccato mortali fo.eoō.co.3.
Charitatem qualiter habuerunt patres antiqui. fo.70.co.4.

Charitas an reddat opus bonū ex gne factum in pctō mortali meritorium. ibidē.
Charitas qualr augeretur. ibidē.
Charitatē optare nō sp est meritorium. fo.72.c.1.
Charitas qualiter fit. fo.73. co.2.
Charitas seu quelis forma an pōt fieri maior ꝙ prius nullo superaddito. fo.115.co.3.
Charitatē intensiorē habens inclinatur ad perfectiorē actū. fo.116.co.4.
Charitas qualr est ꝙta. fo.94.c.4.
Charitas an pōt augeri p instātaneū. f.94.c.3.
Charitas an reddat actū quo acquirit magis meritorium. fo.70.c.4.
Charitas non est plenissima in via immo semp potest augeri. fo.99.co.1.
Charior est petrus in infinitum lino et tn non est infinite carus. fo.eodē.co.2.
Charitas crescit in hīte eā per continuationem suor operū. ibidē.
Charitas an crescat per mora tpis. ibidē.
Charitati maxime possibili sp potest fieri additū in infinitum. fo.106.c.4.
Charitati vie,pportionat pmiū prie. f.107.c.3
Charitas hitualis acquisita potest minui prius ꝙ corrumpi totaliter. fo.109.co.3.
Charitas acquisita generatur ex actib⁹ hitibus actus contrarios. ibidē.
Charitatis actus ꝙ infuse tā acquisite potest minui. fo.11.co.1.
Charitatꝭ feruor potest minui pventalia. ibidē.
Caritas ifusa pōt absolute minui ex essētia. ibidē
Charitas est ois virtus. fo.111.c.4.
Charitatis feruor nō potest totaliter tolli pervenialia. fo.eodē.c.1
Charitas qualr minuit cupiditatē. fo.113.c.2.
Charitas infusa nō contrariatur virtualr nec formaliter cupiditati. ibidem.
Charitatis pceptū nō obligat alias ꝙ ad velle se saluari. fo.125.co.4.
Causa totalis quid est. fo.18.c.4.
Causa contingens equaliter nihil agit qualiter intelligit. fo.22.co.3.
Causam alicuius esse aliquid ars generalis pro ducēdi. fo.24.co.1.
Causa conclusionis an fuit ipse pmisse. ibidē.
Causa p se suspendēdi actū dilectionis dei nō pōt esse bonitas vel entitas diuina. fo.34.co.3.
Causalis motio affectiua vl finalis q̄libz quēcēs vni persone diuine cōuenit cuilibet. fo.43.co.3.
Cause essentialiter et accidētalr ordinate qualr inter se differūt. fo.49.co.3.
Causa scīa non solū in essēdo essentialiter dependet a deo sed etiā in causando. fo.71.co.1
Causa prior qnqz depēdet a scīa i causādo .ibidē
Causa vltis in causando multa alicuius rōnis non requirit causā inferiorē. ibidem.
Causam aliquā depēdere ab alia vel agere invirtute alterius intelligitur dupliciter. ibidem.
Cause plures totales finales an possunt eē respectu vnius et eiusdē effectus. fo.50.c.1.
Causa respectu sui effectus ē indeterminatior ꝙ ecōuerso. fo.eodē.co.1.
Causa cuiuslibet effectus,productiva,producēdi bene eque est intellectus diuinus sicut voluntas diuina. fo.57.co.2.
Causalis ista nō valet quia deus vult hoc esse vel fore hoc est vel erit. ibidem
Causa per accidens et occasionalis pcti est gratia. fo.62.co.1.
Causa successionis est sola impugnantia virtualis. fo.66.c.1.
Cause quibus quis potest sine ,culpa ,proprīa sed non sine causa. fo.50.co.3.
Causa nō cognitionis est paruitas obiectorū cum limitatione potentie cognitiue. fo.113.c.4.
Cause prescie dine an sint res future. fo.87.c.1
Causa prima contingentie futurorum est libertas diuine voluntatis. ibidem.
Cecitas rationis et corporis qualr differūt a vna excusat a pctō et alia non. fo.72.co.4.
Cecus polluēs alienā vxorem credens esse suā nō est reus adulterij. ibidē.
Cecitas est similis ignorantie. ibidem.
Ceteris paribus capitur dupliciter. fo.65.c.2.
Clericus minus btūs qualiter plura scit ꝙ rusticus magis beatus. fo.5.co.1.
Chymera non potest non esse figtur ergo chymera est. fo.59.c.3.
Circunlocutio personarū in termīs diuinis qualis debet esse.
Circulatio actuū hitū an sit ponēda. f.53.c.2
Circūstātia tpis vtrū facit ad meritū.
Cognitio infinitorū est infinita. fo.6.c.1.
Cognitio est cognitio sui ipius eadē qua cognoscitur vel diuersa. fo.4.ca.4.
Cognitio matutina et vespertina que sint et qualiter differāt. ibidem.
Cognitio actualis anime beate non est verbum dī unum. fo.6.co.4.
Cognosci aliquid alio intelligit multipliciter. ibidē
Cognoscit btūs omnia que cognoscit vnico actu. folio.7.co.1.
Cognitio vna quomodo est nobilior alia. f.9.c.1.
Cognitio z fruitio sūt res distincte ab aia. f.10.c.2
Cognitio an sit volitio. fo.eodē.co.4.
Cognitō an pōt nō eē cognitio z visio nō visio. ibiō
Cognitio presupposita volitioni cōprincipiat volitionem. fo.eodē.co.3.
Cognitio z dilectio obiecti habiti causat gaudiū sibi proportionatum. fo.35.co.4.
Cognitiones non tot quin plures altertus rōnis potest recipere aia beata sz non eiusdē spēi. ibidē.
Cognoscēs caritatē habitualē vel dilectionē dei actualē cognoscere pōt deū q̄ est dilectō. f.40.c.1
Cognosci nō pōt nec diligi vna diuina persona sine alia. fo.40.co.4.
Cognoscere pōt aliquis aliquid esse deū z nescirē illud esse trinitatem. fo.41.co.3.
Cognoscitur aliquid incomplexe per noticiā complexam. fo.49.co.3.
Cognoscit amēs se tātum ꝙtum deus eum cognoscit. fo.44.co.2.
Cognoscibilia que sunt distincta et tn vnū non distinguitur sine alio. fo.43.co.3.
Cognoscere deum et alia eque clare intelligitur multipliciter. fo.44.co.3.
cognitio qua cognoscit deus est perfectionis spēi ꝙ illa qua cognoscitur creatura. ibidem.
Cognitio qua cognoscitur deus a creatura iplet capacitatem. ibidem.
Cognitio q̄libz simplex z ,ppria dine essētie ē eq̄ eo dē medio cognitō siplex z ,ppa die iustitie f.56.c.1

Cognitio qua cognoscūtur plura non est ꝓfectior ꝙ cognitio paucorū. fo.7.co.2.
Cognoscere diuinā essentiā esse essentiā seu diuinitatē nō est idē ꝙ cognoscere eā iustitiā. f.56.c.3
Cognitō ꝓfectior nō facit aiaʒ beatiorē. f.109.c.2
Cognitio beati qualiter repꝛesentat deum aliter ꝙ est. fo.117.co.4.
Cognosci actualiter a creatura simꝫ non possunt infinita. fo.126.co.2.
Cognitio creaturarū inverbo qualꝛ fit. f.129.c.4.
Cognitio vnius rei non potest esse ꝑfectꝫ cognitio alterius. ibidem.
Cognoscere plura inverbo simꝫ et distincte potest quelibet aīa intellectualis. fo.132.co.2.
Cognoscere distincte quid est. fo.eodē.c.3.
Cognosci nō possūt aliqua nisi in suo toto. ibidē.
Cognitio parīt a cognoscēte z cognito. f.134.c.3.
Cognitio distincta cuiuslibet peccati an requiriꝫ invere penitente. fo.147.co.1.
Colores medij nō cōponūt ex extremis. f.66.c.4
Cōicatio idiomatū qlr cōuenit filio dei. f.59.c.1.
Cōicatio idiomatū quid est. fo.59.co.4.
Cōmunitas est duplex signoꝝ z realis. f.74.c.3
Cōicabile capiꝫ adiectiue z substātiue. fo.52.c.4
Cōitas medij qualiter est causa ꝑalogismoꝝ in termis diuinis. fo.51.c.4
Cōicare et cōicari nō opponūt relatiue. f.84.c.4
Communicare non est idē ꝙ originare et cōmunicari ꝓduci. ibidem.
Conceptus quilibet cōuenies filio dei nisi rōne humanitatis cōuenit cuiʒ persone. fo.41.c.1.
Cōceptꝰ aliqd significat ꝑ q nō supponit. f.53.c.1.
Cōceptus naturalis non absoluiꝫ a significatione naturali etus ꝑ alterius adiectionē. fo.41.c.1
Concepti siue cognosci pōt eternā esse essentia sine hoc ꝙ cognoscat esse relatiove ꝑsona. f.42.c.4
Conceptus cōpositus cozrīdet in mente viatoꝝ voci isti pater. fo.43.co.1
Conceptus compositus significat q̄cq̄d per conceptū partiale etuslē significatur. fo.41.c.1.
Conceptus cōpositus ꝓpꝛis quālibet persona diuinam significat. fo.43.c.1.
Conceptus dei proprius et simplex potest esse qui significet diuinitatē et trū personarum trinitatem. ibidem.
Cōceptus vnus etiā idē est subiectum z ꝑdicatuʒ eiusdē ꝓpōnis et equipollet vni totti ꝓpōni. ibidē
Conceptus vnus quālibet ꝑsonā diuinā significat et ꝑ qualibet supponere potest. fo.44.c.3.
Conceptus idē significat absolute et relattiue cōplexe et incomplexe. ibidē.
Conceptus idē est repugnans taliter esse qualiter non est vel qualiter impossibile est esse vel qualꝛ fore impossibiliter est vel est tamē nō repugnat fore vel impossibiliter. fo.43.c.1
Conceptus repugnans distincte qālibet ꝑsonaruʒ non est cōis cōitate ꝓdicationis. ibidem.
Cōceptus pure naturales nō sunt eiusdē spēi sed sunt termini sincathegoꝛeumatici. fo.52.c.3.
Conceptus iustitie principaliter vel scōario ipoꝛtat extremia. fo.41.co.1.
Conceptus entis substantie et coꝛpoꝝ ponit sicut sic in suo aīte in ista diffinitione homo est aīal rationale moꝛtale. fo.56.co.4
Conceptus absolutꝰ entis et substantie ita bñ significāt deū sicut alia entia. fo.56.c.4.
Conceptus coꝛrīdentes istis terminis cognotati uis sapiens iustus equaliter significāt deū. ibidē.
Conceptus quilibet simplex abstractus et absolutus comunis deo et creature est quidditatiuus dei. fo.25.co.1.
Conceptus quilibet abstractus est quidditatiuꝰ respectu cuiuslibet sui indiuidui a quo est immediate abstrahibilis. ibidem.
Conceptus aliquis qualiter dicitur ī quid de aliquo. fo.58.co.2.
Concedi pōt ꝙ aliqua sunt quibus matoꝛa cogitari non possunt et ꝙ nō sunt dij. fo.16.c.2
Concreta ꝓprie stant ꝓ suppositis et non ꝓ naturis. fo.84.co.2.
Confessio requirit declarationez de moꝛa ꝑpis et perseuerantia in malo. fo.99.co.2.
Confirmationis bt̄oꝝ triplex via. fo.36.c.1
Cōfirmatus pōt fuisse nō cōfirmatus. fo.4.co.2.
Cōparari possunt adinuicē multiplr boni positio et eius omissio siue ꝓuatio. fo.99.co.2.
Cōparatiuus ꝓesupponit suū positiuū qñ fit cōparatiue certos gradus formarū. ibidē.
Cōplexe significabile an sit aliquid. fo.43.co.2.
Cōpositio capiꝫ multipliciter. fo.63.co.3.
Cōpulsus peccare peccat volūtarie. fo.62.co.3.
Cōsequētia ista nō est formalis deꝰ nō est sapiētia igiꝫ non est sapiēs z tñ necessaria tenēdo ꝑ medīū intrinsecū. fo.58.co.1.
Cōsequētia ista non valet scio ꝓpiam esse bonā et volo añs igitur et consequens .fo.146.co.2.
Copulatiua ista nonvalet sortes peccauit añ a et tamen nunq̄ ante a in nullo istanti vel tp̄e verum fuisset dicere iste peccat. fo.28.c.2.
Conseruatio est queda ꝓductio. fo.93.co.1.
Consuetudo peccandi non necessitat voluntatem peccando. fo.19.co.3.
Consuetudo peccādi venialr an sit peccatum mortale. fo.147.c.2.
Cōtingētia advrūz stat cū scīa dei. fo.110.c.4
Contingēte futuroꝝ prima causa est libertas cōtingentie diuinevoluntatis. fo.120.co.1.
Contingere an pōt aliquid necessario a cā prima et cōtingenter a causa proxima. fo.120.co.4
Continuatio actus meritorij qualiter auget caritatem. fo.27.co.3.
Continuū infinitas habet partes quarū vna non est pars alterius. fo.99.co.1.
Continuum non potest esse diuisū in omnes suas partes. fo.133.co.2.
Continuū an cōponat ex indiuisibilibꝰ. fo.135.c.2
Cōtinui nō est dare minima pars. fo.136.c.2
Contritionis q̄tus gradus sufficit ad salutem. folio.144.co.3.
Contritiones peccatoꝝ moꝛtalis et venialis sūt diuersarū rōm. fo.145.c.2.
Contritio ꝓesupponit gratiam. fo.eodē.c.1
Cōtritio illātanea pōt sufficē ad salutē. f.eodē.c.2
Conteri tenetur quilibet de quolibet pctō virtualiter vel formaliter. fo.146.c.3
Cōteri qualꝛ pōt qs de finali ipenitētia f.146.c.3
Conteri qualꝛ tenerūt de actu posteriori. ibidē
Contradictoꝛia verificanē de aliquo nullavariatione in eo facta fo.9.co.4
Contradictoꝛia verificari de eodē simpliciter et ꝙ eodem est oppositū ꝓmi principij et incōueniēs fidei. fo.44.co.3

Contradictoꝛia verificanē de eodē cōceptu dei ꝑ alio et alio supponēte. ibidē.
Contradictoꝛioꝝ regula ab aristotele data qualiter intelligitur. ibidem.
Contradictoꝛia que diuinis ꝑsonis non attribuūtur ex fidevel euidēti rōne nō debēt cōcedi. ididē
Contradictoꝛia qualiter verificantur de istis terminis pater et essentia. fo.41.co.4.
Contradictoꝛia ꝓpꝛie verificari de his que sūt idez sed non de eodē. fo.75.co.2.
Contradictio est via potissīa ꝓducendi distinctionē realē. fo.76.c.1.
Contradictionis alteruʒ significabile cōplexe est verum nō sequitur igiꝫ alterū est falsū. fo.119.c.1
Contradictoꝛia ꝓpꝛie esse simul in gradibꝰ intensis sed non in remissis. fo.65.c.4
Contrariozū vnū totaliter coꝛrūpit ante introductionē altertius capitur duplr. fo.66.c.3
Contrariozum repugnantia penes quid attenditur. fo.67.co.1.
Cōtrarietas capiꝫ duplr. fo.114.co.1.
Contrariatur cupiditas caritati sed qualꝛ. ibidē
Contrarij appetitus qualiter ꝓpꝛie esse simul in eodem. fo.23.co.4.
Conuersio per contra positionem non est ꝓpꝛia formalis. fo.82.co.2.
Cornelius an habuit gr̄am añq̄ fidem. fo.62.c.2
Corpus vt est in ꝓdicamēto substātie est supius ad alias z sic filius dei est corpus. fo.59.co.2.
Corpoꝛi non conuenit vnctio spūalis. ibidē.
Corpus excedens vniuersū potēs sicut sol aerē nō potest ipm̄ mouere subito. fo.99.c.3.
Corpus chꝛisti est extensius in celo ꝙ subi speciebus sacramēti. ibidem.
Corpus xp̄i non est in pixide modo q̄titatiuo ſ3 repletiue et non occupatiue. ibidem.
Corpus xp̄i an potest esse simul ī diuersis locis extensiue. fo.142.co.2.
Corpus idem potest esse simul viuum et moꝛtuum in diuersis locis. ibidē.
Corpus xp̄i qualiter est in loco. ibidem.
Corpus xp̄i qualiter est totuʒ in toto et totum in qualibet parte. ibidem.
Corpus xp̄i an sit situaliter in sacramēto. ibidē.
Corpus xp̄i qualꝛ moueā ī sacramēto. f.142.c.3.
Corpus idē potest simul esse in eodē loco quātitative et non quantitative. ibidem.
Corpus xp̄i qualiter incipit esse de nouo cōsecrationis virtute si non ꝓesset. ibidē.
Corpoꝛis xp̄i desitio qualꝛ sit reuersio. ibidē.
Corpus xp̄i an pōt videri oculo coꝛpoꝛali. ibidē.
Coꝛruptio contrariozū qualiter fit. fo.95.co.3.
Coꝛrumpi potest ignis per remissionem ꝓpꝛiorum actuū. fo.66.co.1.
Coꝛrumpere aliquid sine subiecto non est idem ꝙ adnichilare. fo.137.co.3.
Costa ade qualiter fuit multiplicata in formatione eue. fo.99.co.2.
Creationis primū et imediatū principiū est ꝑ velle diuinū cōe omnibus ꝑsonis diuinis. fo.41.co.2.
Creare pōt deus hoiem sine culpa et gr̄a in puris naturalibus. fo.57.c.4.
Creare nō potest deus infinita entia specie distincta. fo.109.c.2
Creare non potest aliqua creatura nec totaliter nec partialiter. fo.136.c.2.
Creare quid requirat ꝓpꝛie. fo.138.c.1
Creare infinitā virtutem requirit. ibidē.
Creare qualiter dr̄ finita et infinita. ibidē.
Creare quare nō pōt aliqua creatura. ibidē.
Creare qualꝛ ꝑtinet ministri ecclesie. f.eodē.c.4
Creare quare soli deo cōuenit. fo.139.c.3
Creatur aīa intellectiua a solo deo z nullomodo est ab homine. ibidem.
Creatura licite tm̄ diligit̄ sicut deus. fo.142.co.3
Creatura est dabilis ītellectiua ꝑ essentiā. f.11.c.2.
Creatura licite plus diligit̄ ꝙ deus. fo.39.c.1.
Creatura quātū valet tm̄ diligi pōt licite nō tū tm̄ valet q̄tū diligitur. fo.39.c.3.
Creatura et cōpositū quare non dr̄ filius dei sicut dicitur homo. fo.59.c.4.
Creaturā qualꝫ pōt deus melioꝛare. fo.66.c.2.
Creatura nō pōt habere noticiā euidentem de alt quo futuro contingenti. fo.122.c.3.
Creature qualiter cognoscunt̄ ī verbo. f.129.c.4
Creatura nō pōt adnichilare. fo.137.c.3
Creaturarū vna aliaʒ nō exceditīfinite. fo.13.c.1.
Credere contingit aliquē se frui essētia diuina nō credendo se frui trinitate. fo.41.c.3.
Credere ꝙ deus est ꝑ et filius et spūsctūs requiritur ad salutē. fo.42.c.4.
Credendo iudicīū futurū meremur licet nūq̄ eueniret. fo.110.c.1.
Credēdoverū an pōt qs licite dāna rt. ibidē.
Credē tenemur absolute reuelata a deo. f.111.c.2
Crescit caritas ꝑ moꝛa tp̄is et qualiter. f.97.c.3.
Crescit caritas multipliciter. fo.106.c.4
Crescere pōt simꝫ caritas z cupiditas veniaꝫ. ibidē
Culpa moꝛtalis quid est. fo.8.c.3.
Culpe remissio et gr̄e infusio nec fūt idē nec formaliter se includūt. fo.66.c.2.
Culpa et gratia nō sunt formaliter opposita imo stant simul. ibidem.
Culpe reatus quid est. fo.67.c.3.
Culpe remissio qualiter potest nō esse mutatio ac quisitiua vel deperditiua vel ꝓuatiua. f.eodē.c.4
Culpe remissio et gr̄e infusio nō fit virtute contritionis. fo.144.co.2.
Culpe remissio est ꝓius nature ꝙ cōritio. ibidē.
Cupiditas venialis qualiter diminuit caritatē et disponit ad culpā moꝛtalē. fo.113.c.2.
Cupiditas venialis z caritas simꝫ pōt crescē. ibidē.
Cupiditas qualꝛ minuit ꝑ caritatē. fo.eodē.c.3.
Cupiditas quid est. fo.eodē.c.4
Cupiditas qualiter cōtrariatur caritati. ibidē.

¶ Sequitur de littera. D.

Danda an sit ꝓima dies quā deus potuit creare et vltima possibilis. fo.48.co.2.
Dari aliquid non ad mensuram qualiter intelligitur. fo.117.co.4.
Damnari vel non esse an pōt velle aliqs. f.36.c.3.
Damni pena quid est. fo.67.c.1.
Dānare pōt deꝰ aliquē p̄scire sicut vult. f.122.c.4.
Damnari an potest aliqs licite credē doverū. ibidē
Decipi et errare potest anima xp̄i de potentia absoluta. fo.116.c.2.
Decipere aliquē qualꝛ pōt deus. fo.122.co.4
Delectationē non esse fruitionē beatificā arguit̄ multipliciter. fo.13.co.1.
Delectatio beatifica habet deum solum ꝓ obiecto. fo.eodē.co.4.
Delectatio aliq̄ ē simplex cognitio alia iudicium

speculatiuum et nulla iudicium practicū oppositum. fo.14.co.3.
Delectatio virtuosa pōt esse oppō falsa. f.eoō.c.2
Delectationē quālibet precedit cognitio. ibidē.
Delectatio non capit immediate ab obiecto sed ab intellectu et voluntate. fo.14.c.4.
Delectatio beatifica capitur ab obiecto sc̄z deo immediate. fo.15.co.1.
Delectatio btifica an sit act⁹/res vel iflex⁹. ibiō.
Delectatio q̄libet et tristitia voluntatis est velle vel nolle. fo.15.co.3.
Delectatio aliqua est cābilis successiue. f.25.c.3
Delectatio et tristitia semper hñt cōtrarietatem formalem. fo.99.co.2.
Denoiatio cōcretiua solū forme cōuenit. f.95.c.2
Dependēre vnā causā ab alia capit dupl̄r f.48.c.2
Dependentia forme a subiecto non impedit gratiam creari. fo.93.co.3.
Depēdētia forme a subiecto quid est. ibidem.
Desperare quid est ꝓprie. fo.125.co.3.
Destructū esse hr̄ez nō hr̄e nō fuit tdē. f.114.co.2.
Destructa ecclesia ꝑ nō ideo vera q̄ determinata sed determinata q̄vera. 44.c.3.
Deus clare vid⁹ an esset sūmū bonū. fo.8.c.2
Deus non est cōprehensibilis a creatura igit̄ non cognoscitur infinite. ibidē.
Deus potest creare creaturam intellectiuam per essentiam. fo.11.co.2.
Deus est infinite diligendus appreciatiue l̄z actu infinito. fo.18.co.3.
Deus nō tenet mihi plus dare q̄ nūc dat si vellem sibi gr̄iam infinitā si posset. fo.eodē.c.4.
Deus creat angelum malum fuit ꝓpositio possibilis. fo 28.co.1.
Deus est obiectū volūtarie mouēs. fo.33.c.3.
Deus dicitur sapiens bonus et iustus secundum substantiam. fo.57.co.1.
Deus non est sapiētia igit̄ nō est sapiēs nō est ꝓña formalis licet teneat ꝑ medū intrinsecū.
Deus solus secundum se est imutabilis ⁊ necesse est esse. fo.58.c.4.
Deus est purus actus per se nullius perfectiōis susceptiuus.
Deus scōm aliq̄d est nobilis ⁊ mutabil̄. ibidem.
Deus creans non potest non esse et deus creās necessario est et nota de ampliationibus ⁊ equipollentiꝫ. fo.59.c.3.
Deus creans desinit esse nō significat igit̄ de⁹ creans pōt desinē esse. ibidem.
Deus creet nihil est si deus non creet. ibidem.
Deus immense est extra celū ideo non mutaret̄ si aliud celum fieret. fo.eodē.c.4.
Deitas nō est formaliter vel persone primo modo aliqua persona. fo.75.co.1.
Deitas et persona sunt res realiter distincte vel realiter distincta et tamen nō distinguūt. f.eoō.c.2
Deitas et pater in diuinis nō cōuertūt. f.eoō.c.3
Deitas nō est filius nō significat igitur non est filius. fo.eodē.co 4.
Deus nō subsistit relatiue sicut gignit relatiue in folio.76.co.3.
Deus non genuit deū qual̄r pōt cōcedi. f.79.c.1.
Deus non est pater deus non est filius qualit̄ potest concedi. ibidem.
Deus generat deum qualiter ly deus capitur notionaliter vel essentialiter. ibidē
De⁹ gñat aliū deū qual̄r pōt cōcedi. f.eoō.co.1.
Deus et essentia nō cōuertunt in dis. fo.eoō.c.2.
Deitas est qua pater dicitur a filio. ibidē.
Deitatis natura est q̄ sit eterna. ibidem.
Deitas licet sit homo nō tamen est aīata nec alba queūtone prima tertij. fo.117.co.3.
Deus necessarioni hil sit esse futurū. q.2.3. fo.117.co.4.
Deus non aliter representat facta q̄ fienda. q.3.3 fo.121.co.2.
Deus prescienda forte pōtnō prescire a forte. q.3.3. folio.119.co.4.
Diabolus non potest dolere de penis expertis. q.12.1.fo.36.co.3.et.4.
Dici de omni et dici de nullo est sufficiēs ars ⁊ regula gñalis ꝑ omni sillogismo. q.3.1. fo.9.co.4.
Dici de oñi vel de nullo quid est. ibidem.
Dictio ista de nō dicit i deo circūstantiā materialem. q.31.1.fo.83.co.3.
Differentia idem.
Differunt et idem quomodo opponūtur et quis vnū non opponit per reliquū.
Differētie et distinguntur est verbū positiuū.
Differentie formales variant speciem et nō suscipiūt magis et min⁹ gñal̄r intelligit̄. q.1.2.f.93.c.1
Quę deus est si posset diffinirī cōceptu bonitatis sicut diffinir̄et sapiētia cōceptu sapiētie. q.19.1. fo.56.co.4.
Difficultas agendi actus liberos causari potest cōtra dupl̄r. q.8.1.fo.15.co.4.
Diligere deū teneor infinite dato q ab eo non dependerem. q.8.1.fo.18.co.2.
Diligere tenemur deū ex gratia et est in potestate nostra disponere. q.12.1.fol.31.co.4.
Diligere deū sup omnia et mereri non sunt idem. q.12.1.fo.31.co.4.
Dilecto si sit visio non potest videre quis deū qui diliget ipsum. q.12.1.fo.33.c.4.
Diligi pōt aliquid aliud a deo ꝓpter se. q.3.1.
Diligi pōt de⁹ ꝓpter retributionē l̄z quō. q.13.1
Diligit beat⁹ proportionabiliter plus se q̄ alios ymo q̄ deū. q.13.1.fo.39.c.1.
Diligi potest creatura plus q̄ deus licite. q.13.1. fo.39.co.1.
Diligere deū infinite tenet̄ creatura licet nō actu infinito. q.13.1. fo.39.co.1.
Diligere teneor infinite infinitos homines si essent. ibidē.
Diligendus est infinities infinite solus deus ꝓpter bonitatē suā infinitā. q.13.1.fo.39.co.2.
Diligi tenetur de⁹ eodē habitu plus q̄ alia. ibiō.
Diligi debet deus q̄cq̄ actu et ꝑhabitu. ibidē.
Diligere deū ex toto corde ꝓñal̄r tenemur. q.13. folio.39.co.1.
Diligitur creatura licite tantuꝫ sicut deus si non tñ appreciatiue.
Dilectio dei et proximi nō est melior sc̄z aliquos q̄ sola dilectio dei. fo 40.co.2.
Diligibilior est deus q̄ ꝓximus et q̄ redēptor q̄ solū q̄ est deus. fo.40.co.3.
Diligi non pōt nec cognosci vna ꝑsona diuina sine alia. fo.41.co.4.
Diligitur plus filius ī diis q̄ alia ꝑsona. f.45.c.3.
Diligi potest filius ī diuinis amore fruitio ⁊ amore vsus. fo.45.c.4.
Diligere possum modo plures modo pauciores me immutato. fo.52.co.3.
Dilectio qua sortes diligit se si ponatur ī platone per illā plato nō diliget se sed sortē. fo.52.co.3.
Diligere an potest voluntas icognitū. fo.54.c.2.
Diligendi actum deum cum circunstantijs mere naturalibus potest deus acceptare tanq̄ meritoriumvite eterne. fo.63.co.2.
Diligēdi deū actus elicitus ante infusionem charitatis et post sunt eiusdē rationis. fo.63.co.4.
Diligere nō dr̄ de⁹ vno tp̄e et nō alio nisi referēdo ad dilectionis effectum dies. fo.67.co.3.
Diligere velle deū ꝑ tres an sit melius q̄ velle ipꝫ diligere solū per duos. fo 10.c.3.
Diligere velle deū per infinitos dies an sit meritorium. ibidē.
Diminutio forme extensiue qual̄r fit. fo.68.co.1.
Dispositio ad formā ignis multa alia accidentia fiant cū forma corrūpenda. fo.68 co.3.
Distantia infinita est inter ens et nō ens. f.139.c.3.
Distinguntur aliqua realiter que non realiter distinguntur. fo.74.co.1.
Distingui formaliter quid est. ibidem.
Dolere an plus deberet aliquis de pctō venali q̄ de homicidio facto in furia. fo 73.co.1.
Dolere de pctō venali nolens deliberate mereꝝ penam eternam. ibidem.

¶ Sequitur de littera. E

Ebrius homicidium vel incestū cōmittens an peccet. fo.148.c.2.
Ebrietas loth fuit pctm̄ veniale. ibidem
Ebrietas est triplex. fo.147.co.4.
Ebrius qñ dicitur multiplici pena dignus. ibidē.
Ecclesia nō debet magis ītitare deuotionē hoim advnam personā diu. nā q̄ ad altā. fo.45.co.3.
Ecclesie deuotiones nō sumunt ex ꝓprijs ꝑsonarū diuinarū ſz ex apropatis earū operationib⁹. ibiō.
Effectū aliquē ꝑduci subito ab agente naturali qualiter intelligitur. fo.24.co.1.
Efficatius persuaderi pōt tm̄ vnū esse simpl̄r ī cauſabile q̄ eius oppositum.
Effectus vnius et eiusdem non posse esse plures causas totales non probat sufficienter vnitatem neutralem primi entis. fo.27.c.2.
Effectus vnius et idem potest ꝑduci aduersis causis totalibus.
Effectus idē qui sufficiēter pōt ꝑduci abvna causa naturali possit produci ab alia.
Effectus vnius ⁊ eiusdē possunt esse plures causę totales.
Effectus eiusdē producti et ꝑducēdi ita est causa intellectus diuinus sicut volūtas dia. f.57.c.2.
Effectus amoris dei et odij est duplex. f.111 c.4.
Elementorū mixtio quid sit ⁊ qualiter fit.
Eligibilius est esse miserū q̄ nō esse. fo.29.co.4.
Electiones et intensiōs qualiter fūt radix meriti et demeriti. fo.111.co.3.
Emanationes in dijs non eliciūtur nec precipiuntur. fo.57.co.2.
Ens primū simpliciter esse in entibus qō est de⁹ probatur multipliciter. fo.48 c.1.
Entitas vna simplicissima est deitas ad se ⁊ pater nitas ad filium. fo.76.c.2.
Equalitas sumitur multipliciter. fo.54.co.2.
Error pelagianorū dicētiū hoiem posse seruare mandata dei sine gratia. fo.61.c.3.
Error est credere paruulos nō indigere gr̄a redēptoris. fo.62.co.4.
Erro damnatus ab ecclesia non est credere charitatem infozantē non esse. ibidem.
Errauit arū dicens primā causam agere ad extra mere naturaliter. fo.95.c.1.
Essentia q̄ relatiue dr̄ non est essentia qualiter intelligitur. fo.42.c.3.
Essentia diuina est representatiua cuiuslibet significabilis tam falsiq̄ impossibilis non tñ repiitat falsę vel impossibiliter. fo.4.co.2.
Essentia diuina et personalis proprietas nō constituunt ꝑsonā. fo.78.c.3.
Essentia diuina non dr̄ rationaliter appropata a personali. fo.73.co 4.
Essentia diuina et proprietas nō sunt distincte formalitates nec formal̄r distinguūt. fo.74.co.2.
Esse quomodo dicitur ab essentia et quomodo sunt idem. fo.76.co.2.
Esse est duplex absolutū scilz et relatiuū. ibidem
Essentia diuina proprie plurificatur et nō ꝑsona diuina. fo.76.co.3.
Essentia diuina an sit non homo ⁊ qualiter sit hō. fol.10.75.co.4.
Essentia dia an cōuertat̄ cū ly entitas et quō capitur trāsce dēfert precise ꝑ deitate. fo.77.co.4.
Essentia est pater ad filiū et tñ non est essentia ad filium. fo.78.co.2.
Essentia est pater et filius nō est pater subsistantia nō supponit ꝓ eodē oibus modis. ibidē.
Essentia diuina et deus nō sunt oibus modis idē nec cōuertūtur. fo.79.c.2.
Essentia diuina licet sit trina in personis tm̄ nō est triplicata. fo.80.co.1.
Essentia diuina vt est pater non generat. f.90.c.2
Essentia dina et deitas q̄cq̄ supponūt simpliciter q̄cq̄ personaliter. fo.90.co.1.
Essentia diuina generare nescio quare non concedit̄ur. fo.94.c.1.
Essentia diuina cōcatur et nō originat̄. f.97.c.4.
Essentia et generatio in diuinis non opponuntur relatiue. ibiō.
Essentia diuina est tanq̄ sub qua alia beata videt eam et alia in fine. fo.99.c.3
Essentia diuina quare et quo modo dr̄ rationes distincte cognoscendi. folio.121.c.2
Eternū quodā est absolute necessariū et quodam secūdum quid. fo.61.c.2.
Euenire an possit aliquod idē numero necessario a causa ꝓma et cōtigēter a causis scōis. f.119.c.4
Executio exterior non est libera nisi denominatione extrinseca. fo.54.co.3.
Executio exterior non est meritoria nisi bonitate volitionis interioris. ibidem
Excōicatus apud ecclesiā militantē q̄cq̄ non est excōicatus apud deum solū deest.

¶ Sequitur de littera. F

Facies opus precepti nō ex charitate qñ tenetur peccat mortaliter. fo.61.co.4.
Factū in furia licet sepe sit pctm̄ nō tñ est iputabile ad penā post hanc vitam. fo.72.c.2.
Facere nō pōt deus infinita actu. fo.133.c.3.
Facere potest deus quicquid homo potest ymaginari. fo.134.c.2.
Falacia accidentis q̄cq̄ cōmittitur sine variatione medij. fo.90.c.1.
Falsū aliquod an fuerit ab eterno. fo.119.c.1.

Falsum iudiciū pōt fieriverū sine mutatiōe ipsius iudicij et iudicantis. fo.127.c.4.
Falsozum iudicium seu apprehensio non est falsū nec falsa. fo.18.co.4.
Felicitas nō est appetēda ꝓpter vlteriozē opatio nē ꝙ ꝓpter aliud obiectū. fo.40.co.1.
Felicitas est actus imediatus in nuda substātia anime et non in aliqua eius potentia ab ipsa realiter distincta. fo.42.co.1.
Felicitas est optima operatio et optimi principij qualiter intelligitur. ibidē.
Felicitas est operatio nobilissima ⁊ oēs alie operationes humane sunt ipsius grā. fo.47.c.2.
Femia a solo deo facta est. fo.99.c.2.
Feruoz charitatis minui potest per venialia. folio.109 co.3.in fine.
Feruoz charitatis non potest tolli totaliter per venialia. fo.111.co.1.
Fides firmius facit adherere ꝙ argumentum a simili. fo.74.c.1.
Fidem infusā implicitā qualiter habuit cozneli⁹ ante petri aduentum. fo.62.c.2.
Fides infusa et gratia habentur vbicūq; ponitur via ad salutē ꝓpter cōem modū. fo.52.co.4
Fides nostra quare nō dr deus sicut dicitur charitas nostra. fo.65.co.3.
Fidei meritum an tollat contingentia credēdi p reuelationem. fo.103.c.2.
Fides contingenter est fides ⁊ nō necessario est existimatiovel credulitas ibidem
Filius in diuinis nō pōt ostendi non ostenso patre vel econuerso fo.41.col.4.
Filius in diuinis ⁊ spūsctūs cognoscūtur p ista ꝓpositionem aliq̄ ꝑsona est ingenita fo.44.col.3.
Filius in diuinis qualiter plus diligit ꝙ alia ꝑsona. fo.45.col.3.
Filium dei esse meliozem patre intelligitur dupliciter. fo.45.col.4.
Filius quare nō dicitur creatura vl cōpositū sicut homo. fo.58.col.4.
Filius dei poterat denominari a forma ⁊ materia sibi vnitis denominatione que non est invsu. folo.59.col.2.
Filius in triduo non fuit homo et tamen fuit christus. Ibidem.
Filius in diuinis est de substantia patris qualiter intelligitur fo.83.col.4.
Filius habet esse a patre qualr intelligtē. ibiō
Filius generatur ab essentia an concedi debeat. folio.84.col.1.
Filius in diuinis an potest generare fo.86.col.1.
Filius non genuit non quia non potuit. ⁊c. qualiter intelligitur fo.eodem.col.4.
Filius qualr dici potest generatio actiua ibidē.
Filius non solū distinguitur realiter a spūsctō ex eo ꝙ spirat eū. fo.87.col.1.
Filiatio et spiratio passiua qualiter opponuntur folio.87.col.4.
Filiatio distinguit filiuz sufficit ꝑsonari a spiritu sancto. ibidem in fine colūne.
Finite diligit beatus deum secūdum intensionez actus. fo.40.co.1.
Firmitas charitatis potest minui per venialia.
Fozmalitas cōsequentie quid requirit.
Fozma quacūq; sup naturali posita in aīa potest eā deus non acceptare advitā eternā. fo.64.c.1.
Forma quelibet nata est denoiare suum ꝓficibile icōm suā entitatem. fo.97.co.2.
Forma nostra est deus qualr intelligitur. ibidē
Forma informās nō pōt esse sps. fo.67.c.2.
Forma substātialis aque reinclinatur cōtra calorem ignis volētis violēter introducere. f.67.c.3
Forme substantiales aque successiue producuntur secundum extensionē subiecti nō tn quo ad intensionē in eadē gte subiecti adequate. f.66.c.2.
Formaliter aliquid esse tale potest multipliciter intelligi. fo.64.c.2.
Formalr distingui quid sit. fo.78.co.1.
Forma an potest augeri nullo sibi superaddito vl per depurationem a suo cōtrario vel p maiorem radicationē in subiecto. fo.92.c.1.
Forma in augmētatione fit intensioz ⁊ vna ex precedenti et noua licet ꝓexistens fuerit producta subito. fo.93.c.4.2 sequēti
Formā nō oportet absolute intendi vt eius subiectum dicatur magis tale. fo.64.c.2
Forma potest fieri perfectioz ⁊ intensioz ⁊ subiectū eius non erit magis tale. fo.93.c.4.
Formā ꝓprie augeri quid est. fo.94.c.4.
Forma an suscipiat magis et minus. fo.95.c.2.
Forma hz latitudinē intensā ⁊ gradualē. ibidem.
Forme augmentatio qualiter est motus. f.95.c.3
Forma aliqua potest acquiri gtēs infinitum sine interruptione. ibidem.
Formā infinitā an deus potest facere et producere tempore finito. ibidem.
Forma cuiuslibet virtutis est causalitas f.111.c.3
Forma increata non est nata esse forma alicui⁹ intellectus. fo.117.c.3.
Formā substantialē quomodo pōt producere agēs naturale i spebus eucharistie. fo.137.co.4.i fine
Forma substantialis panis an maneat in sacramēto eucharistie. fo.142.c.1.
Fruitio atq; contritio tā vie ꝙ patrie distingūtur ab anima. fo.10.co.2.
Fruitionū causā esse delectationē. fo.14.c.1.
Fruitio et delectatio beatifica est partialiter a deo. fo.15.co.1.
Fruitio nōvniuersaliter est delectatio. fo.16.c.1.
Fruitur beatus deo cōplacenter licet non contingenter. fo.33.co.3.
Frui capitur dupliciter. fo.36.co.1.
Fruitio et vsus sunt idez actus respectu diuersorum. fo.37.co.2.
Fruitiōis obiectū est deus non est idē qz de⁹ sit vltimate fruibilis. fo.37.co.3.
Fruibilis est deus ab oī creatura rōnali. ibidem.
Frui non potest quis vna ꝑsona diuina secūdum deitatem. fo.40.co.4.
Fruitionis obiectū primū ⁊ imediatū est bonitas essentialis cōis tribus. fo.41.co.2.
Frui non potest quis aliquo nisi illud alliciat ipꝫ per modum finis. ibidem.
Fruitionis actus de natura obiecti natus ē vt sit trium ꝑsonarum. ibidem.
Frui essentia diuina aliqñ cōtingit se credere nō credēdo se frui trinitate. fo.41.c.3
Fruitiōe icreata nō ē nata frui aīa xpi. f.116.c.4
Futurū contingens dependēs a libertate volūtatis create vel increate scit de⁹ euidēter. f.118.c.4

¶ Sequitur de littera H

Habiel an potuit esse mendax vel falsus in annūciatione virginis. fo.129.co.2.
Habiel an potuit nōvenisse advirginē. ibidem.
Habiel nō vidit inverbo incarnationēverbi nō sequitur igitur nonvenit ad virginem. ibidem.
Habitū essentiale an habeant oēs beati. f.19.c.2
Habere an pōt aīa simul ⁊ tristari. fo.35.c.4.
Habitū beati qualr cognoscit a b alio. fo.39.c.1.
Habuit vnus beat⁹ de gaudio alterius. ibidem.
Habitū oīm beatoz quō erit ꝓfectū. ibidē.
Habito replebitur beatus quantū natura est capax. ibidem.
Habere potest quis tantum intensiue sine clara visione et fruitione sicut vnus beatus non tamen tam nobili gaudio. fo.38.co.4.
Habitum vnū est nobilius alio ratione obiecti ⁊ non intensionis. fo.10.co.1.
Habitū habitū de securitate beatitudinis an pōt nō fuisse gaudium. fo.116.co.1.
Habitum habitum de securitate a quo ꝓprie cauſetur. ibidem.
Herare est agere ad intra et mouere obiectiue est agere ad extra. fo.43.co.3.
Hener are pōt hoiez sine sole q̄ nūc est. f.50.c.1
Heneratio paterna ꝓsupponit scōm ordinē ipsū patrē in diuinis sed nō dr principiozū absolutoz nec reale nec scōm rationē. fo.43.co.1.
Herat seipsā aliqua quātitas. fo.69.co.2.
Heneratio vnius est corruptio alterius qualiter intelligitur. fo.69.co.4.
Herare filium quid est. fo.76.co.3.
Heneratio actiua in diuinis non ꝓducitur nec originatur. fo.85.co.2.
Heneratio actiua quid est. fo.85.c.3.
Heneratio actiua an sit oībus modis idē patri in diuinis quibus sibiipsi. fo.86.co.4.
Heneratio est operatio nature et substantia in diuinis gñatis qualiter intelligitur. ibidem.
Heneratio actiua seu paternitas in dis an sit ꝑsone ꝓmomodo regulatio ad scm sctm. f.88.c.3
Heneratio actiua est orzigo spūsancti. fo.87.c.1
Hloria essentialis ⁊ non accidentalis agere i beatis similiter et pene dānatoz. fo.151.co.3.
Hloria optima possibilis nō est danda i btis abest Hloria et gratia non ꝓtuant natura sed perficiūt folio.414.co.4.
Hratia siue charitas an ꝓcurrat effectiue ad actū meritoz vel tanq̄ ornatum eius. fo.31.co.4.
Hratia et charitas idē sunt. fo.60.co.1.
Hratia causata qualiter est necessaria ad salutez et qualiter non. fo.60.co.2.
Hratum esse deo sine gratia inherēte qualiter est possibile. fo.62.co.1.
Hfa est causa pcti q accidēs ⁊ occasionalis. ibiō.
Hratiam ꝓhabēs nō peccat grautus ceteris paribus ꝙ non ꝓhabens. ibidem.
Hratū esse sortē deo implicatvnā ꝓpositionē de futuro et nō solū significat res ꝑsites. fo.62.c.3.
Hratia et fides infusa habentur vbicunq; patet via ad salutē p cōem modum. fo.62.c.4.
Hratia an indigeat homo conceptus sine propagatione et pctō originali. ibidem.
Hratia increata de lege ordinata nō sufficit ad salutem. fo.63.co.2.
Hfa et culpa nō sunt formalr opposita. fo.66.c.1
Hratia potest manere in aīa sine remissione culpe et infusione gloie. fo.66.co.2.
Hratia potest non esse gratis ipsa remanente. folio.67.co.1.
Hfa informās nō potest eē specie substātie. ibiō.
Hratia aufertur qñ ipsa primo nō est. fo.67.c.3.
Hratie est dandū primū non esse et impossibile est dare vltimū esse ipsius. ibidem.
Hfa mia sufficit ad resistēdū tēptationi. f.67.c.4
Hfa maior datur baptisatis ꝙ circūcisis. ibidem.
Hratie maiozi in via cozrespondet maius ꝓmiuz in patria. fo.71.co.2.
Hratia qualiter facit deberi ꝓmiū. ibidem.
Hratia eadē est operās ⁊ post cooperās. f.93.c.2.
Hratia maxima possibilis non est danda in via. folio.99.co.2.
Hratiā creatā tātam sicut habuit xps pōt habere purus homoviator. fo.eod.c.3.
Hratia creata alie xpi fuit finita. fo.103.c.3.
Hratiam infinitā cathegozeumatice nō cognoscit deus. folio.107.co.1.
Hratia et peccati eius ꝓtiatio diuersimodo comparantur. fo.110.co.1.
Hfa annichilatur a deo ⁊ nō a creatura. f.137.c.3.
Hratiam et charitatē an recipiat baptisatus ab infidelī. fo.140.c.2.
Hfe infusio est ꝑus natura ꝙ cōtritio. f.144.c.2.
Hradus infinitus nō tollit rationem illius cui additur qualiter intelligitur. fo.57.co.1.
Hradus remissi contrarietatis qualitercūq; repugnāt ad inuicem sicut intensi. fo.65.c.4.
Hradus charitatis ꝓexistens an cozrumpatur risi nouus producatur. fo.70.ꝓtotū.
Hradus anime an sint anima vel differūt ab ipsa. folio.70.co.1.
Hradus alicuius speciei aduenies alteri quomō facit p se vnū cū ꝓexistente. fo.92.co.4.
Hradus aduenies in augmēta tione forme potest intelligi sine ꝓioze et ecouerso. fo.94.c.2.
Hradum forme diuisibilis quare vnus ꝓtius alio producatur ab agente naturali cum sint eiusdem rationis. fo.95.co.1.
Hrauitas pcti est duplex. fo.110.c.2.
Hrauitas positiua est duplex. fo.142.c.1.

¶ Sequitur de littera Ih

Ihabitus vtuntur cū eoz vsu confuse vel determinate actualiter cogitamus. fo.54.co.3.
Ihabitus virtutis crescit ex duratione actus meritoz. fo.70.co.4.
Ihabitus charitatis infuse qualiter potest minui folio.109.co.3.
Ihabitus virtualis quid est. fo.126.co.4.
Ihomo an possit vitare oīe peccatum sine gratia creata. fo.8 co.3.
Ihomo pōt in puris naturalibus diligere deū sup oīa sed nō implere ꝓcepta. fo.31.co.2.
Ihomines si essent infiniti infinite teneremur diligere. fo.39.co.1.
Ihominem non esse de se albū ⁊ tamen esse album stant simul. fo.43.co.4.
Ihomo aīal plura significat ꝙ homo licet nulli alterū conueniat ꝙ homo. fo.56.co.1.
Ihomo et idem qō homo nō cōuertūtur. f.82.c.2.
Ihominem non potentem peccare an deus potuit facere. fo.93.c.2.
Ihominem esse substantiam aīatam sensibilē non est vniuersaliter verum. folio.116.co.2.

Tabula

Hominis natura ꝓpter peccatū ade inumerabi-
litū icōmodoꝝ facta est passibilis f.126.c.2.
Hostie cōsecrate accidētia an possint nutrire fo
lio.142.col.1.
Hūanitas non est ꝙ se fruibilis fo.39.col.1.
Hūanitas xp̄i sibi derelicta pōt peccare.f.122.c.4
¶ Sequitur de littera. J
Jdea ratio ars ꝛ spēs cuuslibet causati ꝛ causa-
bilis est essentia diuina f.121.co.2.
Jdem ꝛ differens ꝛ diuersū ꝛ vnū nō opponit ꝙ reli
quum f.74.co.2.
Jdemptitas oīmoda quid est. ibidē
Jdemptitas aliquoꝝ in re cōi non sufficit cōclude
re idēptitatē inter se fo.79.co.3
Jdem actu potest esse respectu diuersoꝝ obie-
ctoꝝ f.130.c.1.
Jdē p̄t eē mortuū i vno loco ꝛ viuū i alio.f.142.c.2
ydiomatū cōicatio quare dr de dei filio. f.57.c.4
ydioma cōicare quid est f.59.c.4
Jgnis cōsumēs oēm malicia est deus fo.42.c.4
Jgnis nō subito calefaceret aquā si deus anichil-
laret frigus aque fo.67.col.3.
Jgnis non potest frigefieri potest tñ corrūpi per
remotionē ꝓpriorū accidentiū f.eoō.c.4
Jgnis q̄lr p̄t agere i hostiā cōsecratā f.140.c.3.
Jgnis quare non ita cito potest regenerare sicut
generare f.eoō.c.4
Jgnis eēt calidꝰ oi accīte circūscripto.f.141.c.4
Jgnorātia q̄ excusat a pctō ꝛ q̄ non f.62.c.1.
Jgnorās ñ minꝰ peccat ꝙ scīes ceterꝫ gldꝰ. ibidē
Jgnorās hīs errorē iuincibilē circa multos arti-
culos fidei seqūs nr̄am rōnez saluabilē. fo.63.c.1.
Jgnorātia iuincibil̄ est cā gaccīs pcti ibidē.
Jgnorātia affectata nō excusat vno aggrauat pec
catum ibidem
ymago trinitatis est in mente ꝛ vestigium in alijs
rebus f.51.col.3.
ymago ꝛ vestigium non ducūt in p̄mā noticiā deter
minatā ꝛ ꝓpriā illius ,ui9 ē ymago ibidem.
ymago ꝓprissime dicta ꝛ similr̄ genita ab illo cu-
ius est ymago ibidem
ymago trinitatis est in substantia aie nō quidē sub
stantialr̄ sed scōm originē fo.51.co.3.
ymago trinitatis in anima non est omīmoda cōfor
mitas ad increatā trinitatē f.51.c.4
ymaginis tertia pars an p̄cedat a.2. f.53.c.3.
ymago causart dicitur fo.55.co.3.
ymaginē trinitatis qualiter ꝙdidit homo ibidē
Jncarnari potest diuina ꝓsona sine alia licet nō vi
deri fo.44.co.1.
Jncausabile sumitur esse vnū tm̄ nūero q̄ eius op
oppositum f.48.col.2.
Jncestus loth an fuit pctm̄ fo.72.co.3
Jncestꝰ est petor furto ꝛ tñ nō tm̄ punit̄.f.150. c.1.
Jndiuidua eiusdem speciei non habent ordinem
secūdum perfectius ꝛ imperfectius nec ꝓpter ma
iorem pluralitatem partiū. fo.69.col.ij.
Jndiuiduum eiusdē speciei non excedit nisi perpo
sterioza accidentia fo.70.c.1
Jndiuidus eiusdem speciei nata sunt componere
aliquod vnum f.94.col.1.
Jndiuiduo quocunq; posito in specie in qua plura
eē possū ꝛ potest deus creare aliquod nullo destru
cto fo.106.col.4
Jndiuiduū superioris speciei non excedit infinite
indiuiduū inferioris speciei. fo.139.co.1.
Jndiuisibile an posset applicari alteri indiuisibi-
li secundum situm fo.136.co.3.
Jndulgentia septime partis penitentie debite cō
cessa a papa qualiter in centuplo valet plus vni
q̄ alteri fo.5.col.3
Jndulgētie quātum valent fo.139.c.3
Jnferius nunq̄ p̄dicat̄ per se primo de ꝙ se superi9
folio.74.col.4.
Jnfidelis an semper peccet per motus bꝛutales.
folio.73.co.1.
Jnfinita multitudo continet pluresp̄tes q̄ alia
etiam infinita f.19.co.2.
Jnfinitū eē pctm̄ mortale quid est fo.62.c.1
Jnfinitas eaꝝ ꝛ necesse est esse in diuina ꝓprietate
et ꝑfectione f.77.c.1.
Jnfinitaꝫ formā an deus potest ꝓducere tempore
finito fo.95.co.3.
Jn infinitū charioꝛ ē petrꝰ q̄ linius non sequit igit
petrus est infinite charus fo.99.col.2.
Jnfinitas meriti non infertur ex cōtinuatione ꝙ bo
ni actus f.105.c.2.ꝛ.1
Jnfinitā gram an cognoscit deus fol.107.c.1.
Jnfinitas virtutis intellectus non arguit ex hoc
q̄ non tot quin plura potest cognoscere. folio.
109.c.1.ꝛ.2.
Jnfinite cognosceret aia x̄pi si cognosceret per no
ticiā increatā fo.117.c.2.
Jnfinita actualiter ꝛ determinate a creatura co-
gnosci non potest folio.126.c.2.
Jnfinita cuiuslibet speciei potest anima q̄lz in ver
bo cognoscere f.132.co.3
Jnfinita nouit deus ꝛ infinitos homines qualr̄ in
telligitur f.133.c.4
Jnfinite perfectiōis an sit aia x̄pi f.135.c.3
Jnfinitas virtutis requirit̄ ad causāz.f. 138.c.1.
Jnfinitus est modus causādi sed qualr̄. ibidē
Jnfinita distātia est inter ens ꝛ nichil qualiter in-
telligitur fo.eoō.co.4.
Jnfinitenō exceditvna creaturāalia f.139.c.1.
Jnfusticia ꝛ quelibet ꝓriuatio sumitur dupliciter
fo.66.co.3.
Jnfusticia pctī non sūt formaliter ꝓriuatio alicu
ius actus iz rectitudinis debite ineſſe actui. ibidē
Jmmutabilis secundum se ꝛ necesse esse est solus
deus f.58.c.3.ꝛ.4.
Jnnocentie status non erat dignus pena nec glo-
ria. f.67.c.4
Jmpletio p̄cepti ad tria obligat et que sint no-
ta fo.61.col.2.
Jmpletio p̄cepti quid requirat f.130.co.4.
Jmpotentia an excusat peccatū f.72.co.4.
Jnstās est duplex f.25.c.2
Jnstantia possunt esse immediata ibidem
Jnstās mediū attribuit posteriori passioni quali-
ter intelligitur fo.94.co.4
Jnstans vltimū rei permanentis non est dandum
folio.117.col.3. in principio
Jnstās primū est dandum in quo primo quis pec-
car fo.148.col.3.
Jntellectus ꝓm dicitur in cognitiōe debiliozis
folio.12.colū.2.
Jntellectiones quibus intellectus intelligit quā
to pauciozes tanto facilius intelligit ceteris pa-
ribus. folio.43.co.1.
Jntellectus et voluntas q̄ idē sunt vnum non est
nobilius altero. folio.47.co.2.

Jntellectio actualis dr̄ a memoria ꝛ quare gigni
tur ab ea. fo.27.co.ij.
Jntellectio quādiu manet in intellectu sp̄ est itel
lectio. ibidem.
Jntellectio qua sortes experitur se diligere si po
neretur in aia platonis p illā nō iudicaret se dili-
gere. fo.52.co.3.
Jntellectio iz essētialr̄ dependeat a suo subiecto i
essēdo essētialr̄ ab obō i repsētādo. f.52.c.iij.
Jntellectus agit ratione ꝓprii actus scīm vlti
mū sue potentie. fo.53.co.ij
Jntellectꝰ creatꝰ apprehēdit aliq̄d ita ꝑfecte sicut
est ens et nō sicut est cognoscibile. fo.54.c.ij.
Jntelligere causatur duplr̄. fo.54.co.3.
Jntellectus sapiētia ꝛ volitio dei nō sūt res distin
cte inter se. fo.55.co.iij.
Jntellectꝰ sapiētia ꝛ volitio dei nō sūt inter se di-
stincte formalitates ꝑfectiōes formales rōnes di
stincti modi distincte quātitates vl̄ cognoscibiles
folio.55.co.iiij.
Jntellectus diuinus est oībus modis a parte rei
essentia diuina. fo.56.co.1.
Jntellectiōis productio nō ꝓsupponit aliq̄d pro
ductum sed beneplacito. fo.57.co.ij.
Jntelligit deꝰ ꝙ vult̄ ꝛ vult ꝙ intellectū. ibidē
Jntelligere deū aliqua naturalr̄ nō est deū natu-
raliter velle. ibidem.
Jntellectus diuinus libere intelligit quo ad esse
et quoad non esse. ibidem.
Jntellectus diuinꝰ cuiuslibet effectꝰ ꝓducti vel ꝓ
ducēdi est causa sicut volūtas diuina. ibidem.
Jntellectꝰ diuinꝰ determinate per se advolendū ꝛ
voluntas diuina per se ad intelligēdū licet ille ꝓ-
positiones nō sint per se. fo.57.c.2.
Jntellectus non est accidēs distinctū anime intel
lectiue. fo.70 co.1.ꝛ.2.
Jntellectus quomodo mutatur ab errore ad scīē
tiā ꝙ solā mutationē alterius rei. fo.92.co.4.
Jntellectio increata non est nata esse sicut intelle
ctus increati. fo.117.co.3.
Jntellectio non potest esse aliqua res nisi infor-
met. fo.117.c.4.
Jntellectiones et electiōes qualr̄ sunt radix me-
ritiuel demeriti. fo.111.c.2.
Johannē baptistā accepat deus ad charitatem
non alio ꝓuolito. fo 63.co.3.
Johānis aie potuit deus simul dare gratiā ꝛ glo-
riam sicut aie christi. fo.63.co.3.
Jrregularitatē non incurrit furiosus infās ꝛ dor
miens si mutilet vel occidat nec volēs vitare suū
occidatr̄ inuasorem. fo 71.co.2.
Judei ignorauerunt deum esse hoiem tñ deū non
ignorauerunt esse hoiem. fo.44.co.1.
Judiciū euidēs habuerūt phi q̄ vnum corpus est
primū vel nobilissimū. fo.48.co.1.
Judicium falsum potest fieri verū sine mutatione
iudicū nec iudicantis. fo.127.co.iij.
Judiciū de eternitate beatitudinis nō potest non
fuisse iudicium. fo.128.co.1.
Justicia simpliciter et scōm quid est. fo.60.c.iiij.
Justiciam et rectitudinez potest appetere existēs
in pctō mortali. ibidem.
¶ Sequitur de littera L
Lamētatio et passio x̄pi qualiter nobis ꝓfuit.
folio.150.c.3.
Longitudo et latitudo capiunt̄ duplr̄.f.57.c.iiij.
Latum potest non esse latum eadem remanente.
folio.135.c.3.
Lex dei eterna est deus sic obligās. fo.62.c.3.
Lex dei eterna causatur dupliciter. ibidem.
Leges dei iustissime que sint. fo.111.co.1.
Libertas a necessitate contingit tam deo q̄ crea-
turevniuerse. fo.21.co.3.
Libertas an potest auferrī a voluntate ipa rema
nente. fo.24.co.iij.
Libertas est duplex. fo.57.co.ij.
Liberi et voluntarij sunt alij actus antecedenter.
folio.72.co.2.
Libertas contingentie volūtatis diuine est causa
ois contingentie futuroꝝ. fo.120.co.1.
Locutio angelorū quid est. fo.32.co.4.
Longitudoꝛ latitudo accipiuntur dupliciter
folio.57.co.iij.
Loth an fuit culpandus de incestu cum filiabus
suis. fo.72.co.3.
Lumen intellectus agētis est cōnaturale ipsi ani
me intellectiue. fo.52.co.3.
Lumen glorie est in aia beata ipsū eleuans ꝛ con
fortans. fo.99.co.3.
Lumen corporeum requiritur ꝓpter obiectum
et nō ꝓpter potentiā. fo.107.c.4
Luminosa de se clarius videntur in obscuro q̄ in
claro. fo.108.c.1.
Lumen glorie obiectiuū est deus sed non formale
folio.112.co.iiij.
¶ Sequitur de littera M
Malus potest fieri non malus sine sui mutatiōe.
folio.53.co.1.
Mandata dei non possunt sine gratia seruari.
folio.71.co.3.
Materia nullam hz actiuitatē respectu ꝓducēdi
hz tñ causalitatē sui ordinis. f.138.c.1.i ꝓncipio.
Maxima gratia non est danda. fo.99.co.ij.
Mediū syllogismoꝝ dz esse hoc aliq̄d. fo.57.c.1.
Mediū instās attribuitur posteriori passioni qua
liter intelligitur. fo.95.c.1.
Meliozem esse filium deo patre intelligitur du-
pliciter. fo.42.co.3.
Meliozare pōt deus oēm creaturā. fo.93.co.2.
Melioza dona q̄ habeat aia x̄pi pōt recipe. ibidē.
Memoria non est voluntas vel intelligentia qua-
liter intelligitur: fo.51.co.1.
Memoria appropriatur patri i diuinis.f.57.c.2.
Memoria qualr̄ nō dicit verbū i diuinis. ibidē.
Mens cognoscit se tāq̄ deꝰ eā cognoscit. f.54.c.3
Mendactiū obstetricū quale pctm̄ fuit. fo.114.c.1
Mendactiū obstetricū fuit duplex. ibidē.
Mendactum est falsa vocis significatio .ꝛc. qua-
liter intelligitur. fo.123.co.2.
Mentiri an potest christus. ibidem.
Mendactiū qualr̄ est in voluntate. fo.150 c.1.
Merert qualiter non potest quis et qualiter po-
test et qualiter potest volendo non mereri.
folio.11.co.1.
Meritus actus interioris an augetur ꝙ meritum
actus interioris. fo.2.co.3.
Merita distincta sunt actus interioris et exterio
ris licet per virtutē idē mereatur. ibidem.
Meretur quis tantum faciendo ceteris paribus
opus intunctū sicut non intunctū. fo.4.c.4.i fine
Mereri potest quis per aliquod tps cōtinue deo

augente charitatem. fo.19.co.3.
Mereri poreſt quis ſubito. fo.25.c.3.
Meritum inſtãtaneũ et meritũ vnius hore poſſũt eſſe equalia ceteris paribus. fo.27.c.3.
Meritũ aliquod nõ eſt minus ſi interrũpatur per aliquod tempus ꝙ ſi non. ibidẽ.
Meritivel demeriti non eſt dicendus maxim⁹ gradus in via. fo.eodem.co.4.
Merult chriſtus in primo inſtanti ſue conceptionis. fo.26.co.1.
Meretur ſortes i hoc inſtanti an ſequatur igitur imediate poſt hoc merebitur. fo.28.co.ij.
Mereri et diligere deũ ſup oia nõ ẽ idẽ. f.31.c.iiij
Meritis quomodo dantur premia. fo.39.c.ij.
Meriti magnitudo penes q̃d attẽdit. fo.99.c.ij.
Mereri an põt ds in quoꝫ inſtanti et quare. ibiõ
Mereri ſemel an ſit ſp mereri iterãtie. f.95.c.1
Meritũ qualiter auget opus neceſſitatis vel precepti. fo.99.co.3.
Meriti quãtitas nõ infertur ex cõtinuatiõe boni actus per infinita tpa. fo.105.co.1.
Meritorius et demeritori⁹ an põt eſſe idẽ actus folio.114.co.1.
Mereri poſſunt duo equaliter per horam z tamẽ in fine hore vnus hẽbit plus in duplo ꝙ alter. folio.114.co.2.in fine.
Meretur quis faciẽdo ꝓhibitũ patet. fo.115.c.1
Meretur credẽdo futurã reſurrectionẽ licz nũq̃ euenirẽt. fo.130.c.iiij
Meritũ an põt fieri ſub cõditiõe.fo.c.xxxi.c.i.z ij
Mereri poteſt i caſu pl⁹ diues ꝙ paup. f.125.c.2
Mintimũ viſibile non eſt dandũ.fo.117.co.ij.i fine
Miſerũ eſſe eligibilius eſt ꝙ non eſſe qualiter intelligitur. fo.35.co.ij.
Miſeria pene non eſt peior ꝙ miſeria culpe. folio.133.co.ij.
Mixtio cauſatur dupliciter. fo.43.co.1.
Mixti quelibet pars eſt mixtum. ibidẽ.
Mouere actiue per modũ obiecti eſt agere ad extra. fo.43.c.ij.
Mobile partim eſt in termino a quo et partim in termino ad quem. fo.67.co.3.
Motus bonus quilibet volũtatis augmẽtatiuus procedit a charitate. fo.70.c.4.
Motus brutales ſiue ſenſualitatis qualiter ſunt peccata. fo.71.c.iiij.
Motus an poſſunt fieri in inſtanti. fo.133.c.3
Multiplicatio multis modis põt fieri.f.122.c.iiij
Multiplicitas non eſt in deo nec differẽtia niſi in intellectu. fo.56.co.1.
Multitudo vna plures partes continet ꝙ alia. folio.19.co.2.
Mutationẽ nõ oportet precedere in agẽte qñ facit aliquẽ effectũ de nouo. fo.31.c.iiij
Mutatio põt fieri de cõtradictorio in cõtradictorius multipl⁹ nullo extremo mutato ſi tranſierit tempus. fo.11.co.1.
Mutatio⁹ motus ꝓſupponũt ſubiectũ. f.137.c.ij

¶ Sequitur de littera N

Natura a dei filio aſſũpta licet ſit creatura ipſe tñ nõ eſt creatura. fo.58.c.iiij.
Natura nõ patit ꝙ oino neſciẽs creat. f.72.c.3.
Natura deitatis eſt ꝙ pr̃ diſtinguat a filio z ꝙ ſit trina. fo.99 c.iiij.
Natura diuina qualr eſt ſciẽtia rerũ.fo.118 c.iiij
Natura hois ꝓpter pctũ ade qualr eſt facta inmerabilitũ incõmodorũ paſſibilis. fo.126.c.ij
Neceſſario amplius ſed qualr. fo.39.c.3
Neceſſitas ad ſalutẽ cauſat dupl'r. fo.40.co.ij.
Neceſſe eſſe eſt ſimplex. fo.74.c.3.
Neceſſitas eſt duplex. fo.120.c.iiij.
Neceſſe eſt futurum eſſe oẽ qõ erit qualiter intelligitur. fo.121.co.i.
Neceſſitas ad bñ agẽdũ an excludat meritũ f.99
Negatio nõ ſumit aliqñ infinitãt. f.86.c.4. (c.ij
Nemo dat qõ nõ hz qualr intelligit. f.140.co.ij
Neſciẽs an peccet aliquis. fo.72.c.iiij.
Nobiliſſimũ in entibus eſt quo nullũ aliud eſt nobilius ſcilicet deus. fo.48.co.i.
Nobilius eſt hõ eius mẽte extenſiue z non intenſiue. folio.55.co.3.
Nolens peccare peccat volũtarie. fo.72.co.3.
Noia abſoluta ſignificantia deũ z creaturas vniuoce dicũtur de deo z aliqb⁹ creaturis.f.57.c.iiij
Nulla ꝓpoſitio in qua ponit vel nomẽ adiectiuũ imediate z formalr dr̃ de ſubiecto. fo.82.co.ij.
Nomina in diuinis qñq̃ ſumũtur ꝓprie qñq̃ appropriate et nõ conuertibiliter. ibidem.
Noia notionalia z verba qñq̃ ſumũtur adiectiue qñq̃ ſubſtantiue. fo.86.co.ij.
Noticia creſcẽte vt in pluribus creſcit amor licet non ſemper. fo.24.co.iiij
Noticia intuitiua cauſari nõ poteſt ſine multipli ci efficientia. fo.44.co.ij.
Noticia icõplexa vnius rei nõ ducit i noticia pmã incõplexã et determinatã ꝓpriã. fo.51.co.ij.
Noticia abſoluta ẽ duplex idiuidualis z ſpecifica folio.51.co.iiij.
Noticia et amor capiũtur tripliciter. fo.53.c.iiij
Nouit anima xpi oia que verbũ qualiter intelligitur. fo.99.co.iiij.
Noticia certa poteſt haberi de futuris per reuelationẽ. fo.122.co.iiij.
Nugatio nõ cõmittit in terminis ſupponẽtibus ꝓ eodẽ ſi nõſint ordinati ſcõz ſubz ſupra. f.57.c.ij
Numerus maior abſolute loquẽdo ſẽp eſt perfectior minori. fo.53.co.i.
Numer⁹ maior reſpẽtat minorẽ z tñ nõ ſũt eiusdẽ rationis. ibidem.
Numeratio qualr ſit ꝙ ſpecies. fo.142.c.ij.

¶ Sequitur de littera O.

Obediẽtia qualiter eſt magis meritoria ꝙ transgreſſio demeritoria. fo.99.co.3.
Obiectũ volũtarie mouẽs eſt deus. fo.35.c.ij
Obiectiue mouere eſt agere ad extra. fo.43.c.2.
Obiectum eſſe alicuius cognitionis eſt cauſare illam cognitionem. fo.44.co.i.
Obiecti creati vicem ſolus de⁹ põt ſupplere.ibiõ
Obiecta ſt notioa actiu⁹ z actu⁹ potẽtiꝫ f.47.cij
Obiectorũ quitas cũ limitatiõe potẽtie eſt cauſa non cognitionis. fo.132.c.iiij.
Omiſſio alicuius ex precepto fiẽdi nõ eſt tã bona ꝙ mala eſſet eius factio. fo.2.co.iij.
Odire deũ qualr opponẽs diligere deũ. f.4.c.iij.
Odiũ quodlibet determiatũ contra nolle fugere an ſit triſticia. folio.15.co.iij.
Odiri et amari põt idẽ ſimul. fo.18.co.ij
Odiri põt de⁹ clarevi⁹ nõ põt nõ diligi. f.32.co.ij.
Odire an põt quis ſuã beatitudinẽ expertam vel velle ſuã miſeriã. fo.36.c.3.
Odis mal⁹ ẽ ignoraꝫ qualr intelligit. f.21.co.iiij.
Opinio nonvera dicẽs ſortem peccaſſe in aliquo inſtanti ante a et tamen in nullo inſtanti peccaſſe ante a. fo.28.co.ij.
Opinio magiſtri de ſpũ ſcto eſſe charitatẽ qua fo malr obligamur qualr põt intelligi. fo.60.co.2.
Opinio ioachin cõtra magiſtrũ ſententiarũ de trinitate diuinarũ perſonarũ. fo.51.co.4.
Opus precepti factẽs nõ ex charitate qũ tenetur peccat mortaliter. fo.61.co.4.
Opus bonũ ex genere factũ i pctõ mortali an fiat meritoriũ charitate ſuguentẽte. fo.70.c.4. i fine
Operandi ſex ſunt modi quorum ſunt ſolius dei. folio.99.co.2.
Opus precepti z neceſſitatis fuit meritũ xpi. ibiõ.
Opus neceſſitatis et precepti qualiter auget meritum. ibidem.
Operãs cũ maiori charitate an ſẽp melius agat ꝙ operans cũ minori. fo.107.c.1.
Opera bona facta extra charitatem ad quid valent. fo.146.co.2.
Orationes et elemoſine viuoꝝ qualiter z quare proſunt defunctis. fo.150.co.1.
Ordo charitatis eſt maxime ſe diligere poſt deũ. folio.125.co.3.
Organũ infinitũ oculi tante viſionis eſt capax ſicut finitum hz qualiter. fo.99.c.3.

¶ Sequitur de littera P

Paganus ſciens ſe diligere deũ an ſciat ſe diligere trinitatem. fo.42.c.3.
Pars dupliciter accipitur ſecundum fidem z ſecundum ymaginationem. fo.54.co.2
Partes ymagis create qualr ſũt eſſẽtiales.abiõ
Pars prior et poſterior cõponentes vnã formã p augmẽtationẽ ſunt eiusdẽ rationis. fo.94.co.1.
Pars minima cõtinui nõ eſt danda. fo.135.co.2.
Pater in diuinis non poteſt oſtendi filio non eſſe prius origine beatus ꝙ filius. fo.42.c.4
Pater et filius in diuinis non eſſent aliqua entitas eadem ſi pater durattone precederet filium. folio.43.co.3.
Pater eſſet alterius rationis ꝙ mõ ſi duratione precederet filiũ. ibidem.
Pater in diuinis nõ eſt iſte deus filius nõ ſequit igitur eſt alius deus a filio. fo.42.co.4.
Paternitas et pater in diuinis quomõ ſunt idẽ. folio.74.co.2.
Pater eſt ad aliud et eſt aliud ad ſe. fo.78.co.2.
Pater eſt entitas cõicabilis et eſt entitas incõicabilis non tamen eſt entitas communicabilis et incõmunicabilis. ibidem.
Pater et filius in diuinis non differũt perſonalr a ſpiritu ſancto ſed notionaliter in hoc ꝙ ſpirant ipſum. fo.88.co 4.
Paſſio propria hois et hõ idem ſunt licet paſſio aliter ſignificet ꝙ homo. fo.47.c.ij
Paſſio chriſti et laboratio exteriorꝫ qualr nobis meruerint. fo.150.co.3.
Peccatũ veniale quodlibet an põt euitare quilz in gratia exiſtens. fo.94.c.1
Peccatũ veniale et mortale qualr differũt z quare ſic dicuntur. fo.8.co.3.
Pctõ cuilibet veniali et mortali debet pena intẽſiue et extenſiue infinita. fo.18.co.1.
Peccatum veniale nõ debet quis velle cõmittere pro infinitis mũdis ſi eſſent. ibidẽ.
Peccãs mortaliter peccat infinite obiectiue ſed non intenſiue. fo.19.co.3.
Peccare põt voluntas in primo inſtanti fuit eſſe nec ſe potuerat bono habito ſed debito. fo.27.c.1.
Peccare nõ poteſt aliqua creatura naturaliter in primo inſtanti eſſe fuit ſue nature derelicta. folio.27.co.ij.
Pctõ venialr correſpõdere põt tãta pena intẽſiue in purgatorio ſicut mortali in inferno.f.27.c.iiij
Peccatũ quodlibet an vitare poſſemus ſine gratia. fo.31.co.iiij.
Peccator qualiter poteſt ſaluari ſine penitentia formali. fo 39.co.ij.
Peccans mortaliter ꝓs natura tollit gratiã ꝙ tollat culpam. fo.60.co.3.
Peccat quis mortaliter ſequitur ergo nõ habet gratiam. ibidem.
Peccato quocũq̃ ſtante i rerũ natura põt deus non velle illi pena eternã. fo.64.c.1.
Peccator in mortali exiſs an põt mereri certum gradũ beatitudinis. fo.65.c.ij.
Peccat qs volẽdo habere rectitudinẽ.f.67.c.4
Peccatum venale eſt magis vitãdũ ꝙ amittere ſalutem propriã. fo.73.co.1.
Peccare debere includit repugnãtiã. ibidẽ.
Peccati venialis memor et nolens dolere eſt dignus pena eterna. ibidem.
Peccare nunq̃ venialiter velle intelligitur dupliciter. fo.106.co.3.
Peccati grauitas eſt duplex. fo.99.co.3.
Peccare venialiter qualr diligit tñ ſicut nõ peccare. fo.112.co.1.
Peccatum pure omiſſionis an ſit non voluntarium. fo.144.co.1.
Pena eterna poteſt ſtare ſimul in eodẽ cum charitate. fo.68.co.1.
Penam tãtam an meretur quis per primũ pctũ per ſequentia. fo.99.c.ij
Pena eſt duplex ſcilicet contracta et inflicta. folio.126.co.ij.
Penam poteſt deus iuſte infligere ꝓ futuro peccato. ibidem.
Pene determiate ꝓ pctõ mortali z venali an ſint diuerſarũ rationũ. fo.144 co.ij.
Pena pcti qualiter eſt pctũ. fo.145.c.iiij.
Penitens finaliter hz plus de gria ꝙ nouiter baptiſatus ſtatim diſcedens. fo.4 c.iiij.
Penitentia vera et impoſſibilis q̃d eſt. fo.28.c.3
Penitentia exterior qualiter eſt neceſſaria. folio.144.co.ij.
Penitere tenetur homo pro omni tempore. folio.144.co.3.
Penitentie actus an ſemper ſit meritorius vite eterne. fo.145.c.iiij
Perfectus et iperfectus non eſt in diuinis eiuſdem ſpectet. fo.57.co.3.
Perfectorẽ eſſe animam anima inde intelligitur multipliciter. fo.70.co.1.
Perfectio actus intelligibilis penes quid attẽditur. fo.111.c.4.
Perſonarũ diuinarum vna ſine alia cognoſci nec diligi poteſt. fo.41.co.1.
Perſone diuine inter ſe diſtincte ſunt vnus deus folio.74.co.1.
Perſona et deitas ſunt res diſtincte et tamẽ non differunt. fo.74.c.ij.
Perſona diuina non conſtituitur ex proprietate

Tabula alphabetica

et essentia. fo.85.co.2.
Persona cadē in dīnis nō habet plures ꝓprietates ꝙ alia. fo.89.co.2.
Phi habuerunt euidēs iudiciū ꝙ nullū corp⁹ est nobilissimū primū in entibus. fo.48.c.3.
Plurificari vnum et illud non plurificari est impossibile. fo.66.co.2.
Plenitudo legis est dilectio. fo.62.c.1.
Pluralitas causarū totaliū eiusdē effectus non sufficiēter ꝓbat vnū esse deū. fo.71.co.2.
Pollutio nocturna quō est pctm. fo.72.c.1
Potentia si nō fatigaretur post priorē actū cū habitu continue produceret pfectiorē actū. f.53.c.3
Potentia generādi sumitur dupl̄r et an sit quid absolutū vel relatiū. fo.86.co.1.
Potentia generandi quid est et an sit cōmunicabilis filio in diuinis. fo.86.co.2.
Pondus volūtatis est charitas. fo.110.c.1
Precipere an potest deus existenti in charitate ne mereatur ꝙ certum tempus. fo.3.c.1.
Precepti adimpletio qual̄r obligat. fo.62.c.1.
Precepta dei sunt de lege nature et tm̄ nō possūt adimpleri sine gratia. ibidē.
Preceptorū opera possunt adimpleri sine gratia informante. ibidem
Precepta negatiua obligāt ad semp. fo.99.c.2.
Precepti impletio qualiter auget meritū. ibid.
Preceptū de non merēdo qual̄r adimpletur vel merendo vel demerendo. fo.114.c.4
Precepti impletio nō sp fit ꝙ actū elicitū. ibidē.
Preceptum charitatis nō obligat advelle saluari sed ad quid. fo.125.c.3
Preceptum ecclesie non est ꝙ dies iudicij erit sed credere ꝙ dies iudicij erit. ibidē
Preceptū abrahe qual̄r intelligitur. fo.131.c.4
Preceptum dei est hominem esse vltra offensam diuinam. fo.145 co.2.
Predelimare quid est. fo.120.c.2
Predestinatus quō potest nō fuisse non predestinatus. ibidē.
Predicari in quid et per se quot modis dicitur. folio.57.co.4.
Predicatio formalis adiectiua et ydemptica qd est. fo.75.c.4.
Predicatur altād de deo z nō scōm subtiātiā nec scōm accidēs qualiter intelligitur. fo.77.co.3.
Predicatū appellat suā formā in propōe de possibili. fo.128.co.2.
Predicatū adiectiuū nō est aptuz supponere nec esse subiectū. fo.82.co.2.
Premisse sūt causa cōclusionis. fo.23.co.4.
Premiātur duo equal̄r et tm̄ vnus nunq̄ fuit tā charus deo sicut alius. fo.107.co.2.
Premiū sātū vel matus debet operationi satisfactorie. fo.4.co.4.
Premia nō dantur precise ꝓ meritis. fo.39.co.2.
Premiū nullus gradus virtute baptismi adulto baptisato in pctō mortali datur. fo.65.co.3.
Premio maiori in patria correspōdet maior gra in via. fo.71.c.1.
Premiū deberi qual̄r facit gra. fo.eodē.co.2.
Premium angelorum precessit meritū. f.99.c.3.
Premiatur plus actus bonus factus imediate post culpā ꝙ sibi similis sequens. fo.110.c.2.
Prescientia dei non tollit contingentiam futurorum. fo.119.co.4
Prius origine pater est beatus ꝙ filius qualiter intelligitur. fo.42 co.4.
Pluralitas in diuinis non est alia ꝙ causalitas. ibidem.
Prius natura capit multipl̄r. fo.137.co.2. i fine
Principium vnicum et non plura visionis qua videtur quelibet persona diuina sunt tres persone diuine. fo.44.c.2
Principiare libere et necessario cōuenit eidem potentie. fo.47.c.2.
Processus in infinitū nō est vādus i essentialr sub ordinatis et in ratione obiecti. fo.48 co.1.
Producens perfectius non potest producere imperfectius. fo.138.co.3.
Propositio ab eterno vera secūduz legem ordinatam an potest esse falsa de potentia dei absoluta. folio.67.co.3.
Propositiones quedā sunt vere exp̄rietate sermonis et falsē vsus acōmodatione .fo.79.c.1.
Propositio vocalis de preterito cui⁹ veritas dependet a futuro qualiter se habet adveritatē vel falsitatem. fo.122.co.1.
Propositio de possibili in sensu diuiso qual̄r ponitur in esse. fo.eodē.co.2.
Propietas; psonalis et essentia non cōstituūt psonam in diuinis. fo.73.c.3.z.4
Propietas et essentia non sunt in eadē psona distincte formalitates. fo.74.c.2.
Propietas et essentia non differunt formaliter vno sunt idem formaliter. ibidem.
Propietas sumitur dupl̄r. fo.78.co.4.
Dumiri potest quis iuste sine culpa ꝭ non sine causa. fo.72.co.2.
Dunit vnus pro alio sed non pena sensus eterna. ibidem
Dunit pctm̄ imediate factū post gram magis ꝙ simile sequens ipsum. fo.110.co.2.
Dunit iuste qnq̄ plus minus pctm̄ ꝙ maⁱ⁹. ibid.

¶ Sequitur de littera Q

Qualitas non est qualitas nisi qñ qualificat nec accidēs nisi qñ accidit. fo.52 co.4
Qualitas aliqua pōt fieri sciētia sine mutatione scientis. ibidem.
Qualitas q̄ est visio vel intellectio an pōt manere nisi sit visio vel intellectio. fo.53.c.1.
Qualitas eadē qual̄r generat seipsā. fo.69.c.3.
Qualitatis quare vnus gradus prius alio producatur. fo.95.co.1.
Qualitati nullū in infinitū pōt fieri additio tam scōm ptes eiusdē quantitatis ꝙ eiusdem proportionis. fo.106.c.4.
Quātū cōtingit esse in potētia tm̄ cōtingit esse in actu qualiter intelligitur. fo.107.c.1
Quātitas virtutis agētis nō attendit penes multitudinē effectuū sz penes magnitudinē. f.109 c.2
Quātitas an sit res distincta a substātia z qualitate. fo 142.c.3.
Quiescē z moueri pōt idē simul z semel. f.66.c.1

¶ Sequitur de littera R

Ratio ars spēs et ydea cuiuslz rei causatez causande est essentia diuina. fo.121.c.2.
Ratiōes distincte quare dīr essentia dīna. ibidē.
Radi⁹ reflex⁹ q̄re est debilior incidētie. f.95 c.1.
Radix virtuose vite quid est. fo.112.co.1.
Rarefactio qual̄r fit. fo.93.co.1.
Reatus culpe quid est. fo.67.co.1.
Recipiens dz esse denudatum a natura recepti q̄liter intelligit fo.69.col.4.
Rectitudo actus voluntatis et intellectus qualiter causat et quis eorum est rectior f.46.col.2.
Rectitudo voluntatis licet naturalis non sufficit ad salutem sed bene gratuita. fo.67.col.3.
Rectitudo voluntatis an potest auferri ab ipso. fo.61.col.1.
Rectitudo voluntatis includit gratiā. ibidē
Rectitudinem z iusticiam potest appetere existēs in peccato mortali. ibidem
Rectitudo debita inesse' consistit in conformiter se habere obligationi diuine siue ponitur siue negatiue fo.66.col.4.
Redemptio humani generis potuit fieri per purā creaturam. fo.43.col.3.
Relatio in diuinis est perfectio simpliciter. folio.77.col.1.
Repugnantia virtualis et non formalis est causa successionis in actionibus contrariorum. fo.67.col.3.
Repugnantia contrariorum penes quid attenditur. ibidem
Reuelare potest deus creature futura contingentia. fo 122.col.2.
Res tres distinctas z absolutas ponere in diuinis non repugnat sacre scripture fo.83.col.4
Reuelatio de futuro contingenti qualiter potest fieri esse reuelatio fo.122.col.4.
Reuelatio potissima de futuro contingenti an habeat euidentiā ibidem
Reuelatio pōt absoluta de futuris. fo.73.col.4.
Reuelari potest inverbo beato eternitas siue beatitudinis fo.127.c.2.
Reuelatione facta alicui de damnatione sua finali an talis licite potest perseuerare et se diligere. fo.126.col.3.
Reuelata a deo tenemur credere absolute. fo.131.col.1.
Reuelatio causatur multipliciter et ꝙ reuelatio idem est ꝙ prenunciatio vera de futuro f.132.c.4
Reuiuiscūt que quondā viua fuerunt. fo.110.c.2.

¶ Sequitur de littera. S.

Sacerdos an peccet volendo habere vxorem si esset licitū fo.18.col.2
Sacramentum in mortali peccato receptū qualiter est ratio habendi vitā eternā fo.65.col.2
Sacramēta quare dicuntur instrumenta infusionis gratie fo.138.colū.2.
Salus qualiter non est necessaria. f.60.col.1.z.2
Saptentia intellectus z voluntio in deo non sunt distincte formalitates perfectiones rationes formales: distincti modi. fo.55.col.4.
Sapientia diuina omnibus modis ex parte rei est eadem essentie diuine. fo.56.col.1.
Saptentia diuina proprie est bonitas vel iusticia fo.eodem.col.4.
Sapientia infinita est alterius rationis a sapientia finita ibidem.z.c.3
Sapiēs iustus z bonus dicitur deus secundū substantiam fo.57.col.2.
Scitum quodlibz de persona diuina scitur de deo sed non de deitate fo.4.3.col.1.
Sciens non magis peccat ceteris paribus ꝙ ignorans fo.62.col.1.
Scientia quandoqz sumitur pro ipso scito quando qz pro qualitate mentis fo.83.col.4.
Scientia eadem numero non est accepta z non accepta nec simul z semel potest esse in duobus ibiō
Scit deus euidenter futuruz contingens sepēdēs a libertate create voluntatis. fo.118.col.4.
Scientia z p̄ scientia dei an sint cā rerum futurarum vel econuerso. fo.120.col.1.
Scitum beati plura habitu ꝙ actu. fo.126.col.2.
Securitas de eternitate gaudij patria nō arguit hominem esse beatum. fo.40.col.1.
Securitas est optimū i beatitudine f.127.c.3.z.4
Securitas beatitudinis an stet visio diuina. ibidē.
Securitas beatitudinis an possit esse non securitas. fo.128.col.1.
Sensualitatis motus qualiter est peccatum. folio.73.col.1.
Sensualitatem qualiter potest refrenare voluntas fo.148.col.2.
Significandi in singulari z in plurali numero ē alius z alius modus. fo.50.col.4
Spectem simpliciorem nō oportet esse perfectiorem fo.70.c.1.
Species in medio non est indiuisibilis extensiue nec intensiue ibidem
Species sunt sicut numeri qualiter intelligitur. fo.93.col.1.
Speculum coefficit visionem rerum optatarū. folio.129.col.4.
Spiratio activa est vna notio cōmunis patri et filio. fol.90.c.4.
Spiritus sctūs est nobilior celo. fo.72.c.2.
Spiritus sancti coassistentie qualiter sunt in potestate voluntatis fo.58.col.2
Spiritus sanctus non est gratia nos informans. folio.67.col.1.
Spiritum sanctum esse de deitate vel substantia patris qualiter intelligitur. fo.83.col.3.
Status innocentie non erat dignus pena vel gloria. fo.67.colū.4.
Studium theologie vite eterne cibus spiritualis anime causa cognoscendi nostros defectus aiatium; ad opus virtutis z angelorum letificatiuum fo.1.col.4.z.f.2.c.1.
Studiū sacre scripture est ꝓductiuū ad principiū z radicem bene viuendi. f.4.col.1.
Studium in theologia in foro penitentie impositum est meritorium vite eterne. fo.4.col.3.
Substantia sumit̄ pro oi illoqō nō ē accīs. f.7.c.3
Substātia vel natura diuina generat qualiter intelligitur fo.86.col.3.
Suffragia sancta pro damnatis an ei prosint. folio.151.col.2.
Suffragia quare z qualiter prosint defunctis . folio.150.col.1.
Suppositō simplex et psonalis in diuinis quo modo accipitur fo.79.col.2.
Supponere pro aliquo non est idem ꝙ conuenire illi. fo.27.col.2
Supponit aliquis⁹min⁹ pro aliquo nō tm̄ pro ālibet quod est ibidem

¶ Sequitur de littera. T.

Tempus quoddā est actuale quoddā potentiale. fo.77.col.2.
Tēporum moza an concurrat ad meritum vel demeritum. fo.99.c.2.
Tps minimū ꝓceptile vel maximū non percepti-

bile. fo.111.col.2.
Tepidum addi tum tepido non reddit intensius. fo.95.col.1.
Termini numerales sumpti sunt sincathegoreumatici et confundant terminos sequentes. folio 52.col.4.
Termini motus non sunt incompossibiles. folio.69.col.4.
Torum sum: potest cathegoreumatice z sincathegoreumatice fo.48.col.2.
Tres res distinctas z absolutas ponere in diuinis non rep ignat sacre scripture fo.83.c.4
Tristicia habita de pena infinita est finita. f.9.c.4
Tristicia quedā est libera quedā est necessaria sic delectatio optata. fo.14.c.4.
Tristicia quelibz z delectatio voluntatis est velle vel nolle fo.15.col.3.
Tristari simul z gaudere potest beat⁹ f.35.c.3.z.4
Traianus non erat damnat⁹ finaliter. f.151.col.3

¶ Sequitur de littera. V.

Valor actus meritorii est dupler. fo.71.col.1.
Velle potest aliquis aliquem esse essentiam diuinam non volendo id esse trinitatem vel personam aliquam fo.41.col.3
Volens antecedens anvelit ꝑ se fo.32.col.1
Vult anima per intellectum z intelligit per voluntatem fo.47.col.1
Velle deum aliqua factibilia quid est. f.57.col.2
Velle deum aliquid non est id ꝙ deum intellige re id et qualiter dicitur ibidē
Velle non potest aliquis nolēs z inuitus qualr intelligitur fo.97.c.4
Velle diligere deum per duos dies an melius q̄ p vnam solam fo.11.col.3.
Velle tenere fornicariā est peius q̄ velle pcise fornicari fo.12.col.ij
Velle vitare omnia venialia peccata an sit actꝰ meritorius f.106.col.3
Velle venialiter peccare in certis diebus est mortaliter peccare fo.111.colū.ij
Veniale peccatum quomodo expellit gratiam vl fit mortale fo.147.colū.3
Veniale nunq̄ velle peccare capitur dupliciter. fo.106.col.3.
Veniale peccatum non potest minuere charitatē i fusā stante lege fo.109.c.iiij.
Veniale peccatum meretur precise penam temporalem ibidem
Veniale potest minuere charitatis feruorem. folio.110.col.1.
Venialiter velle peccare infinitis diebus est peccare mortaliter fo.111.c.ij.
Venialiter peccantem diligit deus tm sicut nō peccantem. fo.eodem.col.1.
Vemalis cupiditas z charitas simul possunt cresscere fo.113.col.ij
Venialia qualiter minuunt premium beatificum fo.146.co.1.
Verbum sumitur dupliciter fo.20.c.iiij
Verba non faciunt hec rem sed sensus. f.108.c.iiij
Verbū diuinū non est nec potest esse actualis cognitio anime christi nec alterius fo.7.c.1
Verum non dz exponi per falsum fo.80.c.ij.
Veritas nō est determinata in proportione ad futuro contingenti qualiter intelligitur fo.119.c.iiij.
Veritas est triplex fo.eodem col.1.
Vestigium non ducit in noticiā primā z propriā illius rei cuius est vestigium fo.51.col.ij.
Viator potest continue fieri charior deo. f.99.c.1.
Visio dei est nobis possibilis nec oportet q̄ sit infinita q̄ obiectiue insit fo.6.col.1.
Visio dei clara ostendit deum esse bonum infinitum. ibidem
Videri potest verbum z causatur eodem actu causato ibidem
Visionum excessus non proportionatur sed excessui obiectorum fo.9.c.2.z.3.
Visionum perfectio penes quid attenditur. ibidē
Visio an potest non esse visio ipsa remanente. folio.11.col.ij.
Videre deum clare et ipsum non diligere stant simul fo.33.c.iiij
Visio si sit dilectio non potest quis ipsum videre illa dilectione z non diligere ipsum ibidem
Videre deum clare p̄cise nullam aliam cognitionem habere impossibile est ipsum non diligere Ibidem
Videns deum clare sibi derelictus potest suspendere actum diligendi ipsum fo.34.colū.1.
Videns deum diligit eum necessario vna dilectione non electiua fo.eodem.co.ij
Visum deum clare p se odire electiue nullus pōt fo.eodem.c.3.
Visio dei clara non subest diuine voluntati. folio.35.col.ij.
Videri non potest vna psona diuina sine alia licet bene incarnari. fo.44.col.1
Visio requirit actionem veram obiectiuam illius q̄ videtur. ibidem
Visio causanda multiplicem efficientiā requirit fo.eodem.col.2.
Visionem sui causat q̄licz psona sub qualz psonalitate non tm in trūna distinguit ab alia ibidē
Visibile minimū nō est dandū fo.52.c.4
Visione qua videtur a qualitas non potest videri b qualitas eiusdem speciei. ibidē
Visioni accidit q̄ eius obiectum p se ibidē.
Visio vel intellectio sortis posita in lapide an esset intellectio vel visio fo.53.col.1.
Visio z amor beati an sint eque intensi. f.54.c.iiij
Visio beatifica potest augeri et est diuisibilis in infinitas visiones dei f.7.colū.1.
Visio z fruitio z lumen glorie sunt in anima beata in fine fo.94.col.3
Videre aliquid in verbo quid est fo.129.c.ij.
Visiones beatificas secundas simul pōt beati habere fo.108.col.1.
Visio beata valet ad cognitionē diuinā tā absolutam q̄ relatiuam fo.117.c.iiij
Virgo gloriosa fuit mundata a peccato originali per fidem future passionis christi fo.128.c.ij
Virtutes infunduntur in baptismo tam adultis q̄ paruulis. fo.60.col.1.
Virtus agentis penes quid attenditē f.109.c.2
Virtutes morales sunt omnes equales fo.112.c.1
Virtutes morales dupliciter sortiuntur suas denominationes ibidē
Virtutes infuse non habent cōtraria formaliter fo.cxiij.c.2.
Vita eterna nunq̄ fuit obtenta sine merito redēptoris. f.70.c.iiij.
Vitare an potest quilz exīs in gra oia peccata ve

nialia. f.7.c.iiij.
Vltimum in executione est primum in intensione fo.63.col.3.
Vniri causatur multipliciter f.7.60.c.3.
Vnitas communis aliquorum non excludit oēm distinctionem fo.80.col.1
Vnitas essentie sufficit ad bonum sillogismum. Ibidem
Vnitas essentialis non permittit distinctionem inter essentiā et personā in diuinis. f.84.c.iiij.i fine
Vnitas motus z communitas requirit vnitatem forme secundum quā est motus fo.93.c.iij.
Vnum non fit ex duobus existentibus in actu qualiter intelligitur. fo.xciij.c.iiij.
Vmbilia sunt essentialr quecūq̄ sunt eiusdem rationis fo.106.col.iij.
Vnio ypostatica anime ad verbum possit esse sine hoc q̄ anima aliquid cognosceret fo.117.c.1.
Vniuersalis quelz qualiter infert exclusiua de terminis transpositis fo.58.col.1.
Volitio an sit cognitio fo.54.col.3.
Volitio aliqua est cognitio cōplexa quedam incomplexa aliqua apprehensiua aliqua assensus aliqua dissensus fo.16.col.ij.
Volitiones conditionate an sint meritorie vel demeritorie fo.131.co.ij
Volitio z sapientia z intellectus dei sunt res distincte inter se fo.55.col.iiij.
Volitiones due z cognitiones due possunt esse in eodem subtecto fo.93.col.iiij
Volitio sapientia intellectus dei non sunt inter se distincte formalitates perfectiones formales q̄liter intelligitur ibidem.
Volitiones contrarias nemo potest simul z semel habere fo.145.col.3
Voluntas aliquos actus suos libere capiat z alios non z qualiter causat libere fo.16.c.3
Volitatis nullius actus est indebitus saltem debitus. fo.17.col.2.
Voluntas si peccat sine mouente plus peccat q̄ si peccaret propter finem fo.18.col.ij.
Voluntas potest continue per aliquod tempꝰ meteri deo augente suam caritatem fo.19.c.3.
Voluntas qualiter vincere tentationes et quomodo impedit si non potest necessitari. folio 21.col.ij.et.1.
Voluntas stante pleno iudicio rationis ita potest respuere magnum delectabile sicut paruum. folio.20.c.iiij.
Voluntas tam libera est in deo sicut in creaturis in misero sicut in beato fo.xxi.col.ij.
Volūtas non p̄t habere primū actū a se qualiter intelligitur. ibidem
Voluntas an sequatur necessario iudicium rationis f.22col.3.
Voluntas an potest velle oppositū de a stante dictamine rationis q̄a est eligendum nulla conditione displicibili apprehēsa nec aliquo alio cognito ab intellectu fo.xxij.col.1.
Volūtas an potest omni dictamini se conformare fo.eodem.c.ij.
Voluntatis actio qualiter est meritoria vl demeritoria fo.eodem.c.iiij.
Voluntas an potest priuari libertate volūtate manente. fo.xxiij.c.3.
Voluntas de ratione sue essentiali non habet modum agendi libere sed posse agere libere ibidem
Voluntas mouit seipsum z mouetur ab alio. folio.24.col.ij
Voluntas non potest vitaliter principia re actum volitionis in alia voluntate quam causat in seipsam fo.eodem.c.iiij
Voluntas in hoc instanti non causans dilectionez et immediate post hoc causās causabit successiue fo.25.co.ij.
Voluntas potest simul ac subito causare volitionem meritoriam fo.eodem.co.iiij
Voluntas peccans in primo instāti sui esse quo bono priuaretur fo.27.co.1.
Voluntas potest subito suspendere actum suum. fo.28.col.2.
Voluntas an potest velle precise per instans. ibidē
Voluntas stante cognitione in via inuniuersali vl particulari potest in se actiue causare dilectionez dei sup oia z fruitionem dei fo.30.c.4
Voluntas non necessario fruitur deo apprehenso in via in vniuersali vel particulari fo.32.col.1.
Voluntas potest cōprincipiare actiue fruitionem respectu dei in patria. fo.eodē.c.3.
Voluntas potest principaliter se beatificare. folio.33.col.1.
Voluntatem beatorum fore cōfirmatam intelligitur multipliciter fo.eod.co.iiij
Voluntas clare videns deum precise z nullam aliam cognitionem habens non potest non diligere ipsum. ibidem
Voluntas de numero plurium quodlibet tenetur infinite diligere quodam certo dato z tm vnum eorum plus alio fo.39.c.1.
Voluntatis actu posito non est in potestate voluntatis ipsum non habere conditionem conuenientem ratione obiecti f.4.c.co.ij
Voluntatem z intellectum fluere ab anima z essepassiones z partes eius qualiter intelligitur. folio xlviij. c.1.z3.
Voluntas potest imperare libere intellectionem actualem fo.liiij.co.1.
Voluntas potest diligere incognitum. folio eodem.col.ū.ij
Voluntas non causat immediate executionem exteriorem sed mediante virtute motiua. f.eod.c.3.
Voluntas potest ita intense diligere obiectum sūme delectabile sicut intellectus ipsam intelligit. fo.lv.c.2.
Voluntas diuina est omnibus modis a parte rei essentia diuina fo.56.col.1.
Voluntas diuina determinatur per se ad intelligēdum aliquid z intellectus diuinus determinatur ex se ad volendum illud esse licet vnus sermo non ita proprius sicut alius fo.57.c.ij.
Voluntas diuina intelligit mala fieri tamen non vult mala fieri. ibidem.
Voluntas non dicitur recta q̄ recte vult sed econtra. fo.60.c.iiij.i fine
Voluntatis rectitudinem auferri capitur multipliciter fo.eodem.c.3.
Voluntatem velle quod deus vult eam velle est ipsam conformiter velle preceptis f.61.c.3.
Voluntas intensiorem actum producit cum charitate q̄ sine ea f.64.co.ij.
Voluntas cum maiori actu et maiori charitate minus meretur q̄ habens minorem actum z mi-

nozem charitatem fo.65.co.3.
Voluntas creata quoscunqz actus potest produ-
cere cum charitate causata similes secundum sub
stantiam producere potest sine tali charitate. fo-
lio eodem colū.3.z.4.
Voluntas necessitat seipsam vult aliquando im
possibile f.96.c.1
Voluntas potest augere meritum pervolitionem
defuturo. fo.99.col.1.
Uti deo qñq̄ non est malum fo.31.colū.3.
Usus z fruitio sūt idem actus f.37.col.2.
Usus accipitur dupliciter ibidem
Usu rationis carens nō peccat nouo peccato ma-
gis q̄ bzutum f.71.col.4

¶Sequitur de littera.X

Xp̄s meruit in primo instanti sue conceptionis
fo.100.c.1.
Xp̄i anima omnia nouit queverbum sed qualiter
fo.38.c.2.
Xp̄o an sit per se fruendumvelvtendum. folio
40.colū.3.
Xp̄s an sit eodem amore diligendusvel pluribus
ratione diuinitatis z humanitatis ibidē z.c.4.
Xp̄s est melior extensiue q̄ summum bonum.ibiō
Xp̄s non fuit homo in triduo fo.59.co.2.
Xp̄i animam esse perfectiorem anima tude multi
pliciter f.70.colū.1.
Xp̄i quavolitione et qualiter voluit mori. folio
96.co.iiij.
Xp̄s tantum meruit i primo sue conceptiōis sicut
post f.100.c.1.z.2.circa finē
Xp̄s tenebatur p̄ponere salutem totius generis
humani saluti propie fo.101.c.1.
Xp̄i anima non habuit tantum premium subiecti
uale qualiter potuit deus ei dare f.104.c.1.
Xp̄i anima licet sciret omnia q̄ deus non tamē eēt
equalis sapientie cum deo f.115.c.3
Xp̄i anima si esset sapiens sapientia increata non
haberet equalē sapientiā cū deo ibidem.
Xp̄i anima non est sapiens increata nec noscens q̄
noticiam increatam ibidem
Xp̄i anima non est nata frui fruitione increata
folio.116.col.iij.
Xp̄i anima qualiter est beatior alia creatura
Ibidem in fine
Xp̄i animevnio ad verbum potest stare sine cogni
tione tpsius anime fo.eodē.col.1.
Xp̄i anima potest decipi et errare.f.eodem. co.2.
Xp̄s est sapiens diuina saptentia. f.117.c.4.
Xp̄s potuit dicere falsumvel mentiri. fo.124.c.2
Xp̄i alia sit z distincte potest plura eiusdem speciei
cognoscere fo.132.colū.2.
Xp̄i anima non fuit ad centrum inferni. folio.
133.col.1.
Xp̄i anima an fuerit perfectionis infinite. folio
136.col.1.z.2.
Xp̄s qualiter meruit nobis per suam passionem
lacerationem. fo.149.co.4

¶Finis tabule alpha
betice super Adam

Theologiam ꝫ prudētes secuti uetur.

Sta est enim lex Adam dñe deus. Secūdo regum septimo. Mirari solent mundi sapientes z lucris tñ secularib⁹ z cōmodis tp̄alib⁹ ihiantes sacre scripture deditos quos et iudicāt nesciētes z fatuos cur ita sollicite i hac scientia diuine legis cum fides sufficiat p noticia ipsorum iudicio iantter occupant dies suos ex quo per ipsum lucrari nō potuerunt vt medici curando nec vt causidici placitando nec per sallaria pecunias colligendo sicut artiste grammatici z operarij manuales nec p obsequio causas consequēdo vt clerici curiales vt q̄dig⁹. Ita karissimi deum theologis sapiētia huiꝰ mūdi q̄ ē stulticia apū deum iudicāt sed dei sapiētia aliꝫ loq̄tur p psalmistā. ¶ Beat⁹ vir q̄ nō abiit i consilio ipiorꝫ. sed i lege dñi voluntas ei⁹ z i lege eius meditabit die ac nocte. Talis em̄ meditatio est sanctissima occupatio z tale studiuz valde meritoria opatio cum ad hoc eligit atq; suscipit vt dei⁹ feruēti⁹ diligatur z amor proximi nutriaꝫ et spes salutis augeatur vt aia pascaꝫ z crebris cōsolatiōib⁹ spūs repleaꝫ z spūs angelici nobis studētibus z legentib⁹ assistant auxilia ferant z assistētes diuinis colloqs reficiaꝫ z ex opposito demones cōfundantur que multꝫ p̄obari possent testimonijs. ¶ Si ꝓlixitas non obstaret ex q̄bus p̄obatis satis pateret studium sacre scripture esse meritoriū et summe p ficuum inter omia studia z nō esse superfluum z īane. ¶ Jsta em̄ est lex adam dñe deus lex diuie instructionis lex humane eruditiōis q; lex adam celestis lex. ¶ Adam terrestris de q̄bus p̄ia cozith. xv. factus est primus adam i animam viuētem nouissimus adā i sp̄m viuificantē p̄im⁹ de terra terrenus. secundus de celo celestis. hec ē vtriusq; lex quia lex dñi imaculata conuertens animas testimonium. d. ſi. sa. p̄restans paruulis. ¶ Jsta ergo ē lex adam domine deus. ¶ Jn quibus verbis sacre scripture i generali et libri sententiarum i speciali causam quadruplicē videtur annuere istud thema dum tāgit obiectū effectum; modū z fructum effectum; potentie obiectum noticie modum formalē z fructum finalem effectum potētie i existētia designata. ¶ Jsta est obiectum noticie i subsistentia designata. ¶ Adam modum formalem i legis qualitate lex z fructum finalē i dei bonitate dñe deus. ¶ Jsta enim est lex adam dñe dei⁹ tangit inq̄ primo effectum potētie i existentia designata ¶ Tum q; pronomen demonstratiuū notat singularitatē z actiones sunt singularū z circa singularia p̄io methaphisices. ¶ Tū q; eē appetūt oia scōo de aia z causa illi⁹ agunt q̄cunq; agunt quatenus ipso semper et diuine essentie z diuino esse participant secundum quod possunt z bñ notatur existētia singularis designata. Tum ratiōe ipsaz contemplantis. Tum ratione ipsam recitātis. tū ratione ipsam inspirantis. tum ratione ipam p̄omulgantis eius inspirator ē deus. bar. ca. iij. hic ē deus noster z non estimabit altus ad illuz. hic adinuenit omnem viam discipline z ex hoc eius iuē tore z auctore principali ipsum desup inspirātē qui dicit ero. iij. ¶ Ego sum q̄ sum et q̄ misit me ad vos infallibilem z inperturbabilem continet veritatem z non est i illa sed ē i ista ē scōe corinthios primo ca. Unde loq̄tur augu. contra faustum sic inquit extat auctoritas scripturarū noui z veteris testamenti cui omnis fidelis z pius subseruiat intellectus ibi inq̄t nihil absurdum inuenitur ibi non licet dicere auctor huius rei nō tenuit veritatē. sed aut codex mēdos⁹ ē aut interpres errauit aut tu nō intelligis ¶ Et hugo di scalastica. iiij. eloqa diuina sola sūt alia ena a falsitatis cōtagiōe. ¶ Jō bñ dr ecclia. xxiiij. hec oia liber vite z testamētū altissimi z cognitio veritatis et hec ratio q; ipm altissimus inspirauit eius p̄mulgator erat legis lator xp̄s vel moyses z ei⁹ q̄libet p̄edicator ei⁹ compilator q̄ ad libruz sentētiarum extat ma. petrus q̄ sacraz theologiā y infinitta dispersam volumina ad certos redigēs titulos p̄ior sentētias collegit z posterior⁹ viā dedit z eius recitator est ois eius lector. Ex quibus vn⁹ ē hic discipul⁹ ille q̄ testimoniū perhibet de his. io. xxi. ¶ Jsta ē em̄ lex Adam dñe de⁹ scōo principaliter tangit i themate modus formalis in legis qualitate. ¶ Jsta ē em̄ lex Adam legis autē qualitas est mira formositas. Nam si ē lex iusta ē vel iusta. Unde augu. de. li. arti. ca. primo lex mihi esse non videt q̄ iusta non fuerit quito aūt ethicoꝝ dicitur ca. tertio p̄eclarissima virtutum videtur esse iusticia z neq; hesperus neq; lucifer tā admirabilis potest aut sacra scriptura i sentētijs recollecta dici lex p eo quod ligat z legitur a ligando lex natura a legando lex scripture a liberādo lex gr̄e a leuādo lex glorie. Nā sacra scriptura est ignea lex. lex dr q; nos refrenando ligat ignea q; ad amorem creatoris inflamat vt dicit richard⁹ sup apo. li. scōo. vnde bar. iij. hic ē liber mādatorū dei z lex q̄ ē eternū oēs q̄ eam ad vitam q̄ autem reliquunt eam ad mortem. ¶ Tertio principaliter huius noticie tangitur obiectum expressa subsistentia noiatim cum dr Adam. Jsta est enim lex Adā. lex diuie generatiōis lex hūane procreationis lex diuie incarnatiōis lex humane restauratiōis nā verbi emanatio secundi adam ad libruz spectat primū et congruit orienti hois plasmatio et primi adā ad scōm et cōgruit occidēti xbi incarnatio ptinet ad tertiū et cōgruit austro hois curatio p̄mi. ¶ Adā ptinet ad quartū z cōgruit aq̄lonī nā dicit papias q̄ adam i. iiij. grecis lr̄is. iiij. p̄incipia xbor grecor signat. ¶ Anastole dyas arthos messembā. i. orientis occidētis septētrionis z meridioni s q̄ ali⁹ grāmaticus ita describit anatele dedit a dīs. d. cōtulit arthos a messembria i colige fiet adam. ¶ Sicut enim celum quantum ad primū sup orizontem semp emergit et oritur sic pat innascibilis natura semp pululans ideligenter gignit filium deū de deo lumē de lumie hoc lumē ideficiens ex patre semp nascitur tanq̄ splēdor de gloria et candor de luce et ars de artifice et xtus de opifice paterne proles fecūditatis ymago p̄fis spūs patris pat matre trinitatis nā Adā maxim⁹ ibi iter enathum versus ē iosue. ix. i. dei filius; q̄ est duob⁹ antedictis maximus adaz inter patrem et. f. gignitur z spirat mediat per originē ſ plura liter loq̄ sicut notat enachim potētes tribules ac

robustos vt sic de primo libro q̄ vbi ex patre etnā
origine, psecutor dici possit illud geneſis quito hic
est liber generatiois adā. ¶ Pro libris sequētib⁹
ista vice adaptare ogruētias ptermitto. Quarto
principal' tangit fructꝰ finalis huiꝰ noticie q̄ est
dei bontas z finis finiū vl timatus oñe deus qui
iuxta q̄duplicē cōditōem finalis btitudis sūme
ē admirabilis sūme delectabilis sūme amabilis
z sūme pdurabilis z q̄ sic admirabilis iō afficiēs
vt beatifice videat q̄ sic amabilis q̄ sic alicies vt
spōtanee diligat q̄ sic delectabilis Jō reficiēs iō
suauit hauriat z q̄ sic pdurabilis ideo sufficiens
vt phennit teneat z mathei ca. primo oñe deꝰ omniū
creatoꝛ terribilis fortis iustꝰ z misericors q̄ solꝰ
es bonꝰ solꝰ rex solꝰ p̄stans solus iustus omps z
eternꝰ q̄. ¶ Jesus xp̄us totiꝰ scripture sacre princi
piū atq; finis eē dinoscit ip̄i⁹ igit gratia directrī-
ce humilit postulata quero circa p̄incipium libri
sentētiarū. ¶ Utrū studiū sacre scripture sit meri
toꝛiū vite eterne/q̄ nō q̄ finis p se inediat⁹ talis
studij ē credere vel scire sed ꝓpter p̄incipium nō
est meritoꝛiū/q̄ non ē in libera ptāte nra credere
vel nō credere/nec ꝓpter scōm q̄ scientia iſtat. i.
corinth. viij. Contra p istud studiū peruenit ad sa-
pietiā q̄ ducit ad vitaz eternā igit Asis pz ecc. octa
no quid habet amplꝰ sapies a stulto nisi vt pgat
illuc vbi ē vita/z ca. septimo cōparās adinuicem
sapietiā z diuitias dicit hoc pz amplꝰ eruditio q̄
vitā tribuūt possessoꝛi suo. Idic erūt tres articuli
Pro ponit cōclusio cū suis ꝓuasiōib⁹. Scōo mo
uent dubia. ¶ Et tertio rñdetur ad ea. Conclusio
questio tāꝫ certa ē cōcedēda: q̄ nō ē dubiū quin
illud studiū sit natum eē vel natū agere ad meri-
tum illis q̄ ex caritate z ꝓpter finē debitū assu-
mūt illud/ pbat tale studiū est opatio humana li
bera vt dlibet in se experit: z pducit ad noticiā sci
entie diuinitus ispirate q̄ scōm ap̄m scōe thimo.
¶ Tertio vtilis ē ad docēdū ad arguēdū ad corri-
piēdū z eruditēdū i iustitia vt pfect⁹ sit homo dei
ad omne opus bonū instructꝰ. Sed omne id quod
reddit hoiem perfectum ad omne opus bonū hoc
iuuat z dirigit ad vitam eternā igit. Item ad ro.
decimo quinto q̄cūq; scripta sunt ad nostrā doctri
nā scripta sunt: scriptura sancta ꝓuocat nos ad spē
vite eterne. ¶ Itē hieronymꝰ in ꝓlogo biblie da-
niel in fine sacratissime visiōis ait iustos fulgere
quasi stellas z intelligētes. i. doctos q̄si firmamē
tū. Itē primi ad corinth. scōo nos aūt nō spiritus
huiꝰ mūdi accepimꝰ sz sp̄m q̄ est ex deo sciamus q̄
a deo donata sunt nobis q̄ et loq̄mur non indoctꝰ
humane sapietie ꝟbis sz in doctrina sp̄us vbi di-
cit glosa q̄ sine hac scientia nemo beatꝰ ē. Itē au
gustin⁹ decimo quarto ca. scōo de trinitate sup il-
lud apl̄i alij dat sermo sciētie de qua inqt i volu-
mine. xiij. disputaui nō vtiq; q̄dd scīri pōt ab hoie
i reb⁹ hūanis vbi plurimū supuacue vanitatis et
noxie curiositat⁹ ē huic sciētie tribuēdū sz illō tm
nō quo fides saluberrima salubri via q̄ ad veraz
btitudinē ducit gignit nutrit defendit z roborat
sz ad hoc studere z laborare meritoꝛiū ē. Jdeꝛea
ad hoc arguit gandēsis i sūmo articulo quito in
q̄stiōe. vtrū homī studēdū sit vt sciat z tz q̄ sic q̄ vl
timꝰ terminꝰ vite hūane ē noticia ꝓfecta sūmi ꝟi
ad quē terminū deuenīri nō pōt nisi sciēdo aliquis
vera q̄ sunt ad ip̄m tanq̄ via igr studēdum erit ad
hunc finē vt homo sciat z ꝓcipue in theologia vbi
inueniunt talia vera que sunt via. ꝓsia tenet quia
nemo veniet ad terminū nisi ambulet p medium.
Et cōfirmat illud idē augu. xiij. de Ci. dicēs. sine
sciētia nec virtutes ip̄e quibus recte viuitur deo
oīno possunt haberi p quas hec vita misera sic gu
bernat vt ad illam que vere beata ē pueniat eter
na hec ille. Exillo arguit in fine. q. ip̄m inq̄ stude
re ordinata itētione est opꝰ meritoꝛiū vite eterne
quia nec sine sciētia dirigi possunt ꝟtutum opera
ꝓpter quod dicit Apl̄s ꝓme thimo. iij. attēde
tibi z doctrīe. ideo monuit psalmista. gustate z vi
dete ꝛc. quia sicut scribit hugo libro didasta cap.
iiij. io. diuina eloquia aptissime fauo cōparantur
que z ꝓpter simplicitatem sermonis arida ap-
parent z intus dulcedine plena sunt. Adid facit
illud psidoꝛi de summo bono libro primo cap. xix.
Scriptura sacra ꝓ vni⁹ cuiusq; doctoris variat
intelligētia sicut mana quod ppō veteri p singu
lozum delectatiōe variū dabat sapoꝛem. Itē hie-
ronym⁹ i epistola ad paulinū totū inqt quod legi
mus i scripturis diuinis nitet q̄dā z fulget i corti
ce sz dulcedo est i medulla q̄ edere vult nucleum
frāgat nucē/hec ille. sed ista fractio ē p studiū igr
Scōm argumētū ē hēretici gandēsis q̄ concedit q̄ Hēretic⁹
hoi studēdū ē vt sciat q̄s nō ē vez si ly vt dicit cau gandau
sam finalē vltimatā q̄ taliter nec scientia nec vir
tutes nec beatitudo appeti dicuntur q̄ me scire
vel beatū eē est me aliqualit esse vel. me habere
sed si finalit appeto vltimate me aliqualit eē vel
habere cū hoc sit creatura q̄s nō ē faciēdū. Sed si
ly vt dicit finē quo bñ concedit sic etiā noticia p
fecta summi veri ꝛc. bene ē finis quo humane vi
te sed sol⁹ de⁹ ē finis vltim⁹ igr. Item secluso pyma
ginatiōe oīm extriseco adhuc sciētie z virtutes
essent appetēde tanq̄ perfectiōes anime huma-
ne. Jdeo etiā oꝛ q̄ sint appetende ꝓpter se neci
eis ē sistēdū v t dicit magr lib. primo di. p̄ia. Item
studere ad p̄ceptionē cibi spāalis anime est meri
toꝛiū studiū sz ille ē effect⁹ sacre scripture igr ꝛc.
minoꝛ patet per illud gregoꝛij moꝛal⁹ super illud
Job amittētes vocauerūt tres sozores suas vt co
mederēt z biberēt cū eis scriptura ei sacra nobis
cibus ē aliq̄n potꝰ. cib⁹ nāq; ē i locis obscuꝛioꝛi-
bus q̄ quasi exponēdo frāgit z comedēdo glutit
potꝰ Jo ē i locis aptioꝛib⁹ q̄n. ita foꝛbet sicut iue
nit. Ad illō facit i primo ꝓlogo moza. primo oñ⁹ sicut
misteriis ꝓudētes exercet sic plerūq; supficie sim
plices refouet q̄ hz i publico vñ puulos nutriat
seruat i secreto vñ mētes sublimiū in admiratiōe
suspēdat q̄ q̄dā q̄ppe vt ita dixeri ē fluui⁹ planus
z altus i q̄ z agn⁹ ambulet z elephas natet. Itē i
mēsa scripture sicut dicit hugo de claustro aie po
nunt tria fercula caro agnina arietina z vaccina
abel agnū arietē abꝛahā iosue vaccā. In agno vt
ōt designat simplicitas cozdis in ariete/foꝛtitudo
opis i vacca/lac p̄dicatiōis vt nō sit i nobis simpli
citas sine discretiōe nec discretio sine lacte doctri
ne. Itē grego. moꝛaliū. xxv. sup illō iob brachiuz
excelsū cōteret ōt sic ꝟbа dei quasi pigmēta q̄daz
sunt nostri aditoꝛij z sicut pigmentū quanto pl⁹
teritur tanto in poculū virt⁹ eius augetur: ita di-
uina eloquia quo magis exponenda conterimus

Questio plogi.

Nota q̄ studiuz sa cre scriptu re ē meri toꝛium.

Scōs artic⁹ argu mētū p̄mū decreto ꝓ me rito quāti ata est ca par.

Argumen tū scōm de volēte me reri ꝓpter actū studij.

eo amplius. q. libentes iuuamur. Jdeꝛea criso.
supza matheū loquēs de vtilitate sacre scripture
dicit q̄cūq; q̄rit ad salutē iuenit/in scripturis qui
em ignoꝛans ē iuenit ibi q̄d dixtat: q̄ contumax est
inuenit ibi q̄ timeat: qui laboꝛat inuenit ibi, pmis
sa quibus recreet a deptis igit tale studium natū
est iuuare ad meritū. Itē gregoꝛi⁹ mo. super il-
lud Job. libent sitientes diuitias eius. Sepe in-
quit stultus habet verū liquoꝛis fontē sed nō bi-
bit q̄ ingeniū intelligētie accipit z sit q̄ itelligē
tie studio valeat sz ab oī studio doctrie fastidios⁹
cessat z post sepe idcirco desidios⁹ igeniuz accipit
vt de negligētia iusticia puniat z quod sine labo
re assequi potuit scire cōrempnit z non nunq̄ stu-
diosus tarditate intelligētie p̄emiat vt eo ma-
gis p̄emia retributiōis inueniat quo magis i stu
dio iuētiōis elaboꝛat. ¶ Item studiū quo possu-
mus cognoscere defectus nr̄os z animari ad opꝰ
virtutis est meritoꝛiū sed tale ē studiū theologie
igr ꝛc. minoꝛ pz q̄ gregoꝛiū i p̄ncipio scōi moꝛaliū
vbi dicit scriptura sacra mētis oculis. q. quoddā
speculū opponit vt interna nostra facies i ipa vi-
deat ibi z iem feda nra z pulchra cognoscimus ibi
sentim⁹ quātū ꝓficim⁹ ibi videm⁹ quātū a ꝓfectu
loge distam⁹. narrat gesta viroꝛ z ad imitatione
coꝛda penetrat ifirmoꝛ dū illoꝛ facta ꝓmemoꝛat
cōtra vitioꝛ p̄elia debilia nra cōfirmat fitq̄ ver-
bis illi⁹ vt eo min⁹ mēs inter certamina trepidet
quo ante se positos tot viroꝛ foꝛtiū triūphos vi-
det nec solū nobis eoꝛū virtutes asserit sed etiaz
cauti⁹ cas⁹ inotescit vt z i victoꝛia q̄dem foꝛtium
quid mittēdo arripere/z rursuz videam⁹ in lapsi
bus q̄d timere debeam⁹. Itē ꝑseruat a vicijs ꝑci-
pue a carnalib⁹. vnde hieronym⁹ in epla ad rusti-
cū. ama inquit sciētia scripturarū z carnis vicia
nō amabis. Itē illa nra operatio qua letificātur
angeli boni z toꝛquētur mali est meritoꝛia. hmōi
est studium theologie dicit enim glosa sup illō. i.
Corinth z. angelici spūs nobis adesse credēdi sūt
cum sacris lectionib⁹ aurē cōmendamus ymo q̄
plus est scōz oꝛig. sup Josue omel. xx. simile dicit
ibidē p̄tus ꝟtutes angelice cum scripturam oꝛe
ꝓferim⁹ velut quodā carmine in veritate nobis
adesse z ferre auxiliū delectant z nobis assistent
reficiunt i sermonib⁹ z pascunt cōtrarie virtutes
toꝛpescunt z fatigantur. Itē oꝛigenes sup libruz
minoꝛ quātis inqt demones putas augeri toꝛmē
tis si quē viderint vendere oia sua z dare paupe-
ribus z tollere crucē suaz z sequi xp̄m. sup oiave
ro eis toꝛmētoꝛ sunt genera si quē viderint ver-
bo dei operā dare z scientiā diuine legis z misse-
ria scripturarū intētis studijs ꝙquirentē hec ille
patet igit cōclusio p̄incipalis. Cōtra dicta dubita
tur habeat aliqs toties tales actꝰ studij ex ch; arit-
tate ꝓcedētes quo vsq; meruerit tm̄ p̄emiū quā
ti ip̄i⁹ aīa ē capax/quod ē dādū cū aīe capacitas
sit finita/ tūc sequit q̄ studio sequēti nullū coꝛre-
spōdebit p̄miū igitur pari ratiōe nec p̄cedēti. Se
cundo tūc aliqs poslet mereri iuitus q̄s ē ꝺ aug.
ymo ꝓfessi. ca. xij. vbi dicit q̄ nemo iuitꝰ benefacit
etiā si bonū est q̄s facit ꝙa ꝓbat quia aīs pos-
set esse casus licitus ex p̄cepto dei vel al' quo q̄s
p̄dicēda missa nollet interrūpere actum studij in
scriptura sacra/ymo nollet mereri vel vellet non
mereri q̄ actū studij q̄ certa mēsura/ sed nolendo
mereri vel volēdo no mereri eēt iuste mereri igr
ꝛc. Tertio tota q̄stitas meriti nisi cōsistit in bo-
nis volitionib⁹ igitur actui studēdi nullū meritū
coꝛrespōdet Adis ꝓbatur naz ex actib⁹ iteriozib⁹
necessario iferunt exteriozes voliti si assit possibi
litas vt ꝑz nono metha. vbi oꝛ oē potes scōm roēs
necesse cū nō deficiat cui⁹ habet potētiā z vt hoc
habet facere e sic habita volitiōe cōfozmi ad studē
dū necessario sequit actꝰ studij igit totū merituz
coꝛrespōdet volitiōi iteriozi z nihil actui studēdi.
Cōfirmat quia actꝰ studij potest fieri bene vel ma
le sicut alij actus exteriozes igit sicut opera exte-
rioza non addunt meritum super operatiōes inte
riozes q̄ posita necessitate naturali iferunt opus
exterius ita nec actus studēdi. Fozte dicit q̄ non
ē simile q̄ studiū q̄ se ordinat ad hoc vt cognito q̄
studiuz quid oporteat agere vel respuere sequat
bona z meritoꝛia electio cōfozmis tali dictamini
sec⁹ aūt est de operib⁹ exteriozib⁹. Contra posita
eadē causa vel simili sequit similis effectus sz to-
ta causa quare opera exterioza non addunt distin
ctum meritū sup volitiōes interiozes est q̄ nō sūt
in libera ptāte exterius operantis quia si stent in
teriozes exterius operet si possit. Et similis causa
est in ꝓposito quia vt dicit septimo ethicoꝛ ca.
quito. scito q̄s omne dulce gustare ꝓpter hoc
aūt dulce vt vinū aut aliquod aliud singulariū ne
cessariū potentē z nō ꝓhibitū hoc operari. ¶ Et
ex isto etiā ꝑbat q̄ quado homo habet efficaz vel
le in vniuersali ad bonū z in ꝑticulari cognoscit
per studiū q̄ hoc agere. s. dare elemosinā vl aliq̄
hmōi sit bonū necessario seqtur volitio ad sic agē
dū. Quarto tūc studēt theologia posset cadē sub
p̄cepto sicut cōiter iungit religiosis sit igr q̄ ali-
quis p̄cipe p quo obligat ex p̄cepto studere vel
velle studere scienter omittat velle studere. tunc
talis omissio esset tātū culpabilis vel tātū malū
demeriti q̄tū velle vel oppositū eēt bonū meri
ti q̄ magnitudo culpe omissiōis nō ē alicui mē su
rabilis nisi ex quātitate boni omissi sicut i gne bo
nu negat tā mala ē cecitas q̄ bonus ē visus. ¶ De
hoc etiā anselm⁹ z cur deus homo ca. xiij. oē bo-
nū tā bonū est q̄ mala est eius coꝛruptio falsitas
ꝙtis ꝓbatur q̄ nolle studere qui ē actꝰ cōtrarij
advelle studere ē peioꝛ q̄ sola omissio talis actꝰ z
z tū nolle studere nō ē pei⁹ i gne culpe posito ca-
su p̄dicto q̄ velle studere sit bonū q̄ ꝑz i simili cō-
parādo odire deū ad diligere deū sz odire deū pe-
ius ē q̄ ei⁹ sola omissio ꝓpe ꝓo quo homo tene
tur diligere deū. Quito sic si sic studere imponere
alicui in foro penitētie adhuc esset meritoꝛiū
q̄ talis impositio nō facit nō meritoꝛiū q̄ alias
esset meritoꝛiū. Falsitas ꝓbatur quia vel tunc
esset magis meritoꝛiū vel minus vel eque sicut i
aliquo non vel eque sicut in aliquo nō ꝓbabet ita
satisfacere ceteris paribus nō magis quia tūc ille
reporaret cōmodū de peccato/ nō eque q̄ tūc me
reret equalē gloꝛiam cum illo qui nō peccasset z
vltra hoc remissionē pene z tūc sequit q̄ ceteris
paribus deꝰ nō ita sufficienter retribueret ꝓ pa-
ri bono ꝓseueranti i bono sicut illi q̄ i crimina ce-
cidisset hoc videt icōueniēs z ꝓtra anselmū. Cur
deus homo libro. vij. ca. xij. vbi dicit q̄ nō cōuenit

Argumen tū quitū q̄ talis meritoꝛiū sit studē si ūgit ꝓpe nitentia.

deo q̄ similiꝫ sit apud deū peccāti ꝛ non peccanti. Et nonꝫ pōt dici q̄ minꝰ ꝙ nulli expediret in vita ista satisfacere ꝓ peccatis suis ꝙ quātūcūq; sibi parū decresceret de beatitudine ex hoc q̄ soluꝫ redimeret penā tālē purgatorij cum talis pars glie foret extra peior esset caritꝫ illiꝰ glie q̄ suiti nere penā taxatā sibi in purgatorio ꝛ ꝓ iis magꝫ expediret sibi facere hic hmōi opa bona nō satisfaciendo q̄ ea q̄ ad dānū ēpiternum satisfacere. Sexto io. xvij. ōz hec ē vita eterna vt cognoscāt te solū verū deū quare si cōclusio foret bona seq̄ret q̄ sic studere esset meritorū diutne visiōis vel cognitiōis falsitas ꝓbat ꝙ tūc a creatura posset haberi visio infinite pfecta q̄d ē ipossibile ꝓia ꝓbat q̄ sēp si cetera sint paria respectu obiecti pfectioris haberi pōt ab intellectu creato visio pfectioꝛ. Cōfirmat ꝙ si haberet aliqua cognitio qua infinita videret sic ꝙ q̄libet istorum esset infincte ista esset infinite pfectiōis sed deꝰ est obiectū infinitum equalēs vel excedēs infinita obiecta talia si daretur igr visio dei si daret infincta eēt infinite pfectioris ꝓterea vl meditāte tali visiōe appareret deꝰ bonū finitū vel infinitū. si finitū tunc aliud a deo posset apparere melioꝰ ꝛ diligibilius deo clare viso si infinitū tunc ab intellectu creato deꝰ esset cōprehēsibilis ꝙ si nō vel hoc esset ex eo ꝙ deus nō pōt ita clare cognosci ab itellectu creato q̄ clare ipe cognoscibilis ē ꝛ hoc non ꝙ tunc pari ratiōe nulla creatura eēt ab itellectu creato cōprehēsibilis vel hoc ē ex eo ꝙ quālibet creaturā quātumcūq; clare deus videtē aliq̄d dei lateret q̄ ē falsum. ꝙ nec deitas nec psona ꝛc. cum ibi sit summa simplicitas vel ex eo ꝙ deꝰ nō pōt apparere itellectui creato tantus quātus est ꝛ tunc appareret itē tuꝫ ſ. ꝙ appareret solū bonū finitū nec pōt dari quartꝰ modꝰ nō reducibilis ad aliquē ꝺictorum. Septimo tunc beatifice frui deo posset esse ꝓmium ꝓ tali studio sed hoc nō ꝙ sic frui nō ē possibile creature eo ꝙ hoc vel iferret gaudiū infinitū q̄ ꝓbatur ꝙ de malo pene eterne ē dolendum infinite ꝙ ꝓꝓportionaliter plusq̄ de aliqua pena tēporali sed de nullo malo pene ē rationabiliter plꝰ dolēdū q̄ de dei beatifica fruitiōe fit gaudendum. Itē deꝰ clare visus plꝰ delectat q̄ aliqua pena cōtristet. Ad primū istoꝝ videt prima facie cōcedē dū ꝙ sit tāta maxima charitatē vie ad quam aia possit ptingere ꝛ ꝙ ꝓ iis maximū ꝓmium i aia essentiale etiā receptibile scōm illos augu. i enche. ca. penultimo vbi dicit q̄ minuit cupiditas crescēte charitate donec veniat hec ad tātā magnitudinē qua maioꝛ eē nō possit. Ad hoc etiā facit dictū magri de aia xpi libro. iij. di. xiij. ca. i. ꝛ tūc cō sequēter videt dicēdū q̄ aia ptigēs ad talē fūmū gradū gre ꝛ ꝓmū postea nullū nouum ꝓmiū nec nouum gre gradum mereret sed ꝓbona opa sequētia multiplicꝰ mereret idē q̄ ꝓiꝰ ꝛ hoc cōsequēter tenet ma. li. iij. di xviij. ca. ij. de xpo. ¶ Sz cōtra creatura plꝰ posset scīz legē dei ordiatā mereri q̄ posset sibi retribui de potētia dei absoluta/et tūc plꝰ posset mereri de pena q̄ sibi possit ifligi scōm ꝓportionalē taxationē legis ordiate a deo q̄ contra cōdignū punit ꝓpria ꝓꝺeducēti/falsitas ꝓ q̄ est cōtra iudiciū rōnis ꝛ etiā quātūcūq; post gradū fūmū aliqs grauiter peccaret non esset in deo ptāte absoluta grauiꝰ eū punire ꝛ tūc peccata remanerēt ipunita ꝛ ꝓ iis non ordinabilia. ꝓterea peruēto ad talē summū graduꝫ opera sequentia procederent libere ex matoꝛi charitate igit maioꝛi ꝓmio digna ꝓterea. Cōtra hāc rōnē videt eē clemētina de hereticis ad ūm. d. q̄ quedam secta dānabiliter abhoīabilis insurrexit tenens ꝛ asserēs doctrina sua sacrilega q̄ homo i pūi vita tāta ac talē pfectiōis grām poterit acq̄rere q̄ ꝓplius pficere nō valebit/nā vt dicūt si qs posset pficere posset aliquis xp̄o pfectioꝛ inuentri. Et cōtra istorum beghardorum sentētiā super illud. Capitulū allegat ꝓ. andree illud augu. contra Ioui. quod ponit in decretis de pe. di. ij. caritas inquit augustinꝰ in quibusdā pfecta i quibusdā ipfecta pfectissima aūt i hac vita haberi nō pōt. Etiam dicit q̄dam doctor ingrens an charitas viatoris posſit equari charitati cēpreh̄ēsoꝛis tenens q̄ non secundū legē dei cōem q̄ si vnus homo viueret per maximū tēpus ordinatū secūdū hāc legē meredo semp quantū posset scōm illam legē adhuc nō pertingeret ad gradum charitatis patrie a multo ergo foꝛtioꝛ hz ille dicere q̄ nō ptingeret ad maximū gradū i ipꝰ aīa receptibilē / hz hoc nō sufficit tū q̄ ipe cōcedit ꝛ bñ q̄ deꝰ pōt tādiu conseruare hoiem i vita meritoria q̄ ille hō hēret tātā charitatē sicut hō hz i patria quāuis ex hoc nō sequat̄q̄ posset deū hic tm̄ amare sicut ibi amat petrꝰ q̄ deesset sibi cognitio ita clara. ¶ Et certe pari rōne dicā ego q̄ potuit hoiem i vita meritoria cōseruare donec ptigat ad charitatē finitā quātūcūq; placuerit si hō nūq̄ fuisset mortuꝰ solutio ista nō hret locū. ¶ Tū si enoch ꝛ helyas sūt i statu meredi de illis nō hz locū solutio hz ꝓcedit argumētū. ¶ Alter mihi videt dicēdū q̄ capacitas aie est finita ꝛ repleri potest de quauis forma i ea receptibili de cui⁹ spē nō ē dare maximā possibilē ꝓportionalit in spualibꝰ scōm itētionē sicut vas corporale repleri pōt liqe scōm extēsionē. Et simul cū hoc q̄ si i finitū hō mereret deꝰ sibi sufficiēteꝰ pōt retribuere ꝓportionaliter sicut nō solet retribuere bona facta vnⁱ modꝰ hoc soluēdi ē iste q̄ i aīa iā naturaliter repleta gra deꝰ p miraculū poterit ponere equale priori si ipa hoc meruerit ꝛ eodē mō tertiā grām ꝛ hoc sine fine ꝛ ꝓportionalit i alia vita de ꝓmio/ꝛ ꝓcedit ista ymaginatio sicut de pluribꝰ corpib⁹ i eodē loco. Aliꝰ modꝰ possibilis sine tali miraculoꝛ subtilioꝛ eēt poꝛ q̄ i omī creatura rōali respectu dei possūt recipi visiōes ꝛ amoꝛes fruitiui diuersarū spēꝝ nō tot quin pluriū quarū idiuiduū vniꝰ ipaz totalit replens i pfectiōe excedit idiuiduū alteriꝰ spēi iferioris qlitatis vel gradꝰ i sua specie recte sicut denariꝰ aureꝰ excedit argēteū eiusdez ꝙtitatis ꝛ sicut vinū excedit aquā i quātitate ꝛc. Et ꝓportionalit ōz de formis receptibilibꝰ ꝛ a deo cābilibꝰ i aīa viatoris quarū qlibet poterit dici ꝛ eē charitas vel gra. Ideo nec ē dare pfectissimā charitatē receptibilē i aliq̄ aīa viatrice nec btitudinē pfectissimā receptibilē i eadē. Et sicut nō est ꝑssibile multa accidētia diuersarū specieruz se compati quoꝝ quodlibet replet totū subiectum quo ad suā speciē sicut discus plen lacte. replet albedine ita q̄ extēsioꝛe vnifoꝛmis raritatis non posset simul recipere e naturalit tamē recipit equedo nō mereri ꝛ cū ꝙ solutionē tu nō mereris quin scias te mereri igr scienter trāsgrederis ꝓceptuꝫ igit peccas ꝛ nō mereris. Itē q̄ oino vult non mereri nō causat sciēter actū quē scit esse meritoriuꝫ nec ꝓpter salutē ꝓmi nec ꝓpter suā. Correlarium stāte lege dei ordiata. ſ. q̄ oīs exequēs ꝓceptū dei i charitate mereꝛ de nō pōt simul cū hoc ꝓcipere exīti i charitate q̄ ꝙ certū tps nō mereat; ꝓbatur q̄ nō pōt qs exequi: nō pōt sibi rōnabilit p̄cipi: sed tale ꝓceptū nullꝰ exīs i charitate exeq̄ posset q̄ exequēdo ꝓceptū mereret sine ꝓ positione actꝰ volūtatis sue ꝓ suspēsione/ꝛ sic ꝓceptū nō exeq̄retur ꝛ ita simul exeq̄reꝝ ꝛ nō exeq̄ret q̄d ē ipossibile. Sciēdū etiā q̄ possibile ē i casu ꝺicti ꝛ simili bꝰ q̄ aliqs volēdo nō mereri q̄ vitā ꝓā ꝓpe hoc q̄ se cōformet ꝓcepto vel volūtati diuine mereꝝ ꝙ eadē nō ꝓpe volitionē nō merē di iꝰ ꝓpe volitiōez deo obediēdi: ꝛ igr nō sequit̄ q̄ mereꝝ fuitꝰ staret etiā i eodē casu q̄ nō mereꝝ q̄ deꝰ posset illā obediētiā nō acceptare ad meritū. ¶ Aduerte etiā solutionē ade. q̄ ē bona. ¶ Sciēdū etiā circa solutionē ꝑmi argumēti q̄ multiplex ē capacitas q̄dā receptiua q̄dā apꝑhēsiua ꝛ vniuersalis actiua q̄dā repūtatiua q̄dā eminēter ꝛ vtualr cōtētiua q̄dā circūscriptiua q̄dā ꝑticulr coexistiua/ꝺicēdū igit q̄ cuiuslz creature rōnalis capacitas receptiua q̄ etiā obediētialꝫ ōz est ifinita nec illa ōt ꝓfectionē sed potiꝰ ipfectionē q̄ deo nō ꝙuenit. ¶ Capacitas aūt apꝑhēsiua sicut ē i hoie cognoscitiua ꝛ dilectiua finita ē i creatura q̄ ꝓbat q̄ ee apꝑhēsiuuꝫ ꝺicit ꝓfectionē simplr igit nulli ꝙuenit illimitate ꝛ imense nisi soli deo igr ꝛc. ꝛ idē ē iudiciū de q̄libet actiua cuiuscūq; rei capacitate. ¶ Ad ꝓtz q̄ lz creatura rōnalis i finitū ꝓcedēdo sēp ꝓfectioris ꝛ ꝓfectioꝛis gre vel visiōis vel dilectiōis vel cuiuscūq; qlitatis vel actꝰ sit receptiua tñ vltra gradū sue cōphēsiuitatis nō pōt cognoscere vel diligere vel alias se apꝑhēsiue actuare. Ex q̄ ꝓz q̄ non sēp creatura q̄ duplā dilectionē pōt i duplo plus diligere nec ꝙ duplā cognitionē in duplo plus cognoscere quāuis ꝙ nobiliorē qualitatē vel actū in ea a deo causatū ꝓfectioꝛ ꝛ nobilioꝛ fiat qualitatiue ꝛ etiā acceptioꝛ quo ad deū q̄ etiā plus scōm hoc pōt acceptare actꝰ eius ꝛ ꝙ oīs facere q̄ sint plus ꝛ plus meritoꝛij ꝛ coꝛrespōdēter plꝰ ꝓmiatoꝛij seu maioꝛi ꝓmio digni ꝛ sic in ifinitū ascēdēdo q̄ hoc totū respicit capacitatē i creatura ꝛ possibilitatē largitiuā i creatoꝛe quarū vtraq̄ ē infinita/nō tñ ꝓdicto modo creatura pōt perfici actuatiue q̄ eē actuatiuū seu cognoscitiue dilectiue vel q̄cūq; modo non pōt cōpetere creature nisi limitate vt dictuꝫ ē ꝛ contradictionē iplicaret q̄ deꝰ faceret creaturā plꝰ diligere q̄ ipa ē dilectiua q̄ quante deꝰ pōt facere creaturā diligere tante capax ē vt diligat vltāte ē dilectiua ꝛ similit arguit de alijs actuatiōibꝰ vñ sequtur q̄ nō opz vt dupla visio i soꝛte denoīet eū in duplo plꝰ videtē nec opz q̄ dupla dilectio denoīet eū i duplo plꝰ diligētē ſz denoīat eū plꝰ alia denoīatiōe qlitatiua nobis forte ignota ꝓz igr q̄ nulla ē rō quare creatura rōnalis nō ē capax cuiuscūq; idiuidui quātūcūq; gradꝰ i eadē specie ita bñ sicut ē capax semp nobilioris indiuidui diuersarū spērū. nec ē simile qđ adductū ē de qualitatibꝰ coꝛporalibus ꝛ esto q̄ sic tunc ꝺico q̄

Tertius articulus vbi soluūt dubia.

Ad primū dubiū ē antā de charitate possetrecipi i aiaq̄ ſ plꝰ ponat ꝓpria vna rūsio q̄ ōtq̄sticū

capacitas sit finita.

Argumentū aliox ꝛ dictā solutionē.

Ad rōnes mebat primū istans sue conceptionis.

Ad scōm pūcipale.

Nota qđ charitas vie pōt eē qlis charitati pie

Hic ponit sua solutionē de capacitate animę.

ponit tres obiectiones ad illā ꝺubium.

In isto secundo dubio hētur An aliqs posset mereri volēdo nō mereri.

nō repugnat lacti recipere cuiuscūq; itēsiōis vel perfectiōis albedinē ꝛc. Capacitas repsentatiua est i deo infinita ꝛ videt q nō possit esse in creatura nisi limitate propter rationē tantā de perfectione simplicit ꝛ ex eo q si posset esse creatura infinite re presentatiua tūc posset alicui repugnare infinite. et non deo q ille non potest sic cognoscere p repugnationem alteri? igit creature sed hoc nō cum non possit esse aliqua creatura infinite apprehēsiua vt dictū est. Capacitas emineter cōtētatiua etiā cō petit deo illimitate ꝛ cuilibet creature scōm gen? ꝛ gradū suū. Capacitas circūscriptiua cōuenit loco cuilibet infinite cū qlibet locus in infinitū possit extendi. Capacitas pūctualitatis coexistiua quenit cuilibet ēt infinite q qlibet creatura coexistit deo q ē infinit? etiā qlibet res ē capax cuiuslibz rei create vel cābilis magne vel parue i infinitū p cedēdo i magnitudie ꝛ multitudine coexistiue re cte sicut distātia separata quā antiq dixerūt locū capit i se coexistiue co?. Nota tū q lz cuiuslibet rationalis creature capacitas actiua sit finita sic q deus vltra terminū sue speciei pfixū nō posset ea remanēte specie pōt ampli? dilatare ad capiēdū vltra talē eminū modū agēdi vel se habēdi nobilioꝛe specifice distictū a nō agēdi vl se hñdi nobilissimo scōm dictū terminū, sibi cōpetēti sicut nō potest facere q aia sēsitiua bruti sit capax actiue intellectiōis vl alicui? nobiliozis actiōis seu mōi se habēdi. ¶ Et licet etiā qlibet talis capacitas sit sic finita quo ad gradū q aliquo certo gradu dato vltra illū se nō possit actuare. Rbi gra diligendo vel cognoscēdo ꝛ hoc sua capacitate nō ampliata tū quoq; gradu dato vltra illū potest deus eā dilatare ad duplū ꝛ triplū ꝛ sic sine statu ita q tam in modo agēdi q se habēdi sue speciei competētib? in duplo pfecti? vel intensiuo ꝛ sic sine statu quantū deo placuerit actuet. Rūc ē sciendum q de capacitate actiua qualis ē cognoscitiua vel delectabilis in hoie triplex occurrit? imaginatio vna q ipsa in qlibet creatura limitate habeat se ad certum gradū ad quē ē eleuabilis ꝛ nō vltra etiam q potentiā dei absolutā ita vt tante vel tanto gradu se possit actuare dei adiutoziooz nō vltra q; tota sua capacitas illo gradu actuatiōis vltimate absolute repleē ita q icludit repugnātiā eē talē creaturā ꝛ eā vltra talē gradū actuari ꝛ isto mō pcedūt ea que dicta sunt in notabili precedenti. Secūda ymaginatio q qlibet creatura vltra quēlibet gradum finitū datū vel dabilē actuationis in duplo pfectius actuari pōt ꝛ in triplo ꝛ sic sine fine ꝛ ita capacitas actiua creature est infinita scōm quid quia modo pdicto in infinitū pcedēdo capax est pfectiozis ꝛ pfectiozis actuationis tam intensiue secūdū grad? indiuiduoꝝ eiusdē speciei q etiā diuersarū specierū non tñ ē infinita simpliciter sed adhuc se habet limitate ꝛ finite q ad hoc q cuiuslibz grad? actuatiōis ipa ē capax talis gradus nunc? ē finit? nec pōt simul actuari modo pdicto ad oia est capax. verbi gra. Capacitas cognoscitiua in hoie licet possit actuari mō pdicto non tñ sic q homo simul vel vno ituitu cognoscat omne cognoscibile Tertia ymaginatio q capacitas creature actiua est tanta q simul potest actuari respectu oim q̄rū est capax. Rbi gra cognoscibilitas soꝛtis posset sic actuari q simul ꝛ semel cognosceret oia cognoscibilia a creatura. Sz tūc staret adhuc q illa capacitas eēt finita ꝛ q ipe cognoseret simp̄r infinita aliq actu cognoscēdi finito vltra quē nō posset pfecti? cognoscere, pvt tactū ē i pma ymaginatiōe vel aliq actu finito vltra quē tñ si deo placeret posset i duplo pfecti? talia infinita cognoscere vel i triplo ꝛ sic sine statu, pvt tactū ē i scōa ymaginatiōe. Sz adhuc subdiuidit ista tertia ymaginatio eo q ipa state posset dici q creatura sit actuata cognitiōe adhuc nō sciret oia q̄ de? scit q; q̄dam ꝛitates tā infinite sūt excellētes q creatura nō ē ad earum cognitionē eleuabilis vel etiā dici posset q creatura sic actuata cognoseret oia q̄ de?, scit distincte ꝛ cum limitate mō predicto. ¶ Ad tertiū negat cō sequētia q; licet executio bone volūtati nō addat nouū meritū sup voluntatem tñ ē meritozia ymo etiā facit ad augmētū meriti q; p ipm potest cre scere volitio bona pua ꝛ etiam per ipsam quenitur ad bonā volitionē sequētē quam ipa compicipiat tanq cōpriciplum mediatuz ꝛ singulariter hoc facit studiuz theologie recte: sicut prudentia dicitur esse virt? q; compricipiat bonas volitiōes deliberatas debere haberi de suppposito, seu primo aūte teneo cōmunē viā q sit verū ꝛ patet hoc per hugonē libro scōo de sapētia pte. xiii. c. vi. vbi in ter multa circa hāc materiā pmissa ex itētiōe infert totū igit meritū a volūtate ē. quantū vis tā tum mereris? quid ergo facit op? respōdet hugo. ¶ Si voluntatem sine opere habere nō potest q̄ operari potest non est voluntas si non operatur. quod pōt si aūt non possit operari sufficit ipsa sibi ꝛ habet meritū suuz, ppter se. Sz diceres: quare redrit op? si p opere meritozio hoīs nihil addat vel aufertur. respōdet alibi ideo op? redritur vt ipo opere volūtas augeat tale ē coz hois vt opere suo amplius inardescat siue ad bonum siue ad malū. Ita vtriusq; affect? opere nutritur ꝛ vix fieri pōt vt volūtas opere suo nō augeat quātuz igitur voluntas crescit tm̄ meritum crescit ꝛ tantum opus pdest volūtati i bonū ꝛ nocet in malū q̄tuz ipam voluntatē ad effectū bonitatis siue malitie attēdēdo exercet ꝛ si forte cōtingeret tantā ē vo luntatē in eo q nō operat quanta ē in illo qui op? exercet vbi voluntas est eadē meritū dissimile eē non potest. Sed dicis si totum meritum i volūtate est igit sola volūtas remunerat ꝛ nō op?. Rūdet ibidē q sola volūtas remūerat ꝛ cū hoc volūtas ꝛ op? ꝛ ipe hō volens ꝛ operans p volūtate ꝛ opere remunerat, dicit volūtas remunerari q; i ipsa meritum ꝓsistit. dicitur ꝛ opus remunerari q; in ipso constat causa ꝛ occasio merēdi opus remunat pro voluntate quia ex ipa vt placeret accepit voluntas placet q; bona ē ꝛ in ipa ē iusticia q̄ placet opus placet q; ex voluntate bona est ꝛ signum iusticie ꝛ bonitatis que in ipa voluntate ē ꝛ placet sicut igitur sola iusticia ē pro qua volūtas placet ꝛ opus volūtatis sic nō due sed vna retributio est qua ꝛ voluntas remūerat ꝛ opus. Una igitur retributio est qua ꝛ homo remunerari dicit in quo voluntas ipa placere meretur etiam quando non operatur voluntas placet in hoc q voluit operari ꝛ de ipo opere placet etiā quādo operari nō pōt semper ergo placet voluntas p opere nō sic quasi

In solutione. xiii. ter tiū dubiū habeē q; exteriozi addit aliq̄d meriti vel demeriti ad actū interiorē ꝛ tñ ad q̄d valet posteaquā facit actū studēdi ad meritū vel demeritū q̄ vn? actus exteriozi posteaq; ē cōcedēdus q; actus exteriozi ꝛ interiozi sūt duo merita illa tñ idē merel

opus propter se placeat et volūtas propter op? cū voluntas placeat et opus propter volūtatē. Sz dr propter op? placere voluntas q; ipa volūtas opis est ꝛ de ope ē q placet velle enim semper aliquid ē velle et placet homo q; vult aliquid pp volūtatē talem q̄ de aliquo est et ideo iusta est q; est de quo esse debet sic igitur in volūtate totū bonū meritū est etiā si illud opis sit quod opus siue sit siue non sit nihil in volūtate minus ē nisi forte in hoc q voluntas ipa maioz fieret si ipsū opus fieret, ecille et multa alia notabilia sup hoc fierēt Subdit adā cōcedo igr q; nullū distinctū pmtū correspōdet actib? alijs bonis ꝛ tñ per se sūt meritozi. i. principaliter actus studū pro vt dictum est in vita solutione posita in ista ratione quia gnoticiam habitam ex studio script ure homo peruenit ad pma ra dicem bene viuendi q̄ est velle quicquid oporteꝛ ꝛ qdd recta ratio suadebit eē necessariū ad bene ꝛ meritozie viuendū: nec est ibi simplex necessitas inferēdi opus ex voluntate sed conditiōata quia fiat homine habere volitionem ad opus ꝛ mutare volūtatem anteq̄ vadat i opus ſz si manet efficatia volūtatis ꝛ adest facultas tunc dr necessario seq op?. i. ista nō sunt simul volūtas ꝛ efficaciter vult facere a i pe. b. ꝛ sibi adest facultas sufficiens ad faciendū. a. in tempoze. b. et non facit. a. i pe. b eodē modo dico de velle quod proueniet ex studio et tamen quilibet dictoꝝ actuū siue interioꝝ siue exterioꝝ libere fit et contingenter. ¶ Item concedit q actus interioꝝ et exterioꝝ sunt duo merita vl de merita quia tamen ex eadem causa actus exterioꝝ est meritum vel demerituz. ex qua volitio interioꝝ ideo non debetur distinctum premiū vel distincta pena pro actu exterioꝝ. de hoc etiā vide magistrū lib. ij. dist. xl. Sciendū tamē q; non sequtur absolute volūtas vult agere. a. pro tpe. b. et illa volitio stat p totū. b. et est potes agere. a. in. b. igit voluntas agit. a. in. b. q; deus posset sibi pcipere velle facere a actū i. b. et prohibere facere a actū et etiā concurrere cum voluntate ad faciendū a actū i tpe. b. et ēt cōcurrere cū volūtate p toto tpe. b. ad velle quo volūtas illo tpe vult facere. b. et tñ nō cōcurrere cū volūtate ad faciendū a actum in tempoze b. Item intellectus pōt ostēdere volūtati p illo tpe esset bonū velle facere. a. in. b. et tñ nō esset bonū facere. a. in. b. Item videtur quibusdā q; state plēo velle per totū tēpus. b. quo voluntas vult agere. a. actū cōtiē p totū et i toto. b. et stante sufficienti potētia volūtatis ad sic agēdū et remotis oīb? impedimētis ꝛ stante quo ad hoc influētia dei gñali simul stat eādē volūtatē nō agere. a. actū in. b. q; ō ratiōe agētis liberi ē q quacūq; dispositiōe ītrinseca sua state simul stet nullū actū extrinsecū ipz agere. Et p hoc videt differre ab agēte naturali igit cū quacūq; ei? volitione stat ipm nō agere aliquē actū iperatū. Istius tamē multi tenent oppositum dicētes q; state illa volitiōe efficaci cuz aliis circūstantiis prius positis actus iperat? ex quadā naturali cōcomitantia sequitur ex actu elicito seu exterioꝝ ex iterioꝝ ꝛ tñ dr liber q; volūtas libere imperat eū fieri ꝛ libere elicit iterioꝛē ex q̄ ipe sequtur ¶ Sciēdū etiā q; dictū aristotelis allegatū i ratōe hz articulū contra se quia stante sciētia inuniversali ꝛ ignticulari nō oportet volūtatem ire i op? primo nec velle op?. ¶ Ad quartū dicit q licet priuatio et fir omissio peni? nihil sit ad vnū modū loq̄ndi sanctoꝝ et ideo omissio ad vim vocis non habeꝛt sit tāta vel tanta tamē coi modo loquendi nec ab illo vero itellectu recedēdo pōt concedi q; sciēter nō facere q̄ fieri deberet est tāta omissio quātū est bonū quod omittitur quia omissionem esse tantā nō ē aliud q̄ tantū bonū debere fieri ꝛ nihil ei? fieri ſz ex isto nō sequtur q; omissio sit tanta culpa vl de meritozia quantū bonū q̄ omittitur foꝛet meritorū vñ nō est idē omissionē esse tantam vel tantaz omissionē et eam esse tam graue vel offensiuam culpam et licet magnitudo culpe omissionis potissime mē furet p quantitatē boni omissi non tamen sequtur q; eius malicia in genere culpe eq̄tur bonitati meritozie isti? q̄ omittitur si causaret ſz sufficit q; sit sibi, pportionalis vt si cetera sint paria sequatur bonum omissio q̄ deberet fieri peioꝛ sit q̄ minozis ꝛ sic coiter ex quātitate effectuū ex vltimū potētie sue, ex suis causis, pcedētiū mē suram? quātitatez virtutū, causis vel ecōuerso vt p? de itellectiōe ꝛ itellectu nō tamē oportz q; itellectio equet intellectui sm̄ pfectionē vel ecōuerso. ¶ Item facē cōsiliū est bonū valde meritoziū ꝛ et? omissio alicui nō ē demeritozia igitur multo foꝛti? posset omissio eē modicū culpabil licet positio omissi eēt valde meritozia. Item negatur q; cecitas sit p̄cise tam mala sicut visus est bon? quia si visus haberet cōtrariū illud esset pe ius q̄ cecitas et tñ nō esset peius q̄ visus est bon?. ¶ Ad anselmū dr q; ipe nō loquit de bono et ei? priuatione ſz de bono ꝛ ei? corruptiōe: generatio aūt ꝛ corruptio sūt cōtraria de qb? cōceditur talis equalitas si cetera sint paria ꝛ ita dicit anselm? q; tā demeritoziū ē velle xp̄m occidere vel ipz odire q̄ meritoziū ē velle ei? vitā vl ipz diligere. Sciendum tñ q; alij dicunt q; omissio illi? ad quod aliquis tenetur et vniuersaliter omnis priuatio considerata in se et quantuz ad rōnē sui intrinsecā precise tantum dicit imperfectionē vel defectionē quātā perfectionē ponit vel ponere bonum q̄ omittitur vel priuat. vt si foꝛtes et plato sint equaliter obligati ceteris paribꝰ ad diligēdū actualiter deū p̄ a hoꝛā ceteris paribꝰ ꝛ foꝛtes hoc omittat plato vero faciat tunc quātū pficit plato p̄ a hoꝛā tantum deficit foꝛtes p eādem. Si vero considerantur omissio et boni positio penes eē culpabil e seu vituperabile ꝛ laudabile tūc omissio in infinitū ē magis vitupabilis seu culpabilis q̄ boni positio cōmēdabil quia omissioni talem quando ē peccatū mortale de condigno cōrresponderet pena infinita intensiue et ertēsiue ſz positioni boni nullū correspondet premiū de condigno Si aūt comparentur penes rectum et obliquum tunc positio boni in infinitum ē rectioꝛ q̄ omissio sit obliqua quia omne rectum est rectissimū ſz q̄lz obliquo dari pōt obliqui? Si autem comparētur penes meritoziū ꝛ demeritoziū seu penes hec quātū vnū deū placuit tātū alterum deo displicet tūc nō videtur certa regula eē de hmōi comparatiōe Et si forte dr q; deus premiat vltra condignū ꝛ punit citra condignū ex hoc videt posse capi regula q; omissio sit minus displicens vl demeritoria q̄ positio boni sit placēs vel meritoria Respondet negādo cōsequntiā propter hoc q; omissioni de condigne

In solutione quarti dubij habetur q; nō ē tñ malus omittere faciēdum quātus est bonū committere: sicut nō diligere deus nō ē tñ malū sicut diligere est bonū ſz bñ odire deū ē tñ malū nota diligēter.

correspōderet ifinita pena/positiōi xo de cōdigno nihil vt dictū ē. Cū aūt dr de actu contrario positiōi etc. dico q ille nō opponit positioni rōe q actꝰ ſz ratione qua est priuatio rectitudis debite ieſſe vel cōformiter diuine legi. Vbi gra odire deū opponit huic qō ē diligere deū sub ea rōe q̄ puat hominē cōformitate legis diuine que precipit deuz esse diligendū sup omnia z cum hoc includit repugnantiā cōformitatis illius legis negatiue seu, prohibitiue. eo q nullꝰ dz odire deum et ideo opponit duplici conformitati quarū vtraq perficit hoiem et laudabilis est z meritoria. Jō respectu vtriusq facit hoiem eē iperfectū culpabilē z deo displicibilē. Sz sola omissio tātū vni cformitati opponit et exhoc patet quid sit respondēdū illis qui tenēt contrarium vnde quātū plus intenditur odiū dei vel alius actus virtuosus tanto plus cōtraueniē diuine legi que plus prohibet actum peiorē. z plꝰ obligat hoiem ad non faciendū maius malum: q̄ minus malum: igitur maius malū ē priuatio maioris obligatiōis ad rectitudinē debitam ieſſe vl ad conformitatē diuine legis q̄ lex magnā habet latitudinē in prohibitionib⁹ et preceptis Jdeo dicit psalmista latū mādatū tuū nimis. Tria argumenta sequentia soluentur in proxima questione.

Ad primū pricipale. ¶ Ad primū pricipale dr q aliq tenēt q credere nō sit infa ptāte cui? tū oppositum ostēdetur postea suppposito tñ q sit z q credere sit finis studij adhuc tñ studium est meritorium. vnde quantūcunq posem non credere deū ñ esse sūme amabilem ꝓpter certas euidētias quas ad hoc habeo tamē studiū p quod ad hoc deuenit libere z ex volitionib⁹ charitatiuis procesſit z cū dr q sciētia inflat dicit glosa q hoc ē si fuerit sine charitate tñ cum hoc dicit

Quō sciētia inflat. q sicut virtutes formaliter z effectiue nō sūt cāe vtj licet obiectiue quandoq sint occasio supbie sic ēt ē de sciētia theologie q̄ formaliter z effectiue producat z prouocat hoiem ad conformiter viuēdū die legi z ad vitādū vitia multis tñ obiectiue est occasio supbie qui de ipsa volunt gloriari.

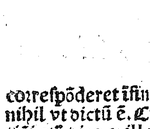

Secundo queritur p

Concluſio concedit q̄stio.

oubus nōdū solutis. Vtrum studium sacre scripture impositum ;aliqui in foro penitētie sit meritoriū ꝓbatur q nō p argumētū pri? factum probat q sic quia alias non expediret penitēti q aliquod opus suū in foro penitētie sibi iūgeretur cui? oppositū facit ecclesia/cōsequētia ꝓbat q? nō expedit alicui ipoꝰ vnde opa que esſet alias meritoria fierent nō meritoria. Conclusio tale studiū sic ipositū z ex charitate executū ē? meritoriū vite eterne/ꝓbat q? ois act⁹ bon⁹ viatoris ex charitate sic ꝓcedēs ē meritoriꝰ vite eterne igit Jtē si non tunc sufficiēter pmiaret p relaxationez pene sed hoc ē falsum: q? tunc pro redimēda pena intensiue z extensiue finita omitteret āquale premiū vite eterne ſz illa nō esſet expediēs ꝓpensatio nec cōueniēs infinite mīe dei eo q talē pena solue re esſet incomparabiliter minꝰ maluz q̄ amittere quātūlibet paruū pmiū eternū. ¶ Jtē faciētes tale op⁹ ex charitate merent pmiū ſz pna obedientialis z gra sacramēti adueniēs nō minuit bonitatez meritoriā operis ſz auget igit. zc. Sed contra aliq

Dubitat. pena debita p mortali ē pcise ita mala. sicut gradus eterni premij correspondens tali bono operi est bonus igitur sufficiēs ē compēsatio qñ p tali opere bono homo precise liberatur a pena/zqñq pena debita p mortali ē magis mala q̄ tale pmiū sit bonū igitur tunc melius agitur cum illo q̄ liberatur a pena q̄ cum illo cui pro simili actu datur tantū premiū/Jsis probatur quia pena predicta ad premiū dictū modo predicto habet proportionem finitam igitur pōt dari tam graue pctm cui? pena sit eque vel magis mala sicut illud premiuz ē bonū/ꝑterea faciāt sor. z plato actiōes meritorias similes. sortes aūt faciat suam pro peccato cui tanta pena debeꝝ quātū pmiū platoni pro sua tūc sic tam vtile est sorti nō habere illam penam sicut platoni habere illud premiū sed plato sufficiēt pmiatur per suū premū igitur z sor. per absolutionē a sua pena. Si concedr cōclusio. s. q̄ tale opus solum sit satisfactorium z nō pmiabile i vita etna quāuis bene iuuet q̄ citius pertingat ad gradum beatitudis alias sibi debitum q̄ si sine illo merito ptingeret. Cōtra ex hoc sequit q̄ aliqs pōt facere in charitate tot opa bona z meritoria sicut vnq̄ fecit petrus vel paulus et tū scōm legē ordinatā nō plus haberet de premio q̄ infans nouiter baptizatus decedens/quod non videtur dicendū. Consequētia patz posito q̄ aliquis pluribus annis tam grauiter peccasſet q̄ omnia merita sua ab instanti quo incepit penitere vsq̄ ad instās mortis sue vite sufficienter ad hoc vt essent satisfactoria igit. zc. Forte cōcederēk ꝓclusio q? aliē vilissim⁹ peccator in fine vite penitēs quātūcunq remisse oū mō sufficeret ad salutē fozet i celo gloriosꝰ q̄ inocēsq nū q̄ deū offēdiſſz. qō forte ꝙbusdā ñvidēk cōuentēs diuine iustitie ordinate. Sed contra videk scōs legem dei ordinatā statim habita cōritiōe q̄tūcunq parua habetur charitas et gratia iustificans igit sic contrito non debeꝝ pena nisi tēporalis z finita in vita hac vel in purgatorio soluenda. nulla autē pena intensiue finita et extensiue ē ita mala z odibilis sicut gradus beatitudis est desiderabil igit absolui a pena non ē sufficiēs cōpēsatio p actu meritorio ꝓuenīēte ex gra Jhesea ois ac ꝙpenitēdi q̄ ē xa cōritio ē dignus aliquo gradu beatitudis q? ois sufficiēter penitēs ē dignus pmio eterno ſz sicut pz in quarto sētētiarū z in decretis. ¶ Jn oi xe penitēte reuiuiscunt omnia merita que vnq̄ fuerunt viua igit reuiuiscit ēt plenarie meritum gre baptismal z cū hoc vt ꝓbatū ē habet meritum p actum pnialē igitur sceleratissimus peccator si cōuertitur z moritur in gratia gloriosior erit in celo q̄ si decessiſſz inocēs nouiter baptizat⁹: qō ꝓcedēdo nō nego tū q̄n pagan⁹ posſet sic cōteri de pctis

Scda conclusio quarti parti? meret q̄ facti aliq̄ reti ctū sibi fozet cutū sibi sibi iūcti vsq̄ ad finē articuli. sufficiēter ad salutē z tū ita remisse q̄ si moriatur haberet min⁹ pmiū q̄ deberek puero nouiter baptizato. Scda cōclusio nulla actio meritoria ē minꝰ meritoria pmiū eterni ex hoc pcise qō ē satisfactio vl redēptio pene debite p pctō. Jxo hac conclusiōe z cōtra tenētes oppositū: sicut ptactū ē q̄ tūc opa deuotiōis ēt meritoria nō esſēt penitētib⁹ iungēda. falsitas ptz p cōsuetudinē ecclesie: cōsequētia ꝓbat q? citius esſz eis cōsulēdū q̄ talia opa pcise facerēt ad placēdū deo z ad meredū btitudinē z p pctis expectarēt penā purgatorij

minꝰ mala ē q̄ omissio illi? ptis pmij p talib⁹ opib⁹ debiti. Sz forte respōdet q̄ nulla iustitia exigit pro actu minus laudabili deberi pmiū equale ſz i ꝓposito ceteris paribꝰ reat⁹ pene z obligatio ad tātā penā soluēdā z ad tāditu carēdū btitudie est circūstātia q̄ reddit actū penitēt⁹ minꝰ meritoriū vñ nō videt eiꝰ fctā ita acceptabilia regi q̄ ad hoc dign⁹ ē excludi a palatio z detineri in carcere sicut eius ē qui dignus ē actu regi assistere igit non ē mirū si illi cui adhuc debetur carcer purgatorij z exclusio a cōspectu dei nō soluet equale pmiuz pro actu consili sicut ille q̄ essz dignus statim deo assistere z non cruciari talr. ¶ Sed cōtra notum ē theologis z supra assumptū ē q̄ i prima cōritiōe et motra? culpe remissiōe reducit penitēs ad gradum pristinum gratie ponatur igitur q̄ gradus pristinus nunc penitētis cui adhuc restat soluendi pena in purgatorio sit ita magn⁹ sicut grad⁹ charitatis illi? q̄ nihil hz soluēdū de pena purgatorij tunc sequtur q̄ opa illorum ceteris paribꝰ sunt eq̄ meritoria q? isti sunt eque boni eo q̄ habēt eq̄les gr̄am vñ augu. i euch. ca. lxxxiij. z de paruis. xcvi. Charitas in quocunq maior ē tanto melior ē in quo ē. Sicr per illud. t. Cor. xiij si tradidero corpus meū. ita vt ardeam dicit glosa bona opa non ex quātitate sz ex charitate plus vel minus prosunt. ¶ Jtē scōm legem coēm equalem habēs gratiā gratificantem seu charitatem ē equaliter deo gratus igitur equaliter operans equaliter placet z merek apꝰ eū cui ē eq̄ grat⁹ z charꝰ igit nec vestrū exēplū adductū in contrariū q? in tali casu si rex dimisiſſet illi plene offēsā tantum acceptant opa ipius i carcere detēti sicut alteri? sibi assistētis. Aliter sequtur q̄ opꝰ bonū factū ab habēte cē tuplā gr̄az factā respectu alteri? ceteris ꝙib⁹ ꝑter obligationē istā esſz minꝰ meritoriū q̄ equale opꝰ factū ab hñte gr̄az pcise subcētuplā qō ñvidēt cō cedēdū ꝓsequētia pz q? si obligari ad pena tpalē ꝑdictā ceteris paribꝰ reddit actū bonū minꝰ laudabilē tūc obligatio ad penā maiorē redderz eū adhuc minꝰ laudabilē igit ad tāta pena finita posſz obligari qō sequtur ꝓposita cōclusio Exdictis infert tertia cōclusio q̄ cuilibz actioi satisfactioni meritorie debeꝝ tm pmiū vl maiꝰ quātū simili actioi ipsimet vl alio vbi nō esſz talis satisfactio vl pene redēptio ptz ex dictis. Sz cōtra tūc deus p merito eq̄li plꝰ pmiat peccātes si peniteāt q̄ non peccātes ceteris paribꝰ qō videk icōueniēs: ꝓbatur sequtur q̄ petm sortis remanet ipunitū q? sortes nō plꝰ punik q̄ plato: plato aūt nō punik sicut nō demeruit igit. Forte dicerek q̄ xtute sacramēti z obediētie iuuat Cōtra tūc nō ois sūt paria ꝑter hoc q̄ vnꝰ hz satisfacere z alter nō cuiꝰ oppositum supponik. Jtē cōiteak iterū pctā sua q̄ ꝙ cōfeſſ⁹ ē z de qb⁹ satisfacit z ponak casꝰ vt ꝙ tūc stat argu. Preterea nullꝰ sit melior nisi p maiorē gr̄am vt supra ꝓbatū ē p augu. ſz plato q̄ nō q̄ peccauit ꝑt habere tātā gr̄az qu ātā hz sortes virtute sacramēti obediētie z oīs similiū igit zc. ¶ Jtē si sortes post satisfactionē subdit se sacramēto si dicto casu sibi plꝰ correspōdet de pmio q̄ ꝙ? qñ habuit satisfacere z p cōsequēs plus q̄ actui eq̄li inocētis q̄ vidēk absurdū q? tūc videk expedire fuisse pctōrem prefea penitētes magis faciūt opa sua pp cōmodū ꝓximuz igitur zc. Confirmatur secundo omissio libera illius circunstantie fozet demeritoria igit positio eius est meritoria: ꝓbatur q? si homo altū posset liberare p hoc q̄ vellet opus suum ee satisfactoriuz pro illo et cum hoc sciret q̄ nō min⁹

Tertia cōclusio operi satisfactorio tm̄ debet pmiū si aut operis nō satisfactorio.

est meritorij quo ad se et tm̄ nollet ipsum esse satisfactorij talis vtiq; peccatz igr̄ similit̄ respectu sui. ¶ Aliter igitur respōdeo licet sit multū difficile et dico pmo q; vere penitēti solū restat penam tpal'i quā pena eterna pri⁹ et debita ē; commutata. Et p hoc soluunt argumēta prima quibus p babak q; relaratio pene debite pro mortali esset cōpē satio sufficiēs. Scōo dico q; talis vere penitens potest quantū est ad ꝓpositū triplices actus bonos facere. ꝛc. Dm̄ ītedit redimere penam sibi debitam quosdam. s. pura z sola affectiōe iusticie quosdam sola affectione cōmodi pri⁹ priuati sibi liciti et tertios mixtos q; simul sint affectiōes cōmodi z iusticie vel ꝓcedētes ex talib⁹ z ita ꝓportionabiliter excedētib⁹ a prioribus de primis q; sūt pure charitatiui z ad placēdū deo videl mihi dicēdū q; qñ sūt oīno similes z eq̄les i penitēte et innocēte habētib⁹ equales gratias q; tūc sunt eq̄ meritorij respectu beatitudinis eternet superi⁹ est argutū et cū hoc redimeret in penitēte ptem pene debite vel aliqñ totam q; ieiunans motus pricipaliter vel pot⁹ totaliter ex amore dei ea cū hoc itētione vt expediat a dilatiōe fouēdi dilectio eo q; sibi sit penale ex nimio amore dei pp seipsuz carere ipsi⁹ desiderato aspectu talis meretur mitigationem pene sibi addite quam pro tali casu optat abzeuiari principaliter vel totaliter q; melioz actū nō videl q; posse habere q; optet vt itē dat penā redimere q; talē igitur talis vel nullus videtur dign⁹ pene talis mitigatione. ¶ Sed tunc videtur q; de peccato suo lucret. Respōdet primo negando cōsequētiaz pp hoc q; innocēs nō habet actū totaliter simile eo q; nō optat per suum actū liberari a pena cum sciat se non obligari. Sed cōtra hoc est recedere a casu qui ponit actus oīno similes in vtroq; et igitur oportet q; innocens in dicto casu recedat vel timeat se obligari ad penam quam optet sibi remitti vt citius pertingat ad dilectum motus amore dilecti z nō amore sui nisi propter illum z tunc habit difficultas Respōdet q; vterq; dictorū actuum valet ad premiū eternuz et ad mitigationē pene quam operatur in illo q; īdiget sicut sol rē habēdā humidā et frigidā calefacit et desiccat sed rem eque frigidam non tamē humidam eque calefacit sed non desiccat quia nō oportet. ¶ Sed etiam similis tunica p equali mercede data vni tantum valet contra frigus alteri vltra hoc valet ad tegendum corpus turpe.

¶ Item indulgentia septime partis pene debite concessa a papa ex thesauro ecclesie vel sufficientia mortis xpi vni plus valebit in centuplo q; alteri/ z tamen ille non lucratur illum valorem ex peccato suo sed potius ex bono opere suo et merito mortis xpi. ¶ Sic in proposito penitens de peccato suo quantum in se est patitur iacturam quia est dignus ad tempus priuari dei beatifica fruitione et ea etiam affligi sensibiliter nisi adiuuetur specialiter et non reportat de ipso lucrum sed de bono facto suo lucratur illō bonum ad qō alter nō est dispositus quia non indiget et sicut dictum est de actu predicto ita dici potest de quolibet actu bono ex sola affectione iusticie puenien te sicut est dilectio dei gratuita super omnia vel alterius cuiuscunq; precise ꝓscientie propter deū

Mota illud quod dicitur in solutione non ex valore actuum in se vel ex se sed ex diuina acceptione et ordinatione et possibile est sic esse ordinatuz sicut hic dicitur sed in scriptura non inuenitur expsum. ¶ Aliter potest dici q; innocenti valeat actus suus etiam ad bonum tempozale puta tantatem ꝛc. Loco remissionis pene ad quam penitenti valet actus suus. Sed pmo responsio est certioz apud me. ¶ Secundi actus fiunt ex naturali affectione commodi priuati respectu sui vel amicorum et non ex amore dei gratuito sicut quilibet naturaliter appetit scire vt sicut omnes homines volunt esse beati idq; vnū ardentissimo amore appetunt et propter hoc cetera queq; appetunt. ¶ Ut dicit augustinus decimo quito de trinitate capitulo quinto. constat autem q; non omnes appetunt sic beatitudinem ex amore gratuito dei propter se nec omnes plus deum diligunt q; seipsos talis affectio est mere naturalis et per cōsequēs actus bonus elicitus tales actus licet sint cū charitate nō tamen procedunt ex charitate. Et ideo secundum intentionem scripture et sanctorum nō sunt digni premio eterno sed meritorij bonorum tpalium scilicet redemptionis pene. ꝛc. et si pro eis detur premium eternuz quando fiunt precise ex motu naturali hoc erit ex mera dei gratia z liberalitate probatur per beatum gregorium in omelia cōmuni de apostolis dicētē Ille veraciter charitatē hz q; et amicū diligit in deo et inimicuz propter deum. ¶ Subdit nā sūt nō nulli q; diligūt proximos per affectum cognationis z carnis qb⁹ tamen in hac dilectiōe sacra eloqa nō cōtradicūt sed aliud est qō sponte impenditur negatur aliud quod preceptis dominicis ex charitate debef obedire nimirū et proximū diligunt et tm̄ ista summa dilectionis prenia non assequūtur quia amorem suū nō spualiter sed carnaliter impendunt hec ille Multo fortius affectio naturalis cōmodi pp non repugnat preceptis de qua ad epl̄m quinto. nemo carnē suam vnq; odio habuit vnde sciendum q; si tales actus non referuntur aliquomō in deū tunc homo sic agens fruitur creatura igr̄ peccat mortaliter. Si vero refert eos i deū nō explicite per modū charitatis ꝫ implicite et vniuersaliter p modū actionis nature seu naturalis affectiōis quem sequitur tta q; actualiter solum considerat motum carnalē seu naturalē tamē si interrogat⁹ pluries resolueret se ipe tandē responderet q; sic ageret propter deum. Et videtur q; etiā charitas ibi comparetur quanuis alij mot⁹ faciant hoc nō apparere/ sic pōt eē ex ordinatione diuina q; illis actibus non correspondet premiū eternū quia nō referuntur in finem per modum charitatis sed p modū naturalis affectionis fort⁹ z explicite mouentis tamen propter conformitatē recte rationis et relationis in finem debeā eis premium tpaleli cet in eis venialiter peccetur. ¶ Alijs tm̄ actibus qui per modū charitatis vincētis mot⁹ naturaliū affectionū simul concurrentium ad productionē talium actuū referuntur in deum meretur homo premiū eternū licet simul venialiter peccet necesquitur q; existens in peccato mortali per actus affectiōis naturalis aliquod temporale mereatur quia existens in charitate gratus est principi qui

Solutio q; cte difficultatis de actib⁹ fiunt exnaturali affectōe mali

De actib⁹ mixtis exp̄mis z scīis

Nota q; clara dei visio z intellectui cognitio simplex z cum hoc ꝓportionalis. ꝛc. ꝓ ea sola sālt tanq; actu cognoscit simpliciter z eqli tercio.

Circa solutōes istas ē dubiū vide infra i fine positur. h.

ideo eius opus acceptat ad premium op⁹ vero cōsimile in genere alterius qui sibi ingratus est non acceptat imo stat q; quicquid alter facit stāte illa ingratitudine totum deo est ingratū propter ingratitudinem operantis. dicēduz igitur q; si penitēs et innocens faciant tales actus oīno equales iurta modū ꝓdictuz scilicet q; innocens timeat penā quam velit redimere tunc fit compensatio inocēti ī aliquo bono tpali iuxta vltimū modū solutionis pri⁹ positū et iuxta illud vt sis longeuus i terra vel secundū pmoz modū penitēti valet actus suus ad remissionē pene et non innocenti quia nō est aptus pro tunc ad illum effectum. ¶ De actib⁹ tertij modi dicendum q; pro pter affectionē iusticie sūt digni premio eterno sed ex affectiōe ꝓmodi premio tempozali et ex hoc sunt meliozes ꝙ illi q; ceteris paribus fiunt amore dei et iusticie/ z ex ia dictis satis apparet ad omnia argumēta pri⁹ facta. Ad sextuz argumētū prime questionis ꝓcedit q; visio dei est nobis possibilis z non seqtur q; essz infinite pfectiōis q; nō q; talis sit ꝓportio nāturaliū cognitionū qlis ē obiectoz iter se sicut declarabitur in pria qstiōe. ¶ Ad tertiā probationem dicit q; visio infinitoz obiectorū cuiuslibet distincte solius dei nec esset possibilis creature igr̄ concedit qstalis esset ēt infinite perfectiōis qlis deus sit obiectū equialenes ymo prepōderās illis obiectōz infinitis si esset nō tm̄ sequit̄ q; visio qua itellect⁹ noster videt deū sit pfectiōis infinite qz visio creature respectu dei in infinitū plus deficit ab adeq̄tiua apprehensiōe diuine cōprehensiuitatis im̄ē quelibet ista ꝙ ē et ꝙ faceret talis visio infinitoz alioz obiectorū cuiuslibet distincta si daretur a cōprehēsibilitate et cognoscibilitate suoz obiectoz. ¶ Ideo infinitas illius in perfectione non fert infinitatē pfectiōis illi⁹ q; est ex parte dei quia cetera non sunt partia. ¶ Ad scām probationez dicitur q; mediante tali visione de⁹ apparet illud qō ē et si clara dei visio non sit euidens iudicij q; deus est infinitū bonum qz non est iudicū cū non sit cōpositā vel diuisiua ꝫ simpler intelligentia tamē ipsa posita statim pōt haberi iudicū alicuius actus intellect⁹ quo de⁹ apparet esse bonū infinitū ymo potest contingere vt verius estimo q; eodē actu appareat eē bonuz infinituz ita vt ipamet visio faciat suū obiectum apparere infinitum sicut visio baculi cuius ps ē in aquaq; et pars supza facit apparere baculuz fractum licet ipa corporalis visio non sit iudiciuz de hoc et ita de similib⁹/ quia alioquin stante clara dei visione posset intellectui sic vidēti sicut tetigit argumētum principale non impedito sed suis naturalibus vlterius relicto aliud a deo apparere melius et diligibilius qō non credo/ quia tūc clare videns deum posset rationabiliter et licite pl⁹ deo aliud a deo diligere quia licite potest illō pl⁹ diligi quod iudicatur rationabiliter melius esse deo saltem dum modo ibi non sit error ex peccato pueniens/ preterea aliter nō apparet beatis omnibus eque bonus z eque amabilis cōtra magīm versus finem quarti libri. Forte enim diceretur licet deus mediante clara sui visione nituitiue appareret clare videnti tantus quant⁹ est. Contra ista abstractiua aut est ipamet visio aut alia cognitio posterioz naturaliter si primuz videtur mirabile q; eodem actu cognoscatur obiectum beatificum intuitiue et abstractie z tamen imꝑfecti⁹ intuitiue cū nulla cognitio sit beatifica nisi exhoc q; ipsa est clara dei visio. Si secundum vel est simplex dei intelligentia vel compositio et diuisio si primum tunc de natura sua imperfectius representat obiectum q; intuitiua correspondens naturaliter sibi penitentia. ¶ Item si aliqua ratio probaret deum non apparere bonum infinitum visione clara intuitiua eque probaret q; non abstractiua. Si vero dicitur q; ista abstractiua posterioz naturaliter visione sit compositio vel diuisio siue iudicium vel ergo est euidens extremis vel non sī primū hoc esset per adiutoziuz visōis intuitiue quod falsum est q; sicut dicit ista responsio per visionem intuitiuam deus solum apparet bonum finitum igitur per eam non iuuatur cognitio qua deus iudicatur esse bonum infinitum ymo potius iuuatur iudicū oppositum si ista abstractiua nō ē nota ex terminis sed habetur per discursū supza aliunde ex clara visione tantum tunc ante complementum talis discursiue iuestigationis volūtarie et ratiōabiliter et licite poterit creatura aliq; pl⁹ diligi et appetiari q; de⁹ clare visus. z ꝓsequēs ē inconueniens consequētia tenet vt pus i argumēto. Tunc vltra dicitur ad hoc qō tangitur i argumēto negādo q; de⁹ sit ꝓpriē sibi ab itellectu creato q; nulla creatura cognitio ē vel eē potest itapfecta del cognitio sicut deus est cognoscibilis z sicut ipse est sua cognitio creatura tamen comprehensibil⁹ ab itellectu creato q; ita perfecte abhmōi intellectu est itelligibil⁹ sicut ipsa est ens vñ licet musca ifinite fit cognoscibilis a deo ꝙ vt ly ifinite notat magnitudinē cognitiōis vl pfectiōez modi cognoscēdi tm̄ ipsa solū finite ē, cognoscibil⁹ et precise tm̄ quantū ipa est ens etiam a deo ꝙ vt ly finite vel ly tantum determinat ipsū cognitum Sed contra dictam solutionē sol totaliter visus apparet minoz ꝙ sit igr̄ sic potest esse de deo clare viso. Item sicut obiectum ꝓportionatum visui puta lux solis non perfecte videtur, proportionatū aut pfecte videt sic licet creatura aliq; itellectui proportionata appareat quanta et qualis ē deus tamen q; ifinite ꝓportionat⁹ alicui intellectui ī ifinitum apparet minoz intuitiue q; est. ¶ Item si luminosum ifinitum distaret ifinite ab oculo apparet sibi finitum igitur pari ratione possibile ē q; obiectum ifinitum itensiue appareat finitum itensiue. ¶ Item semicecus iudicat colorem vel lucem intuitiue sibi apparentem remissiorem q; est vel q; iudicet bene videns sed acuties itellectus creati ī ifinituz distat a deo respectu itellect⁹ dini igr̄ itellectus creatus non iudicabit illud quod a solo visu itellectuali ifinite acutiei ē cōprehēsibile tante pfectiōis esse ī tali intuitione quante est. Respondetur ad pma tria dicitur q; siue lumiosū ponatur esse finitum siue ifinituz nō quelibz pars eius est sufficienter presens oculo corporali tota autem dei immensitas est sufficiētissime presens oculo mētali beati per essentiaz. ¶ Ideo nō ē sile hic et ibi sed per impropoztionabilitatē bñ ꝓbat q; deus nō potest cōprehēsiue videri ab itellectu creato z sic apparz minus bonū itellectui creato q; increato ꝙ vt ly minus determinat ly apparet

Mota quō de⁹ nō ē cōprehēsi. a creatura.

etnon li bonum. Et eodem modo dici põt ad illō de semiceco vel dicitur q̄ in semiceco ē idiſpoſitio o:gani ſed hec cauſa nō habet locum i propoſito.

Cōtradicta i ſto.ij.ar. Contra dicta arguitur q:talis clara viſio dei vt eſt ipſe de⁹ vel viſio creata non p:imū quia i conſilio vienenſi de hereticis Capitulo ad noſtrum i Clemētia damnatur opinio dicens q̄ anima nō idiget lumine glo:ie ipſam eleuante ad deum videndum et eo beatifice fruendum ſed nec opinio ibi cōdemnata nec aliqua alia vnq̄ poſuit vt videtur q̄ aīa poſſit deū videre et eo beatifice frui ſine lumine glo:ie quod eſt deus ſḡ decretalis ilia diffinit lumen glo:ie aliud ab anima et eo requiri ad videndum deum et fruendum eo ſed nullū aliud lumen requiritur neceſſario niſi viſio et dilectio igitur nō poteſt dici ſcōm videlicet q̄ talis viſio ſit creata q:. ſi ſic cum creature videatur i verbo a beatis et nō ſolum ſicut i lumine nec p̄cise ſicut i ymagine ſicut p:obauit ſocius ille contra magiſtrum ſententiarum, et ſecum idē teneo oportet q̄ hoc ſit eodē actu cognitiuo quo cognoſcit verbum et creaturam. et hoc ēt ſibi concedo q̄ eodē actu creato pōt aīa beata videre verbum et creaturam i verbo. ¶ Sed contra hoc arguit iſte

Concedit q̄ eodez actu creato aīa videt x̄bum et creaturā i x̄bo. ſocius et p:io ſic quia vel per talem actum beat⁹ poteſt videre aliam rem creatā vel creabilē quā tuncūq̄ diſtincte vel ad videndum aliam rem ab illis quas nunc videt requiritur alius actus. non p:imū q:. tunc ille actus eſſet cognitio p̄fectionis infinite eo q̄ ipſe idē nūero poteſt eſſe diſtincta cognitio dei. et cuiuslibet cognoſcibil. Si ſecundum

Concedit q̄ p:imū. ix. rō nō p:ineme dūs q̄ videt x̄bū et creatura i x̄bo et ſicut ipſum met x̄bū. cum talis actus ſit viſio vel igitur adueniēte iſto ſcō corrumpitur p:io:. vel remanet/ ſi p:imū tunc actus ille non fuiſſet beatificus q:. ſcōm auguſtinū. xiij. de trinitate cap. vij. de magnis. et. xvij. de p:uis nullus actus deficiens et nō ſemper q̄ māſur⁹ eſt beatitudo et idē vult. xi. de Ciuitate dei ca. xij

Preterea ibi non ē talis ſucceſſio actuū vt p:z per augu. decimo quinto de trinitate ca. xvi. et ē. xvi. de magnis vbi dicit q̄ non erunt ibi volibiles cogitatiōes nr̄e ab alīs i alias euntes et redeūtes ſed omnē ſcientiam noſtram vno ſimul aſpectu videbimus/ et non poteſt dare ſecundum quia cum vterq̄ ſit viſio verbi creſceret beatifica cognitio et q̄ñs beatitudo q̄ nō videtur dandum et iterū i ibi ponere tot ſimilitudines ſimul in intellectu cum melius ſaluari poſſit per vnam increatam vi detur ſuperfluus ſimiliter ſicut aliquando haberz plures cognitiones beatificas et q̄ñq̄ pauciores ſic haberet quandoq: plures delectatiōes et q̄ñq̄ pauciores quod nō videtur. ¶ Scōo p:incipaliter ſi viſio verbi eſſet actus diſtinctus a verbo tunc anima x̄pi non poſſet habere tam perfectam notitiam de aliqua creatura in genere p:opio ſicut anima lini ſuppoſito q̄ ſint equales i naturalibus cōſequētia p̄bar. q:. vt p:z p magiſtrū. iij. ſētētiarū aīa x̄pi habet clariſſimam dei viſionem cui⁹ ē capax ſed cum itēſiſſima cognitione nō ſtat i eadem potētia alia cognitio itenſiſſima q:. pari ratione ſtaret tertia et quarta. et ſic ſine ſtatu Iterum q:. experimur q̄ vna cognitio circa obiectum multū placens remittit cognitionem que eſt circa aliud vel eam totaliter ſuſpendit. ¶ Itē augu. ſeptimo ſup geneſim ad l:am ca. xv. dici t q̄ potētie aīe inactib⁹ ſuis mutuo ſe impediunt igitur a fortiori actus intenſus eiuſdem potentie impedit itenſionē alterius cum ipſo igitur aīa x̄pi habens itēſiuam beatitudinē cui⁹ eſt capax ſi habebit cognitionez creature i gñe p:opio ita perfectam ſicut ipſa p:z hñe aīa lini ſibi q̄ oīa equalis in naturalibus cuz remiſſa ſua btitudie oportebit remittit btitudiem aīe x̄pi quod eſt inconueniens. Tertio auguſtin⁹ ſup geneſim octauo ad l:am ca. xij. de magnis vel xxxiij de paruis oſtendens quō diuerſimode loq̄t de⁹ creaturis ſup illō geneſis ſcōo quacūq̄ die comederitis ꝛc. ſi modū inq̄t q̄rim⁹ quō locut⁹ ſit deus certiſſime tenere debem⁹ deū aut p ſubſtātiā ſuam loqui aut per ſubiectā ſibi creaturā ſz. ſi per ſubſtātiam ſuaz niſi ad creādas omnes creaturas ſpirituales noſtre atq: intellectuales non ſolum creandas ſed etiam illuminandas cū ille poſſint capere locutionem eius qualis eſt i verbo ei⁹ q̄ñ i p:incipio apud deum erat et deus erat verbum et poſt igitur ſi adam tunc erat poſſet capere iſtam locutionē dei quā mentib⁹ angelicis p:ebet p ſuā ſubſtātiā hec ille ex hoc p:z p:opoſitū. ſ. q̄ dei ſubſtātia ſit angelis cognitio. Quarto ſi aliq̄d obſtaret hoc marie ſiue potiſſime videt q̄ nō poſſet ſaluari tūc q̄ vn⁹ beat⁹ clarius videret q̄ alius. falſitas p:obatur q:. neque faciliter ſaluabit hoc ſicut q̄. ſi. ſit charitas aīe vt dicit magiſter i eo et tamē vn⁹ ē clarior deo q̄ alius igitur. ꝛc. ¶ Deus ē ſūme p:eſens intellectibus beatis per illapſum et ipſe ē cognito quare nō poterit ita bene eſſe tali itellectui creato eſſe cognitio ſicut vn⁹ act⁹ creat⁹ qui nō eſſet itimus ei p:eſens. ¶ Sexto quare nō poterit ita bene poni verbū ſupplere vicē alicui⁹ creati ſicut vicem ſpeciei nec ita p̄fecte repreſentabit. ¶ Septimo tunc beat⁹ per talem actum poſſet aliquid nouiter cognoſcere i verbo. et ita poſſet p:ofecere in cognitione creaturarum eo q̄ non cognoſcit ſimul per talem actum omnia cognoſcibilia/ falſitas p:obatur quia tunc poſſet p:ofecere in amore dei et per cōſis in beatitudine q:. quāto deus plus facit p:o aliquo tanto plus tenetur eū diligere. i. falſitas patz p beatū auguſtinū. iiij. cōfeſſionū capitulo octauo vbi loquēs de ſciētiis ſecularibus dicit ¶ Infelix homo deus q̄ ſcit iſta omnia te autem neſcit q̄ vero te et iſta nouit non p:opter iſta beatio: ſed p:opter te ſolum beat⁹ ē Octauo. xiij. de trinitate capitulo ſeptimo de magnis vel. xiij. de paruis loquēs de felicitate dicit et quod ē oīno beatiſſimū ita ſēp fo:te certū erit igf beatus q̄ ſuū actū quātū ē de ratione actus cognoſcit ſuam ſecuritatem igf de ratione actus beatifici eſt q̄ ipm cognoſcitur aliquid aliud a deo et qua ratione vnū pari ratiōe q̄libz cognoſcibile et p conſequēs ē p̄fectiōis i ſinte igitur eſt deus Mono aliquod cognoſcibile non poteſt cognoſci in verbo viſione btifica et nō ē maio: ratio vno q̄ de alio igf. ꝛc. Alīs p:obatur q:. non ſtat ſimul aliquē habere viſionem beatificam et cognoſcere ſe non eſſe beatum igitur ꝛc. Preterea anſelmus de libero ar. cap. vij. Quodlibet cognoſcibile cognoſcitur ſua p:opria cognitione. ¶ Ad p:imum conceditur q̄ per eundem actum creatum poteſt cognoſci verbum et aliqua creatura vel multe nō tamen oportet q̄ omnes diſtincte nec etiam per

eundem actum poteſt videri verbum et creatura poſſunt tali actu omnia cognoſcibilia videri diſtincte in verbo quia tūc ille actus foret cognitio infinita dico igit q̄ iſte act⁹ q̄ ſemel repſentat potentie quā informauit obiectū aliquod vel aliqua ſemp dū informat talē potētia p:ecise eadē obiecta ſibi repreſētabit p modū cognitionis et hoc in telligit de obiectis p ſe et non ſolū per accidēs ſicut eſt in viſione albedinis et ſubiecti eius. ¶ Tunc vltra dico q̄ poteſt ibi haberi ſucceſſio talīū actuum ſiue dicat q̄ nulla verbi viſio ē de cōmun lege iſtius ſtatus ico:poralis vel q̄ vna ſola q̄ ſit viſio verbi p̄cise ſit ibi ꝓpetua ſed alie non q:. ſufficit q̄ nunq̄ ceſſat p:io: actus q̄ eſt verbi viſio ſiue ſit verbi ſolius ſiue verbi et ſimul alteri⁹ quin i loco illius ceſſantis immediate ſuccedat ali⁹ equalens et p̄cipue repſentās verbū ſicut p:io: et tunc nō oportet q̄ idē beat⁹ quandoq: clari⁹ quādoq: min⁹ clare videat deū. ¶ Ad auguſtinum. d:. q̄ ipe non deſcribit ibi beatitudinē ſz beatū volēs q̄ ille nō eſſet beat⁹ q̄ quādoq: eſſet ceſſaturus videre deū et illo frui ſi tñ deſineret habere vnū talē actū dūmodo nunq̄ eſſet ſine equalenti non ceſſaret eſſe beatus. ¶ Ad alias auctoritatē auguſtini dicit primo q̄ hoc ipe nō ponit determinatiue ſed dubitatiue de fortaſſis nō erunt ibi volubiles cogitationes nr̄e ꝛc. Et iterū ſtatim poſt hoc ſiūt. ¶ Ecce q̄ profert hoc ſemp cū nota dubitatiōis. ¶ Scōo dicit q̄ non negat ibi ſucceſſionem actuuz ſed dicit q̄ ibi nō erūt volubiles cogitatiōes noſtre ab alīs in alias euntes atq: redeūtes/ et hoc ē verū de illis cognitis in q̄b⁹ cōſiſtit beatitudo eſſētialis ſicut de diuinitate vniuoce et de trib⁹ p̄ſonis. ¶ De alīs aūt nō pōt hoc intelligi etiā dato q̄ nō per actū creatū ſed p verbū videret aīa beata vt ſtatim. pbabo ꝓtra eū. ¶ Dico tertio q̄ auctoritas eſt contra eū q:. ſtatim additur ibi cum hoc fuerit ſi hec fuerit formata erit creatura q̄ formabilis fuit ſed impoſſibile ē q̄ de⁹ ſit eius forma igitur per aliam rem a deo eſt formata cum ſic videt et p:ius tantum iſto modo formabilis erat. ¶ Item deducitur auctoritas contra eum quia per verbū ſupplens vicem cognitiōis vt ipſe dicit vel videt intellectus creat⁹ beati omnia alia ſimul a deo et quodlibet diſtincte vel non. ſi p:imum tunc verbū eſt intellectus creato cognito infinita quod ipſe negat. Si ſecundum cum quodlibet poſſet diſtincte cognoſci in verbo pari ratiōe ſicut i ꝓpio genere igitur ibi poterit eſſe trāſit⁹ ab alīs ad alia cognoſcibilia q̄ ē cōtra auctoritatem auguſtini vbi ipemet dicit vel p̄t dici q̄ vno actu videt x̄bū ſeu illa i q̄bus conſiſtit beatitudo eſſētialis et ille act⁹ nunq̄ deficit ſz alia viſa i verbo vident diſtinctis actib⁹ eis diſtincte correſpondētib⁹ cauſatis a verbo clare viſo q̄ actū p:imū et ita i talibus viſionibus creaturarū i verbo que dicuntur cognitio maturina verbum obediential iter potētiam cognitiua mouet non vt ſpeculum vel ymago ſed vt ſpecies obedientialis non terminatiue ad ſe ſz ad creaturas quas videns verbum viſione p:ima videt nō eadem viſione ſed alīs. de quib⁹ ē dictū ſed tales quādoq: poſſūt deſinere et q̄ñq̄ de nouo fieri de hoc ēt vide notatū i marginali ibi. q. 44.

De cognitione creaturē i verbo.

¶ Ad ſecundū negatur ꝓña q:. tales act⁹ nō repugnāt et poſſūt recipi nō tot quin plures ſimul i eadē aīa ſub gradib⁹ itēſiſſimis difficultas aūt in contrariū experta eſt pena pcti ſed tales defectus nō erūt in patria et idē d:. ad auguſtinū. ¶ Ad tertiū d:. q̄ ſicut de⁹ creat p ſuā ſubſtātiā ſine aliquo actu medio nō tñ ſine noue rei ipoſitiōe ſic ſine medio cōp:incipiāte efficit illuminatiōem et cognitio nē qua angel⁹ cognoſcit etiā hoc ſit ſine ſubiecto medio q̄ō directi⁹ ē ad itēſionē auguſtini q:. ſtatiz addit illis. Aut q̄ eā locutionē qualis ē i verbo capere nō poſſunt cū eis loq̄tur de⁹ nō niſi p creaturam aut tñ modo ſpiritualem aut in ſomnis aut in extaſi aut i ſimilitudine rez co:poraliūaut etiam per ipam co:poralē de ſenſib⁹ co:poris aliq̄ ſpecies apparēt vel ſonāt aliq̄e voces hec ille. Ecce plane q̄ vocat locutionē p creaturas q̄ñ illa ē obiectū mediatū alicui⁹ alteri⁹ ducens i alteri⁹ rei noticiā ſicut p voces ſignificatiuas auditas cōcipimus res et per hoc nō excludit actū mediū cui⁹ imediatū obiectū ſit ſubſtātia dei ſz excludit obiecta media i verbi viſiōe. Preterea ſz de⁹ loquatur creature p ſubſtātiā ſuā oſtēdēdo creature ſe metipm ſine oī medio ex pte ſui tñ creatura audit p actū ſuū in ſe ſubiectiue receptū. Ad quartū d:. q̄ magiſter li. hoc cōiter nō tenet etiā ille videt clarius i quo ē clario: viſio et fruitio. Ad quintū d:. q̄ etiā de⁹ intime p̄ſis eſt damnatis nō tñ p hoc ē viſio. Ad ſextū nō pono vſquā aliquam ſpeciem recipi i potētia q̄ fit p:ius actui/ ſz ſolū in medio et o:ganis ſenſuū et ſi concedit ſpecies tñ vbi obiectū ē imediate p̄ſens potētie obiectali⁹ quo ad ſe ibi omnino ponere⁹ ſupflue ſic eſt de deo ꝛc.

Viſio nō ē ꝓpria pfectio: q:. q̄ cā vident plura.

¶ Et cū dicit apoſtol⁹. i. ad cozinth. 5. per fidē ambulam⁹ et nō p ſpeciem intelligit p ſpeciē idē q̄ per p:eſētiā. Ad ſeptimū dicendum q̄ in iſto amore q̄ ſupponit cōpoſitionē et diuiſionem de quo p:cedit argumētū nō ſiſtit eſſētialis btitudo/ btitudines aūt accidētales bñ poſſunt itēdi ibi et remitti etiā ceſſare q̄ñq̄ et reſumi. ¶ Ad octauū d:. q̄ ſola deitas obiectiue beatificat eſſētialē btitudine ſicut ꝓbat auctoritas augu. quīto cōfeſ. allegata et iō negat q̄ alicui⁹ alteri⁹ a deo tā q̄ obiecti oporteat eſſe actū beatificū nec ſecuritas ꝓpetuitatis eſt pars vel obiectū huius btitudinis ſz beatitudis aggregate/ ex oī parte accidētalis beatitudinis. Ad nonū dico q̄ cū clara dei viſiōe poſſet ſtare q̄ ſic videēs nō ſemp habitur⁹ eſſet beatitudinem et ita nō eſſet beatus: nec viſio ſua eſſet beatifica ſz eſſet clara verū tamē bñ cōcedēdum ē q̄ p viſionē in x̄bo nō pōt ſcire quodlibet ab eo cognoſcibile q:. nō pōt ſcire ſe nō videre verbū. ¶ Ad anſelmuz d:. q̄ ipe ſolū loq̄tur ibi de cognitiōe poſſibili i genere ꝓpio. Nota circa ſolutionē ſexti dubij q̄ponit i p:incipio ſcōi articuli q̄ q̄ñ viſiones ſeu cognitiones ꝓducunt i potētia vel potētijs ſcōm naturalē influxū ſeu actuitatē et ſcōm vltimū poſſe obiectoz remotis oīb⁹ impedimētis ex pte potētie et quorūcūq: alio:: tūc talis erit ꝓpo:tio cognitionū qualis ē obiectoz iter ſe. In alīs vero nō op:z de hoc vide pl⁹ i ſequēti. q. ¶ Preterea ſciēdū ē circa ſcōam partē eiuſdē ſolutiōis q̄ nō op:z viſiones vel cognitionē ꝓpe hoc eē p̄fectiorē viſionē q̄ p eā videtur multa ſimilia oio:: q:. p viſionē eandem p quā videt homo vnū ouū videret ou a ſimplicit infinita oīno ſil⁹ ſi ceteris pib⁹ eſſēt ſibi equaliter p̄ſentata vnde ſi de⁹ i aliquo ſitu faceret infinita ouа equalia et angel⁹ eēt p̄ſens illi ſitui et cuilibz eī⁹ parti cadē viſiōe finita q̄ videret vnū videret

oia ⁊ quodlibet eoꝝ distincte simplici visione ⁊ ēt eadē cognit ioe cōplexa distictiua qua distigueret inter duo ett ā distigueret qōlibet a quolibꝫ ⁊ ita etiā talis cognitio esset finita distictiue. Nos aūt dū cognoscim⁹ vel videm⁹ simul pauca similia vel distinguim⁹ inter ea nō eadem facilitate videm⁹ multa vel distinguim⁹ iter ea hoc est ꝓpter ipotē tiā nr̄am ⁊ cognitiue potētienē ⁊ etiā ꝓpē idebi tā applicationē obiectoꝝ ad potētiā nr̄am quāto tñ per aliquā visionē distiguīt inter magis simi lia tanto illa visio ē pfectioꝝ distinctio vel distinc tiua cognitio tḡ videt ꝙ visio beati qua distin guit iter patrē ⁊ filiū sit infinite pfecta distictio nō tñ ē īnēsa qz infinities infinite distincti⁹ cognoscit seip̄am trinitas ꝙ aliqs beat⁹ nec sequit ꝙ qlibꝫ beatus tā pfecte videat distinctiue sicut alia xp̄i q̄ forte vltra quēlibet aliū beatum pluribꝰ modis distinctiue cognoscit iter ꝑsonas diuinas / vel pōt dici ꝙ illa visio solū ē finita distictio vel cognitio distinctiua sicut visio essētie diuine soluz est finita visio qz ita faciliter distinguitur inter magis simi lia qū qōlibet eoꝝ determinate inter se ⁊ in cō paratione ad aliud eoꝝmdē apprehenditur sicut est in ꝑsonis diuis q̄ distincte et determiate se ostē dunt cuilibet beato per actum visionis ⁊ distictio nis finitum. ¶ Alterius sciendum ꝙ visio vel co gnitio tantū bene est perfectioꝝ visio quantum⁹ ꝙ ca plura differentia specie vel aliꝭ modis distin cte videnē. ¶ Et ideo si aliqua visione creata vide renē simul infinita specie distincta vel alia ī modo essendi ⁊ cognoscēdi diuersitas talis esset ifinita visio non tñ esset immēsa nec equiparabilis diui ne visioni qua vltra hoc infinities infinita videntur nec sedtur visio qua videntur distincte infinita sic differentia ē pfectionis infinite vel est infinita vi sio igitur visio qua videtur deus qui obiectum in finitus est visio infinita et causa est qz creatura vi dens deum non videt distincte quodlibet enūcia bile de deo sicut in dicto casu aliqs distincte videt quodlibet illoꝝ infinitoꝝ. ¶ Ex his videt ꝙ si aia xp̄i distincte simpliciter sciret oia que scit de⁹ ⁊ qō libet illoꝝ ipa sciret īmense ⁊ haberet scīētiaz īmensam ⁊ ita clare sciret sicut deus qz non videt penes quid possit accipi claritatis equalitas in cognitione penes hoc nisi ꝙ quicqd per vnā co gnitionem scitur simpliciter ⁊ distincte tā cōplexe ꝙ incōplexe i toto vel ī partib⁹ hoc scitur q aliaz tunc vtiqꝫ videnē esse equales. ¶ Si vero dicis de us scit īdependenter creatura aut nō? sic. Contra independeter se habere nō ꝓficit cognitionē nec facit eaz esse clariorē ymo nec aliqd videt facere ad claritatem visiōis nisi distincta apprehēsione obiecti / quare si de⁹ solū sciret de triangulo vnaz propositionem quam aliquis homo scit certitudi naliter ⁊ sine erroꝛe videtur ꝙ deus clarius nō sci ret triāgulū ꝙ talis hō etiā si de⁹ vnā ꝓpositionē sic sciret simplicit absqꝫ hoc ꝙ sciret ifinita enūcia bilia de eadē vel circa eādē tūc etiā solū sciret eā finite / nec videt icōueniēs concedere ꝙ deus rem creatam per vnā propositionē ꝑcise cognouit fint te. verbi gr̄a triangulū q̄ istaz triāgul⁹ hz tres ⁊c. qz licet deus qui est noticia istius sit in se noticia infinita cum soluz est finite noticia triāguli q illā triangul⁹ hz tres ⁊c. sicut ē contingenter noticia ꝙ antiqꝫ ⁊ contingenter causa effectuū ad extra sicut q̄libet effectū ad extra cōtingēter ⁊ finite agit ⁊ cuiuslibet talis ē finite actio ly i se sit actio infinita. ¶ Sednūc ita est ꝙ de qualibet re de⁹ scit simpliciter ifinita igit̄ etiam cōcedēdum est ꝙ qlibet res ē infinite scibilis i se ⁊ quantum ad natu rā suā sed tamē aliqui dicunt ꝙ nulla res est plus scibilis in se et ex parte sui ꝙ ipsa est ens. ¶ Dico ꝙ hoc intelligitur / quātum ad ꝓdicata ei⁹ essen tialia quib⁹ ostenditur species rei seu exprimitur entitas eius quantū ad pfectionē eius specificaz. ¶ Unde etiā de aīa xp̄i dicunt doctoꝛes aliquid co gnoscit oia que de⁹ scit scientia simplicis visionis s. presentia ꝓterita ⁊ futura. Sed contra tunc di stincte videret quodlibet punctū ⁊ quālibet par tē ⁊ quālibet figurā cuiuslibet continui et ꝑ ons videret visione ifinita sed de ista materia alibi vi debitur deo dante. Sciendū etiā ꝙ non est quālitas ꝙ ista que ē in anima humana igitur est nobilioꝛ vel perfectioꝛ visio. ¶ Ubi sciēduz ē ꝙ aliqd quicq clarius cognosci ab alio, quadruplr̄. Primo qz imperturbabilius ⁊ sic de⁹ eandē propositionem quā etiā prius homo certitudinaliter noscit sine erroꝛe. verbi gratia, ista triangul⁹ habet tres ⁊c. scit infinite clarius ꝙ talis homo quia nulla pro positio est tā hominī certe cognita quin turbari possit persuasionibus tantum ꝙ dubitaret de ea ⁊ ita multi negauerunt primum principiuz. Scōo sic ꝙ eandē rem vnus noscit noticia que est in se clarioꝛ ꝙ sit noticia per quā alter noscit eādē rē ⁊ sic licet homo ⁊ aqlla videāt esīdē circulū eque singulariter ⁊ distincte tñ clarius videat eū aqlla quia visio sua clarioꝛ ē ꝙ quam in maioꝛi distātia posset videre distincte cūdē circulū ī qua non vis⁹ homis. ¶ Tertio clari⁹. i. magis ꝓprie ſ tūc ille qui videt seu cognoscit rē min⁹ clare vel min⁹ im ꝓprie, vtiqꝫ deficit ī aliq illi⁹ rei vel ī aliqua ꝑ ticulare illi⁹ rei quā non cognoscit ⁊ quā tamē al ter cognoscit. Quarto clari⁹. i. singulari⁹ vel spe cial⁹ vt si cognosco ꝙ hoc ambulās est sortes alt autem ꝙ hoc ambulans est homo, vel alia ⁊ nescit ꝙ est sortes tūc ego clarius cognosco sortē. ¶ Ex his etiā melius itelligentur ꝓdicta. ¶ Adhuc ar guitur cōtra ꝓdicta si eodē actu videt de⁹ ⁊ creatura ⁊ non ē maioꝛ ratio de vna ꝙ de quauis alia igr̄ ipsamet visio videbit sep̄a ī verboꝛ ⁊ tūc idē actus erit rectus ⁊ reflexꝰ ⁊ remissꝰ scien tia ⁊ opinio quod nō videt. Itē tūc eadē cognitio esset affirmatiua ⁊ negatiua. Preterea dixi ꝙ hō pōt vltra oēm gr̄am habitā ꝑficere vltra omnem gr̄am ex hoc videtur ꝙ viatoꝛ possit venire ad tā tam gr̄am qua habita pōt cauere omne pctm̄ taz mortale ꝙ veniale. Istud ꝓbis aliq concedunt iu xta finē vbi dicit / nō contēdo cū illis q̄ asserūt ho minē posse ī hac vita sine vllo pctō viuere / nec cō cedo nec ꝺdico. Itē anselmus hō pōt sep̄ seruare rectitudinē si hz eā. ¶ Itē de⁹ vult hoiem esse sine pctō. ¶ Itē si nō pōt oia venialia vitare vl̄ hec ipo tētia ꝓuenit sibi ex culpa aliena vel ꝓpria. Si ex aliena illa nō foret nisi culpa originalis ⁊ hocnō qz illā excludit gratia si ex ꝓpria illam potuit vitare et per consequens impotentiam si non po tuit illam vitare vel hoc est ex culpa ꝓpria vel aliena et sic processus in infinitum. ¶ Preterea ista impotentia esset pena alicuius culpe vel igi tur venialis / et hoc esset nimis durum dicere vel mortalis et hoc non quia secundum sanctos oīs

Mota etiā de scia xp̄i.

Aliqd de clari⁹ cognosci ab vno ꝙ ab alio ꝙdupliciť

Tenet ꝙ eodē actu pōt aliqd cognosci ī ēsse ⁊ alio remisse ⁊ similr dili.

Aſſ duplex eodē actu ꝙ videt creatura nō videt deꝰ Nbilis ecōtra.

Aſſ multiplicit ꝙ pōt vitare oīe pctm̄ mortale et veniale.

Aſſ ꝑdicta de actu videdi deū ⁊ creaturas.

culpa mortalis habita ista gratia vitari potest di cēs ꝙ ista impotentia prouenit ex peccato originali quod manet in renatis quantum ad penam, licet non quantum ad culpaz. ¶ Contra nulla pe na iuste remanet deleta culpa. Item originali so lum debetur pena damni igitur. Pro istis dubijs pono aliquas conclusiones. ¶ Prima ꝙ eodem actu creato potest videri verbum et creatura / qz sancti dicunt ꝙ creature a beatis videntur in ver bo et non solum sicut in lumine nec sicut in ymagi ne nec quouis alio modo cognitionis alterius ra tionis ab omni cognitiōe vespertina sicut de quo libet ī speciali posset argui si daretur licet cogni tio matutina et vespertina sint eiusdem rationis quo ad hoc ꝙ sicut ⁊ vespertina sit per species sic matutina per essentiam diuinam prout habet vi cem speciei cum inter se et intrinsece et specifice differunt et sunt diuersarum rationum. ¶ Item si non maxime esset ex hoc ꝙ distinctarum rerum co gnoscibilium sunt distincte cognitiones sed hoc non oportet quia licet vt cōmuniter distincte pos sunt haberi vt vult anselmus de li. ar. ca. septimo tamen non semper oportet ꝙ eodem actu sciendi scitur cōclusio et premisse demonstrationis alias enim scientia contingenter esset scientia contra aristotelez septimo methaphisices particula. 53. dicentem non contingit scientiam quandoqꝫ scien tiam quandoqꝫ ignorantiam esse. Item sicut pa tet per doctoꝛem communem parte pma. q. 55. articulo. 33. illa que repꝛesentantur per plures scientias in angelo inferiori repꝛesentantur per pauciores in superiori igitur per vnaz speciē pos sunt repꝛesentari plura simpliciter distincte igit̄ potest hoc fieri per vnum actum. ¶ Item vna dile ctione que est actus vtendi qua diligitur creatu ra propter deum diligitur tā creatura ꝙ deus igi tur vtrunqꝫ potest eodē actu cognosci. ¶ Per hoc ad rationem primam, conceditur ꝙ idem actus sit rectus et reflexꝰ quia cognitio cui subordinatur ly ens vel intellectio est etiam cognitio sui ipsius Etiam notandum est ꝙ non sit maioꝛ ratio de vna creatura que cognoscit primo actu ꝙ de quauis alia ⁊ ideo non, oportet ipsummet actum videri in verbo licet nullum sit inconueniens etiam non est inconueniens ꝙ idem actus sit remisse cogni tio vnius obiecti et intē se alterius sicut idē actꝰ est vsus idem respectu creature quo etiam crea tura minus diligitur et fruitio respectu dei quo etiam plus diligitur deus. etiam non est inconue niens eundem actum respectu vnius esse cognitio nem affirmatiuam et respectu alterius negatiuā Item respectu vnius scientiam et respectu alte rius opinionem. Secunda conclusio ꝙ non est in hominis potestate naturali etiam habita gratia sine miraculo speciali quale fiebat circa beatam virginem vel simile istam vitam transire sine om ni peccato veniali non nego quin possit aliquādo esse sine omni peccato. hoc ꝓbo per illud augu. quod ab eo allegatur quia licet augu. nolit con tendere contra cōtradicentes tamē sententia eiꝰ ibidem est ꝙ non est ita sicut illi dicūt vnde immē diate ꝙ ante illa verba recitata per socium dicit fatagentibus inquit vigilantibus ꝙ nec peccent cauere possunt quodam modo ex humana fragili tate peccata quāuis parua quāuis pauca non ta mē nulla hec ille. Itē hoc ꝓbat augu. ibidē sic Johānes inqt sic dixit si dixerimus ꝙ peccatuz nō habemus nos ipsos seducimus et ve. in. no. non ē hic certe non ille aut christianis omnibus hoc di citur hec ille. Item. 3. de li. ar. ca. 29. sumit inquis necessitate facta imꝓbanda vbi vult homo re cta facere et non potest, nam bene sunt ille voces non quod volo facio bonum sed quod nolo hoc ago malum Et dicit ibidem plane ꝙ de talib⁹ nō intelligit illud ꝙ nullus peccat in eo quod vitare non potest similit. i. retrac. ca. 12. dicit sic sicut hic ꝙ non intelligitur de peccato quod est pena pec cati preterea de fi. ad pe. firmissime tene et nulla tenus dubites etiam iustos atqꝫ sanctos homies exceptis paruulis baptisatis sine peccato nemi nem viuere. Item gregoꝛius morali. 16. quedaz sunt peccata que a iustis vitari possunt et sunt nō nulla que ab eis vitari non possunt et exemplifi cat de peccato cogitationis. ¶ Item bernard⁹ su per cau. sermone. 59. quantumlibet in hoc coꝛpo re manens ꝓ ceteris erras si vicia putas enoꝛ mia vitare velis nolis ifra fines tuos habitat te buseus subiugari pōt sed nō exterminari de hoc etiam vide ma. li. 2. di. 3. ca. illud autem. ¶ Ad pri mum argumentum in contrarium est responsum g̃ augu. ibi et in multis locis tenet contrarium li cet nolit ibi contendere contra cōtrariū asserēn tes. ¶ Ad secundum anselmus vult ꝙ gratia ipsa est rectitudo ista et veruz est ꝙ ista habita semper poterit seruari ab habente sed certe cū gratia be ne stant ventalia. ¶ Ad tertium deus vult hoc vo lūtate signi. ¶ Ad quartum dicitur ꝙ culpa ꝓ pria vere et subiectiue sed originaliter altera di cit enim Ansel. de concep. virgi. ca. 26. nō poꝛtāt infantes peccatum ade sed suuz nā aliud fuit pec catum ade ⁊ peccatuz ifantis illud enim fuit cau sa et istud ē effectus non est igitur idem peccatuz ade ⁊ infantum qua ꝓpter condēnatur infans ꝓ peccato originali non damnatur ꝓ peccato ade sz ꝓ suo hecille. Quādo igitur dicitur ꝙ deleta cul pa nō remanet tuste pena ⁊ ꝙ pena originalis pec cati soluz sit damni negatur vtrūqꝫ qz moꝛs ⁊ mul te alie pene infliguntꝫ originali culpa etiā dele ta similit deleta culpa actuali remanet pena pur gatoꝛij vel alia pena tempoꝛalis. Sciēdum circa primam dictarum cōclusionū ꝙ cognitio matuti na est qua cognouit beatus ī verbo seu in essētia diuina verbum ⁊ creaturas quas tali visione et cognitione sibi diuina essentia non vt speculum re flectens nec vt ymago figuralis sed tanꝙ species obiectalis sibi repꝛesentat ita ꝙ ipsa essētia diuina vicem supplet speciei intellectualis vel specierū intellectualiū. ¶ Sed cognitio vespertina ē rerū in ꝓpꝛio genere per suas species quam etiā pos sunt habere beati quia preter illa que cognoscūt primo mō possunt cognoscere alia per suas speci es in ꝓpꝛio genere. s. q̄ prius cognouerunt hic in via non enim oportet ꝙ species talium et cogni tiones per illas species desināt esse ī patria. vel eti am que ibi de nouo cognoscunt per species eoꝝ qz non obstante visione quam habet angelus vel alia beati petri in verbo pōt cognoscere multa q̄ sibi presentantur vel que sibi per superioꝛes reue lantur ꝓprias de eis species formando vel ab strahendo vt si deus iam crearet vnum lapidem circa vnum angulum quem non ostenderet sibi prio mō. s. matutine / cū angel⁹ ex suis naturalib⁹

Mota ō cognitiōe matutina ⁊ vespertina.

posset eum intelligere in proprio genere per suam speciem etiam eadem que cognoscunt primo modo possunt cognoscere simul. scdo modo q̄ licet anima xpi cum esset hic in via simul videret in verbo oia ista corruptibilia tū de his q̄ quotidie cognouit p sensus potuit formare spēs itelligibiles quib⁹ eadem i verbo cognita etiam cognoscet in proprio gñe z scōm hoc modus cognitiōis in verbo est alterius rationis a cognitiōe vespertina. ¶ Sic etiam posset concedi q̄ clerici⁹ vn⁹ beatus plura sciret q̄ rusticus beatior eo licet rustic⁹ plura noscat i his q̄ sūt ad beatitudinem essentialem. ¶ Et forte adā dicēs modū cognitionis i verbo nō est alterius rei a cognitiōe vesptina vult q̄ beatus vno solo actu cognoscit z q̄ ille actus respectu eor̄ que cognoscit de deo in quib⁹ consistit beatitudo essentialis dicitur cognitio matutina sed respectu creaturarum in q̄bus consistit beatitudo accidētalis dicitur vesptina. nec ē incōueniens q̄ ibi desinant esse species priores q̄n vicē ipsarum supplet essētia diuina z vicē diuersaruz cognitionū supplet vnus actus lōge nobilior omnibus prioribus z tunc etiam diceretur q̄ anima xpi etiam in via non cognouisset res per species earū propter claram noticiā quā habuit in verbo z vti q̄ nō videtur necessitas ponere i verbo tales cognitiones realiter distinctas q̄tuz ad actus tamē. primus modus loquendi plus videtur consonare dictis doctorum. ¶ Item sciendū q̄ non oēs tenēt

De vitatione pcti.

secūdam cōclusionem p̄dictam vbi aduertendum q̄ de rigore naturalis iusticie homo tenetur facere totum suuz posse seruiendo suo creatori z hoc etiam dicit primum p̄ceptuz legis quisquis ergo tantum ab hac iusticia deuiat q̄ ea contēpta creature plus seruit q̄ ei⁹ creatori mortaliter peccat sed q̄ deū charitatiue super omne diligens notabiliter i pluribus remisse agit vel delectationib⁹ vel alijs negocijs se implicat quib⁹ impedit vt minus deo seruiat venialiter peccat/z quāuis vt dicit augu. li. 2. de peccatorum meritis z remissione et baptismo paruulorū homo possit esse sine peccato tam primo q̄ scdo modo/etiā in hac vita per dei gratiā z liberū arbitrium tñ est valde difficile. ¶ Et ideo dicit ibidē. Si q̄rat vtrū aliqs possit sine peccato esse non credo tñ isti⁹ vltimi dicti aliqui ponūt oppositum credētes multos q̄ncq̄ dum instituunt certis bonis actibus esse sine peccato. Contingit etiam q̄ añs per contritionem et confessionem z penitentiam a peccatis prioribus exutus tanto conatu fertur in deum q̄ etiam pro tūc non apparet aliquod quo min⁹ faciat q̄ debet nō tamen hoc facit omnino toto posse ymo si angel⁹ vel alius illum defectum considerans ipse fatetur se defecisse ab vltimata iusticia regule naturalis et diceret ego nesciui me hoc posse z tale licet sit peccatum in se propter defectuz ab illa plena iusticia/tñ possibile est q̄ deus nō imputet hoc ad culpā nec ad penā q̄ sic sumēdo peccatum videtur q̄ nullus viator habens vsum liberi arbitrū possit esse sine peccato de communi lege secūdum quam non potest homo facere simpliciter secundum vltimum sui posse.

¶ Sequitur prima distinctio.

Circa primam distinctionē vbi tractat magister de frui et vti.

Primo quero pro solutiōe plenioris sexti z septimi dubij prie questionis. Utrum pro studio sacre theologie ex charitate precedente debeat pro mercede visio dei z ei⁹ fruitio / q̄ non quia talis visio esset perfectionis infinite/alioquin visio boni finiti et visio boni infinitī ceteris paribus essent equales. ¶ Similiter arguitur q̄ dilectio fruitiua dei sit perfectionis infinite. Arguitur sic sensui est⁹ deo obiectum summe proportionabile verbi gra lux vel color mediocris visui z ideo obiectum deficiens ab hac proportione vel excellens eam minus perfecte capitur a potentia sensitiua. Similiter autem oportet esse de intellectu z ei⁹ obiecto sed eius obiectum summe proportionatum est finite bonum igitur obiectum infinituz sc̄z deus cū infinite recedit ab ista proportione non est intelligibile. ¶ Preterea fruitio dei causaret gaudiuz infinitum quantum creatura non posset recipere igitur. Antecedēs probatur sicut in alio dubio. sexto z septimo prime questionis. ¶ Contra tale studium est meritoriū vite eterne vt prius pbatū est igitur z̄c. ¶ Conclusio huius questiōis satis certa est ex primo articulo prime questionis. ¶ Primus igitur articul⁹ erit soluere prima duo argumenta z precipue primū. ¶ Secundus soluere tertium. ¶ Ad primum dr̄ q̄ procedit de obiectis mere naturaliter cōcausantibus in intellectu suas visiones sed deus libere causat visionem sui sicut et alias res ad extra. ¶ Ideo dicit Augu. si vult videtur si non vult non videtur. ¶ Sed contra sit igit dei visio causata voluntarie in anima petri. a. vel ista est perfectionis finite vel infinite si primū habetur intentum si secundum tunc potest dari visio angeli vel alterius creature perfectior visione dei. ¶ Item nulla creatura potest tantam visionē producere naturaliter quin deus libere possit producere maiorem igitur. per producere naturaliter et libere non euaditur argumentuz. ¶ Item si deus causaret naturaliter visionem sui non posset causare infinitam vel infinitas eo q̄ creatura illius vel illorum non esset capax et cum deus vltra omnem creaturam in infinitum procedendo secūdum duplum triplum z̄c. possit producere perfectiorem sequitur q̄ possit dari creatura que mere naturaliter agendo producat visionem perfectiorem q̄ deus mere naturaliter agendo. ¶ Aliqui dicunt q̄ visio dei sit infinite perfectionis non sic q̄ infinitum excedat quodlibet individuum finite perfectionis eiusdem speciei / sed sic est q̄ perfectior est q̄ infinite visiones angeli vel quorumcūq̄ obiectorum aliorum a deo excedentes se secundum duplum triplum et sic in infinitū. ¶ Adam dicit hoc non teneo quia nō capio q̄ aliquid sit pfectiōis infinite qō non solū a deo sed ab idiuiduis proprie speciei pōt excedi secundū duplum z quālibet aliam proportionē determinatā sed sic est de qualibet visiōe tali possibili hēri respectu dei igr̄ z̄c. ¶ Itē si talis visio esset finite perfectionis nō video quin in qualibet specie sic possit ascendi

Conclusio procedit q̄ onem.

Obiecti solutiones

secundum duplum triplum z̄c. in visionibus q̄ tādem et tandē dabitur visio equalis perfectionis vel maioris cum visione dei data. ¶ Respondetur igitur ad primū argumentum iuxta solutionē data am ad primum dubium prime questionis q̄ quelibet creatura rationalis est capacitatis finite.

hic ponit rissionē p̄me piam.

¶ Ideo datur maximus gradus visionis cui⁹ anima petri est capax sit gratia exempli talis vt mille tunc nullum obiectum quātecunq̄ perfectiōis etiam naturaliter agēs potest producere visionē sue speciei in eadem alia perfectiorem seu meliorem q̄ visio mille graduum in eadem specie z cuz deus etiā libere possit producere visionem mille graduū in eadem anima patet q̄ nulla creatura data vel dabilis potest p̄ducere naturaliter visionem perfectiorē quo ad gradum q̄ deus sed mille gradus individuales secunduz intensionem in specie nobiliori z respectu obiecti nobilioris sūt nobiliores seu perfectius individuum constituētes q̄ totidem speciei inobiliozis. visio igitur mille graduum respectu dei est perfectior q̄ queuis alia totidem graduum respectu alterius obiecti.

Correlarium.

¶ Correlariū ceteris paribus ex parte itellect⁹ z certitudinis vel euidentie actuum et obiectoruz perceptorum/non oportet q̄ actus in eadem proportione se excedant in qua obiecta quo ad perfectionem specificam quia tunc visio mille graduū respectu dei esset in infinitum perfectior visione mille graduum respectu cuiuscunq̄ obiecti creati/cuius oppositum patet ex iam dictis. ¶ Item sicut patet ex dictis/visio anime respectu dei que ē mille graduum est finite perfectionis secundū speciem eo q̄ capacitas eius sit finita / z etiam visio albedinis totidem graduum est finite perfectionis secundum suaz speciem. igitur si proportio visionum quo ad perfectionem specificam esset secūdum proportionem obiectoruz ita q̄ obiecto in duplo nobiliori corresponderet visio i duplo perfectior: tunc cum in infinitum possit procedi in obiecto creabili sic q̄ detur aliquod duple perfectionis ad albedinem z aliqō triple et sic sine statu sequitur q̄ sit danda aliqua visio alie respectu creature que sit perfectionis speciei q̄ visio respectu dei. Etiam si de⁹ mere naturaliter causaret visionem in anima adhuc esset finita quo ad perfectionem specificam propter finitatē capacitatis anime: patet igitur q̄ visio mille graduum respectu dei est perfectior et nobilior perfectione intrinseca sue speciei q̄ aliqua visionum mere naturaliū causabilium respectu obiectoz quorūcunq̄ creatorum vel creabilium. ¶ Unde dicendum est q̄ tota latitudo specierum visionis possibilium equalium semper graduum cuilibet in sua specie ē sēper finita ita q̄ summum gradum tenet visio obiecti infiniti z si naturaliter causaretur ab eo adhuc esset finita visio secunduz speciem: quia creatura rationalis non est mobilis visione perfectiori secundū speciem et sub isto gradu supremo omnes visiones cābiles a creaturis continent. ¶ Ex eodem etiam sequitur q̄ totalis latitudo specifica visionum quo ad sensuz est finita. ¶ Et ideo nō sic vna excedit aliam sicut obiectum vnius obiectum alterius. ¶ Nec debet hoc mirabile videri cum omnes visiones naturaliter possibiles ita sint propinquarum specierum vt quiqui credant z teneant q̄ omnes visiones possibiles haberi respectu quorumcūq̄ obiectorum etiam dei sit eiusdem speciei specialissime. ¶ Sciendum circa dicta q̄ si obiecta mere naturaliter producerēt suas visiones in creatura rationali comprehensiue videti quodlibet per suam visionem tunc eadem esset proportio visionum et obiectorum et tunc visio dei esset simpliciter infinita tam quo ad speciem q̄ quo ad gradum sed ita non sit propter finitatez capacitatis anime. ¶ Et ideo visio quā habet etiam respectu dei est finita quo ad gradum individualem et quo ad perfectionem speciei. ¶ Et licet secundum legem ordinatam nulla creatura possit causare visionem tam perfectam in specie tamen absolute possibile foret q̄ deus daret creature potestatem creandi talem speciem visionis effectiue/impossibile tamen est simpliciter q̄ aliqua creatura causet talem visionem mere naturaliter obiectiue quia talis visio est visio obiecti immensi igitur si esset causata a creatura obiectiue mere naturaliter cum nulla visio sit naturaliter mere visio alicuius nisi illius a quo est obiectiue naturaliter causata sequitur q̄ ipsa erit visio creature tanq̄ obiecti immēsi quod est impossibile. ¶ Contra dicta sint. a. z. b. equalia per omnia tunc distincte et eque apprehensiue cognosce re. a. et. b. sunt duple perfectionis in cognoscēdo ad cognoscere precise. a. igitur parī ratione sic cognoscere aliquod obiectum duple perfectionis ad. a. est duple perfectionis in cognoscendo et sic argūtur de triplo z̄c. igitur clara dei visio cum sit obiecti infiniti est in infinitum perfectior visio q̄ cuiuscunq̄ alterius obiecti. ¶ Preteres contra formam arguendi vnam prius positam angulus contingentie est finite acutus et eo q̄ per maiorationem circuli fit acutior et tamen non sequitur angulus rectilineus potest fieri in duplo acutior et in triplo et sic in infinitum igitur potest fieri acutior angulo contingentie pari ratione nō valet forma arguendi prius facta consimiliter de visionibus. ¶ Respondetur ad primum dicēdo q̄ cōparatio predicta pōt intelligi vel de visionib⁹ mere naturaliter causabilibus ab obiectis suis vel supernaturaliter vel a solo deo vel aliter cōcausante q̄ cōiter causabilibus in potentijs. Primo modo ad cōprehensiue videndū duo obiecta distincte non sufficit q̄ visio superioris sit causata i sua specie seu tot graduū sue speciei sicut inferior i sua quia si anima videret comprehensiue seipsam visione decem graduum non tñ videret deum cōprehensiue visione decem graduuz sue speciei ymo requireretur visio graduum infinitorum vel intensiue imensa sed talis ē creature impossibilis. ¶ Et ex hoc patet solutio argumenti quia bene procedit quando quodlibet obiectum haberet potentiam sibi sūme proportionatā. ¶ Unde non est mirum si duplata tantum altera causa noticie non dupletur noticia sed si dupletur procedit bene argumentum et eodem modo dicitur si supernaturaliter causent tales visiones. ¶ Et si arguatur ex quo clara dei visio est finite nobilioris speciei etiā si ē naturalitē causata a deo q̄ sit visio naturalitē causabilis i intellectu creato ab aliq̄ creatura et hoc absolute i genere qualitatis cum igitur quamlibet creaturam potest deus causare i duplo perfectiorē secundum speciē z in triplo z̄c. sequitur q̄ deus possit causare in intellectu vnam visionem

Instat ꝫ dicta i solutione.

Nota bñ.

c. iij

Quō accipit ꝑfectio visionum.

creature nobilioꝛē secundum speciē ꝛ eiusdē ℣tatis gradualis in sua specie ℣ sit visio clara suiꝛ dei. ¶ Adam dicit ad hoc respondendum mihi videtur sine omni assertione opinātiū ꝙ conclusio ē vera ad vnum intellectum scilicet sumendo magis perfectum secundum intrīsecam magnitudinem et perfectionem ad esse talis qualitatis/ꝛ tamē ad hunc eundem intellectum loquendo non potest deus causare aliquam tam nobilis speciei respectu creature quin possit in centuplo ꝑfectiorem et plus secundum quācūcꝫ proportionē finitam aliquā causare respectu sui. ¶ Alio mō pōt intelligi vna noticia nobilioꝛ alia secundū denoiationē extrinsecam/scz vel in relatione ad obiectū vel ad subiectū vel ex hoc ꝙ eque vel magis ꝑfecte repñtat obiectū sue potētie cognitiue. ¶ Primo mō ois visio dei cuiuscūcꝫ speciei possibilis ē in ifinitū melioꝛ quacūcꝫ visiōe possibili respectu creature si tñ eandē visionē deꝰ conseruaret i aīa petri tanꝫ qualitatē absolutā sic ꝙ nō esset illi visio dei vel non videret per eam deū tunc non esset tante nobilitatis. ¶ Si fit cōparatio ad subiectuz adhuc dico ꝙ omnis clara visio dei ꝛ quacūcꝫ speciē possibili taliū visionū est incōparabiliter suo subiecto melioꝛ quacūcꝫ alia eiusdē ℣tatis in specie sua respectu creature/qꝛ libet talis ē beatifica per modū forme sui subiecti sed nulla est talis respectu creature/nec hoc ē mirū qꝛ modicuz aq̄ plus valet sitienti ℣ totum aurum mundi/ ꝛ tamen aurū in se plus valet mēs aūt in solo deo quietatur. ¶ Comparādo aūt eas adinuicem penes hoc ꝙ vnā ꝑfectius vel imperfectius excedat vel deficit ab equata correspōdētia cōprehensiua obiecti sui sic visio dei in ifinitū ē imperfectioꝛ ℣ aliqua alia qꝛ in ifinitū ab illa proportiōe deficit erga suū obiectuz quā hñt alie erga sua obiecta. ¶ Sciendum tamen ꝙ visio dei non ē ex hoc minꝰ perfecte reprehensiua sui obiecti ipsi potentie ꝙ in infinitū deficit a comꝓhensiua representatione sui obiecti sicut visio magni montis plus deficit a comprehensiua repñtatione eius ℣ visio parui collis a representatione comꝓhensiua ipi⁹ stante ꝙ visio mōtis perfectiꝰ ꝛ plus representat de mōte ℣ alia de colle. ¶ Ad illud de angulo continentie premittitur primo ꝙ licet angulus cōtinētie omni angulo rectilineo sit acutioꝛ non tamen minoꝛ. ¶ Item in isto argumēto de angulo cōtinētie itur ad minꝰ sed in argumento de ꝑfectione visionum itur ad maius. ¶ Tunc dico ꝙ licet angulꝰ cōtinētie in ifinitū sit acutioꝛ rectilineo cū sit solum circunferentialiter diuisibilis ꝛ rectitudinaliter indiuisibilis non tñ conceditur ꝙ infinite excedat in paruitate vel acutie angulū rectilineum quod tamen oporteret si directe valeret ad probandum vnam intellectionem finitā excedere aliā infinite ¶ Unde si poneretur punctꝰ indiuisibilis linea in infinitū esset maioꝛ tpo accipiendo cōparationem proprie. Et si esset aliqua creatura perfectionis indiuisibilis quelibet perfectionis finite istaz excederet in infinitū sic etiam inter illa quoꝝ vnū est indiuisibiliter aliquale ꝛ reliquum diuisibiliter tale nulla est certa proportio scōm illud i quo sic comparantur sed angulus continentie est rectitudinaliter indiuisibilis omnis autem acutus alteriꝰ speciei est rectitudinaliter diuisibilis sic vero non est in exemplo dato igitur similitudo nulla ad propositum. ¶ Unde patet quia omnia entia sūt inter se comparabilia secundum aliquam perfectionem vel secundum aliquod cōmune eis omne enim ens est omni enti eque perfectuz ens vel magis vel minus et ita de comparatione de ℣titate ꝛc. ¶ Si autem alterum sit tale indiuisibiliter/sicut sphera tangit planuz indiuisibile et planuz tāgit ipsum diuisibiliter vel si vnum sit finite tale ei aliud infinite sicut deus est infinite bonus ꝛ creatura finite hic licet sit vera comparatio non tamē secundum proportionem finitam cum in nomine equiuoco non fit comparatio. Jdeo non dicimus ꝙ vor sit acutioꝛ cultello. ¶ Etiam aliquando est certa causa quare secundū nomen generale non sunt proprie comparationes sed talis causa non est in proposito igitur. ¶ Ad secundum principale conceditur totum vsq; ad vltimam illationem non enim sequitur deus infinite excedit obiectuz summe proportionatum intellectui ad comprehensiuā visionem sui igitur deus non potest imediate videri a tali intellectu sed bene sequitur ꝙ visio possibilis haberi tali ītellectui respectu dei infiniti deficiat a visione summe adequata et proportionata vel comprehensiua talis obiecti ꝛ hoc prius est concessum ꝛc. ¶ Secundus articul⁹ Respondet ad tertium principale istius questionis quod fuit septimum dubium prime questiōis Et dicitur primo ꝙ tristicia de estimatione pene future diuturnioris bene est maioꝛ/ non tamē ꝓcedit talis maioratio secundum partes eiusdem ℣titatis ideo non oportet ꝙ ad estimationem pene infinite causetur tristicia infinita. ¶ Sed cōtra secundum rectam rationem terribile equale debet equaliter tristare et maius magis igīt pena secundi diei tantam debet habere corrīdentē tristiciam sicut primi et ita de tertio ꝛ quarto igitur tristicia de pena duoꝝ dierum debet esse dupla ad tristiciam de pena vnius diei et tripla ad penā trium dierum. ¶ Dices ꝙ primum terribile componitur exduobus obiectis scz ex pena infligenda que est per se terribilis et ex moza que non est per se terribilis sed est circunstantia aggrauās timorem siue terroꝛem proꝝ iungitur illi quod ē per se terribile/et in secundo die non additur aliquid per se terribile sed idem ponitur quod in primo et ideo solum crescit terroꝛ quo ad circunstantiā temporis igitur/non in duplo. ¶ Sed contra tunc si accipio gradum excessus qui precise correspondet moze diei secundi tunc tantus correfidebit diei tertio et sic consequenter et sic stabit argumentum. ¶ Item si pena primo diei cessaret in fine diei ita ꝙ secundo die poneretur alia pena equalis ꝛ similiter in tertio et sic consequenter tunc stabit argumentum/sed precise facit tantum eadem pena per totum durans quantum facerent omnes pene sibi inuicem succedentes igitur. ¶ Aliter diceretur ꝙ talis tristicia non fit nisi habita cognitiōe de pena infligēda ita ꝙ cognitio est partialis cā respectu tristicie vel totalis sed qꝛ ifinitū est ignotū igīt nullꝰ distincte apꝓhēdit tantā penā durative ifinitā igīt nō causaꝝ in eo nisi finita tristicia. ¶ Sed cōtra tunc aliquis posset scōm rectam rationem plus dolere de pena tē porali ℣ de eterna sicut prius deductū est diceres licet moza crescat secundum partes equales non tñ ita crescit cognitio distincta moza rū qꝛ indistinctius apprehendendo mozā duoꝝ dierū simul ℣ vnꝰ tm̄ ideo etiā crescit tristicia non scōm ꝛtes eiusō ℣titatis ꝛ eiusdē ꝓportionis. ¶ Sz hoc ꝓbatur qꝛ volo ꝓtes temporis addendas augē quātū decrescit ꝑfectio cognitionis vel plꝰ conseruet deus noticias vel causas semper in gradu equal perfectionis tunc homo rationabiliter plꝰ tristaretur de infinita ℣ de quancūcꝫ finita. ¶ Aliter dicendū est ꝙ nō rōabiliter est plus dolendū de pena infligēda per tempꝰ infinitū ℣ per tempꝰ finitū. ¶ Exēpluz ad hoc est qꝛ nō est grauꝰ ꝓtm̄ velle peccare moz taliter per tempꝰ ifinitū ℣ per vnū diē probatur qꝛ si solū circunstantia tēporis aggrauaret ꝓtm̄ seqꝛet ꝙ aliqua pena dēret sibi ꝓ vno die precise igitur cū i tēpore ifinito sint ifiniti dies respectu quoꝝ ista volitioe habet equaliter seqtur ꝙ cuilibet istoꝝ corrīdebit pena equal⁹. a. et per ꝓns volēti peccare ꝙ tempus ifinitū dētur pena ifinita. ¶ Cōtra velle facere malū maiꝰ scitū ē tale peiꝰ est ceteris paribꝰ ꝙ velle facere minus malum. ¶ Sed q̄ri ār ꝙ aliqua pena dētur sibi ꝓ vna die negatur qꝛ actꝰ volēdi peccare per tempus ifinitum non est alicuiꝰ diei distincte actus sed est vna volitio confusa oim. Jdeo pena precise correspōdebit alicui istoꝝ sed oibus correspōdebit vna pena. ¶ Aliter respondeo primo ꝙ ista tristicia ē alteriꝰ spēi ℣ aliqua de pena finita sicut ꝛ etiā estimatio mediante qua cātur q̄ cōponit ex conceptu positiuo et negatiuo qꝛ nō habemꝰ cōceptū ifinitti moꝛis addēdo negationē mētalē positio ꝓceptui ¶ Scō dico ꝙ qlibet gradꝰ illiꝰ spēi ē obiectiue maioꝛ ℣ aliꝯ gradꝰ tristicie alteriꝰ spēi de pena finita ceteris paribꝰ tamē gradꝰ vniꝰ spēi itrīsece pōt equaliter ade quari per gradū alteriꝰ spēi ¶ Certo dico ꝙ quanto hō magis distincte apprehēdit hmōi penā tanto plus rationabiliter tristat tristicia ītra illam speciē dato ꝙ cause concurrētes non sint alteriꝰ spēi ℣ ꝓtioꝛes. ¶ Ex hoc dñ ad arg. negando ꝙ ibi causetur tristicia ifinita ¶ Ad ꝓbationē tunc aliꝯ rationabiliter tantū posset tristari de pena finita sicut de infinita negatur cōsequētia vnde quanto magis aduertitur obiectū illiꝰ tristicie tanto tristicia ē maioꝛ. ¶ Jdeo quāticūcꝫ quentri possit ad graduz tristicie respectu pene tē porali ītrinsece equialēter nō tñ obiecti ue. ¶ Etiam sicut cōtinue crescit tristicia ex vna ꝓte ita et ex alia et ita nūℓ erūt equales intrīsece ¶ Aliter pōt respōderi ꝙ si stantibꝰ cais proximis adhuc cōtingenter et libere creatura pōt cāre tristicia tunc non dictat rō ꝙ videns vel sciens infligendā penā sempiternā deāt tristari quia hoc eēt addere penā pene qō tñ secundū rectā rationem est fugiendū de sola autē culpa erga deum vel ꝓximum vel de miseria sui dolendum est vel etiam de miseria aliena quando talis dolor potest eē meritoꝛius vel ad merendū disponens. ¶ Sed tamē per hoc non euadꝰ difficilis forma quin i multis cāibꝰ habeat locū et precise de gaudio ¶ Et etiaz si talis doloꝛ vel gaudiuz causatur naturaliter ex apꝓhēsiōe bōi vl mali vl cōplacētia vl displicētia sicꝙ non est imediate in potestate hominis habere tristiciam vel gaudium tunc reducitur difficultas de tristicia infinita vl de gaudio ifinito ¶ Sicē dum igitur ꝙ in tali augmento de quo tangitur i argumento non itur ascendendo per partes equales nec per maioꝛes qꝛ solum tempus duplatur quando cetera manent vniformia q̄ deberent mazorem doloꝛem causare. ¶ Jdeo statim variatur proportio sed si certitudo cognitionis et odium natura sterent infinita sicut tempus creditur fore infinitum tunc sequeretur tristicia infinita modo non.

Scōs articul⁹ de tristicia de pena ifinita infligēda finita vel finita ꝙ ꝓmittit rationes alioꝝ q̄ ipa bat.

Responsio ꝓpria.

VTrum fruitio beatifica

sit qualitas distincta ab ipa anima/ꝙ nō quia ad hoc/ꝙ aliquis fruatur deo sufficit ꝙ obiectū beatificum. s. deus sit ꝓns aie igf. ¶ Ad oppositum fruitio est actꝰ elicitus igitur. ¶ Conclusio ad questionē ꝙ nec invia nec ꝑtria est aīa fruitio dei ꝓbatur fruitio libere causatur ab aīa ¶ Item cognitio est res distincta ab anima igitur et amoꝛ aīs patet per articulū. Sz. q. est ꝙ scia itelligētie ñ differat a substātia itelligētie eroꝛ ¶ Ite. 69. ar. ꝙ i substantijs separatis nulla ē possibilis transmutatio erroꝛ. ¶ Item. 39. ar. ꝙ semper hñs melioꝛa naturalia est magis beatus erroꝛ sed hec videntur si anima sit ipsa dilectio vel cognitio. ¶ Preterea tunc angelus et anima beata beatificarentur per essentias suas qō dānatur in ℭle. de hereticis ad nām. ¶ Item tunc nihil nouū haberet aīa btā nec aliquid plus i se ꝙ hic in via eo ꝙ essentia diuina est esse hec aie pns. ¶ Item tunc non essent in anima aliqua in quibus saluaretur ymago trinitatis quia nulla tūc poneretur distinctio iter partes ymaginis. ¶ Ite dilectio pē: intendi et remitti et anima nō. ¶ Ite tunc aīa eque eēt odiū dei sicut dilectio. ¶ Item amoꝛ habituaℓ puta charitas distingit ab anima vt patet extra de sūma trinitate et fi. ℭa. capitulo ¶ Credim⁹ igitur etiam amoꝛ actualis. ¶ Ite tūc anima sine omni dono posset implere preceptum de dilectione dei et proximi et vitare oīa pcā ꝙa ipa esset substantialiter illud velle quod exigeretur quo posito vellet facienda et nollet omittenda. ¶ Item quomodo posset tunc demon vel aīa aligi penis et tormētis. ¶ Item tunc anima simul esset odiū dei et dilectio qñ sīl vnū odit et aliū diligit sīl⁹ scia et erroꝛ quia errat citra vnā cōclusionē et scit alia sīl⁹ hereſis et fides Item pbs tertio de anima videtur, sentire ꝙ aīa itelligit se et alia per intellectionem additā. ¶ Item articuli parisiēses et experiētia dicunt ꝙ homo pōt libēr nolle et velle vel nonvelle omnibꝰ aliꝯ vniformiter cōcurrentibꝰ hoc non si aia esset velle per denoiationē extrinsecā ad quā oporteret recurrē tenendo oppositā viam. ¶ Ad ista proteruus diceret ꝙ ista argumenta eque cōcluderent de diuina noticia ꝛ volitione nam deus mane non sciuit me hic sedere et tamē modo scit me eē hic sedere. ¶ Etiā omnibus aliꝯ concurrentibus vniformiter se habentibus potest aliquē libere acceptare ꝛ non acceptare ad vitam eternam Item quosdam diligit et quosdam odit ꝛ idem ē odiū sibi ꝛ dilectio acceptatio ꝛ reꝓbatio ꝛ si deo ñ repugnat errare sicut sibi nō repugnat nescire vel non scire quedā q̄ sciūtur ¶ Idem se quereꝰ de scia et erroꝛe. Et si ego me experioꝛ modo scire aliquid quod nō ꝓꝰ igf aliquod nouū est i aia mea. Responderet proteruus ꝙ similiter modo deus experitur se scire modo se sedere quod prius nescuit ita ꝙ fides sustinet ꝙ idē penitꝰ respectu eiusdē eēt velle ꝛ nolle scire ꝛ nescire propter diuersa cōsignificata ex

Conclusio ꝙ fruitio ꝛco gnitio distinguit abaia ꝓbat ꝗsmo dūs.

Ponit ea sio ad oīa argumēta.

Nota ꝺ angulo cōtinētie.

quare non eque in ꝓpositō dicerꝫ etiam ꝙ articuli nō cogunt quis hñ concedē ꝙ aīa nō est absolute ñ scīa ſz relatiue scz dū actualiter vel habitualiter cognoscit ꝛ ideo aīa vel intelligentia nō est necessariō scia sicut semper est substantia Ad secundum articulum.

¶Ad secundū articulū diceret ꝙ ītellect⁹ eēt mobilis localiter ꝛ trāsmutabilis ad aliqua accidētia ſinherentia puta lumē glorie gſam ꝛ hmōi ſz ad actū cogendi vel amandi non. Ad tertium diceret ꝙ aīa non ē bītudo absolute ad se ꝛ ita poneret perfecti⁹ lumē in vno ꝙ in alio vel per alia requisita in quibus esset defo⁹mitas euaderet ꝙ ex articulo mō sequetur contra eum. ¶Ad illud de ymagine diceret ꝙ aīa ipsa pri⁹ est cognitio ꝙ volitio ꝛ non pōt eē volitio nisi sit cognitio ꝛ per illū modū poneret partes ymaginis. ¶Ad alia ſtis patet quomodo diceret. ¶Contra conclusionē in ꝓncipio positam Arguitur tunc aīa posset diligere deū ꝛ lapidē aut igitur eodez actu ꝛ tūc tantū diligēt deū sicut lapidem vel alio modo et alio ꝛ tunc posset itendi dilectio lapidis ꝙ tantū diligeret lapidem sicut deū. ¶Secundo sic tunc talꝫ dilectio libere causaretur igitur oportuit ꝙ p̄ cognosceretur ꝛ cū illa ꝓcognitio libere causaꝫ oportet illā ꝓcognosci ꝛ sic in ſinitū. ¶Tertio pītentur voluntati duo eque diligibilia ārō quō ꝓeeligz vnū alteri non ex hoc ꝙ vnū obiectū causat cognitionē sui ꝛ nō aliud qz tunc non essent paria respectu volūtatis quodē contra posituz opz igitur ꝙ voluntas ipareat ītellectui ꝙ plus cognoscat vnū ꝙ aliud ꝛ tūc sequtur ꝙ illā cognitionem ꝓcognoscat et velit ꝛ idem de illa ꝓcognitiōe et sic ī ſinitū ¶Quarto ad hoc ꝙ ītellect⁹ educaꝫ de potētia essentiali ad potētiā accidentalē oportet vonē aliquid aliud ab actib⁹ ꝛ habitib⁹ puta ſpēm ergo si amor distinguiꝫ ab aīa opoꝛtz pari ratione ponere in volūtate aliquā formā aliā ab habitibus ꝛ actib⁹ qō ē falsū. ¶Quinto si sic diligit libere tunc quodlibz diligibile pōt intensi⁹ ꝛ magis diligere ꝙ diligit ꝛ ita non posset implere primū ꝓceptū. ¶Sexto omnia argumenta eque ꝓbarent distinctionem inter amorē dīm ꝛ substātiā dei. ¶Septimo sic dato ꝙ sicut dicit cōmentator ꝙ ītellect⁹ sit forma separata in essendo licet cōiūgatur nobis in opando tunc non patitur a re materiali quia est immaterialis. ¶Ideo aristo. dicit tertio de aīa ꝙ intelligē non sit ꝓpati qz imateriale non patꝫ materiale ꝛ primo de generatione dī ꝙ nulla nata sunt agere ꝛ pati adinuicē nisi que cōmunicant ī materia diceret ꝙ hoc intelligī de passiōe corporali non ſpūali maxīe que nō ē obiectio sed salus et protectio. ¶Contra octauo phīsicoꝝ vī probatur ꝙ primus motor non est passibilꝫ qz non est forma in materia igī. ¶Itē tertio de aīa textu cōmēti. 14. soluit pbs q̄stionē de passiōe, ītellect⁹ ꝙ nō patitur ab intelligibili sicut alia patiūtur sed habet scōm cōmētatorē Ibidē de intensione passionis receptionem tm̄ sine transmutatione et hoc non est vt videtur nisi pati vel recipere obiectiue. ¶Item secūdū pbm vna intelligētia ñ patitur ab alia subiectiue cū intelligere aliā ſz ꝙ essentiā intelligit eam. i. non per formā inherentē additā substātie sue igiꝫ similiter de intellectu possibili. ¶Item quomodo indiuisibile patitur a diuisibili cū omnis actio sit per contactū per commētatorē scōo de aīa. ¶Item idē ē formā nō extēdi in materia ꝛ non eē in materia per hoc em̄ ꝓbat phūs primū motorē non eē in materia igī.

¶Itē tunc itellect⁹ p⁹ forte intelligibile minus ītelligeret debile sicut est de sensu quia ſpūalitas nō tollit quin intentio formaliter ſpediat debile.

¶Itē phūs ponit exēplū ītellect⁹ ō rasa tabula q̄ pīgit sed in pictura non educitur color de potentia tabule nec recipit subiectiue in tabula ſcorpus color⁹ applicatur tabule igitur nec cognitio recipitur subiectiue ī ītellectu ¶Itē tertio de anima commento septimo dicitur ꝙ priuatio trāsmutationis ī ītellectu ē pura priuatio sic ꝙ ſiplr est intransmutabil⁹ non solū substātialr sed ēt su⁹ b iectiue quod probat per hoc quod dictū est ꝙ p⁹ forte intelligibile. ¶Item cā scōm eū est qz sens⁹ transmutatur igitur. Item tunc intentio vīs hominis recepta in intellectu meo ꝛ ī intellectu tuo essent due ſingulares res in essendo igitur ab eis posset abstrahi aliquis conceptus cōis et sic esset ꝓcessus in ſinitū in ꝓdicatis essētialib⁹ ꝛ inqt vel stabitur ad aliquā supremā qualitatē recepti bilem ī intellectu que respectu sui ipi⁹ erit ifer⁹ et superi⁹ et genus et indiuiduū. ¶Item auctoritates que ponūt mouere fantasmata intellectus et ipsū eē patiente ꝛ receptiuū glosant alij de motu obiectiue et nō subiectiue. ¶Ad primū ꝺcedo ꝙ pōt tm̄ diligē lapidē sicut deū ſz ſi tm̄ appīciabit ¶Item stante precise eadem cognitione non posſum intendē actū diligendi sed ꝓportionaliter sicut augetur cognitio qua res apparet magis dī ligibilis sic augeꝫ dilectio et aliter non. ¶Est em̄ cognitio vel simpler vel cōplexa vel vtraq; partialis causa dilectionis. ¶Et licet ſit in potestate volūtatis posita cognitione elicē actū diligēdi et non elicere tamē nō ē in ptāte sua qualem aut quātū eliciat nisi secūdū exigentiā cognitionis. ¶Ita ꝙ ē dare maximū in quem pōt libere mediante tali cognitiōe ¶Ista tamē cognitione stante et ceteris ꝑtervolūtatez vnifo⁹miter se habētib⁹ ipsa pōt minorē elicere et maiorē remittē ꝛ minorē intendē ꝛ hoc mediante iudicio practico quo vides illud eē plus vel min⁹ diligendū ex tali causa. ¶Contra frequēter accidit ꝙ duo homines respectu alicuius amabilis sunt pares in cognitione et tamen sunt dispares in amore intm̄ ꝙ nō ē ille bera ptēte vni⁹ tantū diligere illud sicut facit alius. ¶Item aliquis vellet frequenter min⁹ diligere aliquid amabile ꝙ̄ diligit vel plus et tam̄ non pōt libere illud quod vellet bene vnde apostolus velle mihi adiacet. ¶Item amor intratvbi cognitio fortissīat igitur hō potest diligere vltra exigentiā cognitionis. ¶Ad primum dico ꝙ assūptū ē falsū si cetera sint paria puta complexio ꝛ hītuatio et omnia talia: nā rōe passionis sensual⁹ dominantis in vno vel ratione complexionis est conueniens et magis delectabile vni ꝙ̄ alteri et ideo pōt plus diligere illud ꝙ̄ ali⁹ qui ē per incognitiōe licet raro diu stat illa paritas quia amor facit aduenire ꝛ offerre rationes diligenter ꝛ fortius figit cognitionē in contemplationem dilecti ¶Ad scōm dico ꝙ procedit de amore sensuali idest naturaliter causato ad transmutationem corporalem alicuius organi vel partis corporis. ¶Et hoc loquendo de posse imediato qz mediāte ymaginatione forti et consideratione competenti pōt

Arguit cōtra cōclusionē pōsitā ī ꝓcessu medijs.

Rndet ad primū cōcedit q aliqs licite diligit creatura sicut deū plus appīcietur.

Nota qz opz qz eque vtpl⁹ itēdē pōt diligere creatu ram dumodo appreciet creaturam

Nota q ī cōter illi dicāt trinidet ꝙ volūtas ꝑt libere ītēdē lum actum vltra gdus cognitionis intēsiue.

homo tales actus augere ꝛ remittere tamen de amore ītēsiuo libere causabilꝫ ab aīa nō est verū quin homo tm̄ possit diligere a quātū sufficit talis cognitio causare in ipso bene tm̄ pōt velle diligere plus mediāte perfectiori cognitione ꝙ̄ possit diligere qz nec potest libere istam perfectiorē cognitionē habere. ¶Ad tertium dico ꝙ intrat ꝙ modū meriti quia magis acceptatur et plura bona procurat. ¶Ad secundum ꝓcipale dico ꝙ ad eliciendū aliquē actū libere circa aliquod obiectum sufficit apprehensio incōplexa illi⁹ obiecti ¶Et si ꝓsupponatur dictamē practicū tunc opz saltē in vlī ꝙ ꝓcognoscatur actus talis cui⁹ dictatur executio ꝓximitate nature et non oportet ꝙ talis ꝓcognitio sit ꝓxima nec oportet ꝙ talis actus ꝓcognitus sit ꝓxime ultus. ¶Ad tertium dico ꝙ volūtas determinat se ad vnū per imperium et non oportet ꝙ ꝓcognoscatur illud ī perium. ¶Ad quartū dico ꝙ volūtas sufficiēter reducīt ad potētiā accidentalē per cognitionem quam pono causam partialē actiue respectu volitiones causāde. ¶Ad quītū dico ꝙ est dare actū intensissimuz quē volūtas pōt causare mediante ista cognitione respectu talis obiecti illum, autem pōt remittere vel omnino nō cāre loquendo de cognitiōe ī via mediāte saltē cognitiōe cōplexa ¶Ad sextū dī ꝙ nō ē simile de deo qz euidens ē ꝙ non ē possibile qui deus diligat se et qui dilectio dei sit deus ſz hoc nō ē euidēs de ītellectu nr̄o. ꝛē ¶Ad argumēta phīca dī ad primū ꝙ ſtāte ꝓpositi eoꝝ adhuc ītellect⁹ nr̄ ꝛ intellectiue sunt ꝓiuncte cū materijs ad quas sunt determinate licet nō in hereant sic autē non est de motore primo ¶Ad scōz illa auctoritas intelligitur de ſubstantiali transmutatione. ¶Ad tertium ſufficit cū cōtactus virtualis. ¶Ad quartum est negandus pbs Ad aliō non est ſimile de ſensu ꝛ ītellectu qz excellens intelligibile non indisponit intellectum. ¶Ad aliud dicitur ꝙ non est oīno ſile igī sicut tabula recipit color⁹ absq; hoc ꝙ trāsmutet sic intellect⁹ recipiendo ītellectionē non transmutaꝫ ſubstantialiter ¶Ad aliud dī ꝙ respectu ītellect⁹ dī puta priuatio transmutationis qz nullo modo transmutaꝫ in ſubstātia sed ogānū ſensus transmutatur ꝛ corrumpitur ideo quo ad hoc non est pura priuatio transmutatio. ¶Ad aliud de ꝓcessu ī ſinitum de cōceptibus cōcedī tamē isti nō erunt cōmuniores ꝙ̄ ens. ¶Ad argumentum ꝓcipale dī ꝙ necessitas est ponere actum distinctum ab aīa. ¶Cōtra tūc nō oporteret ponere locutionem āgelorum quia vnus angelus posset vidē istas intellectiones in alio angelo et statim ītelligere quid ipse conciperet et intelligeret. ¶Respondetur licet vnus angel⁹ videat ītellectiones alterius nō per hoc nouit quarum rerum iste intellectiones sūt signa et ꝓpter hoc locutiones ſte non sūt necessarie. ¶Primum dubium vtrū intellectus ꝑ impressionem speciei fortis intelligibilis non impediatur in cognitione intelligibilis debilioꝝ ꝛē. ¶Respondetur ꝙ organuz sensus per speciem fortis ſensibilis inficitur sic non est de intellectu. ¶Secundum dubium videtur ꝙ cognitio non sit res distincta ab anima/qz secundum augustinum nono⁹ trinitate. capitulo q̄nto. ꝛ sexto. amor ꝛ notitia exīstunt in aīa ſubstantialiter vel vt ita dicā essētialiter non tā ꝙ̄ in subiecto vt color in corpore aut vlla alia quantitas aut qualitas quicquid enim tale non excedit subiectum in quo est/ nō ei⁹ color ille aut figura huius corporis potest esse et alterius mensurā aut amore quo se amat potest amare aliquid ꝓter se et ita est de cognitione q̄ mēs cognoscit se et alia. ¶Item in ſi. sexti de ciuitate ttaq; modo tria ista ſcilicet mens et amor et notitia ſeparata sunt a semetipſis et tamē eorum ſigulum quedam substantia est et simul omnia vna substantia vel essentia hec ille. ¶Respondetur ꝙ augustin⁹ non loqtur ibi de actib⁹ sed de potētijs que sunt ꝓncipia actuū vnde vult ꝙ potentie iste intellectia volitia et memoratiua non distinguūt realiter ab aīa sicut erat opinio ātiqua. ¶Et tūc ratio augustini potest sic deduci dicte potētie sūt qualitates anime igitur sicut per eas potest itelligere et frui ita ſeipſa potest formare tales actꝰ vna cum obiecto quia alias separabiliter ab aīa maneret cognito ꝛ fruito in eis et non ī aīa ꝛ sic essent nobiliores ꝙ̄ aīa. ¶Teneo igitur ꝙ augustinus loquitur de amore et notitia potentiali ac virtuali que ē in ipa aīa non autem de habituali vel actuali qz actualis cognitio secundum eū est res distincta nam libro sexto. capitulo sexto. vt recitat magister sexta distinctione primi probat ī ipsa anima non esse vnam ſimplicem essentiam cū em̄ aliud sit artificiosum esse in habere aliud acutū aliud memorē aliud cupiditas aliud timor⁹ aliud letitia aliud tristitia ponit q̄ hec et alia innumerabilia in aīe natura iuentūtur et alia ſine illis et alia magis et minus manifestum ē em̄ non ſimplicē ꝛē. ¶Itē magister ibidē ca. 7. et ē ex. 6. ca. 8. deo ē hoc esse quod fortē eē vel sapientē vel iustū eē hūano autem omnino non ē hoc eē quod fortem eē aut prudentē aut iustū potest em̄ eē alicuius ꝛ nullam istarum habere virtutem ¶Item magister ca. 6. ꝛ fruūtur a libro nono de ciuitate ca. 10. ꝓpter hoc ista natura diuia ſz dī ſimplex ꝙ non est aliud hūano et aliud illud qō habet ſicut in ceteris rebus est non em̄ hīs liquorem liquoz est nec corpus color ē nec aīa ſapia ē hec ille. ¶Nec est difficultas nisi ad glosandū auctoritatem augu. que mirabilis ē tamē pōt dici ꝙ vocat subiectum indifferenter illud qō ē vere subiectū receptiuū et illud quod ē obiectū eo modo q̄ ſolet dici in coī modo dicendi ꝙ est subiectuz isti⁹ vel illius ſcie et tamen ibi intendī de obiecto.

¶Et tunc glosabitur ratio nullum accidens pōt excedere ſuū subiectū nec receptiuū nec obiectiuū qz nec pōt fieri naturaliter in alio subiecto ꝓximo et imediate ꝙ̄ ſit nec eē alteri⁹ obiecti per se ꝙ̄ est cū ſigna naturalia nō possint ſignificare nisi illud qō ſignāt. ¶Sed potentia intellectiua et volitiā pōt eē et ſui aliorum obiectiē respectu quorum pōt eē igitur nec hec potentia nec ista ē accidens. ¶Tertiū dubium ē istud creet deus vnam creaturam que intelligat tunc per essentiā ſuam tunc ista posset beatificari et tristicia vel dolore ꝙ essentiā ſuā igitur ſimile pōt eē de aīa. Respondetur admittendo casū et concedendo ꝙ illa creatura esset ſubstantialiter cognitio et fruitio dei et cognitio ſui et amor et etiam aliorum multorum sicut de facto ponit aureol⁹ de āgelo respectu ſui et aīa ratio ſui sed ſimul cū hoc ſtaret ꝙ multarū cognitionū et volitionū eēt receptiua quia cōclusionē ſic udit ꝙ esset aliqua creatura q̄ cunq; libet

rei possibilis et simul omnium et singularum eēt distincta cognitio hoc eē repugnat noticie perfectionis limitate et soli diuine proprium est. ꝛc.

Vtrū fruitio realiter distinguitur ab omnibus cognitione/ q̄ sic quia omnis actus volitionis elicitus a voluntate presupponit cognitionē mediante qua causetur sed omnis fruitio est volitio igitur. ꝛc.

¶Secundo experimur nos nec odire nec diligere quedam eque perfecte cognita sicut cognoscerē tur si diligerentur ymo perfectius consimilia que diliguntur igitur dilectio non est cognitio nam si esset quelibet dilectio cognitio quanto perfectiꝰ diligeremus aliquid tanto perfectius illud cognosceremus. ¶Ad oppositus quia si sic deus posset destruere visionem dei seu cognitio conseruando fruitionē et ita amaretur icognitū quod ē inconueniens. ¶Primus articulus ē ponere argumenta pro vtraq; parte et primo probo q̄ amor si

Primꝰ articulus vbi prio pbat q̄ busdam me dijs q̄ ois volitio sit cognitio.

distinguitur ab oīm cognitiōe per augu. 9. de tri. capitulis multis. 37. et deinceps et magister alle gat tertia distinctione primi q̄ amor quo mens a mat se et alia et noticia qua nouit se et alia sunt vnꝰ spūs et vna essentia ergo amor non distinguit ab oi cognitione. ¶Preterea aia posset amare i cognitū quod non videt verū falsitas probat per au. 9. ō tri. c. 4. ¶Et magister tertia di. primi mēs eē inquit in principio capituli amare seipsam nō pōt nisi etiam nouerit se nā quomodo amat quod nescit et in fine illius capituli dicit mens que non se nouit nō se amat. ¶Et alibi inuisa possimus diligere incognita nequaq̄ consequentia patz q̄ si essent absoluta realiter distincta deus posset facere vnū sine reliquo. ¶Item tunc volūtas eēt ceca q̄ nihil cognoscerz per actū suū de obiecto ¶Itē tunc pōt eē aliquis beatus et tamen non videret deum nec cognosceret Item impossibile ē simpliciter icognitū placere voluntati sed posito solo actu amandi quocūq; alio circūscripto placet oppositum dilectū. ¶Item tunc econuerso actꝰ fidei posset esse sine actu volendi consequens est falsum quia nullus credit nisi volens secūdū aug. super. 10. omel. 97. Intrare ecclesiam potest quis nollens sed credere non nisi volens. ¶Item tunc volūtas posset in oppositū cuiuslz dictaīs sine noticia stante et ita ferri in incognitū. ¶Contra q̄ nulla volitio sit cognitio probo quia aut actꝰ amādi requirit aliam cognitionē preter actū amādi ad hoc q̄ sit et tūc de ista stat tota dificultas pncipalis alterius partis, aut non et tunc quecunq; essent equales in amādo essent equales in cognoscendo et ita semper maior clericus esset melior. ¶Item tunc nullus posset contra conscientiā, suam nec contra amorem suum ex quo conscientia sua non est nisi amor suus. ¶Item tunc nullꝰ actꝰ malus volūtatis eēt quedā cognitio vel ergo recta vel erronea si primum tunc actus virtuosus contrarius esset cognitio erronea et per cōsequns nullꝰ eēt virtuosꝰ nisi errando quod non est sanū si secundū tunc pena esset ante culpā scz error i cognitione. ¶Item tunc quādo aliquid dictatur faciendū et voluntas vult illud facere tunc tale dictamē est cognitio distincta a volitione vel igitur cognitio que est volitio est conformis illi dictamini et tunc nullus posset facere contra conscientiā vel difformis et tunc simul assentiret et dissentiret eiō vel non est distincta ꝛ tunc natura intellectus non indigeret intellectu quia volūtas sibi sufficeret. ¶Item voluntas pōt primo velle aliquid ꝛ postea nolle illud si igitur idem dictamē stet cū vtroq; actu aut erit cognitio ipse velle cōformis aut nō siue sic siue nō erunt contraria simul scz assensus et dissensus. ¶Item tunc in corde experiremur intellectionem vbi experimur dilectionem. ¶Item tunc non esset i potestate nostra quis actꝰ amandi sit rectus et quis nō sicut nec cognitio sit recta et que non nā si formamus propositionē nō est in potestate nostra vtrum sit vera vel non.

¶Ad idem alius doctor tunc summa beatitudo esset sūma miseria: et sūma iusticia sūma iniqtas consequentia probatur posito q̄ deus per suā essē tiam suppleat vices oīm cognitionū quas habet dyabolus nullam mutationē faciendo i dyabolo tunc adhuc dyabolus esset sūme miser eius autez miseria est eius volitio vel nolitio. Si igitur omnis nolitio vel volitio est cognitio et tamen positum diuina essētia sit cognitio dyaboli igitur sūma miseria dyaboli est diuina essētia et illa ē sūma beatitudo igitur summa beatitudo est sūma miseria ꝛc. ¶Preterea tunc de non amico posset fieri amicus sine mutatiōe nouiter amātis: quia ista cognitio quā habeo ō aliquo pōt fieri postea dilectio et tūc de non amico ꝛc. quod est cōtra augustinū. 5. trinitatis ca. 37. Dicunt aliqui tenentes partem hanc q̄ voluntas mutatur ex hoc q̄ illud quod prius fuit trū cognitio alicuius nūc sit volitio respectu illius et ꝓpter hoc voluntas aliter se habet. ¶Sed contra tunc deus mutatur quia iam habet cognitionē actus alicuius peccatoris siue a pbatione vel cōplacētia et posīq̄ dederit illi charitatē acceptando talem actum tūc est volitio et ap pbatio respectu illius igitur. ꝛc.

¶Item non saluaretur i aia ymago trinitatis secundū suos actus et ita quasi superflueret totus liber augustini de trinitate declarare trinitatem increatam ex ymagine/creata maxime libro nono. 10. 11. 15. ¶Preterea sequitur q̄ meritum posset fieri demeritum nā posito q̄ aliquis haberet preceptū cognoscendi aliquā illecebrā tūc ista cognitio esset sibi meritū ꝛ si post vellet illecebram esset demeritū quia prior cognitio fieret dilectio. Preterea ex vehemēti amore sequitur maxima passio in corpore qualis nō sit ex actuali cognitione igitur. Preterea pari ratiōe qua cognitio pōt fieri volitio pōt esse nolitio et tunc volitio pōt fieri nolitio et ecōtra qō nō videtur. ¶Item in xpo idem fuisset volitio et nolitio respectu passiōis q̄ vtraq; fuit cognitio/ et tunc nō fuissent ibi voluntates diuerse quarū vna noluit mereri et alia voluit qōē cōtra magistrū lib. 3. di. 27. Propter ista iste doctor tenet q̄ volitio respectu alicuius rei si est cognitio respectu eiusdē/ q̄uis volitio alicuius rei sit cognitio sui ipsius ꝓpter hoc q̄ ipa ē pōs intellectus. ¶Subdit adam fz iste rones nō pbāt cōtra me nisi q̄ nulla cognitio pcedens volitionem sit volitio quā pcessit nec hoc dico nō autem pbāt qm̄ volitio sequens sit etiam vna cognitio licet nō pcedens cognitio igitur pcedit ab insufficienti sicut si vellēt pbare q̄ iudicium intellectus respectu sēsus nō ē apphēsio ꝑma igitur nō ē apphēsio. Preterea nō videtur rōnabilius q̄ volitio

sit cognitio sui ipsius q̄ sui obiecti quia omnis actus talis primo est respectu sui obiecti talis actus. ¶Item sufficit illud quod datur si enim omnis volitio ēst cognitio sui igitur omnis volitio ē cognitio ꝛ hec ē conclusio probanda. Item cōtra eum est illud argumentum de amico. ¶Secundꝰ articulus ē ponere conclusiones. Prima aliqua cognitio non est volitio seu fruitio loquendo de fruitione causata partialiter ab anima effectiue deus aūt nō necesitatur ad talem ordinē in causando ꝙ hāt cōclusio nam omnis volitio vel fruitio cābilis a voluntate nra p̄supponit cognitionē sicut experimur fz effectus naturaliter cansabilis nullū absolutuz necessario p̄exigit nisi a quo dependet i aliquo gñe cause ergo talis cognitio partialis ē causa effectiua volitionis seu amoris igitur distinguntur. ¶Confirmatur cognitio q̄ nō est amor reducit voluntatem de potentia essentie li ad accidentalem igitur p̄supponitur amori ꝛ nō nisi sicut cā effectiua igitur. ¶Item experientia docet q̄ multa apphendimꝰ que nec amamus nec odimus. ¶Item experimur q̄ eodē actu apphendendi stante possimus alū libere odire diligere ꝛ nō diligere apphensum igitur ista apphensio nō est volitio. ¶Secunda conclusio nō asser endo sed opinando est ista q̄ omnis volitio est cognitio probatur ois experiētia alicuius obiecti est cognitio eiusdē sed ois volitio ē huiusmodi eo q̄ ē actus vit alis igitur. ¶Itē ad hoc sunt auctoritates in secunda ratione ad primam partē supra.

Prima operatio q̄ ē vltimus finis hominis est simul cognitio ꝛ dilectio igitur Antecedens probatur quia si esset cognitio q̄ nō ē dilectio deus posset illam conseruare sine dilectione et tunc homo posset esse beatus qū deum non diliget nec p̄t eē dilectio q̄ nō sit cognitio quia tunc cum beatitudine staret q̄ deus non esset cognitus. ¶Item. 12. trinitatis ca. tertio dicit augustinus Inueni scriptum esse in libro iob sācto viro loquēte ecce pietas ē sapiētia abstinere aūt a malis scia. In hac differentia intelligendum ē ad cōtemplationem sapiētiam et ad actionē sciētiam pertinere pietatē quippe hoc loco ponit dei, cultum et quis cultus eius nisi amor eius quo nūc desideramus eius videre et quasi idem habitus Ench. cap. primo. de sapia et pietate igitur. ¶Item augustinus. 15. de trinitate cap. 65 nūq̄ dicturi sumus voluntatem quādo recta ē nescire quid agit porro si sic i est ei sua qdā scia. Au vero audiendus ē quispiā dicēs charitatem nescire quid agat quod non agit perperam. Et cap. 65. amor meus meminit atq; intelligit quod appetere debeat quid vitare ¶Item gregorius omel. 27. super illud ioh. 15. quecunq; audiui a patre meo nota feci vobis dū audita seruauī amata iam noui quia amor ipse notitia ē hec ille. ¶Exhis respondetur q̄ auctoritates intelliguntur per comitantiam quia omnis amans intelligit. ¶Ad rationes dicitur q̄ cōtradictio ē eē dilectionez sine cognitione a qua procedit sed res ista q̄ nūc ē dilectio poterit a deo cōseruari anichillata cognitione a qua processit sed tūc ipsa non erit dilectio voluntas autē non possz cōseruare illam eē que nūc ē dilectio absq; cognitione ex quo ipsa naturaliter dependet a cognitione deus aūt posset: illud aūt quod nūc ē dilectio ē actio voluntatis et non erit eius actio nisi quando dependet a voluntate ideo non sequit̄ q̄ aliquis posset velle incognitum. ¶Contra tūc partis rationem illa qualitas que nūc ē cognitio volitioni prima p̄t informare animam et non eē cognitio falsitas probatur quia quando iterato fieret/cognitio vel hoc esset per additionē alicuius aut nullo addito vel subtracto nō primum quia illud additum vel foret res nō cognitio puta spēs prima vel simile aliud vel foret/cognitio alia prima puta ymaginatio vel sensatio exterior. Et tūc etiam per talis additi subtractionem desineret eē cognitio. Non secundum quia tunc fieret transitus de contradictorio in cōtradictorium ꝛc.

Diceres forte q̄ sufficit q̄ deus velit q̄ ista qlitas p̄exūs sit nouiter/ cognitio verbi gratia si rex per totum animū faceret/ cudi nouam pecuniam volens q̄ a principio sequētis anni ipsa sit p̄cius tūc sine nouitate rei ipsa tunc incipiet eē p̄cium igit a simili hec ¶Contra augustinus. 5. trinitatis ca. 1. Dissimile ē q̄ aliquis fiat amicus et q̄ nūm fiat p̄ciū primū non p̄t eē sine mutatione subiecti ¶Item tunc pari ratione poterit dici q̄ quando deus voluerit ipsa subiecta anime erit sibi ipi cognitio sine omni additamento nec oportebit ponere talem qualitatem que ē intellectio ymo frustra ponerētur multe qualitates in anima ꝓpter plures actus anime. ¶Item cum anima sit nouiter intelligens ipsa secundum intrinsecam denominationem incipit eē aliqualis qualis prius nō fuit igitur mutatur sic non ē de minimo/cum nouiter sit preciuz/vel de homine/cum nouiter acceptatur ad aliquid/ad quod non prius ꝛ hoc bene sit ipso ignorante sed cum anima sit nouiter intelligens intrinsece experitur aliquid/ cognoscēdo quod non prius. Aliter forte diceretur q̄ qñ talis qualitas iterum sit intellectio tunc alia agit hoc q̄ ipse sit intellectio. ¶Contra tunc nec solus deus posset in me agere visionē vel fruitionē beatificā quod non videtur dicendum quia tunc deus non posset beatificare creaturam aliquam nisi creatura beatificaret se ipsam vnde multi philosophi concedunt q̄ intelligere nō ē nisi pati. ¶Item cuz deus omni intellectione data possit creare in intellectu in duplo nobiliorē et/in triplo et sic i infinitum ita q̄ intellectus per eam intelliget. Et p te si per eam intelliget oportet q̄ agat causa igr alia intellectione data intellectus pt agere i duplo nobiliorīs spēi et sic in infinitū igr intellectus est perfectionis infinite ¶Item scōm quosd ā sic opinātes deus potest sic intelligi vt ipse sit anime intellectio si igitur animam intelligere aliquid ē agere intellectionem suam ita posset agere dm. ¶Item mirum esset q̄ anima posset hoc facere q̄ talis qualitas fieret nouiter intellectio vel nouiter repraesētaret potentie obiectum et q̄ solus deus non posset hoc tribuere illi qualitati q̄ ipsi anime nihil agenti repraesētaret obiectū. ¶Item ad principale si volitio desinit esse volitio manēs tamē illud quod prius si anichillaretur cognitio preuia tunc ipsa prius erat volitio per ipsam cognitionē. quero ly per cuius cause circunstantiā notat et non ē dare nisi effectiue et talem pt deus semper supplere igr sine cognitione pt ista qualitas eē volitio. ¶Item tunc eque faciliter ipsi falluarēt omnia ponendo q̄ aia eē cognitio vel volitio ad presentiam obiecti tal et tal et tunc sequitur

q̄ cadē cognitio posset eē successiue amor et odiū respectu eiusd̄ z eadē cognitio possz eē assēs' z dissē s' scia fides et opinio Sz dicere scia p̄t eē error z tū icōuenientes ē hoc sicut illa que tu infers igr illa non sunt inconueniētia Añs probatur quia habita scia de aliqua re p̄t illa res corrūpi manēte eodē iudicio in anima q̄ fuit prius scia et hoc tunc erit error igitur Respōdetur q̄ secus ē de assensu z dissensu et de scia z errore quia scia dependet ab extrinseco scz a re sicut veritas ꝓpositionis z etiam sicut meritum quod dependet ab acceptatione diuina z ideo si deus p̄cipiat mihi cōtinuare aliquē actum vsq̄ ad a et non vltra et ego continuarem post a ille actus qui fuit meritum ante a erit demeritum post a sicut etiam idem iudicium quod nūc est scia potest fieri error ꝓpter mutationem rei sic autem assensus vel dissensus non denominatur ab extrinseco igitur. ꝛc. ¶ Adam concedo igitur conclusionem videlicet q̄ actus volēdi ita sit volitio q̄ contradictio est quin ipsa posita in anima sua velit sicut contradictio est q̄ albedo informet deo quando sit album illud quod informat ita q̄ nullo p̄tmodo prius non esse volitio informans aiam et postea esse volitio. sed illud quod est volitio vel nolitio vel cognitio absolute est tale secus est de errore et noticia vera quia veritas et falsitas de nullo dicūtur ad se sed nullomodo idē informans potest esse primo assensus et postea dissensus et ideo sicut omnis assensus vel dissensus est apprehensio et non econuerso ita omnis volitio vel nolitio est quedā apprehensio et hoc necessario posita ꝓstantia sbi sed non ecōtra. ¶ Dubitatur cuiusmodi sit dilectio vel volitio Supponitur primo q̄ volitio est talis cognitio qualem presupponit quando naturaliter causatur. ¶ Conclusio aliqua volitio est cognitio apprehensiua tantum probatur volitio ad hoc q̄ naturaliter causetur tantum presupponit cognitionem apprehensiuā quia aliquod delectabile potest diligi si apprehēdatur tamē noticia simplici incomplexa vel complexa absq̄ assensu vel dissensu igitur ¶ Ex quo pz q̄ ēt aliqua volitio ē assēs' et aliqua dissēs' qñ. s. talē cognitionem presupponit ad sui naturalem causationem sicut cum aliquis gaudet de morte inimici naturaliter primo assentit isti inimicus me est mortuus igr. ꝛc. ¶ Ad primum argumentū pariter oppositе dicitur q̄ actus amandi naturaliter causatas requirit cognitionem preuiaz que non sit amor z negatur q̄ de ista cognitione stet tota difficultas. ¶ Ad secundum negatur consequētia quia illum amorē p̄cedit aliqua cognitio mediante qua causatur puta aliquod iudicium rectum cui potest contraire. ¶ Sed contra noticia que est amor similis est noticie precedenti vt dictum est igitur. ꝛc. Aliter dicitur q̄ cum noticia precedēti et cum illa q̄ est amor quādoq̄ stat alia verbi gratia cum gaudeo de morte inimici possū simul habere cognitionē vel etiam preuie habuisse q̄ non est gaudendum de morte inimici. Et contra talem facio z talis nec est cognitio que ē gaudiū de morte inimici nec p̄cedens ex qua sit cātuz illud gaudiū quia talis p̄cise ē q̄ inimicus ē mortuus. ¶ Ad tertium concedo q̄ actus malus ē q̄dā cognitio et cum queris an recta vel erronea quero an loquatur de rectitudine morali et tunc talis actus non est moraliter rectus si loquatur de rectitudine veridica dico q̄ quandoq̄ sic puta si gaudeo q̄ inimicus tribulatur et ita est in re est quādoq̄ non sic si aliter sit in re z cum dicis q̄ tūc actus virtuosus erit cognitio erronea ho non ē inconueniens vt si aliquis tristaretur de tribulatione inimici qui tamē nō tribularetur. Alia q̄ sequitur argumēto nō habent colorem nisi ponēdo q̄ omnis volitio eēt assensus vel dissensus cuius oppositum dictum est. ¶ Ad quartum dico q̄ iste actus voluntatis non est dictamē sed sequēs ad illud z quandoq̄ ē conformis quando scz volitio sequens et iudiciū p̄cedens habent idem obiectum primo in quod in vtroq̄ actu fit assensus vt si iudicē q̄ inimicus mortuus est et gaudeam de hoc tunc illud gaudiū ē assensus et cognitio cōformis p̄cedenti iudicio non tamē oportet q̄ in illo casu nolitio opposita illi volitioni sit dissensus quia si tristaretur de morte inimici talis tristicia etiam esset assensus aliqualiter conformis precedenti dictamini licet tristicia non haberet idē obiectum precise cum iudicio precedenti sicut habuit gaudium q̄ obtūiudicij p̄cedentis ē q̄ inimicꝰ mortuus ē et hoc est precise obiectum gaudij sed obiectum tristicie ē q̄ non ē gaudendum de mortе inimici. ¶ Itē vbi iudico q̄ inimicus mortuus est et volitio sequens est precise habita ex tali iudicio siue sit gaudiū siue tristicia adhuc ē noticia cōformis illi iudicio quādoq̄ aūt ē noticia despe rata nec cōformis nec difformis vt si iudicē de aliquo bono quod nō ē appetendum adhuc stante illo iudicio possit appetere illud et tunc talis appetitus est sicut apprehensio incomplexa illi bo ni similiter stante casu ꝓxi scilicet q̄ iudicē nō esse gaudendum de morte inimici et tamē gaudeam de morte inimici tunc illō gaudium est assēs et iudiciū dissensus sed gaudium solum habet p obiecto q̄ inimicus mortuus est. Et dictamē primum habet ꝓ obiecto q̄ non est gaudendum de morte inimici et ita actus iudicandi et volitio sequens non sunt conformia nec difformia sz despe rata. ¶ Ad quintuz dico q̄ tam velle q̄ nolle erit conformis noticia illi iudicio. ¶ Ad sextum dico et concedo q̄ ibi experimur illam cognitionem q̄ est volitio licet non oporteat ibi experiri aliquā intellectionem distinctam ab omni actu volendi vel nolendi. ¶ Ad septimum negatur consequentia de rectitudine morali sed secus est de rectitudine veridica cui opponitur error illa enim respicit assensum vel dissensum et nulla volitio vel nolitio est assensus vel dissensus quia ipsa posita et rebus significatis per eam sit recta vel non recta secundum exigentiam rei significate velimus nolimus. ¶ Ex his sequitur q̄ illa volitio que ē apprehensio proportionalis est vera vel falsa scz cuz gaudeo q̄ inimicus meus mortuus est vel q̄ sum xpianus ꝛc. quez aūt nō licet sit apprehensio complexa puta ista qua opto me eē beatum quia ꝛo optatiua non ē vera neq̄ falsa vnde patet q̄ aliq̄ volitio ē equialenter ꝓpō. ¶ Ad primum argumentuz alterius doctoris nego deū posse eē creature cognitionem vel visionem et maxime omnez suam cognitionem si est miseria quia non essz ibi cognitio nisi qualis deus essz sibi ¶ Ad secundum non est contra me quia non concedo q̄ precedens cognitio fiat post dilectio. ¶ Ad tertium bene saluatur ymago ꝓpter distinctionem prime cognitionis a dilectione quam principiat. ¶ Ad quartum patet per idem cum cōsequēs nō est inconueniens vt patet ex dictis. ¶ Ad quintum similiter z etiā ad sextum z septimū z propterea daretur leuiter ab his qui tenent alio modo q̄ precedens cognitio potest nouiter fieri volitio quia sicut ipse diceret q̄ qualitas causata a deo in anima que nō est cognitio potest esse cognitio et ita causare cognitionem sic isti dicerent q̄ cognitio potest fieri de nouo amor vel volitio et tunc nata est causare passionem. ¶ Ad principale patet. ¶ Sciendū q̄ licet conclusio principalis ade cōmuniter teneatur scilicet q̄ omis volitio sit cognitio practica tamē tenentes oppositum dicerēt ad auctoritates sicut prius est tactum. ¶ Ad ratiōes vero diceretur q̄ licet naturaliter volūtas non possit efficere volitionem sine cognitione prima concausante tamen possibile foret q̄ annichilata cognitione deus cō seruaret volitionem per quam voluntas actualiter aliquid vellet et ita fieret incognitum cognitione concomitante non tamen incognitum cognitione prima a qua talis volitio processit. ¶ Item si deus immediate produceret talem volitionem in voluntate absq̄ cognitione voluntatis per eaz posset fieri in obiectum sibi simpliciter incognitū tamen voluntas per naturam suam non posset talem volitionem causare sic etiā non esset impossibile q̄ staret fruitio beatifica sine visione quāuis de lege currente hoc nō possit esse quia per decretum beatitudo consistit in duobus actibꝰ que sūt visio et fruitio. ¶ Et ex hoc patet q̄ in vna ratiōe secunde conclusionis assumitur falsuz quando dicitur q̄ vna operatio est vltimus finis hominis. Etiam non oportet necessario quando illa res q̄ est actus volendi est in voluntate q̄ sit illi volitio sicut dicit adam quia possibile est q̄ cum illa qualitate que nunc est dilectio. formaliter deꝰ ponat in eadem anima illam qualitatem que si naturaliter esset a voluntate causata ipsa foret odiuz sortis igitur si prima necessario est dilectio. secunda necessario erit odium igitur idem homo eundem simul diligit et odit quod est impossibile sic etiaz non oportet illud esse album quod informat albedo quia si nigredo maioris intensionis vel equalis simul informaret non esse album. ꝛc.

Aliq̄ volitio ē fruitio falsa vel qua non.

Primus articulus.

Ad primum argumentū alterius doctoris.

Vtrz fruitio realiter distinguat a delectatione q̄ non q̄ alias posset stare fruitio dei sine delectatiōe z p oñs posset stare cū tristicia ꝑria et ita aliqs simul posset eē miser z beat. Itē voluntas p fruitionē vltimate q̄etat qō nō p̄t eē nisi p delectationē q̄ q̄cq̄ hēat volūtas adhuc q̄rit delectationē si careat ea. ¶ In ꝑriū ponit ꝑim artic. ostinēs plura argumēta q̄ delectatio non sit fruitio. Probat fruitio ē opatio eo q̄ frui ē amore ihērere alicui ꝑpt se fz delectatio ē aliqd supueniēs opatiōi. 10. ethico. igr. Itē fruitio ē actus libere elicit a volūtate delectatio aūt ē passio ipressa ab obiecto q̄ orit ex ꝑfuctiōe potētie cū obiecto ꝑueniēti. ¶ Itē fruitio hz deū p obiecto delectatio no habet visionē et fruitionē p obiecto igr ꝑbat volitio ē in nra ptāte delectatio nō vt pz de ꝑmis motib delectādi q̄ scom augu. nō ē in nra ptāte qb visis tāgamur. Preterea. 10. ethi. ca. 4. perficit aūt opationē delectatio nō vt habit qui inest sed vt supueniens qdā finis sicuti iuuenibus pulchritudo. Preterea videt q̄ scom vnū queq̄ sensū delectatio fit: dicim eē visiones et auditiones eē delectatiōes fz nullꝰ appetit vel volitio ē in sensu exteriori vt pz per augu. 2. de li. ar. ca. 7. vbi ostēdit esse sensū cōmunē z post hoc ostēdit q̄ tam in hominibus q̄ bestijs est virtus interior qua appetunt delectabilia z fugiuntur offensiua z illa nō ē aliquis sens exterior nec etiā est ratio cum insit bestijs pz igitur q̄ appetit nō ē in sensu exteriori fz in interiori. ¶ Preterea ponatur q̄ aliquis ex cogitatiōe alicuius illecebre delectet nō tñ velit illam sicut ponit augu. 12. de tri. ca. 15. et postea velit istā z amet tunc si iste amor sit ista delectatio q̄ ꝑfuit seqtur ꝓximo q̄ aliquis peccet mortaliter absq̄ omni mutatiōe alicui in ipso: se quit scō q̄ ex eodē aliquis p̄t fieri amor respectu alicui absq̄ mutatiōe volūtatis quod negat augu. quinto de trinitate ca. 87. ¶ Et si diceret q̄ ꝓximo mutat voluntas qñ delectatio sua fit amor. ¶ Contra tūc deus mutaretur z etiā nūmus quando fit pcū quod negat augu. ibidem. ¶ Preterea posito q̄ aliquis vehementer appeteret aliqd qō non haberet et hoc absq̄ delectatione sicut ē cōmuniter q̄ desiderium sicut dicit commētator. 12. metha. cōmento. 29. magis est dolor q̄ voluptas z q̄ post adipiscatur illud delectando de ipo tunc si ipsa delectatio sit ipa volitio que ꝓfuit erit sibi contraria quia illa volitio ē dolorosa etiā mirabile videtur q̄ totum corpus hominis ita alteraretur vehementer ꝓpter voluntatē et actum eius z tñ nihil nouū fieret in ea preterea tristicia est causa nolitionis igit delectatio est causa volitionis sed nihil ē causa sui scōz augu. ꝓmo de tri. ca. primo. ergo delectatio non est volitio. ¶ Preterea delectatio sequtur cognitionē sicut vinbra corꝑ. 12. metha. cōmētato. 39. igit magis ē cognitio q̄ volitio. ¶ Pro scōo articulo istis nō obstantibꝰ teneo q̄ fruitio diuina creature rōnalis p quā formaliter excluditur miseria ē delectatio p batur talis fruitio excludit miseriā igit formalit repugnat tristicie igit est delectatio hic ꝓ: q̄ fruitio eo q̄ est nata eē causa delectatiōis nō stat cum tristicia. ¶ Contra igit contrariatur tristicie sed tantum vnum vni ē contrariū igitur. ¶ Dicitur q̄ fruitio ꝓprie non contrariat tristicie tū sibi repugnat nā aliqua forme substātiales repugnāt licet nō ꝓprie contrariant z similiter alique forme accidentales. ¶ Contra igit tristicia nō repugnat fruitioni nisi ꝓut est cōtraria effectui fruitionis sed causa nō repugnat cōtrario sui effectꝰ nisi virtualiter deus aūt pōt illā virtutē suspendere ab agēdo etiā passo ꝓsētē tā quo ad causatiōnē ꝓpriū effectus q̄ quo ad destructionē effectus cōtrarii igit pōt p potentiā dei talis causa stare in contrario sui effectus. ¶ Confirmatur quia agēs naturale quādoq̄ suspēdit actionem alterius destruendo eius effectum et inducendo contrarium vt patet de igne calefaciente aquam et impediente frigefactionem eius igitur multo fortius deꝰ. Item exempla de formis non sunt ad propositum quia q̄ anima sensitiua asini et intellectiua hominis non se compatiuntur non est ex carū repugnātia sed ex hoc q̄ nullum vnum corpus vel subiectum est naturaliter perfectibile simul vel successiue in eodem subiecto per ambas similiter est de

Secūdus articulus.

intellectione ꝛ albedine que non sunt receptibiles nec simul nec subiectiue in eodem subiecto ſ argumentum procedit de formis repugnãtib⁹ receptibili⁹ in eodem. ¶ Aliter ꝺ̄ q̄ de potẽtia dei absoluta simul stãt miseria tristicie ꝛ fruitio beatifica ꝓut sint in xp̃o/sed nec hoc r̃ndet quia argumẽtum procedit de tristicia cõtraria delectationi beatifice que deũ habet ꝓ obiecto et si talis est impossibilis q̄ nullus forte posset tristari de dei bonitate clare visa tunc saltẽ procedit argumentuz de tristicia que ẽ sũma pena dãnatorum ſ nulla talis fuit in xp̃o quia sua tristicia erat sensitiua ꝛ habuit aliud obiectũ. ſ. passionem. ¶ Alia posset esse responsio magis realis q̄ delectatio beatifica non põt habere tristiciam sibi contrariã q̄ forte nulla tristicia nata est deũ habere ꝓ obiecto sine addito sicut habet delectatio btifica ſ actus vitalis cõtrarij debent habere idẽ obiectũ ꝛ etiã idem subiectũ nõ solũ specie ſ numero q̄ amor et odium duorum indiuiduoꝝ eiusdem speciei bene compatiuntur se in eadẽ aĩa. ¶ Secundo principaliter si fruitio non est delectatio tunc fruitio nõ repugnat formaliter tristicie vt patet ex dictis igit̃ possibile ẽ q̄ in aĩa absorpta tristicia subito a deo causetur fruitio beatifica absq̄ hoc q̄ destruatur illa tristicia ponatur igitur hoc in esse tunc fic nullum agens creatum inueniens agens idispositus cõtrarie potest subito suum cõtrarium corrũpere ꝛ effectũ suũ inducere sed fruitio beatifica ẽ agẽs creatus igitur tristiciã absorbentẽ nõ põt destruere subito ꝛ delectationem cõtrariã inducere igitur stabunt simul per aliq̄s temp⁹ potissima felicitas a sũma miseria sed nec in hoc casu ẽ ipossibile ad quod deducitur q̄ cõtraria bene possent a deo simul fieri in eodem ideo propter istas rationes nõ teneo cõclusionẽ predictam. ¶ Deo aliter arguo illud est beatitudo seu fruitio beatifica quod naturaliter est ab oibus hominib⁹ appetibile quia vt dicit augu. omnes homines naturaliter appetunt beatitudinem vel esse beati sed gaudium vl̃ delectatio sempiterna est hmõi igitur. ¶ Item si fruitio/et delectatio distinguerentur ille cui daretur optio diligeret/summã delectationem igit̃ delectatio foret eligibilior fruitione beatifica sed hoc est inconueniẽs igitur non distinguitur ab ea ¶ Item talis delectatio est actus summe quietatiuus igitur est fruitio. ¶ Item omnia sufficienter saluantur que oportet saluari ponendo q̄ sint idẽ
Augustin⁹ actus igitur. ¶ Item augu. 14. de trinitate ca. 7. dicit q̄ amor fruens ẽ leticia. ¶ Itẽ primo de tri. ca. 10. plenum gaudiũ est frui trinitate. ¶ Itẽ de vera innocentia. 180. propositiõe beata/vita ẽ gaudium et/delectatio preterea .1. ethicor dicitur q̄ delectatio perficit operationem igitur ẽ finis ad quẽ fiunt opationes igit̃. ¶ Preterea si non tunc deus posset annichilare delectationẽ fruitiuam manente delectatione et ita posset aliquis beatifice delectari nihil amando qui adhuc claram dei visionem haberet quod non videtur conueniens. ¶ Aduersari⁹ nõ reputaret ꝓpõs inconueniens. Itẽ augu. li. 1. de tri. ca. 13. de paruis in fine hoc ẽ plenũ gaudiũ nr̃m quo amplius non ẽ frui deo beatifice ad cui⁹ ymaginem facti sumus. ¶ Ista tamen cõclusio posset teneri secundũ duos modos distinctos. Primus esset q̄ aliqua cognitio ex obiecto et natura propria talis ẽ q̄ anima ipsa habita potest statim sine medio in actum amandi qui sit delectatio vel in actum odiendi qui sit tristicia ꝛ pena pro isto facit illud cõmentator. 12. metha. cõmẽto. 39. q̄ delectatio sequitur apprehensionem sicut umbra corpus igitur nõ oportet interponi aliq̄ meditationem nec aliquam volitionem nec nolitionem. ¶ Et iterũ tunc nulla delectatio esset primum peccatum si semper; presupponeret aliuz actum appetitus. Item tunc nulla delectatio eẽt immediate a libera voluntate sed effectus naturalis aliorum effectuum voluntatis. ſ. cognitionis et volitionis vel nolitionis. secundum istum modum diceretur visionem dei clarã eẽ talem cognitionem qua habita potest aliã imediate elicere vel causare cum deo fruitionẽ que sit gaudiuz beatificum. ¶ Secũd⁹ modus sustinendi predictã conclusionem esset dicere q̄ sicut omnis amor ad hoc q̄ naturaliter causetur presupponit cognitionem ita omne gaudiũ vel dolor delectatio vel tristicia ꝛ generalis omnis passio ꝓsupponit actum appetendi vel respuendi seu odiũ vel amorẽ primum sicut causam suam partialem cum anima/ꝛ auctoritates multe hoc sonant que dicunt q̄ tristamur de his que nobis nolentibus accidunt et similes ꝛ scõm istum modum dicẽdi, respondetur in vna alia cõclusione post q̄ tales passiones non sunt effectus liberi voluntatis nisi mediãte q̄ naturaliter sequuntur ad volitiones ꝛ amores vel odia presupposita ita q̄ non ẽ in potestate voluntatis vt tollantur nisi recta aliqua de causis suis. ¶ Istam responsionem intelligo de illis passionibus que presupponunt actum aliquem appetitiuum ꝑmum si nõ omnes passiones tales sint q̄ sic presupponant vterq; enĩ modus ponẽdi apparet mihi pulcher ꝛ ꝓbabilis sed secundum istum modum secundum oportet respondere ad argumenta modi prioris. ¶ Ad cõmentatorem dico q̄ talis delectatio sequatur apprehensionem rei delectabilis non tamẽ sine amore vel odio medio nec ad huc est necessaria consecutio q̄ mediante deliberatione posset anima facere q̄ ad talem apprehẽsionem nec sequitur amor nec delectatio. ¶ Ad secundum dicetur concedo consequens et ad tertium similiter. ¶ Ad primum dico q̄ delectatio q̄ habet ꝏperationem pro obiecto est aliquid superueniens operationi delectatio autẽ beatifica habet immediate deum pro obiecto et est met operatio fruitiua cui tamẽ bene superuenit maxima delectatio reflexa sed ista non est beatifica beatitudine essentiali sed potius ista prior que est actꝰ rectus. ¶ Ad secundum negatur q̄ talis delectatio est passio impressa ab obiecto. ¶ Ad tertiũ patet ex prima solutione q̄ delectatio beatifica solum deum habet pro obiecto licet⁹ delectationes reflexe supueniẽtes bñ hẽant ꝓ obiecto visionẽ ꝛ delectationẽ de ꝯb⁹ beat⁹ valde delectãt delectatiõe reflexa ſ nõ recta. ¶ Ad .4. ꝺ̄ q̄ sicut ꝑme delectatiões nõ sũt in ipa ptãte sicut nec ꝑme volitiones ex quo naturaliter ex cognitioib⁹ ꝑmis sunt tante. ¶ Ad quintũ cõcedo q̄ delectatio nõ est ista opatio quã ꝑficit vt finis ꝛ tñ ẽ in se opatio ꝺam delectabilis. ¶ Ad sextũ ꝺ̄ q̄ sufficit vn⁹ appetit⁹ corrñdẽs quibꝰ sensib⁹ exteriorib⁹ et sensui cõi in differens reiigit̃ vel saltẽ subito a sensu cõmuni q̄ simul duratione imutatꝫ a sensibili ſcĩ exterior ꝛ sens⁹ cõmunis sed prior natura et ordine sensus

exterior ꝛ scõm hoc põt stare tam dictuz augustini q̄ phi vel si pbus velit q̄ scõm vnumquẽq; sensum sit delectatio propria et appetitus tunc intelligẽdum est dictum augustini de appetitu quo appetere possumus vel fugere obiecta diuersorũ sensuum non autem de appetitu q̄ precise respicit sensibilia vnius sens⁹ exteriorꝭ. ¶ Ad septimum dicendum q̄ delectatio de illecebra est cõplacentia ad obiectum non ad illecebram et vltra concedo q̄ in casu argumenti delectatio de illecebra cognita non est nec efficitur amor prim⁹ habitus ad eãdem vel obiectum eius. ¶ Ad octauum ꝺ̄ similit̃ q̄ desiderũ quo quis desiderat aliquid sine delectatione ymo pot⁹ cuz dolore respectu non habẽti nunq̄ fit delectatio que habetur de eodem desiderato quando obtinetur. ¶ Ad nonum dicitur q̄ tristicia non est nec nunq̄ erit illa nolitio vel odium cuius est causa sic nec delectatio est nec erit ille amor cuius est causa cum hoc stat q̄ omnis tristicia sit in se sit amor vel odiũ vel forte amor vni⁹ et odium alterius et ita suo modo est de delectatione. ¶ Ad decimum potest diuersimode dici secũdum duos modos prenotatos sustinendi hanc conclusionem vt satis patuit concedendum est autem q̄ omnis delectatio est quedam cognitio et similiter omnis tristicia sed non est ista cognitio q̄ eadẽ stat successiue cum tristicia precedente ante adeptionem desiderati et post cũ delectatiõe respectu eius iam habiti vt satis patet. ¶ Sciendum q̄ vniuersaliter omnis appetitus alicuius rei cognitiue pñte potentie appetitiue per modum conuenientis vel boni apparentis dici potest delectatio et secundum hoc negandum esset illud quod assumitur in octauo argumẽto. ſ. q̄ aliquis potest appetere aliquid nõdum habitum absq̄ delectatione; ymo dico q̄ ille appetitus seu volitio est ipsamet delectatio cum qua bene stat dolor seu delectatio tristicia cuius obiectum non est illud desideratum sed pot⁹ carentia illi⁹ desiderati/sic etiam diceretur q̄ appetitus ꝺ̄ aboli ad puniendum animas est/sibi delectatio quãuis aliunde maximam habeat tristiciam ꝛ ita omnis fuga mali seu odium mali tristicia est ꝛ eius obiectum est hoc eẽ malum cuz quo stat delectatio de hoc q̄ homo recedit a malo. ¶ Ex hoc patet q̄ potissime fruitio ẽ in se formaliter, delectatio non tamen est summe appetibilis sub ratione qua delectatio sed pot⁹ sub ratione qua ẽ dilectio summi boni. ¶ Et ideo si dilectio et delectatio realiter distinguerentur ꝛ daretur optio alterius precise sine altero eligenda foret dilectio eo q̄ hoc esset iustum ad hoc q̄ rationalis creatura tenetur nec haberet curare de delectatione quia sufficienter ymo summe satiaretur in dilectione seu fruitione qua sic coniungitur suo fini propter ipsum finem quo totum suum desiderium satiatur ꝛ quietatur etiam si nullum respectum habet ad suum cõmodum vel ad suam delectationem. ¶ Ex hoc patet q̄ alique rationes ſcõ adducte pro cõclusione dicta non procedunt. ¶ Sciendum est q̄ pro eadem cõclusione dilectione stante non oportet ponere aliquam delectationem reflexã supuenientẽ fruitioni sed ipa fruitio est vltimata delectatio de summo bono ꝛ etiam ẽ delectatio sui ipi⁹ ꝛ visionis eiusdem summi boni licet quibusdam operationibus imperfectis superueniant bene delectationes quibus confortatus operans perfectius operatur sed hoc non oportet in operatiõe perfectissima sicut est fruitio nisi diceret̃ delectationẽ superuenire fruitioni/ quia ratio delectationis consecutiue se habet ad rationem fruitionis quia fruitio naturaliter est prius fruitio vel dilectio q̄ ipsa sit delectatio et etiã naturali concomitantiali non sit impedimẽtum ad eam sequitur q̄ ipsa sit delectatio sicut alij dicunt q̄ relatio est realiter distincta ab ea naturaliter sequatur eam. Et dicitur notanter si non sit impedimentuz quia deus posset facere q̄ esset dilectio vel fruitio que non esset delectatio nec ad eam sequeretur delectatio nec hoc videtur inconueniens de potentia dei absoluta sed tunc fruitio non formaliter esset delectatio nec vniuersaliter omnis appetitus sed solum talis in quo est actualis prepto cõmodi ex coniunctione potẽtie cum obiecto ¶ Sciendum etiam q̄ delectatio proprie non ẽ nisi virtutis appetitiue rationalis vel animalis et sic intellectus non delectatur de apprehensis vel de sua apprehensione sed apprehenso conuenienti appetitus concipit desiderium vel amorem illius et ita delectatur et sic delectatio vel est amor seu desiderium alicuius conuenientis sequens ad apprehensionem eius vel est actus distinct⁹ sequẽs simul apprehensionẽ ꝛ dilectionem seu amorem ꝛ sic si deus cãret angelum qui non esset appetitus rationabiliter vel animaliter sed solũ intelligẽs talis in nullo posset delectari. ¶ Si tamen aliqs accipiat vniuersaliter delectationem ꝓ adeptione naturaliter cõuenientis vel illius ad quod tãq̄ ad finem suum vel tanq̄ ad bonum vel conueniens inclinat appetitus siue animalis siue naturalis vel pro latione in illud tunc sunt etiã delectationes intellectuales ꝛ naturales. Et scõm hoc ĩ anima rationali vel in angelo triplices sunt intellectiones prime sunt intellectuales et sic omnis ĩtellectio complexa vel incomplexa siue sit apprehensio obiecti simpliciter vel per modum veri vl̃ per modum boni est delectatio intellectus quia ẽ cõiunctio potentie cum suo obiecto sibi conuenienti. Aut est delectatio que est naturalis motio potentie apprehensiue per modum complacentie in obiectum sibi presentatum sub ratione boni et tales delectationes etiã vocant prime volitiones naturalit̃ cãte a cognitionib⁹ primis ꝛ non sũt in nostra potestate prout cõiter conceditur. ¶ Tertia delectatio ẽ libera volitio qua appetitus fertur ĩ obiectũ suũ ꝛ qua libere dilectiue cõiungit̃ eidẽ siue substãtialit̃ siue sit absens siue pñs ꝛ talis ẽ in nostra potestate ꝛ potissime taliũ ẽ fruitio ꝛ sic implicaret cõtradictionẽ fruitionem esse, sine delectatione sed q̃ concederet fruitionẽ esse sine delectatione diceret q̄ delectatio adderet supra fruitionẽ perceptionẽ cõmodi prouenientis ipsi potentie ab obiecto. ¶ Subiũ primum si ois delectatio est amor vel odium igitur ẽ cognitio concedit̃ q̄ quedam delectatio est simpliciter apprehensio quedam compositio etiã ꝓpt talem vel talem noticiam naturaliter preexigit nulla tamen est iudicium practicum quo. ſ. iudicetur sic esse agendum sicut nec volitio est tale iudiciuz quia dictamina practica et electiones secundum philosophum sunt respectu nondum positi tempore vel natura vt ita loquar: aliqua tamen bene est iudicium speculatiuum scilicet opinio vel cre-
Primũ dubium.

dulitas qua opinetur vel credat de aliquo ita eē vel non esse aliqua tamen bene precedit noticiaz practicam sicut z obiectum suum. verbi gra cum doleo q offendi deum vel proximum. ¶ Ex dictis patet q aliqua delectatio virtuosa potest esse opinio falsa vt ista qua quis delectatur pcise ex hoc credit persecutorem ecclesie eē mortuum vel consimile z non est ita. ¶ Contra ois electio virtuosa est cum rōne recta z ratio recta ē vera/dico q est cum ratione practica vera sed bene potest esse cū sp eculatiua falsa. ¶ Secundū dubium ē q3 non videtur q omnis delectatio vel amor pſupponit naturaliter cogniti onē aliam respectu voliti q3 cuz contra omne iudicium suum possit volūtas velle aliquid vel nolle videtur q ipsuz velle esse possit prima noticia illius voliti. ¶ Item voluntas pōt auertere intellectionem ab oī actualiter cognito z velle intellectuz intelligere ad modū precognitum actu hoc non videt nisi ipsa volitio sit prima illius obiecti cognitio. ¶ Ad primū dr q nō obstāte quocunq dictamine practico voluntas pōt libere nō velle vel nolle se conformare/nec tñ potest velle oppositū nisi oppositū apprehēdatur z ideo non sequit q feratur in incognitum. ¶ Ad scōm negatur pmissa quia ad hoc q voluntas cōuertat intellectum ad aliquid cognoscendū requritur illi9 apprehensi proprias habitualis forte cōmunis cōcurrens cum habituali propria vel aliter quod plus apparet ade dicendū est q intellectus iudicat nō esse standum in tali consideratione z voluntas potest conformiter imperare z suspēdere intellectū a cōsideratiōe illa vel cōuertere ad aliū vel actu aliter occurrens vel ex cognitione aliqua ad pus cognitum vel quia vnus habit9 forti9 inclinat ad actus aliquos q ali9 vel alio modo sed secus est circumscripto omni tali iudicio tunc enim solū a casu vel mere naturaliter solum cessaret ab actu prioris obiecti. ¶ Sciendum q volitio vel delectatio etiā est cognitio que ē iudiciū practicuz z hoc probatur ex dictis i primo dubio q delectatio talis ē noticia qualē naturaliter preexigit sed aliqua exigit iudiciū practicū quo iudicet sic eē agēdum vel non. ¶ Item nota ex solutiōe primi argumenti secundi dubij patet q non sequitur ratio ē recta igitur voluntas quia ratio pōt habere apparentiā ad vtramq3 partem contradictionis de aliquo agibili ita q in particulari habet apparēre tiam boni q. a. est agēdum z aliā apparentiam q a. non ē agendū sicut sepe fit in cōclusionib9 speculatiuis z stante vtraq3 apparentia boni consentit per iudicium practicum illo non obstante voluntas eligit optatā partem q etiam pūtatur sibi tanq apparens bonum ab intellectu apprehēsuz igitur ꝛc. ¶ Item sciendū q scōo argumento nō videtur satisfieri nisi dicatur q voluntas est per se cognitiua z sic pōt intellectum suspendere a consideratione quam habet et vertere ipm ad considerationem alterius obiecti q ipa voluntas tūcta liter cognoscit q non prime sibi presentatur per intellectum quis alias ipsa nō verteret intellectuz ad hoc obiectum sed intellectus verteret seipsuz sufficit aūt volūtati psentatio previa alteri9 obiecti vel aliorum habentiuz naturalem connexionem cum isto cognito siue ex conformitate siue ex contrarietate ꝛc. ¶ Tertium dubium vtrum obiectum sit causa immediata delectationis. Respondet scotus questione vltima prime distinctionis in reportatiōe parisien. q sic quia sicut obiectum sensibile est causa delectationis in appetitu sensitiuo ita consequenter obiectuz intellectuale causat delectationem in appetitu intellectiuo scilicet voluntate igitur. Contra illud arguit okam posito actu primo intellectus vel voluntatis que preexigitur delectationi secundum ordinem naturalem habetur causa sufficiens delectationis siue obiectum sit siue non sit z etiam stantibus eisdem actibus primis volēdi vel cognoscēdi amoto obiecto non sequitur minor delectatio q9 saltem dum modo non remittantur actus primi per ablationem obiecti z destructo tali actu vel actibus vel saltem eis non positis non potest fieri delectatio ergo obiectum nihil facit ad illam delectationem sed isti actus sunt sufficiens eius causa. Ista conclusio deducta contra scotum videtur ade vera vnde dicit q ex hoc q obiecta sūt delectabilia non habetur euidētia q causent immediate delectationem licet aliquando obiectuz delectabile sit causa mediata delectationis concedendum ē q delectatio intellectualis que est ipsa dilectio immediate causatur ab anima z intellectione sicut dilectio sensitiua a sensatione delectatio autem intellectualis superueniens causatur ab aīa et ab intellectione mediante scilicet dilectione. Unde patet q etiaz dilectio nō est ab obiecto sed ab anima et intellectione preuisa z eodē modo dicitur de delectatiōe reflexa. Per hoc patet ad formam argumenti scoti quia neganduz ē antecedens scilicet q obiectum sensibile sit causa saltem immediata delectationis in appetitu sensitiuo. Contra decimo ethicoruz quarto habetur q semper obiecto delectabili sensato sequitur delectatio. Item qua ratiōe delectatio aliqua esset dilectio libere causata a voluntate eadem ratione tristicia esset odium libere causatum a voluntate et tunc voluntas posset non contristare se q9 videtur inconueniens. Ad primum dicit9 q philosophus videtur attribuere causalitatem immediatam delectationis sensationi q ē respectu obiecti delectabilis scōm sensuz z nō obiecto. ¶ Ad scōm dr q tristicia aliqua libere causatur ab aīa s. illa q ē contraria delectationi libere causate z concedit q tali tristicia voluntas posset se non cō tristare quia posset illam tristiciam non causare. s. nō odiēdo obiectum tristabile z non sequit isteli bere contristat igit libere vult tristari quia tristari est actus rectus odiendi obiectum sibi disconueniens sed velle tristari est actus reflexus sicut eni voluntas pōt causare dilectionē libere absq hoc q velit dilectionē sed obiectū tm ita pōt libere causare tristiciā ferēdo se oditiue i obiectū discōueniēs lz nō velit tristiciā sz nollit tñ q̄q posset velle tristiciam sicut aliqui volunt esse tristes pro peccatis. Est etiam quedā tristicia non libere causata sed necessario sicut z delectatio illi9 contraria. Vbi gra cognito ifortunio amici necessario sequit tristicia q ē odiū illi9 ifortunij sicut ad cognitionē psperitatis amici necessario sequit delectatio q ē dilectio illius psperitatis ambe etiā sunt tristicie alie z delectatiōes z amores z odia tā primaria q secūdaria non libere sz necessario causata ab aīa. Tristis ē (inquit xps) aīa mea vsq ad mortem videtur enim q nō fuit in potestate

Scōm dubium.

Okam.

Tertiū dubium.

Quartum dubium.

Quintū dubium.

anime christi data immediate de illa morte certitudinaliter cognita minime non tristari vel non eam odire odio q non esset horror mortis. Quartum dubium vtruz fruitio sit actio partialiter ab anima vel totaliter a deo. ¶ Respōdetur q ē partialiter a deo z eodem modo delectatio beatifica vnde patet q delectatio beatifica immediate ē ab obiecto delectabili secus autem est de alijs delectationibus aliorum obiectorū vt patet ex dictis ¶ Quintum dubium vtrum delectatio beatifica sit actus reflexus. Et dicendum est q si hoc est possibile non oportet tamen ita esse et quando sic est adhuc ipsa nō est delectatio beatifica ex hoc q habet aliquid aliud a deo p obiecto. Contra probatur q delectatio beatifica non sit actus rectus sz reflexus habens rectum pro obiecto quia omnis amor concupiscentie qui est delectatio et non desiderium fertur immediate super habitionem rei et non super rem concupitam vel amatam amore amicitie visum enim non est immediatum obiectū amoris concupiscentie que est delectatio sed vis9 qui est actus rectus sz delectatio fruitiua ē amor concupiscētie cum sit delectatio proueniens ex diuina habitione que habitio est aliquis act9 quo habetur deus puta visio beatifica vel dilectio dei igitur. Preterea delectatio fruitiua succedit desiderio sed desiderium est habitionis diuine respectu. non respectu dei absolute non enim desideramus deum sed habere deum vel videre ipsum igitur nec fruitio est delectatio de deo sed de visione dei. Item obiectum dilectionis fruitiue ē aliqua perfectio nostra nobis formaliter inherens cum sit delectatio proueniens ex coniunctione conuenientis cū conuenienti ita q coniunctio et perfectio qua perficitur potentia per sibi conueniens videtur causare delectationem fruitiuam sed deus non est pfectio formaliter nobis inherens nec aliquid aliud est perfectio nostra vltimata quo aliquis actus quo coniungimur immediate deo igitur talis actus vnitiuus beatifice est obiectuz fruitiue delectationis et non deus. Item amor ois desiderij aut delectatiōis habet pro tali obiecto significabile per complexum significans aliquid esse cōueniēs vel disconueniēs sicut deū videri vl manifestari vel hmōi et de9 absolute sumpt9 nō ē tale significabile per complexuz igitur fruitio nō erit delectatio de deo sed de visione dei. Cōfirmatur quia obiectum complexuz gaudij beatifici pēdet ex circulatione perpetuationis diuine visionis et fruitionis igit requirit creaturā p partiali obiecto. ¶ Preterea desiderare aliquod bonuz deo esset omnino vacuum igitur talis delectatio non videtur esse fruitio sed delectatio de hoc q aliquis habet deum per visionem vel dilectionē. ¶ Sed contrariū mihi videtur q omnis amor perfectissim9 est amor amicitie respectu nobilissimi obiecti sed delectatio beatifica est amor perfectissimus quia fruitio vt patet ex cōclusione principali igitur ꝛc. vnde et beatus scōm leges amicitie z virtutis magis gaudet de felicitate dei q̄ de propria vnde augu. propter te solum beatus nō propter illā beatitor supple essētialē z absolute. ¶ Secundo sicut habetur in littera per augustinū frui est per amorē inherere alicui pter se igitur solū ꝛc. ¶ Item res quib9 fruendū est sūt pater et filius spiritus sanctus. Preterea actu visionis ē vtendum ex littera igitur nō fruendū. Item visio vel delectatio posset esse nolita scōm rectam rationem s. si deus hoc ppiceret igitur ꝛc. Preterea desiderium visionis ist9 nō est fruitio vie igitur nec delectatio respectu illi9 ē fruitio patrie q3 idē ē obiectū in oīb9 est obiectum vtriusq3 nā scōm augustī. 14. de trinitate ca. vltimo fruitio vie etiā pfistit i amore dei vsq3 ad cōsūptū sui. Item i via nō tm desideram9 videre deū sed diligimus deum absolute igitur nō min9 in patria nō tantū delectabimur de visione dei q3 de deo i se. Ex his patet q3 posito q nūq deus esset habend9 alit q̄ in via adhuc esset sūme diligend9 z tūc non esset desiderand9 haberi p visionem. ¶ Ad primū in contrariū negatur minor licet enim talis delectatio sit pueniens ex diuina habitione causaliter partialit nō tamē ista habitio est ei9 obiectū. Ex hoc vult q vt patet ex dictis ponenda sit alia delectatio reflexa cuius ista habitio est obiectum tñ credo q h oc nō oporteat q3 hic in via posset esse vnus actus dilectionis cui9 obiectum principale ē deus z obiectū secundariū proxim9 qui diligit eodē actu ppter deū sic etiam eiusdem actus delectationis beatifice recti z nō reflexi obiectū principale est deus secundariū autē est diuina habitio in qua delectat beat9 ppter deū. Ad scōm dicitur q delectatio cōcupiscentie succedens desiderio habet idē pro obiecto q3 habet desiderium sz delectatio amicitie succedit amori absoluto dei in via et non desiderio nisi sic q est post ipsum sicletiam succedit fidei. Ad tertiuz patet per idem Ad quartum patet similiter z confirmationē eius z procedunt de delectatione concupiscētie q̄ succedit desiderio. Ad quintum dico q nō est vanū delectari i deo z cōplacere in deo z bonis dei nisi apud illum q̄ non experitur vel nō credit se debere cōplacere in aliquo nisi cōcupiscens z non amicabiliter. Sextū dubiū an tota beatitudo stet in vno actu q̄ simul sit dei visio dei fruitio z delectatio beatifica de deo. dicendū est q si aīa beati se habeat actiue ad aliquam partē sue beatitudinis essentialis tunc sunt ibi ad minus due partes distincte scilicet clara dei visio z dei fruitio vel gaudium scōm scilicet modum sustinendi conclusionem principalem. Utrum autem anima actiue se habeat respectu beatitudis sue tractabitur in alia questione/hic tamen est notandum sicut tangit quidā doctor et bene q beatitudo multiplicit sumit vno mō p obiecto beatifico z sic loquitur boet9 tertio de cōsolatione prosa decima probans deū esse summā beatitudinē. Tertio pro visione clara dei de quo Jo. 17. hec ē vita eterna. Tertio p actuali amore dei clare visi z sic loquit̄ augustinus in locis innumeris vocās fruitionez dei beatitudinē. Quarto pro dilectione vel gaudio quod oritur ex fruitione dei clare visi z sic loquitur augu. i libello de vera innocētia ppositiōe 160. cū ōt btitudinē seu vita beatā etiā gaudiuz. Quito z magis ppie accipit̄ p toto aggregato ex tribus predictis z omnib9 pertinentib9 ad statū beati/q̄ ptinētia enumerat anselm9 de similitudib9 ca. 49. Et sicut sūt. 7. a dotes ptinentes ad statuz corporis. s. pulchritudo agilitas fortitudo libertas sanitas voluptas z longeuitas z. 7. ad animam. s. sapientia animus concordia honor potestas securitas z gaudiū. Interque habes sapiē tiā amicitiā z gaudiū de quib9 loquit̄ anselmus

Sextū dubium.

in libro de cōcordia describēs beatitudinē q̄ beatitudo scōm omnē consensum est sufficientissima competentium commodorum sine omni indigentia. Et boetius describit eam q̄ est status bonorū omnium aggregatione perfectus/z isto modo teneo seu securitas est intrinseca pars beatitudinis sicut sumitur beatitudo maxime proprie secundū eum quia cum omnia talia saltem que pertinent ad essentialem beatitudinem inseparabiliter cōcomitantur. Ideo auctoritates quamlibet istaꝝ partiū essentialium quādoq̄ vocant beatitudinē virtuntur parte p toto tamen delectatio est pars vltima z optima beatitudinis. z optima partialis beatitudo z hoc habeo ego dicere q̄ ista circū scriptis alijs esset quedam plena beatitudo licet non eque plena sicut aggregatum prenotatū nec sit aliqua partiū aliarū vt visum est. Et nota q̄ delectatio iportat operationem omnino perfectam et penitus quietatiuam et sacietatiuam.

VIso de delectatione beatifica. Utrum sit fruitio queritur i generali. Utrum ois delectatio vel tristicia sit dilectio vel odiū seu volitio aut nolitio. ¶ Et potest argui p̄o z contra sicut i p̄cedenti questione. ¶ Prima cōclusio ois delectatio voluntatis vel tristicia volūtatis est velle vel nolle probatur quia non sunt plures actus vitales appetitiui in voluntate etiam quia omnis actus complacentie vel displicentie volitiue ē velle vel nolle igitur z. Item q̄ nō minus vna delectatio volitiua est volitio q̄ alia sed delectatio beatifica ex primo articulo p̄cedētis q̄stiōis ē dilectio igr. Ex quo patet q̄ omnis delectatio vel tristicia sentitiua est quoddam appetere vel nō appetere contrarie. s. appetitiue fugere q̄ sic est de hoc a parte appetitus sensitiui sicut a parte appetitus intellectui igitur z. ¶ Primū dubium vtrum econtra omnis amor vel odium sit delectatio vel tristicia hic tenetur concorditer q̄ non/z hoc arguit petr⁹ aureolus quia aliquis est amor nō delectationis sed desiderij respectu non habiti/igit bene ponuntur ista quattuor. s. velle desiderij z velle delectationis z nolle fugere nolle tristicie. ¶ Quāuis ista conclusio forte sit vera tamē mediū nō videt sufficiens q̄ stat in hoc q̄ amor desiderij nō est delectatio nec tristicia cui⁹ oppositū innuit cōmentator. 12. metha. cōmento. 39. dicit quasi in principio cōmēti q̄ desiderium tale magis est dolor q̄ voluptas non igitur intendū est huic medio sed posterius tangendo. Secundū dubium vtrum omnis amor distinctus contra amorem desiderij sit delectatio z omne odium distinctum contra nolle fugere resilitionis sit tristicia. ¶ Et videtur q̄ sic nam appetitus naturalis non habet nisi duos actus positiuos. scilicet moueri in finem et quiescere in ipso vt patet de grauitate respectu centri et duos priuatiuos. s. fugere ab opposito et inquietari dum est i ipso igitur a simili appetitus sensitiuus irrationalis similiter et rationalis non habet nisi quattuor actus duos positiuos quorum vnus est moueri ad finem scilicet desiderium et prosecutio. ¶ Secundus quiescere in fine vel obiectū scilicet delectari et duos priuatiuos quorum primus correspondet fuge z resilitioni scilicet abhominatio seu detestatio secundus inquietationi. s. displicentia et contristatio/dices q̄ non est vsq̄q̄ simile q̄ in naturalibus est grauitas vel leuitas que principiant istos actus et in se non sunt actus sed i appetitu animali et rationali est loco grauitatis et leuitatis ipse amor pondus inclinans in desiderium vel delectationem. Juxta illud augustini amor meus pondus meum z. etiam preter actus correspondentes forme que est principium taliuꝫ in naturalibus igitur z. non est simile sed hoc nō valet quia amor iste ex quo oritur desiderium est delectatio quedam de obiecto apprehenso igitur amor incitans desideriuꝫ non est alius actus a delectari Antecedens patet quia memoria z ymaginatio delectabilium sunt delectationes vt dicit p̄bus in rethorica. Ex hoc autem q̄ homo delectatur z complacet in obiecto apprehenso incipit desiderare realem eius presentiam. Et ex hoc confirmatur prima ratio quia si aliquis amor esset alius a desiderio z delectatione esset iste amor q̄ incitat desiderium et facit prosequi vt habeatur desideratum sed ille nō est alius actus q̄ delectari z complacere in obiecto et conditionibus eius vt ex terminis patet (idem enim ē dictu tale quid amo z tale quid est complacens mihi vel delectabile igitur amor preueniens desiderium est delectatio cum hoc non principialiter habetur quod desideretur igitur videtur q̄ omnis amor vel est desiderium vel delectatio de obiecto apprehenso desiderium preuemens vel delectatio de obiecto presente desideriuꝫ. ¶ Item omnis amor est amor amicitie vel concupiscētie sed vterq̄ amor subdi uiditur in delectationem seu amorem delectationis preuententem desiderium et in subsequētem. ¶ Item omnis amor vel est desideriuꝫ vel complacentia sed omnis complacentia est delectatio patet ex terminis nam idem est obiectum placibilis est mihi z delectabilis est mihi delector in te z cōplacet mihi in te. ¶ Item augustinus. 14. de ciuitate dei capitulo septimo dicit q̄ amor inhians. i. desideras habere illō q̄ amat cupiditas ē amor aut habens illud quod amatur eo q̄ fruens letitia est siue delectatio. Amor vero fugiens quicqd ei aduersatur timor est accipit vt deducitur timorem p̄o abhominatione et fuga que opponitur desiderio sequitur idq̄ si acciderit sentiens tristicia est hec augustinus. ¶ Ex quo patet q̄ eius intentio fuit diuidere odium in fugam et tristiciam et amorem in delectationem et desiderium licet duplex sit delectatio scilicet preueniens desiderium et sequens. Et istam conclusionem concedit Petrus aureolus et est pulchra conclusio et probabilis et argumenta in contrarium p̄o maiori parte sufficienter soluuntur. ¶ Mihi tamen videtur q̄ sua contradictoria sit ē vera scilicet q̄ aliqua sit dilectio que nec sit desiderium nec delectatio propria. Et primo arguo sic quia damnati aliquā habent dilectionem et habebunt post iudicium quia maxime diligunt seipsos secundum augustinum. 14. de ciuitate dei capitulo. 26. et tamen ex tunc nullam habebunt delectationem vt tenent communiter magistri. ¶ Item volunt alios secuꝫ punitri et tamen ista volitio non est eis delectatio. Item demonibus placet q̄ homo peccat et tamen non delectātur nec illud velle est velle desiderij cum sit respectu presentis igitur z. Itē septimo ethicor capitulo vltimo tristicia vehemēs expellit delectationem non solum oppositam sed contigentem sed damnatus summe tristatur igitur de null o delectatur. ¶ Item fortis summe diligit actum fortitudinis et pericula mortis et tamen nihil vel modicum in tali actu delectatur vt patet tertio ethicorum. Item aliqui deuoti feruentius diligunt z minus delectātur primo dolent q̄ non habent suauitatem delectationis sicut alias hñt quandominus intēse diligunt Respondet petrus aur. q̄ deuotus sume diligens deū summe complacet sibi in eo et ita negare videtur assumptū Et p̄babiliter pōt teneri opinio pe. aur. primo q̄ plus est concedi pōt q̄ omnis amor vel dilectio sit delectatio etiaꝫ illa que ē desiderij quia omnis dilectio est latio appetitus i obm sibi conuentēs vel complacens vel coniunctio cum eo igitur ē complacentia et etiam delectatio q̄ cōceditur in damnatis q̄uis ibi nō sit perceptibilis suauitas vel perceptio cōmodi q̄ sit mitigatiua pene i ipis Et si ita videtur adam accipere delectationē.

¶ Ad aristotelem dico q̄ nō repugnat fuis dictis quin in forti vel aliovirtuoso siet vehemens tristicia sensualis cum magna delectatione intellectuali tam respectu obiecti principalis dilecti q̄ respectu actuū virtuosor. ¶ Sed contra adhuc arguit adam non omne odiū ē fuga vel tristicia igitur nec omnis amor erit desideriū vel delectatio consequētia ptz quia distincto odio oppontur distinctus amor ans patet quia deus odit iniquitatem et etiam beati absq̄ tristicia. Respondet petrus sic quia sicut deus et sancti odiunt malum sic est eis malum displicibile et tristabile non accipiendo tristiciam p̄o actione concupiscentie quā facit pīs malum sed p̄o sola displicentia Sz a dā dicit q̄ illa non ē tristicia ad intellectuz cōem igr Respondet aliter pe. q̄ nec deus nec beati odiunt iniquitatem nisi negatiue quia non placet q̄ aut accirētur positiue et eis malum displiceat nullo modo conceditur vtraq̄ soluto pe. teneri potest. Ex dictis infert adam q̄ nō omnis fruitio ē delectatio quia damnatus fruitur se nec tamen delectatur de se. Sz dubitatur primo enim dictum ē q̄ dilectio ē apprehensio illorum quorum apprehēsio necessario p̄supponitur ad ipsam necessario causandam sed dei noticia qua cognoscitur in via est apprehensio oīm entium quia partes totales cōceptus dei naturaliter significant omia entia licet totalis sit p̄pus dei in predicando put concedit adam igitur dilectio qua deus diligitur in via p̄supponens talem noticiam ita q̄ aliter naturaliter causari non posset essz cognitio et dilectio ois q̄ videtur incōueniens. ¶ Item delectatio deuotor causatur ab aīa et cognitione et dilectione que nō est delectatio vt tu concedis igitur si ista sint intensiora ista suauitas erit maior Item si aliqua dilectio dei in via non ē delectatio quare igitur sīr erit i patria Itē q̄ revna dilectio ē magis delectatio q̄ aīa vl q̄re magis dilectio vni⁹ obī q̄ alteri⁹ ¶ Ad primū concedit q̄ talis dilectio ē cognitio omnium tamē est solius dei dilectio sicut vnicus actus diligendi potest eē fruitio dei et vsus creature. ¶ Ad secūdum dicitur q̄ talis suauitas pōt causari immediate a deo vel si causetur naturaliter tunc exīte cōtemplatione tranquilla maiori dilectioni correspondet maior suauitas. Quādoq̄ aūt passiones tales suauitatē impediūt etiā quandoq̄ talis delectatio ē reflexa habens actus rectos p̄o obiecto et tunc nō est mirū q̄ nō habet se conformiter dilectioni q̄ ē actus rectus respectu obiecti principalis scilicet dei. ¶ Sed diceres talis delectatio reflexa ē volitio igitur ē apprehensio istorū sine quorū apprehensione pria nō possz naturaliter causari igitur ē apprehensio dei igit erit delectatio de deo et nō tantum de creatura vl de actibus. Respondetur concedendo q̄ ista delectatio est apprehensio sine quorū apprehensione pria z. Apprehensio aūt pria ē illa qua quis apprehendit et sentit se videre vel diligere deum q̄ vtiq̄ possz fieri de potētia dei absoluta absq̄ hoc q̄ videret deum et tunc talis apprehensio vel assēs naturaliter cū anima posset principiare dilectionem cuius obiectum esset se videre deum et licet ista delectatio esset apprehensio dei saltem imperfecta non tamē esset delectatio de deo sed de visione et de se ipso cui cōcupiscibiliter diligit illam visionem sicut ille qui gaudet de hoc q̄ percipit se scire triangulum habere tres vel de hoc q̄ percipit se preuidere malum sibi imminens non vtiq̄ gaudens de eo q̄ est sed de eo q̄ scit et tamē illud gaudium ē apprehensio q̄ malum sibi iminet vl q̄ triangulus habet tres z iō non sequitur hoc gaudium est apprehensio huius igitur ē gaudium de hoc. ¶ Ad tertium dicitur q̄ etiaꝫ aliqua dilectio in prima non est delectatio tamē potest dici q̄ omnis dilectio correspondens simplici visioni dei in se vel abstractiue p̄prie dei et sumpti causabili per intuitiuā propriā esset delectatio quedam. ¶ Ad quartum respondetur q̄ vna dilectio ē magis conuenies potentie q̄ altera et similiter vnū obiectum conuenientius q̄ aliud. Sciendum tamē q̄ nullus ordinate gaudet de visione nisi principali gaudeat de deo nec aliquis gaudet de hoc q̄ percipit se scire triangulum habere tres angulos nisi principalius gaudeat de existentia rei scite. s. triāguli z si sciēa eēt causa prima sue scītie sisteret tibi sed quia non ē iō refert gaudiū in deum actualiter vel habitualiter ex tali igitur cōnexione i ordie creaturar magnificat creatorē i q̄ principalissī e gaudet si gaudiū ē ordinatū sīr facit ille qui percipit se p̄uidere malum sibi imminens qui et de malo sibi imminenti gaudet non sub radice mali sed prout ordinatum ē ad sui p̄bationem vel ad sui prouisionem per quam cognoscit dei beneficium qui custodit eum a malo et iterum totum gaudium principalissime ordinatur in deum.

¶ Ad p̄ma rationē aureoli respōdz q̄ amor īcitās desiderium non est delectatio nec complacentia z delectatio sunt idem primo quandoq̄ desideriū oritur non ex amore sed ex odio cuiusmodi ē desiderium vindicte. ¶ Ad secundum dicitur q̄ complacere potest accipi p̄o omni velle respectu habiti et sic non omne complacens delectat vel p̄o delectari et tunc non omne amatum complacet. ¶ Ad tertium negatur q̄ omnis amor amicitie vel concupiscentie distinctus a desiderio sit delectatio. ¶ Ad quartum dicitur de complacentia sicut i secundo argumento et vno modo accipiendo queō est delectatio et quedā non Aliomodo aliquis amor est complacentia et aliquis nō. ¶ Ad quintū dicitur q̄ illa auctoritas si sufficiēter diuidit amorem sed sufficit ad p̄positum suū q̄ voluit ostendere contra quosdā dicentes nom amoris semper su

Prima cō clusio.

Primū du bium.

Isti⁹ oppositū pōt teneri bñ vt i p̄cedenti conclusioe post articulum tertiū

Scōm dubium.

Scdm dubiū

Adā ponit 2clusionz oppositā. s. q̄ aliq̄ ē dilectio q̄ nō ē desiderij nec delectatio propria.

Respōsio 6 delectationeuotor.

mi in malo contra quod diuidit amorem quadrupliciter modo p̄dicto et cum ꝓcessit in improbatione illius opinionis secūdum cōsuetudinem loquendi scripture et intulisset recta itaq; volūtas est bonus amor; et voluntas peruersa malꝰ amor. Et deinde diuisit amorem; isto modo addidit simul ista nulla voluntas recta est mala ſ3 voluntas recta est aliquis amor; igitur non omnis amor ē malus quod sibi sufficit ostendere. Qualiter autem aliter possit dici ad dictas rationes dicit adā ꝓ3 ex dictis nec aliquod desideriū vindicte oritur ex odio quin oriatur ex amore ad se ipsum et ad vindictam proximi licet talis amor sit quandoq; inordinatus quandoq; aūt ordinatus cum ē amor; iusticie sic etiam dicitur q̄ omnis complacentia est delectatio et q̄ visio amoris quā ponit augustinꝰ est simpliciter sufficiens.

¶ Vtrum voluntas necessario vel libere principiet suos actus videtur q̄ non libere quia vel quando actus est vel quando nō est: non secundum quia tūc nō cātur nec primum quia omē q̄d est quando est necesse est esse Item ma. li. 2. di. 25. dicit q̄ liberū arbitriū vl' ad ꝑns vel ad preteritū nō refertur sed ad futura contingentia q̄ eni ī ꝑnti est determinatū est nec ī potestate nostra vt tunc sit vel non sit. Item hugo de sacramentis libro primo parte secunda dicit q̄ liberū arbitrium nō ad ꝑns spectat sed ad futurum necad omne sed ad contingens. Ad oppositum est aug. de li. arbi. frequēter dicit q̄ nihil est tam in potestate volūtatis sicut ipsa voluntas ꝓbatur. 12. de ci. ca. 6. dicit ē possibile q̄ duo sint equaliter affecti. i. dispositi corpore z animo occurrente pulchro corpore alliciente et equaliter ambo tentati et tamen vnus consentit tentationi et alius resistit q̄ non prouenit nisi ex libertate voluntatis respectu actus sui. Primꝰ articulus. ꝯclusio prima voluntas multos actus suos potest causare libere contingenter quam sic intelligo q̄ oībus aliis concurrentibus vniuersaliter se ꝑhibentibus tam obiecto ꝙ cognitione precia potest adhuc voluntas libere velle vel non velle et libere actum suū causare vel non causare ꝓbatur illa potentia que habet ī potestate sua movere alias vires mediāte actu ꝓprio tantū. multo magis habet proprium in potestate sua sed volūtas ē hoc igitur Minor ꝓbat suppposito q̄ aliqs libere contingenter ambulet ad forum tunc volūtas nō est causa immediata illius ambulationis sed causat eam mediante actu suo volendi ita q̄ si volitio sit efficax ꝓ presenti et sit potentia motiua sufficiens et organa apta et nullū obuiet impedimētum extrinsecum statim sequitur naturaliter ipsa ambulatio ex nono metaphisice et experientia igitur vires et organa similiter et volitio si libere contingenter principiat ambulationē sed naturaliter et cum ambulatio causetur libere vt supponitur non videtur q̄ ab alio ꝙ a voluntate libere eliciente volitionē mediante qua libere alīs viribus imperat et ita libere ambulationem causat vnde augu. primo retractationum capitulo nono dicit q̄ nihil est tam in potestate voluntatis ꝙ ipsa voluntas. ¶ Nec potest dici q̄ ipsa tantum passiue se habeat quia tunc nec meretur nec demeretur nisi forte deus hoc imputaret sibi ad meritum vel demeritum quasi in premium meritī precedentis. ¶ Item nullus laudatur vel vituperatur nisi pro his que sunt in nostra potestate nihil autem est in nostra potestate nisi quod possumus indifferenter agere z non agere igitur in nobis est tale principium illud autē non est nisi voluntas. ¶ Probatur si non tunc non oporteret cōsiliare circa actus nostros Dicitur forte ad omia predicta q̄ actus voluntatis est in potestate volūtatis passiue nō autem actiue. ¶ Contra actus bonus vel malus imputatur voluntati igitur magꝭ est in sua potentia ꝙ alterius agentis citra deum igitur nod tantum se habꝫ passiue eo q̄ talis actꝰ producitur ab agente secūdario et etiā q; nullus actus magis ē in potestate patientis ꝙ agentis. ¶ Unde nono metaphisice in antiqua trāslatione voluntas ē verus dēs. ¶ Dices forte aliter q̄ nullus actus est in potestate voluntatis immediate sed alie potentie obediūt voluntati in executione actuum sibi cōpetentiū vsq; ad dictamē rationis quo posito voluntas conformatur eidē. ¶ Cōtra si voluntati obediūt alie potentie igitur habet in potestate sua actus aliarum potentiarum et non nisi per actum proprium volendi vel nolendi igitē talis est immediate in sua potestate quia si esset in potestate alterius agentis secundarij tunc imꝑmitur volūtati talis actio aliunde. s. ab obiecto vel a cognitione obiecti vel ab aliquo huiusmodi cum omnis alia causa preter voluntatē sit mere naturalis sequitur q̄ omnis actus hūani tam imperati ꝙ eliciti fiant secūdū directam protectionē agentiū mere naturaliter et per ꝑns nihil contingenter et libere fiet ab homine.

¶ Itē agens quod non mouet nisi moueak ab alio si nō est in eius potestate moueri ab alio tunc etiam non est in eius potestate mouere aliud igr ¶ Itē nono meta. particula. 10. dr̄ q̄ potentia rationalis valet ad oppositа etiam positis omnib⁹ aliis requisitis sed potentie irrationales necessarto agunt passo ꝑsite dispositо z nō impedimēto sed voluntas est potentia rationalis que inter ipsas potentias rationis solum ē libera. ¶ Quod ꝓbatur quia nono metaphisice dicitur q̄ potentia rationalis que ē intellectus ē vna et eadē oppositorum et nisi detinetur ab alio principio non ꝑt exire in actum quia exiret in oppositа simul principium autem determinatū intellectus ē prohēsis seu appetitus vt ibidem dicitur igitur intellectus non ē potentia libera sed voluntas nec intellectus determinat voluntatem sed econuerso. ¶ Et si diceretur q̄ voluntas determinat ꝓrius tamen determinat per dictamē rationis seu intellectꝰ sequitur q̄ determinatiuū volūtatis respiciat equaliter contraria igitur ipsa vel nō exibit in actum vel simul exibit in contraria ¶ Item respectu eiusdem obiecti z vniformiter oīsi pōt voluntas habere diuersis victibus actus contrarios. s. velle et nolle quos non posset producere idem agens ceteris omnibus paribus mere naturaliter actum ex nono metaphisice quia agerent simul contraria igitur aliquod agens liberum et nihil ē tale post deum nisi volūtas. ¶ Item auctorita te anselmi in lib. de gratia et li. ar. ca. 29. et totus liber ō concordia dicit q̄ voluntas ē instrumentum quod mouet omnia alia instrumēta quibus sponte vtimur z que sunt in nobis vt manus z lingua z que

Hugo.

Augustinꝰ

Aristo

Hugo.

sunt extra nos vt stul⁹ et securis z facit omnes voluntates motus ipsa vero volūtas se suis affectibus mouet vnde pōt dici instrumentū seipsū mouēs hec ille. ¶ Item hugo li. ꝓio parte quīta. ca. 19. tractans de li. ar. in angelis dicit ex eo q̄ volūtasie libertas q̄n poterit erit per se moueri ¶ Et parū ante dicit ex quo est a voluntate erat q̄ libere mouebatur q̄n per se mouebatur et nō impulsu aliquo ex quo habetur q̄ primū velle est a voluntate actue. ¶ Item li. ꝓio parte. 6. ca. 4. vbi tractat de li. ar. in homine vult q̄ volūtas p̄ie movetur et volūtate et q̄ hinc surgit meritū hominis vel demeritū ¶ Item. b. bernardꝰ de de li. ar. ca. 9. dicit habet sane voluntas quocūq; verteris rationem semper comitem et quodāmō pedissecā nō q̄ semper ex ratione sed nūq̄ sine ratione moueatur ita q̄ multa faciat per ipsā hoc est per eius instinctū contra eius consiliū vel iudiciū et parū postratio data est voluntati vt illam instruat non vt destruat destrueret eā si vllā necessitatem imponeret quo minus li. suo arbi. se mouēt. ¶ Item ad hoc fūt plures art. parisien⁹ qui dicūt erroneū ee dicē q̄ voluntas iudicio rationis contraire nō valeat. ¶ Item. b. ber. sup cantica sermone. 82. vt anime oculꝰ diiudicat et discernit sicut arbiter ī discernendo ita in eligendo liber vnde et liberum vocatur arbitrium q̄lz versari i his ꝙ arbitrio volūtatis. ¶ Item exponens illud ysate omne caput languidū ꝛc. dicit sicut deus superiores nō habet nec habere potest sic li. ar. diuinum nō patitur nec pati pōt quia violentia ei inferre nec creatori decet nec creatura pōt. ¶ Probatur ex auctoritate Richardi vbi ꝓius arbitrium hominis non idcirco liberum dicitur q̄ promptū habet bonū vel malū facere sed quia libertatē habet bono vel malo consentire posse quidē facere malus infirmitatꝭ est facere bonū ptātis neutrū autē libertatis. libertas vero est q̄ consensus eius exoriqueri vel cohiberi non pōt: pōt etiam consentire vel non consētire inspirationi diuine z similiē suggestioni dyabolice vtrūq; aūt ex libertate neutrū ex necessitate hec ille. ¶ Item damas. li. 2. ca. 27. omnis considerans vt in ipsius electione exīte actuū neq; ex hoc q̄ preiudicat eligit. et eligens eligit secundum hoc ex necessitate rationali subsistit liberū ar. vel eīn non erit rationale vt ratiōale ens vel non erit dīs actuum ex li. ar. vnde irrationabilia non ſūt libert ar. ducuntur enim magis a natura quam ducunt ꝓpter quod neq; cōtradicunt appetitui sed simul cum appetitu tūc admouent ad actū homo autē ratiōalis exiso ducit magis naturam ꝙ ducatur ꝓpter quod appetens quidam si velit habet refrenare appetitū vel seq; vnde irrationabilia quidā nec laudātur nec vituperantur homo autem laudatur et vituperatur hec ille. Et notetur auctoritas quia ponit libertatem volūtatis etiā p̄habito dictamīe deliberatiuo. ¶ Ad idem sunt auctoritates posite ad principale ad partem oppositam questionis. ¶ Scōa conclusio nō omnē actū suū voluntas libere elicit imediate q; posito q̄ ds simpliciter efficaciē velit sanitatem et cū hoc iudicet q̄ hanc habere non poterit sine potione amara/ tunc non pōt nō velle potionē amarā immediate licet mediate non volendo sanitatem quā libere pōt non velle Item aug. non ē in ptāte nostra quibus visis tangamur.

¶ Secundus articulus vbi dubitatur contra dicta primo sic tunc voluntas libere posset producere actū de se indifferentē bonū tamē ex circunstantia puta si fiat ex precepto sit igitur talis a et faciat eū. fo. 2. libere et determiate ex precepto faciat etiam. b. actū de se bonū ex eodē ꝓcepto. tūc quelz pars proportionalis in. b. est melior. a. q̄a habet tātā bonitatē quantā habet. a. ex circunstātia precepti. ¶ Et vltra hoc habet bonitatē propriam igitur. b. est in infinitū melior q̄. a. igitur socrates in infinitū plus meretur per. b. q̄ per. a. quod est falsum. verbi gratia velle leuare festucā nullam habet bonitatē moralē de se nisi ex circūstantia precepti vel huius velle honorare deum de se est actus bonus nisi ex mala circunstantia redderatur malꝰ ¶ Respondetur q̄ voluntas potest libere in actum indifferentem qui neq; est ex cā bona bonitate meriti bonꝰ neq; ex mala malitia demeritti malꝰ. ¶ Sed adam dicit istud ē mihi dubiū quia vel indeliberate sic vellē sicut cum ex distractiōe sicco manus ꝛc. et hoc non est ad propositus quia hoc fit in aduertenter et non libere quia non est i potestate nostra quin talia ſeuitabilia faciamus si autem fiat aliqd tale deliberate z libere tūc nisi fiat ꝓ aliquo bono videtur fieri ociose: z per ꝑns iutiliter z culpabiliter Hec video casū ī quo ex deliberatione libere posset fieri talis actus indifferenter nisi forte ad experiēdū libertatem voluntatis z forte ista esset bona causa vbi nec hoc nec oppositum esset prohibitum vel precepti⁹ ex hoc q̄ homo cogitaret q̄ hoc nec eius oppositum precipitur vel prohibetur z ē mihi solatium sic facere igiturvolo z forte etiam in isto casu fieret bene meritorie z per ꝑns non indifferēter quia meritorii essz si velle attēdē ne faciat prohibitū vel omittat preceptū vel fieret totaliter ociose sine omni causa q̄ vix esset possibile z credo q̄ essz culpa aliqua ſ3 leuis. ¶ Aliter dicunt alii q̄ non quelz pars. b. ē distincte perceptibilis. ¶ Jō non quelibz pars talis scitur fieri cū circūstātia equali circunstantie cuz qua fit. a. igitur non opz q̄. b. fit in infinitum melior. a. ¶ Sed hec responsio non sufficit quia velle subuenire proximo propter deum charitatie meritorium est etiam si homo nihil cogitet de velle suo ſ3 simplicit ferat in actus subuentē di proximo igit concedo q̄ nō opz actus volēdi ad hoc q̄ sit bonus ex circunstantia cognosci habere talē circunstantiam igitē nec opz de partibus. b. ymo nec requirit cognitio distincta neq; indistincta ſ3 sufficit dictamē rationis presuppositum cui actus virtuosus debet esse conformis. ¶ Contra nulla electio vel volitio est virtuosa nisi sit conformis rationi practice preute sibi secundum naturam seu iudicio rationis practico q̄ iō est ſ3 hoc non pōt ee nisi homo sic elicitēs vl' volēs distincte cognoscat talē volitionē quantū ad circunstantias suas quomodo enim pōt illam volitionē conformare iudicio ꝙio nisi cognoscat eā et circunstantias suas igitur adhuc stat responsio prima de partib⁹. b. Preterea si nō valet hec rñsio de partibus. b. et de. a. detur alia ꝓbatur. ponatur q̄ fortes vnica intentione bona. s. propter deum vel ut facere omne illud quod facit z faciat tunc. a. z. b. tunc quelibz pars. b. ex illa circūstantia. s. intentione finis est ita bona sicut totus. a. z stabit difficultas argumēti. ¶ Itē si actus bonus

Richardꝰ.

Nullꝰ actꝰ voluntatis deliberatꝰ ē idifferēs

Nō opz dare hoc q̄ actꝰ sit virtuosꝰ ipſz distincte cognosci.

bene fiat magis est laudabilis ꝙ actus idifferēs de se bene factus ceteris paribus ꝫ sic est de qualibet parte respectu. a. probatur ꝓcipiat de⁹ sorti ꝙ operetur actū. a. sub pena. c. et similiter ꝙ operetur qualibz partē. b. sub maiori pena ꝙ sit. b. c. tunc quacūq; parte. b. omissa maior pena infligeē ꝙ propter omissionē totius. a. igitur quelibz ps. b. ex hoc ꝙ fit propter ꝓceptū hmōi est melior ꝙ a. probatur ꝫ si sortes non compleret. b. mereē penam infinitam quia infinitas partes sibi ꝓceptas omitteret ⁊ ꝓ omissione. a. solum finitam penā igit. ⁊c. ¶ Ad primum dicit ꝙ non oportet volitionē vel electionē conformē illi dictamī eē cognitam vel volitam nec ēt eius circunstantiam quia tunc iterum oporteꝛ illam volitionē primam eē cognitam ⁊ volitam ⁊ sic in actibus simul positis esset processus in infinitum: ꝫ sufficit ꝙ opus dictatum prationē debere fieri eligatur ꝓ debito fine ⁊ sciatur habere circunstantiam ex qua redditur virtuosum quia eius bonitas dependet exta l electione debita: ⁊ si actus interior scz volitio vel electio sit dictatus fieri ita ꝙ dictamē habeat talē actum ꝓ obiecto Verbi gratia ꝙ ego debeam elicere dilectionē ꝓximi tunc etiam oportet ꝙ talis act⁹ eligaē ⁊ sciatur q̄ ad se ⁊ circūstātias suas tamē electionē illius dilectionis. nō oportz cognosci nec diligi ad hoc ꝙ sit virtuosa quia aliꝰ iretur in infinitum sed sibi sufficit ad hoc ꝙ sit virtuosa ꝙ cōformeē dictamini ꝓuo saltē si assit igr ¶ Ad secundum dicitur ꝙ non quelibet ps. b. ē melior toto a si a ⁊ b. sint actꝰ volēdi quia licz velle leuare festucam de se non sit bonū moraliter aut meritorie tamē ex bona causa quia ꝓcipitur a deo actus de se bonus. dummodo fiat charitative ⁊ libere igitur non obstante ꝙ. b. non solum ex tali circunstantia sed aliunde si ⁊ bonus de se adhuc bene stat ꝙ. b. habens eandē circunstantiam cum a. non sit in duplo melior. a. ¶ Et idem est iudicium si. a. ⁊. b. sint executiones exteriores quia tūc hñt bonitatem exteriorē⁹ sed argu. procedit ex falsa ymaginatione. s. ꝙ aliquis leuet vel velit leuare festucam siue pulueē vel non ex causa/ ⁊ tunc supueniat circunstantia ex qua reddatur talis actus bonus sed sic non ē quia vnicus actus ē leuare vel velle leuare festucam propter hoc quia ꝓcipitur ⁊ ita talis actus includit circunstantiam ex qua ē bonus sed si fieret primo sine tali circunstantia non fieret bonus propter circunstantiam sequētē nisi tunc simul esset vel fieret cum tali circunstantia ⁊ ita acceptus cum illa ē de se bonꝰ ¶ Unde videtur ꝙ voluntas non pōt velle sine cā

Anselmus

vnde anselmus de Vitate ca. 72. dicit ꝙ omnis voluntas sicut vult aliquid ita vult propter aliquid et ꝙ omnis voluntas habz cur ⁊c. omnino nāq; nihil volumus nisi sit cur volumꝰ ⁊ dicit ꝙ hoc experimur in nobis ¶ Supponatur tamē gratia disputationis ponatur vnus actus indifferēs libere factus a voluntate ille nec esset bonus nec malus. superueniat ꝓceptum tunc ille actus iam esset bonus ex circunstantia ⁊ fiat argumētum dicit ꝙ tūc ille actus continuatus non esset virtuosus nisi ex dictamine ⁊ electione virtuosa sequētibus ꝓceptum sicut ē generaliter in omnibus actibus virtuosis. ¶ Et ideo solum ē ibi generalis difficultas ꝓius soluta in ꝓxima questione ꝓlogi.
¶ Aliter pōt dici ꝙ licet quelibz pars. b. sit melior a. tamē quia due partes equales. b. non sunt i duplo meliores altera earum eo ꝙ ex circunstantia precise vna bonitas correspondet vni partiꝯ duabus ⁊ ita de alijs partibus ⁊ quia bonitas intrinseca partium diminuūtur secundum partes ꝓportionales equales. b. non sunt in duplo meliores igit non opz si quelibz pars est melior. a. ꝙ igr. b. sit in infinitum melior. a. ¶ Sed contra cum diligo hodie ꝓximum propter deum mereor ⁊ tam cras tantūdē cras ⁊ quotiens equaliter diligo totiens tantū dē mereor ⁊ in duplo plus duabus vicibus ꝙ vna ⁊ ꝙ ꝙs amplius ꝓpter cremētū charitatis ⁊ in omnibus hīs ē precise vna circunstātia finis reddens actum bonum igit similiter erit in ꝓposito. ¶ Respondetur ꝙ non ē simile quia ibi secundum plures vices innouatur intētio ⁊ amor sic agēdi ⁊ tot sunt ibi eque boni amores ⁊ eque bone intentiones ac si eēnt totaliter distincti et quotiens nouiter sic diligo ceteris paribus ꝫ non sic cum diligo vnico actu ꝓximum propter deum ibi non innouatur mirabiliter intētio qua ego amo secundum multitudinē ptium. ¶ Aliter pōt dici ꝙ stante casu. a. ⁊. b. sunt eque virtuosi et eque meritorij actus dum modo procedāt ex eāli charitate ⁊ cetera sint paria quia vnus actus i se nude consideratus non ē magis virtuosus vel meritorius de se intrinsece ꝙ alter tamē aliquos actus dicimus eē de genere bonorum quia secūdū legē currētē eadunt sub ꝓcepto vel ad hoc sūt ordinati vt ꝙ eos homo virtuose se habeat ⁊ mereatur ⁊ solēt fieri ad honorē dei ⁊ ad vtilitatē ꝓximi. Illi vero qui non sunt sic ordinati secundus legē currentē dicuntur indifferētes quia nec lex ordinauit ꝙ fiant nec ꝙ non fiant ⁊ tamen si fiant bona intentione sunt meritorij si vero mala demeritorij. ¶ Ad tertium patet responsio ex dictis ꝙ velle facere. a. ꝓpter deum vel ex ꝓcepto nō est actus indifferēs sed alterius nature ⁊ speciei tam in genere nature ꝙ moris ꝙ est actus ille q̄ precise sortes vellet facere. a. si hoc esset possibile vel admittendo causa disputationis falsum suppositum dicit recte sicut in precedenti responsione ¶ Ad quartum pz per idem. ¶ Ad quintum si intelligatur de maioritate pene secundum extēsionē tunc sic. c. ē pena finita omittere. a. esset venialē ⁊ omittere. b. vel aliquā partē eius esset mortalē: ⁊ tunc concederēt ꝙ pena ꝓ omissione. b. excederet penam debitam ꝓ omissione. a. in infinitum secundum extēsionē vel durationē. ¶ Si autem intelligit secundum intensionez posset forte dici ꝙ ꝓceptū non esset infinitum eo ꝙ sit ꝓcipiens non possit infligere tantam penam. ¶ Sed hec responsio non reddit causam sed ducit ad incōueniēs multiplicare autē incōueniens non ē solue ergo. Aliter dicit ꝙ si sortes omitteret. b. ⁊ qualibz eius partē scienter dilicta ⁊ ꝓpria volitione ꝙ non possit fieri sine infinitis volitionibus distinctis totaliter quarum quelibz esset aliquis determinate magnitudinis tam in entitate ꝙ in malicia vt vbi haberēt vna electio equalens talibꝰ infinitis tunc ex omissione. b. mereнt penam infinitam intensiue sed sic electiue omittere ē impossibile creature indistincte aut nolle. b. ⁊ omnes ptes eius non ē tante malicie nec habebit corrite tantā penam et sic etiam pz solutio ad sextū. Contra tunc si duo haberent ꝓceptū simile respecta

Nota de pnta infinito

b. actus ⁊ vterq; haberet nolitionē implendi ꝓceptū ita ꝙ ad talē nolitionē essent omnino partes. ⁊ alter cuz hoc nolit facere vnam mediatatē b. actus ⁊ velit facere aliam tunc sequitur ex dicta solutione ꝙ secundus esset ꝓior primo falsitas ꝓbatur quia in parte. 29. obedit ⁊ primus i nullo. Respondetur ꝙ si secundus habet primo equalē nolitionē de non implendo ꝓceptum cum primo ⁊ iterum habet secundam nolitionē non iplēdi ꝓceptū totaliter sed partē eius conceditur ꝙ secundus grauius peccat si autē vnica nolitione nollet implere ꝓceptum ⁊ tamē vellet facere ptē ne nolitio sibi imputeē ad tāram penam sicut si illam partem non faceret tunc minus peccaret Aliter dicitur ⁊ credo ꝙ melius ꝙ stante casu q̄ntiargumēti omittēs. b. mereret penam intēsiue infinitam siue qualibz partē aduertēter distincta nolitione omittat siue nō nec distinctio nolitionū aliquid variat in ꝓposito quia tam culpabiliter redditur talis omissio ꝙ vnam nolitionē respicitē totū actū ē ꝑiter qualibz partē eius si respectu cuiuslibz partis noua eliceretur nolitio equalis priori sic etiam tantum peccat scienter nolendo facere. b. nec aliquā eius partē dum vnico actu circa totum. b. considerat ac si circa qualibet partē haberet nouum actum considerandi: item in potestate dei ꝓcipiendi ē sic obligare sortē ad faciendum. b. actum vt ponitur in quinta ratione siue distincte ⁊ aduertēter habeat nolitiones distinctas partium siue non. Item quodlibz peccatum mortale ē dignum puniri pena infinita intēsiue ⁊ extē siue licet deus misericordius agat ꝓmo quodlibz peccatum veniale de se inquantum est dei offesa ē dignum puniri pena infinita intēsiue ⁊ extēsiue licz deus non velit tantum imputare ⁊ igit dicit veniale ꝓpter veniam quam deus facit homini dimittendo penam ⁊ auferēdo culpam quia nullus pōt esse beatus nisi habeat plenam iusticiam sed si deus non deleret culpam venialē homo qui venialiter peccauit nūq; haberet plenam iusticiam igitur in eternum impediretur a beatitudine ⁊ etiam maneret in dei offensa igitur ⁊ rationabiliter in pena. ¶ Itē ꝓ infinitis mundis nō deberet homo minimum peccatum veniale committere igitur ⁊c. ¶ Unde patet ꝙ quodlibz peccatum ē eq fugiēdum quia quodlz ē infinitū ⁊ sūme fugiēdum quia contra deum ⁊ tamē vnum ē grauius alio ⁊ imputatur ad maiorē penam. s. mortale ad eternam veniale ad tēporalē. ¶ Item hō plꝰ dz abhorrē grauiꝰ pctm̄ ꝙ minꝰ graue ⁊ plꝰ se custodire ne incidat i grauius ꝙ in minus graue tamē quodlibz est in infinitum fugiēduz sicut ꝓ nullo bono ymaginabili ē eligendum nec ad ipsum ē aliqualiter accedēdum. nec sequitur deꝰ non potest infligere penam talē igitur ꝓceptum est infinitum quia non ꝓcipitur sub tali pena infligēda sed digna infligi. ¶ Item negatur ꝙ deꝰ nō posset infligere penam infinitam intēsiue sortiuel anime eius ymo hoc posset conseruando substantiam sortis ⁊ viuacitatē intellectus ⁊ sensuum. Itē non esset inconuenies ꝙ deus daret sorti distincte videre qualibz partē ꝓportionalē. b. sine vni cavisione siue distinctus ⁊ ita etiam habere circa qualibz partē distinctam nolitionē. ¶ Et forte anima christi distincte videt qualibet partē ꝓportionalē cuiuslibz continui. nō tamē videt aliquā vltimam cum nulla sit talis Itē tenēdo ꝙ quelibet culpa siue mortalis siue venialis sit intēsiue finita sic ꝙ per qualibet talez homo solum finite diffortiter se habeat vel solum finite a conformitate diuine legis ad quam tenetur recedat ⁊ secūdum hoc ꝓ qualibet solum debeatur pena finita de iure stricto seu de condigno tamē quelibet in infinitum ē fugibilis quia quātūcūq; sit parua nolitio ē licita vel eligibilis etiam ꝓ bono quātūcūq; magno vel magis bono ꝙ culpa ē mala qz eo ipso quo culpa non pōt dari tantum bonum ꝓpter quod ipsa reddatur eligibilis ⁊ licita. ¶ Est tamē actu intēsiori vna fugiēda magis ꝙ alia ⁊ ita quelibet in infinitum ē fugiēda eo ꝙ in infinitum ē cauēda quelibz dei offensa qui in infinitū est diligendus licet cum actu finito ¶ Item stante ymaginatione predicta adhuc mortale peccatum puniturꝛ extēsiue infinite quia decedēs i ipso vult quādiu ē in se peccare ⁊ ideo quando non ē in se scz post mortē non dimittit sibi peccatum igitur perpetue manebit in culpa igitur etiam ⁊ in pena secus ē de venali ꝙ non tollit charitatē qua homo quantum pōt conatur ad non peccandum et quotiens etiam recordatur de peccato venali dolet etiam hīs voluntatē cauēdi omne peccatū et ideo quando ex infirmitate peccat venale remissibile ē tam quo ad culpam ꝙ quo ad penam ¶ Secundum dubium tunc voluntas posset libere peccare sine causa mouēte ⁊ tunc peccaret peccato infinito secundum intentionē malicie quod est impossibile consequentia ꝓbat quia occidit sortes patrē suum siue cā mouente ⁊ plato suum ꝓpter bonum publicum vel aliud intellectuū ¶ Tunc si sortes cōmittēt illum actum ꝓpter finē in duplo minus bonum ꝙ plato in duplo grauius peccaret platone ⁊ si ꝓpter fratrē in quadruplo minus bonum in quadruplo grauius peccaret ⁊ sic in infinitum igitur si facit talē actum sine causa in infinitum grauius peccat ꝙ plato et per consequēs peccat peccato malicie infinite. ¶ Et ꝓ hoc idē medium aliter versum pōt ꝓbari ꝙ plato ꝙ nec peccet interficiēdo patrē suum sine dispēsatione legis vel dei cuius falsitas patet ꝓ scripturam ⁊ phiam consequētia ꝓbatur quia plato committēs actum malum ꝓpter bonum finē in aliquo excusat igit ꝓpter finē i duplo meliorē in duplo magis excusat igit ꝓpter aliquē finē totaliter excusat. ¶ Respondet ꝙ voluntas nullum actum principiat libere sine iudicio aliquo vel saltē sine apphēsione compositua vl diuisiua causam aliquam repsētante vl offerē te sine assēsu vl cum assēsu ꝙ tale quid sit verum bonum delectabile vl vtile. ⁊ hoc docet experiētia sicut supra allegatum est per anselmum ⁊ hoc credo verum. ¶ Sed illud non solum difficultatē quia loco non cause de q̄ dictū est in argumēto accipiatur causa pessima nō attenuans sed aggrauans culpam. et deducatur argumentum vt ꝓx. ¶ Sed hic dicitur ꝙ sic peccans ex mala causa verbi gratia occidens hoiez vt capiat eius bona peccat duobus peccatis et ideo grauius peccat ꝙ p̄cise peccans altero eorum cum homicidium solū esset grauius peccatum in spē homicidij precise quando fieret ex sola malicia sine motiuo ꝙ non vel allectiuo si hoc esset possibile ꝙ quando fierꝫ ex sola malicia sine motiuo vl allectiuo si hoc esꝫ

Nota

scꝫ dubiū.

possibile q̄ quando fieret ex odio vl̄ quauis alia causa concepta per vīa iudicii compositi necessitate ymo nec odium esset causa sed illud ex quo oritur ipsum et ita habet causam attenuantem ⁊ per consequens non ita grauiter peccaret sicut ille qui ex pura malicia sine causa mouente vel aliciēte hoc facerꝫ ¶Similiter iterficiēs xp̄ianos motus ex hoc quod credit fidem esse errorem arbitrans in hoc obsequium se prestare deo videt aliquibus q̄ propter duo peccata. s. homicidium et errorem grauius peccat q̄ qui precise interficeret eos nulla ex causa si hoc esset possibile tamen peccatum interfectionis non est precise ⁊ eo ita malum sicut in alio quia iste error licet malꝰ videtur attenuare homicidium. Juxta illud apostoli misericordiam consecutus sum qm̄ ignorās feci. ¶Et ita homicidium cum causa mala licet sit maioꝛi pena dignuꝫ q̄ si fieret ex pura malicia tamen est excusabile eo q̄ ibi est aliquid qō attenuet vel iuuet ad impetrandā misericordiam. Sed si omnia ista essent vera nō euitarent formas tactas in argumēto quod deduci potest sicut prius etiam in terminis dicte solutionis nec est verisimile q̄ culpa excuset culpam. ¶Ideo aliter respondetur negando q̄ sortes committens actū propter finem in duplo minus bonus siue propter quā plato omittat eūdē in duplo grauius peccet quia non oportet q̄ finis in duplo melioꝛ in duplo plus excuset quia tunc aliquis finis totaliter excusaret peccatum scienter factum contra dei preceptum tamen si preceptum datum et alie circunstantie opposite motiue ad oppositam partem duplarentur sicut ex alia parte duplatur sola circunstantia excusatiua tunc argumentum haberꝫ coloꝛem quia minueretur culpa secunduꝫ partes eiusdē quantitatis nunc autem quia non sic ē minuitur secundum partes eiusdem proportionis q̄ non sunt numeri ad numerum qualis est proportio coste ad dyametrū in quadrato ¶Sciēdum tn̄ q̄ hoc parum est ad factū de proportione irrationali sed sufficit q̄ nō tota malicia vel diminutio malicie est ex fine sed etiam ex modo agendi propter finē et ex alīs circunstantiis vnde pro declaratione istius suppono cum auē pethe. q̄ si. a. grue descenderet in vacuo ipsum moueretur ī certo tempoꝛe per vacuum secundum vīrtutem suā et idem graue per mediū plenū equalis magnitudinis moueretur in certo tempoꝛe maioꝛi et iterū ī medio subtiliori in duplo moueretur ī tēpoꝛe minoꝛi q̄ in grossioꝛi non tamen in duplo minoꝛi tempoꝛe et ita si in infinitum subtiliabitur mediū non deueniet ad equalem velocitatē motus in vacuo et iuxta istum modum soluitur primum ar. ¶Tertium dubium tunc idem ab eadē voluntate posset simul odiri et diligi et simul posset fieri persecutio et fuga eiusdē consequētia tenet quia idem potest apparere secundum vnā cōditionē bonum et scōm aliam malum conceditur consequens quia iudei odiuerūt xp̄m iuxta illud p̄s odio habuerunt me gratis et dilexerunt ipsū quia dilexerunt deum cui arbitrabantur se prestare obsequium. ¶Quartum dubium tunc volūtas libere posset se conformare rationi recte et quia illa dictat q̄ deus est diligendus q̄ quanto aliq̄d est melius tanto ceteris paribus est magis diligendus sequitur q̄ voluntas posset diligere deū infinite quod est impossibile cum sit virtus finita Respondetur q̄ voluntas solum finite quantū ad intensionē actus potest diligere deum ymo q̄ñ q̄ licite diligit creaturā in spē dilectionis sibi cōpetenter intensius q̄ deum tamen infinite tenet voluntas diligere deum apc̄tiue quia omnib⁹ ceteris infinite debet preponere deum in amādo vnde anselmus li. 1. ¶Cur deus homo cap. 14. si necesse esset aut totum mundū aut quicquid de⁹ non est perire aut in nihilū redigere aut aliquod peccatū facere contra dei volūtatem citius p̄eligere debent. primū q̄ secūdū. Item anselmus li. 2. ¶Cur deus homo capitu. 14. dicit pro infinitis mundis saluandis nō debet homo leuissimū peccatum facere contra dei voluntatē. ¶Quintum dubium ponatur q̄ sortes libere ab aliquo instanti continet dilectionem charitatiuā erga deum vl̄ proximum et q̄ deus augmentet in eo consequēter charitatem vsq̄ ad instans mortis ita q̄ si viuereti illo instanti haberet charitatem vt quattuoꝛ et sit plato qui in vita sua habuerit tantam charitatem sed impeditus per furiam vel aliam passionem non meruit sue charitatis augmentū et moꝛiantur ambo in eodē instanti tunc semper in vita semper plato fuit magis charus deo q̄ sortes et cum equaliter premiantur quod videt inconueniens quia secundum leges statutas ille q̄ est magis charus deo in vita ista magis premiabitur in futura. Respondetur concedo conclusionē scilicet q̄ ambo equaliter premiabunt et ad hoc sufficit q̄ sortes ītermino vite fuerit ita carus deo sicut plato. ¶Sed dicis q̄ tunc alter eoꝝ in moꝛte sua esset magis charus deo q̄ antea dū vixit ⁊ cum tunc nō meretur esse charioꝛ concedenda est conclusio quia vsq̄ tunc meruit eē ita carus ⁊ante non meruerat esse ita charꝰ. ¶Sextum dubium deus est causa totalis volitionis igitur ⁊c. Antecedens probatur per descriptionem cause totalis posita omnī volitione dicitur q̄ velit mediligere sequitur q̄ diligam si autē nolit non diligā igr. ⁊c Respondetur q̄ illa nō est descriptio totalis cause nisi addatur cum alio circūscripto ī ratiōe cause ita q̄ illud est cā totalis quo posito oīb⁹ alīs in ratione cause circūscriptis ponitur effectus et ideo si deus circūscripta voluntate et omnibus alīs in ratione cause concurrentibus saltem actiue causaret dilectionē sortis vel combustionem ignis tunc esset causa totalis nunc autem vtrobiq̄ concurrit actiue aliud agens particulare. ¶Septimum dubium tunc possem tantum diligere deum q̄ vellem sibi dare gloriam infinitam si possem et si ipse non haberet illam tunc sequitur q̄ deus teneretur mihi dare tantam gloriaꝫ quā tam possꝫ Probatur consequentia quia si de facto darem sibi tantam gloriam teneretur ex gratitudine tantam mihi dare quantā posset cū igit voluntas reputetur imperfectio vbi ex impotentia deficit executio eo q̄ actus exteroꝝ vel paruꝫ vel nihil addit super bonitatem actus interioris quo ad rationem meritī sequitur propositum. ¶Respondetur q̄ de facto tanta beneficia habemus a deo q̄ de iure naturali sua immensa bonitas. a qua hec beneficia procedūt posset a quoꝫ nostrum exigere tantū amoꝛem q̄tus exp̄mitur in argumento sed de sua speciali gratia in hoc p̄cit nostre infirmitati. ¶Et ideo habenti tantum

Anselmus

Quintum dubium.

Septimum dubium

Sextum dubium.

Tertiū dubium.

Quartum dubium.

amoꝛem nihil vltra beneficia iam collata tenere tur nisi hoc de sue gratiosissime liberalitatis influentia prouenireꝫ ¶Contra saltem si haberet tantum amoꝛem ad deū ⁊ ad hoc sibi non teneret tūc ipse teneretur mihi igitur si diligerem proximuꝫ meum vel angeluꝫ aliquem ita pfecte q̄ si ipse nō esset et ego possem causare ipsum ⁊ si peccaret redimerem eum et beatificarem tunc cum ad talem amoꝛem sibi nō tenear ⁊ voluntas reputetur pro facto ipse tantum teneretur mihi quantum sicut si hoc fecissem. falsitas probatur quia tūc licite posset me causatū diligere vl̄ quasi ex tali causa quā tum teneoꝛ deum diligere ex hoc q̄ me creauit et beatificauit cōsequens est cōtra sanctos. vnde anselmus in meditationibus vīe quia fecisti me deo amoꝛe tuo me ipsū totum ⁊c. ⁊ iterum pro redemptione mea ⁊c. ⁊ item me ipsum ⁊ plus q̄ me ipsum pro deo promisso in beatitudinem obiectiua. ¶Et similiter beatus bernard⁹ de diligendo deo si me totū debeo pro me facto quid addā tam pro refacto in primo opere me mihi dedit in secundo me sibi reddidit datus igitur et redditus me pro me debeo et bis debeo dicendum q̄ adhuc de⁹ mihi non teneretur nisi ex sua gratia quia non teneretur acceptare illam affectionem meam. ¶Unde posito per impossibile q̄ a me ipso vel aliunde esset et a deo in nullo dependerem adhuc deus infinite mihi esset amabilis et omnibus diligibilibus diligibilioꝛ propter hoc q̄ ipse est in se infinite bonus et sue bonitatis in alia a se diffusiuus ⁊ igitur si nunq̄ diffunderet eam alīs adhuc nō minus esset diligibilis. diligere autem eum precise propter beneficia amoꝛ est potius mercenarii q̄ amici. ¶Ex hoc patet vlterius q̄ in illo casu posito de proximo proximus si esset iuris sui et non alterius deberet se totum mihi tanq̄ amico et benefactoꝛi sed nō tanq̄ summe amabili. ¶Et ideo deberet me diligere tamen incomparabiliter teneretur mihi minus q̄ deo qui creauit eum nullo ad hoc mouente nisi sua bonitate ego autem non sic fecissem nisi aliquo mouente ad hoc et etiam deus dedit pro me bonum infinitum redimendo me et dabit bonum infinitum beatificando creatura autem non posset dare nisi q̄ posset dare nec plus velle efficaciter ⁊ absolute conditionaliter aut velle est longe minus diligibile. ¶Item posset dici q̄ antecedens illius conditionalis scilicet q̄ aliunde non teneretur est impossibile et similiter me creare angelum ⁊c. absq̄ eo q̄ hoc sit mihi collatum a deo est impossibile igitur non est mihi mirum quodlibet inde sequi sed ad hoc q̄ vellem creare angelum si deo placeret mihi dare hoc posse sufficit satis remissa dilectio nec ex hoc de iure stricto mihi quicq̄ teneretur angel⁹. sed deo q̄tuis tam ex dei dispositione inter amantes homines sit gratitudo reddamatiōis ordinata. ¶Octauum dubium tunc deus inequaliter merentes nō posset iuste premiare secundum plus et minus falsitas probatur posito q̄ plato plus mereatur q̄ sortes tunc vteroq̄ premiabitur premio infinito secundum durationem accipio tunc premium plato nis quod debet esse intensius durans per annum de illo gaudere debet plato in aliquo gradu et licet sortes de suo premio non tantum debeat gaudere pro vno anno tamen de hoc q̄ durabit q̄ plures annos scilicet per centum tantum habet gaudere. Et quia in multitudine infinita annoꝝ nō est pluries vnus annus q̄ in multitudine infinita centenarioꝝ centum anni sequitur q̄ per equalitatem tantum gaudebit et premiabitur sortes sicut plato. ¶Respondetur q̄ licet tales equaliter debeant premiari secundum durationem non tamen secundum equalē gradum premij nec oportet q̄ alī quis eoꝝ intensius gaudeat de durationē sui premij per annum q̄ per centum sed sufficit gaudium alicuius certi gradꝰ de premio habendo per totam durationem infinitam. ¶Sed si fiat argumentum de gaudio rationabiliter habēdo tunc quia tantum mihi placeret forte habere minus gaudium per maius tempus sicut maius per minus tempus facta debita coꝛrespondentia secundum hoc videtur rationabile quod assumitur ¶Et tunc vltra dicitur q̄ in infinita durationē futura non totiens sunt centum anni quotiēs vnus et in multitudine infinita annoꝝ sunt plures anni q̄ in multitudine infinita centenarioꝝ sint centenarij. ⁊ q̄ in vna multitudine infinita sūt plures anni q̄ in alia/ si tamen totiens et quotiens accipiantur proprie tunc non reperiuntur nisi in multitudine finita et tunc totiens essent ibi centum quotiens vnus vnde etiam conceditur q̄ in continuo sunt plures partes q̄ in eius medietate licet vtrobiq̄ sit infinita multitudo. ¶Et hec est sententia lyconiensis super librum posterioꝝ quia in multitudinibus infinitis est inuenire maioꝛem et minoꝛem ymo et quasi omnes proportiones numerales scilicet duplum quadruplū et sic in infinitum. ¶Nonum dubium si voluntas agit libere igit potest efficaci⁹ ⁊ velociꝰ agere et sic in infinitū. ¶Et si nulla sit resistētia potest agere subito in primo instanti quo agit ponatur igitur q̄ ita sit ⁊ ex tunc intendat actum suum donec acquirat per successiuam augmentationem tantum quantum produxit in primo instāti/ quia igit in primo instanti in isto casu non potest post ymo in instans equale producere illi nisi in tēpoꝛe quod producebatur in primo instanti igitur in infinitū efficaciꝰ aget vel intendet agere in primo istāti q̄ post cum eadem sit proportio ī velocitate vel efficatia actionum que est mensurarum. ¶Respondetur q̄ lz in ptāte voluntatis sit actum suspēdere vel cōtinuare nō tn̄ est in ptāte eiꝰ sic libere cōtinue intēdere actū suū nisi alia causa cōcurrēte scꝫ quia vel perfectꝰ cognoscit vel q̄ obiectū apparet melius. ¶Exemplum sol quādo nubes sūt multum spisse illuminat medium in aliquo gradu in primo instanti si aūt continue nubes rarefiant continue intendit lumen ⁊ eque faciliter. tūc producit lumen perfectius sicut primo imperfectius ymo totum lumen quod causat in fine causaret in principio si omnia vniformiter se habuissent ita credo esse in proposito de voluntate intēdente actum suum nisi q̄ libere pōt cessare sol autem non. ¶Unde in casu argumenti efficaciꝰ ageret voluntas primo posito in principio quia factū in instanti in quolibet instanti temporis posterioris cōseruaret ⁊ continue plus adderet/ conseruare vero tāte virtutis est sicut primo producere ceteris paribus dato etiam q̄ voluntas nullo alio cōcurrente et aliter se habente. posset de se actum intē

9. dubium.

Dubium.

dere. et remittere sicut deus potest quod tamen dicendum esse non credo dicendum esset communiter q illam medietatem totius actus quā successiue apposuit illi q in principio causabatur subito poterat a principio concausasse ita faciliter sicut presentia solis in quolibet instanti temporis sequentis potuit simul produxisse quod de facto successiue produxit cuius oppositum sumit argumentum. ¶ Et tunc etiam sequitur vltra q in infinitū expeditius et citius posset agere q̄ agit quādo successiue agit si sibi placeret nec ex hoc arguit tur infinitas in vigore q̄ effectus fact⁹ est in nulla resistentia et licet in infinitum citius ageret effectum in instanti q̄ postea equalem in tempore tamen postea stante casu argumenti efficati⁹ ageret vt dictum est in prima solutione q̄ plus placet ade. ¶ Decimū dubium tunc voluntas posset libere mereri continue per aliquod tempus et per cō

10. dubiū. sequens deus posset correspondēter charitatem augere. falsitas probatur quia talis charitas nō esset increata vt patet de senec creata quia tunc fieret subito etiā talis videtur dependere ab alia igitur non precise causatur a deo ꝛc. Respōdetur q talis charitas est creata successiue vel in instāti sicut deo placet. ¶ Nec dependet ab anima effectiue licet forte subiective. ¶ Undecimum dubiū tunc vnus posset libere plus peccare mortaliter

11. dubium alio falsitas probatur quia quilibet peccās mortaliter peccat infinite quia peccās venialiter meretur certam penam et peccans mortaliter meretur plus in infinitum de pena igitur plus peccat in infinitum consequentia tenet quia aliter deus puniret vltra condignū q̄ est contra sanctos. ¶ Respondetur q̄ peccans mortaliter peccat infinite obiectiue scilicet ratione infiniti obiecti a quo se auertit preceptum parumpendēdo quod non deberet etiam pro infinitis mundis secundus anselmū 2. capi. ¶ Cur deus homo capi. 19. et ita preponit illud quod in infinitum minus bonum est bono in finito tamen talis non peccat infinite ratione infinitatis actus secundum intentionē ꝛ ideo in hoc possunt esse gradus secundum plus et minus dices forte q eadem ratione peccatum veniale eēt infinite puniendum quia esset contra bonum infinitum. ¶ Respondetur q non sequitur quia in peccato veniali nullus auertit se a deo sed vel magis tepide adheret deo vel minus excessiue adheret alteri tenendo se tamen semper ad deum infle xibiliter nec pro quacunq̄ re mundi volendo ab illo diuerti vel ipsum grauiter offendere. ¶ Duo decimum dubium. Cum virtus sit circa difficile

12. dubius. secundo ethicorus igitur magis virtuosum est vicere magis difficile ꝛ quia data difficultate volū tas potest vincere duplam quadruplam et sic in finitum igitur erit infinita in vigore. ¶ Et si aliqua difficultas tanta dabitur que voluntatē vincit tunc quo ad hoc necessitatur et non agit libere actum suum quod est contra conclusionem principalem huius questionis. Preterea quanto passio vel tentatio est fortior tāto magis retrahit voluntatem a bono et tanto difficilius voluntas resistit duplicando igitur et quadruplicando et sic in infinitum fortitudinem passionis voluntas resistere non valebit igitur etiam nec libere elicere actum suum poterit circa illam. ¶ Confirmātur ambo argumenta quia ad galath. quinto dicitur q caro concupiscit aduersus spiritum. et tertio de anima appetitus sunt contrarij sed vbi est contrarietas ꝛ resistentia ibi est certa proportio contrariorum seu potentie et resistentie igitur vnum eorum potest tantum augeri q̄ simpliciter vincet alius. Item dicitur septimo ethicorum q̄ incontinens vincitur a passionibus. Item volūtas eque faciliter et eque libere eliciat actus suos circa omnia obiecta ita q̄ vinci non poterit. tunc eque facile esset hominem velle subire martirium sicut velle leuare festucam quod non apparet. Item si eque faciliter elicere valeat actus suos circa materiam difficilem et circa facilem tunc auferetur omnis maioritas meriti. Unde chrisostomus dicit q̄ obseruatio preceptorum facilis est sed consiliorum difficilis sed magne remunerationis.

Item secundo ethicorum capitulo secundo ꝛ etiam tertio phisicorum in fine vult aristoteles q nihil difficilius est q̄ a delectationibus abstinere. ¶ Respondeo q magis virtuosum est vincere fortius motiuum ad oppositum actus virtuosi / sed hoc vlterius diuersimode sustineri potest modus vnus concedit voluntatem esse infinitam licet nō sit deus et iste non placet mihi. ¶ Item nec ille placet mihi qui ponit voluntatem esse infinite actiuitatis seu vigoris in agendo sed finite perfectionis in agendo quia licet aliqua entitas perfectior alia in essendo, quandoq̄ minus sit actiua tamen quodlibet tantum habet de entitate quantū habet de accidente/nam agere presupponit esse ꝛ perfectum agere perfectum esse. ¶ Igitur potest quis aliter ymaginari de hoc vno modo q̄ ista difficultas sit solum respectu appetitus sensitiui et quandoq̄ tantum crescit difficultas aggredi tristia et respuendi delectabilia secundum appetitum sensitiuum quod impossibile foret appetitui sensitiuo vel homini secundum talem appetitum vincere nisi admiraretur. ¶ Adiutorium autem ē duplex vnum habitus acquisiti etiam appetitui sensitiuo ex bona assuefactione ꝛ disciplina q̄ sūt moderamē taliū passionū sicut pr̄ i pueris ymo ꝛ i canib⁹ ꝛ alūs bestijs plurib⁹. ¶ Scōm adiutoriū est volūtas libera hūs ministeriū rōis dictātis dd fugiēdū ꝛ dd psequendū l̄z appetit⁹ sensitiuus. i. ipamet i hoib⁹ scōm appetitiones sensuales inclinēt ad vnā partē tū totū hoiem facit i cōtrarium ferre. ꝛ hoc ē q̄ 9 tertio de aia vincit aliqū ꝛ mouet seipm sicut spera sperā ꝛ appetit⁹ appetitum sicut etiā. 7. ethicoꝝ 9 de continente qui nō sequitur passiones sed etiaz rationē. ¶ Tota igit̄ difficultas i hmōi sensu hūc modū ponendi attēditur penes appetitū sensitiuū ꝛ nō penes itellectum q̄ i nullo difficultat̄ quin valeat liberrime velle oppositū ꝛ ita libē. durissimū subire martyrium sicut qlīcūq̄ aliō q̄tūcūq̄ leue. ¶ Et hec erat rōsio magistri richardi cāpsale. Et l̄z reputē hāc viā pulchrā ꝛ mihi verisimilē q̄ ad hoc q̄ volūtas p nullā difficultatē necessitari pōt. Jō etiā augu. de li. ar. ca. 5. dicit q̄ met⁹ mortis q̄ cadere pōt i cōstātē virū nō pōt necessitare hoiem ad mentiendum ꝛ si in primo casu mentiretur puniendus esset pro mē dacio etiam secundum Anselmum semper habet aīa aliquod liberū ar. vnde seruare possit iusticiam/tamen difficile est videre quin tantum possit

augeri difficultas q̄ voluntas necessitetur quod tamen non concedimus sed ponimus oppositum scilicet q̄ nulla difficultate obstāte ipsa libere potest conformiter velle diuinis preceptis concedo etiam aliud dictum eiusdem vie scilicet q̄ quantumcunq̄ homo velit libere tamen difficile est sustinere tristia secundum sensus vel abstinere a magnis delectationibus sensus licet velle abstinere sit virtuoso facillimus ymo delectabile nec mirū si habitudo potentie ad ipsum velle et posse velle facilior sit q̄ posse sustinere sepe enim efficaciter volumus in nobis impossibilia et igitur non sunt ad volendum difficilia sed ad sustinendum vel si hoc sit difficile velle hoc est per aliam viā seu alium modum scilicet per volitionem retentam inclinantem formaliter ad contrarium vt qui nimium diligit seipsum valde fugit corruptiua sui, et tamen cum tali volitione absoluta ad semetipsus ex dei amore vel iusticie possibile erit ꝛ velle sustinere tristia et delectationes indebitas fugere tamen semper remouet difficultas sustinēdi de hoc rich. super illud omne caput languidum dicit q̄ in nobis post lapsum primi hominis cogitatiōes cogitationibus cōtradicunt affectiones affectionibus resistunt et surgit gens contra gentem et regnum aduersus regnū et insurgunt sepe boni motus contra malos et mali cōtra bonos ꝛ q̄ magis est malt contra malos et diuiduntur cōtra semetipsos ymo q̄ his omnibus miserabilius est boni surgunt contra bonos/quis etiam nesciat q̄ grauis sepe contentio fiat inter auarticiam et gulam non dico de talēto sed de solo nūmo dicitur q̄ vna vult expendi alia precipit reseruari. Item aliud sepe loquitur iusticia aliud misericordia. et q̄ dicitur ab vna contra dicitur ab alia hec ille p istuz modum potest voluntas habens vnam volitionē per istam difficultari respectu alterius igitur est motus alius a priori. ¶ Sed quomodo mereē volendo cum hoc sit ita facile. Respondetur q̄ ipsa eadem natura realiter cui ista volitio est ita faciliter ad causandum est cui ipsa penalitas volita difficillima est ad sustinendum et ideo meretur non propter difficultatem volitionis sed tollerande penalitatis quam libere potest vitare. ¶ Sed adhuc stat difficultas quia non solum passiones ire vel timoris vel voluptatum ꝛc. penales sunt sensualitati sed etiam faciunt difficultatem voluntati secundum apostolum ad ro. 7. de lege membrorum ꝛc. et quandoq̄ difficile est voluntatem eas reprimere quod tamen potest licet cū difficile ad horam et tante posset esse q̄ esset sibi illas reprimere impossibile licet non necessitetur ad conformandum se illis inclinationibus diformibus rationi recte quia adhuc facillime potest se tenere i actibus suis liberis licet passiones nō posset omnino tollere. ¶ Tertius modus esset iuxta secundam conclusionem principalem q̄ sicut vna volitio quandoq̄ necessitat ad aliam habitis alijs requisitis ita quandoq̄ vna notabiliter inclinat ad aliam intantum q̄ stante volitione preuia inclinate suspenditur alia ad cuius contrarium inclinat prima et quandoq̄ vna impedit aliam. quandoq̄ remittit et quandoq̄ impossibilitat ad eam sicut habēs amicū inclinat ad velle sibi, pspera ꝛc. sic ꝛ canis quandoq̄ simul appetit cibum ꝛ inclinatur ad panem sibi porrectum tamen et ex alia parte i

Contra via

clinatur ad fugam timens ictum sic et in voluntate inueniuntur inclinationes seu appetitus contrarij vt patet per anselm. in libro de casu diab. ca. 13. 15. ꝛ. 16. vbi dicit q̄ homo secundum voluntatem habet affectiones commodi et iusti inclinati uas in contrarias partes et in illo casu diffinitur voluntas per semetipsam quādo ex vna parte vel let commodum vel honores et ex alia parte vult talia respuere propter deū. ¶ Quarta via q̄ passio sensitiua vel obiectum delectabile seu triste secundum sensum vel tēptato et sic de alijs facit voluntati difficultatem etiam ne ita faciliter sicut sine ea eliciat actum volitiuum et maior maiorez sed non in duplo maior in duplo maiorem ꝛ ita nō poterit deueniri ad aliquam tentationem finitaz que vincere valeat voluntatē. ¶ Ex predictis patet ad formam argumenti secundum primam viā assumitur falsum scilicet q̄ voluntas cum difficultate vincat passiones quia secundum illam viam nulla difficultas sit in voluntate in eo q̄ volūtas sed in appetitu sensitiuo vel in eo q̄ sensualitas ē ¶ Secūdum viam scōam dicēdum est q̄ voluntas non potest difficultari ad eliciendum actus suos sed bene difficultas est in tollerādo vel respuēdo passiones. ¶ Sed secūdum viam tertiam licet voluntas non posset difficultari ab alio tamen seipsam difficultat volēdo simul absolute vel cōditionaliter aliqua que vix compatiuntur se. ¶ Secūdum viam quartam dicitur q̄ licet tanta passio tātum difficultet voluntatem nō tamen dupla i duplo. ¶ Et licet hec responsio sit magis cauta q̄ vera tamen tuuatur per experientiam quia licet incarcerari per vnum diem sit odiosum et verecundum tamen incarcerari duob⁹ diebus ꝛ sic proportionaliē nō est in duplo ꝛ sic proportionaliter tristi us ac verecūdi⁹. ¶ Contra vltimum modum licet duplum non in duplo plus difficultet tamē tātuz poterit addi q̄ in duplo plus difficultabit et tantū q̄ in quadruplo et sic in infinitū igit̄ non soluit. ¶ Dicit q̄ voluntas virtuose resistendo vni facili us potest resistere secundo ꝛ ita potest crescere facilitas ex parte voluntatis sicut ex parte obiecti delectatio vl tristius. ¶ Contra si stante prima dispositiōe volūtatis imediate occurreret obiectū magis triste vel delectabile plus eam difficultaret q̄ si occurreret obiectū min⁹ tale ꝛ tunc deducitur argumētū vt pri⁹. ¶ Contra rōsionē trīū viarum quam tu eligis arguit Anselm⁹ de conceptu virginali dicit ca. 1. nihil est pena alicui nisi q̄ est eius voluntatē igitur nō est in potestate voluntatis nō odire penā dū infligitur igitur quo ad hoc nō volūtas diuina ꝛc. Dicetur sicut cōiter ꝛ bene q̄ pena ē contra naturalem inclinationē volūtatis vel contra voluntatem quo ad affectionē cōmodi nō tamē quo ad affectionē iusticie qz vt sic volūtas prehabita deliberatiōe semper est plene dña nec respectu hui⁹ acceptatiōis habende difficultat nisi modo p̄dicto. ¶ Contra concessuz ē primus q̄ voluntas ita potest affici affectiōe naturali ad aliquid q̄ aliqn voluntati est difficile tollere affectiones sensualiter mouentes ipsam voluntatem ꝛ aliquando impossibile ꝛ nō est in ptāte volūtatis talē naturalē volitionē nō habere vt tollere ponat igit̄ q̄ aliqs habeat affectionem hmōi ita intensam sicut posset habere aliquod obiectū delectabile vel tūc voluntas per suam libertatē

Quarta via.

Cōtra rōsionē argē

potest in contrarium secundum affectionem iusti
cie ita faciliter sicut si non afficeretur vel non si
non tunc difficultatur et stabit argumentum pri
us factum scilicet q tandem poterit vinci si
eque faciliter tunc non haberet necesse fuge
re occasionem mali. ¶Secundo tunc nulla as
suefactio ad malum ipediret vel difficultaret vo
luntatem ad volendū quod bonū ē scōz dictamē
rationis falsitas ꝓbatur. 2. ethi. vbi ꝺr si aliquis
non ignorans ex ꝙbus erit iniust⁹ volens vtiꝫ in
iustus erit non si velit iniust⁹ existiens requiescit
z erit iust⁹ sicut libere proficit homo lapidē z ta
men nō est in ptāte eius projectā resumere. ¶Si
militer gregoꝛi⁹ super illud arboꝛem fixi dicit q
culpa grauis i cōsuetudinē ducta ita obligat mē
tem q nequaq̄ assurgere possit ad rectitudinē co
natur z labitur q2 vbi sponte diu perstitit ibi z cū
voluerit coacta cadit. ¶Item ysiꝺoꝛ⁹ de sūmo bo
no cogitatio ꝓuia delectationē parit delectatio
consensum/cōsensus actionem/actio consuetudi
nem/consuetudo necessitatem. ¶Tertio discipu
lus anselꝫ de li. ar. ca. 6. dicit quādā esse impoten
tiam in voluntate quam omnes experimur cum
violentia tentationis superamur z post fateri me
oportet nos aliquādo premi tētatiōibus vt sine
difficultate nō valeam⁹ nolle q suggerēt. Et rīn
det magister q hec vis tentationis non eam auer
tit a rectitudine si ipsa non vult q suggerit ten
tatio quꝫ ꝓpter inquit dubitare non debes hanc
impotentiam seruandi rectitudinem quam dicit
in nostra voluntate esse cum tentationib⁹ consen
timus non esse cum impossibilitate sed ex difficul
tate hec autem difficultas permittit voluntatem
libertatis impugnare nāq; potest inuitam expu
gnare nequaq̄ inuitam. ¶Et iterū in fine capituli
concedit discipulus q voluntas non potest tenere
suam rectitudinem sine difficultate hoc autem vt
dicit non aufert voluntati potestatem perseuerā
di in rectitudine. ¶Ex quib⁹ videtur q voluntas
respectu affectionis iusticie etiaꝫ patitur difficul
tatem. ¶Quarto probatur ratione omne mouēs
quod inuenit in passo resistentiā impediētē a velo
citate vel ab efficacia agendi hoc difficultatur i
mouendo sed sic voluntas impeditur ab appetitu
sensitiuo et naturali affectione cōmodi etiā respe
ctu volitionū sequētiū rationis igit̄ difficultatur
non solum in reprimēdo motus sensatiōis sed etiā
in eliciēdo actus deliberationis quos nō ita i
tense nec ita celeriter valet causare stante appe
titu sensitiuo inclinante ad contrarium sicut sine
illo. Item tunc stabit prima forma. s. q tam gra
ues passiones possent insurgere q totaliter volū
tatem impedirent. ¶Quero quare dicas vol un
tatem difficultari in reprimendo motus sensatio
nis aut quia nō potest subito eos tollere z ex hoc
sequitur propositum q actum summū tunc nō po
terit habere stante passione inclinante in cōtrari
um per quam impeditur ab intētione actus volē
di z per consequens sicut remittetur vel reprime
tur appetitio sensualis vel passio ita succedet z
non simul intēdetur volitio quare sequitur volū
tatem difficultari respectu talis actus vel hoc di
cetur quia maioꝛ et grauioꝛ passio requirit maiꝰ
tempus pro repressione q̄ minoꝛ z si hoc igitur in
tensioꝛ actus volēdi requirit maius tempꝰ ꝓ sui au
gmentatione in presentia appetitus i contrarium
z hoc est difficultari igitur euasio nulla. ¶Adpri
mum rñdet z bene vnus doctoꝛ in disputatione hy
bernicus q quātūcūq; crescat passio illata ab ob
tecto delectabili vel tristabili secūdum sensuꝫ dū
modo plene stet iudiciuꝫ rationis adhuc eque fa
ciliter poterit voluntas nolle seu nō velle consen
tire illi motioni passionis siue sit magna siue par
ua licet forte per actus. s. ꝓpter alium actuꝫ nō
ita intense voluntas eliciat suum actū posset ta
men passio tristicie vel delectationis tm̄ procede
re q ratio absoꝛberetur z per consequens tunc vo
luntas non posset libere in actus suos rōnales re
quirentes deliberationem vel iudicium rationis
probauit per augu. de ciuitate dei in quodam lo
co. ¶Et subdit adam et hic habeo tantum virum
mecum q actus liberi ꝓsupponunt compositio
nem et diuisionem vel iudicium quod non recoꝛ
doꝛ me ab alijs audiuisse illud etiam quod ratio
potest absoꝛberi patet in ebꝛijs dormientibus fu
riosis et pueris ꝛc. ¶Et ideo oportet bona hoꝛa
refrenare passiones ne nimis procedant et absoꝛ
beant iudiciū rationis q2 si passiones sensuales
sinat mēs sualescere p negligentiā volūtatis sibi
imputak ad pctm̄ isto mō forte loquit apostolus
prime cozinthi. 10. fidelis deꝰ q̄ non patiet vos tē
tari ꝛc. etiā bñ credo q multi martires sine metu
mortis siue p vehemētiā pene ꝓdiderūt vsū ratio
nis. ¶Ad pmū dicit q stante pleno iudicio rōnis Ad. 1. arg
volūtas ita faciliꝫ pōt vincere magnā passionē; si mētum.
cut paruā. sec⁹ ē si rō absoꝛbeak q2 intellect⁹ i hoie
vtik misterio virtū sensitiuaꝝ ꝙbus destructis vel
simpliciter ipeditis i suis opatiōib⁹ intellect⁹ defi
cit i iudicio z aliꝭ opatiōib⁹ suis qñq; ad tēp⁹ z
donec cessant ipedimēta qñq; irrecuperabilit̄ qñ
q; irrecuperabilis ē, impeditio i virib⁹ sensitiuis
qñq; etiā iudicū rōnis deficit partialit̄ vel tota
liter ex auersiōe qñq;. s. ꝓpter malitiā volūtatis
tantū figit̄ intellect⁹ i bono apparēte vel delecta
bili q̄ etiā nō hꝫ rectum iudiciū q hoc sit fugien
dū z verū bonū ꝓsequēdū qñq; ex nimia pena tā
tū figit̄ in obiecto delectabili q iudiciuꝫ pdit ra
tionis qñq; ex distractione ad varia ꝙb⁹ ipeditur
ratio ne certa verū aliq̄s rectū habeat iudiciuꝫ.
¶Et istis tribus vltimis modis etiā absoꝛbet ra
tio in angelis z aiabus damnatis. ¶Ad secundū Ad. 2. ar
dicendum q assuefacto ad malum impedit et dif gumentū
ficultat voluntatem ad bene volendum et facien
dum quia facit magnum malum apparere mi
nus malum et etiam facit q male passiones gra
uius insurgunt etiam et habitus malus inclinat
ad similia. Unde augustinus ezech. capitulo. 5i.
peccata ꝙuis magna et horrenda cum in consue
tudinem venerint aut parua aut nulla creduntur
vsq; adeo non solum vt occultanda verum etiam
predicanda et diffamāda videantur. ¶Item cesa
rius in sermone habet hoc infelix consuetudovt
quanto amplius quilibet peccauerit tanto mi
nus ipsa peccata intelligat et tanto plus eum de
lectat peccare. ¶Item augustinus super psal. 69
omne peccatum consuetudine vilescit z nescit ho
mo quantum sit. Et gregoꝛius in registro. si pra
ue rei anteq̄ ualescat adit⁹ non claudit̄ fit latioꝛ
z erit cōsuetudine licituꝫ q̄ constat esse ratione
prohibitū. ¶Tamen cū his oīb⁹ stat q talis assue
factiōes. si iudicet illud eē malū libere pōt velle
non prosequi ipsum et ideo si ogak ipsum libere

operatur non obstante consuetudine et em̄ inquit
aristoteles. 3. ethicoꝛ. capi. secundo principiū mo
uendi oꝛganicas partes in talibus operationib⁹
in ipso est quoꝝm autē principium in ipo z ꝓmo
operari. ¶Per hoc ad auctoꝛitatē aristo. in con
trarium dicendum q male habituat⁹ nō potest si
ne magna difficultate talem habitum delere et
contrariū acquirere tm̄ actus volendi cōtrarium
habito iudicio q ipsum sit malū semper est in ple
na ptāte volūtatis z hoc docet ipse eodē. 3. ca. di
cens nō similiter opationes voluntarie sunt z ha
bitus operū quidē em̄ a principio vsq; in finē deū
sumus scientes z q scōm singula principiū habi
tuum adiectio ꝛc. ¶Et hoc etiā patet quomodo
consuetudo est talis natura q2 q̄ fiunt ab habituato
scōm talē habitum talia nō requirūt deliberatio
nē sed quasi naturalit̄ fiunt alibi. ¶Cū dicit ari
sto. q in subitis z non precogitatis magis experi
mur aliquē sic vel aliter habituari vt etiā dixi de
ipsa voluntate q multa vult mere naturaliter añ
deliberationē. Ilitis autem nō obstat quin volun
tas possit velle cōtra inclinationem habit⁹ habi
ta deliberatione seu post iudiciū rōnis. ¶Dicitur
primo q assuet⁹ ad malū nō potest facilit̄ surgere
ad rectitudinē opis cōtrarū operi peruerse con
suetudinis de hoc oꝛigi. super eplam ad ro. dicit
non statim cū bonā volūtatē quis habuerit cōuer
ti ad bonū vsus boni operis subsequit̄ cita enim
res ē voluntas z sine ipedimento conuertitur op⁹
vero tardum ē q z vsum z artē z laboꝛem requi
rit operandi. Aliter pōt dici q loq̄tur de ꝓuo af
suefacto qui tepide habet affectionē benefacien
di sed non bene vult plene z ideo insurgente pas
sione dimittit rationē ꝓpter delectationem hec
est intentio augustī confes. 6. vbi tamē ca. quito
dixisset q ex voluntate puersa facta ē libido z dū
seruit libidini facta ē cōsuetudo dū consuetudini
non resistitur facta est necessitas/dicit q licet par
tem vellet difficile tamen fuit sibi conuerti ad deū
z dimittere ꝓuam cōsuetudinē z causā assi
gnat dicens de seipo due volūtates mee. vna vet⁹
alia noua ista carnalis alia spiritualis conflligebant
inter se atq; discoꝛdando dissipabant animaꝫ
meam. Item ca. 8. etiaꝫ respondet sup idem z que
rit cuius modi monstrū est q cum statim cum im
perat animus mouetur maiꝰ z q̄ siperat animꝰ
vt velit animus nec facit nunquid vnum hoc mon
strum. ¶Et respondet non ita plene imperat nam
si plena voluntas esset nō imperaret vt esset quia
res iam esset nō igitur monstruꝫ partim velle par
tim nolle sed egritudo animi tamē q2 totus assur
git veritate subleuat⁹ z cōsuetudine ꝓgrauat⁹
z ideo sunt due volūtates quarum vna non est to
ta earū z hoc adest alteri quod deest alteri hec il
le. ¶Contra augustinus dicit q cuꝫ consuetudini
nō resistit facta ē necessitas quomodo hoc stat cū
predictis. ¶Ad illud simul et ad ysodoꝛum quidi
cit q consuetudo pariꝫ necessitatem. Respondeo
sicut respondet anselꝫ de li. ar. ca pitu. 5. reddens
rationem vsus loquendi quare dicitur inuitus
et coactus mentiri qui ideo mentitur vt moꝛtem
effugiat est inquit et alia ratio quam frequēs ha
ber vsus. cur inuitus z nolens z ex necessitate di
citur aliquid facere quod tamen volens facit nā
q non nisi difficile facere volemus et ideo non fa
cimus dicimus hoc facere non posse. z necessita
te nos siue inuitos deserere z q sua difficultate di
cere nequimus et illud certe facimus hoc nos in
uitos et nolentes z ex necessitate facere asserim⁹
hoc igitur modo quo quis mentitur ne moꝛiatur
mentitur inuitus et volens mentiri ex necessitate
quia mendacium vitare non valet sine moꝛtis dif
ficultate hecille. Et ideo cū assuefactio sit difficultas non dico ad bene volendū sed ad bene ope
randum et exequendum dicimus q assuefact⁹ ad
malum necessitatem habet male agendi ita etiaꝫ
loquitur ibidem anselꝫ capi. 6. di. frequenti vsu
dicimus nos non posse aliquid nō quia nobis; im
possibile est sed quia illud sine difficultate nō pos
sumus non autem difficultas perimit inquit vo
lūtatis libertatem. ¶Et per idem dicitur ad ter
tium q voluntas patit̄ difficultatem in resisten- Ad. 3. dubi
do tentationi non respectu actus volendi sed re um.
spectu passionis refrenande respectu rei delecta
bilis illicite z difficultatem patitur sustinēdo tri
stia non autem in volendo ea sustinere. ¶Dices di
scipulus dicit non valemus nolle quod suggerūt
¶Dicitur q hoc est in illis qui dolent q illicitum
est sequi consuetudinem vel consimilem actuꝫ eo Ad. 4. du
q ipsi habent in se dissimilem voluntatem. ¶Ad bium.
quartum dico q voco difficultatē vbi requiritur
conatus laboꝛiosus vel penalis ad producendum
actum vel effectum/et est tantum in animatis cuꝫ
conantur contra appetitus naturalis inclinatio
nem vel animalis et ex hoc etiam homines merē
tur/agentia autem mere naturaliter licet quan
doq; impediantur et violentētur non tamen dicū
tur difficultari et ideo negatur maioꝛ et etiam ne
gatur q voluntas difficultatur in actu volendi
vel q impediatur quo ad intentionem vel accele
rationem actus volendi/misi forte per distractio
nem et per volitionem aliam impeditiuam sz hoc
non arguit voluntatem difficultari. ¶Ad quintū
conceditur conclusio quando absoꝛbetur ratio
alias non. ¶Ad sextum non probatur q vehemen
tia tentationis poterit impedire ab aliquo gra
du actus de hoc tamen dubium est. Et ideo quid
de hoc sit iam dictum est q hoc non est eaꝫ difficul
tari respectu talis actus causandi quia respectu
proprii actus causandi non oportet immediate la
boꝛiose conari sed bene respectu passionis refre
nande pro quo addo vnaꝫ auctoꝛitatem beati ber Bernardꝰ.
nardi. de li. ar. capi. 10. ¶Ubi dicit libertas a ne
cessitate eque contingit deo et vniuerse creature
rationali tam bone q̄ male nec peccato vel mise
ria amittitur vel minuitur nec maioꝛ est in iusto q̄
in peccatoꝛe nec plenioꝛ i angelo q̄ in homine ma
net igitur libertas voluntatis tam plena in bo
nis q̄ in malis sed in bonis oꝛdinatioꝛ tam inte
gra pro suo modo in creatuꝛa q̄ in creatoꝛe sed in
isto potentioꝛ et hoc intelligo stante vsu rationis
hec ille. ¶Difficultas igitur quam experimur in
nobis non est ad volendum sed est secundum sen
sum appetitiuū sensitiuum secundum quem difficile est abstinere a delectabili vel sustinere triste
vel est in appetitu rationali ad reprimendum vel
refrenandum secundum regulam recte rationis
motꝰ appetitus sensitiui vel est in vtroq; i sustinē
do tristia z abstinēdo a delectationib⁹ vel quarto
ista difficultas est secundum hunc appetitum vel
secundum illum ad vnum actum ꝓpter vnū aliū
actum i eodem inclinantē in cōtrariā executionē

ita q̄ partim habeatur motus ad vnum ⁊ partim ad aliud. ¶ In omnibus enim his eſt quidam conatus laboriosus et perconſequens difficultas poſt deliberationem modis p̄dictis. ¶ Sed contra non eſt in poteſtate noſtra quibus viſis tangamur ſecundum auguſtinum. ¶ Reſpondet cāpſale q̄ hoc eſt intelligendum ſcom appetitū ſenſitiuum tamen credo q̄ ad litteram vera ſit de vtriſq; circūſcriptis volitionibus habitis ⁊ deliberatione quia talibus circūſcriptis volitio naturaliē cauſatur ad p̄ſtiam obiecti placibilis ita bene ſicut appetitio ſenſualis niſi ſimul appareat i eodē aliqua conditio magis odibilis q̄ conditio bonitatis apparēter ſit pacibilis ſed poſtq̄ homo vti incipit libero arbitrio aduertēdo ⁊ inquirendo an dilectio ſit licita ⁊ conueniens p̄t ꝑ libito ſuo p̄manere in actu vel actū ſuſpēdere cōformiter iudicio dictaminis vel diſformiē ſicut placet et hoc niſi aliqua volitio iuxta ſcōam cōcluſionē neceſſitaret ad eādem cōcupiſcētiā vel abiſciendā vel aliqs alio mod⁹ p̄conceſſ⁹. ¶ Scōo etiā dico q̄ aliquis poſſet ita apte habituari habitibus ⁊ virtutib⁹ volitiuis vl intellectiuis vl habitu quodā electiuo ſeu elicitiuo ſubordinato gñato ex frequētatis actib⁹ q̄b⁹ ſi ipi volūtas determinaſſet vt ſtatī quoc̄q; occurrēte quocūq; inquirendū eſſet an ſit volēdū aut nō. ⁊ qualiter ſit volendum ita q̄ vix occurreret volibile aliquod p̄mo ipſi voluntati quin anteomnem actum volitiuum circa illud deliberaret vtrum ſit volendum vel non. vel habitus volitiuus ⁊ electiuus ibi maneret inclinās ad ſuſpendendum ⁊ ad non ponendum actum anteq̄ cōſulaē intellect⁹. Dices ſi volūtas nō patiē difficultatem reſpectu ſuoꝝ actuū tunc in quēcūq; actum virtuoſū ⁊ p̄dictatum poterit indifferenter ſine difficultate ⁊ q̄ cōſequens virtutes mozales ſupfluūt. Reſpondetur q̄ adhuc virtutes valent

Nota q̄ virtutes ſunt vtiles.

p̄mo p̄opter cauſā dictā q̄ magnū ſignum habitus virtuoſi eſt q̄ in aduentu ſubito ⁊ p̄ouiſo debite ſe habeat de quo etiā. 3. ethicoꝝ ca. 9. ⁊ etiaꝫ ca. 10. Secundo q̄ alique virtutes mozales ſubiective ſunt in appetitu ſenſitiuo. Tertio q̄ virtutes volitiue q̄ intrinſece ⁊ ſcōm ſe ſunt virtutes ⁊ alie. f. ſenſitiue ſcōm extrinſecaꝫ denoiationem ab habitibus volitiuis ille nunq̄ iuuāt ad rep̄imēdum paſſiones ⁊ motꝰ ſenſuales quod ē ſepe volenti difficile facere vt in tertia via ꝓtactum eſt. Quarto ꝓpter ſcōam difficultatē ſuperius attributā voluntati quanto enim pfectius habituata fuerit ad volendū quod decet tanto minꝰ difficultaē circa tales actus q̄ volitiones in oppoſitū inclinatiuas. Quinto q̄ ornant aīam dato q̄ nihil agerent ergo faciūt ad perfectionē maiozem ſcōz intēſionē in actu ceteris paribꝰ. ¶ Decimū tertiū

13. dubium

dubiū anſelmi dicit de caſu dya. ca. 15. angelꝰ non potuit habere p̄mū actū a ſe igitē nec volūtas igitur non ē libera cauſa ſui actus. ¶ Ad iſtud rñdet cāpſale ⁊ bene q̄ anſelmꝰ ibi modo p̄habito ymaginabaē vnū impoſſibile ad iueſtigationem veritatis. f. angelū componi q̄ partes ⁊ habere p̄mo affectionē cōmodi ſicut dr̄utū ⁊ q̄ ſcōm iſtam partem nō poſſet ferri niſi incōmodum ſibi ⁊ tantum agitur nec quo ad hoc agit. Nota bñ q̄ etiā quo ad hoc agit nō vtiq; eſt viliozis cōditiōis q̄ lapis quo ad appetitū ſuū naturalem/demū ymaginabatur ſibi dare aliam partē ſcōm affectionē iuſti ⁊ p̄cipitū vitale quo poſſet iuſte affici ⁊ quo poſſet moderate ſe ne excedat in affectione commodi vltra dictamē rōnis ⁊ ita angelꝰ nō p̄t habere a ſe actū p̄mū. i. affectionē cōmodi nō p̄t habere in ſua ptāte libera circūſcripta alia parte ymaginata/vel aliter nō p̄t habere p̄mū actū a ſe. i. p̄n cipiū vitale opatiuū q̄ē actꝰ p̄imꝰ ſic etiam aia dicit actꝰ p̄imꝰ. 2. de aīa. ¶ Et licet iſta ymaginatio ſit falſa. ſ. q̄ angelꝰ cōponaē ex duabꝰ formis vitalibꝰ ſicut q̄da ponūt vitā hois ꝓpoſita ex duabus aīabꝰ quarū vna ē brutalis tm̄ nata affici affectiōe cōmodi ⁊ alia rationalis nata affici affectione iuſticie attamē manuducit nos ad ymaginandū veritatē. ſ. q̄ vnū ſimplex vitale p̄ncipium habet vtrāq; virtutē. ſ. p̄ncipiādi actꝰ ſuos ſcōm affectionē cōmodi ⁊ p̄m affectionē iuſti ymo mihi apparet q̄ ſēp agit ſcōm affectionē cōmodi naturalem quando agit p̄cise mediātibꝰ apprehēſionibꝰ ſimplicibꝰ licet mō ſupra expoſito habitꝰ x tuo. ſi poſſent tales hēri ⁊ ita prompti ⁊ efficaces q̄ occurrēte placibili vel triſtabili q̄ vocat anſelmꝰ cōmodū vel icōmodū ſuſpēdat. i. nō eliciat actum ſuū ſed conſulat intellectū. ¶ Decimū quartū dubium volūtas nihil p̄t velle niſi bonū vel apparēs bonū q̄ opꝰ vt habeaē. ¶ Cur velit ſcōm anſel. et alios/ſz nō ē i ptāte volūtatis q̄ aliq̄d ſit bonū vl apparēs bonū igit. Reſpōdeē cōcedēdo maiozē ad hoc ſufficit apphēſio boni veri vel apparētis quāuis nō iudiceē vel eſtimeē eē tale. ¶ Sad minozē dr̄ negādo eā q̄ in ptāte volūtatis ē auertere itellectū ab vna cōſideratiōe ad aliā. ¶ Aliꝰ dr̄ q̄ argumētū nō plꝰ ꝓcludit niſi q̄ ē i ptāte volūtatis velle icognitū vel illud q̄ nō ē bonū vl apparens bonum ⁊ hoc cōcedit ſz ptās volūtatis libera attēdit penes hoc q̄ poſtq̄ aliq̄d apparet eſſe bonū adhuc volūtas p̄t libere illud nō velle vel nolle ſi habeat aliquā cauſā veram vel apparētē

14. dubiū.

¶ Decimū quītū dubiū q̄ ariſto. 7. ethico. cap. 5. vult q̄ hīs ſillogiſmū circa agibilia cui⁹ maioꝛ in p̄ma figura ſit vniuerſalis. verbi grā q̄ oē dulce ē appetēdū vel guſtādū ē minoꝛ ſingularis neceſſe eſt eligere ⁊ operari nō p̄hibitū. ¶ Rñdet q̄ ariſto. loquit q̄n voluntas ē cōformis dictamini maioꝛis omē tale eſſe agendum vel recuſandum ¶ Et huic concordat cōmentatoꝛ ſup. 6o. ethico. cōmento. 11. vbi vult q̄ ſicut mens cōcludit aliq̄d non eſſe bonum ſicut appetitꝰ fugit nō ens bonuꝫ hoc aūt dicimꝰ eſſe de viuentib⁹ videtur cū iudicio et ratiōe ecce q̄ loquit vbi voluntas vel vita concordat cū ratiōe ꝛc. alias vero nō oporteꝫ nec ſufficit dicere q̄ volūtas nō impedita neceſſario exequetur ipſa autē poteſt ſeipſam impedire q̄ contra hoc eſt articulꝰ dānans hoc q̄ ceſſantibus impedimētis volūtas neceſſario mouetur ab appetibili. ¶ Contra oīs malꝰ eſt ignorans. 3. ethi. ca. 3. igitur ſtāte pleno iudicio rationis q̄d ſit agēdum voluntas non poteſt contrahere tali iudicio. ¶ Reſpondetur q̄ non oīs malꝰ eſt ignorās. ¶ Ad ariſtotelē p̄t dici p̄imo q̄ peccans ex malitia eſt ignorans. i. non ſciens ſic etiam agendū eo q̄ iudicat non ſic eſſe agendum taliter gloſa componit illud ad ro. 7. q̄ ego operoꝛ non intelligo ſemper eſſe operandū ſed iudico q̄ non ē faciendū. ¶ Aliter dr̄ q̄ loquitur de malo diſtincto contra incōtinentē q̄ in incōtinente viget ratio ſed in malo habituato i malitia ſopita eſt recta ratio ⁊ viget

Quō itelligit oīs malus ē ignorans.

erronea ſine reluctatiōe appetitus et hec reſponſio eſt ſecundum mentē ariſto. ¶ Aliter ſi quis velit illud intelligere de omni vicioſo etiaꝫ dicitur ignoꝛans ideſt non ita perfecte iudicans ſicut poſſet ceteris paribus ſi non eſſet ſic malus eo q̄ voluntas figit mentē citra conditionem illam p̄pter quam ſe diſformat et ita remittit iudicium vel ceſſat quaſi ſemper vl cōmuniter. ¶ Quarto poteſt ſic intelligi q̄ omnis malus conſentit apparētie falſe ¶ Decimūſextū dubiū poſito q̄ volūtas

16. dubiuꝫ

vel intellectꝰ ſi cognoſcat niſi vnum et conditiōes eius et quid faciendum ſit citra ipſum et q̄ omnibus penſatis iudicet ipſum eſſe eligendum ex debito tunc ſi non eligeret illud peccaret contēnendo vel omittendo ſed omittere non poteſt vt videtur niſi actualiter contēnendo non autem poteſt illō contēnere niſi appareat eſſe malum igitur nō ſtabit vltimatum iudicium q̄ ipſum ſit bonum ⁊ eligendum quod eſt contra poſitum. Reſpondeē q̄ i tali vltimato iudicio ſcilicet q̄ res ſit bona et eligenda ſtare poteſt apprehenſio alicuius conditionis diſplicibilis illius rei que non eſt iudicatiua neceſſertiua ⁊ ex hoc libere poteſt fieri voluntas contra iudicium rationis et eſt ſententia ariſtol. ſeptimo ethicoꝝ capitulo quinto vbi tractat ō ſillogiſmo incontinente habēte duas maiozes vbi gratia intellectus iudicat q̄ nullum dulce ſit guſtādum et cum hoc apprehendit omne dulce eſſe guſtandum et ſubſumit vnam minozem ſcilicet q̄ hoc eſt dulce et ex hoc quo ad p̄imam maiozem que eſt ſecundum iudicium intellectus infertur iſta concluſio ſcilicet q̄ hoc dulce non eſt guſtandum voluntas autem libere poteſt dimittere iudicium intellectus et conformare ſi apprehenſioni ſcilicet q̄ omne dulce eſt guſtandum et ſic vna cū dicta minoꝛe infert illā cōcluſionē q̄ ē guſtādū cui ſe conformat non obſtāte iudicio rationis etiā dicta ratio aſſumit aliquid quod fozte habet inſtantiam ſcilicet q̄ omnis culpa omiſſionis requirit contēptū quod intelligatur tamē de cōtemptu interpretatio ¶ Sed dices poſſibile eſt q̄ aliquis iudicet aliquid eſſe bonum et nullam penitus apprehendat conditionem diſplicibilem in eodem nec aliquid aliud apprehendat p̄o tunc tali igitē caſu poſito aut poterit ipſum nolle aut non velle aut non ſi nō habetur p̄poſitum contra libertatem voluntatis ſi ſic et non poteſt reſpuē non apparens maluꝫ vel diſplicibile et nihil tale percaſū apprehenditur ſibi conuenire igitur. Reſpō deo q̄ poterit adhuc nolle illud quia p̄t ſe auertere ab illo quod tunc cognoſcit non tamen ſtante tali cognitione et omni alia circunſcripta omni apprehenſione cuiuſcūq; conditionis male vel diſplicibilis et cuiuſcunq; alterius appetibil actum tunc in actu ſufficienti p̄imo ad alia apphendenda etiam fozte tunc res ſi bñ ⁊ perfecte cognoſcitur nec vltimate p̄actice ſeu mozaliter q̄ p̄udentia que eſt recta ratio agibilium habꝫ cōferre ipſum eligibile ad ſuum oppoſitum ⁊ ſimilia quod hic non fit ¶ Sed tunc eſt dubium an ſtante illo caſu voluntas poſſit non velle ſic apprehē

Quo illi tactis dicamini velle poſſit

ſum ¶ Similiter aliud dubium an in eodem caſu voluntas poſſit intellectum auertere ab apprehenſo et conſequenter nolle ipſum vel non velle et videtur q̄ ſic quia voluntas eſt libera igitur. ¶ Contra tunc talis queriō eſſet volita quare et

ni actu. ¶ Ad illud dicunt aliqui q̄ libere voluntatem suspendere se ab omni actu non est vsus eius nec vti libertate sua sed est libera priuatio illius vsus. ¶ Alio modo potest dici q̄ libera suspēsio voluntatis ab omni actu est vti libertate ꝛ ita vsus liber consistit non solum in positione actus sed etiam in eius suspensione. ¶ Aliter forte posset dici ad primum argumentum et similia q̄ licz libere possit voluntas omnem actum dictatum debere non haberi velle non habere tamen forte si dictaretur nullum actum omnino debere haberi dictamini tali non posset libere se conformare.

¶ Sed prior responsio mihi plus placet hanc tamē haberent illi dicere qui ponerent peccatum omissionis nūq̄ posse esse sine peccato commissionis. ¶ Ad tertium iuxta vltimam responsionem precedentē esset dicēdū q̄ non posset se dictamini cōformare quia scōm veritatē illud dictamē est quasi dictare q̄ debere velle a vel habere a et tamen q̄ non debere agere vel niti habere a vel velle habere a quod esset obligare ad opposita vna tamē fantasia esset euadendi ad hoc et credo q̄ sit vera scilicet q̄ in tali casu voluntas simpliciter vellet a absq; q̄ vellet se velle a vel se velle conformare illi dictamini Verbi gratia si dictatur eūdem esse ad ecclesiam voluntas potest se cōformare illi dictamini solum per hoc q̄ vult ire ad ecclesiam et nō oportet q̄ eliciat aliam volitionem qua se hoc velit velle. Ad quartū dicendum q̄ anselmus loquitur de desertione positiua q̄ est peccatuz ꝓmissionis. 17. dubiū. ¶ Decimūseptimū dubium si voluntas eēt libera tunc a causa cōtingentie equaliter proueniret actio q̄ est cōtra cōmentatorem secundo phisicorum cōmento. 46. vbi vult q̄ contingēs adutrū libet nō inuenitur in caīs actuis sed bene materialibus. ¶ Confirmatur quia si est indifferens nō causabit donec determinetur ista indifferentia ꝛ sic oportet tante omnem volitionem liberam precedere aliam hoc falsum est quia tunc necessitaretur ad partem vnam per illam non liberam et etiam tunc processus in infinitum Respōdetur q̄ aristotel in illo casu dicit q̄ casus non reperitur ī his que fiunt necessario vel in maiori parte. sed in his que contingūt vt raro et non facit mentionem de contingentia equali quia secundum commentatorem a contingente equali nulla prouenit actio secundum q̄ est contingens equale quoniā natura eius est natura materie non forme. ¶ Ex quo videtur q̄ nulla potētia actiua equaliter respicit effectus oppositos sed quelibet ex se necessario determinatur ad vnum effectum. ¶ Ex quo ꝯcludunt multi q̄ nec voluntas nec alia causa p̄t de nouo aliquid agere nisi sibi aduenial aliquod determinatiuū ipsius ad agendū quia cōmentator loquitur de omnipotentia actiua vniuersaliter sive sit anima siue non anima vt patet in cōmento.

¶ Sed illud de voluntate inquantum est in probatione prime conclusionis dicendum est igitur q̄ dictum commentatoris intelligendū est de causa actiua materie naturali et non libera. ¶ Et si commentator omnino intelligat dicta sua simpliciter de omni actiuo tam libero q̄ naturali nego eum et ita negaret eū redimagis dicens hic poni radicem hereſis qua tenuit deum nihil posse agere cōtingenter et libere. ¶ Aliter tamen glosat eum dicēs q̄ aristotel et cōmentator equaliter ad recipiēdū et non recipiendum ponūt solum in potētijs passiuis deus autem nō agit per formam aliquā quā recipit nec habet nouas cognitiones et volitiones per quas contingenter agat videtur igitur dicendum inquit ille q̄ potentiā equaliter se habere ꝛ per contingentiā contingit triplicter vno mō ad recipiendum et non recipiendum formas ꝛ hoc solum est in potentijs passiuis licet aliquē earū pati possunt a spiritis et aliquē ab extrinsecis. ¶ Alio modo ad agendū et non agendum actione cuius non est principium sufficiens actiuum et hoc non prerequirit determinationem alicuius alterius et ita voluntas omnibus concurrentibus vniformiter potest causare volitionez vel nolitionem obiecti cogniti et seipsam determinat ad volitionem vel nolitionem etiam aristotel loquitur ibi de casu distincti contra fortunam et sic casus non prouenit ab agente libere. sed naturali ideo non inuenitur in contingenti equali sz fortuna q̄ pertinet ad agēs a proposito bene inuenitur a cōtingente equali actiuo extrinseco. ¶ Decimum octauum dubium sicut sequitur stante errore iam petitu sensitiuo iuxta modum loquendi quoūdā vel magis proprie loquendo stante actu appetitus sensitiui de ordinato voluntas posset ex libertate sua elicere volitionem rectam quod non videtur quia voluntas tenetur refrenare appetitum sensitivum. ¶ Aut igitur refrenat et tunc non est de ordinato in appetitu aut non refrenat et tunc nō est rectitudo in volūtate Respondetur q̄ sufficit volūtatem facere quod in se est et si non plene appetitus ordinetur nō semper passio imputabitur voluntati dūmodo non fuerit in culpa respectu illius. 18. dubiū. ¶ Decimūnonū dubium sicut actio voluntatis ex hoc dicitur meritoria quia libere fit et conformiter legi diuine a volūtate sic etiam foret meritoria si deus talem volitionem crearet in anima dūmodo voluntas per eam vellet quod dictatur igitur etiam actio voluntatis poterit dici meritum si sit ipsamet voluntas qđ est falsum quia voluntas non est meritum hominis. ¶ Respondetur negando consequentiam quia actio non est ipsuz agens nec forma quia agit sed effectus ꝑductus ab agente qui etiam dr passio prout recipr in passo sicut eadem est via athebis tertio phisicorum 19. dubiū. ¶ Vicesimūdubium et vltimum detur principalis cōclusio voluntas potest libere principiare volitiones conditionatas sicut et absolutas vt potest quia sortes potest velle promouere patrem suum vel huiusmodi si esset omnipotens vel papa vel rex et tunc per tales volitiones posset mererivel demereri sicut per absolutas volendo secundum rectam rationem vel cōtra rectā rationem ponotunc q̄ aliquis conditionaliter sic vellet fornicari si esset licitum vel occidere inimicum si posset hoc facere sine offensa dei aliter autem non. ¶ Et quero vtrum peccet sic volendo vi detur q̄ nō qz adhuc absolute respuit illecebraz quia nouit cāz esse a deo prohibitaz igitur ille cui preciperetur ne liberaret patrem suum a morte licite posset velle patrem suum liberare conditionaliter ymo meritorie igitur a simili in proposito. ¶ Cōtra ita intense poterit per velle conditionale appetere illecebram q̄ inflāmabitur cogitando de illa rez q̄ erit penale sibi ea causare vt colorem huiusmodi extinguere sine peccato igitur. Respōdētalicq

20. dubiū

q̄ velle conditionaliter illa que non sunt mala ī se nisi quia prohibita non est peccatuz sicut dctm̄ est de filio respectu patris sed velle conditionaliter malū de se est peccatum quedam enim vt dicitur secūdo ethicorum capitulo sexto cōfestim nominata connoluta sunt malicijs ¶ Sed hec responsio non sufficit vt videtur quia tunc liceret sacerdoti conditionaliter velle habere vxorem. ¶ Sed hic potest dici q̄ talis peccaret quia missa manu ad aratruz respicit retro quia obligauit se ad cōtinētiā et sic conditionaliter velle vxorem ducere ē quasi quipendē illud quod fecit ita q̄ si talevotū continentie sue adhuc esset faciendū ipse nequa q̄ hoc faceret stante huiusmodi conditionalivoluntate et ita vult conditionaliter sibi illicitum ex prius facto. ¶ Sed contra quādiu perseuerat quis in perfecta obedientia quo ad deum non vidētur mortaliter peccare sed talia velle cōditionalia respectu illicitorum stant cuz perfecta obedientia quo ad deum igitur minor patet quia licet velle talia non esse illicita vel dolere de hoc q̄ talia deo displicent sic deordinate velle non solum conditionaliter sed sine conditione tamē prime ea conditionaliter velle sub conditione nō affectata deliberate non videtur illicitum igitur si sunt peccata saltem mortalia quod concedo sed quin sint venialia nō videtur mihi bene possibile quando habentur inutiliter si tamen adiungatur absoluta nolitio eorum propter deum Verbi gratia vellem homo si esset licitum sz modo nolo qz prohibitum a deo non solum non videretur esse peccatum sed actus meritorius propter velle deo placere et nolle illicitum perpetrare. ¶ Aliter respondeo q̄ quedam velle conditionaliter libere causata sunt valde meritoria puta cum quis propter deum vellet iuuare inopem si haberet ꝛ ita de similibus et quedam sunt valde demeritoria sicut velle committere adulterium si esset opportunitas. Et quedam vana et inutilia sicut si homo multum insisteret in illis que fiert ratio non suadet nec dissuadet vt scilicet quid faceret si essz rex vel papa ꝛc. ¶ Secus est de multis ad que absolute inclinamur secundum sensualitatem ꝛ per appetitum intellectuum secundum affectionem naturalem vel commodi a quibus nos trahimus propter deum quod tamen vellemus ea si essent licita et talia velle ex tali causa prime conditionaliter cum aliquo velle absoluto propter deuz non credo esse illicita quando causaliter occurrunt. Insistere tamen talibus per cogitationem morosam vsq; ad inflammationem vel alias deordinatas passiones est interpretatiue in eis complacere et hoc est illicitum illis quibus executio operis est illicita hoc tamen non ex tali volitiōe conditionali quia illa circūscripta si quis immoraretur talibus illecebris per solam cogitationem naturaliter insurgunt passiones non habende. ¶ Item dico q̄ optare per tales conditiones sub quibus talia sic volita deo non displicerent et huiusmodi est deordinate grauiter velle peccare nec talia sunt velle conditionalia sed desideria absoluta longe tamen minus est peccatū q̄ quo quis absolute vellet illud quod conditionaliter supponebatur prius velle. ¶ Ad argumētū pro secunda parte dubij de inflāmatione patet ex dictis quia ibi est culpa non ratione conditionalis volitionis sed propter permissionem illicitam vel potius procreationem vel incitationē talem concupiscētie inflāmantis per morosam ymaginationem et prohibitum illi cui non licet opus illud

Ad arg. principale.

¶ Ad argumētū principale dicendū q̄ in isto instanti quo voluntas producit actum suum post deliberationem libere producit illum. ¶ Et ideo quādo est et in eodem instanti prius natura q̄ causet ipz posset non causare eum. ¶ Ad pīm dicitur q̄ ly necesse denotat necessitatem consequentie non cōsequentis quia hec est necessaria sed aliquid aliquando est ipsum tunc est quando est. ¶ Sed contra hec etiam est necessaria si aliquando erit ipz tunc erit igitur non est differentia inter presentia et futura quo ad necessitatem vel contingentiaz quam tamen differentiam pbus ibidem intendit Aliter igitur dico q̄ intentio phi est q̄ posita quacuis entitate in aliquo instanti non est in potestate alicuius cause eam facere non esse in illo instanti nisi per transitionē illius instantis vel desitio quia tunc esset possibile q̄ simul in eodem instanti esset et non esset sed secus est de futuro quia si obstante q̄ antexps erit in aliquo instanti tamē in potestate eius est q̄ ipse tunc non erit vnde posito q̄ aliquid nunc sit non potest nunc non esse sz posito q̄ aliquid erit cras possibile est q̄ non erit cras sed hoc non est contra libertatem voluntatis quia aristotel non dicit q̄ omne quod causat quādo causat necesse est tunc causare non enim est necessaria habitudo in omnibus inter rem que causat et causationem sicut est inter rem et ipsam eē sed contingens si est causa libera ¶ Sed cōtra ista cōsequentia si est bona volitio que nunc actualis causatur a voluntate est igitur voluntas nūc causat eam et antecedens iuxta modū predictum est necessarium igitur et consequens item recte sicut tu arguis de entitate posita in aliquo instanti sic ego arguā de hoc q̄ aliqua res causat in eode instanti. ¶ Propter ista argumenta dicit adam q̄ de virtute sermonis non est cōcedendum q̄ causa potest nunc non causare si tamen de facto causet qz causatione iam posita omne quod causat necessario causat cum hoc tamen stat q̄ posita natura ista scilicet voluntate que nata est in hoc instanti ponere hunc effectum cum omnibus requisitis huius adhuc effectum in potestate voluntatis est nō ponere hunc effectum in eodem instanti et ita stat q̄ in hoc instanti prius natura q̄ poneretur ista causatio vel volitio posset voluntas non ponere eam licet si nunc ponatur nō sit in eius potestate q̄ modo non sit. ¶ Et vltra dicit saluando libertatē volūtatis pro instanti in quo causat actum per hoc q̄ prius natura q̄ causet eum posset libere ipsum nō causare et per hoc saluari pōt xp̄m meruisse in primo instāti ꝛ angelum potuisse peccare ī primo instāti sui esse ꝛ similia vera multa que alia via saluare nō potest scilicet magistri hugelin et hobraz et aliorum dicētium q̄ libertas volūtatis nō respicit presēs et preteritum sed futurum necvalet dicere ad magistrū. et hugelin sicut dicit q̄ hoc verum est sic q̄ libertas talis ꝛc. que fit cum iudicio rationis discursiuo nō est nisi respectu futuri cōtingentis quia in instanti terminate talem discursum prius natura q̄ causet est volūtas potens vtrāq; ptē eligere alioquin incideretur in articulos multos puisis ꝛc. dicēdū igr circa p̄dicta q̄ vo

lūtas si hz libertatē respectu pſētis sic q rē pſtē possit facere non esse pro nunc i quo est pūs ymo talē libertatē solum habet respectu futuri sed q prius natura q̄ esſz pūs i natura volūtatis ex sua libertate esset q actum natura posteriorem nō poneret et secūdum hoc volūtas libere causat actū in instāti quo ipsum causat nō quia potest tā causatum nō causare sed quia in eodē instanti prius naturalia q̄ causet huiusmodi posset illum causare tūc quia q̄ndo nō est nihil causat sed voluntas solum in pūti est igitur solum in pūti causat et si hoc igitur non necessario nec libere causat aliqd nisi in pūti. ¶ Et mirum est de oīam dicente q libertas solū est respectu futuri et tamen concedit q angelus potuisset peccasse in primo instanti fuit esse ¶ Item si angelus peccasset in primo instanti fuit esse et precise per illud instans habuisset esse tūc nō videtur libere peccasse nisi detur hec via. ¶ Aliter dicunt alii concedēdo simpliciter q volūtas causans a actum pūrialiter in instanti. b. libere causet ipsum sic q potest ipsum nō partialiter primo instāti. b. absq; tamē distinctione ꝛc. ipsius. b. et cōcedīr q aliquid dū est potest nō esse etc. nec aristoteles ponit oppositum. ¶ Sed dicit in se tu cōposito omne quod est q̄ quando est necesse est esse et omne quod non est q̄ non est non necesse est eē nec sequitur ex dicta solutiōe q possibile sit aliqd simul esse et non esse vt patet respicienti logicam

An libertas possit auferri a volūtate.

¶ Notādum etiam an deus possit auferre libertatem a volū tate et videtur q deus possit facere hominem eiusdē nature omnino cum hominibus qui nūc sūt hītem ratiōem et volūtatem taliter q recte sicut appetitus sensitiuus positis omnib⁹ requisitis ad hoc q feratur in suum obiectum naturaliter fertur in ipsum et non est in eius potestate non ferri sic voluntas etiam positis omnibus requisitis ad volitionem aliquam naturaliter eliciet eam et non est in eius potestate non elicere eam nec etiaz posset se libere cōtinere nec ad oppositum flectere sic etiam videtur q deꝰ nūc possit ordinare de voluntate hominis quia velit sibi concurrere ad agendō libere sed solum naturaliter modo predicto seruata tamen integre natura voluntatis. ¶ Et sic vltra videtur q licet secūdum legem ordinatam nō possit auferri libertas voluntatis ipsa remanēte tamen absolute est possibile q deus modū agendi libere auferat a volūtate ipsa remanēte nec est de essentia sub ratione voluntatis habere in sua potestate modū agēdi libere quis sit bene ō essētia et ratione volūtatis posse agere libere vel esse libere accidentium vel eam esse libertate donatus.

UTrum sola voluntas cū dei influentia seu concausatione coī sit causa effectiua sue libere volitionis Videtur q sic quia sicut patet ex processu augustini 12. de ciuita te dei ca. 6o. allegato cuz p̄cedēti questione volūtas respectu eiusdem obiecti eodē modo presenti potest primo habere volitionem. secūdo nolitionem omnibus alīs vniformiter cōcurrētibus igitur si aliqua causa naturalis cum p̄ncipiaret actum volitōis libere sequitur q agēs mere naturale posset in eodem passo vniformiter disposito contrarios effectus producere quod videtur inconuenies. ¶ Ad oppositā volūtas vt videtur nō est causa effectiua talium volitionum igit nec sola volūtas Añs probatur quia nō probare tur hoc nisi q̄ ad eius positione poni posset talis volitio et sine ea nō et non est materia nec forma igitur efficiens. ¶ Item arguam ego de cognitione pūia ad cuius positionem ponitur talis volitio et sine ea poni naturaliter non posset probaī si volūtas esſz causa actiua sue volitionis tūc idē esset mouēs et motū in actu et in potentia respectu eiusdem. ¶ Conclusio prima volūtas est causa actiua sue volitionis libere hec ꝓbata est ī q̄stione precedēti articulo primo. ¶ Secūda cōclusio q aliud a volūtate cum p̄ncipiat actiue talē volitionem vel nolitionem quia cognitio sibi naturaliter presupposita ꝛ necessario requisita ad hoc q ipsa sine miraculo esse possit est cōp̄ncipium actiuum ipsius igitur assumptum probatur di. 3. Ubi tractabr de hoc in materia de ymagine ꝛ ad pūs probo per argumētū scoti quo. di. 3. primi. probat obiectum actiue cōp̄ncipiare intellectionez ipsi⁹ ꝛ est etiam argumētū olrā ad pūs punctum omnis forma presupposita et necessario requisita ad hoc q aliquis effectus sine miraculo producatur et sine qua huiusmodi effectus nō producitur est causa i aliquo gñe cause hoc enim negato nulla restat via concludēdi euidenter aliquid causā alicuius naturalis in istis inferioribus sicut patet inductiue sed sic presupponitur cognitio volitioni et nō est eius causa nisi effectiua. ¶ Contra ambas conclusiones simul est argumentum primum ad oppositum questionis: contra secundam est argumentum secundum ad eandem partem ꝓbatur cōtra primā tūc volūtas sufficienter approximata vel pūs alteri volūtati similiter posz volitionem in illa causare sicut in se ipsa falsitas patet et cōsequētia probatur sicut probat hoc doctor subtilis de intellectiōe in materia de locutionibus angelorum li. 2. omneagens producens effectum aliquē in aliquo passo in quocūq; passo similiter potest agere similem effectum nisi impediatur ergo ꝛc. probatur cōtra cōclusionē secūdā tūc agens mere naturale in eodē passo vniformiter disposito posset effectus cōtrarios successiue ꝓducere sicut tactū ē in principio ¶ Probatur tūc crescēte noticia crescret amor falsitas patet q tunc volūtas nō libere sed iuita augeret actū suum Cōsequētia probatur q crescēte causa cetera paribus crescit effectus probatur per idē me diū seq̄r q oib⁹ alīs vniformit se hītib⁹ ꝛ alīs rectis efficaci⁹ vl min⁹ efficacit agētib⁹ q̄ pri⁹ ꝛ sola noticia crescente crescat dilectio secūdum gradum aliquē falsitas probatur quia tūc talis gradus dilectionis esset a sola noticia effectiue ꝛ pari ratione prior gradus dilectionis cum sit eiusd rationis cum isto posset esse a sola cognitione ꝛ q cōsequēs tota dilectio quia sicut patet secūdo ethicorum ab eisdem vel similibus fiūt aliqua ex quibus augētur probatur tūc iste gradus additus ad cremētum noticie nō libere produceretur et pari ratione nec prior es quia sicut ille acquiritur ex augmētatione solius cognitionis ceteris paribus ita prior dilectio decresceret decrescente sola cognitione et q cōsequēs gradꝰ decrescēs a sola cognitione actiue dependebat igitur nō libere agebat et ita ñ fuisset meritū nec demeritū ¶ Ad primum sciendū tamen q aliq nō. cōcedit q

Art. primo

Probatio.

Scdā pars

Tertia pars

cognitio prima cōp̄ncipiet actum liberum quia tunc ageret aliquid nobilius se secundum spēm: nec concedīt hanc artē probandi aliquid eē cām a literi⁹ que hic ponitur quia ex ea sequit q dispositiones prime essent cā effectiua forme substātial quod patet falsum de anima intellectiua et etiaz de alīs formis substantialibus eo q persecutiones sunt secundum speciem suis primis dispositionibus. Hec forte potest dari ars generalis ad probandum aliquid esse causam effectiuam alicuius nisi forte sic Arguatur stante cōmuni ordinatione dei posito. a. naturaliter ponitur vel sequitur. b. eiusdem speciei cū. a. vel inferioris ꝛ. b. nō potest poni per naturam sine a posito vel presupposito igitur. a. est. cā. b. tamen hec forma adhuc nō est euidens quia a diuersarius diceret q de cōmuni ordinatione dei forte sic est q posito a debz sequi. b. ꝛc. vt differentia argumento et tamē sol⁹ deus vult efficere. b. vel dedit alteri cause q ipsa efficiat. b. et nō. a. sed si per ymaginationem ponē tur q. a. et. b. solum essent in mūdo tunc forte procederet Argumentum. ¶ Ad primum concedo q hec non est ars probandi generalis aliquid esse causam hoc posito ac presupposito naturaliter ponitur effectus ille et sine illo poni non posset p naturam igitur hoc est causa eius et addo naturaliter quia deus se solo potest producere lumē in medio et ponatur q simul fiat ad presentiam sol et nō sine pūtia eius sicut est de effectu sacramēti etiā nō sequitur deverbis que homo dicit ozan do ipsis positis ponitur gratia et sine ipsis nō ponenē igitur sunt causa gratie quia solus deꝰ causat. ¶ Et sic etiam dicitur de quocūq; merito nostro respectu gratie quam deus confert et ideo ē ibi ponere causaz sine qua nō licet talem nō oporteat poni in isto casu vbi per naturam poni si posset effectus sine tali causa et cum ea naturaliter poni posset actum solum stando i hac cōsequētia hoc posito cū alīs requisitis illud ponitur et sine isto hoc nō ponitur neganda ē cōsequētia in hisq sine miraculo fieri possūt vt pote alīs requisitis si velim palpebras aperire videbo colorem pūtē et si nollem aperire nec viderē ꝛ tamē ista volitio nō est causa visionis sine qua nō fieret quia vndiquaq; aperirenr palpebre ceteris vniformiter se habentibus vt per violentiā vel casu idem ponētur effectus. ¶ Sed propter primum modum pro bandi cōcedo q intellectio naturaliter presupposita dilectioni est causa partialis effectiua ipsius qñ ipsa naturaliter causatur. ¶ Contra in anima est vna actio relatiua distincta ab omnibus absolutis qua dilectio causatur sed ista actio non pōt habere aliud p̄ncipium elicitiuum nisi animaz quia experto q omnibus absolute pūtibus i potestate mea est q diligam vel non diligam, igitur nulla res ñ libera seu mere naturaliter actiua est p̄ncipiū elicitiuum illius actionis sed solum anima vel volūtas que libere agit eam et istud pz inductiue quia tale p̄ncipiū non est habitus eo q dilectio causatur sine habitu nec cognitio quia interdū intendr cognitio quando remittitur dilectio et cōtra nec ē aliqua alia res distincta ab anima quia nihil causat dilectionē nisi scienter aliter enim nō causaret virtuose. ¶ Respondetur negando primam partem antecedētis et si illa concederetur adhuc nō probatur q nihil ad aliud ab anima p̄ncipiet huiusmodi actionem si poneret sed bene probat q anima p̄ncipiat cum quo stat q aliquid aliud cōp̄ncipiat sicut concedr de habitu quādo inest et de cognitione similiter et non solum sūt circumstantie p̄ncipū actui scilicet anime sed etiam sūt cause a quibus naturaliter p̄uenit dilectio et huiusmodi actio relatiua si ponitur et si qñq; crescēte cognitione remittit dilectio vel econuerso hoc est propter impedimēta que plus faciunt ad decrementū dilectionis q̄ cognitio facere possit ad crementum Dices licet noticia vel assēr cōformis cōclusioni nō possit naturaliter cāri sine formatione premissarum vel sine iudicijs conformibus premissis circa tā noticia premissarum non causat effectiue noticiā conclusionis igitur a simili licet volitio presupponat cognitionem nō tamē sequitur q cognitio sit causa effectiua volitionis ans probatur quia quādo infertur cōclusio p̄misse nō sunt vel saltem nō opz eas esse eo q discursus est successiue. ¶ Respōdetur negando añs Ad probationez dicitur q licet discursus vocalis sit successiuus tamē i mēte manent premisse cum cōclusione. ¶ Pro quo notandum secundum augustinum. 16. de trinitate. cap. 15. licet sepe volibili cogitatione iactem⁹ nos mētaliter hinc inde inq̄rēdo et studendo circa aliqō scibile et per talem successiuā et volibilē inuestigationem tādē proueniamus ad actum scientie q hoc q iam inuenimus principia ex quibus euidenter cōcludimus q volumus cū tunc in fine talium inquisitionum medium mētaliter sicut dicit pbs simul inducens cognouit bene patet q actus scītialis nūq̄ scītialiter experimur quin conclusio et etiam premisse p̄concipiantur. ¶ Ad secundū argumētū concedēdū est q idē potest esse mouēs et in potētia ad hīdū illud respectu cuius iam est in actu virtualt et quādoq; moueret adhuc ab alio sicut vinū et gingiber est virtualiter calidum et pōt fieri formaliter calidū ab alio scilicet calefaciente sed nō se ipso propter p̄ncipiū intrinsecū impediens scili cet frigiditatem qñq; autē potest mouere seipsum ad acquirendū illud formaliter quod habet virtualiter vbi sciendū q ē motio siue causatio vniuoca. i. q p̄incipium agendi sit forma eiusdem speciei specialissime cuz forma producta tunc non est hoc possibile q idem ducat seipsum de potentia ad actum vt pote per calidū per suum colorem nō potest imediate semetipsuz calefacere et similiter est in alīs. ¶ Et hoc intendit pbs sexto physicoz̄ vnde cōmētator ibidem dicit q aliquid moueat secūdum quod moueret est impossibile i motis et mouentibus que dicuntur vniuoce. ¶ In alīs autem sicut in intellectu et voluntate bene potest idem mouere se et esse in potentia et in actu modo iam exposito ꝛ etiam i coꝛporibus nonnullis in actionibus equiuocis sicut aqua potest seipsam frigefacere et colorem inductum in ipsa expellere vel corrumpere. ¶ Ex quo patet q voluntas causādo in seipsa volitionem vel dilectionē sui actiue se haberet et etiam passiue respectu illius dilectionis eodem modo est de intellectu respectu sue intellectionis Item ignis naturaliter determinat sibi caliditatem et aqua frigiditatē igitur nō solū passiue se habent respectu istarum qualitatuz sed etiam actiue qz potentia p̄cise respectu alicuius actus vel forme

est potentia ꝓtradictionis ex nono methaphisice. ¶ Item angelus potest se mouere localiter et similiter a ia separata vt patet ex creditis in theo. et etiã grauitas separata vt patet in sacramento altaris. ¶ Item grauia et leuia mouẽtur a seipsis vt patet nec valet dicere ꝙ graue mouetur ratione forme et mouetur ratione materie et ita idem secũdum idem nõ mouet et mouetur quia materia nõ potest ponꝝ ratio quare leue moueatur sursum vel graue deorsum ℞ ecõtra magis quia eadez materia q̃ nunc est grauis postea potest esse materia leuis et ecõtra et in istis plus est credendũ theologis ℞ aristoteli. ¶ Item augustinus in multis locis libro de trinitate dicit ꝙ intellectus habens habitum scientie est memoria perfecta z parens respectu noticie genite. ¶ Contra omne quod mouetur mouetur alio septimo phisicorum ¶ Item si aliquid moueret seipsum maxime esset verum in animalibus falsitas ꝓbatur quia illa diuidũtur i duo quorũ vnũ est per se mouẽs z nõ mouetur nisi per accidens et aliud per se motus et nõ mouet nisi per accidens. ꝓbatur grauia z leuia nõ mouentur a se vt patet. ℣. phisicorum qz hoc est ꝓpositum animatorum vt ibidem dicitur igitur eadem ratione docens doceretur a seipso. ¶ Item. 9. metaphisice dicitur ꝙ potentia actiua est principium transmutationis et transmutandi alterum inquãtum alterum igitur. ¶ Ad primum concedo ꝙ omne quod mouetur mouetur ab alio ad actũ primũ. i. ad formã et quedam etiam mouẽtur ab alio ad actũ ℔ sicut q̃ mouẽtur ab extrinseco vt proiecta ꝛc. ¶ Tamẽ secũdum theologiã omne quod mouetur ab alio mouetur. s. a deo qui est immobilis et ita patet quomodo volũtas mouetur et actualiter a deo principaliter et cuz hoc etiam primo mouetur ab obiecto vel a cognitiõe qui se cũdũ aliquos cõprincipiat actũ liberum secũdum alios solum dispositiue prerequiritur ad actum liberum tamẽ volũtas dr̃ mouere seipsaz quia supposito det cõcursu et actione cõsueta ipa est agens principale in cuius potestate est talem actum producere in se nõ obstantib⁹ actionibus aliorum agentiũ creatorũ. ¶ Ad secũdum de motiõe animalium probabiliter nec itavere quin potius virtus motiua mouere potest primo seipsam ꝓut melius notũ est theologis de angelorũ motibus et anime separate de motu grauium et leuium dicendũ ꝙ mouent seipsa licet nõ ad actũ primum ad quã mouẽtur a generante et etiã ad graꝝitatẽ z leuitatez que sequũtur formas substantiales concedẽdũ est tamẽ secũdo ꝙ mouẽtur ab aliquo actiue immediate scz a grauitate et leuitate ille mouẽt seipsas et mouẽtur et iam separata a substantijs. ¶ Item sõo concedr̃ ꝙ qñ sũt extra loca sua impedita non possunt a seipsis remoueri impedimẽtũ z ponere se in dispositione tali ꝙ moueant se ad loca sua nec etiaz possũt sistere motus suos anteq̃ veniãt ad loca sua nec mouere se ad omnẽ differẽtiam põnis vel ad multas et ista possunt animalia igitur quo ad tales tres cõditiones dicit aristoteles ꝙ grauia z leuia nõ mouẽtur ex se sed hoc est ꝓprium animatorum saltẽ quorũdã scil licet animalium. ¶ Item cum ꝑbs dicit ibidẽ ꝙ graue nõ diuidit in partem per se mouentẽ et i partẽ per se mot3 sicut animal ¶ Respõdetur ꝙ licet phũs dicẽt ꝙ grauitas nõ mouet se ipsum nisi per accidens sicut nec anima in animali. ¶ Dico tamen ꝙ grauitas primo mouet seipaz per cõcomitantiã vero subiectũ suũ ꝛc. ¶ Exhis patet ꝙ homo voluntas intellectus z grauia z mouẽtur a se et mouent se ad actus suos et cum hoc stat ꝙ moueretur ab alio nõ solũ intrinseco vt patet in grauibus animalibus sed etiaz ab extrinseco sicut volũtas moueretur a deo ad cognitionem et amorẽ ꝛc. vt patet ex dictis ¶ Ad illud de docente quicquid sit de cõsequẽte negatur consequentia quia scientia est tã℞ actus primus docẽtis iquãtũ est docens sed nihil mouet seipsum ad actum primum. ¶ Ad vltimum dicitur ꝙ illa auctoritas intelligenda est de potẽtia factiua cuius scilicet effectus recipr̃ in obiecto extrinseco nõ de actiua cõmuniter dicta. ¶ Ad tertium principale dicitur ꝙ volũtas in alia voluntate nõ potest agere volitionem nisi per motũ obiecti fz supplere efficaciam principij vitalis respectu alterius principij vitalis similis quomodo causat in se actum vitalem, nõ per modũ obiecti sed per modum intellectus et volũtatis et sensus nõ potest nisi solus deus altoquin hoc posset volũtas facere in alia voluntate illa nõ cognoscente quia cognitio non disponit eam ad receptionẽ volitiõis ab alio sed ad actionẽ sue volitionis. ¶ Item tũc si voluntas vna actiue cõprincipiet suã beatitudinem posset in alia voluntate consimilem beatitudinem comprincipiare et per consequens eam actiue beatificare consequens non est vandũ. ¶ Item angelus cadens potuisset alium necessitasse ad odiuz dei z sic etiam a voluntas posset facere. b. velle scz nõ eẽ vel velle se eẽ sume miserũ vel nolle se esse btm̃, quia hec omnia a possz velle de. b. ℞ igitur potest cõsimiles actus causare in. b. sequitur propositũ. maior igitur scoti cõcedit potest de actionibus transeũtibus cuiusmodi sunt edificare calefacere ꝛc. nõ autem de actionibus immanẽtibus cuiusmodi sunt visio intellectio gaudium tristicia et hmõi, qz nullũ ens principiare potest per modũ principij distincti contra modũ principiandi obiecti aliquẽ actũ vitalem in alio principio vitali nisi deus qui sipr̃ omnem efficientiam supplẽ potest et quicqd potest mediante causa secũda potest sine ea sicut articulus quidam partis. docet. ¶ Ad quartũ dicitur ꝙ nõ est inconueniens concedere cõsequẽs de causa naturali partiali cõcurrente tamẽ cum ea causa libera ¶ Ad quintũ dicitur negando consequentiam sed bene sequitur ꝙ ad crementũ noticie vt in pluribus crescit amor ceteris paribus quãuis voluntas libere possit sistere se ꝙ non intensius amet z ex hoc etiam patet ꝙ nullus gradus amoris ascribi potest soli noticie ꝛc.

Ad tertium principale.

Ad quartum dicitur.

VTrum voluntas possit simul et subito ꝓducere actũ volũtarium meritorie et libere dilectionis videtur ℞ non, quia tunc in momento temporis posset mereri meritis equalibus infinitis in infinitis instantibus eius cũ non sit maior ratio de vno ℞ de alio ¶ Contra principium actiuum i passo sume dispositio in quo nulla est resistentia positis cũ hoc omnibus causis potest causare effectum suum subito sed voluntas est principiũ tale actiuuz et cũ hoc tale passiuum igitur circũscriptis impedimentis

et positis omnib⁹ requisitis subito causabit actũ sed voluntas est principium tale actiuum z cũ hoc tale passiuum igitur subito causabit actum suuz. ¶ Prima conclusio quã non assero ꝙ voluntas nostra vel angelica sit in hoc instanti non causat dilectionem nõ põt sine medio, post hoc instans z subito simul causare dilectionẽ. ꝓbatur supponẽdo ꝙ idem est fieri in instanti z fieri simul qz secundũ veritatem instantia non sunt mensure tales quales quidam ymaginant. ¶ Tunc arguitur sic impossibile est ꝙ instans immediate succedat instãti vel vnum mutatũ esse in eodẽ motu cõtinuez igit impossibile ẽ ꝙ aliquid immediate post instans i quo nõ est ipm̃ nec aliquid quod põt esse pars eiꝰ simul fiat vel instantanee: qz tũc esset aliqd instãs instanti immediatum. Item per ꝑbm non est dare vltimum rei ꝓmanentis in esse i igitur, pari ratiõe non est dare vltimum indiuisibile in quo res aliqua z quelibet eius pars vltimo nõ sit. ꝓbatur tunc duo angeli essent factibilis immediate vnus post alium, quilibet eoꝝ instantanee z tunc instãs in instanti erit immediatum. ¶ Contra cõclusionẽ arguitur primo sic possibile ẽ deum annichilare mundum sic ꝙ mundus habeat modo esse z immediate post hoc subito habeat non esse igit etiã põt facere ꝙ modo nõ sit z immediate post hoc simul totus erit igitur ꝛc. preterea deꝰ potest facere vnum angelũ qui precise esset p instans z talis simul desineret esse igit ꝙ tunum modũ arguẽdo instãs erit immediatũ instanti. preterea ꝑcise pervnũ instãs deus põt nolle cooperari sibi ad illuminationem medij summe dispositi qõ si fieret in instanti sol nõ illuminaret medium z tamen statim post illuminaret z simul: qz non esset ibi aliqua causa successionis. preterea obstaculũ aliquod inter positũ iterum solem z medium posset deus instantanee annichilare illo casu posito sol immediate post illud instãs illuminaret medium sine successione: quia nõ esset ibi causa successionis. preterea in quacũqz mensura põt causa successiue agere aliquã rem simul facibilem deus põt eam simul et subito ꝓducere fz creatura potest immediate post ℞ talis res non est nec aliquid eiꝰ agere successiue igitur ꝛc. preterea deus immediate post hoc instans põt totam rem aliquam et quãlibet eius partẽ cõseruare fz dei conseruatio ẽ vera productio igit. ita etiam sol si staret immediate post hoc instans cõseruaret radium quem nunc producit z conseruare est produce re igitur. preterea omne illud cui non repugnat simul esse immediate post hoc instans põt deꝰ simul producere immediate post hoc instans etiaz dato ꝙ nunc non sit sed nulli rei permanenti repugnat simul esse immediate post hoc instans qz omnes tales de facto essẽt secundum se immediate post hoc instans igitur ꝛc. preterea nihil est negãdum a diuino posse ex quo non sequuntur cõtradictoria igitur ꝛc. ¶ Ad primum respondetur ꝙ hoc nõ est factibile qz repugnantiaz includit. s. ꝙ aliquid simz instantanee fieret vel destrueret z cũ hoc idẽ non fieret nec destrueret simul nec istãtanee cũ instans instãti immediate succedere nõ põt. ¶ Ad secũz negat assumptũ qzcũ ꝓma parte nõ stat scõa. ¶ Ad tertiũ ℔ qz illo casu sol nõ illuãret immediate post hoc mediũ subito sed successiue z deꝰ esset cã successionis eo ꝙ nollet tũc subito vel nũc producere qz si vellet lumẽ tale subito ꝓducere sine omi medio post hoc instans tũc vellet ipm̃ ꝓducere in hoc instanti cũ nõ sit huic istãti aliqõ instãs immediatum nec eẽ posset iq̃ subito aut simul ꝓduci valeret. dices ponaẽ ꝑcise ꝙ deus p instãs nollit simul ꝓducere tale lumẽ z ꝙ totũ tẽpus ꝓcedẽs z sequẽs ꝓduca simul vel sic simul idem lumen ℔ ꝙ hoc non est possibile qz infert indiuisibilia eẽ immediata. ¶ Ad quartũ ℔ ꝙ in instanti adnihilationis obstaculi sol illuminaret medium qz tunc nõ esset obstaculũ impediens. ¶ Ad quintũ negaẽ dicurr̃ qz nõ bene subsumiẽ, deberet ei subsumi aliqõ istius duo mẽsure z hoc nõ sit fz subsumiẽ hec aduerbialis determinatio immediate z sit fallatia figure dictionis cõmutando rẽ i modũ sed bene põt formari ratio sine defectu. ¶ Ad sextũ cõcedit ꝙ deꝰ põt immediate post hoc instãs simul aliquam rẽ ꝓducere sed nõ primo immediate post hoc instans tũc esset simul eã ꝓduceret i hoc instanti. ¶ Ad septimũ negaẽ maioz ꝓpter illud additamentũ etiaz dato ꝙ nũc nõ sit. Ad octauũ ℔ ꝙ hoc implicaret cõtradictionem vt ꝓz ex dictis. ¶ Secũda cõclusio sequẽs ex dictis ꝙ si volũtas in hoc instanti nõ causat dilectionẽ z immediate post hoc cãbit illa cãbit successiue. Sciendum tñ ꝙ oppositũ dictarũ cõclusionũ teneri põt: z satis videt mirabile negare deũ posse aliqd qõ nũc non est immediate post hoc subito ꝓducere. vbi aduertẽdũ ꝙ aliq̃ dicũt nullus instãs esse realiter in tẽpore vel motu cõtinuo: sed ꝙ oẽ instans ẽ ꝓductio subita alicuꝰ rei z ita instãs est mẽsura extrinseca tẽporis. Et scõm hoc dicẽdũ est ꝙ si nũc aliqd puta sortes non est z immediate post hoc erit subito ꝙ instans ꝓductionis sortis nõ coexistit alicui parti tẽporis ꝓcedentis nec instãti terminãti tẽpus ꝓcedens qz nullum tale est / sz erit anteq̃ trãseat aliqua pars tẽporis sequẽtis nec tñ oportet ꝙ aliqua pars vel aliquod instans sequentis tẽporis adequate mensuret talem subtã ꝓductionẽ. ¶ Item cõcedẽdo instantia in tẽpore modo cõmuni tta ꝙ instans, sit mutatuz esse tũc si in hoc istãti sortes nõ est z immediate post hoc subito erit cõcedit ꝙ subita ꝓductio sortis ẽ instãs extrinsecũ tẽporis immediatũ pñti istãti intrinseco tẽporis z tũc tale instãs extrinsecũ nõ coexistit ꝑcise alicui instãti intrinseco tẽporis sed immediate erit post hoc instans pñs ante omnẽ successionẽ tẽporis futurã. ¶ Itẽ illud i ꝓmanẽt ibꝰ scõe linee pñs esse contigue z ita punctꝰ initiatiuus posterioris immediate erit post punctũ termi attiuũ prioris quilibet distincte in situ suo / sic etiã deꝰ põt facere i successiuis ꝙ vna hora cõtigue sequaẽ alia et per pñs instãs erit immediatũ istãti z etiã aliqd qõ habz nõ eẽ i vno istãti põt subito ꝓduci i alio instãti immediato illi. Item ꝓducat deꝰ quattuor lineas immediatas z muteẽ vnꝰ pũctꝰ per eas tũc in qualibet parte ꝑter ꝓmã habet mutatum esse igit ibi sicut tria mutata esse instantia immediata. ¶ Item ꝓducat deꝰ tres angelos immediate post se iuicẽ tales autẽ tres productiones sunt tria instantia mediata nec illud est mirũ puncta sic pñt poni extra seinuicem immediate ꝙ tamen vnum est prius et aliud posterius licet non in eodem cõtinuo sicut nec instantia possunt esse immediata in eodẽ cõtinuo nec etiam ex instantibus immediatis iuxta predictam ymaginationẽ potest fieri successiuo ꝓtinua sicut nec ex pũctis linea. ¶ Tertia ꝓclusio aliqua dilectio cãlis ẽ successiue ꝓz ex dicti / z

2. cõclusio

3. cõclusio

f. i.

probatur quia omnis dilectio est forma intensibilis et remissibilis; quilibet enim experitur q̄ aliquando idem obiectum diligit intensius aliquando remissius. Item charitas habitualis potest intendi igitur et actualis. ¶ Quarta cōclusio q̄ dilectio est ab angelo vel ab alia causabilis successiue

4. Sclusio. probatur q̄ dilectio p̄requirit cognitionē cōcausantem cum ipsa voluntate vt patet ex questione prima sed talis cognitio intendi potest et remitti eo q̄ obiectum proportionabili⁹ vel min⁹ ꝓportionabiliter approximari p̄t potentie cognitiue et sc̄m hoc ipam magis vel min⁹ perfecte immutare igit etiā dilectio que ē effectus cognitionis intensibilis ē et remissibilis. Preterea non ē dare maximam distantiā a qua obiectū aliquod immutare potest potētiā angeli cognituā quia quacunq; data a qua p̄t aliquod obiectū immutare illam potentiam q̄ maiorē immutare p̄t idem obiectū magis sequitur igitur q̄ ē dare distantiā minimā a qua obiectum non posset mouere potentiam illam ceteris paribus: igitur fiat fine illius distantie incipiat moueri obiectum versus potentiam causabit successiue maiorem et maiorē cognitionem in potentia secundum successiuam approximationem obiecti versus potentiam igitur etiaz volitio potest esse successiua quia amor respectu obiecti naturaliter cogniti mere naturaliter causatur si obiectum eius apprehendatur tantum apprehensione simplici sine omni deliberatione seu compositione et diuisione posita autē causa mere naturali et sufficienti et non existente impedimento ponitur effectus in passo disposito et hoc simul vel successiue correspondēte productioni sue cause. Preterea visio corporalis causari potest et etiam corrumpi successiue secundum approximationem obiecti ad potentiam vel sc̄m remotionem ab eodem igitur visio talis habet partes et non secundum extensionem eo q̄ anima humana ī qua recipitur non est extensa igitur secunduz intensionem et per consequēs cum amor vel appetitio necessario sequens modo ꝓexposito ipsam visionē simul fiat cum factione cognitionis illius igitur sequitur q̄ tantum partibiliter fiet et destruetur sicut et ipsa visio. ¶ Contra illas duas cōclusiones arguitur per aliquos tenentes hoc ꝓ conclusione q̄ actus diligendi sit indiuisibilis simplicit carens partibus quia aliter actus diligendi deum esset imperfectior actu diligendi intuitum eo q̄ ī actu diligendi deum reperitur tam remissus gradus dilectionis q̄ actus diligēdi deum est intensior ipso cuz igitur quelibet pars dilectionis sit dilectio sequitur ꝓpositum. ¶ Secundo sequitur ex eadē deductiōe q̄ vn⁹ modic⁹ feto: actu diligēdi deū esset perfectior. ¶ Tertio tunc simul et semel diligeret quis idem obiectum perfecte et imperfecte quia toto actu perfecte et per te act⁹ imperfecte. ¶ Quarto anima xp̄i est perfectior anima iude. et sunt eiusdem speciei et tamen neutra habet partes igitur similiter poterit esse ī ꝓposito. ¶ Quinto si habeant partes accipio duas species in talibus actibus. Et quero an quodlibet indiuiduum vnius illarum specierum sit perfectus quolibet alterius vel non. si sic tunc sequitur q̄ quodlibet indiuiduum speciei perfectionis sit ī infinitum perfectius quia habebit infinitas partes quarum quelibet valet infinita indiuidua speciei inferioris equalia si non hoc est cōtra p̄m dicentem q̄ species sunt sicut numeri. ¶ Preterea si sic ponatur tunc q̄ aliquis actus intēdatur p̄ additionem vnius grad⁹ fue speciei et post p̄ mediatem vnius gradus et cōsequenter in infinitum p̄ partes proportionales sic procedēdo si sic fieri potest eque rationabilit⁹ poterit poni simile de speciebus q̄ cuilibet augmentationi sic facte correspondet vnum indiuiduum vni⁹ speciei q̄ esset precise tante p̄fectionis sicut indiuiduū sic augmentatum: et p̄ consequēs infra quascunq; duas species possunt esse species infinite. Preterea ex hoc solo q̄ partes alicuius cōtinui plus distant q̄ ante ceteris paribus illud quātuz est; maius tantū ab igitur pari ratione ex solo q̄ aliquis eodem actu posset vna vice perfect⁹ cognoscere obiectū aliquod q̄ alia vice poterit actus ille dici cognitio perfectior q̄ ante sine aliqua partium additione. Preterea tunc intellectio respectu sortis posset augeri per intēsionē respectu platonis quia sūt eiusdem speciei et in eodem subiecto. ¶ Ad primum concedit q̄ aliquis actus dilectionis dei est iperfectior actu dilectionis alterius et hoc bonitate intrinseca sc̄m quantitatem p̄fectionis actus scilicet quo ad gradum tantum vel tantū licet secūdū qualitatē sit p̄fectior. ¶ Ad sc̄m respōdet similit. ¶ Ad tertiū p̄dis ē inconuenies vel dici p̄t negādo p̄sequētia eo q̄ denoiatio fit a toto. ¶ Ad quartū patebit in materia de augmēto formarū q̄ p̄misse repugnāt si itelligat p̄ma de p̄fectiōe substātiali. ¶ Ad quintū dicendum q̄ non. Et ad p̄m qualis intelligat exponetur ibi. ¶ Ad sextum conceditur quod infertur accipiēdo ly infinite sincathegoreumatice. ¶ Ad septimum negat cōsequentia ¶ Ad octauum non habeo ꝓ inconuenienti qui ex duabus intēsionibus resultat vna composita sic tamen simul per distinctas intensiones eiusdem speciei intelligatur uterq; tamen exhoc nō sequitur q̄ sortes perfecti⁹ intelligitur q̄ si sola illa pars esset qua sortes intelligitur. ¶ Quinta conclusio voluntas potest simul ac subito causare volitionem meritoziā. probatur quia vbi nec ē formalis nec virtualis repugnātia vel ꝓtrarietas in passo tam sufficiēter approximato subito agit q̄d enim esset cā successiōis sic est ī proposito igitur etc. Itē intellectus subito p̄t ꝓducere actum suum igitur et voluntas. antecedens probatur. quia saltē primo actui intellectus nihil est contrarium ī intellectu quia nec habitus nec passio nec aliquid simile vel saltem non oportet q̄ ibi sit aliqua resistentia intrinseca nec oportet etiam q̄ extrinseca igitur subito agit. consequentia patet per processum p̄z commentatoris quarto phisicoz capitulo de vacuo cōmento. 7. preterea si non tunc nullū agens naturale puta lumen vel calor in receptiuo in quo nulla adesset resistentia in non tempore sed necessario in certo tempore et exhoc sequitur q̄ habens resistentiam et non habens agerēt equales effectus in equalibus temporibus etiaz forsitan ceteris paribus. Preterea tertio de anima dicitur q̄ intellectio est actio perfecta et fit in instanti. ¶ Similiter et sensatio nec precedet illā alia actio diminuta igitur pari ratione voluntas subito potest causare actū suū. ¶ Sz hic respōdet aliqū q̄ lz sensatio intellectio et volitio successiue ꝓducanē et intendantur tamen dicuntur fieri in

5. cōclusio

Nos meruimus primo in instanti sui ee

instanti quia quando coniunguntur cum alia trāsmutatione corporis vel alie tūc sunt imperfecte sz qñ anima omnino est in quiete et sine turbatione tunc fiunt pfecte vt patet septimo phisicoz. sic etiam dicit. 7. ethicoz q̄ delectatio non ē vera generatio nec verus motus sicut nec visio quia est perfecta in instanti; sic etiā dicit septimo phisicoz q̄ ī virtutibus moralibus non ē mot⁹ quia nō sunt nisi perfectiones omē autem perfectum consistit in quiete et in indiuisibili et ad istum gradū indiuisibiliter attingunt primo in instāti hoc ē q̄ sint perfecte in suis speciebus in instanti nec tunc requirunt aliquam actionem successiuaz immediate precedentem sed sunt imperfecta quiete anime et corporis et tunc maxime sunt perfecte. ¶ Sed contra similiter est de virtuoso sicut de sanitate vel pulchritudie quo ad hoc ex. 7. phisicoz. vnde sicut illud quod esset sanitas vel pulchritudo non esset sanitas si simul concurrat alius superfluus humor tollens debitam proportionē humoris nec est pulchritudo concurrente deformitate seu alio defomāte ita eadem res que esset electio virtuosa cessante passione q̄ sedatione perfectam iam non est virtuosa si stet deordinata passio adhuc sedenda sc̄m modū loquendi phi. ¶ Et ideo incontinens licet bene eligat tamen sua electio non vocatur virtuosa sicut temperati. igitur sic loquēdo de intellectione vel volitione relatiue scilicet prout ē virtus vel prout est perfecta scientia fiat indiuisibiliter tamen loquendo absolute de intellectione vel volitione secundum naturam sue qualitatis prout aliquis absolute per eam volens vel intelligens tunc si non fiet instantanee non plus fit indiuisibilit q̄ albedo vel queuis alia forma que acquiritur successiue licet in hoc instanti cognitio successiue tanta fiat indiuisibiliter scientia et alia volitio vel electio partibiliter facta subito fiat virtus vnde aristo. non loquitur de istis solū relatiue sed absolute alias enim non differenta qualitatibus tertie speciei. Preterea ista respō nō saluat istam negatiuam quam addit cōmentator; nec eā precedit actio diminuta q̄ si intellectio secundū rem fiat diuisibiliter licet primo in indiuisibili pertingat ad gradum quo potest dici intellectio tamē ibi precedit actio diminuta sicut patet de se. ¶ Item sedatio perturbatiōis ē actio diminuta que precedit intellectionem perfectam igitur etc. Preterea christus merebatur in primo instanti sue conceptionis secundum magistrū. 16 di. 3. summo merito suo quia non habuit omnino christus iuxta meritum anime quo potuisset proficere. ¶ Respondetur q̄ magister non dicit q̄ tāc summe meruit in primo instanti sed ab ipsa sui tā tum meruit quātum post passionem sed non in ipsa conceptione. ¶ Sed hec responsio non sufficit quia vt ibidem dicit magister et ē auctoritas gregorii non habuit omnino christus iuxta anime meritum quo proficere potuisset. Forte dices q̄ hoc meritum non causabatur ab anima xp̄i sed a deo. ¶ Contra tunc anima xp̄i meruerit quod ē cōtra auctoritatem gregorii. vnde augu. li. primo de doctrina xp̄iana ca. 38. dicit q̄ cū adest quod diligit delectationem secum gerere necesse est sed obiectum diligibile in instāti potest esse presens potētie dilectiue. igitur delectatio potest fieri in instāti igitur etiaz dilectio et cognitio. Forte dicitur q̄ augustin⁹ intelligit q̄ cum adest actu secūdo diligitur tunc secuz gerit delectationem sed dato q̄ quis videret deum clare in primo instanti sui esse adhuc non posset deum actu sc̄o diligere in illo instanti et ideo non tunc sequitur delectatio. ¶ Cōtra si deus subito causaret actualem dilectionem tunc per istam motionem naturaliter sequeretur delectatio subito sed voluntas non minus est potens subito causare dilectionem q̄ delectationez igitur etiam fruitio necessario sequitur clarā visionē sicut vmbra corpus saltē deo non ipediente sed vmbra sequitur corpus p̄ eodem instanti igit ¶ Preterea aliquis potest subito peccare quia ī eodem instanti p̄o quo deliruitur eius charitas; etc. ¶ Secundus articulus est arguere contra cōclusionem vltimā et soluere. ¶ Arguit primo sic tūc voluntas posset peccare in primo instanti sui eē falsitas probatur quia tale peccatum admeret aliquod bonum a voluntate igitur tale bonū p̄fuit in volūtate igitur voluntas prefuit igitur instās in quo primo peccat non ē primum instans sui esse Iste modus arguēdi habet ab augu. 22. de ciuitate dei ca. 6. vbi probat q̄ mala voluntas. i. mala volitio non p̄t esse coeua voluntati in qua est igitur etc. pbat augu. xi. de ciuitate ca. 15. vbi reprobat opinionem dicētiuz q̄ angelus malus peccauit in primo instanti sui esse qui quidem allegabant illud io. 3. ab initio dyabolus peccat non enī intelligunt illud vt inquit augustin⁹ si natura talis est nullo modo p̄t esse peccatum. q. d. si peccasset in primo instanti sui esse tunc naturale fuisset ei peccare et per consequens non peccasset. ¶ Et ideo dicit ibi q̄ ista auctoritas aliter habet exponi sic scilicet dyabolus ab initio peccat. i. peccatū dyaboli initium erat peccati probatur in principio capituli. 17. exponit illam auctoritatem Job que videtur esse cōtra se. s. homo est initiuz figmēti eius. i. dyabolus propter naturam inquit nō propter malitiā. hoc dictum esse recte intelligimus, qñ sine dubio vbi esset vicium malitie vtiq; natura viciata p̄cessisset hec ille igit natura et vicium non possunt esse coeua; pbat si voluntas peccaret ī primo istāti sui esse tūc nō posset illō peccatū vitare et p̄ ons nō peccaret q; null⁹ peccat in hoc q̄ nullo modo cauere p̄t vt patet p̄ augu. 3. de li. ar. c. 28. et etiā ī libello de duab⁹ aiabus. Cōsequentia patet quia ante illud instans nō potuit peccatum vitare quia ante non fuit nec post q; hoc solo priuatur deus etc. nec in illo instāti quia omne quod est quando est etc. Probatur null⁹ p̄t perdere iusticiam in primo instāti q; omne quod est etc. igit nec mereri. cōsequētia tenet q; null⁹ p̄t mereri nisi qui p̄t iusticiā amittere vt videt patere p̄ anselmum de casu dyab. in principio cap. quinto vbi probat bonos angelos potuisse peccare anteq̄ mali caderent quia vt dicit si non potuerunt peccare non potestate sed necessitate seruauerūt iusticiā quare nō magis meruerunt gram q; steterunt alijs cadentib⁹ q̄ quia seruarunt naturā rationalem quā perdere nequiuerūt; pbatur creet de⁹ in hoc instanti vnū angelū dādo sibi perfectā cognitionē et libertatē arbitrū et ꝓceptū q̄ eliciat actum diligendi deum q̄ citius poterit et de⁹ nolit sibi cooperari in hoc instanti et ita precise per istans suspendat voluntatem ab agere hoc facto si actus dilectionis causabitur in instanti et non

in instāti immediate precedenti instanti sequitur q̄ per tempus mediū necessario omittet contra preceptum. ¶ Probatur tunc secundo merita essent equalia quorum vnus omnibus alijs paribus existentibus de parte vtriusq̄ merentis esset in tē pore et aliud in instanti quod falsum est/quia tūc nihil prodesset continuare meritum / consequentia patet quia ponatur q̄ duo mereantur vnus tātum per instans et alius per horam cum omnibus conditionibus alijs similibus ex parte vtriusq̄ z cum equali conatu et equali charitate et intētione actuum et huiusmodi tūc meritū factum i hora e ſt maius et non nisi finite/sit igitur q̄ in duplo gratia exēpli tunc sit tertius qui ceteris paribus mereatur per medietatem vnius horę tunc eius meritum erit subduplum ad meritum secūdi merentis per horam et p consequens equale merito primo instantaneo et voco equalia merita quibus debentur equalia premia. Item tunc merito instātaneo debetur meritū eternū et peccato mortali instantaneo pena eterna igitur casu posito possibili alicuius peccata vel peccatum non posset deus sufficienter punire nec ex aliqua parte alicui⁹ merita instantanea. cōsequentia probatur quia quilibet voluntas est nature finite z per consequens contingit assignare penam maximaz quam potest recipere vel saltem aliquam ita magnam q̄ nō poterit eam recipere sit talis. a. z pena debita peccato mortali instantaneo sit. b. tunc inter. a. z. b. est proportio cum neutra sit infinita sit igitur in decupla. tunc sic in tempore quantūcunq̄ paruo potest angelus non solum decies sed centies peccare ita grauiter sicut fecit in vno instanti igitur in tempore finito potest mereri a penam et etiā maiorem et non potest maiorem recipere. igitur proposituz. Assumptū probatur quia in tempore quātumcunq̄ paruo posset ipse stante eadem cognitione sufficienti amittere malam volitionem qua sic peccaret et eam resumere quottenscunq̄ voluerit saltem dum non est confirmatus quia nullam patitur difficultatem in volendo. ¶ Preterea si sic tunc continuans meritum instantanei causatū vtpote vnam bonam volitionem cum alijs conditionibus per tempus mereretur premium infinituz intensiue et cum tale capere non possit non potest a deo sufficienter premiari. Cōsequentia probatur quia sicut primo instanti intellectiuo istius tēporis debetur isti merenti debitum aliquod premium precise ita pro quolibet instanti posteriori istius temporis aut igitur pro quolibet sequenti premium equale est maius vel minus si primis duobus modis tunc sunt ibi premia infinita et aliquo certo dato circa principium homini quodlibet sequentium est equale vel maius. ¶ Tertio vero modo dato aliquo merito circa finē horę infinita sunt precedentia quorum quodlibet illo dato est maius in quolibet istorum modorum premium compositum ex illis infinitis erit infinitum.

¶ Respondetur primo instanti correspondet meritum precisum et nullo posteriori. ¶ Contra tunc posito casu possibili inequaliter merentes debēt equaliter premiari nam posito q̄ fortes mereatur continue in. a. tempore et in quolibet instanti illius et in vltimo et plato omnino equaliter mereatur per tempus. a. preterq̄ in vltimo instāti ipsius. a. q̄ sit. c. tunc si premia ipsorū sunt equalia sequitur propositum quia fortes meruit in se quando plato non meruit si premia sunt inequalia sequitur q̄ pro. c. instanti posteriori debetur meritum precisum et pari ratione pro quolibet. ¶ Preterea tunc voluntas posset libere subito volitionem producere sine aliqua motione immediate precedente cuius ista volitio sit terminus z tunc transmutatio subitanea foret per se scilicet absq̄ hoc q̄ esset finis alterius transmutationis successiue contra commentatorem sexto phisicorum commento. 32. probatur tunc secundum legē communem posset quis grauius iuste puniri pro peccatis venialibus finitis secundum numerum q̄ pro maximo mortali in eodem tempore vel maiori facto quia pro veniali vnius instantis debetur aliqua pena et illa non exceditur infinite a pena debita pro maximo mortali igitur totiens poterit secundum multitudinem finitam peccare venialiter eque graue precise sicut ante quod sequitur consequens illatum probatur pro merito instantaneo debetur augmentum charitatis ergo cum illius augmenti sit aliqua certa proportio sequitur q̄ in tempore quantumcunq̄ paruo posset quis huiusmodi volitionem instantaneam totiēs causare quotiens illud augmentum continetur i charitate christi et per consequens in tali tempore acquirere tantam charitatem quantam habet christus. probatur tunc obesset actum meritoriuz continuare quia pro actu continuato debetur premium certe quantitatis et pro instantaneo similiter licet minus sit igitur sit in decuplo minus cuz igitur non solum decem actus subitos ymo centum posset ipse tales elicere dum continuat illuz actum vnum et tunc maius premium acquireret in continuatione alicuius in illo casu sibi obesset Item tunc aliquis habens summum meritum sibi possibile circa aliquod obiectum ex hoc q̄ staret continue in eodem gradu dilectionis respectu istius per vnam horam plus in eadem hora in decuplo posset mereri habendo diuersos actus nunc circa vnum obiectum et nunc circa aliud falsitas patet quia in hoc felicitas commēdatur decimo ethicorum capitulo octauo q̄ est maxime cōtinuatio. probatur tunc si alicęs peccaret venialiter continuando actum suum vniformiter per aliquod tempus in cuius fine mereretur pro quolibet instāti illius temporis deberetur sibi aliqua pena in purgatorio et ita pro omnibus simul deberentur sibi pene equales infinite et per consequens semper foret in purgatorio et si peccatum sit mortale debebitur sibi pena eterna infinita intensiue hoc falsum est quia tunc deus non posset eum sufficienter punire probatur q̄ non sit dare primum instans in quo voluntas vult licet sit dare primum instans in quo volitio hec vel illa sit. probat vnus doctor sic. si sit primus instans in quo voluntas vult vel hoc est volittone libere producta vel volitione que naturaliter producitur et necessario sequitur ad aliquam apprehensionem ¶ Non primum quia tunc non omnis mutatio esset finis successiue mutationis contra commentatorem sexto phisicorum commento. 32. ¶ Nec secundum quia non est aliquod primum instans in quo intellect⁹ iudicat de tali volito q̄ sit. a. quia cogitatio talis libere causaretur et tunc sicut pre argutuz de volitione libere causāda ipa nō fieret

subito per auctoritatem commentatoris. ¶ Aut etiam scōo ista cogitatio actualis generaretur naturaliter a spe ymaginatiua et tunc cum non sit vanda species debilissima ipsius volitī. a. predicti et virtute ymaginatiua que potest agere in intellectum quia tali data ipsa posset causare cogitationem certe intentionis et per consequens species debilioz posset agere cogitationem debiliorem in intellectu. ¶ Relinquitur igitur q̄ sit aliqua species maxima siue intensissima in ymaginatiua de obiecto a. que non potest agere in intellectum. hoc declarato probat iste quia non est aliquod primum instans in quo species ymaginatiua agit in intellectū z per cōsequēs non est aliquō primum instans in quo intellectus cogitat quando sua cogitatio fit naturaliter a spe ymaginatiua q̄z si aliquod sit tale instans sit illud presens tunc species ymaginatiua agit nūc in intellectuz et certū est q̄ naturaliter z non libere igitur nūc primo ista species est satis fortis quia si prius satis fuisset fortis prius egisset sequitur igit q̄ ista species est minima in ymaginatiua que pōt agere in intellectū cuius oppositū est prius probatum ¶ Propter ista argumenta et precedentia tenet iste cōclusionē ad quā vadunt precipue quia tunc angelus posset peccare in primo instanti fui eē qō repugnat et includit cōtradictionem vt patet per argumēta varia vndecimo de ciuitate et per argumentum anselmi. ¶ Et magister scōo libro distinctione tertia. ¶ Ad primum argumētum in oppositum cōceditur q̄ volūtas aliqua si infūderet sibi cognitiones naturaliter presupposite peccato posset peccare in primo instanti fui esse. ¶ Ad augustinuz dico q̄ non oportet peccatum priuare bonum quod infuit sed quod ineſſe deberet. Et ideo non requiritur alia precessio nisi forte nature inter natura q̄ peccare pōt et peccatum positis supnaturaliter cognitionibus requisitis cui⁹ oppositum ymaginatur argumentū. ¶ Aliter pōt dici q̄ augustin⁹ intendit ibi probare q̄ nulla volitio nō ē naturalis voluntati sic q̄ naturaliter eā consequit sicut calor ignem quia cū talis volitio adimat bonum quod infuit vel q̄ possit ineſſe sequitur q̄ ipsa non sit naturalis volūtati sicut nec bonū quod ipsa adimit sed volūtas precedit vtrū q̄ saltē natura z p̄ñs mala volitio non ē coeua vel coeterna volūtati quasi sibi naturalis cuius oppositum dicunt manichei ponentes hanc malitiam esse sibi productam a malo principio secundum augustinum de duabus animabus et sepe alibi. ¶ Item tertio omne peccatū cōmissiōis admittit de bono aut de promptitudine ad bonum q̄z relinquit habitū vel dispositionē ad actum consimilē. ¶ Et similiter forte est de omni omissione sicut autē habit⁹ bon⁹ facit ad actus intētionē ita mal⁹ videt impedire intētionē act⁹ boni z ita talis habituatio vel dispositio adeptio boni pōt nominari. ¶ Ad secundum concedit q̄ augu. reprobat ibi opinionem dicentium angelū peccasse in primo instāti sui esse sed non ponentiū angelum potuisse peccare in primo instanti sui esse quod aūt sequit nō intelligunt. si natura talis ē .ꝛc. non dicitur cōtra ponentes angelum potuisse peccare in primo instanti sui esse nec etiam cōtra ponentes eū peccasse in primo instanti sui esse licet eoz opinio reprobetur. ¶ Sed contra manicheos ponentes angelos malos malas habere naturas a malo principio sicut bonos bonas a principio bono nam si sic natura peccarent tunc non peccarent z ita simul peccarent z nō peccarent z hec ē intentio eius qō probatur ca. 14. immediate precedēti vbi cuz ipo basset ponentes angelos a primo instanti sui esse peccasse nichil omin⁹ tñ cōsequenter excusat eos ab heresib⁹. d. huic sciēte quisquis acquieſcit nō tamen illis heresib⁹ sapit. i. manicheis z siq̄ alie pestes ita sentiant q̄ suā quādaz ppriam tanq̄ ex aduerso quodā principio diabolus habeat naturam mali. ¶ Confirmatur predicta solutio q̄z vnū augu. principium contra arriū est q̄ non est repugnantia effectum esse coeuum sue cause vt patet de pede et de vestigio et de igne et splendore nec maioz est repugnantia de voluntate et eius effectu. Verum est tamen q̄ nulla natura pōt peccare in primo instāti sui eē relicta in oibus nature sue et tantum de influentia generali quia peccatum requirit deliberationem que non potest fieri in instanti per naturā volūtatis create. ¶ Sed alij in hoc vltimo sibi contradicunt quia supposito intellectu in sua dispositione optima in primo instanti sui esse et debite applicato obiecto. remotis omnibus impedimētis ita bene potest ex natura sui intelligere vel etiā certū iudicium habere de suo obiecto sicut ignis potest producere splendorem quia non minus agens spirituale potest producere effectum suum q̄ agens corporale suum et ita etiam stante cognitione vel iudicio sufficienti intellectus et remotis impedimentis voluntas est ita sufficiens ad producendum actum suuz nec requiritur deliberatio nisi quando deficit cognitio quia ars perfecta non deliberat. ¶ Ad tertium dicendum q̄ optime dicit augustinus deus enim non est auctor malī sed nature et ideo oportet naturam preesse ante q̄ malitia possit esse sed hanc precessionem non oportet esse temporis vel mansure sed solum causaliter et nature contradicunt naturam non viciatam precessisse. dicendum q̄ intelligit non viciatam ex hoc q̄ natura est et hoc sufficit sibi contra machineos. d. contrarium.

¶ Ad quartum satis dictum est quere. C. di. hui⁹. ¶ Ad quintum dicendum q̄ si per iusticiam intelligatur aliquod positiuum informans naturam intellectualem neganda est consequentia si sola innocentia naturalis que nihil positum addit supernaturalem bonitatem substantialem negatur antecedens quia eo ipo q̄ aliquis peccaret iam nō esset innocens licet simul duratione prius tamen natura potuit innocentiam habere vel conseruare. ¶ Anselmus vero supponit angelos bonos habuisse iusticiam anteq̄ cecidernt mali bonis concreati. ¶ Ad sextum dicitur q̄ illo casu posito implicat contradictionem q̄ immediate post instans in quo voluntas suspenditur a causando actum suum simul et subito causet illum successiue tamen poterit ideo non oportet q̄ expectet per tempus sicut de causatione luminis dictum est in responsione ad secundam obiectionem contra primam conclusionem. ¶ Sed etiam patet ex dictis quomodo teneri potest esse immediatum instanti/ sed contra ponatur q̄ in hoc instanti nolit deus cooperari tali voluntati ad eliciendum dilectionem sed precipiat sibi q̄ ita cito sicut potest simul et non partibiliter eliciat actus suū tūc

Ad primaz rationem.

fist argumentum dicendum q si intellectus creatus quacunq; parte temporis assignabili posset min⁹ naturaliter distincte pcipere tunc illud positiuū includit contradictionē sicut z q deus ita cito post hoc instans sicut pōt causet aliquid simul. ¶ Si aūt sicut verus ē teneatur q creatura nō pōt per naturā suā ceteris parib⁹ tēpus sic in infinitū diuidere z qūlibet partem eius distincte apprehendere tunc saltem dicendum est q in fine minimi tēporis ab eo perceptibilis distincte vel maximi nō perceptibilis ab eo distincte ceteris paribus tunc teneretur habere actum pceptuz sibi subito ab eo cābilem. ¶ Sed hec responsio nō sufficit q; non oportet intellectum quodlibet tempus distincte percipere i quo pōt volūtas nouiter mereri sicut nec oportet de quolibet instanti ideo dicendum est q si voluntas elicuit actum in instanti meritorium que vel sibi omnino similem secundum totum vel partem per tēpus cōtinuat tūc nō est icōueniens q meritū sibi correspondēs p toto tempore primo etiā corrideret sibi totaliter i primo instanti eo q tunc posuit oīa circūstantias requisitas ad illō meritū p illo toto tpe. Et ideo q; tunc in illo instāti p in se fuit fecit hoc vt cōtinuaretur ille act⁹ in illo tempore. Ideo si statim post instans fuisset mortuus totū p̄miū illi⁹ tēporis sibi correspōdisset. ¶ Si autē in p̄mo instanti nō intēdebat vlterius continuare tūc vel intēdebat actū eque bonū contnere vel meliorem vel cessare vt post hoc posset bene agere vel similiē nihil boni facere primo mō pōt esse act⁹ instātane⁹ ita bon⁹ sicut ipse simul cū sedo eo q omnes circūstātie bonitatis scōi virtualiter sunt in p̄mo. ¶ Secūdo modo sensus ē melior non ex duratione sed ex aliquo gradu bonitatis superaddito. Tertio modo sensus non habet bonitatē nisi ratione primi si autē positiue in illo instanti habet volitionē nihil boni faciendi pro tempore futuro vel non ordinandi act⁹ vel cessationes in deum tunc non meretur. primo si vero cessat necessitatiue tūc illud meritū instātaneum potest esse equale alicui merito temporali nouo vel maius vel min⁹ iuxta modū et circūstantias ex quib⁹ vtrūq; elicitur. ¶ Unde patet q iterruptio nō prodest nisi fiat ad eliciēdum actus meliores vel eundem actū melius q si nec eliciunt actus meliores distinctis vicibus nec idē act⁹ melius nec etiam intellectualis sit debita recōpensatio tunc in aliquo casu actus discutue facti per vnam horam certis vicib⁹ simul iuncti minus haberet premiuz sibi correspondens p̄ actus eiusdē intentionis in instanti elicitus. de ista materia vide infra di. p̄ima. 2. questione tertia. ¶ Sed facilius respondetur iuxta pri⁹ dicta post obiecta ad rationes prime cōclusionis. ¶ Ad septimū cōceditur p̄nia. Sed tunc stat difficultas q magis expediret interrūpere actū p̄ continuare q; si meritum instantaneū potest esse equale merito continuato per totā horā z tamen si sepe iterrūperetur ille act⁹ in illa hora z resumeret in sevel in simili specie ita q vir⁹ decimā partē hore in oībus vicibus haberet actū tm̄ meret qualibet vice ex resū pti⁹ act⁹ sicut nunc meret in p̄mo instāti hore illius q; per casum cetera sunt parta igit⁊c. ¶ Respōdet q sicut cōtingit dare mīmū sensibile a sensu vel maximū q sentiri nō pōt ita contingit dare mimum tēp⁹ a nobis pceptibile vel maximū quod a nobis percipi nō pōt scōm exigentiā certarum dispositionum principaliter habēdaruz/z ex hoc sequitur si voluntas in hoc instanti iparet sibi dilectionem alicui⁹ obiecti p illo tunc nō est in potestate volūtatis q p alio nūc pceptibiliter distincte per nolitionē actus illi⁹ tollat ipm donec lapsum fuerit tēpus aliquod intra q voluntas non posset actū dimittere ex se libere cū nō posset distincte omne instans auertere z percōsequēs per illd tempus non addit nouū meritū sup suū meritum instantaneum et ideo meritū istantaneū est equale merito per illud tempus continuato z sic patet q cōsequens illatum in argumento septimo principali est concedendum. ¶ Et per hoc vltra rndetur ad instantiam factam de interruptione actus negando cōsequētiam quia si lapso tpe mimo qō sic vel maximo q non de quo dictuz est si tunc libere actum illum continuet tantuz mereē sicut si nouiter p̄ sequenti tempore eliceret illū actū quotiens igitur distinctis volitionib⁹ in aliquo toto tempore libere posset z distincte ab actu cessare et tamen libere actum cōtinuat totiens tm̄ meretur ceteris paribus sicut si nouiē eliceret talē actū et per p̄ns totiens si actum interrūperet et p tot tempora equalia totiens eliceret sed si per illam interruptionem per minus temp⁹ haberet actuz vel actus sicut dicit in argumēto tūc interruptio foret nociua. ¶ Ad octauū principale concedo cōsequētiam primaz z nego secundā. ¶ Et ad probationē dicitur q non est dare maximū gradum meriti vel demeriti quē aliquis purus viator habere pōt citra finem vite sue scōm cōmunem legem z z si deus faceret eū pertingere ad talem gradum miraculose tunc etiam pōt superaddere q autem supponit argumentū q; omni tempore p̄tūcunq; paruo posset ad tantū meritum peruenire declaratū est esse falsum in solutione prima precedenti. ¶ Ad nonum negaē cōsequētia iuxta illud quod tā dictum est in precedenti solutione de tēpore mimo vel maximo q nō vnde quotiens fuerint in tali tēpore talia parua tempora cōtenta abinuicem totaliter distincta tot merita habere poterit quoruz quodlibet est equale merito instantaneo primi instantis vnde in tali processū talis nō meretur nisi instātanee p oppositum augmentationē forme quia ibi nihil accrescit meritū successiue ſ instantanee licet volitio subita actus vna cū hoc q habet volitionē cōcipiendi illum actum sit magis meritoria p̄ si hmōi actum meritoriū continuare non vellet. ¶ Ad decimū intelligi potest dictū cōmētatoris de causis mere naturalib⁹ q̄ producūt effect⁹ suos successiue. Et si aliqua talis agit effectum suum subito sicut luminosū tī precessit successio ex approximatione actiui ad passiuū vel econtra ex amotione impedimētiv el successiua vigoratione cause vel ex alia cā simili sed hoc nō oz de causa libera que oībus alīs occurrētib⁹ pt agere vel dimittere sicut sibi placuerit. ¶ Ad. 11. dicē dū q nō est inconueniēs q aliquis i purgatorio ad temp⁹ hēat tantā penā ītensiue pro pctō venali sicut alter in inferno p mortali licet nō extēsiue scōm durationem. ¶ Ad. 12. 13. 14. z. 15. p̄z ex dictis ¶ Ad. 16. dicitur q tam de volitione libere p̄ducta p̄ de illa que ante deliberationem naturaliter causatur est dare saltem in casu possibili p̄mū instans quo voluntas tali volitione vel talivult

puta si deus simul ipsimeret intellectui sui claraz visionem vel ante oculos subito causarz obiectū multum placibile voluntati. ¶ Ad confirma. dicitur vt prius. ¶ Et ad illud de volitione naturaliter producta dicitur q deus potest subito ipsime re intellectui cognitionem obiecti. ¶ Adhuc arr cōtra cōclusionem et tunc angelus potuisset fuisse malus in primo instanti sui esse et tunc de⁹ causasset angelu malū. Respondetur concedendo cōclusionem illatam nō tam ē per se Na q; de⁹ i isto casu non esset causa quare iste angelus essz mal⁹ et ideo in illo casu ista propositio deus creat āgelū malū fuisset vera per accidens sicut p accidens amo malum cū amo aliquē qui est malus non tamen quia malus sed ex alia causa quia propiqu⁹ ¶ Ad argumenta principalia patet ex antedictis

Utrum voluntas libere

possit subito suspēdere actū suu siue ab actu habito cessare videtur q sic quia voluntas pōt subito actū suum libere causare ex questione precedenti igitur zc. cōsequētia p; q; facil⁹ e it destruere q̄ construere agenti qō patet vtrūq;. ¶ Secūdo voluntas sic pōt actū suū suspendere p precise per instans velit prius igitur arecedēs probatur quia aliter volūtas inuite continuaret actum suum quia ponatur q voluntas primo anteē eliciat actum suum nolit illū cōtinuare per tempus aliquod aut igitur cōtinuabit et tunc iuite vel nō et tunc habetur intētū. ¶ Tertio si volitio necessario duret per aliqō tempus necessario sequitur q in casu voluntas ñ possit se conformare iudicio intellectus quia iudicet intellectus in medio illius temporis q volitio non est cōtinuanda aut igr volūtas potest tūc se conformare illi iudicio et tunc illa volitio non durat per tempus datū aut non potest et sequitur cōclusio probanda. ¶ Quarto sequitur q in casu voluntas necessario mereretur quia per tempus illam bonā volitionem necessario continuaret et sic post primuz instans illius temporis nō esset in eius potestate quin mereatur per totū illud tempus datum et si ex necessitate igitur nō esset meritū. ¶ Quito sequitur q in casu viatoz aliquis nō potest penitere de peccato suo quia sit. b. vltimuz instans temporis dati tunc si actus de quo est sermo ē peccatum mortale quero an ante. b. pōt penitere et tunc ante. b. potest ab illo actu cessare cuius oppositum datur vel nō et tūc habetur cōclusio probanda. ¶ Sexto tunc in medio illius tēporis ñ pt cozrūpi ipa volūtas q; ista necessario sicut manet act⁹ manet sbm̄ act⁹. ¶ Septimo seq; q in casu volitio esset incognita vel volitis esset incognitum quia ponatur q in medio illius temporis fiat homo demens ita q corrūpatur cognitio respectu illius obiecti et ex quo volitio vlterius durat sequitur propositum. ¶ Contra nō ī instanti in quo ē actus potest instantaneus pduct⁹ simul totus cessare quia tunc simul esset et non esset nec sine medio quia tūc indiuisibile immediate succederet indiuisibili. ¶ Prima cōclusio si voluntas in hoc instanti habet actum post hoc habebit illum vel partem eius probatur quia aliter īdiuisibile esset immediatū indiuisibili vnde patz q voluntas non potest subito suspendere actū suum sic q nec habeat ipsum nec aliquid ei⁹. ¶ Illo modo potest intelligi q subito suspendeat actum suum vel cesset ab eo ita videlicet q ab actu tēpus prehabito vel acquisito sic cesset q in fine tē poris nō sit ille actus nec aliud eius. ¶ Et isto mō pono cōclusionem secundam q sic quia subito z simul ex discursu prehabito et deliberato ſillio pt fināre et iudicare illud esse malum quod pri⁹ credebatur esse bonum et ideo esse nolendum q pri⁹ volēdum nec videtur quin in instanti quo primo iudicabit intellectus illud nō esse volendū volūtas possit illud velle et conformare se iudicio igitur videtur q voluntas in casu subito z simul possit cessare ab amore vl odio per aliquod tempus vsq; tunc habito. ¶ Nota q aliter est de excutionibus actuum et aliter de electionibus cōformibus vel difformibus iudicijs practicis nā de secūdis nō videtur esse instantia quin in primo instāti euidenter iudicij vel ferme credulitatis possit voluntas se conformare tali iudicio immediate principiādo libere talem electionem conformē vel nō conformare se si occurrat aliud elticiens vel mouēs ad oppositum sed de executionibus est maioz difficultas. ¶ Ad primam rationem in oppositu dicit q nō est in potestate voluntatis in hoc instāti causantis actum aliquē quin ipsum vel partē aliquam eius retineat per temp⁹ ideo quo ad intellectum prime conclusionis et eius corelarij negatur consequentia ¶ Et ad probationem dicitur q voluntas non potest vtrūq; quo ad illū sensum sic coartatū sed bene habet vtrūq; iuxta intellectum conclusionis secunde et sic etiam cōceditē cōsequētia sicut ex questio. ¶ Ad secundum negatur cōsequētia scilicz q iuite vellet licet in casu argumenti bene sequat q aliter erit q̄ nūc vellet q; fozet in futuro non autē aliter q̄ velit q sit quo ad hoc quod nunc vult ipsuz esse ne aliter q̄ vult quo ad hoc q velit ipsum esse quando eliciet. ¶ Ad tertium dicēdum q cōsequēs illatū est verū de dānatis qui sciūt deū nō esse odiendū et tm̄ ab eius odio cessare nō possūt de voluntate tamē viatoris nō est hoc absolute concedendū ¶ Et tūc vltra dicitur q ante finē talis tēporis intellect⁹ non potest habere tale iudicium nisi sibi a deo immitteretur vel ab extrinseco p̄ occurreret et in tali casu poterit ab actu volendi cessare īfra tps datum infra quod nōn̄ pt si precise māsissent oēs p̄iores dispositiones p̄ter tempus. ¶ Si autem dicat q intellectus habuit tale iudicium a p̄cipio illius electionis illius actus de quo nunc est sermo tūc tempus minus tempore dato esset ab ipo perceptibile secundum dispositiones tūc habitas quod est contra superius probata et hic suppositā. ¶ Ad quartum con. edo q infra illud temp⁹ si sibi relinquatur cū cōmuni dei adiutorio necessario meretur non tamē nouo merito licet deus posset illud temp⁹ breuiare pro suo libito. ¶ Ex his duabus responsionib⁹ patet ad rationes emultas cāpsalis per quas intendebatur probare q volūtas libere potest precise per instans quia si nō tūc cogentur ad peccandū quia dato tempore ante cuius finem non potest cessare ab actu secūdū te iudicet intellectus nō esse bonū p̄mo malū tale obiectū vel actuz in respectu medietate illius temporis et hoc est contra te vel nō z habetur itētum. ¶ Dicendū vt prius q; tpis si a principio istius sic iudicat distincte discernēdo vnā medietatem

Secunda cōclusio.

Hic ponūt rōes db⁹ p̄ q; voluntas p̄t libē velle p̄cise per istās.

Tempus arguēdi cōtra cōclusio.

tpis ab alia tūc illud temp⁹ est maius tempore q̄
me dato et eodem modo dicitur si nouiter post pri
cipium temporis sic iudicatur nisi tunc aliunde
ab extra proueniat hoc et tunc recedēa pacto q̄
tunc habetur alia dispositio secundum naturā pri
ma cessationē ab actu illo q̄ prī. ¶ Idem arguit
sic in quocūq̄ instanti vel tempore obiectū appa
ret bonum potest voluntas se conuertere ad illō
si malū auertere aliter oporteret expectare ante
q̄ vellet in casu vbi nihil deficeret sibi igitur. ec.
¶ Dicendum q̄ absolute loquendo per nullū tem
pus necessario continuat datū actū tamē precise
positis dispositionibus illis de quibus est dictuz
nō est in eius libera potestate nō continuare ipsū
per certū tempus. ¶ Secundo arguit quia tūc vo
luntas cogeretur i casu ad merendū et in casu ad
demerendū dicendum q̄ nō cogitur ad causatiōes
primam sed ad cōtinuationem cogitur idest neces
sitatur si causet nisi aliud nouiter occurrens vel i
pediēs obstet. ¶ Per hoc patet ad tertium. ¶ Et
ad sic tunc totū residuū a primo instanti non esset
sibi iputandum sicut nec proiecto lapidi dicīt ne
gando cōsequētiā propter liberā causationem li
cet nō noua imputabilitate. ¶ Item arguit cū ni
hil sit tam in potestate voluntatis sicut ipsa volū
tas et per impedimēta extrinseca potest ei⁹ actꝰ
incurtari videtur multo fortius q̄ a seipsa. ¶ Di
cendū q̄ augustinus intelligit q̄ nullus actus ex
terior ita ē in potestate voluntatis sicut interior
et ex hoc bene concedī q̄ ipsa potest bene incurta
re actum suum concurrentibus extrinsecis q̄ sibi
ad hoc expediunt. non tamen sequitur q̄ sine illis
hoc possit facere infra illud paruū tēp⁹. ¶ Ad q̄n
tū principale concedī consequentia quia ipse se
ipsum impossibilitat ne infra dictū temp⁹ possit
penitere. ¶ Contra sancti dicunt q̄ de nullo dū est
in vita ista desperādū est. ¶ Dicendum q̄ hoc ite
ligitur quādiu supereſt sibi possibilitas ad delibe
randum et scienter volendum conformiter delibe
rationi quod non ē in proposito quāuisilla mozu
la sit instātanea et breuis nec credo de cursu cōmu
ni hominem ita tarde ante mortem aliquē actum
deliberare et ex certa scientia posse elicē pmo iu
dicio hominum a mortuis distingui non posse.
¶ Ad sextum negatur cōsequētia quia dictum pri
us loquitur de voluntate causante actum suum et
manente per tantū temp⁹ ¶ Ad septimum dicitur
q̄ in illo casu non manēt prime constantie et dispo
sitiones eedem que supponebantur manē in illo
Tertiꝰ ar. tempore paruo. ¶ Dubitatur vtrū sequatur sor.
in hoc instanti meretur igitur sor. immediate post
hoc merebī videtur q̄ nō quia tūc ñ minꝰ esset in
potestate mea retrahere digitū q̄ retinere actum
meū volendi quod est cōtra augustinum qui dicit
q̄ nihil est tam in potestate volūtatis sicut ipa vo
lūtas. ¶ Item si sic tūc sequitur volūtas habet. a.
actū volendi igitur immediate post hoc habebit
illum igitur in aliquo instanti imediate post hoc
erit. a. actus quod est falsum. ¶ Probatur imedi
ate pt hoc erit. a. actus igitur immediate post hoc
erit. a. actus et immediate post hoc potest non eē
a. actus igitur simul poterit esse et non esse. ¶ Ñ
detur cōcedendo dubium. ¶ Ad primum in cōtra
rium negatur consequētia quia a primo possum
ab extrinseco cohiberi contra volūtatem meā et
a. secundo nō. ¶ Dices in quolibet instanti possū
motum digiti rescindere. ¶ Dicendum q̄ hoc non
est verum nisi a casu quia secundum impetum fa
ctum a volūtate si nihil nouum obstet pcedet mo
tus et si voluntarie debet motus praescīdi hoc erit
mediante actu volūtatis alio ab illo quo impera
batur motus et ita iste actus erit immediate i po
testate volūtatis sicut dicit auctoritas allegata.
¶ Ad secūdum negatur consequentia sed bene se
quitur q̄ immediate post hoc. a. actus vel aliqd
eius erit negatur tamē q̄ in aliquo instanti imme
diate post hoc erit. ¶ Ad tertium negatur conse
quentia vltima. ¶ Secundum dubium contra se
cūdam cōclusionē si voluntas possit subito omit Secundum dubium.
tere actum prehabitū sicut dicit ista conclusio pī
cipiatur igitur sortꝰ q̄ cessz subito ab illo actu vo
lendi habito citra. a. instās meridiei et tamē sor.
nō cessat sequitur q̄ peccet primo in. a. quia nūq̄
ante. a. fuit verū dicere iste peccat contra precep
tū sibi datū eo q̄ in quolibet instanti ante. a. ad
huc restabit sibi tempus in cuius quolz instāti po
tuit implere preceptum. ¶ Sed contra videtur q̄ Oppositū.
in. a. nō tenetur cessare ab actu sed ante. a. igitur
cē. nec etiam peccauit post. a. quia preceptum nō
extendebat se post. a. ¶ Et similiter deducitur ar
gumētū si precipiatur q̄ sortes faciat talem actū
successiue hīc pono tres cōclusiones. ¶ Prima cō
clusio q̄ in dicto casu sor. nō primo peccat in. a. p
batur quia non omittit primo i. a. cōtra preceptū
¶ Secundo quia tunc primo est sibi impossibile i
plere quod precipī. ¶ Tertio sor. pōt in. a. conte
ri de hoc quod prius omisit. ¶ Quarto cū toto ca
su staret q̄ sor. moreretur in. a. hīs vsuz liberi ar
bitrū vsq̄ ad. a. et tunc nō peccaret in. a. quia essz
extra statum vie. ¶ Sed illud est cōtra antīsiodo
rum in sūma sua libro secūdo ca. 63. dicit q̄ si pre
ceptū esset alicui q̄ cogitaret de deo ōte terminuz
huius diei si non cogitat non est culpabilis ante fi
nem diei in aliquo instanti quia inter illud instās
et finem diei est aliquod tempus in quo potest im
plere preceptū et ideo nō sequitur sortes tenebā
tur cogitare de deo ante terminum huius diei et
non cogitat igitur omittit ante terminum huius
diei debet enim addi vel contraxit maculaz omis
sionis in termino huius diei et in hoc cōcordāt se
cū plures moderni. ¶ Huic ratiōi dicitur sicut ad
septimū precedētis questionis quod supponit fal
sum scilicet q̄ libere vltra quodlibet instans ci
tra. a. possit differre et libere differre cātionē ta
lis actus subito causabilis sibi precepti quod nō
est verū quia dabitur tempus ita paruū ante. a.
q̄ post eiꝰ initiū nō sufficit sortes deliberare et ad
uertens exequi actum sibi preceptum vt tenetur.
¶ Sed hic diceretur q̄ forte stare poterit contie
per totū hmōi temp⁹ in eadem deliberatione nol
let tamen exequi adhuc si vellet vlterius differre
¶ Sed tunc diligenter oportet cauere ne sic diffe
rat vltra principium vel vsq̄ ad principium mini
mi temporis vel ab eo perceptibilis citra. a. vel
maximi q̄ nō quia ex tunc non erit in sua potesta
te scienter et libere facere vel velle quod sibi pī
cipī. ¶ Ad antīsiodorum dicēdū q̄ ipe ymaginat
omnē partem temporis in infinitū diuidendo ver
sus minus intellectū creatū posse distincte cogno
scere et illo supposito non viderem fugā melioē
q̄ suam. ¶ Sed adhuc talis peccaret volendo sic
differre quia se exponeret periculo sicut rei euē

tus tūc edoceret et ideo vel interpretatiue cōtē
neret vel saltem nō haberet se erga impletionē cō
cepti sicut teneretur se habere et per ꝓns ab illo
instanti et deinceps sic ꝓsumeretur nolens quia
si postea āte. a. exequeretur quod sibi precipī ad
huc peccaret et hec sua. ¶ Respōsio nō potest eua
dere omnia argumenta. ¶ Pro mea conclusione
posita igitur etc. ¶ Secundo dico ad istum doctō
rem q̄ nō absolute inheret illi respōsioni quod pz
ex dictis et ex eius responsione ad argumentum
satis bonū in hac materia iuxta similem formam
tertie rationis superius posite i principio dubij
secūdi huius. ¶ Quilibet inquit qui mortaliter
peccat tenetur cōteri sit igitur. a. instans i quo vl
primo tenetur habere actū cōteredi et tamē non
conteritur in. a. nec primo igitur in. a. est peccator
si conceditur. ¶ Contra aut tenetur conteri in. a.
aut nō si non igitur nō omittit in. a. ex hoc q̄ nō cō
teritur si sic hoc ē impossibile sibi cū. a. sit et non
cōteritur per casum tunc enim teneretur ad ipos
sibile. ¶ Ad hoc respondet q̄ aliquis potest omit
tere ex hoc q̄ non conteritur in hoc instanti nec ta
men dico inquit q̄ teneretur cōteri in hoc instanti
quia hoc esset impossibile quia sicut omne quod
est etc. ita omne quod nō ē. sed ideo omittit. i. ma
culā omissionis contrahit q̄ uia nō cōteritur i hoc
instanti vel ante. ¶ Unde notandū scēm ipsū q̄ cū
homo peccat non statim omittit ex hoc q̄ non cō
teritur quia ad hoc q̄ aliquō conteratur oportet q̄ pri
us deliberet cogitando de peccato suo et de pena
eterna et mīa et hmōi dātur enim inducte a deo tē
pa deliberationis sed q̄ tps precise deus scit tene
tur igitur conteri in tempore inductiarum vel i ter
mino illius temporis et si non conteratur in illo
tpe vel in termino illius omittit idest peccatum
omissionis seu maculā contrahit tunc enim primo
est vituperabilis et omittit ex hoc q̄ non conteri
tur cum non fuerit prius cōtrit⁹ et tenebatur pri
us conteri in hoc instanti vel anteꝛet tūc addit ad
huc q̄ est directius ad propositum deus si tū fue
ritvis in hoc q̄ contritio exigit tēpus qm̄ ad hoc
q̄ aliquis conteratur oportet multa precedere
vt dictum ē. ¶ Secundum hoc dicendum est q̄ iste
nō omittit in termino temporis indutiarum ē em̄
inquit generalis doctrina q̄ si aliquis tenetur ad
aliquā actionem in hac die si ista actio exigit tem
pus ad sui cōplexionem nec potest impleri in ista
ti tunc contrahī omissio non in termino sed citra
terminum in instanti in quo efficitur impotēs ad
illam actionem in hac die hec ille in sentētia.
¶ Notandum q̄ iuxta primam ymaginationez hu
ius doctoris dicitur ad primum argumentum me
um q̄ licet sortes nihil teneatur facere in. a. tam
nunc primo sibi reputatur ad penam et ad culpā
q̄ ante. a. si fecit q̄ ante. a. facere tenebaī et hoc
debet intelligi per sortem modo primo cōtrahere
maculā difformiter omissionis peccati ad moduz
loquendi doctoris. 2. et. 5. fūdātur super principia
secūde ymaginationis vere in hac materia q̄ pri
cipia oporteret eum negare licet sint multuz evi
dentia apud me. ¶ Ad tertium de cōtritione dicē
dum esset secundum ymaginationem istam q̄ nō
est in potestate sua naturali cū generali dei influ
tia tūc cōteri ex hoc q̄ cōtrito plura supponit et
ideo nō potest cōteri i instāti i quo peccat nec sta
tim post. ¶ Sed fortiter cōtra hoc stat quarta ra
tio: quia tūc aliquis iuste posset dānari etiam se
cūdum ordinatā dei iusticiam qui nūq̄ peccasset
mortaliter i vita sua quia ponatur cum casu pri
mo q̄ talis nō peccauerit alio peccato mortali ab
illo de quo est sermo pmo precipiatur sibi sub pe
na mortis tēporalis in. a. infligende nisi faciat qō
precipī sibi citra. a. et etiam sub pena dānationis
eterne ponaī igitur iuxta talē cōminationē factā
q̄ sor. i instāti. a. absq̄ infirmitate precedēte de po
tētia dei moriaī cum dānabī et tamē dū vixit nūq̄
mortaliter peccauit igitur meli⁹ videtur refugere
ad secūdam ymaginationem tactam i quadam
ratiōe cōtra primam. ¶ Ista solutio inter alias vi
detur verior et sequi ex casu qui non obligat ad a
liquid cuius omissio imputetur ad culpam ante.
a. et sic in casu cōcederetur q̄ talis decedēs in. a.
dānaretur pro culpa q̄ sibi primo imputatur in. a.
dū est extra viam ex eo q̄ tenebatur aliqualiter se
habere vel agere ante. a. qualiter nūq̄ se habuit
vel egit ante. a. dum vixit/licet igitur in illo casu
posset cōcedi i. a. q̄ ille tenebatur habere talem
actum āte. a. in nullo tamē tempore vel instāti añ
a. tenebatur habere illum actum et ideo añ. a. nū
q̄ fuit verum dicere q̄ ille omittit omissione que
sit carētia actus debiti: eodem modo itelligī exē
plum sequēs de reprehēsione libidinis. ¶ Cōmu
niter tamē videtur dicendum secūdum istum do
ctorem q̄ ivita sua ille omisit sibi facere preceptū
idest caruit actu quē tenebatur aliquo tempore
habuisse quo vixit sed maculā omissionis primo
cōtraxit i. a. i quo nō vixit tunc enim primo impu
tatur sibi ad culpam et penam q̄ actu talī caruit
ad. a. ¶ Unde sciendū est secundum eū q̄ omissio si
gnificat carentiam actus debiti ¶ Item signat dif
formitatem culpe omissionis et quāq̄ talis carē
tia actus debiti et difformitas exinde prouentes
nō cōpatiūtur se sicut ipse declarat in exemplo de
cogitatione habenda de deo citra. a. quia nec i. a.
nec ante. a. omittit ille omissione que sit carētia
actus debiti quia pro nullo instanti citra. a. tene
tur habere actum illum nec in. a. quia in. a. ē im
possibile sibi habere illū actū ex quo tunc non ha
bet eum pmo nec a principio tenebatur tunc ha
bere eum. ¶ Aliud exemplum ponit de illo q̄ te
netur reprimere motū libidinis anteq̄ sit morta
lis ponatur enim q̄ talis motus semper citra. a.
sit venialis et i. a. primo mortalis si non repri
matur citra. a. in quo casu secundum eū si valet hec
argumētatio iste tenetur reprimere motū libidi
nis anteq̄ sit mortalis et nō reprimit igitur omit
tit anteq̄ sit mortalis scilicet secundum q̄ hoc ver
bum omittit importat difformitatem principialē
ēm inquit signat carentiam actus debiti nec i pa
posito cōpatiūtur se carentia actus debiti vel diffor
mitas que inde prouenit quia impossibile ē omi
tere in proposito secundum hanc significationez
sed si omittere importet tantum difformitatem
omissionis dicendum est inquit q̄ ille qui nō repri
mit motū libidinis omittit in illo instanti in quo
esse motus incipit esse mortalis idest difformita
tem omissionis contrahit hec ille ¶ Consimiliter
igitur vt videtur haberet dicere ad quartum ar
gumētū meum q̄ in instanti mortis primo contra
hit difformitatem sed quia hoc non mihi videtur
verum ideo teneo conclusionem primo positam.

¶ Secūda cōclusio retēto casu possibili pricipali hec cōtinua nō est vera sor. peccauit añ. a. z tñ nū q̄ añ. a. vel i nullo istāti vel tp̄e añ. a. fuisset verū dicere iste peccat et huius cōtradictionez diuersi diuersi mode tenuerūt alicq̄ tenentes q̄ sor. peccauit z tñ i nullo istāti peccauit: peccauit tamē i alio istāti ¶ Aliqui vero tenēt q̄ i nullo istāti peccauit añ. a. nec etiam peccauit i aliquo istāti añ. a. sed i toto ipe cōtinuato ad. a. sumēdo ly totum cathegoreumatice ptra quos probatur cōclusio quia talis cōtinue per istos vsq̄ ad a fuit i gratia suppōsito q̄ nō habuit aliud peccatū mortale igitur nō peccauit mortaliter añ. a. ¶ Cōfirmatur si añ. a. peccauit ergo añ. a. priuabatur gratia vel igitur i aliquo istāti añ. a. vltimo habuit gratiam vel i aliquo istāti añ. a. primo ñ habuit gratiam et vtroq̄ modo per tempus iterceptum iter illud istās et. a. caruit gratia igitur per illud tēpus fuit in culpa et peccauit quia gratia nō auferetur nisi propter peccatum. ¶ Probaē si sortes fuit peccator in. a. et etiam ante. a. et cū suum peccatuz nūq̄ fuerit interruptum sequitur q̄ ipe fuerit peccator per aliquod certum tps terminatuz ad. a. deo notum et nature cōsequēs est falsuz secūdum eos quia dato quocūq̄ tempore añ. a. in principio secūde medietatis illius sor. potuit implere preceptum cōsequētia patet quia omne qđ nūc ē aliquale et priuz fuit tale sine iterruptione aliqua per tempus aliquod fuit tale ¶ Confirmatur falsitas cōsequētis quia si sor. per tale tēpus cōtinue peccauit mortaliter tunc i quolibet istāti itrinseco illius temporis si morētur dānaret tūc deus i puniēdo puenit ret sētentiam precepti sui quod nō ē dandū ¶ Probaē si hec nō f uit vera añ. a. sortes peccat tūc stante dicto casu si sor. moritur i. a. dānabitur qui tñ vsq̄ ad. a. f. ad finē vite fuit gratus deo quod est inconueniens. ¶ Alia euasio q̄ sor añ. a. peccauit vel gratiam perdidit in nullo tñ instanti ante. a. sed immediate ante. a. ita q̄ i quolibet istanti ante. a. habuit gratiam et etiam ecōtra gratia sua fuit i quolibet instāti añ a. et tamē sine medio ante. a. corrūpebatur gratia sor. ymaginatur quasi vnum medium iter omnia instantia preteriti temporis cōtinuati ad. a. z ipsum. a. ¶ Contra vel igitur charitas talis corrūpebaē successiue ante. a. quod non ē dandum de lege dei cōmuni cū qua stat totus casus vel subito et si sic igitur in aliquo instanti ante. a. et nō immediato igr̄ mediato et per cōsequēs per totum tempus interceptū et in quolibet instanti illi⁹ tē poris fuisset sine gratia ante. a. cuius oppositum dicit dicta euasio. ¶ Item si charitas sortis corrūpebatur ante. a. vel igitur sit q̄ habuit vltimum sui esse vel primum sui nō esse et vtroq̄ modo inter illud et. a. est tempus medium igitur. ꝛc.

¶ Item tūc talis charitas desinebat eē ante. a. vt igitur sic q̄ tunc nō fuit et immediate ante fuit vel sic quia tunc erat et immediate post nō fuit z vtroq̄ modo sequitur inconueniens ¶ Probatur totuz tempus in quo sortes fuit in gratia et totum tempus in quo fuit in culpa fuerūt immediata capiaē igitur instans copulans ea vel hoc fuit. a. vel aliud ab. a. si fuit. a. non igitur ante. a. corrūpebaē eius gratia si aliud ab. a. et nō immediatum igr̄ mediate precedens. a. et per cōsequēs per totum medium interceptum corrupta fuisset gratia sortis probatur tunc pari ratione deus potuit facisse angelū q̄ fuisiz añ. a. z tñ nec fuisiz in. a. nec i aliq̄ instanti ante. a. sed in toto tempore cōtinuato ad a. cathegorice sumendo ly totum quasi diceretur post omnia instantia ante. a. et cū ante. a. producatur igitur similiter vnū post. a. et vnū in. a. tūc habebimus tres angelos cōsequēter se habētes et indiuisibiliter productos nullum cum alio qđ est impossibile quia pari ratione posset producere taliter mille et sic habebimus vnā durationē compositam ex indiuisibilibus cōsequēter se habentibus etiam productio tertij angeli erit immediata prime sicut secundus eo q̄ indiuisibilia non tangunt se partialiter sed totaliter ex sexto phisi corum igitur productio tertij angeli erit in. a. et tamen casus ponit q̄ nō i. a. sed immediate post a. igitur ꝛc. sexto si charitas sortis fuit i oi istāti añ. a. et cum corrūpebatur ante a. et omne corruptum ante. a. pōt deus in. a. reproducere posset deus facere q̄ charitas aliqua puta. b. fuerit in oi istāti huius diei ante. a. et cum hoc etiam i. a. et tamē q̄ simul in hac die fuerit corrupta ante. a. et pari ratione potest facere q̄ charitas que est i a. corrupta sit sine medio post. a. et cū sic reproducatur q̄ ipsa sit in omni instanti huius diei post. a. et sicut argutū. est respectu. a. ita pōt argui de oi instanti intrinseco istius diei z tūc sequitur q̄ ista simul staret q̄ charitas. b. essz i omni instanti huiꝰ diei et tñ q̄ infinities corrūpētur in hoc die. ¶ Ex quo sequitur q̄ charitas. b. esset in instanti quolibet huius diei et tamē infinities nō esset in hac die et ecōuerso. b. q̄ i nullo istāti. b. charitas huius diei esset et tamen esset infinities in hac die.

Tertia cō.

¶ Tertia conclusio q̄ sor. casu posito pricipali peccauit ante. a. et per tempus aliquod et per infinita instantia illi⁹ temporis fuit sor. peccator ante a. certū enim est sor. peccasse in. a. vel ante. a. z probatum est pro conclusione prima q̄ nō primo i. a. igitur ante. a. et probatum est pro conclusione secunda q̄ nō stant simul q̄ sortes peccauit ante. a. z tamē q̄ in nullo instanti ante. a. peccauit sequitur igitur q̄ sor. in aliquo instāti āte. a. peccauit z cū inter quodlibet instans ante. a. et. a. fuerit temp⁹ medū in quo non emendauit se sor. nec impleuit preceptum sequitur propositus. probatur sicut pus pro prima conclusione fuit argutū loco quito respondendo suppositū ex antisiodori sortes peccauit a principio vel in principio illius minimi tē poris eo q̄ tunc nec volens nec nolens ichoare ipletionem precepti reddidit se impotentē ad implendū postea per predicta patet ad tres formas principales in principio pñtis dubū propositas scilicet ad primam secundam et quartam. ¶ Ad tertiam formam principalem et ad quintam que est altisiodorēn et ad omnes tales dicēdum q̄ talis non faciens vel dimittens in. a. vel ante. a. q̄ tunc sibi precipr faciendū vel dimittendum talis peccat in. a. vel ante. a. et si fiat argu. de incipere sicut fiebat tertia forma principalis hoc est difficilius quia tunc talis nihil tenetur facere in. a. sed tñicipē et incipere facere non semper est aliquid facere ¶ Huic respondet firuanfer in opere correcto q̄ peccatum cōmissionis est actus aliqs et ideo per illum actum aliqñ dicitur peccans actualiter peccare sed peccatum omissionis ē pura priuatio actionis que deberz fieri ¶ Et ideo nō

oportet q̄ ille in quo est illa priuatio dicatur aliquando actualiter peccans sed verius dicitur q̄ est in peccato et q̄ nūq̄ peccauit quia nullū actū peccati habuit. Et ideo dum sor. tenebatur incipere vnā volitionē in. a. et nō incepit nō ideo tūc omisit sed incepit omittere et esse in peccato z tamē nūq̄ peccauit ymo si deus creasset i ipso gratiam sine medio post. a. tunc ipse nūq̄ fuisset i peccato sed deus preuenisset culpā hec ille i summa ¶ Et potest dari casus in quo solutio sua esset vera. s. q̄ in. a. nō omittit sed incipit obiective puta si dato precepto de eligendo actū volendi respectu alicuius obtecti et immediate post hoc quātū in se ē coageret voluntati ipsa autem non faceret quod deberet si tamen deus preciperet aliquid q̄ in. a. instanti incipere et moueri vel aliquid aliō facere quod mozā requirez nisi in. a. haberet efficax imperium facitēdi vel mouēdi talis peccatz in. a. peccato cōmissionis primo quia sine tali volitione efficaci in. a. nō exequeret sine medio post a et sicut tenetur ad executionē extertorē ita etiam ad interiorem sine qua non potest sicut tenet in exteriorem et etiam irrationabil r dicitur in alio. s. q̄ nullus actualiter peccat precise omittendo quod debet quia peccatum diuiditur in actuale et originale et actuale vltra in peccatum commissionis et omissionis sed de vocabulis contra eum nō intendo. ¶ Ad primum argumentum principale dicendum q̄ tantum probat secundam cōclusionem primi articuli. ꝛc.

VTrū creatura clare videns deum necessario obligat ipsum videtur q̄ sic quia intelligentia moues aliquē orbem necessario mouet ipsum secundum phm et non mouet nisi quia diligit primum quod mouet sicut amatum et desideratum igitur ex hoc necessario mouet q̄ videsdeum diligit eū igitur ¶ Probatur delectabile finitum difficultat voluntatem ad nō volendū ipsum igitur in duplo magis delectabile i duplo magis difficultat ad nō volēdū z sic ꝓcēdit igr̄ i infinitū delectabile in infinitū difficultabit ad non nolēdū et ita necessitabit advolēdū: cōsequētia patet q̄ modū arguēdi phi octauo phisicorū vbi probat q̄ virtus infinita nō esse in magnitudie finita. qz tunc moueret in non tempore: si enim aliqua virtus mouet in aliquo tempore dupla mouebit in subduplo tempore et infinita moueret in nō tēpore etiam si cōsequētia nō esset bona nūq̄ aliquod agens naturale posset producere effectū proportionatū sue virtuti actiue quia si cetera sint parta ita proportionatur duplus effectus duple virtuti actiue sicut subduplus subduple ¶ Item primo de trini. capitulo septimo impūs nō manifestabiē filius i forma dei in finali iudicio quia sic nō pōt videri nisi ad gaudium. ¶ Item. 13. de tri. nullus potest velle miseriam. 10. ca. de paruis et etiam alijs casis igitur nec nolle beatitudinem. ¶ Item voluntas nō pōt velle sūmū malus sibi ostēsum qz omnis natura cogita: iua vitat incommodū vt patet de casu dyaboli. capi. 32. z. 32. dicitur q̄ si angelus malus pściisset penam sibi imiē nō potuisset velle peccare igitur nec nolle summum bonum. ¶ Item ca. 13. ibidem vult anselmus q̄ volūtas nō potest nō velle beatitudinē sibi ostēsam igitur multo fortius nec deū clare visum a se vñ quasi in fine capituli loquendo de bono cōmodi et malo i cōmodi dicit hoc modo omnes sibi esse bene volūt et male sibi esse nolunt. ¶ Item anselmus monologion ca. septimo q̄ quecūq̄ anima rationalis ima beatitudine frui poterit eterne beata erit quia creatura eius indigentiam experta illam si poterit non amare nec illa deseret amantem se.

¶ Item si clare ostenso sibi deo volūtas nō necessario amet ipsum igitur nec ostensū quocūq̄ alio quātūcūq̄ tristabile non necessario illud odiret cōsequētia patet quia nihil est magis odibile q̄ deus sit diligibilis z per consequēs nō necessario dolet dyabolus ex maxia pena quā ptsustinere qz nihil est pena alicui nisi quod est contra voluntatem secundum anselmum de conceptu virginali capitulo quarto vbi dicitur sicut quicquid faciūt inēbria et sensus totū imputādum est volūtati ita nō punitur nisi volūtas nā nihil est pena alicui. ꝛc. ¶ Et prius sicut enim volūtas i mēbris et sensibus operatur ita et in illis ipsa torquetur aut delectatur q̄ si quisnō accipiat sciat i mēbris et sensibus nō nisi animā in qua est volūtas sētire et operari et ideo in illis torqueri aut delectari habet tamē vsus vt actiones quas facit iniusta voluntas vocemus peccata quia ivoluntate qua fiūt est peccatum ꝛc. nota bene illū passū. ¶ Item si voluntas clare vidēs deum potest ipsum diligere vel hoc esset omnem actum suspendendo vl ad altum intellectū diuertendo nō primum quia tūc si intellectus vnum bonum videret potest voluntas nō velle illud stante tali dispositione quod negat anſel. de casu dyaboli capi. 13. diffuse z nō essz ad propositum quia inquiritur an stante visione dei. ¶ Etiam anselmus i pluribus locis dicit q̄ intellectus ibi vnico intuitu videbit omnia igitur videbit illud ad quod diuertetur. ¶ Item si nō tunc in aliquo potest fiare cū clara dei visione odium dei et per consequens maximus dolor. ¶ Item cōmento 2. 12. metaphisice. cōmento. 39 dicit q̄ delectatio sequitur appensionē sicut vmbra corpus z delectatio volūtatis requirit dilectionē sicut dolor odium igitur. ꝛc. ¶ Item aliter nullus beat⁹ videretur esse confirmatus in beatitudine sua qz si libere posset cessare ab omni actu fruendi qui est dilectio etiaz stante visione non videtur ibi e ē maior cōfirmatio vel certior q̄ in via vel q̄ in angelo ante lapsum qualiter enim conformaretur. ¶ In cōtrarū deus clare visus potest odiri a sic videnti igitur z non diligi ¶ Probatur ātecedens quia aliquis iudeus odiuit deū sed potuit fuisse q̄ simul clare vidisset diuinitatem. ¶ Itē tunc q̄libet videns deum esset conformatus quia nō pōt non frui deo falsitas patet de angelis malis āte lapsum etiam tunc paulus fuisset certus de eternitate sue beatitudinis et moyses similiter quorū vterq̄ clare vidit deū ō moyse patet p augustinū 12. super gen. ca. 53. 54. 55. de paulo expresse dicit in questionibus ozosij questione. 36. q̄ i raptu viderit deū sicut scīi post hanc vitam ¶ Hoc etiā dicit in libro de videndo deum de moyse probat per illud numeri. 12. quo deus arguens mariam sororem moysi dixit de moyse ore ad os loquor ei z palam non per enigmata et per figuras dominū videt. ¶ Propterea nonminus libere et contingenter fruitur quis deo clare viso q̄ vult beatitudi-

nem apprehensam omnes: enim volunt naturaliter beati esse secundum augustinum. 13. de tri. ca. 5. & aliis precipue ad expositionem anselmi de casu diaboli ca. 12. et tamen libere potest quis nō velle beatitudinem apprehensam quia libere pōt velle sibi miseriam eternam: quia secundum augustinum tertio de li. ar. ca. 11. 12. 13. si diabolo daretur optio secundum rectam rationem potius deberet eligere semper miserum esse q̄ nō esse nāvt dicit ca. 11. 12. 13. si quis dixerit nō esse q̄ miserū esse me male respondebo mentir et ca. 13. probat tripliciter ¶ Primo sic qui dicit mallem hoc q̄ illud eligit aliud non esse aut nōesse aliquid: sed nullo pacto pōt quis recte eligere non esse. ¶ Secundo quod est alio preeligendum melius est eo quod autem non ē melius esse nō pōt igitur. ¶ Tertio q̄ quis recte appetit eligit appetendum cum ad illud q̄ venerit necesse ē vt melior fiat melior autem esse non poterit qui non erit igitur. ¶ Dices forte sicut contra se obiecit q̄ aliqui vigente miseria sese interimant. ¶ Respondet primo q̄ tales aut eo cō fugerunt vbi sibi melius putauerunt et hoc nō ē contrarium rationi, recte nostre aut sit nullos se futuros omnino crediderunt multo minus falsa electio nihil eligendum commouebit. ¶ Aliter etiam et magis iuxta illud q̄ consentit diffuse.

¶ Respondet q̄ cum quis credens q̄ post mortem non erit in tollerabilibus tamen molestijs ad cupiditatem mortis impellitur ī opinione habet errorem omnino defensionis in sensu aut naturale desideriū quietis et parum ante probat multipliciter quomodo pōt fieri q̄ aliud sit in opinione et aliud in sensu. ¶ Et tunc quasi in fine ca. 13. infert q̄ vult circa hoc dicere dicit enim itaq̄ omnis ille appetitus in voluntate mortis nō vt qui moritur non vt sic sed vt requiescat et ita dicit licet cū errore credat non se futurum natura tamen quietē esse hoc ē magis esse desiderat qua propter nullo pacto fieri pōt vt nō esse aliquē libeat. ¶ Quarto ar ex priori fundamento viator pōt velle nō eē vt patet de de achithofel saule et iuda igitur pōt sibi nolle beatitudinem igitur clare videns deus pōt nō velle vel nolle beatitudinem. Consequentia prima patz per augustinum. 11. de ciuitate dei ca. 27. pozro inquit tam nemo ē qui non esse beatus velit q̄ non esse quomodo enim pōt beatus esse cum nihil sit. secunda consequentia patet quia non magis necessitatur videns deum vt deū clare visum diligat q̄ quis ad volendum bene se esse ¶ Probatur possibile esset dānatum clarevidere deum et q̄ deus reuelaret ei aliquam paruam penam futuram tunc ex hoc haberet dolorē aliquē et per consequens minoraretur gaudium suum ī aliquo igitur propter maiorem dolorem plus minoraretur et per consequēs deus posset facere q̄ ipse haberet tantum dolorem etiam stante clara dei visione q̄lle dolor naturaliter excluderet oē gaudium consequens illam visionem sed frui nō est sine gaudio vt patet per augustinum. 10. de ciui. ca 26. de paruis. ¶ Probatur tunc claravisio faceret voluntatem desinere esse voluntatem.

¶ Consequētia patet per augustinum. 3. de li. ar. ca. 2. vbi dicit si necesse est vt velim nō iā voluntate sed necessitate illud me velle faciendum est sicut nō voluntate scire scimus sed necessitate ꝫ q̄ nō voluntate velimus quis q̄ delirus audeat dicē

¶ Itē eodem ca. dicit q̄ nihil est tam in potestate nra q̄ ipsa voluntas eo enim prorsus nullo interuallo mor vtvolumus presto ē et post si fieri non pōt vt dū volumus non velimus adest vtiq; voluntas volentibus nec aliud quicq̄ ē in voluntate nī si quod volet. ¶ Adest igitur voluntas nostra nec voluntas esset nisi esset in potestate nra. ¶ Pozro quia est in potestate nra libera ē nobis non est enim nobis liberum quod in potestate nostra non habemusaut nō potest non esse liberum quod habemus in potestate. patet igitur consequentia prima et per consequens per nullam cognitionē necessitabitur voluntas ad diligendū. ¶ Item clare videns deum necessario bene vellet igit ur eadē ratione angelus malus necessario malevellet cū ita sit malus in malo obstinatus sicut bonus confirmatus in bono consequens ē falsum quia aut habuisset illam necessitatem ante casum suum et tunc ante fuisset malus vel post casum et tuncvel a se et tunc hoc nonvidetur plus q̄ de homie, ivia peccante moraliter aut a deo et hoc non cum deo non sit auctor: mali. ¶ Item clare videns deus potest aliquem suum actum respectu alterius rei remittere vel non habere igitur pōt non haberevel amittere beatitudinem. consequentia probatur quia si potest aliquem actum libere remittere vt dimittere tunc potest peccare habito precepto q̄ non dimittat vel remittat ipsuz et per consequēs poterit dānari et nō frui assumptum patet q̄ angelus raphael qui fuit ductor thobie habuitvolūtatem ambulandi et aliquando mīe ssionem et alias remissionem aliqñ voluit ambulare et aliqñ noluit. ¶ Prima conclusio q̄ in via stante cognitione viatoris enigmatica invli vel particulari voluntas potest causare in se actiue dilectionem dei super omnia et propter se sine fruitione dei: q̄ voluntas potest se conformare recto dictamini intellectus: sed intellectus potest recte dictare q̄ deus sit cognitus super omnia sit diligendus et bonus igitur multo fortius si clarevideretur: q̄ non minus potest voluntas in obiectum perfectiusco gnitum q̄ in minus perfecte. ¶ Item omnis potētia libera potest habere aliquem actum secūdum circa obiectum sibi ostensum igitur et volūtaspotest habere aliquem actum circa deum sic cognitum et etiam multo fortius circa deum clarevisū et non necessario deordinatum igitur ex puris naturalibus poterit habere ordinatum actum circa deum licet non meritorium sed bonum ex genere et ex natura actus igitur actus dilectionis dei super omnia quia sine tali actu non diligeret deo ordinate quando sic comparatiue diligeretur.

¶ Tertio potest probari ista conclusio sicut supra mor est probata questione. 6. ar. primo ¶ Quarto intellectus potest reducere sede potentia ad actum quia habens habitum potest illo vti cum voluerit sicut dicit cōmentator de anima ꝯmētato 18. et etiam pbs vult q̄ hītes iam sciam vel ftci in actu primo possumus intelligere cum volumus igitur multo fortius poterit volūtas educere se de actu primo ad actum secundum cum secundus omnem opinionem voluntas non minuisit actus intellectus. ¶ Item aliter voluntas non agerz malam actionem interiorez sed solum pateretur eam et ita nūq̄ peccaret quia pati malum non est malum sicut nec pati iniustū est iniustū ex quinto

ethicorum ar. 3. de li. ar. ca. 26. dicit augu. expresse q̄ pati iniustū nō est pctm. ¶ Item augu. primo de li. ar. cap. 26. i fine. quasi lib. dicit qdd aūt sit sectādum et amplectendū si quis eligat in volūtate positū esse constat et nisi inqt fallor illud facim⁹ ex libero voluntatis ar. sed hoc nō esset verū nisi volūtas libere efficeret suaz electionem. ¶ Itē adhoc est anselmus de concor. ca. quito. d. opus voluntatis alicui datū est vt illud quod vult sit et illud qō non vult non sit volūtariū siue spontaneuz est qm̄ q̄ spontanea voluntate fit diffaria est necessariuz q̄ voluntate cogitur fieri et qō fit nō pōt nō fieri ꝫ has necessitates facit volūtatis libertas q̄ prius q̄ fuit eas cauere pōt hec non essent nisi voluntas libere cāre posset suam volitionem quia alia non sunt immediate in eius ptāte sed meditāte actu volendi vel nolēdi igitur. ¶ Contra cōclusionē tunc volūtas posset ex sua naturali libertate diligere deuz super oīa et per ꝯs posset velle iplere omīa dei pcepta et totam dei volūtatem igitur natura liter pōt habita sufficienti cognitione vitare oīa peccata quia nō stant simul q̄ aliquis velit imple re totam voluntatem dei et q̄ tamē peccet si habeat cognitionē suffictentem, q̄ eo ipso nihil potest omittere ad quod tenetur scitum esse tale nec cōmittere quod prohibet et pari ratione qua semel occurrente materia peccari pōt sic disposit⁹ ex naturalibus vitare omnia pcta pari ratione pro perpetuo habita tali dilectione nouiter vel pri⁹ libere producta continuata sed ꝯs videtur esse error pelagij igitur ꝛc. ¶ Confirmatur q̄ tūs pōt diligere vnus homo alium q̄ nec omittit nec cōmittit cōtra eius volūtatē aliquid faciendo contra ipsum igitur si potest ex naturalibus plus diligere deum tunc etiam pōt ex naturalibus implere precepta et vitare oīa peccata in deum. ¶ Confirmatur q̄ stāte semper tali continuata dilectione dei super oīa nec peccabit vtendo deo nec fruēdo, vti enim deo creaturā repugnat dilectiom dei sup oīa. ¶ Probatur sancti ponūt q̄ naturalia nra non sufficiunt pmo indigemus gratia infusa ad implendum precepta ad vitandum peccata oppositum enim erat error pelagij sed non minus indigemus gratia ad diligendum deum super omnia propter se vt tenemur q̄ respectu altorum igitur ad causandum dilectionem dei propter se que cadit sub pcepto non sufficit voluntas ex libertate et naturali conditione. ¶ Item confirmat doctor ille rationem prioreꝫ quia si argumentum pro cōclusione valeret eque probaretur q̄ homo ex puris naturalibus posset mereri quia intellectus posset ex puris naturalibus dictare merendum esse igitur voluntas potest ex puris naturalibus mereri. ¶ Confirmatur ratio quia quero a te cum anima indigeat charitate ad merendum aut indigeat ea solum vt ifformet animam sicut quoddam ornamentum ad pulchrandum voluntatem et quia deus vult talem gratiam a quolibet haberi aut quia sic est necessaria et seruit ad actum eliciendum q̄ non possit sine ea principiare actum huiusmodi non primum quia sancti ponunt esse necessariam ad meritum. Si secundum aut igitur requirit̄ circunstantia actus meritorū solum aut tanq̄ causa actus meritoriꝫ. Non primum quia non ponis inquit iste cōtra oēm circūstantias esse necessarias nisi vt sint obiecta actuum volittuorum et electiuorum et q̄ consequens secundum hoc gratia non requiritur ad meritum vt sit in mente realiter sufficit enim q̄ diligatur. Si secundum igitur, alius est actus qui causatur in charitate q̄ qui causaretur sine ea q̄ cā particularis alterius rationis potest in aliquem effectum alterius rationis et per consequens haberes ponere q̄ in talem actum non poset naturaliter. ¶ Item si sic potest voluntas principiare dilectionem dei super omnia igitur aut libere aut necessario. si libere igitur libere virtute illius amoris posset vitare hoc peccatum sicut arguit pelagius et eadem ratione secundum et tertium et sic de omnibus: ita potest naturaliter omnia peccata vitare quia si aliquod vitare non potest illud non erit in nostra potestate nec nobis imputabile et ita non esset peccatum si necessario non imputaretur nobis ad meritum. ¶ Octauo phisicorum patet quia nullum agens potest agere nouiter aliquam actionem nisi propter nouam dispositionem in ipso factam. et ex hoc probatur ibidem q̄ motus fuit ab eterno. ¶ Item tertio si voluntas esset actiua respectu volitionis tunc potest velle incommodum falsitas patet quia nō potest velle aliud nisi in aliquo modo appareat commodum vt patet per Anselmum in casu diaboli capitulo duodecimo et augustinus secundo de li. arbi. capitulo decimoquinto et tertio ethicorum igitur voluntas non potest nolle commodum q̄ non magis necessitatur ad nolendum incommodum q̄ ad volendum commodum et si voluntas vult necessario q̄ sibi appareat commodum igitur respectu talis obiecti non ipsa sed obiectum vel cognitio obiecti est causa volitionis. ¶ Probatur nono methaphisice commēto decimo dicit commentator q̄ quando voluntas agit contraria successiue tunc ipsa nō primo immediate agit ista quia tunc potest illa agere simul igitur dicit commētator q̄ est alia causa que necessario est causa immediata vnius contrariorum et non alterius quia aliter ageret ista contraria in simul cum igitur respectu volitionis non ponatur alia causa immediata q̄ voluntas sequitur q̄ ipsa potest facere volitionem et nolitionem in simul quod patet falsum. ¶ Probatur agens est prestantius passo per augustinum duodecimo super geneſiz capitulo quinto et tertio de anima sed nihil est prestantius seipso igitur. ¶ Item octauo phisicorum capitulo octauo dicitur q̄ aristoteles intendit q̄ commune est omnibus potentijs rationabilibus et irrationabilibus q̄ si quando non mouet et postea mouet hoc est propter appetitum de nouo causatum per aliquam transmutationem factam ab extrinseco igitur. ¶ Item ibidem commentator commento. 15. et eadem est sententia in textu dicit q̄ vnus motor nō mouet essentialiter nisi vno motu et ideo i talib⁹ apud nos prim⁹ motor nō est in illis sed est extra quia aliter non mouerentur nisi vno motu tantum et ideo motor in istis animalibus non mouet nisi quia prius mouetur ab extrinseco. ¶ Ad primum istorum mihi concedendum videtur q̄ etiam sine infusione boni super naturalis posset voluntas viatoris meditate dictamine possibili haberi de deo in via libere in se causare dilectionem dei super omnia vt, deducit, ratio prima pro cōclusione facta. ¶ Utrum aūt talē qualis nobis pcipit et qualis pōt elici mediante charitate

infusa: dubitatio bona vlterior esset: et dico pro nunc q̄ sic tale in specie q̄ idem actus scōm speciem elici pōt a potētia sine habitu qualis cū habitu licet nō ita perfecte ceteris paribꝫ. ¶ Probat dato q̄ actus elicitus mediāte charitate infusa esset alterius speciei tamen ex frequentia actuū cū charitate sic posset habituari potentia q̄ substracta charitate infusa adhuc habitū generatū posset facere talem actū qualē prius fecit cū charitate. ¶ Probat dato q̄ dilectio dei super oīa facta sine charitate sit altertus speciei q̄ facta cum charitate tamē charitas non ipossibilitat potētiā quin ipsa habens charitatem possit actum dilectionis talem ⁊ in illa specie in qua eliceret sine charitate talis autē actus si eliceretur habita charitate meritorius esset: igitur talis actus in specie qualē volūtas sine charitate infusa elicere posset potest eē meritū ⁊ posset eē talis qualis caderet sub precepto. ¶ Probat ꝑcepta nō videtur rōnabilia si ponerentur ipossibilia deus autē etiā si charitatem infundere nolet rationabiliter pōt precipere amorem sui sup oīa ymo adhuc teneremur instinctu nature igitur talem actū ex naturalibus elicere possumꝰ qualis caderet vel cadere posset sub precepto. ¶ Nec sequit q̄ tunc possemus ex puris naturalibus implere p̄ceptū ⁊ vitare omnia peccata actuāli quia non ē in ptāte nostra aliq̄d facere ex hmōi p̄cepto q̄ non est in ptāte nr̄a q̄ sit p̄ceptum tū quia nec cū charitate nec sine charitate possumus ex cōi statu vitare oīa pctā iuxta illō i Cano. 10. si dixerimus q̄ peccatum non habemus ⁊c. saltem nō oīa venialia possumꝰ ex naturalibus vitare nec etiam omnia mortalia tū q̄ originale tum q̄ nō est in ptāte nostra naturali vt post baptismū habeamus originale iusticiam collatā in deo in se vel in alio dono equivalenti maxime post lapsum in peccatum actuale ⁊ tamen carentia vtriusq̄ simul imputatur ad mortale. ꝓcedo tū q̄ multa peccata mortalia ⁊ etiaz venialia vitare pōt homo sine charitate infusa nec ꝓpter hoc errauit pelagius sed q̄ dixit q̄ oīa ⁊ etiā q̄ mereri possumꝰ ex puris naturalibꝰ vt estimo ⁊ hoc est falsum/ quia licet sit in ptāte nostra elicere multos actꝰ bonos ex genere tamen non est in ptāte nostra q̄ deus illos acceptet ad vitam eternam. ¶ Per idē ad ꝓmam confirmationem dicendum q̄ licet sit in potestate hoīs tm̄ diligere aliū q̄ velit mihi omittere vel cōmittere cōtra eius voluntatem tamen non ē in eius ptāte nec committere nec omittere cōtra ipsum quia semper stat in potestate alterꝰ q̄ placeant vel displiceant facta ꝓximi. ¶ Ad illud dicendum q̄ non contingeret dormire ⁊ cessare aliquotiens a cognito vel credito q̄ homo pōt hmōi dilectionē dei sup oīa continuare/ ⁊ non sequitur nec peccabit vtendo q̄ cum isto staret vsus aliqs dei et fruitio creature iuxta illōps. Inclinaui cor meum ⁊c. ꝓpter retributionē nec hoc ē malum nec abuti deo sed ꝓcise vti deo. ¶ Et ita cum augu. dicit q̄ vti deo et frui creature est peruersitas maxima/ intelligendum est quando tale vti ⁊ frui repugnat amori dei super omia nec est in ptāte nostra q̄ omnis fruitio creature vel omissio multorum aliorum que starent cum dilectione et que omnia vitare non possumus ex puris naturalibꝰ nec etiā ex charitate dei quin displiceant deo mortaliter ⁊ ꝓter hoc multa alia tacta sunt i prima respōsione quare non sit in ptāte nostra oīa peccata vitare ex puris naturalibus dato etiā q̄ naturaliter posſem⁹ vitare nec vteremur deo vel frueremur creatura. ¶ Ad scōm cōcedēdū est q̄ tenemur diligere deum ex gfa ⁊ q̄ hoc nō est in ptāte nr̄a naturali nisi dispositiue sed ex hoc nō sequit quin similē actū dilectionis ex naturalibꝰ possemus elicere ⁊ similē illi qui de facto cadit sub p̄cepto qm̄ sub ꝓcepto cadit habitꝰ charitatis ⁊ causatio dilectionis/ eamdē tm̄ dilectionē numero q̄ causatur mediāte charitate infusa si ipsa actiue ꝓncipiet non potest volūtas sine illa ꝓncipiare q̄ nec aliquis effectꝰ actiue cāri posset ab alia creatura nisi ab illa vel illū a qua vel a q̄b⁹ causat̄ per se loquēdo quod addo q̄ ista cātio cōicari potest alteri. ¶ Ad quartum dicēdum q̄ non est simile q̄ mereri non est in nostra naturali potestate nisi dispositiue similē tamē esset de velle mereri. ¶ Ad quintū si daretur primū membrū adhuc charitas esset necessaria tanq̄ signū acceptatiōis per se operātis iuxta illud quomō huc intrasti nō habēs vestē nuptialē nec ex scripturis habem⁹ siue pl⁹ sit de facto siue nō si etiā deꝰ sit solum circūstātia addita nō sequitur q̄ solū obiectiue se hēat ꝛ adhuc erit i anima ita q̄ actus sine ea nō erit meritoꝛiꝰ ⁊ etiā ea posita ceteris paribꝰ de⁹ magis efficacē cooperaret nobis q̄ sine ea. ¶ Si vero ꝺr q̄ vere effectiue cōcurrat q̄ ⁊ visibiliꝰ est ptz ex ꝓma rūsione q̄ alium actum scōm spēm nō cōprincipiat. cū dicit q̄ cā alterꝰ rōnis pōt aliquē effectū alteriꝰ ratiōis causare verū ⁊ intellectionē alteriꝰ rei i potentia cognitiua ꝛ nō sequit igr̄ illam aliā dilectionē scōm speciē respectu ꝓximi obiecti q̄ fallatia ꝑtis ē. ¶ Probatur si ratio valeret concluderet q̄ hitus naturaliter acq̄situs cū potētia posset i' actum alterius ratiōis ab actu i quem posset potentia anteq̄ habituetur falsitas patet. 2. ethicoꝝ. ¶ Ad sextum ꝺr q̄ libere ⁊ etiaz q̄ ex tali amoꝛe pōt homo vitare hoc peccatum actuale per se et illud per se ⁊ sic de quolibet forte diuisim sed non omnia simul illa tamen in potentia non excusat nisi de dei mia speciali que voluit nos ad illam obligari: et ideo actualia mortalia que de facto sunt quo ad operationes et omissiones actuales vitare possumus forte sine habita gratia de generali dei iudicio: non tamen omnia peccata mortalia nec originale licet autem hoc possumus non tamen faceremus nec aliquis vnq̄ fecit sine speciali dei adiutorio q̄ non cooperatur voluntati electoꝝ ad malum ymo sepe immittit eis (vt estimo) volitiōes bonas sine actione voluntatis sed voluntas libere tenet se posita in cursu boni. ¶ Ad septimum q̄ non oportet semper precedere mutationē in agente quando facit aliquem effectū de nouo vt patet de deo et de voluntate nostra quo ad actus elicitos licet oppositum voluerit arisso. nec valet argumentum suum quia nitebatur ad conclusionem que non ē sustinenda in fide de voluntate tamen nostra planum est q̄ non ducitur de potentia ad actum nisi a motoꝛe primo. ¶ Ad octauum dicitur concedendo q̄ voluntas non potest simul aliquid velle ꝓpter se ⁊ p se ⁊ q̄ illud appareat sibi icōmodū simpliciter ⁊ hoc volūt auctoꝛes ⁊ nō aliō ꝛ quin volūtas possit velle icōmodū scituꝫ eē icōmodū ꝓpter

An gra cōcurrat actue an sit tū q̄ ornamentum.

aliquē finē nolunt negare. ¶ Diceres si voluntas sciat sequi icommodū ex cōmodū tunc non potest velle aīs nisi velit oīs vt videt p anselmum de casu dyaboli ca. 13. vbi dicit q̄ dyabol⁹ non potuisset velle peccare si ꝓscisset se semp foꝛe miserū. p pctō hoc nō oporteret nisi q̄ nō potuit velle oīs illud. s. miseriā ppetuā simile formaz facit augu. li. de ci. 28 ca. d. ꝓꝛo tā nemo est qui esse se nolit causā nemo ē qui non esse beatus velit quomodo enim potest beat⁹ esse si vero nihil sit cui cōsonat anselmus de casu dyaboli ca. 12. circa finem. ¶ Respondet strab. ⁊ ꝓbabiliter q̄ ista dicta anselmi nō fundantur sup ista regula q̄ qui vult aīs vult cōsequens scitū esse tale q̄ ipse potest velle oīs nō esse cōsequens ꝛ ꝓpter errorē naturalē ad penaz eternā quā nullus potest velle nec i suo aīti ieutabili. ¶ Dicit anselmus dictaz auctoꝛitatē. ¶ Verūtamen ꝺtū ad propositum est non oportet q̄ homo actu consideret de cōsequentia aut de cōsequēte quando cogitat istā motionem vel causat eā libere. ¶ Ad nonū dicit q̄ ꝓcedit de actionib⁹ extrisecis de quib⁹ arguit cōmentaꝛ ⁊ non de itrīsecis. ¶ Sz cōtra actio itrīseca ⁊ extrīseca simul ꝓducunt̄ quis aliq̄ vtroblq̄ naturalit aliq̄ pure libere igit̄ ⁊c. ¶ Dicēdū q̄ nō sequit̄ q̄ nulla actio extrīseca libere ꝓducit a sua causa efficiēte ꝛ naturaliter nā cōpositum ex potentia volittiua ⁊ volitione naturaliter ꝓducit actionē cuius est principium licet eni voluntas in se ipsa ꝓducat volitionem imediate effectū tamē extrinsecum nō ꝓducit libere imediate sed soluz libere mediate et ita non sequit̄ q̄ possit simul ꝓducere actiones cōtrarias. ¶ Ad decimū dicit q̄ agens i quātū agēs nobilius est q̄ patiens inquātū patiens. ¶ Ad vltimum ꝺr q̄ talem dispositionem q̄ ē concupiscētia ad obiectum voluntas quandoq̄ libere causat in seuplū illi⁹ volitionis vel cōcupiscētie obiectuz sit causa mediāte cognitiōe quā causat vel causauit ⁊ ideo in istis motib⁹ aīaliū ꝑmus motoꝛ apōnos est obiectum extra anima autem cum sit vnus motoꝛ non mouet diuersis motibus nisi q̄ diuersa principia imediata scilicet per diuersos appetit⁹. ¶ Secunda cōclusio principalis voluntas non necessario fruitur deo apprehēso illo modo quo cōmuniter apprehēdit in via siue in vli. s. sub conceptu cōmuni/ siue in particulari habita cōpositione ⁊ diuisiōe ⁊ huiusmodi/ probat̄ q̄ si sic ꝓcipue videret quando iudicamur summū bonū vel summe debere amari ⁊ huiusmodi / sed hoc nō q̄ si tunc necessario diligerem⁹ eum non meremur ex hoc ex quo non possemus stante tali cognitiōe non diligere eum. ¶ Confirmatur q̄ voluntas libera est ita q̄ habito dictamine practico potest illi se conformare vel non ita bene respectu finis sicut respectu oꝛdinatoꝝ in finē. ¶ Probat aug. primo de li. ar. cap. 19. ¶ Probat q̄ nulla res pōt cogere mentē seruire libidini igitur electio ⁊ volitio libidinis non necessario sequitur apprehensionem prehabita deliberatione igitur nec bonuz infinitū necessitat voluntatē ad dilectionē respectu sui post cognitionē deliberatuā. Consequentia probatur q̄ obiectum infinitum clare vel obscure motum nō mouet intellectum vel volūtatē nisi finite quia passiuum non est receptiuū nisi motionis finite nec mouet ad volendū ipm per modū obiecti effectiue nisi causando cognitionē sui finitam que imediate actiue mouet ad volitionē igitur soluz finite foꝛti⁹ mouet voluntatem ad appetēdum vel volēdū ipm q̄ delectabile finitū. ¶ Capiat igit̄ delectabile finitū in eadē ꝓportione foꝛtius motiuū volūtatis ad volēduz ipsū q̄ fuit primum delectabile finitū datum igit̄ sicut illud post deliberatiuā cognitionem sui non pōt necessitare volūtatē ad sui dilectionē ita nec obiectū primuz infinitū. ¶ Itē si volūtas necessario sic vellet finē apprehensum tunc etiā necessario vellet illā apprehensionem quā scit esse necessariā ad hoc q̄ velit vel diligat finē cōsequens ē falsum cōsequētia ꝓz q̄ ⁊ q̄ vult efficacē finē necessario vult illud; sine q̄ scit nō posse habere finē igitur. ¶ Itē cū oī cognitione cōiter habita i via de deo alliciēte ad amorē sui stat q̄ apprehendat sub aliqua cōditiōe displicibili vtpote sub rōne ꝑfectiui vel substrahētis auxiliū desideratū ⁊c. oē autē apprehensū sub ratiōe displicibili pōt volūtas nō velle igit̄. ¶ Cōfirmat̄ q̄ iob laudat̄ ex hoc q̄ perseuerauit i amore dei dū ipsum affligi ꝑmisit igit̄ potuit tūc non dilexisse deum q̄ non laudamur ꝓ illud qō nō est i nr̄a ptāte. probat̄ si sic apprehens⁹ necessario diligeret aut ꝓpter bonitatē in se aut ꝓpter hoc q̄ apprehendit bon⁹ nobis nō ꝓmum q̄ tūc dyabolus non odiret deū contra illud ps. supbia eoꝝ q̄ te oderunt ascendet semp ⁊ scōm augustinū amoꝛ sui vsq̄ ad contemptu dei fecit ciuitatē dyaboli. ¶ Nec secundu q̄ tunc magis amarent se ⁊ quia multi optant se non esse possunt etiā nolle deū eē. ¶ Probat cum dictamine quo cognoscim⁹ eē subueniendum ꝓximo stat q̄ hoc non facimus igitur eodem modo respectu dei similiter stāte dictamine q̄ debemus ire ad ecclesiam sepe hoc dimittimus igitur ⁊c. ¶ Contra conclusionem deus potest in via apprehendi sub ratione summi boni et summe amabilis sine hoc q̄ simul apprehendatur sub ratione displicibilis/ igitur tunc voluntas poterit non velle ipsum igitur in tali casu necessitabitur ipsum diligere et multo foꝛtius si clare videret ipsum ¶ Similiter augustinus. xi. de ciui. capi. 27. vult q̄ quilibet naturaliter ⁊ necessario appetit esse beatus et nō falli ita scilicet q̄ si actu cogitentur talia non possunt nō amari igitur nec deus sub ratione boni apprehensus / probatur in animali bruto apprehenso delectabili necessario sequitur delectatio/ et appetitio. igitur similiter i homine ⁊ in angelo. consequentia probatur quia in tali bruto non sequitur delectatio et appetitio nisi ex naturali conuenientia illius quod apprehenditur igitur cum similis ratio maneat in ꝓposito de homine ⁊ de angelo similis ibi relinquitur effectus non existente impedimento igitur.

¶ Probatur si non tunc posset voluntas stante apprehensione delectabilis ipsum libere non velle probatur falsitas quia sit. a. delectabile actualiter apprehensum et etiam ꝓius volitum si tunc voluntas potest desinere velle. a. stante actuali cognitione respectu. a. vel hoc erit q̄ vult aliud ⁊ hoc nō q̄ potest vtrūq̄ velle simul vel etiā ponatur q̄ nō velit aliud ⁊ si tūc desinit velle. a. aut volens. aut nolens. si nolens tunc voluntas hoc non facit si volēs desinit velle. a. igr̄ vult aliud ꝑa. cōtra positū ꝑ simile eni argumētuz. ¶ Probat̄ de casu dyaboli ca. 13. q̄ iste q̄ soluz accepit velle bti tudinē nō pōt eā nō velle ꝓbat̄ si nō tūc aliqs pōt

Nota quō intelligit̄ q̄ dyabol aīs vult aīs vult cōsequens scitū eē tale.

an sine gra possum⁹ odire ꝑfectū mortale vitare

2 cōclusio.

dilligere aliqõ bonũ vel delectabile scõm minorẽ circũstantiam bonitatis scienter ⁊ libere nõ diligendo ipsũ sub rõne vel circũstantia melioris. falsitas patet p anselmũ vbi prius dicit q̃ qui solum vellet beatitudinẽ necessario vellet eã quãto melioꝛẽ ipam intelligeret si em inquit nõ tanto magis vellet beatitudinem quãto maioꝛẽ ac melioꝛem tunc nollet sed dicimus q̃ eã vult igit̃. ¶ Ad primum dicit̃ q̃ cum tali apphensione bene staret q̃ aia vellet experiri libertatẽ suã ⁊ etiã aliquid aliud põt occurrere cui placeret adherere ad horã verũ est tamen q̃ volũtas nõ põt nolle bonum p̃cise isto modo apphensũ. ¶ Ad scõm vꝛ negãdo cõsequentiam qz licet ibi sit aliqualis similitudo tm̃ in hoie vel angelo vltra hoc ẽ libertas volũtatis tm̃ viri cũ ex circũstãtia displici iõ comitante potest delectabile fugere. ¶ Ad tertiũ cõceditur p̃ns vbi occurrit occasio vel causa hoc faciendi. ¶ Ad pꝛobationẽ dico q̃ põt definere velle a ꝓhoc q̃ vult aliũ ⁊ etiã non volẽdo aliud ⁊ quare dicit vel nolens dico q̃ volens ⁊ nõ sequit̃ igit̃ vult aliud qz põt similiter cessare ab actu volẽdi nec ẽ simile dictũ anselmi q̃ loquit̃ de angelo qui iam accepit beatitudinẽ ⁊ ita cõfirmat̃ est q̃ non potest suspẽdere actũ volendi beatitudinẽ. ¶ Ad quartũ dicendũ q̃ p̃ns est verũ in casu possibilitve rũ est tm̃ q̃ si apphẽderetur amabile aliqõ sub dupla circũstantia melioꝛi ⁊ minus bona ceteris paribꝰ nõ posset fine causa ⁊ fine aliquo cur velle ipsum circũstantia minꝰ bona nõ volendo ipm̃ sub circumstantia melioꝛi eque delectabili vel delectãti sed habito aliquo cur vnde posset puta q̃ vult experiri suã libertatẽ vel conditio melioꝛ habet displicibile aliquod annexũ q̃ non circũstantia minus bona vel aliquid hmõi verũ est tm̃ q̃ tunc non sumus i casu anselmi sicut dictũ est ad argumẽtuz precedens ideo nõ est simile. ¶ Tertia cõclusio pꝛimi articuli ẽ q̃ creatura rationalis clare videns deũ potest actiue p̃cipiare dilectionẽ respectu dei sic visi ⁊ ita fruitionem respectu dei i patria/ qz voluntas cũ apphensione vie respectu dei actiue potest p̃cipiare actiue amoꝛẽ respectu dei sic apphensi igitur multo fortiꝰ ipsa poterit ꝓhabita clara dei visione cum ipsa p̃cipiare actiue amoꝛem amicitie respectu talis boni sic clare visi ex quo essi cum p̃cipio minꝰ pfecto potest in effectuz aliquẽ põt multo fortiꝰ habito cõpꝛincipio fortioꝛi ⁊ propter quid obstaret ⁊ quare nõ. ¶ Sz contra cõclusionem arguit̃ primo sic si aia posset actiue cum visione dei p̃cipiare fruitionẽ igitur anima posset seipsam beatificare qz talis fruitio ꝓsupponens visionem dei est beatitudo aie ꝑns est falsũ igitur et aũs falsitas consequentis ꝓbatur multipliciter quia visio nuda dei ẽ a solo deo actiue igit̃ fruitio beatifica. consequentia patet qz essentialiter ordinãtur ⁊ visio est imperfectioꝛ fruitione quia si negaret̃ de vtroq̃. ¶ Cõtra quia quando aliqua sunt supernaturalia saltem si imperfectiꝰ ex eis propter sui perfectionẽ est a solo deo actiue perfectius eorum solum erit a deo actiue causabile sed habitus charitatis et lumen gloꝛie si ponatur sunt supernaturalia et imperfectioꝛa q̃ actus beatifici eis coꝛrespondentes ⁊ sunt a solo deo actiue igitur et actus. ¶ Pꝛobatur ois potentia libere agens ⁊ contingẽter potest de sua potentia absoluta cessare ab actu suo quẽ sic actiue elicit mediate vel imediate sed volũtas respectu cuiuscũq̃ obiecti libere agit ⁊ contingenẽ igitur simplicit̃ de sua potentia absoluta põt cessare ab actu suo ⁊ ita volũtas beati nõ esset cõfirmata in bono sicut nec voluntas viatoꝛis/maioꝛ ẽ manifesta minoꝛ patet quia voluntas nõ põt necessitari respectu cuiuscũq̃ saltẽ quin posset cessare ab actu quẽ actiue elicit mediãte deliberatiõe. ¶ Itẽ non minꝰ volũtas beati recipit actuz beatificũ a solo deo q̃ volũtas dãnati actuz suũ sed dãnatus nõ põt se habere actiue respectu actꝰ voluntatis sue qz tunc facere posset se fine illo actu ⁊ per consequẽs fine tristicia. ¶ Item aut illa fruitio esset beatifica aut nõ. si sic sequit̃ istantia pillata si non Cõtra pꝛationẽ tuã nõ minꝰ põt causare dilectionẽ ꝑmi pfecte cogniti pꝛoportionalẽ illi cognitioni q̃ dilectionẽ ꝑmi cogniti imperfecte ꝓportionalẽ illi ipfecte cognitioi ꝑs respectu dei nũc i via ipfecte cognitꝰ põt cãre dilectionẽ ꝓportionatã tali cognitioni ꝑs ꝓportionata dilectio visiõi beatifice esset beatifica aliter ibi essent due fruitiões vna beatifica ⁊ alia nõ beatifica quod nõ videtur Itẽ si voluntas effectiue posset ꝓducere suã beatitudinem tunc semper stante dei cõmuni influẽtia habẽs melioꝛa naturalia cãret in se perfectioꝛez beatitudinẽ cõsequens videtur esse articulꝰ dãnatus. ¶ Itẽ nulla creatura põt pꝛoducere visionem dei igit̃ nec fruitionẽ. ꝑns patet qz illa fruitio nõ est minus vltra possibilitatem creature q̃ ista visio aũs ꝓbatur qz nullꝰ ꝑns sufficit ex naturalibꝰ pꝛoducere visionẽ cuiuscũq̃ rei igit̃ nec dei qz plus est ꝓducere visionẽ dei etiã partiale q̃ ꝓducere posse visionẽ creature totalit̃ ꝛ pꝛobatur hoc assumptum de visione creature q̃ nullus spiritus põt hẽre visionẽ rei ad extra nisi p aliquaz spẽm vel habitũ a deo sibi ifusũ vel ꝓcreatũ. ¶ Pꝛobo qz alit̃ supposita dei gñali influẽtia qua deꝰ ꝓmittet res habere actiões ꝓueniẽtes naturis suis eo mõ quo caloꝛ põt naturaliꝛ calefacere/angelꝰ non indigeret locutiõe vel illuminatiõe qz si posset habere naturaliꝛ intellectiões rerꝫ intuitiuas videret oia cõplexa ⁊ icõplexa i mẽte alteriꝰ angeli ⁊ sciret q̃ ista significarẽt qz sciret q̃ essẽt tales ꝛles mõ foꝛmat ipe ⁊ p ꝑns stati intelligeret ea q̃ aliꝰ angelus intelligit igit̃. ¶ Itẽ tũc aliꝰ angelꝰ nõ indigeret q̃ deꝰ i creatiõe sua cõtulisset ei spes vel hitꝰ rerum qz naturaliter põt sibi oẽs tales acq̃rere. Itẽ tũc angelꝰ ⁊ aia separata põt naturaliꝛ scire secreta cordium nrox supposita gñali dei influẽtia cuiꝰ oppositũ tenet scriptura. Dicens q̃ solꝰ deꝰ nouit secreta cordiũ vel corda hoim. ¶ Itẽ tũc naturaliꝛ posset sibi acq̃rere visionẽ dei ⁊ naturaliter semetipm̃ btificare qz nõ minꝰ põt ex naturalibꝰ cãre visionẽ rei magis visibilis q̃ rei minꝰ visibilis. ¶ Itez solꝰ deꝰ hz reddere ꝑmiũ ꝓ laboꝛe ꝑs talis fruitio esset ꝑmiũ qz btitudo ꝓcipalis ꝓsistit i fruitione q̃ i visiõe naturaliter ꝓsupposita. ¶ Pꝛobatur actus btitudinis nõ ẽ minꝰ vltra charitatẽ creature; vt ꝓtactũ ẽ ⁊ supra eiꝰ ptãtẽ liberã q̃ hitꝰ gẽre velis des ifusa ꝑs scõz oẽs ista nõ sũt cãbilia a creatura nec totaliter nec partialiter igit̃ ⁊c. ¶ Itẽ actꝰ btificꝰ creat̃ qz nõ minꝰ ipe q̃ fides ifusa vel charitas ꝑs creatura creare nõ põt nec totaliter nec ptialiter igit̃ nec fruitionẽ talẽ ꝓducere ꝓbatur ipossibile est volũtatẽ charitate non eleuatam frui etiã viso operari ꝓsupponit esse igit̃ supnaturale operari supernaturaliter esse. ¶ Ad primũ qñ dicitur q̃ aia posset se beatificare negatur consequentia qz cuz cõclusione staret q̃ nõ potest aia causare visionem dei in se q̃ tñ est pars essentialis licet nõ principalis beatitudinis ⁊ etiã ꝓpter aliud põt vitari cõsequẽtia qz ista fruitio põt dici aliqualis beatitudo non tñ ꝑncipalis/qz dicere t̃ forte sicut ipsemet dicit q̃ actus essẽtialis beatitudinis ẽ fruitio ita nobilis q̃ solꝰ deus istam causare potest actiue cũ qua tñ bene stat alia fruitio causabilis ab aia ⁊ visione sicut cũ visione creature i ꝓpꝛio genere que sola causabilis ẽ ab intellectu nro bene stat scõm doctoꝛes visio eiusdẽ rei ⁊ verbo multo perfectioꝛ q̃ nulla creatura potest causare. ¶ Et ratio ẽ qz dona supnaturalia nõ destruũt naturam scõm sanctos sed pficiũt. ¶ Si igitur fruitio talis causabilis a volũtate vꝛ beatitudo quedaz talis qualis cõcedo q̃ voluntas potest seipam beatificare partialiter tali fruitione positis alijs req̃sitis ⁊ non sequitur q̃ ideo volũtas seu anima possit causare visionẽ que ipfectioꝛ ẽ qz agens naturale põt ꝓducere formam substantialem ⁊ non materiam que tamen imperfectioꝛ est nec etiã gratiam in anima que est ipfectioꝛ entitas q̃ sit foꝛma substantialis et per idem de habitu glorie vel fidei vel charitatis q̃ sunt a deo causabiles. ¶ Ratio realis huius est quia voluntas cum cognitione sunt causa efficiens respectu amoris producendi supposita generali concausatione dei sed respectu visionis oꝑtet obiectum esse p̃sens ⁊ naturaliter actiuum respectu sue visionis vbi anima naturaliter causabit visionem respectu illius sed deus de generali influentia non est obiectum p̃sens sic actiuum cũ anima ad sui visionem igitur. ¶ Ad secundum hoc est multiplex cõfirmatio beatorum licet posset volũtas beati elicere actũ frui- tionis posita visione de re vna q̃ voluntas necessario causat fruitionem isto casu posito sicut tenet pe. aureolus et multi alij magister de villa et tu ipse. ¶ Sed quomodo postea dicetur. ¶ Secunda via est q̃ fruitio semel elicita a voluntate ex tunc perpetuo confirmatur a deo sicut ponit sco. ⁊ hec erat mihi quandoq̃ inter alias omnibꝰ pensatis probabiliꝰ nõ q̃ ex tunc solus deꝰ conseruet actũ talem sed vel solus vel cum voluntate vel aliquã do sic forte aliquando aliter. ¶ Tertia via est q̃ ꝑ ter fruitionem a voluntate causabilem esset alia fruitio a solo deo causabilis ⁊ talis a nullo deseruiri posset et tũc possum ymaginari vltra q̃ voluntas posset libere cessare ab actu a se causabili sed non ab actu a solo deo causabili. ¶ Sed ex ista via sequitur q̃ deus non contulisset nec conferre põt anime xp̃i summam fruitionem sibi possibilem cuius contrarium sepe dicit magister in li. 3. ⁊ sancti aliꝰ ꝑns patet quia si eadem potentia appetitiua respectu eiusdem precise omnibꝰ aliꝰ concurrentibus vniformiter plures actus possit habere puta duos alterius rationis vnum naturaliter ⁊ alium supernaturaliter suppositis eadem visione coꝛ respondente vtriusq̃ nõ video quin possit supernaturaliter. 34. ⁊ sic in infinituz quoꝛũ semper posteꝛioꝛ sit speciei pfectioꝛis q̃ prioꝛ. ¶ Respondetur q̃ hoc illatũ nõ est iconuentẽs apud me vt patuit supra. ¶ Et ad auctoꝛitates dr q̃ aie xp̃i deꝰ contulit quãtũ dare potuit illiꝰ speciei btitudinis quã cõtulit eo q̃ ãpliꝰ i illa specie nõ fuit capax naturaliter sine miraculo speciali. ¶ Ad tertiũ ꝑs ſcõz tertiam viam pretactã quid sit dicendũ qz ꝓcedit de actu beatifico laudabili a solo deo. ¶ Ad quartum iuxta scõam viam tenent debet q̃ illa fruitio est beatifica simpliciter sed iuxta tertiam q̃ ẽ beatifica scõm quid et longe inferioꝛ illa que est simpliciter et principaliter beatifica. ¶ Et cõceditur posse q̃ due fruitiones compatiunt̃ se sicut et due visiones eiusdem rei vna in verbo et alia in genere propꝛio. ¶ Ad quintum q̃ bonum est ⁊ difficile respondeꝛi potest multipliciter vno modo q̃ non tenet consequentia qz visio dei causatur nõ naturaliter nec a creatura sed a solo deo qui non vat visionem secundum bonitatem nature beatificabilis sed secundum exigentiam meritoꝛum ⁊ gratie in via collate ⁊ ideo quia fruitio naturaliter causatura volũtate vel cognitione visiua simul secũdum q̃ visio fuerit perfectioꝛ vel minus perfecta clariꝰ vel minus clara secundum hoc etiam erit ꝓportionaliter de fruitione et ita non secunduz exigentiam naturalium et hec via est mihi multũ probabilis. ¶ Aliter dicere t̃ q̃ visio beatifica causaretur partialiter ab aia tamen deus concurrendo per modum obiecti specialiter agit libere effi catiusꝰ vel minꝰ efficaciter secundum exigentiam meritoꝛum vie et tunc voluntas cõsequenter operatur ad fruitionem ꝓportionalem visioni iam habite et hec via similiter est multum probabilis ¶ Tertia via pretacta est. s. q̃ deus causaret aliaz fruitionem ꝛ melioꝛem illa quam voluntas; causare posset sed tunc videtur sequi q̃ visiones beatifice diuersoꝛum beatoꝛũ sunt alterius speciei et fruitiones similiter et ita non solum differunt secundum perfectius et minus sed intra eãdem speciem. ¶ Etiam sicut sancti dicunt differẽtia inter visionem lini et petri ⁊ aliozum secundũ exigentiam meritoꝛum similiter est de fruitionibus. ¶ Ideo frustra ponitur duplex fruitio igitur ⁊c. ¶ Pꝛobatur adhuc est alia via qz charitas cõ summata bonoꝛum reddit actum intensioꝛẽ q̃ sola voluntas potest ⁊ ertaz ex hoc patet quomodo nõ põt beatificare se ex puris naturalibꝰ. ¶ Ad sextũ aũs est mihi pꝛobabile. dubium tamẽ pꝛo eo q̃ non ẽ de deo sicut de alijs obiectis quodlibet ex alitud obiectum ita naturaliter mouet potẽtiam cognitiuã sibi pꝛoportionaliter pitem et dispositam si alia req̃sita cõcurrant sicut ignis cõburit stuppã deꝰ autẽ est obiectũ volũtarie solũ mouẽs ad noticiã etiã dbuscũq̃ alijs req̃sitis cõcurrẽtibꝰ quia scõm augu. de videndo deo si vult videt̃ si nõ vult non videt̃ etiã deꝰ dcdd agit ad extra cõtingenter agit ⁊ libere igit̃ ad dei visionẽ nõ sufficit generalis influẽtia cũ alijs naturaliter req̃sitis. ¶ Huic tñ nõ obstat quin deo specialit̃ agẽte mouẽte illã visionẽ ⁊ mouẽte intellectũ q̃ ipressionẽ visiõis ipse intellectꝰ possit sibi cooperari partialiter si deꝰ permittat nec video aliqd obstare nisi q̃ tunc beatificaret se partialiter ⁊ certe secunduz multos hoc est ad magnã gloziam negat̃ q̃ premietur in eo q̃ actiua tam in eo q̃ passiua diceres q̃ tunc pares in naturalibus essent eo ipso pares in beatitudinibus quod est contra articulum. ¶ Respondetur negando cõsequentiã quia licet intellectꝰ cooperetur semper scõm vltimũ fue potẽtie tñ deꝰ agit efficatiꝰ ⁊ minꝰ efficaciter scõm ꝓpoꝛtionẽ meritoꝛ qz tamen illud pꝛobare nescio totũ reliquo

3. cõclusio.

Ad ꝓmum ꝓcedit̃ q̃ vo sitas ꝓbat̃ ꝑ se ꝓbificare ẽndo ꝑs fruitionem dei.

Nota 6 cã e mõ cõfirmationis beatoꝝ

Nota quõ deꝰ ẽ obiectũ volũtarie mouẽs

an aia actiue ꝓpricipiat visionez dei.

sub dubio magis tñ opinor ꝙ nullam habeat respectu visionis dei causationem actiuã. ¶ Ad formam igitur rationis potest negari añs & si detur antecedens potest negari cõsequẽtia qz respectu fruitionis causande habetlia oẽs causas secundũ genus alibi concurrentes. s. cognitionem & potẽtiam non sic respectu visionis causande respectu dei sicut alibi vbi obiectum mouere natum ẽ mere naturaliter. ¶ Ad primam probationem añtis detur cõsequẽtia licet male probetur qñ falsum assumitur. s. ꝙ magis est ꝓducere visionẽ dei partialiter ꝙ visionem creature totaliter hoc non ẽ verum quia ꝓducere aliquid totaliter repugnat creature sed nulla apparet repugnantia vt prẽui

Voluntas põt cõprincipiare visionem dei.

sum est quare creatura non possit comprincipiare actiue visionem dei posita speciali dei influentia vel concursu quia generalis non sufficit tamẽ negatur antecedens cum sua probatione & cum dicitur ꝙ tunc angelus non indigeret locutione. ꝛc. ¶ Dicendum ꝙ non sequitur quia aliquod obiectum potest distare ab vno sine hoc ꝙ distaret ab alio proportionaliter ad mouendum ipsum ad cognitionem sui tamẽ quia formare tales cognitiones in se ita etiam vt notificaretur alteri esset loqui et alium illuminare sicut si vnus angelus in terra multa vidisset quin rediret ad celum posset alteri multa notificare formando in se seriose cogitationes actuales de his que ipse viderat multe alie congrue possunt assignari pro necessitate locutionis angelorum sed ad presens sufficiat dicta probationem non procedere. ¶ Ad secundaz probationem similiter neganda est consequentia quia si debuit statim habere noticiam aliqualem omni indiguit similiter habitus vel species infuse & scientiã & virtutes & alia huiusmodi nõ quidẽ individuales qz tũc infinitas habuisset species vl habitus sed cõmunes tñ tales nihil facit ad visionem sed ad abstractiuã noticiã & hoc confusam

Angelꝰ habit & speciem sibi infusas.

soluz respectu multoz saltem sicut bene ꝓbat scotus libro. 2. ¶ Ad tertiã scriptura loquit de facto non de posse vel fide posse qñq; hoc est intelligendum de potẽtia ordinata nõ absoluta dei aut creature ordinauit nõ cooperari nisi alio volente quẽ cognoscit aut diligit tñ in futuro dicit scriptura cõtrariũ vtpote in die iudicij vbi secreta oĩz oĩbꝰ manifestabũt. ¶ Ad quartũ pz ex dictis quare non equaliter se habet aia respectu visionis causande de creatura & de deo. ¶ Ad aliud dicendum ꝙ solꝰ deus reddit premiũ ꝙ ẽ actus primꝰ. s. charitas similiter de lumine glorie sz non operatio nisi sicut dñs & retributor principalis in cuiꝰ auctoritate & volũtate solꝰ plene est quid & quãtum redderе sz hoc non obstat quin creatura possit coadunare vl si daret duplex visio vna a se cũ deo cãbilis alia a seipsa vel vnica a solo deo causabilis & alia a seipsa cõsequentia patet ꝙ nulla ẽ nec iste debet argumentum põderare qui ponit ꝙ aia actiue conseruat suã beatitudinẽ fruitiuã. ¶ Ad octauum & nonũ dicendum est sicut ad primũ. ¶ Ad decimuz respondet scotus & bene dis. ꝑma primi ꝙ ille actꝰ nõ esset supnaturalis sed naturalis qz actum aliquẽ potest voluntas elicere circa obiectum quali tercũq; ab intellectu ostensum nec valet quod ponit de fruitione ꝓportionata noticie abstractiue ibi possibili qz visio põt poni de potẽtia dei sine oĩ tali abstractiua noticia. ¶ Nota ꝙ circa predicta ymaginant aliqui ꝙ si deꝰ ostenderet se clare alicui aĩe non impedite in suis naturalibꝰ talis aliqualiter videret deũ & vna cũ visione posset stante solo dei concursu generali in se causare fruitionẽ dei & ita similiter in patria aĩa vidẽs clare deũ quãuis talis visio nõ sit sine speciali dei concursu & dono tamẽ illa stãte põt aĩa in se causare aliquã dei fruitionẽ vnã cũ sola influentia generali dei & forte (vt dicũt aliqui) sic est de facto ꝙ aĩa illã fruitionem ꝑmo causat & tũc deꝰ nobiliorẽ fruitionem in gradu licet sub eadẽ specie vel scõm alios in alia specie causat i anima & ita perfecte beatificat & ad illã anima solũ se habet passiue scõm aliquos / scõz alios vero etiã ex dono dei se habet ad eã actiue etiã aliq; cõcedũt ꝙ visionem primã causat sanat anima mediate sola dei influẽtia generali sed deus tunc specialiter causat se solo vel cũ aĩa nobiliorẽ visionẽ recte sicut dictũ ẽ de fruitiõe. Nec sequitur ꝙ stante sola fruitione prima aĩa seipsaz beatificaret qz ad beatitudinẽ non sufficit actꝰ sz principalius requiritur obiectũ & ideo adhuc secundum illaz primã fruitionẽ deꝰ beatificaret eã quia principaliꝰ causaret illũ actũ. & exhiberet se ipsum obiectũ beatificũ. ¶ Tñ videt rationabiliꝰ dicendũ ꝙ solum sit vna fruitio beatifica & ꝙ tam fruitionẽ ꝙ visionẽ deus causat supnaturaliter de speciali suo concursu & ita etiã eleuat anima ꝙ ipsa nõ solũ passiue se habet i receptione hmõi actus sz etiã cõprincipiat nec etiã ex hoc sequitur ꝙ ipsa possit cessare ab actu vel actibus illis ꝓpter cõfirmationem & dona gratuita quibus ita sibi cõplacet in obiecto ꝙ stante ordinatiõe diuina non põt cessare & tñ valde libere fruitiue cõplacenter licet nõ cõtingenter stante dicta cõfirmatione & ordinatiõe secus aũt ẽ loquẽdo absolute. ¶ Quarta cõclusio ꝙ de vtute sermonis nullꝰ alius a deo clare videns deũ necessario diligit ipm ꝓbat nullꝰ talis necessario ẽ in seipo manẽte nec sua visio nec dilectio necessario ẽ igit ꝛc. ¶ Quita conclusio simul stat ꝙ alius clare videt deũ & nõ diligit ipm ꝓbat quia possibile est ꝙ stante clara visiõe q̃ ẽ actꝰ itellectꝰ desuspẽdit actũ volũtatis respectu dilectionis sui igit. ¶ Sexta cõclusio si aliqua visio sit dilectio sicut mihi est verisimile ꝙ idẽ actꝰ ẽ tam dilectio ꝙ cognitio & idẽ actus respectu dei ẽ ẽdam plena beatitudo tũc tali visiõe nullꝰ põt deũ videre quin diligat deũ sic visũ qz idem actus numero factꝰ i potẽtia iformabili ab illo nõ põt esse ꝑmo dilectio & post nõ esse dilectio nec ecõuerso. ¶ Septima cõclusio ꝙ loquẽdo de clara dei visiõe distincta ab oĩ dilectiõe nõ est i ptãte voluntatis create quin diligat deũ sic visũ si nulla alia cognitio ꝙ illa visio habeaꝫ ꝓbatur volũtas añ oẽ dictamen habitũ & añ oẽm noticiã cõpositã mere naturaliter elicit actꝰ suos nõ solũ respectu dei sz respectu cuiuscũq; obiecti simplici itelligẽtia apphensi sicus habitũ ẽ supra questione. 6. hui. di. ꝑma scõm illud nõ ẽ in ptãte nra qñ visis tãgamur igit ita necessario diligit placibile apphensũ sola apprehẽsione simplici sicut appetitꝰ sensitiuꝰ simpliciter apprehensũ nec hoc obuiat libertati volũtatis qz si cut liberũ ar. requirit arbitriũ its volũtas qz liberа qz habita deliberatione & arbitrio ipse põt libere suũ actũ ponere vel nõ ponere vel positũ suspẽdere vel cõtinuare. ¶ Et iuxta hoc pono octauã cõclusionẽ esse ꝓbabilẽ ꝙ volũtas clare videns

4. 3 clusio

5. cõclusio

6. cõclusio

7. cõclusio

8. cõclusio

deum si sibi relinqueretur posset actum diligẽdi suspendere et nõ ponere respectu dei mẽte iudicio deliberatiuo seu noticia alia compositiua & diuisiua ꝓbatur quia experiẽtia docet in sãctis ꝙ nullum delectabile vel tristabile in creaturis põt libertatem volũtatis limitare vel tollere stãte vsu rationis igitur nõ est rationabile necessitare libertatem volũtatis respectu dei clare visi nisi in bono confirmetur ¶ Preterea si aliquid obstaret huic libertati vel hoc esset infinitas diligibilis vel quia deficeret circa tale obiectum cum si suspẽderet dilectionem nõ quia nõ obstaret infinite adhuc libere cõtingenter concãt i voluntate dilectionem sui et etiam cognitionem sui seu visionem finitam tantum nec secũdũ quia sufficiẽs ẽ posset esse volũtati experiẽtia an posset a dilectione causanda vel cõtinuanda desistere ad horã Tertio argui potest sicut supra. ¶ Primo secũdo et quinto loco pro secunda conclusione. ¶ Item quarto deus potest ad horam dare alicui fruitionẽ et certificare ipsum ꝙ post talem horã nõ habebit fruitionem illam igitur talis potest velle cauſare illa fruitione etiam stantibus adhuc visione et fruitione quia nõ est sibi impossibile cõformare se deo in volito et acceptare illud ꝙ deꝰ de ipo ad horã disponit. ¶ Confirmatur quia deus precipere posset voluntati ꝙ conaretur suspendere amorem quo amat ipsum clare visũ igitur ipsa potest velle illum amorẽ suspendere. ¶ Item alicui decedẽti cũ peccato veniali posset se deus ad tẽpus clare ostendere et ad fruitionem sui ipsũ admittere et cum hoc ondere sibi ꝙ in purgatorio deberet soluere penam debitam interrupta tali sua beatitudine et cum talis esset in charitate cõformaret se deo inuolto et cogitaret ꝙ iuste eẽt eũ ad tempus sic privari dilecto suo igitur. ꝛc. ¶ Item cum illa clara visione staret ꝙ deus cõpositiue et diuisiue cõciperetur sub ratione displicibilis vel incõmodi veri vel estimati. ¶ Contra conclusionem potest argui sicut fuit primo argutum contra conclusionem secundam. ¶ Preterea suspendere fruitionẽ patrie ia experta hz rationẽ summe tristabil' qz carẽtia illiꝰ ẽ miseria ꝑncipal dãnatorũ igit volũtas ñ pt hoc velle ¶ Tertio pñt adduci z istã cõclusionẽ oia argumẽta ꝓncipalia facta ad primam partem ꝙ sicut est ibidẽ quomodo essent dii iam cõfirmati qz nõ per habitum aliquem vt videtur quia cum habitu videtur stare libertas continue voluntatis nec per dei manutẽciam quia aut voluntas potest conari i obiectum et tunc violenter et inuite fruerẽtur deo clare viso aut non posset conari in oppositum et hoc non quia posset velle experiri potentiaz suam igitur videtur ꝙ ista confirmatio sit ex naturali dilectione ipsius volũtatis naturaliter necessitate ad diligendũ bonum infinitum clare visum quando ponitur visio. ¶ Ad idem vadit argumentum ꝙ bonum finitum elicit ad amorem sui igitur infinitũ necessitat. ¶ Ad primum istorum respondet etiaz sicut ad primam contra secundam conclusionem et proportionaliter ad alia ¶ De ista conclusione multuz dubito et singulariter mouet me ꝙ amor & delectatio passionalis sicut dolor et tristicia passionalis sepissime non subsint libertati nostre stãte presentia talium obiectorum et presentiali experientia eorũde in cuius enim potestate esset nõ volere esse satoigne vehemẽter calido ¶ Verisimile autem mihi est ꝙ nullius tristabilis sensatio plus contristat ꝙ clara dei visio delectat et cum omnis delectatio sit amor vel amorem supponẽs videre ꝙ necesse sit clare videntem deum delectari de sic viso et frui eo necessitate in cuius oppositum nõ potest ex sua libertate voluntas. ¶ Et hoc concedo pro nunc et sit conclusio nona ꝙ voluntas videns deum necessario diligit ipsum vna dilectiõe non electiua. ¶ Pro rationibus tamen conclusionis distinguo de amore sicut prius questiõe septima huius di. quia quidam est amor naturalis sequens simplicem apprehensionem bonorum amabilium et talis amor et similiter delectatio illi amori proportionalis non semper sunt immediate in potestate voluntatis vt supra patuit. q. 6. a. 7. Iz qñq; fuit in potestate volũtatis mediate quia voluntas potest imperare fugam taliumvl auersionem sensus a talibus aliqñ autem est sibi impossibile tales tollere vt supra habitum est de difficultate circa huiusmodi. q. 6. ¶ Alius est amor electiuus qui est dilectio conformis vl difformis dictamini et sume consilij practici et ille semper est in plena libertate voluntatis et eius dominio et de tali conceditur ꝙ clare videns deum nisi eẽt confirmatus in bono posset libere velle non frui deo et de tali procedũt argumenta octaue cõclusionis. ¶ Dicendũ igitur ad argumenta facta pro octaua conclusione ꝙ nec finitas nec infinitas est in causa quin in electione in quibus consistit principaliter omne meritum vel demeritum fuit i nostra libera potestate ante confirmationem i bono vel obstinationẽ in malo tamẽ clara dei visio vel alia experimentalis noticia obiecti delectabilis necessitare potest voluntatem in casu ad delectationem et amorem passionalem non aũt potestiua luntas nec circa finitum delectabile nec circa infinitum extali noticia necessitari ad volitionem & amorem electiuũ vt sepe dixi ex eadez radice soluuntur alia pro eadem conclusione facta. ¶ Sed contra istud et illud quod est argutum cõtra octauam conclusionem quia si carere fruitione est maxima pena dãnatorum igitur voluntas non potest velle carere fruitione & tamẽ potest dictare ꝙ vel le debeãt ea carere igitur non omni dictamini recto poterit se voluntas libere conformare quod ẽ cõtra dicta. ¶ Similiter argutum ẽ ꝙ nõ potest velle suspendere actum fruitiõis beatifice quia tũc posset ad hoc conari et per consequens violẽter et in debite frueretur in illo casu deo clare viso quod videtur inconueniens ¶ Itẽ si sic quare igit beati nõ possent velle experiri an possent ad momentum velle suspendere actum fruitionis beatifice et nõ videtur ratio nisi quia ita efficaciter actu recto diligunt deum vt nõ possent illud velle ñ esse ad cuius remotionẽ sequitur deũ sic visũ nõ haberi et si sic nõ, est plus in libera potestate volũtatis clare deum videntis velle nõꝰ rui deo sic clare viso vel nõ velle frui eo ꝙ nõ sit in libera eius potestate nõ tunc frui eo igitur electio illa cõformis recto dictamini possibili haberi dictaretur volendum esse fruitionem non haberi de qua est sermo nõ plus subest dominio volũtatis clare deũ videntis ꝙ ipsa fruitio dei quod negasti. ¶ Ad primum dicitur ꝙ carentia fruitiõis beatifice potest elici per accidens ꝓpter aliud ad horã ma-

rime ab illo qui esset in charitate quia talis obligari posset q̄ cōformaret se deo inuolito ꝛc̄e. vt superius tactū est nec obstat q̄ talis carentia possit eē valde penalis q̄ hūs perfectam charitatē paratus ē ad deiuolūtatem graue penam sustinere. ¶ Ad secundum dicitur primo negando q̄ talis violenter fruētur deo clare viso quia non contra naturalē inclinationē ymo sūme secūdum eaz̄ bene tamē sequitur q̄ iuite cōtra liberā voluntatis electiōem possit hoc contingere sicut q̄ nec hoc ē icōueniēs quia et apostolus actus quosdam appetitionis fatebatur se habere contra suam electionem et sicut primo supposui nihil apprehēsū efficatius potest allicere voluntatem ad amorez sui per modū finis nec alicuius apprehensio per modū efficiēt̄ q̄ clara deivisio ad amorē dei vsi tū p̄t distigui si el attēdam⁹ ad amorē q̄volūtas ꝛz necessario sponte tamen secundum cōuenientiam nature sue fert se in deum clare visum secundum hoc non inuite sed spōte amat ipsum si attēdam⁹ ad ipsum eūdem amorem comparādo ipsuz ad electionem qua eligitur nō esse ad horam iuite habetur. ¶ Simile dicit augustinus de li. ar. ca. quīto q̄ qui cōtra propositum istrumētū et cōtra propā spōtaneam iclinationem ideo mētitur q̄ mortem euadat potest inquit forsitā dici q̄ secūdum diuersas volūtates has propter se et propter aliud sicut ipse exemplificat ibi inuitus et nō iuit⁹ mētit. ¶ Ad tertium dico q̄ causa quare beati possūt vel le experiri an possint actum fruitionis beatifice suspēdere nō ē causa illa que ibi tangit sed cā ē q̄ nō decet q̄ sic velint nisi ad hoc licēt̄ iarētur a deo
10. cōclusio alias deordinate vellēt. ¶ Decima cōclusio q̄ nullus pōt deum clare visum per se odire electiue probatur quia nō ē possibile q̄ deus clare visus per se apprehendatur per modum displicibilis vel in cōueniētis igitur ꝛc. ¶ Undecima cōclusio q̄ nec
11. cōclusio diuina bonitas nec entitas pōt per se eē cā vocādi suspendere actum dilectionis cāte vel causande respectu sui clare visi probatur nulla bonitas pōt eē cā sub ea ratione qua ē cōueniens potētie et ab ipsa naturaliter appetibilis vel pro vt ē apparēs talis q̄ ab ipsa refiliatur igitur ꝛc. ¶ Confirmatur nulla conditio displicibilis obiecti pōt ex hoc q̄ displicibilis ē mouere appetitū ad sui amorez igitur nec cōditio placibilis ex hoc q̄ talis est vel pōt eē cā quare volūtas ab eo refutat igit
12. cōclusio ꝛc. ¶ Duodecima cōclusio diuina bonitas clare visa ab aliquo pōt odiri a sic videntē. ¶ Probatur si sciretur a sic vidēte eē suus perpetuus afflictor vel nolle sibi dare eius fruitionem et similia ꝛ in tali casu diceretur per accidens solū et nō per se
Anselmus odiri. ¶ Unde ansel. de casu dyaboli capi. 12. dicit qui vult aliquid propter beatitudinē nō vult aliō q̄ beatitudinē quare pōt ꝛ q̄ putat prodeē ad beatitudinem et solam beatitudinez velle igitur eadem ratione illud quod solum propter aliud odiitur nō per se oditur. ¶ Dices si possibile ē q̄ aliqs per accīs odiat deuz clare visum et per te nō pōt ipsū si diligere igitur simul idē diligeret et odiret. ¶ Respōdetur procedēdo cōsequēs ex alia et alia cā et hoc patet per ma. vltima di. primi ca. 4. vbi dicit q̄ xp̄s pateretur debuit placere sanctis virtintuitu nostre redēptionis nō ituitu eius cruciatus. ¶ Secundus articulus ē respondere ad argumenta principalia et illa q̄ ponūtur ad primā partem questiōis quātū valent probant cōclusionē meam. ¶ Ad primum in oppositaz partē cōclusionis negatur cōsequētia quia licet ponatur cā propter quā pōt deus clare visus per accidēs odiri illa tamē nō auferret gratiaz propter quam sit per se diligibilis igitur nō sequitur deus clare visus pōt odiri igitur nō diligi. ¶ Ad secundum concēditur q̄ clare videntes deum cōfirmati sūt quātum ad amorem naturaliter cōsequētem illam visionem nō tamē hoc oportet quātum ad amorem electiuum quod autassumitur secundum augustinum q̄ angeli mali ante lapsum clare viderunt deum. ¶ Dicendum q̄ nō est intelligendum de visione clara nude diuine essentie que esset eiusdez speciei cū visione beatifica sed viderunt per specilū in enigmate perfectiozi tamē cognitione q̄ more naturaliter sibi possibile et illā q̄ multa alia cognouerunt perfectius q̄ in genere proprio puta forte per abstractiuam dei propriaz sed nullo mō ista beatifica visione ad quā sequitur aliquaz̄ habere fruitionē beatificā et gaudiū ad quod facit illud aug. super genesis ad litteraz quod allegat ma. li. 2. di. 3. ca. ¶ Deinde dicit q̄ dyabol⁹ se auertit a veritate propria voluntate delectatus beatez̄ vite dulcedinem nō gustauit quā acceptā nō fastidiuit sed nolendo accipere amisit. ¶ Itē etiā argumētū de paulo et de moyse nōvadit ad pūctū quia quid mirū q̄ illi i bono cōfirmati nō fuerūt ex clara visione quibus abstracta est visio ad horam cōcessa sine culpa sua. ¶ Ad tertium dicēduz q̄ omnes volunt esse beati et etiam bene eē etvi uere et nō decipi et similia cū de hoc cogitant ꝛ secundum hoc generalem conceptionem beatitudinis et sunt naturaliter pronti ad hoc volendum ꝛ si nihil cogitant adhuc remanebit naturalis affectio ad essendū et bene habendū nisi per electionē liberam actus talis mediate suspendatur ꝛ nihil cōmutet q̄ magis displiceat p̄ hec placeant cogitata tamen aliquid propter inforiunia anne ꝛa et penas nimias nihil huiusmodi possent optare nō esse vt euaderent penas suas. ¶ Et dico primo q̄ libentius vellē anichillari p̄ remanere sēper in penis inferni sed ex hoc nō sequitur q̄ possim absolute et per se velle nō eē sed propter aliō et per accidens possum hoc eligere. ¶ Ad formā igitur argumenti cū accipitur q̄ nō minus libere et contingenter fruitur quis deo clare viso p̄ vult beatitudinem generaliter conceptam igitur. ꝛc. ¶ Hec propositio est neganda quia omnis conceptio beatitudinis seu actualis illi⁹ cogitatio nūc in via subest imperio voluntatis saltem mediate vt sit vel nō sit et illa sublata cessabit talis dilectō beatitudinis. ¶ Sed clara dei visio nō subest dominio voluntatis ꝛc. Et cū vltra aī q̄ nō obstante naturali affectione ad volendū beatitudinem cōceptam cum aliquis pōt nō velle beatitudinez apprehensam quia pōt sibi velle miseriā eternā. michi apparet q̄ si haberetur noticia experimētalis illius pene cū sua firma credulitate q̄ ipsa duraz̄ sine fine necessario odiretur ita q̄ nō subessz libertati volūtatis velle eam saltem per se nec aliquo modo non odire eam. ¶ Et cum arguitur q̄ si dyabolo daretur optio vel de anichilatione sui vel ō eterna miseria sui. ¶ Dicendū q̄ si nō esse vel anichilari sit odibilius tali pena ipse posset malle sustinere illam p̄ anichilari cū quo stat q̄ vtrūq̄ valde odiret plus tamen non esse de me tamē certus sum q̄ ego preeligerem nō eē tāq̄ mihi mus odibile tamen ad propositum nō ē simile de velle sustinere miseriam et de amare vel nō amare deum clare visum. ¶ Ex quo fit hic sermo de amore primo qui est actus rectus et ibi de amore reflexo et electiuo de quibus est magna differentia q̄ autem in casu augustini rationabiliter possim peligere nō eē sic suadeo. ¶ Bono enim q̄ vnus angelus veniret ad me offerens optionē talē inter omnino nō eē et miserā et nescire ex parte cuius et deus reuelaret mihi q̄ ipse vellet me omnino ānichilare ego rationabiliter possem vellem nō esse simpliciter quia frustra obtaret et cōtristarer oppositum volendo bene tamē verū ē q̄ accidētaliter vellem tūc nō esse et nō per se sicut nec in casu augustini i quo nollē eē miser. ¶ Ad primum argumentū aug. cū dicit qui dicit mallē hoc p̄ illō eligit aliud dicendum q̄ hec ē vera silr hoc et illud solum demōstrentur signabilia icomplexe conceptu simplici prime intentionis et per ly aliquid aliquam naturā exīt̄ē vel possibile sed nōē nō ē hūsmo. nā data mihi opoztūitate silēdivl loqndi si eligā silere nō eligo aliquid sumēdo ly aliquid p aliqua natura nec etiam si eligo loquī et tamen vtroqmō eligo aliquid eo mō quo dicimus eū aliquid cogitare qui proponit simile et cogitat ante christi animam non esse ꝛ dicitur secundo modo sumendo aliquid et non esse sic loquendo est aliquid et omne significabile complexe siue negatiue siue affirmatiue. ¶ Item si argumentum valeret tunc data mihi optione eligēdi esse pessimū ēm vel nō eē ēm sequitur per cōsimilem formā arguēdi q̄ nō possem preeligere nō esse ēpus.
¶ Item q̄ non possem preeligere nō esse peccatoz p̄ esse peccatoz. ¶ Ad secundum dicendū q̄ si fiat in maiozi distributio pro naturis oceditur q̄ quicquid ē p alio eligendū per se et non solum per accidens melius est illo sed tunc nō subsūitur quia nō esse nō est aliquid tale. ¶ Si autem ibi fiat distributio pro omnibus etiam complexe significabilibus eo modo quo homini datur optio vtrum velit currere vel nō currere et tunc si melius sūtur pro comparatiuo boni secundum q̄ iste termi nus bonuz cōuertitur cū ante signficāte naturas possibiles cuius moi sunt subē et qualitates tūc maioz ē falsa quia nō currere est aliquando peligendū ipsi currere et tamē nō est sic loquendo melius isto q̄ neutrum eoruz est sic loquēdo bonum ¶ Si autē fiat distributio vt prius vltimo ꝛ ly melius sumatur pro comparatiuo boni large sumpti eomodo quo loquebatur petrus cū dixit bonū est hic nos esse et quo xp̄s dixit bonū erat illi si natō fuisset hō ille et ecclesiasticī. 30. melior ē mors p̄ vita amara et eccle siasticī. 40. melius est mori p̄ indigere et huiusmodi sic potest maior concedi quando illa quorum datur optio sunt bona sic loquādo sed si ambo sūt mala nō oporterna de duobus malis quoz̄ alterū est sustinere minus malū est peligendū et tamē ñ oportet q̄ sit melio⁹ nec bonum eligenti nisi vocando minus malum esse bonū eligenti q̄ expedit sibi liberari a pena exā si potest abvtroq. ¶ Aliter potest dici q̄ si quid pro bant hoc est q̄ nō rationabiliter potest quis peligere non esse licet hoc absolute possit. ¶ Et hec est responsio prima aug. ad obiectionē de ītermi

An angeli clare videūt deū ante confirmatōez

nente per seipsum sed verisimilius est mihi q̄ etiā recte nisi fieret aliud placere deo. ¶ Ad tertū dicitur q̄ maior pōt concedi de bonis eligendis de malis non oportet ymo peiozatur per minus malum preelectum quātus nō tantū sicut si eligeres maius malum dici etiam potest q̄ aug. arguit de electione recta pro vt ipse exp̄mit et hoc in casu vbi quis nouerit deum hoc velle cui tenetur homo se conformare etiam in volendo sustinere penam quā sibi deus vult infligere quia tenetur deum plusq̄ seipsum amare secus aute esset vbi deus varet opinionē et q̄ indifferenter sibi placeret illud quod placeret eligenti ꝛc. ¶ Itē rationes augustini nō concludūt q̄ aliquis volitione absoluta possit velle esse miser sed tantū conditionata si aliter nō possit esse dices negas igitur augustinū dicendum q̄ ipsemet concedit in responsione secūda ad instantiam de occidente q̄ aliquis volūtate conformi iudicio erroneo pōt velle nō esse saltem conditionaliter si possit nō eē sine molestia sz naturali desiderio tunc desideret quietum eē et per consequens vult esse. modo dico q̄ i casu suo ille cui datur optio ista absq̄ erroze nouit se posse non esse igitur poterit hoc velle ad euadendus miseriam voluntate conformi iudicio vero licet nō conformi desiderio quiēt nāli quo, dctis nullo vult nō eē sed magis liberari a molestia et quietius esse. ꝛ quo ad hoc bene sequitur sua cōclusio
¶ Sed de voluntate deliberata probo q̄ recte et licite et charitatiue pōt quis in casu velle simplr nō esse. ¶ Ponatur enim q̄ deus alicui perseueranti finaliter in charitate reuelet vere q̄ morie do annichilabitur ponatur cum hoc q̄ iste per aliquē artetur vel vt consentiat peccato vel morīaē tunc iste iuste eligeret mori et per consequens nō eē ¶ Item si talis cui dareē optio p̄notata deberz rationabiliter p̄eligere miseriā qualem haberet dyabolus aut hoc esset quia sciret deum velle illā ptem poni esse et hoc nō est verum in casu in quo datur optio quia dare optionem est ponere i electione libera illius cui datur sicut patet secundi regum vltimo de optione trimembri facta dauid vel hoc esset quia remota culpa pena miserie inferni nō esset simplr ita mala sicut non esse suum vel sicut suum esse est bonum simplr vel quia suū esse est sibi melius p̄ illa pena sit sibi mala. si primum tunc citius rationabiliter haberet eligere esse perpetue in fama miseria pene p̄ q̄ proximo annichilaretur data optiōe huiusmodi a deo qō certum est nō esse dādum nec secundum videtur eē causa sufficiens quia esse nō esset in bonum delectabile nec amabile vt cōmodum dato q̄ certificarer ab instanti electionis nūq̄ postea haberem actum vel delectationem igitur multo fortius etiam sub pena gehennalibus non esset mihi aliqō bonum ymo malū supra modum terribile igr magis esset odibile mihi esse sub tali miseria p̄ esse sit mihi amabile Dices pena illaz odio mihi amorem amicicie quē habeo ad me ipsuz et ad hoc vt bene sit mihi igitur magis diligo meipsum p̄ aliam miseriam odio per illam regulam propter vnūquodq̄ tale et illud magis ꝛc. igitur per oppositum odibilius erit mihi destrui p̄ illam miseriam tollerare. ¶ Respondetur negando vltimam consequentiam quia licet miseriam in se cōsideratā nō plus odiam p̄ meū esse diligam tamē

hic p̄batq̄ aliqsi casu p̄t rectevel le sipl̄r fieē

considerando illam prout per illam tante habeo male esse et misere magis est odibilis mihi ꝙ me nō eē nec vt sic est a me odita propter me seu propter meū eē tanꝫ propter magis bonuꝫ ꝙ me sic miserum eē sit malū vino me sic miserum eē esset petius ꝙ me nō eē et ideo per se et propter se essz mihi magis odibile sic me miserum eē ꝙ me non eē. ¶Et ideo ad augustinum dicendum sicut pꝰ ꝙ non eē non est eligibile secundū se vel propter se sed in comparatione ad maius malum scilicet considerando sub priuatione afflictionis quia vt sic habet rationem boni vel apparentis boni.

¶Ad quartum dicendum per omnia sicut ad tertium fuit dictum. ¶Ad quintum dicendum ꝙ illud eque procedit contra ponētes clare videntē deum libere causare fruitionez respectu boni sic vissi sicut cōtra tenētes necessario ita ꝙ nō libere sit quia si dolor vel tristicia gradum aliquē delectationis beatifice impediat causari vl actiuere mittatur tunc ratiōe ita minuetur ex tali tristitia gaudiū beatificum si sequatur ex amore libero sicut si sequatur ex amore mere naturaliter sequēte claram visionē. ¶Unde siue graue descenderz libere siue naturaliter equaliter medium plenū resistendo impediret velocitatē motus tamen argumentum tangit difficultatem de qua statim videbitur in principio tertū articuli. ¶Ad sextum negatur consequentia quia si valeret probareꝫ ꝙ eam ꝙ voluntas beati confirmata in fruendo nō esset voluntas. ¶Ad augustinum dicitur ꝙ i illo processu fiunt volūtatē pro actu libero elicito z nō pro potentia ipsa quia potētia nō est in nostra potestate sicut ipse dicit ibi de volūtate. ¶Aliter dicitur ꝙ appetitus intellectualis nōvocatur ab eo ibi voluntas nisi ex actu suo libero i quem pōt et secundū hoc glosandus. ¶Ad septimum concediturꝫ beatus necessario bene vult ad hunc sensum ꝙ nō ē in eius libera potestate seu facultate non bene velle et de hoc dānato similiter cōceditur ꝙ non potest dimittere actum malum z ꝙ talis actus partialiter est a deo pro vt actus et pro vt pena sed pro vt est malꝰ ē ab ipsomet damnato in hoc tamē actu a deo manu tenetur ad penam suam. ¶Ad octauū dicendū ē sicut dicetur i dubio scō tertū articuli de confirmatione bonorum.

Tertius ar.

¶Tertius articulus ē mouere dubia et soluere. ¶Primum dubium vtrum tristicia aliunde prouenienz possit minuere vel totaliter tollere delectationez beatificā stante cōtinue visione dei posito casu quīti argumenti principalis vel vlterius aggrauato et videtur ꝙ sic quia septimo ethicorum ca. vltimo dicitur ꝙ vehemens tristicia expellit omnem delectationem, nō solū oppositā sed etiam contingentez et eadē ratione ecōuerso nec obstat ꝙ in xpo simul fuerunt sūma delectatio illi anime possibil et dolor acerbissimꝰ quia hoc fuit miraculose et nō per naturā/posset forte dici ꝙ angeli malt potuissēt per dei potentiam ante casum suū habuisse aliquē dolorem simul cū clara dei visione et ꝙ iste dolor minuisset gaudium nō tamen sequitur ꝙ deus potuit fecisse vnū habuisse tantū doloꝛē ꝙ nullū gaudium potuissetsi l habere etiam stante clara dei visione sed bene sequitur ex hoc ꝙ potuisset habere minus gaudiū et minus semper secūdum ꝙ haberz maiorem dolorē et maiorē et non ꝙ omnino nullum. ¶Cōtra si dolor aliquis minuit gaudium hoc est per contrarietatē formalē vel virtualē inter ista igit tantū poterit vnū intēdi ꝙ aliud aliter totaliter corrūperetur sicut ē in oībus contrarijs. ¶Probaē si tantus dolor corrūpit medietatē delectationis igitur duplus corrūpit totam et nō solū vnā medietatem residui eo ꝙ est duple virtutis in corrūpendo. ¶Item si tantus dolor corrūpit medietatē de tota delectatione multo fortius vltius dolor equalis corrūpit aliam medietatem eo ꝙ pars sexsum existens a toto minoris virtutis est in resistēdo ꝙ existēs i toto. ¶In contrariu tamē cōstat ꝙ deꝰ clare visꝰ ē obiectū ita delectabile sicut obiectum aliquod iferre natū tristiciā mediāte sua experimentali noticia sit tristabile aliquin duri us puniri possunt reprobi ꝙ premiarij electi qō si videtur. ¶Respondetur ad istud dubium credo primo ꝙ cognitio z dilectio obiecti habitivel rei habite naturaliter causat gaudium sibi corrīter proportionatū nec video quin clare videns deū qualicūqz pena desperata affligeretur dūmodo non esset obstinatus in malo sed in charitate potest deum diligere si igitur si nō nisi naturaliter sit repugnantia inter talē afflictionem et gaudiū natum sequi ex visione et dilectione dei quod nō videtur cū sint de obiectis disperatis sequitur ꝙ simul poterit gaudere gaudio debito sue visiōi et dilectioni et tamē simul affligi nec taliter exdoloꝛe disperato minuetur necessario gaudium. ¶Secundo mihi videtur ꝙ non est naturalis cōtrarietas. seu repugnātia formalis vel virtualis inter gaudiū de vno obiecto et de doloꝛe de alio per se et directe quia sexsitia nō repugnāt igitur nec continua sz amor vehemens vnius staret cumodo vehementi alterius seruāt per deum cognitionibus requisitis sed solum immediate et indirecte impediē vnum per aliud qualiter dolor vel gaudiū ex vna parte ita reddit animaz attentā circa obiectū illius gaudiū vel pene vel circa ipsam penā vl gaudium quod remittitur attentio vel receptio illi passionis vel obiecti ipsius et ita est generaliter in vita ista naturaliter ꝙ vehemens delectatio vl tristicia totam rapit attentionem anime in se ita ꝙ vix aliquid aliud interim attendi finitur et ex hoc veritatē quod allegatum est ex septimo ethicorum. ¶Utrum autem ita sit circa animam separatam vel reuntā corpoꝛi gloꝛificato vel circa angelum dubium ē nā si sic videretur cognitio matutia diminuere vespertinā et ecōtra sed si dicit ꝙ nō videtur ꝙ beatus possit simul cognoscere perfectissie nō tot quin plura sicut posset quodlibet eorum per se et vtrūqz illorū apparet magnuz icōueniens. ¶Dicendum pro nūc ꝙ in statu patri et vbi corpus nō aggrauat animam ibi potest anima vel angelus in puris naturalibus sine gloria positus cognoscere non tot quin plura alterius speciei quodlibet eque perfectum sicut cū alio vel a liis sicut quodlibet eorum per se solum ratio est quia cognoscere aliquid nō est nisi potentiam cognitiuam habere cognitionē formaliter sed cognitiones indiuiduales vel sperice spē distinctoz sunt distincte secundum speciem. ¶Distincta autē secundum speciem quorum quodlibet est recepti bile naturaliter in aliquo sicut forma accidentalis iter que nulla ē cōtrarietas si potest stare vna talium formarū cū hac forma per se et cum illa ꝙ

se et quelibet vna per se cū qualibet alia dēptis residuis potest etiam stare cuz multis alijs simul imo cū nō tot finitis quin cū pluribus qualibet erīte perfectima receptibili sine miraculo in tali subiecto bene pōt simul esse lac albissimū z dulcissimū ꝛc. ¶Item nō videtur repugnātia qui tot simul starent i aīa nō ipeditaact ispē distincti quos habitus vel quot species prime actibus sed non tot species vel habitus quin plures ꝛc. ¶Secundo dico ꝙ hoc non est concedendū de cognitionib eiusdem speciei quia omnia eiusdem speciei sūt naturaliter receptibilia in eodē informatiue possunt constituere aliquod vere vnū illius speciei z de qualibet forma vnius speciei in subiecto aliā informatiue receptibili ē dare tantum ꝙ nō maius intensiue naturaliter sine miraculo simul receptibile in illo et tot alicuius determinate perfectionis simul ꝙ non plures consequentia patet quia nihil ad subiectum an partes forme in ipso recepte adinuicem vniantur vel nō dūmodo realiter et vere ipsum informēt posset enim deus duas medietates albedinis abinuicem vnitas gradualiter seu ad constitutionem vnius intensioris abinuicem diuidere sine hoc ꝙ alia eorum diuidētur a subiecto et etiam econuerso z per consequens si potest repleri pervnam totalem poterit esse ꝙ partes eius siue adinuicē vniantur ille partes siue nō ¶Sic etiam dicendū de speciebus et habitibus z ideo possent eē tot habit eiusdē speciei habert ꝙ si post vider e indiuiduum nullū habitum possz relinquere et eodem modo dicitur de speciebus obiectorum. diceres tunc statim cū tale obiectū fierz absens a sensu nullā possem habere memoriā vel abstractiuam noticiam illi stantibus omnib poribꝰ noticiꝰ abstractiuis quod videtur absurdū ¶Respondetur negando consequentiaz q2 adhuc poterit homo memoꝛari illius mediante pceptu sperico et determinatione signi particularis vel pronois demōstratiui eo modo quo cogito de papa vel de anima anterpi quoruz neutrum vidimꝰ poterit igitur talis memoꝛari ꝙ viderit quēdam singularem hominem cuius tamē cognitionē abstractiuam singularem et propriam elicere nō pōt dices contrarium huius quibus experimur si eīm quis viderit multa milia hominum et habituet eoꝝ cognitionib idiuidualib abstratis adhuc pt. semper in abstractiuam propriaz nouiter visi ꝙ liberit sine termino. ¶Dicendū ꝙ hoc est quia alicuius conceptus idiuidualis alicuiꝰ speciei habet de vno qualis nō de alio vt pote quonīā concipit alia eius magnitudo vel finita vel coloꝛ ꝛc. vnde vix vnꝙ videret homo duos per omnia similes ꝙ si faceret tot potest videre ꝙ staret responsio iam predicta. ¶Si dicas nō est dare maximum lumen naturaliter receptibile in aliquo igitur nec ē dare maximum indiuiduuz alicuius specie forme receptibilis in potentia cognittiua. ¶Respondetur negādo afis licet hoc verum sit de potentia dei absoluta et miraculose per hoc ad propositum dubium quia in beatis vel spiritibus relictis nature sue non repugnāt naturaltter adinuicez cognitiones sperice distincte z pari ratione nec amoꝛ z odium coexistentes nec etiam delectatio seu gaudiuz et tristitia disparata de alio obiecto Et cū instat de christo rīdetur ꝙ ipse tunc habuit corpꝰ passionale et mortale de quo cōcessū est ꝙ ibi delectatio iminuit tristiciam et ecōtra nisi miraculose aliter fiat. ¶Secūdum dubiū est qualiter angeli confirmātur in bono nā si libere cōcausassent suas btis cas fruitiones tūc videtur libere posse ab illo cessare si vero naturaliter adhuc hīt libertatem ad quēdā aliā et per oīs talia possent nō exequi si pciperētur igitur posset peccare z ita demereri cō seruationem sue beatitudinis z ita nō essent i bono confirmati. ¶Dicendum ꝙ ipsi sunt cōfirmati per gratiam creatam simul et increatā cōsumantes et confirmantes eos in bono mediāte inclinatione fruitionis beatifice et alijs bonis habitib et actibus z dei assistentia speciali nec possunt facere aliquid omittendū nec aliud omittere faciē dum. ¶Unde Anselmus de casu dyaboli ca. 6. dicit de angelis bonis ꝙ a deo sunt prouecti vt sint adepti quicquid velle potuerūt nec iam videant quid plus velle possent et propter hoc peccare nequeūt. ¶Itē ca. 25. in fine dicit ad discipulū sz scio ꝙ supza clarūit eū. s. bonū angelū idcirco peccare nō possunt qui merito perseuerantie a deo prouectus ē vt tū nō videat quid plus vel nequeat. Anselmus

¶Ex hoc habetur ꝙ angelus primo actu beatificō redditur naturaliter ipeccabilis et confirmatus posito ꝙ illū actū necessarīo causz viso deo z si libere ꝙ deus illum actū nolit nō cōseruare. ¶Cōtra cū istius actus conseruatione stat ꝙ ipse videat aliquid ꝙ libere pōt velle vel nolle et si circa hoc habeat pceptum pōt libere omittere vel cōmittere contra preceptū eo ꝙ preceptū nō tollerz istā libertatē indifferētie probatur aut intelligit ꝙ adepti sūt quicquid velle possunt pertinens ad essentialē beatitudinez tantū aut generaliter de omnibus ab ipsis volibilibus si primo modo per hoc nō excluditur potestate peccandi ꝙ cū hoc staret ꝙ in faciēdo misterium suum circa nos posset aliquid facere vel omittere contra preceptum.

¶Si sēdo modo tunc assumeret falsum ꝙ angeli habebunt in futurum circa nos aliquas actiōes quas propter nos possunt velle habere nō tamen habens eas in presenti. ¶Itē beate aīe volunt habere sua corpoza que nōdū habent probatur si angelus nō cognouisset nisi beatitudinem sicut āselmus ymaginatur et haberet eam tunc ipe haberet quicquid illa sola cognitiōe habita velle posset et non esset confirmatus ad nō peccandū quia statim habita cognitione aliorū posset velle alia et per oīs peccare nisi aliunde reddatur impeccabilis habita libera facultate talia volendi sz nūc est ita ꝙ angeli etiam naturaliter proficiunt in cognitione quia res noue cōtinue fiūt quas naturaliter nouiter cognoscunt vel saltem nouiter eas esse scīūt igitur possūt peccare circa resillas nisi alia ratio impossibilis assignetur peccandiꝙ precedēs. ¶Respōdetur tenendo confirmationē vt prius quia angelus clare videns deū et ex hoc ne cessario fruens eo ex charitate cōsūmata et adiutorio gratie iudicat euidenter ꝙ iste amoꝛ fruitiuus est sibi cōueniens et ex inclinatione illius a monte eligit secūdum dictamē recte rationis in omnibus parere tali dīo taliter amato et i tali a more manu tenetur a deo quo perseuerāte nō pōt simul velle aliquid omittere contra preceptū dei nec deus permittit eū ignoꝛare aliqua ad que tenetur. ¶Etiam dici pōt ꝙ deus assistit ita voluntati cuiuslibet beati ꝙ nō sinit eū periculose erra

re vel peccare et concāt in eo omnē actū ad quē obligatur cū quo stat q̄ multa libere agat et contingenter sicut declarabo in tertio libro soluendo ꝓpeccabilitatem beate virginis in via. ¶Sed primus modus videtur realior et cōformis dicto anselmi allegato quia illi qui hñt optimū q̄ velle possunt nō possūt videre aliquid eo amabilꝰ et ideo isto actu vel cōfirmatur a deo vel necessario ipsum principiant circa deū visū iste autē actus ē ita sufficiens et efficax amor dei q̄ ipse postrus in volūtate cū amore electio concordi cōsequēter necessitat eam advolēdū facere vl̄ omittere quicquid deū nouit simpliciter velle ab ea fieri vel omitti et deus ratione status beatifici ñ permittit beato deeē noticiam eoꝝ qui simplici ter vult ab eo fieri vel omitti hoc ē q̄ nullus beatus peccare potest stāte et obseruato suo actu beatifico fruibūdo et libero igitur nō pōt secundus legem dei nō stare. ¶Ex his patet rñsio ad octauū principale. ¶Ad primū cōtra ans. patet similiter quia ꝓceptū aduenīēs actui fruitio et amore electiuo concordi quo regūtur opera bonorū integrant necessitatem ad vnā partem. ¶Ad secūdum conceditur prima pars negatur et negat q̄ cū hoc staret eos posse peccare ꝛc. vt patet ex dictis. ¶Ad tertium dicitur q̄ amāt quicquid velle possūt ad essentialē beatitudinē pertinēs. i. sum mū et optimū quod velle possunt. i. nullū ē vnus volibile aliud ab illo ꝓ quo possent sibi relicte aīe rationaliter velle illud ꝓeligerent vt ly quicquid itelligatur distribuere ꝓ gradibus bonitatis realiter vel per equalentiā vel per eminentiam natis alicui vnico diligibili cōuenire vel ꝓ quolibet beatifice diligibili et tunc illud quod ī stātur de corpore nō ē ad propositus. ¶De quo tamē dico q̄ non possent stante amore beatifico dei velle reuniri corporibus si haberent ꝓceptū de opposito et hoc est verum de velle electiuo licet appetitu naturali qui nō est actus elicitus ñ possint dū ſ separantur hoc nolle. ¶Ad quartum satis patet ex dictis diceres ex solutione secundi et et tertij sequitur q̄ securitas mō esset optiā pars beatitudinis falsitas patet per augustinum. 13. de tri. ca. 7. ¶Respondetur q̄ ē optiā pars beatitudinis essentiaꝰ vt alias dixi nō autē est aliqua ps beatitudinis. ¶Tertius dubiū est vtrū aīa vel angelus relictus naturaliter nature sue necessitet odire miseriā expertā vel diligere delectationes beatificā expertam videtur q̄ sic per anſel. de casu dyaboli ca. 21. si angeli mali ꝓfesciuissēt miseriam quā incurrerūt ꝓ peccato nō potuissēt peccasse qz nō potuissent miseriam illā velle idem pōt argui de beatitudine q̄ omnes volūt eē beati et bene esse probatur si dyabolus posset fuam miseriam nō odire tunc ī eius potestate esset q̄ illa stāte nō doleret quia per anſel. de conceptu virginali nihil ē alicui pena nisi q̄ est contra eiꝰ volūtatē ¶Contra talis creatura pōt iudicare q̄ talis pena esset ꝓ amore dei sustinēda et ꝓ maiori premio q̄ talis pena sit grauis igitur volūtas potest cōformiter velle tali iudicio practico et per ꝓns eligere talem penā sustinere et pari ratione velle ꝓ maiori et diuturniori bono priuari ad horam delectatione aperta circa deū clare visum. ¶Dicēdū mihi videtur q̄ postro casu iuxta ymaginationē dicti argumēti volūtas posſz sustinere velle per tempus talem penam. ꝛc. ¶Ad primū in oppositum cōcedendū ē q̄ nō est in potestate volūtatis aīe vel angeli experientis obiectum discōueniēs penā nō eligi vel nō dolere de ipaꝝ habētis ꝓbiecto tale quid ipsum naturaliter nō odire. ¶Et dico naturaliter quia bene staret q̄ ex bona causa in qua iudiciū rationis cōcordaret posſta le quid velle verū ē aut q̄ angelus nō potuisset i uenisse aliquod cur ita placibile ad causandum actū quo peccauit sicut miseria qua patitur expta vl̄ scita perpetue debere durare sibi fuisset disciplicibilis et per consequens non potuisset secūdum instinctum naturalem ꝓeligisse placibilitatem peccati ¶Ad secundum per idē nō est in potestate dyaboli nō dolere de penis quas experiē et forte ētde culpa et de carentia beatitudis ꝓ culpa hoc enim ē vermis eorum qui nō moritur ſz tamē hoc nō est ex sola experientia ob iecti penalis exteriozis quā etiā habent exīte si purgatorio q̄ licet nō possit nō dolere de pena tamē eā libenter sustinēt ad bene placitū dei. ¶Sed contra sicut oē bonū vel apparēs bonū ē ante compositionē vel diuisionē naturaliter placibile ita oē malū vl̄ apparens malū est naturaliter displicibile ante cōpositionē et diuisionē igitur si afflictio purgatorij cōcipiatur cōceptu simplici ante compositionē et diuisionē infert odiū sui et penā et per cōsequns pari ratiōe illa aliaz et sic sine statu ¶Probaꝝ odiū auget penā et pena cāt vel auget odiū et magis aucta maius odiū igitur nullus eēt status i pena ¶Ad primum dicitur q̄ nullus actus reflexus habetur sine imperio volūtatis vel solus ꝓiꝰ vl̄ pauci volūtas aut nihil imperat ante compositionez et diuisionē igitur tales reflexiones nō procedūt ante cōpositionē et diuisionē vel non multū quia quāto tales reflexiones posteriores sunt tanto remissiores et deficiunt ab efficientia agēdi cognitionē suam experimentalē sine imperio volūtatis vel saltem ad imperiū voluntatis intellectus pt nō attendere et nō percipere tales actus nisi sint multū excessiui et ita nō sequitur processus infinitū maxime quia primum penale vel primū cuz scdo ꝓ statu isto saltem vix permittūt attendere ad aliud q̄ ad ipsum. ¶Ad secundū dicitur q̄ exīstes in purgatorio electiue volūt penā sustinere ꝛ ideo in illis nō oportet augert penā ex odijs reflexis sicut nec ī martiribꝰ dānati autē nō pūt seipos plus affligere q̄ affligūtur ex impatiētia toti mē torū. ¶Verū tamē fiēt ymaginādū q̄ odiū reflexū augeat penam q̄ est actus primus rectus sic q̄ disponat potentiam ad intensionē penam recipiendā a primo obiecto afflictio prout aliqui dicūt qz licet potētia possit sic disponi per ablationē actuum repugnātiū tamē per positionē quoꝝcūq; actuum nō magis disponitur potētia ad recipiēdū penā a primo obiecto afflictio q̄ de se cūme disponitur si nihil obstet impediens aliud auget igitur penā suam aliomodo quia. ſ. ipsa met impatiētia vel odiū seu displicētia de pena prima ē passio vl̄ actus penalis discōueniēs naturaliter et sic quāto plus volunt procedere dū poterunt distincte pcipere tanto plus affliguntur per aggregationē variarū penarū in tali potētia quia cū actus posteriores vadūt ad minus et ad minus ideo tādē deficerent totaliter et ad iperceptibiles distincte deueniretur ꝛ ex opposito iste q̄ gauderet de ꝓio

Tertiū du.

dolore posset de suo gaudio gaudere sicut dicit augustinus de materia de penitētia doleat pctōr ꝛ de dolore gaudeat sed sic procedēdo ex curiositate ꝓ imperiū volūtatis tandē veniretur ad actꝰ qui non cognoscuntur et qui nec delectabunt nec affligent.

Utrum solus deꝰ licite a creatura rationali vltimate sit fruibilis q̄ nō qz entitas resultās ex humanitate christi et supposito verbi ē ita bona sicut deus vel melior ꝛ per ons licite fruibilis ꝛ tamē ipsa non ē deus cū sit recens. i. non eterna qualis est deus dicente. ps. Israel si me audieris non erit in te deus recens. ¶Sed ꝓtra deo licite ē fruēdū ꝛ nullo alio a deo igitur. ¶Prima pars antecedētis ꝓz ꝙ augustinum de doctrina xpiana li. primo ca. 2. ꝛ ponitur hic in dī. prima. ca 2. ¶Secūda pars, ꝓbaꝝ qz nihil ēvltimate fruibile a creatura rationali nisi finis, cuius vltima tꝰ ſz nihil aliud a deo ē finis vltimatꝰ eiꝰ igit. ¶Dic erūt quat tuor articuli. ¶Primo exponeꝝ ratio tituli ꝛ diuisiones de fruitiōe ꝛ alia talia cōia premittenꝝ. ¶Secundo an deus sit ab oī creatura rationali ordinate fruibilis. ¶Tertio an aliud a deo sit licite fruibile. ¶Quarto soluenꝝ dubia q̄ restant. primo ponitur, ista particula licite qz illicite cōtingit frui aliis a deo dicēte augu. 83. questionū. q. 30. ¶Sūma quersio ē fruēdis vti velle atq; vtendis frui. ¶Addidi etiā vltimate qz ꝙbusdā contingit licite frui quodāmodo quoꝝ amor ꝓpter se. i. absolutus nō ꝓhibetur ꝛ isto modo scōm multos dicimur frui virtutibus de hoc vide ma. hic di. primo ca. penultimo. ¶Propter quod sciēdū q̄ frui capitur dupliciter etiam distinguēdo frui cōtra vti vno mō q̄ amore absoluto alicui quodlibet ꝓpter se diligit sine hoc q̄ illo amore ad aliqd aliō referaꝝ q̄ magis amatur ꝛ iste subduntur i amore sensuale ꝛ intellectuale ꝛ intellectualis diuiditur in amore naturaliter sequentē simplicē apprehensionē vere boni vel apparētis bom ꝛ in amore sequētem. 9. ꝛ. d. oēs em tales amores nō vlteriꝰ referentes sunt fruitiones quodā mō licet nō ꝓprie. Unde etiā de sensuali seu brutali amore de q̄ videt q̄ sit fruitio de quo dicit augu. 83. q. 30. fruicibo ꝛ q̄libet corporali voluptate estimanē et beate vti aūt nō pōt aliqua re nisi aīal quod ratiōis ē particeps. scire nāq; quo qd referēdum ē nō datū est rationis ex partibꝰ. ¶Scōo principaliter ꝛ ꝓprie sumitur frui ꝓ amore alicuiꝰ nō solū nō referēdo dilectū ad aliud ſz acceptante illud etiā ꝓ fine vltimo ꝛ repugnāte naturaliter amori relatiuo ipsius ad aliud sicut ad finē magis acceptū sicut loqtur augu. d. sī inherere finem in ea ponens leticie tue ꝛc. vt patet hic i textu ꝛ iste modꝰ fruitiōis nō videt cōprehendere amores ꝑcedēt es. 9. ꝛ. d. sed amores habitos mediāte. 9. ꝛ dicit q̄ talis amor simplicit non videt excludere relationē amati ad aliud nec finē vltimū ibi statuere ꝛ ꝙ ons fruitio beatifica videt ꝓtineri sub primo modo fruitiōis vteroq; tñ modꝰ antedictꝰ fruitionis distinguit ab actu vtēdi re illa respectu cuiꝰ habeē illa fruitio de qua loqtur augu. in auctozitate ꝓallegata. d. q̄ vti re aliqua nō pōt nisi animal rationis particeps q̄ autē aliqd possit amari licite ꝓpter se ꝛ tamē non vltimate patet per ma. vbi supza de virtutib⁹. ¶Probaꝝ primo ethicoꝝ ca. 4. oī qñ aut plures videnꝝ fratres horū autē quoldā eligimꝰ ꝓpter alterū ꝛc. ꝛ postea ꝓfecti⁹ autē dicim⁹ q̄ scōm se est ꝓsequibile eo q̄ ꝓpter alterū ꝛ q̄ ñ ꝓpter aliud honorē ꝛ volūtatē ꝛ itellectū ꝛ prudentiā ꝛ oēm virtutē eligim⁹ ꝓpter ipsa nullo ei aduenīēte eligerem⁹ vnū quodcz ipsoꝝ, eligim⁹ aut ꝛ felicitatis gratia ꝓpter hoc suspicātes felices foze felicitatē aut null⁹ eligit gr̄a horuz neq; omio ꝓpter aliud hec ille. ¶Contra. 13. de tri. ca. 6. dicit augu. q̄ virtutes ꝓpter solā beatitudinem amamus. ¶Respondet magister q̄ hoc dicit nō quin eas ꝓpter se diligam⁹ ſz qz idipsum q̄ ad eas diligim⁹ referim⁹ ad illud summu bonuz cui soli inherēdū ē, dices iste amoz quo diligim⁹ aliquid relatiue ꝓpter aliud ſi illud qs ē ad finē ꝓpter finē est amor tā finis q̄ illi⁹ quod ē ad finem vel igit fruitio est vsus. ¶Si primū tunc fruimur creatura si scōm tunc vtimur fine vltimo. ꝓbaꝝ aut isto actu eque diligim⁹ finē sicut amore absoluto finis aut nō. si eque tunc actꝰ vtēdi esset felicitas qz esset actꝰ optim⁹ voluntatis vel esset perfectioz felicitate qz esset eque pfectꝰ amore respectu finis ꝛ ꝓter hoc amoz alteri⁹ si nō ē eque pfectus amoz finis ho: nō videt cū sit respectu eiusdē finis eque apꝓhensi ꝛ habeat easdē causas ꝛ etiā cām additā. ſ. amorē finis. ¶Probatur tūc xtutibus esset fruendū falsitas patet qz sola trinitate fruēdū est ꝓna patet ꝙ diffinitionē frui in littera. ¶Probaꝝ videtur q̄ deo sit vtendū qz possumus diligere eū ꝓpter aliud. ſ qz creauit nos ꝛ redemit nos ac ꝓpr retributionē. ¶Ad primū ꝓcedit q̄ idē actꝰ ē vsus respectu illi⁹ qō ē ad finē ꝛ fruitio finis. ¶Ad scōm rñdet okam ꝛ bñ. q. ꝑma di. ꝑma q̄ nō ē icōueniēs aliquē actū amādi vtēdi aliquo actu fruēdi eē ꝑfectioꝝ qñ iste actꝰ vtēdi ē actus fruēdi qz nō videt q̄ actꝰ ꝙ diligit creatura ꝑcise ꝓpr deū sit iperfectioz q̄ actꝰ ꝙ diligit ꝑcise deꝰ et hoc si sit eq̄ itēsi ꝛ ceteris paribꝰ q̄ nō sēp eq̄ cōtingit hec ille ī sentētia ꝛ hoc intelligas de amoribꝰ ꝑ suppositōibꝰ naturaliꝰ cōpositionē ꝛ diuisionem qñ amoz fruitiuꝰ dei ꝙ sequit imediate clarā dei visionē q̄ ē ꝓncipalis essentialis btitudo talis naturaliꝰ excedit actū vtēdi ꝓpr dictū. ¶Hoc addendo qz vlꝰ aliqñ sumit large ꝓ cuiuscūq; potentie opatiōe sicut ī illa rīa thopica cuiꝰ vlꝰ bonꝰ ē. ꝛc. sic aliqñ dicimur vti potentijs aliqñ habitibꝰ iuxta illō augustī xtutibꝰ nemo male vtit saltē per modū hitꝰ xtuosi iuxta legē cōez tñ obiectiue pōt aliqs male vti ipis. ꝓpr aūt ꝛ ad ꝓpositū sumitur vlꝰ qñ dicimur vti aliq̄ tāq̄ obiecto ꝙ modū amoris relatiui diligēdo ipm ꝓpr aliō actu eodē illō aliō plꝰ diligēdo ꝛ ita accipit ꝓ ma. ꝛ augu. ī textu ¶Ad ktiū ōr q̄ accipiēdo fruitionē ꝓpr cōcedi pōt q̄ illis fruimur q̄ sic amamꝰ q̄ ad vltertoz ē. finem actualr eā nō referimꝰ ꝛ ita ꝑcedit q̄ fruimur xtutibꝰ ſz accipiēdo frui ꝓpūssime sicut aug. ōr ꝛ allegaꝝ ī textu tūc sola trinitate fruēdū ē ꝛ xtutibꝰ nec aliq̄ pura creatura ſz eis vtendū ē ꝛ ꝓ illas fruēdū ē sūmo bono. ¶Ad q̄rtū dicēdū q̄ deo nō ē vtēdū stricte sūpto isto ītio vlꝰ ꝓ amore relictio q̄ qs aliq̄d ꝓpr aliō sicut ꝓpr finē vltimū q̄ vlteriōr nō q̄raē ſz hēaē oio ꝓ vltio tñ sumēdo vsū idifferēt. ſ. ꝓ amore relatio alicuiꝰ ad aliō q̄ illo actu ꝓncipaliꝰ amaē tūc videt q̄ ille q̄ diligit deū aliq̄ actu ꝑcise q̄ redēit vl̄ creauit vl̄ ꝓpr retributionē

Notaq; aliquā rē aliam possum⁹ diligere ꝓpr seipsam.

Okam.

et huiusmodi vbi ipemet diligens est principale dilectū amore amicitie ⁊ alia propter ipm amore cō cupiscentie ⁊ vnū q̄q propter quod ⁊ illud quod magis inquā q̄ ille tūc vtit deo. ¶ Secūdo modo sūptoltermio non primo modo pmo oportet q̄ eodē actu cū sit deliberat⁹ diligat deū sūme min⁹ habitualiter vel virtualiter etiā cū isto simul stat q̄ tam actu q̄ habitu alio diligat deuz sūme sicut finem vltimū nec videtur q̄ illicite q̄diu nō habeat actū aliquē vere vel interpretatiue repugnātē illi amori quo tenet actu vel habitu solū deū diligere sicut vltimū finem ⁊ sūme acceptū. ¶ Tertio notandū q̄ non est idem dicere solus de⁹ ē licite frui bilis ⁊ solus de⁹ est obiectum debitū fruitiōis licet aliqui ista duo habeāt pro eodē q̄ vt p̄z ex dictis dyaboli peccatū ⁊ omne ens ⁊ oē cōceptibile pōt eē obiectum debitum fruitionis q̄ pōt diligi vel odiri propter deū ⁊ hmōi ⁊ sic esset obiectū debitū huius act⁹ d̄ est fruitio. non tn̄ fruitio illius sed dei. ¶ Prima cōclusio secūdi articuli q̄ de⁹ ē ab omni creatura rationali ordinate fruibilis p̄z per augustinū arguēdo ad partē oppositā questionis. Itē primo cōfes. capi. primo q̄ fecisti nos dñe ad te ⁊quietū est cor nostrum donec requiescat in te. Itē ad hoc ē scriptura quasi tota. pmittēs deū in premiū ⁊ beatitudinē vltimatā nec ista cōclusio fidelibus debet esse dubia. tamē cōtra eā arguitur. ¶ Primo sic tunc securitas de fruitione beatifica esset creature possibilis ꝓ̄ia tenet q̄ securitas ē optima pars beatitudinis. 13. de tri. ca. 17. ¶ Falsitas probatur q̄ tam creatura q̄ eius fruitio posset a deo annichilari et per ꝓ̄s ipsa nunq̄ fuisset beata si securitas requiritur ad beatitudinē probatur tūc vn⁹ beat⁹ posset pciperetotū gaudiū alterius. ¶ Ansel. 10. de similibus ca. 60. dicit tunc iusti cuncta scient que de⁹ fecit scienda tā ea q̄ sūt preterita q̄ ea que post modū fūt futura q̄ a singulis omēs ⁊ ab oibus singuli cognoscētur. falsitas probat q̄ tunc gaudium quod habet petrus ex se augmētabit viso gaudio pauli ⁊ ecōuerso quo ad paulū ⁊ iterū petro vidente maⁱ gaudium pauli plus augebit gaudiū suū ⁊ ita de paulo ecōuerso respectu petri ⁊ sic reciprocando in infinitū ⁊ probatur de quolibet beato quod habeat gaudiū intensiue infinitū probatur tunc vn⁹ beat⁹ foret magis beatus ⁊ maⁱ gaudiū haberet q̄ aliⁱ puta q̄ plus hic meruisset sed hoc videt esse cōtra augustinū ⁊ recitat ma. li. 4. di. 49. vbi dicit vbi erit deus oia in omnib⁹ erit in disparī claritate q̄ deum ⁊ postea ma. dicit ⁊ par gaudiū oēs habebūt et⁹ si disparē cognitionis claritatē q̄ charitatē que in singulis erit perfecta tantū quisq̄ gaudebit de bono alteriⁱ q̄tū gauderet si illa i seipo haberet. ¶ Cōfirmat q̄ illud anselmi ca. 25. dicentis certe si quis alius quē oīno sicut seipsū diligeres eandē beatitudinē haberet duplicaretur gaudiū tuum q̄ non minus gaudēs p eo q̄ p teipo. si vero duo vel tres vel multo plures idipm haberēt tm̄idem p singulis q̄tū p te ipso gaudēs si singulos sicut seipm amares igit in illa charitate pfecta inumeraliū beatorū angelor⁹ ⁊ hoim vbi null⁹ diligit minus alīū q̄ seipm nō aliter gaudebit quis p singulis alīs q̄ p seipo: si igitur cor hois de tāto bono suo vix capiat gaudiū suū quomō capax erit tot ⁊ tantor⁹ gaudior: cōsimile dicit de similibus ca. 27. igit null⁹ ibi pl⁹ gaudebit alio ymo etiaz videtur sequi q̄ creatura nō sit capax fruitionis beatifice

¶ Ad hunc pūctū possent adduci quedā dubia soluta in plogo. ⁊ in pma questiōe hui⁹ pme di. Itē tunc creatura teneret diligere deū sup oia. Falsitas p̄bat q̄ amor⁹ primi licite pōt intendi ⁊ amor⁹ dei remitti donec amor⁹ respectu primi sit maior q̄ amor⁹ licit⁹ respectu dei. Itē tunc volūtas creata teneret diligere deuz infinite. ꝓ̄a p̄batur q̄ si solū finite cū licite posset creatura tāte diligi igit nō oporteret deū sup oia diligi. ¶ Confirmat q̄ si super oia igit plusq̄ infinitos hoies si essent ꝑ illos si essent tenereris infinite diligere q̄ plus teneret vnū q̄ duos igit infinitos infinite. Itē tūc doctor miens deberet actu vel habitu deū plus diligere q̄ se vel primū. falsitas p̄z de actu q̄ tūc non h̄z talē et similiter de habitu q̄ eodem habitu diligere pōt sicut tenetur tā deū q̄ primū ⁊ se. ¶ Itē posset fieri argumētū ponēdo casum vt p̄i⁹ q̄ aliq⁹ teneat ad talē actū q̄n. a. p̄batur tunc qui sic diligendo plus mereret plus p̄miaret. accipiat igit sortes qui multū meruit iste plus p̄miabit q̄ ifās decedēs sic igit q̄ i cētuplo ⁊ sit plato qui incētuplo min⁹ meruisset tunc talis p̄miaret minus q̄ in centuplo ⁊ per ꝓ̄s p̄cise q̄ infans ⁊ sit cicero qui adhuc min⁹ q̄ plato tunc talis p̄miaret min⁹ q̄ infans quod est incōueniēs. ¶ Item tūc quis teneretur diligere deū scīm totū suū posse sed hoc nō potest impleri in hac vita secundū sanctos ⁊ ita tenetur ad impossibile. ¶ Cōfirmatur hoc quia si posset hoc preceptus impleri tunc esset dare perfectissimam dilectionem qua viator hic et etiā qua beatus in patria teneretur deū diligere. Falsitas probatur quia habita ista adhuc potest deus ostendere tali voluntati aliam causam quare ab ea esset diligibilis p̄ius ab ea non perceptam et tunc teneretur plus diligere q̄ p̄ius ymo vt videtur p̄t deus plura cognoscibilia ei ostenderet ex tūc pl⁹ teneretur eum diligere sed non tot quin plura potest sibi simul distincte ostendere per tertium spectem distinctam igitur ⁊c. ¶ Item plus diligit se q̄ deum nec potest aliud facere quia se non potest non diligere quia non potest non velle sibi beatitudinem vel non odire miseriam hoc patet. 13. de trinitate capitulo quinto vbi p̄ius q̄ omnes volunt esse beati illud q̄ vnum ardentissimo amore appetunt deum aūt pōt non diligere igit ⁊c. Preterea tunc post pctm̄ mortale habito isto actu diligendi deum super omnia aut secundum cōmunem legem statim infunderetur gratia aut nō si sic tūc peccator mortalis poterit saluari sine penitentia quia ponat⁹ cas⁹ de vno q̄ nō habeat post peccatum mortale actū alium bonū añ instās mortis si ōr q̄ non tūc i eodē casu vel etiā addito q̄ ne ydolatraret vel ne deū abnegaret occideret sequit q̄ talis dānaret q̄ eēt valde crudele dicere. ¶ Itē q̄tum valet creatura tm̄ pōt licite diligi a voluntate creata ꝑ beata virgo admin⁹ tm̄ valet q̄tū ipa diligi deū igit ipa pōt licite tm̄ diligi a beato petro sicut ipa diligit deū ꝑ ipsa plus diligit deū q̄ beat⁹ petrus igit pōt licite plus diligi a beato petro q̄ deus. ¶ Ad primū p̄cedit q̄ null⁹ ē beat⁹ nisi sit securus de ꝓpetuitate btitudis talis aūt securitas est firma ⁊ ꝛa adhesio sicut patebit i materia de reuelatiōib⁹ futuror⁹ ctigentiū. Hic etiā q̄dā rn̄det ficut negando ista p̄ma de⁹ annichilabit petrū igit petrus erronee estimauit se semp habiturum illū gaudiū quia illa estimatio nihil addit sup cognitionē petri in verbo ⁊ ideo sicut de⁹ estimauit beatitudinē petri fore eternā ⁊ tamen pōt nō estimasse istam fore eternā absq̄ errore ita petrus cuius cognitio ē in verbo nūc estimat suā beatitudinem semp fore ⁊ tn̄ pōt non estimare hoc ⁊ similiter nō estimasse et hoc siue ponat q̄ ipsa estimatio petri sit ipsum verbū dei siue actus secund⁹ respectu cuius verbuz se habeat sicut species in memoria q̄ vtroq̄ modo ista estimatio pōt non fuisse estimatio tn̄ causa quare estimatio sit in verbo fit ex hoc sc̄z q̄ verbum representat illam beatitudinē semp fore q̄ tn̄ verbum pōt non representare hec ille. Cōtra hāc respōsionē nō oportet laborare q̄ auctor ꝓpritus a ꝓposito alibi impugnat eā sicut patebit in materia de reuelationib⁹ futuroruz. Hec tamē responsio est meo iudicio tenenda a ponētib⁹ verbum ipsum esse visionē qua formalit̄ creatura videt res in verbo ⁊ hoc dicit cōter sed hec via est apud me impossibilis ⁊ etiam apud eū qui eā improbat in materia de futuris sed dato q̄ actu sc̄o distincto a verbo estimet beat⁹ Petrus suaz beatitudinē semp fore illa p̄ma est apō me optima petrus estimat se semper fore beatum et petrus animchilabit et q̄ consequens non semp erit btūs igit petrus erronee estimat ⁊ de hoc non est hesitatio.

¶ Ad secundū satis est credibile q̄ libet beatus cognoscit totū gaudiū essentiale alteriⁱ etiā forte distincte ⁊ in ꝓpio genere vel potⁱ i verbo ⁊ hoc magis innuit verba multa anselmi i passu vbi arguendo allegat. Et vlterius dicit q̄ ex tali visione non fit maius gaudiū essentiale in aliquo eor: ꝑ bene habebūt ex hoc q̄ vident mutuo gaudia sua essentialia plura gaudia vel intēsius gaudiū accidentale sed nō oportet q̄ vlterius ꝓpter illa gaudia accidentalia nouiter vel plus gaudeant q̄ de hoc q̄ vident gaudia accidentalia mutuo in se parū curant ꝑ si alter videret in alio maius gaudiuz essentiale q̄ p̄i⁹ tunc plus gauderet q̄ ante. ¶ Cōtra tunc pfectus amic⁹ non plus gauderet de maiori bono sui amici q̄ minori. Certe inquit doctor quidā pōt concedi cōclusio ista sc̄z q̄ amicus nō pl⁹ gauderet de maiori bono accidētali tm̄ amici sui q̄ de minori. Intellige tn̄ semp ex tali causa occurrente ⁊ p̄cipue esset ista respōsio ꝓbabilis i talib⁹ reflexionibus i se ipso quādo tm̄ p̄cederet q̄ videret magis p̄cessus curiositatis ad experiētiam libertatis vel hmōi q̄ vtilitatis vel cōmodi. Vel secundo oportet dicere ⁊ hec responsio est incertior q̄ nō est possibile q̄ beati videant mutuo sua gaudia oia et omnes cognitiones distincte quantlibet si detur talis ꝓcessus sine termino in talibus reflexionibus visionū ⁊ gaudior: q̄ tunc quilibet videret in alio distincte infinita sicut patet deducēti Anselmus Sed contra hoc stat auctoritas anselmi quia tunc iusti scient oia q̄ deus fecit scienda. Itē illud in li b2o. 3. distin. 14. anima x̄pi nouit oia q̄ verbum ⁊c. ¶ Item hoc ē cōtra te q̄ concedis q̄ non tot quin plures cognitiones vel amores diuersarū specierū possunt esse in eadē anima. Preterea ꝑ sic pōt euadi de visionib⁹ ⁊ gaudijs reflexis respectu sui ipsius seu in seipso ꝓpter hoc q̄ forte nō cognoscitur actus posteriores sine imperio voluntatis tn̄ hec euasio nihil iuuat quin beatus petr⁹ videat i paulo distincte quodlibet q̄ simul suo intellectui p̄sentatur in intellectu pauli ex quo enī quodlibet illorum est naturaliter motiuū ad cognitionē sui ita bene sicut aliud eorūdē et etiā intellectus est tam naturaliter actiuus q̄ naturaliter passus respectu intellectionū hmōi videtur q̄ quodlibet eorū vel nullū videbit. Nec hic valet euasio eiusdem dicentis q̄ actⁱ quilibet cognoscitur formaliter q̄ se ipsum q̄is enim hoc sibi daretur tamē constat q̄ petrus nō cognoscit actum pauli formaliter per istum sed actu visionis alio ⁊ alteriⁱ speciei ab illo cum habeat obiectum alteriⁱ speciei q̄ ille. Et per hoc idē p̄batur q̄ per actum alium secundum specie videt actum illuz in se ipso. Etiā sepe experimur q̄ quandoq̄ intelligim⁹ obiectuz aliquod sine hoc q̄ talē actum simpliciter cognoscamus. ¶ Ad primum dicit q̄ anselmus non dicit scient oia sed oia que fecit deus scienda semp a talibus. Ad secundū per idē sicut alias magis explicabitur aīa etiā illa scit oia que de⁹ in verbo sicut in principio habituali ad faciendum nec actu cogitare de vno nūc de alio etiam si nullam spēm vl habitū alīū requireret. Si aūt magister vellet dicere q̄ cognosceret omnia distincte q̄ deus sibi nō crederem in hoc dicto maxime cū omnia argumēta sua sint valde exilia in hoc p̄nicto. Si itelligat de oibus factis fiendis ⁊ possibilib⁹ tūc eñ haberet infinitos actus distinctos simul quoz quilibet esset distincta ⁊ perfecta cognitio equalis alicui cognitioni date vel pfectior illa quod nō cōcedit vel vna infinite perfectionis i essendo cognitionē nouit igit simul oia q̄ de⁹ idistincte ⁊ i genere actu tn̄ clarior: q̄ nos non aūt omnia quodlibet distincte quia hoc est impossibile creature. ¶ Ad tertiū ⁊ ad quartum simul apparet mihi dicendū q̄ i talibus reflexionib⁹ mutuis actus posteriores sunt imperfectiores ⁊ sic tandē deficit a perfectione requisita ad distinctā cognitionem sui causandaz in intellectu approximato. ¶ Ad tertiuz principale istius dubij dicō q̄ qui plus hic meretur pl⁹ habebit de gaudio essentiali. Ad. M. dicitur q̄ ip se ponit duas respōsiones vnā q̄ omnes habebunt par gaudiū ⁊ si instatur q̄ tunc esset omnium par beatitudo. Respondet negando ꝓ̄am eo q̄ non ē ibi paritas cognitionum. ¶ Contra tale gaudiuz est premiū essentiale ex quadā alia questione huius distinctionis ꝑ differentia essentialiū erit ibi secundū differentiā meritor: iuxta illud euangelij. In domo patris mei mansiones multe sunt. Et secundū gregorium. 4. moralium capi. 34. ⁊ secūdum haymonē sup apoca. ⁊ sc̄z augustinuz de verbis dñi sermone. 49. sicut allegat eos Jo. in tabula originalium nec sufficit dicere q̄ intelligunt de differentia visionū ⁊ fruitionū precedētium ipsū gaudium quia sicut allegat ibidē ex grego. moz. beati tantum videbunt quantum amabunt ⁊ tantum amabunt q̄ talē actum simpliciter cognoscunt. Ista igit prima respōsio magistri nō ē vera. sc̄o respondet z dñ vt nō referat paritas ad ite ē tm̄ affectiōis gaudentiū sed ad vniuersitatē rerū de quib⁹ gaudebitur quia de omni re de qua gaudebit vnus gaudebūt omnes et hoc sine hesitatione. Verum est intelligendo hoc q̄tum ad beatitudinē essētialem ⁊ illeres solum sunt. pater ⁊ filij ⁊ spūs sancti ⁊ sic videt augustin⁹ loq̄ dicēs q̄ vbi de⁹ erit oia i. oib⁹ erit etiā i disp̄i claritate par gaudiū. vocauit igit gaudiū par ⁊ cōe oib⁹ obiectū de quo gaudet beatificē esse tiali btitudine eo mō q̄mf tenerrie diligēs

Gregorius

I. Sclusio.

Anselmus

Anselmus

filium suū dicere solet ipse est totum gaudiū meū. ¶ Ad confirmationē respondet quidā cōcedēdo q vnusquisq; ibi tantū gaudebit de bono alteri⁹ qui est sibi par in ꝓmio sicut de suo bono ⁊ pl⁹ gaudebit de bono meliori se q̄ de suo q; ille ꝓpositiones significant q vn⁹ quisq; ibi tantū gaudebit de hoc q videt amicū suū ita bonū sicut ipe ē equalit̄ beatum cuz ipso sicut gaudet de hoc q ꝓcipit meliozē se plus se btm̄ ⁊ de hoc q ipsemet habet suā beatitudinē minozē nec ex primo sequit̄ q vnusq; tm̄ gaudeat de bono amici sui q̄tuz gauderet si illud esset i se sicut etiam nec duplatur suuz gaudiū i se ipso ꝓpter hoc q scit se eē beatum i aliquo gradu q; ex hoc solo non habetur nisi gaudiū accidētale. ¶ Ista rīsio non deuiat a vero q̄tum mihi videtur nisi i hoc q ponit q gaudiū ꝓuenīēs ex hoc q beatus videt vnū parē esse sibi equalit̄ beatum secum ē equale illi gaudio quo ꝓcipit se esse in tāto gradu beatū q; vnusq; ꝑpost deū summe diligit se ⁊ ex hoc exigit ordo charitatis nō dico ad plus ꝛ intimi⁹ ⁊ singulari⁹ ⁊ hec ego cōcedo. Sz contra sunt ꝟba anselmi si alius haberet eandē beatitudinē duplicaretur gaudiū tuum ⁊c. Forte dicit q bono gaudio gaudet respectu sui ⁊ oim aliozum. ¶ Sed contra hoc fūt allegata ꝟba anselmi. Forte dicit q ipe vocat gaudiū sicut dictū est ad argumentum ꝑcedens ipsum obiectū de quo gaudetur ⁊ ita duplicatur gaudiū in me ⁊ alio mihi pari q; duo ꝓ oia pares duplo plus valēt q̄ alter eoz. Contra anselm⁹ exprimit se loqui de gaudio qō ē affectio gaudētis igitur. Aliter forte dicit cōponendo vnā ymaginationē ex duabus ꝓdictis q; sz duplatur vocando gaudiuz ipsa obiecta de quib⁹ gaudetur cuz vnitate gaudij cuiuslibā quo de oib⁹ talibus gaudetur equalit̄. Sz nec hoc est ad mentem anselmi q; loquit̄ de duplatione gaudij i alia receptibilis q; dicit si coz hoīs de tanto bono vir capiat gaudium suū quomō capax erit tot ⁊ tanto rum gaudiozū. Aliter forte respōdetur sicut respōdent diuersi. M. q; verba ista anselmi nō fūt vera ad vim vocis; sed excessiua ⁊ deuotiōis excitatiua ⁊ per duplationē non intendit nisi grandē additionē ⁊ quādo dicit tantū ⁊c. intelligit̄ taliter dilige re aliū sicut se. Contra anselm⁹ dicit vbi null⁹ minus amabit aliū q̄ se. ¶ Item tūc saltē beatus de gaudio alteri⁹ aliquo certo gradu gaudij gaudet ⁊ iterū de gaudio alteri⁹ parū illi tāto gradu ⁊ sic de tertio ⁊ quarto ⁊c. igit̄ non est finis multitudinis equaliū gaudiozū in eodē quod nō ē verum. ¶ Item tunc cū alios in certo numero pl⁹ diligat q̄ vnū eozū plus de ipsis gaudebit igit̄ tandē aliquos in certo numero magis vel equaliter dilige ret sicut se sed hoc nō videt̄ q; sēper pl⁹ odiret solus amichilari q̄ oēs dānandos si alterum oporteret ⁊ si dicis q beat⁹ infinite pl⁹ diligit se q̄ aliū Contra scōm anselmum icōparabiliter pl⁹ gaudet de gaudio dei q̄ de ꝓprio igit̄ de ꝓprio nō potest gaudere nisi finite ideo alit̄ dicit alius. M. concedendo cū ꝓriori respōsione q; sermo ansel. est excitatio deuotionis vel nō ē intelligēdū de vi vocis vel si pōt glosari in illa charitate ꝑfecta ⁊c. null⁹ min⁹ diliget aliū ⁊c. hoc ē non min⁹ ꝑfecte ꝑplebit ꝓceptum ibi illud diligas primū ⁊c. quia ibi magis diligunt inuicē q̄ si vnus in via diligeret aliuz omnino sicut se ipsum ⁊ ꝑpter tantā ꝑfectionē dilectionis dici potest q; nullus min⁹ ⁊c. nec sequit̄ secundū sic exponentē q; beatus equaliter diliget quēcūq; minus beatū et magis beatuz sed magis quēcunq; beatū diligit q̄ quisq; se ipsū. Et ita perfecte gaudet quilibet ibi de alio q; ad ostendēduz perfectionē dilectionis dici pōt non aliter gaudebit q̄sq; ⁊c. Hec ille. Ꝓ̄o certo hec ē pulchra glosa quia nihil omittit de cōtingentib⁹ in isto ꝓcessu anselmi quin ad hanc expositionē poterit cōcordari q; anselmus exēplificat de statu isto dicēs si q̄s hic aliquē aliū oīno sicut se ipsū diligeret ⁊c. volens q hoc nos manuducere ad ymaginationē magnitudinis gaudij i beatis ⁊ scōm hoc valet ista cōsequētia si ibi q̄libet tm̄ diliget aliū sicut hic se ipsum ⁊ tm̄ gaudet de bono alteri⁹ sicut hic faceret de bono ꝓprio tunc ibi q gaudiū de bono vni⁹ alteri⁹ duplicabit̄ gaudiū q̄tum hz quis vel habere pōt secundū statum vie de bono ꝓprio et ꝓ triplo triplicabit̄ gaudiū hic habituz de bono ꝓprio et sic deinceps hec glosa mihi placet siue sit ad mentem anselmi siue non q; cōsequēter exponit eū. Respōsio sua ꝓpria tenet q beat⁹ quēlibet habebit tantū de gaudio q̄tum sua naturalia capere pōt et si sufficeret sua naturalia pl⁹ capiēduz pl⁹ haberet sine miraculo q̄tū est ex parte dātis et eoū q̄ sunt ibi occasio gaudij bene ꝓpter seruitutē potentie non oportet q respectu cuiuslibet equaliter beati cū alia ateſtat equalis gradus gaudij sz sufficit q in Petro termini pauli ateſtat aliqs grad⁹ et iterū respectu alterius et sit deinceps remissius cām et remissius et ex oibus gradibus posteriozib⁹ augeat gaudiū. Ita q ex eis surget vnū gaudiū q continue intendit vsq; ad diē iudicij et tunc tota capacitas actiua propinqua repleta erit gaudio accidentali sicut nunc repleta est essentiali. Mihi tamen appareret nec discordo a ꝓdicta respōsione q; anselmus non vult dicere q; de facto ita erit sz q; illa ꝑfecta charitate tanta erit materia et occasio gaudiozum, vel principia nata actiue principiare equalia gaudia q; tantum gaudebit q̄tum poterit capere de gaudijs talibus: etiam ꝓter illud ineffabile gaudiū dei de quo beatus paul⁹ sine estimatione gaudebit q̄ de se etiamib⁹ alijs secū. De hoc vide textum anselmi. Unde absq; hesitatione apud me quilibet replebitur etiam infans nouit baptizat⁹ tāto gaudio respectu dei in aliqua specie q̄ti in illa specie ē naturaliter capax sine miraculo simul sua aīa et si sufficerēt sua naturalia ad plus capiendū sine miraculo plus haberet et ita etiam erit de alijs specieb⁹ gaudiozum q; licet ibi māsiones multe sint q̄si differentia specifica ꝓmiorum tamen quilibet in specie qua ꝓmiabit̄: sine mensura ex parte dantis ideo optime dicit anselm⁹ vt nō sufficiat ibi tota mens totum coz ⁊c. Dices mereatur aliqs repleri gaudio alicui⁹ spēi ⁊ cū hoc aliquā ꝓportionē spēi supiore et moriat̄ tūc replebit̄ sua capacitas naturalis illi⁹ speciei supertozis cui⁹ solū merutt ꝓportionē. ¶ Itē tūc hns meliora naturalia habebit pl⁹ de gaudio ⁊ p ꝑns nō erit ꝑcise retributio scōz merita. ¶ Ad primum dicitur q; in illo casu q̄tum valeret illa ꝓportio cum gaudio repletiuo speciei infertoris tantum deus retribueret vt estimo in specie vna precise equivalenter duobus sed nō videtur oportere quia in illo casu capacitas naturalis propinqua illi⁹ totaliter repleret illa portiōe q̄tum ad illaz spēm eo q; talis capacitas ꝓpinqua ē magna

Anselmus

Anselmus

vel parua secundū exigentiam meriti. Et per hoc patet solutio secundi tamē non precise fit retributio secundū valorē meritoz q; nō sunt condigne passiones ⁊c. sed scōm proportionem regule retributiue quam tangit deus. ¶ Ex his patet ad secundū argumentū contra vnā respōsionē precedētem q; erat de gaudijs equaliū beatoz. Et dicit q non distincte simul gaudet singulis gaudijs de singulis sed de tot quot pōt vna vice ⁊ de oibus simul vno maximo gaudio ⁊ nūc difficte de vno nūc de alio sicut sibi placet vel secundū q; vnus ē nunc sibi sufficiēter plus alius alia vice. non ē em̄ verisimile qui coz habitatio habeat beatos aliquos impropotionaliē diſtates q̄nq; ad amoꝛes ⁊ passiones taliū gaudiozum ⁊ xp̄us oibus ē ꝓsens i verbo ⁊ hij etiā sunt et corpore vicinioꝛes q̄ hic i animo in terris magis ꝑceptis eius adimplendis animo appropinquāt vt ad litterā verum sit forte q; in domo patris mei māsiones multe sunt null⁹ tamen ibi angustia artabitur qui poterit p vices sicut volet sicut iudicabit iustum esse vel dignū accedere nunc propiquius nūc distanti⁹ p exigētijs meritoz redire vt placebit. ¶ Ad tertiū dicitur q; proportionaliter firmi⁹ diligit se q̄ alium ymo q̄ deum ad hunc sensum q; a sui ipsius amore naturali difficilius pōt euelli ⁊ talis firmitas amandi est a deo sibi indita ⁊ a deo accepta dū modo deum plus appreciet q̄ se. non aūt incōparabiliē diligit se scōm intēsionem amoris vel scōm magnitudinē boni optati nec icōparabiliter pl⁹ se appreciat sz precise sicut valet ⁊ q̄tum valet. ¶ Ad primū argumentum scē vie principalis qīo cōclusionē datā cōcedit q; tenemur deū diligere super oīa ⁊ tm̄ licitum est aliquādo intēsiozi actu diligere creaturā q̄ alias deū ⁊ tm̄ non credo q; amore electiuo distincto/contra amoꝛe naturaliter cōsequentē simplicem rei placibilis apprehēsionē liceat simul cogitando de deo ⁊ quouis alio quādo cōparat illa ad inuicē secūdū amabilitatē eoꝛ intēsiue diligere aliud q̄ deum de amoꝛe autē naturali respectu rei nō ꝓhibite precedēte. 9. ⁊. 10. dicit probabiliter doctoꝛ quidā q; multi sunt fideles q̄ nunq̄ tam intenso actu diligerēt deū q̄ intense appetierunt cibum qū fameſcebant ⁊ potū quando sitiebāt vel forte q̄ intenso actu mater aliqua diligit filiū vel aliqua iuuēcula sponsum suū nec tales intēsiones actuuz sunt dānande aut forsan vituperāde q̄diu deus q amoꝛē ꝓponitur modo dicto. Hic tm̄ addo vnum q; nunq̄ per actum ꝓcedentem ex charitate q̄tum mihi videtur intēsius diligitur⁹ aliud a deo q̄ deus q; omnis talis dilectio respectu creature est amoꝛ relatiuus illius in deū sicut in finē. ¶ Ad scōm concedit q; volūtas tenetur infinite diligere deū appciatiue sed nō actu infinito intēsiue. ¶ Ad tertiū conceditur si essent hoīes infiniti q; teneoꝛ eos diligere infinite quodāmodo. i. ipoportionabiliter plus q̄ vnū nō infinite actus scōm intēsionē. sed plus incomparabiliter peligendo saluē oīm illoꝛum cōiunctim q̄ vnius solum vel q̄ duoꝛ vel triū ⁊ sic sine fine ⁊ tamen teneoꝛ deū plus diligere q̄ omnes illos non tm̄ sequit̄ q; teneret eum diligere plus q̄ infinite eo q; ly plus q̄ confundit ⁊c. Dicit q; tunc sequitur q; multa possem diligere sic q; scōm plus infinite q̄ primum ⁊ tertiū plus infinite q̄ scōm ⁊ quartum q̄ tertiū quod nō videtur ymaginabile. Cōsequētia patet in termis sit a. pri

mum charitatis. b. scōm aīa vna intellectiua. c. tertium infinite tales anime. d. quartum egomet. e. quintum deus ⁊ patet deductio. ¶ Respondet q; si modus amandi exprimus; per hanc aduerbialem determinationem infinite redderet infinitatē rei semp q̄ licite diligeret vel infinitū excessum illius rei super aliam tunc consequēs illatum esset impossibile sed nō est inconueniēs vbi ly infinite modificat actus volendi ⁊ amādi quelibet; vna res icōparabiliter ꝓappreciatur alteri quo ad bonū vniuersi vel quo ad licitum bonū ꝓpriū ⁊ sic teneret iminente necessitate famis infinite ꝓptare bucellam panis q̄ aurū; modus enī debitus amādi nō semper proportionaliter q̄titatibus vel bonitatibus rerū sed sicut dictum ē deū tamē solū propter infinitam bonitatē suam tenetur voluntas diligere infinite ymo infinittes infinite. ¶ Ad quartū dicitur q; dormiēs eodē habitu tenetur plus diligere deum q̄ alia. ¶ Ad quintū dicitur q; licet ꝓceptū dilectionis semper obliget nō tamen pro semp ad minus tamen illis temporibus quib⁹ specialiter ꝓcipimur vacare culture dei. Dico etiam q; quilibet tenetur deum sic diligere semp in habitu bene prompto ad actū vt omni; vice; qua occurreret tentatio ad mortale pctm in qua amoꝛ dei sup̄ oīa requiritur ad euasionē peccati. In isto casu possit in actu amoris talis exire ⁊ vlterius q̄ pōt̄ casus ⁊c. Respondendū ē sicut prius de peccato ante a. ¶ Ad sextum dicit q; premia nō ꝑcise dant̄ p̄ meritis illius qui ꝓmiat̄ sed p̄ sacramenta a deo instituta vel alia remedia ex dei gratia ⁊ merito xp̄i. Unde si aliquis ꝑcise p̄ suis meritis ꝓmiaret forte non contingeret ad primū paruuli baptizati tamen credo q; tam baptism⁹ q̄ circūcisio restituit ad gradum q̄ prius fuisset datus scōm exigētiam originalis iusticie ⁊ quod vltra talē gradū haberet est p̄ merita ꝓpria. ¶ Ad septimū dz q; hō tenet illud ꝓceptū iplere i via mediante gr̄a ⁊ iste diligit toto coꝛde deū q; oib⁹ alijs coꝛde dilectis deū ꝓponit ⁊ ea i deū refert p̄ amoꝛē ille simplicit̄ ex tota mēte q; oib⁹ alijs a deo q̄ memoꝛie vel habitualiē cognoscunt cū occurrūt pl⁹ deū diligit. Et q hoc pz ad cōfirmationē q; si ly ꝑfectissimā denotet iteſionē dilectiōis nō seq̄tur q; scōm expositiōnē iam datā aliqs pōt diligere deū ex toto coꝛde q; tm̄ adhuc iteſioꝛi actu pōt diligere deum ex toto coꝛde. ¶ Ad octauū dz q; magis diligit se q̄ deū hoc ē firmi⁹ nō aūt magis appciat se q̄ deū nec citi⁹ eligeret deū nō esse q̄ se. Alit̄ dico negādo q; aliquis licite firmi⁹ diligit se q̄ deū ymo existēs i charitate poti⁹ vellē nō esse vel oēm miseriā ymaginabiliē sustinere q̄ velle deum nō eē ⁊ hoc loquēdo q; de velle electiuo nec auctoritas augustini ē i ꝺrium q; de facto sic est q̄ oēs tā velle naturali q̄ electiuo volūt bn̄ esse tm̄ nō sequit̄ qui bon⁹ hō artat⁹ ad vnū istoꝛ poti⁹ vellet nō esse vel miserū esse q̄ deū nō esse. ¶ Ad nonū pie credibile est q; talis saluaret̄ ⁊ hoc tz scot⁹ i. 4. q; lz nō peniteret formaliter tm̄ virtualiter. ¶ Ad decimū dz q; cēdo q; tūc valet creatura tm̄ pōt licite diligi ita q; tm̄ appcietur ⁊ tūc negat minoꝛ i illo sensu sz q; beata xpo tantum valet q̄tum ipa diligit deum appreciatiue quia isc infinite diligit deum si autem ly q̄tum ⁊ tantum notant intensionem actus diligendi tūc non est comparatio inter actū et obiectū ⁊ si ipso pria admittit̄ cōparatio ꝓcedit pōt maioꝛ put ly q̄tū

3. articul⁹. denotat proportionem ꝛ non equalitatem et tunc non sequitur ꝙ beata virgo licite pōt tantum diligi ꝛc. licet tamē conclusio nō sit ipossibilis qz stat ꝙ beatus petr⁹ aliquo actu diligit dēm ꝛ ꝙ licite actu intensiori pōt diligere beatam virginem eodem tamen actu preponderat deum. ¶ Tertius articulus vtrum aliud a deo sit licite fruibile. proprie loquendo de fruitione vltimata videtur ꝙ ste per argumentum principale de ente resultante ex verbo ꝛ humanitate assumpta. Item oē finitū potest quietari per finitum cum non habeat appetitum infinitum igitur ꝛc. ¶ Confirmatur qz appetitus bruti animalis pōt quietari ꝛ sattiari per finitum sed appetitus hominis nō in infinituz excedit ipsuz igit⁹. Item beat⁹ petr⁹ finite diligit deuz igitur solum finite plus diligit deū ꝙ se. Sit igitur in quadruplo ꝛ reueletur petro ꝙ ipse in quadruplo plus sit dilectus a deo ꝙ linus igitur petr⁹ tenetur se in quadruplo plus diligere ꝙ linū qz tenetur diligere ꝛ velle sicut scit deū diligere ꝛ velle ꝛ p ꝯs tantū tenet se ipsum diligere sicut de facto diligit deuz sed deo fruitur dilectione qua diligit deuz igitur ꝛ se ipso tenet frui. Item felicitas est creatura cum sit operatio hominis ex primo ꝛ 10. ethicoꝝ et illa ē diligenda vltimate propter se ex primo ethicoꝝ igitur creatura est fruendum. Prima charitate est fruendū quia. 1. de trinitate ca. 13. de magnis probat augustinus ꝙ dilectio ꝓprimi est magis diligenda ꝙ prim⁹ igit⁹ ea est fruendum ꝛ eadem dilectio est aliud a deo cum sit/mot⁹ ꝛ affectio mentis ab amante distincte ꝓceptibilis hic in via. Unde ibidē dicit augustin⁹ in principio capituli. Nemo dicat non noui quid diligam diligat fratrem ꝛ diligat eandē dilectionē magis eñ nouit dilectionem qua diligit ꝙ fratrem quem diligit sed deuz nemo nouit in via magis ꝙ fratrem igitur ista dilectio non est deus. Ad hoc autem etiam decretalis ponens charitatem animā ꝛ formare. Ad istud potest argui per multa argumenta soluta in precedenti articulo. Respondetur ꝙ non ē fruendum nisi benedicta trinitate vt patet ꝙ augustinum vbi supra. ¶ Ad primum istoꝝ nō ē hic ſz tertio discutiendū vtrū aliquid vere vnū qō distigatur a deo resultet ex verbo ꝛ humanitate simul sumptis vel nō supposito tñ ad pñs ꝙ sic vt detur argumento ꝙtum supponit dicendum ꝙ ista entitas composita non ē per se loquēdo fruibilis fruitione debita deitati nec vtibilis amore debito per se humanitati per se inꝙ quia per accidens nō nego hoc quia ponitur per se vtendo xp̄i humanitate per accidens vtoꝝ filio dei eo modo quo videꝫ per se accidentia diarij filij per accidēs video diarij filium sed per se loquendo non est illa entitas quasi cōposita fruibilis ex hoc ꝙ ē ex talib⁹ quasi partibus qz nec illud totū est melius fruibili bonitate ꝙ sola diuinitas nec etiam illud totum est bonitas dei vel deitas ideo nō ē ꝑse loquēdo fruibilis ſz ex hoc ꝙ talis entitas/preter amores debitos partib⁹ quoꝝ alter ē fruitio ꝛ alter act⁹ vtendi. Etiam est amabilis quodā amore cōcupiscētie relatiuo referente tp̄am scōm humanitatē amatā eo amore amicitie tanꝙ sibi vtilē ꝛ ip̄am sublimatē ꝛ nobilitantē i deuz tanꝙ in sūmū bonuz p qō simpliciter assurgimur in amorē suū. Per hoc ad argumētū dicit negādo ꝓmam ꝓñam eo ꝙ supponit quandā ſpem amoris vel fruitionē q̄ debeat pcisse illi entitati composite ꝙ negat exēplum licet compositū in anima amici mei ꝛ virtutib⁹ scmeli⁹ista alia tamen non sequitur si diligā aīam illam amore amicitie ꝙ ꝓpter hoc diligam illud cōpositum amore amicitie qz non curarē de ista compositione nisi ꝓpter animā istam ꝛ ideo nec cōposituz sine cōpositione qz nec tale cōpositum diligo nisi amore cōcupiscentie ad bonū istius anime ꝛ tñ dico q illud cōpositū ꝛ partes suas pl⁹ diligo ꝙ aīam illā secundum ꝙ plus notat cōparationē nō secunduz intensionem actus amoris sed scōm pluralitatem amoꝝ et ita proportionaliter est in ꝓposito istud constitutū ꝛ partes eius plus diligo ꝙ deitatē nō maioritate alicuius amoris sed aggregatione plurium amoꝝ um sicut et ibi est aggregatio plurium amabiliū. Si dicas tibi est vna vera entitas includens deitatem ꝛ humanitatē ꝛ vtriuſq; totā bonitatē igitur sicut vnica est ibi completa entitas ita vnico cōpleto amore est amabilis. negatur ꝯsia qz de partib⁹ amoris nō resultat vnus amor. Ad aſis etiā dicitur ꝙ illud aggregatū seu illud quasi cōpositum est bonū pluribus bonitatib⁹ ꝙ sola deitas sed nō aliqua bonitate intēsiori vel ꝑfectiori simpliciter licet bonitate ꝑfectiori secundū quid ꝓpter infinitam bonitatem alteri⁹ scz diuinitatꝫ ꝛ cum hoc ꝓpter bonitatē humanitatis illi adductam ꝛ sic dicit aristoteles primo ethicoꝝ ca. 8. ꝙ perfectum simpliciter ē quod scōm se ē eligibile ꝛ nunꝙ ꝓpter aliud ꝛ tale ē felicitas de/paucis interpositis dicit: estimamus aūt felicitatē omnium maxime eligibilē nō cōnumeratā cōnumerata aūt manifestum ꝙ eligibiliorꝝ. ¶ Et si arguat tale aggregatum nō est eternum nec simplex nec incorruptibile igit⁹ non est eque bonum cū summo bono et ꝓpter hoc etiā mallem⁹ illud aggregatuz non esse ꝙ deitatē non esse. ¶ Respondet negādo ꝯiam quia sufficit ꝙ includit in se deitatem que ē eterna sic etiam si mallemus licite a nō esse scōm se ꝛ quodlibet sui ꝙ deitatē non esse/ etiam a non esset eque bonum cū deitate sed sic non est in ꝓposito vnde tale aggregatum non est fruibile sub ratione qua aggregatū vel quasi cōpositū nec vt sic est simpliciter bonum summū. ſz includens summuz bonum quod libere perficit vel cōseruat vel vnit sibi bonum a se factum. Et ideo vt sic ē vtibile qz talem aggregationem vel quasi cōpositionem diligimus ꝓpter summū bonū ꝛ tale quasi cōpositū vt sic ē eq̄ vel tm̄ bonū ītēsiue sicut summū bonuz eo ꝙ bonitate sūma ē bonū nō tñ ē similit vel taliter bonū sicut sūmū p se simplicit acceptū eo ꝙ ē depēdēter tp̄alit ꝛ dissolubilit tale ꝛ etiā bonū. Etiā ē extēsiue mai⁹ bonū ꝙ sūmū bonū p se sumptū qz ē bonū plurib⁹ bonitatib⁹ quas ꝛcludit sibi creata ꝛ increata quarū tñ vna ſcz increata eminēter cōtinet aliā ꝛ igit ex illis duabus nō surgit vna q̄ sit intensior bonitate increata ꝛ quasi hoc cōpositum vt sic est finite diligibile qz si de⁹ dissolueret illā vnionē anichilādo partē creatā posset ꝙ illā vnionē vel creationē supplere totum bonū quod facit illa vnio vel cōpositio vt sit ad dei laudē ꝛ vtilitatē q̄ ex ea puenit i vniuerso etiā si dicat ꝙ vt sic sit infinite diligibile adhuc tñ de⁹ infinities pl⁹ ē diligibilis ꝛ sicut ē dictū ipo vti debem⁹ ꝛ ip̄z amare ꝓpt deuz cui⁹ laus ꝛ bonitas in ipo nobis ostendit. ¶ Ad scōm negat ꝯa q̄ inuit ꝙ multi sūt q̄ esset sciati ꝛ ptēti de hoc ꝙ posset manere i vita delitijs

affluēdo etiā pōt integrari aīs qntales nō essent saciati simplicit eo ꝙ cessantib⁹ ꝛ existentes in eis ratione non impedita ipsi cognoscerent summum bonū quod appeterēt/nec esset coꝛ qui etū donec in illo requieſceret vt dicit augustin⁹ et precipue si haberent rectam fidem vel opinionē altertus vite tunc etiam appeterēt illius summi boni fruitionē et tuncvlteri⁹ dicitur ꝙ appetit⁹ finit⁹ bū sciatur per actum vel formam finitam i se recepti bilem non aūt per obiectum finitū. Per hoc ptz ad cōfirmationē ꝙ nō ē simile quia appetitus bruti non ē natus habere pro obiecto sciactuo sui bonū infinitum licet bene sit simile quādo ly per notat: circumstantiam forme in tali appetitu receptibilis et quo ad hoc bene ē certa ꝓportio inter tales appetitus sed non quo ad obiectum. ¶ Ad tertium conceditur ꝙ petrus finite diligit deum secundum intensionē actus et non oportet si de⁹ in quadruplo plus diligat petrum ꝙ linū ꝙ propter hoc ꝙ pe. in quadruplo pl⁹ diligat se quo ad intensionē actus ꝙ linū sed bene ad quadruplam beatitudinem. Et ex hoc patet ꝙ non sequitur ꝙ petrus tantū diligat se quātum deū licet hoc non esset magnū inconueniēs quo ad intensionē act⁹ eo ꝙ eodē actu diligitur deus et creatura. ¶ Ad quartum dicitur ꝙ felicitas non ē appetenda ꝓpter operationē aliā vlteriorē ſz bene ꝓpter aliō obm̄ nec hoc negat ꝓbus ſz ponit in. 10. ethicorum q̄ est respectu optimi. ¶ Ad quintum dicitur ꝙ augustinus loquitur de cōquerētibus se non habere noticiam dei quos inferret ꝙ diligant ꝓximū tūc ꝓcipiēdo dilectionem in se diligant eam et vlteri⁹ cognoscere poterit per apostolū ꝙ deus dilectō ē multo nobiliorꝝ et perfectioꝝ ꝙ sua a qua sua habet esse et dependet et igitur multo fortius diligat. Patet igitur ꝙ duplex ē dilectio seu/charitas scilicet/creata et illa ē vtendum et increata et illa est fruēd⁹. 4. articul⁹ Quartus articulus ¶ Primum dubium An aliquis pōt eē beatus sine fruitione dei videtur ꝙ sic sicut arguit ꝺdā doctoꝝ ꝺa absq; fruitione dei pōt aliquis habere tantum gaudiū ꝙtum habet vnus beatus in ꝑria et cum hoc securitatē de eternitate eiusō gaudū igitur aīs ꝓbatur posito ꝙ sit vnus homo qui nū ꝙ audiuit loqui de deo quē deus velit cōseruare eternaliter dando sibi omnes dotes coꝛporis quales habebim⁹ post resurrectionē et cum hijs aliquod tantū gaudiū ꝙtum habet vnus beatus in ꝑria et ꝙ deus relinquat sibi eternitatem sui gaudij absq; hoc ꝙ ipse videat eius essentiam. quibus positis sequitur intentum. ¶ Ad aliud respondet et in hoc bñ ꝙ nullus potest eē perfectus beatus absq; trinitatis i create fruitione cōtingit tamē sicut accedit in argumēto quod non credo eē verum ꝙ aliquis de potentia dei absoluta posset tantū gaudiū habere quātum hz vnus beatus in ꝑria et securitatem de eternitate illius nō fruendo deo. Et si obijcit contra eum secundū cōmunē opinionē ꝙ null⁹ pōt habere talem securitatem nisi clare videat deuz Respondet cōcedendo ꝙ aliquis pōt deū videre clare absq; eius fruitione quia deus potest actuz fruitionis respectu dei sequestrare etiam posita clara dei visione et istud vltimū secū tenui ꝛ questione. 10. huius distinctionis ¶ Sed contra casus argumenti ponit de illo qui non nouit deū quo stāte et concesso toto casu sequitur ꝙ aliquis posset tantū gaudere sicut anima xp̄i vel angelus nō cognoscendo vel amando deū plus ꝙ lapis cōseqūns est inconueniens apud me et tamē in suo antecedē te videtur esse datum. Et patet etiam falsitas ex hoc ꝙ alias tetigi ꝙ omnes actus vitales tam naturę intellectualis ꝙ bꝛutalis ē respectu alicui⁹ obi queꝫ ꝓceptio illi⁹ obiecti talis igitur ꝺ quo est sermo si tanto gaudio gaudet de aliquo placibili sibi gaudet et hoc non ē nisi tale quid, apprehēdat et nisi illud sibi placeat igitur illud cognoscit et amat. Et ꝓpter hoc teneo sicut ꝓius ꝙ omnis fruitio dei et vniuersaliter omnis amoꝛ ē cognitio et omnis delectatio vel tristicia ē amoꝛ vel odiū et tō casus suus includit repugnantiam ¶ Secūdū dubiū pōt eē cōtra ꝓdicta ꝙ deus nō sit solus fruibilis quia plus ē diligibilis ꝓpter se et ꝓpter aliud ꝙ ꝓpter se solum nam plus ꝺa deus et quia redemit ꝛ creauit ꝙ quia solum de⁹ ¶ Item xp̄s est diligendus quia deus et quia ꝓximus igitur diligibiliꝝ ꝙ deus ꝓpter se cōsequētia ꝓbatur quia odire deum et proximum ē magis malum ꝙ odire deū solum ceteris paribꝫ tamē quia illud esset directe cōtra duo mandata tamē quia odium ꝓrimi superueniens odio dei a liquid mali apponit igitur ꝛc. cōsequētia tenet ꝓ regulam anselmi. 20. cur deus hō. ca. 9. in questionis eoꝝ gñe tam mala ē corruptio ꝙ bona est res ipsa. ¶ Respondeo patet ex dictis ad argumētum 4. primi articuli precedentis questionis per hoc enim ꝙ deus nos creauit et redemit et est factus ꝓximus ꝛc. mouemur plus et etiam obligamur plus sicut per quecūq; sua beneficia ad diligendū ipsum ꝙ si nullū tale beneficiū nobis fecerit finaliter tamē et principaliter tenemur ipsum diligere ꝓpter suam bonitatem; etiam si nullum tale beneficium attenderemus. ¶ Item hic tenuit vn⁹ magister ꝙ odire deuz et proximū non ē peius ꝙ odire solum deū nisi inquātum redundat in odium dei et auget ipsum nec sequitur ē contra duo precepta igitur peius nisi plus redundaret in cōtemptum dei. Et tō non sequitur ꝙ dilectio dei et proximi vt in proximum tendit sit melioꝝ dilectione dei vt in deum nisi plus finaliter tenderet in deum deus vere et/ inter ꝓtatiue plus diligeretur hec ille. Hic non credo eē verum quia secundum sanctos ꝓceptum de diligendo deuz ē lex nō solum decalogi sed nature vt scilicet ꝙ hoc facias a liꝰ quod tibi vis fieri et de ꝓximo dicitur ne oderis illum in corde tuo ne habeas super illo peccatum. Capiamus igitur vnū qui nullā noticiam habeat de deo et tamē habeat noticiam de proximo qui ē similis sibi tunc in corde suo habet hanc legem scriptam nō facias aliꝰ ꝛc. vt patet per sanctos et circa principiū decretoꝝ igitur cōtraueniens peccaret quia cōtra sciam faceret nec tamen illud odiū redundaret in odiū dei quia ipse habz ignoꝛātiam inuincibilem respectu per casum.

¶ Item accipiatur amoꝛ quo aliquis diligit ꝓximum ꝓpt deū si ille est ꝑcise bonus quia amoꝛ dei et non quia amoꝛ ꝓximi et frustra inhibet eiꝰ odiū quod falsum ē quia tunc tale quid non esset cōtra cōscientiam dictaminis naturalis. cōsequentia probatur sufficeret em̄ ꝓcipere ꝙ viso vel concepto proximo assurgeret quis in amoꝛem dei q̄ esset equaliter amoꝛ dei sicut est ipse quomodo diligimus ꝓximū ꝓpter deū ꝛ hoc esset nobis pos

sibile non simul diligendo primum vel etiam odiendo sicut modo de facto habita cōceptione de dyabolo et de peccato assurgimus in amorem dei ¶ Ad argu. ꝓncipalia ꝓ ex dictis Ex dictis etiam respondetur ad formam vtriusq; arguméti istius vltimi dubij. ¶ Ad primam concedit᷑ q plus deus est diligibilis ꝓpter se et ꝓpter aliud scz quia nos redemit ꝛc. et etiam quia est deus et primus q̄ solum ꝓpter se et hoc extensiue scz pluribus dilectionibus nō aūt intensiue appciatiue. sic ēt melius ē diligere deum et primum q̄ solū deum sicut magis malum est odire deū et ꝓximum q̄ deū solum quia q̄to plus homo multiplicat dilectionē ordinatam tanto melius facit sicut per oppositum de odio. tamē nō sequit᷑ q aggregatus et deo et primo sit intensiue appciatiue diligibilius deo licet sit bene diligibilius extensiue vt dictum est scz pluribus dilectionibus. Et per hoc patet responsio ad secundum et sic est finis huius questionis.

Duodecimo queritur circa primā distinctionē vtrum hec sit possibilis Creatura rationalis fruitur vna persona diuina non fruendo alia videt᷑ q sic quia aliquis potest frui essentia diuina non fruendo alia persona igitur ꝛc. cōsequentia patet quia nihil videretur ex parte personarum obstare nisi ydentitas essentialis personarum sed ista eā obstaret de essentia et persona. añs ꝓbatur quia essentia diuina intelligi pōt non intellecta aliqua persona igitur diligi quia ad omnē actū cognoscendi pōt haberi actus ꝓportionalis voluntatis et cum hoc non ꝑt diligi incognitum Assumptum ꝓbatur quia iudei et phi cognouerūt diuinā essentiā et nō distinctas personas. Confirmatur añs q omne ꝓius intelligi pōt ñ intellecto posteriori scz diuina essentia ē ꝓior ꝑsona quia omne q̄ ē hec persona diuina vel ista ē diuina essentia et nō econuerso. ¶ Item aliquis videt colorē a remotis ꝛ ñ albedinē et tamē iste color ē albedo. ¶ Secundo principaliter omnis res realiter distincta ab alia potest intelligi et diligi alia nec intellecta nec dilecta scz quelz ꝑsona ꝛc. Maior nota scdo metaphisice vnūquodq; sic se habet ad esse sic' ad veritatē .i ad cognoscibilitatē. ¶ Tertio mō magis videt repugnare vni persone terminare intellectionez aliquam vel dilectionē alia nō terminante q̄ vnā incarnari alia nō icarnata sed secūdū ponit fides igr̄ possibilitatē primi negare non debet. ¶ Quarto aliter de personis distinctis non essent articuli fidei distincti. Adoppositum nihil concessum de vna ꝑsona debet ab alia negari nisi ad hoc cogat fides vel oppositio relatiua igr̄. ꝛc. ¶ Preterea nulla persona pōt cognosci vel diligi essentia diuina non cognita nec dilecta nec essentia sine persona quacūq; igr̄ necvna persōa sine alia ¶ Prima ꝓpositio patet quia q̄lz persona ē essentialiter essētia igitur nihil ꝑt cōuenire persone qui cōueniat essentie qđ etiam ipsi essentie nō repugnat quod addo ꝓ talibus distingui a tali et tali ꝑsona generare non gnari nō esse cōem vel nō posse cōicari et hmōi. Sed esse illud quod intelligitur seu intelligi vel diligi nō repugnat essentie igr̄ Et patz cōsequētia quia ideo essentia dicitur incarnata filio incarnato patet etiā per augustinum. 10. de trinitate capitulo. 25. de paruis vbi dicit Nullo modo recte dicitur sciri aliqua res dum eius ignoratur substātia. Secūda ꝓpositio ꝓbatur quia essentia nullomodo distinguitur ab aliqua persona in entitate igitur nec invertitate nec in cognoscibilitate. ¶ Primo ponētur cōclusiones. scdo instātie tertio mouebūtur dubia et soluētur. ¶ In primo articulo ē hec prima cōclusio q̄ vna persona diuina cognosci nō pōt alia non cognita et hoc cognitione intellectuali cuius p se obm̄ sit deitas vl' alia diuina persona et eaō ratione nec diligi alia si dilecta. Ad hoc ꝓcipue mouet me verbum xp̄i in 10. cum diceret philippus dñe ostende nobis ꝑz dicit ei iesus tanto tp̄e vobiscum sum et nō cognoscitis me philippe q̄ videt me videt et patrē ꝛ q̄m tu dicis ostē de nobis patrē non credis quia ego i patre ꝛ p̄r in me est hec est enī ꝓbatio consequenter quam idē xp̄s p̄miserat si cognoueritis me et patrē meū vtiq; cog. Dices forte q̄ verbum christi ꝓcedit nō ꝓ possibili. ¶ Contra tunc ꝓpria xp̄i nō videretur valere quia añs pōt eē verū sine ꝓpte et etiā tunc frustra apposuisset istam ꝓbationez de circū incessiōe. Preterea hoc ē plane contra expositionē primo de trinitate ca. 10. vbi dicit ō philippo q̄ eā bene potuisti dixisse de xp̄o dñe ostēde nobis te et sufficit nobis sicut ostende nobis patrē ꝛc. quia siue audiamus ostēde nobis patrē tantum valet quia neutrū sine alio ostēdi pōt vnuz quippe sunt sicut ego et pater vnū sum̄ et si deberet intelligi solum de potentia ordinata frustra apposuisti xp̄s vel augustinus probationē quā apponit. ¶ Item ꝓbatur ratione impossibile ē vt aliquid per notā visionē videatur q̄ se qui ipsū concauset actie tanq̄ obm̄ visionē illā fz nihil aliud a deo supplere pōt actiuitatē dei obiectiuam respectu visōis causande igit᷑ ad hoc q̄ deus de nouo videatur requirit᷑ necessario q̄ deus ipe tanq̄ obm̄ cōcauset istam visionē sed opera triū personarum ad extra diuidi non possunt igitur si aliqua persona diuia causz aliquē actum cognitionis intuitiue actiue per modum obiecti oporꝛet eo ipso q̄ quelz ꝑsona diuina visionē illam causet sicut obiectuz causat visionē sui sicut obm̄ in potentia visiua hoc p illam videt᷑ igit᷑ impossibile ē aliquā personā diuinā videri qui q̄libet videatur. Et dixi notanter de illo quod videtur per se ꝓpter hoc q̄ solū videtur per accidens scz quia vel ē subm̄ illius qđ per se videtur vel quia ineſt illi quod per se videt᷑

Prima cō.

¶ Secunda conclusio per accidens cognoscit᷑ vna persona diuina nulla alia cognita ꝓbat᷑ xp̄s coꝛ poraliter visus ē in carne assūpta et tamē ista coꝛ porali visione nec pater nec ꝑs̄ps sanctus visus ē Similiter xp̄s odiebatur a iudeis ratione humanitatis et tamē isto odio non odiebatur persona p̄ris nec persona ꝑs̄ps sancti. Preterea ꝑsona filij cōcipit᷑ isto cōceptu homo et isto conceptu animal et tamē istis nō cōcipitur pater nec ꝑs̄ps sanctus. Similiter argui pōt de dilectione dato q̄ aliquis cōcipiat hominē sub cōceptu specifico hominis ipe pōt elicere actum amoris respectu oīz hominū et tūc tali dilectione diligeret filiū nō tamē p̄fem aut ꝑs̄m sanctum. Ex prima cōclusiōe sequitur tertia q̄ nulla cognitione abstractiua indiuidualī vel specifica p̄cise hñte deitatē vel personam ꝓ obiecto que nata ē causari a cognitione intuitiua dei cognosci pōt vna persona alia nō cognita ¶ Probatur quia tales abstractie siue sint indiuiduales siue specifice hñt oīa eaō et p̄cise ea dē ꝓ obis q̄ habēt intuitiue ipsis coꝛrespōdētes secundum naturā prime sed quelibet talis intuitiua hñs vnā personā ꝓ obiecto habet et quālibet ex cōclusione prima igr̄ ꝛc. Ex hac sequitur q̄ nec aliqua gñali nec aliqua transcendenti cognitione q̄ p̄cise per se p̄dicēt de intuitiua de q̄ intuitiua in prima cōclusione vel abstractiua coꝛrespōdēte indiuiduali vel specifica speciaſſima personaliter supponentibus cognosci pōt vna persona nisi alia cognosceret eaō. Preterea cuiuscūq; rei in quacūq; rerū cognitio indiuidualis vel specifica ē signū naturale seu intellectio eiusō rei q̄lz cognitio per se superioꝛ ad eaō ē intellectio seu signū naturale Ex hac sequitur q̄ exceptis cōceptibus qui cōueniūt filio dei solum ratione humanitatis nulla persona diuina pōt a nobis apphēdi in via nisi quelz apphendatur licet em̄ multi cōceptus haberi possint quoruz aliquis sic ponat ꝓ essentia diuina q̄ ꝓ nulla persona vt ista entitas non ꝓducens aliquid intra nec ꝓducta et aliquis ꝓ vna persona sic q̄ non ꝓ alia nec ꝓ essētia vt ista persona diuina generās ꝛc. non tamē in via nec in patria pōt cōceptus aliquis haberi qui vnā personā diuinā significet qui et quālz significet. Exemplū huius habetur de cōceptu cui in signi ficādo subordinatur hoc concretum album qui licet per se significet albedinem et nō subiectum p̄cise tamē ꝓ subiecto supponit et nō ꝓ albedine. Conclusio ista ꝓbatur qđd significatur per conceptum quēlibet inferioꝛez q̄ se significatur per quēlz superioꝛē ad istum cōceptum inferioꝛē sed conceptus vie quibus deū cōcipim⁹ vel sunt simplices per se superiores ad cōceptum indiuidualē vel specificum dei vel cōponūtur ex talibus simplicibus. Exemplū ꝓioris ſbā ens ſpūs et huiusmodi. Exemplū alioꝛū p̄mū ens ſūma ſbā natura spiritualis ꝓius ꝛ hmōi igitur quicquid concipim⁹ q̄ cōcept⁹ p̄ie indiuidua les et specificos dei cōcipim⁹ in via ꝓ concept⁹ ꝓmuniores certum ē enim q̄ quelibet persona diuina ē ens ē subā est spūs et sic de aliis quibus deum concipim⁹ in statu vie. Dices forte q̄ lz deus cōcipi nō pōt in via conceptione simplici cōmuni habita nisi ista cōceptione cōcipiatur et quelibet persona tamē vt videtur cōceptione cōposita ꝑt sicut iste conceptus videtur esse solus essentie ens nec generans nec genitum nec spiratū. ¶ Contra pars illius cōceptus cōpositi scz ly ens significat diuinā personam igitur et ille cōceptus cōposit⁹ licz nō supponat ꝓ persona tamē significat persōnam. consequentia tenet ex hoc q̄ signū naturale nō absoluitur a sua significatione ꝓpter alterius additionē. ¶ Sexta cōclusio nullus frui pōt vna persona secundum diuinitatē nisi fruendo q̄lz nec diligere vnā nisi diligendo quālibet. hec ꝓbatur sicut prima de cognitione per media xp̄i et aug. Et confirmatur quia aliter posset vna persona fine alia adorari vel coli quia dilectio fruitiua est summus dei cultus falsitas patet per dam. lib. ꝓio ca. 8. et alios sanctos. Preterea vna persona non pōt creare alia non creāte ex eo quia ꝓcipium creationis ꝓmū et imediatū ē velle diuinū cōe personis oīb⁹ diuinis igitur pari ratione

Secunda cō.

Tertia cō.

Sexta cōclusio

quia obm̄ primū et imediatū fruitionis vel visionis tam in causando actuz q̄ in creando ē diuinitas ipa vel bontas essentialis cōmunis omnibus personis nec est aliqua persona fruibilis nisi per istā scz deitatē sequitur q̄ q̄lz erit obm̄ sicut alia. Preterea non est possibile q̄ aliquis fruatur aliquo nisi illud alliciat ipsum per modū finis sed nulla persona potest voluntatem allicere per modum finis nisi tunc alia similiter alliciat per modū finis quia nō est plus possibile q̄ vna persona sit causa finalis alicuius effectus sine alia q̄ vna sit efficiens sine alia sed opera trinitatis ad extra sunt indiuisa igr̄. Preterea aliter posset persona diuina esse finalis et ſūma beatitudo alicuius sine alia ꝑs̄ps ē inconuentes ꝓbatur quia qua ratione vno gradu fruitionis pari ratione in omni illi ꝑsona et similiter vna ē ita bona bonitate essentiali sicut omnes Preterea ꝓbo hoc per arg. cōe quasi omnib⁹ cōclusionibus simul quia nullus pōt esse actus fruitionis alicuius persone qui posit fruitio alterius igitur nec qui si ē sic de facto fruitio alterius persone Añs ꝓbo per medium scoti opinātis cōtrariū scz distinctione prima questione scda qui dicit q̄ nec intellectus de potētia sua naturali videre pōt essentiam non videndo ꝓsonā nec vnā personā non videndo alia quia intellectus mere naturaliter et nō libere agit agente obiecto. si igitur obiectum ex parte sui agit manifestando tres personas intellectui non ē in potestate intellectus vt videat aliquod ostensum ꝛ aliquod non videat nec volūtas pōt ordinate frui essentia non fruēdo persona quia si nō frueretur nō impedita peccaret scōm eū. Sed dubitans de potentia absoluta volūtatis scōm quā videretur magis posse frui vna persona nō fruendo alia vl' frui essētia et non persona dicit etiam q̄ nō quia licet in potestate voluntatis sit aliquis actus vt ponatur in esse vel non ponatur tamen non est in potestate voluntatis vt actus positus in esse habeat illam conditionē vel nō habeat que natura liter competit actui ratione obiecti actus autez fruitionis ꝓtum est de natura obiecti natus est vt sit triū personarum in essentia quia non ponēdo aliquod miraculum ex parte obiecti erit de se trium personarum sic; igitur patet añs per eum cōsequētia patet quia nō cōtingit trāsire de contradictorio in cōtradictoriū siue aliqua de quicq; vis in alia questione ꝓius tract. ꝛc. licet non sit cōsequētia bona per eum respectu potentie diuine sic cm̄ instat ipse sibi ipsi q̄ aliquis forsan diceret q̄ ratio iam posita concluderet q̄ non in potestate dei q̄ actus sit essentie et non triū personarū. sed respondet q̄ nō sequit᷑ nam actus elicitus est in potestate dei ꝓtum ad aliquam conditionē que naturaliter sibi cōpeteret ex obiecto et tamē non est in potestate creata quātum ad illam conditionē vt pote sicut in exemplificādo innuit q̄ sit vel nō sit respectu obiecti secundarū. Sed ex quo teneo sibi cōclusionē contrariam nō accipio dicta sua omnia vt teneā scz vt ex eis ꝓ conclusiōe mea contra ea arguā. Et ideo dico q̄ nō sufficiēter mihi ꝓpriā soluit instantiam contra se et etiam illud quod ego ꝓbo per illud ꝓncipiū impossibile ē trāsire de cōtradictorio in cōtradictoriū ꝛc quo ꝓncipio ipsemet frequēter vtitur sicut distinctione. 17. primi et alibi et certe in hoc passu

de obiecto primario et secūdario q̄ idem act⁹ modo sit respectu vnius siue alio et alias non su⁹ discipulus et sequax valētissimus to. de eād materia sibi planissime contradicit. ¶Preterea qui diligit aliquā bontatem diligit eo ipso omne illud quod est illa bonitas siue hoc sciat siue non et tō xp̄s dixit de iudeis q̄ oderunt ipsum quia oderūt hominē qui fuit et ē xp̄s et filius dei licet hoc ipi ignorarēt dicēte apostolo si cognouissēt ꝛc. igr ꝛc

7. cōclusio ¶Septima conclusio possibile ē q̄ aliquis cognoscat aliquē eē deū vel essentiam diuinā et nesciat illud eē trinitatē vel tres personas probatur tamē quia philoso. iudei et ceteri infideles scioli tenēt primū et nō secundū tamē quia philo. reputabant se demōstrasse primū nō secundū tū quia aliquis est diuina essentia et non tres persone igr et hoc cognosci pōt. Tum quarto quia de eodem omnino contingit scire ipsum esse animal siue hoc q̄ sciatur ipsum eē hominem vt patet de visis a remotis. Tum quīto quia licet intellectus sit subā multi tñ sciunt itellectū eē itellectū et nescīt itellectum eē substātiam ſ credunt q̄ sit accidens et similiter de voluntate. ¶Octaua conclusio contingit aliquē credere se frui diuina essētia nō credēdo se frui trinitate vel aliqua persona probatio

8. cōclusio. patet ex cōclusione septima. ¶Nona conclusio aliquis pōt velle volitione saltem acceptationis et cōplacētie aliquid eē diuinā essentiam non volēdo illud eē trinitatem vel personam aliquam. p batur quia aliquid eē diuinā essentiam pōt eē creditum ab aliquo qui non credit hoc eē trinitatez ex p̄cedenti cōclusione et ratione dictāte illud eē bonū et placibile voluntas pōt se illi dictamini cōformare igr ꝛc. ¶Secundus articulus ē arguere contra conclusiones et p̄zio probatur q̄ cōtingit etiā ordinate frui essentia non fruendo persona ꝛ etiam q̄ absolute hoc cōtingat primo per rationes ſ coti vbi supra quas recitat oxam libro primo distinctione prima questiōe quīta ¶Primo quia essentia diuina ē aliquid cōceptibile in cuius cōceptu nō includitur relatio probatur, tbi per augustinū igr sic pōt cōcipi a viatore sed essentia diuina concepta habet rationem sūmi bont igr ꝛ p fectam rationem fruibilitatis igit taliter cōtingit ea frui ordinate. ¶Confirmatur ex puris naturalibus pōt cōcludi aliquid eē sūmū bonū nōtamē eē trinū et vnū et circa sūmū bonū sic cognitū pōt voluntas hab ere aliquē actum et nō necessario inordinatum igr actū fruitionis ordinate circa essentiam siue hoc q̄ circa personā licet nō ecōtra quia persona in ratione sui cōcludit essentiaz Scōo viator pōt ordinate fruivna persona non fruendo alia quia respectu personarum sūt tres ꝛ distincti articuli igr pōt cōcipi vna persona cui correspondet vn⁹ articul⁹ nō cōcepta alia et tunc aliqua persona cōcepta pōt cōcipi ratio sūmi boni igr cōtingit frui illa et non qualibet alia. ¶Item pat p̄ius origine q̄ genuit filiū ē perfecte beat⁹ quia nullam perfectionē sibi intrinsecam habet a persona producta igit in isto priori perfecte habet obm̄ beatificans et hoc non videtur p̄o tunc eē essentia cōicata tribus personis sed essētia absolute vel essentia vt ē i vna persona tantum p se igr non ē ratione essentie vt ē obiectum beatificum q̄ ipsa beatificet inquātum cōicata tribus ꝛ hoc neq̄ q̄tum ad visionē neq̄ q̄tum ad fruitionē igitur simpliciter primū obiectum beatificuz est ipsa essentia diuina absolute igitur nō videtur cōtradictio q̄ intellectus creatus videat vel fruatur essentia non fruendo persona. Hic vltimo arguitur in modo ponendi hui⁹ doctoris sic ¶Omnis actus habens obm̄ primū a quo essentialiter dependet ꝛ secūdariū a quo non depēdet essentialiter sed tendit in illud virtute primi obiecti licz non possit manere idē actus nisi habeat habitudinē ad primū obiectum p̄t tamē manere idem siue habitudine ad secundū obm̄ quia ab eo nō dependet. Exemplificat de actu visionis diuine essentie et aliarum rerum in essentia vbi essentia ē p̄mum obiectum et res alie vise sunt obm̄ secundariū ille eīm actus visionis non pōt manere idem nisi esset etiāsdē essentie sed bene pōt manere idē absq̄ hoc q̄ esset rerū visarum in ea. Ex hoc deducitur propositum sicut enim deus potest sine contradictione cooperari ad actum primū inquātum tendit i primū obm̄ non cooperando ad ipsum inquātum tendit in secūdū obiectum et tamē erit idez actus. ¶Item sine contradictione pōt cooperari essentie advisionē que habet. q. rationē primi obiecti nō cooperante eiō actui visionis vel fruitionis inquātum tendit in personam vnā et nō iquātum tendit in aliam Similiter arguitur per. c. et primo p̄batur q̄ hec opio no possit saluare propositiones ad quas cōpellit fides de personis diuinis primo quia ista propositio tenetur fide pater in diuinis nō ē spūs sanctus sed hoc saluari nō pt tenendo q̄ prima persona non pōt intelligi alia i tentione q̄ non intelligat tertia igr. Assumptum probatur quia illa propositio mētalis saluanda pater nō est spūs sanctus cōponitur ex intētiōb⁹ aut igr intentio illa q̄ ē subm̄ propositionis isti⁹ repūtat primā personam et nō tertiam ꝛ habetur p positū aut equaliter repūtat tertiam personaz sicut primam et tunc ppō ē eque falsa sicut vera q̄ eque significat q̄ tertia persona non sit tertia et eodez modo arguitur de intentione q̄ ē p̄dicatuz Aut tertio modo simillud subm̄ propositiōs repūtat primā personā primo et cōnotat secūdario tertiā et hoc nō pōt dari quia cōcept⁹ qui subiicitur i ista propositione refertur ad secundam personā et si ad tertiam sicut cōcept⁹ spūs refertur ad tertiam personā et nō ad secūdam. ¶Cōfirmatur quia per aduersarios vna persona pōt significari sine alia ſ quicquid significat intelligitur igr et ecōuerso. si aliquid p̄cise significat primā personam per illud sic intelligitur prima p̄sona q̄ nulla alia qā est intentum. ¶Preterea nulla est contradictio q̄ vna persona cognoscatur cognitione cōplexa alia persona non cognita per illam cognitionē igr nec ē cōtradictio q̄ hoc fiat cognitione incomplexa aīs patet in istis propositionibus mētalibus Aliq̄ p̄sōa ē igenita: aliq̄ p̄sōa ē genita aliq̄ p̄sōa ē spirata et sic de cōsimilib⁹ quar quelz ē p̄cise cōplexa cognitio vnius persone aliter non verificaret plus de vna persona q̄ de alia quia propositō non verificatur nisi p̄o re que intelligitur p eam ¶Item non apparet maioz cōtradictio q̄ vna p̄sona intelligatur nō intellecta alia q̄ vna icarnetur nō icarnata alia igitur ꝛc. Dicetur forte q̄ nō est simile quia principiū quo fit incarnatio distinguitur ab aliis personis nō sic primum quo fit cognitio vel fruitio sed bene esset simile de creatio

ne quia ita est ōmūe personis intelligi sicut creare sed secundum per omnes includit repugnātiā igitur primum. ¶Contra prima duo homini indifferēti fuisset tres personas vnū deū equaliter apparēt intelligere vel nō includere cōtradictionē sicut alia duo quia vt indifferenti apparet q̄ si creare esset rem velle esse non de aliquo et iudicaret q̄ illud velle eēt essentiale et per cōsequis cōuentret tribus personis sic de incarnari vel intelligi q̄ terminare dependentiā extrinsecam negatur alterius in vnione ypostatica vel intellectionis seu dilectionis non apparet euidenter nō eē essentiale. ¶Item non plus pōt probari q̄ includit contradictionē vnam personam cognosci alia non cognita q̄ vnā gīare alia non gīante igitur ꝛc. Assis probatur quia sicut tu arguis persona cognoscit essentia cognoscitur. Et vltra essentia cognoscit igitur q̄lz persona. ¶Ita arguo tibi p̄sona gīat igitur essentia gīat q̄ssūt eadē res. Et vltra essentia generat igitur q̄lz persona generat et sicut ex fide negas cōsequētias istas ita ego negabo tuas. ¶Item arguitur q̄ hec opinio nō potest saluare propositiones ad quas fides cōpellit de essentia ꝛ persona sc̄z q̄ essentia diuina ē filius pater nō est filius et pater nō est trinitas ꝛc. Quero igitur de subiecto istius propositionis mentalis pater nō ē filius nec trinitas an subiectum est equaliter cognitio ipsius essentie sicut personeve nō si habeat ypostā si sic tūc idē significat p istāpr nō ē filius ꝛ p ista essētia non est filius q̄ omnes termini significant idē qui sunt cognitiones eiusdez obiecti et per cōsequēs sicut ista ē vera pater nō est filius et ista essentia non est filius. ¶Item ista duo sunt concedēda eē sapientem seu creatiuum primo dicitur de essentia et non primo de persona igitur essentia intelligi pōt aliqua intellectione qua non intelligitur persona, aīs tu concederes cū oxam cōsequētia probatur quia si esse creatū primo dicatur de essentia et nō primo de persona hocnon pōt intelligi q̄ primo dicatur de re extra animā quia talis non est pars ppositionis mētalis igitur dicitur primo de conceptu essentie ille conceptus essentie aut ē equaliter conceptus psone sicut essentie vel non si sic igitur eē creatum non plus dicitur primo de essentia q̄ de persona quod negas si nō tunc habetur propositum q̄ fides cōpellit cōcedere q̄ aliquis ē conceptus ꝛ cognitio essentie qui nō ē cognitio persone. ¶Item ista propositio hec persona ē beata esset nata indifferenter eē vera siue pater p̄cederet filiū duratione siue nō igitur sue beatitudini nō repugnat primomodo dicendum per se q̄ non haberet filiū p̄o obiecto repugnaret aūt ei p̄iomodo dicendi per se q̄ non haberet diuinitatē p̄o obiecto igr aliqua perfeitate est diuinitas obiectū beat itudinis prime persone qua perfeitate secunda persona non ē obm̄ beatitudinis sue. ¶Item arguitur q̄ hec opinio tua dicat repugnātiā dicit eīm q̄ phi sciuerūt aliquid esse deū siue diuinā essentiā non sciendo illud esse trinitatem. ¶Ex isto sequitur q̄ aliquam cognitionē habere poterant cuius obiectum esset diuitas siue distinguerēt a persona siue nō igr illa cognitio nō requirit q̄ persona sit eius obiectum igitur aliquomō per se est diuinitas obiectum illius actus quomodo nō persona et sic affirmatio et negatio sunt hic concedende de essentia et persona q̄tuz ad cognitionē p̄habitam. prima consequentia patet quia ista cognitio phoz repūtat illam rē eē deum et nō repūtat illam rē eē patrē igitur siue illa res esset pater siue nō nihilominꝰ ista cognitio repūtaret diuinaz essentiam. ¶Item per eos et per te esse creatum primo dicitur de conceptu essentie et non de cōceptu persone igitur aliquis cōceptus essentie ē qui non ē conceptus persone et ita aliqua est cognitio essentie que nō ē cognitio persone ¶Item prima persona significatur cōceptu patris ꝛ secūda nō vt videtur ista opinio dicere sed conceptus pfis ē intellectio igitur prima persona intelligitur illo cōceptu et nō secūda. ¶Item per te iste cōceptus ens nec p̄ducēs intra nec productum ē p̄prius essentie et nō cōuenit persone sed iste conceptus ē cognitio igitur ꝛc. ¶Item in ista propositione deus ē pater et filius et spūs sanctus subm̄ supponit p̄o essentia et nō p̄o aliqua personarū sed conceptus mētis qui ē intellectio non supponit nisi p̄o illo quod significat et cum sit intellectio nō significat nisi illud quod intelligitur p eā igitur essentia intelligitur per illum conceptum et nō persona. ¶Item determinatum ē q̄ tres sūt persone distincte igitur determinatuz ē q̄ tria sūt cognoscibilia et p̄o proposito Item si nō hoc precipue videret q̄ ex dētitate essentiali personarum ita posset cōcludi vnū personam non posse ostendi alia non ostensa sicut q̄ vna persona nō pt creare alia nō creante ſ tamē hoc nō ē simile da omnes persone sunt vna creatio quia sunt vna volitio quia deus vult rem capere esse de nullis; et nō sūt plures creatiōes nec plura creantia sed nō sic est vnū cognoscibile qui etiam sit plura cognoscibilia tū quia p̄imam personam intelligi nō intellecta secūda ē intellectionē eē in mēte q̄ repraesentet illam rem eē talem personam et nō aliam vel intellectionez eē cuius veritas requirit p se q̄ suum obm̄ sit prima persona et non requirit q̄ sit alia persona quia actus ille repūtans illud obiectum esse patrem esset indifferēter verus siue suū obm̄ eēt filius siue nō. ex quo possz nō includere repugnātiam intelligi vnā personā non intellecta alia eo q̄ hic cōceditur aliquid p̄o vno actu intelligēdi quod negatur p̄o alio actu intelligēdi sed affirmatio et negatio respectu diuersorum nō cōtradicunt sic aūt non ē si diceretur vnaz personam creare alia non creante quia tūc volitio que deus ē cōueniret vni persone et nō alteri sic concederentur affirmatio et negatio p̄o eadē creatione et volitione q̄ deus ē et que ē ipsemet per se. ¶Item non videtur contra dicta deū posse creare talem visionē siue essentie qualē causaret de ea si ipsa distingueretur a persona vel que sic repūtaret diuinitatem q̄ eam repūtaret etiam si distingueretur a persona nec etiā qui posset causare vnā visionē seu cognitionē que repūtaret deum ipsum eē deum non repraesentando ipsum esse patrem vel filiū vel spm̄ sāctū intelligendo q̄ intellectus per illam cognitionē natus esset asserere se cognoscere deum licet per eam nō esset nat⁹ asserere se cognoscere patrem vel filium vel spm̄ sanctum igr ꝛc. ¶Confirmatur quia aliquis hō naturaliter pōt hr̄e visionē que repūtet rem visā esse colorē nō repūtando eam eē albedinē vel nigredinē licet ipsa de facto sit albedo vel nigredo

igr̃ ꝛc. Item de qualibꝫ persona potest haberi de scriptio ꝛ notificatio sibi ꝓpria igitur ipa portꝰ re ꝑsentat illam personā ꝑ aliam. assumptū ꝑz quia aliter intellectus nō distingueret inter personas Et ꝓpt̃iōalr̃ arguit ꝑt de fruitiōb⁹ cōformib⁹ ante dictis. ¶ Item maxime videretur talis cōnexio in cognoscēdo patrē et filiū ꝓpter relationē ꝫ hoc non oportet quia sicut res absoluta pōt quā doꝫ cōcipi et describi relatiue ita etiā res relati ua concipi et describi absolute igitur. ¶ Item ad eundē intellectum ad quē fides cōpellit cōcedere istas essentia ē filius pater non ē filius fūt iste concedende essentia videtur hac visione ꝑ pater non videtur hac visiōe ꝓbatur quia per illam propositionē pater nō ē filius aut intelligitur ꝙ pater nō sit ista res que ē filius et hoc ē falsum qꝛ est diuinitas que ē filius aut intelligitur ꝙ pater non ē de se filius ita ꝙ siue pater esset diuinitas siue non adhuc non eēt filius sic a simili in proposito cum dicitur pater non videtur hac visione aut intelligitur ꝙ pater non sit illa res que videtur p eā et hoc ē falsū si essentia videretur per eaꝫ cum ipse sit essentia aut intelligitur ꝙ pater non sit de se visibilis ita visione set hoc est verum quia affirmatiua sibi opposita ē falsa quia si pater videret̃ per se tali visione tunc siue pater esset idem cum diuinitate siue nō nihilominꝰ videret̃ ista visione et hoc ē falsū igitur negatiua sibi opposita est vera sumēdo igitur ꝓpositiones istas ad istuꝫ intellectum ad quē loquitur fides cum dicitur est ētia ē trinitas ꝑ pater nō est trinitas possunt iste due propositiones concedi. Essētia videtur pater nō videt sicut ille hec argumēta sūpta, fūt a cathi. ¶ Item contra cōclusiones denoticia abstractiua qꝛ abstractiua ideo dicit̃ ꝙ abstrahit ab aliquo vl aliquibus a quibus non abstrahit intuitiua igit̃ non oportet ꝙ omne cognitum per abstractiuam cognoscat̃ per intuitiuā igr̃ dato ꝙ persone diuine non possunt separatim videri nec essentia a ꝑsona videtur cū abstractiua cognitione possit maxime cū essentia vere et realiter sit cōmunis ꝑsonis et cōmune cognosci possit ꝓpꝛio non cognito. ¶ Contra conclusionē primā de fruitione licet ꝓpꝛietas personalis sit bonitas essētialis nō tamē ē de se ita igitur licet ex hoc ipsa diligatur ꝙ est bonitas essentialis si ipsa bonitas diligat̃ tamē non oportet ꝙ voluntas illā secundum se diligat sed solum per accidens ꝓpter ydētitatē cū bonitate cōmuni essentiali. ¶ Item multis simul visis nō oportet voluntatem oīa simul visa simul diligere igitur dato ꝙ per se in videri vel cognosci sequestrari non possunt nō videtur requiri nec oportere quī voluntas vnā simul visam diligere valeat aliam non diligendo vel essentiam non diligendo personā omni eodē amoꝛe ex quo voluntas libere elicit actus suos saltem elicitiuos circa deum etiam vt tu concedis. ¶ Ad primum istorum dicendum ē ꝙ diuina essentia est ad obm̃ conceptibile et ita est etiam relatio diuina quia sunt idem cōceptibile Et cum dicis ꝙ essētia est conceptibilis in cuius cōceptu nō includit relatio ꝺd vocas tu cōceptum illius conceptibilis quia vel illud quod concipitur et tunc verum ē ꝙ relatio nō includitur in illo sed potius est illud ꝛc. per se primo modo sicut post dicetur etiam ī alia q̃stiōe et hoc ē magis ꝙ includi in illo et ideo ex hoc nō sequitur quin relatio cōcipiatur. qm̃ essentia cōcipitur sed magis sequitur cōtrariū si intelligas ꝙ cōceptum intentionem verū ē quia in isto cōceptu nō includitur relatio certe nec essentia vtraꝫ tamē est illud quod per illud intelligitur et ita nō sequitur sic ꝓpositum et ideo deficit ad ꝓpositum tota vlteriꝰ deductio sicut patet de se. Si dicas quid est igitur ꝙ dicit augustinus et scotus etiaꝫ allegat septimo de trinitate ca. 2. si essentia relatiue dicitur nō ē essentia quia omnis essentia que relatiue dicitur est aliquid excepto relatiuo ergo concludit ca. 3. augustinus quapropter si pat non est aliquid ad se non est aliquid quo ad alterum dicatur hec videntur sonare ꝙ essentia possit concipi sine hoc ꝙ relatio concipiatur. Dicendum ꝙ si advim vocis exprimit negatur plane eum exprimi contradictoria in cōditionali et eius ꝓbatione quia ꝓia repugnaret medio ideo ad sensū eundo potius ꝙ adverba. Dicēdum ꝙ augustinꝰ vult ibi ꝙ si essentia debeat diffiniri vl describi descriptiōe cooꝛdinātē huic noīs essētia. Alter noīe absoluto cōceptꝰ relatiꝰ non ꝺz poni ī illa descriptione et ideo vult etiam ꝙ essentia q̃ relatiue dicitur pōt descriptione aliqua describi sine hoc ꝙ cōceptum relatiuum describat̃ et ideo dicitur de pre de quo nō dubiū quin sit entitas quedā relatiua p se primo qꝛ si nō eēt aliqd ad se ñ eēt aliqd qs ad alterū diceretur. i. si non posset exprimi per conceptum absolutū non posset exprimi vel describi p conceptū aliquē relatiuū et hoc ē quod expꝛessiuꝫ est per septimā cōclusionē ꝙ aliquid pt̃ cōcipi seu cognosci esse essentia sine hoc ꝙ cōcipiatur eē relatio vel persona et hoc cōcedo sed ex hoc non sequitur ꝙ essentia possit cōcipi absq; hoc ꝙ relatō concipiatur. Exemplum homo concipi nō potest sine hoc ꝙ creatura aliqua concipiatur et tamen aliquid potest concipi esse homo sine hoc ꝙ concipiatur esse creatura. Similiter albedo que est similitudo cōcipi non potest hoc remanēte ꝙ ipsa sit similitudo quī cōcipiatur similitudo ꝫ tamē pōt cōcipi eē albedo sine hoc ꝙ cōcipiatur eē similitudo igitur ita est in proposito essentia q̃ est relatio concipi nō pōt sine hoc ꝙ relatio cōcipiat̃ et tñ ipsa pōt concipi esse essentia sine hoc ꝙ cōcipiatur eē relatio vel persona. Per idē penit⁹ patet ad cōfirmationē ¶ Ad secundum negatur ꝓia quia licet per quēlibet illoꝝ articuloꝝ q̃libet persona cōcipiatur ad minus icōplexe scꝫ per subiectum vel predicatum illius articuli tamen quia requiꝛitur ad salutē exp̃sse scire vel credere ꝙ deus est deus pater et filius et spiritus sanctus iō ad hoc exꝑesse insinuandum positi sunt tres articuli. ¶ Ad tertium respondet oīam pro maioꝛi parte iuxta illud ꝙ censeo quare igitur in eo vbi ꝓius libro ꝓimo distinctione prima q̃stione quita sed aliter dicitur ad vim vocis ī pricipio ꝙ licet pater sit ꝓius origine beatus ꝑ filius nō tamē ꝓius origine ē pater ꝑ gñat filiū gregoꝛ in illa questiōe an pater genuerit filiū volūtarie recitans opinionez scoti dicentis ꝙ ꝓius voluit gignitionez filij ꝑ genuit quia pater in primo, signo originis intelligit formaliter et ꝓhabet actuꝫ volendi formaliter in alio signo originis gignit filiū ꝛc. dicit postea hec sunt verba sine ītellectu vl penitus falsa quia ꝓioꝛitas in diuinis nō ē alia ꝑ causalitas et productiuitas de hoc vamaf. li. i.

capitulo. 10. neq; scōm aliud nisi secundum causā. pater est ꝓioꝛ filio ꝑ filiꝰ ē ex patre genitus ꝛ nō pater ex filio secundū hoc igit̃ dicit̃ in ꝓposito ꝙ sicut pater ē ꝓioꝛ filio origine sic etiaꝫ ē ꝓiꝰ beatus origine qꝛ filius suam beatitudinem habet a patre ꝛ nō econuerso ꝫ ex hoc non oportet ponere aliquod ꝓius intensiue in quo pater sit beatꝰ ꝛc. ꝓut petit argumentū. ¶ Ad quartum cōceditur maioꝛ sed negatur illud exemplū de visione diuine essentie et aliarum rerum in essentia sicut ꝓio bat illud okam ꝙ illā regulā nō ē trāsitꝰ de cōtradictoꝛio in cōtradictoꝛium ꝛc. ꝛ licet deꝰ possit cooperari ad hoc ꝙ actꝰ sit ꝓximi obiecti ꝛ nō secūdi vbi etiam ipsa obiecta separari non possunt non tamen potest hoc esse ipsis vnitoꝛmiter dispositis et igitur dato ꝙ persona diceretur secundarū obiectum non tamen potest se diffoꝛmiter habere ad ꝓimarum: tamen dicit̃ ꝙ ꝑsona diuina est ꝓximus obiectum beatificus ita bene sicut essentia. ¶ Ad quintum ꝺz ꝙ iste voci pater in mēte cooꝛrespondet viatoꝛis cōceptus cōpositus. verbi gr̃a substantia viua q̃ genuit sibi simile ī natura vel aliquis similis ꝛ ad hec cōpositioꝛ conceptꝰ cooꝛrespōdet huic voci pr̃ in diuinis sed sicut ꝑz ex dictis in ꝓbatiōe questiōis quite. Quicqd significat̃ ꝙ cōceptū partialem alicuius cōpositi. hoc etiā significat̃ per illum conceptum cōpositū licet tamen non ꝓio quo libet supponat conceptus cōpositus sed ly substantia significat deum ꝛ qualibet personam diuinam igitur etiam et conceptus patris qualibet personam diuinā significat licet ꝓ solo patre supponat in illa ꝓpositiōe mētali pater nō ē spiritus sanctus. Et ex hoc etiam concludit̃ tertia pars diuisionis que ponitur ī argumēto scꝫ ꝙ nō equaliter significat ꝓimā personā ꝛ tertiā igitur non sequit̃ si refertur ad ꝑsonā scōam ꝙ igit̃ non ad tertiam quia ibi est fallatia ꝑtis. Si aūt fiat sermo de illa ꝓpositiōe negatiua ī mēte cōꝓhēsoꝛis dici pōt ꝙ cōꝓhensoꝛ hꝫ vnū cōceptuꝫ seu intētionē intuitiuā seu abstractiuāꝛ similit̃ abstractiuā idiuidualēr similit̃ specificā cooꝛrñdētes illi intuitiue ꝙ quarum trīū q̃libet cōcepit̃ diuinitas ꝛ quelibet ꝑsona diuina seu tota trinitas ꝛ iste conceptꝰ equaliter ē intellectio patris et filij ꝛ spūs sancti q̃ eq̃ distincte intelliguntꝰ per illum sicut si cuilibet suꝰ conceptus ꝓꝓrius q̃ nō esset alterius cooꝛresponderet nec aliqs pōt esse conceptꝰ dei ꝓꝓrius ꝛ simplex quin significet diuinitatē et totā trinitatē ꝑsonarum. Et iste vnus cōceptus est subiectū ꝛ predicatum etiā illiꝰ negatiue de qua loquitur ꝛ hoc vnicꝰ numero existens vel replicatus et etiam dū modo tam pater ꝑ spiritus sanctus in subiecto et predicato concipiatur ꝓcise nominaliter quia conceptus quo pater vel spiritus sanctus concipe retur verbaliter non esset simplex sed compositꝰ ꝓportionaliter conceptui vie antedicte ꝛ quando dictus conceptus ponitur vnicus esse in subiecto et predicato tunc non mediat ibi copula interrumpendo istum conceptum. sed est conceptus q̃dam verbalis secundum quosdā coadiunctus illi conceptui vnico medians secundum durationem vel alium ordinem in mente ꝓpoꝛtionalem quodam modo ordini rerum extra animaꝫ. Unde idē conceptus sumitur primo pro prima persona secundo ꝓio secunda ad placitum cōcipientis sicut nos vtimur vocibus ad placitum ymo etiaꝫ vnus actꝰ intellectiuus nostri distincte rep̃sentat nobis vel equivalet in significando subiecto ꝛ ꝑdicato ꝛ toti ꝓpositioni sicut patet de assensu cooꝛrespondēte huic negatiue homo non est asinus ꝛ sic de similibus quoꝝ omnium causa est quia licet intellectus componat ꝓpositionem ex intentionib⁹ nihil tamen attendit ex hoc ꝙ habet in mente sua ꝓpositionem tantam ad intellectiones quibus vtitur tanq̃ signis sed tantum ad intellecta per illas. Et ideo tantūdem valet menti vna ītellectio quo ad ꝓpositum respectu multoꝝ intellectoꝝ sicut multe dum modo eque distincte ꝛ perfecte significet omnes illas res ꝛ singulas sicut singule intentiōes ꝓꝓrie significarēt ymo ꝙ troꝛpauciores essent ceteris paribus intellectiones ꝺb⁹ intellectus absolute vel relatiue apprehendit illa que concipit tanto facilius esset. ¶ Ad formam igitur argumenti dicendum ꝙ signari ꝓrimo sumitur ꝓio repꝛesentari menti formaliter et sic idē est ꝙ cognosci. Alio modo ꝓio supponere. Primo modo dicitur ꝙ subiectum dicte propositionis in mente comꝓhensoꝛis equaliter signat tertiam personam sicut primam et econtra et equaliter ē intellecto vtriusq;. Illa tamen intellectio ex hoc ꝙ est ibi subiectum supponit ꝓio prima persona ꝛ non ꝓio tertia et econuerso ꝓut est ꝓedicatum et ideo nō seqt̃ur ꝙ equaliter sit vera sicut falsa qꝛ veritas ꝓpositionis non solum attenditur ex significatione primo modo dicta subiecti et ꝓedicati sed ex significatione vtroꝝ modo dicta et magis ex suppositione ꝑ signatione vt cum dico album currit non denotatur ꝙ albedo currat sed ꝙ subiectum albedinis et tñ secundum ꝓbm album solaꝫ qualitatem significat. Ad confirmationem patet ex dictis. ¶ Sciendum tñ ꝙ an sit vnus conceptus vel distincti in mente comꝓhensoꝛis subiecti et ꝓedicati dicte propositionis vel cuiuscunq; alterius non est nobis perspicuum. Unde si ponuntur distincti equaliter soluitur argumentum ꝛ si ponitur vnus possibile est ꝙ ille non solum nominalis sed etiam verbaliter ꝛ ꝓpositionaliter ꝛ qualitercūq; comꝓhensoꝛ noscit vel intelligit eidem significet sicut essentia diuina ē sibi noticia nominalis verbalis propositionalis vel qualitercūq; saltem de noticijs quas habet in verbo. Etiam ꝙ dictum est in solutione de assensu cooꝛrespōdēte huic negatiue homo non est asinus. ¶ Sciēduꝫ ꝙ talis assensus nō ē noticia apprehensiua significatoꝛuꝫ per talem propositionem sed noticiam illam apꝓhensiuam consequitur tanq̃ adhesio qua quis adheret firmiter significato per talem propositionē Et ideo hoc exꝑlū nō videtur sufficere ad ꝓpositū. ¶ Ad sextū negat maioꝛ. Ad ꝓbationē dico ꝙ per hāc aliqua ꝑsona ē igenita etiā cognoscit̃ filiꝰ vel spūs sanctꝰ ꝫ nō ꝓplexe sic ꝙ sit totale obiectū illius noticie cōplexe sicut ꝙ ista cōplexā aliquod aīal ē risibile cognoscit̃ asinus ꝛ oē aīal icōplexe qꝛ significat̃ petus subiectū. Aliud eni ē cognosci aliquid cogmtione cōplexa ꝛ aliud ē hoc idem cognosci per illaꝫ cognitionē cōplexe. ¶ Ad septimū negat̃ añs ꝛ instātia ibi posita bona ē cuiꝰ rō posita ē supra in scōo argumēto. Ad primā ꝯclusionē qꝛ mouē actiue ꝙ modū obiecti ē qdā agē ad extra igr̃ volūtariū ꝑ ꝺñs sicut ex ꝑte creatiōis ꝺcti ue ex vnitate volūtat̃ essētialis. Tu arguis oꝛtere vna ꝑsona creāte qualibꝫ creare ita ī ꝓposito

oportebit: vna persona mouente obiectiue ad visionem vel amorē sui actiue ꝙ modū finis ⁊ allicitiue quālibet mouere ⁊ ideo quod assumit ibi de vno hoīe indifferēti negandū ē. ¶ Ad octauuz negatur añs cum sua ꝓbatione qz vt dictum est mouere actiue per modum obiecti est agere ad extra: sed generare est ad intra. ¶ Ad nonū dicitur penitus sicut ad quintū. ¶ Ad decimū dato antecedente negatur ꝓña. Ad probationem patet ex dictis. ¶ Ad vndecimum dicit ꝙ cōclusio ad quā deducit est impertinens ꝓposito quo dicit ꝙ ois cognitio que est essentie est ꝑsone ⁊ ecōuerso nihil autē dicitur ī ꝓposito de hoc vtrum illa q̄ est per se vnius sit etiā per se alterius vel ecōtra. ¶ Itē q̄ritur qd demōstratur ꝑ ly hec quia si ly hec ꝑsona cozrespōdet cōceptui ꝓprio simplici intuitiuo vel abstracti uo per se prime ꝑsone tunc falsuz ē ꝙ ista esset indifferenter vera. Pater ē beat⁹ ⁊c. qz si pater ꝑcederet filiū duratione pater ⁊ filiꝰ nō essent aliqua entitas nec pater esset illa entitas scz essentie q̄ ē persone ⁊ si sic tunc pater nō esset eiusdem speciei specialissime cuiꝰ est modo de facto ⁊ ita nō esset natus cōcipi conceptu isto individuali vel specifico quo vꝰ quali nūc concipit de facto ⁊ tūc ꝑsona prima nō esset hec que mō nec talis qualis modo igit ⁊c. et ita defecit ex falso fūdamēto tota deductio. ¶ Ad duodecimū dicit eodē modo ꝙ cōclusio vltimata ad quā deducit ē impertinens. ¶ Itē non ꝓbat qō intendit qz ꝓbi non habebant aliquā cognitionem incōplexā in essendo ⁊ in significando propriam de deo individualem vel specificam sed solū ḡnalem vel transcēdentē sed cōceptꝰ generalis vel eius significatio ita saluaꝝ circa naturam alterius ratio nis sicut circa naturā altā datā de naturis ꝙ ipsuz significatis. Et ideo nō valet deductio quando infertur ꝙ igr illa cognitio nō requirit ꝙ persona sit eius obiectū qz ista cognitio cōis quā habet ꝓbus non plus reqrit deitatem esse deitatē vel naturaz talem qualis ē de facto q̄ deitatem esse ꝑsonaz qz ita significaret deus ꝙ talem cōceptum ꝓbilicum et cōplexum si deus esset entitas alterius rōnis sicut modo. De cognitione autē cōplexa ꝓbilica cōcessum est ꝓius ꝙ aliqua talis bene significat aliquid esse deū ⁊ nō significat illud esse trinitatem cum quo stat ꝙ talis cognitio incōplexe significat trinitatē. ¶ Ad decimū tertiū negat ꝓña vt patet ex dictis. ¶ Ad decimū quartū dicitur sicut ad confirmationē quinte. ¶ Ad decimū quintū dicitur ꝙ iste cōceptus ē ꝓpꝛius essentie in supponēdo non in repꝛesentando. ¶ Ad decimū sextū negatur vltima cōsequētia. ¶ Ad decimū septimum nō sequit tria sunt cognoscibilia distincta igit sunt cognoscibilia separatim vnum sine alio. ¶ Ad decimū octauum dicenduz ꝙ licet tres ꝑsone sint tria, distincta cognoscibilia sicut sunt tres res ⁊ tria entia scōm sāctos tn̄ sicut sunt vna volitio nata obiectiue motiua actiue respectu cognitionis ⁊ ꝙ modum finis respectu amoris non tū credo ꝙ sunt creatio vna vel motio vna quia creatio ⁊ motio sunt ipa ꝓducta vel sunt in ꝓducto vel in passo ⁊ non sunt ꝓducto: vt alibi declarauī. De scōa ꝓpositione que dicit ꝙ primā ꝑsonaz intelligi ⁊c. negat tota quia aliud est vnam personam intelligi non intellecta alia ⁊ aliud ē aliquid significari esse vnam personam ⁊ non significari esse aliam. ¶ Ad decimū nonum negatur añs ꝓ ꝓma parte ⁊ scōa cuiꝰ ratio assignata ē respondēdo ad primū ⁊ tertiuz, tertia pars añtis non obuiat predictis etiā supposito falso scz ꝙ visio aliqua creata intuitiua vel abstractiua sibi cozrespōdens habēs precise ꝓ obiecto idem vel simile cū visione naturaliter causabili a re cuius ē talis visio repꝛsentat aliqd esse deum vel diuinitatē sed hoc ē falsū qz sic cōplexe repꝛesentare est solius ꝓpositionis vel equalenter ꝓpositioni nisi forte dicas ꝙ licet illa visio non significet cōplexe aliqd esse deū tamē mediate illa intellectꝰ natus ē assentire se cognoscere aliquid esse deum ⁊ nō cognoscere se aliquid esse patrem hoc non nego. Et ita fit hic in via vt patet de albedine in confirmatione istius argumenti que tam debiliter videri potest a remotis ꝙ virtute illius visionis aliquis concedat istam hoc visum est color. Et dubitat istam hoc visum ē albedo. nec hoc est cōtra dicta vno facit cōtra arguentem eo ꝙ licet nō iudicē istam rē esse albedinem ꝓ tali visione est tn̄ ꝑcise visio albedinis ⁊ nulliꝰ alteriꝰ coloris nec in cōi nec ī particulari nec ꝑ se nec per accidens. Unde patet ꝙ nō sequitur ex dictis ꝙ hec visio esset per se visio coloris et non albedinis.

Per hoc patet ad confirmationem ꝙ assumit falsum cum dicit ꝙ ista visio repꝛsentet rem visaz esse colorem ⁊c. saltem formaliter loquendo licet bene virtute illius visiōis iudicari possit formatis complexis quibusdam ꝙ illa res sit color et nō ꝙ sit albedo formaliter addidi ꝙ forte virtualiter ⁊ accidentaliter aliquo modo significat illam rem esse colorem. Sciendū tn̄ ꝙ nō esset inconueniens ꝙ ista visio formaliter repꝛesentaret ita bene cōplexe sicut incomplexe vt patet circa finem solutionis quinte. ¶ Ad vicesimum dicenduz ꝙ huius modi notificatio non erit ꝓpꝛia in significando primo modo superius posito in respōsione ad quārtum sed solum secundo modo. ¶ Ad vicesimuz primum negatur consequentia quia non est precise propter relationem talium cozrelatiuoꝝ que sunt idem penitus essentialiter. Ex quo sequitur vt ꝓius deductum est ꝙ nulla motio causalis effectiua vel finalis compētere potest vni sine altero igitur nec intelligi potest nec diligi absolute vel relatiue quin actiue per modum obiecti vel per modum finis allicitiue filius ad talem moueat intellectionem vel dilectionem. ¶ Ad vicesimum secundum negatur assumptum ad probationem dico ꝙ fides negat istam pater est filius non ideo qz pater non est illa res que est filius cum hoc sit falsum nec ideo precise quia pater non sit de se filius sed quia pater nullo modo de mūdo est filius nec de se nec non de se. Undebare precise illum sensū veritatis vel illum huic negatiue quem iste dicit esse intellectum fidei, esset erroneuz contra fidem quia cum illo sensu optime staret affirmatiua ꝙ pater est filius quod tamen esset contra fidem: simul enim stant ꝙ homo non sit de se albus et ꝙ tamen sit albus et sic de aliis infinitis. Ultra ramen ad ꝓpositum sumitur aliquod falsum scilicet ꝙ pater videri possit aliqua visione qua posita poset ista visione videri. Dato per impossibile ꝙ pater non esset diuinitas, hoc tamen est falsum cuiꝰ causa assignata est in respondendo ad vndecimuz ¶ Ad vicesimū tertiū dicendum ꝙ licet non requiritur generaliter ꝙ abstractiue cognitum sit ꝑs

vel etiam ab eodem cognoscente cognoscatur intuitiue vt manifestuz ē in creaturis non tn̄ sequit ꝙ cognitione abstractiua cognosci pōt essentia diuina ⁊ non persone vel vna ꝑsona et nō alia. ¶ Ad vicesimū quartū negatur assumptū qz paternitas diuina ita de se ē diuinitas sicut homo de se ē animal. Etiā conclusio illata ē impertinens vt ptz ex dictis. ¶ Ad vicesimū quintū licet maior vera sit vbi obiecta allicitiue obiectiue ꝙ modū finis mottone finali separabili nō tamen sic ē in proposito ꝙ ois causatio ad extra cōueniens vni ꝑsone cōuenit cuilibet vt ꝓbi dictū ē. ¶ Tertius articulus articulꝰ ē mouere dubia et soluere ꝓmo videt ꝙ scōa ꝓbatio prime cōclusionis non ꝓcedat qz licet vna ꝑsona nō possit mouere actiue ad itellectionē causandā respectu dei nisi quelibet moueat sicut nec causare nisi q̄libet causet tamē videt ꝙ vna ꝑsona bene posset terminare illam intellectionē quā quelibet causet sine hoc ꝙ q̄libet terminet sicut patet de incarnatione q̄libet em̄ persona diuina causat incarnationem actiue ⁊ tamē solus filiꝰ incarnatur ⁊ terminat incarnationē. Dicēdū est sicut acceptū est ī argumento ꝙ ad omnē visionē oportet concurrere obiectiuā motionē illi⁹ quod videt vel alteriꝰ potentis supplere vicē illiꝰ in mouēdo. Solꝰ em̄ deus respectu cuiuscunq; act⁹ intuitiui supplere pōt in agendo vicē obiecti ꝓmo visibilis illa visione. Licet em̄ aliqs possit credere ꝙ illusionem q̄ sit in potestate creature se videre aliqd quod non videt vel se non videre quale videt ꝓssibile est tamē ꝙ actionē creature aliqs videat aliqd illo non agente actiue ad causationē illius visionis nisi deus suppleat vicē eiꝰ in agēdo multo igitur fortius de deo nisi aliqs suppleat vicē eiꝰ sed hoc est impossibile si nulla creatura pōt supplere vicē obiecti creati in agēdo visionē illiꝰ obiecti multo fortius nec respectu dei igit si deus videbit oportet necessario ꝙ agat ve obiectiue. Sz nulla actiones agere pōt vna ꝑsona ad extra sine alia igit nec obiectiue causare sed q̄cquid causat obiectiue cognitionē aliquā hoc ē obiectū illiꝰ cognitiōis igr ¶ Ad argumentū igit dicendū est ꝙ non est simile de incarnari et videri qz aliqua ꝑsonam incarnari non ē nisi aliqd constitui ex illo ⁊ carne assumpta sicut deaurari nihil ē nisi vnū fieri ex aliquo determinato nō ex illo ꝙ deaurat ex auro. Et verisimiliter dealbari et sic de alijs. In istis aūt nulla requritur actio ex hoc verbi gra in hoc ꝙ deaurat vel dealbatur nō em̄ oportet illō quod deauratur vel dealbatur agere in q̄tū deauratur vꝰ dealbat nec aliquid oportet vicē actiuā illiꝰ supplere. Sz vbiq; ad visionē requritur actio vera obiectiua illius quod videt ad hoc vt videat vel alterius qō eius actiuitatē suppleat vel supplere possit scilicet solius dei. vnde nō est simile. vnde si incarnari requrer specialē actiuitatē ipsius incarnabilis ꝑ modū incarnabilis vel alteriꝰ potētis eiꝰ vicē supplere sicut ē de visibili respectu visionis tunc nulla ꝑsona incarnari pōt sine alia sicut nec videri sine alia sed hoc non ē ita vniformiter vtrobiq; sicut tā dictū ē. ¶ Cōtra istiꝰ dubij solutionē arguit cū dicit ꝙ vna ꝑsona nō pōt efficere visionē sui efficientia obiectiua hoc ē partiali actiuitate q̄ ponit obiecto visionis mee quasi obiectū visiōis effecte qui ⁊ q̄libet agat efficiētia obiectiua ⁊ ꝓ ois quin q̄libet videat cū nulliꝰ ꝑsone diuine actio sit supplebilis. Arguit inꝰ sic vel hec ratio intēdit illā cōsequētiā si vna efficit visionē igit oēs efficiūt eā et vltra igitur vna non pōt videri illa visione nisi qualibet visa. Et planū est ꝙ tunc ratio nō cōcludit quia nō plus valet ista cōsequētia q̄ ista si vna efficit incarnationē oēs efficiūt eā igit vna nō pōt incarnari nisi q̄libet incarnat. Forma em̄ ē eadem vtrobiqz ita respōdebit ex vna parte sicut ex alia Vel scōo intelligit rō sic vna nō pōt mouere obiectiue alia nō mouente obiectiue hoc ē vna nō pōt efficere visionē ⁊ terminare illā nisi alia efficiat eā ⁊ terminet et tūc est petitio principij. hec em̄ ab alijs negat et haberet hic ꝓbari ꝙ non sit si sic in telligitur ratio. ¶ Itē ꝑsone diuine possunt distincte cognosci sic ꝙ vna distinguit ab alia igit de potentia dei poterit vna cognosci alia incognita. Cōsequētia ꝓbat qz si naturaliter vnꝰ cōceptus supponit ꝙ vna ꝑsona q̄ nō ꝓ alia poterit vnus supnaturaliter significare vnā personā non significando aliā. ¶ Ad primum istoꝝ dicēdum ꝙ respectu visionis causande hic multiplex occurrit efficiētia requisita ꝙ se vel ꝙ aliud supplēs vicē eius. Ꝓ primo ḡnalis dei efficiētia sine qua nihil causari potest Secūdo efficiētia ꝓpꝛia intellectꝰ vel vitalis ꝓncipij. Tertio secūdū multos efficiētia habitus vꝰ spectet. Quarto scōm veritatē efficiētia propria obiecti visionis. Secūda ⁊ quarta sūt ita necessarie ꝙ sine illis nō pōt aliqua noticia intuitiua cāri nisi miraculose fiat suppletio ꝛz talis fieri nō pōt ī visione qua videt diuina essentia vel ꝑsona. ideo dico ad argumētū ꝙ vna ꝑsona nō pōt mouere obiectiue nisi alia moueat obiectiue seu efficiē propria obiecto ⁊ ió si vna mouet vel agit in visionem dei vel persone diuine efficiē ꝓpꝛia, obiecto tunc quelibet sic agit visionē ⁊c. Et ideo ē quia nulla specie actiōis potest vna ꝑsona agere ad extra nisi qualibet cōsimiliē agēte qz opera trinitatis ad extra sunt indiuisa. Sz tūc ē ibi dubiū. vtrū pat, agat visionē sui solū ꝙ hoc ꝙ ipe est deitas vel etiā eo ꝙ pater seu hec ꝑsona. Et videt ꝙ etiā in eo ꝙ hec persona qz sic distincte videt alioquī per nullā visionē dei q̄tūcūq; clarā potest creatura habere iudiciū euidens ꝙ visū ab ea esset pater vel hec persona eo ꝙ nihil distinctissime videt ituitiue quin per modū obiecti distincte sub ratiōe ꝓpꝛia sui visionem coefficiat. ¶ In oppositum videt esse ꝙ tres ꝑsone sunt vnicū ꝓncipiū cuiuscūq; creature non plura ꝓncipia vt patet ꝑ augustinum ⁊ decretales quasdā et. M. libro primo distinctiōe. 29. igf. Credo ꝙ securius est dicere ꝙ quelibet persona agit visionem sui per hoc ꝙ ipsamet est deꝰ ita ꝙ tres persone sunt vnicum efficiens et vnicum ꝓncipium et non plura ꝓncipia illius visionis q̄ ꝙ vna persona agat eam ꝓout distinguitur ab alia tamen concedendum est ꝙ pater agit illam sua ꝓpꝛia personalitate quia in nullo distiguitur a sua personalitate et eodem modo dicitur de filio ⁊ de ꝓspiritu sancto. ¶ Sciendum ꝙ licet cuiuslibet persone visionem distinctam in q̄tum est talis persona agat tota trinitas tamen quelibet persona sui visionem distinctam obiectiue terminat in q̄tum talis persona distincta ab alijs: et ita etiam talis persona ꝓmo et tota trinitas causat talem visionem obiectiue distincte quo ad talem personam et etiam indistincte quo ad totam trinitatem eo ꝙ talis persona est essentia que est tri-

nitas sicut dicit de incarnatione verbi gra operata est tota trinitas z ē similitudo in parte sed nō i toto vt dictum ē in textu. ¶ Ad argumentū in contrariū bene volo q̄ quelibet persona agat visionē sui secundū propriā personalitatem q̄ cuilibet psone, ppria personalitas ē essentialiter ipa deitas z illud quod ē principiū operandi ad extra z hoc sufficit ad ppositum. Nec ex hoc sequitur q̄ una pso na agat visionē sui int̄m distincta ab alia. ¶ Ad secundum argumētum respōdetur q̄ discretiua noticia z etiam icōplexa non semp requirit noticias diuersas alioquin nec de⁹ discretiue cognosceret tres psonas vel creaturas sine distinctis noticijs quod falsum ē. Dicēdū igitur q̄ vna noticia sufficit q̄ sit distinctissime respectu cuiuslibet psone sicut credo q̄ erit visio beatifica z fruitio beatifica alioquin oporteret ibi ponere plures beatitudines cognitiuas z fruitiuas quod nō videtur cōcedendū. Et concedēdū est vltra q̄ sicut iste vn⁹ act⁹ quālibet personā significat ita p̄ qualibet pōt̄ supponere. Cui⁹ oppositū ymaginat argumentū. verum ē tn̄ q̄ aliquis habere potest cōceptus cōpositos ibi z etiam i via qui p̄ vna psona p̄t̄ supponere non supponēdo pro alia sicut spiratū genitū vel aliquis p̄ essentia q̄ non p̄ psona sicut res nec generans nec genita nec spirata sicut dictū est prius

2. dubium. ¶ Secundū dubiū est an cōclusio principalis ꝓbari possit per hoc q̄ ly intelligitur z nō intelligitur videtur z nō videt: fruitur z nō fruit sunt cōtradictoria z ideo nō possunt verificari de eadē re videtur q̄ sic quia ex quo difficillimū sustinere aliqua cōtradictoria verificari de eadē re z maxime dīsonum rationi naturali. Et scādalizare pōt ifideles nunc̄ debet hoc concedi nisi vbi fides ad hoc compellit z nisi habeat hoc ex scriptura sacra vl̄ ex determinatiōe ecclie vel euidēter inferri valeat ex talib⁹. Sed sic non ē in ꝓposito igit̄ cum essētia et persona sint eadē res sequit̄ q̄ dcd̄ concederitur de essentia vel aliqua psona debet concedi de qualibet alia psona diuina nisi oppositū habeat ex scriptura/vel ex determinatione ecclie vel nisi euidēter ex talib⁹ sequat̄ igitur hoc fieri debet de frui z intelligi. ¶ Contra p̄ cōtradictoria nō possunt intelligi ꝓpositiōes cōtrarie q̄ sicut ratio naturalis illa nō admittit ita nec fides ad ea cogit igitur intelligunt̄ ꝓtradictoria incōplexa cuiusmodi sūt homo z non homo vel pot⁹ esse hominē z non esse hominē z cū fides talia contradictoria intelligat verificart̄ de personis diuersis i diuinis sicut etiā de essentia z psona nō videt̄ quare talia debent ibi negari de talibus p̄cipue q̄ fidei nō repugnant cuiusmodi sunt intelligi z nō intelligi diligi z nō diligi. ¶ Itē ex quo cōtradictoria quedā verificant̄ de personis vel de essentia z psona tunc non sūt negande aliqua ꝓpositiones esse possibiles i quib⁹ affirmatio et negatio predicantur de essentia z psona vel de distinctis psonis nisi aliqua ꝓbatione probetur eo⁹ repugnātia nec etiā ad hoc q̄ concedantur esse possibiles de potentia dei req̄ritur q̄ habeantur ex scriptura vel ex determinatiōe ecclie mediate vel immediate sed sufficit q̄ nō appareat quare debeant repugnare. Dicere enim hec ꝓpter naturam contradictionis cuz alia concessa de personis et etiam de persona et essentia esse t ialiter contradicant esset dare magnam occasionem subuertendi fidem. Preterea determinatum est ab ecclesia q̄deus ē talis res de cuius diuersis conceptibus verificantur affirmatio z negatio sicut q̄ pater generat et esse tia nō generat ergo in ꝓposito ex hoc q̄ cognosci z nō cognosci sunt cōtradictoria non sufficienter arguit̄ quin concedi possint de personis et de diuersis cōceptibus rei q̄ est de⁹. Preterea ex ānte dicte rationis sequit̄ q̄ ad hoc q̄ dicte ꝓpositiones cōcedanr̄ posse verificari de potētia dei sufficit q̄ non appareat quare debent pom repugnare vel sufficit q̄ alique ꝓpositiones sint simul vere q̄ ita se habēt inter se sicut ille de quib⁹ ē sermo sic est in ꝓposito z hoc ē cōtra okam z ideo concedit cōclusionem. Apparet mihi q̄ vter⁹ deuiat a veritate in parte ex primo argumento igitur teneo istam conclusionē q̄ affirmatio et negatio concedi non debēt p̄ diuersis psonis seu de diuersis psonis nec p̄ essentia et persona nisi q̄ habentur isto mō ex fide aut ex scriptura vel determinatione ecclie. vel nisi euident hoc sequitur ex talib⁹. Tum q̄ hoc sustinere est contra naturale iudiciū rationis. Tum q̄ null⁹ debet sibi ignotum vel dubium affirmare. Contradictoria autem que diuinis personis vel persone z essētie non tribuuntur ex fide nec in quibus habeatur euidens ratio que nos circa hoc dirigat. ¶ Dubium est an ipsis conueniat maxime cū quedā talia doceantur ipsis conuenire et quedam ipsis repugnare et ideo de quibus nulla certitudo habetur modo p̄dicto dubium esse pōt rationaliter cuilibet an sint de genere conuenientium vel de genere repugnantium. Preterea illa q̄ exprimuntur in scriptura vel per determinationem ecclesie nō ideo sunt vera quia exprimuntur ꝛ ideo exprimūtur quia sunt vera et si non exprimerentur nihilominus essent vera quia loc⁹ ab auctoritate negatiue non tenet. Cuz igitur constet talia prius fuisse vera q̄ expressa non oportebat omnia vera expmi quare dubitabile est de non expressis vtrū sint concedenda vel ne nisi ex hoc appareat aliqua eui dentia ex hijs que sunt expressa. Secundo dico q̄ nec in diuinis nec in creaturis debent cōtradictoria verificari de eodē simpliciter p̄o eadē re probatur quia hoc esset oppositum primi principij de quolibet esse ꝛc. Itē imponere fidei tale icōueniens est exponere fidem derisioni infideliū. ¶ Item q̄ ois res in diuinis ē deitas vel p̄ vel filius vel spūs sanctus vel aliqua ꝓprietas psonalis. Sz p̄ nulla de istis verificant̄ contradictoria hec q̄ nec deitas generat z nō generat nec pater generat et non generat z sic de aliis. Tertio dico q̄ talia contradictoria verificant̄ de eodē cōceptu dei p̄ alio tn̄ z alio supponēte q̄ de ꝓceptu essētie z p̄ris xti cant̄ ista ꝑdictoria sz idē ē ꝓcept⁹ essētie z p̄ris xti ꝓut articulo i p̄cedēti dubio igr̄. Diceres hic cōtra hoc ē cōtra p̄mū principiū. Rndet negādo ans q̄ nō ē icōueniēs de eodē cōceptu p̄ alio tn̄ z alio supponēte ista ꝑdictoria verificari. Cōtra hec deitas ē p̄ hec deitas ē nō p̄ hic verificant̄ ista ꝑdictoria de eodē p̄ eadē re. Rndet q̄ rta aristotelis intelligēda ē de ꝑdictoriis i q̄rū alt̄o negatio ꝓponit̄ xbo sicut ipemet expmit dicēs de q̄libz ee vel nō ee ꝛc. z io ille nō esset ꝓcedēde. hec diuinitas ē p̄ hec diuinitas nō ē p̄. Ans q̄da magr̄ hic dicit et mihi videt̄ phabilit̄ ad hoc q̄ hec sit ꝛgrua z intellt gibil̄ essētia ē nō p̄ oz q̄ negatio sit infinitās vl̄ q̄ i telligat̄ ꝓcedē xbū z si sit infinitās non sūt ꝑdicata

illa cōtradictoria sed priuatiue opposita. Sed de priuatiue oppositis satis est possibile q̄ simul verificant̄ aliqua de eodē in diuinis q̄ essentia diuina est nascibilitas z innascibilitas. ¶ Ad primum in oppositum cōcedo q̄ nō ex hoc q̄ intelligi z non intelligi sunt cōtradictoria negari debet ea posse cōuenire patri z essentie ymo nisi aliunde pateret hoc deberet remanere in dubio. sed in ꝓposito aliunde certificatur sicut patet ex rōnibus z auctoritatibus positis ad primā cōclusionē primi articuli. Scriptura enī z rō ad hoc necessitat respondendum q̄ teneo sz nō ꝑcise natura cōtradictionis. Et per idem patet ad tres rōnes sequētes. ¶ Tertiū dubium est an ex hoc q̄ scōm regulam anselmi i diuinis omnia sunt idem vbi nō obuia relationis oppositio dici debeat cōtradictionē includere q̄ vna persona intelligatur vel diligatur sine alia vel essentia sine persona videt̄ q̄ sic quia nullā aliā habemus a sanctis regulā qd intelligi debeat de oibus in diuinis. Et quid de vno ita q̄ nō de alio nisi istaz. Et si ita frustret̄ omis ars nobis tollit̄. ¶ Cōtra si ista ars sufficeret pater incarnaret̄. Dicēdū est q̄ nō quia regula illa nō regulat nos inediate nisi circa essentiā z personas ad intra q̄ cui conuenit z q̄ nō ad intra cōsignanter dicitur. In diuinis omnia sunt vnū ꝛc. nō aūt regulat in possibilibus sumptis ad extra nisi mediate vel remote z insufficienter sicut plane docet isantia de incarnatione filij sine patre nec tamē tollitur omis ars ꝓbandi intentū q̄ ex euāgelio z p̄t̄ in secundo articulo arguēdo ad primā cōclusionem primi articuli. ¶ Ad primum principale negat̄ ans cū sua ꝓbatione. Ad cōfirmationē negat̄ maiorē de prioritate cōmunitatis solū z per idē negatur illud quod assumit confirmatio tertia. ¶ Ad secundū negatur maior precise de illis que sunt vnica essentia z nō possunt seorsum mouere nec causare z per hoc patet ad confirmationem seu ad ꝓbationem. ¶ Ad tertiū z quartum patet per prius dicta.

Conclusio. Tertio decimo circa distinctionē primā querit̄ occasiōe secunde cōclusionis q̄stionis. 12. vtrū liceat filiuz dei plus diligere q̄ patrē vel spiritū sanctum seu eo plus frui q̄ sic q̄ filius ē melior: igit̄. Assumptum ꝓbatur quia filius ē bonus bonitate patris et preter hoc bontate humanitatis assumpte igit̄. ¶ Itē filius est amabilis quia deus z q̄ redemptor nō sic pater igit̄ ꝛc. Preterea iudei sciuerunt istum esse hominē quē crucifixerunt z nō sciuerūt ipsum eē deū igitur aliqd est scibile de filio qō nō de deo igitur multo forti⁹ aliqd est scibile de filio qō non de patre igitur pari ratione poterit plus diligi cum preter hoc q̄ de ipso singulariter ē scibile ipe etiā sic deus ans p̄mū patet p̄ illud apli. Si cognouissent nunq̄ deū glie crucifixissent. ¶ Contra quilibet tenetur qualibet psonā diuinā diligere z appciari infinite igit̄ ꝓsia tenet quia null⁹ pōt plus diligere q̄ infinite. ¶ Primus articul⁹ prima cōclusio cōformis secūde cōclusioni p̄cedētis q̄stionis rps cognosci poterat aliqua cognitione et diligi aliqua dilectione qua nec pater nec spūs sanct⁹. ꝓbat rpus potuit videri oculo corporali mediante huius humanitate z diligi per accidens ex hoc solo q̄ humanitas fuit sibi vnita z constat q̄ tali dilectione vel cognitione nō diligebat pater q̄ hec sibi nō conueniunt. Preterea aliq oderūt xpm̄ ꝓpter aliquā conditionē. dīsplicibilem i natura assumpta vel saltem hoc fuit possibile q̄ tn̄ conditio nulli alteri psone cōpetisset sic etiam forte diligebatur ab aliquibus solū ꝓpter aliquā cōditionē humanitatis sc̄z quia cōsanguineus. ¶ Ex hoc arguitur sic quādo aliqd diligitur p̄cise ꝓpter causā sibi ꝓpriam nō oportet ista dilectione aliū diligi cui illa ratio p̄cise nō cōuenit sed sic ē in ꝓposito igitur. Unde dicendū est q̄ omne illud qō immediate cōuenit psone filij rōne psonalitatis diuine hoc etiā cōuenit essentie si sibi nō repugnet secus autē est de hijs q̄ cōuenūt filio q̄ humanitatē vt q̄ fuerit mortuus famescēs ꝛc. q̄ licet hec cōcedantur de filio non tn̄ ꝓpter hoc oportet cōcedere q̄ deitas fuerit mortua ꝛc. vel si quis vellet ista esse tie tribuere p accidēs non tamen ꝓpter hoc haberet ista cōcedere de patre et spū sancto. Et ita nō sequitur filius scōm humanitatē est cognitus vel dilectus igit̄ deitas ē cognita vel dilecta nec etiā hoc sequitur de patre et spū sctō. Quis enī diceret q̄ asin⁹ d̄portauit et vidit xpm̄ videritq̄ deitatē vel si hoc velit dicere tn̄ de patre nullo cōsensu ē concedendum. tn̄ vt, patuit circa cōclusionē secundam precedentis questionis dicta cōclusio non videtur vera ymo etiā opposita ꝓbari potest q̄ omnia media quib⁹ in p̄cedenti q̄stione probatum est q̄ vna persona nō pōt per se cognosci sine alia. Ad hoc ē ducit ratio naturalis coassumpta fide q̄ tres ꝓsone sunt vnum in essentia et nec fides nec scriptura alicubi ponit aliquid ꝓpter quod nō debeat sic cōcedi cōclusio deducta sc̄z q̄ nō pōt cognosci vna persona diuina nec diligi quin essētia et quelibet ꝓsona alia diuina sic cognoscat̄ et diligat̄ igit̄ nec est inconuēiēs q̄ sicut filij videbat̄ p accidēs oculo corporali ita etiā et deitas et p̄ et spūs sanct⁹. ¶ Dubiū ē quō vno actu beatifico distincte cognoscit essētia z distincte q̄libet ꝓsona. Ex hoc enī, videtur q̄ idē act⁹ oīno repugnet absolute z relatiue et tūc de eodē ꝓceptu p̄dicarētur p̄ se diuersa p̄dicata sc̄z substātie z relatiōis. ¶ Itē tunc idē negaret de se ipo posita cōstātia subiecti q̄ talis ꝓcept⁹ vel act⁹ supponēs p̄ filio distincte singularit̄ negaret de se ipso supponēte singularit̄ p̄ pre. ¶ Itē tūc ea dē ꝓpositio i q̄ talis cōcept⁹ vel act⁹ poneret tā i subiecto q̄ i p̄dicato esset ꝛa z falsa put idē supponit vnifōmit̄ i subiecto z i p̄dicato sc̄z vbiq; p̄ pre z etiā diffōmit̄ sc̄z i subiecto p̄ pre z i p̄dicato p̄ filio. ¶ Itē si talis act⁹ eē ꝓio ꝓportat p̄nitatē z filiationē tūc ē cōcept⁹ cōis cū significet vniuoce plura distincte. Et per ꝓis non ē act⁹ fruitionis nec visiōis beatifice q̄ talis debet eē distinctissim⁹ sig nō ꝓportat eque p̄mo psonas tūc beat⁹ prius frueretur vna psona q̄ alia. ¶ Ad primū cōceditur q̄ idem actus vel cōceptus supponat z etiā relatiue ¶ Ad secundū dict̄ q̄ cōsequens non ē inconuēiēs si p̄ alio z alio sumatur i subiecto z p̄dicato. ¶ Ad tertiū negat̄ ꝓsia q̄ licet idē termini ponūtur i ꝓpositiōe xa z in ꝓpositione falsa tn̄ alij fiunt se intellectus in illa que per tales terminos significantur quando sunt ꝓpositio vera et aliter quando sunt ꝓpositio falsa et ideo nō est eadem ꝓpositio vera et falsa i mente simul sicut idem non est simul stario et sessio licet hoc possit esse successiue. Alij dicunt q̄ sicut in voce eadem propositio si

simul vera et falsa terminis equiuoce sumptis sic non ē inconueniēs in mēte. Aliter pōt dici q̄ ibi sūt diuerse copule scōm quarū naturā terminī i subiecto ⁊ p̄dicato diuersimode significant ⁊ ita sunt diuerse ꝓpositiones. Aliter dicit q̄ sicut iste idē actus representat alicui cōplexe ⁊ incōplexe absolute ⁊ relatiue ⁊ qualitercūq; videt in v̄bo sicut etiā representat eidē qualitercūq; vere ē ⁊ false ⁊ qualiter possibiliter ⁊ impossibiliter ē qualitercunq; apprehendit in v̄bo quia ly ibi nō cognoscat nec videat falsē vel impossibiliter nō taliter apprehendit eo q̄ bene apprehendit significatū propositionis falsē ⁊ etiā impossibilis ⁊ nō sequit talis actus ē representatiu⁹ alicui taliter eē qualiter nō ē vel qualiter impossibile ē esse seu qualiter falsē ⁊ qualit impossibiliter ē igit̄ representat falsē vel impossibiliter vel etiam sequtur q̄, sūt ꝓpositio falsa vel impossibilis eo q̄ ex sui representatiōe nō facit aliquē sibi inherētem, cōsentire aliter eē q̄ est vel taliter esse qualiter impossibile est eē, prout tamē facit ꝓpositionē falsam vel impossibilē. sed dictus actus sibi quo ad representationem suaz inherentē bene facit apprehendere taliter qualiē ꝓpositio falsa vel impossibilis supponat sic etiā essentia diuina ē representatiua cuiuslibet ⁊ qualitercūq; significabilis tam falsē q̄ impossibiliter tñ ipsa non est propositio falsa vel impossibilis nec ē representatiua falsē vel impossibiliter ꝑut ly falsē ⁊ ly impossibiliter determināt ly representatiua. si aūt determinant significabile expressum vel intellectū bene cōceditur q̄ ē representatiua falsē ⁊ ipossibiliē supple significabilis vel apprehensibilis. ¶ Ad quartum cōcedit̄ q̄ eque primo ⁊ nō sequitur q̄ igitur sit cōceptus cōis cōitate p̄bationis q; talis indistincte et cōfuse representat plura qualiter nō ē in ꝓposito eo q̄ iste actus cōcept⁹ singulariter ⁊ distincte representat qualibet psonā. ¶ Secūdus articul⁹ an vna psona diuina possit licite vel etiā absolute pl⁹ diligi q̄ alia vt pote fili⁹ q̄ nos i humanitate redemit non sic pater. Et videt q̄ non q; tunc pari rōne pōt vna psona amari alia nō amata q; illud plus sc; quo plus diligeretur vna psona q̄ alia ē quidā amor ⁊ ē ita respectu vni⁹ psone q̄ non ē respectu alterius. ¶ Ad illud dubiū dicendum est q̄ dupliciter pōt intelligi primo de psonis diuinis eo q̄ tales psone diuine naturaliter sunt ⁊ diuinitate operantur, actiue ad extra ⁊ in isto sensu simpliciē nego dubiū vt proponit. Diceres tū ecclesia quādoq; dirigit orationē principaliter ad vnam psonam ⁊ nō sic ad alias. Ex hoc em aliqui vident habere maiorē deuotionē ad vnam sc; ad filiū vel ad sp̄m sanctum q̄ ad aliā quādoq; ad totā trinitatē. Respondet̄ q̄ ecclesia nō vult p hoc deuotionē hoim excitare plus ad vnā psonā q̄ ad aliā nā ille deuotiones in oīonibus ecclesie cōcipiunt nō ex ꝓprijs personaꝝ sed ex appropriatis operatiōib⁹ seu effectib⁹ earū: quādoq; enim cogitat peccator de clementia ⁊ misericordia dei q̄ appropriat spūi sancto magis excitat sepe ad deuotionē q̄ quando cogitat de omni potentia q̄ appropriat patri vel de sapientia ⁊ iusticia q̄ appropriant filio ⁊ tamē secūdū veritatē illa causa quare diligit equaliter cōuenit patri ⁊ filio sicut spūi sancto et igit̄ tunc ita diligit. p. ⁊. f. sicut. s. s. licet non semp hoc aduertat ⁊ sicut in hoc ē exēplificatum ita etiā intelligēdū est in alijs casibus. Alio modo potest intelligi dictum dubiū sp̄aliter de persona filij ꝓpter duplicē naturā: duplicem bonitatē ei⁹ amabilē diuinam sc; ⁊ creatā et tūc potest intelligi vel de amore pluri licito vel illicito satis ē possibile q̄ aliquis pl⁹ potuisset dilexisse ei⁹ humanitatem q̄ diuinitatē ⁊ ita etiā plus q̄ pater ⁊ spūs sanct⁹. Si aūt intelligatur q̄ vna persona licite pōt plus diligi q̄ alia ⁊ persona filij pro eo q̄ habet in se duplicem amabilitatē nec sit psona alia tūc verū esset ad hūc intellectū pōt pl⁹ diligi. i. pluribus⁹ amoribus⁹ diligi q; amore fruitiuo ꝓpt̄ hoc q̄ de⁹ ē ⁊ amore vt⁹ ꝓpt̄ humanitatē vel vno amore forte equialētē illis duobus amoribus⁹ ⁊ tūc plus diligitur ⁊ amore pluriū diligit ⁊ extēsius nō aūt intēsius diligit̄ ex hoc amore fruitiuo q̄ alia psona licet p humanitatem amabilem surgat volūtas i magis feruidus amorē nō tantum filij sed, totius⁹ trinitatis in qb⁹ omino eadem bontas q̄ sola licite ⁊ vltimate fruibilis est. Potest etiā sic intelligi de psona filij q; sc; in humanitate fili⁹ nos redemit et natus ē et passus ꝓ nobis ⁊c. ⁊ nulla psona alia ideo videt̄ q̄ possit licite plus diligi q̄ psona alia. Respōdetur q̄ in tali passione et redemptione consideranda sunt duo primo velle, spontaneū quo voluit diligere nos et ex amore magno sponte ⁊ gratuite pati et facere opus redēptionis nostre et quo ad hoc equaliter obligamur omib⁹ personis quib⁹ huiusmodi velle fuit cōmune q̄ filius in humanitate pro nobis pateretur. licet etiam hoc alia volitione creata filius voluerit p quā sibi ⁊ toti trinitati obligamur nec p se loquēdo passio illa plus grauauit psonalitatē eternā filij q̄ patris sc; qualiter vera passio humanitatis sibi cōueniebat per cōiacionē ydiomatum hoc ē q̄ grauauit humanitatem q̄ sibi fuit suppositabiliter vnita. Secundo considerandū est opus operatum sc; passio et tota redēptio ⁊c. et quo ad hoc iterum tenemur equaliter toti trinitati q̄ redemptionem nostraz operata est in filio per quam assurgere debem⁹ in amorem toti⁹ trinitatis et per eum regratiari toti trinitati pl⁹ propter hoc q̄ placuit omnibus personis nos redimere per suppositum increatum potius q̄ per creaturam licet scōm sanctos per puram creaturam potuisset redemptio fieri ⁊ deo placuisset. Subdit sc; illi, supposito non ex hoc solo obligamur singulariter q̄ est suppositū redimēs nos sed obligatione speciali sue humanitati debita que singulariter illi supposito ē vnita ⁊ quod debetur illi nature debetur etiam et supposito cuius est saltem mediate et per accidens aut per aliud non sit alteri supposito. Sed illud vltimum dictum non videtur verū quia ex obligatiōe speciali debita humanitati tenemur toti trinitati que operata est omnia beneficia et redemptionis opera propter que obligamur humanitati christi. ¶ Hic dicit vnus doctor q̄ in patria non ē aliquis amor vnus respectu filij in q̄tum est deus et homo seu redemptor noster sed duos amores propter duas naturas quas vnico amore non contingit amari et hoc distincte quia non possunt cognosci vnico actu simplici intellectus sed opposito et non sequitur ex hoc q̄ possit sic amari quia actus amoris oportet q̄ sit simplex. Si enim inquit idem esset actus amoris respectu diuersorum tunc vt; videtur eadem esset fruitio intensior respectu alicuius persone q̄ respectu alterius. Sed hoc nō videt̄ verum q;

idem actus diligendi qui ē vsus respectu humanitatis xp̄i est fruitio de⁹ igitur vnico actu simplici potest quis⁹ diligere deum et hominē quia redemptor secundum vtrāq; naturā requisitam i p̄sona redemptoris Alfis⁹ p̄sp augustinū. 17. de trinitate ca. nono vtimur eis que ad aliud referimus quo fruendū ē igitur amor qui est vsus relatiuus est in deū tanq̄ in principaliter amatū illo amore ¶ Item non videtur verum q̄ ipse dicit duas naturas redemptoris nō posse cognosci vnico actu simplici. ¶ Oppositum huius probauit in secunda questione prologi et etiam hic addo q̄ illud iudicium quo iudicatur q̄ albedo nō ē nigredo ē act⁹ simplex in essendo et tamē ē apprehensio tam albedinis q̄ nigredinis sicut credo et ponit̄ vt cōiter ¶ Item eod̄ actu videtur verbum et res in verbo igitur. dico igitur ad argumētum suum q̄ licet q̄ idem sit amor respectu vtriusq; negatur in supposito redemptoris tamē iste actus est vniformiter fruitio oīm personarū et non est intensius respectu filij q̄ respectu patris vt patet ex dictis. ¶ Ad primum principale dicendum q̄ filium esse melior p̄fe potest dupliciter intelligi vl̄ scilicet q̄ pluribus bonitatibus sit bonus vel q̄ intensior bonitate sit bonus et eod̄ modo diligibilior vel quia pluribus dilectionibus seu modis diligibilis est vel quia intensius diligibilis est fruitione Et patet vlterius ex dictis qualiter sit distinctio applicanda Et per idem patet ad secundum principale ¶ Ad tertiū principale dicitur q̄ quicquid scitur de persona diuina aliqua etiam scitur de deo licꝫ nō de diuinitate nā generare spirare generari spirari sciuntur de personis sed non de diuinitate et licet quodlibet sc itū de persona sit scitum de deo nō tamē oportet ecōuerso nā ē tres personas vl esse trinitatē scitur de deo et non de aliqua persona patet igitur q̄ neganda est prima pars añtis istius rationis Et similiter illud quod assumitur in probatione scilicet deū nescierūt eē hominem quia sequit̄ expositorie hunc hominem sciuerunt esse hominem hic est homo et fuit tunc deus igit̄ deum sciuerūt eē hominem nō tamē sciuerūt deū esse hominem nec sciuerunt illum hominem, esse deum in sensu composito et ad hoc ē bene auctoritas apostoli etiaz illud quod infertur i argumēto sc; q̄ aliquid sciatur de vna persona quod non de alia hoc non est inconueniens licet de vna persona non possit haberi cognitio nisi per illam etiam cognoscatur alia persona. ¶ Contra primam solutionis partem tunc per similem deductionez deberet concedi q̄ ipsum deum ignorauerunt esse deū quia hominem quē crucifixerūt ignorauerūt esse deū conceditur cōclusio in sensu diuiso Cōtra igitur multo fortius deum ignorauerunt esse hominem quod ē contra primam solutionem ¶ Preterea de filio dei nescit iudeus q̄ ille sit homo tum quia nescit deū habere filiū tū quia credit nihil qd̄ est deus esse hominez sed filius dei ē et fuit homo a iudeis crucifixus igitur de homine a iudeis crucifixo nescit iudeus q̄ ipse sit homo igitur multo fortius deū nescit esse hominem ¶ Preterea tūc etiam valeret iste discursus omne quod iude⁹ iste scit se diligere illud, scit se diligere sz aliquid qd̄ iudeus iste credit seu reputat se non diligere ē illud quod ipse scit se diligere igitur aliquid quod reputat se non diligere scit se diligere quod reputat se non diligere scit se diligere igitur aliquid quod reputat se non diligere scit se diligere ¶ Item isto posito dubitatur an hec sit concedēda iudeus iste vel paganus scit se diligere trinitatē et ar̄ q̄ sic iudeus iste vel paganus trinitatem scit se diligere et nō scit se diligere trinitatem igitur quod scit se diligere non scit se diligere. conclusio falsa et non maior igitur minor igitur oppositum eius vera. ¶ Ad primam formam negatur minor et cum probas quia trinitatem nō reputat se diligere illa negatur licet illa cōcedenda sit in sēsu composito ipse non reputat se diligere trinitatem. ¶ Ad secundam formam negatur minor ⁊ cū probas quia verbum quod reputat se non diligere est deus quem scit se diligere nego illud assumptum. nā prima pars ei⁹ est falsa vt patet ex dictis si secunda sit vera quod relinquo sub dubio ¶ Ad tertium negatur propositio proposita ad probationem negatur discursus sed bene sequitur q̄ trinitatem quam scit se diligere non scit esse trinitatem. Etiam bene sequitur aliquid scit se diligere quod non scit esse trinitatem ⁊c. et sic est finis questionis

Quarto decimo circa distinctionem primam et vltimo quer̄ vtrum fruitio beatifice sit actus intellectiuus q̄ sic quia ex. 10. Ethicorum felicitas cōsistit i speculatione op tum obiecti sed speculatio pertinet ad intellectū igit̄ et felicitas igit̄ ⁊ fruitio q; fruitō vie et patrie ad eandē potentiam pertinent igit̄. ¶ Oppositum habitus et sua propria operatio ad eandem potentiam pertinent sed fruitio est ope-

ratio ad quam per se inclinat charitas Charitas autem est actus nobilissim⁹ et ē absolute in volū tate igitur et fruitio. Jn questione ista primo sup pono q fruitio et felicitas beatifica principaliter pertinent ad eandē potentiam quecunq; sit illa z q sint tales potētie multe in natura eadem beatificabili et q fruitio beatifica ē perfectio potentie nobilissime ex eisdem Jta enim. 10. ethicoꝝ ca. 8. in principio q felicitas ē operatio secundū optimā virtutem hec aūt erit optimi siue vtiq; intellectus hec siue aliud quod vtiq; secundū natu ram videtur principiari et dominari. ¶ Primus articulus dubitatur vtrū intellectus sit nobilioꝝ voluntate q sic quia ibidem p̄sequenter dicit pbs etenim intellectus eoꝝ que in nobis sunt ē optimum. Jtem ibidem felicitas ē optima operatio secundum optimā virtutem et ibidem probat q optima operatio ē speculatiua dicens existimamus oportere delectationem aduūctam eē felicitati delectabilissima autem earum que secundus virtutem operationū que secundum sapientiam concessa est videtur enim phia admirabiles delectationes habere puritatē et firmitatē. ¶ Ad idē est p̄cessus phi primo ethicoꝝ capitulo penultimo et cōmentatoꝝ ibidem cōmento. 62. circa me diuisse dicit Sicut ī corpore visus bonꝰ cognitiones entium prebens et decorans ita intellectus in anima cognitionem intelligentiaꝝ dans et decorans ipsam super omnem potentiam Preterea augustinus de vera religione. c. 12. et. 21. de libero arbitrio capitulo nono probat q intellectus est nobilioꝝ et prestantioꝝ sensu per hoc q intellectus iudicat de sensu et eius actione vtrū sic sit sicut esse debet. Sed idem medium ē verum de intellectu in comparatione ad voluntatem igitur intellectꝰ est nobilioꝝ voluntate Juxta hoc potest argui p̄o primus actus intellectiuus ē nobilioꝝ proprio actu voluntatis igitur Ans probatur quia actus intellectiuus ē regula secundum quā iudicamus de actione voluntatis vtrum sit bona vel mala igitur cōsequētia patet per augustinū scō de libero arbitrio. c. 21. vbi pbat q veritas secundum quā tu dicamus de hijs que sunt in mente nostra est melioꝝ et nobilioꝝ q mens nostra p hoc q nisi eēt superioꝝ q mens nō secūdum illam sed de illa iudicaremus igitur similiter in proposito. ¶ Cōfirmatur quia actus voluntatis nō ē rectus nisi q; conformatur rationi recte ſz vnūquodq; propter q̄ nō ꝛc. igitur actus intellectus est magis rectus igit nobilioꝝ Preterea illud est melius quod naturaliter magis amatur sed iudicium rectum intellectus est huiusmodi respectu delectionis que tam magis diligitur inter illa que sunt in voluntate vt patet per augustinus in quo loco de ciuitate dei q vnusquisq; mauult sana mente lamētari q letari in amentia. ¶ Contra actus voluntatis est melioꝝ igitur et voluntas Ans patet quia p actione voluntatis principalius debetur premiū et ēt ipa voluntas vel sola mereretur vel principalius facit ad meritum igitur. Preterea optimus habitus siue optima virtus voluntatis ē melioꝝ optimo habitu intellectus igitur et voluntas intellectu per consequentiam aristotelis supra in argumento primo et secundo prime partis assūptū pbatur quia charitas ē melioꝝ sapientia nā scom apostolus spes fides charitas tria hec sed maioꝝ horum est charitas. Preterea potentie principaliter merenti in via principaliter debetur premius in patria sed voluntas est huiusmodi igitur minoꝝ patet per hugonem et ponitur in prima questione in solutione secundi dubij principalis nec q liquis hoc negat. Hic hȳb cum sco. contra tho. in scripto q voluntas est nobilioꝝ potentia q intellectus Et arguit cōtra thomā dicens q intellectꝰ est altissima potentia in anima quero inquit aut intelligit per altissimam nobilissimam aut prioꝝ ē secundū ordinē. si primū tūc cōtradicit sibi ipi in responsione ad primū argumentus dicit q mēs habet intellectum et voluntatem quorum duorum intellectus est altioꝝ secundum ordinē voluntas secundū perfectionē. si secundum tunc illō qs ipe accipit pro se noto ē falsum ſcz q optima operatio sit altissime potentie nisi per altissimā intelligat nobilissimā quia potentie nobilissime ē operatio nobilissima sicut etiam vult phūs. 10. ethicoꝝ ca. 8. Eundo ad vim sermonis teneo contrariam cōclusionē scz q intellectus nō ē potētia nobilioꝝ voluntate nec ecōuerso quia idem oīno est intellectus q voluntas et econuerso. Nam omne aliō circūscripto ab hac natura intellectuali ipsa nata est intelligere igitur hoc natum velle est natus intelligere et econtra igitur intellectus est volūtas et econuerso. Ex hoc enim q talis natura est nata vel potens intelligere dicitur intellectus vl ex hoc q ē potens vel nata ad volendum ipsa dicitur voluntas z hoc non solum dicerem in homine de intellectu et voluntate sed etiam de omni sensu cui consonat auctoꝝ de spiritu et aīa. 5. c. 3. Sensus vero vnus est in anima et ipse non sit corpus corporeus dicitur et tamen non sit nisi vnus verum tamen propter varia exercitia varie nūcupatur. Dr nāq; sensus ymaginatō ratio intellectus intelligentia et hec omnia in anima nihil adsunt q ipsa et ca. 10 aīa ē spiritus intellectualis rationalis bone maleq; voluntatis capax secūdum beni gnitatem creaturaꝝ atq; secundum sui operis effectum varijs nūcupatur nominibus dicitur nā q; anima dum vegetat spiritus dum contemplat sensus dum sentit animus dū sapit mens dum intelligit ratio dum dissoluit vl discernit memoria dū recoꝛdatur. dū vult voluntas. ista tamē nō differunt in subā quēadmodum in noībus qm̄ omnia ista vna est anima Preterea non videtur rationale q solum pernū accidens medium anima sit receptiua beatitudinis quia tunc accidens esſz beatum. Preterea frustra ponitur per plura quod eque faciliter pōt saluari per paucioꝝ ubi nec obuiat scriptura nec ratio sed per eandem simplicez naturā intellectualē sine oī tali distinctōe reali p̄ uia primis actib⁹ modo quo illā expressit auctoꝝ ille facillime poterūt saluari oīa pp q̄ alij ponūt potentias anime distingui igr ꝛc. q autez ſ obuiet patet ēt per scotum scō libro vbi de isto puncto iuestigat de reportatione pisi. auctoritates autez que oppositum p̄tendunt facilr glosari possūt vna per aliam hoc ēt declaratur exēplo de deo q habet potentiā creatiam gubernatiam reparatiam predestinatiam que nullomodo distinguūtur ī eo Sz eaō oīo dei essētia varie notiaſ avarijs effectib⁹ suis ſz magistrū sepe li. p̄o. Preterea si distinguerē tur aut rōne solum et hoc non da tal distinctō causaretur per actum itellectus sed volūtas et itellectus precedunt omnē actum intellectus aut ex natura rei et hoc non q; vel hoc esset propter diuersitatem actuum vel propter diuersum modum p̄cipiendi non primū q; tunc essent tot potentie itellective quot actus itelligendi secundū spēs dicti quod nō est verum nec propter secundum q; p̄cipiare libere et necessario conueniunt eidem potentie respectu diuersoꝝ vt patet de voluntate diuina que necessario vult se et contigenter creaturam. Similiter voluntas nostra vt p̄ius visum est quoſō actus mere naturaliter p̄cipiat z quoſō libere. ¶ Jtem augu. 10. libro de trinitate distictione tertia ca 7. memoria intellectiua z voluntas non sunt tres vite sed vna vita. Cōtra hāc conclusionē sūt multe auctoritates propter quas tenet scotus distictionē formalem inter potētias dicunt enim auctoꝛitates q potentie fluūt ab essētia et q sunt passiones anime et huiusmodi. Jtem phūs et sancti dicunt istas potentias esse partes anime. Preterea. 8. ethicoꝝ dicitur cap. scōo dictum est supple in primo duas esse partes anime rationem habens et irrationabile. Hunc aūt deratione habente dicuntur et supponūtur duo vnū quo speculamur talia entiū aliud quo contigentia ad eaſ q; gñe alſa et aīe ꝑticularſ alterū generum ad vtrumq; aptum natum. ¶ Jtem secūdum augustinū scōo de trinitate et ponit. M. lib. p̄o distinctione tertia cap. scōo mens proprie dr non ipsa anima sed q in ea est excellentius. Preterea. M. vbi pūs ca. 12. dicit q dictum augustini scilicet q memoria intelligētia voluntas sūt vna vita et non videtur esse verum iuxta proprietatē sermonis q; mēs et spiritus rationalis essentia ē spiritualis ista vero tria naturales proprietates sunt seu vires ipsius mentis et a sei nuicem differunt q; memoria nō ē intelligentia vel voluntas ¶ Jtem anselmus de cōcordia ca. 3. sicut habem⁹ in corpore mēbra et sensus et singula ad suos vſ apta quibus quasi instrumētis vtimur vl sūt manus apta ad capiendum visus ad videndum et ita in se anima quasō ꝓprietates seu vires quib⁹ vti tur velut instrumentis ad vsus cognitionum. Est nāq; ratio qua sicut vtimur ſz eo istrumento z voluntas qua ad volendum non enī est rationalis voluntas tota anima sed vna queq; aliquid in anima. ¶ Jtem aristoteles in cathegoꝛeema. suis dicit q principia opationum anime sunt potentie que sunt in secunda spē qualitatis igr sunt accīa ¶ Ad primum istoꝝ dicendum q augustinus et multi alij rationabiliter dixerunt q intellectꝰ memoria et voluntas sunt ipsa ſbā anime licet magister et aliqui alij senserint aliter et ideo cum dicant q potentie anime sunt accidentia ipsi habēt consequenter tenere q fluūt vel oriūtur ab essentia anime sicut nos tenemus cōmuniter de calore ignis et alijs accidentibus consequentibus naturaliter totam spēm aliquam et nō est timendō eos negare et cum augustinus teneat contrarium.

Sed si quis velit tales auctoꝛitates violēter glosare poterit dicere q ista vocabula voluntas itellectus et similia significant naturā quanō nō per se sed prout ipsa est secundum suam rationem p̄ductiua quarunō certarum operationum vitales operationes ista nomina potentialia significant per se puta intellectionem et volitionē et illa pulsulant vel fluant ab illa natura sicut loquunt illi doctoꝛes. Principale igitur significatum huiꝰ nominis intellectus est ipsa intellectio licet tamen supponat p̄o anima sicut album secundū aristotelem solum qualitatem significat quod intelligendum est principaliter nō tamen in propositione p̄ qualitate supponit sed p̄o subiecto sicut dictum est de intellectu ita suo modo dicendum est de voluntate et similibus. Qſ autem dicunt intellectū et voluntatem esse passiones anime intelligendū est sicut cōis schola tenz q risibile est passio hoīs et tamen res p̄o qua supponit risibile non distinguitur ab homine licet risus quem ly risibile per se significat distinguitur ab homine. ¶ Ad secundum dicitur q non sunt realiter partes anime ſz equiualenter. i. tantunō valet vna natura intellectualis ad intelligendū et ad volendum et omnia alia faciendū sicut valeret vnū cōpositū ex gtib⁹ distinctis quare vna posset precise intelligere et huiusmodi et alia velle igitur ꝛc. Et hec responsio sufficiat. Videtur q opinantes contrariumꝰ nō ponūt in homine duos intellectus et tamen secundum augustinū et eos in intellectu est duplex potentio superioꝝ et inferioꝝ vt tractat in libro secundo distinctione. 24. que nec secundum veritatem nec secundum eos differunt realiter sed habitudine vel aptitudine ad actus varios respectu diuersorum obiectoꝝ genere quasi distinctoꝝ nā aīa iō dr potentio supioꝝ q; pōt vaccare circa diuina et inferioꝝ q; pōt circa tpalia gubernanda Simili mō glosari possunt alie auctoꝛitates exp̄mētes potētias anime esse partes eius. ¶ Ad tertium per iō ymo illud fortificat partem istam cum nullus ponat in homine duos intellectus quorum vnus sit solum circa eterna et alius circa contingentia.

¶ Ad quartum similiter q aliquid dicitur anime excellere per equiualentiam propter excellentes actus circa obiecta excellentia. ¶ Ad quintū ista fuit opinio magistri cui modo videtur p̄ferenda opinio augustini vel dicitur q magister intelligit q ista predicatio non est essentialis et per se memoria est intelligentia vel voluntas quia hec intensiones memoria intelligentia et volūtas significant essentiam anime per modum naturalis proprietatis et ideo essentialiter sub eius propria ratione non predicatur per se de aliqua illarū sub illis intentionibus nec aliqua illarum de alia et hoc intelligit magister eo q; modus aliorum auctoꝛum est loqui in propositionibus de per se.

¶ Ad sextum dictum anselmi glosari potest de habitibus vel de actibus vt dictum est in secunda ō partibus non vere sed secundum equiualentiam.

¶ Ad septimum non est inconuentens q anima ex hoc q est natura subālis pertineat ad predicamētum subē et ex hoc q naturalis potentia ad⁹ secūdam spēm qualitatis ꝛc. Et hic ī simili est opinio augustini qui etiam eā ponit esse aristotelis. Etiam auctoꝛitas ista et similes glosari posſēt de speciebus et habitibus in anima que sunt queō naturales potentie habitantes animam ad act⁹ tales. Ex dictis patet corrīsiue q ad proprietatem sermonis eundo dubitatio ista nulla. Est enim felicitas actus immediate receptus in nuda subā anime et non in aliqua potentia realiter distincta a tali natura vel ab aliqua eius potentia. ¶ Contra tunc anima vellet per intellectum et intelligeret per voluntatem quod non est bene dictum.

1. articul⁹.

Augustin⁹

Anselmus

Preterea potentie distinguūtur per actus: et actꝰ p obiecta et de anima. ¶ Ad primum concedit consequens tamē modus loquendi non est prope sermo artis et scientie eo q tales ꝓpositiones nō sunt per se sed per accidens sicut dicitur secundo phisicorum et septimo metaphisice q alꝭ policletꝰ vel homo vel musicus est causa statue et aliter statue factor. ¶ Ad secundum dicitur q phūs ibi vult q obā sunt notiora actibus et actꝰ potētiꝫ quoz per eos cognoscimus ꝫ tum valet subā anime eq̄ ualenter et inquātum potest ꝛc. Diceres. phūs dicit vt supra recitatum ē q felicitas est optima operatio et optimi principij igitur rationalis est dubitatio cuius optime potentie in homine felicitas sit operatio. ¶ Dicendum sicut prius q loquitur ibi de vno principio operationum scilicet de anima tanꝫ de multis principijs propter equiualentiam ꝛc. vt prius. Juxta modum loquendi predictum est rationalis dubitatio que potentia sit nobilior intellectus scz an voluntas quia hoc nō est aliud querere ad vnum intellectum ꝫ quod genus actuum est nobilius volitiones scilicet vel intellectiones vel ex quibus eius actibus magis innotescit talis nature nobilitas. ¶ Ad hunc sensum respondeo q ex actibus virtuosis volendi et meritoziꝫ in via et ex dilectione et ex delectatione fruitiua ī patria magis innotescit nobis eius nobilitas intellectualis nature ꝫ precise ex actibus cognitionis et similiter est de habitibus correspondentibus quia nullus est habitus nobilior caritate. Ex quo patet q nobilius est animam esse voluntatem ꝫ ipsam esse intellectum. hoc pñt concludere rationes principales pro secunda parte primi articuli sed rationes pro prima parte adducte sunt soluende. ¶ Ad primā secundam et tertiam loquendo de partibus anime secundum equiualentiam vt predictum est dicitur q in illis auctoritatibus appetitus rationalis siue voluntas et intellectus comprehendūtur sub eaō anime particula quā ymaginātur distingui a parte alie sensitiua. Ad quartam patet per idem imaginando q anima pernam particulam velit et intelligat et q per illam possit cognoscere actus particule sensitiue et non econtra et ita ꝓcedit rō augustini ꝛcludēsbñ q aia put est aia ī tellectiua nobilior ē ꝫ put ē aia sēsitiua q; put ē intellectiua iudicare pōt de sensitiua et actibus eius et non econtra. Sed hoc non tenet de voluntate et intellectu quia natura potest haberi intellectio de volitione quin eq̄ bona vl melior possit haberi volitio de intellectione. ¶ Ad quintum dictum est q augustinus loquitur ibi de veritate increata que est deus sicut esse alibi anselmus facit et illa nobilior est mente nostra similiter et licet anima prout est iudicatiua de actibus volūtatis sit melior ꝫ prout volitia et prout vt sit de eius actibus iudicatur hoc subiectum est secundū quid quia tales excellentias mutuas multas bene contingit reperire inter intellectum et volūtatem et econuerso ymaginādo talem particularitatem anime isto enim modo secundū quid materia prima secundū conditionem incorruptibilitatis et simplicitatis dici potest nobilior homine et tamen simpliciter loquendo homo est nobilior sua materia. ¶ Ad sextum dicitur q actus volendi est magis rectus idest eius rectitudo est magis laudabilis tamen cum hoc stat q actus intellectus est magis rectus. i. q eius rectitudo secundum naturam sit prior quia secundō veritatem recitando actus intelligendi ordinatur ad rectitudinem actus volendi sicut declarat anselmus ꝛ cur deus homo capitulo ꝓprimo et ordine naturali nūꝫ ordinatur nobilius ad vilius sed econtra vt apparet primo ethicorum vbi per hoc probat phūs q felicitas est nobilissima actio quia omnes alie operationes humane sunt gratia ipsius igitur ¶ Ad septimum dicitur q lamentari ratione bñ mēte sana non est malū spirituale ymo meritorium ex patientia. Sed letari in amentia nec est desiderabile in se nec meritorium etiā tūc voluntas est ita bene expedita sicut intellectus. Ad argumenta principalia patet ex iam dictis.

Circa distictionez secundam quero duo. primū erit de vnitate essentiali. secundum de trinitate personali ¶ Prima questio erit vtrū in entibus sit tantum vnus deus q non quia nō potest demonstrari in entibus eē deum quomodo igitur cōstabit q tantum vnus est deus. Assumptum patet quia dicit insipiens in corde suo ꝛc. ¶ Item videtur q plures sint dij quia pater est deus et filius est deus et iste deus demonstrato pre non ē iste deus demonstrato filio igitur est alius. ¶ Item si nō essent tres persone tres dij hoc esset propter vnitatem deitates in personis sed hec vnitas pluralitatem deorum non excludit quia si vnica humanitas vnitretur tribus personis tres persone essent tres homines et si tribus hominibus eadem scētia secundō numerum imprimētur esse tres scientes ab vnita scientia igitur pari ratione tres dij ab eaō diuinitate ex quo tria sunt suppposita quorum quodlibet est deus. ¶ Item ea quibus maiora cogitari non possunt sunt in rebus et si sunt dij igitur plures dij Maior patet per processum āscimi pro solutione ca. scōi quia cuz quis audit hoc qō dico quibus maiora cogitari non possunt intellectum sunt sed si eēnt in solo intellectu et si in re extra maiora eis cogitari possent quia illa que essent in re extra igitur ea quibus maiora cogitari non possent essent ea quibus maiora cogitari possunt. consequens est impossibile relinquit igitur q ea quibus maiora cogitari non possunt sunt in re et per consequens sunt infinita non multitudine sed perfectione igitur sunt dij. ¶ Per istū etiā modum arguendi potest probari q aliqua creatura est infinita in perfectione et per consequens ē deus verba enim anselmi sunt ista cum insipiens audit hoc ipsum quod dico aliquid quo maius vl cogitari potest intelligit qō audit z qō intelligit ī intellectu eius est. Etiam si non intelligat illud esse. aliud est enim rem in intellectu esse aliud intelligere rem esse Nam tunc pictor precogitat q futurus habet quid est in intellectu sed nondum intelligit esse q nondum fecit z ē igitur conuincitur insipiens esse vel in intellectu aliquid quo vl maius cogitari pōt quia hoc qō audit intelligit et quicquid intelligit in intellectu est. Et certe istō

Anselmus

quo maius cogitari nequit. non potest esse i solo intellectu. Si enim vel in solo intellectu est pōt cogitari esse in re q maius est. Si igitur istō quo maiꝰ nihil cogitari nō pōt est i solo intellectu id ipꝫ quo nihil maiꝰ cogitari non pōt ē istō q maiꝰ cogitari pōt. Sed certe hoc esse nō pōt existit igr ꝓcul dubio aliqd quo nihil maiꝰ cogitari non valet et i intellectu et in reponatur in loco huius aliquid quo maius cogitari nō pōt creatura qua maior cogitari nō pōt et sic consimiliter et tunc vltra sic creatura ista non est finita igitur infinita. Ad oppositum est illud deutero. 6. audi israel dñs deus tuus vnus ē z in symbolo credo in vnū deum. ¶ In questione ista erunt duo articuli vnus an possit probari deum esse scōs ad titulum questionis. ¶ Circa primum articulz procedit probando q sit aliqd simpliciter primū in entibus Nam illud quodcūq; fuerit supponit eē de et rō melior quā ad hoc audiui est ista Ad hoc est scotus libro primo distinctione secūda. q. 2. et in tractatu de principio prio hoc scz ad ens est effectibile quia aliquid est effectum sicut docet experientia aut igr a se vel ab alio vel a nullo non primū nec vltimū igr ab alio sit illud a tunc quero de a aut est similiter primū ineffectibile et habetur propositus quia nihil ē simpliciter ineffectibile et indepēdens nisi deus seu primū ens siue tale sit vnicū siue multa an non ꝫ ab alio est et sit illud. b. et de hoc quero sicut prius et ita vel erit processus in infinitum ita q supra oēs est nobilius effectiuū illius a quo ipsuz depēdeat et sic vltra sp sine fine cuiꝰ pōt mens assentireaut stabitur ad aliquid q nō est effectum nec effectibile et illud est q queritur quod aūt insit est essentialiter ordinatur non sit processus in infinitū ascendēdo semper ad nobilius. Probat per hoc q vnitas essentias tantorum essentialiter ordinatorū est causata siue sit finita siue infinita et nō ab aliq illius multitudinis igr ab aliquo supra illā multitudinem et illud ēiqō queritur ¶ Ex quo est tātum vltimū essentialiter dependet a qualz sua cā per cām z quelibet eius cā de qua ē sermo citra p mā vel ois causa eius si negatur prima cā dependetin causando illum effectū ab oi cā super se alterius speciei eo q tales cause sint essentialiter ordinate in causando ipsum tunc sequitur q omnititudo talium cārum banda vel babilis erit memoria siue ipsa multitudo sit finita siue infinita vl neutrū istoz acceptoz erit causa oī eius causatio condepēdeat a superiori in causando sicut arguit phūs scdo metaphisice per totum et est argumentū eundētius inter omnia que audiui pro hoc pūcto. ¶ Sequitur etiam vltra q iste effectꝰ requirit ad sui ꝓbationē cās actu infinitas ipsuz simul cāntes quare oispositorum in cando a priori depēdeat: hoc non videtur rationabile. ¶ Sed ista rō nō cōuinceret eum qui vellet pertinaciē proteruire de causis accidentalē ordinatis in generatiōe hominis ab hoie et illius ab alio et sic de similibus quas non oportet oēs simul coagerē in causando hunc hoiem. ¶ Sed contra illud arguit qdā doctor: q pria rō sit eque bona vbicūq; si bene formet capit igr totam multitudinē oim que sunt i vniuerso quorum quodlibet habet prius se et arguit sic tota ista multitudo habet aliquid prius quia preter totam multitudinē oportet dare aliquid prius aut est primū ens et sic habetur ꝓpositum aut non et hoc est cōtra positus quia tunc ipꝫ erit pars totius multitudinis istoz quoz qdlz habz prius se Primū propositionē probat quia q libet pars illius multitudinis accepte habet pꝰ se igr tota multitudo taliuz quorū quodlibet habet prius se ꝛc. ¶ Respondetur primo q hec rō hz multas instantias euidēteset insolubiles sicut credo Verbi gratia primo accipio totam multitudinem minorū ymaginabilium quorum quilibz habet maiorē se numerū finitum Et tūc arguo sicut tu tota ista multitudo habet numeruz finitū ymaginabilem superiorē seu maiorē se igitur preter istam totam multitudinē oportet dare numerum finitum ymaginabilē superiorē seu maiorē se aut igr iste est supremꝰ siue maximꝰ numerꝰ finitꝰ ymaginabilis et hoc est manifeste impossibile vel non et hoc est contra positum quia tunc iste erit pars multitudinis demonstrate scilicet istorum quorū qlibet habet numerū finitum ymaginabilē maiorem se. ¶ Itē per idem eodēmō arguo q sit dare vltimū diem possibilem demonstro eni z tota multitudinē dierū possibiliū quorum quilibet pōt habere posteriorē se ꝛc. Preterea per idem probari potest q sit dare primū diem quē deus pōt producere. ¶ Item etiam q sit dare maximā multitudinem finitā creabiliū a deo z ita de pluribꝰ alijs quia demōstro totam multitudinem aiarum habētiū multitudinē aiarum finitam maiorē se ꝛc. vt prius igr. ¶ Item ꝛtra seipsum facit bonas istātias quarū quasō nūꝫ soluit nec soluet licet ipe promittat soluere locis suis primo quia eque inquit probares primū in accidentaliter ordinatis contra phos. ¶ Item probares primū instans itrī secum alicuius tpis et ita q non sit infinita instātia: et tertio q non essent in continuo partes infinite. quarto q mūdꝰ nec durauit nec durabit in infinitum. Quinto quia non esset processus in infinitum in actibus reflexis quia tota multitudo actuū reflexorū quorū quilibet habet vltriorē se ꝛc. Sexto capio totaz multitudinē partiū proportionabiliū temporis vel spaciū quarū quelibet erit pertransita citra a istans quarū quelibet habz posteriorem se ī illo ordine et simile formabit argumētum. ¶ Et si hic concedat cōclusionē formabo aliud argumētum de futuris contingentibus cognitionibus angelorum quarū quelibet habz posteriorem se vbi ergo inferenda est inconueniens ¶ Dico igitur q in maiori sua quam accipit scz ī ista: tota ista multitudo habet aliquid prius si ly tota accipiatur cathe. negari potest saltem sic q nō est generaliter vera in oibus. Hec probat pꝰ q si argueret quelibet pars sortis est minor sorte igr totus sortes est minor sorte accipiendo ly totus cathego. et ī dicta propositiōe sua capit ly totus sincathe. tunc non probat intentum suum.

¶ Item ymaginemur pbice q homo fuerit generatus ab hoie et iste ab alio et sic in infinitū et equus ab equo in infinitū sicut etiam cōcedunt nōnulli doctorum catho. hoc fuisse possibile tunc demonstro totam multitudinem hoim vel equoruz quoz quilz est genera atus ab alio priori: tunc hoc posito hec est falsa tota ista multitudo genita est ab homine prioze se sumēdo ly toto sicathe. et tūc quilz homo generatus ab homine prioze sermō dico quelibet pars illius multitudinis est generata ab homine prioze se hoc enim esset falsus vt pz

demõstrando multitudinem oĩm hominuz p̃eter vltimo genitum sic etiam illa quã tu assumis in p̃obatione falsa esset scilicet ista quelibet ps illius multitudinis et tunc nõ p̃obatur intentũ sicut nec arguẽdo in casu istius argumẽti quilibet homo istius multitudinis ꝛc nõ valet igit̃ rõ gr̃a forme sed gr̃a materie scilicet de p̃imo ente bñ ten et modo p̃ius dicto secundum scotum siue ãt multa sint talia quale ẽ illud ad quod statur siue nõ pertinet ad secundum articulum. ¶Secunda ratio que tamẽ non cõuincit p̃oteruũ vel ẽ in entibus aliq̃ quod ens nobilissimũ quo vel̃ nobili⁹ vel eẽ p̃t vel non ẽ aliquod tale si sit habetur intentum quia illud supponitur eẽ deus si non vel hoc est quia super omnẽ naturam est de fct̃o alia natura nobilio⁹ et tunc simul entia sunt infinita sicut ascendẽdo quozum q̃lz est celo nobilius cui dicto nõ p̃t alius intellectus sine murmure assẽtire licet gr̃a disputandi valeat p̃eteruire vl̃ hoc est quia licet hoc sit nobilissimũ actu existens nõ tamẽ nobilissimum possibile ¶Contra hec euidẽtissima rõ quia illud nobili⁹ potentia nec a se nec ab alio p̃oduci poterit nec sine p̃oducente verẽ de non eẽ ad esse igitur tale semper fuit ideo dicit ap̃sstolus ad romanos p̃imo inuisibilia dei ꝛc. sempiterna quoq; virtus eius ẽ diuinitas ita vt fuit inexcusabili⁹. ¶Er quo idẽ patet qõ eui dens habuerit iudicium tecum vel cozus aliq̃s non eẽ p̃imũ vel nobilissimũ ens et per ꝑñs spiritus esse aliquid celo nobilius et ita q̃ deus sit ꝑñs quia dicit inuisibilia dei per ea que facta sũt cõspiciũtur. i. euidenter deducebãtur eẽ. ¶Iam distinctione scõa. questione. 2o. dicit q̃ p̃ima rõ ẽ sufficiens et ẽ quasi oĩm ꝓbozũ tamẽ quia difficile vel impossibile est p̃obare contra p̃opteruitẽtem q̃ nõ sit p̃ocessus in infinitum in cais eiusdẽ ratiõis quarũ vna p̃t eẽ sine alia sicut p̃imo phi posuerunt q̃ quẽlibet hominez p̃ecessit hoc sine p̃incipio et ẽ difficile p̃obare qñ vn⁹ homo p̃ sit p̃oduci ab alio sicut a causa totali et ideo non habeatur aliud a quo illa infinitas hominũ depẽdet difficile est p̃obare vnũ simpliciũ efficiẽs Jõ sic format argumẽtum z est bona rõ quicquid ab aliquo realiter p̃oducit̃ conseruatur ab aliquo q̃ diu manet in essentia realı igitur effectus iste q̃ ab aliquo p̃ducitur ab aliquo conseruatur de isto igitur conseruante quero aut p̃oducit̃ ab aliquo aut non si non igitur est efficiens sicut conseruans p̃imum quia omne conseruans est efficiẽs Si p̃oducitur ab alio de illo queram vt p̃ius et quia non p̃t sic ponꝰ p̃ocessꝰ in infinitum oportet stare aliquid qõ ẽ cõseruans et nullomodo cõseruatum et istud est efficiens p̃imũ. ¶Tamen contra ista p̃ot obiici quia homo generat hominez et sol et ideo p̃oteruitz alius q̃ homo genitus non indiget conserua nte sed habet p̃incipiũ intra se determinãs periodũ vite. Sed quia hec respõsio multũ depẽdet ex differẽtia cãrum esse tialiter ordinataruz ad cãs accidentalr̃ ordinatas p̃ot scõo dubitari que vel cuiusmodi cause sint in causando essentialiter ordinate et que non ¶Ad istud videtur mihi dicendum cũ scoto q̃ triplex ẽ differẽtia inter has z istas ¶Dria differẽtia ẽ q̃ icausis p se siue in essentialiter ordinatis scõa dependet a p̃ma in causando et non solum in essendo vel aliomõ q̃ si nulla talium cãrum concurrẽtiũ posset i effectum determinatũ siue alia sicut ẽ de multis aliis cais citra deum: tunc non tantũ scõa in causando depẽdet a p̃ima sed etiam p̃ima in causando hunc effectum dependet essentialiter a secũda generaliter tamen ista que ẽ p̃ioz et illi mutationi in causando non sit oĩmode dependet a posterioꝛi cã eiusõ effect⁹ sicut econtra quia scõa aliter aliquomodo depẽdet a p̃ima q̃ p̃ima a secũda vbi tamẽ vtraq; exigit aliã cõcurrere verbi gr̃a hõ generat hominẽ et sol et ideo in generando hoiem homo essentialiter dependet a sole quia sine sole homo nõ p̃t hoiem naturaliter p̃oducere. Etiã econuerso sol ab homine p̃opter eandẽ cãm tamẽ aliter ẽ in aliquo quia sine sole nõ p̃t sortes naturaliter p̃oducere hominẽ sol aũt hominẽ aliquẽ p̃oducere p̃t sine sorte et etiã cã vniuersal̃ in causando multa alterius rationis non requirit cãm inferioꝛẽ hanc vel aliam sue spẽi ꝛc. Aliqñ aũt nõ est talis mutua essentialis dependẽtia quia licet vermis non potest vermẽ generare sine sole coagẽte tamẽ sol ecõuerso p̃ot vermẽ p̃oducere sine verme coagẽte ideo ad p̃oducẽõ vermẽ non oportet dependere solem a verme essẽtialiter in causando sicut ecõuerso ¶Ex hac differentia patet absolute et secundum veritatem fidei q̃ nullus effectus saltem absolute ab aliqua causa creata dependet essentialiter in causari vel conseruari licet ab illa secunõ cursum nature causet vel conseruetur nec requirit per se et essentialit a causis a quibus creatis conseruari vel causari ¶Itẽ oĩs causa scõa non solum in essendo sed etiam in causando essentialiter dependet a deo ꝛ ẽconuerso a nullo Sic igitur patz quomodo alique cause sint essentialiter ordinate. Sed cause accidentaliter ordinate ad productionẽ alicuꝰ effectus sunt ille quarũ neutra requirit aliam secũ concausare naturaliter nec dependet ab alia in causando talem effectum talis speciei. ¶Contra dicta arguit scotꝰ ꝓbando q̃ in nullo casu eq̃ essẽtialiter dependet causa p̃ioz a posterioꝛe sicut econuerso quia oĩm alio circũscripto hoc solo ꝓpositoꝰ q̃ effectus non sit p̃ducibilis a causa inferioꝛe nisi concurrat superioꝛ et econuerso adhuc esse potest essentialis ordo posterioꝛis ad p̃ioꝛẽ qualis non econuerso Verbi gratia stante isto q̃ sortes non p̃ot p̃oducere talem effectum sine sole concurrẽte z ecõuerso adhuc sol p̃t tales multos effectus p̃oducere sine sorte et ideo licet sortes in causãdo talem effectum dependeat a sole essẽtialiter non tamen econuerso eo q̃ particularis cã non p̃ot p̃oducere talem effectum vel sibi simlem sine ista causa vniuersali vniuersalis aũt p̃t illum effectũ vel similẽ sine ista causa particulari. Respondeo negando vniuersaliter illud quod assumitur in p̃obatione quia sicut intellectus q̃ est causa vniuersalioꝛ z illuminioꝛ respectu talis intellectionis puta albedinis: quã albedo p̃t talem causare sine hac albedine, ita hec albedo sine hoc intellectu: et ita fere est in oĩbus nec illis est soli de sole obstat q̃ ita p̃ot homo nũc defacto ex natura sua hominẽ p̃oducere cum alio sole si esset sicut sol cũ alio homine. Aliꝰ enim sol secũdũ veritatem non ẽ impossibilis ergo non est impossibile quin iste homo possit p̃oducere hoiem cũ alio sole igitur non verus est q̃ p̃ot quia nõ p̃t incipere posse vel saltẽ non p̃ot incipere posse nisi

incipiendo esse. ¶Iam obiicit contra scotũ sic obiectum z intellect⁹ respectu intellectiõis sũt due partiales cause quarũ neutra depẽdet ab alia in causando sed vtraq; agit virtute ꝓpria tunc q̃o an iste cause sint essentialit ordinate aut accidẽtalit si p̃imum habeẽ ꝓpositum sc̃z q̃ non semꝑ i essẽtialiter ordinatis scõa dependet a p̃ima i causando si scõm igit̃ ꝓt vna agere sine alia quod p̃z falsuz ¶Respondeẽ q̃ vnaz cãm agere in virtute alteri⁹ vel ab alia dependere in causãdo p̃t dupliciter i telligi. Primo sic q̃ vna earũ dependeat ab alia in habẽdo illam partialem virtutẽ qua partialr̃ potest agere in suo ordine z sic obiectũ non depẽdet ab intellectu i causando ẽtellectionẽ nec ecõuerso sed vtrũq; agit virtute ꝓpria. Secundo sic q̃ vna earum sine concursu alteri⁹ nõ sufficiat ad p̃ducendũ talem effectũ, sed indigeat alia secum actiue cõp̃incipiante z hoc cõcedit de obiecto et intellectu q̃ vtrũq; vt sic depẽdeat ab alio z vtrũ q; agat virtute alteri⁹ z ita in causãdo itellectionem essentialiter ordinãtur. Secunda differentia est q̃ in per se z essentialit ordinatis ẽ causalitas alteri⁹ et alterius rõnis hec sumitur ex p̃ima q̃ nulla causa essentialiter depẽdet in causando nisi causa alteri⁹ rõnis q̃z in causatiõe alicui⁹ effect⁹ in specie aliqua sufficeret vnꝰ vni⁹ rõnis. ¶Tertia differentia q̃ oĩs cause essentialiter ordinate necessario requirunt ad causandũ alioqui aliqua per se cãlitas deesset effectui in accidentaliter ordinatis nõ requirit simultas eozum in causando. ¶Contra sol z mus sunt cause essentialiter ordinate z tamen sol sine mure potest ꝓducere mure igitur. ¶Item quilibet effect⁹ p̃t a deo produci nullo alio coagẽte igit̃. ¶Ad p̃imũ bene ꝓbat q̃ non essentialis ordo solis ad murem q̃ sit ecõuerso. ¶Ad secundũ dico q̃ ly necessario intelligi debet de necessitate naturali cui⁹ oppositũ q̃ nullam cãm naturalẽ vel citra deũ fieri p̃t. ¶Tertium dubium quõ cause p se differũt a causis essẽtialiter ordinatis. ¶Itẽ que sit differẽtia iter causas p se z causas p accidẽs. Respondet scotꝰ z bene quo ad p̃imũ q̃ p̃ima cõparatio ẽ cãrum duarum inter se in causando eundẽ effectũ. Sed scõa est cõparatio vni⁹ cause ad vnũ effectum. Quo ad scõm dicit q̃ illa ẽ per se causa alicui⁹ effect⁹ q̃ secundũ naturã ꝓpriã z nõ solum secundũ aliqd sibi accidens q̃ non sic causat p naturam ꝓpriam sz p accidens sibi. verbi gr̃a subiectũ ẽ causa p se sue ꝓprie passionis sibi naturaliter cõuenientis et inhereẽtis sicut ignis respectu caloris sui z de hoc etiam ponit ille doctoꝛ exempla phi z phozum. 5. metha. vt album per se disgregat z edificatoꝛ per se edificat, que itelligẽde sunt i sensu cõpositiõis tamen accipiẽdo albũ p aggregato ex subiecto z albedine hec esset vera i sensu diuiso albũ p se disgregat, quia p aliqõ q̃ ẽ pars sui sc̃z p albedinem disgregat. Et sic ꝓportionabiliter dicendum esset de similibus. Sed in modo loquẽdi vsitato sumũtur talia concreta p subiectis quibus insunt forme huiusmodi: z ideo iste in sensu diuiso album p accidens disgregat: edificatoꝛ per accidens edificat ita sunt vere sicut ista policletus per accidẽs edificat et huiusmodi quia per primas non plus denotatur nisi q̃ suppositum illud, p quo supponit subiectum vtriusq; non per naturam suam intrinsecam sed per accidens aliqõ sibi inherens edificat vel disgregat z hoc est verum. ¶Ex istis dictis sequit̃ q̃ iste in sensu diuiso creatoꝛ p̃z se esse de⁹ homo q̃ se spirat spũm sanctum eque vere sunt sicut iste deus per se est deus verbum per se spirat. s. s. ¶Secundus articulus est mꝰrere de dei essentiali vnitate z hoc p̃imo dico q̃ tm̃ esse vnum deum indubitanter verum est cum sit articul⁹ fidei. Sz tamen restant dubia. Primum vtrũ sit euidenter probabile q̃ similiter incausabile sit tantũ vnicũ numero videl̃ q̃ non ymo magis eius oppositum q̃ quicquid si eẽt: esset similiter necesse esse: hoc est similiter necesse eẽ: sed aliquid aliud similiter incausabile ab isto si eẽt: esset similiter necesse eẽ igit̃ aliquid aliud similiter incausabile est necesse esse igitur duo sunt simpliciter necesse eẽ. Igitur maioꝛ probatur q̃ ex opposito p̃dicati insequit̃ oppositum subiecti: quia si non est similiter necesse esse tũc nec si esset: eẽt similit̃ necesse esse sed tãtum possibile esse. ¶Contra. 12. metha. entia nolunt male disponi sed pluralitas p̃incipum non ẽ bona igit̃ vnus princeps. Primo dico vt in p̃ioꝛi articulo q̃ p̃sua deri p̃t quo p̃dicta efficaci⁹ q̃ eius opposita licet contra p̃eteruientẽ non p̃ test sufficiẽter demonstrari. ¶Ad hoc pono rõnem que est scoti i virtute si essent duo dij siue duo simpliciter incãbilis aut distinguerent specie aut solum numero: si specie nõ est verisimile quin vnus esset p̃fectioꝛ alio z ita ille imperfectioꝛ non esset deus: non potest dici q̃ solum numero quia taliuz individuozum solo numero distinctozum non potest dari certus numerus vltra q̃ non possint plura eiusdem specie: q̃ de facto sint et per cõsequẽs possent esse plures dij: q̃ de facto sint cum non sint infinitiz et ex hoc sequeretur q̃ de facto essent plures dij q̃ sunt: quia nec potest esse deus vel similiter incausabile quin sit de facto quia si non est et posset esse et non a se igitur ab alio igitur non esset similiter p̃imum incausabile cuius oppositus supponitur. ¶Ad p̃imum argumentuz huius dubij dico q̃ non potest ꝓbari oppositum nec p̃ oppositum demonstrare euidentius cum propositus et maioꝛ ypothetica falsa est. ¶Ad probationem dico q̃ talis consequentia ex opposito non valet. Nam oppositum consequentis stat cum antecedẽte. ¶Ad argumentum in partem oppositam concedo q̃ sit bona congruentia philosofica maxime ponendo tantum vnum vniuersum dependentiuz et deum agere vniuersaliter naturaliter tamen ꝓbabiliter diceretur q̃ vnus effectus esset ꝓducibilis ab vno per se sine alio et econuerso et cum hoc aliquis effectus per se ꝓducibilis ab vno esset per se et equaliter producibilis ab alio nec tunc entia male disponerentur quia tunc vnus multitudinis ordinate dependẽtiũ esset tantũ vnus princeps et alterius alter multitudo autez dependentium vel ꝓducibilium ab vtroq; simul nõ male disponeretur ymo optime per duos quia repugnaret illi multitudini esse nisi haberet p̃incipes duos.

¶Secundum dubium ista vnitas numeralis p̃imi ꝓbari possit per hoc q̃ eiusdem effectus non potest esse plures cause totales z videtur q̃ sic q̃ si essent duo p̃ima effectiua neutrum dependeret ab alio in causando effectuz maiozem vt patet ex

differentia secunda causarū essentialiter ordinatarū ab essentialiter ordinatis posita ī pcedenti articulo tū q; simplicit̄ primū efficiēs nullius alterī virtute ejus effectiuū alioquin depēderet esse effectiuum vtraq; esset cā totalis ipsi⁹. Sed hoc ē impossibile q; tunc posset aliqd esse cā totalis prima alicuius effect⁹ a quo illud nō depēderet essentialiter q; a nullo depēdet aliud essentialiter quo nō existente nō minus esset sed si habet duas causas totales puta .a. z .b. in eodē ordine vtraq; earū nō existente nihil min⁹ esset effect⁹. c. ab altera earū: q; non existēte .a. vel minus esset ipsū .c. ab ipso .b. z non existente .b. nihil min⁹ esset .c. ab .a. igit̄. ¶ Tertio idē arguit̄ de causis finalib⁹ q; nullū finitū ordiatur essentialiter ad aliud sicut ad finē quo nō existēte vel min⁹ esset sufficit finitū z tñ ita esset si respectu eiusdē finiti essēt duo primi fines. ¶ Sed ptra hoc arguit̄ p oKam q; p ipsū cā totalis ē qua posita omni alio amoto ponit̄ effect⁹ sed sic pōt respectu eiusdē effect⁹ se habere duo ignes vel duo soles q; vtroq; esset ad cui⁹ positionē ponerē effectus oī alio circūscripto igit̄ minor videt patere quia accipiam⁹ stuppam mīmā naturalē p se exuflibilē summe disposītā ad cōbustionem z ponatur inter duos ignes simul approximatos equalit̄ tūc ab vtroq; eor incēderet reliquo circūscripto vel faciat de⁹ de sua potētia absoluta duos ignes ad equatos ī eodē loco z pūciatur stuppa ī igne ab vtroq; flatim incenderet etiam reliquo amoto igit̄ ¶ Itē de causa finali p; per idē q; illud est cā finalis totalis quo posito poneretur effectus: oī alio circūscripto ex descriptiōe cause totalis licet hoc contingit frequenter vt patet ad experientiā. Ad illud dico q; ex vtraq; parte est difficultas bona tñ mihi videtur q; per euidētiam rationis naturalis nō pōt ostēdi vnitas numeralis primi per hāc viā q; iste ḍ ponet plura talia z vtrūq; esset effectiuum primū q; a nullo esset effectum nec effectibile nec ab aliquo sue spēi depēderet in agēdo. Juxta scām differentiam cārum essentialiter ordinatarū ꝛc. talis imprimis q̄ret ab opponēte quid intelligeret p causā effectiuā totalē vel finalem ¶ Si dicas quod oēm illā qua posita et circūscripta qua cunq; alia primus ordinis seu prim⁹ spēi ponerē seu poni posset sufficit talis effect⁹ q; addo propter cām liberā. ¶ Respōdetur q; null⁹ idē effect⁹ numero ē effectibilis a quolibet p se sufficienter agentiū eiusdē speciei nec priorīs nec secūdarior planum ē q; contra sic respondētem deficeret euidentia pbandi per hanc ppositionē q; eius dem effectus numero non possūt esse plures causse effectiue totales. Jsta respōsio cōsequenter diceret q; qualitercūq; posset vnus aliqd producere z alter posset simile pducere z equale ſz non idē numero. ¶ Contra tunc esset non vtroq; ops. Jdeo enim deus z omps quia potest producere quodlibet producibile. ¶ Respōdet talis cōsequenter q; sic sumēdo omnipotentiam. omnipotētia dicit̄ tñ credita est q; absq; fide diceret q; qualitercūq; posset vn⁹ z alter non tñ idem. ¶ Itē pōt dicere q; idē effectus numero est sufficienē cābilis a quolibet agentiū eiusdē spēi sine altero maxime a quolibz priorū sine altero qō non ē incōueniens eiusdē effect⁹ numero esse plures causas totales primas et etiā nō primas totales sicut expositū est: et sicut modo de facto vn⁹ effectus absolut⁹ essentialiter similiter z absolute dependet a quacūq; causa realiter z totalit̄ ab eo dicta ptermq; a causa simpliciter. Preterea nō obstāte q; de facto causetur p ducatur z conseruetur a causa creata pduci z conseruari a prima ita ꝓfiter dicerent q; null⁹ effect⁹ essentialiter dependet ab ista prima vel ab illa prima q; licet sufficienter posset poni a qualibet illarum diuisim q; causā nullam illarū requirit similiter z absoluta necessitate ad hoc vt ponat ideo similiter a nullo essentialiter dependet: licet essē talit̄ dependeat ab illa specie ad hoc vt teneꝫ verbi gratia. calor eiusdē speciei potest pduci ab igne z etiā a sole z si idē indistinctū ab vtroq; posset pduci illud ad hoc q; naturalit̄ pducatur recrit solem vel ignē sub disiunctione a neutro tamē determinate essentialit̄ dependet. Vocando tamē essentialē dependētiaz ad illud sine quo de facto non fieret z a quo fieret alio circūscripto. Dicendum ēm q; ab illo essentialiter dependet a quo pducitur de facto nec etiā conseruaret de facto nisi ab eo fieret licet ab alio fieri posset et conseruari ꝛc. sic conformiter diceret in ppōsito. Diceres si ponit duo prima eo ipo ponit oppositum ī adiecto quia q; per suphabundantiam dicit̄ vnī soli cōuenit. Dicendum q; tunc iste suplatiuus primū expone ret negatiue z nō affirmatiue. Tertio posset qs vocare dependētiam essentialē dependētiam alicuius ab alio a quo de facto capit cē vel conseruat non obstante q; ab alio caperet esse si illud de esset. Verbi gra deus posset ordinare q; si talis cā fuerit pōs tali materie in .a. instanti q; ipa coopetabitur tali cause ad pductionē. b. effectus z deficiente tali causa ipse p se ipsum solū pduceret. b. quo posito si ista causa creata sit pōs tali materie in .a. istāti effect⁹. b. effectiue erit a tali causa creata z si non adesset nichilominꝰ. b. pduceret z in isto casu deus esset causa totalis illius effect⁹. quia ab ipso de facto ponit effect⁹ z equaliter poneretur omni alio circūscripto in ratione efficiēter z tamē ita absurdum videt q; respectu eiusdē effectus sint due cause effectiue vna totalis z alia partialis sicut q; due totales. Sic ergo per omia esset dicendum tenēdo cū scoto q; idē effectus numero posset pduci a diuersis causis creatis a qualibet istarū sine alia vt patet de diuersis pribus respectu eiusdē filij in q̄stiōe illa an si adā nō peccasset tātūmodo illi ḍ saluabunt fuissent nati z .i. 4. in materia. De respōsiōe videt sibi rōnabile q; de eadē materia nūero a diuersis agētib⁹ nūero produceret idē effect⁹ nūero z hoc etiā pbari pōt posito casu de duob⁹ ignib⁹ vel trib⁹ existētib⁹ adequate in eodē situ ꝛc. vt prius pargumentū okā. Nullum igit̄ incōueniēs ē ponere q; idē effect⁹ simul pducit a plurib⁹ causis totalib⁹. Diceres a nullo depēdet aliud essentialiter quo nō existēte vl̄ min⁹ esset. Sz si effect⁹ hz plures causas totales ī eodē ordine si aliqua earū abesset vl̄ min⁹ eēt igit̄ a nulla earū depēdet essentialit̄ z ita ī ppōsito nisi des vnicū primū. ¶ Respōderet pterius q; maior est ꝟa loquēdo de essētiali dependētia prio mō dicta sz nō scdo mō vl̄ tertio mō q; si tz sed pria rīsiōe sz q; diuersitas agētis scōm nūerū in naturalib⁹ arguit sufficiēter diuersitatē numeralē effectus q; ego veri⁹ reputo tunc considerēt q; quilibet effectus essentialiter dependet a primo, suo etiam sumendo dependentiam essentialē primo mō quia

nullus posset sine hoc produci nisi ab isto aliquo producit̄ z q; nō prod pduci idē effect⁹ ab altero primo sed sibi similis z equalis sicut forte diceret de oibus causis naturalibus q; idē effect⁹ numero qui pducit ab isto q; se non pōt produci ab aliquo effectiuo eiusdē speciei sz similis z equalis vel si concederetur q; idem effect⁹ numero pduci posset simul ab vtroq; z etiam separatim ab vno per se si aliud nō esset z econuerso qō credo eē verū non tñ sequit̄ q; ambo essent cause totales vocando causam totalē illam a qua pducit effectus ꝛa nullo alio: sumendo aūt causā totalē sicut pri⁹ nō est inconueniens duas esse causas totales respectu eiusdem effect⁹. ¶ Sed contra arguit̄ tūc multitudo dependētium eque primo z equalit̄ depēderet ab vno istoꝝ sicut ab altero. Falsitas patet quia aut ambo concurrerēt respectu eorūdē effectuuꝫ vt cause ptiales mutuo se exigentes respectu eor z tunc neutrū eorum esset primū q; vtrūq; a reliq; dependeret ī causādo aut vtrūq; esset causa totalis sic q; posset cāre illa altero circūscripto z hoc est falsuꝫ q; cōtradictio est q; aliqs effect⁹ essēt̄ialiter dependeat ab a z q; tñ posset causari circumscripto a q; illud quo circumscripto pōt causari a non est ei⁹ causa essentialis z per ꝟ̄s nec totalis. ¶ Respondet si quis non velit dare q; idē effectus numero ē naturalit̄ cābilis a diuersis agentibus numero et eiusdem speciei neganda est ꝟ̄a prima q; equalis pfectio nō arguit plus nisi q; possit inequales effect⁹ non tamē in eodē isto tñ dato cuꝫ probas falsitatē ꝟ̄ntis dico primo q; cōcurrunt vt cause partiales sicut deus mō cuꝫ musca cōcurrit sicut cā partialis respectu eiusdem effect⁹ nec sequit̄ q; vnum depēderet ab alio in causando sicut nec de⁹ nunc; musca quia sine tali cōprincipio pōt in eundē effectū vel in similem illo nō dato etiam pcedēdo q; ambo sint cā totalis vni⁹ effect⁹ sicut i argumēto accipit̄ causa totalis p causa q̄ potest causare altera circūscripta z vltra dico q; a nullo primorum determinate depēderet effectus essentialiter primo mō superi⁹ exposito sumēdo dependentiā essentialē sicut etiā tu accipis hic z causa hui⁹ ibi tacta ē quilibet enī talis effectus requirit aliud primorū hoc vel illud sed nec hoc determinate nec illō. ¶ Diceres si essent duo primi vter q; argueret aliuꝫ nullipotentē sicut arguit Hugo de sancto victore q; vnus posset nolle esse idem q; alius velle. Respondetur negando ꝟ̄am q; ita essent caritatum q; neuter posset alteri diffornitē vel le. ¶ Secundum dubium pōt esse an idē effect⁹ numero qui de facto sufficienē producitur seu pduci posset de hac materia ab vno actiuo naturali posset naturaliter pduci ab alio actiuo eiusdem spēi Similiter mihi vī dicēdū q; nō ꝓpter hāc rōnem quia qua rōne hoc posset fieri per agētia naturalia vni⁹ speciei eadē rōne z alteri⁹ q; nō pl⁹ repugnat agēti vni⁹ spēi q; precise suppleat vicē agētis sibi similis in specie q; cuicūq; agenti naturali cuiuscūq; alteri⁹ spēi respectu sibi simulis. Falsitas patet q; visionē sensitiuā vel intellectiuā eandē nūero quā causat respectu sui hoc visibile vel hoc intelligibile nullū aliud visibile eiusdē spēi posset pducere q; nullū aliud visibile natus esset sufficienter hoc circūscripto pducere visionē prio prīā illi⁹: tū q; tūc nō esset ꝓpria hui⁹ vl̄ nulla haberī visio ꝓpria cābilis q; naturā vel ꝓpositū tū quia actiuū naturale agit scōm vltimum potētie sue: z ideo si hec albedo sufficeret cāre visionē ꝓpriam alterius albedinis z non plus vni⁹ alteri⁹ a se q; cuiuslibet infinitarū ergo cuꝫ non sit maior ratio q; causet vnī q; alterius visionē vel causabit ꝓpriam cuiuslibet vel nulli⁹ z nō cuiuslibet alterius igit̄ tñ ꝓpriam sui ipsi⁹ z sicut nō pōt cāre visionē ꝓpriā alteri⁹ ita nec albedo alia; visionē istius ꝓterea ois cognitio ē signū naturale illi⁹ q; p se significat tali potētie quā informat. ꝓterea aliter eadē cognitio posset esse nō tot quin pluriū dicta cognitio. ¶ Itē nec in mūdo esset cognoscibile cognitione sibi ꝓpria. ¶ Correlariū q; hec albedo sine posset cāre infinitas visiones sui sine tñ vnicā semp in eadē posita nunq; tñ poterit causare nec in eadē posita nec in alia aliā de; oib⁹ visionib⁹ infinitis cābilibus in eadē potētia vel aliā ꝓpriā respectu cuiuscq; albedinis z tamē cuꝫ hoc stat verum esse q; oēs visiones ꝓprie quarum cunq; albedinū cābiles sufficiēter ab illis albedinib⁹ et potentiis visuis eiusdē spēi specialissime sunt eiusdē ratiōis quia oēs cause concurrentes ad causandū respectu vnius sunt eiusdem spēi cū causis concurrētibus alterius. Et licet tam apparenter nō posset argui secundū hāc viam de diuersis signibus ex ꝓpriis conditionib⁹ actuū vel obiectorum tñ oē argumētū qō fieret ad pbandū oppositū de ignib⁹ eque pbaret oppositum de obiectis z visionib⁹ et ita naturalis vel necessaria cālitas ē ex vna parte sicut ex alia. ¶ Et si arguatur cōtra hoc scōm motiuū sco. de filijs z pribus quia dato q; adam nō peccasset idē pcise fuissent scōm factos saluati tunc z nunc igr̄ cum multi nunc saluandi humanarunt pres dānatos defacto quoꝝ nullus tunc fuisset in rerū natura secūdū hoc igitur habuissent patres alios. ¶ Dicendū q; dictuꝫ sanctorū intelligendū ē de ydemptitate tūc z nūc aiarū z non corporū. Ex hoc pōt solui quartū dubiū scz quomō pōt vitari quin eiusdē effect⁹ numero sint plures causse totales scz sic exponendo q; q; libet earū alia circūscripta vel aliis adhuc p ducerētur q; diceretur q; idē effect⁹ numero non esset pducibilis a diuersis causis ꝛc. vt predictū. Unde dico q; ponēdo stuppā inē duos ignes equales vn⁹ ageret vnā medietatē z alius aliā. Diceres ponēdo cōtinuū cōpositum ex indiuisibilibus statur ad partē mīmam de qua rīsio non habet locū. ¶ Respondet licet suppositū sit impossibile adhuc posset dici q; primus ignis mīmi secūdū extensionē vn⁹ grad⁹ pfectiōis intēsiue cātur ab vno igne z alius ab alio. ¶ Sed dices ista opinio sicut ponit mīmū scōm intēsionē. Et tūc stat argumētum rīsio eadē ē ad illud argumētuz sicut ad argumentū pri⁹ factū de duob⁹ vel de plurib⁹ ignibus positis in eodē situ adequato equaliter applicat vni stuppe vel materie mīme z licet eundi pōt ponēdo latitudinē graduū ī forma ignis sicut ponit cōmētator q; forme elemētoꝝ sūt itēsibiles z remissibiles q; tūc diceret q; vn⁹ grad⁹ esset ab vno z ali⁹ abalio sed econuerso nō cōcedo q; forma substantialis suscipiat magis z min⁹ i⁹ vel oportebit dicē q; ista materia mīma recipet formā ab vno nō ab alio q; nō videt rōnabile p casū positū vl̄ q; vter q; cābit vel neut vel q; ista materia simul reciperet duas formas eiusdē spēi nō facientes vnā q; licet nō sit apud me verū citi⁹ tñ hoc ponerē q; di-

cerem q̄ iste effectus secundū numerum qui sufficienter producitur ab vno istorum posset produci naturaliter ab altero quia hoc scio esse verum in simili(a anima enim separata simul posset ꝓduci duobus intellectionibus ꝓpꝛijs duorum angelorum vel oportebit tertio dicere q̄ materia non reciperet aliquid sed manebit i medio mille ignium qui non poterūt cōburere ymā stuppaz qō tñ videt absurdū vel oportebit dicere q̄ ambo simul ꝓducunt eundē ignem numero qō concederem supposita indiuisibilitate forme causalis intensiue. Dices ꝓius oppositum dixisti. ¶Respondeo hoc negando ſz dixi q̄ iste effectus secundū numerū q̄ potest sufficienter ꝓduci ab vno non pōt ꝓduci ab alio eiusdem speciei: nunc addo q̄ nec ab isto et alio simul. ¶Hec autem dico q̄ idē ignis potest simul produci a duob⁹ ignib⁹ sed iste secundum numerum a neutro posset naturaliter ꝓduci. Unde secundū varietatem efficientis q̄tumcūq; parum volueris in numero vel in entitate habebis semp alium z alium effectū secundū numerū. ¶Contra tunc inter individua eiusdem speciei esset ordo essentialis in causando eundem effectum cum tamē superius dixeris q̄ cause essentialiter ordinate in causando sunt alterius rationis ꝑña patet q: vtraq; taliū causarum necessario requirit alteram ad hoc q̄ producat illum effectum. ¶Item non videt si deus conseruaret radium ꝓductum ab isto sole aut vel causando solem et ponendo in eodem situ alium aliꝰ posset conseruare radiū ab alio ꝓius conseruatum sed conseruare z ꝓducere sunt idē in re quo ad positiua signatur per hec nomina igr ¶Item nō videtur quin aliud sigillus numero posset conseruare figuram aque impꝛessam ab illo si deus poneret ibi aliud et illud destrueret. ¶Ad primum negatur ꝑña ad probationem dico q̄ licet ad producendū ilium effectū altera requirat altera: tamē quelibet causa potest ꝓducere aliquē effectum alterū sue speciei sine altera illiꝰ speciei z ideo non ē ibi ordo essentialis in causando simpliciter licet posset concedi q̄ ibi esset talis ordo respectu illius effectus dari eo q̄ ille simul a duob⁹ mutuo essentialiter dependet. ¶Ad secundū dico q̄ secundus sol nō potest conseruare radiū ab isto sole causatū. ¶Ad tertiuz non pono q̄ figura sit res distincta z si poneret hoc idē dicerem. ¶Quintuz dubium an possint esse plures cause finales totales respectu eiusdem effectus. Et arguit potest q̄ non per argumentuz scotiq; supra ponitur arguendo ad primam partē secunde dubitationis secundi articuli. ¶In contrarium pōt arguiper argumentum ibidem positum. Hic respondeo primo q̄ quilibet experitur q̄ sepe appetit idem propꝰ diuersos fines sic q̄ vno illoꝝ quouis finiū non cogitato nec concepto ꝓ reliquo faceret et optaret illud idem verbi gratia. Soleo intrare villā tam vt interdum disputationi q̄ vt loquar scriptori ꝛc. Et tamen distinctius videatur quid dicendum sit ꝑdo ad argumēta sco. zo kā per que arguit pro z contra in hoc dubio et in dubio scō de causis finalibus multis respectu eiusdem. ¶Ad argumētum scoti pōt proportionabiliter respondere sicut responsum est de effectiuis totalibus. ¶Ad argumentū okā dico q̄ ab agente propter finem vel fines duos nullꝰ ꝓducit effectꝰ primo z imediate q̄ habeat vtrūq; ꝓ causa finali totali creata etiam nec vnomō ꝓpositio necalio sumēdo causā totalem. Et ratio patet ex iā dictis q: aliquid causare q̄ modū finis est ab agente creato intēdēte finē illū vel illos amari amore tali quo posito sequitur imperiū executionis illiꝰ q̄ a tali agēte causatur ꝓpter talē finē z illud imperiū habet ꝓ efficacitate volūtatē simul cū amore vno vel duob⁹ duorum simū. Igit̄ p̄dicta aliud imperiū i specie vt in genere causabitur vna cū amore duoꝝ simū q̄ si causaret a voluntate z amore tantū vniꝰ illoz simū. Et si imperium est aliud numero ꝓius effectus imperū erit alius numero z sic deinceps dixi autem notanter de effectu immediate ꝓducto ab agente intēdēte finē tū ꝓpter motū localē qui secūdū alios z scām ☞itatē nō ē effectꝰ q̄ se loquendo q: mouere localiter est scām eos nō efficere aliquid nec ē aliq̄d effici sed ē aliq̄d trāsferri de situ in situm z non ē negādū q̄n ꝓpter amorē diuersorum ab eodem motiuo aliq̄d idē numero trāsferri posset ab eodē situ numero ad aliū numero eūdē situm sicut ꝓpter amorē vniꝰ illoz tamē fieri posset tum ꝓpter effectū ꝓducibilē ab alio actuo q̄ ab illo qui intendēt eundē vel plures fines mediate tū motu locali ꝓuemente mediāte amore finis vel finū. Verbi gratia. si quis ꝓpter amorem duoꝝ faceret ignem z apponeret eadē ligna ad cōburendum que ipe apponeret sicut bene cogitaret de vno quoꝝ illoꝝ q̄ se igni appositis lignis eundē ignem numero cāret siue iste applicāret actiua huiusmodi passiuis ꝓpter amorez vnius siue ꝓpter amorē multoꝝ. ¶Sextum dubium est contra vnū priꝰ dictū. dictū ē enī q̄ iste effectꝰ q̄ de facto cātur ab vna causa effectiua nō pōt causari sine illa z si ꝓducitur a duab⁹ repugnat sibi naturaliter ꝓduci nisi a duabus. ¶Cōtra si alicui individuo repugnat naturaliter ꝓduci nisi a duobus igit̄ cuilibet individuo eiusdē spēi repugnat ꝓduci nisi a duob⁹ sic em̄ z tu ex alia pte arguis q̄ qua rone repugnet vni actui naturali naturaliꝰ ꝓducere aliq̄d idiuiduū q̄ posset ab altero ꝓduci p se eadē rone z cuilibz z si sic illō idiuiduū pōt ꝓduci a duob⁹ igit̄ qōlibz idiuiduū eiusdē spēiecūle isti saltē poterit ꝓduci a duob⁹ naturaliꝰ ¶Huiꝰ oppositū dicis suppositio q̄ aliq̄d naturaliꝰ ꝓducibile sit idiuisibile i essentia sua seu entitate tā itēsiue q̄ extēsiue. ¶Respōdeꝝ q̄ nō ē simile q: ego arguo ab vna cā ad aliā causaz tu ab vno effectu ad aliū effectū ego de ꝓducere z tu de ꝓduci/ z rō dissimilitudis ē: q: cā respectu huiꝰ effectus scām numerū ideterminatioz ē q̄ econuerso eo q̄ cā pōz ē effectu idē ei agēs qō ꝓducit hūc effectū de hac materia vel de alia materia nūero vtroq; mō scām me. Sz iste effectꝰ ꝓductꝰ de hac materia ab alio agēte nec etiā ab isto z sic ꝺz oēs ydēptificatos effectꝰ scām nūerū requirit eādē materiā sm nūerū z nō ecōuerso. Ita dico ego de cā effectiua. ¶Ad pmū principale pz ex pio articulo i solutiōe pmi dubij. ¶Ad scām negaf ꝑña q: i pma ꝓpositione p̄dicatū sumit essētialr z i minoze xo cū oz z iste deꝰ demōstrato pfe ꝛc. notaf q̄ vel psona pris non est deꝰ vel nō sit filiꝰ z hec disiūctiua xa ē z i pclusiōe aūt cū iferf igr pr ē aliꝰ deꝰ a filio ex vsu fidei otra hereticos notaf eē aliꝰ a filio sm deitatē ita q̄ ly deꝰ i p̄dicato stet essētialr z nō pcise psonalr ideo nō valet discursꝰ. ¶Per idem pz ad tertium ꝓbaret enim vnum veruz si in ista tres persone

sunt tres dꝫ predicatum in vsu eccleſie tenet precise personaliter vt esset sensus: tres psone sunt tria suppositа quoꝝ quodlibet ē deus vel habet deitatem sicut ē in exemplis sed ettā non permittit q̄ sic vtamur ne per hoc heretici deciperent simplices et ne scandalizant infideles. ¶Ad quartum videt posse responderi negando maiorē z argumētum anselmi valet in numero singulari z nō in plurali quia alius ē modus significādi in singulari alius in plurali. ¶Itē pōt concedi maioz q: demonstrato deo z quacūq; alia re hec est vera. Ista sūt quibus maioza cogitari non possunt q: si darent alia maioza cogitabilia vnuz illoꝝ esset maius vno ꝓius demonstrato et reliquū reliquo z aggregatum aggregato q̄ non est verum cum deꝰ solus sit quo maius cogitari non potest. Et tunc neganda esset minoꝛ scilicet q̄ talia sūt dꝫ ſz sufficit q̄ vnuz illoꝝ sit deus z q̄ vnū illoꝝ sit infinituz. Aliter enim dicit q̄ argumētū anselmi tenet gratia materie sed non valet gra forme quia tunc eque ꝑaret esse in entibus albedinē q̄ maioz cogitari nō posset. Secūdo principaliter restaret querere de trinitate sed illa differtur vsq; ad distinctionē. 33.

Anselmus

Augustinꝰ

¶Circa distictionez tertiā. Quero vtrum mēs humana sit ymago trinitatis increate sicut in rebus aliꝰ factis ꝓpter hominē z vestigium eiusdem trinitatis. Videt q̄ nō quia secundū augustinum sermone cōi de vno martyre si homo seruasset in se bonū qō in primo creauit deꝰ. i. ymaginē suam semper laudaret deū non solū lingua sed z vita igit̄ ex opposito nō sic laudat deum igit̄ non seruat bonū illud scz ymaginē dei z cū seruat mētem suam igitur mens humana nō est ymago dei. ¶Item quarto de trinitate capitulo septimo de paruis dicit iuxta illud ps̄. Veruntamē in ymagine pertrāsit homo qz hec ymago ita deformis et ita obscura facta est vt pene nulla sit: ipsa autē mens humana secundū suā substantiam integre manet igit̄ secundū suā substantiā nō est ymago trinitatis. ¶Item tunc mēs magis esset ymago dei q̄ homo q: propꝛ vnū quodq; tale z sic falsitas ꝓbatur q: vt dicit augu scz. q. 9. z. 78. ymago est expꝛessa similitudo deo q̄ mens eius q: est ens nobiliꝰ igit̄ magis similis deo ꝑña patet q̄ anselmō. c. 66. vbi dicit quicquid inter creata constat deo esse similius illud necesse est esse naturā ꝑstantius. Assumptū ꝓbatur q: sicut felicitas cōnumerata aliis bonis sit eligibilioz et sit maius bonum sic compositum ex mente z corpoꝛe nobilius est sola mēte. ¶Item si sic vel hoc esset ratiōe substantie ipsius mētis/ z hoc non quia illa nō repꝛesentat dictionē psonarum aut ratiōe actuū quos causat et recipit z hoc nō quia illi non sunt cōsubstātiales igit̄. Ex hoc pōt argui sic siue i anima sit realis distinctio siue non adhuc eius cognitio non est nata inducere ad cognitionem trinitatis increate sed potiꝰ abducere q: si sit ibi distinctio realis tunc sunt ibi diuerse res vel igit̄ ille sunt ptes mētis vel accidentis in ipsa z ita ista cognitio faceret estimare q̄ per se essent partes dei vel accidētia in eo z ita non essent deꝰ si non sit realis distinctio tunc faceret estimare personas non realit̄ distingui. ¶Itē specialiter q̄ mēs non sit ymago ratione suoꝝ accidentiū q: 14. de trinitate capitulo. 6. de paruis dicit augustinus q̄ ymago creatoris immortaliter infinita est anime hominis rationali seu intellectuali sed actus non immortaliter Et ibidem. 5. ca. vult q̄ ymago illa non ē attendēda in rebus trāseuntib⁹ sed actus transeunt igitur ¶Ad oppositum genesis primo faciamus hominē ad ymaginē ꝛc. z augustinꝰ sup̄ geñ. ad litterā capitulo. 23. de paruis dicit hominē esse factum ad ymaginem dei secundum mentem iuxta illud apostoli. Renouamini spiritu mentis vestre et ca. 26. concludit q̄ in mente factus ē homo ad ymaginē dei. Et idem patet per. M. libz o. 2. distinctiōe. 16. ¶Ad idem ē augustinus. 12. de trinitate capitulo 17. de paruis nulli inquit dubium est non secundū corpus nec secundum quālibet aliam partem sed scām mentem rationalem vbi potest esse agnitio dei factum hominem ad ymaginem eius qui creauit. ¶Item augustinus. 14. de trinitate capitulo. 15. de paruis ꝓius mens in seipsa consideranda ē anteq̄ sit particeps dei/ et in ea recipienda ē ymago: diximus enim causā esse amissā dei participatione abolitam atq; difformē dei tamen ymaginē permanere eo ꝺppe propꝛie est quo capax dei est etiusq; particeps esse potest. Quinto sunt ad idem multe auctoꝛitates tam quo ad ymaginē q̄ quo ad vestigium quas ponit. M. in littera presentis distinctionis et etiaz libz o. 2. d. 16. In ista questione est conclusio certa q̄ sic. ¶Sed videndum ē primo quare in creatura sit vestigium trinitatis z in homine ymago trinitatis z ratio contra dicta aliqua dubia mouebuntur. ¶Circa primum sciendū est q̄ ymago et vestigium in hoc cōueniunt q̄ vtrūq; ducit in noticiā illius cuius est ymago vel vestigium tanq̄ cātiuum noticie illius mediante noticia sua sed non deducit in primam noticiam determinatam et propꝛiam illius cuius est ymago vel vestigium quia ex alibi determinatis patet q̄ noticia incomparatiua vnius rei non ducit in primā noticiam incomplexam distinctam et propꝛiam et simplices alterius rei. ¶Sed illo modo quo vna res mediante noticia sua incomparatiua potest esse causa partialis rememoꝛationis alicuius rei habitualiter note. Ita q̄ noticia habitualis necessario cōcurrit sicut enim causa partialis. Verbi gratia. statua habitualis non ducit aliquem i noticiam herculis nisi que ꝓius cognouit herculem vel per visum vel per aliunde per studium vl̄ informationem quia tunc videns statuam sibi similem in accidentibus exteriozibus virtute visionis statue potest recoꝛdari herculis. Ita etiam ē de vestigio q̄ aliquis videns vestigium bouis recoꝛdat de boue habitualiē viso. Sed si ꝓius nunq̄ habuisset aliquā noticiā de boue/ nō plus recoꝛdaretur de boue q̄ de asino: per istum modum vnū simile ducere potest in noticiaz recoꝛdatiuam sui similis ꝓius noti. Alie etiam possunt assignari cōditiones in quibus conueniunt ymago et vestigium sed minoꝛis ponderis sunt ideo transeo. ¶Sz differunt quia de ratione vestigiū est quod causet ab illo in specie cuius est vestigium aliquomō sicut ꝑ inductiue de vestigio bouis z de vestigio cōbustionis ꝛc. Et hinc ē q̄ vestigiū dꝫ aliq̄d derelictū ex alio. Sz de rōe ymagis non ē q̄ causet ab illo cuiꝰ

est ymago sufficit enim q ymago herculis ab alio sit causata tam ab hercule. ¶ Nota tamen q pro prissime loquēdo de ymagine et de ratione ymaginis ē q ipsa sit similitudo expressa seu genita ab eo cuius ē ymago sicut dicit augustin⁹ sc3. q. 14. z exemplificat tbi vt in speculo est ymago hominis quia de illo expressa est z de parente expressa est similitudo filij vt recte dicat ymago z cum etiam proprie sumit ymago sicut prius accepi teste. M. libro. 2 distinctione. 15. c. 2. Ex hac differētia sequitur alia quod vestigiū ducere potest non tamē in noticiā incōplexam recordatiuā illius cui⁹ est habitualiter noti sed etiā in aliquas cōsecutiuas et consens⁹ aliquos sibi conformes in quorum similes nō potest sufficiēter ymago directe. verbi gra vestigium bouis nō tantū facit recordari de boue habitualiē noto sed ducit cōiter incredulitatē cō formē huic cōplexo bos hec trāsiuit. Sed ymago petri nō in hanc petrus hic trāsiuit vel huiusmodi Dubitatur in quo consistit ratio ymaginis z videtur q non in substātia aie quia ymago necessario requirit distinctionem aliquā sed in substātia aie nata est distinctio igitur. ¶ Itē q nec in substantia anime z duobus actibus eius respectu quorū habet aia secunditatem cuiusmodi sunt actus volēdi et intelligendi quia inter partes ymaginis debet esse cōsubstātialitas sed inter substātiam aie z illos actus non debet esse consubstātialitas igr ¶ Item scōm augustinū. 14. de trinitate capi. 2. de magnis ymago dei in creatura naturali ē immortalis sed isti actus sunt icorruptibiles igr. ¶ Itē scōm hoc q posset in mēte rōnali inueniri ymago respectu cuiuscq obiecti itelligibilis etiā diuisibilis cui⁹ oppositū innuit augustinus. 12. de trinitate capi. 4. In eo solo inquit q ad contēplationem partiū eternorum non modo trinitas sz etiā ymago dei in hoc autē q deriuatū determinatur est in actione temporalium etiā si trinitas posset non tamen ymago dei inueniri posset. Et. 14. de trinitate ca. 23. de paruis dicit q non propterea est trinitas mentis ymago dei q3 sui meminit mens z itelligit ac diligit se sed q3 meminere pōt z intelligere et amare eum a quo facta est eadē ratiōe i parte sensitiua esset ymago trinitatis. Nam etiā ibi substantia anime cuz obiecto principiat cognitionem sensitiuam z cum cognitione actum appetendi sensitiuum et ergo eque est originatio et ordo cōformis trinitati sicut in itellectu. ¶ Ad primum bene probat q in nobis non est similitudo ymaginis ad plenum quia secundum. M. magis est dissimilitudo. Ideo dico q nulla tria sunt in mente nostra realiter determinata inter que sit similis ratio ymaginis duorum ab vno z vnius a duob⁹ cuz substantialitate. i. essentiali idēptitate istorū trium realiter distinctorum oportet igitur q ratio ymaginis sumatur vel quo ad originem et distinctionem vel quoad substantialitatē et hoc non est inconueniens de illo in quo tamen principiative z virtualiter consistit ratio ymaginis cuiusmodi est substantia anime. ¶ Ad secundum dico q licet substantia anime z duo actus eius deficiant infra cum substantialitate tamen prima consubstantialitas exprimitur q memoriam z intelligentiam et voluntatem que sunt vna aia. ¶ Ad tertium dz q ymago trinitatis prout exprimitur in anima per memoriam et intelligentiam z voluntatem est immortalis. Secus autem est de actibus qui possūt non esse manente anima nisi per accidens intelligim⁹ aptitudinem naturalē quā anima habet respectu illorum actuum sc3 q ipse ē volitiua z itellectiua. ¶ Ad quartū bene respondet scotus q respectu dei vt obiecti habetur in mente vltima et perfectissima ratio ymaginis quia sc3 ista trina memoria intelligentia z voluntas tunc nō solū sūt expressa similitudo trinitatis increate in q tum sunt. i. tales res sic se habētes inter se. Sed vltra hoc quia omnis actus est vere similitudo z ymago expressa obiecti cui⁹ est licet equiuoca ideo quādo actus ibi sunt respectu dei vt obiecti tunc perfectius habetur ymago et conformitas ad trinitatē increatam maxime cum etiam tunc in obiecto inueniatur trinitas obiectiua correspondēs quodāmodo in mēte trinitati subiectiue q3 non contigit in alijs obiectis. Ex eadē solutione patet ad quitum q non est simile de sensitiua quia act⁹ ei⁹ non potest habere deum pro obiecto/tamen mihi videtur q in sensitiua humana que est eadem cuz intellectiua potest poni ymago trinitatis in substantia z actibus sensitiuis sic ordinatis vt supra tactum est licet imperfectior/actus enim sensitiui et appetitiui humani sunt simplices z inertē si ita bene sicut actus intellectui z voluntati. Sed sec⁹ est de bruto vbi tales actus sunt forme extense et ideo est imperfectior similitudo ad trinitatem in creatam simplicissimā. ¶ Secundū dubiū vtrū secunda pars ymaginis increate sc3 actualis intellectio signatur a prima sc3 a memoria et videt q non quia vel per memoriam intelligit nuda substantia aie z illa nō sufficit sine obiecto vel specie vel habitu ad principiandum actum q3 si sic tunc semp intelligeret sicut arguit phs. 2. de anima de sensu q semp sentiret si se solo ageret sensationes nec intelligi potest intellectus cum specie vel habitu quia actualis intellectio non distinguitur ab habitu vel specie quod probatur primo de specie quia actualis sensatio est species i sensu vt patet per philosophum et cōmentatorē secundo de anima vbi probant q actio sensibilis et sensus vt ē in actu quod exponit cōmentator actio sensibilis extra animam in mouendo sensum et actio sensus q est in sentiente scilicet qualitas qua sentiens calificatur in eadem actione hec commentator igitur similiter sic erit in itellectu. ¶ Similiter probatur de habitu quia si distingueretur tunc generaretur ex actibus et tunc intellectus habens vnum actum per illum causaret aliquem gradum habitus et iterum cum illo actu gradum intensiorem q3 prius et iterum cum intensiori actu pl⁹ de habitu causabit et sic circulariter sine fine donec intellectus habeat perfectissimum habitum quē recipere potest et actum similiter /et per consequens statim quando habetur primus actus statim causaturus ipsius habitus consequenter produceretur talis actus perfectissimus et similiter actus perfectissimus iuxta modum predictum sz consequens est falsum/igitur et illud ex quo sequitur. ¶ Respondetur q intellectio actualis distinguitur sicut proles a memoria. i. ab intellectu existente in primo actu sufficienti respectu intellectionis signende/vel per presentiam obiecti respectu primi actus naturaliter in illo causabilis respectu talis obiecti vel per speciem vel

2. dubium.

habitū posita in absentia obiecti respectu cognitionis abstractiue signende vnde de actu primo. s. i tuitiuo causādo verū ē illud aug. nono de trinitate ca. tertio. de paruis ab vtroq3 noticia signitur. i. a cognoscente videlicet et cognito de scō dt. 15. de tri. ca. 24. de paruis tamē quod scimus loquimur ex scientia tamē i memoria nascit verbū quod eiusmodi est. Item ca. 26. dicit q verbū signitur de scientia q manet in aia et ca. 36. simile ¶ Contra arguitur per eos qui tenent q actual cogitatio pōt remanēdo i mente subiectiue tam vna qualitas cessare esse intellectio Ex quo sequitur q illud idem quod est spēs vt habitus anima nō actu cogitante sit actualis cognitio cū aia ceperit cogitare igitur frustra ponerē species vel habitus distinctus a tali actuali cogitatione z p cōsequēs frustra poneretur pars realis scōe ymaginis. s. itellectio determinata a spē z habitu naturaliter sibi presuppositis in eodem. ¶ Assumptū probatur q3 aliter quando aliquis actu intelligeret haberet simul plures distinctas similitudines respectu eiusdē quod ē superfluū cōsequētia patet q3 etiam secundū augustinum vbi sequi videtur illam distinctionē actus vel habitu vt spē 29. de trinitate ca. 15. et in multis locis actualis cognitio est simillima speciei de qua signitur.

¶ Item eodem actu quo cognoscitur verbū aliqs etiam cognoscitur alia res in verbo et aliquando non illa res sed alia vel nulla alia sed hoc non detur q qualitas que est intellectio possit manere non essendo intellectio q3 qua ratione pōt manere et simul non eē intellectio alicuius cui⁹ fuit intellectio pari ratione et cuiusuis alterius probatur cū diligo vno actu omnes visiones bonas et bonos si quis eorum me ignoāte fiat mal⁹ talis actus manens cessat eē dilectio illius igit pari ratione de intellectiōe Probatur nihil diligit nisi cognitū sed cognitio a deo pōt destrui sine destructiōe qualitatis que est dilectio igitur tunc illa manebit et tamē tunc non erit dilectio pari ratione de intellectione. probatur ponatur dilectio qua sortes diligit seipsum in platone tunc plato experietur se diligere igitur tunc aliquid diligit per istam dilectionē et non idem quod prius qō probatur q2 si sortes velit se diligere angelus et hec volitio ponatur in platone per illa3 platovolet se diligere angelum igitur similiter in proposito. ¶ Confirmatur quia q intellectionē qua sor⁹ experitur se intelligere angelū si eadem ponatur in platone plato experiret se intelligere āgelū igitur et similiter per volitionem. ¶ Probat dilectio sortis et odiū platonis naturaliter se cōpati possunt in voluntate sortis igitur cū odium sortis et odius platonis sint qualitates eiusdem speciei si in aliquo subiecto pōt vna stare et alia sed in volūtate sortis cū dilectione terminata ad sortē stat odiū platonis igitur in eadem volūtate cū dilectione terminata ad sortē pōt stare odiū sortis sed nō pōt cū dilectione sortis eē odiū sortis igitur odiū sortis pōt eē i volūtate sortis. qđ ipsum nō erit odiū sortis et similiter arguatur de visione probatur visio aliqua pōt eē in visu quando ipsa non erit visio ergo ¶ Antecedens patet q2 videatur albedo pedat i aliqua idistantia tūc q̄libet pars eius que est in superficie versa ad oculum videtur tamē q2 quelibet pars talis cooperatur ad visionē et facit ad hoc q totū a remotiori videri potest q̄ videri posset residuū ista parte remota si cetera sint paria tamē q2 cōpositum ex duobus maximis nō visis albedinibus ab aliqua distantia apparet habere partem extra partem i illa distantia igitur media pars eius videtur a tali distantia et pari ratione medietas medietatis et sic sine fine et tamē aliqua parsilli⁹ albedinis ē ita parua q si esset p se cessaret videri in tali distātia sine hoc q cessaret ista qualitas eē que nūc ē eius visio igitur. ¶ Item accipiatur minimū visibile ab. a. distantia et incipiat tunc plus elongari tunc non manebit post hoc visio eius et tū ista qualitas que nunc est visio manebit q2 alias daretur vltimū rei per manentis eē. ¶ Probatur si gtes albedinis vise secūdū superficiē versam ad oculum corumpantur secundum latum donec residue cessent videri a bruto quero aut in oi instanti habet tale brutū nouā visionem et tunc essz dare vltimum rei per manentis i esse vel in oi instanti habet visionē minus extensam q̄ prius et hoc nō quia manet extensa per totū oculum vel tertio sequitur q habet visionē remissiorem q̄ ante sed talis remissio nō fit per substractionem alicuius partis gradualis quia forme illo modo non intenduntur vel remittuntur. ¶ Ideo oportet q hoc sit quia eadem qualitas manē cessat eē visio illorum quorum prius erat visio. ¶ Probatur sit albedo a visa visione. b. et post hoc instans annichila ta. a. ponitur in eodem loco albedo. c. similia conseruata priori visione. s. b. tunc quero aut per. b. videbit. c. vel non si sic igitur visio. b. que nunc nō est visio. c. erit post. a. visio. c. et per consequens eadem visione qua videtur vna pars integral albedinis videtur alia sibi simillima igitur pars integral nouiter acquisita videtur per visionē continue prius repitantem partē integralē pexitem. ¶ Si non contra. a. potest videri ab oculo meo et tuo et infinitis alijs igitur infinite visiones sūt repitatiue. a. quarū nulla pōt repitare. c. nec aliud ab. a. ¶ Falsitas probatur q3 tunc sequit q ista terminus repitatiuū. a. esset terminus cōmunis infinitis individuis alicuius speciei cōuenientis et alijs infinitis eiusdē speciei repugnans consequens est falsum quia tunc pertz via probandi aliquā vniuersalē. ¶ Item intellectus qui modo non intelligit per intellectum. a. potest intelligere per. a. igitur et similiter obiectū modo non intellectum per a poterit per ipsū intelligi loquēdo de intellectionibus z obiectis similibus consequētia patet quia noticia essētialius dependet a subiecto q̄ obiecto. assumptū pz quia intellectio sortis poni potest in platone.

¶ Item omnes conceptus numerales seu numerox sunt alterius speciei aliter gtes albedinis diuise possent causare infinitas qualitates specifice distinctas nā illis visis potest intellect⁹ formare cōceptus numerales quotquot sibi placuerit igitur isti conceptus poterūt sic intendi et remitti q erunt simillimi z per consequens qui pri⁹ representat quicq poterit repitare precise tres sicut alius representat cui sit vel fuit simillimus qđa dcdd cōuenit vni simillimo cōuenire potest reliquo aliter sequeretur incōueniens illatū prius in arg. 10. ¶ Item si oculus continue videat aliquid pri⁹ motum et post quiescens eadem visio q̄ prius re

ptauit motū reputabit quietē et nō motū. ¶ Itē quelibet pars ⁊itatiua visionis bruti est visio ⁊ceptiua et tamē aliqua pars ē ita parua ⁊ si esset per se non esse t visio perceptia licet remaneret i oculo ⁊c. ¶ Probatur si visio vel intellectus separaretur a subiectis suis nō essent cognitiones igitur ¶ Item. 7. phicoꝝ ad qualitates de ꝓpria spē nō ē motus qz sunt ad aliquid sed noticia est talis qualitas. ¶ Istis non obstantibus teneo cōtrariā cōclusionē qz vt dicit aug. 11. de trinitate ca. 22. illud quod formatur in acie cogitantis ē aliud ab eo quod i memoria reseruatur et sit ab eo sicut ꝓles a parēte. ¶ Item si qualitas que ē actualis cogitatio posset cessare eē cogitatio ꝙhorendo tamē anime sicut ꝓtus igitur pari ratione poterit iterato recipere eē actualis cogitatio et tunc intellectus nouiter intelligeret sine hoc ꝙ nouiter esset causa illi⁹ intellectionis i aliquo intellectu qz nihil nouiter ageret aut nouiter reciperet sed hoc non videtur intelligibile igitur. ¶ Ad ꝓmum in contrarium dicendū ē ꝙ cōclusio illata ē vera sepe de illis similitudinibus quarum vna est tantū habitualis repūtatio illius obiecti et alia actualis ymo de actualibus nō ē incōueniens dūmodo sint alterius rei sicut patet de intuitiua cognitione alicuius et abstractiua eiusdē vel de visione alicuius rei in verbo et eiusdem in genere ꝓprio. ¶ Ad secundum respōdi in precedentibus ꝙ hoc nōsit per eūdē actū nūero. ¶ Ad tertiū dicitur ꝙ ibi per se intelligitur bonitas moralis subiectuz autem talis bonitatis scilicet soꝝ. vel plato ⁊c. ꝓ accidens diligitur et de talibus concessi di. ꝓria ꝙ pūt nō cognosci vel nō dtligi eisdem actibus remanentibus sicut eodē actu visionis quo ꝓmo ꝙ accidens video substātiā panis in hostia cōsecrāda eādem non video hostia consecrata sic hic i ꝓposito cū indistincte diligo bonos qz tales et me ignorante desinūt aliqui subesse huic accidēti desinūt et a me diligi illo actu. ¶ Ad quartum patz ex ꝓxima di. vbi tenui ꝙ dilectio est cognitio.
¶ Ad quintum dicendum ē ꝙ i illo casu plato per illam dilectionē nō diligeret se sed soꝝ. et similiter si dilectio qua soꝝ. vult se diligere angelū ponere tur in platone plato per illam vellet soꝝ. diligere angelum et eodēmō si intellectio qua soꝝtes experitur se intelligere poneretur i platone ille iudicaret soꝝtem intelligere vel experiretur nisi experientia cōnotet sibi aliquid aliud. ¶ Ad sextum dico ꝙ nō omne quod est eiusdem spetei cuz odio platonis compatitur secū dilectionē soꝝtis quaz tamen secum compatitur odium platonis quia aliquod eiusdē speciei contrariatur illud vero nō qz ad contrarietatem actuum huiusmodi idiuidualiuz. i. dilectionū vel cognitionū requiritur ꝑdēitas numeralis obiecti vnde etiam illi iudicio q̄ iudicarē hūc hominem esse soꝝtem demonstrato soꝝte repugnaret contrarie iudiciū quo iudicarē eūdē nō esse soꝝtem et tamē secū compateretur illud iudiciū quo iudicarē istuz hominē nō esse soꝝtem demonstrando platonem vnde amoꝝ et odiuz erroꝝ et scientia nō cōtrariantur nisi sint respectu eiusdem licet sint eiusdem speciei cū quibusdā q̄ i uicem contrariantur et hoc est speciale i actibus vitalibus qui sunt ipsi motus et ordines potē tiarum erga obiecta. ꝓbatur contrarietas si esset inter illas qualitates nō cessarent esse contrarie ex hoc ꝙ cessarent referri ad ea que ꝓtus videretur posse dici vno modo aut etiam quia non sunt etusdē speciei quia ex alia et alia cā concepta hūtur alia et alia eiusdem speciei. il lud tamē argumētū et fere oia procedūt ex non cā vt cā qz difficultas est cōmunis isto nō posito et queritur eius causa quomodo euadatur. ¶ Ad septimum cū dr ꝙ visio potest eē in sensu subiectiue sine hoc ꝙ ipa sit visio nego. ¶ Ad ꝓbationē dico ꝙ quādo illa pars cessaret videri tunc etiā cessaret illa qualitas que ꝓtus fuit visio illius partis Et si aī a illi de delectatōe appetit⁹ que poterit esse ita remissa ꝙ ipsa delectatio nō percipētur nego qz nullus talis actus i sensu vel i intellectu est iperceptibil ¶ Ad octauū nō pono aliquod minimū visibile ab aliqua distantia vanda. ¶ Ad nonū teneo augmētationē et diminutionē gradualem in formis fieri per additionē et subtractionē similis in specie ¶ Ad decimū dicēdū ē ꝙ. c. albedo nō ē nata videri visione. b. qua videtur. a. et cōcludi o ad quā ducitur non est plus incōueniens q̄ ꝙ iste terminus esse naturaliter ꝑducibile de hac materia ꝓma demōstrata cōueniat infinitis indiuiduis ex ea ꝓducētibus ⁊ tamē nulli oim ex alijs materijs ꝑducibiliū nec sequitur ꝙ pertretvia inducendi vniuersalem. ¶ Sed videndū est i qualibet materia ꝙ debite fiat talis inductio ¶ Ad vndecimum benevolo ꝙ aliquid quod modo nō intelligitur ꝙ intellectionē. a. pōt eē in casu per accidens obiectū illi⁹ intellectionis nō tamē per se. ¶ Ad ꝓbationē q̄ probat ꝙ per se dico ꝙ licet essentialiꝝ dependeat intellectio a suo subiecto i essendo nō tamē i repūtando obiectū cuius est actus ipsi subiecto cui inheret sicut vitali principio hoc eī habet inseparabiliter ex natura sui et in hec ab obiecto dependet nec oportet ꝙ ab obiecto actiue sz ab illo qō actiue conseruat eaz in subiecto quod cūqz fuerit illud. ¶ Ad duodecimū dicendum ꝙ cōceptus numerales nō sunt eiusdē speciei sed sunt mere finca. sicut ois et aliquis quod patet qz confundūt terminos sequentes se et ideo vnus nūq̄ potest fieri similis alteri. ¶ Aduertendū tamē ꝙ nominaliter expressa sumūtur quasi collectiue ⁊ tunc nō cōfundūt terminū sequētē sicut necly ois qñ sumūtur collectiue. ¶ Ad. 13. dicendum ē ꝙ accidit visioni ꝙ eius obiectum per se moueat vel quiescat et per ꝓns ꝙ ipsum sit motus vel quies quāuis mediāte visione possit euidenter iudicari vel argui ꝙ res visa moueatur et ideo dicatur motus esse de numero sensibiliū ideo hic dicendū consequenter sicut supza ad tertium. ¶ Ad. 14. sicut ad probationē septimi. ¶ Ad. 15. concedendū ꝙ sicut accidit illi rei que est intellectio ꝙ ipsa sit accidens vel qualitas qz nō est accidens vel qualitas nisi quādo accidit vel qualificat ita accidit sibi ꝙ ipa sit cognitio ꝗa natura sua nata est eē intellectio nō sibi ipsi sed suo subiecto et sicut nō pt in esse illi subiectiue nisi ipsum qualificet ita nec quin sit sibi cognitio. ¶ Ad. 16. dicendum ē ꝙ alia qualitas aliqua fit vel fieri pōt scientia sine aliq̄ mutatione scientis vocando scientiā omnē noticiam verā iudicatiuam si enī stante noticia tali res aliqua aliter se haberet et si post icipiat se habere sicut supponat talis noticia tunc habetur scia sine mutatione scientis quia ab eo ꝙ res est vl nō est oko dr vera vel falsa. ¶ Similiter aliquis pōt

fieri de nouo bon⁹ sine mutatione alicuⁱ sibi additi i subiecto per nouitatē preceptiuel huiusmodi similiter de pulchritudine vel de sanitate et ita de multis qui ponūtur in ꝓxima specie qualitatiū nā aliqua fiūt pulchritudo vel sanitas ad amotionē aliozum sine additione vel substractione abilis que erūt pulchritudo et sanitas. ¶ Aliter dicunt alū ꝙ isti termini visio noticia intellectio scientia dilectio et cōsimiles nō distingūtur ex eo ꝙ aliquis de facto actuetur per tales actus vel habituetur formaliter denoiatiue per habitus sed distinguntur aptitudie naturali actuādi vel habituandi aliquem vel aliquos et sic si intellectio vl visio soꝝtis poneretur in lapide adhuc esset intellectio vel visio licet actu nullus per eam intelligeret vel videret sed quia de natura sua est si esz in subiecto apto nato formaliter quia per eam aliquid videretur vel intelligeret ⁊ eodē modo de alijs similibus. ¶ Alij dicūt ꝙ illa qualitas que ē visio vl intellectio ⁊c. nec tñ debet concedi ꝙ simile sit de accidente vel qualitate q̄ nō distinguit ex hoc ꝙ accidens actualiter accidat subiecto vl qualitas qualificet sed ex hoc ꝙ essentialiter natū sit accidens accidere et qualitas qualificare nec etiā concedēdū est ꝙ aliquis possit fieri de nouo bon⁹ sine sui mutatione quāuis forte malus possit fieri nō malus sine sui mutatione. s. ꝙ per solam derogationē et nō ad imputationē ad culpā. ¶ Itez quicquid sit de pulchritudine nō videtur ꝙ sanitas de nouo possit fieri in subiecto sine sui mutatione ¶ Item quod dicit ꝙ termini numerales cōfundūt ⁊c. nō est ad propositum sed dicendū est ꝙ conceptus numerales essentiales diuersarum specierū sunt nec ē icōueniens ꝙ vna albedo secūdū se vel suas partes obiectiue agat ad causandū tales spēs infinitas vel vt melius dicā secūdū logicā infinite species tales q̄ accipiūt secūdū diuersā aptitudinē partiū adiuicē. ¶ Diceres cōceptus q̄ est naturalis similitudo quaternarij etiam repūtat ternariū igitur est eiusdē spēi cū cōceptu qui est ꝓcise naturalis similitudo ternarij et ita arguitur de quolibet numero maioꝝ respectu diuersoꝝum numerozum. ¶ Item tunc est dubium q̄ species numeri sit perfectioꝝ. ¶ Ad ꝓmum negatur cōsequentia eo ꝙ non vtrobiqz repūtatio ē omnino similis et adequata ⁊c ¶ Ad secundū dico ꝙ loquendo de perfectione rei absolute ꝓout est talis essentia tunc species maioris numeri includit perfectionē nūerozū ⁊ adhuc pl⁹ igitur tūc semp maioꝝ erit perfectioꝝ. ¶ Si autē loquimur de perfectione numeri quo ad constitutionez sui ex partibus tunc iste numerus dicitur perfectus qui adequate constitutur ex partibus suis aliquārū ⁊c. vt dicūt geometre. ¶ Si autem loquimur ō perfectione secūdū consonātiam et armoniā resultatē i aliquo toto nūero ex habitudine suaruz par tiū aduiuicē vel alio conformiter sicut est i cōsonātijs musicalibus cuiusmodi sūt dyapēte dyapason ⁊c tūc talis numerus est perfectioꝝ cui coꝝrūdet armonia melioꝝ et cōuentioꝝ vñ forte nūerus ternarius vt sic est perfectissimus et vniuersaliter numerus ꝑpar perfectioꝝ nūero pari. ¶ Ad primum principale istius dubū cū inquiritur ꝗd vocetur memoria ⁊c dicendum ē ꝙ intellect⁹ ⁊c. vt ꝓtus dictum est. Et cū ꝓbatur ꝙ habitus vel spēs nō distinguitur ab habitu nec ecōtra per speciem in sensu dicendū ꝙ sensus dupliciter sumitur vnomodo ꝓ potentia seu natura vitali recepti ua imediate sensationis et i illa nō recipit spēs a liqua ꝓtima. ꝓmo actui posteriozem tamē bene recipit qualitate q̄ spēs vocatur frequēter ab auctoribus et secūdū veritatē est habit⁹. ¶ Aliomō accipitur sensus ꝓ composito ex tali potētia et oꝛgano coꝛpoꝛeo cuius est actus et forma et sic loquēdo in sensu. i. i oꝛgano quod est altera ps sensus sic accepti recipitur spēs que cū potētia ⁊ actiua sensationis requisita necessario ad naturalē cātionē sensationis exteriozis licet ipsa nō sufficiet cū sē su sine actione ꝓpria obiecti et hoc ē quod adducitur in auctoritate allegata ꝙ eadez est actio sensus et sensibilis qz illa sensatio ē actō acta vtriusq; et eodēmodo proꝑtionaliter ē dicendum de intellectione intuitiua et si quis vocet illam sensationem vel intellectionē speciem obiecti. i. similitudinem seu ymaginem eius ei⁹ certe concedendū est ꝙ a spē sic distingui nō potest a ctualis sensatio sed sic loqui est extra propositum loqui et eodēmō ē eadem actio sonantis et auditus sicut ipsuz audire sicut ipsamet auctoritas ex ꝓmit. ¶ Ad secūdū de mutua circulatione i causatione alicuius passionis habitus ab actu ⁊ econuerso dicitur ꝙ concesso tali processu mutuo ꝓximus actus reliquit vnā portionem que forte vocatur dispositio non differens ab habitu nisi sicut imperfectum a perfectoꝛi eiusdem speciei q̄ vocetur. a. et illa dispositio iuuat intellectuz vt possit in poꝛtionē ꝓmissam nouā actus multo mioꝛ rē ꝓtioꝛi qz reipectu ꝓtioꝛū egit intellectio secūdū vltimū sue potentie cū actu intuitiuo eiusdem obiecti et parū plus pōt nouiter intellectus cū illa dispositione q̄ ꝓtius secūdū intensionē et vocetur illa poꝛtio addita ꝓmo actui. b. tunc. b. ē mꝛ tomeliοꝛ q̄ actus cui additur et ꝓmioꝛe poꝛtione causabit de habitu q̄ erat poꝛtio. a. et illa continue proceditur hinc inde ad minus et ad minus donec vtrūqz finaliter deficiat additio et sic sistet i aliquo forsan citra si mū ibi cābilem ex oībus illis poꝛtionibus per illū modū addit compositus ¶ Aliter respondetur ꝙ cum habetur actus ꝑm⁹ sensationis et intellectionis intuitiue simul tempoze virtute illi⁹ habebitur duplex noticia abstractiua eiusdem vna idiuidualis et alia specifica q̄ rū statim vtraq; relict dispositionē vel habituz q̄ cū intellectu sufficiat post in absentia obiecti i abstractū actū qualem non poterat ante ituitionez tal obiecti et tunc est respondendū ꝙ i ꝓpria generatione spēi vel habitus est potentialis attenta circa ꝓmū obiectum suū, mediāte eius cognitiōe ituitiua quod nihil aduertit de abstractiua sua cognitione et dicendū esset vltra ꝙ poꝛtio ꝓmo causata de spē seu habitu non statim coagit ad alium actū sed ideo cābatur vt esset ꝓncipium actus vlterius i futuro et qñ postea cum illo habitu seu spē intellectus ꝓcipiat nouum actuz tunc ille nouus actus ēt relinqt additionem ad habitum poꝛem tamē illa additio seu poꝛtio addita ꝓ tunc nihil agit ad aliū actū causandū ex eo ꝙ intellect⁹ iā ꝑfectus natura ad habitus est tantum illi obiecto respectu cuius est ille actus tātus q̄ pt, ꝓ ista vice nec ide o ignauit natura habituū vel poꝛtionem hi tus talem causari vt tunc seruiat ad actū aliquē cum ꝑfectus est sed vt i futurum deseruiat. ¶ Con-

Ad secūdū

primus dubium.

tra primum responsionem ex quo sic remittendo ē
statu sic igitur primus actus q̄ precessit omnē ha
bitū. a. et actus compositus ex illo et sequēti⁹
sit. c. et compositū ex residuis partibus preter. a.
et. b. et totus habitus sit. b. tunc queritur an tot⁹
habitus. f. b. sit cātus a toto actu. f. c. et pari rōne
ex alia parte queritur de actu composito ex omni
bus preter primū. s. ipo. d. an cābatur ex habitu. b.
vel nō si sic videtur eē circulus i causis et per ꝓns
idem erit a seipo. ¶ Contra totus. b. ē cāt⁹ a quo
igitur et similiter totus. d. a quo igitur ē causat⁹
hic pōt responderi secūdum duplicem fantasiam
vna q̄ tandē venietur vel ad actū ita remissum q̄
iste non sufficiet vlteri⁹ causare aliquam portio-
nē habit⁹ vel ecōuerso sed illud non videtur verū
q̄ nō ē dare minimū actū i spē aliqua mere natu
raliter agentium maxime quādo tale i existit toti
suo. ¶ Alia fantasia est q̄ in dicto casu ē processus
hinc inde sine fine ad semper min⁹ et minus et tūc
vltra dr q̄ totus. b. habitus nō ē cātus ab aliquo
vno actu sed ab actibus et ecōuerso ē de actu cui⁹
infinite partes cāte sunt. a. ptibus. b. habitus tot⁹
autē. c. actus non ē cātus ab habitu vel habitib⁹
eo q̄. a. actus precessit omnes per positum⁹ et sic
etiam patet q̄ ibi non est circulus i causando nec
etiam idem causatur a seipso in tali processu cau
sationis ¶ Si autē queratur vtrum tot⁹ habitus.
b. sumpto ly totus cathe. causet ibi aliquē actu⁹
et eō vtrū totus actus. c. causet ibi aliquē actu⁹
adequatum sibi. ¶ Respondetur q̄ licet vterq⁹ to-
tus causetur neuter tamen totus aliquid causat
eo q̄ neuter totus habet aliquid posterius secu⁹
vtrobiq⁹ sit processus sine fine. ¶ Aliter responde
tur ad istam difficultatem q̄ si potentia non fati-
garetur sed posset ꝯtrarie actus sequētes sicut
primum cum equali vigore quātum est ex parte sui
tunc in casu argumenti semper produceret actu⁹
posteriorem perfectiorem priore et eodem modo
habitum vel dispositionem nec eēt inconueniens q̄
valde cito i tali processu haberetur habitus per
fectissimus et actus similiter receptibilis in ta-
li potentia saltem sic q̄ potentia vitaliter cāta ac-
tuaretur in tali receptione secus autē ē de recep-
tione passiua tantū respectu cuius non oportet
dare perfectissimum actū vel habitū vt patuit in
questione prima. ¶ Et si dicis q̄ illud nō videm⁹
fieri. ¶ Respondetur q̄ hoc ē propter potentie fa-
tigationem et distractionem ¶ Item portio habi-
tus vel dispositionis acquisite nō solum iuuat ad
actū abstractiuū in absentia obiecti producēdu⁹
sed etiā ad actū intuitiuū i presentia obiecti expe
rimur enim q̄ qui sepius perlegit psalterium ex
dispositione vel habitu quē habet longe facilius
legit easdem litteras visas q̄ anteq̄ haberet ta-
lē dispositionē vel habitum. ¶ Tertium dubium
3. dubium. secūdi articuli ē vtrum tertia pars ymaginis p̄-
cedat realiter a scōa amor. s. a. noticia videtur q̄
nō quia tūc amor angeli peccātis quo affectauit
equalitatez dei processisset ab aliqua noticia aut
igr ab obscura dei noticia aut ab altera ¶ Si p̄mū
cū obscura noticia fuerit i illo pena peccati seq̄-
retur q̄ ipsum peccatum angeli processit a pena
peccati et ita sequitur q̄ pena naturaliter saltez
precessit culpā auctoritate aug. super gene. 11. ad
litteram ca. 24. ¶ Si secundum igitur angelus si-
mul fuit i maximo peccato et clare vidit deuz igi
tur simul fuit miser et beatus q̄ hec ē vita eter-
na vt cognoscāt te ꝛc. Jo. 17. ¶ Item tunc⁹ amor
in mente aliqua precederet a noticia et supposito
q̄ iste amor sit respectu alicuius obiecti delecta-
bilis cū tūc illa noticia sit verū q̄ est cognitio ali
cuius respectu placētis igitur ēverbū per diffini-
tionē verbi. ¶ Ex quo sequitur q̄ prim⁹ amor mē
tis i illo casu procedit a verbo ꝑns ē falsum quia
tūc idē eēt cā et effect⁹ respectu eiusdē q̄ oē ver-
bum procedit ab amore secundum augustinus. 9.
de tri. ca. 24. et. 12. ¶ Probatur prima noticia pro-
cedit ab amore igitur primus amor nō procedit a
noticia Assūptū probat q̄ prima noticia sēsitiua fit
a voluntate copulāte sensum cū sensibili secundū
aug. 11. de tri. ca. 2. 4. 7. 9. 21. 29. et quasi p totū libz
sed voluntas nō copulat nisi per amorē cū nō
habeat aliū actum quo sic copulet igr ḡl3 cognitio
sensitiua procedit ab amore. ¶ Probat appetit⁹ sē
sitiu⁹ potest esse sine cognitōe igitur intellectiu⁹
Assūptus probatur quia naturaliter quis habe-
ret tamē et sitim etiaz si nūq̄ sentiret aliquid ab
extrinseco Item talis dilectio vel eēt eadem cuz
intellectione presupposita vel nō si sic cū ista itel-
lectio pari ratione possit fieri odiū dei sicut dile-
ctio sequitur expositorie q̄ dilectio possit eē odi
um si non ē intellectio igitur deus posset conser-
uare dilectionē istā destructa ista intellectione ꝛ
pari ratione omi intellectione destructa et tunc
volūtas posset diligere incognitum contra aug.
et contra experientiam. ¶ Et confirmatur q̄ tūc
volūtas vere potest imperare cogitationi de ali-
quo actualiter non cogitato aut igitur illud ap-
prehenditur actu aut non. ¶ Si non tunc volūtas
operatur volitione circa incognitum. si sic frustra
operaretur et hoc etiā erat cōtra casum. ¶ Ad op
positum quinto de tri. ca. 67. et. 77. vtrobiq⁹ em
dicit q̄ amor procedit de scientia et de ipsa mente
¶ Probatur noticia presupponit amori sicut p̄-
bat aug. 8 de tri. ca. 16. et. 10. de tri. ca. 58. et qua
si per totum libz. Et tertio de li. ar. dicit hoc ca.
4. q̄ nihil potest amari nisi cognitum quāuis ali
quid possit cognosci et nō amari igitur cognitio
est aliquo modo cā amoris et non materialis nec
finalis igitur effectiua igitur amor procedit a no-
ticia. ¶ Item de hoc vide aristotelem tertio de a-
nima et cōmentatorē cōmēto. 50. ¶ Item. 12. me-
tha. cōmēto. 36. sicut appetitus in brutis animā-
libus ē propter sensum qui apprehēdit voluptuo
sum ita voluntas siue desiderū intellectus est per
intellectum. ¶ Ad istud dubiuz respondetur affir
matiue loquēdo de amore qui est actus amandi
vel appetēdi per viā nature causatus et ideo a-
mor huiusmodi inter partes ymaginis proportio
naliter. ff. in ymagine increata secūdum augusti
num vbi prius arguendo ad partē oppositam hu
ius dubitationis. ¶ Si instes per augustinum. 9.
de tri. vbi quasi per totum dicit q̄ mēs humana ē
ymago trinitatis increate ratione istius trinitat⁹
scilicet mentis noticie et amor i qua trinitate no
ticia procedit de mente et amor de noticia et tam
ibi secūdū eū tam amor q̄ noticia sūt vna essentia
mentis igitur amor ibi non distinguitur a noticia
actualia qua procedit nec noticia actualis que ē
ibi ꝓles a mēte ipsa tā q̄ a parēte. ¶ Respondet
vnus doctor q̄ amor et noticia tripliciter accipiū
tur vnomodo pro potentijs Aliomodo pro habi-

tibus tertiomodo pro actibus et secūdum hanc
distinctionem dicendū esset q̄ secūdum ymaginationem solū est illa trinitas nō secūdū rem cuius
partes ymaginate sūt secūdū augustinū ipa subā
mētis secundū veritatē rei extra nisi virtualiter
solum q̄ mens ipsa continet potentialiter illa. a.
quorum vnū realiter procedit ab alio et tertium
ab vtroq⁹. ¶ Ad primum ar. in contrariū respon-
det ſpp̄s. q̄ ista noticia actualis que primo fuit
clara dei noticia postea fuit obscura q̄n de⁹ se sub
traxit ab angelo cū peccauit et ideo amor suus q̄
fuit primum pctm̄ processit a pena peccati tamē
nō vt pena sed vt actualis cognitio sufficiens ad
productionē amoris et ita pena precessit causali-
tate primum peccatum nō tamē vt pena sed facta
fuit pena propter peccatum et ita vt pena fuit po
sterior. ¶ Sed apud me est impossibile q̄ eadem
noticia prius fuit clara et post obscura p istū mo-
dū Aliter dicitur q̄ actiuum currit in fantasia fal
sa cū visio dei vel aliqua simplex apprehensio suf-
fecisset pro noticia a qua procederet amor dyabo
licul pabilis et sic nō erat q̄ amor ille erat electi
uus presupponens cognitionem compositiuam
et diuisiuam et ideo processit talis amor parti a
noticia sui partim a noticia componēte et diuidē
te et ideo alia noticia erat ibi necessaria ad amo
rem illum q̄ sola dei noticia clara vel obscura.
¶ Ad secūdū bene respondet ſpp̄s. concedo q̄ ꝺ-
mus amor processit a verbo cōmuniter accidendo
verbum pro quacūq⁹ cogitatione actuali sicut lo-
quit augu. Mo. ca. 10. ¶ Augustinus autem accī-
pit verbū proprie pro cogitatiōe actuali respectu
placiti. ¶ Ad tertium dicitur q̄ ad primā sensatio
nem nō semper oportet habere amorē altum q̄ i-
clinationē naturalē potentie cognitiue i obiectū
suum tamē alīs accidit q̄ amor elicit⁹ circa obie-
ctum aliquod tenet potētiā diu i actuali noticia
talis obiecti et hoc q̄ndo libere et electiue q̄ndoq⁹
re naturaliter et alīs puenit et ē cā vt pariatur no
ticia explicita et distincta obiecti alicuius certi.
¶ Ad quartum respondet ſpp̄s. q̄ appetitus sē
sitiuus nō pōt eē sine cognitione nec fames nec si
tis licet nō requiratur aliqua sensatio alicui⁹ ex-
trinseci sed sufficit actio intrinseca vnius partis i a
lia ex qua cātur cognitio sensitiua i virtutib⁹ ap-
prehēsiuis ipsius animalis et ipse loquitur de ap
petitu naturali et non de actu elicito quo mouet
homo vel brutū ad prosecutionē cibi vel potus ex
terius p̄sentati. ¶ Ad quintum dicendum q̄ volitio
non est eadem res cū cognitione sibi presuppositā
tempore vel natura et vltra conceditur q̄ volitio
posset a deo conseruari sine tali cognitione sibi ꝺ-
uia et tūnō sequeretur q̄ diligentur incognituz q̄
tunc illa qualitas que prius erat volitio cessaret
tunc esse volitio. ¶ Sed q̄ hoc apud me nō ēverū
ideo dico q̄ talis volitio est met cognitio quedaz
vt prius patuit in tertia questione prime distin.
¶ Ad confirmationem dico q̄ volūtas libere pōt
imperare cogitationem actualē et distinctam de
quo nō cogitatur actu demōstrato vt pote contin
git qñq⁹ cū quis audiuit vnū bonū verbū nō reco
gitat quod fuit illud tunc precipit volūtas intel
lectui vt inquirendo recogitet et inueniat illud
quod fuerit vel cū occurrit mihi vn⁹ homo et scio
q̄ vidi illū et nescio vbi et per imperium volūta-
tis discurrendo ymagino loca in quibus fui ꝛq̄d
fecerim ꝛ similia secūdū artē p̄t̄ de memoria ꝛ re
miniscentia tādem deuenio vbi vidi eum. ¶ Et cū
aſſ illud cuius actualis cogitatio imperatur aut
est actu apprehensum aut nō. ¶ Dicendū q̄ sic in
vniuersali et confuse sed non determinate et ita
cognoscitur vnomodo ꝛ precipitur cognosci alio
modo. ¶ Utrum autem volūtas possit diligere in
cognitum est dubiū magnū et teneo q̄ non tamen
quis apud me omnis volitio est apprehensio que
dam sicut patet di. prīa. et tertia tamē q̄ secūduz
augustinum inuisa diligere possumus incognita
nequaq̄. probatur nō plus pōt volūtas i incogni
tum q̄ intellectus assentire nō apprehenso q̄ vo-
litio non minus in suo fieri et eē dependet ab ap
prehensione q̄ assensus. ¶ Item ois volitio natu-
raliter cāta est effectus alicuius cognitiōis ꝛ nul
lus potius q̄ illius quod diligitur tali volitione
¶ Sed contra voluntas precipit intellectui consi-
deret. a. aut igitur tunc. a. est actu consideratū et
tunc superflue preciperet voluntas aut non ꝛ sic
habetur propositum. Item voluntas pōt se cōfor
mare intellectui et suspendere actus proprios et
velle illos et etiam sensationes quas experitur
etiam si actu eas nō intelligit. ¶ Item nō min⁹ re-
quirit effectū suū pre cognosci q̄ obiectū eo q̄ ef
fectū suū libere producit a proposito sed primuz
non requirit secūdū omnes igitur nec secundū Item
voluntas pōt intellectionem velle non habere a-
liquam cognitionem ita tamē q̄ ipsa cōtinuet istā
volitionem aut igitur intellectus obediat sibi et
tunc habit volitio sine intellectione aut non ꝛ tūc
voluntas non esset potentia libera plus q̄ ignis.
¶ Item si non hoc maxime videtur q̄ cognitio in
tellectiua eiusdem obiecti naturaliter sibi p̄sup-
posita volitionem causaret probatur satis quia
causa naturalis non potest causare in idem pas-
sum vniformiter dispositum contrarios effectus
sed stante eadem intellectione potest voluntas
velle vel nolle illud quod intelligitur igitur non
est causa naturalis vtriusq⁹. ¶ Item cognitio ha-
bitu alis videtur sufficere quia habitibus vti pos
sum⁹ cū volum⁹ secundū p̄dm igitur non videtur
requiri cognitio actualis. ¶ Item dato q̄ intel-
lectio actualis requiretur ad causationem vo-
litionis tamē videtur q̄ voluntas ex sua liberta
te posit q̄ actus causatus possit istum continuare
cessante intellectione quacūq⁹ nā spēs sensibilis
in organo sensus exterioris non minus dependet
a sensibili q̄ volitio ab intellectione. ¶ Sed licet
res extra requiratur ad causandū spēm istam et
visionē cōsequētē tamē illa spēs post q̄ est causa-
ta potest per aliquod tempus conseruari sine pre
sentia sensibilis sicut patet per perspectiuos de
claudente oculos post q̄ vidit res lucidas et idē
aug. dicit. ¶ Item non plus requirit actus volun
taris intellectionem q̄ libera executio exterior actum voluntatis. ¶ Sed executio exterior nō sem
per requirit actum voluntatis vt patet de illo q̄
distincte legit horas vel vadit ad ecclesiam. ¶ Item
videtur q̄ saltem respectu alicuius oppositi ha-
bere possit voluntas actum suum licet pro tunc il
lud oppositum non sit obiectum alicuius intelle
ctionis nam q̄n intellectio aliqua est i intellectu
circūscripta omni alia intellectione posset volū-
tas velle istā intellectionem et tamen intelle-
ctio isto casu posito non est obiectum intellectus

actualiter igitur probo assūpt uz quia cogitatio ista potest eē cōueniens licet sit respectu alicuius odibilis et stante ista cognitione voluntas pōt delectari sicut patet per experientiam ista delectatio nō ē respectu obiecti cogniti qz isto ymaginatum non ē sibi delectabile per positū igitur ē respectu istius cognitionis et per ꝓns voluntas pōt velle istā cognitionē licet illā nō intendat qz delectatio huius ē quoddā velle vel saltē velle aliqō pōt eē respectu eiusdē oi alia cognitice circūscripta eodē modo pōt argui de delectatione sicut de actu voluntatis non intellecto. ¶ Ad primū isto rum patet responsio ex dictis imediate ante istaz dubitationem. ¶ Ad secūdū dicendum ꝙ oportet voluntatem apprehendere istum actum quem debet suspendere et hoc eo modo quo suspendit scilicet distincte vel in cōmuni. ¶ Ad tertium negat assūptum quia non vult quēlibet effectum quē libere ꝓducit sicut vult quodlibet obiectū quod diligit tamē si effectū suum vellet tūc etiam illū ꝓportionaliter cognosceret vt quando volūtas vult aliquid eē diligendū. ¶ Ad quartum dicē dū ꝙ si intellectus debeat obedire volūtati in illo casu oportet ꝙ ipsamet obediat sibi ipsi cessādo ab omni volitione et ab actus imperati cognitione si detur alia pars nō sequitur ꝙ ipsa nō sit libera. ¶ Ad quintuz minor est falsa de causa partiali ad varios effectus determinabili libere ab alia causa. ¶ Ad sextum negatur assumptum. ¶ Ad probationem dicendum ē ꝙ habitibus vtī non valemus nisi cum de eorum vsu confusione vel diuisione actualiter cogitamus. ¶ Ad septimum dicitur ꝙ licet talis species nō minus dependeat i suo fieri a sensibili ꝙ volitio a cognitione prima naturaliter tamen amplius dependet ab eo in essendo et permanendo in aliquo subiecto. ¶ Ad octauū negatur maior qz executio nō est libera nisi denominatione extrinseca nec volūtas cāt illā immediate imediate ẏtute motiua qz ad hoc ē articul⁹ parisi. scilicet ꝙ subā creata nihil operetur ad extra per solum velle hoc eē soli deo cōuenit quia dicit et facta sunt ꝓpter quod cessante volitione potest executio exterioz aliquādiu continuari. z quia solū est meritoria b omitate interioris volitionis iō illa cessante nō ē exterioz meritoria sic ꝙ ad nouū meritum imputetur z ex hoc concedo ꝙ ābulans ad ecclesiaz si mozeretur in instanti quo cessat habere actum interiozem tantum premium habet i celo ꝙ si vltra procederet sine actu meritorio interiozi. ¶ Ad. 9. dicitur ꝙ assumitur falsū licet eē

Quēlibet dubium.

qñq; delectemur de aliqua cogitatione tñ hoc nō fit sine apprehensione illius cogitationis. ¶ Quātum dubiū an partes ymaginis create sint equales ꝙ nō quia secūdū augustinū. 15. li. de trini. ca. 62. a singulis bina a binis singula maioribus minoza vicūtur et per hoc patet ꝙ non sunt equales ¶ Sed respondetur ꝙ ipse probat hoc secundū suos actus i via et hoc est verū. ¶ Contra si sic intelligeret tunc acciperet falsum quia a singulis singula vincūtur quia nūꝙ vincitur a memoria ab intelligentia si itelligit actu memoria meminit suo modo actu. ¶ Item si sint equales tūc quid mēoria meminet intellectus intelligeret sicut dicit augustinus. 10. de trī ca. 26. Et magister allegat lib2 primo di. tertia. falsitas ꝓbat quia aut hoc esset verum de intelligere actu primo aut de actu

scdo nō de actu primo quia hoc nō est nisi meminē si de actu scdo falsum ē quia multa habeo in mēoria q̄ non actualiter cogito. ¶ Itē memoria intelligētia volūtas nō distinguūt realiter igitur. cōsequētia patet per hyl. 3. de trī. et per ma. li. primo, di. 31. vbi dicit ꝙ equalitas et simlitudo nō sūt nisi vbi est distinctio realis Item si sic tunc iste partes formet equales ratione suoruz actuum i ꝓria qñ essent sanate a langore sicut dicit augu. 15. de trī. ca. 26. ¶ Falsitas probatur quia voluntas habebit ibi adiuuās puta charitatē que nō excedit secundum apostolum igitur volūtas plꝰ amabit ꝙ intellectus intelliget Item in ꝓria erit ꝓfectꝰ amoz sicut dicit aug. 9. de trī. ca. 9. de quis si igit cognitio equalis sit amori sequitur ibi qmēs ibi tm cognoscet se quātū est sed deus ipsā nō cognoscit nisi quātum ipsa est igitur mens ibi tātū se cognoscit ꝙ deus eam cognouit qđ ē impossibile. ¶ Probatur tunc beatus i patria equaliter amaret deum z omnia alia posito ꝙ eque clare cognoscat deū et oīa alia quod est impossibile qz cognitis equaliter bonis iequalibus magis amat beatus magis bonū ẏt manifestū est. ¶ Item actꝰ malus hic via nō est volitus a beato quia tunc ipse peccaret nec nolitus quia tunc non haberet q̄dd vult et tamē talem actum cognoscit igitur. ¶ Ad oppositum arguitur per augustinum. 10. de trini. ca. 26. Et magister allegat di. tertia. primi libri. itē. 15. de trinitate ca. 68. dicit ꝙ hec erunt equalia quādo erunt ab omni largore sanata. ¶ Probatur. 9. de trī. i fine mens amoz et notitia eiꝰ tria sunt quedā sunt et cū perfecta sunt et equalia sūt si enim mens minus se amat ꝙ est verbi gratia si se tantū amet mens hominis ꝙ amandū est corꝰ hominis cum plus sit ipsa ꝙ corpus peccat et non amat perfectum amorem sui. ¶ Et nota bene hāc auctoritatem aug. quia probat solutionem quādā ꝓius positam quia tunc intellectus creatus cōprehendit aliquid cum cognoscit illud ita perfecte sicut ipsum est ens non autē sicut ipsum est cognoscibile sicut dicit augustinus ꝙ partes ymaginis cū sint perfecte nō minus mens nō amat se ꝙ est et nō dicit nō amat se ꝙ est amabilis nā est infinite amabilis infinite diuini amoris. ¶ Ad illud dubium respondet et bene in quibusdam ſppē. dicens ꝙ pars dupliciter sumitur ꝓ parte secūdū fidē et ꝓ parte secūdū ymaginationē hanc di. de parte ponit cōmētator primo phi. cōmēto. 11. 2vo inquit partē secūdū fidē illud quod in re est ꝙs et partē secūdū ymaginationē voco totum consideratū per modū temporis. ¶ Et suppono ꝙ per ymaginationem creatā intelligamus mētē humanā et per partes potentias naturales eiusdem. s. memoriā intelligentiam et voluntatē quarū que libet est tota subā anime que tamen significatur q̄ quācūq; istarū itēsionē per modū partis. ¶ Istas autē eē equales pōt intelligi multipliciter vnomodo ratione obiecti. s. ꝙ q̄cq̄d pōt eē obiectum vnius pōt eē cuiuslibet obiectū et quicqd est obiectum vnius ē obiectū alterius eodem modo habitu. s. vel actu et sic conceditur ꝙ sint equales sē per tamē i via ꝓ i ꝓria et hoc vult aug. 9. de trī. c. 9. Aliomodo intelligitur hoc ratione suoruz actuuz sic. s. ꝙ nulla earū sit magis impedita i suo actu ꝓ alia a suo sed ꝙ quelibet habeat dispositionem naturalem cōpletā i nullo impeditam a suo

ꝓprio actu et isto modo non oportet ꝙ sint actu equales in via sed sic i patria equātur z hoc vult augu. 15. de trī. ca. 68. vbi vult ꝙ memoria itelligentia z volūtas in via aliqñ sunt iequales quia videmus in aliquo maiorē memoriam ꝓ intelligentiam et in alio ecōuerso et in aliquo duo hoc amore magis superari sed in patria erūt equales quādo erunt ab omni lāgore sanate. ¶ Tertio modo pōt intelligi equalitas sic ꝙ respectu eiusdem obiecti habeāt actꝰ eque intensos. ¶ Et de isto sē su est speciale dubiū videtur eēm ꝙ sic qz dicit ma. libro z di. 33. ca. 4. tātū vt tradit auctoritas ḋcis ibi cognoscit quātū diligit. ¶ Sed respōdet iquit iste doctor ꝙ nō ymo ꝙ hoc est impossibile qz charitas habitualis itēdit actū dilectiōis ꝛ remota charitate habituali adhuc esset amor ad minꝰ ita itēsus sicut cognitio qz volūtas ad minꝰ ita intense diligere pōt obiectum suum delectabile sicut intellectus ipm intelligit etiā quācunq; adiuuet ꝙ lumen glorie igitur addita charitate voluntas intensius amat. ¶ Secundo arguit sic iste doctor aliqua claritate cognitionis cognoscit deꝰ sit illa. a. z petrus etiā cognoscit aliqua claritate cognitionis sit illa. b. tunc. a. ad. b. est certa ꝓportio sicꝙ dupla cum duplata bonitate petri erit. b. duplatū et per cōsequens amor respectu petri duplatus igitur respectu ipsius erit tantus amor intēsiue sicut respectu dei ꝓns non est dādū de beatis igit amor est intensior ꝓ cognitio respectu dei. ¶ Sed dicta ymaginatio non procedit quia licet ita intense sicut intellectus pōt cognoscere vel videre obiectū delectabile visione naturaliter cāta vel causabili a tali obiecto et potentia cognitiua possit etiaz voluntas illud diligere tam intense si nihil obstet tñ si deꝰ duplet hmōi cognitionē vltra intēsionez illam quam posset natura talis potentie cognitiue virtute sui z obiecti dico ꝙ voluntas eadē manēs non sufficeret sine alio ymotiuo duplare amorem ꝓriorē nec sufficit duplatio cognitiōis qz cognitio non ē totalis cā sed partialis solum amoꝛ causa aūt quare potuerunt in primis naturaliter causabilibus equari est quia ita fecunda est z potens talis natura respectu amoris a se causādi sicut respectu cognitiōis a se causāde respectu eiusdē obiecti quādiu ꝓmotiua fuerūt inde parta. ¶ Ex hoc patet ad scōm dato enīz ꝙ dupletur visio petri et etiam eius bonitas dummodo non duplet ur actiuitas voluntatis non sequitur ꝙ duplabitur dilectio erga petrum. ¶ Sitamen duplatur actus non ex natura potentie et obiecti sed a causa voluntaria vel tali modo receditur a ꝓportionelequalitatis huiusmodi nisi admet. ¶ Aliter ei dici potest ꝙ non oportet, duplata bonitate petri vel cuiuscunq; obiecti cogniti duplari cognitionē quando non duplatur ꝓncipalioz causa cognitionis. s. intellectus qualiter autem sit verum videlicet amor et visio beati sint equaliter intensi quod liber in sua specie nescio quia ista est questio facti et non est nobis scibile in via peregrinantibus nisi fuerit a deo alicui reuelatum. ¶ Ad primum argumentum istius dubū augustin⁹ loquit de equalitate secundo modo dicta non autem in positione et isto modo verum est ꝙ non sunt tres partes iste ymaginis equales in viatoribus communiter qz vt sepius vna pars sic loquendo est in viatore plꝰ impedita ꝓ alia. ¶ Ad secundum respondet ſppē. ꝙ intelligere est duobus modis. vno modo i actu et in habitu. ¶ Secundo modo ibi loquitur augustinus et cum accipitur ꝙ sic intelligere non ē nisi meminere. Responderur tamen ꝙ hoc est secundū alias et aliam rationem dicit ei meminere prout est cognitionis conseruatiua et dicitur intelligere prout est habitus cognitiuus absolute. Aliter potest dici ꝙ iste auctoritates et consimiles intelligende sunt sic ꝙ quicquid memoria memineret intellectus potest intelligere et econuerso et ita de nolle et velle. ¶ Ad tertium dicitur ꝙ bene probat ꝙ non ꝓprie dicuntur equales quia non realiter distinguuntur et hoc totum conceditur. ¶ Ad quartum respondet ſppē. ꝙ amor est intensior i ꝓria ꝓpter causam ꝓius dictam sed potuit ꝙ illud medium non necessitat illud ponere sed argumentum tangit vnum dubium facti vnde posset esse sic et aliter et ideo qualiter sit de facto nobis est incertum. ¶ Ad quintum conceditur conclusio ꝙ mens cognoscit se tantum quantum deus eam cognoscit referendo ꝓ titatē ad obiectum cognitum non autem ad intensionem cognitionis sicut conceditur ꝙ mens amat seipsam quantum deus amat ipsam z hoc appreciatiue quia neuter amat ipsam nisi ꝓ tum valet licet deus diligat ipsam in infinitum plus ꝙ ipsa seipsam secundum intensionem et magnitudinem perfectionis illius dilectionis. ¶ Ad sextum dicitur ꝙ mentem cognoscere eque clare deum et alia potest dupliciter intelligi vno modo ꝙ eque ꝓportionatiue et eque cōprehensiue et dixi alias ꝙ isto modo in infinitum minus perfecte et minus clare cognoscit deum ꝓ seipsam et aliam creaturam visam a se et hoc ꝓ tuis visione multo intensiore videatur deus ꝓ aliquid aliud. ¶ Alio modo potest intelligi ꝙ eque clare cognoscat deū et aliud vel alia qz cognitiōe eque intēsa i spē sua cognoscit deū sicut facta creatura ibi visa vel ꝓ intēse cognoscit creaturā i specie visionis cōgrua creature. ¶ Et tunc dico ꝙ nihil aliud a deo potest in genere ꝓprio ita clare. i. ita intense i specie visionis sibi congrue videri siue cognosci a creatura rationali sicut cognoscit deꝰ ab ea que cognitio qua videt deū replet suam capacitatem in illa specie visionis qua videt deum sed nihil aliud ita intense videtur igit a creatura rationali ꝙ cognitionem in genere ꝓprio quā causat potētia simul cū obiecto naturaliter talis ei multū deficit scōm itēsionē a tāta quāta est illa q̄ habet respectu dei. ¶ Diceres nihil aliud posset mētē replere sui cognitiōe naturali ab illo z mēte cui obijcit cābili tñ deꝰ poterit illi⁹ spēi cognitiōe ipam replere quo posito stat argumentuz vel ꝙ partes ymaginis nō erunt respectu illius creature equales vel ꝙ mēs in isto casu tantum diliget creaturā sicut deum. ¶ Respondetur ꝙ hoc nō est inconueniens prout ly tantuz notat equalitatē intēsionis cū quo stat ꝙ in infinitum plus diligit deum appreciatiue. ¶ Ad vltimum pōt concedi ꝙ beatus nollit peccatū esse vel actum malum ꝓcipue in aliquo sibi deuoto. ¶ Legitur eēm ꝙ sanctus Jo. euāge. dixit q̄busdā iuuenib⁹ vidi angelos vestros flentes igr illis angelis displicuit ruina illoz iuuenū nec tales displicētie q̄ ꝓcedūt ex charitate ad ꝓximos viatores repugnāt eoz statui btifico nec etiā oia fiēt q̄ optāt fieri circa alios. Sz sufficit ad btitudinē ꝙ q̄cq̄d optāt sibi ipis

q̄ hoc habeant vel q̄ hoc eis fiat nec estimo q̄ teneantur in omni voluntate conformari deo sepe nanq; orant p salute sibi deuotor optant eis salutē quamtamen finaliter dānabuntur q; non semp eis reuelatur dā finaliter de talibus erit p quibus orant ¶ Ad primū principale dr q̄ ymago dei sumit vno modo p substantia mentis creature rationalis q̄ semper oī est memoria intelligētia z voluntas et istud bonum non perdidit quo ad substantiam homo per pcm̄ licet perdiderit efficatiam bene operandi in ipedimentis q̄ incurrit et nec fuit tota in naturalibus vulneratio. ¶ Alio mō sumitur pro ista substantia cum actibus cognitiōis et dilectionis dei et actus illos perdidit in quibus forte creatus fuit vel etiam quales poterat in statu innocētie et semper si non delinquere potuisset nunc autem pro statu nature lapse in tales non potest et maxime cum seruit peccatis et distrahitur ad terram. ¶ Ad secundum patet per idem. ¶ Ad tertiū conceditur q̄ tam mens est ymago dei q̄ homo secundum mentem magis tamen mens eo q̄ homo non est ymago dei nisi secundum mentē z propter vnumquodq; tale ꝛc. nec obstat q̄ homo ē ens nobilius eo q̄ non est ymago secūdū illud quod additur menti sicut etiam secundum illud nec amat nec intelligit sed secundum mentem. ¶ Aliter respondet sypē. q̄ homo est ens nobilius extensiue et sed mens intensiue et secundo modo loquit anselmus. ¶ Ad quartum dicendum est q̄ ratione substantie sue quia ipsa substantia mentis est ymago dei actus autem non sunt ymago dei sed tantus ipsa mens in comparatione ad actus quos potest z ideo cum actualiter habet actus huius expressiō est ymago dei quia tunc magis ducit in noticiam trinitatis quo ad personalem distinctionem prius tamen ex fide vel reuelatione cognitam quia vt supra tactum est non de ratione ymaginis vel vestigij ducere in primam noticiam illius cuius est ymago vel vestigium. ¶ Ad improbationes ibi factas dicitur secundum magistrum q̄ ibi non est tanta similitudo quin ibi sit maior dissimilitudo. ¶ Ad aliam probationem ibidem conceditur q̄ solum innitendo argumentationi a simili quo ad aliquid cognitio eius nata est abducere z quo ad aliud nata est iuuare tamen quia fides firmius facit adherere q̄ argumentum a simili abducat igitur excludit abductionem et per hoc iuuatur cognitio mentis. ¶ Ad vltimum responsum est supra soluendo omnes rationes primi dubij.

Circa distinctiones sextas vbi inquiritur an ex hoc q̄ voluntas dei est natura sue essētia dei sequatur q̄ si verbum dei, natura dei filius sit. ¶ Quero primo vtrum a parte rei in diuinis sit aliqua non ydemptitas inter naturam dei et voluntatem diuinam et ita de ceteris perfectionibus q̄ ponuntur in deo vel deus nec moueat q̄ pluraliter loquor anteq̄ habeatur q̄ ibi sit pluralitas sue enim hac improprietate loquendi non potest homo i hac materia leuiter exprimere illud quod vellet. ¶ Et videtur q̄ sic quia magister tenet i littera capitulo primo huius distinctionis et probat per augustinū. 15. de trinitate capitulo. 2. verbum dei esse filium dei natura non volūtate sed hoc stare non potest nisi a parte rei preter operationem intellectus aliquis esset modus non ydemptitatis voluntatis ad naturam qualis non est nature ad naturam igitur. ¶ Item filius in diuinis procedit modo nature et intellectus non modo voluntatis quia procedit quomodo natus non quomodo datus secundum augustinum. 5. de tri. ca. 32. de paruis et ponitur di. 13. primi capitulo scdo. ¶ Sz ſſ. procedit modo voluntatis non modo nature igit a parte rei est aliquis mod⁹ non ydemptitatis inter naturam et voluntatem in diuinis quia distinctio rationis nihil facit ad processionem illā realem personalem in diuinis. Tertio si inter naturā et voluntatem in diuinis sit sola distinctio causata ab intellectu aut igitur creato aut increato si creato et ita distinctio presupponitur vel coexigitur pcessioni personarum in diuinis vt probat argumentum procedēs igitur intellectus creat⁹ p̄sup ponitur vel coexigitur emanationi psonarū in diuinis quod est erroneū si ab intellectu creato causarek illa distinctio aut igitur ipse causat eam vt distinct⁹ ab essentia secundum rationem aut vt in distinctus ab essentia secundum rationem si scōm igitur eque essētia causabit illam distinctionem z tunc erat distinctio coꝛrespōdens ex natura rei q̄ ex natura essentie quod est intentus er preter hoc qua ratione intellectus esset indistinctus re et ratione ab essentia siue a natura eadem ratione, voluntas esset indistincta re et ratione ab essentia siue a natura. ¶ Sed hui⁹ oppositū videtur deducere precedens argumentum si intellectus diuinus causet istam distinctionem de illo enim quereme sicut de primo et erit processus in infinitum. ¶ Ad oppositum arguo quia dicitur in littera di. 6. primi ca. 2. voluntas dei est natura seu essentia dei quia nō est aliud deo esse et aliud velle z ideo sicut vna est essentia trium personarum ita et vna volūtas si igit deus natura est et voluntate deus et. si verbum dei natura filius dei est z voluntate filij dei est. ¶ Item i summe simplici non est distinctio vel nō ydēptitas essētialis vel essentialiū sz scōm augustinū sicut allegat magister di. 8. de⁹ vere z sūme simplex ē z si multiplr dicat nā deo hoc ē eē q̄ sapiētem vel iustū eē z si q̄d de illa simplici multiplicitate vbi dixeris quo substātia ei⁹ significetur in hac q̄stione primo ponā. 3. q̄stiones. Et probabo eas nō inquirendo hic de attributis vel de signis hmōi sz de illis q̄ sūt in deo vel sūt de⁹. Scdo impugnabo eas p media alit opinātium z soluam illa. ¶ Prima cōclusio intellect⁹ dei z sapiētia z voluntio que de⁹ ē nō sūt res distincte iter se vel a natura dei pbat q̄ scōm doctrinā sanctorū z scōm regulā anselmi i diuinis omia sūt vnum vbi nō obuiat relatiōis oppositio. ¶ Scda cōclusio q̄ sapiētia diuina z volitio dia z deitas nō sūt i deo iter se distincte formalitates eiusdē rei absolute. s. q̄ sint eadē res sz tm̄ distincte formalitates vel pfectiones vt formales rones distincte vel modi reales eiusdē rei inter se z a parte rei distincti vel distincte q̄ditates vel cognoscibiles vel qualitcūq; placuerit vocare. ¶ Hoc pbo q̄ hoc dato sequeretur processus i infinitū in distinctis formalitatibus in qualibet earum contentis vel dabit q̄ sunt inter se distincte res quod inprobat cōclusio prima. pbatio pñe quia

1. cōclusio

2. cōclusio

vocent. a. z. b. illi duo modi vel ille due formalitates q̄ differūt a qte rei formalit z tm̄ sunt eadem res quero igit de re seu de realitate essentie z formalitate eiusdē aut sunt idē oibus modis a parte rei vel non z eodē mō ex alia parte de realitate sapiētie z formalitate eius si sic igit sicut res vel realitas essentie est res siue realitas sapiētie ita a. erit. b. ita q̄ erūt eedē formalitates sicut sūt eadem realitas vel si non cū tm̄ vt dicit ista respōsio essentia. i. res essētie et formalitas ei⁹ sint oibus modis idē igit sicut formalitas. b. siue sapiētie nō est a siue formalitas essentie ita nec erit res essentie q̄ tm̄ ē falsū ex cōclusiōe prima si realitas essētie z formalitas eius vel modus vel quātitiua ratio vel quicqd vocauerit illud nō sunt idem omnibus modis a parte rei igit vt prius sequendo fātasiam de pluribꝰ formalitatibꝰ eiusdem rei alia erit formalitas realitatis essentie ab ipa formalitate essentie z de formalitate formalitatis essentie quero vt prius aut ē eadem modis omnib⁹ a parte rei illi date et si sic sicut prius si non, pcessus in infinitum sequit igitur q̄ nō plus est concedendum de sapiētia z essētia diuina q̄ sint plures formalitates vel modi reales vel rōnales quantitiue vel etiam entia absoluta inter se distincta a parte rei modo p̄posito q̄ q̄ sint plures res vel plures realitates vel plura entia absoluta sic distincta. ¶ Dices forsitan q̄ distinguntur formaliter vel non sūt idē formaliter non tm̄ sunt distincte formalitates. ¶ Sed hoc nō valet p istis q; nescirent videre q̄ possunt aliqua distingui formalit vel esse z non esse idem formaliter quin sint distincte formalitates. ¶ Tertia cōclusio q̄ sapientia diuina omib⁹ modis a parte rei est essentia diuina vt eadē essentie q̄bus essentia diuina est eadē essentie diuine et sic de qualibet alia pfectione absoluta nec est inter eas aliqua distinctio penit⁹ ex natura rei vel nō ydemptitas. ¶ Et istō mouet me multum q; sancti hoc clamāt sicut hoc patet vbiq; i li. sentētiarū vbi de hac materia fit mētio z hoc pbi contestantur q; vt dicit cōmentator. 12. metha. cōmento. 29. multiplicitas in deo nō ē nec differētia nisi in itellectu nō in esse inquit magna inquit differentia ē inter ea q̄ differūt in esse z intellectu et que differunt intellectu tantū. ¶ Itē tanta ydemptitas z simplicitas z vnitas ponenda est essentie diuine ad quodlibet q̄ in diuinis ponat a parte rei quāta potest stare absq; repugnātia manifesta quia hoc videtur seruare sūmam simplicitatē dei et vnitatem cuius vnitate cuiuslibet infinite pfectionis simpliciter absq; omni imperfectione. ¶ Sed nulla potest ostendi cōtradictio sequi ex hoc q̄ sapientia diuina sit omnibus modis a parte rei essē tia diuina siue eadem quibus essentia diuina ē eadem, sibi igitur minor patebit soluendo argumenta in contrarium. ¶ Tertio diuina essentia nihil ē quin diuina sapientia sit illud nec ecōtra igit diuina sapientia z essētia diuina q̄ sint plures formalitates vel rōnales quantitiue vel etiam entia absoluta inter se distincta a parte rei modo p̄posito q̄ q̄ sint plures res vel plures realitates vel plura entia absoluta sic distincta. ¶ Dices forsitan q̄ distinguntur formaliter vel non sūt idē formaliter non tm̄ sunt distincte formalitates. ¶ Sed hoc nō valet p istis q; nescirent videre q̄ possunt aliqua, distīgui formalit vel esse z non esse idem formaliter quin sint distincte formalitates. ¶ Tertia cōclusio q̄ sapientia diuina omib⁹ modis a parte rei est essentia diuina vt eadē essentie q̄bus essentia diuina est eadē essentie diuine et sic de qualibet alia pfectione absoluta nec est inter eas aliqua distinctio penit⁹ ex natura rei vel nō ydemptitas. ¶ Et istō mouet me multum q; sancti hoc clamāt sicut hoc patet vbiq; i li. sentētiarū vbi de hac materia fit mētio z hoc pbi contestantur q; vt dicit cōmentator. 12. metha. cōmento. 29. multiplicitas in deo nō ē nec differētia nisi in itellectu nō in esse inquit magna inquit differentia ē inter ea q̄ differūt in esse z intellectu et que differunt intellectu tantū. ¶ Itē tanta ydemptitas z simplicitas z vnitas ponenda est essentie diuine ad quodlibet q̄ in diuinis ponat a parte rei quāta potest stare absq; repugnātia manifesta quia hoc videtur seruare sūmam simplicitatē dei et vnitatem cuius vnitate cuiuslibet infinite pfectionis simpliciter absq; omni imperfectione. ¶ Sed nulla potest ostendi cōtradictio sequi ex hoc q̄ sapientia diuina sit omnibus modis a parte rei essē tia diuina siue eadem quibus essentia diuina ē eadem, sibi igitur minor patebit soluendo argumenta in contrarium. ¶ Tertio diuina essentia nihil ē quin diuina sapientia sit illud nec ecōtra igit diuina sapientia z essētia diuina q̄ sint plures formalitates vel modi reales

talīū q ipsa per se pdicant z hoc q se primo modo q3 in quid nō in quale potuisset virtpleni9 loq3 ptz etiam ex dictis anselmi. q null9 sit mod9 nō ydempti tatis a parte rei nec apud considerationē in his q̄ substātialiter dicunt de deo quod itelligendū est tales pfectiones significent signis positiuis mere absolutis siue pprie siue cōib9 q̄ que notificantur perfectiōes dine seu pfectio diuina quo ad suum q se significatū i deo nā omnis cognitio simplex z pprie dine essentie est etiam eque z eodēmodo simplex z pprie diuine iusticie q3 idem sunt omnino in re. ¶ Sed tñ hoc non obstāte non ē idē cognoscere diuinā essentiā esse essentiā siue deitatē z eam eē iu sticiam q3 cōcept9 iusticie principaliter vel secūdario iportat extrinseca q3 iusticia ē qua reddit vni cuiq3 qō suū ē cuz hoc etiā verū ē q̄ quocūq3 cōcep ptu cōi tali itelligit sapiētia q̄ ē de9 itelligit etiaz iusticia q̄ ē de9 z deitas ipa. ſz anselm9 locut9 ē de iusticie signato a pte rei et signis eius absolutis q3 si inter illa enumerant signa alia iportātia extrin seca cadūt sub illa regula exēpla ponim9 nō vt ita sint z illō qō iā dictū ē apte p3 per anſel. ca. 15. vbi dicit de relatiuis nulli dubiū ē q3 nullū eoz substā tiale ē illi de quo relatiue d3 z ppter hoc vt ibidē apparet eē sūmā naturā oim nō significat simplici ter diuinā essētiā ſz relatiue. z ideo si nulla earū re rū vnq̄ esset ārē relatiōe sūma dr ipa nō itelligere esse sūma nec tñ idcirco min9 bona eēt aut essē tialis sue magnitudinis i aliquo detrimētū pateret z iō ibidē omissis illis q̄ relatiue dicuntur ad alia distinguēda se cōuertit. ¶ Itē pōt argui q idez oīno ē de9 finis z effectiēs creature ſz pducit eā q volitionē et finit eaz q deitatē vel bonitatē suam igit ista sūt in mente oīmode idē sicut ipa deitas vel diuina bonitas sibi ipi. ¶ Itē alit deitas nō eēt p se ipsam vna entitas sūma bona q3 nisi sit essētia liter z itrinsece sapiētia ipa tñ sapiētia qua esset sapiēs pcelleret pcise supte deitatis bonitatē qō nō est, vndū igit ipa ē essentialiter z itrinsece sapiē tia. Itē si sapiētia et iusticia nō essēt idē formalit in deo tūc nō esset de9 eo sapiēs quo iust9 ad illud sensū quo frequētissime loqtur augu. z ma. allegat et q oppositū d3 q̄ nō eo pater quo de9. ¶ Con tra tertiā cōclusionē si hec sapiētia demōstrata; dei sapientia infinita esset essēti aliter z p se hec bonitas demōstrata bonitate dei infinita tūc sapientia i cōi esset bonitas i cōi. tunc ois sapiēs esset bonitas q3 gradus infinit9 vel ali9 grad9 nō tollit formalē rationē illi9 cui additur. ¶ Respōdet negādo cōse quētiā q3 hec non ē p se sapiētia ē bonitas nā si ta lis esset p se bene sequeret quod ifertur nec etiaz hec ē vera p se hec sapiētia diuina ē bonitas diui na. ſz iste sint cōcedende in sensu diuiso sapientia p se ē bonitas vel hec sapiētia. f. diuina p se ē bon tas etiam si. a. esset cōceptus simpliciter idiuidua lis vel specificat9 absolut9 illius sapiētie q̄ de9 est et. b. simili9 illius bonitatis q̄ deus est hec esset p se vera. a. est. b. qō vero ymaginat argumentū de gradib9 infinitis additis sapiētie vel bonitati qō nō tollit rationē illi9 cui addit. ¶ Dicendū q hoc est verū q grad9 tāt9 vel tantus pcise sub ratione intēsionis non variat spēm cū quo stat q sapiētia vel bonitas infinita est alterius ratiōis et speciei q̄ sapiētia vel bonitas finita nō tñ accidit illa di uersitas ppter finitatem et infinitatē sed propter essentialē differentiam rerum inter se. ¶ Secun do arguitur si sapientia diuina esset per se seu for maliter bonitas igit haberet diffinitri p bonitatez qō est falsū. ¶ Dicēdū q illa sapiētia q̄ ē de9 si dif finitri posset diffinitiōe qd rei eq̄ bñ posset diffinitri p cōceptū bonitatis sicut p cōceptuz sapiētie z ecō uerso vel forte oporteret vtrūq3 illoz; cōceptum et multos alios in diffinitione cōpleta ponere vel in se explicite vel in suo ānte. Verbi gra. dicendo a. est deitas iam ponit cōceptus sapiētie z bonita tis et cuiuslibet pfectiōis simplicit nonqdē i se ſz in suo ānte ad modū quo cōceptus entis z substan tie et corporis ponit i suo ānte i diffinitiōe dicēdo hō est aial rationale. ¶ Itē dam. li. 1. ca. 4. quecūq3 dicim9 i deo affirmattiue nō naturā ſz q̄ circa natu rā ostēdūt z si bonū si iustū si sapiēs. et si q̄cunq3 aliud dicaī nō naturā dicit dei ſz q̄ circa naturam. Et ca. 9. dicit videt quidē principali9 oīm q̄ de deo dicūtur illū eē q̄ ē totū em i se cōprehēdes. habet eē velut quoddā pelag9 substātie ifinitū et currit ꝓter ibi p alia noia pbās. q̄ nō ostēdūt sciētiam dei. ¶ Dicit ipe itelligit q nos nullū nomē hēm9 de deo cui pcise corrideat aliqs cōceptus q̄ pcise significet substātū dei seu deitatē ipam q3 vt ipse ibidē dicit de deo q̄ ē impossibile dicere scōs sub stantiā nec hoc nomē q̄ est q3 illud scōm ipm ca. 9. ipsius essētie demōstratiuuz ē et nō ei9 q̄ qd ē nec hoc nomē de9 q3 sicut ibi pbat p beatū dyonisium q illud d3 a creare vel circūscq vniuersa vel ab ar dere de9 em ignis cōsumēs oēm malitiā ē ꝛc. nec ens nec substātia nec cognitio sicut ofidit capi. 4. vbi cū dixisset q de deo ipossibile ē dicere secūdu substātiam dicit q familiari9 ē ex oī ablatiōe face re rationem. nihil enim illoz um que sunt est non vt non ens. sed vt super ens et super omne ens et omnino super substantiam et super cognitionem hec ille. Nullum igitur tale nomen secūdum ipsū precise deitatem significat. sed etiam aliqua que circūstant deitatem. i. creata vel creabilia. ¶ Sed quia indifferenter loquitur de omnibus positiuis certum est q̄ substantia aut ens nō dicit aliqd qō circunstet deitatem tanq̄ aliquid in deo differens formaliter a deitate verba igitur sua sunt excessi ua et indigent glosari dicto modo vel aliquo qui placebit magis tamen credendum est augustino. 15. de trinitate capitulo octauo de paruis et 9. di. q̄ deus dicitur sapiens bonus iustus secundum substantiam sicut dicitur spiritus secūduz substā tiam. ¶ Unde sciendum est q̄ isti termini absolu ti ens essentia et cōsimiles habent cōcept9 sibi cor respōdētes quidditatiue significantes deū ita be ne sicut signat alia entia nec significant aliquid re pugnans deo sed conceptus correspondētes istis terminis connotatiuis iustus sapiens et consimi libus quando secundum naturalem modum in no bis generantur tunc sicut nostra naturalis cogni tio incipit a creaturis ita tales conceptus repre sentatiui sunt suorum significator9 secundum mo dum habendi quem in creaturis videmus. Ver bi gratia conceptus huius termini iustus vt sic si gnificat aliquem habentem habitum iusticie z vt sic etiam iusticia significat habitum inherentem alicui et directiuum secundum dictamen rationis cum quo stat q̄ idem concept9 exipositione signifi cat illū q̄ esse tialiter ē iusticia z seipo esse tialiter scōm rationē act9 vel si de9 infunderet alicui cōce ptū correspondēs significatē ille etiā significaret illū

qui esse tialit ē iust9 vel iusticia. ¶ Itē arguit̄ per rationes alias ꝓmo q3 demōstratio emanationum diuersarū necessario presupponit distinctionē pri cipior9 elicitiuoz̄ z non distributionē rei igit distin ctionē eoz ex natura rei. ¶ Respōdeo de qb9 ema nationibus loqueris tu aut de passiuis z hoc ē ve rum q3 generatio passiua presuppenit patrē scōm ipm z spiratio passiua patrē z filiū ſz nō ꝓsuppo nit distinctionē principiorū absolutoz̄ nec realem nec scōm rationem. ¶ Si loqris de emanationib9 actiuis ille non eliciunt nec principiant plusq̄ deitas ipa vt hz alias declarat. Itē tunc i diuinis nō esset vna pductio q modū nature z alia q modum voluntatis siue libertatis. ¶ Ad illud q idē dicit oKā de libertate stricte sumpta vel large. si. enim libere pducitur ꝓio modo volūtatis amabiliter q3 pducitur a duob9 pducēte z producto sicut amoz non tñ libere cōtingēter filio9 aūt pducitur ab vno productio vero intellectionis non ꝓsupponit itel lectū ad pductū sed volitio pducit ab aīa itelle ctiua z itellectione pri9 natura pducta. ¶ Et vlte ri9 dicēdū cū oKā q̄ idē penit9 principiū distinctuz posset eē principiū naturale respectu vni9 principia ti z liberū respectu alteri9. ¶ Itē arguit si aliqua sint idē realit z formalit adequate seu quertibiliter q̄cdd p se cōuenit vni z alteri. Sed sic nō ē de itelle ctu diuino z volūtate diuina igit minoz̄ p3 tū quia act9 dicēdi ybū ē act9 memorie z nō volūtatis tū q3 ybū pducit̄ p actū itellect9 nō p actū volūtatis z. ſſ. spirat̄ p actū volūtatis nō p actū intellect9 tū q3 de9 ex natura rei itelligit p itellectū nō p volū tatē z vult p volūtatē nō p intellectū q3 si vellet p itellectū seqret̄ q̄ naturaliter vellet q̄cdd vult sicut itelligit q̄cdd itelligit ꝓñs ē falsū tū q3 voluntas ex se determinatur ad volēdū aliqō obiectū eē z i tellect9 ei9 nō ex se determinat̄ ad itelligēdū illō esse tū q3 itellect9 diuin9 itelligit mala z tñ volū tas diuina nō vult mala igit nō sūt idē formaliter. ¶ Ūndet̄ q̄ mator de vi volūtat̄ icludit repugnā tiā pōt tñ cōcedi ad bonū itellectū tñ i pprietate loquēdi notādo idē q̄ tñ alio z alio mō significat̄ minoz̄ etiā posset hr̄e ytatē ad hūc sēsū aliū ꝓpo sitio ē p se ya q̄ pbat aliqō pdicatū de hoc ceptu ꝓposito itellect9 diuin9 z tñ q̄ pbat idē pdicatu de hoc ceptu ꝓposito volūtas diuina nō nā hec ē ya p se pio mō itellect9 dīn9 ē itellect9 dīn9 z tñ hec nō volūtas dia ē itellect9 dīn9. Sed sic nō sumitur minoz̄ sub maioze nec valz discurs9. ¶ Si aūt minoz̄ d3 eē ad ꝓpositū op3 vt ad aliā ītētionē accipiat. s. q aliqd p se cōueniat illi rei q̄ ē volūtas dina et vocet. b. ita q̄ si. a. z. b. sint signa ppria mere abso luta z positiua z simplicia hec sit p se. a. ē. c. z non hec. b. ē. c. z tūc negat̄. ¶ Ad pmā pbationē dico q actū dicēdi ybū. i. gnationē actuā eē actū memo rie pōt multipliciter itelligi prio q̄ memoria sit prin cipiū illi9 act9 z hoc falsū ē q3 nō principiat. ¶ Scdo q̄ ille act9 actuet z pficiat memoriā i diuis z hoc itez falsū ē q3 nō ē ibi pfectio z pfectibile. ¶ Ter tio sic q̄ gnatio actiua q̄lēcūq3 i re aliē se hēat ad a. q̄ sit memoria diuina q̄ memoria ē q̄libz psonaz̄ si gillati z simil oēs q̄ ad. b. q̄ sit volūtas diuina q̄ de9 est z hoc itez falsū ē. ¶ Quarto itelligit̄ p appro priationem tñ vel aliā simili mō z hoc bñ ꝓcedo. Sed hoc nō pbat minoz̄ i sēsu quo negat̄ minoz̄ rō aūt approbatiōis vt̄ equalētis rñsionis ptacta est vna i rñsiōe ad argumētū ꝓcedēs vbi dictū est de ordīe pductiōis i diuinis scōm modū itellectiōis z volitiōis i alia vel alias ratio quā assignat ma. li. primo di. 34. ca. 6. ¶ Istud igit misi em vocabulus memorie q̄uittat̄ ibi sumi aliq̄ notionalit̄ aliter q̄ vocabulū deitatis vel essētie nō hz concedi ppria q̄ memoria dicat ybū magis q̄ q̄ deitas generet filiuz ſz bñ q̄ appropatione pōt dici q̄ memoria. i. pr̄ q̄ q̄ appropationē d3 memoria dicit ybū vl̄ alio mō simili exponat̄ himōi. ¶ Ad scdam p idē penit9. ¶ Ad tertiā nego assūptū q3 deitate ipa itelligit z vult z volūtate itelligit z itellectu vult vt supra i simili dixi. q̄ stiōe vltia pzie di. art. 4. ¶ Ad pba tionē assūpti nego cōiam ſz tñ sequit q̄ sicut q̄ itel lectū naturalit̄ itelligit aliq̄ q̄ tñ non naturaliter vult ita q̄ volūtatē naturalr̄ itelligit aliq̄ q̄ nō na turalr̄ vult q3 ſz itellect9 dīn9 sit oīb9 mōis idē die essētie qb9 ipa ē eadē sibi z simlit̄ etiā voluntati tñ deū naturalr̄ itelligere q̄dā nō est deū naturalr̄ velle ista eadē q3 deū velle aliq̄ factibilia nō solū est illā volitionē esse ſz etiā illa eē vel esse futura z hoc deo auctore totali vel principali et ideo hec ꝓpositio de9 vult talia totū hoc q̄ dictū ē ꝓbatur ¶ Sz deū itelligere illa nō ē illa eē neq3 foze deo auctore q3 itelligit nō nulla q̄ nec sūt nec erūt nec fuerūt scōm magistrū sēsētiaz. ¶ Ad quartū dico q̄ ad eūdē sensū quo scōm ytatē sermonis diua volūtas dicit̄ ymaginat̄ ex se ad volēdū aliqd eē z itel lect9 dīn9 determinat̄ ex se ad volēdū illō eē ſz vn sermo nō sit ita q̄ se sicut alter. ¶ Sz nō opz si itelle ctus vel volūtas q̄ de9 ē determinat̄ ad volēdū hoc eē q̄ ppr̄ hoc determinet̄ ex se ad itelligēdū hoc esse z ecōuerso z causa ptacta ē tā imediate hec em q̄ omnia habēt veritatē nō paliquā nōy demptitatē a parte rei inter itellectū z volūtatē diuinā. ¶ Sz q3 predicata aliud z aliud iportant z attribuit eī dem omnino signis diuersis expresso. ¶ Ad quin tam sicut ad tertiam quia sicut intellectus dei in telligit mala fieri ita etiam et voluntas eius in telligit mala fieri et sicut volūtas diuina nō vult mala fieri sic etiam intellectus diuinus non vult mala fieri. Item aliter arguitur aut nomina acci dentalia et conceptus correspondentis omnino si gnificant idem in deo autem si non ꝓpositum si sic igitur sunt nomina synonima quod nonvidetur concedendum. ¶ Respondetur negādo consequē tiam quia licet in deo idē sit oīmode p quo quod libet talium supponit alibi tamē pro aliquo suppo nit pro quo non aliud aliquid enim i creatura cō tinetur sub conceptu sapientie qō non sub ceptu amoris vel iusticie et sic de similibus. ¶ Dices fal tem isti termini erunt synonimi diuina sapientia diuina bonitas et ita de alijs. Dicendum q̄ nō pl9 q̄ isti iste homo et hoc aial q3 licet ly hoc aial nul li conueniat nisi cui ly iste homo tamen plura si gnificat q3 oīa animalia nō sic alter. ¶ Item si omnino idem significet ex parte dei hic erit nugatio deus iudex iustus fortis ꝛc. vel saltem hic deus sa piens intelligens volens ꝛc. ¶ Dicenduz q̄ ex pri mo exemplo non sequitur nugatio quia non sunt nomina connotatiua vel respectiua vel negatiua non ordinata per se secundum sub et supra tūc esset nugatio vt hic inuisibile incognoscibile z sic de similibus de secundis exemplis dicēdum q̄ ibi nugatio excusatur per figuram. ¶ Sciendum tñ q̄ omnia ista dici possunt sine nugatione z licet i deo significet vnā simplicissimā perfectionū eminēter

omnē perfectionē simpliciter cōtinētē in creaturis tñ significāt perfectiões diuersas z accidētia superaddita sicut velle z intelligere sunt distincti act⁹ seu accidentia in hoīe z q tam velle ꝙ itelligere ē perfectio simpliciter eminenē attribuēdo deo ¶ Ad primū principale dico q magister glosat hoc vltimo ca. huius di. de volūtate p̄cedēte vel antecedēte. ¶ Ad scōz p̄z vt p̄z⁹ dico tñ q p̄cedere quō natus est nasci z quomodo dar⁹ ē spirari z nasci z spirari realiter distinguntur sz ex hoc nō sequitur q intellectus z voluntas in deo distinguñ vt p̄z⁹ tactū est. ¶ Ad tertiū dico q nec re nec rōne distinguñ intell ect⁹ qui ē deus z volūtas q̄ est de⁹ nec quocūq; signo signar vnū quin z reliquum eodē z ideo nō sequit q aliqua distinctio vel non ydēptitas realis vel etiā distinctio rationis inter intellectū z voluntatē in deo p̄supponañ emanatiōibus actiuis psonaꝝ passiuis tñ p̄supponit distinctio realis patris et filij quia principiū filij est solus pater. s.f. pater z filius z sic est finis. q. 19.

Queritur secundo circa eādem distinctionē. ¶ Utrū deus sit realiter z per se primo mō sapiens z intelligens z sic de similibus videt q non q creatura intellectualis ē p accidens sapiens igit deus. ¶ Consequētia probat quia iste termin⁹ sapiens vnitate est cōis deo z creature sapienti igit vni cōuenit essentialiter p suo significato z alteri z econuerso nā q vni est substantia nō est accidens alteri primo phisicoꝝ. ¶ Cōtra sepissime dicit augustin⁹ z recitat in multis locis primi sētētiaruꝫ quicqd de deo ad se dicit scōm substantiam dicit sicut sapiens bon⁹ z huiusmodi. ¶ Et libro quarto allegat magister di. 3. primi de hoc ē esse quod ē, forte eē vel sapientem esse ꝛc. z di. 45. cap. primo volūtas siue volens de deo scōm essentiam dr non est enim aliud velle z aliud esse patet hoc etiaz p augustinum in quinta ꝓbatiōe tertie cōclusionis p̄cedentis questionis. ¶ Prima cōclusio omis concept⁹ simplicter abstractus absolutus affirmatiu⁹ cōmunis deo z creature est cōceptus quidditatiuus illius rei simplicis que de⁹ ē z sibi cōuenit in qd. ¶ Ad cuius ꝓbationē supponitur ex p̄cedēti questione nullam penitus esse distinctionē inter sapientiam q̄ deus z quācūq; diuinam perfectionē absolutam. ¶ Secūdo p̄mitto q illa res que deus ē pōt tripliciter exponi per pronomen demonstratiuum absq; omni addito dicendo hoc vel cum termino communi sibi addito. Dicendo hoc ens vel hec res vel per nomen proprius quomodo hoc nomen sortes significat istā rem. que est iste homo et q illius rei que deus est non habetur nomen magis propriū q̄ sit hoc nomē de⁹ vtoz isto vt sit proprio noie illi⁹ rei siue sit proprium illi in significādo siue non. ¶ Tertio suppono q idem cōcept⁹ cōueniens sapiētie intellectionis volitiōis et sic de similibus cōueniunt deo z creature z ideo nomia ista absoluta vnuoce dicūtur de deo z aliquibus creaturis. his suppositis probatur prima cōclusio per auctoritatem anselmi i p̄cedenti q̄stione positam. ¶ Item omnis talis concept⁹ abstractus est quidditatiuus respectu cuiuslibet sui p se indiuidui a quoꝝ q̄libet imediate ē abstrahibilis. sed conceptus sapientie ē sic imediate abstrahibilis a sapientia creata z increata z simili concept⁹ intellectiōis z sic de similibus mere absolutis z abstractis tanq̄ cōe quoddam transcendens a suis p se contentis igitur est concept⁹ quidditatiuus respectu vtriusq; maioz patet q2 non ē maioz ratio q̄ sit quidditatiuus vnius eoꝝ q̄ alteri⁹ ex quo vtrūq; eorum est per se singulare suū eque. imnoz patet ¶ Tertio supposito conceptus sapientie ē cōis deo z alicui creature igit est abstrahibilis ab eisdem. ¶ Secūda cōclusio cōcept⁹ cōcreti dictorum abstractorum etiā p̄dicantur inqd de deo ita q sicut hec est in qd de⁹ vel deitas est sapientia sic z ista deus vel deitas ē sapiens vel hic est sapiens demonstrando deum ꝓbatur cuicunq; p̄cise eodem sui conueniunt talis concept⁹ abstractus cōueniat et talis cōcretus sibi cōueniat inquid abstract⁹ cōuenit z concret⁹ in quid ꝓña patet iductiue nāq; eodem sui penitus est de⁹ entitas z ens ideo sicut ē in quid hic est entitas ita est in qd hic ē ens z econuerso sic etiam q2 eodē sui ē deitas et deus ideo sicut hec demonstrata deitate est in quid deitas ita est in quid deus sed deus eodem sui omnimode est sapientia et sapiēs volūtio z volens igitur ꝛc. ¶ Contra hec demonstrata humanitate tua est humanitas in quid z tamen hec non est homo in quid q2 potest eē z non esse homo puta si assumeretur a persona diuina. Similiter hec est inquid humanitas demonstrato toto forte p̄ter digitū z tamē hec non est in quid homo q2 hic non est homo. similiter linea est longitudo z lōgratione eiusdem rei et tamen loquendo in quid z non longa in quid quia potest fieri breuis eadem longitudine remanente. ¶ Ad primum ista instantia non est ad propositum quia iste terminus homo vt sic sumitur est nomen suppositi et per consequens terminus implicite negatiuus nulli rei in quid conuenienti expresse solo pronomine demonstratiuo per idem ad secundum exemplum. ¶ Ad tertium dicendum est q sicut magnum et paruum quādoq; accipiuntur relatiue sicut patet et p̄dicamentis et quandoq; absolute sicut patet per cōmentatorem quinto methafisice vbi ponit hāc eq uocationem ita etiam de longitudine latitudine et de longo lato nā quandoq; accipiuntur relatiue et ita est aliquid quod est latum respectu vni⁹ est strictum respectu alterius et quod ē breue respectu vni⁹ ē lōgū respectu alteri⁹ z sic hmōi abstracta lōgitudo ꝓut ponit i diffinitiōe linee non cōrūdet huic latū. ¶ Scōo mō accipit absolute z tūc dicta abstracta cōrūdēt eis z sicut hec ē i qd linea ē lōgitudo ita ē in qd linea ē longa. ¶ Scōo p̄cipaliter sic. sit. a. cōcept⁹ ꝓpri⁹ illi⁹ rei. simplr simplicis q̄ de⁹ ē. ¶ Tūc sic ois concept⁹ cōcret⁹ absolut⁹ z positiu⁹ q̄ p̄dicāt de. a. eq̄ essētialr vel essentiali⁹ sicut concept⁹ cōcret⁹ adiectiu⁹ q̄ sicut ps diffinitiōis alicui⁹ rei p̄dicāt de concretu ꝓpria istius rei p̄dicāt de. a. i qd q se z p̄mo mō q2 hic nō distinguit qd contra q̄le subsātiale sz concept⁹ alicui⁹ sapiētie ē hmōi respectu. a. igr maioz ps p pbz q2 q̄lz ps diffinitiōis p̄dicāt de suo diffinito q se p̄mo mō. eodēmo posterioz z aduersarij etiā hoc p̄cedūt. ¶ Ad z hūt pr'ia q illō p̄dicāt i qd z q se p̄mo mō de aliq̄ qd p̄dicāt de illo sicut diffinitio vel ps diffinitionis vel ipsamet. imnoz ꝓbatur q2 tota causa quare talis pars diffinitionis vel quicūq; concept⁹ concretus alius p̄dicāt q se primo mō de diffinito vel de aliq̄ alio ē quia significatum suum vel abstracti sui est

2. cōclusio

3. articul⁹. 1. cōclusio.

essentia vel pars essentie significati illius de quo verificatur huiusmodi pars diffitionis vel huiusmodi concretum positiū et mere absolutum z nihil extrinsecū cū significās cū hoc q sit predicatio directa ꝓpter hoc enim ista ē per se primo modo hō ē. animatus a anima ē animatum quia anima est pars hominis vel animalis vel hominis. ¶ Similiter ista angelus est natura subāl quia abstractum huius concreti subāl scilicet subā significat per se illā essentiā quā exprimit hoc nomen angelus sic etiam ly ens predicatur inquid de quolibz q2 per se significatū sui abstracti est essentia vel ps illius de quo verificatur concretū entis constat autē ex precedenti questione q a est essentialiter illud quod per se significatur per conceptum abstractum sapiē. ꝛc. ¶ Sed contra propositio composita ex terminis concretis est indifferenter modo inquid vel in quale tamē verificatur de simplici sicut esset si suis abstractis corresponderēt i deo aliqua realiter demōstrata tūc ista predicatio de⁹ est sapiens esset demōstratiua et in quali igit ꝛc. maioz patet quia termini concreti indifferenter significāt suppositus siue suis abstractis corresp̄ndeāt eedē res siue diuerse in eodē supposito vt sapiens significat vnuoce cū dicitur deus est sapiēs et angelus est sapiens et hōnuoce dicitur de ꝓpo et alijs hominibus et deus vnuoce de ꝓpo z filio dei ante incarnationē et hoc vniuoce videt ꝓ deo et creatura subā est sapiens. ¶ Respondetur negādo maiorē. ¶ Ad probationem dico q concesso toto quod ponitur in probatione nō sequitur ex hoc veritas maioris quia dicendo album ē colorati et hō est coloratus ly coloratum vtrobiq; significat subiectum et vtrobiq; stat vnuoce et tamē ꝓma probatio ē in quale secunda est in quale accidē tale. ¶ Secundum q ibi assumitur q sapiēs vnuoce dicitur de deo et angelo si secundum aliquā rationem huius termini sapiens hoc forte concederetur adhuc non sequitur si hec priuatio est in quale angelus est sapiens q etiam ista sit in quale deus est sapiens. ¶ Item negari potest minor i dicte rationis quie similiter potest intelligi temporaliter talis distinctio i deo saltem per impossibile vnomodo sic q sapia esset accidens inherens deo sicut nunc est respectu hominis vel angeli et tunc ista propositio deus est sapiens bene esset p̄dicatio in quale. ¶ Secundo sic q sapiētia eēt ps que vna cū deitate constitueret vnū compositum sicut ex materia et forma sit vnum et tūc si in ista deus est sapiens ly deus staret pro altera parte illius compositi s. pro deitate adhuc ista essz i quale deus est sapiens sicut si preter animam intellectiuam in homine poneretur sensitiua ita q cōpositum ex corpore et sensitiua esset proprium perfectibile per intellectiuam sicut multi tenēt tūc demonstrato cōposito ex corpore et sensitiua hec eēt in quale et per accidens vera hoc est intellectiuū sicut nunc ista materia est animata. ¶ Tertio q in ista propositione deus ē sapiens ly deus staret pro composito ex deitate et sapiētia et tunc nihil obstaret quin ita esset in quid et per se primo modo deus et sapiens ita bene sicut nunc ista hō est animatus vel rationalis et hoc sufficit ad falsificādū minorē que est conditionalis. ¶ Item cōfirmatur hec dicta ratio hic nō est formalis cōcept⁹ deus nō est sapiētia igitur deus nō est sapiens quia sic tenent in omni materia inquā est de forma consequētie oppositum consequētis stat cum ante z per consequens obligatus ad sustinendum q non sit sapia non habet concedere q nō sit sapiens z q consequens esse sapiētē. ¶ Probatur de deo in quale nō subāli modo sicut tunc. ¶ Respondetur negādo vltimam consequētiam etiam consequētia de qua fit mentio in ante licet nō sit formalis est tamē necessaria tenēs per hoc medium intrinsecū necessarium impossibile est deum esse sapientem sapia que nō est ipse. ¶ Secundo ad principaliter ex radice precedentis rationis hec predicatio deus est sapiens modo est vera et nata eēt eē vera quātuz est ex formali consequētia terminoꝝ si sapientia nec esset deitas nec pars deitatis igitur non ē predicatio in quid ¶ Cōsequntia probatur quia oīs predicatio in qd requirit q consequentia formalē q res significata per predicatum sit quid itas vl ps quid ditatis rei significate per subāz licet nō econuerso. ¶ Respondetur negando añs eo q ly deus de sua forma li significatiōe significat illud quod est essentialiter sapia et ideo licet ista consequentia nō sit bona respectu cuiuslibet hoc est sapiēs igitur sapiētia est ipsuz vel pars ipsius tamē hec est bona deus est sapiens igitur sapiētia est deus vel pars ipsius et tenet in omnibus terminis vbi predicatū taliter se habet sicut hic ad subiectum. ¶ Item conceptus paternitatis nō est quidditatiuus respectu deitatis igitur nec conceptus sapie consequētia probatur quia nō minus per conceptum paternitatis concipit essenta diuina q̄ cōceptū sapie si igitur ratio cōceptus sapie sit qd ditatiuus quia significat essentiam diuinam quia conceptus paternitatis ergo ē quidditatiuus. ꝓpter iō maior probar q2 sicut impossibile est q per aliquā visionem videatur essentia nō visa paternitate et econuerso sic est impossibile q aliquo cōceptu cōcipiatur esse non concepta paternitate z econuerso. ¶ Respondetur negando primam consequētiam. Ad probationē dico q assumit falsum scilicet q ratio conceptus sapiente sit quidditatiuus respectu deitatis quia significat essentiam diuinam ꝛc. ¶ Ista enim non est causa sufficiēs q2 tunc conceptus proprius et simplr fortis eēt conceptus quidditatiuus humanitatis cōmuniter expresse et conceptus hominis albi eēt conceptus hominis quidditatiuus z multa alia falsa sequerentur Sed causa est quia concept⁹ sapiētie vltra hoc q est representatiuus essentie diuine sub ea ratione qua est sapiētia est cōmunior cōceptu deitatis ita q ibi sit predicatio directa et licet alia a deitate significet non tamen extrinsece aliquid cōseruat plus q̄ conceptus deitatis ideo deitas, est inquid sapiētia per se sed hic non est p̄dicatio directa deitas est paternitas cum deitas sit aliquid quod non est paternitas puta filius.

Circa distinctionez octauam quero vtrum solus deus sit immutabilis videtur q nō quia potest esse vbi nō ē vir extra celuz igr. Item aliquid dicitur de deo per accidens igit ē mutabilis. cōsequentia p3 per augu. quito de trinita-

te ca. scõo. de paruis in principio. ¶ In deo nihil secundũ accidens dr̃ q3 in deo nihil est mutabile assũptum patet per ma. in principio di. 30. vbi dicit. Sũt em̃ quedam ex tpe de deo dicũtur eiq3 tẽ poz aliter cõuenit et realitiue dicitur secũduz accidens z plura similia ponũtur ibidẽ. ¶ Sed huic rationi respondetur ibidẽ per ma. et augustinuz q3 hoc nõ sit sic q3 deo aliquid accedat sed creatur vt ibidem declaratur de minimo qui fit precium postq3 non fuit precium. ¶ Contra minimus nõ ꝑt fieri de non precio precium sine mutatione in nũmo vel in alio sed non oportet fieri mutationem i alio scilicet in instanti quo fit precium q3 nec i rege nec i plebe sufficit em̃ precessisse statutũ quo sine alia mutatione nũmus in tali instanti fit precium. ¶ Probatur sic dr̃ in eadem auctoritate augu. quã ibidem allegat. Ma. de nõ amico fit amicus sine mutatione in vno vel in alio sed deus potest fieri nõ amicus alicuius sine mutatione illi⁹ quod probatur quia deus potest de amico alicuius fieri nõ amic⁹ etius sine illius mutatione igitur pari ratione econtra. ¶ Assis probatur quia capio aliquẽ habentem amicuz ventalis peccati puta cogitationem vel delectationem de aliqua illecebra qui actus ex sola mora ceteris paribꝫ fiat mortale peccatum in instanti a tunc iste in instanti. s. nõ mutatur et tñ de nouo fit nõ amicus dei vl̃ igr̃ hoc fiet sine omni mutatione contra augu. et processum ibi sequentez vel mutatio erit i deo ¶ Aliter probatur idẽ assũptũ suppositio q3 de⁹ modo ante prandiũ det preceptũ alicui q3 citra occasum solis aliquid faciat vel facere incipiat z ille cui precipit̃ velit adhuc differre illius precepti executionem q3 bene diu potest sine culpa permaneat in tali volũtate omnino vnifozmiter vsq3 diu post occasum solis et post meridiẽ deus erit amicus eius et in solis occasu et post vsq3quopeniteat tñ erit amicus eius et iste cui⁹ desinit esse amic⁹ non mutatur in aliquo igitur deus ꝛc. ¶ Item deus ẽ homo. qui multipliciter est mutatus igr̃ de⁹ non ẽ immutabilis. ¶ Cõsequẽtia probatur quia nullum idem simplex et indiuisibile est mutabile et nõ mutabile q3 tunc esset mutabile et nõ mutabile q3 ex termino priuatio sequitur terminus infinitus primo posteriozũ. ¶ Ad oppositum ẽ magister i hac di. 8. ca. 4. vbi probat intentũ suũ per b. aug. ¶ Item iacobi primo apud quẽ non ẽ trãs mutatio et illud malach. Ego deus et non mutoz distinctio mutatio etiam accipitur a sanctis q3cq3 cõmunissime pro omni noua inceptione rei vel annihilatione vel distinctione vel destructione vel cãtione et ita secũdũ damascenũ visio vocatur mutatio. ¶ Secũdo sumitur pro omni receptione fozme non prehabite vel pro desinere habere fozmã prehabitã et sic materia dicẽtur mutari in primo instanti sui eẽ si crearet̃ sub fozma vel si totum compositum ex eaet fozma et isto modo loquitur augustinus sepe de materia prima q3 fuerit mutata in principio creationis ¶ Tertio sumit̃ proprie ꝓ omni receptione noua fozme vel sit⁹ in subiecto ꝓ suppositio vel pro perditione fozme informantis vel situs subiecto eodem remanente et sic sumit̃ cõmuniter ab aristoteles phi. qui dicit mutare ẽ aliter se habere nũc q3 prius. ¶ Conclusio prima loquẽdo primo modo de mutatione solus deus secũdũ se ẽ immutabilis de aliꝭs a deo planũ est secũdũ fidẽ de deo etiam patet secũdũ fidẽ et ꝓbiaz q3 de⁹ ẽ necesse eẽ si enim nõ esset necesse eẽ necessario eẽt prius aliquid eo secũdũ naturã qõ posset facere ipsum esse et ipsum nõ eẽ et per ꝓns q3 ponebatur deus non esset deus. de hoc etiaz vide di. 8. et etiã ꝓbia dicit primum motoz omnino eẽ immobilẽ per se et per accidens. ¶ Scõa cõclusio deus ẽ per se scõm se imutabilis scõmõ et tertiomõ probatur q3 deus nõ est secũdũ se fozmã aliquã subiectiue recipere nec trãsferri de situ ad situ probatur per augustinũ. 5. de tri. et ponit̃ in textu ẽt cũ de⁹ sit actus pur⁹ nullius per se est pfectionis receptiuus. ¶ Tertia conclusio nõ solũ deus ẽ secũdũ se imutabilis ad fozmam ipe tamen solũ ẽ imutabilis secũdũ locũ vel situ ꝓima pars probatur q3 multa alia sunt a deo vel saltez sunt possibilia que nõ possunt per fozmas i eis receptibiles subiectiue perfici q3 aliter eẽt processus in in finitũ in fozmis essentialiter ozdinatisre ceptibilibus i hoc subiecto questionis demõstrato cõsequens est incõueniens igitur. secũda ꝓs cõclusionis patet quia omnes subẽ alte sunt localiter mobiles de corpozibus per ꝓbiam patet etiã de angelis per scripturam quia omnes sunt administratozii spiritus ꝛc igit̃ etiam de accidentibus z de partib⁹ suis bãrũ non ẽ dubiũ quia motis nobis mouentur omnia que in nobis sunt. ¶ Quarta conclusio q3 deus secũdũ aliquid ẽ mobilis z mutabilis vere quia rationem humanitatis assũpte ꝛc. de hoc vide satis diffuse euangelium ¶ Sz hic attendedũ ẽ q3 filij personalitas nõ transiuit secũdũ se de situ in situ nec mutabatur ad fozmam. ¶ Sed ista sunt vera de dei filio secũdũ cõmunicationẽ ydiomatũ sicut oẽs doctozes clamãt ipe vero dr̃ hõ ab humanitate sibi vnita nõ secundum talem cõmunicationẽ ydiomatũ sed imediate sicut calix dr̃ deaurat⁹ ab auro sibi vnito vel sicut ferrũ secũduz damascenũ dr̃ ignitum a fozma ignis sibi ignita vel ab accidentibus similibus accidentibꝫ ignis sed q3 deus mutabatur non est nisi secundũ cõmunionem ydiomatum vt sit sensus deus mutabat quia ipse erat ypostasis nature mutate vel sic idest aliquid deo vnitum hypostatice mutabatur vel natura ex cuius assumptione deus est hõ mutabatur stante illa vnione hypostatica et sic de similibus et deus fuit mortu⁹. i. deo ypostatice corpus vniebatur carens vita vel corpus mortuum ¶ Diceres pari ratione dei filius diceretur compositum et creatura et huiusmodi. ¶ Respondeo q3 non sequitur licet enim natura assumpta sit creatura et composita et aliud a deo et incepit esse z fuerit creatura et sic de similibus quia tamen dei filius non est natura illa assũpta non enim oportz q3 omnia cõmunia relatiue illi nature dei filio cõueniant quia non illa que non sunt nata conuenire nisi illis quibus primo et immediate conuenit ẽrbi gratia licet homo sit albus ab albedine tamen homo non est accidens ab albedine licz albedo sit accidens et licet homo sit anima tus ab anima et anima sit pars non tamen propter hoc ẽ homo pars quia hoc q3 hec dictio pars non est predicatuz vel terminus relatiu⁹ natus denominare sub hac denominatione nisi illud cui conuenit primo et pari ratione nec hoc predicatũ qõ est terminus relatiuus sibi compositus scilicet totũ vel compositum et eodẽmodo est de aliis predicatis idem et aliud vel idem et distinctum licet eẽ natura assũpta sit distincta a deo et aliud a deo nõ oportet tñ nec est aliquatenus concedendũ q3 dei filius sit aliud a deo vel distinctus a deo et ita de similibus et pari ratione quia deus nõ est aliquid factum de nihilo quia queritur quid z nõ inuenit̃ ideo nõ est creatura. et quia etiam ipse non est illo qõ resultat exrpi humanitate et verbi personalitate quia ipse fuit ab eterno et nec hoc resultans nec illud fuit ab eterno. ¶ Quod pulchre tractat b. hieronymus in sermone de assumptione beate marie et nõ est assignare aliud compositum quod est dei filius igitur z cã evt predixi quia talia predicata totum compositum pars idem aliud distinctum nõ sunt sub hac fozma nata denominare nisi illa quibus immediate cõuenit̃ sicut nec descriptiones eozũdẽ et multa sunt talia sicut eẽ hic z nõ alibi et similia secus autẽ de illis qui dei filio attribuuntur per cõmunicationem ydiomatum. ¶ Diceres deus perforabatur vel diuidebatur z et nullũ simplex põt diuidi igitur deus est compositus. ¶ Respondetur q3 quia antecedens verificatur solum per cõmunicationẽ ydiomatum ideo cõsequẽtia nõ valet pluscz̃ ista xp̃s fuit vere leo de tribu iuda igitur xp̃s habuit ẽ caudã et quattuor pedes hic em̃ habet quicquid est proprie leo. ¶ Regula aũt que predicata sint hic concedenda secũdũ cõmunicationẽ ydiomatum de deo et q3 capi non põt a creaturis qm̃ oia que agit vel patit̃ pars essentialis vel accidẽs creature põt ista creatura dici pati vel agere nõ vlterius modificãdo sermonem hunc per illa aduerbia bene vel male per se vel p ad mediate vel immediate sic i proposito quicquid egit vel patiebatur natura assũpta attribui potest̃ supposito assumẽti per cõmunicationem ydiomatũ et vltra hoc sine tali medio vel tali cõmunicatione concretum humanitatis assũpte et oia essentialiter superiora ad illud per solum pronominem demonstratiuũ expressa de hoc vide plus in responsione ad tertium principale. ¶ Sed contra deus est homo igitur est animal igr̃ corpus animatũ igitur diuisibilis. Preterea dãmascen⁹ dicit de plano sicut tangit̃ in tertio q3 dei filius qui eternaliter fuit simplex hypostaſ. ex tpe cepit esse hypostasis composita. ¶ Item si actiones passiones nature assumpte per cõmunicationem ydiomatum competunt illi suppositio cũ illa natura ſassumpta sit deponibilis et reassumptibilis causabilis et corruptibilis creabilis z adnihilabilis et multa similia vbi notatur actio z passio illius nature sequitur q3 omnia sic possent dei filio vere attribui ¶ Itẽ deo in triduo mortẽ vere vniebatur tam corpus q3 anima igitur qua ratione animatus et homo erat ab humanitate vnita sibi ita tunc a corpore dici poterat corpus sumendo concretiue ly corpus sed omne corpus est compositum et diuisibile igitur. ¶ Ad primum respõdetur q3 accipiẽdo corpus pro vt est in ꝓdicamẽto subẽ et est per se supertus ad ly animal hoc potest concedi deus est corpus quia est suppositum sustẽtans ypostatice corporeitatẽ et nan sequitur q3 sit diuisibilis sed sufficit q3 corporeitas sibi vnita sit composita et diuisibilis. ¶ Ad secundum dicendũ q3 aliquid esse hypostasim compositam potest dupliciter intelligi vel q3 sit hypostaſ vel ex plurib⁹ resultans et integrata et, sic negatur hoc de deo.

¶ Aliomodo dicitur compositum q3 cum alio ponitur ad integrandum aliquid vere vnum z sic loquitur damascen⁹ dicẽs dei filiũ in incarnatione factum esse nouiter hypostasim ẽ compositã quãtis proprie non alteri componatur. ¶ Sed aliud isti puta hũanitas ita q3 claudicet lex proprie dicte compositiõis ex parte verbi nõ ex parte hũanitatis in ipso personaliter subsistent: vbi nota q3 q3cq3 aliqua sic vniuntur q3 ex eis fit per se vnum compositum a quolz cõponendum distinctum i re et denominatione vt patet cõmuniter in compositis ex materia et fozma et sic xp̃s vel filius dei nõ est aliquod compositum ex humanitate et deitate. ¶ Secundo aliqua sic vniuntur q3 propter intimitatem quã vnum alteri intime vnitur et propẽ modũ vnitẽdi vel componendi alterum componẽdum denominatur ab altero sibi vnito et sic dei filius denominatur homo ab humanitate hypostasistrate sibi vnita a qua etiaz denoiatur hypostasis composita et sic de pluribus denominationibus consimilibus nec illud ẽ mirum vnita subiecto alterius subiectum quod est altera pars illoz vnitozum denominationem recipit et vocatur albũ. ¶ Ad tertium dicendum q3 assumi vel deponi vel deo vniri nõ notant actionẽ nec passionem nature assũpte sed potius nouitatem entis vnius quasi compositi resultantis creari etiã vel ãnihilari nõ notant actionem nec passionẽ proprie dictã vt ita loquoz nec eodez modo quo loquitur auctoz sex principiozum. d. q3 actio est secũdũ quã i istud qõ subiicitur agere dicimur. ¶ Ad quartum concedo q3 in triduo poterat dei filius vere denominari a corpe et ẽt ab aſa vnita sibi aliqua denominatiõe que nõ ẽ i vsu quecũq3 ista esse debuerit z ideo de illa nõ curetur. ¶ Nota etiam q3 in triduo verbũ hoc non esset hõ fuit tamen xp̃s propter aiam sibi vnitam vnctam. ſſ. vnctione et licet corpus essz sibi vnitum ita q3 propter hoc vere dicẽtur xp̃s iacẽ in sepulchro nõ tamẽ ratione corporis dicebatur xp̃s q2 corpori nõ cõuenit vnctio spiritualis ſz q2 ille q3 fuit xp̃s ratione aĩe habuit corpus sibi vnitum iacens in sepulchro. ¶ Ideo dicebatur xp̃s iacere in sepulchro. ¶ Contra conclusionem secũdam deus est primus motoz aut igitur mouet modo natur e aut libere si primũ tunc agit falsũ secũdũ vltimũ sue potentie igitur ante q3 mouẽt celuz nõ potuit mouere nec creare ipsũ et per cõsequẽs fuit mutatus si libere moueat sint igitur duo mobilia. a. z. b. equalia per duo spacia sic q3 tamẽ. a. pertransit vnã partẽ proportionalez sui spacii. b. pertransiet duas de suo et cũ a duas. de suo. b. q̃t tuoz et sic deinceps semper duplo plures donec totum spactum vtrobiq3 sit pertransitum. ¶ Tunc q̃ro vtrum. b. citius pertingit ad terminum sui spacii vel nõ. si sic sit. d. primum instans in quo. b. pertrãsiuit suum spacium et quero vtruz in illo sit verum dicere q3. a. pertransiuerit partes proportionales infinitas illius ordinis aut non si sic igitur est in fine sicut et. b. Et si non igitur solum finitas et si hoc cum. b. precise per casum precedat. a secundũ regulã plures partes proportionales qõ patet falsum cũ sit in fine spacii. ¶ Si dicatur q3 sit pertinget ad terminum. ¶ Contra immediate ante. d. instans. b. pertransierat duplo plures illaz partium et per cõsequẽs cũ ita semper esse debeat vsq3 ad vltimum instans. b. citius erat peruen-

turum ad terminum ꝙ a. ¶Respondetur concedēdo q. b. et. a. simul pertingerent ad finem et negatur vltima consequētia quia licet in principio velocius moueretur ꝙ. a. tamen post stante casu oportebit q. a. moueatur velocius ꝙ. b. donec precise i fine pertigat ipsum. ¶Hic etiam valet imaginatio que tangitur in spera de partibus equinoctialis et zodiaci. ¶Tertio principaliter deꝰ creans potest non esse igitur deus potest ñ, eē Añs ꝓ batur q2 hec est possibilis deus creans non ē igr ¶Item vel deus creans potest non esse vel deꝰ creans nō pōt nō esse si primum intentū si secūdū igit deus creans necessario ē. ¶Respondetur concedendo q deus creans nō pōt nō esse nec valet ista consequētia deus creans nō ē igitur deus creās potest nō esse propter ampliationem que fit in cōsequēte. ¶Item hic negatur ista consequentia deus creans non potest nō esse igitur deus creās necessario est et datur instātia quia hec est falsa chimera potest non eē eo ꝙ si esset vera vel igitur chimera que est vel que potest esse potest non esse. ¶Sed vtrūq; est falsum eo ꝙ nec chimera est nec potest esse igitur hec est vera chimera non potest non esse z non tamen sequitur igitur chimera necessario est et tunc vltra dicitur q illa equipollē tia necessarij et nō possibilis non solum tenet cum constantia subiecti. ¶Sequitur enim. a. nō potest non eē. et. a. est igitur necessario. a. ē vnde ista negatiua. a. non pōt non eē pōt habere tres causas veritatis vel. s. q a necessario est vel quia. a. ipossibile ē eē vel quia aliquid pōt eē. a. et omne tale necessario ē modo prima causa verificat istam deus creans nō pōt non esse secunda istam chimera nō pōt nō eē. tertia istam creans nō pōt nō eē dato ꝙ deus nihil creet ¶Item secūdū hoc ista ñ cōtra dicunt deus creans necessario est et deus creans pōt non eē nā ambo essent false deo nihil creante Secundo deus creans pōt desinē esse igr zc. Añs probatur suppositio ꝙ deus nūc primo nō creet tūc sic deus creans nūc non est. et deus creans immediate ante hoc fuit igr deus creans desinit eē igr deus creans pōt desinere eē respondetur negādo Añs ad probationem negatur consequentia nec iste sunt exponētes cōsequētis nisi in vtraq; expone ly deus creans sumatur pro eodem z tunc secunda essz falsa propter falsam implicationē istā scilicet ꝙ deus qui est creans immediate ātę hoc fuit. ¶Aliter respondetur tam ad responsionē secundam ꝙ ad istam tertiam concedēdo ꝙ ista ē bona equipollētia deus creans nō pōt nō eē et deus creans necessario est sed ista consequentia nō valet deus creans necessario ē igitur deus creans est quia ly necessario ampliat et ideo añs significat ꝙ ille q ē creās vel q̄ pōt eē deꝰ creans necessario est et hoc est verum. ¶Ad instantiam de chimera dico concedendo istam chimera potest nō eē et istam chimera que est potest non eē nec ex illa sequitur ꝙ chimera est cū illa sit negatiua cuius subiectum nō oportz supponere pro aliquo. ¶Similiter concedo istam chimera q̄ potest eē pōt nō eē et ex illa non sequitur ꝙ chimera pōt eē q2 nō oportet subiectū eius pro aliquo supponere et ratio naturalis in qua debet fundari logica hoc dictat ꝙ nō oportet si de aliquo debet verificari posse nō eē ꝙ de ipo verificatur posse eē. ¶Ad aliam negatur consequentia deus creans desinit eē igit deꝰ creans pōt desinere eē propter ampliationez que fit i cōsequēte: etiam non sequitur deus creās desinit eē igr deus desinit eē nec cōsequens ē icōuenies cū in instanti quando deus non creat verū sit ꝙ deus creans nihil est eo ꝙ nulla entitas ē tunc cui vere cōueniat hoc predicatum deus creans quare igitur non similiter pōt ista concedi de us creans desinit eē. ¶Et accipiatur exemplū de sorte albo vel magis cōuenies de sorte pre quia in instanti in quo filius eius primo ē mortuus verū ē dicē ꝙ sortes pater desinit eē et tamē ipe tūc inullo dubitatur nec etiam ex hoc sequitur ꝙ sortes desinit eē. ¶Ad primum principale negatur consequētia q2 hoc fieret nō propter mutationez dei sed propter positionem loci vel situs cū deoꝰ dicitur ꝙ deus immense est extra celū vbicūq; pōt eē aliquid. ¶Ad secūdū negatur ista consequentia de deo dicitur aliquid secūdū accidens igitur deus ē mutabilis et hoc sumpto ante ad sensū verum concessum a magistro et ab aug. sicut ibidem exprimitur. ¶Ad probationē dē ꝙ aug. ibi loquit de accidente quod est forma inherens alicui.

¶Ad primam reductionem de nūmo dē ꝙ ibi sufficit transitus temporis stante statuto regio quo ordinatū ē ꝙ ad transitū temporis fieret pactum per idem ad secundum per reductionem non iter facto amico. ¶Dicendum ꝙ ibi sufficit preordinatio diuina et statutum de abijcēda tenebra et illa cebra infra limites temporis prefiniti ita ꝙ transitus illius temporis ꝙ sibi prefinitum a deo cum alijs tanguntur in argumento puta perseuerentia negligentia et consensu interpretatiuo vel hmōi sufficiūt vt de amico dei fiat non amicus ¶Ad tertium patet responsio ex dictis i prosecutione ñre cōclusionis vbi dixi ꝙ licet filius dei proprie et vere et non per cōmunicationem ydiomatū sit hō et animal et corpus et aiatum tamen per cōmunicationē ydiomatū omnes actiones et passiones proprie dicte et motiones locales siue exprimant actiue siue passiue que i mediate cōpetebant hūanitati xpi etiam supposito eterno absolute sine alterioꝛi modificatione aduerbiorum veritime cōpetebant. ¶Et ratio primi quia cōmunicare ydiomata ē predicatū vni primo et imediate cōuenies alteri secundario et mediate conuenire sicut disgregare vel videri ꝙ primo conuenit albedini immediate et secūdario tribuitur subiecto eius z sicut aqua dicitur calefieri quando calor ipam informans calefacit. ¶Sed sic nō est de predicatis istis homo humanatū et silibus dictis de dei filio q2 ista non primo et imediate conuenunt in xpo alteri et per illud aliud filio dei quia tale alteri non eēt assignare nisi humanitate assūpsa et constat ꝙ ista nec ē hō nec asal nec humanata nec incarnata. ¶Sed primo z immediate conuenunt hoc in filio dei et sunt sibi ydiomata et nullo modo nature assumpte sed actiones et passiones siue secūdū locū siue secūdū formā humanitatis assumpte taliter dei filio congruebant ꝙ ista sunt ꝑma et immediata ydiomata predicata conuenientia illi nature et illa mediate cōmunicat supposito in ipsa personaliter subsistēte et istud ē ita simplex et impartibile et incōpositum modo pre exposito sicut eternaliter existebat licet a compositis et diuisibilibus concretiue vere denominetur.

¶Diceres nihil moritur nisi compositus q2 mors

est separatio partis a parte i composito morientē sed dei filius vere moriebatur igitur vere fuit cōpositus. ¶Respondetur ꝙ si dei filius qui verissime pro nobis moriuus ē et passus ita immediate z proprijssime fuisset mortuus sicut corpus qō erat pars assumpte humanitatis valeret consequentia nunc non valet sic quia sensus ē xps vere moriuus fuit i deitate xps subsistebat in carne vere motiua per carentiam vite prius eam viuificātis vel animantis et cum hoc stat vera summa z eterna simplicitas quia simplici vnitate potest compositum et ne de meo aliquid dixisse videar in hūsmodi expositionibus probo quod dixi testimonijs aliorum. ¶Unde ambro. vt recitat Ma. lib. tertio. 21. ca. penultimo in fine emisit xps spiritus sed bene emisit ex carne Et consequenter vide totum capitulum sequens inuenies multa dicta ad propositum et di. 22. ca. 3. mortem igitur dei filius et in anima non ptulit et in maiestate non fē sit sed participatione infirmitatis rex glorie crucifixus est.

Circa distinctionem decimā septimā Queritur primo vtrū charitas seu gratia sit viatori necessaria ad salutem ꝙ non quia rectitudo voluntatis videtur sufficere ad salutem sed gratia seu charitas non est illa rectitudo nec pars illius rectitudinis quia secundum anselmū deus non potest voluntati auferre rectitudinem sed charitatem sepe auferre igitur zc. ¶Probatur obseruatio mandatorū dei sufficit ad salutem mathei. 9. si vis ad vitaz ingredi serua mandata et alibi hoc facet vius sed precepta seruare potest homo sine charitate superaddita quia si non tunc nullus peccaret non faciendo precepta quia nullus peccat non faciendo quod facere non potest per beatum augustinum de duabus animabus. ¶Et hieronymus dicitur i explanatione fidei execramur eorum blaphemias qui dicunt deū aliquid ipossibile precepisse. ¶Contra nullus potest eē saluus nisi charus et gratus deo sed nullus potest eē charus sine charitate et gratus sine gratia sicut nec albus sine albedine igitur. ¶Probatur peccatuz est malum et infinitum igitur non potest tolli per sola naturalia et si aliud requiritē illud voco gratiam. ¶In ista questione et in omnibꝰ alijs de hac materia suppono ꝙ charitas infusa et gratia de qua queriē idē sunt. Distinctio de gratia seu charitate ꝙ aliquādo sumitur pro gratia creata formaliter animam informāte. ¶Secundo pro ircreata ad vitam eternam animam acceptante ¶De pma loquitur decretalis in titulo de summa tri. et fide ca. ꝙ sub hijs verbis quantum ad effectum baptismi in paruulis reperiuntur doctores quidem theo. opiniones habuisse contrarias quibusdam eripsis dicentibus per virtutem baptismi paruulis quidem culpam remitti sed gratiam nō cōferi alijs afferentibus contra ꝙ et culpa ipsis in baptismo remittitur ac virtutes et infozmans gratia infunduntur quo ad habitum et si non pro illo tempore quovsum nos attendentes generalem efficatia mortis xpi quiper baptisma applicatur pariter oibus baptizatis opinionem secundam que dicit tam paruulis ꝙ adultis cōferri i baptismo gratiam et virtutem tā ꝙ probabiliozem et dictis sanctorum aut modernorum doctorum theologorum magis cōsonā et concordem sacro approbante consilio duximus eligendam. ¶De scīa loquit̄ to. in cantica sua. d. dicens deus charitas est z ad illum tendit se ma. in presenti distinctione. ¶Secunda distinctio est de necessitate scilicet simpliciter dicta et secundum quid. i. secūdū dei potentiā absolutā vel secūdū legem statutā et cōmunem. ¶Item premitto ꝙ questio nō est intelligenda cathe. qm̄ sic nulla haberet veritatem quia salꝰ nō est necessaria igitur nihil ad eam est necessarium Añs patet quia de potentia dei ordinata potest ds non saluari intelligenda ē igitur questio hypotetice ita scilicet si debeat pertingi ad salutem vtrum ad hoc gratia necessario requiratur. ¶Conclusio prima charitas increata est homini ad salutem necessaria probatur nullus potest pertingere ad finalem beatitudinē qui hic vocatur salus sine dei acceptatione et preordinatione et beatitudinis i homine creatione igitur ¶Secūda conclusio gratia creata distincta ab ipsa beatitudine non est absolute necessaria ad salutem probatur quia nuda subā anime est finalis beatitudinis sufficiens ipius productiuum ¶Tertia conclusio nulla gratia creata ē ad salutem hominis necessaria secūdum cōmunē legem dei probatur conclusio quia ēvna vniuersalis cuius qlz singularis est vera ¶Quarta cōclusio necessario si aliquis saluari debeat de cōmuni lege secūdū eādē legē requiritur gratia creata que informat ¶Probatur sine tali gratia nullus recte viuē potest nec liber esse potest a seruitute peccati igitur cōsequētia tenet cum nulli possit esse salus de communi lege nisi liberetur a seruitute peccati et viuat recte añs patet per augustinum primo rectratationum capi. 9 z allegatur a ma. li. scōo. di. 26 ca. scōo. ¶Item probatur ratione actꝰ charitatis et dilectionis naturales nō minus relinquīt habitū naturaliter causabilem cui correspondere possit habitus supernaturalis qui possit comprehendere tales actus ꝙ actus fidei vel spei vel iusticie aut alterius virtutis igit nisi scriptura obuiet vel eurdens ratio quare deꝰ non infunderet habitum supernaturalem correspondentē actui charitatis acquisite non plus debet hoc negari ꝙ ꝙ det fidem spem et iusticiam supernaturalem correspondentes naturaliter acquisitis ¶Sed ratio nō obuiat primo magis hoc dictat quia charitas acquisita excellit quēcūq; aliū habitum ceteris paribus rationabilibus igitur videtur ꝙ deus sibi debeat dare habitum supernaturalem ꝙ in alijs necessitā obuiat auctas nisi magistri que in hoc nō tenetur cōmuniter primo prepōderat auctoritas ecclesie. nec obstat ꝙ multe auctoritates sanctorum quas Ma. allegat dicunt ꝙ .ss. est charitas qua formaliter diligimus deū et proximum ille enim vere dicūt eo ꝙ efficit actum diligendi partialiter et specialiter quo diligimꝰ deum et proximum et sine cuius speciali acceptatione nullus habitus sufficere et vt meritorie diligeremus deus et proximum, sed hoc non excludit charitatem creatam que se habet tā ꝙ aliud cum principium. ¶Si quis autem saluare velit sentētiaz magistri dicere potest qui ipse loquitur de charitate illa sine qua nullus potest esse scharus deo ad vitam eternam de quacūq; potentia et sine q etiā de potentia dei absoluta nullus pōt aliquod

opus meritorium facere nec deum aut proximum meritorie diligere et ista charitas est diuina acceptatio que appropriate est .ſ. licet tamen propte et cõmuniter etiam ſit tota trinitas. ¶ Sꝫ tamen preter illam charitatem increatam dat deꝰ charitatem creatam ſine qua etiam de facto nullum acceptat nec vt creditur acceptabit licet abſolute ſine ea poſſet et etiam ea poſita poſſet nõ acceptare habentem de ſua potentia abſoluta ad

2. articulꝰ. beatitudinem. ¶ Primum dubium contra dicta ſit illud quod in primo argumento principali tactum eſt de rectitudine voluntatis. ¶ Cui corꝛeſpondeo negando maiorem ſi intelligiẽ de rectitudine naturali quia ſecundum ſcripturaꝫ deꝰ creauit hominem rectum et tamen ſecũdum magiſtrũ licet homo vel angelus ex puris naturalibus ſtare potuerit non tamen proficere vt patet de angelis di. 3. ſcõi et de homine di. 29. eiuſdem ſcõi et p conſequens rectitudo naturalis non ſufficiebat ad merẽdam vitam eternã: rectitudo gratuita bene ſufficit ſed iſta includit gratiam et cum probatur q nõ quia per anſ. tertio de li. ar. ca. 8 deꝰ non poteſt illam rectitudinem auferre voluntati ¶ Et ratio ſua eſt quia voluntatem eſſe rectã nõ eſt niſi eam velle iſtud quod deus vult eam velle. Sed hanc rectitudinem non poteſt deus auferre quia ſi ſic aut igitur volens aut nolens non nolens certum eſt quia tunc deus poſſet velle volũtatem non velle illud quod vult eam velle ponatur iſta in eſſe et tunc implicantur contradicta. ſ. q deus vel voluntatem nõ velle illud quod vult eam velle. ¶ Sed contra iſtam ſententiam arguitur nihil abſolutum eſt libere cauſabile in voluntate quin deus poſſit illud libere deſtruere conſeruata voluntate igitur et rectitudinem ſi ipſa rectitudo ſit aliquid receptum in voluntate. ¶ Ad rationem anſelmi dicitur q deus volens ꝛc. et cõcꝺitur q deus poteſt velle voluntatem non velle illud quod vult eam velle ſaltem in ſenſu diuiſo ſic q non velit eam velle a eſſe vel ſic q velit nũc eam velle. a. eſſe et etiam nunc velit voluntatem cras non velle. a. eſſe. Item hoc de in eſſe et poſſibil deꝰ nõ vult volũtatẽ velle q vult eã velleq; ponat q voluntas nihil velit tunc affirmatiua q̃ cõtradicit dicte negatiue falſa eſt igitur negatiua vera eſt. ¶ Si dicas q licet non velit eam modo aliquid velle tamen ſtat q velit eam aliquid velle pro futuro et tunc affirmatiua vera eſt et negatiua ſibi contradicens precõceſſa falſa. ¶ Contra ſi a voluntas quam deus non velit aliquid velle in futurum pmo velit q ipſa nũq̃ aliquid volet i futurum et ſimiliter de preſenti tunc ſtat vtriuſq; poſitõis ꝺ ceſſe poſſibilitas, pba velle ẽ preſentis temporis igitur patet igitur q propoſitio ad quã anſelmus deducit non implicat contradictionem quia licet bene ſequitur deus aufert a ergo vult auferre. a. ſit. a. in voluntate velle illud qõ deꝰ vult eam velle nõ tamen ſequitur aufert a igitur a eſt ſꝫ potius ſequitur igitur. a. non eſt cuius oppoſitum oportet anſelmum ſupponere ſi ad cõtradictionem debeat deducere tamen pro reuerẽtia ſua dicendum eſt q ipſe tunc habuit pro eodẽ hãc deus non vult voluntatem velle quod vult eam velle et iſtam deus non vult voluntatem velle et vult eam velle vel iſtam deus vult voluntatẽ velle q vult eam velle. ¶ Nec tñ iſta ſequitur expoſitione in eſſe q deus auferat rectitudinem voluntatis niſi intelligatur dictum ſuum ſicut ipſemet dicit in libello poſterius edito ſcilicet de concorꝺia ſtine et prꝺeſtit. et gratie de li. ar. ca. 6. vbi dicit qm̃ iuſticiam qua quis iuſtus eſt, conſtat eẽ rectitudinem voluntatis que rectitudo tantum tunc eſt in aliquo cum ipſe vult quoꝺ deus vult eũ velle patet igitur q deus eãꝺẽ rectitudinem nulli tuto auferre poteſt nec poteſt hoc velle ſꝫ neq; velle poteſt vt eam habens nolle n s vlla neceſſitate eam deſerat hec ille. ¶ Ex quo patet q deꝰ non poteſt rectitudinem voluntatis auferre inuito vel ipſenoleti eã auferri et hoc totum nitelligẽ dum ẽ de potentia dei oꝛdinata et; quãdu voluntas perſiſtit in hoc q vult illud et nõ aliud niſi q deus vult eam velle. ¶ Contra voluntate volẽte recte cuilibet reddere quod ſuum eſt et habente etiam actum reflexum quo apperat et velit omnino actum priorem rectum tenere poteſt deus actũ priorem tenere ſine poſteriori et tunc nolente voluntate auferetur ſibi ſua rectitudo: probatur rectitudo non includit gratiam igitur ad dictum in ſolutione falſum añs probatur quia omnis iuſtitia ẽ rectitudo voluntatis propter ſe cõſeruanda; omnis habens hanc rectitudinem iuſtus eſt vt patet per Anſelmũ vbi prius. ca. 14. ¶ Idem igitur eſt iuſticia et rectitudo et iuſtus ꝛ rectus tunc ſic omnibus habentibus gratiam promiſſa eſt vita eterna vt videtur patere per anſ. vbi ſupra. c. 12. Sed non omnibus iuſtis promiſſa eſt vita eterna vt patet per anſ. vbi ſupra ca. 14. ſed tamen illis qui ſunt iuſti ſine omni iniuſticia illi enim propte et abſolute ſunt iuſti et recti coꝛde eſt enim aliquid ſecundum aliquid iuſtum et ſecundum aliquid iniuſtum vt qui caſtus eſt et inuidus talis non promittitur beatitudo iuſtorum qm̃ ſicut vera beatitudo eſt ſine omni indigentia ita nulli datur niſi iuſto ſine oi iuſticia hec ille igitur Probatur rectitudo voluntatis poteſt ſtare cum peccato mortali igitur non includit gratiam añs probatur quia ſecundũ anſ. tꝺẽ. 9. ca. voluntas non poteſt velle rectitudinem niſi habeat rectitudinẽ et ſit recta. ¶ Sed conſtat q homo exiſtens in peccato mortali velit rectitudinez et iuſticiam vt patet de fornicario qui neſcit fornicationem, eẽ peccatum et tamen diligit deum ſuper omnia et vult rectitudinem et habet promptam voluntatem; ſi faciendi licet non habeat ſciẽtiã Dicitur forte q illud dictũ quod dicitur de rectitudine includente gratiã intelligenduꝫ eſt ꝺe rectitudine que eſt ſine omni iniuſticia iuxta prius dicta ¶ Sed cõtra hoc eſt proceſſus anſelmi poſtquã enim premiſit i fine cap. 12. q non vult loqui de alia gratia q̃ de illa ſine qua nullus ſaluatur et poſt ca. 13. diffiniuit iuſticiaꝫ q ipſa ẽ rectitudo voluntatis propter ſe ſeruata dicit. ¶ Si igitur poſſumꝰ oſtenꝺẽ nullam creaturam hanc adipiſci hanc rectitudinem poſſe non per gratiam manifeſta erit inter ipſam ꝛ liberum arbitrium ad ſaluandum hominem concorꝺia quam querimus Aſſumptum autem conſequenter oſtenditur ſic voluntas non vult recte niſi quia recta eſt nã ſicut viſus non eſt acutus quia videt acute ſed iꝺcirco videt acute quia eſt acutus ita voluntas non eſt recta quia vult recte ſed econtra. Cũ autem vult hanc rectitudinem procul ꝺubio recte vult non igitur vult rectitudinem

Anſel.

niſi quia recta eſt idem autem eſt voluntatem rectam eſſe et rectitudinem habere palam igitur quia non vult rectitudinem niſi quia rectitudinẽ habet licet enim poſſit velle rectitudinem quam nondum habet vt cuꝫ vult maiorem habere q̃ habeat. ¶ Dico autem nullam eam poſſe velle rectitudinem ſi non habet rectitudinem qua illam velit. Hanc autem rectitudinem non habet a ſe et habere nequit aut volendo aut non volẽdo quippe nullus valet eam adipiſci per ſe quia nequit illam velle niſi illam habeat nec nolendo ſeu nõ volendo hoc enim, nullius mens accipit igitur non poteſt eam creatura habere neq; a creatura quia ſicut creatura nequit creaturam ſaluare ita non poteſt ei gratiam dare per quam ꝺebeat ſaluari ſequitur igitur q nullam rectitudinem habet creatura quam dixi volũtatis niſi per dei gratiam. ¶ Deo igitur largiente inuenimus gratiam eius ad ſaluandum hominem cum libero arbitrio concorꝺare ita vt gratia ſola poſſet hominem ſaluare nihil de eius libero arbitrio agente ſicu fit in infantibus et intelligentibus ipſa ſic ſẽper; adiuuat liberum arbitrium naturale q̃ ſine iſta in tali; valet ad ſalutem ꝺando volũtati rectitudinem quam ſeruet per liberum arbitrium. ¶ Iſte proceſſus plane habet q̃ omnis rectitudo voluntatis includit vel requirit tam gratiam deſcriptam. ¶ Nam ꝺa q non probatur quin volendo poſſit quis in volendo poſſit quis rectitudinem adipiſci ad ſe nam hoc non improbatur niſi per hoc q nullus poteſt eam velle niſi habeat. ¶ Ad primum iſtorum concedendum eſt q actum rectum de quo arguitur poſſet deus tollere conſeruando reflexum. ¶ Sed tunc voluntas recta ad huc manet habendo actum reflexum quia ſicut dictum eſt nullus poteſt velle rectitudinem niſi habeat rectitudinem quamuis igitur voluntate inuita poſſit ſibi de potentia dei abſoluta auferri aliquis actus rectus ſeu rectitudo aliqua non tamen omnis quia ipſa voluntas habendi q̃ ab ipſa aufertur ceteris paribus ſibi pro iuſticia et rectitudine imputatur. ¶ Aliter poteſt dici pro iſto argumento et toto iſto ꝺubio q ꝺeum auferre poſſe rectitudinem voluntatis ab ipſa voluntate tripliciter poteſt intelligi. ¶ Primo modo ſic q deꝰ poſſit omnem habitum vel actum iuſticie vel rectitudinis acquiſitum vel infuſum auferre a voluntate que habet vel habuit talem actuꝫ vel habitum etiam ipſa voluntate remanente et nihil ad talem ablationem agente prime ipſa inuita et renitente et ſic conceditur q hoc deus poteſt cum quilibet rem abſolutam ab alia diſtincta deus ab ea poteſt ſeparare. ¶ Secundo modo intelligitur ſic q accipiendo hominem innocentem in puris naturalibus conſtitutum qui habet rectitudinem naturalem qui penitus habet ſe taliter ad deum et in ſeipſo qualiter debet ſe habere nec in aliquo eſt obliquus per receſſum a lege diuina. Utrum tunc a tali poſſit auferre ſuam rectitudinem naturalem ſine eo q ipſe voluntarie ſe diſſoꝛmet legi diuine et conceditur q ſic quia poteſt eũ annichilare licet tamen hoc non ſit propte auferre. ¶ Tertio modo intelligitur ſic q ꝺato homine habente rectitudinem naturalem iuxta modum predictum vel habentem rectitudinem actualem vel habitualem vel vtroq; modo iuxta primum modũ predictũ deus poteſt precise ſine cõcurſu volũtatis illi? facere q̃ ille peccet actualiter ſe diſformando diuine legi vel habitualiter vel quocũq; alio modo diſformis ſe habeat vel diſformis exiſtat diuine legi ipſo homine vel voluntate remanente et hoc eſt impoſſibile et ſic patet quomodo verificari poſſunt dicta anſelmi ꝛc. ¶ Ad ſecundum concedo q omnis iuſticia ſeu rectitudo ſimpliciter non ſecundum quid ſicut anſelmus diſtinguit capitulo nono requirit vel includit gratiam gratuitam imo; autem dicens q non omnibus iuſtis promiſſa eſt vita eterna intelligitur de illis qui ſcõm quid ſunt iuſti et ſecundum quid iniuſti quales deſcribit ibidem. ¶ Ad tertium patet per idem et hoc quoꝺ dicitur q nullus poteſt velle rectitudinem; niſi habeat rectitudinem. intelligendum eſt de velle ſufficienti quo ita eligitur rectitudo quia rectitudo eſt. hoc eſt quia deus vult et rationabile eſt omnino q̃ ſic fiat. ¶ Sed contra primam reſponſionem qua dictum eſt anſelmus ibi capere negatiuam non impoſſibilem pro affirmatiua impoſſibili queſtione inaduertẽter ita q̃ non intendit aduertenter hanc negatiuam eſſe impoſſibilem deus non vult me velle qõ vult me velle. ¶ Sed hanc affirmatiuam deus vult voluntatem velle quod non vult eam velle. ¶ Contra dicta propoſitio eſt impoſſibilis etiam ſecundum dei potentiam abſolutam igitur antecedens ex quo infertur ſcilicet q deus auferat a voluntate rectitudinem eſt ſimpliciter impoſſibile quod eſt contra dicta in reſponſione vel conſequentia ſua non valet quia expoſſibili non ſequitur impoſſibile. ¶ Probatur in principio capituli octauo de libero arbitrio dicit q totam ſubſtantiam quam deus de nichilo facit poteſt reꝺucere in nihil. a voluntate vero habente rectitudinem non valet eam ſeparare. ¶ Sed prima pars iſtius dicti non poteſt intelligi de potentia dei oꝛdinata igitur nec ſecunda vel ĩ eadem auctoꝛitate equiuocat de potentia dei quod non videtur veriſſimile. ¶ Ad primum iſtorum poteſt multipliciter reſponderi primo ſupponendo q voluntas de facto velit et oporet facere q deus vult eam velle et hoc ſine omni demerito annexo et culpa mortali ꝛ tũc poteſt dici q ſi ſecundum legem nunc oꝛdinatã deus ſine illius demerito aufert rectitudinẽ et gratiam a tali voluntate et tamen ſecundum illam legem velit omnem voluntatem ſemel rectam ſemper rectam eſſe niſi iſtam rectitudinem demereatur et iſta habet eam et non demereatur eam igitur ſi deus voluntati ſic ſe habenti tollit rectitudinem igitur vult eam velle quod non vult eam velle vel vult eaꝫ habere rectitudinem quam nõ vult eam habere iſta conſequentia eſt bona ꝛ antecedens eſt ita impoſſibile ſicut conſequens ꝛ ſicut dictum eſt de voluntate non demerẽte. ita et iam poteſt dici reſpectu voluntatis inuite vel renuentis perdere beatitudinem. ¶ Aliꝫ poteſt dici q voluntas ſemel recta ſecundum legem dei tã oꝛdinatã q̃ abſolutã fieri nõ põt nõ recta culpabiliter ſine ſuo demerito ꝛ hoc ſiue auferaꝫ ſibi forma ſiue non. ¶ Scõo ꝺo q ſcõm anſelmũ auferre rectitudinẽ ĩ volũtate ẽ eã facere nõ velle aliq̃liẽ ꝛ tñ deꝰ vult taliꝫ eã velle ꝛ ſic ẽ ipoſſibile q ꝺeꝰ auferat rectitudinẽ a voluntate qz ipoſſibile ẽ q ꝺeꝰ auferat a volũtate illã

velle q ipe vult ipaz velle pide pz ad scom. ¶ Itē ista negatiua deus non vult voluntatem velle qō vult eam velle potest distingui eo q potest esse vna propositio et tunc est possibilis vt dictum est vel due propositiones ad hunc sensum aliquid nō vult deus voluntatem velle et illud vult voluntatem velle et ista copulatiua est impossibilis.
¶ Similiter distingui potest ista affirmatiua deus vult voluntatem non velle quod vult eam velle que etiam est possibilis prout est vna propositio sicut dictum est impossibilis autem prout est due. ¶ Sed contra primam solutionem anselmi deducit ad contradictoria et super ista non potest de potentia absoluta igitur non sufficit glosa de potentia ordinata. ¶ Respondetur q talis contradictio deducitur eo modo quo dictum est in primo modo predicte solutionis et etiam in aliis modis. ¶ Unde anselmus sic infert si deus tollit rectitudinem a voluntate igitur non vult eam velle quod vult eam velle cuius illati partem scōz semper ponit et non probat sed tantum primam partem quaz non est possibile simul esse veram cū secunda oportet igitur q secunda pars supponatur esse vera ex lege diuina quia de potentia absoluta deus potest velle voluntatem nihil velle sicut potest eam annichilare. ¶ Et tunc vlterius est notandum q voluntatem velle q deus vult eā velle est eam velle conformiter preceptis sicut dicitur q deus vult omnes homines saluos fieri quia dedit precepta quibus omnes obligauit et ex quorum impletione homo saluatur et sic etiam deus vult semper voluntatem sic velle et semper acceptat quando conformiter vult preceptis et reprobat quando contrarium facit homo et sic intelligitur etiam illud anselmi rectitudo voluntatis est velle qō deus vult eaz velle sicut debet z tenetur sibi cooperari ad hoc quantum in se est.

2. dubium. ¶ Secundum dubium principale sit illud quod tāgitur in secundo argumento principali de obseruantia mandatorum dei. Dicendum est q non oma mandata possunt de lege communi ad intentionem mandātis seruari sine gratia. vnde augustinus in libro de heresib⁹ dicit hoc pertinere ad errorem pelagianorum vt credant sine gratia hominem posse facere omnia mandata dei. Item ad hoc est Magister libro secundo distinctione vicesimasexta primo dicit pelagianorum heresis ꝛc.
¶ Sed contra hanc responsionem arguit scotus si deus precipiebat seu precipiens intendebat quēlibet obligare ad seruandum precepta ex charitate igitur quicunq faciens opus precepti non ex charitate peccat mortaliter et hoc de precepto negatiuo ad quod tenetur semper et pro semper ita q si teneatur ad illud ex charitate quando illud seruat non ex charitate, mortaliter peccat. ¶ Et similiter de precepto affirmatiuo ad quod tenetur pro aliquando si non seruat ex charitate peccat mortaliter consequens videtur falsum quia tunc quicunq occidisset vel peccatum mortale commisisset si postea non occidat quia deus precepit non occidere peccat mortaliter vel si seruat preceptum quod deus precepit peccat mortaliter et hoc non videtur aliud q peruertere omnes qui semel commiserunt peccatum mortale vt nullum bonum opus ex gratia faciant ad quod alias tamen tenentur. preterea existens in charitate potest facere aliquod opus precepti non tunc motus ex charitate sed ex pietate et mansuetudine naturali vel ex aliquo alio non ferendo tunc actualiter intentionem suam in finem vltimam igitur si intentio mandātis scilicet dei sic q sua mandata ex charitate impleantur in tali casu impletio illa operis precepti non esset sibi meritoria. ¶ Ad primum concedo q faciens opus precepti non ex charitate quando teneretur exequi opus istud ex charitate peccat mortaliter non quia facit opus precepti sed quia non ex charitate facit illud et etiam quia tunc teneretur habere charitatem et non habet multo minus tamen peccat tunc non ex charitate faciendo opus q̄ si opus non faceret. obligatur enim pro tunc ad tria scilicet ad habendum charitatem ad operandum tale opus et ad operandum ipsum ex charitate si tamen sciat horam pro qua obligatur sic operari ex precepto et si aliquid eorum ad que pro illa hora obligatur facit minus intanto peccat q̄ si nihil faceret ceteris paribus et hoc etiam concedo tam de negatiuis q̄ de affirmatiuis pro actibus voluntatis conformibus preceptis his vel illis obligor enim ex precepto de non furando non solum ad non furandum vnq̄ verum etiam ad aliquando velle non furari et illum actum pro tunc et non semper tenerer ex charitate elicere vel eum habere nec sequitur q post cōmissum peccatum mortale si non occidat aliquis peccat mortaliter quia ex hoc q non occidit nunq̄ peccat sicut nec ex alia parte ex hoc quod facit opus preceptum sed in hoc peccat quia nō ex charitate detestatur vel respuit homicidium vel non ex charitate vult non occidere z hoc tenetur quotiens recolere obligatur dei precepta et in singulari forte seu distincte tenetur velle pro loco vel tempore quo ad quedam vel pro semper quo ad aliqua obedire vel alias quando deus nouit et tunc patet q non sequitur illud absurdum quod infertur. scilicet q post vnum peccatum commissum non esset opus bonum ex genere faciendum quia tam patet q nisi illud faceret quando teneatur grauius peccaret facere etiam q non tenetur est valde expediens et ad gratiam dissonans sicut opus supererogationis. ¶ Ad secundum conceditur q impletio operis exterioris non ex charitate non et esset sibi meritoria si fieret pro hora pro qua teneretur agere illud opus ex charitate vno pro illa hora peccaret. ¶ Sed pro multis aliis horis credo q meritorium esset sibi quia q gratiam redditur ista persona grata deo q omne bonum ex genere et motu bono secundum instinctum nature, sibi factum a tali preest sibi meritorium dummodo non tunc teneretur illud facere ex charitate non tamen, ita meritorium sicut si ex charitate fieret. ¶ Sed contra istud videtur esse dictum augustini in omelia de apostolis vbi cum describisset modum charitatis dicit enim veraciter charitatē habet qui et amicū diligit et deū z inimicū propter deum addit nam sunt nonnulli qui diligunt proximos sed per affectionem cognationis et carius quibus tū in hac dilectione

Ad primum

Ad secum.

sacra eloquia non contradicunt sed aliud est q sponte impenditur nature aliud quod preceptis dominicis debetur ex charitate obedientie hij minimum et proximum diligunt z tamē ista sublimia dilectionis premia non assequūtur quia amorem suum non spiritualiter sed carnaliter impendunt hec ille. Igit opera facta ex motu pietatis naturalis vel affectionis carnalis non sunt meritoria nec etiam ipsis peccatur quia peccatis tam venialibus q̄ mortalibus sacra eloquia contradicunt Dicendum mihi videtur q nulla talia sunt meritoria vite eterne ex hoc solo q talia sunt sed tantum ex hoc q fiunt a persona deo chara bene moraliter: quod dico pro actibus indifferentibus licitis vel pro actibus indeliberate elicitis sicut ē fricatio barbe vel huiusmodi ex hoc inq̄ sunt meritorij licet non tta meritorij sicut si mediante charitate elicerentur. probatur contra responsionem istam. ad primum principale potest argui quia secundum augustinum de doctrina christiana precepta dei sunt de lege nature igitur ex solis naturalibus impleri possunt. Dicendū q non possunt meritorie impleri sine gratia/possunt tamen opera exteriora preceptorum pro maiori parte impleri ex naturalibus sine gratia informante et sic forte intelligit augustinus etiam actus intensiones naturaliter causabiles causentur si saltem quidam vt est iste qui esset dei feruens amor super omnia et alios propter ipsum estimo q semper in habente noticiam necessariaz ad salutem eo ipso de⁹ infundat gratiam nec aliter esse potest de ista lege statuta. ¶ Tertium dubium sit illud quod tāgitur in argumento primo principali ad oppositam partem questionis q contradictio est aliquē esse gratum sine gratia vel earum sine veritate. Dicendum est q nulla penitus est repugnantia q aliquis sit gratus deo et charus sine charitate si di formaliter inherente sed q sine gratia et charitate acceptante. ¶ Quartum dubium sit illud quod tangitur in secundo argumento q peccatum mortale est infinitum. Dicendum q licet peccatum mortale sit malum infinitum ex hoc quod sit contra preceptum boni infiniti vel in contemptum boni infiniti et ita sit offensa rei infinite q aliqui vocant esse infinitum secundum extrinsecā denominationem ab obiecto tamen secundu magnitudinem intrinsecam entitatis actus peccati non est infinitum vno forte purum nihil est sicut de peccato mortali pure omissionis et tali modo infinitis quilibet actus diligendi deum super omnia et quilibet habitus ad talem inclinans dici posset infinitus isto etiam modo nunc diligo deum infinite licet actu finito quia prefero eum in amore meo incomparabiliter vltra omne aliud bonum existens vel possibile. ¶ Ad formam tamē dicendum q peccatum taliter infinitum deleri potest per gratiam infinitam que est dei acceptatio.
¶ Contra istam responsionem probatur q peccatum mortale temporale sit intensiue infinitum q per istud infinities venitur contra preceptum dei quia infinita instantia ibi sunt. dicendum q non infinities nouiter et libere vel nouiter imputatur.
¶ Quintum dubium videtur q gratia non sit necessaria ad salutem sed potius impeditiua nam si habens gratiam mortaliter peccet postea gratuitus peccat q̄ si gratiam non habuisset nec haberetur gratia igitur est causa quare peccatum sit grauius. Respondetur negando consequentiam scilicet q gratia est causa ettaz ꝛc. sed ipsemet nō vtens gratia cum posset z deberet ex hoc q ea nō vtitur z q eam perdit grauius peccat tamen gratia est bene causa per accidens seu occasionalis ꝛc. Item videtur probabiliter posse dici q habens gratiam non grauius peccaret q̄ qui non habuerit ceteris paribus quia iste qui nō habet eam tenetur eam habere sicut alius et q non habet sibi imputatur ad peccatum nec excusat eū in aliquo vt videtur sed aggrauat. Et similiter diceretur de sciente et ignorante ex hoc scilicet q scientia quam vnus habet/et qua alter caret necessaria sit ad salutem sicut est scientia preceptorum dei tunc enim qui ignorat eque teneretur scire et punietur tam quia ignorat q̄ quia male operatur. ¶ Sed contra ignorantia dummodo non sit affectata excusat a tanto licet non a toto et eadē ratione in proposito de carētia charitatis. Assumptum probatur per illud Apostoli miserecordiam consecutus sum quia ignorans feci et in euangelio dimitte illis quia nesciunt quid faciunt igitur si talis scilicet simile peccatum committat cū sciente minus peccat. ¶ Respondetur q ceteris paribus ignorans ignorantia scientie vel fidei quam homo obligatur habere non excusatur male dicto nec talis ignorantia attenuat suum peccatum propter causam supradictam. ¶ Sed instantia procedit de ignorantia non affectata et vbi tāta ignorans peccatur sicut patet in Apostolo qui mere ignorans peccauit omino credens se benefacere ita q ignorantia fuit in causa et non malitia. ¶ Sed ignorans sic q etiam si haberet scientiam nichilominus peccaret talis vt estimo nullatenus per ignorantiam excusatur. vnde etiam talis ignorantia prouenit ex malitia et vt sic est affectata explicite vel implicite. ¶ Sextum dubium est de comelio qui vt videtur fuit in statu salutis ante habitam gratiam quia actus vel habetur q orationes eius et elemosine deo erant accepte anteq̄ haberet fidem. et per consequens anteq̄ haberet charitatem infusam que preexigit vel coexigit fidem de potentia dei ordinata. Dicendum vel q non erat in statu salutis eo q sibi deficerent fides et scientia ad salutem necessaria meruit tamen de congruo fidem et notitiam necessariam sibi a deo infundi vel dato sicut verisimilius est q fuerit in statu salutis ante petri aduentum tunc habuit gratiam et fidem infusam sed non acquisitam nec explicitam propie circa trinitatem personarum et verbi incarnationem licet habuerit fidem vnius dei et hec pars secundum sanctos est vera quia gregorius in omelia super epistolam ad galathas vult q per opera bona proueniat ad fidem explicitam et non ecōuerso hanc esse sententiam tenet gregorius super ezechielem et hec est via scoti super primum sententiarum. ¶ Septimum dubium est de lege dei ordinata circa salutem dixi enim gratiam inherentem non esse necessariam ad salutem nisi necessitate secundum quid que necessitas est solum legis dei institute. ¶ Contra lex illa est eterna igitur est absolute necessaria antecedēs patet quia

4. dubium.

6. dubium.

7. dubium.

lex a deo instituta non potest ponia deo primo ex tempore ordinari sine mutatione dei. consequentia patet quia ex opposito consequētis infertur oppositū antecedentis vt patet ex deductione philosophi primo celi et. 12. methaphisice. ¶ Respōdet q de vi sermonis asis est verum et consequens similiter quia lex non est nisi deus. qui sic ordinauit q sic foret tamen ad intellectum arguentis eundo qui videtur intelligere antecedēs ad hūc sensum lex ista est eterna. et sic ab eterno deus ordinauit. concedo antecedens et nego consequentiam nec ex opposito consequentis tunc sequitur oppositum antecedentis quia non sequitur talis lex non est absolute necessaria. i. non necessario sz libere et consequenter sic deus ordinauit igitur non est eterna vel necesse est eam aliquando non fuisse. i. necesse est deum aliquando non sic ordinasse. ¶ Ad aristotelem dicendum est q sua deductio procedit de eterno et absolute necessario.

¶ Ad primum intellectum antecedentis et consequentis prime consequentie non autem ad secundum intellectum datum quia secundum eum et commentatorem suum consequentia ista non valet materia prima ab eterno fuit imposita ad hāc formam loquendo de potentia ante actum et reductibili naturaliter ad actum per causas naturales igitur hoc stante necessario est in potentia ad hanc formam quia, quando recipit vel hanc formam habet tunc secundum viam aristotelis nunq̄ prius poterit eam recipere igitur tūc non est in potentia ad eam tamen quia aristoteles cōmētator intendunt improbare q impossibile est aliquid eternum esse corruptibile vel posse non esse vel aliud de nouo factum. et corruptibile perpetue posse conseruari christianus autem faciliter respondet sibi q neutrum includit repugnantiam habendo respectum ad dei potentiam libere actuam ad extra. ¶ Ad octauum videtur q gratia informans sit absolute necessaria quia hec propositio sor. est gratus deo verificatur pro reb⁹ sed ad eius veritatem non sufficiunt sortes et deus quia ambobus existentibus dicta propositio potest esse falsa igitur requiritur aliqua res tertia et ista est gratia quia quecunq̄ res alia detur idem arguitur sicut prius de deo. et sorte. ¶ Respondetur q dicta propositio implicat vnam de futuro et dependet eius veritas ex futuritione alicuius rei nondum existentis z non significat precise res presentes quia significat sortem et deum et q ipse dabit sorti beatitudinem eternam nisi nouiter deme reatur habere illam et sine illo tertio sortes non esset gratus deo per illam qualitatem que dicitur gratia plus q̄ per fidem vel per naturam suam. ¶ Secundo dico q dato q nullam rem pro futuro dandam significaret sed solum qualiter se haberet et se habent tales res inter se vel in ordine ad aliud adhuc non oporteret q quibusdam rebus positis eo ipso propositio esset vera sicut patet de istis homo creatur homo conseruatur a deo hoc dependet a tali actiuo et ita de multis aliis cuius oppositum videtur supponere argumentum. ¶ Nonum pubium contra conclusionem quartam que si esset vera sequeretur q nulla gratia deo nota et a deo creabilis eēt necessaria ad salutem conceditur consequens cum quo

9. dubium.

stat q necesse est si de lege communi aliquis saluabitur q habeat gratiam. ¶ Contra igitur nullam habendo gratiam poterit de communi lege saluari concedo consequens exponendo gerundium quia dum sortes nullam habet gratiaz potest saluari quia potest habere gratiam ista tamen ē impossibilis sortes nullam habendo gratiam de cōi lege saluatur seu saluabit. ¶ Decimū dubiū ē propter quid de communi lege ad salutem requiritur gratia quia si requiritur hoc erit vt per eā filij regni seperentur a filiis gehenne sed ad hoc non sufficit quia gratia stat cum peccato mortali quod probatur quia ab habente gratiam non tollitur gratia nisi propter demeritum actuale igitur ille prius demeretur q̄ gratia ab eo tollatur pro quo scilicet priori simul esset gratia scilicet et peccatum. Respondetur q peccans mortaliter prius natura tollit gratiam q̄ ponat actum peccati licet simul tempore sicut ignis generās ignē ex aere prius naturaliter corrumpit formam aeris q̄ introducat formaz ignis sequitur enim forma ignis producitur igitur forma aeris si immediate preexistebat in ista materia corrumpitur et non econtra igitur prius natura hoc corrumpitur q̄ illa producitur ex diffinitione prius natura in quito methaphisice. ¶ Similiter hic sequit̄ de gratia et peccato de lege dei ordinata iste peccat mortaliter igitur non habet gratiam et non econuerso igitur prius natura cessat gratia q̄ existat actꝰ culpe cum isto tamen stat q posito culpe causalitate prioi est sublatione gratie sunt tamen simul tempore et igitur non sequitur q pro illo priori stabunt simul quia illud prius nō est prius in quo sed ipsummet demeritum. ¶ Sciendum est tamen q nec de lege ordinata nec absolute sequitur iste peccat mortaliter igitur sibi aufertur gratia sed bene sequitur econuerso de lege ordinata isti nūc aufertur gratia vel iste nunc primo perdit gratiam igitur peccat mortaliter. ¶ Et ideo sicut mortaliter peccare est prio causalitate ablatione gratie ita etiam est prius natura secundum legem ordinatam Item si comparentur adinuicem non habere gratiam et esse in peccato mortali actuali vel originali tunc ista se habent coequene et neutrum est prius alio etiam secundum legem ordinatam si autem comparantur adinuicem non habere gratiam et peccare mortaliter tunc verum est illud quod hic prius dicebatur. ¶ Undecimuz dubium contra dicta possibile est q aliquis saluetur qui tamen non credit esse charitatem creatam formaliter in anima vt si aliquis baptizatꝰ circa hoc haberet errorem inuincibilem igitur talis potest saluari sine gratia. ¶ Respondetur negando consequentiam quia licet error quidam sit opinari q homines saluentur sine gratia informante non autem apparet error damnatus quia ecclesia eligit aliam partem tanq̄ probabiliorez ideo non apparet q sic errans sit propter hoc in statu dannationis licet scienter in hoc rebellans ecclesie docendo contrarium peccat mortaliter. ¶ Contra etiam damnat sicut hereſim oō. pelagij q̄ negauit charitatē habētē ꝛc. pbat̄ qd dicis de vetula obedīēte doctrine heretici credēte in hoc obedire eccl'ie. ¶ Ad primū dicēdū q pelagiꝰ errauit i multis negauit enim paruulos indigere

10. dubium

gra redēptoris vel hēre pctm̄ z hoiez posse mere naturaliter omē vitare pctm̄ sine gra absolute et in hoc errauit hereticaliter quia absolute negauit dei gratiam requiri ad salutem et non quia non posuit gratiam inherentem solum primo raro vel nunq̄ in aliquo auctore exprimitur de gratia informante vsq; ad decretalem 7. alias optimo ma. di. 17. primi fuisset erronea quod non dicitur licet ipse ibi non teneatur. ¶ Ad secundum dico q vetula talis in alijs pie operans excusabilis ē apō deum per seductionem inuincibilem donec aliter informetur. ¶ Sed dices ponamus aliquem non baptizatum sequentem rectam rationem in omnibus sicut fecit cornelius habentem errorem inuincibilem circa multos articulos fidei propter defectum doctorum saluabitur ne talis. ¶ Respondet scotus in prologo articulo primo et ego assentio q talis saluetur quia deus infunderet fidem qualem saltem paruulis et etiam gratiam suam de lege tamen communi mittit talibus instructores sicut ad cornelium misit petrum propter hoc dico vnum generale q vbiq; ponitur via ad salutem preter communem modum ibi pono haberi gratiam et fidem infusam consimiliter licet de deo omnipotentia absoluta aliter fieri potuisset. ¶ Diceres excusat ne a peccato quelibet ignorantia inuincibilis, dico q excusat non habentes vsuz liberi arbitrij et conantes q̄tū est in eis benefacere et deum habere et sperantes saluari et abstinere a peccato mortali actuali ignorantia enim vincibilis non excusat a toto mō si enim talis ignorātia est causa peccati saltem per accidēs eo modo quo absentia naute est causa periclitationis nauis et si non sit affectata excusat a tanto etiam respectu, illozum que non scire tenetur sed si fuerit affectata per se et directe non excusat sed peccatum aggrauat. ¶ Si vero fuerit non sic per se z directe volita et affectata sed tamen indirecte volita ita q voluntas libēter vellet scire sed non laboraz circa hoc vt tenetur quia nimis permittit se occupari circa impertinentia et tunc talis ignorantia peccatum est attenuat tamen aliud peccatum q ex ignorantia tali fit pro quanto facit illud peccatū nō esse volūtarium simpliciter. ¶ Duodecimum dubium an homo conceptus non per propagationem sed aliter sine peccato originali indigeret gratia ad salutem. Respondetur q non indigeret gratia ad purgandum peccatum originale sed ad perficiendum et forte etiam ad cauendum peccata actualia prout in tertio in materia de fomite latius dicetur sicut enim hoc priꝰ mereri non potuit ex puris naturalibꝰ sine gratia sic nec iste posset de lege communi. ¶ Decimumtertium est contra illud quod dictum est viatorem non posse seruare mandata diuina sine gratia diceres aliquis potest saltem sine charitate implere preceptum de dilectione dei et proximi et si sic moriatur saluabitur igitur saluabitur sine gratia. ¶ Respondetur q nec istud preceptum ad mentem mandantis seruari potest sine charitate nec mirū cum apostolus dicat ad roma. 13. plenitudo legis est dilectio et matth. 22. in his duobus mandatis vniuersa lex pendet et prophete et augustin⁹ ille tenet quicquid latet et quicquid patet in sermone diuino qui charitatem tenet i opere breuiter qui cunq̄ diligit deum et proximum sicut tenetur virtualiter ammouet omne impedimentum salutis si potest vtpote omnem ignorantiam et voluntatem malefaciendi et filiam et ita facit libere qō in se est et ita habet gratiam. ¶ Decimumquartū dubiuz videtur q magnitudo peccati malitie peccati mortalis sit intensiue infinita quia suppono q actus sit temporalis cum igitur pro quolibet instanti istius temporis alio et alio et etiam pro qualibet parte aggrauetur peccatum intensiue sequitur q̄ iuxta multitudinem partium et instantium temporis est intensio malitie talis actꝰ ꝛc. ¶ Respondetur q non pro quolibet instanti quo continuatur actus peccati aggrauatur peccatuz intensiue sed pro quolibet instanti pro quo posset et teneretur nouiter detestari peccatum et non facit et talis non sunt simul supra nisi pauca.

14. dubiuz

¶ Secūdo queritur vtrum charitas seu gratia increata sine alio sufficere possit ad salutem Videtur q sic. quia in anima viatoris non sunt ponende plures fides scilicet creata et increata nec plures habitus spei quia esset superfluum. Igitur pari ratione nec plures charitates. ¶ Consequentia probatur quia vna charitas tam efficaciter potest in suum actuz sicut vna fides vel spes in suum igitur si ponuntur plures charitates in vna anima actus procedens ab illis esset fortior actu fidei. Falsitas pbatur quia actus istorum in via sunt equales sicut dicit gregorius super ezechielis omelia vltima et allegat magi. libro tertio distinctione decimaquinta capitulo vltimo. ¶ Preterea. 15. capitulo de trinitate capitulo octogesimonono de paruis dicit augustinus q spiritussanctus est donum excellentissimum et solum hoc diuidit inter filios regni z perditionis. ¶ Sed manifestum est q si sit aliqua charitas in anima q ipsa diuidit inter filios regni et perditionis et ita non solum spiritussanctꝰ quod ipse negat. ¶ In oppositum arguitur per constitutionem ecclesie priꝰ allegatā que dicit q parvuli in baptismo recipiunt gratiaz informantem et virtutes sed gratia informans est charitas creata: deus enim non est forma informans igitur.

¶ Prima conclusio de potentia dei ordinata non sufficit viatoribus ad salutem gratia increata hoc patet ex precedenti questione. ¶ Secunda conclusio quam teneo cum scoto et okam in prima distinctione q deus de potentia sua absoluta potest naturam beatificabilem existentem in puris naturalibus sine omni forma supernaturali sibi inherente ad vitam eternam acceptare et sibi charaz z acceptam habere. probatur deus potest aliquē preparare ad vitam eternam et etiam sibi dare vitam eternam igitur. Antecedēs probatur quia visio et fruitio beatifica a tali habitu non dependet seu a deo sicut ab actiuo et a potentia sicut a receptiuo. ¶ Secundo si deus potest velle alicui creature rationali conferre beatitudinem finalem sine hoc q velit illi prius conferre formam aliaz supernaturalem igitur potest aliquē preparare et acceptare ad vitaz eternā nullā sibi formā

supernaturalem primam conferendo ⁊ creatura sic acceptata esset deo cara et digna vita eterna igitur assumptum patet quia si non tunc nec istaz formam supernaturalē posset ei cōferre sine alia forma prima et sic in infinitū. ¶ Consequentia probatur quia deus cōfert alicui talem charitatem creatam aut vult sibi eam cōferre immediate seu primo absq; alio dono sibi prevolito aut non. si sic igitur nunc acceptat eum ad talem habituz eadē posset oratione eū acceptare ad vitam eternā primo ⁊ immediate. ¶ Si vero dicatur q̄ non tunc procederetur in infinitum sicut fuit illatum. ¶ Item non videtur quin sicut Jo. et hieremias prius existentes nō charos acceptauit ad charitatem nullo alio dono prevolito ita etiam eos potuit acceptare immediate ad gloriaz nam quare non. ¶ Cōfirmatur nam scriptura clamat q̄ deus preelegit nos ante mundi constitutionem vt essemus sancti Item q̄ predestinauit nos conformes fieri ymagini filij sui. Item de iacob et esau cum nondum essent ⁊c. quero igitur quare deus prevult dare gratiam suam isti et non illi omnibus tamen aliis preexistentibus paribus ex parte vtriusq; si propter formam preexistentem quam vult sibi dare et non alteri propter quam prehabitam placeret sibi dare gratiam. et tunc sequitur processus in infinitum vt supra si ideo quia nunc̄ producati eo gratiam vult primo et immediate cōferre gratiam prius non grato nec charo et pro tempore p̄stituto hoc exequitur eo modo per omnia posset immediate velle conferre gloriam prius non beato nullo alio dono sibi prevolito et postea pro tēpore prestituto sic exequetur. ¶ Itē sicut dicit doctor subtilis quod est vltimum in executione est primum intentione. ¶ Et ideo beatitudo est primum volitum illi cui confertur gratia. igitur nō per gratiam acceptatur ad gloriaz sed magis ecōuerso quia deus predestinauit eum ad gloriam. ideo confert sibi gratiam et ideo cum gloria non dependeat a gratia informante in aliquo genere cause quia si in aliquo hoc esset in genere efficientis partialis et illam posset deus supplere non videtur q̄ ad hoc q̄ deus conferat non beato beatitudinem oporteat precedere gratiam. ¶ Item videtur q̄ sicut contulit anime christi gratiaz ⁊ gloriam ita potuisset anime Jo. sed si preacceptasset eum secundum statum presentem ante sanctitatē quam habuit ad gloriam sicut de facto fecit ad gratiam ipse fuisset sibi charus et acceptus ad beatitudinem et vitam eternam quia semel fruenti deo beatifice non aufertur fruitio vel saltem non oportet auferri: consequentia facta in minori patet per descriptionem chari et accepti suppositaz igitur sine omni dono previo. ¶ Contrariam tamen conclusionem tenet petrus de aureol. et eius argumentum soluit okam di. presenti questione prima. ¶ Argumentum enim suum inter alia difficilius est de transitu de contradictorio in contradictorium quia si deus acceptet istum et prius nō acceptauit igitur hic est transitus de contradictorio ad contradictorium et per consequens est hic mutatio aliqua et non in volitione dei igitur in isto et sic habetur intentum. ¶ Respondet okam q̄ potest esse transitus de contradictorio in cōtradictorium aliquando propter mutationem in altero extremo sicut de facto aliquis primo non acceptus deo postea sit acceptus per gratiam sibi inherentem. ¶ Secūdo modo propter mutationem in alio quod est neutrum extremum sicut deus offensus alicui propter preces alterius posset sibi offensam remittere ipso non mutato ymo ignoraīte ipso iuxta istum modum nūm⁹ posit⁹ nō erat precium sit precium propter mutationem voluntatis instituentium. ¶ Tertio modo ad solam trāsitionem temporis actualem vel potētialem isto modo angelus de non conservato fit conservatus ad solam transitionem actualem vel potentialem temporis et sic etiam nummus fit precium in aliquo instanti vel tempore iuxta statutum regis. ¶ Et in oīb⁹ istis modis posset de potentia dei absoluta primo non acceptus postea fieri acceptus sine charitate supernaturali infusa quia deus iuxta primum modum posset statuere q̄ quicunq; post peccatum mortale doleret de peccato⁹ remitteretur ei sine supernaturali forma infusa et quicunq; ad annos discretionis perveniens diligeret deum super omnia dilectione naturali esset in statu salutis quod si faceret talis fieret de non acceptato acceptus per solam mutationem ad actum possibilem ex puris naturalibus et ita ad hoc nō requireretur charitas supernaturalis. ¶ Similiter secundo modo fieri posset de non acceptato acceptatus quia deus posset ordinare q̄ si quis oraret pro eo daretur sibi vita eterna. ¶ Tertio modo hoc etiam posset fieri per solam transitionem temporis quando determinatum tempus vel instans caderet super statuto possibili a deo institu⁹ posset enim statuere quoddam tempus gratie q̄ quilibet ab. a. instanti et deinceps non ponens obicere esset acceptus et charus et prius non. ¶ Item aliter leuiter potest dici q̄ sicut deus ab eterno preordinauit dare charitatem anime Jo. preexistenti non chare ante infusionē gratie ita tamen q̄ nunc̄ deus incepit sibi velle dare charitatem nec vnc̄ ibi fit transitus de contradictorio in contradictorium nisi quando deus sibi gratiam infundit. ¶ Ita diceretur de illo cui prius non beato daret beatitudinē sine gratia creata previa q̄ de⁹ nunc̄ inciperet velle sibi dare beatitudinem et ita non fieret de non caro carus ante beatitudinem sed de non beato beatus sicut nec in primo casu de non preordinato ad charitatem recipiendam sed de non recipiente recipiens. ¶ Tertia cōclusio principalis q̄ actum dilectionis dei et proximi circunstantionatum circunstantiūs mere naturalibus ex parte voluntatis libere eum causantis secundum dictamen rectum conscientie naturalis posset deus de potentia absoluta acceptare tanc̄ meritorium vite eterne: probatur quando sunt plures actus in potestate alicuius quorum neuter ex natura sua est dignus vita eterna vterq; tamen est bonus qua ratione potest vnus illorum esse meritorius vite eterne et reliquus de potentia absoluta sic est in proposito deus eū libere acceptat actum diligendi cum charitate infusa igitur pari ratione si vellet posset acceptare actum diligendi sine charitate. ¶ Item actus diligendi elicitus ante charitatem infusam et post sunt eiusdem rationis quorum neuter habet circunstantiam malam. ¶ Item actus diligendi deum super omnia libere causatus a voluntate magis habet rationem acceptabilis ex natura

Okam.

sua q̄ quicūq; habitus viatoris. ¶ Sed deus aliquem acceptat ad vitam eternam propter solum habitum sicut patet de paruulo baptizato igitur potest hoc solum facere propter actum diligendi deum super omnia: maior patet tamen quia ille actus est magis meritorius vt ita loquar nā habitus nullum meritum est cum omne meritum saltē partialiter procedat de li. ar. vt patet per Da. di. 27. ca. quito et ꝓfiter tunc quia in prātevolutatis de his autē que sunt i potestate nostra laudamur vel vituperamur igitur. ¶ Secundus articulus habet mouere dubia ⁊ soluere primū. ¶ Strū simul stet q̄ charitas que est quedā qualitas supernaturalis infundet animam viatoris et tamen q̄ deus non acceptet eum ad vitam eternam. ¶ Et arguitur primo q̄ non per aliquos sentientes ptem negatiuam sic forme oppositē habent formaliter effectus oppositos ex natura rei ex quo iniquitas ex natura rei est odibilis deo et dat eē odiūtum non apparet cur non sit possibilis alia forma creata sibi opposita que det formaliter ex natura rei eē dilectum vel acceptum igitur. ¶ Preterea deus ex natura rei diligit omnem diligentem se ⁊ habentem habitualem charitatem tamen quia amor ex virtute procedens secundus rectam rationem meretur remunerationem vt patet. ℣. ethicoz cū quia prouerbiorum octauo dicitur. ¶ Ego diligentes me diligo. ¶ Et io. 14. qui diligit me diligetur a pfe meo et ego diligam eum. ¶ Item qui cūq; ex natura rei diligit charitatem et ceteras virtutes diligit etiam et participantes illas virtutes. ¶ Sed deus immutabiliter et de necessitate nature diligit charitatem et iusticiam et omnē virtutem immutabiliter et per consequens immutabiliter vult sui dilectionem etiam nullus est iustus qui iusticiam non diligit secundum augustinum. ¶ Unde ꝑs dicit tertio ethicozum q̄ nō est iustus qui non gaudet de iustis operationib⁹ igr deus ea necessitate qua diligit suam iusticiam ⁊ complacet in suo amore complacet in anima participante iusticiam et ipsius habitualem amorē. ¶ Item deo secundum veritatem acceptum ē q̄cquid delectabile et acceptabile et pulchrum dicit enim ꝑs tertio ethicozum q̄ virtuosus tanc̄ bene dispositus est mensura et regula illorum q̄ delectabilia sunt et complacibilia ſz virtutes sūt huiusmodi et maxime amor dei. ¶ Opposita conclusio mihi videtur vera scilicet q̄ quacūq; forma supernaturali huiusmodi posita in anima potest ipsa esse non accepta deo ad vitam eternam de potentia dei absoluta ponatur de facto per tempus magnum stat huiusmodi forma in anima cū carētia actus beatifici igitur posset deus in perpetuū conseruare illam formam in hoc subiecto sine actu beatifico igitur. ¶ Item quacūq; forma i anima posita posset deus velle annihilare animam antec̄ sibi daret beatitudinem et nūc̄ eaz recreare. aſs probatur quia deus quicquid contingens creat potest contingenter annihilare. ¶ Item de⁹ potest illam charitatem annihilare remanēte anima ¶ Item stante quocūq; peccato in anima potest deus de potētia absoluta nōvelle dare isti penam eternam igitur a simili. ¶ Item actus charitatis ex natura sua non est acceptabilis sic q̄ ipo posito in anima necessitetur deus animā accepta re ad vitam eternam igitur nec habitus. ¶ Ad argumenta in contrariuz sufficienter respōdet olzā di. 17. primi. q. pria. ¶ Secundum dubium est da si charitas creata sit ponenda aut igitur propter subām actus hoc non quia tunc per actum posset homo experiri se esse in charitate. falsitas patet cū nemo sciat vtrum amore vel odio dignus sit. ¶ Et apostolus nihil mihi constitutus sum ¶ Aut secundo propter conditiones naturales actus et hoc non quia ille ponūt posita subā actus. ¶ Aut propter conditionem meriti et hoc non quia sine tali habitu posset deus acceptare omnem actum hominis vt pz visum est etiam nō ideo acceptat deus aliquam ad tantum premium in celo quia sibi contulit tantam charitatem sed potius econuerso. ¶ Dicendū q̄ propter quodlibet horum trium charitas creata de lege cōmuni primo propt subām actus quia in actum intensiorem potest voluntas cum ea q̄ sine ea et non sequitur q̄ homo possit scire se esse in charitate cū actus eiusdem speciei voluntas possit producere cū charitate ⁊ tamen sine charitate etiaz dato q̄ actus procedēs ex charitate esset alterius speciei ab illo qui habetur sine charitate adhuc nos non possemus experiri illos actus specifice distingui nisi solum argutiue. ¶ Et vlterius dicendum q̄ sicut facit ad subām actus ita proportionabiliter ad ꝓditiones naturales actus facit etiam charitas ad tertium modum quia acceptum est deo q̄ voluntas liberi vtitur principio sibi dato ad amorem dei et proximi nec argumētū probat nisi q̄ de potentia dei absoluta non esset opus tali habitu ⁊ etiam bene probat q̄ prius primitate finis vult deus sibi dare vitam eternam. ¶ Contra arguitur sicut arguit doctor subtil illud quo hō vt voluntas meritorie agit est forma agentis et hoc non potest esse pura natura quia tunc ex solis naturalibus posset meritorie agere quod videtur esse error pelagij etiam requiritur supernaturale et non sufficit fides vel spes que manent in peccatore igitur requiritur charitas. ¶ Item si non hoc videtur q̄ specialis assistentia. ſſ. sufficeret sed hoc non videtur q̄ nulla actio est in potestate agentis nisi ipsum habeat formam per quaz possit agere sicut ei coassistentia extrinseci. ſſ. scilicet vel alterius non ē in potestate voluntatis sed precise per assistentia. ſſ. et non per formam intrinsecam voluntas ageret probatur ſſ. ſſ. moueat specialiter voluntatem in actione meritorie sequitur q̄ ipsa motio est causatio alicuius in ipsa voluntate et q̄ voluntas respectu illius non habeat aliquam causalitatē nisi tantum receptionem passiuam: illud igitur vel est actus diligendi et ita sequitur q̄ actus diligēdi meritorius nullomodo fit a voluntate vel illud est aliquid ad naturaliter precedens actū diligendi et illud voco habitum. ¶ Probatur nihil oditum est a deo quin deus reperiat in eo aliquod odibile ex natura rei quod dat formaliter esse oditum igitur per oppositum nullus acceptatur a deo nisi quatinus in eo est aliquid quod ex natura rei reddit acceptum. ¶ Item nullus pōt omīs circunstantias quas requirit actus moralis perfecte conseruare ex habitu virtutis acquisite quia ex secundo ethicozum medium attingere est difficile igitur multo fortius ex puris naturalib⁹ non poterit homo attingere ad integritatem circunstantiaz quas exigit actus dilectionis diuine

2. dubium.

articulus.

meritorie. ¶ Item impossibile ē ad actum illū ex puris naturalibus attingere ex quo actualiter vl virtualiter impletur omne diuinum mandatum igitur ꝛc. ¶ Item si actus charitatis esset totalis ab extrinseco scilicet a. ſſ. non esset voluntari⁹ igr nec meritorius. ¶ Ad primum istorum ē dicendus q sco. non pōt tenere q ista argumenta concludāt cum vt supra tetigi ipse tenuerit q deus potentia absoluta acceptaret aliquem ad vitam beatam sine tali forma. dicendum igitur q principium vitale agendi qcqꝫ ē cuꝫ forma nec oportet q semper agat per aliam formam sibi intrinsecam nec seqūtur q voluntas ex puris naturalibus ꝛc. eo q ad actuꝫ meritorium concurreret singulariter coassistentia. ſſ. etiam pelagius ē secundum potentiam dei ordinatam. ¶ Ad secundum dicitur q licet specialis assistentia prouia. ſſ. non sit in ptāte voluntatꝫ quia ex mera dei gratia nec ipsa pōt mēri hō de condigno nec congruo vero potest tamen q ipse iam assistens sibi cooperetur ē in libera sui ptāte quia sic dedit se ipsum deus in comprincipium ex mera sua gratia et liberalitate misericordie sue ¶ Aliter pōt dici q etiam in potestate voluntatis est. ſſ. sibi coassistere et ipsuꝫ preuenire non quidē diuinā̄ter sic q diuina voluntas subtecta sit humane. Sed illatiue et complacenter quia de⁹ vult hominem preuenire et dare sibi ptātem agendi meritorie ex quo infertur. ſſ. sibi coassistere huic concordat sppō. d. q illud argumentum etiam concluderet equaliter si poneretur charitas creata.

¶ Et ideo cū voluntas ē iusta tunc sic ē. ſſ. in ptāte voluntatis sicut charitas creata quantum pertinet ad actionem quia libere pōt voluntas habere. ſſ. ad comprincipiandum et acceptandum actū suum ita dico facit de facto cum charitate creata et de potentia absoluta posset sine ea. ¶ Ad tertiū negatur q voluntas solum se habeat passiue respectu illius causationis. ¶ Ad quartum dicitur q aliquis posset eē oditus sine forma detestabili sibi inherente patet de paruulo non baptizato qꝛ si talis forma sibi inhereret quero a quo essꝫ causata non a deo vt patet nec a paruulo quia nulla talis forma causatur nisi mediante actu voluntario nec ab aliquo alio vt patet discurrenti per singulas causas. ¶ Similiter transeunte actu mortalis peccati possibile est nullam formam remanere que non prefuit ante peccatum Item aī de peccato omissionis. ¶ Item deus posset talem formā odibilem corrūpere sine infusione charitatis et tunc esset oditus sine tali forma. ¶ Ad quintum dicendum est q esset repugnantia quin omnes circumstantie necessarie essent cote ꝛ quin ad eas posset homo attingere si placeret deo. Ad sextuꝫ dicendum q actus talis non fieret ex puris naturalibus eo q ibi esset specialis cōcursus. ſſ. ¶ Ad septimum patet ex dictis quomodo talis actus ē in potestate voluntatis ꝛ meritorius ex diuina ordinatione et dia mia volente concurrere dū volūtas sic vult agere et etiam acceptante actum ad meritum. ¶ Tertium dubium vtrum omnis act⁹ meritorius diligendi deum propter deum principietur partialiter a charitate infusa. dicendum q non est bene euidens vtrum actus ille quem volūtas et charitas infusa comprincipiant sit similis et eiusdem speciei cum actu quem sola voluntas causat vel non. ¶ Et ideo si dicitur q sunt eiusdez speciei sicut credo tunc de facto omnis actus meritorius talis speciei est partialiter a charitate mediate vel immediate quia nullus actus de facto est meritorius nisi elicitus vel habitus ab habente charitatem. ¶ Sed volūtas in formata charitate de facto nullum actum quem charitas potest comprincipiare comprincipiat se sola licet secus esset si deus suspenderet actionem charitatis igitur. ¶ Si autem omnis actus quem comprincipiat charitas sit alterius speciei ab actu quem vl qualem voluntas per se sufficeret sine charitate principiare tunc credo absq affectione q nō oportet secūdū leges dei ordinatas q omnis actus voluntatis ad hoc q sit meritorius sit comprincipiatiue a charitate licet oporteat vt ipsa voluntas i formata sit charitate per quam ipsa prima accepretur et actus eius vero secundum leges recti dictaminis practici quia per hoc q voluntas informatur charitate non videtur q priuetur potestate eliciendi actum moraliter bonum eiusdē speciei cum illo quem posset absq charitate gratia enim vel gloria non priuat naturam sed perficit.

¶ Et ideo licet possit modo cum charitate in aliquem actū diligendi deum super omnia et ita de similibus speciei superioris (et nobilioris) quam prius potuit per se tamen adhuc poterit in actum diligendi deum super omnia et ita de aliis i qualem potuit āte et talis esset meritorius eo q charitas licet non comprincipiaret ealem actum tamen gratificaret personam: et actus eius. Et in q. precedēti dixi de operibus carnalis pietatis secundum gregorium. ¶ Quartum dubium vtrum omnis actus eiusdem speciei cuꝫ actu meritorio sit meritorius propter illud quod tam tactuꝫ est quia ante charitatem frequenter elicitur actus vel potest naturaliter elici eiusdez speciei cū illo quem voluntas sola principiare posset habita charitate. ¶ Et tunc queritur Vtrum omnis actus eiusdem speciei cum illo actu quem voluntas producit non comprincipiante charitate licet charitatem habeat sit meritorius secundum leges vel ordinatas. ¶ Dicendum q nō quia voluntas iā habens charitatem totiens potest producere tales actus similes meritorios q annihilata charitate per vnum peccatum mortale relinqueretur adhuc habitus acquisitus mediāte quo volūtas principiare posset actus similes et eiusdē speciei cum prioribus et tamen iste non essent meritorij propter cessationem charitatis igitur. ¶ Quintum dubium propter quid ponat charitas requiri in actu meritorio de lege cōmuni dei. ¶ Huic dubio bene respōdet doctor subtilis libro primo di. 17. 9. prīa. ar. prio. q ex nullo actu quem experimur possumus euidenter concludere necessitatem ei⁹ nec ex subā actus nec ex intensiōe actus nec ex delectatione neqꝫ ex facilitate in operando neqꝫ ex bonitate neqꝫ ex rectitudine moralī nec ex conformitate ad rectam rationē et hoc siue rectā secūdū dictamen prudentie siue secunduz dictamen fidei quia quocūqꝫ istorum dato ꝛc. vnde in principio articuli et deinceps quere ibi. ¶ Et ideo respondet vltra omnia hec creditur esse vna conditio i actu videlicet q est acceptabilis deo secundum ordinationem diuinam ad vitam eternam tanq̄ meritum condignum ad premium. ¶ Sextum dubium est istud sicut etiam iste doctor dubitat quare iste

3. dubium.

4. dubium

5. dubium.

6. dubium

habitus sit ratio acceptandi naturam et ei⁹ actū de natura bene respondet sed de actibus nō vult hoc dicere consequenter tū propt peccata venialia. Tū propter actus indifferenter que ambo essent accepta si acceptarentur ex solo decore operantis et ideo secundum eū oportet dicere q iste habitus preter hoc q est decoꝛ spiritualis nature vel persone quam informat inclinat etiam actue ad determinatos actus vt sibi probabilius videtur et mihi. Quod probo nam alias sola volūtas agere posset cum equali conatu quando non informaretur charitate sicut quando informatur charitate. ¶ Item aug. 3. de lib. ar. dicit q gratia se habet ad liberum arbitriū sicut sessoꝛ ad equū igitur gratia actue mouet et inclinat voluntatē ¶ Consimile allegat Ma. li di. 26. ca. 3. vbi dicit augustinus ad bonifatium papam voluntate i ḋt comitante non ducente pedisseca non prima nō esset autem voluntas pedisseca si ipsa gratia nullā causalitatem haberet respectu actus igitur.

Ista sunt probabiliter dicta dmodo volūtas sola sicut etiam videtur sentire eodem articulo i principio. q. posset in omnem actum secundū speciem sine charitate in qualem cuꝫ charitate sicut forte est verum. ¶ Si autem voluntas sola posset in alios actus diligendi deum et proximum moraliter bonos alterius rationis ab illis in quos inclinat actiue charitas ifusa tūc sufficeret ad hoc q multi actus meritorij essent q charitas essꝫ de coꝛ operantis absq hoc q ad illos actiue inclinaret vt prius dictum est et illud in contrarium de peccato veniali et actu indifferēti non cogunt qꝛ neuter est moraliter bonus aut conformis dictamini practico virtuoso moraliter et hoc forte videtur requiri ad actū meritorium scilicet q sit moraliter bonus dices forte q inclinat per modum nature idest determinate ad eandem. ¶ Sed illa que fient vna vice bene alias male fierent igitur. Dicendum est q inclinat immediate ad placēdū deo et diligendū et omittendum quecūqꝫ scirent displicere. ¶ Et ideo pro diuersis casibus inclinaret etiam naturaliter immediate tamen ad opposita ita etiam facit prudentiam. ¶ Septimum dubium que istarum causarum sit principalioꝛ respectu actus meritorij videlicet an voluntas vel gratia videtur q gratia ex dictis precise ex auctoritatibus augustini. ¶ Sed oppositum videtur primo quia potentia vtitur habitu et non econuerso. ¶ Secundo si gratia esset cā principalioꝛ igitur voluntas non ageret liberet nisi quia mota a gratia et quia gratia naturaliter moueret igitur voluntas ageret libere in actione meritoria. ¶ Tertio tunc non videretur q voluntas semel habens gratiam vnq̄ posset peccare quia causa secunda semper sequitur inclinationem prime nec pōt moueri ad oppositum illius ad quod causa prima inclinat. ¶ Quarto voluntas est illimitatioꝛ ad actus ꝫ̄ habitus illimitatio autem ad plures effectus videtur competē superioꝛi. Iste doctoꝛ ibi dem subtiliter soluit istam dubitationem. d. q in principiando subām actuꝫ cum circumstantiis omnibus moralibus que cōcurrunt voluntas ē cā principalioꝛ sed quo ad hoc q actus sit meritorij habitus tenet principalitatē et satis est possibile vt satis declarat per tria exēpla quod preter causam principalem effectus competere effectui alii quam relationem ad extra minus principaliter quapropter eius causam minus principalem ꝛ ex hoc elicit expositionem aug. quomodo gratia ē sicut sessoꝛ et voluntas sicut equus et quomō voluntas respectu gratie est pedisseca ¶ Octauum dubiū quia aliquis vt videtur potest mereri gradum certum beatitudinis extra gratiam existens igitur pari ratione plenam beatitudinem et illa gratia non videtur necessaria assumptum patet quia si quis in mortali peccato baptizaretur et post de isto peccato peniteat ipse habebit plus de gratia in vita et de premio in patria ꝫ̄ si non fuisset baptizatus igitur per baptismum susceptum in peccato mortali aliquod premium meretur vite eterne. Dicendum q existens in peccato mortali potest accipere sacramentum per quod ratiōe operis operati circa ipsum et non ratione meriti sui tunc habebit premium in vita eterna si postea poeniteat sicut in simili decedēti post baptismū dabitur vita eterna non propter meritum suuꝫ sꝫ propter opus operatū circa ipsum virtute meriti xpi et diuina acceptatione. ¶ Item si charitas est necessaria vel ratione actus vel vt actus sit meritorius Non primum quia capio maximum causabile naturaliter a voluntate non habente gratiam et apponatur post gratia stante semper illo actu aut igitur ille simul cābitur a volūtate ꝛ hoc non videtur qꝛ iā precātus est et pte etiā actus absq vna cā actiua creata totaliter cārus non pōt abs alia cā creata actiue producī nec totaliter nec partialiter igitur nec a charitate et cum ille sit actꝰ perfectissimus possibilis volūtati naturaliter ad illum non requiritur charitas igitur nec ad aliū nec propter secundum qꝛ tunc non conuenirent sibi solent a sāctis tribui quere sco. li. i. di. 17. vt supra in dubio. 6. i. dicendum q charitas requiritꝫ vt actus meritorius et vt mediante ipsa causetur Et vltra dicendum q maximus actus quem volūtas potest sine charitate cārē non est maximus ꝫ̄ cum charitate potest cārē ceteris paribus ꝛ ideo habitat charitate; cābit perfectiorem ꝫ̄ prius. Et ideo si actus perfectioꝛ cātus a sola voluntate non cessat tunc voluntas cum charitate cābit gradum aliquē superuenientem si autem cessat cābit alium actum igitur ¶ Itē videtur q charitas nō sit necessaria qꝛ ceteris paribus quāto voluntas cum minoꝛi gratia elicēt actum bonum tāto esset actus magis meritorius qꝛ tāto plus ascriberet actus bonus voluntati ꝛ etiā tāto maiorem conatum apponeret igitur vt videtur tātum conatum potest apponere q etiā si totaliter deesset charitas adhuc esset actus meritorius ¶ Confirmatur qꝛ capiātur duo quoꝝ vnus habeat actum paruissimū et magnā charitatem et alter econuerso magnum actum et paruā charitatem isto modo scōs plus meretur ꝫ̄ primus ꝛ non ratione charitatis qꝛ minorem charitatem habet ꝫ̄ iste igitur rōe voluntatis igitur charitas non videtur augē meritum nec esse ad merendum necessaria. ¶ Dicendum q si ly ceteris paribus intelligatur q ēt quātitas actus sit eadem vtrobiq vt sit sensus q tātus actus minoꝛi charitate esset magis meritorius ꝫ̄ equalis precise cum maioꝛi charitate si ēt alie conditiones ꝛ circumstātie sint pares tunc distinguo qꝛ vel hic est actus qui ideo precise imputatur ad meritum qꝛ est moraliter bonus ꝛ hꝫ se-

cum charitatem sed non procedit actiue a charitate et tūc propositio assumpta falsa est quia tūc vtrobicz est equalis conatus voluntatis et p consequens ex parte voluntatis non est vnus magis acceptabilis ꝙ alter z q2 charitas ibi non tuat in aliquo ad quātitatem actus sed solū q2 est forma operātis reddit eius actus alias mozaliter bonos meritozios in hoc igitur casu verum essz q maioz charitas redderet actum magis meritozium. ¶Si vero charitas vtrobicz comprincipiaret actus cum ceteris conditionibus pibus excepto conatu voluntatis tunc si ihñite minozem charitatem plus prouenit de quātitate actus ex maioritate sui conatus super conatum alterius ꝙ acrescat in alio quātitati actus ex maioritate charitatis in illo super charitatem alterius tunc act⁹ habentis minozem charitatem essz magis meritozius eo q maioritas conatus ex illa pte preponderetur vtercz sub maioritati ex illa pte. Si vero econuerso tunc est contra et si eque valeāt iste causę hinc inde tunc eq̄liter merebit iste z ille. ¶Corolariū possibile est q hīs maiozem actum et ēt maiozem charitatem minus meretur ꝙ hīs tā actum minozem ꝙ etiā charitatez puta si plus apprecietur deus in maioritatem conatus in habendo minozem charitatem zc. super conatum i alio et plus per ipsum in illo accrescat actus ꝙ in alio apprecietur illō qō accrescit actui ex excessu charitatis super charitatem¶Si autē ñ supponatur pitas actus secundum quātitatem tunc iteruz distinguendū est de quo actu sit sermo an videlicet de actu quem non principiat charitas vel de illo quem principiat z applicādo satis pz quid respōdendum sit ¶Ad primum principale dicitur q nō sequitur non sunt plures fides igitur nec plures charitates. ¶Ad probationem bñ conceditur q vna charitas potest tta perfecte in actum suum sicut vna fides in suum. Et non sequitur q igr hīs plures charitates potest in actum dilectionis foztiozem ꝙ hīs vnā fidē potest i actum fidei q2 charitas increata tātum facit ad actum credendi et sperādi sicut ad actum diligendi z tñ non dicitur deus fides nostra sicut dicitur amoz noster vl charitas nostra q2 deus cum hoc q nostrā dilectionē comprincipiat secundum seipsum formaliter est charitas sed secundū seipsum non est fides vl spes ¶Ad aliud dicendum q aug. intendit q solus hoc donum vel aliquod donum consequenter sequēs ex hoc diuidit inter filios regni z perditionis.
¶Sed in quocūcz est. ss. in illo etiaz est charitas creata ¶Nota circa precedentia primo q adult⁹ dum baptizatur in pctō mortali nullum acquirit gradū premiū virtute baptismi propter obicē quā ponit actualiter vel hitualiter tñ probabile ē q si postea vere penitet deus de sua mia de lege ordinata sibi tunc det vltra gratiā penitentialem tā tā gratiā quāta infunditur puulo baptizato. Et ex hoc etiā dicitur q pro tunc incipiat sibi valere susceptio sacramenti precedens z etiā similiter p tunc valeret ad merendum maiozem gradum bti tudinis. ¶Item nota q in actibus meritozijs. ss. est agens principale, charitas creata agens instrumentale quo voluntas regitur z inclinatur z secundum hoc voluntas cōpatur equo charitas increata sessozi charitas vero creata freno. ¶Item quoscūcz actus voluntas potest producere cū charitate causata secū dum legem cōmunem similes secundum subām vel quo ad cōmunem mozuz apparentiā producere potest sine tali charitate non tñ meritozios q2 secundum legem ordinatā null⁹ actus est acceptus deo ad merituz nisi fiat ex charitate vel ab hīte gram sicut si seruus aliquis fecerit opus quātūcūcz vtile in aliquo regno tñ nō est acceptum regi nisi fiat secundum modum quē rex ad hoc ordinauit vel cū instrumento quod rex ad hoc deputauit vel cum vestimento quo serui regis debent indui.

Ertio circa distinctionem. 17.

Quero vtrum de pctōre possit fieri non pctō z acceptā deo sine hītuali gra infusa ¶Videtur primo q non etiā de qua cūcz potentia q2 culpa non potest remitti peccatoz sine dono sibi collato igitur. ¶Antecedens probatur q2 expulsio gratie z infusio gratie sunt eadem numero nā expulsio culpe aut est mutatio acquisita z tūc eius terminus est positiuus qui non posset dari alius a gra z tunc hētur intentum. ¶Aut est mutatio priuatia sue deperditia z hoc non q2 tūc terminus a quo essz positiuus sed culpa nō ē semper aliquid positiuum. ¶Contra non minus posset deus alicui cui offenditur remittere offensā sine eiꝰ mutatione ad instātiā alterius ꝙ homo possit facere hoc sed homo frequenter hoc facit igitur.
¶Itē deus posset alicui remittere culpā sine hoc q reciperet eum ad gratiā que est acceptatio ad vitā eternā. Hic igitur ponenda sunt argumenta ad ptem negatiuā ¶Secundo tenebit ps affirmatiua. ¶Tertio soluētur rationes in contrarium. 1. articul⁹
¶Quarto mouebuntur dubia. ¶Primo ad quē potest esse trāsitus de contradictorio in contradictoziuz sine mutatione reali sed talis mutatio nō potest esse in voluntate diuina igitur erit in illo cui culpa remittitur z cū sit realis hēbit terminū realem ad quem positiuum eo q terminus a quo potest non esse positiuus z per consequens talis terminus est gra. ¶Itē iusticia cū sit formaliter ꝓuatio non potest formaliter a subiecto apto nato auferri nisi per habitum oppositum igitur.
¶Preterea: pctō est indignus vita eterna hz q̄ fit charus deo fit dignus vita eterna igitur cū de peccatore fit acceptus aliquid formaliter recipit cōsequentia pz q2 ipse non est dignus vita eterna nisi per aliquid inherens sibi formaliter quo secundum regulas diuine iusticie iudicatur vita eterna reddenda z nihil tale priushabuit cū erat peccatoz igiturinsit sibi zc. ¶Preterea deus non acceptat peccatorem ad vitā eternam iustificatum vero acceptat quero quid ē istū acceptare ad vitā eternā z non videtur aliud nisi velle istum secūdum dispositionem quā nunc hz z quā primo non habuit esse dignum tali premio quo prius non fit dignus z ista diuersitas non potest poni inuolū tate diuina igitur erit in illo qui acceptatur.
¶Confirmatur q2 volitio diuina que est vnus actus in se non hz rationem oppositorum actuum vt velle z nolle absq̄ distinctione obiectorum] alioquin contradictoria eruntvera absq̄ distinctione cānte illā veritatem igitur cum deus velit istū iustificatū ad aliquid ad quod nonvult peccatorē propter quā diuersitatem dicitur diligere iustos

et odire peccatores i scriptura sequitur igitur q illa distinctio secūdum rationem ex parte volitionis diuine necessario requirit distinctionez actuū ex parte obiectorum igitur alite r se hz in se qñ dilectus deo z aliter quādo oditus. ¶Item si nihil aliud essz in anima istius quādo est acceptꝰ ꝙ quādo erat pctō nonvidetur q aliquomodo se aliter habeat ad deum nec deus ad ipsum ꝙ prꝰ igitur formaliter aliquid insit sibi de nouo et nō fides neq̄ spes q2 iste mā ferūt in pctōre ergo charitas hec scotus in sententia z fere in verbis.
¶Item aī secundum legem nunc statutā sit pctm̄ mortale secundum istam legem formaliter includit priuationem habitus infusi igitur non tollit sine infusione hitus. ¶Ad hīs ꝓbat q2 alias null⁹ teneretur nisi vitare omne pctm̄ omissionis z cōmissionis. ¶Item homo non potest ex naturalibus vitare omne pctm̄ igitur pctm̄ priuat aliquā formā que non est in naturali ptāte hominis alioquī haberet ex naturalibus omne positiuum requisitus ad vitādum omne pctm̄ quod est error pelagij.
¶Item pctm̄ repugnat precepto quo obligamur ad implendum mādata ex charitate igitur q peccatum omittitur charitas ad impletionem precepti requisitam. ¶Item viator meretur q deus iuste premiet eum aliter deus essz acceptor personarum sed sic mereri nō potest homo ex puris naturalibus q2 est error pelagij de quo lib. 2. di. 26. sed pctm̄ priuat meritum igitur oportet quod priuat aliquid supernaturale. ¶Item vbi est denominatio intrinseca impossibile est trāsire de cōtradictorio in contradictorium sine mutatione subiecti illius de quo vl ꝑ q̄ verificātur ꝺictorio falsecessiue. ¶Sed cum de pctōre z non accepto fit acceptus ibi est trāsitus de contradictorio in cōtradictorium secundum denominationem intrinsecā igitur. Maioz pz in exemplis q2 q aliquid fiat album de non albo sine mutatione eius subiectiua et intrinseca est contradictio q2 hoc est denominatio intrinseca in eodem modo etiā q de non hīte gram fiat hīs gram sine forma gre in ipso recepta. Maioz pz q2 pctm̄ quod modo est pctm̄ ꝓuat gram. Et ideo pctō non fit non pctō sine collatione gre quicquid enim feceris si non impleas ꝑcepta ex gra est pctm̄ aliter possz vitare homo omne pctm̄ ex naturalibus z implere oīa precepta ex naturalibus iste igitur trāsitus sine infusione gre est ipossibil q2 gra seu charitas quā ꝓuat pctm̄ z tera huiusmodi dona sunt forme realiter infuse anime ex concilio viañ. septimo decretalium z qui aliter sentit de sacramentis ecclesie ꝙ sctā romana igitur. ¶Sed quāuis de fcto z de potentia dei ordinata nullus de pctōre fiat non pctō sine gra infusa tñ quin de potentia absoluta aliter nonvaleat fieri non video nec credo sed opponitur firmiter teneo oppmādo tā de isto pctō loquēdo q de facto est pctm̄ ꝙ de illo quod essz pctm̄ homine non obligato ad hīdum donum supernaturale charitatis q. s. aliquis potest fieri charus deo sine infusione alicuius supernaturalis tū ad statutum de certo tempore prout supra tactum est tū ad nouitatem bonozum motuum quos voluntas elicere posset ex naturalibus. ¶Tum tertio q2 ad preces vel mutationem in alio posset deus originale vl actuale pctm̄ alicui remittere z ad vitā eternā ipsum ordinare. ymo quod plus est dico q nec de possibili possz homo tñ peccare quin deus posset sibi remittere totum sine omni dono sibi supernaturaliter inhērēte deus enim per nullas leges ordinatas priuauit se sua pissima mia z omnipotentia quin plene z liberrime possz adhuc de quibusdā futuris ita ad omnem prem contradictōis ordinare sicut potuit ab eterno licet non valeat incipere ordinare sed potest modo contingentissīe et liberrime ordinasse de qualibet pte contradictionis futurozum cābilium sicut sibi placet licz hoc solo priuetur de⁹ sicut recte dicit agathon secundum phm octauo ethicozum ingenita posse facere que vticz sunt iā fctā. ¶Ad probādum autez intentum arguo sicut arguit sco. 4. li. di. 16. q. 2. scotus arguit remissio culpe z infusio gre nō sunt eadem mutatio nec sunt realiter idem nec vna includit formaliter aliā igitur culpa possz remitti absq̄ infusione gre. ¶Ad hīs probatur q2 impossibile est idem plurificari z non plurificari sumendo vnifozmiter sumendo scilicet realiter vel conceptibiliter q2 oppositum preexigeret primopricipio scilicet idem simpliciter simul esse vnum et non esse vnum. ¶Sed remissiones culparum sunt multe qñ infusio gre non est nisi vna quelibet nāq̄ culpa hz remissionem propriā z quelibz remissio posset esse sine alia. ¶Item de fctō ägelis qui nō peccauerunt deus infudit gram sine remissione culpe igitur infusio gre z remissio culpe possunt separari igitur non sunt idem. ¶Item deus posset de sua potentia absoluta creare hominem i puris naturalibus sine gra z sine culpa igitur z post lapsum talem reparare sine infusione gre z acceptare ad vitā eternā. ¶Item gra z culpa non sunt formaliter oppositā igitur tollere culpā non est idē q ponere gram nec econtra igitur. Ad hīs probatur q2 tunc sicut voluntas creata potest effectiue vel defectiue super esse culpe ita posset defectiue vl effectiue super non esse gre quod falsum est quia gra non destruitur nisi per ānihilationem hz creatura non potest aliquid ānihilare quod precise q creationem est producibile quicquid sit de alijs.
¶Confirmatur q2 deus non necessario necessitate absoluta qñ ille vult furari vel fornicari destruit donum positiuum quia ipse solus potest destruere vel creare igitur. ¶Item deus posset alicui absoluere tā a pctō ꝙ etiā a debito hīdi gratiā z simul ipsum acceptare ad vitā eternā. ¶Item illa gratia q̄ est forma posset manere in anima de potentia dei absoluta absq̄ hoc q remitteret culpa vel vnq̄ in futuris daretur gloria nulla enim forma creabilis in anima potest necessitare deus ad remittendum culpā vel ad conferendum beatitudinem. ¶Item ostendit sco. li. 4. post actū culpe trāseuntem interiozem vel exteriozem non remanet aliqua iusticia actualis propria a qua dr pctō tali pctō preter iniusticiam hitualem que ē carentia gre quā tenetur hre z propter obligationem ad penā cozrīdentem culpe q̄ quidē obligatio dicitur reatus. ¶Sed istā obligationem deus potest tollere sine infusione gre z etiā natureq̄ non teneretur hre gratiā igitur posset sine infusione gre tollē tā iniusticiā habitualem ꝙ istum reatum igitur. ¶Confirmatur cum dicta contradictionem non includant nisi deus posset ea facere frustra distinguerent doctozes de potentia dei absoluta z ordinata. ¶Ad soluendum argumentum 2. articulꝰ.

primum in contrarium subtiliter ⁊ diffuse laborat sco. li. 4. di. 6. questione secunda ⁊ ibi habeꝫ plene istud quod tenet olzam de solo trāsitu tēporis ¶ Respondendum est igitur sicut in questione precedente articulo primo et semper aduertendum est ꝙ quē deus semel acceptat ad vitā eternā illū ab eterno acceptabit ⁊ determiate licet ille non secundū quēlibet statum suum sit dign⁹ vita eterna ⁊ ideo si pro aliquo tempore ē in statu secundū quā é¹ indignus vita eterna deus posset ab eterno ordinasse ꝙ statim pro tempore sequenti velit acceptare statum suum vt ipse secundum talē statum, sit dignus vita eterna, absq; alia mutatione p̄ter trāsitū tp̄is. ¶ Sed contra ponitur ꝙ nullū tēpus sit ⁊ fiat argumētū de ꝺ̄gelo qui peccauit in i stanti hic r̄ndet ꝙ licet non sit tempus actuale tñ sit tempus potentiale ⁊ de illo procedit ymagnatio sicut prius. ¶ Sed licet ista sit vna euasio tam grauiter ē conceptibile quomodo isto homine. ſ. sorte existente in culpa per vnum diem ipse idem omnino eodēmodo se hꝫs ⁊ non aliter in die seq̄nti non sit in culpa et sit gratus deo cum vtiq; deus in sua dilectione et acceptatione sit immutabilis nec dicatur diligere aliquem vno tēpore alio vero tempore non nisi referendo hoc ad dilectionis effectum vt pz per ma. li 3. di. 32. ¶ Sed secundū dicta responsionem nullus apparet effectus dilectionis in isto homine igitur forte posset dici ꝙ p diē illam qñ est in culpa. Ideo dicitur pctōz qz nō habet se conformiter diuine legi sicut tenetur sed talis obligatio ad conformitatē illius legis cessat in die sequenti ex voluntate ⁊ ordinatione diuina per solā mutationem temporis ¶ Ista euasio est subtilis sed adhuc nō apparet hic quid sit mutatum ratione cuius mutationis possunt verificari ista duo contradictoria successiue iste est pctōr et iste non est pctōr mutatiōnāq; temporis omnino impertinenter se hz ad hoc nec est simile de ꝺ̄cipe vl̄ de alio hoie faciēte statutū de nūmo vl̄ de aliquo ordinate qui peccauit in ipsum ꝙ aliquo tempore elapso debeat non esse in offensa quo ad ipsū qz ibi erit realis mutatio vel in affectiōe p̄incipis vel alicuius alterius licet igitur dicta contradictoria successiue possit verificari absq; infusione noui habitus tñ difficile est videre qñ oporteat ibi esse actum nouum vel effectum vel mutationem aliquā circa illum qui debet fieri non peccatoz postq̄ fuit peccatoz. ¶ Ad secundum dicēdū ꝙ iniusticia pōt dupliciter accipi vnomodo p̄out ē p̄uatio vel carentia talis forme que est iusticia vel charitas in subiecto apto nato ⁊ sic includez repugnātiā tollere iniusticiā vel talem p̄uationem nisi per positionem habitus ⁊ hoc idem dico generaliter de quacūq; p̄uatione sic dicta. ¶ Alio modo potest vocari iniusticia seu p̄uatio iusticie carentia iusticie siue charitatis in subiecto apto nato illā recipere qñ tenetur illam non hꝫ iuxta modum pbi i p̄dicamētis ⁊ quinto metha. et isto modo iusticia scilicet habitus ille ⁊ p̄uatio iusticie non sunt immediata circa idem subiectum ymo posset aliquis non habere iusticiā ⁊ cū hoc non obligari ad eā habendum ⁊ tunc nō esset p̄uatus iusticia nec haberet iusticiā sic sumpta p̄uatione iusticie ex quo pz solutio rationis qz secūdo modo iniusticia non est precise p̄uatio habitꝰ iusticie nisi p̄o tempore qñ talis habitus dz ieſſe

¶ Et ideo si deꝰ tollit obligationē talis debiti sine infusione habitus tūc cessat esse talis p̄uati o sine positione alicuius habitus absoluti. Aliter respondetur ꝙ pctīm vel iusticia non est formaliter p̄uatio alicuius habitus sed est p̄uatio alicuius rectitudinis debite ineſſe ⁊ secundum legem ordinatā ad hñdum talem rectitudinez requirit habitus nō tñ oportet absolute loquendo ꝙ rectitudo debita ineſſe consistit in conformiter se habere obligationi diuine siue positiue siue negatiue et igitur talis si est in pctō mortali qz difformiter se hz obligationi deus posset facere eum non esse in pctō vel tollendo illā obligationem vel faciendo ꝙ ipse conformiter se habeat illi obligatiōi cō missiue vel omissiue vel acceptando vitā suā ¶ Et sic etiā diceretur ꝙ talis mutaretur ad hñdum se conformiter legi die cui p̄ius se habebat difformiter. ¶ Ad tertium pz ex dictis qz licet de facto sic ꝙ sit quis qui non est dignus ⁊c. tñ deus posset aliter ordinare. ¶ Ad quartum pz sicut ad p̄imū qz talis diuersitas nec esset inuolūtate diuina nec in illo qui sit charus deo tñ oriretur a voluntate diuina per istū modum qz deus si, eternaliter ordinasz ꝙ iste si morētur circa a punire et perpetue ¶ Si vero in. a. et deinceps non sequitur ꝙ iste p toto tempore citra. a est indignus vita eterna secundum p̄sentem statum et si attingat A vel trāseat statim est dignus vita eterna ⁊ hoc non p̄opt variationem vel diuersitatē in actu dei nec in isto si solum p̄opter transitum temporis. ¶ Ad cōfirmationez dicendum ꝙ ibi est alietas ⁊ diuersitas ex ꝑte obiectorum qz actus ille diuinus est collatiuus istius peccatoris ad diuersa tēpora ⁊ dispositiuus de eo aliter et aliter secundum alietatem temporum. ¶ Ideo ad successionem talium tēporum circa ipsum absq; mutatione sui sed in sua mutatione que fieret si decederet aliter se hz et aliter quo ad acceptari vel nō acceptari ¶ Ad quintum per idem. ¶ Ad primum argumentū alterius doctoris patet ex dictis quia nō procedit nisi de lege dei ordinata. ¶ Ad secundum antecedens ⁊ tota ratio est de potentia dei ordinata.

¶ Ad tertium et quartum per idem et etiam i q̄to assumitur falsum scilicet ꝙ deus esset acceptor personarum ⁊c. nec instantia est de paruulis quibus absq; eorum merito deus confert vitam eternam. ¶ Ad quitum negatur maior absolute ⁊ vniuersaliter accepta quia esse charum vel acceptuz deo non est per se denominatio ab aliqua forma i trinseca sed sufficit extrinsecum scilicet acceptatio diuina licet sam de facto ita sit ꝙ aliqua qualitas requiritur scilicet gratia vt patet ex dictis. ¶ Ad vltimū dubiū si pctm mortale ⁊ gratia informās nō hñt ex naturis suis formalē repugnātiā vt p̄dictū est igitur posset deus de potentia absoluta acceptare aliquē actū ex genere illius qui remaneret in culpe mortali ad vitā eternā. consequentia patet quia omnem habentē talem gratiaz potest deus de potentia absoluta acceptare ad p̄miū eternum p̄o actu bono ex genere a voluntate ⁊ tali gratia seu charitate p̄oueniente non obstante quocūq; quod stare posset per eādem potentiam cum illa charitate maxime quia non plus repugnaret formaliter visto dei aut fruitio beatifica peccato q̄ ipsa gratia. Falsitas probat quia tunc p̄cise secundum eundem statum esset acceptus

deo ad p̄emium eternum ⁊ esset debitor pene eterne si perseueraret in illo statu esset habitur⁹ vitā eternā ⁊ esset curturus vita eterna p̄opter penā dāni sed hoc ꝛplicat igit. ¶ Respōdeꝫ p duas ꝓpositiones prima ꝙ gr̄a creata de potentia dei absoluta stare pōt cum culpa mortali. ¶ Scōa ꝙ tunc talis qualitas q̄ est gr̄a non remaneret gratia si staret cū culpa mortali qō intelligendū est ꝙ non maneret gr̄a illi sic ꝙ ille per eā esset gratus ⁊ acceptus ad vitam eternā ⁊ p hoc ad argumētuz ne gaꝺ̄ssa vt patet ex dictis. ¶ Contra obiciꝫ pbando ꝙ simul stant ꝙ aliquis ꝙmaneat charus deo ⁊ tamen ꝙ ꝙ culpa sua simul scōm p̄sentē iusticiā nisi se emendet sit puniend⁹ eternaliter tam pena sensus q̄ pena damni ⁊ dānū voco eternalē carentiā visionis ⁊ fruitionis beatifice. hanc aūt carentiā oēs vocāt penā dāni debitā ꝙ mortali. ¶ Suppono igit ꝙ deus p̄ciat alicui sub pena vnī⁹ diei in igne purgatorij ꝙ non ꝙmaneat in. a. culpa vent ali ꝙ totā primā partē ꝓportionalē diei crastine ⁊ sub pena duoꝝ dierum in purgatorio ꝙ non ꝙmaneat in. a. per duas ꝙmas ꝓes ꝓportionales diei crastine ⁊ sub pena triū ꝙ non ꝙ tres ⁊ sic sine fine cōsequenter de omnib⁹ alijs posterioribꝰ infinitis ⁊ cum in contrariū perseueret iste ꝙ totū diē crastinum in culpa illa ventali. ¶ Tūc arguit iste hz debit tam penam dāni q̄ sensus ponatur casus de vtraq; ꝙ infinitos dies ⁊ portabit vtrāq; penā per infinitas sine fine ⁊ tñ non desinit habere gr̄am qz culpa sua ꝙ casum solū erit venialis igit ex posito simul habet iste gr̄am et tamē est dignus pena eterna tam sensus q̄ dāni. ¶ Dicēdū est ꝙ iste peccauit mortaliter licet solū venialiter vsq; ad finem illi⁹ diei peccauit vel vsq; ad instans p̄cedens finē illi⁹ diei per minimū temp⁹ ab eo ꝓceptibile vel maximum ab eo nō ꝓceptibile scōm circūstantias tunc p̄sentes inde ex tunc est culpabilis mortaliter quia non cessauit infra tempus qō sibi p̄cipiebat sub intimatione pene eterne qō cessaret ⁊ tale p̄ceptum deliberate p̄tergredi est mortalitē peccare nō sic autē peccauit quādiu plene potuit scienter ⁊ deliberate in partib⁹ futuri tēporis sibi p̄stituti actū illum dimittere venialem ⁊ cōsequēter. ¶ Dicēdū est vlteri⁹ quasi ꝙ omnia sicut ad illud de pctō añ. a. dictum ē p̄ius loco suo de quo vide supra. q. xi. articulo scōo dubio scōo. ¶ Etiā posset dici ꝙ licz dicta pena nō stet simul in eodē cum charitate secundū legem nunc ordinatā tñ absolute bene posset esse ꝙ aliqs sic eternaliter puniretur ⁊ esset in charitate qua diligeret deū sup oia ⁊ cū hoc esset contentus ꝙ deus tātum bonum sibi fecisset ⁊ etiam patienter sustineret vtrāq; penā sens⁹ ⁊ damni considerata inobediētia sua. ¶ Scōm dubiū an in baptismo infundaꝫ gratia creata videꝫ ꝙ nō quia hoc maxime argueret decretalis. 7. super⁹ allegata sed ista non cogit hoc ponere qz ista non asserit gr̄am in baptismo creari sed approbat opinionē que ponit ꝙ in baptismo virtutes ⁊ informans gratia infundunt et peccatuz ibi remittit. ¶ Sed hec possunt saluari sine gratia creata qz ipsemet. ſ. vt videꝫ est gratia informans quēlibet fidelem deo charum et. ſ. est charitas sua et ipse est templum. ſ. et habitaculum ei⁹ vt docet scriptura et hoc tenet fr̄anſ. ⁊c. ¶ In contrarium tamē mouet me ꝙ oēs antiq̄ scribentes posuerunt deum nec cō positum secunduz se nec alteri componibilem nec materiam nec formā informantem nec ab aliquo auditui contrarium p̄ter q̄ ab vno q̄ a suis compulsus est istam sententiaz retractare. ¶ Cui⁹ motiuum fuit qz dare perfectionem non arguit imperfectionem in dante sed formam informare materiam non est nisi sibi dare perfectionem igitur. ¶ Sz contra esse partem essentialem arguit imperfectionem. ¶ Item tunc quia ex deo et homine ꝙ ipsum i formabile fieret per se vnum sicut ex materia et forma sequitur ꝙ aliqua entitas per se vna esset melior deo quia in bonis omne totū est melius q̄ sua parte. ¶ Item cū operationes vere forme licet mediate et quasi per accidens conueniant informato sicut diſgregare vel videri cōuenit subiecto albedinis sequitur ꝙ quilibet iust⁹ fidelis licet non per se sed p. ſſ. formā suā creet mundū vel gubernet et conseruet et faciet omnia q̄ deus vult ꝓ̄ns non est dandū. ¶ Itē tūc deꝰ posset esse intellectio qua aia formaliter intelligit ⁊ dilectio qua diligit ⁊ delectatio qua formaliter delectatur quod non est dicendum. ¶ Item sequiꝫ ꝙ aia talis vel angelus esset deꝰ vel deitas oīs enim forma nata ē denoiare suū perfectibile scōz suā entitatē. ¶ Itē tūc aia talis nō min⁹ informaretur patre ⁊ fi. q̄. ſ ⁊ ꝙ p̄ns cū accidēs forme tribuat mediate illi qō informat sed tur nō solū ꝙ aia talis operet mediate ad extra q̄cquid ageret deꝰ ymo ⁊ ꝙ generaret filiū et spiraret. ſſ. nec plus scirē hoc rōnabiliter vitare q̄ ꝙ subiectū albedinis videat. ¶ Et si dicatur ꝙ equoce est forma talis cū alijs formis illud non valet qz non pōt illā equocationē ponere nisi in hoc qz nō depēdet a sua materia sicut alie forme ita ⁊ certe nec aia ītellectiua dependet cū per naturā possit remanere sine subiecto vt pz in morte naturali. ¶ Ecōtra arguit iste doctoz certū ē ei inqt ꝙ deꝰ ⁊ nobis ⁊ angelis ītheret formaliē licet equoce sine depēdētia a subiecto hoc em manifestū ē ex theologia ⁊ pbia ex theologia pz dicit augu. 2. de li. ar. ca. 26. cū ferek itaq; vt ⁊ coꝰ ⁊ alis forma q̄dā īcōmutabili ⁊ sēp manēte formaliter cuiforme dictū ē mutabis ea ⁊ mutabunt tu aūt idē ipe es ⁊c. ecce em ꝙ deꝰ nō solū ē forma aīmi sz ē corporis. ¶ Itē lyconiēsis. 3. ca. celestis ierarchie ꝑte tertia pulchre ⁊ ex itētiōe declarat ꝙ deitas ē ē eē existētiū ⁊ vit⁹ viuificatiū ⁊ sēsitiua sentiētiū ⁊ sapiētia sapiētum. ¶ Itē ꝓmētator. 3. de aīa cōmēto. 5. vi⁹ finē dr ꝙ quēadmodū eē sēsibile diuidit i formā ⁊ materiā sic ens sēsibile opz diuidi i aliqō simile materie ⁊ i aliqō simile forme. ¶ Et ꝓmēto. 14. itelligētie abstracte ꝙ se pficiunt ⁊ recipiūt se p̄ter p̄mā q̄ libera est ab hac natura. ¶ Et q̄ negāt p̄maz formā ifōmare alias remitto oēs i. 12. metha. vt addiscāt i ꝓmēto. xij. quō vn⁹ q̄q; motor ordinatur celestiū pficit ꝙ primū motorē ⁊ vt addiscāt i cōmēto. 12. quō oēs p̄ter p̄mā formā cōpositū ex potētia ⁊ actu nec ē alia cā qz supiora ifōmat iferiora ⁊ p̄ia a nulla ifōmat. ¶ Ad ista oia dico ꝙ deꝰ ē forma abstracta q̄ formatur oia actie ⁊ q̄ sentim⁹ mouemur ⁊ sum⁹ actis ipō nos actiue formāte ⁊ nob cooperāte ⁊ tñ oīb⁹ ⁊ qz forme solet dare eē specificū ifōmādo ⁊ ēt operatiōem iō qz hec ꝓpetas forme q̄ forma dr alicui p̄incipiū operādi actiue p̄uenit deo dr deꝰ. Forma oīs alior agētiū nō aūt ab ifōmāda ea ⁊ ꝙ idē p̄z q̄d sit dicēduz ad ꝓmētatorē. ¶ Tertiū dubiū si de pctōre dz fieri dign⁹ vita eēna p̄z scōm legē dei ordinatam ꝙ illi

aīa z vl̄ deus eē intellectionem.

Rn̄det ad argumēta

3. dubium.

2. dubium.

Ad illos ꝙ ponit. ſſ. ſimulare.

infundatur gra creata sit igit talis petr⁹ tūc ista ab eterno fuisset vera petro infundet gra in hac vita igit q nulla potētia dei poterit esse falsa saltē ante positionē rei ineste. s. antep petro in fundatur gratia igit nec de potētia dei absoluta poterit iustificari sine infusione gre quod est contra primus dicta. ¶ Si em poterit e falsa talis propositio vel igit ab eterno et ponat ineste tunc simt fuisset vera et falsa vel ex tēpore vel in aliquo instanti et tunc posset ppositio de futuro vera icipere esse falsa sed hoc nō esset q mutationē ex parte creature qz talis nondū ē igit ex parte volūtatis diuine. sed hoc est impossibile qz scōm augustinum 12. cōfes. deus non pōt modo velle vnū et modo aliud sicut creatura. ¶ Respōdetur q talis propositio ab eterno fuisset vera et potest ab eterno fuisse falsa. ¶ Sed si scōa ponit ineste nō concedit prima etiā posset incipere e falsa per positionē rei futu re ineste tūc nō fieret mutatio in volūtate dei sed re. ¶ Quartū dubium aliquis pōt deo reddere 4. dubium in omnē honorē debitū sine gratia creata igit et mereri et p̄ p̄s talis gra nō req̄ritur de lege cōi. Respondetur negando ans. ¶ Quintū dubiū sicut iustificatio fit q gram ita per peccatū mortale tollit gratia vel igit tollitur ab habente gratiaz et tunc peccatū mortale stat cū gra vel tollitur a nō habē te et hoc est oppositū ī adiecto. Probat vel dabit vltimū instans esse gratie vel primū non esse. si vltimū vel illo est primū instans demeriti et tūc peccatum mortale stabit simul cū gra pillud instans vel illud vltimū instans gre precedit demeritū et tunc inter hoc instans et primū instās demeriti erit tempus mediū in quo iste nec erit in peccato mortali nec in gratia et tūc etiā ante demeritum q tempus perdet gratiam et ita non ppter demeritū. si primū nō e tūc stat argumentū pcedēs. ¶ Ad primum istoz dicendū ē q deus p̄mo aufert gram q̄n ipa primo non ē qz nō est aliud deū gram auferre nisi ea non conseruare. ¶ Ad scōm concedit primū instans nō esse et quod impossibile ē vltimū instās esse gre. ¶ Diceres petr⁹ ī hoc instāti hūs gram libet est q immediate post hoc aliqd et aliqualit volet et non necessario bn vel male venialit igit pōt immediate post hoc velle male mortalit stāte tm q nunc sit in gra igit ē possibile q hoc sit vltimum instās esse gratie petri. ¶ Respondet q si stante casu immediate post hoc volet nulla tm volitiōe post hoc volet. Et ideo non stat simul q nūc sit in gra et q immediate post hoc volet aliqua volitione q̄ sit peccatū mortale ꝫ erit tēpus ante peccet mortalit qz req̄ritur cognitio et tēpus ī quo possit e deliberatio qō tēp⁹ opz esse notabile et pceptibile. ¶ Et si dicis volūtas pōt immediate post hoc movere se localiter etiā dato q nūc nō moueat se localiter vel aliqd aliud igit multo fortī pōt immediate post hoc velle licet nūc nō velit qz nihil ēcā in potestate volūtatis etc. Dicēdū q non est simile qz p volitionē pcedentē pōt incipere aliqd movere localiter sic etiā p voluntatē pcedentē malā quam nūc haberet posset facere q tota volitio immediate post sequēs hoc eēt pctm mortale ꝫ hoc est cōtra casum nrm. ¶ Credo tn q licet cōiter sit dandū primū instās nō e gratie tn possibile ē dare vltimū instans esse gre etc. prout patuit superi⁹ ī vna questione prime di. de consimili materia. ¶ Sertū dubiū si gra sit necessaria mō p dicto maxie videretur 6. dubium ad hoc vt mediāte ipa meritorie resistatur tentationi accipiatur igit gra mima quā solet deꝰ crea re et quero. ¶ Utrū ista sufficit cū naturalib⁹ vt resistatur tentatiōi maxime vel nō si non igit hoc in casu aliquis esset ī gra et tn nō posset q eam meritorie vitare pctm si sic igit frustra ageret deꝰ i martyrib⁹ et alijs sanctis qz frustra fit q maius q̄ pōt fieri per mins. ¶ Dicendū etiā ppter aliā causam necessaria est gra et cōcedo q minima gra quā deꝰ solet dare baptizatis sicut ē gra paruulorū licet maiōr sit q circūcisoꝝ solū sufficeret cū naturalibus ad resistēdū fortissime tentationi vt pote vbi mors iminet ne pdet nō tn sequit q ma ior gra superfluat tū qz p eam facili⁹ resistitur tū qz magis meritorie et feruenti⁹ q maiorē gram resisti pōt si naturalia sint paria. ¶ Septimū dubiū viator pōt ex solis naturalib⁹ vitare oēm culpā q magistruz li. 2. di. 24. ca. primo igit oēm penā igit et ptinget sine gra ad gloriā. ¶ Respondet q ans verificat p tēpore stat innocētie qz tunc in solis naturalib⁹ nō erat dign⁹ pena nec gloria igit si tunc moriuus fuisset neut fuisset sibi de vita etc. sec⁹ aūt ē de statu nature lapse. ¶ Octauū dubiū videt q gra non req̄ratur decōi lege ad iusticiā et rectitudinē volūtatis qz gram deꝰ auferre pōt volūtati de potentia ordinata ipa volūtate diuina rectitudinē autē nō vt p̄z p anselmū igit. Pria pars ānitis probat qz pcipiat deus alicui q p vnā horam nullū actuz vt volendi vel nolendi causet et non obstante pcepto talis in illa hora habeat actualem volitionē feruandi rectitudinē tūc patet ppositū. ¶ Respōdet negādo ans. Ad probationem dicit q in illo casu iste libere agit cōtra preceptum et ita voluntarie antecedēter perdit gratiam et rectitudinem licet actualit formaliter et p̄ter inuoluntarie perdat rectitudinē quā tūc vult habere licet male quia contra preceptū. ¶ Ad argumentū principale negatur ans. ¶ Ad probationez ꝺr quā uis de facto remissio culpe et infuso gratie se cōcomitentur nō tn oportet hoc simplicit et in aliquo casu scōm primus dicta fozet possibile q remissio culpe nō esset mutatio acqsitiua nec deperditiua seu priuatiua subiectiue in peccatore quia iustificatur. ¶ Sed esset deum ab eterno sic ordinasse q si attingeret. a. instans deinceps non obligaretur ad penam de hoc vide primus dicta si quis tamen velit illud vocare absolui ab ista duplici obligatione mutari deperditiue et ita vti extensiue est signato vocabuli mutationis deperditiue sicut facit sco. non tusto dicere posset q remissio culpe sit mutatio deperditiua quia per eam deperditur obligatio ad penam.

QUarto circa distinctionem decimā septimā. quero vtrum gra vel alia forma augmentabilis augmētatur per diminutionem sui cōtrarij. ¶ Arguit primo q nō qz si sic tunc contraria possent simul esse in eodem subiecto saltem in gradibus remissis. Et tunc non videretur naturalis repugnantia quin in gradibus intensis cum gradus intensi et remissi sint eiusdem speciei et per consequens non contrarientur adinuicem consequens est contra totam philosophiā et contra sanctos dicit em aug. ench. ca. 17. et ponitur tertio sententiarum di. 34. ca. 6. q

nullus cibus vel pot⁹ est simul dulcis et amar⁹ nec aliquid est simul albū et nigrum et ita de aliis contrarijs. ¶ Ad oppositū tertio thopicoꝝ dicit phs q illud est albius qō est nigro immixti et quito phisicoꝝ q mediū inter contraria comparatū vni extremoꝝ recipit denoiationē alteri⁹ propter hoc q in eo est de altero extremo et econuerso. ¶ Item aug. in ench. ca. vltimo scōm aliam quotationem crescente charitate minuitur cupiditas. ¶ In ista questione primo videndū est an cōtrarie qualitates ī gradib⁹ remissis se possint cōpati. ¶ Secundo soluuntur argumēta cōtraria. ¶ Tertio ponūtur cōclusiones ad questionē. ¶ Cōclusio prima de potentia dei absoluta possunt cōtraria esse simul in eadem parte subiecti adequate ī gradib⁹ intēsis. ¶ Probatur nō est maiōr repugnātia q idem sit nigrū et album q idē corp⁹ xpi simul quiescit in vna hostia vel in celo et moueatur ī alia et etiam q per naturā aīa intellectiua simul moueā in vna manu et quiescat in alia. ¶ Probat si non hoc potissime videret propt actiuitatē inuicem corrupti uam vel expulsiuā sed hoc moueare non debet qz ī qbusdam cōtrarijs hoc non videm⁹ sicut in albedine et nigredine et etiam qz deus talē actiuitatē que ē ad corruptionem mutuā posset suspendere naturaliter. ¶ Probat non cōpatiunt se naturalit in gradibus intēsis igitur nec ī remissis. ans dat ab omnib⁹ et p̄a probat qz grad⁹ remiss⁹ est eiusdem nature cū gradu intenso igit est eadem ratio repugnātie vtrobiq eo q contrarium ex natura sua repugnāter se habet ad suū contrariū et si dicit q albedo repugnat nigredini non qz albedo est hz quia albedo tanta hoc ē dictum volūtariū sine ratione etiā qua ratione gradus intensi nō cōpatiuntur se multo fortī magn⁹ grad⁹ vnius cōtrarij nō pateretur secū paruū alteri⁹ cui⁹ oppositum ipi dicūt Itē ponātur ꝺria se compati sub gradib⁹ remissis equalib⁹ et intēdant equaliter visq ad gradus intensos vel p cōtraria actiua applicata vel p potētiā diuinam et facta intensione reliquant naturis suis vel tūc simul permanēt postea et tunc naturaliter se cōpatiūtur quod ē intentū vel vna ager in aliā et tunc a ꝓportione equalitatis fiet actio qō est incōuenientes nec etiam p illam actionē alterum eoꝝ remitteret sed ptum depderet tm acquireret vel seqretur q finaliter oino se destrueret sic nō cōpatirent se in gradib⁹ equalib⁹ remissis. ¶ Itē tunc odiū dei posset stare ī gradu remisso cū amore dei quod videt incōueniens. ¶ Cōtra arguitur sic sexto phisicoꝝ dicit q omne quod partim est in termino a quo et partim in termino ad quē igit si aliquid moueatur ab albedine ī nigredinē partim est sub albedine et partiz sub nigredine. ¶ Probatur seqretur q posit q motū cōtinuū esset destructum vnū contrariozū esset dare p̄mum forme contrarie succedētis q motū introductū. Falsitas patet sexto phisicoꝝ. ꝓia tenet qz alias subiectū per aliquā mēsurā sub nullo esset cōtrarioꝝ suppositalitatē nō causādo aliqd icōpossibile caloze et tale ē frig⁹ remissum igit. Itē hoc pz ad sensū q̄n aq̄ calefit. Itē calores mediū cōponūtur ex extremis igit. Item p rōnes. C. q primo arguit sic qz quero q̄n vnio ꝺrioꝝ agit ī reliquū seu ī subiectū quare forma ꝓducibilis a tali cōtrario nō introducit subito in principio actiōis: aut em hoc ꝓuenit ex impossibilitate istarū formaz q motū introducēdaz et hoc nō e vez etiam per te q ponis q oēs partes eiusdē forme totalis cōponūt vnū perfectionem et bene cōpatiūtur se simul. Accipue cuz vt tenes sunt eiusdē speciei spalissime aut hoc ē ꝓpter insufficientiā actiuitatis agētis et hoc nō ē verū qz ponamus agēs naturale sufficiētissimū et pfectissimuz et etiā agēs ī perfectū pōt ita introducere effectū sine actiuitati ꝓportionatū sicut pfectum. nec tertio ꝓpter hoc q subiectū nō pōt eas simul recipere. qz simul sibi ī herent in fine motus ille partes successiue inducibiles: aut ergo ꝓpter aliquas dispositiones cōtrarias ī passo repugnātes forme introducēde quas dispositiōes opz remitti cōtinue et tūc habetur intētū. s. q simul stant ī gradib⁹ remissis. ¶ Itē agēs naturale nō remittit frig⁹ ī aliquo nisi ꝓpter hoc quod iducit formā incōpossibilem gradibus frigoris et p̄ꝺis aliqua pars frigoris et aliqua caloris possit se cōpati. ans ꝓbatur qz contraria in stib⁹ propinqs nō repugnāt nisi ꝓpter mutuā actionē et ideo circūscribēdo actionē possūt ī propinqs stib⁹ diu se cōpati sicut et cōtradictoria vñ diu simul cōuenit diuersis tā ī stib⁹ ꝓpinqs q̄ ī eodē situ. ¶ Et cōfirmat hoc de albo et nigro q̄ ī stib⁹ imediatis se cōpatiūtur igit etiam calidū et frigidum ī gradib⁹ remissis stabūt simul ¶ Itē vt supra tūc pt⁹ totaliter terminarē corruptio caloris q̄ iciperet introductio frigoris et quero de instāti copulāti ista duo tēpora aut ī illo in tali subiecto ē calor vel frigus vel neutrū. ¶ Itē si ex aere generē ignis qro in quo instāti corrūpatur aer non in principio corruptiōis qualitatum aeris certū ē nec ī fine qñ fūt in maxima remissione qz tūc nulla dispositio adhuc ad formā ignis ē introducta igitur et materia remanebit sine vtraq̄ qō ē ipossibile vel dispositio ad formā ignis stabit simul cū forma pcedēte remissa. ¶ Itē qñ materia disponit ad formā mixti disponit q multas qualitates elemētoꝝ cōtrarioꝝ. ¶ Ad primuz rñdet oīa qō itelligit de motu locali. ¶ Sz etiā vez ē ī motu ad formā cui⁹ parti hz mobile qō moueat et parti caret illa et sic totalis carentia illi⁹ forme vocat termin⁹ a quo: hz tota forma acqsita ꝺr terminus ad quē. ¶ Ad scōm rñdet oīa cōcedo q est dare primū forme posterioris nō vltimū ꝑoris secundū pīm octauo phisicoꝝ. dicit q ē dare primū rei pmanētis in eē sz nō vltimū sz hoc nō sufficit in ppositō qz phs loquit ī his q̄ ꝓducūtur subito sz ī acqsitis q motū ē hoc ipossibile. Ideo alit dicoꝝ vnū ꝺrioꝝ totalit corrūpi aī introductionē alteri⁹ pōt duplicit itelligi. primo scōm extēsionē passi et sic nō opz sicut experientia docet. ¶ Aliomō q̄ ad eā dē ptē subiecti adeqte et sic opz qz vt ꝓbatū ē contraria se nō cōpatiunt ī gradib⁹ qbuscūq natural iter. nec tn sequit q ī instāti medio vel ī aliq mēsura nō eēt subiectū sub vno ꝺrioꝝ nec sub alio qz ppter extēsionē partiū subiecti nō opz ymaginari q in vno tēpore vnum cōtrarioꝝ totaliter corrūpatur in toto subiecto vel ī aliqua parte diuisibili subiecti et q in tempore sequenti aliud contrarium introducatur. qz tunc foꝛte in instanti medio subiectū sub neutro cōtrarioꝝ esset sed sic ymaginandum q in vno toto tempore continuo corrumpitur successiue vnum et introducitur altud. Itē si deus in vna hora successiue corrumperet vnum

contrariorum ⁊ in hora sequenti primo successiue introduceret reliquus tunc in instanti medio hoc subiectū sub neutro cōtrarior esset nec hoc esset i conueniens. ¶ Et tū improbat hoc quia tunc motus non esset continuus sed interruptus per quietem mediam. ¶ Respondetur licet consequēs non sit inconueniens tū cōsequētia non valet. ¶ Ad tertiū patet ex dictis q2 hoc fit in alia ⁊ alia ꝑte subiecti. ¶ Ad quartū dicit similit. ¶ Ad quintū dicit q colores medij sunt eque simplices cū extremis licet ibi dicat esse cōpositio ⁊ illa intelligi debet per assimilationem etiā qñ pictores cōponunt colores extremos ibi non fit vera mixtio sed iuxta positio coloris scōm partes minutissimas ita vt ibi appareat esse vn9 color recte sicut fit iuxta positio partiū subiector9 quib9 colores formalit inherent. ¶ Ad sextū dicēdū ē q est ꝓpter dispositionē repugnātē in passo ⁊ cōtrariā formalit vel virtualiter. ¶ Virtualis em repugnātia sufficit sicut formalis ⁊ ideo virtualis sola ē in causa successionis in eadē parte subiecti adequata vt ꝑz i aqua calefactibili ⁊ hec est causa quare etiā si deus subito annichilaret frig9 aque ⁊ approximaret sibi ignis non subito calefieret aqua q2 per ꝓpriā formam substantialem reinclinat cōtra calorem violenter inducibilē ⁊ per ꝑns patet q argumentum ꝓcedit ab insufficienti. q2 nullum istor quattuor oportet esse in causa. ¶ Ad septimum ⁊ ad eius cō firmationem dicit sicut ad scōm. ¶ Ad octauum dr q dispositio ad formā ignis ⁊ nulla talia accidentia stant cum forma corrūpenda sicut aqua prius calefit ꝙ de ea generet ignis. ¶ Sed ex hoc non sequitur q contraria stent in eadē parte subiecti et i dato q corrūpendum nō posset recipere cōtraria sicut ignis nō potelt frigefieri nichilomin9 per remissionem ꝓpriorum accidentiū suor sufficienter disponitur passum ⁊ fieret i via ⁊ tendētia ad corruptionem ⁊ tandē subito vel successiue ab actiuo sufficiente corrūperetur ⁊ introduceretur forma similis illi actiuo. ¶ Ad nonum dicendū q dupliciter potest esse via ymaginādi mixtum fieri ex elementis iuxta duplicem viam saluandi colores medios componi ab extremis. ¶ Unus modus est q forme elemētor remitterent bene ⁊ miscerent postea p diuisionem i partes minutissimas quasi ⁊ imperceptibiles a nobis ita q saluarent in entitatib9 suis licet remissis et paruulis partib9 ⁊ tūc alia et alia ꝓportione in appositiōe elementor ab inuicem ita q plus apponat de vno ⁊ min9 de alio vel econtra pōt mixtū aliud ⁊ aliud puenire sicut pōt multipliciter talis ꝓportio variari. ¶ Et si dicas q tunc nō esset mixtio sed iuxtapositio. Item tunc non quelibet pars mixti esset mixta nec alia vera mixtio saluari pōt tamen non ē solū iuxtapositio sine fractione miscibilū et alteratione i partes tales paruulas. ¶ Unde q mixtio esset solum iuxta positio ītegror bene esset incōuenies. ¶ Et ita sunt intelligēde auctoritates si q hoc innuāt. ¶ Ad scōm dicūt aliq ꝙ pbs vocat quodlibet elemētū remissū corpus mixtū. ¶ Alii dr q ipse loq de qualibet parte scōm spēm q ꝑse nata ē mouere sensū vel cōseruare se i esse si ꝑse esset bñ diu absq hoc q cederet icōtinens vel de qualibet ꝑte notabili nō aūt intelligit de qlibet ꝑte scōm materiā seu de ꝓpib9 minoribus quere scotū i quarto: q2 bñ dicit ⁊ oRā cōcordat. ¶ Scōa via mixtiōis ē elemē

torū nō remanētiū i mixto quā ponit sco. in scōis additiōib9 scōi libri de. 3. secū cōcordat okam ꝗre ibi. ¶ Scōm ꝑmā viā ꝑz qliter nō opz q i eadē ꝑte adequata iducank qualitates cōtrarie ẽz i partibus iuxta se positis. ¶ Scōm viā scōam etiā nunc forme ꝺrie generabunt i eadem parte sed in casu forma simplex media. ¶ Ad vltimū pz ꝑ idē. ¶ Sz hic ē dubitatio q2 si calor ignis possit remitti absq frigoris introductiōe tūc etiā forma ignis remitti posset ⁊ ꝑnis itēdi ⁊ tūc ad substātiā eēt motus qō ē cōtra ꝑm. 5. ꝑhysi. ¶ Cōsequētia ꝑma pz per cōmentatorē. 3. celi cōmento. 67. vbi sic arguit cōtra auicenā si qlitas pōt remitti scōm partē manēte substātia elemēti oīno nō remissa eadē ratione manere posset substātia elemēti amissa tota qlitate ⁊ ita posset eē ignis sine caliditate scōm viā cōmentatoris cōcedit ꝑns sicut auis sz scōm auicenā negat cōsequētia prima cū scōa que ifertur i ꝓbatione q2 ē deuentre ad qualitatē ita remissam q sub ea vel sub remissiori nō pōt stare forma elemē torum. vnde opinio auicene videt verior licet em multe forme substātiales successiue ꝓducank quo ad extensionē partiū subiecti nō tū quo ad intēsionē in eadē parte subiecti adequate. ¶ Sed cuz in aliqua ꝑte subiecti cessat dispositio quā requirit vna forma tūc illa forma illa parte habet nō eē ⁊ alia forma tūc habet ibi ꝓductum esse cui9 dispositio successiue ꝓducta ē p corruptionē dispositiōis alteri9 forme. ¶ Ad tria ꝺclusio tertii articuli sequēs ex dictis q loquēdo de augmētatiōe forme extēsiua sepe augmētat naturalr vna forma ad diminutiōez sui ꝺrū extēsiuā. ¶ Scōa ꝺclusio qad remissionē vel ad destructionē successiuā frigoris i vna ꝑte subiecti scōm extēsionē poterit calor crescere itēsiue q2 pūctia frigoris in situ ꝓpinq impediret ꝓductionē caloris itēsiuā igr etiaz successiua remotio ipaz accidēs remouet notū ē ei q vnuz ꝺrior impedit actionē alteri9 sibi approximati ito vel i ꝑte igr. ¶ Tertia ꝺclusio q i eadē ꝑte adequata nō pōt naturalr crescere vnū ꝺrior ad detrimētū alteri9 i eadē. ¶ Quarta cōclusio positis simul ꝺrius formis i eodē subiecto extēsis p diuam potentiā p solā diuutionē vni9 illaz nō creseret alia sm essētiā. ¶ Et iuxta hāc dico simile i oi casu vbi cōtraria miscerent ꝙiuxta positionē ꝑtū mutuaz ⁊ suor subiector mō supi9 explicato q2 ibi ad solaz diminutionē vni9 ꝺrior reliquū non creseret sm naturā versūs simlr cū hoc dico q vix ꝙ natura posset ibi remanēte mixtiōe subiectoū remissio vni9 ꝺrior fieri sine itēsiōe relicta ꝑz q2 fere qlibz actiuū natū diminuere vnū ꝺrior in sitib9 sic ꝓpinqs natū esset itēdere reliquū. ¶ Septima ꝺclusio qi his quattuor casib9 ad remissionē vel diminutionē vni9 forme ꝺrior scōm existētiā creseret ꝺris scōm istō ꝑz experiētijs isinisi. vñ pāno lineo mādefacto ⁊ nō apparēte tūc ita albo sicut ꝑ si exponat ad solē ⁊ desiccet statī fit albior. ꝓpter erat sm apparētiā ⁊ nō scōz existētiā ⁊ hoc ē ꝑpter extractionē humoris p cui9 icorporationē apparuit minus albū ꝙ eēt. ¶ Sic etiā si albū rarū dēsaret apparet albi9. Itē si miscerent adiuicē corp9 pedale de cē graduū albedis sm itēsionē ⁊ corp9 nigruz pedale sikr decē graduū nigredis subiecti ⁊ formis nō corrupti apperet ibi vnū puenies ex medio colore coloratū ꝙtū ois vis9 hūan9 daret iudicare ⁊ si p deum vel naturam destruerent continue partes

nigredinis salutis semp omnib9 partib9 albedinis continue scōm apparētiam esset illud qō remanere ab illo dato etiā q nullū gradū albedinis reciperet nouiter i essendo. ¶ Iuxta hoc pono octauā cōclusionē q non solū in tali casu ad diminutionē vni9 contrarior creseret reliquū scōm apparētiam sed scōm potentiam vt ita loquar sic scz intelligendo q haberet efficatiozē operationē ꝙ prius q2 contraria in suis operationib9 nata sunt se mutuo impedire igit quantū decresceret alter tanto min9 impediret reliquum in agendo. ¶ Ultimo videtur mihi dicendum q in casu vbi contraria per potentiam dei essent in eodem subiecto adequate coextensa q per nullum agens creatū posset naturaliter ad diminutionē vnius scōm existentiaz crescere reliquū ꝓbatur quia qua ratione reliquus cōtrariū non impediret hoc dimissum sue naturali actiuitati eadem ratione nec alibi. ¶ Ad argumenta ad primā partē qstionis cōcludunt verum scōm cursū nature. ¶ Ad primum i contrariā partem dicendū q habet intelligi vel p modum ꝓtactum scōm apparentiam sicut de panno madefacto vel si cenduz existentiam hoc est q2 illud qō corrūpit nigredines iuxta positas simul cum hoc intendit albedines in partib9 albedinis vel si non est sic de istis cōtrarijs ita est de alijs actiuis iuicē et passiuis. ¶ Ad scōm satis responsum est ꝓius. ¶ Ad tertiū magis patebit infra. ¶ Nota circa ꝓdicta aliter posset respōderi p cōclusiones. quarū prima est q ipossibile ē esse aliquas formas quantecūqs intensionis cōtrarias vel etiā aliquas creaturas ꝺbus formaliter repugnat esse vel stare simul in eodem subiecto vel sit adequate. ¶ Probatur q2 impossibile est aliquas creaturas ita repugnanter se habere quin deus posset facere eas esse simul stare in eodem situ vel subiecto adequate mere naturaliter patet i calefactione aque vbi tū ante totalem corruptionē frigiditatis, caliditas et frigiditas simul stant adequate per naturā et illud patet cōiter in omni transmutatione naturali per quam vnum contrariorum corrumpitur et aliud in idē subiectum introducitur. ¶ Tertia cōclusio q non repugnat formaliter contrarijs sic simul stare in gradibus intensis quia repugnātia contrariorum nō attenditur penes intensum et remissum sz penes naturas eorū specificas. ¶ Ex quo patet q quantum est de per se sicut possunt simul stare sub gradibus remissis ita etiam possunt stare sub gradibus quātumcūqs intensis si aliud non obstaret. ¶ Quarta cōclusio q repugnātia cōtrariorum attenditur penes hoc q ꝓprijs naturis dimissa et debite approximata siue in eodē situ siue perixtapositionem mutuo inter se sunt actiua et vtrūqs est alterius corruptiuū vt patet in qualitatibus actiuis et passiuis vel q2 simpliciter repugnat ei simul adequate idē subiectus denoiare vt patet de albedine ⁊ nigredine q2 licet possint stare simul in eodē non tū simul pōt idem dici album et nigrū quia album est quod habet dñanter albedinem se informantē tale autē non potest simul dici nigrum quia tunc simul dñanter haberet nigredinē quod esse non posset etiā ibi est repugnantia ex hoc q mutuo se impediunt in actionib9 suis minus em albedo potest disgregare visum quando nigredo sibi coniungitur ꝙ si esset sola. ¶ Quinta conclusio q licet de per se non plus repugnet contrarijs simul stare sub gradibus intensis et remissis per accidens tamen contingit q sub quibusdā gradibus intensis non possunt simul stare p naturam. ꝓma pars cōclusionis patet ex dictis. ¶ Secunda ꝓbatur quia taliter natura ordinauit de contrarijs sibi inuicem succedētibus in eodē subiecto q ad vnius introductionē ⁊ successiuā intensionem alterū ꝓportionaliter remittitur ⁊ econuerso. ¶ Ideo in tali actiōe qñq stabūt simul sub gradib9 medijs vtrusq latitudinis et deinde illud quod ꝓius fuit remissi9 continue intenditur ⁊ alterū continue remittitur et dum vnū contiget summum gradum sue latitudinis alterum erit remissum vsq ad nō gradū. ¶ Et per istā saluari9 possunt debite omēs apparētie in transmutationib9 naturalibus ⁊ sine fictione solui possunt obiectiones. ¶ Item q dictum est de mixtione q fiat p iuxta positionem ⁊c. non videt rationale sed potius videtur dicendū q corruptis formis elementoz generet vna forma mixti que determinat sibi quas libet elementares refractas qualibet sub gradu certo. ¶ Et si quandoq vltra talem gradū vel citra fit intensio vel remissio alicuius qualitatis vel plurium referendo semper qualibet ad suum gradū tunc talis forma cessante impedimēto quātum in se est respectu cuiuslibet qualitatis reducet se ad gradum suum.

Quinto circa distinctionem decimam septimaz quero vtrū charitatis vel alterius forme omnis gradus ꝓexistens corrumpatur cum gradus nou9 introducitur ita videlicet intelligendo q in omni instāti fiat nova forma. Videtur q sic q2 scōm cōmentatorem et ꝑhm tertio de aia pluries opz recipiēs denudari a natura recepti igit alia qñ nouū gradū charitatis recipit denudat ab oib9 gradibus ꝓcedētib9. ¶ Cōtra tūc nullus actus meritorius ꝓcederet a charitate quia sicut quis meret de9 sic auget charitatē igit si quis in hoc instanti nouiter meretur in hoc instāti nouiter datur sibi noua charitas ab ista non procedit ꝑns meritum quia ipsa est ꝓtimor natura vel tempore vel cālitate hoc merito ꝓ quo confertur nec ab alia quia nulla est alia in hoc instanti nisi remaneat ꝓexistens. Itē tunc frigidum sub centuplo frigore p suum frigus remittendo minimū gradū caloris centupli destrueret illum totum calorem quia statim erit ibi alio calor hic teneo q non propter rationes ad oppositum. ¶ Et pro hac conclusione arguit okam libro ꝓmo di. 17. q. quinta contra opinionem ꝓmam ꝓmo q in individuis eiusdē spēi non est ordo secundum perfectius ⁊ imperfectius nisi ꝓpter maiorē pluralitatem partiū quere argumenta ibi. ¶ Item scōo ꝓ hoc q nulla repugnātia ē charitatis ad charitatē cū sint eiusdē rationis. Tertio per argumētū scoti q actus meritor9 vel virtutis habitū virtutis augmētat igit habit9 ꝓcedēs remanet ⁊ habeꝝ ꝓpositum vel non remanet ⁊ tunc ille act9 nō esset ab habitu q2 nec a ꝓcedēti nec a nouo igr ¶ Quarto arguit scot9 q act9 augmētans habitū posset esse imperfectior actu ꝓmo vel scōo ¶ Quinto sic arguit sco. tunc calidū remittēs frigidū ꝓduceret frig9. Itē in positione sua arguit ducēdo ad inconuenientia ꝓmum q tunc in tali

I. articul9. I. cōclusio.

Scotus.

augmentatione essent infinite forme quarum nulla est pars alterius nec alique partes eius fuissent pertransite quere scotum. q. 4. di. 17. primi secundū incōueniens q̄ tūc eēt dare vltimū rei permanētis i esse. ¶ Ex quo vlterī infert q̄ naturaliter fieri pōt q̄ aliqua res pmanens duret trīa p instās. ¶ Et ex hoc vltra ifertur q̄ deꝰ pōt simul facere actu infinita quod ē cōtra multos cōtrarium opinantes. ¶ Preterea sicut tangit sco. tūc nō saluareť motꝰ scōm talē qualitatem nec vnitas motus ad qualitatē nec cōtinuitas q̄ statim q̄n recedit a termino a quo generaī alia forma z etiā videreť motus vel successio cōtinua cōponi ex indiuisibilibꝫ. ¶ Istā etiam rationē facit cōmētator z probat p̄dicta q̄ nō est hic maior vnitas motꝰ preter vnitatē subiecti q̄ si cōtinue deus faceret angelū post angelū vel dicā ego aīam post aīam in eodem corpo. ¶ Itē iuxta argumētū scoti videť i cōueniens magnū q̄ actus pcti cōmissionis remittēs habitū virtutis causet habitū vtutis minus intensus vel q̄ actus odiendi deū producat actiue amorē dei habitualē nec valet responsio de producere per accidēs q̄ non est hic alia causa sufficiens de facto que per se producat illud z per idē pōt argui q̄ optimus actꝰ generaret viciū. ¶ Preterea ista via nō saluat augmētationē q̄ nihil hic maneret intra speciē forme cui aliq̄d accresceret ¶ Itē arguit sranslis primo q̄ seq̄reť q̄ alteratio facta secūdum tales formas cōponitur ex indiuisibilibus z mutatis esse quod repugnat sexto phisicorum. ¶ Item tunc instans esset imediatū instanti ¶ Preterea sequit q̄ eadē qualitas generet seipsam q̄ omē agēs naturale in agēdo repatitur sic igitur caliditas generata in frigido corrumpitur frigiditas preexistēs z generaī vna frigiditas remissior quesit. b. ¶ Similitudo i calido generaī q̄ reparationē frigiditas que sit. c. et caliditas remissior que sit. d. tūc ex quo in oī motu mouens z motū simul sūt in rerū natura in oī generatione actione agēs et factū sunt simul q̄n q̄ nihil ē nihil facit sequit q̄. a. z. b. ex vna parte generarenť in hoc istanti ab aliquibꝫ qualitatibꝫ q̄ sunt i hoc instanti z non sūt alie qualitates i calido agente q̄. c. z. d. ita nec alie in frigido reagēte q̄. a. z. b. z ecōuerso igitur eadē qualitas generat se mediate q̄ generat generās se imediate quod ē ꝓpositū. ¶ Preterea retēto eodē casu sequit q̄ nulla qualitas passi remittit per aliquā qualitatē illi⁹ actui q̄ quod adhuc ē nō corrūpitur. Itē natura huius agētis q̄ nūc ē non erit post hoc instans igitur nō corrūpet aliq̄d post hoc instās nec etiā nūc aliquid corrūpit in passo alio quī simul produceret z corrūperet idē eo q̄ nūc producit ista qualitatē que ē in passo vt patet ex priori deductione. ¶ Itē tunc agens naturale in centuplo perfectiꝫ alio in passo minus resistente z hoc agens scōm vltimum potentie sue produceret effectū in centuplo imperfectiorem q̄ agens subcentuplum in passo magis repugnante quia istud agens scilicet caliduz producit in frigido calorem subcentuplum illi quem producit illud frigidum in tali calido remittēdo per reactionē calorem illius ponatur enim q̄ sint in tali proportione. ¶ Item specialiter argui posset hic in proposito de charitate quia charitas nō corrūpitur nisi aduenīente peccato mortali. Sed in augmentatione charitatis peccatum mortale non interuenit. vnde z in isto casu de charitate tenet campsale sequēs conclusionē oppositā q̄ charitas prior nō corrumpitur sed aduenīt continue alia et alia nō cōponentes cum prioribꝫ. ¶ Cōtra istam conclusionem arguit quia secūdum pōm generatio vnius ē corruptio alterius sed in fine augmentationis charitatis aliquid est de nouo genitum igitur aliquid ibi corrūpit et non nisi charitas. ¶ Itē in motu locali mobile desinit habere aliquem prehabitū vel partem illi⁹ igit a simili in motu ad formā. ¶ Item termini motꝰ sunt incōpossibiles sed in augmētatione charitatis charitas prehabita ē terminꝰ a quo et charitas sequēs terminꝰ ad quem igit esse charitates sunt naturaliter incōpossibiles in eodē z similit arguit de cuiuslibet alterius forme augmētatione. ¶ Et si dicas q̄ per se terminꝰ a quo non est charitas ſz priuatio seu nō est charitatis acquirende cōtra alteratio ē motus a positiuo in positiuū quito phisicorū pbatur cōtraria nō cōpatiunť se sed charitas maior z minor contrariantť q̄ quinto phisicorum dicitur q̄ minꝰ album contrariatur magis albo. ¶ Et probatur hoc q̄ impossibile est idem subiectū simul et semel esse minꝰ albū z magis album z hoc nō est nisi ꝓpter aliquā repugnātiā vel contrarietatē. ¶ Preterea tūc forma posterior esset cōpositio; precedēti falsitas pbatur q̄ est magis simplex eo quod ē perfectior videmꝰ enim q̄ quāto aliqua species pfectior est tanto simplicior sed sicut se habent magis z minꝰ in diuersis speciebꝰ ita se habent in indiuiduis vniꝰ speciei. ¶ Similit quāto forma substantialis est pfectior tanto simplicior et similiter est in accidentibus. ¶ Item tūc beatifica visio posset augeri p additionē alicuius gradus; vt visionis. falsitas pbaī q̄ actus beatificī sunt indiuisibiles alioquin vna visio beatifica includeret infinitas visiones dei z etiā tunc ad eā posset esse motus. Itē visio corporalis pōt esse magis pfecta z minus pfecta respectu eiusdē obtecti sensibilis z tū visio non est forma partialis. ¶ Similiter arguitur de specie albedinis in medio. ¶ Item nō includit contradictionem q̄ vbi in aliqua specie quodlibet indiuiduum est simplex vnuz sit perfectius alio non enim oportet q̄ talia idiuidua sint simillima. ¶ Cōfirmatur hoc per articulum qui ponit q̄ error est dicere q̄ anima xp̄i non sit nobilior q̄ anima iude quod non posset intelligi secundū proprietates accidentales tantuz quia ad istum intellectum fuit ista conclusio pdēptifica sicut patet per verba articuli igitur hoc ē secundum substantiam sed constat q̄ anima est indiuisibilis igitur. ¶ Item recipiēs debet eē denudatū a natura recepti. ¶ Itē i ser principijs forma est cōpositū cōtingēs simplici z iuartabili essētia cōsistēs. ¶ Ad primū istoꝝ dicēdū q̄ pbs ibi loquit de gñatione simplicit que ē substātiarū tm. ¶ Ad scōm dicendū q̄ non est simile de motu locali z de alijs nec tamen de per se est ex natura motus localis cōmuns p aliquā potentiā posset esse motꝰ localis acqsitus sine deperditione. ¶ Ad tertium negatur q̄ termini motꝰ sūt incompossibiles Item cū dicit pbs q̄ motus ē de assignato i assignatū nō intelligit de positiuo contrario i positiuū contrariū. ¶ Sed q̄ subiectum motus quod est sub vtroq; termio debet eē ens i actu nō esti ops i pductione lumis q̄ emiꝰ a q̄ sit q̄litas positiua contraria

lumini. ¶ Ad quartum dicitur q̄ ibi capitur cōtrarietas valde large secundus hoc q̄ repugnet idē simul esse magis album et minus album et talis repugnantia etiam reperitur in quantitate maiore et minore vbi tamen est vera contrarietas. ¶ Ad quintum dicitur q̄ nō oportet semper spēm perfectiorem eē simpliciorem vt patet comparādo hominem ad ignē vel terrā. ¶ Ad sextum concedo q̄ deus bene potest augere visionem beatificam et q̄ ipsa est diuisibilis in infinitas visiones det nec est inconuentēs ad eam posse esse motum ¶ Et per hoc patet ad septimum quia conceditur q̄ visio corporalis est diuisibilis vel per motū oculi vel per successiuam dispositionem mediū vel per amotionem impediti vel per successiuam augmētationem alicuius requisiti ad perfectionem visionem habendam et sic de similibus causis ¶ Itē spēs in medio non est indiuisibilis nec extensiue nec intensiue. ¶ Ad octauum negatur antecedens vna cum probatione oportet enim q̄ illa que conueniunt in conceptu specifico subāli et absoluto speciei specialissime sint simillima vel essentialiter vel ex similibus composita. ¶ Ad nonum respondet olza q̄ ille arguens male intelligeret articulum quia articulus est contra illos qui posuerunt vnā animam nō posse esse nobiliorem alia nisi ꝓpter maiorem perfectionem corporum vel nisi essent diuersarum specierum quod esset erroneum quia anima xp̄i quando erat separata erat nobilior anima iude et tamen non fuit vnita nobiliori corpori nec fuit alterius speciei sed non sequitur est nobilior igitur est sic nobilior sed est fallacia consequentis sequitur enim econuerso. ¶ Ad cuius intellectum notandum q̄ hec sunt verba articuli sicut iacēt capitulo octauo articu. 23. q̄ incōueniens est ponere alios intellectus nobiliores alijs quia cum ista diuersitas non possit esse apte corporum oportet q̄ sit a parte intelligentiarum et sic animę nobiles et innobiles necessario essēt diuersarum specierum sicut intelligētie error; sic anima xp̄i non essz nobilior; aia iude hec ille ¶ Ex quibus verbis patet vbi bene dicit olzā q̄ in argumento est fallacia consequentis vbi aduertendum est q̄ si teneretur sententia cōmunis doctorū et multorum aliorum que permittitur licet falsa scilicet q̄ intellectus sit accidens anime intellectiue realiter ab ipsa distinctum tunc patet q̄ substantijs animarum exīstibus subāliter equalibus posset sicut placeret deo perfectior intellectꝰ fieri in vna q̄ in alia nec oporteret ad hoc q̄ vnus intellectus esset nobilior alio q̄ vna anima intellectiua esset diuerse speciei substantialis ab alia vt vna nobilior alia sicut non oportet q̄ intellectibꝫ equalibus sint beatitudines equales vt patet p alium articulum condemnātem hoc q̄ pares in naturalibus non possunt esse impares in beatitudinibus sed habētes meliora naturalia semper habent meliorem beatitudinez quod est error; ita ēt diceretur q̄ si anima xp̄i haberet nobiliorem intellectum q̄ anima iude nobilior esset ipsa et tamē non propter hoc essz alterius speciei nec excedēs eam substātialiter. ¶ Alio modo posset intelligi articulus de nobilitate maiori per dona virtutes et scīētias et fruitionem et multa alia que tamē non se tenēt ex parte corporis nec ex hoc sequitur q̄ vna sit subāliter perfectior alia quia hec illatio est per alium articulum iam allegatum cōdēnata tertius intellectus posset poni q̄ anima xp̄i tam in subā q̄ in potentia esset nobilior anima iude quia nobilitatur et sublimatur etiam in subā resistat hypostatice diuina subā filiali nec tamen sequitur q̄ ipsa sit essentialiter pfectior. ¶ Quarto posz intelligi melior ex hoc q̄ haberet plures gradus eiusdem speciei et esset per consequens compositio alia per modum quo vna caualitas; sua specie est perfectior est nobilior alia. ¶ Quinto modo q̄ vna esset substantialiter perfectior alia et tamen eque simpliciter vel simplicior z sine dubio iuxta argumēta olzam et scoti nō video quin eo ipso essent alterius speciei sicut ipsi arguunt. Breuius mihi apparet q̄ excessus nobilitatis quo anima xp̄i excedit aīaz iude secundum articulum est in actibus anime in his vel aliquo eorum que contingenter vel accidēntaliter sibi conueniunt aliquo trium primo modorum et quia primus non est apud me verus licet sit opinio probabilis Ideo secundus vel tertius modus mihi verisimilior apparet vnde adhuc tenetur parisius a multis reputatis q̄ anima non est secūdum substantiam nobilior aut ignobilior quacūq; alia anima intellectiua et hic plane tenet Dᵃ. ſppē. ō maronis libro. tertio. q. 4. tamen quia infra eādē spēm non posset esse maius et minus nisi per gradus eiusdē rei sicut exemplificat de charitate tū quia excessus in talibus indiuiduis substātialibꝫ et simplicibus non est nisi per posteriora se cū i oībus que sunt de essentia sint equalia et paria posteriora aut aliquomodo sunt ei accidentalia igit in subālibus nullomodo excedunt hec ille. ¶ Hec media in virtute posuerunt olzam et sco. vt habitum est nec valet inquit fugere ad intensionē z remissionem graduum infra eādem spēm quia anima intellectiua non habet in se tales gradꝰ realiter differentes ex quarum pluribus componatur perfectior q̄ minus perfecta primo quia tunc esset diuisibilis in infinitum sicut continuum q; quilibet gradus est eiusdem rationis cum tota forma sed res eiusdem rationis habent easdē per se passiones igitur sicut tota forma ponitur diuisibilis in gradus et ita quilibet gradus vltimus est diuisibilis. ¶ Item tunc quilibet gradus anime eēt anima quia in homogeneis omne predicatum essentiale conueniens toti conuenit et parti et per consequens quot gradꝰ sunt in vna anima tot sūt partes in ipsa. ¶ Tertio sequitur q̄ ex omnibꝫ animabus posset fieri vna anima quia quecūq; sūt vnius rationis si vnibilitas conuenit quibusdam eorum conuenire debet et omnibus. Et ideo sicut quattuor gradus vnius anime sunt inter seuinibiles ita sunt vnibiles cum alijs quattuor gradibꝫ alterius anime sibi similibus ymo simpliciter omnes adinuicem vnibiles erunt sicut omnes aque vel omnes charitates. ¶ Quarto sequitur q̄ ex vna anima innumerales anime fieri poterunt q; quilz gradus natus est ab alio separari sicut sine eo produci cum realiter differant nec habeant ordinem essentialem et sic de gradibus graduum i infinitum. ¶ Quinto sequitur q̄ anima esset inducibilis per motum quia tales gradus sicut possunt simul ita etiam poterunt successiue pduci hec ille in sententia hec omnia citius concedo q̄ perfectior forma secundum subām essz eq

simpliciter vel simplicior tamen minus perfecta z tamē q essent eiusdē rationis specifice et hoc ex sentētia sponte cōcessit beseuson ponēsq de mille animabus posset deus facere vnā et de vna mille et per cōsequens oia alia hic illata haberet concedē ex sensu supapposito. ¶Sed videtur q predicta nō sufficiāt pro articulo qz iuxta primum modum articuli nō haberet rationē damnandi illaz opinionem nisi per hoc q oporteret ponere q itel lectus sit accidens aie zc. cui tamē oppositū magis tenet nec secūdus nec tertius modus sufficit qz nō ē verisimile aliquos theologos de hoc dubitasse quin aia xpi esset nobilior in virtutibus et donis gratuitis q aliqua alia aia et etiā quin esset per vnionē hypostaticā pl9 alijs sublimata nec quartus sufficit qz licet aliqui talē cōpositionem gradualē in aia posuerūt et adhuc ponāt concedētes ea que primus sunt illata tamē inagis cōmuniter negatur illa propositio et ponit q aia intellectiua sit simpliciter indiuisibilis ideo talis potētia cōpositionis nō sufficit pro articulo nec ānitus modus etiam qz licet multi concedant q vnū indiuiduū eque simplex cū alio eiusdē spēi sit substantialiter perfectior alioquin hoc tamē nō ē euidēs ratione nec auctoritate q etiā aliquod indiuiduum siue cōpositū siue simplex sit prefecti9 subālīter alio indiuiduo eiusdē spēi. Unde oppositū licet tenetur sicut de simplicibus satis patet ex dictis. ¶Item probabilius videtur dicēdum q vna aia intellectiua ē nobilior alia i suis naturalib9 nō quis subālīter sed per lumē intellect9 agētis sibi cōnaturale et secundum naturā sibi concreatum tale nāq lumē reputatur inter dona naturalia et videtur diuersificatum in diuersis ita q stāte oīmoda paritate aliquorum in dispositionib9 corporū vn9 ē in duplo perspicatior isq̄ genij q alter qz plus percipiat de tali luce q alter et verisimile ē q aia xpi lumē tale habuerit perfectissimuz et modo perfectissimo. ¶Ad. 10. respondet sanctus et bene q illud dictū debet intelligi de recepto in actu sic scilicet q nō sit pars alicuius sue spēi in recipiente sed nō sic est in augmentatione forme in eadem parte adequata subiecti quia quelibet forma que post recipitur sit pars qualitatiua et gradualis forme prioris sue spēi que ē in recipiēte. Aliter z bene respondet. C. q recipiens in proposito denudatur a natura recepti quia vna pars non recipit alia sed habet idem recipiens quē et illud nō debet denudari a natura recepti ¶Aliter respondent aliqui et probabiliter q ad hoc q aliquid recipiat oportet q illud passū ex natura sua nō habeat aliquod simile et ideo ignis qui naturaliter ē calidus nō ē alterius caloris receptiu9 ¶Aliter ad litterā intelligitur q recipiens nō ē eiusdē nature secundum spēm cum recepto sicut pupilla si debet recipere omnes colores oportet q sit de natura sua nō color z intellectus isse sufficit pbo z cōmentatori pro questione ibi probanda de intellectu possibili q ē simplex z imixtus ex naturis rerum intelligibilium. ¶Ad. 11. dico q forma nō ē compositā cōpositione essentiali ex materia z forma ppria z intrinseca que materia possit ad talem formā trāsmutari vel de forma ad formaz variari licet aliqui contrarium tenuerunt ponētes in oī genere predicabili sua propria z intrinseca principia materiā et formā et priuationē. ¶Et ideo dicitur q accidentia non habent materiam ex qua sed in qua Ad argumentum principale patet sicut ad. 10.

Exto circa distinctionem. 17. primi libri et principium secundi libri.

Quero vtrum oīs motus bonus voluntatis meritorie augmētatiu9 charitatis ad quem hō tenetur de beat vel possit ex charitate pcedere collata ex merito redemptoris videtur q nō Quia qui ē in peccato mortali tenetur optare primā gr̄am q̄ caret et talis actus nō pōt procedere a charitate igitur. Probatur tunc homo tenētur ad impossibile sibi quia si teneretur operari ex charitate vel ex tota charitate sua vel ex parte charitatis. Non secundum quia nō esset maior ratio de vna parte q̄ de alia. Nō primum quia opus ex tota seu maxima sua charitate faciēs proueniret z faceret meritorie ad augmētum charitatis dum primo est z per consequens charitas ex qua procedit illud opus non erat illa maxima charitas Probatur parentes tenentur habere pietatem naturalē ad filios et econuerso sed talis motus pietatis naturalis nō procedit ex charitate igitur Maior patet per apostolum infra. thi. et dicerētem ¶Si quis autē suorum et maxime domesticorum curā nō habet fidē negauit et ē infideli deteriori minor patet per beatum gregorium in ome. de apostolis Sunt nōnulli qui diligunt proximos. ¶Ad oppositum dicit gregorius quicquid precipitur in sola charitate solidatur vt ei multi arborum rami zc. sed talis charitas seu gratia est ex merito saluatoris, quia lex per moysem data ē gr̄a et veritas per iesum xpm facta est io. 1. ¶In ista questione primo ponā conclusionem tenendā Secundo mouebo dubia z solua. Cōclusio q oīs bonus motus voluntatis per quē meritorie augetur charitas capit eē a charitate vel saltem habet a charitate q sit meritor9 et q oīs motus talis secundum spēm potest a charitate mediate vel immediate procedere Ista cōclusio satis patet per argumentum principale ad partem oppositā questionis et per multas auctoritates aug. contra iulianū et contra pelagianos quarum multas ponit ma. li. 2. di. 26. et singulariter ibidem ca. 3. ad bonifacium papā zc. Unde ibi et ista gratia prouenit ex merito saluatoris de cuius plenitudie omnes accepimus gratiā pro gr̄a Jo. 1. d. ante incarnationē fuerunt multi patres in charitate zc. Dicendum q eorum gr̄a nō fuit sufficiēs pliciter gr̄a nisi ex merito xpi quia nō reddidit sufficiēs pliciter dignum vita eterna per seipsum sed p futurum meritum redemptoris sine quo secundum dei decretum nūq̄ fuit obtēta vita eterna. ¶Primum dubium an charitas reddat aliquē actum meritorium qui tamē ab ipsa nō procedit et patz q sic ex predictis de motu pietatis naturalis erga proximos. Huius oppositum vide in vno dubio prime questionis huius di. ¶Item illius quod sequitur scilicet q opus bonum ex genere factuz in pctō mortali fiat meritoriū et superueniēte charitate magis cōmuniter doctores tenēt oppositū licet ēt aliqui hoc teneāt ¶Itē nō nulli doctores

1. dubium

dicunt q motus bone actionis existentis in peccato mortali qfcq̄ per aduētum gr̄e augmētabilis quādocq̄ per aduētum gr̄e pme sacramēto vt quādo sit cōritio in penitentibus sit meritorius. ¶Cōtra illud stat difficultas argumenti principalis quia tunc qui sic mereretur per suā maximā charitatem pro instanti quo nouiter meretur Falsitas probatur quia si nouiter mereretur per illaz ipse nouiter mereretur illā augeri igitur nouiter augetur illa data charitas nō erat sua maxima charitas quā habet cōsequētia probatur quia maxima sua charitas componitur ex illa que prefuit vsq̄ nunc et ex illa que nunc primo aduenit z per vtramq̄ harum nunc nouiter meretur quia ista q̄ prefuit principiat actum suum et dat sibi partialiter q sit meritorius z que nunc primo aduenit dat sibi q̄ sit magis meritorius q̄ esset si esset sine illa quia si nō tunc nō esset aliqua ratio q vnq̄ charitas reddat actum meritorium quē non principiat quod ē cōtra dicta ¶Cōsimilis difficultas occurrit ponētibus q oīs actus meritorius procedit secundum eē a charitate quia voluntas ex charitate prehabita eliciens actuz meritorium meretur augmētum sue charitatis per istum actum z charitas augmētata si ē naturale compprincipium actus meritorij auget istum actum et iste secundus actus reaugebit charitatē z sic sine fine ¶Sed de ista difficultate dicatur sicut supra di. 3. i materia de ymagine de mutua causatiōe actus ab habitu et econtra. ¶Sed de prima difficultate est tertius modus ymaginādi primo q actus apponit habitui et econtra ita q vtrobiq̄ cōcurrit duplex causa promotiua quia actus est meritorius tam quia processit a charitate q̄ quia ē actus bonus ex genere persone chare. Similiter habitus crescit ex illo duplici valore actus scilicet quia actus per quē meretur augeri charitas procedit a charitate et etiā ex hoc q est actus bonus ex genere persone h̄itis charitatē et sic ex vtraq̄ parte sine termino continue tamē discurrendo et tamē vterq̄ processus ad finitum sistitur. ¶Secundus modus q charitas que nunc accrescit ex merito nouo nūc primo posito non apponit aliquid a actus sed reddit actum qui non ab ea sed a preexistente charitate procedit magis meritorium q̄ esset sine ista portione charitatis addita tamē nō oportet econtra q per hoc q actus talis redditur isto modo magis meritorius crescat illa charitas quia tunc cū totum penderet ex ipa. ipa pcise per seipam cresceret sine fine quod nō videtur rationabile. ¶Sed cōtra si actus redditur magis meritorius igitur sibi corrūdet maius premium essentiale in celo. ¶Sed quāto alicui corrūdet maius premium in pria tanto habet maiorē gr̄am i via secundum augustinū igitur proportionaliter sicut propter hāc portionē charitatis additā actus sit magis meritorius ita etiā crescit pmium debitum huic actui et ita etiaz cōsequēter crescit gr̄a seu charitas et ita sine fine mutuo adinuicē reflectendo. ¶Et ex vna parte i cremēto valoris actus in ratione meriti sine hoc q iste actus in entitate quicq̄ crescat et ex alia parte i cremēto charitatis secundum eē quod tamē nō videtur rationabile Dicitigitur potest tertiomodo q talis portio charitatis nō reddit illū actum magis meritorium q̄ fuisset sine ipa per precedentē et ista via plus mihi placet vñ dico q nūq̄ portio charitatis que est effectus quasi per viā meriti alicuius actus meritorij reddit suum actum seu, suā causā meritoriā magis meritoriā q̄ esset sine illa. ¶Et si dicas illa portio charitatis actum bonum ex genere totaliter disparatū redderet meritoriū m igit multo fortius istum. Dicendum q non est simile quia si i proposito hoc daretur idem esset causa precise sue augmētationis vt ita loquar sine oī alio creato adiutorio z sine portione vltima danda Circa quod notandum q aliquando gratia facit ad cremētuz gr̄e huius autē est oīs gr̄a ex qua secundum eē cātur procedit actus meritorius et etiā oīs illa que facit actum aliquē meritoriuz licet ex ea nō procedat secundum esse. ¶Alia autē gr̄a seu portio gr̄e non facit deberi premium sed confertur potius tāq̄ signuz vel effectus vt ita loquar premiū nouiter debiti et ista est vltima portio gr̄e per actum meritorium nunc accrescēs que adhuc nō facit actum aliquē esse nec adhuc facit aliquē actum esse meritorium sed nunc efficitur et nunc aliquis meretur illā sicut nouum premium vt seruiat ad futura premia illius persone. ¶Si dicas quare nunc nō agit portionem nouaz actus dici pōt quia non placet deo illi charitati oppositē cooperari p isto instanti sed alia et ita suspenditur ab agendo.

2. dubium

¶Secundum dubium vtruz charitas vnq̄ nata sit inclinare aliquē actum ad plus dolendum de aliquo facto quo scit se nec mortaliter nec venialiter peccasse q̄ de facto suo quo scit se peccasse liz venialiter et videtur q nō quia pro infinitis mūdis non deberet quis offendere deum sed per quodlibet peccatum tam venuale q̄ mortale offenditur deus sicut patet per anselmum de leuissimo appetitu facto contra dei voluntatē primo cur de9 hō ca. 21. z. 2. li. ca. 14. ¶Ad oppositum arguo quia si i plena furia hoiez occidisset cum rediret ad sanam mentē deberet plus de hoc dolere q̄ de vno leuissimo venali. Hic primo concedo q licet iste qui i plena furia aliquē occidit penā aliquā legalē dicatur incurrē tamē non peccat. ¶Probatur qz. 15. q. 1. fra dicitur sicut qui pp disciplinā casu homicidium perpetrauit quātum ad legem reus est currat ad gr̄am innocēs si sit sacerdos ille qui furore homicidium fecit quātum ad culpam innocens est quātum ad suscepti furoris executionem reus probatur Dico tamē vlterius q istud de peccato legis videtur correctum libro. 7. vbi titulo de homicidio inuolitario et casuali dicitur sic si furiosus aut infans aut dormiens mutilet vel occidat nullā ex hoc irregularitatē incurreret z idē censemus de isto qui mortē aliter vitare nō valet si suum occidat vel mutilet iuaxorē ¶Itē. 15. q. 1. multipliciter dicitur sic de furiosis euidentissime scribit augustinus in li. q. veteris et noui testamēti dicens aliquos subito demētes factos ferro fuste lapidibus morsibus mouisse multos quosdaz autē occidisse captos autē et iudicibus oblatos mime reos factos eo q nō volētes sed ipellente vi nescio qua hic gesserunt nescientes quomodo eni reus constituitur qui nescit quid fecerit hec ibi z de hoc vide cōsequēter i pluribus capitulis Et si obūcitur inquit Canō q i pmāli theo. inuenitur Si quis insaniens aliquē occiderit si ad sanā mentē rediret leuior ei penitētia iponenda erit. ¶Respondet canō consequenter q forte hoc in-

telligitur de eo quē culpa p̄opria ad furorem ꝙ ducit. ¶ Tamē cōtra hoc obiecit quod dixerat nec sacerdotio p̄uari debet et solut finaliter per p̄mā auctoritatem supertus adductā sicut qui p̄o pter. De predicta conclusione etiā habetur. 23. q. quinta si homicidium. ¶ Sed tunc restat dubium dato ꝙ culpa sua incidat in furorē z tunc occidat an occidēdo peccet et videtur ꝙ sic ꝙ Canō. supra exponēt istud ꝙ tunc leuior penitentia iniungēda est tali quē culpa ad furorē perducit Probatur. 15. q. p̄ria. sane diximus sic vitandam ebrietatē per quā crimina cauē nō possumus nā multi p ebrietatem ignorantes cōmittunt nesciunt quid loquātur quia nimio vino indulgent. ¶ Ideoꝙ si que per vinum deliquerant apud sapientes venia quidē debetur gloria. i. minor pena ꝙ si ex certa scia fecissēt. sequitur sed leuitatis dānatur auctores Hec ille et intitulatur. Ambro. in libro de patriarchis igitur pari ratione de furiosis si ex culpa incidant i furiā Probat si nō hoc foret q̄ talia non fiūt voluntarie ex deliberatione sed hoc non sufficit quia nō omē peccatū ex voluntate fit sicut habetur in p̄incipio supradicte. q. s. 15. Et probatur ibi per augustinum primo re. circa peccata alia penes voluntatem tantum consistunt alia circa infirmitatem nature ex voluntate peccata p̄cedunt que libero mentis arbitrio et delinquendi proposito cōmittuntur. Porro infirmitas alia est animi alia ē carnis Infirmitas animi ē ignorātia carnis infirmitas est concupiā ex vtraq; infirmitate procedunt que imputātur ad penam nā de quibusdā ignorantibus dicitur qui ignorāt ignorabuntur. ¶ Ex carnis infirmitate procedunt que nature langore fiūt que nisi ad penā imputarētur nequaq̄ apostolus lege carnis grauatus diceret ego infelix hō. ¶ Siue igitur penes infirmitatem siue voluntatem pctā cōsistāt semper imputantur ad penā ideo nō videtur ꝙ factum in furia excusz a peccato per hoc quod non fit voluntarie Dices forte q̄ augu. intelligit de ignorātia affectata vl que p̄ouenit ex negligentia sciendi non autez de ignorantia inuincibili. Similiter dices forte q̄ facta ex infirmitate si sint nō voluntaria nō sūt pctā secundum ꝙ dicit augustinus in libro de vera religione et ponit i Canō. ca. 2. vbi p̄ius vsq; adeo pctm̄ volūtariū malū ē. aut si nō sit volūtariū nullomō pctm̄ ē q̄re āt negādū ē pctm̄ cōmitti aut faciendum cum voluntate cōmitti. ¶ Contra p̄imū est illud quod habetur eodē ca. cū dixisset ¶ Sicꝫ ignorat ignorabitur addit tales erant illi de quibus deus ait Apostolis extra synagogam faciēt vos que et arbitrātur ꝛc. de eisdē etiā apostolis scribit testimonium illis perhibebo quia zelum dei hūt sed nō secundum sciam hec ibi ¶ Ecce hec ignorantia nō solum fuit affectātium vel negligē tium sed potius zelum dei habentium et ex tali zelo operantium que ignoranter fecerunt. ¶ Cōtra secundum illa responsio nō sufficit nā posita dicta auctoritate augusti. statim. Respondet Canon. si hoc non generaliter de omnibus peccatis intelligēdum ē p̄opter quod nō sint peccata nisi sint voluntaria. idē autē libro primo retractionuz ostidit d. vsq; adeo peccatum ꝛc vt supra posszvideri hec diffi. falsa ꝙ si excutiak inuenietur verissima peccatum illud quippe cogitandum ē ꝙ tantūmodo peccatum ē nō ꝙ pena peccati ē ¶ Et si obiicias p illō quod ponit eodē ca. Cano. q̄ diffinitio peccati ē hec peccatum ē voluntas reiiciendi vel conseq̄di quid iusticia vetat ¶ Unde liberum ē abstinere et ponit in libello augu. de duabus animabus Respondet canō ibidē secundum augu. primo retra. q̄ vera ē ista diffinitio quia illud per ipsū diffinitur quod tātūmodo peccatuz ē et nō pena peccati Probatur. 32. q. p̄ria quēadmodum et intitulatur augu. de adulteriis cōiugiis libro primo sic dicitur non recte dici pōt si nescit hō nō peccat sūt etiā peccata ignorātiū quis minora quā sciētiū ¶ Item la mech interficiendo caym nō excusatur p pter cecitatem et ignorātiā vt patet vbi supra. 15. q. p̄ria meritoria. ¶ Item i potentia i quā quis cadit ex culpa sua nō excusat sicut patz per anselmi. li. p̄io Cur deus hō ca. 24. vbi declarat hoc de huoprauo precipitanti se in foueam vnde nullomodo exire possit ad faciendum opus sibi iniunctum a dño ¶ Item motus brutales imputantur ad peccatuz dato etiam ꝙ cauert nō possint quia talis impotētia oriebat ex culpa igitur. añs patz per anselm. de concordia ca. 17. vbi dicitur siue primi motus siue appetitus quibus propter peccatum adam sicut bruta animalia subiecimus quos apostolus vocat carnē et concupiscētiā quā inuitū se tollerare manifestat cū dicit ꝙ odio hoc facio. i. nolēs cōcupisco satis cū dicit cōcupisco patet illos imputari ad peccatuz. ¶ Et si dicis ꝙ tales motus non imputantur ad pctm̄ nisi consentiatur ipsis Contra licet tales motus i baptismate i quib⁹ obligatio carendi eis remittitur non sint peccata mortalia nisi consentiatur ipsis tamē in alijs sunt. dicit enī anselmus vbi p̄ius sunt cum paulus de illis qui carnē. i. concupiās nolentes sentiūt ¶ Ait nihil dānationis ē his qui sunt i xpō qui nō secundum carnem ambulant hoc ē nō volentes consentiunt sine dubio signat eos qui nō sunt i xpō sequi dānationē quotiēs sentiunt carnē etiā si nō secundum illam ambulant et subdit casum q̄m sic fact est hō vt eam sentire non deberet hec ille. Hic ad p̄sens dubium pono duas conclusiones. ¶ Prima ꝙ furiosus quandiu manet infuria quam incidit ex culpa sua incorrecta ante furiā quicquid fecerit peccat. i. est in peccato quo ad reatum et ad obligationē ad penā in qua fuit cū i furiam incidit quia stante furia nō ē compos sui vt peniteat et pctm̄ quod ex deliberatione fit sine penitētia non dimittitur sicut dicit augu. de fide ad petrum et ponitur. 15. q. p̄ria merito firmissime tenet et nulla tenus dubites exceptis illis qui p̄o xpō noīe sanguine suo baptizentur nullū hominez accepturum vitam eternā qui nō a malis suis fuerit per penitētiā fidēq; conuersus et per sacramentum fidei. i. per baptismū z penitentiam liberatus et maioribus quidē necessarium ē etiā de malis suis penitētiā agere hec ille. ¶ Item ad hoc esset auctoritates multe quarto smāz et alibi queren de. ¶ Secunda conclusio ꝙ factum in pura furia licet sepe sit peccatum vel initum seu actus deordinatus tamē nec in baptizatis nec in alijs ē peccatum imputabile ad penā post hanc vitam etiaz quātūcūq; furia ex culpa sua incurratur. Probatur nullus carens vsu rationis nouiter peccat pl⁹ ꝙ brutum occidendo vel aliter nocendo igitur cōsequētia patet de se. ¶ Assumptum licet sit de se euidens probari pōt per illud augustini vbi supra

dicentis paruulis quidē qui nec dum p̄opria voluntate credere nec penitētiā p̄o facto quod originaliter trahunt agere possūt sacramentū fidei quod est sacramentum baptismi quādiu rationis eorum etas capax eē non potest sufficere ad salutem hec ille supple tu firmissime crede ¶ Et ad p̄positum sequitur in p̄posito in decretis ex eo inquit q̄ i fine huius auctoritatis dicitur quādiu rationis etas ꝛc. euidenter datur itelligi nulli post baptismū pctā imputari si non sit adultus siue impubes et nisi rationis sit capax et cōsequēter ibidē ostenditur per augustinum q̄ simile est de huiusmodi et de brutis animalibus igitur sicut bruta peccare non possunt ita nec carentes omnino vsu rationis nouiter dico ¶ Et si dicas ꝙ hec auctoritas nō sufficit tibi quia dicit nulli post baptismum ꝛc igitur nō habes de oibus sicut proposuisti Dicēdū ꝙ hoc addit propter originale vl propter alia peccata contracta anteq̄ amitteretur vsus rationis quia non obstante carentia vsus rationis semper imputantur nisi per baptismum quo ad alia fuerint relaxata. probatur in ca. merito. Dicitur sicut et intitulatur ibi tertul. ff. d. certomodo de iurijs et per cōsequēs ita respicit infideles sicut xpianos sane sunt quidā qui iuriā facere nō possunt sed solum pati vt pura furiosus et pubes qui doli capax nō est ¶ Item eodē ca. i. mens alienata corpore cum sui compos nō sit eorum que admittit reatum non contrahit quia facultatē deliberandi nō habuit vnde pupillo et furioso homini i maleficijs subueniturvt nō eis imputentur ad penā que ex mentis deliberatione nō processerunt item super dicto cap. merito. Dicit apparatus q̄ omnino nescit quid facit vt puer ebrius et furiosus nō peccat Sed dices ꝙ intendebat de illis qui carent vsu rationis non ex culpa sua. ¶ Contra hāc distinctionem de alienatis mēte et ex culpa sua vl sine culpa recitat apparatus in p̄incipio. 15. q. 1. d. ꝙ quid sic diffingunt secundum hanc distinctionem nō admitto. q. d. indistincte furiosus non peccat ex facto in furia. ¶ Item in glosa di. 6. capi. 1. vbi tractatur de pollutione nocturna recitat opinionē que ex illo textu elicit ꝙ aliquis peccat in dormitione z i furia et per cōsequens aliquis nesciens peccat mortaliter et venialiter et operaē bonum et meretur vitā eternā quod nō est verum vt dicit glosa ymo nullomodo peccat. ¶ Et si obiicias per verba textus quibus innuitur q̄ animus contrahat aliquē reatum ex tali pollutione Respondet glosa ꝙ pollutio in dormiēdo mēs nec rea est i somno. nec rea post somnuz sed tunc fuit rea quādo se ingurgitauit et post addit manifeste inquit. Probatur q̄ hō in somno nō peccat sed p̄i⁹ peccauit igitur similiter sic est i furia p̄opter eādem rationē. ¶ Ad primum argumentum contra secūdam cōclusionem dicti dubij Respondetur ꝙ taliē iponenda est primavt consimiles actus abhoreat et etiā in terrorem aliorum Sed quid si nō ex culpa sua incidit i furiā Respondet io. 15. q. 1. Si dēs insaniens dicitur ꝙ istis imponitur penitentia et tamē nō deliquerunt et hoc fit ad cautellā nec disciplina ecclesie deseratur. Item di. 5. capi. eos q̄ non et ca. si quis dicitur nō voluntate sed casu homicidium fecerit p̄ior Canō septem annis penitentiaz agere iussit secundus quinq; mādauit igr pnia iniungitur alicui p̄ofacto i quo tamen est sine culpa cōtrariū tenet bzix. i. apparatu g. de furioso hec iquit opinio nō est approbanda quia tis ipso furore punitur. ¶ Ad secundum dicendus ꝙ casu occidenti ē imponenda pnia dū tamen culpa p̄cessit casum. ¶ Contra extra de homicidio ca. Significasti p̄cipitur iniungi penitentia clerico cuius equus inuito et nō potenti tenere iter fecit multerem. et ipse etiā nō scuit p̄ius vitium equi igitur vbi nec est culpa in facto nec p̄cessit factum. ¶ Confirmatur quia ibidē super verbo cōpetentem dicit glosa leuis debet esse penitentia vbi in culpa nō fuit igitur potest dici si certum est ꝙ non fuisset in culpa non imponeretur sibi penitētia vnde super verbo. ¶ Ad cautellam dicit glosa p̄opter ambiguū duplicitas qua credendum videtur illi clerico dicendum ꝙ hoc esset in foro conscientie sed non oporteret in foro publico et ēt hoc solet fieri pp ābiguitatē de negligētia cōmissionis vl omissionis z vt etiaz alū caueant hmōi pericula pōt enim aliquis puniri sine culpa sua sed nō sine causa sicut declarat innocentius super ca. graue extra de sententia excōmunicationis et dicit ibidē ꝙ hoc est ad meritū illi⁹ q̄ sustinet si patiē ter tolleret non tam ē credo vt p̄ius dixi q̄ in foro conscientie p̄opter euētuz talis infortunij vbi iuenitur certitudinaliter quis ab oī culpa precedenti inunis ꝙ esset sibi iponenda aliqua penitētia nisi ille timeret se peccasse quod videretur verisimile. ex quo deo confiteretur. Idco ad pacificandā suam conscientiam scrupulosam crederē penitētiā ei aliquātā iponendā cum instructione tamē debita de veritate. ¶ De foro autē publico iudicij p̄opter duplicitatis ambiguitatez et ad terrorem et vt talis et alij melius caueant i futuruz expedit penas imponere competentes tamē. Si queratur ran in foro publico aliqs sit sine culpa puniendus Respondetur ꝙ nō regulariter quia hoc esset peruersum et contra iusticiaz vt frustra quo rūdā voluntatibus suis quis priuaretur officijs quē sua culpa vel factu⁹ a gradu quo fūgitur nō deiecit. 50. di. peruersum et per alia multa capitula ¶ Posset idem probari nā pena est mēsura ordinatio culpe. Unde in deutero secundum quātitatē delicti erit plagarum modus et licet nō regulariter qñqtamē sine culpa punitur li. 6. vbi hoc notat. 10. mo. et io. andree causa autē solet hiis verbis denominari paupertas odiuz vitium fauor et zelus ordo personas spoliant et loca iure suo paupertas vt cumvniuntur due ecclesie tunc altera amittit dignitatem suam. 4. q. 3. vnio. 6. ca. 1. temporis odium ciuium interficientium epm̄ suū extra de penis feliciter li. 6. vitium. s. lepre extra de clerico egrotante tua et ita posset probari de alijs idirectorio iur. s. tabule io. 5. hyspodoc retro de penis ca. 19. p̄o residuis nec miruz si alqs ex cā non ex culpa sua punitur Quis alū vnus punitur p̄o alio nō quidē pena eterna q̄ de hac dicit scriptura filius non portabit iniquitatē patris z hoc intelligitur de pena sensus. nā pena damni paruuli puniuntur eternaliter p̄o peccato adam tamē ēt habent peccatum p̄oprium secundum anselmum pena vero temporalis quedā est corporalis et tali sepe punitur vnus p̄o alio quedā spiritualis et illa ē qdruplex quedā excōicatio z ista nulli⁹ punit p̄o alio. 24. q. 3. ¶ Si habes secunda interdictum loci tertia remotio ab oblatiōibus quarta

Nota ꝙ nullus ꝑpunit ꝓ alio eternaliꝫ pena sed bene pena dāni.

Ad secūdū

repulsio ab ordinibus vt marcus repellitur quo ad hoc propter delictum vxorie. ¶ Iste trib⁹ modis vnus punitur pro alio sine sua culpa sed non sine causa. ¶ Ad secundum de ebrius dicendum est per omnia sicut ad primus q̄ i plena ebrietate nō peccant licet habeant crimē ebrietatis annexum ¶ Notandum per penitentiā emēdatum et impositā grauior penitentia q̄ pro sola ebrietate vt melius caueat ebrietatē et homicidium. Unde apparatus super illud damnantur leuitas auctores. 1. qui sunt nimis faciles ad ebriandum se et sequitā alij intelligunt q̄ nō punitur pro eo quod ebrius fecit sed tantum pro eo q̄ leuis erat ad ebriādū se. ¶ Similiter dicētur si ebrius peccaret per ictum sicut p̄z de loth. 15. q. 1. si cōcupiscētia et intitulatur augu. contra faustum. lib. 2. vbi dicitur q̄ ipse culpandus erat nōtamē quātū ille incestus fz quātum ebrietas meretur. ¶ Respōdendum sicut prius. ¶ Et dicit apparatus super illo verbo non tamē quātum. i. nō precise punitur pro i ictu fz etiam pro ebrietate vel aut nō punitur quātum incestus meretur scilicet si esset cōmissus ex deliberatione. ¶ Alij dicunt q̄ nullomodo punitur pro ictu fz tm̄ p̄ ebrietatē q̄ ebrietas tm̄ erat permixta ale hec ille. Etiā ibi dicit glosa q̄ loth nō erat ois nescīēs natura em̄ nō patit q̄ aliqs nescīēs coeat sed dicitur nescius quia nesciebat eē filias crede bat em̄ eē vxorē suam. ¶ Ad tertium conceditur consequētia. ¶ Ad augu. dicitur q̄ peccata que fiunt ex infirmitate nature etiā fiunt voluntarie An de cōcupiā ex fomite procedens nō imputatur ad nouum peccatum sed etiam pertinet soluz ad originale vbi nō cohibeat cum possit tunc em̄ interpretatiue vel voce est voluntaria. Dices quare apostolus dixit infelix ego hō etc ¶ Respondetur tū propter deordinationez concupiscētie tū quia nemo pōt oīa pcta vitare saltem venialia ad que in clinat fomes concupiscētie tū hō hz timere casū mortalē. ¶ Ad auctoritates augu. de pctō q̄ ē pena peccati. Dicendum q̄ ille pene que sunt cōmunes nobis et nō sunt voluntarie nec vere nec iterpretatiue dicuntur peccata vocando peccatum vitium nature vel deordinationem contra statum p̄ mordialem hominis et etiā sunt imputanda imputabilitate peccati originalis ad penā dāni sed nō sicut noua peccata imputabilia ad penā sensꝰ. De iudeis dicitur q̄ habebant zelum ordinatum sine discretione quā tenebātur habere vt nō agerent tam grauiter contra proximum nisi sufficienter essent certi de culpa ipsius et etiā de propriis motibus mouebantur saltem simplices ita libidinose ad mortem xp̄i q̄ veritatē nō agnoscebant vnde et dixerunt sanguis eius super nos etc. non obstantibus maximis miraculis sibi notis satis etiam erat rumor i populo perueniens vsq̄ ad pilatum q̄ ex inuidia maiores eorum conspirauerunt contra eum et ideo non debeant tā leuiter cōsētire maioribus. ¶ Et si arguitur aliquis peccat nolens p̄z per augustinum z ponit. 15. q. 1. merito ¶ Queritur que sunt peccata nolentiū an que a nescientibus cōmittuntur an etiā recte possit dici peccatū nolentis quod facere compellitur. ¶ Et probatur ibi q̄ secundomodo et hoc contra volūtatem dici solet Respondetur per decretum ibi et augustinus q̄ qui cōpulsus peccat volūtarie peccat quia vult aliquid propter quod consentit facere illud quod ē peccatum. Unde dicitur ibidez fz vtiq̄ vult propter quod facit tā̄ si iurare nolit quod tū facit cum vult viuere si quis q̄ nisi fecerit morte minet, vult igr̄ facē q̄, vult viuē z p̄ter optime docet qualiter per se vult viuere et p̄ consequens falsum iurare et concordat processui ibi tertio ethicorum de proiciente merces i mari vnde et infert. Idcoq̄ nec per seipsuz appetit vt falsum iuret sed vt iurando viuat et eodēmodo dicit q̄ nemo vult per se peccare nā si diligenter inquit inspiciatur forte ipsum peccare nemo velit sed, propter aliud propter quod volitum peccant omnes homines quippe qui scienter faciunt; quod nō licet vellēt licere vsq̄ adeo peccare nemo appetit propter hoc ipsum sed propter illud. Ex quo sequitur et ibi notat apparatus q̄ hec argumētatio nō valet volo hoc igitur volo omē illud quod sequitur ex illo Unde iste vult fornicari igitur illevult dānari nisi intelligas indirecte et per cōsequētiā Et ibidem tam in textu q̄ in glosa vide plura de hac materia. ¶ Ad quartum dicit apparatus q̄ intelligit de nesciente qui negligit scire vel de ignorantibus ius vel q̄titatem delictis scientibus tamen factum sed si nullomodo scirent vt infans vel furiosus nō peccarent Item. 15. q. 1. merito super verbo nescientium dicit. ¶ Apparatus quia varijs modis dicitur quis nescire qui non scit illud quod facit cē peccatum vel nō scit tantum eē peccatum quantum est et talis nesciens puniretur licet nō adeo grauiter et exemplificat. 14. q. 5. forte ¶ Item dicitur scitq̄ eē factum sed nescit quātitatem facti et talis quādoq̄ punitur si errat in iure. ¶ Sed nō punitur cum solum errat circa factū ipsum vt si quis volens interficere leonē duxvult defendere casu interficit hominem. ¶ Item dicit nescire qui omnes nescit vt puer ebrius furiosꝰ et talis nō peccat. ¶ Ad quintum dicendum q̄ nō est simile de cecitate rationis et oculi corporalis Unde verum est q̄ latmeth nō excusatur a peccato propter cecitatem quia fecit scienter quod facere nō debuit. vnde addit ibi canon q̄ cecitas est ita milis ignorātie ex vtraq̄ em̄ quedā fiunt que imputantur ad penā quedā vero que, mime ¶ Secus em̄ si debitum sue vxori se credēs reddere altera polluit non ē reus adulterij. ¶ Sed cum ludo vel exercitatione virium vel venatione iacula mittens perimat quia hoc alienum ab eo omnino eē debet homicidū reus erit hec ille. ¶ Sed secus ē de mente alienata furore vt subdit vt supra habitum ē. ¶ Ad sextum dicendum q̄ i potentia non le nigat in aliquo culpā per quā incidit in impotentiā nec excusat non reddentē debitum a peccato voluntarie, perpetrato quo incurrebatur impotentia nec etiā ista impotentia i aliquo excusat illud peccatum quo voluit non reddere sed impotentem se facere sed excusat ne omissione tempore impotentie sint noua peccata punibilia dum tamen illo tempore non voluntarie sed displicibiliter quis omittat. ¶ Secus est si perseueraret i voluntate nonfaciendi vel incarentia grē quā teneretur habere vnde nec adā, totiens peccauit quotiens nō fecit quod primitus facere potuisset z debuisset nec nos etiam. Unde si gram quis non habeat tunc totiens peccat quotiens ea mediāte tenetur aliquid facere vel implere velle non quia non habet sed q̄ eū fiat q̄ nō hz q̄ nō dat opam

Nota ōpia q̄ fiūt p coactionez An sint volūtaria an inuolūtaria.

Ad quartū

Ad quintū

Ad sextum

Ad. 7.

faciendi ad habendum gratiā dei. ¶ Ad septimuz dicitur q̄ illi motus quibus non assentit nec vere nec interpretatiue imputant ad nouū peccatū puniendum post hanc vitam nec fidelē nec infidelē fz ad peccatū originale. ¶ Sed cum anselmus dicit eos qui non sunt in xp̄o totiens sequi dānationē etc. dicendū q̄ homo totiens teneat ex gratia resistere talibus motibus vel ipsos repugnare q̄ quia non facit infidelis cū desit gratia que deberet haberi non facit quod facere vel si facit nō tamen eo modo vel ex eo principio quo facere tenet quia p eum stat q̄ illud principium suoz operum deliberate ab eo ꝓcedentiū non habet. ¶ Et ideo regulariter totiens nouiter peccat si vtatur ratione p tunc quotiens huiusmodi motus sentit siue refrenet eos siue non. non quia tunc habet illos sed q̄ ex gratia non regulat illos vel refrenat sicut ex p̄cepto dei obligatur. ¶ Ex his patet ad secundum dubium q̄ non tenetur dolere qui occidit hominē in furia q̄ tunc peccauit quando occidit sed q̄ ex peccato quo incidit in furiā euenit. ¶ Et ideo propter illum euentū malū tenet grauius dolere de illo peccato. Item si incidisset furiam nō ex culpa sua adhuc tenetur dolere de morte tali primi ex charitate qua obligatur proximum diligere quia si alter sic occidisset ex tali infirmitate. s. furia tenetur alteri compati tam de infirmitate q̄ de misero euentu igitur multo fortius sibi ipsi. ¶ Et ita concedenda est conclusio q̄ aliquādo aliquis magis tenet dolere de non peccato q̄ de quodam qđ est peccatum. nec mirum cum ex precepto nature teneat pl⁹ tristari de morte infortuita patris mei q̄ de hoc q̄ peccauit per vnum verbum iocosū vel aliquid simile licet secunduz sit peccatū nō primū nam primum ex dei precepto dolere de secundo nō sic. ¶ Unde non dolere de primo esset dignuz dānatione eterna non sic nō dolere distincte de vno veniali leui. ¶ Ad anselmuz dicit concedendo q̄ nec pro vita propria nec pro mille modis nec etiam p deo preseruando ab annichilatione ymaginabili deberet homo facere minimum peccatum venialē quia repugnantiam includit hominem debere peccare q̄ quod est debitum est licitum z per consequens non est peccatum. Sed ex his non sequit q̄ de tali commisso debeat plus dolere vel tantuz sicut ex charitate teneret dolere si proximus vnuz graue infortunū incurrisset multo fortius si ego ipse. ¶ Aliter respondetur ad dictum dubium negatiue q̄ de quolibet peccato venali teneor habere dolorem z displicentiam tantā q̄ non vellem ipsum deliberate cōmittere pro vitanda annichilatione prima vel quocūq̄ ymaginabili infortunio quod non est peccatum siue proprio siue parentuz siue quozūcūq̄ proximorū vel infinitorum mundorum si essent igitur displicentia de peccato venali secundum totam suam speciē est incomparabiliter maior q̄ alia displicentia quaz teneor habere de morte parentum. ¶ Item de peccato teneor dolere per se per absolutam displicentiaz non sic aūt de morte parentuz vel de infortunio proximorum vbi non est peccatum quia nulluz preceptum obligat me q̄ debeā velle aliquid tale simpliciter non esse vel nō fuisse sed bene obligor ad pietatē qua vellē si deo placeret parentes meos viuere vt eis debitos honores impenderem et qua vellem q̄tū in me est cauere malum proximi vel auferre malum ab eo si deo placeret. ¶ Item si memor peccati venialis vellem deliberate nō dolere de ipso tā grauis esset cōtemptus q̄ merito mihi per hoc deberetur pena eterna fz sic non est de aliquo quod nō est peccatum quia nullum tale teneor velle absolute non esse. ¶ Item de furioso qui venit ad furiam in peccato mortali aliqui concedunt q̄ peccet occidendo vel aliquid consimile faciēdo. ¶ Et ad augustinum et ad alia que adducuntur pro secunda conclusione primo posita dicendum est q̄ intelligi debent de illis qui in charitate existentes venerunt in furiam et etiaz de naturalibus fatuis qui post baptismum semper seruant gratiam baptismalem ¶ Item de furiosis qui sunt i peccato mortali. ¶ Dicendum q̄ ea que faciūt in furia imputantur eis culpabiliter saltem si ex culpa sua i furiam inciderunt non quidē q̄ tales actus precise ex modo quo tunc fiunt et de per se sint culpabiles quia tunc fiunt quasi modo brutali. Sed ex cōnexiōe ad culpam precedentem z ideo dicūtur culpabiles exañte. ¶ Sic etiam dicuntur liberi z voluntarij et liberi añter sed non concomitanter ¶ Ad primum principale dicitur q̄ tale optare ante charitatem non est meritoriuz sicut supponit questio. ¶ Ad secundum concedo q̄ de lege communi nullus potest meritorie operari ex maxima charitate sua, sed ex hoc non sequitur quin mereātur ex parte charitatis sue ex illa scilicet tota parte que est compr̄incipiū sui meriti. Jta solutio videtur supponere q̄ sicut actus successiue producitur ita charitas successiue debetur hoc tamen est dubium quia quis scit vtrū in aliquo instanti terminante partem actus vel totum illum actū charitatis noua infundatur etiaz instante q̄ successiue fiat posset dici q̄ quolibet instanti dato quādo fit ille actus tota charitas que tunc est causat secundam partem et sic consequenter de omni parte dicitur q̄ aliqua tota charitas et maxima in isto homine causauerit eam si aūt actus fieret in instanti tunc solutio prius data esset plana. ¶ Ad tertiū patet ex dict⁹ de pietate naturali residuas q̄stiones huius materie de augmentatione formarum que re in principio secundi.

Ad. 1.

Ad. 2.

Ad. 3.

Circa distinctionez trigesimam tertiam primi vbi quaeritur. Utrum ppietates personarum diuinarum sint ipse persone et sint etiā ipsa diuina essentia diuina Quero primo p hac materia et pro secūda distinctione primi et pro multis distinctionibus tertij in quibus agitur de incarnatione persone vnius sine alterius incarnatione. Utruz deus essentialiter vnus sit personaliter trinus q̄ non quia tunc viderentur contradictoria verificari pro eadem re. ¶ Si enim deus est trinus personaliter et pater non est trinus personaliter tunc ista contradictoria esse trinum personaliter et non esse trinum personaliter verificarentur pro deo z patre sed deus z p̄ sunt vna res igr̄ p eadē re verificarentur contradictoria. ¶ Item tūc natura ꝑsona diuina eēt sūme simplex ꝑsona ē falsū z cōtra Ma-

o. i.

et contra sanctos vt pz di. 8. primi libri. Cōsequentia ꝓbatur q3 persona ꝑma deitate sua cōuenit cū alīs personis z deitate nō distinguīt ab eis si sint tres persone realiter distincte sicut supponit veritas questionis igit pater cōtinet i se aliq̄d cū quo conuenit cū personis alīs z aliq̄d quo nō conuenit cum eis pater igitur non est omnino simplex. ¶ Ad oppositum to. in canonica sua tres sunt qui testimoniū dant ꝛc. ¶ In ista q̄stione soluenda primo p̄mittenda est veritas fidei circa hāc materiā suppositā z si q̄d dicerem repugnās ex nunc habeo pro irrito z retracto. ¶ Secūdo sunt aliq̄ cōclusiones declarande. ¶ Tertio aliqua dubia mouēda z soluēda. De primo dicendū ē q̄ scōm fidem catholicā tres ꝓsone realiter inter se distincte sunt vere vn⁹ de⁹ sicut patet i symbolo athanasij. ¶ Similiter extra de summa trinitate et fi. ca. capi. firmiter z ca. dānam⁹ vbi inter cetera recitata opinione Joachī qui appellauit Ma. petrū hereticū in tractatu edito cōtra ip̄m de vnitate trinitatis pro eo q̄ magister petrus dixit in sentētijs⁹ suis q̄ quedā sūma res est pa. z fi. z. ss. z illa nō est generans nec genita nec ꝓcedens ex hoc petro ip̄one q̄ in diuinis posuerit nō solum trinitatem ꝛ etiaz qua trinitatē vez tres ꝓsonas z illā essentiā quasi quartā in hoc ꝓtestās. ¶ Joachī. s. q̄ nulla ē res que sit pater z fi. z. ss. nec essentia nec substātia nec natura, quāuis concedat ecōtra q̄ pater z fi. z ss. sunt vna essentia vna substantia vnaq̄ natura vnitate collectiua et similitudinaria sicut multi homines sunt vnus populus z sicut multitudinis credentiū erat vnū cor z anima vna ꝛc. hac igit opinione recitata sequit̄ ecclesie diffinitto in hec verba. Nos autē sacro z vniuersali approbāte consilio credim⁹ z confitemur cum petro lombardo q̄ vna quedam res est incōprehēsibilis q̄de z ineffabilis q̄ veraciter ē pater z fi. z. ss. tres ꝓsone ac singillatim q̄libet earū. Et ideo in deo solummodo ē trinitas non qua trinitas z ibidē dicit q̄ illa res non est generans ꝛc. z q̄ p̄ est alī⁹ a filio nō tamē aliud. ¶ Istis suppositis sicut fundamētis fidei in hac materia. Dico primo q̄ diuina essentia non distinguit̄ realiter a ꝓsona ita q̄ essentia non sit persona vel non sit res q̄ est persona vel econtra. Probatur distinguī ab aliquo scōm cōmunē acceptionem termini est esse aliquid in se et non esse idē et a quo ponitur esse distinctum quod simpliciter ē. sed essentia diuina scōm ꝓmissa fundamenta est quelibet personarum igitur a nulla distinguitur. Probatur si essentia distinguitur ab aliqua ꝓsona eadem ratione a qualibet. z tunc vel totaliter sic q̄ non sit persona nec pars alicuius persone et tūc erit qua trinitas in deo contra predicta vel esset pars persone et tunc deus nō esset summe simplex contra capitulum firmiter credimus. ¶ Sibi dicitur q̄ vnus solus est verus deus pater et filius et spiritussanctus tres quidem personе sed vna essētia substantia seu natura simplex omnino. ¶ Et si forte dicis q̄ substantia patris componit cum aliqua parte que non est substantia scilicet cum ꝓprietate personali tunc esset ibi compositio ꝓprietatis et subiecti cuius oppositum dicit glosa ordinaria super illud simplex omnino notans q̄ multiplex est compositio scilicet partis ad partem integralem vel ꝓprietatis ad subiectum vel forme ad materiam vel econuerso et ideo dicitur, simplex omnino. ¶ Quolibet sensu hec glosa. Item si sic tunc ibi esset eternitas rerum scilicet essentie et trium ꝓprietatum personalium quarum quelibet vere componeret cum ea constituendo personam hanc vel illā. Et hoc improbat opinio beati. qui posuit vnam relationem personalē vel realem in diuinis constituentem personam cum essentia plus differre ab essentia q̄ a relatione constitutiua alterius persone. Probatur q̄ capitulū augustini. xi. de ciuitate capitulo decimo. Ideo dicitur simplex deus quia est quicquid habet. Item nunc̄ pars est suum totum sed secundum decretū essentia est quelibet persona diuina igitur esse tia non est pars persone. pigam tamen qui non ponit eam constituere non incurrit compositionem personarum sed alia inconuenientia scilicet q̄ ista relatio vel esset deus q̄ non quia secundum eum nō est perfectionis entitatis q̄ entitas in oculo vel non et tunc non solus deus eternus vel necesse eē z sic de multis alīs non tamen vitat compositionem per se ad relationem sed cōpositionem ex relatione. ¶ Item secundum sanctos deus ꝓpter summam simplicitatem est quicquid habet eo q̄ vna persona habet istam et non est ista quia producens non est illud quod ab ea producitur quelibet autem persona diuina producit alias vel ab ea producitur. Item regula anselmi et sanctoruz est q̄ in diuinis omnia sunt vnum vbi non obstat relationis oppositio inter producens et productū sed inter personas et essentiam nulla est talis relationis oppositio quia nec essentia producit personam nec ab ea producitur secundum decretalē predictam. ¶ Secunda conclusio essentia diuina non realiter distinguitur a ꝓprietate personali sue ista sit relatio sue aliquid aliud. Probatur per secundam tertiam et quartam rationes ad p̄cedentem conclusionem. Item ad istam conclusionem arguit okam distinctione secunda primi questione secunda sic si relatio seu ꝓprietas et essentia distinguntur quero igitur aut ꝓprietas z essentia sunt vna res aut nō. si sic igitur vel illa res vna est eadem conuertibiliter et adequate cuz essentia sicut essentia sibīpsi aut non si sic igitur sicut aliqua res non distinguitur realiter a relatione ita nec ab essentia si autem ista res non est adequate ea dem cum diuina essentia vel igitur distinguitur ab ea realiter. Et tunc arguitur de illa re et essentia vt patus de essentia et ꝓprietate seu relatione. Aut sunt vna res indistincta aut non et sic in infinitum vel non distinguntur ab ea realiter et eadem ratione standum erat in principio q̄ essentia non distinguitur realiter a relatione nec econtra quod est ꝓpositum. secundum autem membrum principalis diuisionis non prosequiter exaduerrenda forsan et tamen istam partem daret aduersarius si consequenter diceret.

¶ Sed contra partem istā argui potest quia si nulla res vna sic realiter tam essentia q̄ ꝓprietas tunc quero cum okam di. 33. primi aut sunt eque perfecte vel vna est perfectior alia. ¶ Si primum non estimatio⁹ ratio q̄ vna illarum sit deus q̄ alia igitur vel neutra istarum erit deus vel vtraq̄ erit deus. ¶ Si secundum igitur altera est imperfecta. et cum vtraq̄ istarum sit de essentia persone ꝓsona diuina resultaret ex perfecto z imperfecto ymo eo ipso ꝓsona esset iperfecta q3 constitueret

1. cōclusio.

Pigam.

2. cōclusio

Okam.

ex imperfecto ymo vtrūq̄ eius constitutiuū esset imperfectū q3 quicq̄d agit cū imperfecto ad constitutionem alicuⁱ⁹ vere z per se vnius ē imperfectū cōsequens autē non est sanuz igit nec aīs nec valet iuuare q̄ per illud argumentū ꝓbaretur q̄ due persone sut duo oīa q3 aut sūt eque ꝓfecte aut vna est ꝓfectior alia ꝛc. ¶ Patet eīm q̄ non ē simile q̄licet neutra persona sit alia tamen scōm veritatē alia res vna simplex z indeterminata ē realiter ille persone ex decretali supra posita z si ita esset in ꝓposito argumētū nō valeret sicut nec valet de illis si illa vna res simplex esset oēs ꝓsone. tunc eīm due ꝓsone distinguerent inter se sicut duo homines z duo alia. ¶ Item tūc deitas nō esset persona nec ecōuerso q3 nunc̄ pars est suū totum nec resultans seu constitutū ꝑs est contra magistrū z contra auctoritates quas ꝓ se allegat hic di. 33. Probat si essentia z relatio distinguunt realiē hec est simpliciter falsa pr̄. fi. z. ss. sunt vn⁹ de⁹ quia quero ꝓ quo staret iste termin⁹ de⁹ aut ꝓ essentia aut ꝓ ꝓprietate siue relatione. si ꝓ essentia igit cum tūc pater nō est essentia igit falsa esset ista ꝓpositio pater z fi. z. ss. sunt vn⁹ deus vna essentia nec ꝓ persona nec ꝓ ꝓprietate vt pater de se. ¶ Confirmat q3 nō potest dici q̄ pater fi. z. ss. sunt vn⁹ deus nisi ꝓpter ydēptitatē diuine essentie in eis sed hoc non sufficit q3 quātūcun q̄ in diuersis ꝓpositis esset eadē materia scōm numerū nunc̄ ꝓpter hoc esset aut dici possent vnuz cōpositū igit eodē modo si essentia realiter distinguitur a ꝓprietate personali nō ꝓpter solam ydemptitatem essentie in personis poterunt dici tres ꝓsone vn⁹ deus. ¶ Item videtur q̄ non possit tunc vitari q̄in persona sit vera cōposita q3 quando in aliquo concurrunt aliqua realiter distincta sufficiant per se vnum illud necessario ē compositum nec infinitas essentie hoc posito excludit i ali quo cōpositionem nisi ista infinitas ydēptificet sibi realiter ꝓprietatē cū qua ponitur cōstituere q̄ se vnum hec iste in sententia. ¶ Itē si aliqua inter se realiter distincta cōstituerent ꝓsonā vel illa distinguit essentialiter vel ꝓsonaliter. ꝓña tenet q3 omnis ydemptitas i diuinis possibilis assignari ē essentialis vel ꝓsonalis igitē ois distinctio realis opposita ydemptitati realī videtur eē vel essētialis vel personalis non personalis q3 si essentia et ꝓprietas distinguitur personaliter, igitur due ꝓsone in vna persona realiter distincte essent in diuinis et sic ad min⁹ essent ibi quattuor persone nec essentialiter q3 nulla in diuinis essentialiter distinguitur quia nec ꝓsone quarū distinctio maior ponitur in diuinis. ¶ Tertia cōclusio q̄ essentia z ꝓprietas non sunt in eadem ꝓsona distincte formalitates eiusdē rei ita. s. q̄ sint vna res nō tamen eadem formalitas sed multe formalitates ex parte rei vel perfectiones z formales rōnes distincte vl modi reales eiusdē rei a parte rei distincti vel distincte quidditates vel quouis alio nomie appellentur. ¶ Probatur si eadem sit realitas seu res essentia z ꝓprietas ꝓsonalis sed alia z alia formalitas huiⁿ⁹ et ipsius in ipso deo vocetur realitas essentie. a. formalitas eius. b. formalitas ꝓprietatis. c. tunc quero vtrum. a. z. b. sunt omnimode idem a parte rei sicut. a. sibīpsi z. b. si ipsi vl non si sic igitur pari ratiōe. a. z. c. sunt omnimode idem tunc sic. a. est. c. igitur quod ē omnimode ea

cōclusio.

convertibiliter idem ipsi. a. est. c. sed. b. est sic idez ipsi. a. igitur. b. ē. c. igit hec formalitas est ista et econtra igitē non sunt distincte formalitates si igitē a. et. b. non sūt adequate idem igitur sicut a capite sequendo fantasiam de pluribⁿ formalitatibus eiusdem rei vel modis realibus vel quidditatibⁿ vel rationibus formalibus vel quouis nomie appellentur sequit̄ q̄ antiqua erit formalitas talis seu motus talis realis realitatis z ipsius formalitatis de ipsa formalitate essentie z de formalitate, realitatis essentie quero vt prius aut est oīmode idem ex parte rei illi realitati aut non sic. arguitur vt prius, si non processus in infinitus. ¶ Dices forte q̄. b. non est omnimode idem cū. a. nō tū propter hoc dabitur alia formalitas ipsius a distincta. a. b. quia sufficit q̄. b. formalitas essentie distinguitur formaliter ab. a. s. a. realitate essentie sue hoc q̄ dentur diuerse formalitates ex parte essētte. Sed hec rēspōsio nō sufficit tū q3 conueniēti⁹ esset sic rēspōdisse a capite de ꝓprietate ꝓsonali et essentia. s. q̄ nō habent distinctas formalitates et tamē distinguūt formaliter ab. a. s. a realitate essentie siue hoc q̄ dent diuerse formalitates ex parte essentie: tū q3 illi cōtra quos ponit hec cōclusio nesciunt vt fatentur videre q̄ a. et. b. possint distingui formaliter quin sint distincte formalitates et ita de similibus ad. a et. b. nec etiaz q̄. a. et. b. sint et non sint idem quin, sint distincte formalitates igitur secundum illos si formalitas realitatis essentie distinguitur realiter a realitate cuius. a. ē formalitas istius realitatis est vna infinitio⁹ vel ꝓtio⁹ formalitas distincta a prima data scilicet ab essentie ꝓpria formalitate et ꝓceditur vt prius absq̄ statu. ¶ Concedo igitur absq̄ hesitatione aliqua q̄ essentia et ꝓprietas personalis patris non plus sunt formalitates inter se distincte q̄ distincte res cum igitur non sit concedendum q̄ ꝓprietas personalis sit res distincta ab essentia diuina igitur nec est formalitas ab ea distincta.

4. cōclusio

¶ Quarta conclusio q̄ essentia et ꝓprietas personalis queq̄ non formaliter distinguuntur quia illa que non distinguntur non distinguuntur formaliter nam ex oppositō sequitur oppositum cum ly formaliter non sit determinatio distrahens vel diminuens. ¶ Circa quod sciendum est q̄ aliquid esse formaliter tale potest multipliciter itelligi ad omnem vsum loquentiū. Quattuor modis sumit formaliter.

Quattuor modis sumit formaliter.

Anomodo vt sit idem q̄ per se primo modo esse tale vel istud sicut formaliter homo est animal vel animatus et in isto sensu sumitur communiter a scoto et okam et aliis bene ventibus terminis z in isto sensu ego vtar pro maiori parte. ¶ Altomodo sumitur ꝓout distinguitur contra esse tale solum causaliter et virtualiter et sic de similib⁹ et ita dr̄ q̄ sol est calidus non quidem formaliter sicut ignis sed causaliter vel virtualiter. Tertiomodo sumit diminutiue scōm vsum aliquoz ita q̄ sit idem dicere hoc distinguit formaliē z dicere q̄ hoc scōm qd z nō simpliciē distinguit ab isto z istū sēsū ponit scot⁹ i q̄stiōe ista de hac materia q̄ vocat logica sco. z albert⁹ i additionib⁹ scoti sup primū sententiarum di. 33 q. prima. Quarto mō sumit formaliē adiectiue eo mō q̄ dicit sco. in primo li. di. quinta assignando causam quare essentia non generat q̄ verba adiectiua si predicantur de necessitate predicantur formaliter quia ex hoc q̄ sunt adiectiua vel denominatiua

dicuntur de subiecto p modū informatis z ita formaliter z isto mō scōm eū z scōm veritatē essētia nō est generās p̄dicato sumpto adiectiue sed sumpto substantiue. ¶ Ex hoc pz ꝓbatio p̄cedēs qz sicly formaliter sumaf primo mō non est determinatio diminuēs nec distrahēs z ita optime sequitur formalitē distinguf igit distinguf nec etiā distinguitur simpliciter nec scōm qd. ꝓbatio relatio ē essētia z ecōuerso vt pz. ꝓbatū ē igit nō distinguf pz igit q nō distingūtur formalit primo vel tertio mō ꝓbaf si distinguūtur quātūcūq; parū opz assignare aliqua duo vl plura q sic distinguf. ¶ Et etiā querā q duo vel q plura si duo modi si due formalitates z sic de alijs ꝓbatū ē p tertiā ꝯclusionē ita eīm q rebāt infideles a fidelib⁹ dicētib⁹ tres sūt q testimoniū dant i celo q tres. ꝓbaf tūc ꝓsona diuina vel de⁹ videret min⁹ necesse eē q̄ deitas qz cōpositū videt min⁹ eē q̄ sua p̄incipia qz scōm cōmentatorē. 12. metha. cōmēto. 39. scōm opinionē q ponit i deo dispositiōes additas essētie dubiū nō esse accidere cōpositioni z oppositū eē nouū nisi dicaf aliqua cōponi p se z talia exirēt de potētia i actū per se z moverenf sicut motores q se etiā scōm auicenā oē necesse eē ē simplex oīno z nō icludēs i se plures intētiones. ꝛc. ¶ Sz ꝓprietas ex qua cōsti tuitur ꝓsona si distinguitf q̄tūcūq; parū ab essētia nec est ita ꝑfecte nec ita necesse eē sicut essētia qz quātū distinguitf ab essētia tm deficit a ratione necessitate essēdi istud pz qz ratio necessitas essēdi aut est eadē essētie vel nō: si sic igit sicut paternitas distinguitf a deitate ita ab illa necessitate si non adhuc illa necessitas essēdi sume ē eadē i omib⁹ ꝓsonis z pōs per eadē motiua p q̄. ꝓbaret q̄ paternitas distinguitf a deitate eq̄ ꝓbaf q̄ distinguitur formaliter ab ista necessitate sūma essēdi. ¶ Quita cōclusio q̄ ꝓprietas z essētia nō distingūtur formaliter ita q̄ hec ꝯclusio postponit ly formalit huic ꝟbo distinguitf pz p̄cedēs ꝓponat hanc ideo pono qz scotus in logica z i primo sultinet ipsum sensum hoc modo vt negatio intellectiua in ꝟbo distinguitf intelligat propositioni isti aduerbio formalit. Et qz sic etiā alit pōt concipi z ordinari ob hoc solum dicit in ꝓma di. scō: vbi tractat hāc materiā q melius ōr q relatio z essētia non sūt idē formalit vel q hoc non ē formaliter illud q̄ q̄ distinguitur formaliter licet tū verū sit q distinguitf formalit et etiā ista sit expressio determiatio: q̄ sicut sētētiati in logica hui⁹ materie declarat si ly formaliter sumaf ꝓ q se ꝑmo modo z nō diminutiue z hoc ꝟbū distinguitf p̄cedat nō plus significat nisi q nō sunt idē formaliter. ¶ Eandē sententiam tenet okā in primo di. 2. q. de hac materia. d. q essentia z relatio distinguf formalit z tm nō formaliter distinguitf pro eo q negatione inclusa in hoc distinguitf ꝓposita aduerbio nō plus distinguf nisi q non sūt idem formaliter vel q hec nō sit formaliter. ¶ Et ideo. 14. argumēta. Et cōtra eū posita non tāgunt eum qz plane exponit se modo iā dicto. ¶ Contra has opiniones z similes ponitur cōclusio premissa iaz negatiua et primo cōtra eoz fundamentū dico q hec ꝓpa quam ipsi supponunt non valet de forma sortes est et omnis homo est z sor. non est ois homo. Igitur distinguitur seu differt ab omni homine qz non plus videt q differre exponi debeat p non esse idem q̄ esse idē per non differre tū quia idem vel vnum plus videt esse privatio differentie vel multitudinis q̄ ecōuerso. Et etiā qz idem z distinctum siue idē et differens siue idem z diuersū opponunf privatiue vel contrarie sicut simile z dissimile vel equale z inequale igit sicut nō sequitur tu es z nō es similis cuilibet vel nō es equalis cuilibet igit es dissimilis cuilibet vel iequalis cuilibet. ¶ Sic nō seqtur deitas ē z deitas nō est eadē formaliter p̄nitati igit differt ab ea formaliter sed erit fallatia p̄nitis quia ly differt vel distingui tur est predicatum seu verbum positiuum et licet inferat negationem. Non tamen sequitur ex negatione nec includit negationem saltem formaliter ¶ Probatur sequendo istam expositionem falsuz esset personas diuinas distingui seu differre realiter cuius tamen oppositum tota die dicimus sed sed oporteret semper addere personaliter vel hypostatice consequentia tenet quia persone sunt idem quia sunt eadem essentia igit nec distingun tur nec differunt sic ponendo. ¶ Nota circa istam rationem et circa sequentia vsq; ad secundum articulum q hec non est per se primo modo persona est deitas vel essentia nec ista. a. est deitas vel essentia suppositq. a. sit nomē indiuiduale patris qz vel ly. a. seu ly persona est termin⁹ substatialis vel relatiuus si substantialis precise tunc falsum est q tres sunt persone in diuinis vel q. a. sit propium alicuius persone distincte ab alijs cuz in diuinis non sit distinctio per illud q secundum substantiam dicitur. Si autem est terminus relatiu⁹ tunc ly deitas vel essentia non dicitur de se ipso q se primo modo p̄mo nec p se ꝛc. ¶ Probatur vna exponentium falsa est ad mentem illorum eundo licet vera de proprietate sermonis vt patebit scilicet ista essentia et proprietas non sunt idem formaliter vel non sunt idem per se primo modo qz deitas et proprietas sunt essentia formaliter et primo modo per se igitur sūt formaliter aliquid idem ita sicut homo et animal sunt aliquod idem afis. ꝓbaf qz deitas formaliter seu p se primo mō est essentia z proprietas est p se primo mō seu formaliter est essentia igit prima pars afis nota ē secūda. ꝓbatur qz persona formalit z p se primo mō est essentia igit z proprietas psonalis. ¶ Afis ꝓbatur quia alias p se non essent idem essentialiter plus q̄ personaliter nisi in aliqua natura seu entitate vel aliquo communi conuenirent vt essentialiter per se et primo modo non enim minus per se et essentialiter sunt tres persone diuine vnus deus et vna deitas communis quia sor. z plato vnus communis hō data cōmunitate humanitatis z homis a parte rei extra sicut aliqui ponunt. ¶ Item non minus persona diuina est deitas p̄mo mō q̄ sor. sit humanitas igitur cōsequētia ꝓbaf qz ꝓsona z proprietas psonalis sūt oīno idem. Afis ꝓbatur illa sunt oīmode idem q̄ sūt oibus modis idem quib⁹ vnum illorum est idem sibūpsi z quorum omē vel omnia quod vel que est vnum illoz̄ est reliquus eorumdē z econtra et quorum vnū non est aliud vel aliqua quin reliquū illoz̄ sit idem vel illa et econuerso sic est de patre et de proprietate personali patris et similiter de alijs personis igit ma: ponit tres articulos ad tres instantias excludendas primo istam quibus vnum illorum idem sibūpsi quia absolute loquendo nihil est modis omnibus idem neq; paternitas sibūpsi nec deitas sibūpsi qz nec oibus modis scōm genus nec scōm

§. cōclusio.

speciem nec scōm numerum quia nec isto modo secundū numerum quō asinus sibūpsi nec iperfecte nec contingēter ꝛc. discurrēdo p multos modos. ¶ Scdo istam oē quod est vnum illoz̄ est reliquū z econuerso p talib⁹ pater ē de⁹ vel deitas licet em a parte sit deitas sit. a. signatū individuale patris in diuinis non tamē est deitas adequate z cōuertibilit quia aliquid est deitas qō tamen non ē a. sc3. fi. vel ſſ. nec per cōsequens deitas est p se primo modo a subiecto supponēte pro deitate cōmuni qz sicut i cōmunitate signoz̄ nunq̄ inferi⁹ p̄dicatur per se primo mō de suo per se superiori ita i coitate realit qualis est in diuinis solum nunq̄ cōmunis est per se primo mō illud quod non est commune vel illud qō nō est minus cōmune deitas autē in diuinis est cōmunis a vero non cōmunis igit ꝛc. ¶ Addit etiam tertia particula quorū vnū nō est aliquid quin reliquus sit illud qz pater licet sit illud quod est deitas nō tamē ꝟuertibilit sunt idē quia aliqd est illud qō est pater z tm illud non est pater puta fili⁹ sic igit patet maio: declarata z mi no: plana est igit. ¶ Confirmatur hoc idem sc3 q ꝓprietas patris z p̄ sint idem oīmode z adequate q nisi detur oppositet necessario ymaginari q in persona proprietatem personalē aliquid sit cōcurrens tamē eadē ad cōstitutionem psone distinctū ab ista ita q ꝓprietas psonalis nō sit adequate ipsa persona et ita psona diuina non esset essentialit simplex sicut deitas qō dicere nolo nec vitare scio nisi ponendo oīmodā y demptitatē patris ad psonalitatē primā in diuinis z econuerso. ¶ Probatur istud est maxime tenendū in proposito quo melio z clarius saluatur tota substantia fidei superius notata que ponit cōitatem realem deitatis et distinctionem realem personarum cū summa simplicitate. ¶ Sed hec potissime saluanf si ꝓprietates personales sunt plenissime ipi persone z ecōuerso quaz quelibet sit formaliter z p se primo modo deitas ipa licet non ecōtra. propter causā ꝓtactam. ¶ Serta cōclusio q̄libet ꝓprietas psonalis in diuinis est p se primo mō deitas. ¶ Septima conclusio deitas z proprietas psonalis sūt idem formaliter non dico q sunt formaliter idē qz termin⁹ post positus copule appellat suam formam vt dictum est concluso patet qz cōtradictoria eius ꝓbata est esse falsa. ¶ Octaua cōclusio deitas non est formalit vel per se primo mō aliqua psona diuina igitur. ¶ Ex his seqtur. s. q deitas z psona idē sunt nō formaliter nec p se primo mō. ¶ Probaf prima pars qz essentia est psona z ecōtra igit essentia z deitas sunt idem. ¶ Scda pars probatur qz licet persona sit formaliter psona tm essentia cōis personis nō ē formaliter psona vt dicit octaua cōclusio igit seqtur q sunt idē non p se primo modo nec formaliter. ¶ Ex quib⁹ omnib⁹ sequitur q deitas non ē oib⁹ modis eadem per se quibus sibūpsi vel persona per se tū qz essentia est aliquid z hec psona nō est illud. s. alia persona tum qz essentia ē essentia per se primo mō z tamen essentia non est persona alia vel proprietas psonalis per se primo modo vt iaz visum est. ¶ Ex hac sequit. xi. cōclusio q deitas et persona sunt res distincte vel sūt realiter distincta Ex quo enim deitas est aliquid z pater non ē illō sc3 fili⁹ igitur essentia z pater sūt ita realiter distincta pater z fi. z per cōsequēs sunt ille distincte seu realiter distincta ab inferiori ad superi⁹. ¶ Ex hac et p̄cedentib⁹ sequit corre. 12. conclusio. 6. q aliq vt ita loquar licet non ꝓprie dicanf aliqua vel q a. z. b. magis ꝓprie loquendo sunt realiter distincta z tm non realit distinguit vt patuit exp̄ma. Et si dicas q verbū adiectiuum equipollet cōpositio ex hoc verbo est z participio illi⁹ adiectiui. verbi gratia sicut idem valet dicere sor. currit z sor. est currēs. sor. amaf z sor ē amat⁹. z per ꝓns idē erit dicere realiter sunt distincta z realit distinguitur. Respondet q talia participia in p̄dicato p̄ssi duplicit sumi. s. adiectiue et subiectiue. Primo mō habet regula tam sumpta veritatem scdo mō non ¶ Et scdo modo sumo ego ly distincta i cōclusione p̄missa. ¶ Exemplū huiꝰ est qz essentia diuina non generat nec generaf z tamen essētia diuina est generans et generatū sumptis participijs subiectiue. ¶ Unde licet essentia sit genitū et genitus non tamen est genita. ¶ Secundo restat mouere dubia Primum quia videt scōm aliquas conclusiones p̄missas q primum principium cōplexum capiat i stantiam circa diuina nam si deitas et proprietas pa. personalis siue pater sunt omnimode idē z tm de illis verificantur multa cōtradictoria qz pater generat deitas nō z sic de alijs multis igit. ¶ Dicendum est primo sicut ꝓbatū est. q. 12. prime di. q nullo mō ꝓ eodē in diuinis vel circa diuina verificanf cōtradictoria qz omē idē in diuinis ē deitas vel pa. z fi. z. ſſ. vel attributū vel ꝓprietas vel notionalia scōm diuersas opiniones sed de nullo tali vel qualitercūq; ymaginabili ꝟificatur cōtradictio. hec responsio fertosius ibi ꝑfecta fuit igitur hic transeo et est ibi articulo tertio dubio secundo circa mediū. ¶ Sed cōtra hoc arguit ab alt quib⁹ modernis tenentib⁹ ꝓpter instātia de diuinis p̄mū p̄incipiū cplexū nō cē euidēs ꝓ hac vita. ¶ Et supponūt duo p̄ia q nō ē euident notū deitatē p̄nitatē nō eē sūme eadē qui. s. a parte rei oīo sit deitas eadē p̄nitati sicut deitati sicut gabrieli gabrieli. ¶ Scōm q cuilibz intellectui appareret tāta impossibilis ꝟificādi ꝛdictoria icōplexa de duob⁹ cōceptib⁹ vel signis q̄buscūq; p eodē oīno supponētib⁹ sicut de eodē signo supponēte p eodē ꝟbi grā hic ensis ē acut⁹ hic gladi⁹ nō ē acut⁹ demōstrādo idē sicut hic ensis ē acut⁹ hic ensis nō est acut⁹ tūc sic nō ē magis euident notū q sit impossibile hāc albedinē sit ē disgregatiuā vi⁹ z nō. eē disgregatiuā vi⁹ q̄ essētiā eē trinā z nō eē trinā. Sz scōm nō ē euident notuz eē impossibile q̄ ꝓbaf qz nō ē euident notū eē impossibile hāc p̄nitatē nō eē trinā. z hāc essētiā eē trinā demōstrādo penit⁹ idē igit cū tāta appeat ꝛdictio cuicūq; intellectui q ita sit, pus iā dictū est sicut q hec essētia sit trina z nō sit trina vel q hec albedo sit disgregatiua seqtur q nō euident notū ē impossibile eē hāc deitatē esse eternam z non esse eternam. Vel hanc albedinem esse disgregatiuā z nō esse disgregatiuam igitur intētū. s. q dictuz principium non est euidens. ¶ Sed dico q quicunq; catholicus pro ista obiectione adheret conclusioni illate fidem exponit derisioni. vnde augustin⁹ primo super genesim ad litteram capitulo. 6. de magnis turpe ē multum z pernitiosum z maxime cauēdum vt xp̄ianum de his rebus quasi secunduz christianas litteras loquentium ita delirare q quilibet fidelis audiat vt quemadmodum dicit toto celo errare cōspiciens risum tenere vix posset z nō tam molestum est

1. dubium.

q̄ errans homo veridek sed q̄ auctores nr̄i ab eis qui fortis fūt talia sensisse credunt ꝛ cū magno eorum exercitio de quor̄ salute satagimus tanq̄ ido cti reprehēdūtur ꝛ reperiūtur cū enim quem q̄ de numero xp̄ianor̄um in ea re quā optime nouit errare comp̄henderit ꝛ vanā suā sentētiam de nr̄is libris asserere quo pacto illis libris credit fūt de resurrectiōe mortuor̄ de spe vite eterne de regno celorum quādo de his reb⁹ quas iā experiri vel iudubitant mētibus p̄cipere fallaciter putauerūt esse conscriptos quid em̄ molestie tristicieq̄ inge nerant prudentibus fratribus temerarij p̄sumptores ꝛc. ¶ Ad argumētū igitur eor̄ū dicendum q̄ principium quod ipi hic supponunt falsissimum est suppositā veritate fidei. ¶ Jam em̄ p̄ostensum est q̄ nulla sit distinctio vel nō ydemptitas vel modus non dentis inter deitatē ꝛ patrē vel deitatē ad patrem vel paternitatē. nō deitatis ad patrem non est oīs modus ydemptitatis q̄ est etiā de ad se q̄ non est sibi eadem conuertibiliter nec p se primo modo vt p̄ostēdi. ¶ Cui⁹ oppositū sumpsit ista suppositio. ¶ Ad rationem i forma ōr̄ q̄ maior ē vera sed minor est erronea. ¶ Ad p̄bationē eiusdē ōr̄ q̄ tām maior q̄ minor falsē sūt ꝓpter falsam iplicationem q̄ addit cū dicit demōstrando penit⁹ idē q̄ nullū idē ibi demōstratur nec penit⁹ idem nec non penit⁹ idem certū em̄ est q̄ nulla eadē creatura demōstrat i vtraq̄ pte copulatiue ex parte subiectorum q̄ hoc nihil esset ad p̄positus nec aliqua est eadē entitas q̄ sit deus vel q̄ sit aliquid idē q̄ sit deus ꝓpter rationē supa factā q̄ nullum tale est trinū ꝛ non est trinū scōm veritatem sicut p̄z discurrēdo p quodlibet ibi assignandū. ¶ Dices ista contradictoria ꝛ multa alia vificant de deitate ꝛ de patre ꝛ p te pater ꝛ deitas idem sunt. Jgit̄ verificantur p̄o eodem. ¶ Dicendū q̄ forma argumēti nō valet sed deficit sicut ista pater in diuinis generat ꝛ filiꝰ generatur ꝛ pat ꝛ filius idē sunt i diuinis ergitur idem in diuinis generat ꝛ generatur sed sufficit quo ad primum discursum q̄ verificent de eodem vel de his q̄ sunt idem ꝛ quo ad scōm q̄ idem generat ꝛ generat vel q̄ idē signat illud q̄ generat ꝛ illud quod generat ꝛ ita dicte cōclusiones illate verificant quo ad partes secūdas non quo ad partes primas. ¶ Jtē addo aliud exēplum vbi nullus fidelis dubitat quādo p̄missē sūt vere ꝛ cōclusio falsa sic arguendo de isto patre et de isto filio demonstrando patrem ꝛ filium in diuinis verificant cōtradictoria sed iste pater ꝛ iste filius sunt deitas igit̄ de deitate verificant cōtradictoria. ¶ Similis em̄ defectꝰ ē in isto discursu de actu signato licet videat esse syllogismus expositorius scōm scōd et similib⁹ de actu exercito vel sicut in paralogismo principali de quo est hic sermo.

¶ Aliter ꝛ redit idem in sententia. Respōderi potest ad rationem principalem contra solutionem huius dubij q̄ non est de his noīibus deitas et pater sicut de his gladius ensis non enim sunt cōuertibilia cum multa verificantur de vno que non de alio et econuerso et etiam vnum eor̄ū de multis verificatur de quibus non reliquum quia deitas est simul tres p̄sone et sigillatim quelibet earum dem non sic aliqua persona est tres persone ꝛc.

2. dubium ¶ Secundum dubium quia videtur q̄ supradicte conclusiones non sunt vere et primo contra primam et secundam simul que dicunt q̄ essentia non distinguitur realiter a persona vel a ꝓprietate personali diuina. ¶ Arguitur sic verificatio contradictorior̄ de. a. ꝛ. b. est via potissima p̄ bandi. a. ꝛ. b. distingut realiter supposito q̄. a. sit vera res ꝛ. b. similiter. ¶ Per hanc enim viam p̄batur primo physicorum materiaz non esse formā quia materia manet eadē sub vtroq̄ termino trāsmutationis forma vero non. ¶ Et septimo methaphisice p̄obat q̄ compositum dicitur a partibus quia separatis. a. ꝛ. b. manent. a. et. b. ꝛ tamen nō manēt. a. ꝛ. b. cū igitur de. a. ꝛ. b. i. de ꝓprietate personali seu etiam persona et de deitate multa contradictoria verificantur igitur realiter debēt cum vtraq̄ sit res et siue vtraq̄ sit res siue non sit tem sequitur per artem p̄hī q̄ deitas non sit persona nec econtra. ¶ Item sco arguit secundum cōsiderationem p̄hī septimo thopicorum. ad p̄obādum aliqua differre sufficit p̄obare aliquid dici de vno quod non dicitur de alio hoc inuenies in positione in reportatiōe parisien. di. 33. q. p̄ma nec valet dicere q̄ non sequit̄ ista conclusio non valet sed q̄ deitas nō sit formaliter ꝓprietas vel persona tamen quia formaliter nō ponitur in premissis ideo non debet ingredi conclusionem vel econuerso transponendo premissas et etiam dato q̄ ingrediturnon valeret discursꝰ sicut patet addēdo realiter sic arguendo deitas est realiter filiatio. paternitas non est realiter filiatio igitur paternitas non est realiter deitas similiter nec hic iste deus non est formaliter pater demonstrando deum qui est pater et fi. ꝛ. ſſ. et pater est formaliter pater igitur pater non est formaliter deus. tum' tertio quia tunc ars artistotelis non sufficienter iferret materiam non esse formam sed non esse formaliter formam. ¶ Secundo principaliter quia scōm augustinū. 7. de trini. ca. 4. ꝛ habek in littera esse sumit̄ ab essentia sicut sapere a sapiētia vel econuerso igit̄ quot esse tot essentie tot quot substātie igit̄ sicut i diuinis tres sūt subsistētie ita tres erūt essētie igit̄ ex opposito cū ibi nō sint tres essentie nec tres p̄sone ꝛ p̄ris posita tā cōstantia deitatis q̄ p̄sonaꝝ deitas distingueret ab aliqua vel a qualibet p̄sonaꝝ q̄ ē intētū. ¶ Jtē si essentia ꝛ p̄sona sunt idē realiter igit̄ multiplicato vno istor̄ multiplicat ꝛ alter igit̄ sicut sunt tres p̄sone ita erunt tres essentie p̄ris est falsum. Et cōsequētia p̄z in exēplis inductiue q̄ em̄ hō ꝛ risibile sūt idē realit̄ igit̄ quot sūt risibilia tot sunt hoies et econuerso ꝛ non solum in conuertibilibus sed etiam in alīs arguitur multitudo contentor̄um sub signo communi ex multitudine contentor̄um sub signo minus communi sicut fit i proposito igitur ꝛc. ¶ Jtē quecunq̄ eidem sunt idem illa inter se sunt idem eodem modo quo sūt idem eidem sed persone realiter sunt idem essentie igitur persone sunt realiter idem inter se consequens est falsum et non maior que patet primo physicorum igitur videtur q̄ minor sit falsa. ¶ Jtem decretū supra dicit vt distinctiones sint in persona et vnitas in essentia et modus loquendi est ab hoc cum dicimus proprietas personalis patris et cum dicimus distinctionem ꝓprietatis et essentie in persona.

¶ Item nihil vnum et idem est formaliter finitum et infinitum sed essentia diuina est formaliter infinita ꝓprietas non est formaliter infinita. quia tunc in diuinis tria essent formaliter infinita

cōsequēs est falsum igitur essentia et ꝓprietas non sunt idem. ¶ Item deitas est de se necesse esse ꝓprietas nō igitur hec nō est ista minor patet q̄ alias essent ibi tria necesse esse. ¶ Item nihil vnū et idem est perfectior simpliciter et nō perfectior simpliciter sed deitas est perfectior simpliciter relatio non tunc em̄ aliqua perfectio simpliciter deesset vni persone quā alia haberet. ¶ Item augustinus septimo de tri. ca. 4. nō est eo verbum quo sapiētia et eadē ratione nec eo pater quo sapientia igitur nec eo verbum vel pater quo essētia q̄ eo ē sapiētia quo essentia sicut habetur ibidē tūc sic pater nō est deitate pater et pater paternitate est pater igitur paternitas nō est deitas. ¶ Item augustinus quinto de tri. ca. 5. ꝛ. 6. nihil in deo secūdū: i deo secūdū accidens dr̄nec tamē dē quod dicitur secūdū substātiam dicitur licet in creaturis alterum oporteat: quia pater ibidem nō dicitur pater secundum subām nec filius dicitur filiꝰ secundum subām sed secundus relationē quia relatio vt dicit nō est accidens hoc nō videtur stare nisi relatio vel relativus ibi distinguatur a subā. ¶ Item ꝓbari p̄t per anselmum de processu spiritus sancti ca. 1. non idem iquit significat nomen patris aut filij quod nomē dei nō enīz idem est eē deum q̄ eē patrem aut filium hec ille Jgitur deus et pater non sunt idem. Item nullum icōmunicabile tribus personis est cōmunicabile tribus p̄sonis sed pater ē i cōmunicabilis deitas cōmunicabil igitur et eodēmodo aī de filio et spiritu sancto ¶ Item sequitur nullus hō est nō homo igitur iste hō nō est nō homo demonstrato filio dei igitur iste hō nō est essentia dia q̄ essētia dia ē nō hō accipiēdo negatiue quia nō est homo secundum ma. li. 3. di 5. ca. 3. ¶ Et vltra p̄ syllogismū expositorium iste homo nō est essentia diuina sed iste homo ē filius dei igitur filius dei nō est essentia diuina q̄ est intētum ¶ Probatur sic deitas est pater igitur deitas nō est filius et vltra igitur deitas nō est filius ꝛ cum deitas sit aliquid etiā filius igitur deitas dicitur a filio. ¶ Prima cōsequētia patet quia omnis pater in diuinis ē est filiꝰ. Secunda consequētia patet per regulaz phi q̄ affirmatiua de p̄dicato infinito infert negatiuā de predicato finito

¶ Ad primum istorum dicendum ē q̄ istud argu. recitat anselmus de incarnatione verbi ca. scōo.

¶ Pro opinione illius qui dixerat filium nō posse incarnari sine patre de vna quippe et eadem re non est vera simul affirmatio et negatio nec sub eaz voce nō em̄ idē petrus est apostoluset nō apostolus nec sub eodē nomine vt petrus est apostolus et symō nō est apostolus sed pater et filius sūt vna ꝛ eadē numero igitur non est verum aliquid debere affirmari de filio et negari de patre aut econuerso igitur si filius est incarnatus igitur ꝛ p̄ Dubitatur Anselmus Sed subdit anselmus hec ratiocinatio si recta est vere ēt hereses sabellū sicut cōsequēter deducit.

¶ Et ca. 7. resumit iō argu. vnā iquit zeadē rem i possibile est simul eē et nō eē. ¶ Et tunc rndēt ego dico si filius incarnatus est et filius non est vna et eadem persona numero que pater est sed alia nō est idcirco necesse p̄sem quodcūq̄ eē incarnatum vult dicere et bene q̄ nō obstante q̄ pater et filiꝰ sunt vna res quia tamē cū hoc stat distinctio earū personalis inter se et de omnibus distinctis vel p̄ omnib⁹ distinctis possunt aliqua cōtradictoria verificari sed nō omnia Jdeo nō oportet filio incarnato patrē incarnari ad vitandum cōtradictoriorum verificationem de eodem similiter in proposito licet deitas et paternitas sint idem et non distinguūtur nō tamē oportet quodlibet contradictorium verificatum de essentia verificari p̄o patre nec econuerso propter quod dico q̄ nō oportet omnia p̄o quibus verificantur p̄tradictoria distinguitur etiā posita constātia eorum sed tamē posita constātia talium necesse est si vtrūq̄ est et cōtradictoria verificantur de eis q̄ distinguātur vel q̄ sint res distincte et per hoc dico ad regulam thopicā quod libet vt cōmuniter vbi aliquid verificatur ꝓ hoc et non p̄o isto posita constantia istorum ista differant nō tamē oportet sed sufficit q̄ differant vl q̄ sint res distincte vel differentes ita etiā suffecisset p̄ō secundum sicut primus licet secundum opinionem suam nullibi contingeret dare secundum sine primo. ¶ Aliter respondet ola li. 1. di. 2. q. vlti Olam ma q̄ contradictio est via potissima ad p̄obandū distinctionem realem quā ibi est negatio simpliciter ita q̄ per nullam circūlocutionem potest alterum contradictoriorum verificari de illo a quo negatur reliquum et sic nō est in proposito quia licz essentia sit cōicabilis et nō pater tū pater est ista res que est cōmunicabilis ꝛ de sic de similib⁹ Sed hoc concedat multum stranē dicendo q̄ cum dicitur pater nō est filius ibi nō est oppositio cōtradictoria de qua loquitur p̄ūs quia ipse non loquitur nisi de illa in qua pars negatiua negat essentiā affirmatā in alia ꝛ si sic negaret falsa et eodēmodo cū dicitur pater in diuinis nō est homo falsa esset hec si negatio negaret essentiā affirmatā ihac pater est homo quia hec est falsa pater non est essētia q̄ est homo hec ille. ¶ Sed via p̄oris plānr est licet et ista vera sit quia. ſ. contradictio est via potissima arguēdi distinctionē realē posita cōstātia eorum pro quibus verificatur distinctionem inquā vl illorum p̄o quibus verificatur q̄ non semper oportet vel illorum que illa sunt et hoc secundum in proposito verum est Sed tunc ad p̄hm primo physicorum et septimo methaphisice. Dicendum est q̄ optime arguit in vtroq̄ loco quia licet nō omnia contradictoria arguāt ista realiter distingui p̄o quibus verificāt posita eorum constantia sed vel hoc sufficiat vel q̄ ipsa sint res distincte cū ista cōtradictoria que sunt esse et nō esse semper arguāt vnum istorum p̄o quibus verificatur nō esse relativus. ¶ Similiter si de vno possit verificari eē vn q̄ siue hoc q̄ eo ipso verificetur vel verificari possit de retracto sequitur posita constantia talium nō solum q̄ vnum nō sit omne illud q̄ relatum verumetiā q̄ vnum realiter a reliquo dicitur et sic arguit ibi aristoteles ideo bene vnde in proposito si deitas posset eē non exīte paternitate dicerem deitatem realiter distingui a paternitate. ¶ Ad secundum principale dicēdum q̄ ista propositio eēs mitur ab essentia distingui penes equiuocationē eō q̄ subiectum primo p̄t sumi materialiter p̄o ista voce eē ꝛ verum est q̄ vna istarum vocum grāmaticalē derivatur ab alia. ¶ Secundo significatiue nominaliter et tunc nō plus sumitur eē ab essentia q̄ ecōuerso quia oē esse sic nominaliter sūptum nō est nisi ipa essentia diuina que est et ecōuerso. ¶ Tertio verbaliter et sic nō est aliquid sicut nec currere ꝛ sic de similibus nisi equiuoce loAd. 2. ōncl.

quēdo de eē aliquid eo modo quo significatū ad equatuz propōnis dicitur aliquid isto scilicet mō quo iste diceretur scire aliquid qui scit q̄ anima antechristi est possibilis nō ē autē aliquid significabile icōplexe nec subā nec accidēs eundo tamē ad secundum sēsum intelligi pōt q̄ ab essentia sumitur eē quia nihil est nisi sit essētia aliqua ꝛ tūc si loquamur de eē absoluto cōceditur q̄uod sūt eē tot sunt essentie et vt sic licet quelibet persōa diuia habeat eē nō tamē sequitur q̄ ī diuinis sint tria eē sed ibi est vnicum esse absolutum essentiale quo quelibet persona habet esse et quo omnes persone habent eē recte sicut dicitur de essentia

¶ Si vero loquamur de eē relatio seu personali nō sequitur q̄ quot sunt ibi eē tot sint ibi essētie vel subē quia talia plura eē sumitur ab vna essē

Ad tertiuz tia. ¶ Ad tertium dicendum q̄ nulla persona ī diuinis plus multiplicatur vel plurificatur p̄ essētia ymo essentia est ibi trina. et ita plurificatur psonaliter vt ita loquar nō quidē q̄ sint tres essentie sed tres persone que sunt vna essentia persōa autē que est deus nec trina est nec plurificatur psonaliter. ¶ Ex hoc patet q̄ falsa est rūsio olzā a vltima et vltima di. primi ī fine. q. dicentis q̄ quauis suppositum creatum nō possit multiplicari nisi naturaliter multiplicetur propter oīmodā ydētitatē inter naturā et suppositum diuinum tū natura diuina inter quā et suppositū diuinum est aliquis modus nō ydētitatis nō multiplicabilē quauis suppositum multiplicetur hec ille. ¶ Secundum veritatē nullum suppositum ibi multiplicatur quauis hoc vocabulū psona habeat ibi plura quibus cōuenit dices isti termini cōuertuntur essentia diuina et persona diuina quia omnis res que est persona est essentia et ecōuerso igitur iuxta principium tuum ī probatiōe cōclusionis quite ista sunt nomina synonima sicut ibi sunt tres persone sic etiā sunt ibi tres essētie. ¶ Dicēduz q̄ ista regula est sic intelligenda synominace idē seu cōuertibiliter quozum oē illud quod ē vnum ē reliquum ꝛ etiā omnia que sunt vnum sunt reliquum et quozum vnum nō ē aliquid nec aliqua quin reliquum sit illud vel illa sed sic nō est hic qm̄ trinitas personarum ē essētia diuina ꝛ tamen trinitas personarum non ē persona. ¶ Similiter tres persone simul sunt essētia diuina et etiam duo et cum tres persone simul vel due nō sunt persona diuina

Ad quartū ¶ Ad quartum respondet olzā q̄ maior ē falsa nisi sunt idem realiter et formaliter sed sic nō ē in proposito de proprietate vel de persona respectu essētie secundum eum nō sit falsa nisi ī diuinis. ¶ Secundum vero pigā minor falsa ē quia pater nō ē toridē res quot deitas igitur pater et deitas nō sunt idem realiter sed cōsequētia illa nihil Alik respondet scotus di. 2 primi. q. 4. i solutiōe argumenti principalis q̄ maior ē vera sed cōclusio que cōcludit patrem eē filiuz cōcludit aliud genꝰ ydētitatis q̄ sit illud genus ydētitatis quo pater et filius sunt idem in essētia. Et ideo cōclusio nō sequitur ex premissis ¶ Pro quo notandum secundum eum doctores etiā antiqui vt beatus bonauētura et alii idē dicunt di. f. primi. q. 1. ī diuinis duz ē modus predicādi scilicet per ydētitatē ꝛ p inherentiam q̄ ydētitatē quidē vt cū dr essētia ē pater per iherentiā seu per denominationē sicut faciunt adiectiua et verba hanc distinctionē sepe exprimit scotus dicens cum isto Q ī diuinis duz est predicatio scilicet ydēptica et formalis vel denominatiua et ista distinctio necessaria ē ī multis propositionibus circa diuina nā ista essentia diuina ē generans vera est si sit predicatio ydētica ad hunc sensum essentia diuina ē illa res que generat scilicet pater sed si sit predicatio formalis seu denominatiua vel adiectiue falsa ē quia tunc denotatur q̄ essentia generet. Et tunc vltra secūdū eum premisse verificātur secundum ydētitatē esse tialē que exprimitur per predicationē ydēti. ſz cōclusio notat predicationem formales et ydētificā personalē intelligēdo sic q̄ premisse denotent q̄ persone sunt idem essentialiter. i. sunt vna essētia qz verum ē. Sed cōclusio notat q̄ sunt idem persona liter. i. q̄ sint vna persona quod falsum ē ideo conclusio nō sequitur ex premissis quia significat maiorē ydētitatē extremozum inter se quā significabatur ex premissis et ita responsio sic exposita ē rationalis apud me. ¶ Et vt expressius dicā predicatio vocatur vbi illud pro quo supponit subiectus est illud pro quo supponit predicatum ꝛ tamē predicatum nō supponit pro quo subiectum nec denotatur pro eo supponere sicut hic essentia est generās sumpto predicato substantiue eo modo quo p positio ē vera predicatum enim ibi precise supponit pro patre et quia essentia ē pater pro quo supponit subiectum ideo ē propositio vera predicatū est ibi precise supponit pro patre predicatio formalis vel per inherentiam vocatur quādo subiectum et predicatum denotantur supponere p eoz vt hic pater ē generans Istam expressionē nō intelligo licet prioza dicta sint intelligibilia ex quibꝰ videtur q̄ predicatio formal sit illa quando ī aliq̄ propositione predicatum secundum suā rationez propria dicitur de subiecto vt dicēdo homo est albus pater ē generans siue ly generās sumatur ad iectiue siue substantiue. Sed ydētifica ē quādo predicātū de subiecto nō imediate aliquo intellecto vel expresso in predicatum cui immediate conuenit predicatum secundum rationem suā vt dicēdo essentia diuina ē generans denotatur q̄ etiā diuina ē res que ē generās seu que generat scilicz pfic etiā supposita ymaginatione platonis de hoie cōmuni ita concederetur secundum predicationē ydētificā homo cōmunis ē albū neutraliter ꝛ substantiue accipiēdo, ly album. i. talis homo est res que est alba scilicet sor. vel plato sed ista negaretur tal homo est albus secundum predicationem formalē quia dicitur prio methaphisice medicus nō sanat hominē ī cōmuni sed hunc hominē vl istū ꝛc. ita etiā homo ī cōmuni nō dealbatur ꝛc. Si dicas tanta pōt secundum illud et talis inferri ydētitas extremozum inter se quāta vel qualis ī medio sed quelibet personarum est eadem realiter deitati igitur vna est eadem alteri realiter. ¶ Cōcedit iste doctor et bene q̄ potest inferri ydētitas essētialis nō formalis. i. denominatiua seu suppositiua et ideo nō debet inferri q̄ filius est pater ſz q̄ filius et idem patri vel cū eo quod est pater vel filius est idez quod est pater hec ille Nō igitur sequitur q̄ vna persona sit eadem realiter alteri ſz q̄ sit idem realiter alteri sic etiā cōcedit q̄ persone sunt idem realiter interse accipiēdo ly idem neutraliter.

Ad quintū ¶ Ad quintum dicendum q̄ nō est secundum anselmum proprie dictum q̄ in deo sit iustitia vel sapientia vel q̄ deus habet iusticiam Sed q̄ deus est sapia et iusticia ita magis proprie diceretur q̄ proprietas et persona vel persone p̄ q̄ ē in persona vel personis. Sed quando sic dicitur intelligenduz ī est trāsitiue sicut cum dicitur creatura sal. i. creatura q̄ ē sal. etiā cū dr i pōtie proprietas ꝛc. ¶ Et quicquid similiter sonat eodēmodo intelligendum est nec etiā ex illo aliō argui potest etiā si proprie diceretur nisi q̄ in personis est proprietas per circumincessionē vt sicut vnitas est i multitudie et numero ita dicatur vna persona que ē vnitas personalis illustrinitatis eē in trinitate. ¶ Unde hieronymꝰ et allegat ma. li. 1. di. 25. ca. vltimo. ꝛ di. 33. ca. 1. dicentes inquit aliam patris aliā filij aliā spūs sancti esse personā nō nomina tantum sed etiā noīa proprietates idest personas vel vt greci exponunt hypostasses idest subsistentias confitētur ¶ Et ideo dicit Ma. di. 33. capi. 1. sicut proprietates eē in personis ita etiā eas esse personas confitemur. ¶ Et si dicas si proprietates persone sunt nō eis persone distinguūtur respondet ibidem Ma. ca. 3. q̄ etiā seipsis persone differūt ꝛc. vide ibi. ¶ Contra quod nota q̄ proprietas personam non dicit accipitur pro persona sicut iam dictum est ¶ Aliomodo accipitur pro eo quod vere cōuenit alicui rei et soli eo modo quo dicimus q̄ posse ridere est proprium homini sic q̄ pius est patri genuisse filiū et filiū genitū eē et. ſſ. sanctum processisse de quo vide. ma. li. 1. di. 26. c. scō. et sic proprietates personarum nō sunt persone sed sunt propria personarum etiā trāssumpti ue loquēdo quia generare filiuz cum sit quoddā cōplexe significabile nō est aliquid sed aliquē producere vere tamē cōuenit patri qō generet sicut sibi proprium et etiā propriuz est patri q̄ sit pater et sic de similibus ex talibus autē proprietatibus innotescit et arguitur personaruz distinctio quia sicut ibidē dicit Ma. allegans augustinum aliud est genuisse p̄ natuz eē aliudq̄ procedē p̄ genuisse vel natum eē. ¶ Ad sextum dicendum est q̄ eaō

Ad sextum infinitate eodēmodo quo essentia diuina ē formaliter infinita scilicet nō solum potētialiter vel virtualiter sed ī se sic etiā et persona et proprietas ꝛ nō sequitur q̄ sint tria infinita sicut nō sequitur q̄ sona est formaliter deitas igitur sunt tres deitates tres persone. ¶ Etiā sciendum est q̄ cum dicit essentia diuina vel persona est formaliter ifinitati formaliter nō potest ibi stare per se primo modo eo modo q̄ ly infinitum \negatiue importat suum significatuz sicut isti termini immortale eternū simplex iuisibile ꝛ silia terminꝰ ātnegatiuꝰ vl̄ puus nō dicitur per se primomō nisi de termino p̄uatio vl̄ negatio cōcedit tamē q̄ deꝰ p se primodo est sapiens iustus.

Ad septimum. ¶ Ad septimum conceditur q̄ proprietas ē necesse eē ꝛ non sequitur q̄ igitur tria sint necesse eē.

Ad octauū Ad octauum negatur secunda pars minoris relatio em̄ est eadem perfectio simpliciter q̄ deitas nec sequitur ex hoc q̄ aliqua perfectio simpliciter desit vni persone que nō alteri quia omnis perfectio simpliciter in diuinis cōis est realiter et indifferenter omnibus personis.

Ad nonum ¶ Ad. 9. respondet ma. li. 1. di. 33. ca. penultimo. q̄ augustinꝰ dicit eo q̄ deus ē subā ē sed quo pater est subā nō ē hoc intelligi voluit q̄ essentia deus ē et deitate subā ē eo em̄ subā ē quo deus ē et ecōuerso cuius ea ē deitas que subā et subā que deitas sed quo ē pater nō ē subā. i. nō quo pater ē eo subā ē quia proprietate generatiōis pater ē quia subā nō ē ipsam tamē ꝓprietatē subām eē nō negauit ita etiā illud intelligēdū ē q̄ ait cum pater est nō illud ē quod. i. nō illo pater est quo ipse ē. i. essētia sed notione hec ille. Unde ī talibus ly non eo quo vel nō ea proprietate qua videtur esse negatio cālitatis precise. q. diceret nō eo pcise quo quis in diuinis ē pater ē deus quia filius ē etiaz deus vel etiā ly eo quo pōt ibi accipi reduplicatiue reduplicatione cāli vel etiā specificatiue causaliter vt sit sensus nō eo quo. i. nō ea ratione qua ꝛc. cui cōsonat dictum magistri vbi supra ca. vltimo dicentis licet verbum secundum q̄ verbuz nō sit hoc q̄ pater ē ea tamē proprietas qua verbuz est illud ē quod pater. i. essentia diuina sed nō est hypostasis prīs. ¶ Aliter tractat istud medium presuppositum quidā scilicet nō eo verbuz quo sapiētia et simul etiaz illud eiusdē septimi scōo ca. ois essētia que relatiue dicitur ē aliquid excepto relatiuo pulchre in hunc modum ¶ Respondetur inquit nō eo verbum. i. nō eo secundum considerationē intellectus primo quia eiusdē rei que relatiue concepta est illa ē sapiētia absolute accepta q̄ hec reductio denotat diuersum modum intelligendi aut predicādi non diuersitatē rei. Contra secundum hoc non esset eo sapiētia quo essētiaq̄ diuersus modus ē hic et hic concipiendi et intelligendi itē iste diuersꝰ modus intelligendi aut habet diuersitatē correspōdētē sibi ex parte rei aut nō si sic habetur propositum si nō intellectus intelligit istam rem aliter q̄ ē igitur false et per pōs nō intelligit ista cōsequētia mpatet per augustinum di. 3. q. 23. dicendum q̄ ly eo denotat diuersuz modum intelligēdi ꝛ loquēdi peruentē tē ex natura rei intellecte et etiā denotat diuersitatem reruz in re intellecta non tamen inter relationem qua est verbum et essētiā qua ē sapiētia sed ex natura rei. ¶ Aliomodo siue aliter debet intelligi ipsum esse verbum quia relatiue; et aliter sapiētia quia absolute. ¶ Et cum arguitur sic nō esset eo sapiētia quo essentia negatur quo ad intellectum augustini quia idem ibi ē modus intelligendi scilicet absolutus et quia secunduz modum intelligē di absolutū sunt ibi diuersi modi intelligēdi hoc est ex natura rei inferiorum scilicet per respectū ad creaturam quia iustus sapiens ꝛc. sunt predicata denominatiua nō ex natura rei intellecte sz in relatione et essentia. ¶ Et vltra concedo q̄ iste diuersus modus intelligendi habet diuersitatem correspondentē scilicet personarum diuinarū qz nisi ibi essent diuerse persone nō esset ibi talis diuersus modus intelligendi prouenies ex natura rei ymo esset eo verbum quo sapiētia verūtamē talis realis diuersitas nō est ibi per quā relatio differat ab essentia nec sequitur aliter intelligūtur p̄ in re sunt igitur false pro vt ly aliter determinat intelligere. ¶ Sed bene sequitur si ly esse quāuis autem quis aliter intelligat primomodo p̄ sit nō tamē falsus ē intellectus qz nō prouenit ex natura rei intellecte. ¶ Sed contra cōis vsus loquēdi ē q̄ persone cōstituuntur per proprietates Respōdetur q̄ locutio talis ē trāslūptiua seu metha. eo q̄ sic ē ī alīs rebus cōmuniter q̄ per illud constituitur aliquid quo ē sine quo ē tale et quia eo ipso persona diuina aliq̄ generat vel quo

Quō intelligit eē illō qō relatie dr aliqd est exceptocor relatie.

sibi conuenit paternitas est pater. ¶Ideo dicim⁹ q paternitas vel generare constituit patrem lo-
Ad.10. quēdo methapho. ¶Ad.10. dicendum q ibi idē in deo dici ad intellectum aug. nō secundum substātiā q nō noie absoluto sz relatiuo significatiuk exprimi hoc autē nomē pater vel filius ē nomen relatuū quia pater filij pater sed cum hoc stat q pater ad se. i. nō relatiue deus est vel subā. Unde septimo de tri. ca. 3. dicit q si pater nō est aliquid ad seipsum nō ē iam qui relatiue dicatur ad aliquid igitur ex verbis suis nō pōt haberi quin pater sit subā et etiā paternitas quia secundum euz de⁹ hoc ē q habeē ꝛc. igr de⁹ ēpt itas igr et eō p cō uersionē paternitas est deus et per cōsequēs paternitas illa ē subā quod ē intentū et hec oīa saluātur per hoc q illa paternitas essētialiter ꝛ ad
Ad.11. se deus est sed personaliter et nō ad se paternitas est seu pater. ¶Et per idē patet ad. 11. quia dictū
Ad.12. anselmi itelligendum ē q nō significant conuertibiliter idem. ¶Ad. 12. dicendum q ly cōmunicabile pōt sumi dupliciter i pdicato scilicet adiectiue et substantiue primomodo est ista negatiua vera nullum incōmunicabile tribus personis est cōmunicabile tribus personis quia nullum tale potest cōmunicari tribus personis secundomodo negāda ē quia quelibet persona diuina est res que est cōmunicabilis tribus personis scilicet essentia.
Ad.13. ¶Ad.13. negatur q essentia diuina sit nō homo accipiēdo ly nō homo negatiue scilicet q essentia diuina non sit hō. ¶Ad 13a. dicendum q ipse ponit vtrūq. dicit esse sic in fine capituli allegati ideoq nō sic dicitur natura diuina esse homo vt facta ē hō sicut dei filius quidā tamē idifferenter vtrūq concessit hec illemet secundum dictum ma. imp10 batTamē pōt dici q magister negat istā essētia diuina esse homo sumptā secunduz predicationē formalem et tunc bene quia sic nō est vera sed solum secundum predicationem pdētificā siue sub alijs verbis ipsa est vera sumpto predicato substātiue sed nō adiectiue. Sed tunc restat dubitatiovtrum hec sit vera iste hō est nō hō sumpto ly nō infinitevidetur q sic quia iste hō est essentia q est nō hō cum ipsa sit pater que est nō homo igitur filius est non homo. ¶Respondetur negāda est cuius ratio patebit di. 4. vbi ponā vias et artem soluendi circa diuina huiusmodi paralogismos. ¶Mā paralogismus qui est hic reducitur ad hunc paralogismū vel similem hec essentia est non homo hec essentia
Ad.14. est filius igitur filius de⁹ est nō homo qui paralogismus in suis similibus soluetur post. ¶Ad. 14. negatur ista consequētia deitas est nō filius igitur deitas non est filius nec regula pbī locum habet in illa de predicato infinito vbi solum est predicatio pdētificā vel vbi subiectuz supponit p10 re cōmuni illi p10 quo supponit terminus infinitus in predicato et etiā alteri sicut nō sequitur secundū opinionem quorūdā platonicorum homo cōmunis est nō so1. igitur homo cōmunis non est so1. da
3 du. pīci afis apud illos et apud pigam est verū et pīs falsum. ¶Tertium dubium principale est, vtrum pater vel hoc demonstrato patre sit formaliter entitas aliqua vt hic vocetur predicatio formalis distincta contra pdētificā q sic videtur q hec predicatio est formalis pater est res igitur ꝛ ista pater est entitas cū res et entitas cōuertūtur igitur ex cōsequēti sicut tres persone sunt tres res ita etiā sunt tres entitates. ¶Sed contra omnis entitas est essentia aliqua ꝛ econuerso igitur si essent ibi tres entitates ibi essent tres essentie hoc non videtur sanum quia tunc essent ibi tres deitatesq̄ est contra fidē Probatur si paternitas ita sit formaliter quedā entitas igitur esset formaliter q̄dā bontas et per cōsequens deitas nō esset ita diligibilis sicut paternitas vel sicut paternitas et deitas simul. ¶Ista enim personalis et ꝓprie bontas videtur sibi vēdicare aliquē gradum dilectionis super gradum debitum essentiali bonitati cōmuni omnibus personis Probatur si paternitas sic sitf ormaliter entitas aut bonitas vel igitur finita vel infinita nō finita cōstat si infinita igitur aliqua perfectio simpliciter deest filio que cōpetit pri et econtra. ¶Ad istud dubium credo q sic sit sicut probat ratio prima ¶Ad primum dicon Ad.1. trarium dicitur q si ly essentia sumeretur transcēdenter cōuertibiliter cum ly entitas videtur multis concedi posse q tres persone sunt tres essentie et q ibi est essentia generans ꝛ essentia generata et hec ē via scotī. in lectura et similiter in glosa quito de tri. ca. 19. ¶Sed ego dico q hoc vocabulum essentia non solet ita sumi cōmuniter in proposito sed tantum p10 essentia diuina seu deitate que est cōmunis tribus personis et tunc nō sequitur ibi sunt tres entitates igitur tres essentie.
¶Ad secundū conceditur q paternitas est forma Ad.2. liter bontas eadem que est essentia vno essentia est bontas cuiuslibet suppositi tam essentialis q personalis ideo ipa ē diligibilis omi dilectione debita essentie vel persone et etiam econuerso.
¶Ad tertium dicendum ē q personalis bontasi Ad.3. diuinis est formaliter deitas ꝛ est infinita et secūdum hoc aliqui cōmuniter cōcedunt q in diuinis sunt tres perfectiones et tres infinitates et tria infinita sicut tres entitates pluralitate tamen solapsonali nō essētiali et q vna persona esset aliqua infinitas et aliqua perfectio simpliciter que alia non esset et videtur aliquibus q non apparet causa quare istud debeat negari sed hoc nō erit sumēdo perfectionē simpliciter sicut cōmuniter sumūt doctores p10 eo quod i quolibet ē melius ipsum q nō ipsum p10 esse tale quale cuilibet melius esset esse q nō esse tale. i. quale si sic est melius q si nō sit tale. ¶Sic enim loquendo pater nō est aliq perfectio simpliciter quin filius sit illa et econuerso, sumendo perfectionē simpliciter p perfectione infinita sine omni iperfectione videtur quibusdā q ibi possunt concedi multe perfectionesvt dictum est ista sunt recitata solūmodo ex persōis sic dicentium quos in hoc non video reprobandos q ad sensum quicquid sit de verbis sine omni media assertione. ¶Unde nota q ratio infiniti congruit quātitati sed in diuinis solum est vna quantitas seu magnitudo essentialis igitur ibi non sunt plures infinitates et codē modo de perfectione et bonitate. Unde si concederetur q ibi essent tria infinita non tamē sequitur igitur tres infinitates nec etiam sequitur ibi sunt tria perfecta igitur tres perfectiones nec sequitur tres boni ergo tria bona quia vna infinitas vna perfectio et vna bontas est qua talia sunt infinita perfecta et bona nihil tamen cogit ad ponendum tria talia infinita sed sufficit q tres persone sint vnum infinitum vel vnus infinitus ꝛc. Quia secundum anselmuz de processiōe

spiritus sancti ca. 2. sicut singule persone siue plures simul sunt vnus deus sic non est nisi vnus eternus et subdit similis est consequētia si deus dicit
4. dubium creator siue iussus siue aliquid aliorum in quib⁹ nulla intelligitur relatio. ¶Quartum dubium contra tertiam et quartam conclusiones quia videtur q in eadem persona essentia et proprietas formaliter distinguātur sicut arguit scotus li. 1. di. 2. in hac materia per beatum augustinuz septimo de tri. ca. 2 de magnis vel sexto de paruis omnis essentia que relatiue dicitur est aliquid excepto relatiuo sicut probat inductiue vt homo dūs equus archa nūmus. Ex quo concludit in principio ca. 3. quapropter si pater nō est aliquid ad se ipsuz nō est omnino qui relatiue dicatur ad aliud igitur in re essentia ad se et non adaliud et in re pater iquātum pater relatiue dicitur non autem formaliter entitas ad se et nō ad se. Item ca. 8. si deus relatiue subsisteret sicut relatiue gigneret et relatiue dicit iam subā nō erit subā quia relatiuū erit. ¶Sicut enim ab eo q est esse essentia appellatur ita ab eo q ē subsistere substantiam dici mus absurdum ē vt subā relatiue dicitur omnis enim res ad seipsam subsistit quāto magis deus ꝛ tamen sicut vlterius dicit scotus per hoc nonvult augustinus habere q sit simpliciter diuersitas vel non pdētitas realis subē et relationis non enim illō quo pater est pr est aliud ab essētia sed tdē secūdi ipm et augustinum. 11. de tri. ca. 4. et ēm simplex dicitur deus quia ē hoc quod habet excepto eo q relatiue quecūq persona ad alteraz dicitur nec est ipsa sicut pater habet filium nec est filius igitur quicquid habet pater in se ad quod per cōsequēs relatiue non dicitur ipse est vera pdētitate et tamē non formali vt iā deductū est Probatur sicut arguit tbi scotus non videtur intelligibile q essentia non plurificetur et suppositа sint plura nisi aliqua distinctio ponatur inter rationem essētie et rationem suppositi precedens omnem actuz intellect⁹ creati vel creati quia primū suppositū realiter habz entitatē cōmunicabilem alioquin nō poset eam cōmunicare et habet etiam entitatē realiter incōmunicabilem alioquin nō esset positiue ꝛ sic in entitate realī suppositum et intelligo sic realiter quia nullomodo per actum intellectus cōsiderātis hoc enim voco esse tbi ante omnem actū intellectus non est aliqua entitas ante omnem actū intellectus cōmunicabilis ita. f. q sibi contradicat cōmunicari ante omnem actum intellectus hoc est non precise per intelligere nisi sit aliqua distinctio inter hanc pdētitatem entitatem et istam igitur hanc rationem approbat olzam reputāseā efficacem et ideo cum scoto concordat in conclusione di. 2. pzt. q. vltima licet aliter tenuerunt respondendo in scholis et confirmat eam sic qcūq aliqua sunt idem omnibus modis ex natura rei quicquid cōpetit vni et alteri nisi aliquis modus logicalis vl grāmaticalis ipediat ¶Sed posito q pater et paternitas habeant omnes modos grāmaticales logicales omnino similes quales habet hoc nomen essentia adhuc hec est vera essentia ē fili⁹ et similit hec est verapater nō est filius igitur illud quod negatur de patre et affirmatur de eēntia non posset continuare propter diuersitatem aliquam modozum grāmaticalium vel logicaluz igitur precise hoc ē ratione alicuius altertius modi nō pdētitatis inter istud quod significatur per patrē et istud quod significatur per essētiā vnde ē et ex natura rei aliquis modus non pdētitatis.
¶Confirmat sic quia quātūcūq predicatum alicuius propōnis verificatur de illo p10 quo supponit subiectum ꝛ isto modo grāmaticali vel logicali quo denominatur predicatū in esse subiecto et cōuenire tūc illa propositio ē vera sicut declarat per exempla album ē homo album potest esse nigrum tunc quero sic dicendo essētia ē pater fili⁹ est pater aut subiectū i vtraq p10 eodē omnibus modis a parte subiecti supponit aut non. ¶Si sic vel vtraq erit vel neutra si non hoc est intentum.
¶Item confirmat hoc sic qñq aliqua noīa significant idem omnibus modis ita q in significato nulla penitus sit distinctio vel non pdētitas et habēt similes modos significandi igitur sunt synomina igitur quicquid verificatur de vno significatiue ꝛ personaliter sumpto verificatur de reliquo eodē modo sumpto igitur si hec sit vera essentia est fili⁹ hec erit vera paternitas ē filius quod patet falsū
¶Item argui potest per omnia argumenta facta Ad primū. p10 contra cōclusionē primā et secundā. Ad primum istozum dicēdum ē q vna simplicissima entitas personalis ē deitas ad se et paternitas ad filium nec plus periculi ē tbi q q albedo sit eadez ad se color vel ens et ad aliud similitudo et ad aliud dissimilitudo. Et cū infert scotus ē igitur in re essentia ad se et non ad aliquid et in re pater et ad aliud conceditur licet eni essentia sit pater ad filium ipsa tamē non ē essentia ad filiuz sed ad se idest non respectiue in ordine ad aliud Unde si accipiat q essētia i re sit ad se et nō ad aliud negandus est q ipse est pater in ordine ad aliud nisi itelligatur q ipsa non existit idest nō est essentia in ordine ad aliud quod verum est econuerso etiā cōcedo q pater est ad aliud et etiam ē aliquid ad se quia ē essentia vnde patet q eadem entitas vl diuinitas aut pluralitas vel persona ē ad se et ē pater ad aliud vnde nō sequitur q igitur pater aut aliquid in patre ē ad se et nō ad se. ¶Ad secundū Ad secūdū per idem cōcedo q deus nō subsistit relatiue sicut gignit relatiue ꝛ etiā cōcedo si deus subsisteret relatiue ita q scilicet relatiue et in ordine ad aliuz esset subā sicut in ordine ad alium est pater tunc subā nō esset subā. ¶Sed ex hoc non sequitur distinctio in isto q simul ē subā et pater sicut exemplificatum ē i precedenti solutione et ideo deductio sco. vlterioz difficit in eo q ex dictis augustini presupponit ibi eē aliquā eē difficultatē vbi nulla ē nec ibi sequit ex dictis aliqua eē. ¶Ad. 3. cuz Ad tertiuz
or q pmū presuppositū habet realiter et non per actum intellectus entitatē cōmunicabilē si illud intelligatur trāssumptiue illud non ē verum si intransitiue vt sit sensus pater ē entitas cōmunicabilis scilicet deitas verum ē sic etiam pater habz deitatem nō cōmunicabilem intelligendo hoc intransitiue. i. ē entitas incōmunicabilis. f. paternitas sed cuz vlterius sumit q non ē aliqua entitas cōmunicabilis et alia entitas incōmunicabilis nisi sit aliqua distinctio conceditur sed non est ita in proposito de deitate et paternitate q sit alia et alia dico enim q ibi est entitas cōmunicabilis ꝛ entitas incōmunicabilis sicut videtur di. 4. ¶Dices non intendebat scotus vi facere i ly alia cum dicit et alia entitas incōmunicabilis sed sufficit sibi

q non est aliqua entitas realiter cōmunicabilis ante omnē actum intellectus et entitas simpliciē incōmunicabilis nisi sit ibi aliqua distictio ātē om nē actum intellectus inter hanc entitatem et illā nego sed sufficit vel q sit distinctio iter hanc z istā vel q hec et ista sint res distincte sic q hic sit vna istarum distinctarum et ista nō sit vna istaruz sicut paternitas et deitas sunt pater et filius distincti et deitas ē vnus illoruz scilicet fili⁹ et paternitas nō ē. ¶ Ad primā cōfirmationē oīam conceditur maior z minor z conceditur etiā q proprietas patris et deitas nō sunt oībus modis iuicē idem ex natura rei quia nō cōuertitur nec adequate quia cum ex natura rei sit deitas plura q̄ pater. Sed ex hoc nō sequitur vltra sicut iste arguēdo suppo nit igitur inter deitatem et patrē ē aliquis modus nō ydētitatis vel distinctionis quia pria modum aliquē ydētitatis negat. Secunda modum aliquē non ydētitatis cōfirmat. exēplum tu nō es oībus colorib⁹ coloratus igitur tu es aliquo colore nō coloratus quia añs ē verum z ons falsum igitur includit contradictionē. ¶ Ad secundā cōfirmationē dicit q subā istarū proposit tionū esse tia est pater filius nō ē pater nō supponunt pro eodem oībus modis ex natura rei primo pro nullo eodem ibi supponunt vt superius declarauī i primo dubio secundi articuli nec etiā supponunt pro distinctis ex natura rei sed sufficit q hic et ille sint res distincte modo prius dicto cum quo etiā stat q hec z ille sint perfecte idem licet nō cōuertibiliter aut synonime. ¶ Ex eadem patet ad tertiam cōfirmationē posset etiā dici iuxta prius notatuz q i vraq; subiectum supponit pro eodem q ē res distincte. ¶ Quintum dubium cōtra cōclusionē dn tā quia videtur q essentia et proprietas persona lis i eadē persona distinguntur formaliter quia sequitur hoc ē et illud ē et hoc nō ē illud igitur distinguntur ab illo igitur eodēmodo sequitur esse tia ē et paternitas ē z essētia nō est formaliter paternitas igitur essētia distinguitur vel differt formaliter a paternitate et vltra igitur essētia z paternitas differunt formaliter. Dicendum q nō est simile nā per istā hoc nō ē formaliter illud nō notatur q hoc nō sit illud sz q nō sit taliter puta nō per se primomodo sicut istud sed per cōsequēs cū dicitur hoc distinguitur formaliter ab isto denotatur q hoc distinguitur ab isto et per cōsequens nō sit illud et per hoc q formatur distinguatur ab isto. i. per se primomodo formaliter ei nō ē determinatio distrahens nec diminuens. ¶ Sextum dubium contra septimā cōclusionem que dixit q deitas et proprietas personalis idē sunt formaliter quia nulla passio alicuius superioris predicatur per se primomodo de aliquo per se inferiori ad tale superius sed idem et diuersum sunt passiones entis et deitas et paternitas per se cōtinētur sub ente igitur essentia et paternitas nō sunt formaliter per se et primomodo idem. Dicendum q nō est dictum q sunt formaliter idem eo q predicatum postpositum copule appellat suā formā sed q idē sunt formalit. ¶ Septimū dubium contra octauaz cōclusionē di. q deitas nō est per se primomodo aliqua persona diuina quia animal per se ē homo igitur deitas per se est pater cōsequētia patz p te quia deitas ē cōmunis ad patrē realiter sicut animal ad hominē intētionaliter antecedens proba

Ad primā.

Ad secūdā

§. dubium.

6. dubium

7. dubium

tur quia hec animal demōstrando fortē per se est homo arguitur ab inferiori ad superius. ¶ Respōdetur q non est simile q2 subiectum huius deitas est a in isto sensu supponit nec natum est supponere pro patre sicut facit ad sensum priorem sumpto subiecto. ¶ Octauum dubium est contra nonā cōclusionē dicentē q deitas non ē oībus modis eadē pson̄e dn̄ sibi ip̄ q2 si deitas si essz hec pson̄a tm̄ deitas eēt sibi eadē oīb⁹ modis dn̄ ipsa sibi ipsi sz nihil decrescit huic ydētitati ex hoc q simul eque perfecte deitas sit eadem alteri persone igitur. Probatur hoc videtur dare oppositum aliorum q ibi sit aliquis modus nō ydētitatis quod tu negasti. Dicendum ē q añs istius conditionalis inclusa contradictionē et ideo vtrāq; parte contradictionis infert detur igitur ista maior. ꝓ additionalis sed minor tunc neganda est sed quia eo ipso q deitas de facto ē tres persone et persona non ē tres persone deitas ē realiter cōmunis huic persone z alijs et per cōsequēs eo ipso repugnātia ē. q; ipsa conuertitur sic eadē huic persone. ¶ Ad primum argumētum principale respondet prius in alia q̄ stione di. 6. et partim etiā patet ad illud ex solutione principalis dubij et plus patebit vbi saluetur iste palogismus et aliꝰ in proxima questione. ¶ Ad secundum patebit questione septima quam ponā in presenti di. pro. di. 36. ¶ Nota circa septimum dubiū q ista nō ē per se primomodo animal est homo nec etiā ista hoc animal ē homo et si daretur q ita per se hoc aial ē homo non tamen sequitur q ista sit per se animal ē homo quia nō oportet si predicatum dicitur per se de aliquo termino q idē predicatum dicatur per se de quolibz superiori ad talem terminum et sic patet q instātia non procedit in sensu cōposito si autem intelligas istam animal per se ē homo in sensu diuiso sicut iacet concedo eam et eodem modo istam deitas per se ē pater sicut istam albuz per se edificat que omnes possunt exposītione concludit.

Ad primū.

§. Secundo quero p di. 4 primi vtrum deus ge nuerit deum. Videtur q nō. Aliquis de⁹ nō genuit deū et nō ē nisi vnus deus igit nullus deus genuit deum maior patet quia aliquis deus qui ē pater filius et .ss. vt patet in textu sed de⁹ qui ē pater et filius et. ss. non genuit deum quia subiectum huius nō potest vere hic supponere nisi pro deitate et deitas nō genuit deum. ¶ Confirmatur ista maior quia iste deus demonstrato filio vel. ss. nō genuit deum igitur. Probatur pater generat filiū igit distinguitur a filio per illud mediū quia nihil generat se igitur pari ratiōe sequitur deus generat deum igitur distinguitur a deo itez sicut aī in lra vel genuit se deum vel alium deum ¶ Ad oppositum pater genuit filium igitur deus deum cōsequētia tenet quia vterq; ē deus. ¶ In ista questione primovolo respondere ad. q. et ad argumenta principalia. secundo inquirere modū soluendi paralogismos circa materiam trinitatis de quo dico breuiter q sic sicut sufficienter. Probatur per Ma. 4. di. hic tamen pōt inquiri de varia suppositiōe et significatione istorum ter-

minorum deitas deus. ¶ Sed oppā di. 4. primi de hoc prosequit satis apte. ¶ Ad primum argumentum de hac negatiua de⁹ non genuit deuz videtur oppam z etiā p augustinū di. 4 z. q. prima z michi cum eis q eūdo ad proprietatē sermonis ita esset ista vera deus nō generat deū sumendo subiectuz pro filio vel. ss. sicut ista. p patre deus generat deū z ita dicendum est de istis deus nō ē pater de⁹ non est filius tū vt ipsi exprimunt in sentētia q̄tū ē ex vsus accommodatione sic nulla istarū est cōcedenda q2 idem sens⁹ recipitur q hereticos. p simplicibus fallendis in istis. ꝓpositionib⁹ deus non generat z nullus deus generat deus non est pr̄ z null⁹ deus est pater. ¶ Exemplū augustini ad hoc est vt sequitur si quererē an columba fuit i archa noe et diceretur q columba nō fuit ibi intelligerē q nulla colūba fuit ibi nō quidē ad. ꝓprietatem sermonis eūdo sed ad vsus accōmodationē patet igitur ad argumentū q vsus non recipit maiorē pro pter causā iam dictam. ¶ Contra ista stat argumentum sumpta maiore ad. ꝓpietatē sermonis q2 sic esset vera z de minori non ē dubiū igit sequit conclusio. ¶ Respondetur negando discursū q2 ly de⁹ in maiori vel in cōclusione stat notionaliter in minori vero essētialiter q2 alias esset falsa sicut ista nō est nisi vnicum suppositum vel habens deitatē: et ideo discursus iste equiualet isti aliquod suppositum diuinum non genuit deum et non est nisi vnica deitas igitur nullum suppositum diuinum genuit deum quem discursum constat non valere.

¶ Ad secunduz conceditur prima consequentia sz negatur secunda licet enim ista sit bona soz. generat platonem igitur sortes distinguitur a platone non tamen ista homo generat hominem igitur distinguitur ab homine. ¶ Ad tertiū respondet ma. q non sequitur igitur genuit se deum vel aliuz deum causa est quia per istam deus genuit alium deum sancti intelligunt q deus genuit aliquem habentem aliam deitatem propter hereticos ne illi deciperent simplices. ¶ Si autem apud aliquem nota alietatis concipereturexercere suum significatum non circa deitatem sed tantum circa suppositum habens deitatem in ista deus genuit alium deum ita q esset sensus deus genuit alium habentem deitatem vel aliud suppositum deitatis vel alium qui est deus intellectus eius non esset malus licet vsus loquendi sanctorum non recipiat illum sensum in dictis suis propter causam predictam. ¶ In creaturis autem nō video q similis cōsequentia esset negāda dices si de⁹ generat deum cum tamen sit vnus deus igitur de⁹ generat z generatur. ꝓns est falsum q2 si in cōsequēte ly de⁹ supponit essentialiter sue simpliciter iuxta modū alioz loquēdi. ꝓ deitate patet quod ē falsum q2 deitas nec generat nec generatur sed etiaz suppo nit personaliter pro aliquo supposito diuino item falsum est quia nullum tale generat z generatur. ¶ Respondetur negando consequentiā accipiēdo ꝓns copulatim sed bene verū esset cōsequens copulatiue. Dices de⁹ est pater et fi. z. ss. quia deus est trinitas sicut patet in textu di. 4. igitur deus ē generans est genitus igitur deus generat et generatur quia omne verbum tale exponitur p suū participium et hoc verum est z econtra licet aliq negant cōsequentiā in quibusdam a verbo ad suum participium. sicut non sequit scōm eos z ꝓbabilit in hoc dicunt cesar vepingit igitur cesar est depictus cesar intelligit igit cesar est intellect⁹ vel intellectū antrp̄s pōt esse igitur antrp̄s est potens esse et sic de similibus et tamen ecōuerso nunq; vidētur esse instātia nisi detur in proposito. ¶ Respōdetur distinguendo primū ꝓns. s. illam deus est generans et genit⁹ q2 si ly generans z ly genitus accipiuntur ibi adiectiue ita vt ibi sit, ꝑdicatio formalis seu per inherentiā tunc negat prima consequentia si autem accipitur substantiue ita vt ibi sit ꝑdicatio formalis seu per inherentiam tunc̄ negatur prima consequentia. si autem accipitur substantiue vt autē ibi sit predicatio ydemptifica solum concedit prima consequentia et negatur secunda cōsequētia. nec tñ debite argūtur per regulam predictam de verbis et suis participijs eo q participia vere participaliter accepta adiectiue sumuntur in propositione sicut sua verba. Nota q iste terminus deus qualitercunq; supponat in propositione saltem significatiue semper supponit tam pro essentia q̄tū pro qualibet persona sed quando supponit simpliciter siue essentialiter vt alii dicunt tunc ibi cozresponder conceptus absolutus. i. deitas. ¶ Sed quando supponit personaliter cozresponder sibi conceptus predictus determinatus per conceptum alicuius proprietatis personalis ita q aggregatum ex illis duobus conceptibus significat deitatem que est pater generās vel que est filius genitus vel que est spiritus sanctus procedens ab vtroq; vel potest dici q quando sumitur personaliter sibi cozrespōdet vnus cōceptus personalis vel notionalis et tunc viteri⁹ de illis conceptibus. ¶ Dicendum est q suppositio simplex vt essētialis cōceptus i diuinis ē acceptio illi⁹ in ꝓpositione respectu alicui⁹ ꝑdicati. p suo significato absolute z scōm se personalis vero ē acceptō eiusdē i. ꝓpositiōe equalent termino pson̄ali vel notionali q̄ fieri pōt manēte ꝑcise eodē conceptu quo aliqs sic vtit ad placitū in ꝓpositione. ¶ Item scōm aliquos bene cōcedit q in ista deus genuit deū subiectū supponit. p. pson̄a z nō. p essentia licet tñ essentia sit res. p qua supponit quia ex parte rei sic ē q pater generat z q essentia nō generat igit licet pater z essentia sint idē nec tñ cōuertibiliter nec oīmode idē q2 essētia ē eadē sibi ipsi vel pater sibi ipsi igitur nō est icōueniēs q aliquis termin⁹ supponat. p patre z nō. p essentia et ecōuerso. ¶ Scōs articul⁹ de solutiōe palogismorū q̄ solēt fieri i diuinis z sit ꝓm⁹ hec essētia diuina est filius hec essētia diuina ē pr̄nitas diuina igit paternitas diuina ē fili⁹ vel negatiue sic hec essētia ē fili⁹ hec pr̄nitas nō ē fili⁹ igit hec pr̄nitas non ē essētia. ¶ Itē i vniuersali b⁹ affirmatiue ois essētia dia ē fili⁹ ois pr̄nitas diuia ē essētia diuia igit ois pr̄nitas dia ē fili⁹ vel negatiue sic ois essentia dia ē fili⁹ nulla pr̄nitas dia ē fili⁹ igit nulla pr̄nitas dia ē essētia dia. ¶ Itē posset argui cū ꝟbo adiectiuo prio sic iste pr̄ gnat iste pr̄ ē h ec essētia dina igit hec essētia diuia gnat vel negatiue sic iste pr̄ generat hec essentia nō gnat igit hec essētia nō ē iste pr̄. Itē affirmatiue sic ois pr̄ i diuis gnat ois essentia diuina ē pater igitur ois essentia diuina generat vel negatiue sic omis pr̄ in diuinis generat nulla essentia in diuinis generat igitur nulla essentia in diuinis est pater. ¶ Et sicut argutum est in illis de actu exercito sic argui potest in illis

2. articul⁹ vbi ponit aliq̄ paligismi q̄ solēt fieri in diuinis.

de actu signato sic de hac essentia verificatur q̄ sit filius hec essentia ē pater igit̄ de patre verificab̄ q̄ est filius vel negatiue de hoc patre verificatur q̄ generat de hac essentia non verificatur q̄ generat igitur hec essentia nō est pater. ¶ Et in vniuersalib⁹ argui pōt affirmatiue ꝛ negatiue ꝓpositionaliter sicut p̄z⁹ i illis de actu excercito. Item in illis de actu excercito in plurali nūero posset sic argui pater generat ꝛ filij⁹ generab̄ ꝛ pater ꝛ filij⁹ sūt idem igit̄ idem generat ꝛ generatur vel sic vt supra tactū est in primo dubio p̄cedēt̄is questionis in actu signato de essentia ꝛ de patre verificatur cōtradictoria vel sic de patre ꝛ filio verificatur cōtradictoria filius ꝛ pater sunt idem vel pater ꝛ filius sunt deitas igitur de eodem verificatur contradictoria vel sic in alia forma negatiue ꝓ nullo eodem verificantur simul contradictoria ꝓ paternitate ꝛ essentia verificab̄ cōtradictoria similiter ꝓ patre ꝛ filio verificantur contradictoria igitur pater ꝛ essentia non sunt idē similit̄ igitur p̄r ꝛ filius non sūt idē. Circa istos ꝛ similes paralogismos soluendos primo ponā cōclusiones negatiuas aliquas et affirmatiuas circa artem aliorum ꝛ in sequenti questiōe ponā viaz ꝛ artem cui plus assentio. hic primo videndū est an regula anselmi de hoc sufficiat cōiter allegata omnia sūt vnum vbi non obuiat relatiōis oppositio. Verba aūt ei⁹ de p̄cessione. ff. sunt ista sit igit̄ hui⁹ vnitatis ꝛ huius relationis cōe se contēperāt vt nec pluralitas q̄ sequit̄ relationē trāsiet ad ea in quibus predicte vnitatis simplicitas sonat vnitatem nec vnitas cohibeat pluralitatem vbi eadē relatio signatur quater⁹ nec vnitas amittat aliq̄n fundamēt̄ vbi nō obuiat aliqua relationis oppositō nec relatio perdat q̄ suum ē nisi vbi obsistat vnitas inseparabilis. Sault dicere q̄ ex essentiali vnitate non posset inferri p̄dicatus quod repugnat personarum pluralitati nec ecōtra ex pluralitate p̄sonaruz q̄ repuguat vnitati essētiali deitatis ꝛ p̄sonarum in deitate dicēdū ē q̄ sic quo ad hoc vt sciamus circa materiā vnitatis dei ꝛ distinctiōis p̄sonarū discernere paralogismū a syllogismo nō aūt ad assignandū quis defectus sit in tali paralogismo vt plane videatur q̄ sit causa apparentie ꝛ non existētie. p istā em̄ artē bene scio q̄ non sequit̄r iste pater generat iste p̄r est essentia igit̄ essentia generat q̄ per regulā anselmi p̄dictam cōstat q̄ nihil possum bene cōcludere de essentia ex actu p̄sonali q̄ tollat vnitatē ꝛ indistinctionē vel indistionē in essentia generare aūt infert eā rem q̄ generat distingui a genito nihil em̄ seip̄m gignit. Eodē modo si sic argueretur pater distinguit̄ a filio sed hec essētia est pater igitur hec essētia distinguit̄ a filio. similiter arguit̄ sic hec essētia est indistincta a filio hec essentia ē pater igit̄ pater ē indistinct⁹ a filio hec igitur ars supponenda ē sicut vera ꝛ bona ꝓ defectu sciēdo. Et si dicat̄ q̄ ars ista deficiat i isto paralogismo hec essētia ē. ff. hec essentia ē pater igit̄ pater ē. ff. hic em̄ non obuiat relatiōis oppositō. quia paternitas non est relatio ad. ff. Respondetur q̄ vtiq̄ obuiat relationis oppositio: quia p̄ seu paternitas realiter seu formaliter est sp̄ratio actiua. ¶ Sed q̄ posset ec̄ca quare deficit talis syllogismus sufficit ne dicere q̄ in talib⁹ nō ē vnitas medij ꝛ ideo fit fallatia accidentis sicut dicit Cāpsale ꝛ oKam i suis responsionib⁹ ordinarijs videtur q̄ sic nā hec essentia ē tres res abiuicem distincte. f. tres persone igitur ei⁹ vnitas nō sufficit ad concludendū extremū de extremo. ¶ Sed cōtra arguit Cāpsale arti. 4. hui⁹. q. 2 de hac materia q̄stio itelligat̄ vbicūq̄ quotauero eū posit i hac q̄stione ꝑmo sic nisi vnitas essētie sufficiat ad bonū syllogismum esset diuina essētia quasi triplicata in tribus p̄sonis q̄ nō esset in oibus p̄sonis eadem tali ꝑdēptitate qualis requirit̄ esse in re. ad hoc q̄ concept⁹ isti⁹ rei sit medius syllogismus nō peccaret per variationē medij ꝛ ꝓ nūs ipa essentia esset in p̄sonis diuersis diuersificata ꝛ multiplicata multiplicatiōe opposita illi vnitati ꝛ ꝑdemptitati sed ꝓ nūs ē falsū q̄ si dicat̄ sic triplicata tunc ē tripler deus q̄ ē icōuenies. ¶ Secundo sic deitas p̄sona rū aut ē vna ꝛ eadē tanta vnitate ꝛ ꝑdēptitate essentiali quanta hec essentia hui⁹ angeli sibi ipi vt nōi si sic cū essentia illi⁹ angeli sit tanta vnitate et ꝑdemptitate eadē sibi ipi q̄ respectu quorūcūq̄ p̄dicatoz suo cōcepi⁹ nat⁹ est eē medius boni syllogismi in quo nō sit variatio medij sequit̄r q̄ multo forti⁹ sic erit in ꝓposito si oz q̄ non igit̄ est aliqua diuersitas opposita illi vnitati vel saltē min⁹ repugnabit sibiipsi talis diuersitas q̄ essentia isti⁹ angeli. ¶ Tertio ista vnitas sufficit ad contradictionem ꝛ tñ ad contradictionē requirit̄r maxima vnitas rei significate cū contradictio sit oppositō vni⁹ ꝛ eiusdē rei ꝛ scōm idē ꝛ eodēmō ista aūt contradicūt hec essentia ē demonstrādo essentiā p̄ris hec essentia nō est demonstrando essētiam filij igr̄ ꝛc. ¶ Quarto sic idē penit⁹ est medium in syllogismo in quo obuiat relatiōis oppositō ꝛ in syllogismo in quo non obuiat relatiōis oppositō igit̄ non plus ē variatio medij in vno q̄ alio q̄ si ē similis vnitas medij vtrobiq̄ similis est variatio vel non variatio vtrobiq̄. antecedens patet in istis syllogismis. hec essentia est deitas. hec essentia est paternitas. igitur paternitas est deitas. ¶ Item sit iste hec essentia est paternitas. hec essentia est filiatio. igitur filiatio est paternitas in quibus patet q̄ penitus idem est medium. ¶ Apparet mihi q̄ quo ad multos paralogismos soluendos in hac materia ista causa est bona et sufficiens vtpote si arguitur sic hec essentia est pater hec essentia est filius igitur filius ē pater communitas enim medij termini que communitas ex hoc prouent q̄ deitas realiter communis ē patri et filio obstat ne possit concludi extremum de extremo non plus q̄ hic vbi est sola communitas signi homo est sortes homo est plato. ¶ Et probatur secundum philosophum medio existente sufficienter hoc ad necesse est extrema coniungi. ¶ Contra non est simile quia in exemplo adducto medius termin⁹ supponit ꝓ alio et alio sed in nostro ꝓpositio medius terminus supponit ꝓ eodem indeterminato et indiuisibili. ¶ Probatur arguit Campsale q̄ ꝑtumcunq̄ in ꝓposito obuiet relationis oppositō tamen non est ibi plus variatio medij q̄ i alio syllogismo in quo non obuiat relationis oppositō quia subiectum premissarum eque significat eandem rem et ꝓ eadem supponit hic et ibi igitur oportet aliam viam dare quare bonitas syllogismi impediatur. Item q̄ essentia sit tres res realiter distincte hoc non arguit ibi variationem medij quia non tollit quin subiectum maioris et minoris eque signat eandem essentiam sicut

Argumenta canonis q̄ i paralogismis circa quā non sit fallatia accidētis ex variatiōe medij.

in optimo syllogismo expositorio igitur. ¶ Ad primum istoz dicendū est q̄ vnitas nō sufficit ad concludendū extremū de extremo. ¶ Sed cōtra arguit Cāpsale arti. 4. hui⁹. q. 2 de hac materia q̄stio itelligat̄ vbicūq̄ quotauero eū posit i hac q̄stione ꝑmo sic nisi vnitas essētie sufficiat ad bonū syllogismum esset diuina essētia quasi triplicata in tribus p̄sonis q̄ nō esset in oibus p̄sonis eadem tali ꝑdēptitate qualis requirit̄ esse in re. ad hoc q̄ concept⁹ isti⁹ rei sit medius syllogismus nō peccaret per variationē medij ꝛ ꝓ nūs ipa essentia esset in p̄sonis diuersis diuersificata ꝛ multiplicata multiplicatiōe opposita illi vnitati ꝛ ꝑdemptitati sed ꝓ nūs ē falsū q̄ si dicat̄ sic triplicata tunc ē tripler deus q̄ ē icōuenies. ¶ Secundo sic deitas p̄sonarū aut ē vna ꝛ eadē tanta vnitate ꝛ ꝑdēptitate essentiali quanta hec essentia hui⁹ angeli sibi ipi vt nōi si sic cū essentia illi⁹ angeli sit tanta vnitate et ꝑdemptitate eadē sibi ipi q̄ respectu quorūcūq̄ p̄dicatoz suo cōcepi⁹ nat⁹ est eē medius boni syllogismi in quo nō sit variatio medij q̄ multo forti⁹ sic erit in ꝓposito si oz q̄ non igit̄ est aliqua diuersitas opposita illi vnitati vel saltē min⁹ repugnabit sibiipsi talis diuersitas q̄ essentia isti⁹ angeli. ¶ Tertio ista vnitas sufficit ad contradictionem ꝛ tñ ad contradictionē requirit̄r maxima vnitas rei significate cū contradictio sit oppositō vni⁹ ꝛ eiusdē rei ꝛ scōm idē ꝛ eodēmō ista aūt contradicūt hec essentia ē demonstrādo essentiā p̄ris hec essentia nō est demonstrando essētiam filij igr̄ ꝛc. ¶ Quarto sic idē penit⁹ est medium in syllogismo in quo obuiat relatiōis oppositō ꝛ in syllogismo in quo non obuiat relatiōis oppositō igit̄ non plus ē variatio medij in vno q̄ alio q̄ si ē similis vnitas medij vtrobiq̄ similis est variatio vel non variatio vtrobiq̄. antecedens patet in istis syllogismis. hec essentia est deitas. hec essentia est paternitas. igitur paternitas est deitas. ¶ Item sit iste hec essentia est paternitas. hec essentia est filiatio. igitur filiatio est paternitas in quibus patet q̄ penitus idem est medium. ¶ Apparet mihi q̄ quo ad multos paralogismos soluendos in hac materia ista causa est bona et sufficiens vtpote si arguitur sic hec essentia est pater hec essentia est filius igitur filius ē pater communitas enim medij termini que communitas ex hoc prouent q̄ deitas realiter communis ē patri et filio obstat ne possit concludi extremum de extremo non plus q̄ hic vbi est sola communitas signi homo est sortes homo est plato. ¶ Et probatur secundum philosophum medio existente sufficienter hoc ad necesse est extrema coniungi. ¶ Contra non est simile quia in exemplo adducto medius termin⁹ supponit ꝓ alio et alio sed in nostro ꝓpositio medius terminus supponit ꝓ eodem indeterminato et indiuisibili. ¶ Probatur arguit Campsale q̄ ꝑtumcunq̄ in ꝓposito obuiet relationis oppositō tamen non est ibi plus variatio medij q̄ i alio syllogismo in quo non obuiat relationis oppositō quia subiectum premissarum eque significat eandem rem et ꝓ eadem supponit hic et ibi igitur oportet aliam viam dare quare bonitas syllogismi impediatur. Item q̄ essentia sit tres res realiter distincte hoc non arguit ibi variationem medij quia non tollit quin subiectum maioris et minoris eque signat eandem essentiam sicut

ptitas diminueret a sūma simplicitate vel ly forma est sincathegoreuma cōpositionis idem cū hoc sincathegoreumatice per se ꝑmo mō ꝛ tūc ista ars non sufficit q̄ argumenta talia non concurrāt de perseitate ꝓpositionū per se primo modo sed absolute de nuda veritate sine tali modificatione sicut nec premisse sic modificātur. Item per hoc nō soluerentur tales paralogismi. ¶ Arguitur enim sic hec paternitas distinguitur realiter a filio hec paternitas est realiter hec essentia igit̄ hec essentia distinguitur realiter a filio. ¶ Itē ly formaliter non ponitur in aliqua premissarum igitur non debet intrare conclusionem. ¶ Tertium dubium an sufficiat soluere hmōi paralogismos exponendo diuersimode propositiones q̄ vniuersaliter ꝛ particulariter. verbi gratia hec essentia ē filius hec essentia est de⁹ si hec em̄ simpliciter postposita exponit̄ per vniuersalem vt sit sensus hec essentia. i. oē quod est hec essentia ꝛc. falsa est si per particularem vera est. Dico q̄ licet ista via proprie accedat ad veritatem non tñ sufficit q̄ nunq̄ debet verum exponi per falsum sed ista hec deitas est filius verissima est et in professione fidei superius recitata igitur non est exponenda per falsam quia regula est q̄ si exponens est falsa exposita erit falsa licet non oporteat econuerso. ¶ Item multi paralogismi sic non possunt solui. verbi gratia omne illud quod est pater est pater: omne illud quod est filius est illud quod est pater igitur omē illud quod est filius est pater conclusio est falsa quia filij nō est pater. ¶ Quartum dubium an sufficiat quasdam propositiones in fide concessas exponere de ꝑdemptitate essentiali et quasdam de distinctiōe personali. Videtur q̄ sic quia sic arguēdo hec essentia est pater hec essentia est filius exponendo vtrumq̄ de ꝑdemptitate essentiali sic hec essentia est idem patri essentialiter hec essentia est idem filio essentialiter. si inferatur igitur filius est idē essentialiter patri sumpto ly idem subsantiue cōclusio est vera. ¶ Apparet mihi q̄ non sufficit q̄ iste discursus non valet omnis pater in diuinis est deitas igitur deitas distinguitur personaliter a filio nec sequitur omnis deitas est eadem persona liter filio omnis paternitas in diuinis est deitas igitur paternitas in diuinis est personaliter eadem filio. ¶ Item ista nullo modo est vera pater in diuinis est filius nec in aliquo sensu admittitur a sanctis vel a schola et tamen si posset exponi per patrem esse idem essentialiter filio haberet sensū verū. Probatur sequitur. a. est. b. vel deitas ē paternitas igitur est essentialiter idem sed non conuertibiliter quia non sequitur pater est idem essentialiter filio igitur pater est filius igitur propter concessionem istius pater est idem essentialiter filio non est ista concedenda pater est filius. ¶ Similiter sequitur. a. non est idem. b. igitur. a. non est. b. et non conuertibiliter quia tunc sequeretur pater non ē filius igitur nec ē idem filio cōsequens est contra decretum patet igitur q̄ aliud significant propositiones cum modificatione tali et aliud sine ea igitur bonus syllogismus et regulatus in istis non propter hoc infert bonitatem syllogismi in illis et per consequens secunde non exponunt primas. ¶ Quintum dubium an ista ars quam dat vnus doctor iam existens sit bona. s. q̄ hec ꝓpositio essentia non generat potest dupliciꝫ

3. dubium.

4. dubium

5. dubium

exponi vno mō. i. essentia ē res q̄ non generat ꝛ sic est falsa ex capitulo dāmamus q2 essentia ē pater qui generat. ¶ Alio mō sic essētia non generat i. ista res vt essentia nō generat sed vt est pater: similiter cū arguit hec essentia ē cōcabilis hec paternitas nō est cōcabilis igit. ¶ Respōdet q̄ si minor intelligat sic q̄ hec paternitas non est ista res cōcabilis falsa ē: si vo itelligat sic q̄ ex hoc q̄ ē esse tia ē cōcabilis ꝛ nō ex hoc q̄ est pnitas vera est. ¶ Rideo q̄ nō q2 essentia cōis nullo mō generat nec vt est essentia nec vt est pater q2 ipa nullo mō distinguitur a filio ꝛ si ipsa vt est pater generaret filium distingueretur ab eo vt est pater sicut argu it ma. di. quīta pmi ꝛ di. 4. ꝛ multis alijs locis cō clusio falsa. Item si essentia cōis vt est pater generatur igitur essentia generat cōtra decretum ꝓia patet q2 hec modificatio vel reduplicatio vt ē pa ter non est determinatio distrahens vel diminuēs igitur. ¶ Sextū dubium an sufficiat illa distinctio de deitate singulorum vel singulis deitatis quam tenet pigam. videtur q̄ sic inductiue q2 si sic argu atur in primo mō prime figure vbi maior est appa rentia oīs deitas est pater oīs filius in diuinis est deitas. igitur si maior distinguit penes equiuocationē eo q̄ posset fieri distributio pro singulis de tatis ꝛ tunc est falsa ꝛ discursus bon⁹ vel ꝓ deita te singulorū ꝛ tunc est vera sed minor nō sumit sub ea. Exemplum patet in ista omne aīal fuit i archa noe ꝛc. ¶ Ista responsio concordat cuꝫ syranꝝ. qui distinguit ꝓpositiones hmōi per equiuocationem eo q̄ ille terminus essentia diuina vel deitas vel substantia diuina supponere potest singulariter ꝓ deitate que est tres persone vel personaliter. pro hac vel ista q̄ deitas est. ¶ Et primo mō loquendo deitas non generat nec distinguit ab aliqua psona nec est incōcabilis ꝛ sic de similib⁹ sicut dicunt ambo isti. ¶ Secundo modo generat et distinguit ꝛ est incōcabilis ꝛ sic de similibus. vnde secundū syranꝝ. in suppositione personali iste terminus deitas vel diuina essentia stat ꝓ tribus personis distīctiue sicut iste terminus deus i hac ꝓpositione deus generat ꝛ sicut etiā ista habz tres singulares quarum vnica tantū vera est. s. ista iste deus pater generat sic ista essentia diuina generat accepto subiecto personaliter habet tres singulares scilicet hec essentia pater generat hec essentia filius generat hec essentia spiritus sanctus generat quaruꝫ prima est vera. ¶ In suppositiōe vero simplici, stat pro natura communi tantum ita q̄ non distributiue pro tribus personis et sic non habet nisi vnicaz singularem que est falsa hec ille. ¶ Ista in maiori parte sunt vera et rationabiliter dicta tā pro eis arguo. primo ꝓ Ma. li. 3. di. 5. cap. primo post medium vbi allegat augu. dicentem q̄ illa natura q̄ sēp genita emaneat ex patre naturā nr̄am sine pec cato suscepit. ¶ Et post subdit Ma. vbi vehemēt moueri possumus q̄ eā genitam eternaliter ex patre dicit nisi forte naturā pro persona hic accipiat non ꝓ natura trib⁹ personis cōi igitur pōt secundum eum sic dupliciter sumi. ¶ Item di. 5. primi libri dicimus q̄ nec pater genuit diuinā essētiā ꝛc. ꝛ subdit hic aūt nolo essētiā itelligi m⁹ diuinā naturā q̄ cōis ē tribus psonis per hoc renuēs q̄ alio modo sumi possit vno ꝛ ibi ꝑcter exponendo auctoritatem sanctoꝝ cōtra se q̄ dicūt naturā generare vel genitā esse exponit naturā ꝓ psona que est natura. Probatur ista distinctio videl bona quia primū sensū quo ad suppositum simplicem dat decretū. dicēs q̄ natura diuina nec generat ꝛc. ¶ Secundum de suppositōe personali videtur habere augustinus. hylari⁹ ꝛ ambrosius in auctoritatibus allegatis a magistro. Item richardus. 4. de trinitate capi. 7. nomē substātie nō tam quid q̄ quid significatur pro quid de proprietate communi et illud quidē solemus accipere responsuri q̄ animal sit vel homo vel equus vel huiusmodi per quis de proprietate singulari posit̄ constat de illo de quo querimus q̄ sit homo ꝛ querimus quid mathias vel berthold⁹ per quid interrogam⁹ vt certificemur de qualitate substantie per quis vt certificemur de proprietate persone. hec itē igit substātia secundū eum accipi pōt ꝓ natura cōmuni ꝛ q̄ncp pro psona. Secundum hanc distinctionem respondere possunt q̄ ad omia argumenta nō solum affirmatiua sicut iam exemplificatum est. i primo modo per se sed etiā negatiua vt si sic arguitur in. 4. prime figure nullus pater in diuinis est filius quedam essentia diuina ē pater igitur quedam essentia diuina non est fili⁹ conclusio est vera quo ad hunc intellectum. i. quedam persona diuina que est essentia diuina non est filius. ¶ Dices q̄ Ma. cōtra istos si quedam essentia diuina non est filius ꝛ constat q̄ quedam essentia diuina est fili⁹ igitur due sunt essentie diuine quarum vna est filius et alia non. dicit pigam q̄ non sequitur plus q̄ sint due essentie q̄ contra ma. q̄ sunt duo dū vnus genit⁹ ꝛ ali⁹ nō. ¶ Et si dicat q̄ sunt dū plures pluralitate personali non essentiali consimiliter videretur esse dicendum q̄ sunt plures essentie diuine personaliter seu pluralitate personali nō essentiali. ¶ Alij tñ vitāt hoc dicere ad quēcūq; itellectū. s. q̄ plures sint dū sicut vitat ma. ꝛ alij doctores cōiter ꝛ illi etiaz simplicit̄ hñt hoc negare ad quēcūq; sensū de essētijs iz ista via sit pulchra ꝓbabilis ꝑcipue cū noīa sint ad placitum ꝛ i itellectu nō discrepāt a ꝛbis fidei nisi voce tenꝰ ꝛ ꝛba non facit̄ hereſim iz sēl⁹ ꝛ etiā forsan vt ꝓuisum ē auctoritates sāctoꝝ plane cōtra ma. ꝛ determiatiōnem eccl̄ie scōm vocē reqrūt talem distinctionem. ¶ Ista tñ via ē insufficiēs q2 accepto isto palogismo ois deitas ē pr̄ ois filⁱ ⁹ i diuinis ē deitas igit ois filⁱ ⁹ i diuinis ē pr̄ dicet q̄ maior ē falsa sūpto subiecto ꝓ singlis deitatis scōm pigā vel psonaliter scōm syranꝝ. q̄ idē ē dicere ad mēte istoꝝ iz vera est ꝓ deitate singulorū ꝛ tūc minor nō subsumit scōm pigā. ¶ Cōtra sumo maiorē i sēsu cōcesso ꝛ minorē sub ea i eodē sēsu sic ois deitas singulorū ē pat̄ ois filius est deitas singulorū ergo ois filⁱ ⁹ est pater cōclusio est falsa ꝛ ꝓmisse vere igit ars ista soluendi non est sufficiens. ¶ Quia secundū pigā maior ē vera sed constat q̄ non plus deitas singulorum est pater q̄ filius est deitas singulorū igitur etiam minor est vera et debite sumpta in eodem sensu sub maiore. ¶ Similiter arguit cōtra syranꝝ. ois deitas cōis trib⁹ ē pater ois filius in diuinis est deitas cōis trib⁹ psons igr̄ ois filⁱ ⁹ i diuinis ē pater cōclusio falsa ꝛ ꝓmisse vere igit. ¶ Similr ois pr̄ in diuinis generat ois deitas cōis tribus ē pater igitur ois deitas cōis trib⁹ generat. Item iste pater generat iste pater est essētia communis trib⁹ igitur essentia cōis trib⁹ generat. ¶ Ex qb⁹ ꝑz q̄ ꝓ suā distinctionem non soluitur difficultas

Richard.

6. dubium

Pigam.

Verba richardi facit̄ hereſim ista sus.

quia non potest dicere q̄ conclusio vera est subiecto conclusionis et predicato minoris supponentibus personaliter et falsa si simpliciter quia recte iudo alterum sensum tantum vt patet in argumētis predictis adhuc stat tota difficultas ꝛc.

¶ Tertio circa distinctionem trigesimam tertiaz. Quero iterum ꝓ quarta di. Utrū sit aliqua regula vel ars per quā consequenter solui possunt paralogismi facti circa materiam trinitatis. et talibus similes. ꝛ videt q̄ non quia si aliqua talis esset cū rectuz sit iudex sui ꝛ obliq ipa esset illa q̄ quam regulantur sillogismi perfecti q̄ seipsis sunt euidentes forme arguendi nullo alio indigētes vt appareāt dom scōm pbm primo priorum. Et iterum sillogismus est oratio in qua q̄busdam positis ꝛ cōcessis necesse est aliud euenire. ¶ Sed illud dari nō pōt eo q̄ forma sillogistica videtur deficere circa materiā trinitatis sicut patet inductiue currēdo q̄ oēs modos trium figurarum ꝛ per sillogismos qui videntur expositoꝝ. ¶ Contra ois paralogism⁹ circa materiā trinitatis peccat i materia vel in forma si in materia fides regulat vel scriptura si i forma solui poterit per artem soluendi sophismata talia ꝛ ꝓ regulas logicales. Hic primo respōdebo ad q̄situm. ¶ Secundo discurrā ꝓ paralogismos scōi articuli p̄cedētis. q. ¶ Tertio monebo dubia q̄ soluā. ¶ Quo ad primū dicēdū ad. q. q̄ sic ꝛ q2 vt pretetigi rectū est iudex sui ꝛ regula obliq igit regula q̄ tenet ois discurs⁹ bon⁹ sillogistic⁹ ē etiā rsa ꝛ ars ꝓpti nendi defectū in ꝓposito cuiuslibet paralogismi circa materiam trinitatis. ¶ Regula aūt q̄ quaz ois bon⁹ sillogism⁹ tenet quo ad oēs modos triū figurarū est scōm pbm primo priorū dici de oī vel dici de nullo. ymo addo q̄ ꝓ hac regulā equalent etiā ꝓbantur sillogismi expositoriū q2 licet pbus aliaz regulam exprimat quo ad istos videt q̄ medio existente hoc aliqd necesse ē extrema cōiūgi tñ medius terminus sit exīs hoc aliqd ꝛ sufficienter sumitur. ¶ Aut ꝓpr⁹ equiualet medio termino iuxta primā regulaz distributo/q2 talem infert ꝛ ex tali infert. verbi gra. iste hō currit ꝛ iste hō dispurtat demōstrādo sor. vtrobiq; igr̄ disputās currit si ꝑdict⁹ sillogism⁹ sit bon⁹ bñ seq̄tur iste hō currit igr̄ oē q̄ ē iste hō currit ꝛ econuerso q̄ ad ꝓmā premissā ꝛ suo mō quo ad scām vel da q̄ nō erit tunc iste sillogism⁹ regulat⁹ ꝓ scōaz rlaz nec expositoriū verbi gra. ymaginādo naturā humanā cōmunē ꝛc. Dicīs aūt iste sillogism⁹ regulari ꝑ dici de oī q̄ habet ꝓmissas sic vniuersales ꝛ cōclusionē debite dispositas in modo ꝛ figura ꝛ q̄ istam vniuersalē denotetur q̄ nihil esset sumere sub subiecto quin cōueniat sibi ꝑdicatū. Et ille sillogism⁹ regulat⁹ ꝑ dici de nullo q̄ cōponitur ex ꝓmissis ꝛ cōclusiōe sic disponit in modo ꝛ figura q̄ ꝓmissaꝝ illa q̄ est vniuersalis negatiua denotet q̄ nihil sit sumere sub subtecto a quo nō remoueatur ꝑdicatū si igit capiatur vna ꝓpositio ꝓ maiori vniuersali affirmatiua vel vniuersali negatiua q̄ non hoc denotet et per ꝓās que non sit sufficiens vniuersalis vniuersalitate req̄sita ad regulandū sillogismū vel dato etiam q̄ maior sit sufficiens vniuersalis ad regulandum affirmationem illataz sui ꝑdicati de omi eo ꝓ quo subiectū suum distribuitur si sit affirmatiua vel illationē negatiuam remotiuam eiusdem ꝑdicati a quolibet ꝓ quo subiectuz maioris eiusdem distribuit̄ si tñ sumat sub aliquid ꝓ quo subiectū maioris nō est distributū nō valet ex forma illatio predicati illi⁹ maioris de tali sub sumpto in cōclusione vel remotio ꝑdicati a tali in conclusione ꝛ per ꝓās talis illatio nō erit ex forma regulata q̄ dici de omni vel per dici de nullo. ¶ Ad ꝓpositum igitur dico q̄ ideo peccant omēs paralogismi facti in hac materia. quia non regulant per dici de omni vel q̄ dici de nullo. vel q2 medius non est hoc aliqd. i. ꝓprium sed cōe extremis ꝛ hec regula ad ꝓpriores reducit̄. ¶ Hec est dicendū q̄ in diuinis difficiat forme sillogistice q2 hoc esset dare infidelib⁹ occasionem in fide catholica blaphemādi eo q̄ forma sillogistica scōm pbm primo posteriorū ꝛ scōm veritatem nullo alio indiget vt euidens fiat. tales aūt paralogismi peccant q̄ eum per fallatiā ꝓnūtis ꝛ accidētis ꝛ figure dictionis.

2. articul⁹

¶ Ad primū igitur dicendū q̄ ibi est fallatia accidentis ꝛ ꝓnūtis q2 medium non est hoc aliqd sufficiēter sed cōe respectu extremoꝝ quoꝝ ꝑdicatio inferē ꝛ cōclusione. ¶ Aliter etiā dici pōt q̄ ois sillogismus expositoriū ꝛ q̄ dici de oī vel dici de nullo equalenter. ¶ Et ideo defectus assignād⁹ i paralogismis vniuersalib⁹ valet etiam in ꝓposito. ¶ Et hec responsio est eadē in re ꝓme vel infertur ex illa ꝛ econtra. ¶ Sciendū tamen q̄ licet ꝑdicta cōclusio nō sequat ex ꝓmissis illis aliqua tñ sequitur. s. ista igitur idē q̄ō est ꝑternitas est filius vel idem pr̄itati est filius quod patet q2 ex opposito contradictio hui⁹ cōclusionis vel similis ꝛ alterā premissarum sequitur contradictoria alterius premisse i sillogismo euidēter regulato ꝙdicē de nullo. sic arguēdo nihil q̄ō ē paternitas est fili⁹ hec essētia ē paternitas igit hec essentia nō ē fili⁹ ꝛ ratio bonitatis primi sillogismi hui⁹ est q2 mediū respectu illi⁹ cōclusiōis est sufficiens hoc aliquid q2 quoddā hoc vt ita loquar ꝛ nō cōis. extremis ꝛ cōuertibile cū altero eodē nā oē q̄ō est hec essentia ē illud q̄ō ē paternitas diuina ꝛ econuerso similiter dici pōt ad argumenta de generare vel cōicabilis vel distigui ꝛbi gra iste pr̄ generat vel est icōicabilis vel distiguit a filio iste pr̄ est essētia igit essentia generat distinguit vel ē incōicabilis non seq̄tur sed seq̄tur igit aliqd q̄ō ē essētia generat distiguit ꝛ ē icōicabile vel seq̄tur igit essētia ē distinctū ꝛ icōicabile neutralit sumpto ꝑdicato et tūc cōclusio ē vera. ¶ Ad scōm palogismū dz q̄ nō regulat ꝙdici de omni vel ꝙ dici de nullo vere vel equiualenter eo q̄ ꝓmisse non equiualent vniuersalibus vniuersalitate sufficienti ꝓ tali cōclusiōe inferēda qualis inferr̄ sed equalēt particularibus ⁹ Verbi gratia ista hec essētia ē fili⁹ non valet istaz omne quod est hec essentia diuina est filius quia hec falsa est et ꝓma vera sed valet particularez aliquid quod est hec essentia diuina est filius vel vniuersalem que non est de omni secundum hunc modum loquendi et ideo non regulat sillogismus pluraliū respectu illi⁹ cōclusiōis illate similit scōa ꝓmissa hec pr̄nitas nō ē fili⁹ nō valet istaz nihil quod est paternitas ꝛc. ¶ Alij dici pōt q̄ subiectū maioris non est sufficienter hoc aliquid et singulare singularitate requisita ad regulandum sillogismum licet autē iste ꝓmisse cōclusionē istaz

non inferant inferūt tamē aliquā aliā. s. istam indirectam aliquid quod est hec essentia non ē hec paternitas quod patet arguēdo ex cōtradictorio huius cōclusionis ꝛc. ꝛ causa practa est q; meditū respectu illi⁹ cōclusiōis est sufficienter hoc aliqd. ¶ Cum dictis respōsionib⁹ concordat sco. di. 2. primi. q. 4. ¶ Ad primū argumentū principale vbi dicit q; sicut in creaturis cōmune se habet vt quale quid singulare vero vt hoc aliquid ita hec essentia cōis personis habet rationē qualis quid ꝛ persona habet rationem huius alicuius ꝛ ideo medium in dictis sillogismis est quale quid ꝛ non hoc aliquid. ¶ Ad tertiū paralogismuz cum arguitur sic omnis essentia diuina est filius. dicendum est q; ibi est figura dictionis q; voce tenus est illatio ista similis illatiōi regulate per dici de omni ꝛ tñ non sic regulatur ꝛ itez est ibi fallacia añcedētis ꝛ cōsequentis. sicut alibi ibi arguitur ex particularibus ex quibus scōm phm nihil sequit̄ q; maior nō est sufficienter vniuersalis nec etiā minor vniuersalitate reqsita ad bonitatē sillogismi iferētis cōclusionem vniuersalem vel etiā particularē de p̄cisis terminis p̄missaz licet aliquā aliā ꝛc. ꝛ ideo non regulat sufficiēter p̄ dici de omni ꝛ hoc patet q; dicēdo omnis essentia diuina est filij multa cōtingit sumere sub subiecto ꝺbus non conuenit p̄dicatum vt pote pater ꝛ. ſſ. ¶ Similiter tñ dicim⁹ negatiue non tamen oportet nullū p̄ est filius hec non est de nullo sufficienē ad regulandum sillogismum inferentē ꝯclusionē de p̄missis terminis p̄missarū q; cōtingit aliqd sumere sub subiecto' a q̄ non remouet̄ p̄dicatū. s. deitatē cōmunē personis. Diceres aristoteles sic exēplificat oē. b. est. a. omne. c. est. b. igit omē. c. ē. a. quasi diceret applices vbi volueris ꝛ similis sillogism⁹ erit bon⁹ cui⁹ tñ oppositum pz ex premissis. ¶ Respondet̄ sī aristoteles scīuisset aliquam remvnā esse plures res aliter diriset sed hoc nō sufficit eo q; platonici posuerunt quidditates cōes igitur dare debuit logicam cōmunem ꝛ indifferentē alias non fuisset formalis p̄opter q̄ dico. ¶ Dic scōm verbuz in quo latet calculus hui⁹ scōm p̄imum modū respondēdi q; aristoteles non semp fecit talia argumenta i talibus terminis gñalib⁹ q; sī vt pluries talis forma in eo inueniat̄ ascribendū ē hoc defectu translatoris vel intelligenduz ē sicut alias exprimit se frequenter quando exēplificat intermis gñalib⁹ habet istum modū loquendi vel equalentem omē in quo. b. ei in quo. a. idem. oē in quo. c. ei in quo. b. idem igit omē in quo. c. ei in quo. a. idē q; est dictum. omne idē. et quod ē. b. est idem ei q; est. a. sed omē idē ei q; est. c. est idem ei q; est. b. igitur omne idem ei q; est. c. est idē ei q; est. a. vel simplicius sic omne idem. b. ē idē. a. oē idem. c. ē idem. b. igitur omne idē. c. est idē. a. ꝛ ita cōsequēter de oibus respectu oīm figurarū et talis forma nō capit instantiā. ¶ Et ideo vlteri⁹ esset dicendū q; vbicūq; termini simplices equalent terminis talib⁹ circūlocutis valeret illatio in talib⁹ terminis simplicib⁹ sine circūlocutione ꝛ vbi non. hoc semper memoriter habito ꝓ regula q; si per maiorē denotet̄ q; cuicūz cōueniat subiectum cōueniat ꝛ p̄dicatuz ꝛ bene sumat̄ sub suo modo etiam de negatiuis.

¶ Exhis patet q; licet oīs affirmatiua simplicit. vniuersalis et de omni inferat exclusuam de terminis trāspositis tñ ista p̄ña non valet oīs essentia diuina est pater igitur tñ pater est essentia diuina q; añs non ē simplicit vniuersale ꝛ de omni. ¶ Ex hoc sequit̄ corelarie q; iste discurs⁹ non valet licet hēat subiectū circūlocutū oē illū q; generat generat. ſz oīs essētia diuina ē illū q; generat igit oīs essentia diuina generat q; maior non ē sufficiēter vniuersalis de oī cū ipa sit vera ꝛ tñ p̄dicatum suū nō conuenit cuilibet cui subiectū. nā deitati cōi cōuenit subiectuz cui tñ repugnat maior autē vniuersalis sufficienter p̄ista cōclusione inferenda esset hec oē idē illi q; generat generat ꝛ hec ē falsa per idē patet q; iste discurs⁹ nō valet oē illū quod est pater ē p̄ sed oīs fili⁹ in diuinis est illud quod est p̄ igit oīs fili⁹ in diuinis est pater q; subiectū maioris plurib⁹ cōuenit q; p̄dicatū. ¶ Similiter scōm ponētes cōtratem realem ad indiuidua eiusdē speciei nō valet iste discurs⁹ oē illud q; distinguit̄ a sorte distinguit̄ a sorte ſz homo cōis ē illud quod distinguit̄ a sorte. s. plato igitur hō cōis distinguit̄ a sorte. ¶ Secūdus mod⁹ subtiliorꝫ sorte verior soluēdi ē. s. cōcedere oēs istas maiores que videnē esse sufficienē vniuersales et de oī ad p̄positū ꝛ tamen illi paralogismi nō regulanē p dici de oī q; non sunt sub minore ꝓ quo fiebat distributio in maiore nec ꝓ quo supponebat subiectum maioris et tūc dicerē q; illa vniuersalis est de omni in qua subiectuz ꝓ nullo supponit vel denotat ex vi sermonis supponere quin sibi cōueniat p̄dicatū ſz nō opz q; cōueniat oī illi q; est res significata p subiectū nec opz q; hoc denotet ꝛ scōm hoc ista oīs deitas ē p̄ ē vniuersalis ꝛ de ominec habet nisi vnā singularē hāc. s. hec deitas cōis ꝛc. q̄ vera ē ꝛ tūc minor q̄ dicit q; oīs fili⁹ in diuinis ē deitas nō sumit̄ sub q; ſz fili⁹ sit deitas ista. tñ ꝓ filio nō supponit subiectū maior nec ꝓ p̄ nec pro alia p̄sona. ¶ Similit dicēt̄ i alijs. vbi gra. subiectū isti⁹ maioris oē illū q; ē p̄ ē p̄ nō supponit ꝓ filio ſz fili⁹ sit illū q; ē p̄ maior em illa ē vera ꝛ p̄ns non denotatur ibi cōuenire p̄dicatū alicui nisi cui conuenit subiectum cuius modi non est filius nec supponit subiectum istius pro filio licet vere filio cōueniat/et tamē ibi distribuit ꝓ quolibz pro quo supponit cuius modi sunt deitas ꝛ spiratio'actiua ꝛ oē in diuinis cōe trib⁹ personis. quia omne tale est pater. Sed quid si arguitur sic omē illud quod ē pater est p̄ oē illud q; est essentia ē illud quod est pater igit oē illud q; est essentia ē pater. ¶ Respondet̄ q; ibi fit distributio ꝓ plurib⁹ in minore q; in maiore quia in maiore fit distributio tñ ꝓ essentia cōi ꝛ patre ꝛ in minore pro eisdē et simul cum hoc pro filio ꝛ. ſſ. ꝛ sic non recte sumitur sub. ꝛ secundum hoc quasi daretur iste sensus maioris omne illud pro quo supponit iste terminus illud quod est p̄ est pater. Minor autem non denotat q; ꝓ filio supponat illud subiectum sed q; illud pro quo supponit nec esm omne illud quod est essentia nec omne illud quod est filius est illud pro quo supponit iste terminus illud quod est pater in⁹ maiore etiam posset dici q; minor sumpta secundum predicationem formalem falsa esset vera tñ est secundum predicationē ydēptificā. ¶ Sed tūc nō sufficit cū maiore ad iferēdū cōclusionē talem sed cōtra hoc ē regula allegata supra⁹ q; vniuersalis affirmatiua infert exclusuā de terminis trāspositis. ¶ Itē q; illa dicitur de omni vbi nihil est sumere sub subiecto cui non cōueniat p̄dicatū.

mis tñ fitis ꝛ q; non.

Nota ibi vnū calculū circa solutionē paralogismum.

Nota hic scōm calculū soluēdi paralogismos i dis.

Nota qñ ad vlem sequit̄ exclusus ve terminis

Nota q; vbis infert exclusuā

¶ Ad primum conceditur ista consequentia omnis deitas est pater igitur tantum pater est deitas nec exclusiua debet exponi per istam nihil q; non ē pater ē deitas sed sic pater ē deitas ꝛ nihil aliud a patre ē deitas. ¶ Ad secundum dicendum q; ista ē de omni per quā notatur q; omne illud, p quo distribuitur vel supponit suum subiectum ē illud pro quo supponit suum predicatum sed non oportet quod omne quod ē idem pro quo supponit vel distribuitur subiectum q; tali cōueniat p̄dicatum oīs igitur sillogismus bonus regulatur per dici de oī vel de nullo/vel per proprietatez termini medij vel minoris extremitatis sufficientez

Ad. 4. paralogismum.

¶ Ad quartum paralogismum principalē dicēdū sicut ad tertium q; nec sua affirmatiua ē de omni nec negatiua de nullo nec sufficiēter vniuersal'respectu talis cōclusionis inferende

Ad quattuor sequētes

¶ Ad quattuor sequentes respectu verbi adiectiui dicendum ē p omnia sicut ad istos quattuor: primos dicēres pater generat igitur essētia generat hic añ ab inferiori ad superius affirmatiue respondetur q; non debite ifertur sed bene sequitur igitur essētia est res que generat nec etiā ly pater ē per se inferi⁹ ad ly essentia vt p̄ius notatum ē. ¶ Diceres hec est falsa nihil quod ē essētia gñaliter hec ēvera essētia generat eo q; contradicunt negatur q; cōtradicant nec sequitur ista propositio essentia generat ē añs ad istā aliquid quod ē essētia ē res que generat que ē cōtradictoria prioris negatiue igitur ipsa ē eius contradictoria quia nō oportet oē quod cōtradicit̄ ꝺsequēti cōtradicē añtisicut ista nullus homo currit cōtradicit isti aliquis hō currit nō tamē isti⁹. currit. Unde ista essētia generat habet se per modum singularis. ¶ Ad nonum de actu signato supposita distinctione cōmuni et sumpto subiecto maioris personaliter vel ꝟtus materialiter prosibi: simili ꝛ alia supponē te personaliter ad hunc sensum ideſt de hoc signo hec essētia ꝓ deitate cōmunt verificatur q; sit filius verbi gratia in ista hec essētia ē filius dicēdum ē vltra per omnia sicut supra ad primum paralogismum

¶ Ad. 10. sicut ad secundum resoluendo illam de actu signato i vnā de actu excercito ¶ Ad. 11. de actu excercito i p̄ti numero dicendum ē q; illa conclusio non sequitur sed ista igitur idem ē illū q; generat et quod generatur Unde licet secundum platonicos fuerit et plato fuit idē scilicet homo cōis et fuerit generet et plato generetur nō tamē ille idē homo cōis generat et generatur et ideo aristoteles nōdum improbat opinionē platonis loquens adhuc indifferenter ad suā opinionē et platonicā dixit i prologo mediante q; actus et omnes generationes circa singulare sunt non em hominē medicas sanat nisi secundum accidens sed an tallia aut socratē aut aliquid sic dictoruz cui esse hoiez accidit et septimo metha. quādo non valent ydee vel quidditates cōes ad generationem per hoc i nuit quod nō oportet vt propria proprioꝝ conueniant cōmuni saltē mediāte verbo adiectiuo.

¶ Ad. 12. dicēdum q; nō sequitur illa cōclusio ista de his que significant idem verificantur contradictoria. ¶ Ad. 13. quādo añ pro nullo eodem verificantur ꝛc. negatur discursus sed bene sequitur q; isti termini pater et essētia nō sunt idem eo q; i minori qua dicitur de paternitate et essētia verificatur contradictoria ly paternitate et essētia suppo nunt materialiter pro sibi similibus supponētib⁹ personaliter Verbi gratia in istis proportionibus pater generat essētia nō generat si autem i minore dicitur pro patre et essētia verificantur cōtradictoria: tunc sequitur ista: cōclusio q; pater et essētia nō sunt idem vel q; pater ē aliqua res que nō est essentia vel q; essētia sit aliqua res que nō ē pater et illa cōclusio disiunctiua verificatur pro tertia parte. Consimiliter respondendum ē ad oēs formas consimiles ¶ Tertius articulus. Primū dubium isti termini cōuertuntur homo et idē q; ē homo deus et idem quod ē deus ꝛ sic de alijs que igitur necessitas docēdi modū istuz arguendi oē illud quod ē deitas vel idem deitati ꝛc. Probat sic arguendo per circūlocutionem deficit sillogismus igitur añs patet hoc omne illud quod ē generās generat deitas ē illud quod ē generās igitur deitas generat. ¶ Ad primum negatur q; illi termini cōuertuntur patet quia pater i diuinis ē illud quod ē homo quia ē deus qui ē homo vel deitas que ē homo et tamen pater i diuinis nō ē homo. ¶ Ad secundum negatur maior sed secus ē sic arguendo omne illū q; generat generat ꝛc. q; tūc dicēdum ē q; ista circūlocutio nō sufficit pluſq; terminus simplex nec illa propositio i tali discursu ē sufficienter de omi ideo oportet ista circūloqui q; habeatur simpliciter vniuersalis propositio ꝛ de oī sic scilicet omne idem et q; generat. generat et tunc erit simpliciter de omni sed falsa sicut ꝛ cōclusio illata et ideo generaliter dicendum ē q; oportet sic circūloqui terminum meduz ad hoc q; propositio sit de oī simpliciter vel regulariter de nullo et tunc nūq; deficiet discursus. 2. dubium

¶ Secundū dubium ē contra secundum modum soluendi ꝓtactum quo dicebatur q; hec ē sufficiēter vniuersalis omnis deitas ē pater quia sic tunc cōueniret in istam omne nō pater ē non deitas quod patz falsum de filio et. ſſ. cōsequētia tenet q; oīs vniuersalis pōt conuerti per transpositionem in vniuersalē affirmatiuā de eisdem terminis infinitis seq̄tur em omnis homo ē animal igitur omne nō aīal ē nō hō Probat oīs vniuersal negatiua ē ꝟuertibil simpliciter ex primo prioruz sed ista nulla deitas cōmunis tribus personis generat non ē cōuertibilis quia hec falsa nihil quod generat ē deitas et similiter ista nullum generans ē deitas Respōdetur q; iste instantie multuz facerent pro primo respondendi supra ad tertium paralogismum sed sustinendo secundum modum dicēdum esset q; regule conuersionuz nō tenent vniuersaliter nisi vbi est predicatio affirmatiua formalis seu per inhereūtiā nō autē vbi solum modo ē predicatio ydētifica qualiter ē in proposito et ambabus instātijs ¶ Aliter respondetur q; non sunt sufficienter vniuersales ad hoc q; valeat talis conuersio sicut nec sunt sufficienter vniuersales ad regulandum sillogismos de quibus dictum ē. ¶ Nota q; nulla propositio in qua verbum vel nomē adiectiuum immediate et formaliter dicitur de subiecto Verbi gratia homo ē albus homo generat ꝛc. Et idem est iudicium de participio formaliter siue de sua forma ē conuertibilis quia tale predicatum adiectiuum nominale vel verbale vel participiale nō est natum supponere in propositione ita vt possit esse subiectum propōnis si tamē ipsa talis resoluitur in aliquā propositionem vbi tale adiectiuū

simplicite vel explicite determinat substantiuum sibi adiunctum a parte predicati et mediate illo subiecto dicitur de subiecto tunc ē cōuertibil in tali forma patet igitur q̄ hec nō ē cōuertibilis de sua forma nulla essētia ē generans vel generat ſ3 si additur ī predicato res vel ens ꝛc. tunc est conuertibilis sed est falsa. ¶ Si vero additur ly essētia dicendo nulla essētia ē essētia generans tunc manet vera et cōuertitur in hanc vera; nulla essētia generās est essentia. Ex hoc patet q̄ verbuz potest esse predicatum cum quo stat q̄ ē nota eoq̄ que de altero dicuntur vel formaliter vel illatiue etiā cōuersio per contrapositionem de qua in primo argumēto nō ē formalis vt patet in terminis
3. dubium. transcendētibus. ¶ Tertium dubium an illa circūlocutio illud quod est deitas vel cōsimilis sufficiat ad regulandum sillogismos ī diuinis videl q̄ sic quia quelibet talis sufficienter ē de oī vel de nullo eo q̄ per qualibet talem de subiecto distributo denotatur predicatum cōuenire cuilibet cui cōuenit subiectuz vel remoueri a quolibet de quo vere dicitur subiectum vt si sic dicatur omne illō qō ē. a. ē. b. vl nihil qō ē. a. ē. b. ¶ Sed cōtra ī isto discursu deficit o ē illud quod est pater est pater filius ē illud quod ē pater scilicet essētia igit filius ē pater. ¶ Item in isto omne illud quod est tres persone ē trinitas filius ē illud quod ē tres persone Item in isto omē illud quod generat ꝛ generat. essentia diuina ē illud quod generat Dicēdum sustinēdo primum modum q̄ predicta circūlocutio nō sufficit vt probant argumēta licet quidā dicunt cōtrarium ꝛ cōcedāt discursus positos ad partem oppositam sed maiores dicunt esse falsas mirum ē autem apud me q̄ aliquis theologꝰ neget maiores illas cum in qualibet earuz predicatum vere cōueniat cuilibet pro quo subiectum supponit ī tali propositione et quelibet singularis sit vera vt patet inductiue etiā nullus sanctꝰ aut doctoz negat talē aliquā nec etiā omnis schola cum sua contradictoria ē falsa. ¶ Ad argumētum ī oppositum dicitur q̄ per talem propositionē nō denotatur q̄ predicatum cōueniat cuilibet cui conuenit subiectum sed q̄ conuenit cuilibet p quo in ista propositione supponit subiectum vel cautius loquēdo predicatur de subiecto vniuersaliter sub sua propria forma distributo ꝛ hoc sufficit ad veritatē propositionis habentis subiectū distributum sed nō sufficit ad vniuersalitatem regulantē omnē sillogismum. ¶ Juxta secundū modum respondendi dicere tur q̄ omnes tales propositiones omne illud quod ē essētia diuina ē pater et omnis essētia diuina ē pater et consimiles sunt vnbiles et sillogibiles quando minoz debite subsumitur scilicet pro illo p quo supponit subiectum seu cui cōuenit et tamē pro eo ī maiozi nō supponit et eo modo ē dicēdum de sillogismis ex
4. dubium positoz̄s. ¶ Ex predictis patet q̄ ista circūlocutio illud quod est nō sufficit si precise ponatur ad subiectum nec sufficit si simul apponatur tam subiecto q̄ predicato vt patet sic arguendo omne illō quod ē pater ē illud quod generat filius ē illud quod ē pater igitur filius ē illud quod generat. ¶ Secundo dico q̄ nec sufficit hec circūlocutio q̄ est illud quod ē vt patet hic omē quod ē illud qō generat generat. filius ē illud quod generat igr filius generat ¶ Tertio dico q̄ circūloquēdo tam subiectum maioris q̄ predicatum per ly quod est illud quod ē nūq̄ capit instantiam sed circūlocutio ē nimis longa. ¶ Quarto dico q̄ hec circūlocutio sufficit illud quod ē idem patri vel illō qō est idem ei quod ē pater ꝛc. sufficit enim circūloq̄ sicut fecit aristotelis aliquottens in libro priorū et etiam de celo et mundo ꝛ alijs locis. d. in quo a. in quo. b. in quo. c. pro quibus capio idem. a. idem. b. idem. c. nec capit instātiā sumpto ly idem neutraliter. ¶ Ad argumentum principale patet ex predictis. ¶ Ex dictis etiam soluitur illud argumentum omnis res in diuinis ē pater vel fi. vl .ſſ. trinitas ē aliqua res ī diuinis igitur trinitas est pater vel fi. vel. ſſ. quia si maioz accipitur secūdum completam vniuersalitatem falsa ē quia tunc equialet isti omnis res in diuinis et omnia vel omnes res que sunt aliqua res in diuinis est vel sunt pater vel filius vel. ſſ. ¶ Et si in ista aliq̄ res in diuinis non ē pater vel filius vel. ſſ. subiectum accipitur correspondēter cum priori ipsa ē eius contradictoria et ē vera quia significat q̄ aliqua res in diuinis vel aliqe res que sunt vna res in diuinis non ē vel nō sunt pater vel fi. vl. ſſ. et hoc ē verum ¶ Si autē subiectum precise accipitur singulariter in limitibus suis cōmunbus tunc nō ē contradictoria prioris ¶ Si autē ī dicta maiori nō ē vniuersalitas completa tunc negatur discursus. Similiter negatur iste hec tri. non est pater vel fi. vel. ſſ. hec trinitas ē aliqua res in diuinis igitur aliqua res in diuinis non est pater vl fi. vel. ſſ. intelligendo saltem conclusionem prout subiectum eius solum accipitur singulariter secundum limites suos si autē accipitur ita ample sicut dictum ē potest concedi conclusio.

Quarto circa distinctionem trigesimā tertiaz

Quero pro distinctione q̄ta vtrum essētia diuina generet vel generetur Videtur q̄ sic quia iste pater generat et iste pater ē essētia diuina igitur essentia diuina generat. discursus patet p anselmum de processione. ſſ. ca. 2 vbi ponitur nō amittit suum cōsequens vbi nō obuiat relationis oppositio sed inter essētiā et generare nō est oppositio relationis quia tunc generare in diuinis nō esset essētia consequens falsum. ¶ Item omne in diuinis generans filium ē essentia igitur tantum essentia generat filium ibi est falsum ab vniuersali ad exclusiuam de terminis transpositis Itē essentia diuina ē pater igitur ē pater filij nā predicata antecedētis et cōsequētis conuertuntur igitur generat vel generauit et si generet quia ē pater generatur pari ratione quia ē filius. ¶ Cōtra si essētia generet filium distingueretur a filio quē generaret et si generaretur a patre distingueret a patre qui eam generaret quia nulla res ē que seipsam gignat vt sit secundum augustinuz primo de tri. ca. 1. illud ē arg. in quinta di. primi cuius sētentia approbatur per ecclesiam contra Joachim et rationabiliter quia supposita fide trinitatis q̄ sonalis et vnitatis essentialis omnia argumēta simul in contrarium collecta nō habent tantā eui dentiam ad oppositum sicut vnicum magistri arg.

tam tactum ad propositum. Sed dubitatur q̄ videtur q̄ sancti ꝛ doctores sint in cōtrarium ꝛ ratione. ¶ Aſ primo per anselmum de processione. ſſ. c. 5. spm̄ sanctum nō esse de deitate patris sed de relatione stultissimum ē dicere. Hic duo sunt cōtra te q̄. ſſ. ē de deitate pa. productiue scilicet q̄ sic loquitur ibi et hoc erat hic ad probandum. ¶ Alīs dicit q̄ non est de relatione patris quia sic loquitur ibi et hoc etiā est contra te quia per te pater et paternitas ī diuinis sunt nomina synonima igitur sicut filius est de patre vel. ſſ. ita etiaz erit de paternitate illa. ¶ Item vt supponit idem filius vel est de subā patris vel de relatione eius nō de relatione igitur de eius subā seu deitate ꝓbo minoꝛē sic si filius esset de relatione pris filius esset de relatione filij talem consequentiaz facit de. ſſ. vbi verum cōcluditur sed probatio consequentie vniformiter procedit de filio faciendo argumentum sicut de. ſſ. consequentia enim sic ab ipso probatur nulla ē relatio patris sine relatiōe filij sicut nihil est filij relatio sine patris relatione si igitur altera nihil est sine altera non potest aliquid dici de relatione patris et sine relatione filij quare in quit ipse sequitur spm̄ sanctum esse de vtraq̄ si ē de vna et per consequēs si est de patre secundum relationem erit similiter de filio secundum relationem verum nemo tam insipiens est qui hoc opinetur hec ille. ¶ Ex hoc ꝓcipue aſſ vnomō deducēdo conclusionē similem de filio vbi cōclusio falsa erit igitur aliqua premissarum et nō nisi illa q̄ filius sit de relatione pa. igitur Aliomodo q̄ nullus est tam insipiēs vt opinetur. ſſ. esse de relatione patris et de relatione filij igitur cum quilibet catholicus opinetur. ſſ. esse de patre et filio nullꝰ debet eē tam insipiens vt opinetur paternitatē et filiationē esse cōuertibiliter et synonime pter filium cuius oppositum dixisti. ¶ Item post eodē li. ca. 3. fateamur eūdē. ſſ. de illius esse tia procedere cuius labioꝝ spiritus dicitur et paulo post ¶ Si os patris intelligimus essētiam patris non enim aliud est eius q̄ essentia eius vt sicut verbū dñi est de essētia eius ita spūs oris eius non sit nisi de ore eius. ¶ Item ca. 13 spūs sanctus est deꝰ de deo. i. essentia. ſſ. est de essentia pa. que vna in tribus esse intelligitur hec ille. ¶ Item ca. 11 ſſ. non procedere de deitate pa. sed de paternitate nec q̄ diuinitatem sed per filiationem est opinio. que se vna patenti fatuitate suffocat q̄ si dicat aliqs qa cum di co illum procedere de deitate patris ꝛ filij non possum ab hac deitate patris ꝛ filij separare deitatē qm̄ vna et eadem deitas est tertium et si de deitate patris et filij procedit de sua quoq̄ videtur procedere ad hoc iam supra me sufficienter memini respondisse quia nulla persona ex se ipsa esse potest hec ille. ¶ Item anselmus monol. cap. 54. dubitās an a patre et filio procedant duo amores An vnus partim a patre et partim a filio vel vnus totus a singulis et idem totus a duobus si mul. ¶ Et subdit sed huius dubitationis certitudo hic indubitranter cognoscitur quia nō ex eo ꝓcedit in quo plures sunt pater et filius sed ex eo i quo vnum sunt nā non ex relationibus suis q̄ plura sunt. ¶ Alia est relatio pa. alia filij sed ex ipa sua essētia que pluralitatē nō admittit emittunt pater et filius tātum donum hec ille. ¶ Item istiꝰ intētionis est richardus sexto de tri. ca. 22. vbi dicit q̄ nihil aliud est persona filij q̄ subā genita ſ3 Richardꝰ multi temporibus nostris surrexere qui nō audēt hoc dicere qui potius multo periculosius est contra sanctorum patrum auctoritatē et tot attestationes paternarum traditionum audēt negare ꝛ oibus modis cōsequātur repellere q̄ subā gignat subām vel sapia sapiaz pertinaciter negāt qō omnes sancti affirmāt. ¶ Ad istud quod ipi dicunt autoritatē inuenire nō possunt afferant si dicunt aut possunt auctoritatē nō dicā plures sed saltez vnā qui neget subām gignere subām nā ad hoc q̄ dicimus auctoritates multas et ipsi adducunt in morē golie gladium quo iugulantur defferentes ad certamē procedunt hec ille. ¶ Item arguit ca. 23. ponamus duos quorum vnus alicuius rei scie tiā vel alicuius artis noticiā perscipsum excogitando iuenit et illam eādē scietiā alteri totā tradidit tunc eadem est scia q̄ in corde primi est omnino inaccepta et ī corde alterius accepta constat tamē q̄ scia accepta nō est inaccepta cum tamē ī accepta et accepta sint essentialiter vna quis igitur neget de sapia dei quod videt possibile ī scia humana. ¶ Item arguit filius habz eē a patre ex patris generatione igitur et sapere cum idē sit ei sapere et esse. constat igitur q̄ filia sapia vel potiꝰ filius sapia sit ex patre genita recte igitur de filio dicitur q̄ sit genita sapia sicut et de patre q̄ sit sapiētia ingenita et tamē vtrobiq̄ est eadē sapiētia nec tamē ingenita est genita nec genita est ingenita. ¶ Si vero filius sit genita sapiētia est ꝛ genita subā nec ei aliud est eius sapiētia q̄ eius subā genita nec tamē ex hoc pater est subsētia ingenita ꝛ filiꝰ subā genita sequit q̄ sit alia ꝛ alia subā ſ3 alia et alia persona. ¶ Tertio probat hoc idem sic ca. 24. resūpto primi argumenti sui casus ponat cuz hoc q̄ nomen doctrine tam actiue q̄ passiue accipiatur vt doctrina dicatur tam eius qui docet q̄ eius qui docetur tunc in dicto casu alia est doctrina vnius et alia est doctrina alterius ¶ In vno nā qs doctrina docens est ī alio doctrina discurrens quāuis in vtroq̄ tam ī adiscente q̄ in docente sit vna et eadem scietia sic i proposito sicut essi i natura humana edocens scietia et edocta scia est vna eadēq̄ sapia et per cōsequēs ē vna eademq̄ scia verūtamē alia ꝛ alia doctrina sic etiā ī diuina natura sapia gignens et sapia genita est vna eadēq̄ sapiētia et per cōsequēs est vna eodēq̄ subā. Verūtamē alia et alia persona sicut ttaq̄ ī humana natura ex eo q̄ vnus est scia accepta et alterius inaccepta nec accepta dicitur inaccepta nullatenus sequitur q̄ sit in eis alia et alia scia sed alia et alia doctrina sic ī natura diuina ex eo q̄ vnus ē subā genita alterius subā ingenita nec genita sit ingenita nullomodo sequitur q̄ ibi sit alia ꝛ alia subā sed alia et alia persona. ¶ Item illo modo filius generat ab aliquo ente et nō ab accidēte igitur a subā et illa non est nisi essentia diuina igitur filius generatur ab essentia diuina. ¶ Item i deo est aliqua relatio genita cum relatio filij sit filius vt patet di. 33 primi igitur in deo est aliqua entitas genita consequētia tenet ab inferiori ad superius et vltra igitur ibi est aliqua essentia genita cum omnis entitas sit essentia Item si nulla essentia esset genita igitur nullum genitum est essē tia per cōuersionē simplicē cōsequēs est falsum. ¶ Itē si non hoc potissime esset sicut arguit Ds.

di. 5. primi q si pater generaret essētiā diuinā relatiue diceretur ad pa. et ess genitor illius rei que ipse est quod ē falsuz cum nulla res secundum augustinum seipsā generat sed hec non obstant quia eodē mō argueretur q pr nō generat deū: q cū pr idē sit ipse de sequitur q pater esset genitor ipsius rei que ipse ē Itē sequitur hec essētia ē filius igitur hec essentia est habēs patrē igitur hec essentia est genita consequētia patet quia in omnibus predicata antecedentis ꝛ consequētis cōuertuntur et subiectum ē idem. ¶ Ad primum dicendum vnomodo q dicere personā patris constitui ex deitate et, relatione tāq̄ re alia a deitate ex parte rei sicut quidā ponūt et tunc simul tenere. ss. de relatione patris et non ꝺ subā stultissimū esset sz qui tenet personā eē sūme simplicē nec in ea deitatem quoutmodo a relatione distingui et tamē personā esse realiter per se ꝛ primomodo relationē ita q prima formalitas sit formaliter paternitas si tunc dicat. ss. sic esse de relatione patris ita sicut de patre qui precise est illa relatio et etiam deitas nō facit stultitiam verūtamē est q. ss. nō sic est de relatione patris vel de patre quia pater p̄cise est quia tunc nō esset a filio sed quia spirator spiratio autem actiua cōmunis est patri et filio.

Ad primuz

¶ Item quicquid sit de auctoritate sua ista talis ecclesie auctoritas est proponenda. ¶ Aliter possz dici q tenere personā esse in se quādā entitatē personalē cui nō sit intrinseca paternitas vel filiatio sed sit vna res sibi addita qua pater referatur ad filium sicut proportionaliter secundum quādam opinionē vt pote pigam i creaturis pater refert ad filium per relationē paternitatis ab eo realiter distinctā et tunc dicere q. ss. esset de relatione pa. et nō de subā. i. nō de fundamēto ipsius relationis esset stultissimum Verbi gratia in simili articulo dānatus est dicere deū esse i gīe certe recte ponēdo hoc et simul cum hoc q hoc nō quod est per se i generere est cōpositum hoc erroneum esset nō propter primum sed propter secundum sic est hic proportionaliter. ¶ Aliter ꝺ iceretur q ponere i deo essētiā quasi materiā circūscriptis tamē imperfectionibus ne filius generetur de nihilo sicut posuit hēricus de gandauo et multi alii et dicere simul cuz hoc q. ss. sit de relatione patris et nō de subā pristita q ly de diceret circūstātiā cause quasi materialis stultissimum esset Aliter pōt dici q cum dicitur filius vel. ss. est de subā patris vt dicunt doctores aliqui sicut bonauētura et scotus concordāt q ly de nō dicit circūstātiā cause materialis nec etiam cause productiue ita q deitas producat filium vel. ss. sed ly de dicit ibi circūstātiū cōsubālitatis filii vel. ss. cum patre et simul cū hoc originem filii vel. ss. ab eodem patre per istum modum non posset dici q filius vel. ss. sit de relatione patris. i. q sit eadē relatio propria q̄ est pater vel patris. Dicere em q ista sit de patris relatione et non de deitate vel subā patris ad hunc intellectum esset stultissimum. ¶ Ad secundum dicitur iuxta predicta q tenendo q proprietas personalis patris est essentialiter paternitas seu relatio cōcedo q filio est de relatione patris sicut de patre et non de substātia patris tāq̄ de generante. ¶ Et vltra concedo q. ss. est ita de relatiōe filii sicut patris nec hoc est insipientia aliqua sed fidei auctoritas ad hoc necessitat. cōsequētia tamē anselmi nō valet quia eque bene concluderet q filius esset de relatione filii. ¶ Exemplum ad hoc i creaturis secundum opinionē ponētium respectus ab absolutis realit distingui passio est effectꝰ illatioq̄ actionis ꝛ nec actio posset esse sine passione nec econuerso saltē naturaliter in creaturis et tamē passio nō ē a passione licet sit ab actione. Sed tenendo aliquā ꝗrtuoz opinionum seu modoz̄ um dicendi pretactoꝝ tunc diceretur sicut prius Si autē diceretur q ita vere secundum rei veritatem est realiter quelibz personalitas diuina paternitas vel filiatio vl spiratio actiua vel passiua sicut humanitas est effectus dei vel sicut albedo quelibet est similitudo licet forte personalitas nō sit essentialiter et per se primomodo relatio vel paternitas plusq̄ hūanitas sit per se ꝛ primomodo effectꝰ dei vel q albedo sit similitudo rei similis sicut quidā dicunt tunc aliter glosari posset Anselmus q̄ prius q ꝗ libet persōa vel personalitas diuina esset ad se et absolute personalitas talis vel persona si tamen vna earum puta prima esset in ordine ad secundā relatiue paternitas et econtra secunda in ordine ad primam esset filiatio et ambe ad tertiam esset spiratio actiua tunc spiratio actiua esset ad se absolute entitas vel proprietas cōmunis tamē patri et filio. ¶ Et tunc esset vlterius dicēdum q filius nō procedit a patre secundum hoc q ipse refertur ad filium sicut nec in creaturis sed secūduz q est talis personalitas absolute sicut si dicētur q soz. nō ē de relatione platonis patris sui sed de forteitate vel huiusmodi. i. de natura hac singulari non quia ipse ē pater sed quia ipse ē talis natura nata sic producē vnde ego credo q opinio cōmunis ponens essētialiter per se primo modo personas relatas oztum habuit a ponēte relationes in creaturis aliquomodo a parte rei distingui ab absolutis quo remoto parum vel nihil necessitaret ponē personas diuinas essentialiter per se primomodo relatas. ¶ Ad tertiū posset dici q ly de dicit cōsubālitatē et originē a patre per idē ad ꝗrtum et per idem ad quintū ad sextum et ad septimum. ¶ Ad octauum dicēdum ē q auctoritas richardi in proposito non debet ponderari quia auctoritas ecclesie ē in contrariuz ꝛ etiā ipsemet coincidit sententialiter cum magistro dicēs in secūda sua ratione supra posita nō ē aliud inquit pfez filio sapiētiam dedisse vel filio accepisse q̄ patrē eum qui sapiētia ē genera sse. ¶ Ex quo videtur q cum ipse dicit sapiētiam vel essentiā generare vel genitā esse ipse accipit essētiā vl sapiētiā non pro deitate cōmuni tribus personis sed personaliter pro hac persona vel pro illa sicut cum dicimꝰ q deus generat vel q deus generatur. ¶ Et etiaz ad hunc sensum ma. glosat auctoritates sanctoz̄ vt patet in textu ideo frustra contra ma. garrulat ¶ Ad. 9. scilicet rationē richardi recepto casu q̄ possibilis ē dicēdum q nō ē eadē scientia in vno et in alio sed alia et alia sicut nec eadem veritas quia tamē ipse nō accepit sciam pro qualitate vel habitu mētis eo q eadē qualitas sit non ē ī diuersis subiectis sed potius pro ipso scito et ita cōceditur q eadē ē scia huius et illius et illius et q scia illi ab alio sit accepta ad istum sensum quia scilicet hoc scitū inotescit sibi ab alio ¶ Et cū dicitur q scientia alterius est omnino inaccepta. negandum ē licet em ab isto nō sit inaccepta saltem q doctrinā

non tamen sequitur q non sit accepta sicut nō sequitur hoc nō videtur ab isto igitur non videtur. ¶ Ad secundam rationē eius que minus valet cōceditur q filius habet esse a patre ex patris generatione et etiā sapere et sapiētiam itransitiue loquēdo. i. est sapiens vel sapiētia per hoc quod generatur a patre. ¶ Sed ex hoc nō sequitur q ipsa sapiētia accepit eē per generationem vel etiā ipz sapere et ideo nō valet eius consequētia cum infert q filii sapientia sit a patre genita nisi sumat sapientia personaliter et nō pro cōmuni sapiētia tribus et tunc vlterioz deductio nō procedit contra ma. cum enim infert q filius sit subā genita sicut et sapiētia genita si sumat subām pro natura qm̄ sicut ma. facit nec ē verum. ¶ Si vero sumat notionaliter nomē subē falsuz est q dicit scilicet q subā genita nō est subā nō genita quia ipse non posset hoc inferre nisi per hoc q filius non est pater qui est subā genita dato igitur sibi q subā ingenita posset sumi personaliter pro patre et per consequēs q ex subā genita demōstrādo filiuz non est hec subā ingenita demōstrando patrē ex hoc nō sequitur q igitur non ē subā ingenita quia adhuc filius esset sapiētia et subā ingenita cōmunis tribus qui non posset poni genita quia a nullo ibi distincta igitur adhuc sapiētia genita esset sapiētia et subā ingenita et econtra alias sapia ꝛ subā nulla esset cōmunis tribꝰ nec deitas quod a principio ecclesie fuit erroneum. ¶ Ad tertium que fundat in casu prime rationis dicendum vt prius q nō est vna scientia vtriusq̄ sumēdo sciētiaz pro qualitate mētis sed pro scito conceditur vt prius. ¶ Et cū vltertius dicitur q alia est doctrina vnius ꝛc. sivo cat doctrinam sicut illud scitum falsum ē Sivero vocet doctrinam vnius actiue dictam actum quo va cet iste et doctrinam alterius passiuā quali tatem in ipso cātam tunc verum ē q alia est doctrina huius et alia illius sed tunc iste due doctrine nō sunt vna scientia. ¶ Ad 10. Respondetur concedēdo q filius generatur ab aliquo subā sūpto ly subā pro oi ente quod non est accidens nec aggregatum ex subā et accidente et nō sequitur filius generatur a subā et nō est ibi subā nisi essentia cōmunis tribus igitur generatur ab essentia cōmuni sicut nō sequitur filius in diuinis generatur a re aliqua et non est ibi res aliqua nisi essentia cō munis igitur generatur ab essentia cōmuni ꝛ minoz ista probat sicut alia quia scilicet omnis res in diuinis ē essentia cōmunis ¶ Item sicut non sequitur ab illa re demonstrato patre generatur filius et ista res est essentia cōmunis igitur ab essētia commum generatur filius ita nec sequitur ad dicta dictiōe exceptiua Verbi gratia ab ista re generatur filius ꝛ ista res nō ē nisi essentia cōmunis igitur ꝛc. quia hec minoz significat q hec res ē essentia et illa res fuit minoz prioris discursus. Et vltra hoc significat q hec res nō ē distincta ab essentia cōmuni et virtute huius non ē apparentia q sequatur conclusio quia tuncvaleret ista forma ab ista re generatur filius et ista res nō ē distincta a chimera igitur a chimera generatur filius qō est falsum igitur coloz qui est ibi in ratione affirmatiue. ¶ Aliter diceretur forte q filius nec generatur a subā nec ab accidente sed a patre qui ē subā. ¶ Ad 11. dicendū supra sicut tactū ē q si accipitur ly essentia transcendenter sicut res conclusio non esset neganda sed sumendo nomē essentie pro essentia diuina cōmuni tribus personis sicut nec ē sermo de ea tunc negatur consequētia licet essentitas sit essentia aliqua cōmuniter sumpto vocabulo et etiam omnis entitas diuina sit essētia diuina cōmunis personis nō tamē sequit qōd ferr propter causas dictas in aliis palogismis. ¶ Ad. 12. patet ex dictis in precedenti questiōe articulo ter tio in solutione secundi dubii de conuersionib hu iusmodi. ¶ Ad. 13. dicendum q non ē simile argu. quia cum dicimus q pater generet deum ly deum stat ibi pro supposito et nō pro natura cōmuni pro prium em concretoz̄ est stare pro suppositis vbi concernunt suppositia nec stant proprie pro natura nisi sint synonima cum abstractis. ¶ Unde iste terminus deus secundum doctores sumitur cōmuniter pro supposito seu persona diuina minus aute proprie pro natura communi licet qñq̄ pro natura cōmuni sumitur sicut cum dicimus deus est pater et fi. et. ss. econuerso autē de nomine abstracto negatur q proprissime stat pro natura cmuni sed raro vel nūq̄ pro supposito sicut dicunt multi doctores vt bonauētura et sco et alij nō nulli et ideo cum dicitur pater generat deum stat pro supposito filij et cum additur q pater est idem deo supro termino pro eodem supposito pro quo prius licet pater sit idem deus cum filio sumpto termino essentialiter pro natura cōmuni Diceres forte si pater non sit idem deus cum filio sumpto termino notionaliter cum pater si deus igitur erit alius deus et ita duo dij saltem notionaliter. ¶ Respondeo illi qui non haberent conclusionem pro incōuenienti patet quid dicerent et illi forsan magis irent ad proprietatem sermonis. ¶ Sed ego ꝛ alij qui cōclusionez istā vitant habemus negare cōclusionem ne pusilli crederēt ibi eē plures naturas diuinas sicut non sequitur deus pater nō ē deus filius igitur ē alius deus ꝛc. posita cōstātia vtriusq̄ sicut nec sequitur hoc suppositum deitatis non est hoc suppositum deitatis igitur alia et alia deitas ē iste deus et iste nec ē hic difficultas aliqua nisi q fides canit hoc dicere q proprietas sermonis peteret ne simplices decipi potuissent et etiā propter scandalum etichozum. ¶ Ad. 14. dicēduz q si ly habens patrem stat ibi neutraliter et substantiue conceditur prima consequētia ꝛ negatur secunda si vero adiectiue negatur consequentia secunda. ¶ Contra ista de generare arguit respectu essentie argutt b. bonauentura di. 5. primi q. pri. quecūq̄ sic se habent q vna predicatur de altera essentialiter et per se primo modo vnuz supponit pro alio quia subiectum vere subiicitur predicato sic est de essentia et patre quia hec ē vera q̄ se primo modo essentia supponit pro patre igitur sicut sequitur pater generat igitur deus generat eo q pro eodem supponunt subiecta vtriusq̄ propositionis ita sequitur pater generat igitur essētia generat propter eādē causam. ¶ Item de quo cūq̄ predicatur subiectum et proprie passio ista generare ē sicut proprie passio patris secundum auctoritates. q. preallegatas cuz igitur hec sit vera diuina essentia ē pater igitur et hec essentia generat item ab inferiori ad superius affirmatiue est bona consequētia igitur bene sequitur pater generat igitur essentia generat. ¶ Ad primum istoz dicēdum q maioz ē vera vbi ē predicatio forma-

lis seu per inherentiam sed in ista pater ē essētia vel deitas solum ē predicatio ydētifica sicut etiā in ista econuerso essentia ē pater vel filius ꝛc. dā si ibi eēt predicatio formalis tunc optime segreꝝ ois essentia ē pater igitur filius ē pater et sic de similibus quia ad omnia contingit descendere af firmando de eis predicatum et pro quibus fiebat distributio in subiecto de istis etiā prius dictuz ē vbi vide de hoc per idem ad secundum et ad tertium. ¶ Secundum dubium que sit ratio negandi istā essentia diuina generat et assignat hic doctor rationē logicā dicēs qñq; subiectum ē abstractū abstractione vltimata et predicatum ex ratione sua non potest predicari nisi formaliter tunc non pōt propositio esse vera i talibus terminis nisi sit per se primo modo sed generat ē verbuz ideo nō pōt predicari nisi formaliter sicut nomina adiecti ua tam nomina ꝙ verba ꝙ participia et ly essentia seu deitas ē sic abstractum ꝛ ista propositio ef sētia generat non ē per se primo modo q2 predicatum non ē de intellectu subiecti igitur ¶ Sed ista ratio non valet ad realē difficultatē qua inquiritur quare ista sūma res simplicissia que ē sit tres persone et quelibet earum sigillati nō generat cū tamē ipsa sit pater que generat Item oliam probat falsitatē inferioris dicte rationis per hoc quod hec ē vera essentia diuina cōmunicatur fi. ꝛ. ff. et tamē predicatū ē verbum adiectiuum et propositio nō ē per se primo modo Item de ista essentia diuina videtur ab intellectu creato Item essētia diuina intelligit et vult et ē bona et diligibilis et huiusmodi Item essentia diuina creat et distinguitur a creatura in quibus ē predicatio adiectiua vera et non per se primo modo ¶ Similiter i creaturis dicendo equinitas ē a deo accepta creata ꝛ distinguitur a deo et ab asino quarum nulla ē per se primo modo ꝛ tamē i exēplo de equinitate fingit se doctor iste secūdum auicēnā. d. ꝙ equinitas nec est vnum nec multa nec i anima nec extra Sed dicendum ē ꝙ auicena i metha. sua loquitur sic de equinitate pro vt sumitur cum reduplicatione volens ꝙ nihil talium predicatorum deficit equinitatē. ¶ Dico igitur primo pro cōclusiōe prima huius dubij primo ꝙ quātum mihi videtur predicta ratio nō ē bona Secūdo dico ꝙ rationes ma. di. 5. sufficiunt prima fundatur i hoc ꝙ nihil seipsū generat secundum augustinum primo de trinitate. ca. prīo. Secunda ratio si generaret propter hoc quod ē pater tūc generaretur propter hoc quod est filius nā a seipsa et nō ab aliqua alia persona nisi a patre igitur pater esset genitor essentie diuine hoc falsum ē quia cum pater essentia diuina ablatione et sit et deus sit eo igitur ꝙ generat et est et deus ē igitur nō genito gignens ſ3 gignenti genitum cā ē vt sic et deus sit. ¶ Contra ar sic sapientia ē de sapientia et lumē de lumine et sic de similibus igitur etiā essentia de essentia Respondetur negando consequētiā quia hec nomina sapia lumē et subā qñq; sumūtur proprie et tunc predicta non conceduntur qñq; sumuntur appropriate ita ꝙ ratione appropriationis sumuntur tunc notionaliter et sic talia concedūtur sed vocabulum essentie non appropriatur alicui persone vnde dico ꝙ nec lumē nec sapientia que ē simul tres persone et sigillatim quelibet earūdē generat vt generatur vel sicut dictum ē et sicut etiaz patet per

Olzam

2. dubium.

expositionem ma. in textu. ¶ Tertium dubium videtur enim ꝙ essentia generatur quia essentia diuina cōmunicatur igitur producitur antecedens patet per augustinum. 15. de trinitate ca. 26. essē tia præstat filio actiua generatio consequētia patet tum quia cōmunicare et cōmunicari sunt relatiue opposita et nō dicunt nisi relationes originis igitur omnino sunt idem ꝙ producere et produci tū quia si sic aliquae due correlationes si vnum extremum vnius sit idem vni extremo alterius ꝛ reliquum reliquo sed producens et producibile ex vna parte et cōmunicans et cōmunicabile ex alia parte sunt huiusmodi et producēs et cōmunicās sunt idem igitur et producibile et cōmunicabile ¶ Item essentia ē filius patris et essentia ē genitum antecedens patet quia filius patris ē essentia igitur per conuersionē simplicē ꝛc. consequentia probatur quia sequitur essētia ē filius patris igitur pater ē pater essentie sicut se quitur for. est filius platonis igitur plato ē pater fortis et vltra igitur essentia generatur a patre Item filiatio et generari sunt idem etiā formaliter igitur sicut essentia ē filiatio ita erit generari igitur generat.

3. dubium.

Ad primū.

¶ Ad primum negatur consequentia Ad probationem primā dicitur ꝙ licet quasi opposito mō dicendi vel significandi exprimātur nō tamē relatiue opponitur quia hic non signatur distinctio inter cōmunicans et cōmunicatum sicut inter ꝓducens et producibile. ¶ Idem esſ pōt cōmunicare se et dare se et mittere se et huiusmodi licet forte in proposito non diceretur apte ꝙ essentia cōmunicat se sed magis ꝙ pater cōmunicat essētia sicut allegatum est de augustino essentia præstat filio. ¶ Alterius tamen dico ꝙ cōmunicare et cōmunicari non sicut relationes originis formaliter ita scilicet ꝙ cōmunicari sit originari et cōmunicare sit originare nā essentia cōmunicatur et nō originatur et spiratio actiua cōmunicatur et nō originat et ideo nō sequitur ꝙ idem sit producere et produci ymo nec de eodem dicuntur exvna parte nā essētia cōmunicatur et non producitur suppositus autem producitur et nō cōmunicatur. ¶ Ad secundā probationem consequētie maior ē impossibilis nisi vtendo actu exercito pro actu signato sic scilicet ꝙ vnum extremum sit idem ꝛc. i. significet tō et tunc haberet veritatē si adequate idem vel eadem per se significāt sed sic nō ē in proposito quia aliquod producens non ē cōicans et etiā cōmunicans non producit illud quod cōmunicat nec ecōtra vnde tamē in proposito cōmunicans et producens dicuntur de eodē scilicz de supposito patris non tā sequitur ꝙ cōmunicatum et productum dicuntur de eodem sicut si. ff. dat seipsum aīe quam creat idem ē ibi dans et creans nō tamē sequitur ꝙ idem sit ibi datum et creatum. ¶ Ad secundum dicitur ꝙ ly filius patris accipitur adiectiue consequentia ē bona aīs falsum si substantiue aīsē verum et consequētia nulla. ¶ Ad tertium dicendum ꝙ licet essentia sit generari sumendo infinitiuum nominaliter quia tunc esset sensus ꝙ essētia sit generatio passiua quod verum est non tamē sequitur ꝙ ipsa generetur. ¶ Ad primum principale negatur discursus. ¶ Ad probationem dicitur ꝙ licet inter essentiam et generationem nō sit relatiua oppositio tamē inter generans et genitum ē distinctio quā realis vnitas nō permittit i diuinis

inter essentiam et personam etiā cōceditur ꝙ essētia et res generans vel hoc quod ē generare sunt idem eo ꝙ non est ibi relationis oppositio non tñ sequitur ꝙ igitur essentia generat. ¶ Ad secūdum ꝛ ad tertium patet ex solutionibus paralogismorum.

Vito ꝙro circa distinctionē. 33. ꝓ di. 7. Vtrū potentia generandi possit cōmunicari filio in diuinis videt ꝙ sic q2 potētia generandi est ipsa natura diuia ꝛ ipsa cōcatur filio a patre igitur prima ꝓpositio ꝓbatur ꝙ damascenuz li. primo cap. 8. vbi dicitur ꝙ generatio ista eterna est op9 nature ꝛ iterū ex patris natura dicimus filij generationem igitur cum natura nō generat ibi ex di. quinta supra relinquit ꝙ sit principium elicitiuus generationis ꝛ hoc est eā esse potentiā generandi non esſ calor est potentia calefactiua nisi q2 ē principium calefaciendi. ¶ Contra si sic tunc filius posset generare ideo enim posset spirare quia potentia spirandi sibi communicatur sed consequens est falsum q2 si filius posset generare imo derata esset generatio diuina nec impleret generationis series ꝛc. prout de hoc allegat aug. i di. 7. ca. 2. ¶ Ista questio ꝛ multe alie supponunt generationem actiuam in diuinis elici principiari ꝛ originari. Ideo primo videndum est an illud suppositum sit vnū scōo suppposito ꝙ non videbitur an potentia generandi sit aliquid absolutum vel respectiuū. Tertio ad questionē respōdebo. ¶ Quo ad primū teneo cōclusionē negatiuam cum pe. aureo. di. 5. q. prima arti. 3. Probat pmitas diuina non originatur nec principiat nec elicitur igit nec generatio actiua ꝑsona patet ꝙ ma. li. i. di. 27. ca. 2. vbi dicit ꝙ paternitas ꝛ generatio actiua sunt eadem res oino diuersis verbis expressa ꝛ cōis schola hoc tenet. ¶ Ista probat quia si paternitas aliū de originaretur sic ꝙ eliceretur ꝛ caperet suā realitatem tunc pater originaretur ꝛ constitueretur formaliter per rem ꝓductam elicitam ꝛ capientē aliunde originantis entitatem ꝛ ita pater erit aliquid generatū ꝛ ꝓductum ex quo paternitas eēt originata sed patrē originari est erroneū igit. Item si generatio que fit a patre vel q̄ sit ipse pater vel constituens patrem est aliquid elicitū aut igitur elicitur ab essētia aut a patre nōa patre quia nulla res elicit vel causat seu ꝓducit seipsum vel suū formale constitutiuū nec ab essentia quia tūc realiter distingueret ab essentia eo ꝙ res elicita que ē essentia accipit altūde ꝛ res eliciens que esse dat vel causat necessario distinguit. Idem enim nō elicit nec originat se nec est sibīpsi causa vt sit. ¶ Sed huic rationi instatur ꝙ si ex ydemptitate generationis actiue cum essentia concluditur ꝙ vnum nō est principium alterius igitur generatio passiua non ē aliquid elicitum cū eque sit indistincta ab essentia sicut generatio actiua. ¶ Respondet pe. aureo. et sufficienter ꝙ ipsa nō est principiata nec originata ab essentia sed illata a generāte a quo realiter distinguit. Item. 3. pater ē suppositū ꝓductū ab alio scōm se ꝛ quodlibet quo ē primum suppositū sed pater ē suppositum formaliter ꝙ generationem actiuā scōm opinionem cōem igitur habet generationem actiuā vel est generatio actiua non elicitiue a se quia tūc eliceret illud quo ē formaliter primuz suppositū quod non ē ymaginabile nisi idem ꝓcipiaret se. Item si generare ponatur aliquid egrediens aut pullulans aut etiā capiens necesse est ꝙ deitas a qua pullulat ꝛ egredi tur realiter distinguit ab eo ꝓns est falsum ꝛ ꝓns manifestū. ¶ Item si generare esset aliquid elicitū in deo igitur deꝰ faceret se patrem et ita vt supra pater esset aliqd productū in diuinis. ¶ Item scōm augustinū. 5. de tri. ca. 16. ꝛ. 15. de tri. ca. 20. filius non tantum habet nascendo vt filius sit sed omnino vt sit ꝛ deus sit ꝛ consimile dicit de. ff. igit similiter si pater habet profluendo ꝛ egrediendo ꝙ pater sit ꝙ vtiq; oportebit dicere si generatio actiua seu paternitas ꝓncipietur ꝛ eliciatur ab aliquo et originaliter profluat necesse est ꝙ pater habeat profluendo ꝙ deus sit ꝛ omnino ꝙ sit quod tamen est erroneū. ¶ Item si generare est aliquid elicitum igitur ꝓprie denominabit essentiam a qua profluit ꝛ impropie patrē a quo non profluit igitur hec est magis ꝓpria essentia generat ꝙ hec pater generat ꝓns est erroneū igitur ꝛ alia. f. ꝙ generare sit aliquid elicitum. ¶ Concedo igit cōclusionem istam ꝙ generatio actiua est simpliciter ꝓducta et non originata nec elicita pluſꝙ deitas et idem dico de spiratiōe actiua et ideo pater quo ad nihil sui est principiatus pluſꝙ deitas nec aliquid in diuinis quod est ipse pater ꝛ ex hac cōclusiōe innumerabiles possūt solui difficultates q̄ secundum communem viam ponentem generationem actiuam elici ꝛ principiari vix aut difficulter euadūtur. ¶ Secūdo si tenerem sicut faciūt multi ꝛ rationabiliter vt geraldus ꝙ generatio actio ꝛ in diuinis ꝛ vbiqꝫ sit in passo vel productio vel ipsum productuz ita ꝙ in diuinis generatio actio est realiter generatio passio que est realiter filius aut aliquid intellectꝰ filij. ¶ Dicerem consequenter ꝙ generatio actio ibi ꝓducitur et originatur sicut filius aliter videtur sibi ꝙ filius in diuinis duabus generationibus seu productionibus produceretur quod sibi videretur superfluum. Sed cum hoc fiat prīa conclusio ꝙ generatio actiua vel productiua filij non est filius nec aliquid intra secuz filio sed est ipse pater productius filij filius enim non potest poni productius filij. ¶ Sed contra primam conclusionem instat pe. aureo. i. ꝓtra se quia si sic tunc pater in diuinis non vere generaret consequens est erroneum. consequentia probatur quia illud solum dicitur vere generare a q̄ generatio profluit et egreditur sed secundum dictam cōclusionē non egreditur a patre generatio actiua. Respondet ꝛ bene negando consequētiam et etiam illud quod assumitur ad ꝓbationem cōsequētie q2 excellentiori modo generat pater cū constituitur formaliter ꝑ ipsam generationē vel est formaliter ipsa generatio actiua ꝙ si eliceret ipsam sicut suppositum absolutū generationi ꝓsuppositū modo quo for. presupponitur generationi actiue qua producit aliud modo esſ excellentiori dicitur generans generare vbi est denominatio essentialis ꝛ intrinseca ꝙ vbi est denominatio accidentalis ꝛ extrinseca. ¶ Secunda instantia quia tunc in diuinis generatio non eēt actio de formali nāq; ratione actionis ē ꝙ sit ad hoc i hoc extrinsa

1. articulꝰ, 1. cōclusio.

2. cōclusio.

phisicor ꝫ generatio in diuis scōm dicta non erit ab hoc cum nō sit elicita igitur actiua generatio non est in diuinis. dicendū secundum doctorē istū negando ꝓñam qz non est de ratione generatiōis actiue in diuinis sic esse ad hoc elicitiue ꝫ sufficit ꝙ sit huius constitutiue sic enim dicit pe. aureo. z bene tenendo personas cōstitui ꝙ generatio actiua formaliter z intrinsece constituit patrem sed ego loco huius dicam cōmunem opinionē loquēdo ꝙ pater sit formaliter generatio actiua seu filij productio. Item tertio instat vnus doctor contra pe. aureo. in hoc puncto sic ex quo ponis ꝙ generatio passiua est illatio generationis actiue ad modū loquendi doctoris ex principioꝝ z per te non ponis ꝙ sit illatio essentie in patre igit ponis in patre inter essentiam z generationem tantam non ydemptitatem quāta requiritur ad saluādū ꝙ essentia esset principium elicitiuum generationis actiue. ¶ Item qz de facto nulla est distinctio magna vel parua z per te pe. aureo. in persona patris inter essentiā z paternitatē z ꝓñs tantum ē ibi pater z tunc idem est ac si quererem vtrum pater sit principiū elicitiuū generatiōis z essentia tūc cum idem sit patri elicere generationē z generare quare non conceditur igitur est principium elicitiuū generationis actiue. ¶ Ad primum ego nego ꝓñam quia licet ponaz ꝙ generatio actiua patris inferat passiuam filij z non essentia patris et ita ponam ꝙ essentia patris sit aliquid puta filiatio z paternitas non est illud nullā tamen pono distinctionem inter paternitatem et essentiā qz paternitas est ita essentia z econuerso quod non permittitur quecūq; distinctio parua vel magna inter essentiam z relationem qz tamen essentiā esse aliquā rem z generationem actiuā non esse istā non ponit non ydemptitem quanta requirit ad hoc ꝙ generatio actiua eliceretur ab essentia hoc enim requireret distinctionem realem inter ea talē etiam ꝙ hoc non esset illud ideo ꝓña. nulla. ¶ Ad tertium dico ꝙ pe. aureo. sicut z ego vocat essentiam in patre illam rem que est omino tres persone diuine simul et sigillatim quelibet earūdem z bene volo ꝙ nec de facto nec de possibili est inter illam z generationem actiuam quecunq; distinctio. Et vltra dato ꝙ demonstrando primum suppositum i diuinis tantum sit ibi pater. i. nihil aliud a patre z tamen est ibi aliqua res. s. essentia patris que realiter est alia res puta filius set tamen pater non est ista res. i. filius propter hoc dico ꝙ non est idē querere. Vtrum essentia sit principiuꝫ elicitiuum generationis z vtrum pater. ¶ Sed siue sit siue sit queram pbatum est ꝙ non cum dicis idem ē patri elicere generationem actiuaꝫ ꝙ generare dico ꝙ falsum est vt patet ex supradictis nisi accipiendo generationem actiuam denoīatione extrinseca.

3. cōclusio. ¶ Expredicta conclusione sequitur alia quasi corelaria ꝙ principium generationis in diuinis non est absolutum nec respectiuū quia qō nullo modo principiatur nec habet principium absolutuꝫ nec respectiuum sed generatio actiua ē hmōi. ¶ Ex q̄ patet vlterius ꝙ non opz inuestigare ꝙ absolutuꝫ sit eius principium vtrum scilicet essentia vel memoria vel intellectus ꝛc. nam ex quo non elicitur vel principiatur expeditum est negotiū quo ad hoc et multa alia. ¶ Item tale principium non fozet essentia vt prehabitum est nec intellect⁹ aut memoria quia quodlibet absolutum est omnib⁹ modis a parte rei idistictū ab essentia i deo z est adequate z conuertibiliter idem illi ex prima. q. huiꝰ materie igitur si essentia non est eius principium nec memoria paterna nec intellectꝰ paternus erit eiꝰ principium nec respectus aliqs puta ꝓprietas ꝑsonalis patris qz vt prius nihil est principium elicitiuū suiꝑsius. ¶ Sed ꝓprietas personalis patris et generatio actiua sunt idem omnibus modis in re igitur mino⁹ patet quia a nullo in diuis respectu cuiuscunq; in diuinis negādus est iste modus ydemptitatis quo est idem sibiꝑsi nisi quoruꝫ vnum non est aliud sicut est de patre respectu filij vel de pnitate respectu filiatiōis vel hmōi vel nisi quorum vnū est aliquid z reliquum non est illud sicut de essentia et de paternitate vel de generatione actiua vel de spiratione actiua sed ꝓprietas nō est aliqua res quī generatio actiua sit ista eadem res econuerso igit sunt adinuicem idem omnibus quibus vtrunq; sibiꝑsi. ¶ Per idem argumentuꝫ ꝓbo ꝙ nullus respectus sed etiam ꝙ nullum relatiuum et nulla persona in diuinis est principiuꝫ generationis actiue ꝙ enim nec filius nec. ſſ. certum est fideli nec pater ꝓbo z hoc aliter q̄ supra in prima conclusione sic nihil est principium suiꝑsius seu istius quod est sibi a parte rei idem omnibus modis quibus sibiꝑsi: sed pater et generatio actiua sunt huiusmodi ꝓbo per istud principiuꝫ a nullo in diuinis negandus est aliquis modꝰ nō ydemptitatis qui non vere negetur ab ipso respectu suiꝑsius nisi vnum illoꝝ non sit reliquum vel econuerso nisi vnum illoꝝ sit aliqua res z reliquum non sit illa res: sed ita est de paternitate z de patre vel de patre z generatione actiua igitur conclusio predicta vera licet videatur mirabilis illis qui fixi sunt in ymaginatione de constitutiōe diuine persone ex ꝓprietate z essentia sicut videtur sco. z oRam tenere tamen oRam in responsionibus tenuit illud quod ego hic tunc apud illos illud principium non esset concedenduꝫ a quo hic arguo nisi addita alia particula quaꝫ addere habent isti scilicet vel nisi alterum includat aliquid quod est aliqua res et aliquid quod non est illa res et ita dicerent ipsi de persona ꝙ includit essētiam et ꝓprietatem per. essentialiter quorum essentia est aliqua res et ꝓprietas huius persone non est ꝓprietas alterius persone nam persona secundum eos et secundum omnem viam constituitur essentialiter ex ꝓprietate et essentia q̄ non habent inter se omnem modum ydemptitatis quo essentia est eadem sibiꝑsi secundum eos et quid mirum tunc ꝙ ꝓprietas que est alteruꝫ constituentium personas non est omnibus modis eadem toti persone constitute sicut ipsa est eadem sibiꝑsi. ¶ Sed quia non video ꝙ ista via incidat in ymaginationem compositionis persone diuine qz ponit eam constitui et includere hoc et hoc et huiusmodi et ego non reputo hoc ponendum sed potius volo sustinere personam esse eque simplicem sicut essentiam vel personalem ꝓprietatem.

¶ Ideo nolo dicere ꝙ persona includat relationem et essentiam de virtute sermonis loquendo nec ꝙ cōstituatur vel resultet ex ꝓprietate z essētia ꝫ nolo dicere ꝙ est essentia et ꝓprietas hoc idem dico de ꝓprietate ꝙ ipa est essentia et ipsa est ꝑsona et ꝙ nomē ꝓprium ꝑmi suppositi i diuis

et nomen ꝓprium paternitatis illi⁹ que deus est z ita de aliꝭ sunt synonima. ¶ Et huiꝰ ratio superius tacta est simul cum medio remouendi a diuina persona omnem constitutionem et compositionem et resultationē z hmōi quāto em cū ymaginatione perfectioni simplicitatis poterit saluari vnitas oim que ibi fides docet ponere tanto pulchrius et probabilius talia saluantur omnia autē argumenta que sonant oppositū que sonant oppositum per methaphoꝝ glosanda sunt, verbi gratia in personis z hmōi dices contra cōclusionem predictam sicut arguit oRā ꝙ licet actiua generatio non sit producta aut originata tuꝫ quia ex cōmuni vsu loquēdi omne illud dicitur illicitum esse ꝙ denotat aliquid aliud producere sicut calefactio dicitur elicita a igne quia ignis a calefactiōe dicitur calefacere lignū igitur generatio actiua potest dici elicita licet ipsa non sit realitas ꝓducta vel originata z non ē elicita a seipsa igitur ab esse tia qz nihil aliud sibi concurrit preter essentiaꝫ et personā constitutam per ipm generare similiter nos dicim⁹ ꝙ actus creationis elicitur a diuina essentia et tamen nihil est ibi ꝓductū nisi creatura ipa absoluta igit eodē mō dici posset ꝙ generatio actiua est elicita q̄us nō sit ꝓducta. ¶ Ad ista non nego quin methaphisice z abusiue loquēdo possit cōcedi generationē actiuā in diuinis elici non tñ loquendo ad ꝓprietatē sermonis qz iuxta artē z regulā anselmi de casu dyaboli cap. 12. multa in cōi locutione dicuntur ipropprie sed cū oportet medulam veritatis inq̄rere necesse ē impropietatē perturbantē q̄tum res expedit z possibile est cernere. ¶ Ideo cū hic inquirat veritas rei ꝛc. etiam cōgruentie in oppositū adducte nulli⁹ sūt momenti falsū est em ꝙ oē illud dz elicituꝫ quod denotat aliquid ꝓducere aliud nisi aliquid apud qō denotat sicut res capiens esse z originata a qua accipitur denoiatio originantis. ¶ Quantū ad scōm articulū dico ꝙ potētia generandi pōt dupliciter accipi vno mō pro principio elicitiuo generationis actiue quod vocatur cōter principiū quo respectu huius gñatiōis eliciende z patet ex pcedēti articulo ꝙ in diuinis non contingit reperire potentiā generandi ad istum, sensū loquendo. ¶ Aliter pōt accipi ꝓ illo qō generat vel quod generare posset ita ꝙ isti termini conuertant potens generare et potentia generandi nō distinguēdo potētiam contra actū z isto modo pater in diuinis est potentia generandi z etiam similiter essentia nam essentia est pater q̄ posset generare sed scōm pdicationem formalem distinctā contra ydemptificam non ē dicendum ꝙ essentia diuina ē potētia generandi qz essentia z quodcūq; absolutū in diuinis nec generat nec generare pōt ex pcedēti. q. posita. ſ. di. nec ad istum sensum loquēdo vertebat hoc in dubiuꝫ inter doctores ꝫ tantum ad primum sensū si em ge neratio in diuinis esset elicita z originata tūc eēt difficultas ex quo essentia est idifferens z indeterminata tam ad generationem actiuam eliciendā q̄ ad spirationē actiuā aut determinat ad hanc vl istaz ꝓ aliquid respectiuū vel ꝓ aliqd absolutum z dicerē isto impossibili posito ꝙ ꝓ scipsū z ꝙ nullus respect⁹ requireret in ratiōe determinatiui z ꝓpinqui potent vt ita loquar ad istos actus eliciendos qō contra gandensē sufficiēter ꝓbat hic oRam di. prima. q. 7. ¶ Ex his patet ad articuluꝫ

1. articul⁹, 1. cōclusio.

3. articul⁹.

ꝙ illud quod ꝓ se z formaliter est potētia generādi est respectiuū seu notionale nō absolutū vel essentiale nisi ydēpritate ad sensū ꝑpositum. ¶ Ex ꝓdictis patet quid sit dicendū ad tertiuꝫ ꝙ potentia generandi in diuinis idē ē ꝙ potens generare ideo si potens generare pōt cōicari filio tūc etiaꝫ potentia generandi pōt cōicare filio vel si potens generare nullo mō possit cōicari filio nec potētia generandi erit sibi cōicabilis. vtrū aūt potens generare possit cōicari filio. Dubiū ē z videtur ꝙ sic qz aliquod cōicatum vel cōicabile filio ē potens generare igitur potens generare cōicatur vel est cōicabile filio ꝙ conuersionem añs pz qz hoc cōicabile vel cōicatuꝫ filio demonstrata essentia diuina cōi patri et filio est potens generare ipa em ē pa potens generare igit. ¶ Contra filius non ē potēs generare nec esse pōt igit añs ꝓbatur qz nihil in diuinis ē potens generare vel esse potest nisi ꝙ in diuinis est pater vel esse pōt pater sed filiꝰ in diuinis non est hmōi igitur. Maioꝝ est nota qz hoc est in diuinis aliquid cōicare ꝙ ꝓductuꝫ eē illud ꝙ ꝓductionem originaē z simul cū hoc ꝓducens eē illud. ¶ Item per oēm eundē modum quo potens generare diceret cōicari filio cōicare generans posse cōicari filio sed generans nō posset cōicari filio quin filius esset generans sed hoc non videtur posse concedi ꝙ solum in diuinis ē generans vt videtur ꝙ in diuinis est pater sed filiꝰ nec est pater nec esse potest. Videtur mihi ad pñs dicendum ꝙ licet talia adiectiua notionalia z etiam substantiua notionalia vt ista noīa pater z filius secunduꝫ doctorem di. 5. primi. q. prima et alexander in ſūma vt ibidem allegat sco. sumi possunt adiectiue et substantiue. verbi gratia vt si dicerem gñans z genitū z talia substantiue sumpta vere affirmant de essentia z non adiectiue sumpta. Et ideo ipsi ex ꝓprietate grāmatice nō permittuntur stare nisi altero istoꝝ modoꝝ tantū: si tamē hoc est possibile tunc planum est. Quid sit dicendū ad tales. verbi gratia si dicitur ꝙ essentia diuina est genit⁹ nihil esset dictu nisi pdicatū sumeretur ꝓ filio ideo absq; distinctione esset concedenda z hec absq; distinctione negāda essentia ē genita si sertio determinet pdicatū stare adiectiue sed hec essentia est genitum esset distinguenda. ¶ Et sic patet quid sit dicendum licet em ista adiectiua notionalia generans et potēs generare sic z sic sumi possunt tamē videt mihi ꝙ qñ sumuntur substantiue etiam sumunt ꝓ supposito ita ꝙ iste sit sens⁹ sumpto predicato substātiue hoc ē generās. i. hoc ē suppositū quod generat z hoc ē potens generare igitur hoc est suppositum quod potest generare z ad hunc fē sum et nullū aliū cōceduntur tales essētia ē generans essentia ē potens generare et ratio ē quia substantiua notionalia de quibus concedunt doctores ꝙ possunt sumi adiectiue z substantiue. verbi gratia pater et filiꝰ vt supra per doctorem sub. distinctiōe quinta quādo sumūtur substātiue precise sumuntur ꝓ supposito vt sit sensus essentia est pater filij vel patris filius igitur hec essentia est hoc suppositus vel istud igitur similiter erit de notionalibus adiectiuis substātiue acceptis sic z z sic tamē supponētib⁹ assumptū ꝓbatur qz aliquin hec haberet sensum verum pater est filius nam si subiectum vel predicatuꝫ substātiue staret ꝓ oī eo qō nō est pater et non precise ꝓ supposito

quod est pater cū idem quod est pater sit filius ꝫ hec fides ecclesie non admittit. ¶ Item non video ꝙ fides ad aliquem sensum concedat ꝙ in diuinis generans sit genitum aut econtra et tamen illud quod est gignens est genitum. Ex istis sequitur responsio ad dubitationem. ¶ Constat enim ꝙ potens generare adiectiue sumptum repugnat essentie cum essentia non possit generare et substantie sumptum stat precise non supposito quod posset generare et non pro omni eo quod est potens generare vt iam declaratum est igitur sequitur ꝙ potens generare non posset filio communicari.

¶ Ad argumentum in contrarium conceditur antecedens sumpto predicato substantiue et negat consequentia sumpto predicato cōsequentis. s. ly cōmunicabile adiectiue nec sic valet conuersio bene tamen valet sumpto ly cōmunicabile substantiue vt sit sensus potens generare est res cōicabilis filio ꝛ hoc est verum quia potens generare est essentia cōicabilis filio. Sed contra ista est dubiū reale videtur enim ꝙ filius vere posset generare sicut et pater igitur filius ē vere potentia generādi et non est potentia generandi nisi per hoc quod producitur a patre igitur potentia generandi sibi communicatur a patre assumptum. probatur ꝑ argumentum heretici in littera di. 7. i. quia aliter pater esset potentior posset enim generare quod non est filius. ¶ Item secundum augustinum ꝛ ponitur in littera filius non generat non quia nō potuit sed quia nō oportuit. Ite tunc aliquid posset pater quod non potest filius igitur filius non eēt omnipotens sicut pater. Item plus est posse generare filium ꝙ posse creare mundum sed non posse creare mundū inferret filiū non esse omnipotentē igitur multo fortiꝰ nō posse generare filiū hoc infert. ¶ Item ꝙ filiꝰ creatꝰ posset generare pontur a pbo pfectiōis esse. s. posse producere sibi similе igitur hoc nō est negandū a filio increato. ¶ Item si generatio actiua nō esset cōicabilis filio aut hoc est qz in filio est oppositа relatio ꝛ tūc saltem esset cōicabilis. ss. ꝛ ita. ss. posset generare aut hoc esset qz de se esset incōicabilis sed non videf qz quare plus repugnaret sibi de se cōicari ꝙ spirari actiue ¶ Item cōicare non repugnat sibi ratione pfectionis qz tunc repugnaret essentie nec ratione iperfections quia tunc repugnaret spirationi actiue.

Item quomō posset suppositum esse perfectū vel habere principium perfectum ꝓducendi ꝛ immediatum nec impeditum nec exigens passum quin isto principio posset ꝓducere non em̄ videtur poētia producendi excludi ab aliquo actiuo nisi propter defectum alicuius istoꝝ vt patet inductiue. ¶ Itē in quocūq; est generatio actiua illud posset gīare sed in filio est generatio actiua quia generatio actiua filij est actus transiēs non imanens qz tunc actio ꝛ terminus essent i eodē sed actus trāsiens est in termino ꝓducto vel receptiuo termini ꝛ tertio phisicoꝝ. ¶ Ad illud dubiū conclusio est certa scōm fidem. ꝙ filius in diuinis non potest generare ꝛ est ratio augustini ad hoc que ponitur in littera: ꝙ tūc essent infiniti filij in diuinis. quia qua ratione iste filius posset generare eadem ratione filius filij. s. quia alias non esset eque potens cum suo patre et sic in infinitum. sed in perpetuis non differt esse et posse. ¶ Ad primam instantiā dicitur nego ant̄s. ¶ Ad probationem primā respōdet sco. sufficienter respondendo ad principalem questionem istius distinctionis. 20. li. primo. vtrum persone diuine sint equales scōm potentiā et iacobꝰ de esculo in quolibeto suo. q. quinta ꝛ oRā distinctione. 20. ꝫ articulo eiusdē. q. ꝛ similiter ad tertiuꝫ et quartum idem quere in eis. ¶ Ad secūdum respōdet sco. in repoꝛtatis parisien. li. primo di. 7. q. 2. ꝙ cum dicitur filius non genuit nō qz non potuit ꝫ quia non oportuit ibi accipitur negatio infinitās vt sensus sit non qz non potuit. i. qz nō fuit ipotēs et causa quare posuit negationem est qz hoc infinitum potuit nō est in vsu. ¶ Et cōcedat glosa ma. d. nō ex ipotētia nō fuit. ¶ Ad quintū dico ꝙ posse producere simile est signum perfectionis supplentis imperfectionem in his que non possunt semper eadem numero permanere et talis perfectio opponitur oꝛationi ad modū quo visus opponitur cecitati ꝛ sic dictum phi non habet locum in ꝓposito. ¶ Ad sextum dr ꝙ quecūq; ratio sit quare pat non est cōicabilis eadē est quare generatio actiua ꝛ paternitas nō est cōicabilis qz sunt omnibꝰ modis idem adiuicē ꝛ ideo sicut pater de se est incōicabilis sic ꝛ ista generatio etiā ymaginādo iuxta cōem viā ꝙ gīatio actiua nō esset oībꝰ modis idē cum patre qbꝰ sibi ipi tūc licet in. ss. non sit oppositа relatio generationi actiue qz cū. ss. presupponit ozigine aliquid constitutū relatione oppositа i. generatione passiua tanꝙ principiū ꝛ cōprincipium suum ꝛ nihil potest suum principium ꝓducere plusꝙ seipm ideo generare filiū nō plꝰ potest cōicare. ss. ꝙ ipimet filio. ¶ Ad septimum dico ꝙ non oportet alteri istoꝝ modoꝝ sibi repugnare.

¶ Octauum est magne difficultatis apud scotum ꝛ illos qui ponunt generationem actiuam elici et oziginari ꝛ ipsi soluant illud et ego non pono in filio principium elicitiuum istius generatiōis nec etiam in patre. ¶ Ad nonum si loquaris de ineſſe per circūincessionem maioꝝ est falsa si aliter minoꝝ est falsa. ¶ Ad probationem dicitur ꝙ generatio actiua patris est met pater et ideo non est trāsiens formaliter sed bene originaliter quia scilicet est oziginatio termini non immanentis generanti nisi substantialiter et per circumincessionez tenendo autem opinionem supra tactam de generatione actione ꝙ sit passio vel productio vel ipm productum tunc diceretur ꝙ generatio in diuinis est ipse filius capiens esse a patre ꝛ secunduꝫ hoc generatio sic dicta esset productio actio etiaꝫ formaliter transiens suppositaliter non substantialiter. ¶ Ad argumentum principale responsum ē supra preter quam ad auctoꝛitatem damasceni quam glosa sicut facit ma. omnes auctoꝛitates q̄ videntur sonare ꝙ substantia vel essentia generet id est pfqz substantia ita dicā ꝙ gīatio est opꝰ nature id est patris qui est natum transitiue id est ꝓductum patris ita ꝙ intelligitur de generatione que est filius non de generatione actiua vel productiua filij vel aliter est opus nature id est non liberi arbitrij libertate contingentie quia ista generatio ponitur naturalis et non contingenter libera ꝛc.

¶ Questio sexta.

Scotus.

Dubitat ꝫ pdicta ꝛ pbat ꝙ multas rōnes ꝙ filiꝰ possit gīare.

Sexto circa distinctionem trigesimam tertiā pro di. xi. Quero vtrū. ss. possit distingui a filio si non ꝓcederet ab eo. Videtur ꝙ non qz si non ꝓcederet. ss. a filio filius nō esset filius igitꝫ nō distingueretur ab eo. ¶ Contra si. ss. procederet a patre solo vt datus non vt natꝰ sicut ꝛ nec ꝓcedit adhuc. ss. non esset filius qui ꝓcedit vt natꝰ nō vt datus igitꝫ adhuc distingueref a filio hic tenet ꝙ non. chāt. te. egidi. goš. contrariū goš. sco. oKam hyzanš. ꝓcessus aūt augu. in littera de ꝓcessione. ss. quē quidam adducūt ad ꝓpositum ꝛ quidā ad oppositum relinquo altercationibus eoꝝdē. hic primo videndū est ꝓpter quid ponit questio cōter. scōo q̄d ad eaꝫ sit dicendum: et tertio ponende sunt obiectiones aliquе et soluendē. ¶ Circa primum dico ꝙ non inquiritur an aliquo mō sit possibile ꝙ. ss. non ꝓcedat a filio ꝛ ꝙ realiter distingua tur ab ipso qz manifestum est ex fide ꝙ ista copulatiua est impossibilis ꝓpter impossibilitatem alterius partis. ¶ Sed alia duo intendit querere vnū An ꝓpter hoc ꝙ filius est spiratio actiua realiter distiguaf a. ss. sicut ꝓducēs a ꝓducto. ¶ Scōm ē ꝓpter grecos an suppositа distinctiōe personali ꝛ ydemptitate essentiali triū personarū possit inferri ꝙ in ꝑna formali ꝛ euidenti. ss. procedere a filio sicut aliquі nituntur ꝓbare ꝛ tenent pro eis videtur facere processus anselmi vbi supra quem quidam adducunt ad propositum quidam ad oppositum quem relinquo eis et etiam an ista consequentia sit euidens. ss. procedit a filio igitur non distinguitur ab eo realiter. ¶ Quo ad primū quo inquirit videtur mihi esse dicendum ꝙ sic quia filius non solum distinguitur realiter a spiritu sancto ex hoc ꝙ spiratus est sine ex hoc ꝙ filius est spiratio actiua que est due persone simul scilicet pater et filius et quilibet sigillatim quia talis spiratio est distinctiuum commune pa. fi. a. ss. non ꝓprium filij aut patris sed etiam filius realiter distinguitur a spiritu sancto per hoc quod est filiatio que est ꝓprium distinctiuum filij a. ss. sicut a patre quia filius sua ꝓpria personalitate distinguitur a. ss. et non solum aliquo communi sibi et patri. ¶ Sed nunc est ita ꝙ filius et spiratio actiua non sunt omnibus modis idē mutuo sibi a parte rei quibus vtraq; sibi ipsi iuxta illud principiū tactum illa non sunt sic omnibus modis idem sibi inuicem quoꝝm vnum non est aliquid ꝛ reliquuz non est illud sic est hic. ¶ Spiratio enim actiua est pater siue paternitas et filius non est paternitas igitur. ¶ Sed quo ad secundum quod inquiritur Dico primo ꝙ quātum videtur ex isto antecedente ꝙ precise assumeret ꝙ pater et filius ꝛ spiritus sanctus sunt tres persone realiter distincte et vnꝰ deus nec aliquid plus ex fide vel aliunde supponeret non sequeretur consequētia formali et euidenti ꝙ. ss. procedit a filio nec per consequens ex oppositо consequentis sequitur euidenter oppositū antecedentis quia sicut arguit oKam et bene ex ista hypothesi precise non sequitur. ss. euidenter esse vel habere relationem oppositam relationi filij cum ex isto antecedente precise non sit euidens nobis quin possit realiter sufficienter distingui relationibꝰ absolutis disparatis nec sit ex isto antecedente precise est nobis euidens ꝙ filius est spiratio actiua ꝑtum pertinet ad cōmunem entitatē dat etiam iste alius articulus ꝙ filius et. ss. sunt producti cum quo staret ꝙ solus pater sufficiens producat tam filium ꝙ. ss. ¶ Secundo dico ꝙ secūdum veritatem vtraq; consequētia est bona ꝛ formalis licet non sit euidens nobis pro modo sicut ista consequentia est bona et formalis quāuis nō sit nobis nunc euidens sed tantum credita nullus deus generat deū aut spirat igitur deꝰ non est deus. sic in proposito sequitur. ss. distinguitur a filio igitur procedit ab eo et econuerso negatiue. ss. nō procedit a filio igitur non distinguitur ab eo quia secundum veritatē omē quod in diuinis ē filiatio est realiter spiratio actiua igitur ex oppositо cōsequentis sequif negatiue. a. non est spiratio actiua igitur. a. nō est filiatio diuina remoto enim ab aliquo commum quod est idem realiter cum ꝓprio remouetur ꝓprium ab eodem. ¶ Sed actiua spiratio secundum veritatem cōmunis est patri et filio et eadem realiter cum ꝓprio. s. cum filiatione quia aliter cum ea poneret in numerum et esset quaternitas in diuinis contra decretū igitur si filius non est spiratio actiua filius non est filius igitur filius nihil est et per consequens nō distinguitur a. ss. ¶ Et licet ista sit necessaria filiatio diuina est realiter spiratio actiua non tamen est euidens ex terminis sed sola fide nec etiam euidēter sequitur ex hoc precise ꝙ pater et fi. ꝛ. ss. sunt tres persone et vnus deus sed hoc tantum ex alio fidei articulo tenemus scilicet qui ex patre filioq; procedit nam cum illo priori articulo sine isto staret ꝙ solus pater sine filio principiaret. ss. ideo.

¶ Tertia cōclusio non repugnat secūde et secūdū istas cōclusiones qui vellet posset opiniones aliquas adinuicem concordare aliqualiter. ¶ Sed contra predicta instatur primo contra conclusionem secundam. ¶ Arguit ꝙ ista consequentia sit euidens deus est trinus et vnus igitur spiritus sanctus procedit a filio probo quia ex isto consequente sequitur ꝙ tres persone sunt essentialiter idem et ꝙ persona quelibet est summe simplex et si hoc igitur nulle due persone in diuinis distīgūtur distinctione disparatorum et si hoc igitur. ss. procedit a filio eo ꝙ distinctio disparatorum non stat cū summa simplicitate. probo quia omnis distinctio disparatorum est tanta ꝙ ipsa sine omni alia distinctione sufficit ad hoc vt sit distincta vnirentur et componerentur adinuicem sed impossibile est ꝙ persone que sunt essentialiter vnus deus tali distinctione distinguantur que sufficeret ad compositionem igitur non distingūtur disparate. minoꝝ est euidens quia talibus personis distinctio essentialis. ¶ Ista autem distinctio que sufficit ad vnionem et compositionem distinctoꝝm infert distinctionem essentialem illoꝝm. maioꝝm probat qz omnis distinctio disparatorum est talis qualis distinctio absolutoꝝm quia taliter distincta nō plꝰ referuntur adinuicem ꝙ absoluta: sed omnis talis distinctio qualis est distinctio absolutoꝝm quātum est ex parte distinctionis sufficit ad hoc ꝙ ista absoluta vnirentur et componerentur et ꝙ consequens est distinctio essentialis. ¶ Forte dicitur ꝙ cum distinctione absolutoꝝm staret essētialis ydemptitas. ¶ Contra: omnis talis distinctio absolutoꝝ sufficit ad hoc vt sit distincta realiter

q. tiſ.

3. cōclusio.

3. articulꝰ.

1. articulꝰ.

2. articulꝰ.

1. cōclusio.

2. cōclusio.

possunt compon̄ z vnirī igitur ois talis distinctio est essentialis. ¶ Confirmaꝫ q3 maior ē dēptitas que excludit oēm distinctionē disperatiōis q̄ q̄ nō patet q2 oē totū ē maior sua pte. Sed in diuinis est summa ydēptitas essentialis igitꝫ et q̄ excludit distinctionē disperationis. ¶ Et cōclusionē istā cōcedunt illi sc3 q̄ euidenter seq̄tur filio z .ff. sunt idem deus z .ff. non ꝓcedit a filio igitur nō distinguitur ab eo q3 si ē idē deus cum eo z distinguiꝫ ab eo igitur distinctione relatiua ab oppositō z tunc ꝓcedet ab eo aut distinctione disparatorū z tunc nō esset idem deus cū eo q3 talis distinctio vt ꝓbatū est nō stat cū summa ydēptitate essentiali nec cū summa simplicitate psone. ¶ Ad primū dicendū est q̄ siue distinctio disparatoꝝ stet cuꝫ summa simplicitate persone z cum summa ydemptitate essentiali siue non. q2 scōm omnē sentētiā doctoris persone non sunt absolute ſ3 vel sunt relationes originis vel talib⁹ relationibus constitute tamē hoc secure dico q̄ ex solo articulo de trinitate psonali z ydēptitate essentiali circūscripto articulo de ꝓcessiōe. ff. a filio nō sequiꝫ oña nobis euidenti qui alīq̄ psone diuine possunt realiꝫ distingui ꝓpterea tib⁹ tm disparatis relatiuis vel absolutis ymo cū hoc staret q̄ due persone esset ꝓducte ꝓductionib⁹ passiuis alia nascendo alia vt data alteri⁹ ratiōis hypotetice seu personalis. ¶ Iste tū articulus cū alio articulo addit⁹. ſ. qui ex patre filioꝫ ꝓcedit euidenter infert q̄ non est persona diuina aliqua quin ip sius ad quācunq̄ personā diuinam sic oppositio relatiua z nō sola disparatiōis distinctio. ¶ Et cum probas q̄ articulus ꝓior non additus scō euidēter inferat cōclusionē ois distinctionis disparatorum quia omnis distinctio disparatoꝝ est tanta ꝛc. dico q̄ illa ꝓpositio nō est euidēs nec etiā euidenter sequiꝫ ex illo articulo fidei nec etiā vera ē secundum multos q2 filiatiō ē spiratio passiua z itē rū paternitas ē spiratio passiua scōm istos nō distinguitur relatiue z rē realiter distinguitur z ꝓ cōsequens distinctione disparationis scōm eos puta oRā. sco. ganō. syzanē. ¶ Et cū ꝓbas eā q2 ois distinctio disparatoꝝ est talis qualis est distinctio absolutoꝝ dico q̄ si loq̄ris de talitate generali maior concedit⁹ z minor negaꝫ si aūt loq̄ris de talitate distinctiōis i speciali negatur maior nec ꝓbatio ad istū sensum habet euidentiā aliquā. Itē secundū cōem opinionē filiatio nō opponiꝫ relatiue spirationi passiue igitꝫ volendo distinctionē disparatoꝝ quozūcūq̄ non oppositoꝝ filiatio z spiratio passiua distinguūꝫ disparate scōz cōem opinionem z tū sunt eadē deitas. i. distinctio disparatorū stat cū vnitate essentiali. ¶ Et si in cōtrariuꝫ arguitur filiatio ē vel filius est illud qō opponiꝫ spirationi passiue q2 ē spiratio actiua igitꝫ opponiꝫ sibi relatiue ōz q̄ nō sequiꝫ pluſq̄ sequaꝫ deitas ē illud qō opponiꝫ vl̄ gnāꝫ igr deitas opponiꝫ vl̄ gnāꝫ. ¶ Ad ēm ille q̄ diceret nō repugnare illis q̄ fideī sūt qui possit saluari duas psonas distingui ꝙ absoluta diceret q̄ aliquoꝝ absolutoꝝ distinctio bene stat cum ydemptitate essentiali et ita negaret añs sed qui hoc nō sustineret diceret q̄ hoc nō esset oīno simile de distinctione absolutorum z de distinctione per relationes oppositas seu disparatas. ¶ Ad tertū dicitur q̄ maior non ē euidēs pluſq̄ ꝓpositio ꝓbanda nec tenet ꝓ illud mediū q̄ oē totū ꝛc. ¶ Ad quartū ōz q̄ filiꝰ ē filiatio disparate determinata a. ff. vel spiratione passiua scōm cōem opinionē et non sequiꝫ q̄ ideo non sit idem deus cū eo q̄uis tū etiā filius sit spiratio actiua qua distinguiꝫ a spū sancto ut .relatiua ab opposito.

Septimo q̄o circa di. 12. Circa istaz di. queritur vtrū pater et filiꝰ sint vnum principiū spirans spiritum sanctū q̄ nō videtur q2 aut vnū vnitate essentiali aut tantum notionali siue personali: non essentiali q2 pater sicut nomen essentiale generat vel gnāt ita nomen essentiale spirat aut spiratꝫ nō psonali vel notionali q2 ꝑ z filiꝰ nō sūt aliq̄ vna psona spirās nec aliq̄ vna notio spirans cōis patri z filio q2 qua ratiōe nihil cōmune diuersis personis generat pari ratione nihil commune diuersis personis spirat. ¶ Ad oppositum ē augu. 5. de trini. cap. 5. pater z filiꝰ sūt vnū principiū ad .ff. sicut pater z fi. z spūs sanctꝰ sunt vnum principium ad creaturam. ¶ Item aut spirant tanq̄ vnū principium et ita habetur intentum q̄ sunt vnum principium aut tanq̄ distincta et hoc non q2 ista que producunt aliquod productum vnica ꝓductione producere videntur illud tanq̄ vnicum principium productiuum sed pater et filius producunt spiritū sanctuz vnica productione scilicet spiratione actiua. Hic primo respondendum ē ad questionem secundo difficultates mouende et soluende. ¶ Circa primum est conclusio certa z determinata in cōcilio lugd. sub greg. ꝓmo sicut ptzli. 6 de sua trī. z fi. ca. vbi sic dī. q. ff. eternaliꝫ ex patre z filio nō tanq̄ ex duob⁹ principiis ſ3 tanq̄ ex vno pricipio nō duab⁹ spiratiōib⁹ ſ3 vna spiratiōe ꝓcedit z in fine capi. dicit sic. ¶ Nos sacro approbante consilio dānamus z reprobam⁹ omēs qui negare ꝓsumpserint. ff. ex patre et filio ꝓcedere sine etiam ausu temerario asserere q̄. ff. ex patre et filio tanq̄ ex duobus principiis et non tanq̄ ex vno procedat hec ibi. ¶ Sup quo dicit 10.mo. in glosa ordinaria ꝑ inq̄t z filiꝰ spirāt. ff. sicut vnuz spirādi principiū non duo principia vnde conueniunt non solum in vna essentia in qua conuenit cum eis etiam. ff. sed etiam in spiratione actiua que est notio communis patri et filio que non conuenit. ff. nam spirare. ff. est actio non essentialis quia sic conueniret. ff. sed notionalis que non conuenit. ff. sed tā tum patri et filio tanq̄ vni spirandi principio. i. nō tam ꝓpter vnitatem essentie q̄ ꝓpter vnitatē notionis scilicet actiue spirationis in patre et filio communis non duabus spirationib⁹ quia spiratio actiua patris et filiꝰ est vna et eadem notio communis patri et filio sicut operationes essentiales communes sunt tribus personis sunt enim inseparabilia opera tri. de conse. di. 3. capi. vltio in fine. 26. q. prima. sicut em̄ licet quedā opatiões attribuātur patri quedam filio quedā. ff. vt i predictis capitulis continetur hec ille. ¶ Ex his potest elici q̄ decretū ponit spirationem actiuā aliquid cōe patri z filio sicut z deitas cōis est tribus personis et ita spiratio actiua nō est ipse. ff. z pari ratione generatio actiua non est ipe filius nihilominus tamen ista opinio que ponit q̄ generatio actiua ē ipe filiꝰ vel in filio z non i patre habet

consequēter tenere consimile de spiratione actiua q̄ ipa ē. ff. et consequenter habet dicere q̄ spiratio actiua non ē spiratio actiua sicut nec generatio actiua ē generatio actiua ymo q̄ spiratio actiua est ipsa entitas notionalis cōmunis patri et filio qua pater et filius producunt. ff. per hoc q̄ ipi sūt illud vnum principium productiuum. ff. ¶ Quo ad secundum articulum pōt esse difficultas ꝓma quā tangit argumentum principale vtrum pater et filius sunt vnum principium essentiale. ff. vl̄ notionale vel personale non videtur mihi dicendū q̄ non sunt vnum principium essentiale. ff. sicut ꝓbatur in argumento. ¶ Secundo videtur mihi eē dicendum q̄ hec ꝓpositio pater et filius sūt vnū principium personale. ff pōt habere tres intellectus vnus esset q̄ pater et filius sunt vnum principium personale. ff. i. vnum principiū persone. ff. denominando illud principium vnum personale a persona producta sicut si diceretur de patre q̄ eēt principium filiale. i. filij iste sensus ē verus sed de hoc sensu non ē difficultas ideo omittatur ¶ Alio modo q̄ ē aliquod principium quo elicitiuum spirationis actiue et q̄ pater et filius esset istud principium quo puta voluntas vel aliquod huiusmodi ita q̄ pater et filius esset aliqua vna vis spirattua elicitiua spirationis actiue. Ad istum sensuꝫ facit magna difficultatē doctor subtilis et aliī nō nulli in ista distinctione. Sed iuxta viaꝫ quā teneo et tenui di. septima. ista difficultas ꝓcedit ex suppositione falsa q̄ spiratio actiua principiaretur z eliceretur quod non ē concedendum vt ibi patuit ¶ Ideo secundum hec principia non habet locum hec difficultas. ¶ Tertius intellectus pōt esse an aliquod principium personale spirans. ff. vel saltem notionale. i. Utrum sit aliquod principiū cōe aliquibus personis non omnibus et prima pars istius intellectus disiuncti falsa ē nā pater et filius nō sunt vna persona secunda vera ē. ¶ Ad secūdum igitur dico q̄ istud principium cōe ē spiratio actiua et ē vnum principium spirans spūm sanctū et ē istud quod intrinsece et per se primo modo ē tam essentia diuina q̄ spiratio actiua seu spiratoꝝ quia spiratoꝝ nihil ē quin spiratio actiua sit illud et econuerso Et ideo sunt omnibus modis idem quibus spiratio sibi ipsi et ita spiratio seu illō principium spirans seu potentia spiratiua qōidem est nō ē aliquid resultans nec compositum nec cōstitutuz ex spiratione actiua z essentia sed ēipsa. ipamet spiratio actiua quā dico esse essentiā sine deitatē per se primo modo licet non econuerso et hoc idē dico de relationibus originis in diuinis patet igr q2 illud principium vnum spirans. ff. quod principium ē pater et filius nec ē essentiale nec personale sed notionale et patet etiā quomodo se habeat ad deitatem cōem personis. ¶ Restat igitur inquirere qualiter se habeat ad patrem et filium q̄bus ē cōis vtrum videlicet pater et filius sint ꝑ se primo modo spiratio actiua seu a vocetur ita vide tur q̄ non quia tunc paternitas et per consequēs generatio actiua que eadē ē cum paternitate diuina esset per se primo modo spiratio actiua. ff. Falsitas ꝓbatur quia tunc diuina paternitas esset essentialiter relatio ad. ff. et etiā tunc generatio actiua esset essentialiter productio. ff. et per cōsequēs. ff. generaretur quia cuius productio ē actiua generatio ipsemet generatur falsitas patz quia. ff. procedit nō quomodo natus sed quomodo datus etiā eodē modo sequeretur q̄ filius eēt spiratus et per cōsequēs q̄ esset. ff. quia eius productio actiua ē essentialiter spiratio actiua ipsū videtur spirari Item tunc oporteret negare illud quod dictum ē eē verum secundum cōmunem opinionē questione precedenti proxima q̄ licet filiatio sit spiratio actiua opposita spirationi passiue non tamen ē filiatio opposita spirationi passiue. Sed ab ea dē distincta distinctione desperationis cōsequēter patet quia si filius vel filiatio ē per se primo modo spiratio actiua igitur sicut spiratio actiua opponiꝫ spirationi passiue ita filiatio. Cōsequētia tenet per illam regulā quicquid predicatur de predicato predicatur de subiecto quelicet non sit vbiq̄ vera quia licet hec ē vera essentia est pater et de patre predicatur q̄ generat nō tamē de essentia semper ē vera isto modo q̄ quicq̄d predicatur per se primo modo per se significatiue sumpto etiā predicatur per se primo modo de subiecto de quo predicatum illud significatiue sūptū predicatur per se primo modo. i. sicut hec ē vera spiratoꝝ seu spiratio actiua spirat ita et ista filiatio spirat igitur sicut spiratio actiua opponitur spirationi passiue sic et filiatio Item spiratio actiua est entitas respectiua ad aliud terminuz et origo actiua alterius termini q̄ generatio actiua quia ipsa ē productio. ff. generatio actiua ē productio filij et nō. ff. qui secundum symbolum nō ē genit⁹ sed procedens. ¶ Sed nullo modo videtur q̄ relatio ad vnum terminum sit per se primo modo ad alium terminum relatio igitur hec nō erit per se primo modo paternitas diuina seu generatio actiua in diuinis ē spiratio actiua nec etiā vna alia ꝓpositio que cōponeretur ex terminis adhoc aptis ¶ Confirmatur sit predicatum terminus relatiuꝰ et subiectum terminus absolutus ꝓpositio non ē per se primo mō igitur eodē modo si predicatū sit terminus relatiuus vel consignificatiuum alicuius entis in speciali determinati et subiectum non erit ꝓpositio per se primo modo. ¶ Sed cōceptus ꝓprius et simplex spirationis actiue videtur significare vel consignificare determinate et in speciali. ff. non sic autē conceptus simplex et ꝓprius actiue generatiōis igitur ꝛc. ꝓbatur videtur q̄ generatio actiua realiter distinguatur a spiratione actiua et q̄ hec nō ē ista nec econtra. Sicut ꝓbat et tenet doctor cōmunis i suo quolibeto questione quinta per hoc q̄ neutra videtur de se sibi esse infinita et ideo nescit qualiter vna ydēptificaretur relique et ideo ponit actiuam spirationem quasi aduēticiā et non per se pertinē tem ad personalitatē patris et idem tenet in ꝓmo suo igitur nō verisimile q̄ patris personalitas sit per se primo modo. A. quia tunc doctor iste i illis in ꝓposito recessisset a limitibus veritatis.

Et ꝑ z filius sint ꝑ se spiratio actiua Argf ꝓ is multipliciter et ꝓsilea rñ detur.

¶ Sed contrarium videtur esse per aliam viaꝫ nō videtur posse clare saluari sūma simplicitas personalis i diuinis et maxime si patri aduenirent spiratio actiua vel pertinens intrinsece ad paternam personalitatem videretur ibi q̄ compositō ex paternitate et subiecto contra primum ar. ꝓpie questionis huius materie. ¶ Ad istud apparet mihi dicendum q̄ sic et ad hoc sufficit mihi ratio i contrarium vista media que i ꝓia questione huiꝰ materie mouerunt me ad ponēdum q̄ ois dia perso-

ralitas et quodlibet quod deus ē per se p̄mo modo ē deitas. ¶ Sed positio ista potest vlterius teneri secūdū duplicē viā vel ex ista q̄ ponit q̄ oīs divina personalitas ē essentialiter et per se primo modo producens vel producta vel productio vel secundum viam que ponit q̄ bene quelibet divina personalitas vere et realiter est productio actiua vel passiua paternitas filiatio vel passiua spiratio ita vere ⁊ realiter sicut sol producit lumē i medio vel sicut deus creat et gubernat mundū vel etiā actiua productio et cōseruatio mundi nō tamē p se primo modo quāuis hec sit per se primo modo est pater ē filij pater et divina paternitas vel filiatio ē per se primo modo relatio vel productio secundum istā viā secundā non ē difficile euacuare argumenta posita ad p̄mā partem presentis dubij secundum viā p̄mā cōmunē ē hoc difficilius

Ad p̄mū. ¶ Ad primum cōcedo q̄ generatio actiua ē per se primo modo a quāuis ipsa propositio qua hoc p̄fero nō sit vera per se primo modo etiā cōcedo secundum viā p̄mā q̄ paternitas ē essentialiter ⁊ per se primo modo relatio ad .ss. et q̄ paternitas vel generatio actiua filij sit essentialiter spiratio actiua .ss. vel .a. ¶ Sed secundum opinionē secundā quā tenerē si liceat neganda ē cōsequētia dā nec divina paternitas esset per se primo modo spirato .ss. nec a esset secundum istā viā per se primo modo spiratio .ss. nec .a. sed solum sequitur q̄ paternitas vere et realiter et necessario est relatio ad .ss. sicut vere ē spiratio actiua .ss. ¶ Et cum infertur q̄ tunc .ss. generaretur negatur cōsequētia secundum vtrāq̄ viā quia licet per illam rē que est generatio p̄ducatur .ss. ista tamē res nō ē generatio respectu .ss. sed respectu filij p̄mo ipa respectu .ss. ē spiratio actiua et respectu filij generatio actiua nec etiam ista propositio generatio actiua est spiratio actiua ē vera secundum predicationē formalē sed solum secundum ydēticā quātūcunq̄ .b. sit .a. per se primo modo quia predicatum et subiectum non supponunt p̄o eodē. Et per idē p̄z q̄ nō sequitur ē filius esset spiratus ¶ Ad secundū conceditur secundum primā viā quia hec ē per se primo modo generatio actiua ⁊ etiā passiua ē spiratio actiua et si hec sit per se p̄mo modo spiratio actiua ē spiratio .ss. vbi exprimitur terminus spirationis tunc etiā hec erit per se paternitas ē spiratio actiua .ss. secundum eādē viā ponētem q̄sonas esse per se primo modo relatiuas et ita cōcederetur cōclusio ista istius argumenti vsq̄ illuc exclusiue igitur sicut spiratio actiua opponitur ⁊c. et negaretur talis consequētia sicut ēm nō sequitur paternitas ē deitas per se primo modo et deitas ē eadem filiationi ita nec in proposito sequitē filiatio ē spiratio actiua per se primo modo ⁊ spiratio actiua opponitur spirationi passiue igitē filiatio opponitur spirationi passiue. ¶ Sed bene sequitur q̄ filiatio sit spiratio opposita spirationi passiue opposita inquā relatiue. ¶ Ad tertiū negatur antecedens et conceditur q̄ generatio actiua ē origo .ss. et nō sequitur generatio actiua non est generatio .ss. sed tantum filij igitur non ē origo .ss. sed tantum filij primo ē ibi fallā consequētis ¶ Ex hoc confirmatur ad precedens argumentuz respondeo q̄ non sequitur filiatio ē relatio vl spiratio opposita spirationi passiue igitur filiatio opposita sibi nec sequitur negatiue nō ē filiatio opposita spirationi passiue igitur nō ē relatio vl spiratio sibi opposita. ¶ Ad quartum concedo primū quod infertur sed minorē post additā illi conclusioni quo ad secundā partem nego cum dicitur nō sic autē conceptus simpler generationis actiue vl passiue quia secundum p̄mā viā proprietas prime persone ē essentialiter relatiua vel productio.

¶ Et ego secundum hoc cōsequenter dicerem q̄ ipsa ita essentialiter ē spiratio actiua respectu .ss. sicut ipsa ē generatio actiua respectu filij. ¶ Secundum autē viā que non poneret personas diuinas etiam per se primo modo relatiuas admittē parua vel nulla esset de hoc difficultas. ¶ Ad q̄ntum negatur q̄ generatio actiua nō sit spiratio actiua quia pari ratione ipa spiratio nō esset filiatio et constat q̄ ipsa nō ē spiratio passiua quia illi opponitur igitur fozent quattuoz res in diuinis abinuicem distincte contra decretum. ¶ Ad probationē suā cum dicit q̄ neutra ē infinita illud negatum est superius bene tamē concedo huic doctori q̄ spiratio actiua nō ē cōuertibiliter et adequate idem generationi actie cum ipsa sit aliq̄d puta filius et generatio actia non ē ipse filius iterum cōcedo sibi q̄ spiratio actia non constituit patrem in diuinis et tamen pater ita essentialiter et intrinsece et per se primo modo ē generatio actiua vel spiratio actiua sicut si spiratio constitueret patrē vel multo essentialius vl simplicius et ideo eque necessario et ita intrinsece exigit pater .ss. sicut filium licet nō ita proprie quia personalitate propria patris exigit filium sed notione siue relatione sibi cōmuni et filio exigit .ss. ¶ Et per hoc respondet difficultati quozūdā contra sco. que non procedit contra ista qua af q̄ pater nō ita essentialiter exigeret .ss. sicut filium si pater constitueretur p generationē et nō per spirationē actiuā. ¶ Ex predictis sequitur primo q̄ pater ⁊ filius non distinguūt personaliter sed tantum notionaliter .a. .ss. ex hoc solo q̄ sunt spiratio actia illo ēm distinguitur filius .a. .ss. quo formaliter ē persona filij quia idem ē principium essendi et distinguēdi sed nō precise per spirare actiuuz ē filius persona filij q̄ tunc ēt pater esset persona filij sicut nec precise per essentiam ē persona filij licet ēm nullo alio ab essentia vl spirati one actia sicut filius persona filij satis preexistit declaratum. Secundo sequtur q̄ filiatio sufficienter distinguit filium a .ss. personaliter q̄a filiatio vt patet ex predictis ē perfecta filij personalitas q̄ includit q̄ditatiue siue ēt per se primo modo tazz essentia q̄ spiratio actia q̄ ēt generatio passiua.

3. dubiū. ¶ Tertium dubium de isto quod tangit p̄mum argumentum p̄ncipale ad oppositum .q. An .s. peroia sicut pater et fi. et .ss. sunt vnum p̄ncipium creature ita pater et filius sunt vnum p̄ncipium spūs sancti quā dubitationē tangit oīam questione p̄a huius di. ar. 3. et dicit ista esse i hoc q̄ ex vna parte pater ⁊ filius et .ss. vere et realiter sunt vnum p̄ncipium creature et ex alia parte pater et filius ipsius .ss. et i hoc ē difficile secundum eum et bene q̄ pater et filius et .ss. sunt vnum p̄ncipium creature q̄a sunt essentia dia que ē vnum p̄ncipiū creature et nonvnum p̄ncipium notionale sed pater et filius sunt respectu .ss. vnum p̄ncipium notionale .s. spiratoz vel spiratio actiua quod p̄ncipium vocat ipsevnum p̄ncipium constitutiuū ex essētia et spiratione actiua. ¶ Alia differentia ē q̄ pater

et filius per se primo modo spirant sed pater ⁊ filius et spūs sanctus nō per se primo modo creant

4. dubium ¶ Sed q̄ preter hoc ponit q̄ pater ⁊ filius sūt vnū principium essentiale elicitiuum spirationis actiue vel etiā passiue nō ē verum sed oppositum probatum est in questione p̄ius posita p̄o di. 7. q̄ ēt dicit q̄ pater et filius sunt vnum principium vere spirans .ss. quod nō est formaliter essentia diuina falsum ē vt patet ex predictis licet essentia nō sit formaliter illud principium ¶ Quarta dubitatio est de hoc quod tangit argumentum secundum ad oppositum questionis An pater et filius spirent inquantum sunt vnum vel inquātum sunt distincti cui sufficiē ter respondet oīam logice distinctione ista. q. 2. ar. 2. responsionis p̄opzie et in logica secunda parte ca. 16. quibus suppositis negandū esset et etiā concedendū q̄ pater et filius inquātū sunt hocvnum. .s. spiratio actiua sed arguendo ab ista igitur inquātum est vnum ē fallatia cōsequētis quāuis Canō dicat q̄ hoc non sit plus ad p̄positum q̄ rome. ¶ Ad relationes principales vtriusq̄ partis patet quid sit dicendum p̄eter illud q̄ af quia qua ratione essentia cōmunis nō generat pari ratione realitas ista cōmunis patri et filio nō spirat et ē dicendum q̄ non ē simile causa ēm nō tenet hic q̄ ibi essentia ēm non potest ibi generare quia genitum distiguek ab ea i proposito autem res in diuinis spirata realiter di stinguitur ab ista notione cōmuni patri et filio q̄ concedo spirare igitur ⁊c. hic videtur ymaginari q̄ sicut essētia est res cōmunis tribus personis ita spiratio actiua seu spiratoz est res cōmunis duabus quia ipsa et pater filius cōiunctim et vterq̄ eozum diuisim et ē etiā essentia diuina et sicut propter essentiaz nō oportet ponere quartam rem distinctam a tribus personis ita nec propter istā spirationē actiuā et licet iste modus loquēdi fatis cōmuniter teneatur tamē modō loquēdi gregozij videtur planioz di. 12, vbi concessit q̄ pater et filius sunt duo p̄incipia .ss. et duo spiratozes et tamē secundum decretum ab eis procedit .ss. tā q̄ ab vnico principio vnica spiratione ita q̄ ly tā q̄ dicit similitudinē. .s. q̄. .ss. omnino similiter et eodē modo procedit a patre et filio ac si solum ab vno principio p̄cederet et spiratio qua pater spirat est omnino similis spirationi qua filius spirat et sic patet quid sit dicendum ad questionem. 34.

Octauo circa distinctionem trigesimā tertiaz Quero etiam p̄o di. 36. ⁊ 27. ¶ Utrū p̄sōe diuine p̄io ⁊ adequate distinguantur abinuicem seipsis Videtur q̄ nō quia persone diuine nullo mō distinguūtur igitē a seipsis probatur quia si pater distinguitur a filio vel igitur finite vel infinite vl neq̄: nec sic .s. finite tunc patris a filio distinctio esset finita distinctio et hoc nō quia ista distinctio non ē nisi ipsemet pater vel aliquid i patre ⁊ nihil tale ē finitum cum omne tale sit deus et per cōsequens infinitum alioquin aliquid quod est deus possit annihilari quia omne finitum est annihilabile nec infinitum quia tunc nulle res i mundo tā tum distinguerētur vel saltem nō magis distingue rentur q̄ q̄libet persona a qualibz. Falsitas p̄z q̄ persone sunt essentialiter idem ⁊ creature differt inter se et a deo non tantum suppositaliter sed etiam essentialiter igitur ⁊c. Probatur si esset vnus alius deus per omnia consimilis deo nostro illi distinguerentur abinuicem vel igitur plus q̄ pater a filio vel equaliter vel min9 non minus cōstat si equaliter tunc cum propter magnitudinem distinctionis ipsoz ipsi essent diuersi duj igitur et modo pater et filius propter suam infinitā distinctionē adinuicem essent diuersi duj cōsequēs est cōtra fidē: si magis distinguerentur igitur pater et filius nō distiguūtur abinuicem distincte quod erat p̄bandum nec potest dari tertium quod neq̄ sic neq̄ sic quia distinctio patris a filio ē ipsa deitas vel p̄prietas personalis patris et quodlibet istorum est perfecto infinita Secūdo probatur q̄ nō seipsis primo distinguūtur quia conueniunt in aliquo eodem reali ipsis cōmuni .i. essentia que est omnes ipse igitur non seipsis primo distinguūtur probatur pater aliquo sui non distinguitur a filio et aliquo sui distinguitur a filio vt patet de deitate et paternitate igitur. ¶ Item sicut arguit scotz di. 26. contra opinionem prepositiui quecūq̄ non sunt diuersa primo aliquo sui distiguitur sed persone diuine nō sunt primo diuerse quia sunt eiusō essentie igitur maioz ē nota q̄ quia se tot distiguūtur sunt primo diuersa si ēm non sunt primo diuersa sed aliquid idem entia tunc nō eo vel eis distinguuntur quo vel quibus sunt idem aliquo vel aliquibus quo vel quibus non sunt idem.

¶ Item plures proprietates sunt in eadē persona sicut in patre inascibilitas et generatio actiua et Augustin. iste distinguūtur secundum augustinum quinto de tri. ca. 7. vbi vult q̄ si pater nō eēt ingenitus posset tamē esse pater ⁊ econuerso si filium nō genuisset nihil prohibent eum dicē eē ingenitum igit multiplex est proprietas qua pater distinguitur a filio ita q̄ nō primo se toto Item in patre est generatio actiua et spiratio actiua et spiratione actiua nō differt pater a filio sed aliquo quod est in eo et aliquo nō. ¶ Et confirmatur quia si nulla esset distinctio inter proprietatē et personā nō posset vna proprietas esse due persone nec i duabus nec vna persona posset esse due p̄prietates seu in vna due ⁊c. ¶ Oppositum arguit potest per hoc q̄ omnis q̄sona diuina est sūme simplex secundum decretum in primo ar. p. q. huius materie allegatam. ¶ Simplex autem omnino a quocūq̄ distinguit primo seipso distinguitur probatur pater sua p̄sonali p̄prietate distinguitur a filio sed p̄prietas p̄sonalis patris est ipe pater dicente anselmo de incarnatione: bi ca. scōo q̄sōa patris est deus ē quod cōmune est illi cū filio et pater est quod est p̄prium et cōsequenter dicit simile de filio ⁊c. ¶ Sed leuiter respondetur hic q̄ nō vult dicere q̄ pater sit p̄prium patris sed quod hoc est sibi p̄prium q̄ ipe est pater. ¶ Sed hec responsio licet euacuet hec verba non tamē sequētia vbi dicit. ¶ In his igit duabus personis vnum est cōmune. .i. deus et duo propria que sūt pater et filius et certe hec auctoritas facit p̄o vtraq̄ parte. q. ¶ Item hieronim9 secundum quod allegat ma. 25. di. primi libri ca. vltimo et di. 33. capitulo primo Dicentes inquit aliam personā patris aliam filij altam. .ss. esse personā nō nomina tantū sed etiā proprietates noīa

estmaius dubium et vnomodo videtur posse dici q ꝑsona nō valet ḋa distinctō inter personas nō ē finita nec infinita ḋa simpliciter ē indiuisibilis Un de minor distinctō nō pōt excogitari et ꝓpter hoc nō potest ꝓprie apparari ad aliquā aliā distinctio nē essentialē ex quo ipsa ē solū distinctio relatia sicut nec punctus ad lineā nisi trāsitiue sicut dr linea maior puncto et sic quelibet distinctio essētialis ē maior ista in infinitū. ¶ Ista responsio sirās. pulchra ē et subtilis nec tamē nō satisfacit quia sicut assumpsi arguēdo ad principale distinctio nō est res supaddita distincta vel distinctis quia si essꝫ res supaddita tunc etiā persona distingueretur a distincto cui superadditur vel igr seipsa vel alio et sic esset processus i infinitum vel principue non potest poni in diuinis quia vel esset subā vel accidēs vel cōpositum ꝛc. et hoc totum estimo q ipse concederet igitur distinctio persone a persona vel ē ipsamet persona que ab alia distinguitur vel proprietas personalis quā supra probaui eādē ē cū persona vel ē iste due persone simul et siue sic siue non sequitur primo q male loquitur ad vim vocis cum dicit distinctionē que ē inter personas nec ē finitā nec infinitā sed esse simpliciter indiuisibilē quia nulla sic loquendo est inter eas distinctio sicut nec hec persona est inter eas nec ambe simul sunt inter eas. ¶ Secundo sequitur q hec distinctio sit infinita quia quelibet persona diuina ē infinita vt patet per illud symbolum. Immē sus pater et etiam tres persone sunt deitas que intrinsece ifinita igitur siue distinctio sit persona siue psone ipsa ē infinita intrinsece indiuisibilitas autem huius distinctionis huic infiniti non obstat. ¶ Tertio sequitur q falsū dicit q minor distinctio ꝺ sit ista nō possit excogitari ymo sequitur q maior ea nequit excogitari cū sit simpliciter infinita. Quarto sequitur q sicut magnitudo dei ē in infinitū maior quacūq alia magnitudine ita ista distinctio q est formaliter entitas illa que ē ista immensitas magnitudinis est maior oi distinctione alia possibili creature a creatura et ē equalis distinctioni dei a creatura q realiter deus ē talis eñ distinctō est aliquid et nō simul deus et creatura que nō sūt proprie aliquid igitur ē deus distinctio autē creature a deo est creatura et ideo ista in infinitum est minor oi distinctione essentiali creature a creatura vel dei a creatura vel ecōtra hec sunt dicta ad vim vocis sed Ad vsualē itellectū dicēd ē longe alr sicut enim ad vim vocis diceremus q similitudo. a. albedinis ad. b. albedinez est. a. albedo vel. a. et. b. simul et ita crescente. a albedine et remanēte. b. in suo gradu cresceret similitudo et tamē. a. cōtinue fieret minus simile. b. ꝙ prius ꝛ tamē iuxta vulgatū modū loquēdi dicitur similitudo esse minor ꝙ prius. i. a. ē minus simile. b. q prius sic ē in proposito distinctio persone ad vim vocis dr tāta quāta ē persona que ab alia distinguitur ḋa tamē impossibile ē et in ymaginabile ē q aliquid ab aliq distinguitur minus ꝙ vna persona distinguar ab alia eo q sunt simpliciter vna subā et vna diuinitas. Ideo ad vsualem locutionē dici pōt q nulla pōt excogitari minor distinctio ꝙ sit ista quarūcūq rerum distinctarū ita q vere possit dici i infinitū minus distingui vnā personā ab alia ꝙ aliquid ab aliquo a quo essentialiter distinguitur cuius cā ē quia nihil ymaginabile ē vna persona quin illud sit per se primo modo illud quod ē alia nec econuerso puta hoc illud omnis deitas licet nō sit oē illud quod alia est quia hoc impedit et distinctio nē personalem vbi concederetur q vna nec finite nec infinite distinguitur ab alia quia non quante sed indiuisibiliter tamē finite sunt idem vel cōuenient. ¶ Ad secundū patet ex dictis in responsiōe ad quesitionē per distinctiones et cōclusiones.
¶ Ad tertium patet per idem. ¶ Ad quartum dicē duz q prima propositio falsa ē sumēdo ly aliquo sūt transitiue et cuz probatur quia que se totis distinguūtur sunt primo diuersa hec falsa est sumēdo ly totum isto modo quo vult vocare personas totum. i. que distinguūtur se ipsis primo sic q non per aliquā sui partem nec post probatur ad itellectū negatū si autē in maiori ly aliquo sui cōstruatur intransitiue conceditur et similiter conclusio. Sed non oportet q illud sui sic loquendo quovna persona ab alia distinguitur sit aliquid nisi ipsamet persona que distinguitur. ¶ Ad quintum negatur añs siue sit transitiua cōstructio siue intransitiua quia non sunt plures proprietates i aliqua persona nisi p circūincessionē isto modo quo pater est in filio et i. ss. Ad probationē negatur q in nascibilitas vel generatio actio distinguūtur in patre nec hoc sequitur ex dictis quando dicit si pr̄ non esset ingenit⁹ ꝛc. sicut non sequitur si deus nihil crearet adhuc nihil ꝓhiberet deū ē deū igr deꝰ et creator seu creatiuitas distinguūt ¶ Et si arguitur q gñatio actio distinguitur ab inascibilitate cōcedo ḋa talis apō me et geraldū odonis nō ē in patre nisi p circūincessionē fz ē i filio ꝛ ipemet est filiꝰ q generaliter ꝓductio actio et ꝓductio passio idem sunt Et eodē mō dicēdū ē q eadē res est spiratio actio et passio aliter tñ et aliter signata et ē ipemet. ss. et ꝓbat hoc de generatiōe q nulla generatiōe generat filius nisi qua pr̄ eū gñat Sed generatione passiua generat filiꝰ igr generatiōe passiua pater eū gñat vel igr ista sola et non alia qō est intentū vel ista et cū hoc alia et tunc duplici gñatiōe gñatur filiꝰ qō ē superfluū. ¶ Ad sextū cōcedr q pr̄ nō quolibz q ē ipe distinguit a filio et tō non prio seipo pmitate adequationis superius exposita sed prio pmitate exclusionis cuiuslibz pncipū distincti q seipo primo et nullo sui q prius trāsitiue loquēdo et hoc vocari pōt paternitas exclusiua oīs bālitatis vl cause ab eo distincte a. ss. ār vt p habitū ē distinguitur pr̄ et seipo et aliquo qō nō est sibi synonime idē et cōuertibiliter idē fz notione sibi et filio cōi. Ad cōfirmationē negat assūptū q ad pmā ptē ad hoc eñ nō requrr distinctio ꝓprietatis a ꝑsona fz sufficit distinctio ꝑsone a. ꝑsona vt sugus visū ē Aerū ē aūt qō addit q vna ꝑsona nō pōt cē due ꝓprietates nec due ꝓprietates in vna ꝑsona sine distinctiōe intrinseca et nō simpliciter ꝑsone fzmō ē sic i. ꝓposito q paternitas ꝛ notio ista sibi et filio cōis licet sint due ꝓprietates q sūt pr̄nitas ꝛ filiatio nō modū supius dictū quo essētia et pr̄nitas sūt res distincte tñ pr̄ nō ē iste due ꝓprietates q pr̄ nō ē filiatio fz tm pr̄nitas. Eñ licet pr̄nitas et notio cōis sint ꝓprietates due nō tñ sunt due proprietates intrinsece pr̄is vel q sunt pater.

Conclusio nihil ē idē sibi modis alicui nec sibipsi.

Filius ē idē pri essētialr distinct ab eo psonaliter

Vltimo circa distinctionē trigesimam tertiam Quero pro istamet distinctione. Utrum omne idem patri sit omnibus modis idem patri q nō q aliquid idem patri distinguitur a patre ꝛ non est pater sicut hoc idem patri demōstrando filiū ꝛ alt quod idē patri ē pater ꝛ nō distinguit ab eo sicut essentia diuina ꝛ etiā generans igit aliquo mō est essētia vel generās vel pater idē pri quo hoc idē patri nō est sibi idē demōstrando filiuz. probat nihil est oibus modis idē patri q nihil est hoc modo idem patri quomō lapis est idem sibipsi quia iste modꝰ est realiter iste lapis ꝛ nihil q lapidē est idem patri vel ipso lapide. ¶ Contra si non igitur aliqd idē patri aliquomō nō ē idē patri ꝛ aliquo mō est idē patri vtpote idē sibi essentialr non idē sibi personaliter quod nō videt q distinctio personalis ꝛ ydemptitas essētialis penit⁹ idē sūt tamē distinctio ē illud quod distinguit ꝛ ydemptitas illud quod ē idē distincto ꝛ ydemptitas alicui⁹ eiusdem respectu alicui⁹ eiusdē nullo mō distinguunt ꝛ per ois iste modus distinctiōis est iste modꝰ ydēptitatis ꝛ ecōtra. ꝛ per ois ē isto mō est idem pri ꝛ ydemptitatis etiā isto mō est idē filio. s. distinctionis q si non isto mō esset idem sibi ꝛ iste modꝰ est iste modꝰ nō esset isto mō q patur idē ipi. ¶ De distinctiōe ꝛ ydemptitate in diuinis satis dictū est in octo. q. pcedentibus nec hec est inducta hic nisi vt ista distinctiō habeat suā. q. que habet tot aliarum distinctionū qstiones. Ad presens igr est dicēdum q non sicut sufficiens ꝓbat scba ratio principalis ymo ꝛ ipsa ꝓbant q nec pater est idē sibipsi omibꝰ modis nec aliqua res sibipsi. ¶ Cōtra si. a. non omnimodo est idē sibipsi igit. a aliquo mō nō est idem sibipsi igit. a. aliquo mō distinguit a seipso negatur vltima ꝓpa. ¶ Contra nihil reqrit pl⁹ q. a. distinguit. a. b. nisi q. a. sit ꝛ q. b sit ꝛ q. a. nō sit. b. igit. a. simili. Videtur q si. a. aliquo mō nō ē idem sibipsi ꝛ est igit distinguit aliquo mō a seipso. Dicendū q non est simile sicut nec sequit q tō. a. aliquo modo distinguit q⁹ ab a. ē ꝛ nō ē idē sibi ipsi cōtingēter vel nō ē idē sibipsi necessario. Dices si. a. ē ꝛ aliquomō nō est idē sibipsi igr aliquo mō ē nō idē sibipsi ꝙa tenet q⁹ a negatiua de pdicato finito posita cōstātia subiecti ꝛc. ¶ Dicenduz q ista rla frequent fallit sicut ptz hic soz. nō ē homines ꝛ est igr sortes est nō homines. Similiter i pdicatis cōpositis nō sequit soz. nō est album lignū ꝛ est igit sortes ē nō albū lignū. Et licet argumēta ad primā partē cōcludāt verū primū tñ tāgit dubiuz illud. An idē patri vno mō distinguit a patre alio modo ꝛ est dicēdū q sic q⁹ hoc idē patri essentialr demōstrando filiū vel. ss. distinguit ab eo psonalr ¶ Ad argumentū i cōtrariū Dicendū q licet ydēptitas qua filiꝰ est idē patri essentialiter ꝛ distinctio qua distinguit ab eo personaliter sit oīno idē non tñ oportet q eo quo ē idē essentialiter illi sit idem personaliter nec q a quo distinguit persona liter ab eo distinguit essentialiter sicut licet similitudo qua sortes albus est similis platoni albo ꝛ dissimilitudo qua sortes ē dissimilis socrati nigro sint omnino idem non tamen ideo est soz. albus illi similis cui est dissimilis nec econuerso ꝛc.

¶ Incipit prohemium libri secundi.

Hic est liber generationis

Adam solent inquiri tituli libroꝝ in principijs lectionuz cui inquisitioni circa secundum librum sententiarum premanibus tam habendum imprimis satisfactio q titulus talis est. ¶ Hic est liber generationis adā et offert iste titulus hic sententiam in generali et huiusmodi in speciali cause quadruplicem habitudinem nam prefert indaginem realis efficatie naturaliter singularis de singulari in pronomine demōstratiuo tū dicit hic actiones eni sunt singularium ꝛ circa singularia primo methaphisice ¶ Quantum ad ymaginem finalis sufficientie notatur durari conseruari et ideo est quia non est in isto est et non est sed est in isto respectu ad cozi. primo ca. oia etiā illud appetūt. et causam isti⁹ agūt que agunt scōm naturam quatin⁹ ipo semper ꝛ domino esse participant secundum q ponitur. 2. de anima. ¶ Per tertium ex compagine voluminis formati notatur memorialiter exarare cum dicit liber ptere. 36. tolle volumen libri ꝛ scribe in eo omnia verba que locutus sum tibi. ¶ Ex propagine generis subtracti notatur materialiter explicari cum dicitur subditur generationis adam nā per hoc ad litteram non minus ꝙ generatio hic ē liber generationis ma. enim libri sentētiarū quadruplex est generatio duplicis adam. Nam secundus adam bis est genitus semel a patre eternaliter de quo in primo q⁹ semel a matre temporaliter de quo in tertio. Item primus adam bis est genitus semel ad entitatem cum corporaliter procreatur de quo in libro secundo et semel ad sanctitatē cum sacramentaliter renouatur de quo in quarto libro. ¶ Sicut igitur liber primus est liber generationis nouissimi. Adam et filij dei eterne emanationis sic est hic secundus liber generationis. i. plasmationis primi adam. Unde sine medio iungitur themati in die qua creauit hominem ad similitudinem dei fecit ipm ma. et fe. et creauit eos et benedixit illis et vocauit nomen eorum adam in die qua creati sunt et hec humana procreatio vt in primo principio tactum fuit appropriate cōgruit accidenti nam hic sum plasmatus modicum profecit. Sed cito post eodem die vigente ad occasum solis in culpam corruit et defecit et ideo cum audiuit vocem domini deambulantis in paradiso ad auram post meridiem abscondit se Adam gen. tertio post culpam inobedientie penam sentiens erubescentie hic est igitur liber generationis adam quia ipsa cognita cuz suis circumstantijs nota sunt omnia que ad secundum pertinent siue potentie culpe et pene habitus gratiosi et vsus virtuosi siue septiformes sunt de quibus agitur in secundo iuxta numerum operis pme creatiōis et operū dicit q in principio deus creauit hominem celum et terram et successiue postea p interualla sex dierū spēs distinguūt rerū hec oia spectāt ad noticiā creationis humane ꝛ angeli quia sicut habetur pma di. ꝛ angeli sibi ministrant et seruiunt homini et econuerso fact⁹ est homo per reparationē casus angelici de alijs etiā habetur ibidē q sicus

homo factus est propter deū vt ei seruiret ita mū dus factus ē ꝓpter hoiem vt ei seruiret cui alludit illud philosophi. 3. phisicoꝝ per. 204. vtimur tā ꝙ propter nos omibus q̄ sunt sum⁹ enim quodaꝫ modo ⁊ nos oim finis potētie similiter sunt septē de quibus agitur in secundo receptiua productiua localiter mottua intellectiua et volitiua liberū arbitrij. libertas et ipsa sensualitas. Septem sunt similiter culpe capitales note et vulgate in secundo ad quas oīa possunt reduci que in hoc secundo ma. prosequit de peccatis pene similiter septem sunt de quibus agitur in secundo ignorātia impotētia concupiscentia labor ⁊ dolor mors inuitabilis ⁊ sors illacrimabilis. f. reatus. Septē iterum sunt habitus gratiosi de ꝙbus agitur in secundo tam in genere ꝙ in specie licet aliter ꝙ in tertio. tres theologice ⁊ quattuor cardinales maxime de gratia ex qua sunt ceteri habitus gratiosi. Septem etiā sunt circunstantie attēdende in exercitio cuiuslibet virtuosi secundum tullium in sua rethorica ⁊ aristotelem. 3. ethicoꝝ ca. 9. dicit quarū non nullis versus finē tractat secundi ⁊ colliguntur in hoc vsu quicquid vbi quib⁹ auxilius cui quomodo quando hic ē igitur liber generationis Adam quia de ipsa et de eius circunstantijs q̄ ipsam ordinant diffoꝛmant vel reformāt. Liber secundus tor⁹ pertrahitur vt predixi ad ꝓfectum ⁊ doctrinā audiētis et legentis quatinus in via regulamur per gratiam in futuro pertingamus ad gloriam quam nobis prestare. ⁊c.

¶ Prima distinctio secundi libri Adam.

Circa illud quod dicit ma. prima distinctione scōi libri ca. 6. ꝙ creatura rationalis facta est ad laudandū deum ad seruiendum ei ad fruendū eo in quibus proficit ipsa non de⁹. ¶ Quero ad perficiendum materiam de augmentatione charitatis inchoatam di. 17. primi libri. Utrum creatura rationalis meritorie seruiēdo deo proficiat ad augmētum gratie seu charitatis sine omni nouo addito gratie precedenti. Videtur ꝙ sic ꝙ secundum augustinū ad bonifacium papā ⁊ ponit li. 2. di. 26. cap. 3. non gratiā dei aliq̄d meriti ꝓcedit humani sed ipsa meretur augeri vt aucta mereat ⁊ perfici cū igitur ly ipsa ⁊ aucta supponāt, ꝙ eodē eadem erit charitas q̄ meretur augeri ⁊ que ē aucta ⁊ que tandē ē perfecta sed cōpositum ex priori ⁊ sequenti sibi addita non esset eadē illi cui fieret additio igit augmētatio charitatis fit sine huius additiōe. ¶ Confirmat ca. 9. eiusdē distinctionis vbi habetur ꝙ eadem ē gratia que primo est operans et postea cooperās. ¶ Ad quod ꝓbandū iterū replicat ꝙ gr̄a nō est octosa sed meretur augeri vt aucta mereat perfici. ¶ Secūdo sic de⁹ potest facere animā meā meliorem ꝙ est et oēm creaturam angelicam etiam substātialiter ⁊ nō per additionem quia iste sunt nature simplices ⁊ indiuisibiles non habentes latitudinem nec adinuicem cōpossibiles et dato ꝙ essent compossibiles tamē indiuisibile additum indiuisibili non facit maius et etiam cuꝫ natura diuisibilis et indiuisibilis nō sunt eiusdem speciei crescere autem non posset ꝙfectio alicui in sua specie per rem alterius speciei quia secundum philosophum augmētatio fit per simile igitur per additionem nō posset anima nec angelus substātialiter meliorari igitur huiusmodi melioratio inter speciem eandem potest fieri sine additione huius igitur superfluum est ponere hominem et angelum proficere in gratia per additionem noue gratie ad priorem prima pars assūpti. probatur per ma. libro primo di. 44. capi. secundo per totum vbi in fine concludit ꝙ deus potest et alia facere ꝙ facit et que facit meliora ea facere ꝙ facit et non loquitur ibi solum de melioratione accidentali q̄ dicit ibi allegando augustinum super genesim capitulo. xi. talem potuit de⁹ hominem facisse qui nec peccare posset nec vellet et si talem fecisset quis dubitat eum meliorem fuisse hec ibi Quod itelligi nō potest de melioratione secundum dona accidentalia quia ipse adducit illud ad confirmandum illud quod prędixerat potest igitur de⁹ meliorem rem facere ꝙ facit de facto autem facit hominem per dona accidentalia impeccabilem igitur intelligit de melioratiōe secundum substantiam. Tertio non sunt ponēda plura vbi sufficiunt paucioꝛa sed charitas seu gratia baptismalis sine sui augmentatione per additionem posset ad dei beneplacitum esse maioꝛ charitas ita scilicet ꝙ habens eam potest sine additiōe esse magis charus deo ꝙ ante sicut eadem albedo potest esse maioꝛ similitudo ꝙ prefuit. ¶ Cōfirmatur quia si sic creſceret tūc homo in quo creſceret posset experiri in se maiorem inclinationē ad opera charitatis ꝙ alius habens minorem charitatē consequens est falsum quia habēs acquisitā equalem posset in omnem actum ita faciliter sicut ali⁹ ¶ Quarto ponēdo grad⁹ distictos ī quolibet istōrum intrinseco tēporis mensurantis istam augmētationem esset verum dicere ꝙ quilibet gradus ab anima sicut actionis dependet naturaliter a suo subiecto igitur talis gradus tunc non crearetur nec etiam ante quia ante non fuit assumptum patet, quia quolibet gradu demōstrabilis in tēpore augmentationis maioꝛ pars gradualis prefuit eo ꝙ nullus gradus secundum quodlibet sui totus simul ꝓducitur in aliquo instanti intrinseco illius temporis igitur cum totum denominetur ex parte maxime principaliori sequitur ꝙ augmentatio gratie non sit per gradus nouos prioribus additos. ¶ Ad oppositum impossibile ē aliquam formam in subiecto augeri vere et realiter quin illud subiectum mutetur igitur quando charitas augetur in anima mutatur anima. ¶ Sed nō oportet ꝙ mutetur localiter vel ꝙ ꝓdat aliquid prehabitum igitur aliquid noui recipit et per cōsequens noua pars charitatis. ¶ In ista questione primo ponam conclusionem intentam. Secundo obiectiua in contrarium. Tertio respondebo ad argumēta principalia. ¶ Circa ꝓmū difficultas stat ī hoc an gr̄a seu charitas vel alia quis forma possit fieri maioꝛ ī sua spē ꝙ prius fuit sine additione noue partis ad preexistentē. ⁊ dico ꝙ nō ymo requirit additio huius in augmentatione intensiua

secundum eandē partē subiecti adequatā. probatur sicut arguit oRam distictiōe. 17. q. 6. primi qñcū q̄ aliq̄d est natū denoiari e alterū si omnis res importata per quodlibet eoꝝdē eodē mō se habeat in se eodē modo denoiabit, sed subiectū denoiabit a qualitate ⁊ si non fiat additio subiectū eodē modo se habeat in se ⁊ similiter qualitas igit̄ sēper vnifoꝛmit denoiabit igr̄ nō diceret vere ꝓmo min⁹ tale ⁊ postea magis tale ꝓpter talē formā. Sz hic diceretur dupler cauillatio vna ꝙ aliqua forma augetur vel intenditur solū per depurationem a fno contrario. ¶ Secunda ꝙ hoc etiam fit per hoc ꝙ forma inheret pfectius subiecto vel perfectius radicatur in eo vel subiectum pfecti⁹ participat ipsam q̄ tria ꝓ eodem habeo. Contra primū modum satis potest argui ex questio 4. distinctione. 17. primi libri vbi improbat simultatio cōtrariox in eodē. Probatur aliq̄d suscipit magis ⁊ minus quod nō habet contrariū sicut patet de lumine et multis aliis. ꝑcipue de accidentib⁹ aīe in intellectu ⁊ voluntate ⁊ sensib⁹. ¶ Item hoc idem patet de habitib⁹ scientiarum ⁊ virtutū que generantur ⁊ augmentantur ex actibus et non oportet contrarios habitus simul inexistere vel ꝑexistere. ¶ Aliter enim non posset esse bonus moraliter nisi esset victosus nec sciens nisi primo fuisset errans primo sit acquireret vtrūq; quilibet qui neutrū habuisset quod falsum est. Probat vt arguit oRam. q. 6 cōtra primā opinionē videtur sed ꝙ nunq̄ aliqua forma augmentaretur: q̄ volo ꝙ calor augmētetur tunc secundum istam respōsionem calorem augeri est ipsum minus permisceri cum frigore sz sequit calor min⁹ permisceꝝ cum frigore igitur frigus minus permisceꝝ cum calore. igitur frig⁹ augmentaretur si nihil aliud sit formā augmētari nisi min⁹ permisceri cum suo contrario. Sed ista responsio secundum veritatem nō valet negatur essa ista cōsequentia: calor minus permiscetur cuꝫ frigore igitur frigus minus permiscetur cum calore quia calor in nullo decreuit igitur frigus remanens tantū calorem habet admixtū sicut ꝓ⁹. Aliter tamē pōt argui q̄ ex quo ī augmētatiōe idem calor ꝑcise remanet igr̄ etiā in remissione ꝑcise remanet idem frig⁹ absq; perditione alicui⁹ gradus ⁊ cum hec duo tota permiscentur adhuc cuilibet adinuicē cui prius ipossibile est videre quo mō calor crescat per hoc ꝙ min⁹ frigori ꝓmiscetur. Probat arguit oRam tūc nulla esset augmētatio vera forme sed solū scōm apparentiam quia solum appareret maioꝛ ꝙ prius propter absentiā sui contrarij. ¶ Dices tertio ethicoꝝ dicitur illō est albius quod est nigro impermixtius. Itē pbs in predicamētis precise attribuit susceptionē magis ⁊ minus his que habent cōtrarietatem. Probatur. x. metha. dicunt pbus ⁊ cōmentatoꝛ ꝙ medium compositū est ex extremis. ¶ Ad primum respōdet oRam ꝙ ibi accipitur impmixti⁹ ꝓ dissimulatione q̄ albi⁹ magis dissimilatur nigro ꝙ minus album. ¶ Ad scōm respondet ꝙ quātus pbs attribuat magis et minus precise illis generibus generalissimis ī quibus cōtingit habere contrarium nō tamen precise illis speciēb⁹ que habēt cōtrarium sicut paret de luce. Ad tertiū respōsū est in primo duplicīter ⁊ etiam dicit oRam ꝙ non debet intelligi ꝙ medium semper componatur ex extremis sed ꝙ est minus dissimile vtrīq; extremo ꝙ vnū extremum alteri. ¶ Contra secūdam cauillationem sic impossibile est transire de cōtradictorio ī cōtradictoriū sine motu locali vel ꝓductione alicui⁹ rei vel destructione vbi transit⁹ temporis nō sufficit nec deus miraculose supplet vicē cause effectiue create sed in ꝓposito temp⁹ non habet locum nec deus supplet nec ista denomiatio qua aliq̄d denominatur magis album ꝙ prius non est a causa extrinseca sed ab intrinseca. i. a forma inherente. de⁹ autem non potest esse forma inherens ne etiaꝫ posset facere ꝙ paries esset alb⁹ sine albedine ita nec potest facere ꝙ sit magis albus vel minus alb⁹ nisi secundum exigentiam subiecti vel forme inherentis nec etiam oportet ibi fieri motum localem igitur diceretur forte ꝙ licet decremētum vel etiam incrementum forme contingat per partius apposition vel substractionem secundum quas paucas existentes vel multas potest forma diuersimode in gradib⁹ diuersis sistere inter terminos latitudinis forme sicut tenet henricus gandensis quarto quolibeti. q. 25. vt diffuse hoc recitat oRā q. 6. tamen isse partes non realiter distinguūtur abinuicem sed ratione tantum vt tenet prima questione quolibeti questiōe quarta. Sed hoc improbat oRam tum quia hec responsio videtur includere contradictionem sicut declarat oRam satis vbi ꝓtius tum quia tales partes sunt abinuicem separabiles tum in augmentatione vna precedat aliam in esse et in diuisione vna remaneat alia nō remanente tum quia posterioꝛ secundum hoc continet imperfectiorem precedentem et nihil se vel sibi realiter idem tum quia nullum totum est idē esse sua parte alia et multo foꝛtius nec vna pars cum alia tum quia idem non est perfectius seipso vel eo ꝙ est realiter idem sibi omne autem totum perfectius est sua parte tum quia impossibile est illud quod aliquando non est idem realiter cum aliquo vnō esse idem cuꝫ eodem tum quia impossibile est aliquid reale a quocunq; reali tantū differre ratione et vtraq; istarum partium est aliq̄d reale. ¶ Item quia hec opinio coincidit cum opinione thome ⁊ quam tamen nititur improbare q̄ nisi sit additio alicuius realiter differentis non erit ibi additio cum nihil addatur sibiipsi tum q̄ impossibile est aliquid habere latitudinem realē nisi aliquid distinguat in eo realiter. ¶ Et hāc responsionē cōfirmat articulus parisien. 46. ca. 6. d. ꝙ alius est intellectus scōm rationem secundus quam deus intelligit se et alia erroꝛ quia licet sit alia ratio nō tamen ali⁹ intellectus scōm rationē Dices sicut recitat scot⁹. q. 6. d. 17. primi libri ꝙ ī augmentatione forme posset saluari magis ⁊ min⁹ isto mō vt illud magis ⁊ min⁹ itelligat scōm in esse accidētali ipi subiecto ꝙ quidē ī eē ē ipi eē ⁊ ista maioritas quātū ad in eē attribuit vel maioꝛi dispositioi subiecti vel maioꝛi amotioi oponēti in dispositis. Sed cōtra istā cauillationē arguit sco. supponēdo ꝓmo ꝙ idē nō pōt naturaliter bis ꝓduci: scdo ꝙ ipossibile ē motū vl̄ mutationē realē ad formā eē sine termino reali tūc sic ista augmētatio ē realis trāsmutatio igr̄ habz aliquē ēminū realē qui ꝓducitur sed ille non prefuit quia idem non potest naturaliter bis produci nec etiā supnaturaliter poterit aliqua realitas seu ēmin⁹ realis per aliquā mutationē bis acqrī igr̄ termin⁹ q̄ acqrit nō ꝑfuit, ꝓbat si forma ē idiuisibil' dat subiecto

Probat ꝙ forma itēdi nō ē eaz magis radicari vel magis adherere subiecto ꝙ ꝑ°.

Probat ꝑ henricum gand°.

Scotus.

esse indiuisibiliter tale quale natū est eē per talē formam nō em̄ subiectū est tale scōm formā nisi qz forma est talis secundum se probatur si ideo subiectum est magis tale q̄ pri⁹ per formam aliquaz in se z scōm se simplicē qz magis disponitur q̄ prius de ista dispositione quero. An est forma illa secundum quā subiectū dr magis tale q̄ prius z tūc habetur intentū q̄ in forma ista erit sumere magis z min⁹ vel nō si tunc est alia forma tunc subiectuz diceretur magis tale scōm istam formam p̄opter aliquam dispositionē p̄cedētem vel scōm istam in se. Si secundū p̄positū. Si primū q̄redū ē de illa dispositione prima aut ē forma alia aut non. si sic vel erit ꝓcessus in infinitum in hmōi dispositionibus vel dabitur magis z min⁹ in aliqua forma secūdū se. ¶ Cōtra illd de radicatione arguit sco. qz aut illa radicatio ē forma absoluta z habeā ppo fitū q̄ in tali est magis z min⁹ si radicatio aliq̄ sit maior z aliqua minor si tm̄ respectiua tūc nō suscipit magis z min⁹ nisi ꝓpter mai⁹ z minus in fundamento vel in termino. ꝓbaā aliq̄s forma min⁹ radicata in subiecto ē intentensior sicut ruborz ex verecūdia ruboze qui est qualitas passibilis. Itē de ista maiori radicatiōe queritur vel sit ita q̄ accidens attingit ad aliquas partes subiecti ad qās non pri⁹ et hoc nō: qua tunc iperfecti⁹ iformat ꝓ pter sui separationem et eti am non habet locum vbi subiectū ē indiuisibile sicut de aīa vel de angelo z etiā tūc accidēs migraret de subiecto i subiectū nec posset dici q̄ diuturnitas sit in causa. qz diuturni⁹ alba nō ꝓpter hoc fūt albiora. Diceres aliqua macula i principio leuiſſ remouibilis de pā no si diu pmanet z radicet̄ vix pōt remoueri. Item aliqua sicut pānī linei ꝛc. paulati albescunt nulla impressa i eis albedine. ¶ Ad scōm dr q̄ ibi realiter est cōmixtio corpoꝝ inter se trāsmutabiliuz z non solum accidentiū. ¶ Ad scōm dr q̄ ibi extrahitur humor grossꝰ z cū hoc realiter generat ibi albedo ꝓ actionem solis ꝛc. ¶ Quarta ratio principalis sit ista sco. ad principale. q. 6. qz tūc charitas cuiuslibet beati esset equalis i natura charitatis charitati xp̄i z scōm augu. 6. de tri. ca. 7. in rebus incorporeis; idē ē magis eē q̄ meli⁹ igit̄ charitas cuiuslibet beati esset equalis charitati aīe xp̄i in bonitate essentiali et eque bona sicut ista secundū se quod videtur maximū inconueniens theologicū. Probaā tunc agens continue ageret z tamen nihil ageret nam agens calorem continue agit z tamen nihil agit quia non facit formam p̄existentem nec partem nouam igitur. ¶ Item tunc aliq̄d continue moueretur ad illud quod habet et tunc ociose. Item omne agens approximatuz passo potens in aliquam operationem in quam prius non potuit ceteris paribus habet modo in se aliquid quod prius non habuit sic est de calore intenso q̄ prius fuit remissius. probatur ad principale similiter cōtra opinionē istā i genere q̄ ponit i thoma parte prima di. 17. q. 29. articulo. 2. z est eius opinio z pluriū modernoꝝ. s. quando forma accidentalis intēditur nō generat aliq̄d de nouo sz ille calor q̄ prius fuerat remiss⁹ per approximationem agentis fit postea intens⁹ nullo sibi addito. ¶ Ex hoc sequitur q̄ aliqua parua albedo pōt fieri pfectio q̄ de facto sit sicut alia creatura nullo sibi addito quod videtur absurdum cōsequētia tenet qz qua rone charitas remissa vel albedo posset fieri in duplo intensior nullo sibi addito eadē ratione in triplo. ¶ Contra conclusionē istā esset multa argumenta prius facta. s. de simplicitate forme z similia z multa q̄ tāgent i sequēti articulo nec tñ pter illa sic obiciē qz si pter gradū habitum aliq̄d nouum euenit prius. ¶ Aut igitur illud aduenies est essentiale vel nature specifice aut accidentale si essentiale igitur preexistens sine isto non esset p se in specie ista igit̄ accidentale igit̄ non facit per se vnū cum isto z p ons nō augmētat seipsū. Probaā augmētatio z generatio fūt mutationes distincte igitur poterit esse augmentatio sine gnatione alicui⁹ noui. Probaā quādo aliq̄s corp⁹ albū cōdēpsatur patet ad sensū q̄ illud fit albi⁹ z per ons crescit albedo illi⁹ intēsiue z tamen nihil nouum aduenit sibi i eadem parte subiecti. Item octauo metha. forme sunt sicut numeri igit̄ sicut non posset vnitas addi ad nūerum quin varietur species nec gradus ad formam preexistētem nec species varietur in suppositio q̄ forma intensa fit eiusdem speciei tamen remissa sequitur q̄ in intensiōe forme nullus gradus additur vltra realitatē forme prehabite. ¶ Item. x. metha. ca. penultimo differētie formales variāt speciē differētia aūt gradū in essentia forme si esset differētia formalis. Probaā scōm porphyriū differētia formalis non recipit magis z min⁹ z etiā qdē vnius cuiusq̄ vnū z idē ē nō intensionē recipiens nec remissionē gerit Probaā phs. 4. phisi. z cōmētator. 64. dicunt cōtra ponētes cōdēpsationē z rarefactionē paddē tionem z subtractionē partiū q̄ de minus calido fit magis calidū absq̄ appositōe extrinsece z exēplificat de maiori z minori curuatiōe circuli z eodē mō vult ibi q̄ de min⁹ extēso fit magis extēsum in rarefactione z econuerso i cōdēpsatione ig. ē a simili hic ꝓbaā tu ipe cōcedis q̄ eadē q̄titas aliq̄s est maior z aliq̄s ē minor igit̄ pari rone eadē qualitas aliq̄s intēsior. Probaā nō repugnaret quin eadē albedo q̄ nūc habet vnā partē in vno subiecto z aliā in alio tota ifformaret vnā istarū partiū z constat q̄ tunc pars ista esset albior q̄ modo igitur ista albedo esset intēsior sine nouo addito Itē lynico allegat auctoritatē augu. 8. super gen. ca. 19. vbi dicit q̄ non sic deus facit hominem iustum vt deo recedēte maneat homo iustus sed sicut aer fit lucidus a luminoso quia si factus esset lucidus secundum ipsum et non fieret etiam absente lumine lucidus remaneret igitur prius factum adhuc potest fieri alias etiā diuina conseruatio nō esset productio rerū nec dei filius ab eterno genit⁹ generarē hodie. Itē in omni virtute cōtemplatiua post primum instans comprehēsionis obiectū mouet virtutē z tamē nihil causat quod nō erat cātū in ꝓmo instāti. ¶ Item intellect⁹ mutat ad sciētias de ignorātia z nihil nouū acq̄rit. Probatur esto q̄ idē act⁹ intellect⁹ maneat de. aliq̄ sensibili i absētia z postea i ꝓsētia tūc ꝓsētia verū ē itellectū scire illud eē qđ i absētia ignorauit eē z tñ nihil nouū acquirit quia nulla receptio fit in intellectu. ¶ Ad primū istorum dicendum q̄ illud aduenies est per se idiuiduū illius spēi z isto mō z nō aliomō ē essētiale illi spēi sicut ꝓcedēs idiuiduū cui isti aduenit z tūc ista spes neutrū idiuiduū facit q̄ se vnū nec augmētat tm̄ bñ tñ grad⁹ aduenies facit per se vnū cum indiuiduo sue spēi cui aduēit z respectu illi⁹ bñ ē accidētale. i. extrinsecū

Ad.1.

Ad.2.

Ad.3.

Ad.4.

Ad.5.
Ad.6.

Ad.7.

Ad.8.
Ad.9.

Ad.10.
Ad.11.

Ad.12.

Ad.1.

Ad.2.

Ad.3.

Ad.4.

Ad.5.

Ad.6.

Ad.7.

Ad.8.

Ad.9.

Ad.10.

Ad.11.

Ad.12.

4. rō ꝓncipalis.

Probaā q̄ radicatio nō facit formā eē itensiorem.

Afiq̄ nulla argumēta

sicut vna pars spēi est essentialiter extrinseca essentie alterius partis. ¶ Ad scōm augmētatio fit bene sine generatione simpliciter dicta q̄ est ꝓductio alicui⁹ compositi per se existentis vel forme scōm quālibet sui partē. ymo nunq̄ est naturaliter tum tali generatione nā augmentatio vera presupponit a. quā partem vel gradū forme cui fit appositio. Sed sum̄ edo generationem ꝓ productione cuiuscunq̄ noui tunc est impossibile scōm pbm esse augmentationem sine generatione ita soluit o. Item z tenet etiā q̄ diuinam potentiam posset esse augmentatio sine generatione dicta qz deus vnam albedinem p existentem posset vnire albedini existenti in aliquo subiecto quo facto istud esset albius quod esse non posset sine augmentatiōe forme ¶ Ad tertium dicendum q̄ in condempsatione subiecti albedo vel caloꝝ non fit intrinsece intensior eo q̄ quelibet pars talis albedinis vel caloris cōpressi manet precise in illa parte subiecti i qua prius bñ tñ fortiꝰ pōt agere z ex hoc intensior albedo apparere qz virtꝰ vnita ꝛc. ¶ Ad quartum dicendum est q̄ ē intelligendū q̄ licet differentia formalis addita alicui generi facit ꝓuenire aliud genus vel aliā spēm q̄ erat ante illius additionē t. statim correspondebit ei diffinitio alteri⁹ gñis vel speciei z sic forme. i. diffinitiones formales seu qđditates rerū fūt sicut nūeri. Sz i augmētatiōe forme grad⁹ additꝰ nō ē talis differētia nec ab eo pōt sumi differētia formalis respectu grad⁹ cui additur. ¶ Ad quitū z ad sextū q̄ idē etiā ꝓ phirius loquit de differētia sūpta a forma substantiali rei ꝓ supponit em̄ cū aristotele q̄ substātia sola ꝓpte diffinit z q̄ ipa nō suscipit magis z min⁹. ¶ Ad septimū dicēdū q̄ nō ē ille de raro z de depsso ex vna pte minus calido z magis calido ex altera pte q̄ ad hoc q̄ sicut q̄ de min⁹ calido fit magis calidū nō opz fieri hoc p igressū alicui⁹ extrinseci caliditi i caliduꝝ ꝑtis ita ad rarefactionē nō opz q̄ subigrediant corpora qđā extrinseca ꝓximē vitāduz vacuū sicut dixerūt antiq̄ quos reprobat sz sufficit q̄ iudicat ibi i eadē pte subiecti adeq̄ta aliqs gradus caliditatis nō ꝓtis z ita sufficeret de rarefactiōe si eēt res distincta ab illa re q̄ ē rara sicut caliditas ē res distincta a re calida sz sic nō ē sicut ꝓbat okā. Ad i. 4. sentē. q. 6. z sup. 4. phisi. imediate ad capitulū de tpe z ō vt habeat exēplū i oib⁹ simile apponit ibi a pbo de maiori circulo qui fit magis curu⁹ nō p appositionē alicui⁹ noue curuitatis sz p motū localē ꝛc. z tñ ꝓmū exēplū sicut z sequēs sufficiēter rndet ad argumētū antiquoꝝ q̄ voluerūt vel hēre vacuū vel celum turbari q̄n de igne generat aq̄ z econuerso vel q̄n aliud moueret motu recto nō cōcurrēte motu circulari p quē excluderet vacuū fieri. ¶ Ad octauū dicēdū q̄ nō est simile q̄ eadē quātitas posset fieri maior z minor p solū motū localē. ¶ Ad nonū dr negādo q̄ eadez albedo q̄nq̄s fit intēsa ꝛc. Sz dico q̄ albedo resultās ex trib⁹ ē intensior vna earū. ¶ Ad decimū cōcedo illd aug totū ad litterā sicut sonat z bñ volo q̄ cōseruatio sit qđā ꝓductio z etiā q̄ sit eadē ꝓductio q̄ pri⁹. Sz certe si hō deberet eē iustior q̄ pri⁹ q̄ iusticia ifformātē vel aer lucidior q̄ pri⁹ oporteret necessario nouū aliqđ ꝓduci vel capere eē de nouo p vnionē partiū ꝓcedētiuz q̄ idē oino ad. xi. ¶ Ad duodecimū de mutatiōe ab errore ad sciētiā est possibile qđ iferē qz ad solā mutationē rei eius dē estimatio est nūc vera sciētia nunc falsa nec error sine oi noua receptiōe i casu possibili. Sed ad mētē isti⁹ z ad exēplū ei⁹ eūdo dicēdū q̄ falsū est ibi nō eē nouā receptionē i intellectu nā ibi recipit z noua cōseruatio z nouū iudiciū i intellectu nec iste ꝓbat oppositū. ¶ Ad ꝓmū ꝓncipale dicēdū est q̄ ad verū itellectū loquēdo charitatē augeri in aīa ē aīam habere maiorē charitatē q̄ pri⁹ vel ex priori z sequēti sibi addita maiorē fieri charitatē q̄ erit charitas cui sit additio ista z istomō mereē charitas augeri. i. vt sibi apponat alia pars ex q̄ z ipa fiet maior charitas q̄ ista sola fuit z sic etiaz aucta mereē sibi additionē fieri donec habeat charitas pfecta. ¶ Et iō dico q̄ ly ipa z ly aucta suppoñt ibi ꝓ diuersis charitatibus diuersitate partis ad totū vel tota ordinate prouenientes vel potest dici illaz charitatē augeri cui charitas apponit ad hoc vt pfecta charitas habeat. ¶ Ad cōfirmationē concedo q̄ eadem gra ē primo operās z postea cooperās z hoc facit magis q̄ me quia ex quo semel fuit operās accreuit sibi alia per operationē primā meritoriā z extunc ipa ē cooperans gratie aduenienti. ¶ Ad scōm principale quo ad istū ꝓcessuz magistri q̄ videtur mirabilis vt meli⁹ itelligatur pōt ꝓmo obiici cōtra ipm qz vt videē si illa q̄ hic accipit fūt vera sequit q̄ de⁹ possit facere aliaz xp̄i meliorē q̄ est quod negat ma. 3. li. di. 13. vbi ꝓbat eā acceptionē tantā gr̄e plenitudinē z sciētiā scōm holiez accepisse q̄ ei pleni⁹ conferre nō potuit z idē dicit di. 16. eiusdē libri. Probaā si de⁹ posfit augere capacitatē rerū aut hoc eēt vsq̄ ad certū gradū aut in infinitū. Si primū tūc res habens illū gradum non potest fieri melior quod videtur ma. negare. Si scōm tūc posset facere vilissimā rē que est in mundo meliorem optimo angelo quod videtur includere contradictionem quia tunc necessario eius natura esset mutata z nō esset idem quod ꝓius fuit. Respondetur q̄ de⁹ posset facere res meliores q̄ fūt sed nō oēs. Unde verisimile ē q̄ aīa xp̄i est ita bona sicut de⁹ pōt eam facere nec potest eam facere magis caparem perfectionis q̄ nunc est z forte sic. est de beata virgine sed omnes alias creaturas potes facere maioris perfectionis capaces ita scilicet q̄ recipiant perfectiora accidentia non ita q̄ ipsorum essentialia fiant perfectiora. s. substātialiter qz hoc eē nō posset dū manet eadē substantia nūero. z ita patet ad primā formā q̄ non est ita de anima xp̄i sicut de aliis rebus que non habent plenitudinem bonitatis quam possūt capere quia alique creature sunt naturaliter capaces tante perfectionis sicut anima christi scilicet maiores angeli. ¶ Ad aliam formam dico inquit q̄ vsq̄ ad certum gradū nec hoc ma. negat sz negat res modo de facto nō posse fieri meliores sz q̄ aīa xp̄i posset de dei omnipotentia absoluta melioza dona recipere q̄ non recipit de potentia dei ordinata licet non probaui in lectione prima primi scilicet q̄ non est aliqua gra possibilis qui de⁹ possit facere meliorē et dato q̄ non adhuc sicut in littera corpora pōt esse in eodē loco quoꝝ quodlibet adequate replet ipm de gratiis ita erit non tot quin plurib⁹ i aliq̄ aīa receptibilib⁹ quaꝝ q̄lz totaliter repleret euz igit̄ male videt̄ ille doctor hic excipere aīam xp̄i cum hic sit sermo de potentia dei absoluta. ꝓbaā q̄ro q̄d itelligit q̄ capacitatē aut substātiā talis rei aut accidēs i eo receptū

Improbaā dicta rnsio

si scom tunc ista res respectu istius accidentis est capax z non illud accidens nec per aliam capacitatem mediam: quia tunc esset processus in infinitum igitur q suā naturā ē capax illi⁹ accidētis z p ois pari ratione hoc fuit dandū in pricipio. si primum datur. s. q capacitas sit substātia rei z cuj⁹ ipsum essentialia rerū non possunt fieri pfectiora substantialiter sequit etiā q nec possunt fieri maiozis capacitatis cui⁹ oppositū ipe dicit. ¶ Dices forte q hec ratio nō pcedit cōtra eū q₃ alicui⁹ rei capacitas differt ab illa re sicut aīa intellectiua ē capacitas hominis respectu scientie et aliozum aliquādo capacitas nō distinguit a re q ē capax sicut capacitas materie prime respectu forme substantialis vel alie respectu scientie vel gre. ¶ Sed hec rīsio nō sufficit licet sit vera qui adhuc de qualibz re q est sua capacitas ꝓcedat argumentū factum ꝓbatur ex hoc cōcessit q aīa xpi nō posset meliozari nec fieri capacioz q ē tūc oportuisset eū cōsequenter respōdēdo negasse ꝓsiam ma. q₃ argumē tū ma. eque ꝓbat cōtrartū huj⁹ sicut ꝓbat q oēm aliam creaturā pōt meliozare. ¶ Itē cōtra hoc q ipe ponit meliozationem rey vsq ad certū gradū stat argumentū ma. vbi ponit⁹ istum gradū ifinite pfectiōis z creaturā creatoꝛ equalē. ¶ Aliter igf vi deē mihi dicēdū q omnem creaturam posset deus de sua potentia absoluta meliozare non tamen secundū substātiā nisi teneaē q ois substātia creata partes habeat gradualit adiuicē cōponētes. Sz vel p receptionē meliozis i se accidētiū aut maioris accidētiū z coicātiū alioꝛ cōsimiliū vel dissimiliū accidētiū nō q eadē creatura q prius erat minoꝛ z ipfectioꝛ postea fiat essentia ad se perfectioꝛ. ¶ Sed q vel pfectioꝛ natura cōposita quenit ex cō positiōe taliū quarū vna apponiē z alia cui apponiē vel q ex assistētia vel cōpositione alteri⁹ similis vel dissimilis possit i meliozē opationē q prius z meli⁹ etiā poterit vtraq resistere cōtrariis corruptiuis i casu. ¶ Istis modis z cōsimilib⁹ possunt meliozari oia ꝓter deū. Et cum iprobaē hec responsio q₃ ma. ꝓbat deū posse facere rē meliozem quā facit per hoc q posset facere hoiem impeccabilē z c. ¶ Dico q nō pōt facere hoiem qui sit scōz substantiā suā z naturā impotēs peccare stantib⁹ preceptis eisdē que nūc sūt q₃ sicut aug. li. 3. cōtra maximū z ponit lib. 2. di. 7. ca. 3. cuiuscūq creature rationali prestatur vt peccare nō possit hoc nō est nature ꝓprie sz dei gre ideo q₃ sol⁹ de⁹ est q nō gra cui⁹ quā sz natura sua nec potuit nec possz nec poterit peccare hec ille. ¶ Et hieronym⁹ i omelijs de filio prodigo z ponit eodē li. di. 2. ca. 4. sol⁹ deus ē i quē pctm nō cadit nec cadere posset. dico tñ q deus potuisset dedisse z cōtulisse dona homini q que esset creatura intellectualis ipotēs peccare regularit z scōm cursū nature aliter q modo instit tute q₃ naturalia vocantur illa que solito z vsitato cursu fiūt: z ipe potuisset hoc ita regularit contulisse cuilibet homini a pricipio sicut ifudit animā intellectiuam corpoꝛi organico z si sic fecisset meliozē vtiq fecisset q nūc z sic possunt cōcordari due auctoritates que alias sibi inuicem videntur contrarie. ¶ Ad tertium negatur q non sit necessitas ponere talem augmentationem charitatis stante lege ordinata q₃ scōz augustinū vt supra visum est charitas merē augeri ꝛc. nec obstat q de⁹ posset sine maioratiōe charitatis create hoiez acceptare ad beatitudinē pfectioꝛē. nec etiā facit cōtra dicta q₃ hic nō requritur an gra possit augeri ymo supponitur q sic sed inquiritur si augetur an hoc possit saluari sine nouo gradu charitatis addito precedenti. ¶ Ad confirmationē cōcedo antecedens q habēs maioꝛem charitatem infusam experitur aliquo mō ad inclinationē ad pfectioꝛē actū q̄ prius licet non experiatur vnde sit vel q sit hoc a charitate infusa quia charitas infusa z acq̄sita non cōmuniter cōcrescunt. ¶ Ad quartuz dico q cuz deus successiue creet gratiam sicut z posset tunc nihil ipsi⁹ gratie creatur in instanti itrinseco temporis mensurantis successiuā creationē hui⁹ gratie non tamen hoc sequit ꝓpter mediuz illud de dependētia a subiecto q₃ istud mediū eque ꝓ baret q deus nō posset simul nec successiue creare gratiam in subiecto z hoc neq si habet latitudinē neq si sit forma indiuisibilis. ¶ Et ideo dicendum q dependentia forme vel accidētis a subiecto nō impedit gratiam creari quia ista non est dependētia a principio actiuo sed receptiuo de cuius potētia non educitur gratia sicut forme naturaliter ꝓducte sed potius imꝑmitur ꝛc.

Rīsio sua q oēz creaturā posset deꝰ facere meliozē q̄ ē nō substātialit sz sm accidētia.

Nota q in alia sensu ista ē cōcedēda deus pōt facere hoiez ipeccabilē in alio sensu non.

Ecūdo q̄ro vtrū

profectꝰ vel augmētū gre fiat q cōpositionē noue gre cū gra ꝓcedēti. Videt q nō q₃ omē recipiēs denudari debet a natura recepti. Cōtra motꝰ alteratiōis ē acq̄sitio partis posteꝝ ipius perfectiōis ad quā vadit.

¶ In ista questione prio ponā aliquas cōclusiones. Scōo obiectā ꝓtra eas. ¶ Circa primū articulū ponō octo cōclusiones quaꝝ prima ē q i oi cremēto formali q cōtinue z successiue habet forma pfectioꝛ scōm intēsionē q̄ ante ibi ex ꝓcedēte aliqua z nouā z nouit prioꝛi vnita fit forma vna pfectioꝛ seu i tēsioꝛ modꝰ ponēdi ponit sufficienē ab oīa i pede resp̄siōis ꝓprie. q. 6. di. 17. primi q̄re ibi si vis q exēplū de vera augmētatiōe substātiali q̄ ex primo de gnatiōe ē q̄additionē noue rei. ¶ Ista cōclusio p₃ q₂ i ista augmētatione forma ꝓcedēs nō corrūpit ex quita q̄stiōe di. 17. ꝑmi ibi etiā cōtinue fit aliq̄d nouiter vel exꝑexistēti vnit cui ꝓ nō vnitebat ita q tunc habeē forma prioꝛ z forma noua in eodē subiecto adeq̄to ex. q. ꝓcedēti z cū non semp oporteat q forma ꝓueniēs sit pfectioꝛ q̄ forma ꝓcedēs nec ꝓcedēs vnq̄ fiat pfectioꝛ q̄ prius oporteat q forma q̄ ē ibi pfectioꝛ cōponat z resultet ex gradu aduentēte z gradu cui aduenit. ¶ Itē vnitas z cōtinuitas motꝰ requrit vnitatē forme scōz quā est motꝰ hoc aūt saluari nō pōt sine ꝓpositione forme alicui⁹ ex pte ꝓcedēti z nouit acq̄sita. Item aliter agēs irrōnale corrūperet statī formā quā ꝓduxerat z p nīs valeret ad oppositā falsitas p₃. 9. metha. ¶ Itē si nō vel hoc eēt q₂ multa accidētia eiusdē spēi adiuicē distincta nō ꝓnt sīl recipi i eodē subiecto adeq̄to vel q₂ nō ꝓnt vnirisad ꝓpositū. ōem resultātē. p₃ falsitas de lūb⁹ quarū cādella in medio eodē. falsitas scōi p₃ i alteratiōe cōtinua. Itē per accessū sui cōtinuū sol vel etiā cādella plꝰ facit de luce i pte ad quā sic ꝓtinue accidit z hoc non facit corrūpēdo lumē ꝓcedēs ꝓpter ipossibilia illata cōtra hoc. q. 5. di. 17. ꝑmi li. nec sine ꝓductiōe

noui luminis ex questione precedenti. Itē simul posset homo intelligere sortē et platonē distincte vtrūq quia pōt scire sortem distingui a pla. q notitias simplices cōpositōnū et diuisionuz precedētes igitur Item noticia sensitiua non est vnibilis igitur tantum repugnatiua vnius igitur quandocunq dentur duo alba tunc sūt in potentia visiua simul due visiones. Ex hoc patet aliūde quia licet ponatur obstaculum aliquod inter oculum et vnum istoꝛum nō ꝓpter hoc desinit aliud videre Item diligat aliquis duos homines duobus actib⁹ diligēdi ex istis actibus generantur duo habit⁹ q₂ talis posset perdere inclinationē ad diligendum vnum istoꝛum stante inclinatione diligendi alterum igitur quando inclinatur ad diligendum distincte vtrūq habet distinctos habitus ꝛc. ¶ Itē vnus oculus posset videre alterum sibi simile et econuerso sed hoc nō nisi simul in medio esset species vtriusq eodē modo q̄ omnes parietes sunt vniformiter albi vel quilibet eoꝝ cāb it i medio spēm sui et tunc multa indiuidua eiusdē spēi simul erunt vel nullus et hoc nō quia oculus i medio potest naturaliter videre quēcūq istoꝝ q nō si t sine spē rei visibilis. ¶ Item in speculo posito in tali medio patet q quelibet istoꝝ parietum equaliter repñtat. ¶ Item lumē reflexum est a liud a lumine incidente cuz sit debilius igitur cū in aliqua parte mediꝝ cōcurrant patet propositus Ex his aī ad propositum nō repugnat plura accidētia eiusdē spēi esse simul sed hoc non posset eē nisi ex eis fiat vnum quia de illis que non cōstituunt vnum dicitur quinto methaphi. q accidentia plura eiusdē speciei nō perficiunt simul. tdē subm Aliter tamē potest glosari illa auctoritas quinto metha. posita. s. q de eodē subō non possunt simul predicari duo termini accidentales eiusdē quoꝝ vterq totum subiectum denominet nō sunt sinonimi Item de sensu et sensato in fine dicit q impossibile est duos visus esse in eodem simul quia hoc est simile ac si quis diceret plures grāma. sūt simul in eodem. ¶ Secunda cōclusio si aliqua forma. ꝓducitur subito sicut patet de lumine esse z multis aliꝰ s et deinde intendatur forma i eodē subiecto remanēte ꝑma ibi fit vere vnum cōpositum ex poꝛi et posteꝛioꝛi probatur quia ex predictis talia i diuidua eiusdē speciei nata sūt ꝓponere aliquod vnum et accidētia naturalia agunt secundum vltimum potentie sue et deus talibus cooperatur sicut generaliter aliꝰ actiuis igitur si ista sunt realiter vnibilia in eadem parte subiecti quādo sunt ibi naturaliter. naturaliꝛ vniunē. ¶ Tertia cōclusio q pars prioꝛ et posteꝛioꝛ sic adinuicē cōponētes sūt eiusdē spēi specialissime i eadē augmētatione tali alterativa formali alioq̄n cū talis alteratio possit eē sine ꝓtinua iterruptiōe esset ibi finite spēs i fine cōponētes vnā formā cōsequēs ē impossibile quia si posteꝛioꝛ sep eēt perfectioꝛ p₃ q tota forma cōposita perficeꝛetur perfectiōe eq ualenter infinita semper posteꝛioꝛ ē imperfectioꝛ tunc accepta aliqua forma eiusdē spēi que sit a se quitur q infinite sunt prius generate quarum q̄libet est perfectioꝛ a et sequitur idem q prius et pꝛmo cōsequētia patet quia nihil est ibi dare aliquā formā eiusdē spēi cui⁹ pars acquiritur ātē partem et tunc habetur perfectioꝛ eiusdē spēi cō posita et habens partē et partē eiusdē rationis z hoc est iutentū z etiā qua ratione dabitur hoc de parte dabitur hoc de toto maxime cū passum z agens sint entia naturalia et oia cōcurrētia sunt eiusdē spēi specialissime sicut pri⁹ quare igitur nō semper agerent rem eiusdē spēi Item perfectius et imperfectius nō diuersificant spēm ¶ Ex hac sequitur quarta cōclusio q gradus aduenies seu posteꝛioꝛ ita pōt eē et intelligi prioꝛi nō existente vel nō intellecto sicut prioꝛ sine posteꝛioꝛi hec conclusio ponitur contra pe. aureo. nec indiget probatione nisi q₂ ex quo sūt eiusdē spēi specialissime essentialis et absolute et totaliter distinguūtur q̄a prioꝛ de facto fuit in rerum natura sine posteꝛioꝛi igitur nō plus essentialiter depēdet vnus ab alio q̄ ecōuerso et sicut vnus gradus non dependet ab alio in essendo ita nec i cognoscendo Item specialiter de intellectione intuitiua vnius q sit possibilis sine intellectione intuitiua alterius ꝑbo q̄a deus nō ex hoc q aliquā entita tē absolutā ꝓducit in me sicut charitatē necessitatur ad aliud absolutum ꝓducēdum vel coꝛrūpendum i angelo igitur posset augmētare i me charitatem nulla facta mutatione secundum aliquid absolutum i angelo et per cōsequēs conseruare poterit eādē noticiā intuitiuā in angelo qua precise ponit charitatem prioꝛē et nō partem oppositam licet q diuinā potentiā posset vna pars gradualis intuitiue videri alia nō visa tamē per potētiā creature non potest quia partes equaliter approximantur passo et naturaliter agūt quātū est de se igitur nō plus videtur intuitiue vna pars gradualis q̄ alia vt patet de gradibus charitatis in anima Sexta conclusio ad hoc q subm aliquod sit magis tale puta caltdius vel albius q̄ ꝓtius non oportet absolute ticz naturaliter hoc oporteat q aliqua forma intendatur quia ad hoc q subiectū aliquod sit magis tale q̄ ꝓtius sufficit q recipiat plus de forma tali q̄ ꝓtius manēte prioꝛi. Sed hoc fieri pōt sine hoc q aliqua forma fiat intensioꝛ alia q̄a ad hoc q aliquis sit magis sciens q̄ ante nō oportet q sciētia sua intendatur sed sufficit vel hec q vel q aliā sciētiā recipiat prioꝛi nō amissa. minoꝛ patur quia alia est vnio charitatis dare vel alteri⁹ forme ad partem suā in cōstituēdo cōpositū ex eis et alia vnius vel alterius earum ad cōmune subiectum vtriusq nec hec prima requirit secundam vt patet in charitate separata si daretur nec secūda requirit primam cū aliqñ de facto vtitur subtecto alia nōdū exīte igitur deus posset manutenere vtrāq vnionē ad subiectum sine vnione istarum adinuicē et hoc facto subiectum erit magis tale et tamē nō oporteret ꝓpter hoc formā aliquā tunc eē intensioꝛē q̄ habita. ¶ Septima conclusio q forma aliqua perficiente subiectum aliquod pōt cōtinue fieri forma perfectioꝛ et perfectioꝛ et tamē subiectū nō oporteret ꝓpter hoc esse cōtinue magis et magis tale probatur per cōuersam probationis precedentis. s. si forma inexistēs subiecto fiat intensioꝛ per appositionē cōtinuam alteri⁹ alteri⁹ forme sine hoc forme vnitē resaduniātur et vniant informatiue subiecto. ¶ Octaua cōclusio nō obstante vnione conclusionis sexte ad hoc q subiectum cōtinue fiat magis tale secundū qualitatē vel qualitates continue in eo receptas necesse est infinitas partes componere nō solum cum subiecto sed adinuicē quia alioquin oporte-

1. articul⁹. 1. cōclusio.

4. cōclusio

5. cōclusio.

6. cōclusio.

7. cōclusio.

8. cōclusio.

rz subiectū illōfactū cōtiue magis tale oēz formā quā recipit in tali processu cōtinuo idiuisibilit̄ et sil̄ recipere et tūc subiectū i fine talis processus esset infinite tale scām formas tal̄r acquisitas eo q̄ oportebit i quolibet instanti aliquid produci a licuius certe magnitudinis et si nullū cōtinuum est alteri tunc acquisita i fine productionis erunt simplicit̄er infinita Contra dicta instatur primo sic in indiuiduis eiusdem rationis non ē ordo essentialis igitur vnum nō est secūdum suā essentiā perfectius alio quod tamē oporteret si vnum qualitatie seu gradualiter ponēretur ex alio ital̄ spē igitur ꝛc. ¶ Item ex duobus i actu nō fit vnum septimo methā. igitur ꝛc. Probatur posse diuidi i partes eiusdē rationis iexistentes quarum quelz possz esse hoc aliquid solt quāto cōuenit ḡnto metha. sed charitas nō est quāta igitur Item sicut arguit henricus quīto quolibet ordinatorz. q. 19. simile'ad dictum simili nō augmētat ipsum intensiue sicut tepidū additum tepido. Item natura sub determinato gradu est spēs specialissima vel habz spēm specialissimā tali gradui solum modo et gradib⁹ eq̄libus cōuenientē per se et in quid igitur probat tunc nihil est actum quia nec pexistens nec aduenies nec aggregatum. ¶ Item tunc quelibet forma augmētabilis cōponeretur ex infinitis partibus quarum nulla est alia nec pars alterius earūdē quia in tempore mensurāte motuz sunt multa instantia et in quolibet est aliquod nouum qō non pfuit falsitas probatur quia tunc subiectū esset infinite tale Verbi gratia album vel virtuosum quia data aliqua certa parte quelibet pars posteriorz est intensiorz ista data. Item tunc vnum indiuiduum eiusdem spēi dependeret essentialit̄ ab alio ab ipō totaliter distincto a quo tamē non cāretur. cōsequētia probatur qz si agēs approximatum passo posset educere multas formas eiusdem rationis aut igitur eque prius omnes et tunc vel educeret oēs vel nullā Aut primo vnam et post aliā et tunc erit ibi ordo et dependētia essentialis quod est incōueniens et probatur etiā falsitas ex hoc quia tamē quodlibet producē dorz nihil sit nulla videtur ratio quare agens naturale nō potens p̄eligere p̄ductionem vnius prius q̄ alterius magis producat hoc ab eo producibilium in finitorum in hoc passo q̄ illud ¶ Item si infinitum producitur pars forme ante partem talis alteratio nūq̄ fieret et hoc iterum aliter improbat quia aliquod agens potest per miraculum eē eq̄liter presens toti passo igitur potest eque primo agere in quodlibet illius igitur pari ratione aliq̄ pars forme secundum intensionem tota simul iducitur. Itē positis duobus speculis planis sibi obiectis quorum alterum sit de ēse luminosum protendens radium ad secundum speculum in quo fiat reflexio econuerso ad primum tunc siue radius reflexus sit idem cū incidēte siue nō tū quia radius incidens ex reflexione fit fortior et reflectitur econuerso ad primum et iterum pari ratione ad secundum et sic in infinitū sequitur q̄ ibi fiat lumē intensionis infinite. Probatur ponatur aliquod luminosum agere in aliquod medium tunc illuminat illud subito vt patet ex libro de sensu et sensato secundo de anima et per cōmētatorē sexto physicorum sit igitur lumē tantum i isto instanti et accedat luminosum continue per aliquod tempus

Instāt̄ 3 dicēs. pbādo.

versus medium tunc i eodē i quolibet instāti huius temporis causabit aliquod lumē ꝛ oia per te manēt aut igitur per te posterius semper tantuz est perfectius precedente quolibet aut equale sibi vel imperfectius ꝛc. supra pro te ipso arguisti. Item quādo de nigro fit album signetur totum tēpus per quod ē nigrum et totum per quod erit album tunc in instanti medio erit album eo q̄ istās mediū attribuitur passioni posteriorz octauo phi sicorum igitur albedo qua in illo instanti erit album subito acquireturz Item ponat ur q̄ i vna hora debeat corrūpi i aliquo subiecto frigiditas de cē graduum et vnifōmiter introducatur caliditas. x. graduum et q̄ in instanti medio ānihiletur subiectum et quicquid ē ibi vel precise ānihilat ibi medietas caliditatis inducēde vel plus ꝛ hoc non quia adhuc nūq̄ fuit medietas producta nec plus ea nihil illud quod destruitur in isto instāti est, minus mediate et cum non possit esse minus diuisibiliter erit minus indiuisibiliter igitur i tali forma erit aliqua pars indiuisibilis assignāda que fuisset acquisita si in instanti medio nō fuisset facta talis destructio et etiaz precise in tali casu annihilaretur medietas frigiditatis corrūpende igitur etiā et precise medietas caliditatis introducēde ¶ Probatur q̄ caliditas nō possit augeri p̄gradus eiusdē rationis probatur quia quicquid repugnat vni istorum que sunt eiusdem rationis et cuilibet istorum repugnat propter hoc eni vt patet per olā i prologo physico. scīēdie duarum conclusionum distinctaruz ipē nō sunt eiusdē spēi ;specialissime qz error respectu vnius stat cum scīētia respectu alteri⁹ et non starent simul si essent eiusdem spēi sed priuatio hui⁹ gradus caliditatis repugnat huic gradui vel ipsius habitioni a subiecto igitur et repugnabit cuilibet gradui eiusdem rationis igitur habito vno gradu nullus causaretur. ¶ Ad primum istorum negatur consequentia quia vnum indiuiduum ē perfectius alio ciusdē speci per plures partes eiusdē spēi quantitatiuas vel qualitatiuas vel essentiales et ex hoc nō sequitur inter ea essentialis ordo in perfectione. ¶ Ad secundum dicitur q̄ hoc intelligitur de entibus quorum vtrūq̄ est per se determinatum i actu cōpleto. ¶ Ad tertium dicitur q̄ charitas est bene quāta intensiue licet non extensiue. ¶ Ad qrtum dicitur q̄ tepidum additum tepido nō facit i tensius quia qualitates manēt in diuersis subiectis. secus esset si vnirentur in eadē parte subiecti ¶ Ad quintum negatur ans vnde albedo intensa et remissa licet differant tamē nō correspōdet eis conceptus specifici distincti nec cognitiones differentes nisi secundum magis et minus licet forte ibi consurgat diuersitas specifica accidentalis sicut in quātitate vel i itensione ꝛc. albedo ei pedalis et bipedalis sunt eiusdē spēi quo ad naturam albedinis licet possint eē alterius speciei in genere quantitatis et secundum hoc conceptus correspōdens albedini pedali inquantum pedalis non conuenit albedini bipedali. ¶ Ad sextum sufficit q̄ forma tota acquisita in fine augmentatiōis perfectior sit qualibet eius parte prehabita. ¶ Ad septimum conceditur prima consequentia Ad probationem falsitatis negatur consequentia qz licz ibi sit dare infinitas partes non tamen sunt totaliter distincte secundū tantum gradū perfectiōis sz

Ad primū.

semper posteriores icludūt priores sicut partes. ¶ Ad octauū negat̄ cōsequētia. ¶ Ad pbationem dr̄ q̄ ibi cōcurrit prima causa libere ꝛ cōtīgēter determinās causā scām. ¶ Et illud est apud me eutdētissimū argumētū ad probādū deū cōcurrere ad quēlibet effectū ,pducēdū et hocvolūtarie et libere: qz si mere natura r̄ istud argumētū eēt de ipō sicut de aliis causis mere naturalib⁹ dices phūs posuit eū mere natural̄r agere ad extra dr̄ q̄ in hoc errauit quia tunc cōsequēter oporteret dicere q̄ deus vel natura ad hoc primo determinat et post ad istud eo ordīe quo producūtur nec de⁹a tota natura posset scīo producere ante altū et sic esset in producī ordo essentialis inter iduut dua eiusdē speciei. ¶ Ad nonū cōceditur deui vocis q̄ ista alteratio nūquā icipit esse cā quo tamē stat q̄ in aliquo instāti incipit esse alteratio ¶ Ad cōfirmationē dr̄ q̄ in tali casu totū subiectū incipit simul alterari et nō seqtur q̄ aliqua pars forme simul inducatur. ¶ Ad quartū dr̄ q̄ radius reflexus scīm se est debilior incidēte et, ideo proceditur ibi scīm remissionē vsq̄ ad nō gradū. ¶ Ad vndecimū dr̄ q̄ tale corp⁹ luminosū licet cū primo fieret subito cāret lumē tamē si post q̄ maiorē approximationē intēdat lumē i tali medio vel i aliqua eius parte in illo instāti nō illius cōtinue approximatiōis maior cāpit aliqd sed tant um i tpe

Quomō intelligendū q̄ Ignis mediū attribuit passioī posteriorī.

¶ Et ad phm cōmētatorē dicēdū q̄ intelligēdi sūt q̄ successio nō prouenit ex natura actī et passiui sz aliunde. ¶ Ad duodecimū dicēdū est q̄ dictū philosophi verū est de oī entitate pmanēte in se consi derata q̄ qñq̄z habet eē qñq̄z nō esse nō tamē seqtur eodē modo de hoc q̄ aliqd denominetur tale vel tm. vnde tamē seqtur denoīatione i certo gradu verbi gratia si aliqd per totū a tēpus est non albū. b gradu et per totū tēpus. c. sequēs imediate est albū eodē. b gradu tunc i instanti medio est albū b gradu. ¶ Ad decimūtertiū dr̄ q̄ i tali casu precise annichilatur medietas et nō seqtur q̄ igitur in illo instanti vel prius fuisset illa medietas sed sufficit q̄ in illo instanti fuisset si nō fuisset talis ānichilatio vel dr̄ q̄ talis medietas pfuit etiā in aliquo toto tpe prescito quo ,pducebat. ¶ Ad decimū quartū negatur maior qz odīū fortis repugnat dilectōi fortis et tamē nō repugnat dilectioni plationis et tñ iste dilectiones sunt eiusdez speciei specialissime ¶ Ad,pbationē pōt dici q̄ nō sit simile et forte nō est verū quod sumit̄ in probatione qz error circa istā fortē currit pōt stare cū scia istius plato currit ꝛ tamē sciētia de hoc q̄. fortē currit et scia de hoc q̄ plato currit posset esse eiusdē speciei. ¶ Ad argumētū respōsū est i alia qītione.

Ad primū.

Ad 2. dub.

.3. dubium

Tertio circa istam distinctionez quero ad materiā de augmētatiōe formarū vtrū creatura rationalis habēs grām possit mereri suā grām augmentari Videtur q̄ nō. qz nulla grā pōt fieri maior q̄ est ex prima questione pīmis distinctionis qz nec precedens nec addita nec resultans ex vtraq̄. igitur contra p augustinū vbi supra i principio huius scōi grā meretur augeri ꝛc. Itē augustinus sup canonicā. Jo. ome. 3. recitat ma. li. 3. distinctione 29. cap. vltimo vbi dr̄ nunqd morvt nascitur charitas tā prorsus perfecta est ymo vt per

Ad 2. dub.

ficiatur nascit̄ cū nata fuerit nutrit̄ cū fuerit nutrita roborat̄ cū fuerit roborata pficitur cū ad pfectū venerit dicit cupio dissolui. ¶ Itē augustinus eucōvltio vel penultimo cap. crescēte caritate minuitur cupiditas igitur caritas scōm euz crescit. Respondeo q̄ idē est iudicium de charitate ꝛ aliis formis secūdū quas est motus quomodo ad intēsionē et remissionē ideo vniformiter restat dubitare de omnibus primo an aliqua talis forma suscipiat magis et minus Secūdo an augeatur vel diminuatur Tertio an intendatur vel remittatur. ¶ Ad primum dicēdum q̄ nō de virtute sermonis loquēdo siue sit propositio copulatiua siue sit de copulato extremo quia licet aliqua forma possit fieri maior vel minor p rarefactionē vel cōdēpsationē nulla tamē proprie loquēdo suscipit magis et minus i se nec etiā pōt esse intensior vel remissior q̄ est nec etiā posset augeri vel minui intensiue et ratio est quia nō posset realiter in se recipere aliquid sue spēi nec etiā aliquid alterius spēi Secūdo dico q̄ nō suscipit magis ꝛ min⁹ p̄ dictationēz qz nō pōt dici forma talis puta albedo sit magis albedo q̄ ātē nec intēsa albedo est magis albedo q̄ remissa licet sit maior. i. intensior. Sed talis denominatio concretiua tantū conuenit proprie subiecto secūdū tales formas i ipō receptas nā subiectum ē primo minus tale et post magis tale vel econuerso dico tertio q̄ ad intellectum auctorum loquētum concedi posset q̄ forma suscipit magis et minus et intra eādē spēm. i. q̄ vna vice ē maior et alia vice minor intensiue manēs in eadē spē et in eodē subiecto adequate. ¶ Altomodo q̄ aliqua forme aduenit aliquid faciens eā perfectiorē et tunc dicitur suscipere magis qñq̄ aliqua pars ei detrahitur et tunc dicitur suscipere minus non q̄ eadē sit primo maior et post minor et econuerso. Sed quia resultans ex priore et aduenīente ē maior et etiā remanēs post alicuius gradus substractionē est minor. ¶ Ad secundum dubium pōt dici q̄ sicut patet primo de generatione et scōo de aīa in augmētatione vera auctum prefuit et aliquid sibi a generatur ita q̄ quelibz pars aucta est aucta q̄ ad vim vocis non posset intelligi sed sic q̄ in augmētatione resultat maius. s. compositum ex p̄ existente et aduenīente ꝛ in diminutiōe relinquit minus q̄ prius fuerit. s. pars illius a quo incipit diminutior ad simile sēsum dicitur de forma aliq̄ q̄vere augeatur et minuatur tamē sicut vulgaris locutio cōcedit idē vel numero primo esse maius et postea minus ita proportionabiliter posset cōcedi de formis ita. s. q̄ idē sit auctuz esse q̄ eē cui aliquid est appositum et ad genitus secundū quālibet notabilē partez sui et sic illud quod prefuit augetur vel est auctum et etiā illud quod prefuit ex diminutū a quo. s. per corruptionē secūdū quālibet partem notabilem substrahebatur quod secū pri⁹ constituebat vere et per se vnū. Notādum tamē q̄ indifferēter est in augmētatione hois et aliorū aialiū ,pter aīam intellectiuā ,pter quā hō manet idē nūero nō sic aūt oīno ē i aliis. Nota etiā q̄ aīata ,prie dīr augeri forte autē sicut charitas albedo min⁹ ,prie ¶ Ex dictis patet ad tertiā partē dubū qualit er. s. forma pōt intendi vel remitti ¶ Tertiū dubiū principale an forā habeat latitudinē verā intēsiuā vel gradualē et est dicēdū q̄ sic qz habet i se plures partes distinctas res

liter cōstituentes eā qualitatiue sicut plures partes distincte situaliter ꝓstituūt aliquid per sevnū extē siue. ¶ Tertiū dubiū an augmentatio forme sit motus vel mutatio dicēdū ꝙ si fiat successiue ꝙ est motꝰ si subito tūc est mutatioꝛ si sit i subiecto tūc subiectū ꝺz moueri vel mutari tali augmētatione et nō ipsa forma. Sivero fieret nō in subiecto sicut bene posset fieri a deo tūc talis augmētatio nō esset motus nec mutatio qz nihil ibi moueretur. ¶ Dices pars precedēs aliter se nūc habet ꝙ ꝓius qz aliqd sibi acquiritur igit mutatur. Rñdetur ꝙ si se habet nūc aliter ꝙ ꝓius. s. scōm locū vel scōm formā in se subiectiue receptā bene sequitur ipsa mutari. Si aūt solū habet se aliter relatiue et in ordine ad aliud nō opoꝛtet sicut nō sequtur i simili filiū dei mutari in incarnatione de quo videbiē circa principiū tertii. Diceres subiectū mouetur ista augmentatione et nō alio motu ꝙ sit ista augmētatio igitur subiectū augmentat ꝓbatur charitas augetur et ista augmētatio est motꝰ igiē charitas moueē. Itē si charitas augmētatur illa augmētatio nō distīguitur a charitate sed est ipa charitas igitur augmētatio augmentatur et cū augmētatio sit etiā alteratio igiē alteratio augmētabitur ꝓbatur augmentatio ꝛ alteratio sunt motus distincti et charitas est terminus alterationis igitur nō est terminus augmētationis et per cōsequēs nō augetur. Ad primū ꝺz ꝙ eadē mutatio denominat subiectū et aliē fozmā ideo negatur cōsequētia sicut nō sequitur calefacere est agere sed ignis calefacit aquaz igit ignis agit aquā per idē ad scōm. ¶ Ad tertiū ꝺz ꝙ non tota charitas ꝺz augmentatio sed pars apposita et ideo nō seqtur ꝙ augmentatio augmētetur qz pars apposita nō ꝺz augmētari. Sed vel ipsū totū vel ꝑexistēs iuxta intellectū ꝓius datū etiā nō videē icōuētēs ꝙ augmētatio ꝙ accidēs augmētetur et ꝙ alkati oaugmētaē licet nō oporteat sequi de alteratione eo ꝙ licet ista augmentatio sit alteratio non tamen eiusdē ſz est augmētatio forme et alteratio subiecti sicut ipsa nō est motus forme sed subiecti. ¶ Ad quartū ꝺicēdum ꝙ in ꝓpōsito nō sunt motus distincti ſz vn9 motus qui tamē respectu vnius est alteratio et respectu alteriꝰ augmētatio. ¶ Quartū dubiū an aliqua parua charitas possit fieri vel acquiri per tēpus infinitū sine interruptiōe credo ꝙ sic ꝙ deū, pducē do aliquā partē i certo tēe et partē ꝓportionalē sequētē in tanto tēe et sic in infinitū. ¶ Quintuz dubium. An possit deus inducere in tēe finito fozmā infinitā, dicēdū si non sit repugnātia fozmā huius esse cōclusio esset consequēda si aūt est repugnātia dicēdū ꝙ nō. ¶ Sextū dubiū vtrū charitas possit augeri p actū instantaneū et tenet ſyrāſ. ꝙ nō qz si sic sequit ꝙ quilibet viatoꝛ posset i paruo tēe acquirere tantā charitatē vel maioꝛē quātā habuit aīa xp̄i cōsequētia ꝓbaē qz charitas, aīe xp̄i est finita. que sit. a. et sit. b. actꝰ instantaneꝰ p quē viatoꝛ meretur charitatē. c. et sit ꝓportio. c. ad. a. subcētupla et ponaē ꝙ anteq̄ talis eliciat actū aliquē ipe habeat deliberatiōes sufficiētes respectu diuersoꝝ obiectoꝝ vel actuū ad eliciēdū centū tales actus qualis est. b. et maneāt ille deliberatiōes per vnā totā horā et faciat ille primum actuū illoꝝ in prima centesima illius horę tūc pari ratiōe potest facere scōm in scōa et sic cōsequēter nec opoꝛtet ꝙ fiat expectatio ꝙ maiꝰ tēs qz deliberatio et dispositio potētie ꝙ oia requisita ad actū volendi causādū modo tā expresso hūtur per causā in principio ꝛ hē būtur in qualibet parte ꝓportionali respectu actus tunc causādi secundum ordinē iā pretactum. Ad istud respōdi vi. i. i. q. 8. ꝙ actus instātanee elicitus necessario continuatur per tempus secundum se totum per partē ante partem tta ꝙ nō ex toto cessabit citra finē alicuius temporis parui i cuius principio si sumatur mediāte deliberatiōe ꝙ tunc est dilectio dei causanda et sequitur electio cōfozis illi sentētie seu dictamini nō est in potestate talis nature, intellectualis circa finez vnius parui tēis. s. minimi perceptibilis vel maximi nō perceptibilis scōm circūstantias et dispositiōes precise tūc hītas fētētiari ꝙ tunc vel tūc nō sit actus habēdus ꝛ tunc vel tūc sit alia distinctio causāda nec etiā in discursu istiꝰ tēis dū currūt iste ptes ꝓportionales iuxta ymaginationē argumēti facti nec in principio poterit sententiari distincte ꝙ in tali parte est secūdꝰ actꝰ causādus et in tali tertius et sic deinceps qz non est in ptāte naturali talis intellectꝰ creati aliquā istarū partiū distincte percipere quare igiē merito elicere potest tot actus similes cū nō possit primū dimittere citra finē tēis dādi. ¶ Exiitis sic premissis soluūtur multa argumēta predicti doctoris contra necessariā continuationē actus elicīti in principio tēis dativ sq̄z in finē hui9 Arguit em̄ sic ponatur ꝙ volūtas velit ex deliberatiōe aīs istud tēs nō habere actū, istū vltra medietatē talis tēis parui dati et si hoc vel igiē habebit actū istū post medietatē dati tēis istius vel nō si nō tūc habita deliberatiōe prima poterit tēm dimittere et habere actū altū q̄nqz ex tunc voluerit si non tūc actū istū inuite cōtinuat quod est contra anse de libero arbitrio capitu. quinto dicentē ligari pōt hō inuitus qz nollens potest occidi velle aūt non posset inuitus qz velle nō potest nolens ¶ Simile dicit Augustinus de duabus animabus ca. 6. ¶ Dicetur forte ꝙ ipsi loquuntur de velle proprie dicto. s. de belle libero, ꝓ tunc qū est liberū. ¶ Sz volitio elicita in principio datit tēis nō est post primū instās libera, ꝓ isto tēe. Contra arguit iste doctoꝛ qz licet prima pars huius responsionis sit vera. s. ꝙ ipsi loquuntur de velle libero et proprie dicto nō tamē scōa pars qua dicitur ꝙ volitio huius, ꝓ isto tēe post primū eius instans nō est libera sed necessario habita ita inquit necessario ꝙ non est in ptāte volūtatis illius quz si habeat hmōi actum in primo instanti illius tēporis habet istū vel aliquid eius post medietatē illius tēis datiꝛ qz dicit augustinus vbi supra ꝙ nō cogitur facere aliquid vel nō facit istud vel volens facit cuz igiē volūtas nō cogaē retinere hmōi actū post medietatē tēis dati vel igitur nō retinet eū tunc vel si retinēs volēs retinet. ¶ Ad istud argumētū patet ꝓmo ꝙ supponit falsū. s. ꝙ talis volūtas possit discernere inter medietates illius parui tēisꝛ distincte percipere qū erit prima medietas et qā secūda et de partibus partiū eius cuius opposituz ꝓbaui supra prima di. ¶ Sed hoc non soluit argumentū dato ꝙ talis intellectus non possit distincte percipere tēs minus nouit tamē ꝙ illō paruū tēs habet ifinitas partes et ꝙ cōsequēs. volūtas potest velle diligere deū precise per medietatem

3. dubium.

4. dubium

5. dubium.

6. dubium

primā istius tēis vel it igiē sic et tunc querē vtrū habebit istū actū post illā medietatē vel nō et cōsequēter per oia arguitur sicut prius. Respōdeē ꝙ licet intellectus sciat istud tēs paruū habere duas medietates nō tamē potest distincte eas ꝓcipere nec etiā in principio illiꝰ tēis percipit instans mediū eiusdē distincte et ideo nō est i ptāte volūtatis distincte percipere vel scire qā vere et fuerit mediū illius tēis. ¶ Unde cōcedo ꝙ si ipa isto modo velit i principio istius tēis. a. quādo ponit primo actum mediante dictamine intellectus sicut exprimitur in argumento ꝙ ipsa non pōt exequi sicut eligit exequēdū ymo si tunc eliciat istaz dilectionē quā simul cū vellet nō remanere vltra primā medietatē illiꝰ tēis. ipa non habet i sua natura li potētia quiz actꝰ ille remaneat plus ꝙ vellet cū ipsa nō possit iterū citra finē dati tēis illuz actū deliberate suspendere vnde breuiter in tali casu ipa vult sibi et tali potētie actue impossibile et cū arguit ꝙ tunc post primā medietatē tēis voluntas diligeret vel vellet i uite. ¶ Respondeo sicut alias ꝙ nō seqtur qā scōa pte. a. ipa simpliciter ꝛ absolute vellet seu diligeret inuite qz tūc vo let diligere et velle ea dilectione ꝛ volitione qua habuit in principio ipsius a. et ideo tunc volens eā habebit et non simpliciter inuite tamē habebit eā tunc inuite scōm quid eo ꝙ in principio. a. tēis volūtas vult illā dilectionē fozē i prima medietate. a. tēis et non vltra et qā ille actus volēdi cū precise durat per totū. a. tēs igitur in scōa medietate. a. tēis adhuc vult volūtas istā dilectionē tunc non fozē et tamen tunc erit per casū igiē tūc erit cōtra suum velle ideo erit scōm quid inuite. Anse. aūt itelligit ꝙ nō posset simpliciter inuite velle volitione libera ꝓpie licet multa velle naturalia precedēta omnē deliberationē sepissime recipiaꝛ vl saltē sit possibile ꝙ recipiaꝛ vel it nolit ¶ Aliter posset dici et forte melius ꝙ anse. intelligit ꝙ nemo potest iuitus primo causare velle ꝓpie liberū et tū velit nolit si recipiat tale retinebit et cū, ꝓbatur in cōtrariū ꝙ augustinū q̄ non cogitur ꝛc. Si hec auctoritas applicetur ad primā ꝓductionē instantaneā ꝛ liberā illius dilectionis q̄ vocetur. c. de qua ꝛ eiꝰ cōtinuatione est hic sermo auctoritas facit, ꝓ me qz. c. cōtinuatur et libere ꝛ nō coacte nec necessitate libertati ꝛraria causaē et hoc sonat auctoritas que exprimit facere ꝛ nō continuare vel cōseruare. ¶ Si vero applicēē auctoritas ad ꝛtinuationē. c. dico ꝙ volūtas libere in principio. a. tēis causando. c. cogit seipam ꝛ necessitat ad cōtnuādū. c. vel aliquā eius partē nec hoc est incōuēiēs etiā scōm auctoritates vult eē anselmus ꝙ volūtas posset seipam necessitare et cogere malū vt in libello de cōcoꝛdia cap. ter. dicit opus volūtatis cui datū est vt ꝙ vult ꝙ sit et qō nō vult nō sit volūtariū seu spōtaneū est qā sponta nea volūtate fit et vnitarā est necessariū qz et volūtate cogitur fieri ¶ Sed has necessitates facit volūtatis libertas q̄pus ꝙ sit eas cauere pōt sic dicā i casu isto ꝙ volūtas libere causādo actū alī quē necessitat seipam et cogit ad cōtinuationem ¶ Secūdo arguit idē doctoꝛ sic si volūtas ceteris paribus in dicto casu necessitatur tenere dilectionē. c. per tempus. a. qd igitur necessitat eam non passio aliqua q̄ ponatur ꝙ nullā habebit nec cognitio qz tūc seqretur ꝙ quāto foztius vellet hīe aliquā volitionē hmōi tanto foztiꝰ et diutius haberet istā qz quāto volitionē aliquā nollet tanto magis cognosceret illud qō nollet hīe et ꝙ te cognitio est causa retentionis igiē foztioꝛ cognitio foztioris retētionis nec posset dici ꝙ volūtas necessitet se qꝙ volūtas nollet hīe istā nolitiōez post medietatē. a. tēis. ¶ Ad istud dico ꝙ ipamet volūtas supposito vnitorm cōcurſu oim aliox puta cognitionis cōcausantis volitionē. c. et hmōi necessitat ad cōtinuādū oēs autē alie cause ibi concurrētes agūt quātū possunt exparte earuꝛ ideo si volūtas ponat se libere ad idē seqtur effectus ꝛ manebit et oia alia vnitoꝛmiter permanebūt do nec volūtas libere cesset ab actu. c sicut libere eū causauit nō est autē i ptāte volūtatis create ferētis se in aliquid subito ꝛ sine medio suspēdere totaliter motū illū qz tunc sozet instans instāti immediatuz sicut alias declarauit et hoc precise si talis latio i aliqd sit, ꝓductio vere rei sicut est i, ꝓposito ¶ Sed quātovolūtas oībus alijs causis partialibus requisitis principiat dilectionē aliquā iuxta modū ꝓdictū tūc vel habitū i principio. a. tēis de nō habenda. c. dilectiōe vltra primā medietatē illius tēis nō sufficit siue plurties ad hoc ꝙ dilectio. c. nō retineat vltra medietatē. a. tēis tū qz hoc est, ꝓpriū soli actui volūtati ꝙ ꝙ hoc ꝙ vult alijs aliquid fieri vel destrui eo ipo tunc fiat vel cesset ipse em̄ solus est qui dicit et facta sunt tū qz velle illud quo vult post medietatē a tēis. c. nō esse non repugnat tēi. c. dilecti cū ꝓpatiaē. c. in principio. a. et per totā primā medietatē. a. etiā scōz istū doctoꝛē igitur ꝙ istud velle nūquā cessabit. c. nisi aliud sit in causa nec poni poterit aliud i causa cū oia alia ponāē vnitoꝛmiter se hīe igiē oporteat ꝙ ipa voluntas velit isto tūc aduentē te aliqd volitiōe repugnāte. c. vel velit tūc. c. nō esse ¶ Sed hoc nō est possibile volūtati ex se, ꝓpter ipercepti bilitatē vt est dictū igiē. ¶ Ad fozmā igitur argumēti ꝺz ꝙ volūtas necessitet seipam ꝛc. et cū ꝺz ꝙ volūtas nolet hīe ꝛ c. dico ꝙ in isto casu volūtas vult sibi impossibile deducere ad effectū qz nō est in eius ptāte naturali scire qā precise erit lapsa prima medietas. a. tēis vt predixi. ¶ Tertio Arguit doctoꝛ iste si stante casu priori oporteat. c. cōtinuare ꝙ totū. a. vel igitur ꝙ totū illud tēs manet actus iste eque intensus sicut fuit in primo i istanti vel nō si sic tunc lapso isto paruo tēe cōtinuabiē vltra ꝙ tātū dē tēꝰ nisi aliqua circūstātia remittatur ꝙ nō oporteat cōtingere volūtas ipa conseruans. c. remitteē igitur remanebit actꝰ. c. ita foztis in fine. a. tēis igiē necesse est ipm vlteriꝰ continuare ꝙ equale tēs ipi. a. ꝛ pari ratiōe ꝛtio quatoz sic fine fine. ¶ Itē si maneret actꝰ vnifozmiē intensus ꝙ hmōi tēs pari ratione foret in angelis bīs qz nō videretur posse dari ratio diuersitatis et si sic tunc si viderēt deū vel eum vnū ꝛ postea statim oppositū nō possent se cōformare volūtati die ifra illō tēs ꝛ ꝙ nis hērēt tūc tales actꝰ suite ¶ Itē si fuisset i xpo et sic postquā fuit mortuꝰ voluit seipm reꝛ mori qz i istāti mortis suevoluit seipm mori ꝛ si hoc igitur scōz istā responsionē de necessitate ista volitio cōtinuabitur vltra igiē Itē si ista volitio. c manet vnifozmis per totū. a. quero aūt pōt coꝛrūpi subito aut nō si subito igiē ifra istud tēs pōt coꝛrūpi si non igiē vltra illud instans qō erit finis. a. tēis necessario ꝙmanebit ¶ Itē si sic maneret ꝙ to

Nota ꝙ volūtas nunc causās aliquē actū ē in causa ꝙ necessario manet post hoc instās.

tū. a. in equali gradu tūc conatus volūtatis quo conaretur i principio talis tps nō intēderet actū illū cōsequēs esset falsū igit ℞. Si detur alia pars q̄ actus ille non maneat cōtinuus in equali gradu per illud tps. a. sequitur q̄ continue naturaliter remittitur q̄ illud tps donec in fine illi⁹ tēporis cesset esse quod non videtur verum q̄ sicut agens istū actū subito potuit p̄ducere p̄ eo q̄ ad ei⁹ receptionē erat passū satis dispositū et actuū sufficiens et sufficienter p̄sēs nō videtur ratio quin actus iste subito poterit cozrūpi igitur nō requiritur q̄ successiue remittatur ꝛ partialiter cesset esse Itē sicut ibi non est aliqua resistentia quī. c. actus subito p̄ducatur ita nec quin subito cozrūpitur et si in tali actus acquisitiōe vel destructione esset verus motus pari ratione fozet ver⁹ motus in p̄ductione actus cognitionis vel sciētie cōtra phm̄ septio physicozū nec obstat q̄ ibi non est materia q̄ ita vere ista successio mensuratur tpe sicut si ibi esset materia. ¶ Ad argumētū cū inquirit⁹ an actus. c. manebit eque intensus per totū. a. tps vel non dico q̄ vtraq; pars contingere pōt. Sic oēs em̄ alie concause illius actus et circunstantie eius intensiozes p̄uenientes maneāt vnifozmes per totū tps. a. nec nouiter aliud impediat tūc manebit actus eque intensus vsq; ad finez. a. tps exclusiue si altqua de causis ei⁹ actis remittatur vel impediatur infra tps. a. tūc vel infra. a. cessabit vel remittetur actus. c. ¶ Sed hoc nō stabit per ipam voluntatem sed aliunde p̄uenit et tunc non remanebūt omnes et p̄cise eedem circūstantie sicut p̄ius contra casū argumēti. ¶ Ad p̄imā igitur fozmā cū p̄obat⁹ dato q̄ maneat vnifozmis tūc pari ratione per tantūdē tēpus č. dico q̄ non sequitur ymo libere pōt voluntas cessare totaliter ab isto casu in vltimo instanti tps. a. liter p̄durit ipm̄ in p̄imo instanti tps. a. Ma. autē iste ymagiatur q̄ in isto vltimo instanti. a. tps deberet esse actus intensus sicut ante et hoc non oportet et tamē ita posset cōtingere et si hoc placeat tunc volūtati nouiter tunc adhuc ceteris paribus maneret iterū per tantūdē tps infra quod ab isto actu cessare nō posset et ita etiā de fine tēporis vel tertij vel quarti. Non dico tamē q̄ si habet actū istū ita fozte sicut p̄ius i fine tps dati q̄ iterū eo ipso haberet per tantūdē tps ꝛ sic de alijs q̄ hoc non oportet. ¶ Sed si in fine dati tps nouit⁹ velit actū huius tunc habere vel retinere ceteris sint paria que iuuant ad actū cōseruandum tunc oportet si vero in isto final voluntas teneret illū actū nō ex noua cōplacentia ꝛ aduertētia tūc esset casuale quantum ad voluntatē actū istū cessare ante finem secūdi temporis equalis vel non. ¶ Ad sc̄dam fozmā cōcedo q̄ ceteris paribus ita esset in angelis beatis de actibus illis quos libere causant et libere dimittunt si cetera sint paria hic et ibi nisi q̄ minus tempus pōt ex natura sua angelus percipere q̄ purus homo p̄cise p̄ statu nature lapse in quo corpus quod cozrūpitur aggrauat aiam et cū p̄batur q̄ nō quia tunc si deum videret. vel le vnum in p̄incipio istius parui tps et statim post oppositū. č. dicendū q̄ istud antecedens nō subest potētie naturali actiue angeli bñ tamen subest diuine oīpotentie in medio illi⁹ pui tps facere eos sentire vel firmiter credere q̄ deus vult eos aliud velle et habito tali iudicio p̄ se involito simul cū illo iudicio in eis a deo causato liberē vel necessario conformare et ita pōtioz si simile circa ipm̄ fieret a deo. ¶ Sed tunc dimittitur casus argumenti quia tunc nō habet p̄cise ista adiutoria seu circūstantias quas p̄ius. ¶ Ad tertiā fozmā dico q̄ xp̄s per diuinā volitionē fozmaliter solū p̄o instanti mozt̄is voluit p̄sentialiter mozi supposito q̄ aia subito separatur a cozpoze et qualibet eius parte ¶ Et Idem dico de aia xp̄i si deus ipse fuit illi aī volitio qua fozmaliter voluit ipm̄ mozi de hac igitur xp̄i volitiōe nulla est ad p̄posituz difficultas sed loquendo de creata volitiōe aīe xp̄i certū est q̄ ipsa ante mozt̄es voluit tali volittone xp̄m mozi in futuro. Sed vtrū ipsa voluerit tunc p̄sentialiter xp̄m mozi cū actualiter mozi ebatur supposito q̄ xp̄i mozs ꝛ aliorū sit instantanea fides nō determinat. ¶ Dico tamē q̄ si in instanti. b. mozt̄is xp̄i ipsa voluerit xp̄m tunc mozt̄ volittone creata siue a deo siue ab eo causata q̄ ipsa post istud instans voluit christū mozi q̄ non potuit simul et semel subito resistere ab hoc velle alioquin instans instanti succedere posset sine medio nec hoc est mirū si attēdatur q̄ christum mozi in. b. instanti non est nisi aiam christi esse in. b. p̄mo separatam a suo cozpoze q̄d em̄ incōuentens dabitur certe non nisi q̄ post q̄ b. trā sūt per momētum paruū tps voluerit ista aīa sep̄am eē primo in. b. a suo cozpoze separatā Dices tūc sequitur q̄ aia voluerit aliquid esse absolutevel fieri et tamen suū volittū non obtinuerunt patet cōsequentia q̄ post. b. instans voluit primo esse separata a suo cozpoze et hoc effici nō potuit ¶ Dicendum q̄ non sequitur q̄ non obtinuerūt volitū sufficit em̄ q̄ volitum fuerit tamen ipsa nunquā voluit q̄ xp̄s post. b. mozeretur ymo voluit cōtrariū cum hoc tamē stat q̄ ipsa diutius voluerit xp̄m mozi in. b. q̄ obtinuerit saltē quātū ad circūstantiā aliquā concurrentē ex parte volitī q̄. s. ipsum. b. non ita diu mansit sicut ipsa voluit christū mozi in. b. ꝛ deus etiā ita voluit eam diuti⁹ velle qui aliter non dedit sibi p̄o posse. Aliter pōt dici ad hoīem et multum leuiter scōm p̄incipia eiusdem doctozis q̄ ab instanti et deinceps ista volitio non remansit volitio sed hanc responsionē nō teneo. ¶ Ad quartam fozmā dicēdum q̄ pōt cozrūpi subito vel successiue sed nō citra finē. a. tps ceteris partibus, sed p̄imo subito in eius fine. ¶ Et ad argumētū in contrariū patet ex respōsione ad p̄imā fozmā. ¶ Ad quintā fozmā dicendū q̄ voluntatē conari non est nisi niti habere perfectam cōtemplationē seu cognitionē scōm optias et placibilitas et magis electiuas conditiones obiecti sic em̄ recolligere se et vires alias vt habeantur alique circunstantie p̄time in optimo est conatus magnus ad bene ꝛ intēsevolēdū ¶ Quātum igitur ad fozmā argumēti neganda est cōsequentia q̄ licet conatus talis ante actum faciat multū ad intensionē actus tū quia facit appone re illa que posita augent actum tū q̄ facit amouere illa que impedirent intensionem actus tū si oia ista p̄ocurentur et maneāt vsq; in finē. a. tps sicut p̄incipale p̄supponit argumētum act⁹ remanebit equaliter intensus vsq; in finem. a. ¶ Si tunc suspendi poterit ex libero motu voluntatis sicut est superius declaratū ꝓbatur due fozme p̄

Vide quō xp̄s volūtate humana voluit mori dūhuc p⁹ Instās mozt̄is sue.

p̄ncipale

Ad dictam fozmā q̄dē volūtatem conari ad elicēdum actum.

bantes q̄ nō op; actum. c. successiue defficere vel desinere ꝓbant verū. ¶ Ad tertiam fozmā qua dicitur q̄ tunc eius cozruptio vel p̄ducti o eēsse re motus concedo. ¶ Ad phm̄ dicendū est q̄ intelligit q̄ non est necessariū ex natura talū fozmaꝝ vel receptionū earū q̄ ipse p̄ducanē vel defficiāt successiue quod cōcedo. ¶ Secūdo, ꝓbatur aliter ab isto doctore q̄ charitas non augetur per meritum instantaneū q; si sic tgitur per meritū tpale augetur in infinitū q; meritū temporale excederet meritū instantaneū imp̄oportionabiliter cōsequētia ꝓbatur ex hoc q̄ si augeretur charitas per meritū instantaneū igitur etiā per meritum vltimi instantis q; p̄o tūc meretur per istū actū p̄miū, eternū aliter ei frustra teneret istū actū p̄o tunc. ¶ Sed constat q̄ p̄o quolibet instanti tā tum augeretur sicut p̄o vltimo instanti quia non est maio; ratio de vno q̄ de alio ymo nō est aliq̄ō instans per totum istud quin si deliseret in illo instanti ita q̄ fozet vltimum quin in isto mereret sicut et modo igitur. ¶ Item si actus voluntatis esset p̄o tunc p̄imo contra p̄ceptum esset demeritozius ꝛ modo esset ita bonus sicut tunc mal⁹ igitur modo meritozius. ¶ ℘obat⁹ si actus continuatus per tale temp⁹ fozet demeritoriꝰ p̄o vltimo instanti fozet demeritozius. ¶ Aliter eni esset aliquis actus malus p̄o quo non deberē pena igit etiam actus bonus ꝓ tunc fozet meritoriꝰ. ¶ Itē si p̄o illo instanti non deberetur aliquod p̄miū sequeretur q̄ deus inequaliter merentes equaliter p̄miaret posito casu cōmuni de duob⁹ equaliter merentibus vsq; ad. a. quozum vnus habet actum meritozium tn. a. et alius non sit. a. vltimū instans tempus dandi. ¶ Respondetur negando p̄imam consequentiam quia viator per bonum actum tunc solum nouiter meretur quando act⁹ est sub libero dominio volūtatis ita ꝙ p̄ illa mēsura est in naturali libertate voluntatis p̄ima secundum naturam actui licet fozsan simul durationē habere vel non habere tenere vel nō tenere nō autem p̄o inēsura p̄o qua vel in q̄ non posset nō habere actum talem sicut est in illo paruo tempore et ideo si p̄cise duret actus per illud tempus tunc nihil plus meretur ex tali continuatione vltra eius instantaneam p̄ductionem liberā. ¶ Et cum arguitur si augetur gratia per meritum vltimi instantis igitur meritū cuiuslibet nature negatur consequentia quia si ex distractione sola et non ex noua electione nec vere nec interp̄etatiue perseueret in illo actu bono in vltimo instanti illius minimi tp̄is tunc nullū meritū nouiter sibi ex hoc accresc̄it nec vn℈ accresc̄et donec ex noua electione vere vel interp̄etatiue habita p̄seueret i actu huius libere p̄cāto. Sed quotiēs nouiter in illum complacuerit in tantum q̄ illum p̄cipiaret nouiter si non esset totiens additū sibi p̄mium sibi ascribitur sicut si nouiter tūc ab ipso libere causaretur. ¶ Et ideo si in vltimo instanti illius temporis haberet nouam electionem vel cōplacentiam ad continuandum illum actum nouiter meretur p̄emium et gratia; sibi augeri. ¶ Et ideo p; q̄ non est eadem ratio quo ad hoc de vltimo instanti et de alijs p̄cedentibus q; nec citi⁹ posset illū actū dimittere ex suis naturalib⁹ vt p̄obatur. ¶ Quattuor media que p̄obant q̄ in vltimo instanti meretur si aptentur ad posse et non ad eē cōcessa est cōclusio quā deducerent: si autē aptentur ad hoc q̄ oporteat sic esse non ē verum. ¶ Et ideo respondeo ad p̄imum q̄ frustra quo ad crementū meritī continuatur vltimū instans vel etiaz habetur in isto nisi ex electione noua vere vel interp̄etatiue tunc habita, habeaē per idem ad sc̄z; quia si electiue perseueret in vltimo instanti cōtra p̄ohibitionem nouiter vel ab antiquo sibi factam in actu vsq; etiam meritorie habito concedo q̄ esset sibi tunc demeritozius et suo modo est dicendum de meritozio sicut p̄ius. ¶ Ad tertiū dico q̄ p̄cepta negatiua obligant ad semper ꝛ ideo nisi talis in vltimo instanti temporis dati cesset ab actu, p̄hibito cum tunc cessare possit iudicabitur consentire et ideo tunc iste actus ceteris paribus est nouiter demeritozius. Sed de actu meritozio non ē ita quia nullus viator toties mereri obligatur sicut posset. Sed si super hoc haberet quis p̄ceptum tunc peccaret etiā nisi nouiter talem actum eligeret vel alium meritozium vel non habitum complaceret vere vel interp̄etatiue et si spōtanee nō obligatus ad hoc sic se habeat nouiter i illo instanti q̄ actum hmōi nouiter poneret nisi esset p̄habitus cresc̄it eius meritu; ꝛ si non haberet non decresc̄it. ¶ Ad quartū dicendum est q̄ si alterum eoz̄ ex noua electione vera vel interp̄etatiua habeat actum in. a. et aliter ab eo cessat i eo a non causādo aliquem alium eque bonum tunc non equaliter merentur ꝛ tunc etiam p̄imo plus cozrespōdet

de vera z falsa penitentia di. 5. in principio dicit. ¶Consideret peccator quantitatem criminis in loco in-tẽpore i perseverantia ꝛc. et post consideret quantum perseveraverit et defleat quod perseveravit peccavit. Item tunc summe deum odiens continue per aliquod tempus minus peccaret q̃ si interim illud odium corrumperet et iterū resumeret. Item tunc volẽs occidere mille viros et ex equali malicia cõtinuata exequẽs non magis peccaret q̃ qui ceteris paribꝰ occideret vnuꝫ solum. Si dicas q primo q2 actꝰ exterior est potior quia est lesiuꝫ plurium. ¶Cõtra igitur pari ratione est magis offensiua dei executio talis impetus respectu multorum q̃ respectu vnius. Falsitas probatur quia si voluntas interior non sit peior propter continuationem actus interioris mali igitur nec actus exteriores ex eorum continuatione. Itẽ tunc veniale additum mortali precedenti esset alicui grauius si nouiter fieret q̃ continuatio mortalis quia pro veniali deberetur noua pena et pro continuatione mortalis non. Item tunc ecclesia erraret in puniendo continuationem malitie. Item tunc per quemcunq; actum satisfactorium posset homo satisfacere pro quolibet constat enim q ita diu talis actus posset cõtinuari q esset satisfacto rius pro grauissimo delicto igitur si ita bonus est in principio sicut postea per cõtinuationem patet intentum. ¶Item mathei. 5. docet christus petere querere et pulsare et idem luc. xi. vbi de hoc ponit parabolam de petente amicum suuꝫ vt accommodaret sibi tres panes. Item luce. 16. dicit christus oportet semper orare z non deficere z ponit exemplum de iniquo iudice vindicante viduam de aduersario suo propter instantiam suam in petendo probatur laudantur seculares bene et diu durantes et equi in via non deficientes miruꝫ igitur est si non laudantur homines opera bona continuãtes. ¶Ad ista patet pro maiori parte ex dictis bene enim volo q longua continuatio boni actus volendi procedentis ex charitate primo omnis continuatio siue breuis siue longa equalẽs vere vl interpretatiue pluribus causationibus talis actꝰ auget meritū et charitatem vie et consequenter premium intellectus et quantum pretacta media istius doctoris illud probant illis inhereo. Et similiter dico primo fortius multo de continuatione actus mali quantum ad demeritum quia teneretur quilibet citius quomodo posset culpam mortalem inchoataz dimittere z ideo actio temporis minimi ab ipso distincte perceptibilis quo primo posset aduertere se teneri dimittere tale malum et non dimittit omittit nouiter peccando mortaliter non ponendo actum displicentie talis actus z non cessando ab actu tali citius quo poterit vere vel interpretatiue intelligitur nouiter consentire z hoc quia vt supra dixi pcepta negatiua obligãt ad semper. ¶In actibus autem bonis nõ cõtinuatis totaliter vadit ita q ibi cõtinuatio expleta distracte parũ aut nihil prodest. ¶Iteratio autẽ voluntaria boni actus ex charitate semp iuuat. Secundo tamen dico q continuatio boni actꝰ p tale tẽpus minimũ ceteris paribꝰ nõ auget gram nec meritũ intẽ siue nisi accedat adiutoriũ diuinũ vel aliud singulare z p ista satis esset obuiãdum huic magistro q nititur ꝓbare q nullũ sit meritũ instãtaneũ fz oẽ continuũ z tẽporale z q ois cõtinuatio actus boni ex charitate ꝓcedẽs ẽ nouiter meritoria cuiꝰ oppositũ est secũda cõclusio. ¶Ad primum igitur dico q si homo deliberate eligeret actum bonũ z infra terminũ dati tpis dormiret nõ noceret quãtũ ad meritum dũmodo in fine eiusdẽ tpis aditerato bñ volendũ vel bene agendum ita vigil existeret sicut pri. Secundum non ꝓcedit cõtra me cum loquatur de tempore infra quod vn simplex sepe potest intermittere z resumere actũ suum. Tertiũ satis est solutum prius. ¶Ad quartum consilium illud apli z auctoritates sanctorum nõ recipiunt aliud paruũ temp sed magnã continuationem quia consilium est de possibilibꝰ fieri z dimitti ꝛc. ¶Ideo dico de aristotele. Et per illud patet ad. 5. 6. z. 7. z. 10. ¶Ad. 11. est dicendus q ex malitia voluntatis continuata precise p tempus. a. nec mille homines nec vnicum posset quis occidere sine pluri. ¶Ideo argumentũ illud nõ ꝓcedit oporteret enĩ non solum semel sed septissime actus malos interiores renouare anteq̃ malitia voluntatis circa tot homines completur. et bene volo q repetitio voluntaria actuũ consimiliuꝫ aggrauat demeritum frequẽtatũ vnde iste actꝰ solꝰ cõsipus quo ex malitia vellet mille hoies iniuste occidere nunq̃ sine pluri circa eorum aliquem cõpleretur oportet enim addere actus alios malos quibus determinat primo occidere nunc istuꝫ tũc illum et ita deinceps. ¶Ad. 12. per idem. ¶Ad. 13 negat consequentia quia citra finem. a. temporis non est i sua potestate nouiter peccare venialiter vel mortaliꝫ. sed cõtinuatio peccati mortalis vltra tps. a. plus aggrauat q̃ aliqd̃ veniale. ¶Ad. 14. negat cõsequentia quia ecclesia non puniret istam breuem continuationem plusq̃ instantaneã causationem actus mali per idem patet. Ad. 15. z ad alia que sequuntur. ¶Octauũ dubiũ principale. Utrũ aliqs viator possit diligẽdo deũ vl alias bñ volendo merere augmentũ gratie in primo instanti in quo infundit gra si bi. z videtur q̃ sic qꝛ sicut arguit ma. dda. p hac cõclusione aliqs viator pot extra charitatem vel gram recipere diligere deũ cum cum aliis circunstãtijs bonis ex genere z cõtinuãdo actũ illũ vsq; ad certũ tẽpus potest in illo instanti z vltra habere actũ illũ circũstantionatũ cũ oibus circũstãtijs requisitis ad meritum z cum gratia sit igit ita in illo instanti primo tunc sic talis in illo instanti primo merebit p actũ illuꝫ dilectiõis sed nõ pot mereri gram primam igit me rebit p actũ istũ gram primã augeri in illo instãti quia nõ differt deus creationẽ suã z hanc rationẽ sic intelligo et tunc est bona aliter nõ cõcludit videlicet q in isto sensu in quo habuit gratiã sic habeat se volũtas circa obiectũ istius actus q istuꝫ eliceret si alias non haberet si enim distractus habeat illum ita q eius habitio non tunc sit sibi imputabilis nouiter non oportet q tunc sit nouiter meritorius actus iste. ¶Secundo sic sipus meruit in primo instanti quedam bona sibi dari licet non gratiam secundum omẽs quasi si ipse non recepisset gratiam summam cuius fuit capax in primo instanti ostẽsis sibi obiectis diligibilibꝰ sicut fuerũt iã z datis sibi naturalibꝰ ita pfectis sicut iam habuit de facto eliciendo actus in casu dato quos eliciebat in primo instanti vel remissiones per illos meruisset augmentũ gratie sue sicut videtur igr alie creature poterũt i casu ꝓpositi

Nota bñ de cõtinuatione boni actꝰ opi. alteriꝰ ma. z ponit posset dici de malo.

9. dubium.

Nota de pctõ mortali cõtinuato.

augeri charitatem suam primam. Ista ratio licet sit probabilis tamẽ capit multa dubia et propter ea sibi nõ iuuat. ¶Tertio sic aliqs pot totã gram preexistentem in eo in hoc instanti intendere nunc eliciendo dilectionẽ sed non magis difficile nec plus sequitur inconueniens si nunc primo deẽ gratia q mereatur quis augmentuꝫ gratie nunc igit ¶Quarto sic iste viator cui dabitur gratia i aliquo instanti futuro poterit demereri tunc primo z ponere obicẽ libere infusionẽ gratie igitur posset libere elicere actum meritoriũ ꝓ illo instanti primo qꝛ non est rõnabile q possit tunc peccare z nõ non possit tunc mereri ex quo tunc habebit gratiam per casum. ¶Quinto si non augetur eodem instanti quo infunditur et hoc retẽto casu primi argumẽti vel casu melioꝛi deus differt dare gratiaꝫ quam aliquis meretur eodem instanti consequẽs est contra anselmum de casu dyaboli capi. 3. ¶In hoc enim casu deus esset causa non acceptationis gre Similiter si deus sic differret dare gratiã vel igitur sine medio daret eam ante omnem actum meritoꝛium futurum et gratiam debitam tali actui futuro aut non si sic tũc instans esset immediatum instanti si non tunc differret donec cum tãta gratia alia daretur primo donec infinite darentur. Itẽ tũc sine medio peccaret vel ante instans collationis gre merite vel primo in illo instãti in quo si nõ peccaret reciperet gratiam et in peccato hmõi perseueraret nunq̃ reciperet premiuꝫ ꝓ illo actu qõ non videtur cõueniens hic ma. ille in sententia. itẽ vt videtur sequerer si mozeretur ante illud istãs ¶Item eo ipso q actuali dilectione habens gratiam mereẽ melioꝛ est q̃ aliꝰ hñs in eodẽ instãti gratiam equalẽ qui tũc nõ actualiter meretur z si ẽ melioꝛ isto igitur habet melioꝛẽ gratiam illo per regulam augustini ꝓpe finem ench. quẽ sepe supertius allegaui. Sed contra si per actum meritoriũ posset augeri charitas in primo instãti in quo infũditur cum nullus actus sit meritoꝛiꝰ nisi p charitatem habitã qua ratiõe charitas cũ primo ifundit reddit aliquẽ actum melioꝛem q̃ esset sine illa pri ratione et charitas merita reddit actum gratioꝛem q̃ esset sine illa z per consequens iteruꝫ istud meritum augeret charitatẽ et charitas meritum et sic sine fine consequens est inconueniens ¶Hic supponendum est in primis q alias declaraui. 17. q. primi articuli. q. 6. ar. 2. in solutione primi dubiũ q portio per quam quis sua ꝓpꝛi charitate ꝓpꝛitate temporis vel nature mereturꝫ bonum actum appositioi non reddit ipsum actum q acquisita est magis meritoꝛium q̃ reddatur meritoꝛius per charitatem ꝓpꝛiorem. a. qua ꝓcessit qꝛ tunc sequeretur mutua talis reflexio sine fine sed bene econuerso actus procedens ex preexistente charitate meretur eam augeri seu potius est meritum quo augetur. ¶Et ex hoc ad dubium dicendum mihi videtur q sicut sol in primo instanti sue creationis illuminauit medium ita posset contingere vt quis in primo instanti quo sibi infunditur prima charitas ex ipsa tunc actualiter mereatur et per consequens q ipse sit melioꝛ q̃ si non tunc ex illa mere libere meretur si haberet illam sine merito libere elicito. Sed si est melioꝛ q esset precise ex ꝓpꝛi charitate igitur habet maioꝛẽ charitatem q̃ illa ex regula pretacta in vltimo argumento igitur propositum. Argumenta igitur ad primam partem concedo concludere veruꝫ. ¶Ad argumentum vero in contrarium neganda est consequentia et ratio negationis patet vbi supra libro primo. Contra sit igitur q quis in illo primo instanti infusionis gratie mereatur tantam quanta sibi infunditur sine meritis. tunc arguo sic ista gratia aucta simul data est igitur nõ est ratio qua re aliquid eiꝰ detur ex merito plusq̃ q tota sic detur in primo instãti sed si tota detur ex merito mereretur aliquis primam gratiam consequens est falsum et contra apostolum quia tunc forem gratia et contra ma. et sanctos loquentes contra pelagium potest negari consequentia quia deus potest satis sic distinguere inter medietates quaruꝫ illarum meruit et quam non. Contra gratia aucta est forma simplex non habens partes realiter distinctas igitur si aliquid eius habetur ex merito tota habetur ex merito dicetur q primo habet partes realiter distinctas inter se. Contra deus potest facere vnum angelum perfectioꝛem in substantia q̃ nunc sit et si hoc potest fieri per additionem iste angelꝰ componeretur ex angelis. Item tota gratia data in primo instanti informauit animam eque primo quo ad omnes suas partes igitur qualemcunq; actiuitatem vel melioꝛationem fecit respectu dilectionis tunc habite vnus gradꝰ illius gratie talem et tantam et aliter igitur si secundum vnam medietatem fuit principium merẽdi sequitur et secundum se totã et per consequẽs ex nullo actu suo esset tũc sua gratia aucta quod propositum aliquin sequitur mutua eorum augmentatio sine termino. Item si non tota gratia haberet actualitatem in illo instanti tunc ista gratia secundum aliquid sui esset minus potens q̃ secundum aliquid eius equale. Falsitas patet qꝛ nihil deest perfectionis vni q̃ alteri. ¶Respondet hic ma. qui primus q nõ sunt in re distincti gradus in charitate sed vnus tantum secundum rem et multi secundum rationem vnde concedo iquit q tota ista meretur. Sed non vt tanta est sed meretur ea qua tanta in potentia quãta est alia charitas subdupla in hoc casu et meretur eandem simili modo capiendo et dum infertur q tunc mereri posset quis primam gratiam nego inquit consequentiam ad intellectum contra pelagium acceptum qui fuit q per actum preuenientem omnem gratiam gratum facientem posset homo mereri primam gratiam vel appositionem prime gratie quin tamen consequens ad intellectum alium sit verum non video inquit mereretur enim ista gratiam presuppositam merito suo vnomodo sicut in posterioꝛibus instantibus est concedendum suppositã continua augmentatione gratie et q non sit cumulus formarum. Sed vna et eadem manet a principio vsq; ad finem non tamen meruit primam gratiam sibi infundi per actum procedentẽ eius infusionem nec volo inquit sine modificatione dicere q meruit primam gratiam quia non meruit quod foret prima enim ipsa precessit origine meritum qui vero ponunt cumulationem formarum satis clare possunt euadere inquit iste et bene q talis vno gradu mereretur alium qui licet simul fuerunt creati suspendit tamen deus ad placituꝫ creationẽ alteriꝰ illaꝝ q̃ ẽ origine posterioꝛ respectu huiꝰ meritiz ita dicẽdũ ẽ q si fuerit negata cumulatio forꝫ q̃ nõ poterit ad meritũ facẽ

Rideo q aliqs prioꝛ instãti q̃ sibi infudit gra pot mereri has gram augeri.

in primo instanti secundum q tanta nec poterit habere totam causalitatem suam respectu illi⁹ act⁹ ita a q possit tota vt tāta vti duz sic creatur. Sic respondet iste ma. cōsequēter secundum duas vias quarum tamē primā in. 1. q. hui⁹ etiā multipliciter improbaui ideo scā eius ratio magis valet et q dicit q i charitate sit tantū vnus gradus secūdum rem et multi scōm rationem videtur esse damnatū in suo simili q articulū parisien. 1. q. hui⁹ scōi libri positis cōtra respōsionem similem de distinctione scōm rationē graduum charitatis etiā q sicut gradus realiter adinuicē distingui. 1. q. probaui ideo hec responsio dimittat. ¶ Sz cōtra ista adhuc ista-tur si gratia pma apposita vel data omnino gratis sine meritis in tanto vel tanto gradu cū actu istis circūstantijs circūstantionato potuit facere ad tā tum augmentum gratie gratis date tūc primo z sine meritis infuse igit maioz gra dupla vel tripla cum eodē actu pcise altūde eque bn̄ q oīa circūstā tionato potuisset in plus de lege cōi z si hoc tunc q gratiam apposita ex vi meriti fuisset act⁹ melioz i ratione meriti z ita sequit mutua melioratio sine fi ne ꝓña prima p3 q3 alioquin act⁹ meli⁹ circūstātionatus z min⁹ bene circūstantionat⁹ tantūdem seu equale appositioni q via meriti de gra meruisset. ¶ Ista ꝓña p3 ex hoc dupler gratia est melioz circū stationata respectu eiusdē act⁹ oino q̄ gratia sub dupla cōsequens tñ est incōueniēs. Igit hic respō det ma. qui p3⁹ negando istā cōsequētiā tāta gra facit ad tantū augmētū gre ergo ceteris paribus z manēte eodē actu maioz faceret ad mai⁹ augmē tum. Ad ꝓbationē dicit cōcedo cōclusionē ad quā deducit nō enī video inquit quin si duo habentes gratiā inequalē fecerint actus in omib⁹ equales equaliter merebunt̄ neq; sequit̄ hīs maiorē gratiam est magis accept⁹ deo ex gra sua igit operatio sua equalis opationi alteri⁹ ē pl⁹ accepta alio quin in casu hīs maiorem gram z hīs actū remissiorē alicui⁹ generis plus merebit̄ q̄ ali⁹ faciēs intensiorē ceteris paribus ꝓñs est falsū vt videt. Contra tamen istū ma. posset argui q3 mirū videt q ex quo cōcedit actū eundē vel equalē meli⁹ circūstā tionatū alijs circūstantijs esse meliorē quare hoc negabitur cōtra doctores alios de circūstātia charitatis q̄ causetur quasi circūstantia optima act⁹ boni. Itē iste actus pcise q gratiā aduenientē i tā to gradu fit meritor⁹ igitur si maior gratia adesset magis esset meritor⁹ ꝓbatur vel itelligit ma. iste dictū suū de actu quē charitas coefficit vel q nō coefficit sed cui superuenit z reddit ipz meritū qui alias nō esset meritor⁹ sicut in casu sui argumēti primi p cōclusione affirmatiua hui⁹ octaui dubij principalis. Si primo mō tunc nō est possibile nisi deo ipediente q oīa alia sint paria preter charitates z q tamen actus sit equalis ex maiori charitate pueniens z qui ex minori si loquit̄ in se cundo casu tunc cōclusio ad quā deducit nō esset i conueniens q3 si per gratiā supuenientem actui z non efficit̄ tem ipsuz redditur actus meritor⁹ vti q̄ per maiorē gratiam supuenientem redditur magis meritorius. ¶ Probat̄ sequit̄ q valde paruus grad⁹ conatus vel cognitiōis magis ꝓmoueret si bi ratione meriti dilectionem dei vel primi q̄ tota charitas seu gra quā deus posset causare in tali p sona vltra gratiam baptismalem cōsequens est in conueniens z consequētia patet cuilibet aduertē ti. ¶ Item charitas in tali casu ex quo non pricipiat actum bonū non videtur reddere illum actū acceptū deo seu meritorium nisi pro quanto vltra hoc q talis actus est ex suo genere moraliter bonus reddit personam talem bonam caram et deo acceptam. ¶ Unde constat q homini satis placet opus aliquod in persona sibi chara quod in persona alia nō placeret z ideo respexit deus ad abel z ad munera eius z ideo quia pl⁹ placet deo op⁹ quod ꝓcedit a ꝑsona placente videtur q si a persona sibi magis chara procederet plus placeret pon nam⁹ q vtraq; agat scōm vltimuz conatum suum actum talem quem non coefficiat charitas. ¶ Aliter igitur respondeo ad argumentum q prima cōsequentia est bona sed secunda non valet et causa reddita est libro primo z hec sint dicta de actu qui non procedit effectiue a charitate sed qui solum ex assistentia charitatis redditur meritor⁹ vt pri⁹ dixi. ¶ Sed de actu qui a charitate procedit cōcedo cum magistro priori q non sequitur magis charus habet actum equalem meritorium cū minus charo igitur magis charus magis illo meretur quia si omia essent paria vtrobiq; procederet q actus ꝓueniens a maiori charitate esset intensior igitur si precise sit equalis act⁹ tunc procedit a maiori conatu vel ab aliqua alia circunstantia meliori in illo q̄ in isto et posset contingere q pl⁹ acceptat deus maioritatem conatus respectu huius actus equalis super conatum magis chari q̄ econtra excessum charitatis magis chari sup charitatem minus chari respectu eiusdem vel equalis actus vt p3⁹ fertur⁹ declarauit z ita potest cōtingere q act⁹ magis chari equalis sit magis meritorius et potest contingere q eque secundum q excessus conatus magis chari super conatum alterius potest preponderare in acceptione diuina respectu huius actus excessus charitatis super charitatem q̄ excessus conatus super conatum z etiam q non oporteat equalem actum magis earum esse magis meritorium loquēdo de actu quē comprincipiat ipsa charitas actiue bene suadet ma. qui primus sic quia secundum beatum gregorium in omelia de confes. cum augentur dona ꝛc. Et seruum bonum pro apportato lucro remunerat seruum vero a bono opere torpētem dampnat ¶ Existo sic arguitur plus exigit deus ab eo cui plus dedit et plus debet qui plus accepit igitur non satisfacit si precise reddat equale cum illo q̄ minus accepit et per consequens non solum non est plus remunerandus ymo videtur vituperandus de negligentia posset tamen contingere casu vt ꝓdixi q ex equali actu magis mereretur si haberet minus claram cognitionem q̄ minus charus propter quod forte non obstante excessu charitatis sue super charitatem alterius nisi plus conaretur agere bene q̄ alter facit non haberet actum dilectionis eque intensum sicut ille et ita nisus suus preponderaret. ¶ Nonum dubium principale posset esse contra conclusionem principalem precedentis dubij quia si aliquis posset mereri augmentum gratie potentie sue cum primo infunditur tunc aliquis viator⁹ posset augere meritū suū in hoc instanti per vnuz tale velle meritorium volo diligē deuz post hoc ist̄s. Falsitas ꝓbat q3 i nullo certo augeret q3 nō pl⁹ esset ista voltio respectu vni⁹ tp̄is sequētis q̄ respectu cuiuslibet

Rñsio p
priaybus no
ta bñ qua
tionē accu
uz q̄s elici
unt hñes
charitatef
equales.

9. dubium.

alteri⁹ nec plus respectu vni⁹ grad⁹ dilectiōis q̄ respectu alteri⁹ sed maior grad⁹ z mai⁹ tēpus habēda i futuro si q velle ꝓsēs taxent faciēt plus ad meritū ceteris paribus q̄ minor igit. Respondet hic ma. qui p3⁹ z bene q voluntas pōt augere suū meritū per vnā talē volitionē volo diligere post hoc instans vel dare pauperib⁹ omnes decimas oim bonorum meorum que habeo in futuro z q nō est taxandū hoc meritū iuxta vnū gradū future dilectionis plus q̄ iuxta altū nec iuxta vnū tempus futurum plus q̄ iuxta aliud. ¶ Sed iuxta qualitatē dilectionis quam habet vere vel interpretatiue respectu dei duz vult sic cōfuse. ¶ Ad argumentū principale. q. patet ex solutiōe primi dubij principalis q de vi vocis loquēdo nulla ibi charitas auget̄: Sz p augmētationē q̄ est ibi ꝓuenit vna cōpositio ꝑfectior ꝓcedēte. ¶ Cōtra tūc p talē successiuā augmētationē ista qualitas aucta habebit i fine ptes infinitas quarū nulla sit pars alterius. Falsitas ꝓbatur q3 omnis pars toti⁹ homogenei est pars alicui⁹ eiusdē toti⁹ igit. ¶ Respondet negando ꝓñam sed bene sequit̄ q ibi sunt infinite partes quarū nulla est pars alteri⁹ earūdē ꝛc.

dubiū po
nit̄ q pe-
r⁹ z linus

2. dubium.

Quarto circa distinctionē prima scōi q̄ritur. Utrū viator⁹ operib⁹ meritorijs insistendo ex his carior deo fiat q nō. quia tunc ex eis acqreret maiorem charitatem. Falsitas ꝓbatur q3 qualit̄ fieret ista maioratio nō sine additione ex. q. ꝓcedentibus non p additionē q3 superfluum ē fieri ꝓ plura quod pōt ꝛc. Sed deus effectiue pōt augere charitatē sine additione sicut fecit de paulo⁹ et piscib⁹ math. 14. 15. z Jo. 6. igit. ¶ In oppositū arguitur per illud augustini i quadaz epistola ad hiero. et ponitur tertio sententiarum di. 36. ca. 6. vbi dicit z vt generaliter dixerit̄ q complectar quam de virtutibus habeo notionem virtus est charitas q̄ illud quod diligendum est diligitur hic etiam in alijs maior in alijs et minor in alijs nulla est plenissima vero que tam non possit augeri q̄diu hic homo viuit in nemine est. igit̄ semper potest fieri viator⁹ carior deo q̄ sit. Ista q̄stio introducta est ad applicandum isti materie sophistica quedam cuiusdam subtilis magistri et soluendum tractando illa per modum dubiorum. ¶ Primum dubium ponatur q petrus et linus in principio. b. hore sint equaliter deo cari z fiat lin⁹ per. b. horaz continue vniformiter minus charus deo ita q in. a. instanti terminate. b. horam cesset esse charus deo tunc queritur vtrum hec sit concedenda petr⁹ in. a. est carior deo q̄ fuit linus immediate ante. a. q sic petrus in. a. est charus et ita charus sicut in principio. b. vt suppono et linus in aliquo instanti. b. hore fuit minus char⁹ multo q̄ petrus in. a. et lin⁹ in quolibet instanti iter illud instās dādum est. a. fuit charus z min⁹ charus q̄ in illo instanti dando vt patet ex casu igitur petrus in. a. est carior q̄ fuerit lin⁹ immediate ante. a. ¶ Ad oppositum si sic vel igitur petrus in. a. est in infinitū carior ꝛc. vel solum finite si primum igitur est infinite cum comparatiuus presupponit suum positiuū Si secundum sit igitur in decuplo cum in aliquo instanti ante. a. petrus fuit in duplo carior. Imo igitur in quolibet instanti posteriori fuit plus q̄ in duplo carior igitur etiam in. a. petrus est plus i decuplo carior q̄ fuit lin⁹ immediate ante. a. Et si multi modo arguitur quecunq; alia proportio detur z q in aliquo instanti ante. a. fuerit petrus ꝓcise in duplo carior. Imo patet quia omnem proportionem ymaginabilem maioris inequalitatis habuit petrus scōm charitatem ad linū inter terminum equalitatis et vltimum terminū coronationis quo. s. linus desinit habere charitatem dicendum q proportio proposita vera est. ¶ Ad argumentum in contrarium conceditur q pe. in. a. i infinitum est carior ꝛc. q3 plus q̄ in duplo ꝛc. cuz sequitur igit petr⁹ in. a. est infinite charus. Et regula de comparatiuo intelligit̄ quādo fit ꝓgatio inter certos grad⁹ aliquarū formarū ꝛc. dicens igit i infinitū lin⁹ fuit min⁹ charus immediate ante. a q̄ petrus sit charus in. a. et q ip semet fuit i principio. b. ¶ Secundū dubiū ponit̄ q in. a. istāti primi fuit charitas petri z lini equales z cōtinue per totam horam post. a. instans fiant equaliter magis chari: tunc queritur an hec sit concedenda petrus immediate post. a. hēbit maiorē charitatē q̄ lin⁹ hēbit immediate post. a. q nō q3 petr⁹ z lin⁹ immediate post. a. hēbūt eqles charitates. Itē si sic igit lin⁹ hēbit minorē charitatē immediate post. a. Respōdet̄ cedēdo ꝓpositū z ad argumenta rñdetur vtrobiq; negando ꝓñam. hic pōt applicari ꝓnter multa sophistinata climitōis q̄ etiā hic ponit̄. Ad principale dicit ma. li. 2. di. 16. 4. ca. q talis multiplicatio facta ē sine additiōe ꝛc. z ita etiā de costa ade formatū ē corp⁹ viri. ¶ Cōcordat hic de sacra. li. 1. parte. 6. ca. 36. z dicūt plura ꝙ ba si esset bn̄ itelligile q dixerūt z faceret hoc multū ꝓ opinione q̄ ponit charitatē ꝑmo paruā sine oi addito per viā multiplicationis maioris i seipsa. Sz nō est bene ymaginabile q ꝑcise materia coste fieret corpus mulieris nisi per rarefactionē z tūc talis multiplicatio nō differret a rarefactiōe sicut ꝙba ri pōt p augu. x. sup genesim i fine z per ꝓns talis multiplicatio nō eēt op⁹ soli⁹ dei vel soli deo possibile q̄ ē contra augu. sup gene. vt recitat ma. di. 16. ca. penultimo z tūc etiam corpus mulieris fuisset magis rarū: nec etiā est bene ymaginabile q ista materia extendatur ad staturam tante mulieris z q esset ita depressa sicut p3⁹ vel sicut req̄rit forma mulieris sine oi nouitate materie create vel apposite. Probat̄ hic nō oportet multū curare de opinione ma. z hug. q3 opinio eoruz in hoc ducit eos ad vnū icōuenientes ab oībus cōiter negatum. s. q nunq̄ fuerit nec erit aliquid de substātia hois alicui⁹ quo ad materiā nisi q realiter fuerit in ꝑmo hoie vt p3 di. 39. 2. cap. penultimo z vltio z hugo. hoc tenet li. 1. de sacra. c. 37. Sz doctores hoc nō concedūt q3 talis multiplicatio scōz hugonē vt supra est op⁹ soli⁹ dei sicut z creatio igit z generatio humana; nō est quo aliqō corpus p viam nature vel non ē hois ab hoie ꝓpagatio p naturā quod ē falsum. Istam tñ viam curiosi⁹ improbandam alijs reliquo z hic solū capio q si verum diceret ma. z hug. i hac parte nō iuuaret ꝓ opinione de augmento charitatis et aliarum formarum sez q similit fieret q3 ali q̄ forma fit ifinitor p actionē agētis naturalis. Sz ista multiplicatio scōm eos scōm ma. z hug. ē op⁹ soli⁹ dei q3 di. 16. ca. 4. facit ista ꝓñam angeli nullā naturā possunt creare igit nec formare costā i muliere nec carnis suppositus in locū coste solus enim deus. i. trinitas ē

creator facta ē igitur femina a deo ētiam si costa ministrata sit per angelos. Itē hugo vbi supra ca. 33. ponit sex modos operandi z quattuor solt deo possibiles esse. s. de nihilo aliqd facere de aliquo nihil de aliquo aliqua in maius z de aliqbus aliquid in min9z primum est opus creationis scōm multiplicatiōis ꝛc. Probat videt q ma. z hu. nō negēt ymo ponūt in tali multiplicatione nouum aliquid fieri z cōcreari licet negent additione materie preexistentis q3liter ꝓña ma. iam proxime posita non valeret. s. q angeli non poterūt facere illam multiplicationē q2 nullaz possunt cōcreare naturā. Hugo similiter vbi supra primo dicit cuz de aliquo plus fit aliqd fit q2 nisi in eo q iam aliquid est aliquid fieret ipsum q postea plus ibi est non esset. Ecce q plane ponit q ibi sit aliquid i illo quod prefuit paruū vt habetur maius duplicater igitur potest hic dici vno mō tenendo oppositū q circa hoc ma. improbat ꝓña. ¶Respondēt nonnulli doctores rationi ma. z hu. qua dr si aliquid extrisecum esset additū tunc potr de illo q de costa mulier facta deberet dici negando ꝓñam quia nō fuit facta de illa materia nisi mediāte costa facta transmutatione illi9 materie in costa vel q2 sicut videmus q ad habēdam pfectam quātitatem hominis superadditur plus de materia q fuerit i semine z tamen magis dicimus corp9 perfectū esse ex semine q ex materia superaddita ita hic. ¶Itē arguit ma. di. 3. ca. vltimo puer q statum post ortus monstrat in illa statura resurget quam habiturus erat si viueret vsq3 ad etatē. 30. annozum. vnde igitur ista substātia que a deo fuit parua i ortu in resurrectione tam magna erit nisi sui in se multiplicatione. ¶Respondetur q sufficit q resurgat i materia aliqua quā ei9 anima informauit vel q vnq fuit pars fetus vel embrionis et ista est maior q redraturus ad staturā hominis magis si tota simul collecta fuerit. ¶Aliter pōt hoc teneri q via iam proxime tacta i vltima auctoritate posita a hugone q ibi creatur vel cōcrearet pl9 de simili z sic fieret ibi maius q añ nō p appositionē materie extrisece preexistētis z tamē nō diceret illa creari proprie sed adcreari sicut prio de gñatione habet q augmentatio hec differt a generatione ē tamē vera aggeneratio z ista via esset clara. ¶Hijs etiaz duobus modis clarissimis posset saluari ista multiplicatio sine omni appositione vel concreatiōe vel accreatione noue materie vnus modus esset q vnūquēq3 istoz panū de9 apposuisset in suis fructis mediāte ministerio discipuloz mille hoibus sicut posset vnū corpus ponere in distinctis locis. ¶Scōs mod9 est scōm9 quē nullus istoz gustaret panē quē ali9. s. q libet istoz quicq panū ymaginet diuidi ī. 100. frusta eālia z tūc habebuntur. 500. frusta eālia faciat igr deus cuiuslibet istoz frustorū materiā essein. 500. locis z pficeret formis oīz aliorum frustorū z cum hoc sua forma priori q facto habebunt. 25000. frusta eālia quoz nullus ē aliō nec ps alteri9 licet pars alia essētialis vni9 sit ps essētialis alteri9 z econuerso nulla tī integralis vni9 ē pars integralis alteri9 eoūdem z si ista frusta de quātitate vnus panis cōtinebat. 100. distribuāt i quicq milia hoim cuilibet hoi venirēt. 50. frusta q equalēt dimidiū panē z hoc videret satis ꝓ vna vice z si tot nō sufficiāt fiat diuisio i partes diminutiores z cōueniet cuilibet ꝓportio bñ maior ecce vna multiplicatio z fidelib9 esse possibilis sine materia extrinseca addita z forte multas vias eque claras nobis ignotas nouit de9 cui non est impossibile omne verbum ꝛc.

Quito q̄o circa distinctionem primā secūdi z principiū etiā quarti. Utrū supposita gra baptismali viator per merita sua possit ptingere ad maximam gram vie sibi possibilē. In ista qstione primo repetā positionē z positiōis mee ꝑme lectionis primi libri ratiões cū. 9. argumētis trīū sociorum in contrarū. s. carmelite. bzelcen. z grascon. Secundo reducā ratiões positionis mee cōtra duos primos socios z icidenter cōtra. 4. d. q nullus auget meritum vel gram nisi p opera superogatiōis z strennuitatis. Tertio ponā ꝓtra me media aliqua q possunt fieri ꝓ isto socio vltimo z media quedā scōi similiter cōtra me licet ipemet ad ista respōderit z ponā respōsionem quā de ea concepi in sua prima lectione. Quarto arguā cōtra illam respōsionē. Quinto, respondēdo argumētis tertij articuli. Sexto ad argumenta respondebo ꝑmoz duoz socioū principalia. Septimo reducam alia argumenta cōtra me que scripsit cōtra rationem mee ꝑme lectionis z soluam illa. Octauo respō debo argumentis principalib9 articuli primi socij tertij cōtra me. Quantū igit ad primum ipsoz tenui i prima lectiōe q nō. Tū ꝓpter decre. 7. contra baghardos ca. de hereticis. ¶Tū q2 creatura q̄tūcūq3 diu cōseruaret a deo z mereret q̄tū posset mediāte gra nunq̄ posset tm mereri qui deus ꝓ oī merito posset dare vltertius premiū patrie et vlteriozē gram vie vel meliozē z sufficiens vel p augmētū ꝑmij vel p nouū ꝑmiū alit nō expediret tali q̄ ad augmētationē ꝑmij merēdi vlteri9 viure ſz magis moz. ¶Sz cōtra illō argumētū ē p socios diuersos. primo arguit sic. tu ꝓbas q vltra oēz beatitudinē ē alia melioris spēi possibilis q exēplū sicut oī creature substātiali possibili ē melioz possibilis igit si sic de9 posset facere aliqō corpus qō ita excederet vniuersū corpozeū iā factū z ita ꝙnaret sup ipm q̄ad oēm actionē sicut sol iste excedit aerē ꝙña tenet cū sol solū finite excedat aerē. falsitas ꝓbat q2 tūc tale corp9 qō sit. a. posset trāsferre mouēdo circulariē istud celū ab oriēte i occidētē subito sicut aer subito illuminat a sole. Sed hoc cōstat ee falsū. ¶Itē ꝙñs illatū. s. q ita dñetur ꝛc. includit cōtradictionē q2 vbicūq3 ē resistētia p qualitatē ctrariā vel alias vbi xtus finita nō superat resistētiā illā subito ſz sic esset li ꝓ posito de isto vniuerso respectu a igr nō subito posset sup ipz q̄ad oēm actionē z cū poterit subito super ipm si ita excederet sicut sol aerē istū igr vtrū ꝙcōtradictoriozū seqtur. ¶Scōo arguit soci9 iste sic si oī beatitudine dāda posset de9 facere in aia sortis beatitudinē i duplo meliorē scōm spēm retinēdo semp quātitatē gradualē vtrobicq3 cū iter ꝑmā btitudinē dādā z ipam aiaz sit certa ꝓportio scōm pfectionē sequit q de9 poterit i ipa aia creare btitudinē ipa aia pfectiozē z part rōne dicetis de xtute alia possibili a deo cāri in tali hoie ymo poterit tūc dari p deū aliq xt9 i isto homie a q̄ pōt ꝓcedere opatio excedēs valorē toti9 hūane nature etiam poterit hō mediāte ista facere tm bonus sicut fecit de9 creādo hoiem nec videret quin posset de9 tunc aie xpi vel alteri aie cōicare potētiaz faciēdi oia sicut scientiā oim ꝑma. di. 14. 3. libri. ¶Tertio arguebat iste sic quia ego posui q non ē aliqua optima gratia vel beatitudo quaz anima possit recipere q2 si tunc vltra cōseruaretur i statu vie vt faceret plura bona qualia prius ex charitate de9 nō posset eam prio illis ꝓprio ꝑmio premiare. ¶Contra hoc arguit iste q2 vt dicit li. 3. di. 13. xpus tantum meruit in primo instanti sue cōceptionis secundum aiam sicut post passionē z mortē q̄tum ad vim merendi. ¶Et etiā anima xpi habuit maximam gratiam vie in cōceptione nec creuit sibi charitas per aliquid z postea fecit vel nouit sed hoc nō videtur rationale si alius potest ꝓficere quātūcūq3 viueret sine statu quid enī esset in causa q xpus non ꝓfecisset in gratia vel q2 habuisset infinitam vel si finitā tantā ita q nō potuit recipere maiozē vel q2 in principio meruit quantum mereri potuit et non videtur causa diuersitatis vera et rationalis vera et videtur. ¶Ad argumētum meū Respondet q scōm quādam antiquā opinionē magnitudo meriti nō attēditur vel multitudine numerali actuū cōsilium sed potius ex radice meriti q̄ est charitas vnde si duo essēt equales in charitate et vnus eorum faceret plura bona facta z alius similia pauciora tamē ex equali charitate qui plura faceret nō plus mereret q̄ q pauciora ceteris paribus et hinc est q quia xps in conceptione ex tāta charitate meruit sicut prio moriēdo ideo tantū meruit i principio sicut post nec sequitur q invanū laboraret vltra qui pertingeret ad maximū gradū talē in eo receptibilē ꝓ eo q nullū premiū sibi ex eo accresceret q2 scōm gregō. in ome. penē. amoz non est otiosus operator em magna si est si vero operari renuit amoz nō est et ideo nisi operetur peccaret et per ꝙns non in vnum operatur q2 operando preseruat se a culpa Similiter alius socius Arguit cōtra me in eisdez principijs sic. Si circunstantia tpis vel iteratio simiIiū actuum facit ad augmentū meriti ceteris paribus tūc si deus semper conseruaret viatorez aliquē talis posset similia penit9 agēdo vl actus meritoriū cōtinuādo sēp plus et plus mereri sine termino aliq finali cōse quēs est falsum q2 tūc vel sequitur q capacitas talis aie respectu gre beatitudinis esset infinita vel q de9 posset augere meritū istius sine fine ꝓcedendo vltra quodlibet dādum stante eadē finita eius capacitate quoz neutrum videtur verū. Sed huic respondi in prima lectione mea q stante eadē finita capacitate posset deus vltra vnā gratiā huic aie collatā maiorē vel nobiliorē cōferre et similiter de beatitudine et q ita fieret de lege cōi si hō in statu viatoris conseruaretur et sine statu similia opera innouaret. Similiter iste recitat me dixisse q xps scōm aiam potuisset de dei potentia absoluta plus meruisse et deus potuisset plus sibi fecisse de gra quā fecerit vel gram scōm spēm meliorē tantā tamen in sua specie cōtulisse que nō videntur bene sonare ait iste z exēplum inquit posui de vase quod repletū posset tantū recipere eo miraculo quo duo corpa possunt esse simul in eodem loco adequato vel ēt sine miraculo posset locus alicuius corporis minus nobilis recipere corpus aliquod duplo nobilius. ¶Sed cōtra istud exēplum arguit primo sic querendo. a. me vndevas dicatur capax tanti vel pluris vel quia pōt tātum corpus recipere et non maius scōm extensionē et hoc manēte vase i extēsione sua eadē et si sic tunc precise manēte ei9 intēsione vasis per nullā potētiā pōt recipere corpus extensius. Evnde si debet istud vas per quācunq3 potētiā intensius aliquid recipere oportebit augeri eius capacitatē igitur si sic intelligā et si exēplum est ad ꝓpositum tunc si aīa alicuius repleat charitate deus non pōt in illa aia augere charitatem nisi augendo illius aie capacitatē. ¶Si vero non sic sed penes multitudinē simul receptibilius debeat attendi aie capacitas maiorz vel minor ita q dici debeat tante capacitatis q2 pōt tantam vel tantā multitudinē per miraculū sed etiā sine miraculo continere si hec sit precisa causa et in precisis causis posita causa ponitur effectus z econuerso sequitur q si aīa repleta charitate vel vas repletū liquore posset simul plura recipere q̄ prius q augebitur ei9 capacitas et ita nō poterit plus recipere q̄ prius per quācūq3 potentiā nisi ei9 capacitas augeatur. ¶Adhuc arguit capio inquit duas virtutes vicinas quarū vna sit fortis ad claruidendū solē et alia infirma quasi cecutiēs prima habet clarā solis visionē ¶De scōa quero an possit stante sua infirmitate hīe ita clarā visionez solis sicut alia z tunc sequitur q de9 posset facere cecū vel cecutiētē stante sua cecitate ita clare videre sicut habētē oculos clarissimos Aut secūdo dicere q virtus illa nō poterit stante sua infirmitate hīe visionē ita clarā sicut alia sana et q2 tunc sua infirmitas est in causa huius impotētie oportet q sanetur eius infirmitas ad hoc q possit hīe visionē equalē alteri et per ꝙns q sua capacitas augeatur q2 infirmitatem illius debilis virtutis sanari est eā fieri capaciorē. ¶Scōo principaliter arguitur cōtra illud quod dixit inpont de xpo q ille in principio fue cōceptionis habuit sūmus suū merituū quo ad se et sūmā suā gratiā quāvnq quo ad aīaz et etiā btitudinē aiez cū hoc simul q si purus viator cōseruaret in charitate et innouaret opa bona talis ita diu posset conseruari q haberet tantā gram creatā vel ita bonā vel meliorē ista que tāq creata qualitas perficit aīam xpi sicut accidens suū subiectū. Sed cōtra inquit magnū est tollere xpo quin oīa bona q̄ fecit iteri9 volēdo et exteri9 operādo fecerūt ad cremētū meriti sui per se si invno alio habente tantā charitatē vel gram et vltertius bene operante daretur maior gra vel melioz seu perfectione speciei ꝓcedat ergo inquit cōtra me prerogationē istā xpo ꝓ suis triginta annis q̄ alijs viatoribus dato q per miraculosaz conseruationē viuerent vlterius et frequenter ex charitate viatores existētes bene operarentur posq̄ res contingeret merendo ad illū gradū gratie peruenisse quā prerogatiuā sibi nō dedi cū dixerim vt recitat q xps totū suū meritum quo ad quantitatē meriti ꝓ seipso habuerit scōs ma. et gre. in ꝑmo instanti sue cōceptionis. ¶Tertio principaliter arguit q incido in illud qō vitare conabar q2 nisi detur hoc q vltra omnē gratiā vel gliam per modū qualitatis inherētis aie sicut accidēs suo subiecto posset sibi deus maius premiū vel melius cōferre sequitur q si quis perueniret ad gram cui respōderet maximū illō premiū si detur status ad maximū deus nō posset talem vlterius nouiter z distincte premio premiare

Articulus ꝑmus q nūq creatura pōt tm mereri qui posset plus mererinec tātā charitatē recipere quin posset maiorē recipe

ꝓ quo qdā q alios pōs hīe tātā charitatē q si vltra mereret charitas ita non auꝛetur.

ꝓ aīma xpi tm recipere q nō plus recipere aīa sua capacitas.

quātū iste posset et quottēs meritorie ex habita charitate bene operari quod erat michi incōuenies q̄ per istā maximā gratiā ita laudabiliavel laudabiliora redduntur nouaopa bona equalia priozibus sicut priora similia per gram minozem verū est q̄ hoc argumētū pōderauī precise,ppter decretum A.q̄ dānat p erroze q̄ aliqs in via possit ventre ad maximā gram ita q̄ vlterius non posset proficere et q̄ nō minus in alīs possunt simul recipi due gratie et per cōsequēs gra ex illis cōpositapermiraculū quarumvtraq̄ circūscripta relinqua repleret illā q̄ duo corpora. Et quarto q̄ oī corpore tante extensionis q̄ sufficit replere locum datum posset facere deus corpus in duplo melius equalis tamē extensionis queritur igitur non proportionaliter in ꝓpositovel beatitudine tante laritudinis quanta posset repleri ipa naturaliś|capacitas aīe. Item alius socius arguit primo contra illud q̄ aīa repleta est cognitiōe vna alicuius speciei respectu alicui⁹ obiecti potest ista stāte recipere cognitiones alterius spēi vt si cognosceret rem in proprio genere posset cū tali cognitiōe ipsam replere aliā rem cognoscere in verbo. Cōtra ille q̄ sunt alterius rationis minus cōpatiūtur se q̄ illa que sunt eiusdē rationis vnde. 7. ethicorū cap. vltimo delectatio expellit oēm tristitiā non solū cōtrariā sed continentē. Secundo arguit cōtra illud q̄vas repletum vno corpore potest simul capere aliquod aliud equale z scōm et tertiū miraculose et tertiū et nō naturaliter. ¶ Contra nullum penitus est miraculū ex parte pxidis in altariq̄ continet totū corpus xp̄i sed solū ex parte cōtenti igitur silr i ꝓposito|ꝓbatur contra id qđ dixi q̄ deus non tantū premiauit aīam xp̄i in principio quantū potuisset. Contra sic deus premiauit istā aiam q̄verbū fuit illi aie cognitio beatificaz fruitio et beatifica dilectio igitur contulit sibi tātam actale btitudinē quanta et qualis ipe deus est beatus et maius premiū sibi conferre non potuit igitur Añs probaē per hoc q̄ scōm magistrū aia xp̄i cognoscit oīa quez verbū sed hoc nō esset verū nisi verbū esset illi aie cognitio igitur c̄. Cōtra illos q̄ dicūt q̄ si cetera sint paria nō augmētatur gratia vel premiū per sola similia opera in qualitate vel quātitate ꝫ per ꝫmeliora z ītēsiora vel vel melius circunstantionata et ad hoc mouet eos precise q̄ xp̄s non meruit sibi post primū instans cuius nō potest assignari ratio alia nisi q̄ nunq̄ post habuit meliora vł feruētiora bona vel le q̄ tunc neq; melius circunstantionata meriti. Arguo sic q̄ tunc sine fructu iteraretur p̄cise opera similia et per ꝺ̄s tantū expediret hoi dormire sicut cetera iterare et tūc inutile esset hoi ex eḡli precise deuotione omni die veneris ī pane z aqua ieiunare et c̄. de operibus cōsimilibus et tunc sequitur q̄ oī homini q̄ nunq̄ feruentius operabitur q̄ iam fecit expediret statim post primū actū tolli de medio tantū sicut mille annis semper viuere et cotidie sola similia replicare. Sed ista doctrina esset valde a bonis oribus retractiua nec sufficit respondere q̄ Impossibile est frequētare oīa opera similia ymo redderētur ex circunstātia aliqua meliora opera sequētia q̄ priora q̄ tunc q̄ ad nullū maximū gradū meriti secundū intēsionem poterit esse status et hoc est intentum meum Item ex hoc sequit q̄ si quis staret tota die ante prandiū in magna deuotione et cōtemplatiōe circa deū et deinde parū extractus postea superflue et inutiliter rediret in idipsū quod non videt concedendū. Et illud cōfirmatur q̄ aut deberē sibi aliquid pro receptione actus similis priorī vł nō si nihil patet cōsequētia factā ex bonam Si aliqd vel igitur precise tpale et tunc esset precise repetitio in infinitū minoris valoris sibi q̄ actus pm⁹ si eternū hoc est intētum q̄ actus oīno similis secūdus vel tertius est augmētatius premij eterni z per ꝺ̄s gratie q̄ premiū debitū semper in quolibet proportionatur gratie sue scōm augustinum in ench̄. prope finē ꝓbatur tunc sequitur q̄ si populo habens gras subcentuplā ad gram fortis in hoc instāti primo habeat aliquē actū meritorū et fort. iā vice centesima caret actum eiusdē spēi in fevoluntarie ppło cētuplo plato pl⁹ mereb̄ q̄ fort. q̄ est oīno contra rationē cū fortes operetur nunc ex circūstantia centupla meliore et circūstāntia tpis sola sicut nec addit advalorē act⁹ ita nec subtrahit Dicetur forte ad oīa hec q̄ non frustra operatur talis scōa vice z deinceps actū omnino equalē sed meretur per illud premiū eternū idez quod prius sicut fecit xp̄s q̄ multiplitius meruit illud quod meruerat prima vice. Sed contra hoc stat quia nichil accessit sibi scōa vice et deinceps per opera similia et ita sequitur q̄ tantū valeret homini bene viuere in vltima die vite|sue sicut a puericia si vixisset sed hoc|valde retardar et pctōres a cōuersione Forte diceretur q̄ hec ꝯclusio est doctrina xp̄i math. scōo de illis q̄ circa horam vn decima venerant ¶ Contra scōam glosam ibidem licet sint equales nouissimis primis i hoc q̄ oēs acceperunt idē celū tamen stella differt a stella a claritate et alibi. Jn domo patris mei man. et c̄. Aliter respondet primus socius q̄ nō frustra iterantur opera similia q̄ per ea vitatur peccatum. Contra precepta affirmatiua nō obligāt ad semp igitur licet hec iteratio operū sīlīū non sit vtilis q̄ homo obligatur ad eā ex precepto tamē erit inutilis quando preceptū nō obligat Diceres nō sequitur q̄ hō tunc per talia operavitat mala disparata que incideret ex ocio. Sed tūc adhuc sequitur q̄ duz hō talis nō obligatur actualiter ad executionē preceptorū tātū valeret sibi occupari aliquo ludo ne mens vageē circa materias peccatorum sicut iterare opera preceptorū vel consilium et certe hec non videntur dicenda Et q̄ allegat iste socius antiquā opinionē ꝑ severum est q̄ hec opinio tenetur in antissidorem. li. tertio cap. 100. et cap. 103. et alij tenent istud sequētes forte eum. Sed alius doctor cui non minus creditur in hac vniuersitate scribit q̄ non videtur hec opinio esse sana ꝓbatur tunc deus esset ꝓnior ad ꝓremiandum q̄ ad premiandū q̄ nouā executionē mādati nollet premio nouo premiare et tamē ei⁹ omissionem vellet ad distinctū semp demeritū et supplicū imputare. Et per hoc etiā improbatur cōclusio cuiusdā ma. dicētis q̄ per sola opa supererogationis meretur quis augmētū premij et gracet etiā ista sit opinio aug. li. tertio cap. 17 probatur istavia tollit oē meritū xp̄i q̄ factū suum fuit opus precepti iuxta illud factus est obediēs vsq; ad mortē. de qua etiā obedientia dicit ma. li. tertio di. 16. cap. 2. vbi dicit meruit igitur xp̄s a conceptione per quid per obedientiam et volūtatez

pfectā fuit ēt suū op⁹: op⁹ necessitatis. q̄ tenebat saluti corporali proprie preponere salutē totius mundi quē sciuit saluari no posse nisi ipe mereretur ꝓbatur tunc deus multū nocuisset hominib⁹ dando precepta quia stātib⁹ preceptis multa bōa opera sunt necessitatis que alias essent supererogationis cōsequens est contra sanctos igitur z c̄. ¶ Ad argumentū procedens de pronitate puniendi Respondet idē ma. q̄ per primū pctm̄ meretur quis tantā penā essentialē sicut p oīa alia seq̄ntia verūtamē plurib⁹ modis z plurib⁹ obligationib⁹ obligat se talis per oga sequētia similia ad illaz penā. Contra hoc esset dare audatiā illi qui fornicatus est semel iterū fornicandi et qui semel occidit iterū occidendi. Jtē hanc cōclusionē vitat doctor iste quē sequitur de multitudine bonor operum oīno cōsiliū sicut patet capi. 104. tertij libri sui. Item p pctō veniali post mortale aliquis punietur igitur si nō p̄o mortali simili tunc plus puniret deus p̄o veniali sequenti q̄ p̄o mortali. ¶ Sexto principaliter probo q̄ in viatore cōiūcte charitatē cōtinue crescat charitas per ꝓtinuationem et iterationē successiuā operū equalū etiaz quantuncunq; vita etus protenderetur q̄ aliqs baptisatus cū primo explet preceptū dei ex libero arbitrio et gratia baptismali mereretur nouum premiū igitur crescit charitas q̄ cremētū gratie semper currit proportionaliter ad crementū premij igitur si post hoc opus equale fecerit hoc erit melius circūstātionatū q̄ procedet a maiori gratia que est radix meriti igitur etiam tale opus facit plus ad augmētum gratie q̄ premium igitur facto scōo opere tali crescit sua gratia et est maior q̄ erat gratia a qua processit illud opus secūdū igitur pari ratione tertiū opus eque intensum factū post augmentū gre erit melius q̄ scōm et sic in infinitū. ¶ Forte diceret q̄ cela hec nō fiūt paria non enī est equalis conatus q̄ si equaliter conaretur post augmentū prime gratie sicut ꝑius haberet actum intensiorē. Si sic dicatur habeo p positū q̄. s. si talis conseruetur in esse miraculose in statu merendi non esset dare summū gratie ad quā posset pertingere q̄ apponat tātum conatuz in scōo sicut in primo et in tertio sicut in scōo et c̄. tunc semper actus sequēs erit melior precedēti z per consequens meritorius melioris gratie vel dabitur summa gra ad quā purus viator posset pertingere quod est contra decretū. 7. positā contra heresim beghardorū probatur si qđ moueret pro istis socijs hoc potissime foret q̄ xp̄s in principio sue conceptionis meruit quātum vnq̄ sibi mereri potuit hoc aūt non videt nisi q̄ habuit actus volendi ita bene circūstantionatos sicut vnq̄ post Sed istud nō debet mouere q̄ hoc potuit esse ex alijs causis vt pote vel q̄vt videt ꝺ̄s dā in primo Jnstanti recepit gram et beatitudinē nō solum secūdum valorē meriti sui pro tunc habiti sed etiā habendi oībus diebus vite sue sicut ma. li. secundo distinctione quinta in finē dicit de merito āgeloū et reputat opinionē melioreē que ponit q̄ angeli in principio acceperūt premiū q̄ postea mererentur per obsequia nobis cohibita et c̄. et ita premiū precessit meritum. Alia ratio potuit esse q̄ nullus comprehēsor manet in statu merēdi sibi pro tota vita sua xp̄s aūt in primo Jnstanti cōprehensionis fuit perfecte cōprehensor z habuit forte simul in instanti cōceptionis sue beatitudinez et meruit eā licet prius origine mereretur eā, habere quā haberet igitur xp̄s a principio fuit extra statū viatoris quo ad meritū proprium personale sic non est de alijs viatoribus et p illud solutū vrt usq; socioū primoz argumētum de xp̄o cōtra me ¶ Cōtra tamē ista posset argui primo p socio quarto sic nullū opus necessitatis est opus dignū glōria specialī vel augmento gratie igitur solū opus supererogationis et strenuitatis añs patet p illud Apostoli. prime ad. chor. 9. Si euangelizo nō est mihi gloria necessitas enim mihi incumbit supple q̄ preceptum est mihi euangelizare et subdit. Si enī non euangelizo vemihi est Stantez volens hoc ago mercedē capio Confirmatur q̄ ratione huius superaddit Xp̄us. opus superogationis nō accipiēdo sumptus ab his quibus euāgelizabat vñ ex ibidē dicit bonū est mihi magis mori q̄ vt gloriaz meā quis euacuet. Hā et si euāgelizauero non ē mihi gloria z c̄. vt pri⁹. Jtē charitas scōm augustinū meretur augeri vt aucta mereatur perfici z recitatur li. scōo. di. 26. aut igitur mediātib⁹ operibus preceptorū ex charitate procedētiū vel supererogationis non primū quia vel ex quolibet vel ex nullo primum non sicut arguit iste doctor antiquus cuius iste tenet cōclusionē li. tertio cap. 101 q̄ tunc ex multis his operibus multuz augeē qđ falsuz est qm̄ si hoc esset exterius apparēter signa quia sicut ignis non posset abscondere se ita non posset abscondi charitas. Et si dicis contra eū q̄ idem est argumentum de operibus supererogationis frequētatis et tamen cōsequentia videtur ibi deficere in religiosis frequētātib⁹ ex gratia opera supererogatiōis. Concedit doctor iste q̄ p illa opera augetur in eis charitas si eis expedit sed non semper expedit q̄ forte inde fu perbirent Sed hec rōsio non est clara q̄ vtiq; expedit eis q̄ crescat premiū per illa et stat ratio mea principalis. Tertio principaliter arguitur cōtra dictū secundū primo sic ex sola circūstantia trium dieruz nō auget sibi meritum dilectionis nec scōs repetēdo actū simillem añs ꝓbatur q̄ si sic tunc oībus alijs paribus existentibus esset magis meritorium diligere deuz per duos dies q̄ per vnū et per tres magis q̄ per duos z sic in infinitum igitur velle diligere deum per duos dies est magis meritorium q̄ velle diligere deū per vnum et sic cōsequēter igitur si aliquis velit diligere deum per tps infinitum suum meritum erit infinitum. Si dicis sicut cōmuniter solet dici q̄ cum quis vult diligere deū per vnum diem distinctius cognoscit et fert; intellectionē suā super vnum diē q̄ quando vult diligere per duos quia tunc indistinctius cognoscit vter q̄ q̄ prius vnū tātum z sic licet tantū crescat meritum suū q̄ tamē per partes minores semper q̄ ante ideo nō tāmen additur ad meritū ratione diei sequentis sicut ratione precedentis nec ita deuenietur ad meritum infinitum. Contra istud Arguitur sic ponatur igitur q̄ aliquis velit meritorie diligere deū vł alio

modo meritorie operari p infinitos dies obedi ẽ-
do in hoc deo ex charitate tunc illud velle est sibi
meritoriũ et est meriti alicuius quantitatis p̃o
quanto est precise respectu vnius diei et nõ plus
meretur in isto casu ex hoc q̃ est respectu vni⁹ diei
q̃ vt est respectu alteri⁹ igitur equaliter igitur
merebitur meritũ cõpositũ ex infinitis equalib⁹
et per consequens totale meritũ erit infinitum.
¶ Secundo arguitur sic si meritum dilectiõis au
getur ex sola circũstãtia tp̃is tunc elicitẽ actum
subito precise nõ posset ex quibuscunq; circũstan-
tijs tantũ mereri sine circũstantia tẽporis sicut si
eisdem circũstantijs adderetur etiã circũstantia
tp̃is ita q̃ duraret per tp̃s et tunc sequitur q̃ me
ritum xp̃i nõ fuit tantũ meritũ in primo Instanti
conceptiõis sicut fuit postea sed cõsequẽs illatus
est contra beatum grego. et cõtra ma. li. 3. di. 13.
¶ Tertio tũc ex diuturniori dilectione ceteris pa-
ribus semp augeretur meritũ et tunc si in vno In
stanti posset elici et ex omni parte tp̃is adduci cre
scat meritũ z pari ratione ex omni Instanti poste
riori et tunc cũ in oi tẽpe sint infinita Instantia ha
beretur in fine breuissimi tp̃is meritũ infinitum.
Respõdetur q̃ nõ posset quis mereri in quolibet
instanti de nouo q; ad nouũ meritum requiritur
noua deliberatio licet igit̃ in primo instãti possit
nouiter mereri q; in tẽpe imediate precedẽte pri
mũ Instans quo elicit actũ posset habere delibe-
rationẽ ita q̃ p̃o illo Instanti plene sententiat q;
cũ sic nõ posset p̃o omni sequenti sic nouiter deli
berare vel sic nouiter deliberasse Jdeo non sequi
tur q̃ in quolibet instanti infra tempus datũ no-
uiter mereat. Contra incipiat talis actũ habere
ex sententia deliberatiõis q̃ actũ deliberate me
ritorie causant et continet etiã sententiã deliberationis per omne Instans dati tp̃is et tantũdez
valebit sibi sententia deliberatiõis cõtinuata ad
eliciendum actus et cõtinuandũ illos sicut valet
ad hoc noua deliberatio. Sed si totius nouẽ de-
liberaret haberet per data meritũ infinitũ igitur
et modo. Jtẽ quarto arguit sic tũc eliciẽdo actũ
die dilectionis multũ intensum per modicũ tp̃s
retinens illũ non plus meretur q̃ vnus altus i cẽ
tuplo remissiorẽ causans illuz et retinẽs per tp̃s
p̃olixum aliquo od Cõsequẽtia patet q; iste inten-
sus excedit hunc remissum in aliqua certa ꝓpor-
tione ergo si mora faciat ad augmentum ita diu
posset ille remissus ꝓtinuari ꝓpter deũ q̃ equiua
lebit rõne more illo itẽso breuiẽ intẽto augeat ei
tp̃s sup tp̃s quãtum ad p̃opositũ intensio sup in-
tensionẽ sed cõsequens est contra phm̃. 9. ethico-
rum vbi dicit q̃ studiosus magis elicet delectari
modicũ intense vno anno bene viuere q̃ multum
remisse. Quinto arguit tunc via tor conseruatus
posset pertingere per meritum ex replicatione
actuũ bonorũ cõsimiliũ ad quantitatẽ gr̃e alie xp̃i
et vltra etiã ad maiorẽ p̃fis est falsum q; alia xp̃i
tantã habuit q̃ nec deus maiorẽ ei conferre po-
tuerit vt supra argutũ est per eũ cõtra me. ¶ Sex-
to tunc petrus non posset tantũ mereri slãte celo
sicut celo moto q; si oĩa quiescerent non remane-
ret tp̃s ter. cap. 9. 25. super gene. ca. 7. de paruis
cõsequens est incõueniens Jtem hugo. de sacra.
li. 2. parte. 14. cap. 6o. dicit vt habitũ est, plixe q.
p. li. primo articulo scõo in solutione tertij dubij
q; opus exterius nihil addit ad meritũ vltra oẽs
actus interiores z hoc supra tenui igitur nec tp̃s
Et si obijcias in cõtrariũ q; si in cõfessione est di
scretio habẽda de mora et perseuerantia i malo
scõm ma. li. 4. di. 16. q̃ nõ esset verũ nisi grauius
esset per ãnum q̃ p diem ceteris paribus in pctõ re
manere, pbatur si sola circũstantia more nõ auge
ret meritũ sequitur q̃ vnus peccans per horaz
precise et statim cessans sine repetitione hui⁹ pec
cati ita grauiter peccaret sicut vnus alius faciẽs
pctũ per oĩa simile nisi quo ad moram ceteris pa
ribus cõtinuans illud per totũ tp̃s vite sue conse-
quens falsum. Jtẽ qui pluribus rebus sibi a deo
cõcessis abutitur magis peccat ceteris paribus
sed qui diutius peccat est hmõi abutitur eĩ tẽpe
vltra ad vsum rerũ aliarũ, pbatur quãto q̃s red-
dit se magis impotẽtem ad resurgẽdũ tanto cete
ris paribus grauius peccat sed sic est in ꝓposito
q; per replicationẽ actuũ similium magis habi-
tuatur quis et cõfirmatur in malo et impotenti
igitur ad bñ agendũ et ad penitendũ ¶ Quinto z
illud p̃cipue ponderat cõtra se si tp̃s z mora nõ
faceret ad augmentũ demeriti sequitur q̃ aliq̃s
incipiens vnum pctũ mortale multũ graue z di-
mittens illud per tp̃s z peccãs post eius dimissio-
nẽ per alia mortalia minus grauia posset in illis
minoribus in penitentia expendere tota residuã
vitã suam quia act⁹ peccati grauioris cõmuat⁹
esset pe ior̃ quis minori crimine succedente iniu-
stum esset esset q̃ minus peccans puniretur graui⁹
et magis peccans leuius Cõtinuatio autem pec-
cati grauioris non aggrauaret demeritum nisi cir-
cunstantia tp̃is augeat demeritũ ceteris paribus.
¶ Jtem tunc non grauius peccaret qui violaret
totum sabbatũ q̃ qui partẽ. ¶ Jtem precipiatur
a deo duobus equalibus per oĩa tam in naturali
bus q̃ in gratuitis q̃ cõtinuent actus bonos vsq;
ad certum terminũ et dimittat vnus cito et alter
cõtinuet diu non tamen ventat ad terminũ si igit̃
circũstantia tp̃is nihil adderet merito vel deme-
rito ceteris paribus sequitur q̃ isti equaliter de-
merentur falsitas patet q; ille plus transgressus
est qui plus se difformauit precepto. ¶ Jtem tũc
penitẽs cui iiũ igit̃ penitẽtia aliq̃ circũstãtionata
per certa tp̃a si altũde actus penitentie fuerit cir-
cũstantionatus per oĩa ista tp̃a nõ plus mereret̃
q̃ si pervnũ diem egisset talem actũ ex inuũctione
falsitas probatur q; tunc non essent hmõi penitẽ
tie per discretũ cõfessorem prologãde Dicetur q̃
difficilius est facere talem penitẽtiã diu q̃ pmi-
nus tp̃s igitur rationabiliter iniũgitur diuturna
pentitentia. Cõtra si difficultas crescit ex duratio
ne maiori ceteris paribus hoc confirmat, pbãdũ
Jtem tunc non habens p̃ceptum de cõtinuãdo
actũ bonum inceptũ melius esset cessare cito post
et incipere vnũ aliũ actum post remissiorẽ q̃ cõti
nuare p̃iorẽ quod non videtur rationabile ¶ Jtẽ
diligens meritorie ꝓtinue per maius tempus vti
tur bene meritorie aliqua parte tẽporis noua et
noua. similiter se habet de instantibus q̃ licet sp
ponatur idẽ in re tamen sunt semp noua ratione
igitur ꝓtinue meretur nouiter sic diligẽs ¶ Istis
simul et p̃ioribus. q. mediãdo respondet q̃ sumẽ
do tempus p̃o omni mensura vel p̃ mensura p̃o
pria huius mot⁹ vel illius sicut dicit augustinus
quinto de confeß. q̃ si staret celum et moueretur
rota figuli adhuc esset tp̃s duplicis posset itelligi

tempus posse facere ad augmentũ meriti vel de-
meriti. s. per se et directe oib⁹ alijs pariter se ha-
bentibus. s. difficultate allectio z himõi z isto mo
do tenet q̃ nõ nec replicatio oĩno simili tũ. ¶ Alio
modo q̃ ad crementũ temporis concrescat alia et
alia circunstantia faciens per se ad demeritũ vel
meritũ vt pote si difficilius sit facere tale opus
vel simile bonus continuãdo illud vel replicando
vel frequẽtando q̃ non sit cõtinuare vel nõ sit fre
quentare isto modo facit occasionaliter et p acci-
dens ad augmẽtum meritiz sic maior difficultas
concurrens vel p̃oueniens ex circunstantia tp̃is
adiuncta auget meritũ ita alie similes circũstan-
tie aucte in bonũ vel in malum ex mora. ¶ Jtẽ di-
cit q̃ bonus vsus tp̃is addit ad meritum et malus
vsus temporis ad demeritum sicut bonus vsus vel
malus aliarum rerum etiã dato q̃ nulla circũstã-
tia alia simul crescat. Et tunc ad primũ in contra
rium respondet q̃ si quis bene vtatur tẽpe maiori
per hoc crescit eius meritum et qui abutitur gra
uius peccat. Sed ex hoc solo q̃ volitio mala cõti-
nuatur p̃o circũstantia temporis ceteris paribus
non grauius demeretur. ¶ Et cũ Arguitur in cõ-
trarium in primo p̃incipali q̃ si ceteris paribus
abutens maiori tẽpe grauius peccaret q̃ q̃ minori
igitur velle peccare per duos dies esset grauius q̃
velle peccare per vnũ z velle per tres q̃ per duos
et pari ratiõe velle peccare equaliter per dies in
finitos esset in infinitum peius q̃ velle pervnã so-
lam diẽ peccare Respondetur negando cõsequen-
tiam quia qui vult peccare mortaliter p er vnum
diẽ facit seip̃m reum et impotentem p̃o semp ad
benefaciẽdum z ita reum sicut si voluisset diutius
peccare z ideo non grauius peccauit volendo per
duos dies peccare q̃ per vnum solum sic peccare
ceteris paribus et hoc q̃ velle pervnum diem sic
peccare ceteris paribus ẽ iterpretatiue velle pec
care per duos dies q; velle peccare per duos ẽclu
ditur in velle peccare per infinitum tp̃s et hoc vl-
timũ vult interpretatiue cum vult peccare morta
liter pervnum diẽ hec ille in sententia. Similiter
dicit q̃ velle benefacere per duos dies non est ma
gis meritoriũ q̃ velle facere cõsimiliter per plu-
res dies. ¶ Sed iste responsiones non euadunt in
conuenientia superius illata. ¶ Jtez q̃ addit iste
ma. de duplici tempore non videtur iuuare ad p̃-
positum eo q̃ actus nostros mensuram⁹ p tẽpus
consequentie per tempus iuxta illud geneß. p̃mo
fiant luminaria in firmamento celi et diuidãt diẽ
et noctẽ et sicut in signa et tempora et dies z ãnos
¶ Jtem illius p̃prij tẽporis. s. motus rote figuli
inchoati ab aliquo Instãti tp̃is cõmunis z cessanẽ
ad tp̃s quodlibet Instãs adequate correspon-
ter se habet alicui instanti illius tẽporis cui coe-
xistit igitur ista duo tp̃a sunt equalia et per conse
quens meritum vel demeritũ non est maius ex
vno eorum q̃ ex reliquo vel econuerso ãns, pba-
tur q; si plura Instantia tẽporis p̃prij correspõde
rent vni Instanti tp̃is cõmunis tunc duo contradi
ctoria essent simul vera. s. in eodẽ Instanti Si vero
econtra duo Instantia tẽporis cõmunis correspõ-
derent vni Instanti temporis p̃prij q̃ est motus
rote cum inter illa duo Instãtia cadet tempus se-
quitur q̃ rota figuli et quilibet eius pũctus ma-
net in eodez situ adequato per illud tempus eo q̃
totũ correspondet vni mutato esse illius rote qõ

articulo

est Instans motus eius igitur rota per illud tp̃us
scõm se et quodlibet sui quiescit et ita interrum
pitur eius mot⁹ z pari ratione nihil ad morã cõti
nentie. Jtem adhuc posset, pbari p̃eter argumen
ta superius q̃ mora seu circunstantia tp̃is aggra-
uat culpam nulla alia circunstantia crescente q;
morosa delectatio sit culpa mortalis ex morositã
te q̃ breuiter habita esset solum. ve. per ma. li. 2.
di. 14. cap. 8. in fine vbi dicit tuncveniale et morta
le non differrẽt specie. Si pctũ non diu teneatur
delectatione cogitationis sed vt statim mulierem
tetigit vni auctoritate repellatur veniale est. Si
vero diu teneatur in delectatiõe cogitatiõis etiã
si voluntas perficiendi desit mortale est et p̃o eo
damnabitur simul vir et mulier et totus hõ q; et
tuncvir sicut debuit melioꝛe cohibuit vnde posset
dici consensisse hec ille. ¶ Et sequenti cap. probat
istud per augustinũ. 12. de tri., pbatur quid vocat
iste bonum vsum vel malũ temporis vel actum bo
num aut malum habente vere tp̃s p̃o obiecto si-
cut cum cogito q̃ bonũ est diẽ dominico ire ad ec
clesiam et occupare totũ istum diẽ oratiõibus z
hmõi et cõformiter z difformiter velle vel hoc est
q̃ tam dictum est vna cum executione cõformi ele
ctioni habite vel tertio solũ est habere op⁹ bonũ
vel malũ cõtractũ per tp̃s. ¶ Si tertium tunc ois
bene et meritorie operans per tp̃s bene vteretur
tẽpe et bene operans per maius tempus benevete-
retur maiori tẽpe econuerso arguit̃ de male ope
rante q̃ ille abutitur tempore et ẽ igitur impossi-
bile esset hoi cõtraire bonum opus meritoriũ vel
demeritoriũ per tempus quim eo ipso ceteris pa
ribus creseret eius meritum vel demeritũ et tũc
stat ratio mea. s. q̃ nullus sit terminus augmẽta-
tionis meriti si homo conseruaretur et bona opa
ex charitate voluntarie continuevel pervices fre
quentaret suo modo de male operante et tũc tp̃s
continue auxisset meritum suuz quod tamen ipsa
negat. Si datur primum tũc nõ posset stare illud
quod dicit illum nõ grauius peccare qui ceteris
paribus vult peccare per duos dies q̃ qui p vnuz
tantum q; tunc vnus illoꝛũ abutitur maiori tẽpe q̃
alter si illud detur non potest dare scõm q; ex quo
neutra harũ conditionũ per se facit secũdum euz
ad crementũ meritivel demeriti vt iamvisum est
igitur nec ambe simul iũcte q; si quis habet pri-
mam precise. s. q̃ vult bene facere per magnũ tp̃s
vel per infinitũ tempus nõ plus auget meritũ suũ
q̃ si vellet sic benefacere pervnam solã horam igi
tur si executio temporis siue itus et volũtate siue
extra aduenies faciat q̃ iste plus mereatur sec-
tur si olius scõe conditionis appositio faceret ad
augmentũ meriti q̃ est contra eũ suo modo argui
tur de merito, pbatur si omnis bonus vsus tp̃is p̃-
cedens ex charitate facit ad augmentũ meritti et
malus vsus ad augmentũ demeriti cum christus
per. 32 annos optime fuerit vsus tempore sicut et
alijs creaturis fuisset ibi ad augmentũ meriti et
hoc negat et bene. Et si detur exceptio de xp̃o per
ipse potissime arguat de xp̃o per exemplũ q̃ circũ
stantia tp̃is per se loquendo nõ faciat ad augmẽ-
tum meriti in alijs sequitur q̃ suum fundamẽtũ
non valet ymo retoꝛquetur contra eum arguendo
q̃ q; bonus vsus temporis in christo non facit, ad
augmentũ meriti igitur nec in alijs et si concedit
in alijs illam p̃rogatiuam dicam sibi sicut ipse

Augustinus

dicit contra me q̄ non neget illam de xp̄o. Itē sicut ipse concedit in alijs hominibus q̄ maior difficultas concurrens circūstantia tēporis facit ad augmentum meriti ita dicā sibi prout ipe dicit cōtra me q̄ nō neget illā p̄rogatiuam de xp̄o in quo fuit maior difficultas patiendi q̄ in aliquo alio hoīe. Et confirmatur q̄ tunc cū fuerit scōm hūanitatē difficilius velle pati et similiter in effectu velle pati q̄ solum velle pati sequitur q̄ in executione patiendo auxerit sibi meritum q̄ est contra ip̄mmet et ma. et contra veritatem ¶Probatur cōtra illud quod dicit ma. vltio q̄ ita grauiter peccat qui vult mortaliter peccare pervnum diem sicut si vellet per infinitos dies ceteris paribus cōsimiliter peccare q̄ tunc cuz deus non sit promptor ad puniendū malumvelle huius q̄ ad p̄miandū bonūvelle sequitur q̄ tantū p̄miū meretur ille qui vellet velvoueret vno die stare in religione et bene obedire et facere alia que ad religionē pertinent sicut qui ceteris paribus voueret velvellet similia facere oībus diebusvite sue p̄ns est incōuenies et contra religiosos. ¶Itemvelle tantū semel fornicare includit conditionē attenuātem culpā. s. propositum penitendi sedvelle tenere fornicariam et inanē infornicatione toto tēporevite sue excludit illam conditionē igiturvnde augustinus. 12. super genesim et allegat ma. di. 22. cap. 2. Adam putauitvtrūq; posse fieri z vtroz modum gereret et per penitentiā veniam haberet minus igitur peccauit qui de penitētia et de dei mīa cogitauit. ¶ Item ad galath. 6. dicit Apostolus bonum faciētes non deficiamus tp̄e enim suo metemus nō defficientes vbi glosa non debet defficere in operando qui non desinet in metendo si hō non imposuerit operi finem nec deus imponet finē remunerationi nec sufficit dicere q̄ intelligit q̄ p̄miū non finietur tunc prout dicit textus tp̄e et suo t. q̄ hoc sequitur glosa. d. quantū em seminamus in operibus tantū metemus in fructibus z quantum auiditas inquirendi se dilataverit tantū se aperiet ad p̄miū manus retribuētis hec glosa Dices qui vult semel meritorie bñfacerevult sp interpretatiue quia talis non meretur sicvolēdo nisi esset paratus continuare si sibi preciperetur igitur interpretatiue sp merebitur. Cōtra p istaz causam merebitur tm̄ quilibet meritorie volens aliq̄d sicut aliq̄s quicūq; q̄ non est deo charus actus alicuius persone nisi ista persona sibi preciperet esset paratus facere illa quevult alius probatur grauius pctm̄ est consentire expresse in malū q̄ interpretatiuevel arguitiue igitur cūvolens peccare fornicando q̄diu vixerit expresse sentiat illud mortale pro tota vita z solum interpretatiue q̄ semel p̄ior peccauit grauius et hanc cōclusionem non dubito esse verā probatur ista causa reddita quare interpretatiue tantū peccat z t. q̄. s. priuat se gratia non haberet locum devolentibus peccare veniaIiter isto modo patet igitur vt mihi videtur q̄ eius responsiones supradicte non sufficiūt nec sunt vere. Restat igitur respondere ad argumēta pro magistris istis facta in tertio articulo huius questionis. Ad primū negatur q̄ nullum opus necessitatis auget meritū ¶ Ad probationē dicitur q̄ apostolus loquit ibi quando aliquis facit sibi preceptū solum necessitate violentie vel coactionis quia ibidem subditur si autē volens hoc ago mercedē habeo si autem inuitus dispēsatio mihi credita est vbi glosa q̄ si mercedē nō habeo alias tamen dispensatio et perficio manifestū est enim q̄ nemo accipit remunerationem illius rei apud deū quā inuitus facit si autē volūtarius facit dignus est mercede quia consentit deo z quod volūtate fit melius fit autē indeuot⁹ aliquid facit nō voluntate sed necessitate facit quia inuitus facit quod sibi p̄ceptū est hec glosa Et est ista responsio plana quam posui. Item aliter qui facit soluz necessitate timoris plene et non amore tuitionē nō auget sibi meritū vel gloriā et hoc est quod ponitur in textuvere em mihi est si non euāgelizauero vbi glosa. Si euāgelizauero tantū ex necessitate ita q̄ non ꝓpter dilectionez dei vel proximi illud facia et ex liberavoluntate nō est mihi glia apud deū et vere de hoc solo nō est gloria quia necesse est hoc p̄ iniunctione necessitas em p̄cepti mihi incūbit non audeo omittere qrve erit vnde subdit Ve em mihi est si non euangelizauero sicut est iniunctū mihi. Si aūt nolens. i. ex necessitate facto non est mihi gloria: si autem volēs hoc ago. i. sivoluntas adiungatur necessitati vt ex dilectiōe p̄dicare habeovitam eternam hec glosa. ¶Tertio modo exponit dicta auctoritas de necessitate penurie de qua ibidē glosa. si ideo euangelizauero vt ad illud peruenia et finem euangelizari i cibo et potum z vestitu collocauero nō est mihi gloria apud deū quia necessitas sustentande huius vite mihi incumbit si non euāgelizauero q̄ fame cruciabor et vnde viuā non habeo si autem volens. i. sine illa necessitate huius vite hoc ago mercedez habeo sempiternā hec glosa. ¶Ex quibus patet q̄ necessitas precepti non auffert ab opere bono augmentū meriti ¶Et ista veritas confirmat per ma. li. 2. di. 17. circa finem vbi dicit a ligno prohibitus est homovt ipsa precepti conseruatio bonū illi esset transgressio mala. z t. Et vt ex inobedie tia pena esse monstretur sicut ex obedietia palma hec ille Et si p̄ma obedientia valet ad palmā igit et scōa eque bona et eque bene circunstātionata vel melius q̄ prima obedietia fecit crescere charitatē. Sed cōtra istud pōt argui auctoritate bernardi de precepto et dispensatione prope finē. q. libz inquirentibus vbivtrū in quibuslicet preceptis q̄tum obedientia valet tm̄ inobedientia graue t Respondet constat nullā nō fieri sine gloria et posse nō fieri sine culpa ideo q̄ si fiant digna esse premijs non tamē supplicijs si non fiant nā et non tangere mulierē meriti est non mediocris et nullius tamē delicti ꝓpriā amplectere cōiugē istis modis sunt quecunq; illi euangelizauero capitulo congrue possunt qui posset capere capiat ¶Et rursus per contrariū quidā negleta quedā offensam contrahunt sed Impleta gloriā nō merentur damnant contemptorē et auctorez non glorificāt talia sunt quecunq; diuinitus publica lege imponuntur homibus sine quibus nec saluari queunt hinc illud apud gentilē non feci fructum non pascens in cruce cozuos et in euangelio. Si diligunt eos q̄ vos diligūt quā mercedē habez si salutauerint fratres vestros z t. Item cum feceris oia que precepta sunt vobis dicite quia serui iutiles sumus que facere debem⁹ fecimus ac si dicas Si solum contenti estis preceptis et traditionib⁹ impositelegis et non sponte etiam vos cōsiliis et

Ad ista solutiones p auctoritatē bernardi bñ notabilem.

Ad istud vbi patet.

suasitionibus mancipatis liberi q̄d estis a vāpno non tū p merito gloriosi euasistis penā si nō acquistis cozonā que nā tgr necessitas cogit parere vos in singulis q̄ intacta fuerūt z formidare vltiones de trāsgressiōe z obseruare sperare remuneratiōnem ea propē i talib⁹ hec regula generalis tenetur vt i difficultatib⁹ quidē agēdis obediētia gratioz q̄ gratioz p̄aricatio indicitur z i facilibus min⁹ qz honorosis cōtēpt⁹ vāpnabiliz q̄ act⁹ laudabiliz estimetur hec ille. ¶Hec auctoritas videtur cōtinere plene opinione ma. vltimo p̄oiati. Ad illud rīdeo p idem p quod ad auctoritatē apostoli q̄ sistuite vel solū timoze humano vel mūdano z etiā seruili timoze p̄cepta in cōi data oīb⁹ hoibus seruo vel q̄ etiā altū deseruarē oi p̄cepto sublato si talis seruo non ex amoze q̄ p̄cepta sunt ab eo quem amo sed quia alitūde ex amoze carnis vel cognationis vel humanitatis facio talia non per hoc q̄ sic facio talia mereoz cozonam et tamen si habuero actus contrarios vel caruero istis tempoze oportuno mereoz penam. vnde gregoz. in omelia de aplis. Sūt nonnulli qui diligunt primos sed paffectionem cognatiōis z carnis et post pauca. hi nimirū z proximos diligūt z tñ illa sublimia dilectiōis p̄mia nō assequunt quia amorem non spiritualiter sed carnaliter impēdūt et hoc etiā tāgit bernardus i auctoritate prepositā. ¶Si diligitis eos qui vos diligunt z tamen si homo proximos z parentes oderet vel de ipsis nō curaret seu eos iuuaret negligeret tempoze oportuno grauiter peccaret teste Apo. prima thi. 5. vbi dicit qui suozum et maxime domesticozum curaz non habet fidem negauit z infideli deterioz. Item dico de his qui solo timoze humano vel mundano pene dimittunt furari vel occidere et hoc est q̄ eximit hic bernardus non feci furtum et tamen si quis habuerit actus cōtrarios constat q̄ punietur a deo. ¶Et huic concordat dictum augustini super ps. 49. Si propterea non facis furtuz quia times nihil fecisti et addit ymo intus fecisti in coz de furti tenere. Sed si fecero talia de quibus dictum est ex charitate mereoz palmam quia qui facit aliquid ex amoze precipientis ita faceret aliud si preciperetur sicut illud et ideo talis non plo omitteret difficilia q̄ facilia nec preceptuz in aliquo diminuit meritum sed auget. ¶Hinc est q̄ beatus francisc⁹ vt scribitur in vita sua solebat cuz socio cum quo habuit ire per mūdum obedientiam promittere vt ex precepto socij operaretur aliqua meritoria bona que ex obedientia redderentur gratioza. Item arguitur ibidem per augustinum ench. capitulo. 66. vbi dicit q̄ omnia p̄cepta diuina referuntur ad charitatem de qua dicit apostolus finis precepti est charitas quod vero ita fit vel timoze pene vel alia intentione carnali vt non referatur ad illam charitatem quam diffundit. ss. in cozdibus nostris non fit quēadmodum fieri oportet quāuis fieri videatur quecunq; igitur mandat deus ex quibus vnuz est non mechaberis et quecunq; non tubentur sed speciali consilio monentur ex quibus vnum est bonum homini mulierem non tangere tunc recte fiunt cum referuntur ad diligendum deum et proximum ꝓpter deum hec ille. Item glosa super. 33. capitulo declinare a malo vitat culpam sed facere bonum meretur palmam subdit est quidam modus declinandi a malo quo tantum pēna vitatur et est quidam quo etiam acquiritur vita. ¶Si enim ds nulla occasione prouocatus ad malum declinet a malo opere vitat vtiq; penam quam incurrisset si illud commisisset. ¶Si autem ab intimo visibili vel inuisibili prouocatus vel Iesus malum non reddit vel malo non consentit et a malo declinauit et palmam promerutit hec ille. Item ad hoc facit regula quam in fine auctoritatis prenotate facit bernardus vbi dicit q̄ quando preciptuntur difficiliora tunc obedientia est magis meritoria q̄ transgressio demeritoria econuerso vero quando p̄ciptuntur facilia: hec falsa esset nisi debita impletio precepti foret ad meritum et ista regula probatur per dictum Chrisostomi super math. dicentis. Mandata moysi in actu facilia sunt vt non occides non adulteraberis: ipsa enim criminis magnitudo voluntatem faciendi repercutit et ideo in remuneratione modica sunt in peccato vero magna mandata autem christi non trasceris non concupiscas in actu difficilia et ideo in remuneratione magna in peccato autem minima hec ille. ¶Ad secundum argumentum posituz in tertio articulo dicendum q̄ tam q̄ opera supererogatiōis q̄ preceptoz modo debito facta augēt meritū et charitas de p̄mis concedit ipsi de secūdis ego ꝓbaui. ¶Et ter uz ꝓbo qz aliter scōm legē cōem posset contingere q̄ deus eque p̄miaret illuz qui plus meruisset ceteris paribus qz baptisantur duo qui in baptismo recipiant equales gradꝰ charitatis z alter statim moritur alter autem supuiuat z multa opera meritoria faciat solūmodo p̄cepta sibi ita q̄ nullū op⁹ supererogatiōis faciat. Sicō posito q̄ isti ambo supuiuāt z vteriq; ipleat solum p̄cepta vn⁹ tamē multo frequentius vel diutius reliquo tunc sequitur q̄ deus inequaliter quantes equaliter premiaret contra scripturaz dicentē q̄ reddet vnicuiq; scōm opera sua. Tertio qz tūc aliquod op⁹ supererogationis in infinitum plus valeret, facienti ipsum in charitate q̄ omnia mandata dei implere et sola ista quod non videtur. Probatur supererogatiōis posset cadere sub p̄cepto nec ex hoc redderetur min⁹. ¶Quinto tūc votum perfectiōis noceret. ¶Item ꝓfessio in religione esset impeditiua meritoz⁹ nouoz⁹. ¶Item resistere tentationibus ex charitate est op⁹ remunerabile per ma. ad quod tamē quilibet tenet ex precepto. Et si dicis q̄ per opus ex precepto quis mereretur illud ad qđ prius fuit acceptat⁹. Contra parī ratione posset quis de lege communi mereri primam gratiam per opus sequens et si concedat quero post q̄ plene ista meruit quid merebitur ex tunc per opera sequentia cum talia sint non min⁹ bona q̄ precedentia et nisi detur q̄ augmentū gratie sequit idem q̄ prius in infinitum minus valebant q̄ precedentia vel q̄ vnum paruum opus supererogatiōis quod nō videt z oia alia z alia iconuenientia preillata stant contra illud. Item tūc releuans indigentiam pauperis in extrema necessitate non tantum mereret sicut si hoc faceret alicui qui non esset in extrema necessitate qz p̄mū op⁹ ē p̄cepti. scōm supererogatiōis p̄z igitur q̄ ex operib⁹ p̄ceptoz ex charitate factis sine qua etiam non iplentur precepta vt posuit di. 17. primi. q̄ charitas augetur z premiū et vlteri⁹ p̄cedit q̄ ex oi tali opere et etiam cōcedo q̄ hoc apparet per signa

Chrisosto.

Nota q̄ sine charitate nō ipleē p̄cepta.

exterioza. s. per opus precepti quod signat q̄ habetur interius charitas inclinās in executionem eozumdem z hic etiā vlterius soluīt argumētū secundū. ¶ Notāduz ē tū vt supza q̄ cōiter charitas acq̄sita crescit cū infusa sed forte nō ex equo ppt adiutoria sacramētalia respectu ifuse gre augmē de z vlteriozrūsio auctozitatis parū valet. ¶ Ad tertiū eiusdē tertij articuli cōcedo q̄ sola circustātia tp̄is nō auget meritū sicut pbaut di. i. primi s. q̄ nō ē i libera ptāte eliciētis actū meritozū dn continuet q̄ tempus certū illū actū posq̄ icepit z idē dico de tempoze in quo homo totaliē distrahit nec attendit quid facit cōtinuās tū actum bonum sed amoz et libera volitio cōtinuata faciūt ad augmentum meriti et ideo quotiens homo innouat actū bonos similes siue dissimiles vel directos respectu dei vel respectu extrinseci. s. agēdoz ppt deum siue reflexos cōplacētie respectu eozūdē totiens auget ei⁹ charitas sicut credo z quotiēs tic se habet cōtra obiectū q̄ dilectionē eliceret si nō haberet. Ad formam igit argumēti negat pria pōia. ¶ Ad pbationē dico q̄ i illo casu cetera que faciunt ad meritū nō sūt paria nisi pm⁹ istoz habeat plusq̄ solā circūstātiā tp̄is seu cōtinuatiōis. videli cet si sepe vel saltē qū alt⁹ resumit talem actuz ip se habeat nouū actū volēdi suum actum priozem tenere vel mediante noua deliberatione tūc sic disponatur q̄ si actum nō haberet resumeret illum sicut alius vel nouit̄ ferretur in illud obiectum z si non haberet. prius actum respectu eiusdem tunc posset primo bene eē equalis i merito scō vel maioz z tūc habet aliaz circūstātiā a circūstātia tp̄is adiuuantē nec ē bñ possibile q̄ aliq̄s retineat diu actū suū bonum qui aduertat bene etiā volo q̄ circunstantia tp̄is vt obiecti si cetera sint paria arguit actum esse meliozē ac si vnus vellet deum diligere per instans precise z alter q̄ instans et ad tēpus. ¶ Secundus haberet actum magis meritoz um tū q̄ magis bonum vult scienter ceteris paribus igitur plus mereturtum quia vellet malefacere per totā vitā suam z ex hoc esset peioz alio q̄ per vnum diem vellet nec sufficit dicere et eq̄ diu vult interpretatiue sicut alter q̄ prius est expressevelle male q̄ interpretatiue. Et cuz arguitur q̄ tunc velle diligere deum per duos dies esset magis meritozium q̄ per vnum z sic consequēter igitur velle sic diligere per infinitos esset ifinite meritozium negatur cōsequētia sicut rñdetur i argumento. Et cum arguitur q̄ tūc volens diligere deum p infinitos dies haberet meritū ifinitū q̄; tūc velle p quanto esset respectu vn⁹ illoz infinitoz dierū esset alicuius certe quātitatis i merito istō assumptum negatur quia respectu nullius diei est distincte z ideo ex nullo die est meritozius secundum aliquam precisam quātitatem meriti secus autem esset si per impossibile ferretur voluntas mediante aliquo velle actuali distincte sup quēlibet diem infinitoz sicut solui hmōi i tractando septē dubia p̄me lectionis. ¶ Ad illud de aīa xp̄i respondēdū est sicut de merito xp̄i z etiam q̄ ibi assumitur primo contra illud quia nō pono q̄ sola circūstantia temporis augeat meritum. ¶ Per idez ad tertiam probationem bene tamen volo sicut cōcedit responsio ibi posita in argumēto q̄ continuatio actu⁹ ex noua deliberatione per talem modum q̄ sic disponāt volūtas tūc q̄ ex tali deliberatione exiret nouiter i actū hmōi deliberatū dato q̄ illuz non haberet facere posset ad augmentum meriti nec oppositum pzobat reductio ill⁹ argumēti q̄ cōtinuatio eiusdē deliberatiōis nō sufficeret tali voluntati ad nouiter principiandū talē actū i quolibet instanti ill⁹ tp̄is dato q̄ nō haberēt nec cōtinuata deliberatio faceret cogitare de q̄libet istāti ill⁹ tp̄is distincte de illo puncto habebo i alia q̄stiōe articulū specialē. ¶ Ad quartū p̄z satis per predicta q̄ sola circūstātia tp̄is nō sufficit zc. igit negat̄ p̄ia auctozitas p̄bi loquitur ibi in casu vbi oportet honozes aut diuitias p̄cere gratia amicoz et patrie et pro virtute seruanda et tunc eligibilius est mozi et breui tempoze bene viuere et virtuose agere q̄ velle facere turpe. Item tta intense posset quis virtuose viuere multis annis et alius tta intense vno anno q̄ secūdus esset virtuosioz. Diceres in dicto casu mortis posset aliquis eligere super uiuere committendo parvum turpe vt postea longiozi tempoze faceret operationes bonas que in merito excederent voluntariam sufferentiam mortis. Dicēduz q̄ qui pro amoze vite temporalis committeret crimen in disponere se quātum in ipso est ad nunq̄ benefaciendum z ideo non sunt facienda mala vt eueniāt quecūq̄ bona etiaz verisimile est q̄ qui pro amoze dei contēpne ret in tali casu non solum vitam corporalem verū etiam profectum futurum in remissum meritum acciperet totum cum vsuris de dei gratia speciali cuius honozem et bonū rationabilit̄ p̄tulit pro pzio cōmodo in futuris vñ turpissimū est q̄ de necessitate salutis tenēt cōmoduz tale possibile ponere in tali casu. ¶ Ad quintum dico q̄ non habeo conclusionem ad quam deducitur pzo impossibili et concedo etiam q̄ ista anima nō habet nec habere posset optimam formam in ea a deo creabilem de sua potētia absoluta ymo nec oino alia creatura. ¶ Ad ma. dico q̄ loqtur de potentia dei ordinata. ¶ Ad sextum dicendū q̄ non est cōtra me nec etiā septimū q̄ nō pono q̄ sola circūstātia tēpozis p̄moueat siue pluri restat rñdere ad argumēta principalia triū sociozū cōtra me. ¶ Ad p̄mum cōcedo q̄ de⁹ de sua potētia absoluta posset facere aliq̄d corp⁹ q̄ in illa pportione excederet totū vniuersū corporeū q̄d nūc ē scōm valoz̄ entitatis sup entitatē vniuersi ill⁹ corpei sicut sol iste excedit aerē quē subito illūinat vl subito illūinaret̄ subito sibi approximaret̄ nec sequit̄ q̄ tale sic excedēs posset subito illō vniuersū trāsmutare localiter z alijs trāsmutatiōib⁹ p̄cipue cū corp⁹ nō possit subito transferri de situ ad situm nisi a sola dei potentia infinita et tunc vlteriozi deductio non habet locum sol enim solum finite excedit aerē in pfectione et sibi concedo sit igitur q̄ in centuplo z capiatur. c. calidum q̄ in eadem proportione excedat. d. frigidum tunc non oportet q̄. c. subito corrumpat. d. igitur ista consequentia non valet. c. excedit. d. in illa proportione i qua sol excedit aerē igitur sicut sol subito illuminat aerem ita. c. posset subito corrumpere. d. cuius causa est quia in medio nulla est resistentia formalis vel virtualis respectu luminis in ipso p̄ducēdi sicut est formalis contrarietas frigoris ad caloz̄. ¶ Ad scōm cōcedit̄ p̄ia q̄ nō est dubiū quin de⁹ posset facere aliq̄d accidēs duplo extēsi⁹ z tū eque intensum cum hac albedie pedali z q̄druplo extēsi⁹ z sic i ifinitū

Ad.3. pce ditur.

Ad.4.

Ad.5. con cedit̄.

Ad.6.

Ad.1. pdo pale cōce ditur.

Ad.2.

igit̄ vel substātia informata hac albedine pedali extēdit secundum perfectionem suā albedinem ifinite vel tādem duplando vel quadruplādo z sic deiceps albedinē talē extēsiue veniet̄ ad aliquā albedinē extēsā pfectioze hac substātia pri⁹ data duplo em extēsioz albedo est duplo pfectioz ceteris paribz z sic deiceps vnde aug. 7. de trinitate ca. xi. de magnis z. 40. de paruis z recitat hic ma. li. primo di. 19. ca. 10. z. xi. vbi dicit in statuis equalibus plus auri est tres simul q̄ singule. Et iterū in hīs rebus corporalib⁹ non tantum est vnus homo q̄ tres homines simul z plus aliquid sunt homines duo q̄ vnus homo opz igitur eum dicere q̄ substātia z accidēs nō sūt scōm certā pportionalē perfectionē adiuicē cōparabiles z ita respōdebit sibi vel dabit q̄ pcedēdo mō p̄dicto scōm extēsionē puenīet̄ ad accidens pfect⁹ prima substātia data z pari rōne nō debet hoc habere p icōuenīēti pcedendo pportionaliter itēr̄ siue vlteriozes sue cōsequētie i isto argumento non hīt existentiā nec colozē. Sciēdū tū q̄ solutio ista melioz ē q̄ illa qua dicit̄ q̄ substātia z accidēs nō sūt pparte iperfectionē cōparabiles. ¶ Ad tertiū de gra aīe xp̄i creata dico q̄ illa fuit finita nec tū potuit scōm ordinatā dei potētiā pficere ad maiozē sicut dicit ma. di. 13 3. libri z di. 16. Sed q̄ fuerit causa illi⁹ respōdēdo ad argumenta scōi impugnatoris mei explicabo. ¶ Ad eius primū respōdeo sicut supza z ad eius reductionē dico q̄ capacitas vasis attēditur penes quantitatē corporis ipi⁹ naturalit̄ repletiui sic q̄ q̄ naturā neutro diffozmit̄ se habēte scōm rarefactionē vel cōdēpsationē vel figurationem z hmōi non poterit per agentia creata secundum cōmunē modū nature z influētiā generalē z simul plus vel plura recipere stante tali repletione. Sed certe p eandē capacitatē oino nō augmētata q̄ posset per agentia naturalia repleri corpore pedali posset a potētia icreata mille milia priozi equalia simil capere z idē pportionaliter dico de forma spirituali z subiecto pfectionali q̄ eādē q̄ per eandē capacitatē posset aīa recipere charitatē mille graduū z non vltra naturaliter posset a deo recipere mille millies z nō tot quin plures de isto etiā vide in. i. q. primi in primo latere. 4. folij. Ad aliaz formā suā dz q̄ in hoie nō oportet q̄ per hoc q̄ organū oculi infirmuz sanatur q̄ capacitas augeat saltē principalis receptiui visionis q̄ aīa q̄ē pri mū z imediatū receptiuū huius visiōis manet ante z post eque capax huius visiōis licet ppter impedimēta non semp equalit̄ capiat. Organū autē ē instrumentū videndi actiue cōprincipias visionem z ideo si infirmitas in organo abstulit aliquā ptē oculi necessariā ad visionē tūc cōcedo q̄ respectu sui tanq̄ receptiui istrumentalis oportet augeri eius capacitatē sicut z ei⁹ entitatē si debet esse capax pfecte spēi qualis z quāte ē capax sanū organum z integrū. Si aūt ista infirmitas nihil abstulit de integritate huius organi sed ē incorporatio alicui⁹ humoris idebiti vel ē per qualitatem alī quā superfluā qua actiua naturalia impeditūtur i tali organo causare suos effect⁹ requisitos ad visionē in aīa naturaliter causandā tūc dico q̄ illud organū tante speciei vel luminis ē capax sicut organū sanū nec sanare ipm erit augere ei⁹ capacitatē sed ē ipedimentū amouere loquēdo autē de visione bruti respōdērē tā de aīa q̄ de organo videndi ppportionaliter sicut iā dixi de solo organo quia talis aīa est forma extēsa z nata ledi z corrūpi i vna parte substātialit̄ etiā eius alia pte remanēte substantialiter integra z ita etiā de organo sicut dictum ē in homine. Sed cōtra ista arguit ista ma. sic si hoc esset, verū. sc3 q̄ viatoze cōseruato vltra quodlibet tēp⁹ finitū dandū ipse posset; augere meritū suū vltra quēcunq̄ graduū finitū dāduz z pportionaliter recipere pmuz sua capacitate non aucta sequit̄ q̄ libet creatura rationalis sit tante capacitatis q̄ deus nō posset creare creaturam maioris capacitatis respectu gre in presenti z pmū in futuro q̄ si q̄libet creatura rationalis est capax maioris gratie sine statu hic i via z maioris meriti sequit̄ q̄ i patria erit capax vltra quēcunq̄ gradū dilectionis cōsequentis visionē beatificā sine statu quia de potentia sua absoluta non posset deus alio genere pmū equaliter pmiare q̄ visione beatifica sui et dilectione consequente et ita sequitur q̄ in patria omnes substātie rationales sunt equalis capacitatis. Respondetur concedendo cōsequentiam de capacitate vel potētia vl possibilitate capiēdi obedientiali. Sed nō sequit̄ loquēdo de capacitate naturali actuali q̄ ad ea que potest capere secundum cursū naturalē z dei potentiam ordinatam singulariter tamē de pmio essentiali beatifico concedo q̄ est visio dei vel dilectio vel delectatio sed non tot quin plures scōz speciem sunt possibiles dei visiones et beatifice fruitiones et delectationes et hoc non concludit contra illud q̄ ego dixi q̄ non semper creatura rationalis data potest recipere pl⁹ z plus pmū in eodem genere z hoc sine speciali miraculo sed bene in alio et alio genere. ¶ Item si capacitas est replebilis sic secundum naturam vt dictum est tunc est deuenire ad gratiam sic replentem animam q̄ non est capax pluris nisi miraculose seqtur quia quando veniretur ad illam gratiam per ipsā crescet actus dilectionis ceteris paribus aliquā charitas illa sic maiorata non iuuaret in aliquo ad merendum q̄ patet falsum igitur cū tā diu in via possit crescere habitus sicut suus actus et econtra sequitur q̄ possit capere gratiam maiorem sine statu. ¶ Respondetur concedendo consequentiam primam sed tamen quacunq̄ gratia data in infinitum deus posset maiorem facere, et etiam sine miraculo posset gratia crescere sine statu sed tamen partes ille aduenientes posterius non vnirēt̄ subiecto priozis charitatis maxime date sed solum illi charitati priozi. ¶ Ad probationem nego q̄ talis charitas non iuuaret ad merendum z concedo q̄ tam diu crescere e poterit habitus sicut actus donec alterum eozum prius altero priozitate originis vl nature āt durationis habuerit cōplementum esse et sic est in proposito. exemplum de habitu charitatis acquisite et etiam de alijs habitibus naturaliter possibilibus acquiri mediantibus actibus, vnius speciei donec veniatur ad summum gradum mere naturaliter sic causabilem illo summo gradu habito poterit voluntas in meliozem actum id est intensiozem illi⁹ speciei q̄ vn̄q̄ ceteris paribus et tamen p illū intensiozem actū nō intenderetur ille habitus priozq̄ nec poterit ibi nou⁹ grad⁹ ab illo actu z potētia p duci extra subiectū q̄; tūc crearet̄ nec i subiecto illo q̄; repletū ē re illi⁹ spēi nō cōdēsabili igit nō

7. articul⁹

Ad primuz argumētū

posset illo stãte pl⁹ ī eo fieri illi⁹ spẽi merẽ naturaliter ita ẽ ī ꝓposito. Itẽ sequit̃ q̄ de⁹ nõ potuit ꝑmittere xp̃m tãto ꝑmo q̄to fuit capax scõz potẽtiã absolutã. Falsitas ꝓbat̃ q; illa aia absoluta loq̃ndo esset capax maioris ꝑmij. ¶ Rñdet̃ cõcedendo conclusionẽ illatã de ꝑmio subiectiuo q̄ ẽ caliditas creata ī aia ⁊ etiã de capacitate obedientiali q; sic ẽ ifiniti ꝑmij capax. ſ. ī ordine ad voluntatem agẽtis ꝑmij a quo vl tra, oẽ datũ posset mai⁹ accidẽtia obedibili tñ ei⁹ capacitas actiua finita est ⁊ illa mẽsurat̃ scõm magnitudinẽ illi⁹ quo ipa naturalit̃ ẽ replebilis. Itẽ vas repletũ aliq̄ corpore nõ posset p quãcũq; potẽtiã recipe corp⁹ extẽsi⁹ manẽs extẽsius scõm oẽm diminutionẽ nõ amplie tur ꝑm vas igit̃. Rñdet̃ q̄ vas corpale sic repletũ nõ pot recipere ꝛc. nisi eius capacitas amplieť vel nisi ꝑm in plurib⁹ locis ponat̃ vel nisi corp⁹ illud extẽsi⁹ simul cũ hoc q̄ nullo vase sicut eẽ ī aliq̄ loco ⁊ ita q̄ nõ in illo alio loco ⁊ nõ ītra ꝑm vas sit extẽsius extremo quo corp⁹ xp̃i extẽdens manus extẽsi⁹ q̄ spẽs sacramẽti ſz nõ manẽs sub spẽb⁹ illis extẽsi⁹ q̄ ille spẽs extẽsius q̄m ibi nõ extẽdunt̃ ⁊ iuxta primũ modũ cõiter mẽsurat̃ vasis capacitas ⁊ ex hoc patz solutio argumẽti ⁊ diffinitũ que ex ipo' ꝑit̃ iferri. ¶ Ad scõm argumẽtũ pricipale scõi mei ipugnatoris ī quo arguit̃. Stat̃ aliꝗ possent proficere in merito cur non christus cui deus plenioꝛem gr̃am cõferre nõ potuit q̄ gregoriũ ⁊ ma. Rñdet̃ q; nisi ipe loq̃tur de potentia dei ordinata absolute pl⁹ potuisset sibi cõtulisse q̄ de⁹ optima dona possibilia ꝓferre nõ posset cũ nulla sint talia receptibilia p. dicta accidẽtia ī creatura aũt nec optima factibilia sicut nec corpora maxima facti bilia cõplen⁹ nõ potuit illa aia votari talib⁹ donis q; nõ cõuenit dare pleno pleni⁹ nec equali eq̄li ⁊ sic de aliꝭ q̄ denoiant iudicetur ⁊ cũ dicit q̄ sibi debuit negare ꝓulegium alias possibile. Rñdetur ꝓio q̄nõ negabat̃ sibi ſz in pricipio dabatur sibi torũ ꝑmiũ corrñdẽs toti vite sue sufficiẽť vel vltra vt dictũ ẽ supꝛa ī alia rñsione scõi articuli ⁊ exẽplificatũ ibi de aiarũ ꝑmio pri⁹ collato. Aliť dicit̃ ⁊ hoc magis placet mihi q̄ xp̃s scõm aiam a primo cõceptiõis fuit pfect⁹ cõprehẽsoꝛ quo ad p̃mia essẽtialia ⁊ nõ motoꝛ quo ad illa ⁊ p oꝑis fuit ex tũc ī crimine cũ angelis cõfirmatus licet mãserit scõm carnẽ passibilis ⁊ mortalis ⁊ etiã passibilis scõm aiam vt sic merereť ex tũc nobis ⁊ nõ sibi sicut nec augeť nec aie sancte sibi nũc. Sed nobis merenť. Et huic rñsioni cõcordat illũ q̄ dicit ma. di. 31. ꝛ. ca. vltimo vbi dicit p sic nõ ẽ ignoscẽdũ in pꝛio fuisse capiẽtẽ scõm modũ patrie nõ vie eũdẽ ꝛ. ordinẽ diligẽdi implesse q̄ seruať ī pꝛia nõ ī via hec ille. Ad tertiũ ⁊ ad quartũ vñ patz, ex dictis q̄ sit dicẽdũ ⁊ illa decretũ, ꝓcedit de potẽtia dei ordinata. ¶ Ad primũ articulũ tertij socij si assumat vniuersalẽ nego assũptũ q; albedo in lacte cõpatitur secũ naturalit̃ albedinẽ alia creatã. Ad aristotelẽ dico q̄ licet non semꝑ delectatio ⁊ tristicia habeãt inesse ꝛrietatẽ formalẽ semꝑ tñ hñt xtuale, q; sicut delectatio dilatat cor ita tristicia cõstringit. ¶ Ad scõm de pixide q; assũptũ sic itelligẽdo q̄ radix hui⁹ miraculi nõ orit̃ ex pixide sic etiaꝫ cõcedo q̄ in pꝛoposito nõ oritur ex loco cõtinẽte vel saltẽ non opꝛ q̄ ex tõ oriať sz orit̃ ex hoc q̄ plura talia corpora nõ pñt fieri ī eodẽ scitu adeõto simul̃ sine miraculo siue ī pixide siue extra pixidẽ ⁊ etiã corp⁹ xp̃i non ẽ ibi ī mõ ꝙtitatiuo hñs ibi ptẽ extra partẽ nec occupatiue nec repletiue vel ei min⁹ capit pixis de aliꝭ q; ibi ẽ mõ spũali ⁊ diffiniti ue subiectũ nõ circũscriptiue sec⁹ ẽ de aq̃ vel alio corpoꝛe q̄ si pixis repleret̃ nõ posset simul sine miraculo ceteris pib⁹ aliꝭ recipere. ¶ Ad terttiũ verũ est q̄ iste soci⁹ legẽdo sẽtẽtias tenuit aiam illã videre xbũ q̄ xbũ ⁊ frui eo p xbũ erat cã ypothetice xbo vntri ⁊ posuit eã cognoscẽ verbũ ⁊ frui eo infinite sicut de⁹ se ipo licet ipe cõtigenť ⁊ de⁹ ipse necessario ⁊ multũ cõmuniter in hoc ſz tũc seqtur q̄ corp⁹ xp̃i ī triduo nõ fuisset xbo ypothetice vnitũ q; ipe nõ fruebať ⁊ cũ xpo ꝓbat̃ dictũ suũ p magistrũ li. 3. dicentẽ q̄ aia xp̃i nouit oia q̄ xbũ dico q̄ hoc debet intelligi habitualiť ita q̄ xbũ fuerit sibi species vel habitus nõ actualis cognitio nec ex dictis magistri sequitur q̄ verbum fuerit illi aie cognitio q; ibidẽ dicit ma. di. 14. cap. 2. q̄ aia xp̃i nõ ita clare nec ita pspicue ea capit sicut de⁹. Itẽ nec est ei⁹ sapiẽtia equalis sapiẽtie dei ⁊ di. 13. ca. penul. dicit q̄ gemia est in xpo sapiẽtia diuina ⁊ humana ⁊ multa vide ibi similia. Et nota q̄ aia tali beata sũt duo act⁹. ſ. visio ⁊ fruitio creata ⁊ cũ hoc lumie gr̃e aiam eleuãs ⁊ ꝓfortãs esse tia potẽtia dia ꝛz se tanꝙ spẽs q̄ aia essẽtiã eãdẽ clare videt ⁊ etiã alia ī ipa relucẽtia sicut em̃ species albedinis exis in potẽtia visiua formaliter repꝛesentant albedinem sic essẽtia diuina intima aie beate seipsã ⁊ alia ī se relucentia repꝛesentãt et ideo dicit sanctus thomas q̄ essentia diuina est forma exemplaris.

Exto q̄o vtrum viatoꝛ

exis in gr̃a vltra oẽm gr̃am habitã vel habenda ꝛ possit ꝑficere ad maiorem q̄ instantaneas lectiones actuum volendi omnia pro futuro peccata venialia deuitare q̄ non quia tunc posset talis infinite mereri in paruo tempoꝛe quia in quolibet instanti talis temporis quo posset a tali actu libere cessare ⁊ non cessat sed permanet libere tantũdẽ meretur p data sicut actum talẽ nouiter causãdo ceteris paribꝰ sed talia sunt infinita instantia in tempoꝛe dando quia non est instans aliquod primum in quo cessaret posset primo igitur ꝛc. Preter ea ipossibile ẽ viatoꝛi vitare omnia peccata venialia ꝑ toto futuro si diu viuet igit̃ velle sic vitare est irrationabile ꝓia tenet quia electio ẽ impossibiliũ. 3. ethicoꝝ. aꝭs patet per sanctos. Ad oppositum nullũ impedimẽtũ est quin habita deliberatione cõpleta voluntas possit subito velle, quod iudicatur velle esse volendum tum quia aliter sol causatus nouiter non posset subito illuminare medium dispositum quia si creatura perfectioꝛ habente vtraq̄ receptiuum vniformiter dispositum ad recipiendum effectum ab ea causabilem tunc quia visio aliter non posset subito fieri q̄ naturam ꝓis falsum si subito fierent omia requisita vel subito approximaretur visus visibili vel ecõuerso cõcurrentibus omnibus aliꝭ requisitis. Tum quia xp̃us nunc̄ profecit in merito respectu sui scõm gregorium. 12. mor. igitur subito meruit sibi q̄ vnc̄ sibi meruit igit̃ sed non posset aliquis mereri nisi per continuationem ⁊ moram tũc xp̃s nũc̄ habuisset oẽs circũstantias ad meritum requisitas quia

circũstantie moꝛe vel tpis ī xp̃i merito vel meruit ¶ Itẽ ꝓo alia parte si non posset hõ oia venialia vitare tũc non peccat oia vitanda q; null⁹ peccat in eo q̄ vitare non posset scõm aug. in de libero arbitrio ⁊ de duab⁹ aiab⁹ hec sunt duo videnda ꝓmo an possibile sit viatoꝛi mereri subito. ¶ Scõo an possit mereri volẽdo oia venialia vitare de ꝓio reneo ꝛclusionẽ alias dicã positiõi ꝓme sertosi⁹ ꝓsecutã q; exis ī gr̃a posset mereri p subitas cautiões bonaꝝ volitionũ sicut satis ꝓbant merita ꝓtactas ⁊ rõnes multas ī ꝓriũ sibi solui ⁊. 7. distĩ. 3. q̄sti. ¶ In hac ꝛclusiõe cõcoꝛdat mecũ ma. frelcõ. 2. ꝛclu. etiã ibidẽ declarata q̄nõ oĩs ꝛtinuatio volitiõis bone subito tãte auget meritum q; nõ cõtinue p tps ita paruũ q̄ citra illi⁹ finẽ nõ ẽ in ptãte volũtatis actũ dimittere ĩchoatũ ⁊ q̄ nõ oĩs cõtinuatio talis boni act⁹ ꝓmouet meritũ vel auget gr̃as. In hoc cõcoꝛdat mecũ fr relcoñ. p merita. fñ alia q; si sic talis act⁹ eẽt cito ifinite meritoꝛi ꝓpter infinitas ptes tpis. Itẽ intẽdit aliqs cõtinue volitionẽ suã malam tũc in quolibet instãti posteriori peccat graui⁹ q̄ fecit i-stãti p̃cedẽte vel igit̃ de⁹ scit q̄tũ dẽtur sibi p magis de pena ī hoc istãti q̄ sibi debebať ī istãti p̃cedẽte ⁊ si sic igit̃ certa pena dẽtur, pillo p̃cedẽti ⁊ p oꝑis act⁹ fuit p certũ gradũ demeritoꝛi ī isto ⁊ p isto instãti ⁊ pari rõne ꝓ quolibꝫ istãti alio tpis istius p̃cedente ⁊ oꝑis cũ illo tps habuerit istãtia ifinita sequit̃ idẽ q̄ supꝛa. Si vero de⁹ nesciat q̄tũ pl⁹ de pena sibi debetur ꝓ tũc nescireť eũ punire ꝓ toto tpe scõm p̃stitutionẽ sui demeriti oꝑis ẽ icõuenies igit̃. Itẽ tũc sic cõtinuãs meritũ q̄ tps mereť gr̃am ifinitã. Itẽ ꝓcipiat de⁹ aliqui sub certo gradu pene eterne q̄ nõ cõtinuet paliqũ tps actũ. b. ⁊ ī ꝓriũ ꝛtinuet tũc iste meruit pen̄ ifinitã q̄ ī qlibet pte illi⁹ tpis meruit tñ gradũ pene q̄ ẽ grad⁹ primo dat⁹ hec oia vadũt ad hoc q̄ tũc ī fine tpis bãdi habeť meritũ infinitũ quã oñam notũ ẽ nõ tenere ī sili, pductione successiua albedinis vel caloꝛis. Item p eũdẽ modũ argueť cõtra ipm̃ q; quotiẽscũq; quis existẽs in gr̃a sciẽter ⁊ libere pseuerat. In actu bono pri⁹ elicito ⁊ libere posset actũ illũ dimittere toti ens ex cõtinuatione nouiť mereretť vel auget meritum ſz scõm illũ causans in pricipio alicui⁹ tpis actum aliquem meritoꝛium infinities ante finem illius tempoꝛis ab actu illo posset desistere, igitur Sed ipse rñdet cõcedẽdo q̄ ex multitudine instãtium augetur meritum eo modo quo dictum ẽ de tẽpoꝛe si in posteꝛioꝛibus instãtibus aliqua circũstãtia augeatur q̄ nõ ẽ possibile in quolibet instãti fieri. Contra notũ ẽ q̄ aliqua difficultas posset continue ꝓgliquam moꝛã crescere vel alleuiare ī contrariũ sicut aliqs posset virtuose sustinere penam quã videt continue fieri duriozẽ. Itẽ ipse dicit q̄ continuatio deliberationis ꝓ omia instantia aut per tempoꝛa aliqua non addit meritũ vbi non crescit aliqd aliud sed tunc pluriꝫ vijs meretur aliud idẽ. Cõtra vel igit̃ pluriꝫ vijs finitis precise vel infinitis nõ primũ q; infinite sunt partes tẽpoꝛis dati et instantia et nõ est maioꝛ ratio quare continuatio ꝓ vnaꝫ hoꝛã sit noua via merendi q̄ ꝓ alia ex quo ibi nihil maioꝛatur. si secundum tunc ibi mereretur infinite illud quod pri⁹ vel infinite firmius. Falsitas patet cum p vnũ peccatum moꝛtale tollere possit posteꝛioꝛa sicut̃ lante. Teneo igitur cõclusionẽ quã pri⁹ q̄ nõ oĩs cõtinuatio auget meritum sed addo aliam conclusionem q̄ hoc non est ponendum q̄ vitet infinitas meriti continuarť q; talis infinitas ex hoc inferri nõ posset nisi simꝫ cum hoc ponerenť noua merita initãtaneo infinita quod ego non pono vtrum autem in aliquo casu meritum possit crescere per tempus continue dubium est et dicerem forte q̄ sic si in casu aliquo possit ipsa libera volitio meritoꝛia sequens rectũ iudicium rationis habere continuũ incremẽtum q̄ si hoc non sit possibile naturaliter tunc nec opꝛ de merito bene enim difficile esset videre qualiť cresceret talis deliberate volitio siue hoc q̄ crescet sententia iudiciaria deliberationis forsan tamen alique circũstantie promouentes intensionem talis actus posset continue crescere sicut sensatio' vel appetitus sensitiꝰ vel aliud huiusmodi quia impedimenti alicuius amotio posset esse cõtinua et tunc bene quidem. Contra nullus mereť nouiter per aliqd quod non est nouiter in sua potestate sed q̄ infra limites parui tẽpoꝛis sepe dati crescat volitio libere elicita nõ est nouiť in libera ptãte hoꝛis. Et ẽ finaliť dicẽdũ q̄ solutio huius dubij pendet ex solutione cuiusdam alterius scilicet vtrum deus in acceptatione alicuius act⁹ si cetera sint paria respiciat ad intensionẽ act⁹ vel ad conatum ita q̄ si duo conentur equaliter diligere ⁊ vnus ex bonitate naturalium vel cognitiõis habeat actũ dilectionis intensioꝛẽ actu alterius nihilominus tamen tribuatur altero tantũ ꝓ actu suo minoꝛi sicut reliquo ꝓ maioꝛi quia tũc dicerẽ q̄ in ꝓposito nõ crescereť meritũ ifra limites illius parui tpis per cremẽtũ actus ad augmẽtationẽ alicui⁹ cõcause nõ nouiter sibi imputabilem. Sẽ autem ille q̄ habet dilectionem intensioꝛem licet non plus conetur ad hoc q̄ alter ꝓportionaliter plus q̄ alter ꝓemiabitur tunc dicereim̃ creſceret meritũ in casu argumenti. ¶ Et ꝓ hac parte facit q̄ secundum ma. li. 2. di. 3. capi. 2. angeli qui naturaliter magis subtiles et sapiẽtia simpli⁹ perspicaces creati sunt. Ihũ etiam maioꝛibus gratie muneribus prediti sunt et tantum forte conati sunt ī feriozes ad bonum sensum ꝓportiones suoꝝ naturalium sicut superioꝛes secundum suos. Sed quãtũ ad hoc non sum consiliarius dei verumtamen ex prima via sequeretur q̄ in equalibus temporibus tantum posset mereri apud deum secundum eius iusticiam ordinatam minima creatura intellectualis sicut maxima vtraq̄ agente secundum vltimum suum posse quod non videtur verũ Sed iuxta viam secundam oportet negare illam maiorem null⁹ meretur nouiter nisi per illud qõ est nouiter in sua potestate dũ ex hoc q̄ libere causauit primo actum ꝓpter alia crescat actus talis bonus non contra suam voluntatem. ¶ Et per istum modum satis leue esset sustinere q̄ omnis continuatio actus meritoꝛij auget meritum nec tamen ex hoc sequitur infinitas meriti et cuꝫ hoc etiam tenendum est q̄ omibus vniformiter se habentibus ex continuatione per tempus minimuꝫ descriptum non crescit meritum q; citra nõ posset actus dimitti libere. ¶ Ad argumẽtũ primũ frelcoñ. negatur ꝓia vt patet ex dictis. ¶ Ad scõm de co q̄ de⁹ nõ scit quãtũ plus debeť sibi ī hoc istanti de pena q̄ ī instãti p̃cedenti quia ly instanti precedenti fiat ibi confuse et distributiue et ideo nullus est certus gradus pene quo plus sit puniendꝰ

in hoc instanti ℣ in instanti precedenti ⁊ ideo hoc non ē scitū bene tamen nouit deus quantuꝫ plus de pena sibi debetur pro hoc instāti ℣ i illo instāti demonstrato ⁊c. vnde licet sibi iam debetur plus de pena ℣ in aliquo instanti priori quia sibi iam debetur aliqua pena que est maior ℣ aliqua correspondens in instanti priori in nullo tamen gradu vel quantitate vel proportione debeꝫ sibi nūc plus ℣ in aliquo instanti priori. Simile est de toto quātitatiuo quōd ē maiꝰ ℣ aliqua sua pars ⁊ tñ per nihil certuꝫ est magis ℣ aliqua sua pars ideo non oportet ꝙ deus sciat in quanto ipsum est maius ℣ aliqua eius pars et cum vltra inferturi dicto argumento ꝙ tunc deus nesciret eum iuste punire pro toto tempore negaꝫ consequentia. ¶ Ad tertium negatur consequentia propter priꝰ dicta ¶ Ad quartum respondet Syrañs. ꝙ tale preceptū non posset dari qꝛ implicat cōtradictionem ꝙ isti detur pena infinita igitur deꝰ cōminarer ⁊ soluere non posset quod nō est rationale. Aliter respōdeo per tempus minimum sepe tactum. prima tamen solutio videtur plus valere nisi aliquis concederet ꝙ deus posset alicui infligere penam infinitam ille enim concederet totum argumentum.

2. articul⁹. ¶ Secundus articulus habet duo dubia. Primū est an viator existens in gratia posset pertransire totam vitam suam absq; priuilegio speciali sine hoc ꝙ peccet venialiter et videtur ꝙ sic per argumenta quibus probat hoc et tenet socius quidam contra me replicans sic primo quia hoc existens in gratia posset omni tentationi resistere igitur posset omne peccatum vitare. Consequentia probatur quia hoc resistere est non peccare. Antecedens probatur quia si non signetur charitas et illa tentatio tunc sic homo habens istam gratiam non posset isti tentationi resistere igitur habens minorem in duplo non posset resistere minori tentationi in duplo et iterum adhuc in quadruplo habens minorem ⁊c. adhuc non posset resistere in quadruplo minori igitur deueniretur isto modo tandem ad aliam gratiam vel charitatem que non sufficiet ad resistendū minime tentationi vel minime punctioni vnꝰ tentationis. Sed ꝙ homo esset in gratia qui nulli tentationi posset resistere esset inconueniens igitur ⁊c. ¶ Item nisi habens charitatem posset resistere omni tentationi sequitur ꝙ adultus exercitatus in peccatis et baptisatus nunc̄ proficeret in via salutis consequens est inconueniens. Probatur consequentia quia talis habet fortes tentationes cum habitus malitie remaneat in eo et minimam charitatem quia solum charitatem sacram ētalem. ¶ Item nisi ⁊c. sequitur ꝙ nullus extra gratiam posset se preparare ad gratiam. Falsitas patet prouer. 13. hominis est animum preparare ⁊c. Consequentia patet quia si habens charitatem non posset maxime tentationi resistere igitur nullam habens charitatem non posset alicui resistere. Probatur cōsequentia quia maior est proportio virtutis resistiue charitatis minime ad maximam tentationem. Sed dicis ꝙ argumentum concluderet si tota vis resistendi staret penes charitatem sed non est quia liberum arbitrium iuuat hoc improbatur post. ¶ Item aliquis sine charitate posset resistere maxime tentationi igitur antecedens probatur quia ex sola virtute pollicita sicut socrates elegit magis bibere venenum et mori ℣ negare deum suum et multi alij mortem vicerunt virtutibus pollicitis et multi reliquerunt omnia temporalia cum igitur isti sine charitate resisterint maximis tentationibus videtur ꝙ habens charitatem posset omni tentationi resistere et per consequens omne peccatum vitare. Confirmatur per augustinum dicentem ꝙ nihil est fortiꝰ animo habente charitatem nisi iste qui dedit Et gregorius perfacile est superare dyabolum qui non posset superare nisi volentem. Item boetius de consolatione in persona philosophie cui talia contulerat arma qui nisi prior abiecisses inuicta te infirmitate tenerentur. Item omnis actus imputabilis voluntati ad culpam est a voluntate vel eliciente vel imperante quia omne peccatum est voluntarium igitur omnis actus imputabilis posset vitari probatur adultus baptisatꝰ posset per aliquam horam vitare omne peccatum quia posset continue mereri in isto tempore igitur in fine illius hore habebit maiorem gratiam ℣ in principio et per consequens erit magis dispositus ad vitandum omne peccatum pro tempore sequenti ℣ pro tempore precedenti et sic de omnibus partibus vite sue. ¶ Ad ista argumenta respondetur communiter ꝙ habens gratiam cuilibet tentationi posset resistere et per consequens quodlibet peccatum vitare sed non posset vitare omia quia dum vitat vnum incidit in aliud. Contra si posset vitare hoc et hoc et sic de singulis cum non possit coniunctim inferri ꝙ peccet per omnia sequitur ꝙ possit omne peccatum vel omnia vitare. Item dum vitat vnum et incurrit aliud per te. Quero vtrum vtrunq; possit viator vitare vel non. si sic igitur omnia pro tunc si alterum tantum igitur necesse fuit sibi alterum amittere et ita non fuit voluntarium et per consequens non peccatum actuale. Si dicas ꝙ potuit vtrunq; per se sed non quando venerunt simul adhuc sequitur ꝙ prius per illud quod fecit non potuit euitare auctoritates meas in contrarium de beato augustino glosat quia in multis locis vbi dicitur negare hominem posse viuere sine peccato actuali absq; gratia et vbi confirmat hominem habere peccatum loquitur de peccato sumpto vocabulo ꝓ causa peccati que est fomes nisi per gratiam valde specialem extinguatur vel negat hominem esse sine peccato de posse autem et non posse nos contendim⁹ non de esse. Et cum dixi ego ꝙ augustinus dicit de bono virginitatis cum illis qui asserunt hominē viuere sine peccato nō cōcedo nec cōtradico licet sic dicat augustinus ꝙ non vult contendere ⁊c. tamen mens sua est ad contrarium quia dicit ibidē ꝙ satagentibus atq; vigilantibus ne peccent subrepunt peccata quāuis pauca non tamen nulla.

Augustin⁹

Gregor⁹.

Boetius.

Contra dicit ipse tantus doctor non debuit dissimulare ex quo fuisset tempus loquendi et de materia illa specialiter mentio habebatur igitur si sint contrarie opinionis cur tunc non contradicit etiam cum dicit satagentibus ⁊c. illa ē infinita nec sequit ꝙ quilibet satagens in contrarium peccet ⁊ cum arguit per auctoritatē Jo. Si dixerim⁹ ⁊c. glosat ꝙ nullus est sine peccato id est sine causa pcti nec etiā sine debito quia quilibet manet obligatus pro peccato aliquo et si nō actuali saltem originali scōo principaliter allegaui cōtra illud

augustini de li. ar. sunt etiā aliqua necessario facta improbanda. ¶ Respōdet ꝙ hoc dicit qꝛ vix cū difficultate euadit talis necessitas. ¶ Tertio arguit posset per illud aug. de fide ad pe. firmissime tene et nulla tenus dubita exceptis paruulis neminem hic posse viuere sine pctō. Respōdet iste verum est. i. sine dispositione propinqua ad pctm nō tamen oportet ꝙ quilibet actualiter habeat peccatum cōsimiliter glosat alias pulchre quidē sed violenter. Ad rationes suas. ¶ Ad primam ꝙ nō posset voluntati auferri rectitudo ipsa iusta Respondi ꝙ verū est qꝛ rectitudo voluntatis nō auferetur nisi per mortale. ¶ Contra anselmus probare intendit non solum ꝙ rectitudo non auffertur negatur voluntatis inuite imo ꝙ non ab actu. Sed constat ꝙ actus peccati venialis non stat cū rectitudine actus igitur si voluntas necessario peccet necessario perdet pro tunc rectitudinē suam. Itē deus vult hoiez esse sine peccato igitur posset esse sine peccato. Respondi ꝙ assumptū non est verum de voluntate beneplacitī efficaci sed de volūtate signi. s. preceptiui modi cōmuniter et hmōi. Cōtra licet deꝰ voluntate signi aliquid dicatur velle qđ tamē nō erit inquātum deꝰ dicitur aliquid velle aliqua voluntate ꝙ non posset fieri et per consequēs cū deꝰ velit hoiez sine peccato igitur posset esse sine peccato. Alia esset ratio sua vnde peccatum hmōi impossibilitas vel etiaz a peccato originali vel actuali ad quod respondi in lectione prima. Item arguebat sic hō posset conuertere ad deum totum amorē suum igitur posset vitare ne peccet venialiter. Sed contra istam suā cōclusionem arguo primo melius ē credere experientijs sanctorum et nostre ℣ medijs vniuersalibus topicis minus efficacibus. ¶ Sed experientie sanctorū oim de hoc loquentiū et nostra pro opta est ꝙ quantūcūq; mitteremur cauere oia peccata venialia nō dico per totam vitā sed nec per vnicū diem si atten derimus nobis ipsis inueniemus nos in illo die in aliud incidisse quod cōsciētiā remordeat vnde augu. vbi supra de bonovirginitatis cū dixisset se non contendere contra opinātes contrariū addidit ꝙ certum erat ꝙ ipse nullū talem adhuc fuerat expertus Probatur si hoc posset hō tūc posset rationabiliter hoc obligari a deo sub pena damnationis eterne. falsitas ꝓbatur qꝛ innumerabiles et plures. ℣ cōsimilia. euangelista de quibus dr ex tra de verborum significationibus ꝙ vix aut cum difficultate nimia posset aliquis oia consilia euāgelica ad litteraz obseruare. ꝓbatur homini cōt multis illecebris peccativexato ipossibile est vitare quin delectatio mentem eius mordeat aliquando sed talis morsus mentis que est spontanea cū deletur cū paruulis motibus peccatorum primis ipo multo furgētibus est peccatū veniale minor patet qꝛ hoc ipo attribuit ꝓ singulari prerogatiua ꝙ diabolo sibi suggerente grauia tēptamenta non fuit motus. ¶ Unde greg. super illud math. ductus est ihūs ⁊c. nos cū tentamur plerūq; in delectationibus aut in consensum labimur quia de carnis peccato propagati in nobis etiaz ipsis germinus vnde certamina tollerem⁹ xp̄o vero qui ad susceptionem carnis sine peccato venerat nihil contradictionis in semetipso tollerabat tēptari igitur per suggestionem potuit sed eius mētez peccati delectatio nō momordit atq; ideo ois

Ad ꝙ hō nō posset vitare oē pctm veniale.

Gregor⁹.

illa dyabolica tentatio fortis non intus fuit ꝓbatur sicut exemplificant doctores antiqui anti. in secundo ⁊ Ricardus de media villa in secundo suo et alij licet naui in multis locis ꝙfortate posset nauta quodlibet fortamen per se obstrurare ⁊ preseruare ingressum aque non tamen oia simul sic scōm eum est in ꝓposito. Confirmatur ꝙ crisso. per illud euangelij miserunt pharisei vt caperēt iesum in sermone si ds inquit clauderevoluerit currētis aque siyna ex parte incluſa fuerit aqua violentia aliunde viam rapit Item cōtra glosam datam ad auctoritatez Jo. in canonica est textus sequens ibidem. Si confiteamur pctā nostra fidelis et iustus est vt remittat nobis peccata nſa et emundet nos ab omni iniquitate. Si dixerimus nō peccauimus ⁊ c. vbi loqtur de vera iniquitate et de actu peccandi nō de causa peccati ꝓbatur contra glo. qua dicit augustinus loqui de esse nō de posse qꝛ augustinus exponit dictas consequentias. Jo. in canonica ꝙ non cōcordat cū illa glosa Itē de fi. ad pe. exprimit posse igitur ¶ Itē greg. octauo moralitū quedā fūt peccata que a iustis vitari possunt et sunt nonnulla que ab eis vitare non possunt et exemplificat de peccato cogitationis ecce iterum de posse ¶ Item bernardus de di spensatione et precepto fateor sane impossibile cuiuis mortaliūvel venialiter mūdum non delinquere in preceptis obedientie. ¶ Ad primū argumentum istius socij cōcedo ꝙ oī tentationi possit homo resistere. i. non consentire illi deliberate et cum surgente graui tentatione nō est in libera potestate hoīs existentis in gratia oēm cōmissionez culpabilem venialiter cauere nec condelectsdo et sic de similibus precipue si multe graues simul insurgant vel nō mouerī per oppositum ad illud ꝙ sic xp̄o attribuitur per grego. et sic patet ꝙ prima consequentia est neganda nec etiā valet consequentia per quā ꝓbatur ancedēs. s. ista habēs istam gratiā non posset illi tēptationi resistere igitur habens subdupla non posset subduple resistere qꝛ ipsa libertas voluntatis ḡtiā facit ad resistentiā habita gratia non minuitur ibi nec naturalis eius ptās ad subduplationem vnius de causis non sequitur subduplatio effectus ¶ Et ꝙ hoc patet ad argumenta de resistentia tentationis.

Bernar.

Christosto.

¶ Ad aliud cū arguitur oīs actus imputabilis negatur maior qꝛ aspectus morosus vel numerosus pulchre mulieris cōtinuatus ex sensuali concupiscētia aī oēz deliberationē nō per se elicitur a voluntate sed a sensu ad hoc ꝙ sit culpa venialis. non ab alia prout est voluntas nec etiaz oportet ꝙ imperetur a voluntate sed, sufficit ꝙ negligenter omittat voluntas sensum amouere et fantasiā citius ℣ per concupiscentiā mordeatur vel cū delectetur, vltra istud quod deberet et cauere oēm negligentiam i talibus nemo posset. ¶ Ad auctoritates aug. ⁊ grego. precedentes dico ꝙ nō plus probant nisi ꝙ voluntas habens charitatē habet fortitudinē sufficientem ad non cōsentiendū deliberate alicui peccato sed hoc non sufficit qꝛ multis modis aliis venialiter peccamus omittendo ex negligētia multa facienda et circunstātias habendas vel per negligentias vel per ignorantias vincibiles nonduz victas que simul oia nō posset aliquis diu precauere. ¶ Ad aliud de nouit er baptizato dico ꝙ nō est in potestate alicui⁹ viatoris

sine p̄tulegio specialivitare quin velit verevel interp̄etatiue. a. vel. b. et sic de aliis oibus que scōm veritatem sunt peccata venialia nec est i potestate hois quin incidat in aliquid quod vitare posset et dato q̄ quis possit esse sine peccato per breuē mōtalā suscepto digno sacramento baptismi vel penitētie non tamen diu nec etiā hoc ipsus scire posset. ¶ Sustinendo etiā responsionem anti quam dicendum ad p̄imū in contrarium q̄ licet possit quis vitare vnum ꝛ aliud et c̄. per se tamen nō posset omne licet omne possit nec posset vitare oia sed dum cauet quidā incidat in aliud de quo forsan. nihil deliberat q̄ multa sunt nimis latēter subr̄eptiua et deliberatio nō posset simul oia p̄cauere ymo pauca distincte. Ad secūdum per ēdem licet eīm nulli oporteat eum deliberate expresse consentire tamē dū volet fornicā quodlibet vitare incideret in plurima cōmittenda vel omittenda. ¶ Ad argumentum autē ymaginatur vnum falsum quasi oia deberēt sibi distincte p̄sentari et q̄ tunc necessitaretur deliberate elicere aliqd eorūdē quod nō est verum. ¶ Et q̄n dicit q̄ augustinus non debuit dissimulare dicēdum q̄ nō fecit sicut patet per auctoritates quas in p̄logo cōtra ipsum socium posuit sumptas ex eodē li. vbi aug. directe docet contrariū contra tales. ¶ Ad tertiū firmissime tene ꝛ c̄. illam glosam est nomē esse vtolentam et cōtra intensionē aug. gre. ber. ꝛ aliorū ¶ Ad illam reductionē suam de auctoritate anselmi dicitur q̄ licet citra deum nihil posset auferre rectitudinē ablactu recto volūtatis ipa inuita cū hoc tamen staret aliud a deo vel alia facere tvolūtatem habere actum aliquē non rectū sed venialiter culpabilē vel omittere aliquem actū habēdū omissione venali. ¶ Ad argumētum de voluntate signi dico q̄ verum est q̄ hō posset viuere sine peccato veniali si esset in statu quo condidit eū deus tamen dico q̄ hec est falsa deus nonvult volūtate signi hoiem aliquid vel aliqua facere vel omittere nisi que homo possit omittere vel facere q̄ volūtas signi posset ad hoc esse vt homo vellit ꝛ oporet sic exequi et hoc bene posset hō vbi non posset exequi et tale velle esset hoi meritorii licet plena executio non subsit sue libere potestati. ¶ Aliter potest dici q̄ licet deus voluerit de hoie nōdū lapso voluntate signi q̄ vtaret omnia p̄tā venialia nescio tamen vbi in scriptura detur talis monitio vel p̄ceptū homini tā lapso. ¶ Ad aliud dicendum q̄ licet hō ad momētum posset cōuertere totum amorem suum ad deū non tamen per totaz vitam nec etiā pervnicuz diē vel horā et ideo hoc nō excludit ab eo necessitatem peccādi venialiter in futurum. ¶ Scōm dubiū suppositā conclusione .2. dubium iam positavtrum velle vitare oīa p̄tā venialia sit actus meritorius q̄ non q̄ velle impossibile non est rationale. Contra ita posset homo deū feruenter diligere q̄ vellet eū nullo modo vnq̄ offēdere ¶ Probatur velle peccare venialiter est illicitus igitur velle nō peccare venialiter est meritorium Respondetur q̄ velle nunq̄ venialiter peccare est dupliciter vel absolute vel sub conditione si quis nesciret esse impossibile oīa venialia semp vitare et ex amore dei absolute vellet nūq̄ peccare hoc meritorie vellet Sed si sciret hoc nō esse possibile sibi tūc non vellet rationabiliter si absolute vellet hoc si tamen pōt hoc meritorie velle si esset possibile et dolere q̄ hoc nō est sibi possibile et nitī ad tantum sicut posset ¶ Et ad hoc patet ad argumēta p̄o et contra. ¶ Ad argumētū principale satis patet ex p̄tus dictis. ¶ Ad scōm patet ex solutione tertij argumenti secundi articuli p̄incipalis.

Septimo quero circa

distinctionē p̄imam secūdi vtrum deus possit creare finitam qualitatem qua nō possit creare maiorem intensiue vel aliquam magnitudinē qua non possit maiorem p̄ducere extēsiue q̄ sic secundo de alia o im natura constantium et c̄. ¶ Item cōmentator tertio phisicorū cōmēto. 60. dicit q̄ vbi est p̄cessus ad formā quantum cōtingit esse in potentia tantū contingit esse in actu. Sed in augmento qualitatis vel magnitudinis est p̄cessus ad perfectionem ꝛ formā igitur contingit dare in actu ibi maximum possibile. Contra. 2. de aia dicitur q̄ ignis in infinitū creseret si cōbustibilia apponerētur et c̄. ¶ Probatur non videret aliter deus iuste et sufficienter punire posse quēlibet delinquētem cōsequentia. p̄batur accipiatur vnus qui circa p̄incipiū mundi dānatus est eternaliter p̄o culpa mortali qua meruit scōm legez dei cōem maxima ista pena possibilit et alium qui mille annis post. p culpa oino equali dānatur aut igitur scōs habebit penam intensiorē p̄mo vel. p semp vel. p aliqua finita duratione et habebit intentū q̄ non erit dare maximā penam possibilē secūdum intensionē vel non et tunc scōs nō iuste punietur eo q̄ minus secūduz tps punietur ℈ p̄tus et tamen eque grauiter peccauerūt. ¶ Dic p̄imo ponende sunt cōclusiones secūdo dubia et eorum solutiones. Cōclusio p̄ima dato q̄ esset dare maximā charitatē vel aliā rem creabilē adhuc alicui charitati vel qualitati assignabili posset fieri in infinitum additio ita q̄ cum p̄iori in eodē ordine sumptibiliū esset dare maiorē possibilem p hmōi additionē etiā in infinitū p̄cedendo hoc posset q̄ diuisa vna tali forma vt quāto posset reliqua pars diuidi in infinituz et semp altera medietas addi integro et residua vlterius diuidi c̄ et hanc conclusionē phūs ponit plane. tertio phisicorum 2. cōclusio ¶ Tertia cōclusio cuilibet charitati in infinitum posset fieri additio tam scōm partes eiusdē quātitatis ℈ secūdum partes eiusdē proportionis p̄batur oē quātum scōm intensionē vel extensionez q̄ est eiusdem rationis in toto et partibus posset deus facere matus sic est de gra vel charitate igitur maior nota est quia si totum est eiusdē rationis cū suis partibus et cū alie partes eiusdem rationis possint inuentri et p̄oribus addi totum fiet matus. p̄batur hoc etiam in simili de augmentatione extensiua que fit per additionez aque ad aquā et humiditatis ad humiditatē et sic de aliis homogeneis de quo vide oRam li. 1. di. 16. q. 6. vbi ad hoc. pbādum supponit tria que videnē esse euidentia p̄imū q̄ deus nō posset tot indiuidua creare in eadem specie quin posset plura creare. ¶ Scōm q̄ quocūq̄ indiuiduo posito in spē i qua possunt esse plura potest deus aliud indiuiduum eiusdē rationis creare illo non destructo. ¶ Tertiū q̄ quecunq̄ eiusdem rationis sunt equaliter vnibilia sicut alia illius speciei si tamen aliqua. ¶ Tertia cōclusio sic de augmentatione extēsiua 3. cōclusio

secūdum vnam dimensionem cum diminutione secundum aliam dimensionem sine appositione extrinsecoz. Sed p̄cise ex transpositione partiuz s. q̄ de quāto quantūcūq̄ paruo vt puta de gutta aque vel de folio posset fieri pallū circūdantiuū celi et hoc per diuisionem secūdum vnam dimensionem vel appositionē secūdum aliam partibus nō corruptis. ¶ Quarta conclusio ois forma intensibilis in infinitū potest crescere intēsiue modo p̄e exposito in secunda. q. huius. di. ¶ Contra dicta arguitur per argumenta sco. li. 3. di. 13. q. p̄ma accepta aliqua gratia que sit. a. tunc si vltra posset illam posset p̄cedi in infinitum sequitur q̄ quāto aliqua magis excedit tanto est perfectior et q̄ cōsequens aliqua magis excedit tanto est p̄fectior et per cōsequens aliqua alia que in infinitū excedit est in infinitum p̄fectior et ista erit in se intensiue infinita et cū ipsa ab intellectu diuino videat sicut vnū creabile poterit tūc vna creatione creari. ¶ Secundo et accipitur ex secūdo phisicorum cap. de infinito quātum contingit esse in potentia tantū contingit esse in actu et ideo necesse fuit in forma quacunq̄ p̄fecta ponere terminū maximū possibilem. ¶ Tertio quantācunq̄ realitatē pōt deus creare tātā potest creare ponē igitur ineste q̄ tantam creet quantā pōt creare igitur non pōt maiorem. ¶ Ad p̄imū cōceditur q̄ quāto aliqua magis excedit a tanto est perfectior Et quanto infertur igitur que in infinitū et c̄. negatur ꝯa qz tbi implicatur q̄ aliqua charitas in infinitum excedit. a. quod est falsū. ¶ Ad scōm dico q̄ auctoritas aristo. in hac parte nō est retinenda vel q̄ ipe loquitur scōm modū agendi cārū naturalium in quo pontur certus terminus. ¶ Ad tertium dico q̄ nō debet sic poni in esse p̄out sciunt layci etiā ad secūdum posset ista ꝯpositio cōcedi quantum contingit in potētia tantū cōtingit in actu et non sequitur q̄ sit ponere terminū maximū possibilē. Secūdum dubiū videtur q̄ deus possit facere maximā gratiā possibilē. qz potest facere gratiā infinitā quod p̄batur ex hoc qz omne possibile quantācunq̄ distincte apprehendit nec pōt maiorē apprehendere quasi actualiter apprehendit. ¶ Sed oī finita apprehensa apprehendit maiorez igitur apprehendit infinitam possibilē igitur etiā poterit p̄ducere infinitā Respondetur negādo q̄ deus cognoscit infinitā cathegorice. ¶ Ad p̄bationē negatur penultima consequētia. ¶ Tertiū dubium an tale augmētū charitas p̄osit hoi in quo sit videtur q̄ non qz operans ex maiori charitate aliquem actus minꝰ operatur ℈ operans actū oino equalem ex minori charitate qz ista actio est sibi minus difficilis et p̄ consequens minus virtuosa cū virtus sit circa difficile secundo ethicoz. ¶ Respōdet syrensis exclusio est vera nec ex hac seqtur q̄ augmentū charitatis obest quia habēs maiorem charitatē potest virtuosius operari si velit ℈ alius ceteris paribus qz si vterq̄ scōm vltimū potentie sue operatur tunc habens meliorē charitatem feruentius operatur et melꝰ potest tamen esse q̄ habēs maiorē charitatē nō tantū tenetur bene operari sicut habēs minorē et credo q̄ tunc minus meretur. ¶ Hēricus. 8 q. quolibeti. q. 16 dicit q̄ equaliter merentur. ¶ Sed hoc erit vt michi videtur rarissime si plurimū equaliter sicut in alia questione diffusius prosecutus sum. Sed

4. cōclusio

dubium

4. dubium

posset contingere q̄ equaliter et pōt cōtingere q̄ plus et potest contingere q̄ minus scōm regulas ibi tactas ideo responsio syrensis in ꝯposito non est vera nisi particulariter intelligatur. ¶ Quartum dubiū pōt esse de illo qui cōtinue meret per momētum aliquod augmentādo meritū suum si tamē hoc sit possibile in casu aliquo scōm cursuz legis ordinate an talis continue habeat maiorez charitatē et maiorē et teneo q̄ sic qz si continue augmētetur eius meritū igitur ꝯtinue fit melior et charior et p cōsequēs plus habet de charitate quia vnusquisq̄ tanto melior est ℈ to maiorē habet charitatē scōm augustinū en ch. 8. 3. cap. Contra augmētet sic igitur petrus meritū suum vsq̄ ad instans mortis sue et hoc miraculose qz aliter perderet vsum rationis ante instans mortis tunc cū talis nūq̄ habuerit maximā charitatē ℈ habuit in hac vita non esset aliquod p̄miū debitus sibi. Sit̄ posset fieri argumētum de augmentāte meritū suum vsq̄ ad instans finēs vsum rationis. Respondetur q̄ illi debetur p̄miū scōm gradum meritī quez habuisset si in illo instanti vixisset qz illum gradū meruit et etiā in tali gradu habebit charitatē in aia. Sed contra per nullum actū meruit istū gradū beatitudinis qz nullus fuit maximus gradus actus sui meritorii et c̄. Respōdetur sufficit q̄ in isto instanti mortis fuisset maximus gradus illius actus. ¶ Ad p̄imū p̄incipale dicēdum q̄ auctoritas phi vera scōz communem naturē cursum naturalē ¶ Ad secūdum responsum est in p̄imo dubio articuli secundi.

1. articuli

Octauo quero vtrū secun

dum ꝯportionem charitatis vie succedat p̄mio ꝯportionabilit magnitudo glorie Videtur q̄ nō deus est p̄miū cuiuslibet beati nō solum obiectiuuz sed formale igitur omniū beatoz est penitus idē ꝛ equale p̄miū nō autem oim in via erat charitas eadez vel equalis igitur Assumptū. p̄batur qz a quocunq̄ beato pōt secūdum legem dei ordinatā quelibet creatura distincte cognosci inverbo q̄ cognitionē suam beatificā creatam qz tunc illa vel esset corruptibilis de lege cōi tūc non esset beatitudo qz de ratiōe bītudinis est perpetuitas vel ipa esset infinite perfectiōis cognitio qz infinito cognitio cuiuslibet distincte vtrūq̄ illatum est incōuenēs igitur cognitio beatifica talis beati est cognitio increata quod est intentū. ¶ Secūdo. p̄batur idez assumptū qz aliter sūme beatus non potest stante sua beatitudine in sūmo habere ita perfectam cognitionem in genere ꝯpto de creatura aliqua sicut infirmus beatus habēs naturalia paria ꝯnis est incōueniens cōsequētia patet qz aia repleta vna tali forma creata nō potest illa replēte simul tantū capere desperata sicut par aīa i naturalibꝰ nō sic repleta alioquin nō tot intēsissimas qui plures specierū diuersarū posset simul naturalit recipere q̄ repugnare videt cuilibet creature igit. ¶ Tertio p̄batur idem qz deus per suā substātā loquitur ad creaturas intellectuales illuminandas secūdum aug. 8. genesis cap. 12. de magnis et 3. 4. de paruis. ¶ Ad oppositū quāto quis fuerit melior invia tanto glorioso; i patria sicut dictat ratio et clamant sancti Sed quāto quis in via habuerit maiorē charitatē tanto est melior secūdū

1. cōclusio

regulā aug. ench. cap. 83. igitur. ¶ In ista q̄stione cōclusio est certa q̄ymo et satis suadit hec ratio in oppositum. Sed ipa est introducta ad ostēdendum cōclusionem contrariā illi quā tenuit quidā socius. d. in prima lectione q̄ verbū diuinū est cognitio et visio intellectualis creature et probauit eā per tria media tam q̄ tria media iā p̄tacta cuius oppositū tenui contra eū p̄obās meā conclusionē vnico breui medio per sententiā cōcilij Ren̄ in clementīā cap. de hereticis ad nostrum Ubi contra beghardos determinatur q̄ aīa indiget luīe gloríe ipam eleuāte. ad deū videndū et eo beate fruēdum. ¶ Sed istud lumen glorie nō est lumen quod deus est nec ipa aīa q̄ nunq̄ opinatus ē aliquis ista non requiri ad videndū deū et eo fruendum. i. potentiā et obiectū igitur est aliud lumen creatum. ¶ Sed nullū nisi visio creata vel fruitio creata quia sine luīe alio a visione et fruitione distincto a deo et ab aīa potest deū videre et eo frui sicut reputaui et dixi quasi demonstrabile igitur ¶ Et tunc cōsequēter respondi tribus medijs p̄notatis. Sed in oppositū ipe replicauit primo respondendo rationi mee. ¶ Secūdo impugnās rationes videndū est igitur primo de solutione sua scō de responsionibus meis De primo respondit querēdo a me quid intelligā per lumen glorie cū dicit decretū q̄ ipsa aīa indiget luīe glorie ipam eleuāte vel deū vel habitū infusum a deo vel visionem z dilectionē nonvltimū tū q̄ visio et dilectio p̄supponūt tale lumen igitur oportet q̄ intelligam per tale lumen qualitatē que nata sit disponere aīam ad deū videndū sicut lux disponit mediū vt per ipm contenta in medio clarius videātur vel aliquid aliud distinctū ab ipsa aīa et visione et dilectione modo nō sequitur aīa indiget habitu tali qui nō sit deus nec aīa igitur visio verbi beatifica est aliquid distinctū a deo. ¶ Respondeō dō dovltimū membrū et cū dicit q̄ visio et dilectio sunt ab ipa aīa Dico si loquitur de visiōe dei que nō est fruitio dei sed sibi p̄supposita naturaliter nō pono q̄ ipa actiue sit ab ipa aīa licet mer itorie sit ab ipa aīa que meruit illam. a. solo aūt deo est actiue tū quia licet aīa actiue cōprincipiet: suas visiones respectu creaturarū naturaliter agētiū et mouētiū ad suī visiones nō tamen sic est de deo q̄ non posset in aliquo naturaliter agere sui noticiam sed tantū libere q̄ si vult videtur scōm augustinū z si nō vult nonvidetur igitur probabilius esse videtur q̄ a solo deo p̄ouenit eius visio effectiue: tū q̄ credibile est q̄ p̄timā visionē fruitiōi nobiliorē possit aīa recipere q̄ efficere quanuis tali aīma habita sufficiat cum influētia de generali respectu dei clare visi amorē coefficere finitū sicut alias declarauī: tū tertio q̄ tunc cū aīa i causando visionē agat mere naturaliter et scōm vltimum potentie sue videtur q̄ nisi deus generalez subtraheret influētiam vel diminueret aīam vel creatura intellectualis nobilior in naturalibus regulariter clarius videret deū q̄ est articul⁹ parisius condēnatus quia talis visio habetur ibi secūdum exigentiā. meritorū detur tamē isti socio gratia disputatiōis q̄ aīa actiue cōprincipiat visiones respectu dei deo libere coagente q̄ ista cōclusio sicut non potest sufficienter pbari sicut nec sufficienter improbari q̄ nouiter tenet eam quādo placet deum nouiter coagere ad eam et q̄ non potest aīa nobiliorē recipere visionē q̄ coefficere iuxta illud phi q̄ sicut aīa per hoc q̄ ē intellect⁹ possibilis est quodāmodo oīa fieri ita per hoc q̄ ipa est intellectus agens est quodāmodo omnia facere. s. quantū spectat ad cognitiones respectu rerum ab ipsa intelligibiliū causādas vel retinēdas et tunc dicendū foret ad tertiū argumentum in contrariū q̄ licet quelibet creatura intellectua lis beata causet in se actiue visionē dei scōm vltimum sui posset ideo si deus vniformiter coageret semper creatura nobiliorē perfectius videret deū q̄ cum de⁹ nōvnifōrmiter cōcurrit sed secūdum p̄portionē meritorū et charitatū in via collataruz non oportet q̄ nobilior creatura visionem dei habeat clariorem agit em deus ibi scōm spectalē influentiā iuxta exigentiam meritorum. Sed vltrius dico q̄ ad illud si detur q̄ vltra lumē q̄ de⁹ est lumē naturale quod est ipse intellectus agēs creature intellectualis sit aliud lumen creatum ibi necessariū distinctum ab ipsa visione vel alijs actibus beatificis. ¶ Et cū secūdo, pbat q̄ ymo q̄ visio et dilectio p̄supponūt tale lumen ad id nego si intelligatur de p̄suppositione necessaria oīno sicut videtur p̄cedere decretū. ¶ Et hoc arguo primo sic q̄ illud lumen primum si necessario requiratur igitur tā q̄ aliqua per se causa vī sionis vel fruitionis cui p̄supponitur tū q̄ tūc aīa non esset immediate beata sicut nec immediate reciperet beatitudinē tū q̄ illud lumen primo z immediate videret deū et frueretur que ābo sūt inconuenientia igitur oportet ponī illud lumē vel ipam formā beatitudinis. i. ipam visionē vī fruitionē quod est intentum vel actiuū solūmodo respectu visionis et si hoc cum omne factibile a deo veniente actiuo creato possit esse imediate a deo actiue circunscripto omni alio actiuo nā oppositum est articulus parisien. et etiam oppositum vidētur esse contra articulum fidei de dei oipotentia igitur in nullo genere cause necessariū ē tale lumen distinctū a deo et ab aīa et ab actibus aīe antedictis igitur z c. ¶ Secundo sic vel tale lumē est materiale vel illi p̄portionale vel est lumen p̄prie dictū spūale hmōi est intellectus agēs q̄ est habitus vel lumen ex tertio de aīa vbi dr et est intellectus quidā hic quidā talis in oīa fieri ille vero in oīa facere sicut habitus quidā sicut lumē vel sumitur lumen minus p̄prie sicut est lumē spirituale quod est lumen, vt habitus eo modo quo dicere solemus lumē sapientie primo de lumine corporali certū est quod illud nō req̄ritur ad beatitudinem. Item nec ad lumē illi p̄portionale distinctum a deo et a lumine intellectus agentis z ab actibus beatificis q̄ lumen materiale non requiritur ad visionem, p̄pter potentiā eleuādā p̄me actui visionis. ¶ Sed potius vt cooperet actue ipi potentie ad immutandū obiectum et potē tiam visiuā ad hmōi actum igit pari ratione nec in p̄posito si illud lumen glorie poni debeat illi p̄portionale ¶ Assumptum p̄obatur q̄ ipotentia visiua existens in tenebris videt obiectū in lumīe positum. Sed si ecōuerso primo sic in lumine z obiectū in tenebris non videtur igitur lux corporea requiritur p̄pter obiectum z non p̄pter potentiā vel tanq̄ principiū actiuū cum obiecto non tanq̄ principiū receptiuū et cum deus oēm efficaciam possit supplere sequitur idem q̄ prius Ité homo

Ad beat⁹ nō p̄ncipiat actiē visionem dei beatificaz z dato q̄cō p̄ncipiat soluitur tñ

existens in superficie terre tempore meridiei q̄n lux multa pertingit ad potētiam visiuā nō posset videre stellas in firmamēto quas tamē videret si esset in fundo puteo. ¶ Confirmatur lux corporalis nō requiritur nisi p̄pter obscuritatem obiecti. vnde illa que sunt de se lucida vel luminosa melius videntur in obscuro q̄ in luīe alieno sicut patet per phm et cōmentatorē secūdo de aīa argumento. 12. et ideo dicit ibi cōmentator q̄ nō est necesse q̄ esse visibile videatur in luce q̄ sunt quedā que videnī in obscuro et non in lucevt plura animalia vt conche z c. Illa autem que nō lucēt sed sunt lucida de se sed tamen sunt colloīata natura nāq̄ coloris est alia a natura lucidi et lucis secūdum cōmentatorē ibidē talia em nunq̄ videnī nisi in lumine q̄ secūdum phm et cōmentatorē ibidem oē quod videtur in luce est coloz z econuerso oīnis coloz qui videtur in luce videtur quedam autem possunt videri tam in luce q̄ i obscuro. cuiusmodi est ignis. Ratio scōm phm et cōmentatorē vbi supra q̄ participant tam natura lucis q̄ coloris q̄ natura coloris videntur in lumine et per natura lucis videntur in tenebris quia autem de natura sua luminosa non sunt nō indigēt vt videantur coz poraliter lumine alieno obscuritas autē obiecti beatifici nō posset ponī causa quare oporteat haberi tale lumē p̄portionaliter habēs se luīe corporali modo tam dicto c. Et ideo dicunt antiq̄ doctores q̄z sol corporalis de se lucidus est frustra accenderetur candela vel fax ad videndū solē sed deus est lux et tenebre in eo non sunt vlle. p̄ma. io. primo igitur p̄o hac cōsequentia nō requirit lumen tale distinctū a deo et ab aīma et ab actibus Nec posset dici tertio q̄ tale lumē sit p̄prie dictus et spirituale cuiusmodi est intellectus agēs siue lumen intellectus agentis quod quidā debent requiri, p̄pter materialitatē obiecti vt faciat de potentia intelligibili actu intelligibile q̄ sicut dicit cōmentator tertio de aīa p̄mēto. 16. in fine si esset in entibus extra aīam vnibilia oīa ita q̄ oīa intelligibilia esset abstracta a matīa sicut ponit plato non indigeret aristoteles ponere intellectum agentē q̄ tunc oīa de se essent intelligibilia. Sed ista causa non habet locū in p̄posito cū deus sit in materialis ponit etiā phūs ad quedā obiecta cognoscenda vel ad oīa creata requiri lumē intellectus agentis ita vt sit causa partialis ad agendum cū obiecto vt patet tertio de aīa per. 16. et per cōmentatorē. 9. cōmento. Sed hoc iterū non habet locū in p̄posito quia essentia diuina est agens infinite potentie oīs efficientie suppletiuū et contentiuum ¶ Nec pōt dici. 4. q̄ illud lumen est per modū habitus potentiā eleuantis seu abilitantis ac disponentis ad agēdum et fruendū et nō est lumē p̄prie dictū requisitū ex parte obiectiū⁹ accidētis potentie cognitiue q̄ ex quo actus iste nō reciperet ipam beatitudinē nō videtur quin deus virtualiter contineat virtutē talis habitus ad quod libet agendum circa talem potentiā q̄ ageret talis habitus perspecialem influentiam coagendi potentie in tali casu concluditur igitur q̄ lumen glorie de quo dicit decretū est ipsa visio luminosa que est formaliter lumē quoddam a deo ēmissum ¶ Confirmatur q̄z ad litterā tale lumen q̄ esset opatio media negauit opinio quā dānat ecclia q̄ ista opinio ponit teste. decre. q̄ aīa q̄libz intellecti

2. Articulus

ua seipsa naturaliter est beata et videt deū Sciēdum est tamen q̄ neutra opinionū p̄dictarum in primo articulo sustinenda videtur prima em dicens q̄ verbū diuinū est aie beate visio et fruitio partū est reuocata. ¶ Secūda quā tenet Adam videtur esse cōtra decre. que ponit duos actꝰ in quibus consistit beatitudo z non ponit duo luīa glie inuna aīa sed vnū lumen glie et ideo p̄ter deum et aīam beatā ponendi duo sunt actus distincti. s. visio et fruitio et cū hoc lumen glie eleuans z disponēs et cōfortans aīam habēs se per modū habitus potentiā dicto modo habilitantis et necessario concurrit cū potentia fruitiua scōm logē dei ordinata oīa autē argumēta i oppositū solu, p̄cedēt scōm dei potētiā absolutā. ¶ Secūdus articulus est tractare responsiones per me datas ad tria sua argumenta supra posita et impugnationes illarū responsionū. ¶ Ad p̄imū argumentū in oppositū concessi q̄ per eundē actum potest cognosci verbū et aliud a verbo et q̄ illa visio verbi quauna vice videretur verbū z una creatura nō est illa visio verbi qua alias videtur verbum et una alia creatura non p̄ius visa et q̄ taliū actuū videndi verbū potest esse immediata successio et cū arguit q̄ non q̄ tūc visio verbi esset corruptibilis et q̄ cōsequēs ipsa non esset beatitudo q̄z q̄ ipa sit beatitudo requirit ipam esse perpetuā secūdum augustinū. 13 de tri. cap. 17. de paruis. ¶ Respondi q̄ augu. loquitur ibi de beato q̄ nullus esset beatus q̄ vnq̄ desineret habere britudinē in p̄posito autē p̄pter successionē cōcessam nō oportet q̄ btūs desineret esse beatus q̄z p̄ior visioni succederet sine medio alia equalens sicut materia nunq̄ desinit esse informata licet multas formas sit q̄diuras ¶ Dixi tamen q̄ forsan illa successio non est in p̄ncipali visione q̄ solū deū habet p̄ obiecto. ¶ Et si dicas q̄ tunc non semper esset equaliter beatus q̄z perfectior esset visio verbi et alterius q̄ solius verbi Respondet q̄ talis non esset perfectius beat⁹ p̄pter illud augustini non p̄pter illa beatior. ¶ Sed dic Augu. ceres secūdum aug. ibi de tri. cap. 14. nō erūt ibi volibiles cogitationes. Respondi primo q̄ loqtur ibi dubitative quia addit ibidē cuz hoc fuit si tñ hoc fuerit. ¶ Aliter Respondi dato q̄ nō loq̄retur dubitative tunc intelligitur dictū suum de his respectu quoz est ista visio beatifica. s. respectu essētie diuine et personaruz quia ista semper videbit etiam dicit q̄ augustinus dicit ibi q̄ nostre cogitationes nō erunt ibi volibiles ab alijs in alia euntes atq̄ redeuntes sed oēm scientiā nostram vno simul cōspectu videbimus quod intelligitur q̄ oppositum ad id q̄ parum ante dixerat capi. 39. de ista factabili volubilitq̄ cogitatione inquisitiua veritatis ante veritatis inuentionē quid est inquit hoc formabile nōduz formatū nisi quidda nr̄e mētis q̄ hac atq̄ hac volibili q̄diu monit tone factamus cuz a nobis nūc hoc nūc illud siue inuentum fuerit vel occurrit cogitatur et tunc verū verbuz nostrū qū illud quod nos dicimus volibili monitione factare ad illud quod scimus p̄ouenit atq̄ inde formatur eius oīmodā similitudinē rapiēs vt quomodo res quecūq̄ scitur sic etiā cogitetur i. sine voce. i. sine cogitatione vocis que p̄fecto lingue alicuius est si sic in corde dicat hec ille ¶ Beatus igitur augustinus negat nos in patria habituros tales volibiles cogitationes scōm discursus vie.

¶ Contra ista Arguit iste quia dixi q̄ pōt esse q̄ in beatitudine aliquis habeat vnā vice tm̄ vnam visionem ⁊ alia vice aliam et q̄ scōm tales esset successio prenotata. ¶ Aliomodo q̄ due simul essent in quolibet vna ppetua alia tēporalis qua cessante immediate succederet alia ⁊ q̄ per primā solū deus et per secūdā deus et aliud inverbo oītēfū. Contra tunc sequitur q̄ beatus haberet visiones beatificā aliq̄ magis perfectā aliq̄ minus perfectā cōsequēs est falsuz q̄ tūc aliq̄ magis esset beatus aliq̄ minus beatus q̄ perfectior dilectio in pria cōsequentia patet q̄ secunda visio est perfectior prima eo q̄ per vtrāq; eque clare videt solū verbum etvltra hoc plura videt per secūdam igitur consequētia ꝓbatur quia per me si per cognitionē altiquā tia ꝓbatur quia per me si per cognitionē altiquam posset videri infinita ita q̄ quodlibet distincte illa cognitio esset infinite perfectionis ¶ Sed talis infinitas in cognitione non argueretur nisi ceteris paribus multiplicatio rerū distincte visarum argueret maiorē perfectionē invisiōe p quā videretur verbū et c̄. ¶ Itē sequitur q̄ aliquis sit btūs in aliquo actu beatitudinis essentialis quo non existente nō minus foret beatus. Istam deductionē solui primo die dicendo siue ponatur vnus illoz̄ nostroz̄ modoz̄ siue alius contra quos nūc arguit qm̄ vterq; est possibilis q̄ nunq̄ cesset prior actus qui est verbi visio siue solius siue verbi simul et alterius quin loco illius cessantis succedat sine medio alius equialens et ideo non sequitur q̄ q̄liq; clariꝰ q̄liq; minus clare videat verbum idē beatus et etiam concedo q̄ illa visio qua equaliter videtur verbū ⁊ aliud a verbo est actus perfectior illo actu quo precise videtur solū verbum sed non sequitur actus scōs est pfectior ꝑmo in entitate igitur est perfectius visio verbi et per cōsequēs non sequitur vltra q̄ per secūdum q̄ est duoꝝ obiectoz̄ fit beatior q̄ per primū qui ē respectu solius dei qui non est beatitudo nisi precise ex hoc q̄ est respectu dei et ideo non sequitur secundus est perfectior igitur est magis btificus

Augu. ¶ Iurta illud augu. beatus qui tez̄ alia videt sed propter te solum beatus non pter illa beatiora. Sed etiam q̄ infert isse secūdum alterū istoz̄ modoz̄ essent simul due visiones beatifice. ¶ Hoc est prius concessū tanq̄ vna via possibilis qualiter sit de facto deus nouit non nos. ¶ Ad vltimaz formā dico q̄ non est incōueniens q̄ aliq̄s sit beatus aliquo actu isto beatitudinis quo circūscripto nichilominus esset equaliter beatus Sed tū ad circūscriptionē vnꝰ sine medio ponatur alius beatifice equialens. sed q̄ actus aliquis beatificus tolleretur. et loco illius non succederet alius equialens tunc talis non remaneret equaliter beatus sicut primus ¶ Secundo principaliter arguit si essent due tales visiones aut igitur essēt eiusdē speciei aut nō. ¶ Nō primū q̄ tales due visiones eque intense per me nō cōpatiūtur se in eodem si sint alterius speciei hoc nō erit nisi q̄ res visa per vnā est alterius speciei a re visa per aliā sed hoc non arguit eā esse altertus spēi q̄ nichil agit res visa per cognitionē talis visionis ymo et quo subiectū causans illam est precise idē q̄ prius et eque intense agit sicut prius absq; alia fui mutatione igitur ista visio est eiusdē spēi cum priori ¶ Assumptum et consequētia patēt ex hoc q̄ si per possibile vel impossibile ymago cesaris absq; sui mutatione posset esse ymago alterius regis specifice distincti a cesare et equaliter ageret a cognitione illius sicut ad cognitionē cesaris cognitio vna non esset specifice distincta ab alia nec valet dicere q̄ est alterius speciei propter hoc q̄ est visio rei alterius speciei q̄ alia visio q̄ tunc deus scōm hoc q̄ esset visio sui ipsius esset alterius speciei a seipso scōm q̄ esset visio asini et etiā cōceptꝰ a talis esset alterius spēi a seipso ꝓout est conceptus hois et asini cōsequens est falsū. ¶ Ad illud concedo q̄ sunt alterius spēi q̄ alia siue illa res alia agat talem visionē siue aliud quodcūq;. cuius ratio est q̄ si habet obiectū altertus spēi tūc alia est similitudo illius rei secūdum spēm q̄ similitudines specie distinctoz̄ sunt specie distincte sine aliqua conceptione. actiuitas em̄ est nō causa vt causaad. ppositum ¶ Ad probationem de ymagine dico q̄ sīva cognitio haberet distincte ꝑ obiecto ymaginē cesaris vel cesarē et alia eandē ymaginem et aliam rē cuius esset equiuoca nō propria ymago ista cognitio esset alterius spēi a priori ꝑpter causam ante dictā. ¶ Et cū infertur q̄ tūc deꝰ et c̄. et similiter de conceptu aialis negatur consequētia eo q̄ hic est unus solus actꝰ numero ibi autē distincti. ¶ Nota etiam q̄ dici posset q̄ btūs precise vnica visione semp et eternaliter durante verbū et omnes creaturas quarū cōtēplatio seu cognitio ex dei ordinatione ad suā pertinet beatitudinē ⁊ ꝑpter hoc posset hr̄e successiue plures cognitiones alias pluriū rerum vel veritatuz aliquas per diuinam reuelationem ita q̄ plura alia posset cognoscere inverbo q̄ prius aliquas vero in ꝑpto genere rerū et tam iste q̄ ille possunt in beatis q̄liq; de nouo fieri et q̄liq; desinere et scōm hoc beatus posset plus vel minus perfici i cognitione eo q̄ dum plura cognoscit ceteris paribus efficitur sua cognitio perfectior ipse tamen non fit ꝑpter hoc beatior. ¶ Tertio principaliter arguit cōtra vnū quod dixi q̄ illa qualitas q̄ semel est per se loquendo et nō solū per accidēs cognitio alicuius obiecti semp̄ vū ipsa informabit illō subiectū erit cognitio eiusdem. ¶ Cōtra tunc ego possem destruere visionē beatificā petri ipo iuito cōsequēs est falsum vt videtur cōsequētia ꝓbatur q̄ ponatur q̄ petrꝰ inverbo videat hoīem ⁊ asinū et volitionē quā ego habeo q̄ posito sequitur cū libere possum dimittere volitionez̄ meā q̄ libere possum facere q̄ visio petri non erit Respondetur negando cōsequētiā q̄ in verbo videri pōt q̄ non est sicut illud quod ē si placuerit deo respectu nō entis creare visionē que etiā sit visio verbi. Sz̄ cōtra arguit q̄ tunc sequeretur q̄ visio illa repūta ret petro volitionē meā esse cū nō esset et sic esset erroz̄ in tali cognitiōe q̄ est cōtra augu. 15. de tri. cap. 14. vbi dicit tūc verbum nostrū non erit falsū q̄ neq; mentiemur neq; fallemur. ¶ Respōdeo negando cōsequentiā quia talis visio potest esse representatio icōplexa. Secūdo etiā dico q̄ idēactꝰ numero possit esse simplex verbi visio et simul cuz hoc compositū indiuiduū de esse vel non esse creature ꝑsis illatum non esset impossibile quatinus est iudiciū licet nō sit possibile talē actum esse erroneū quaruz est verbi visio sicut aial in materia de cognitione respectu futurorū contingentium

de facto. ¶ Quarto principaliter arguit cōtra solutionem qua dixi q̄ dictuz. b. augustini de ppetuitate in beatitudine intelligit de beato nō de beatitudine cōtra illud reducit auctoritatē augustini. 13. de tri. cap. ix. de paruis vbi probat q̄ visio beata nō posset esse absq; immortalitate et iste abbreuiat argumentum suum et per eandem formam ꝓbat contra me q̄ aggregatum ex his que sunt beatitudo petri posset cessare seu deserere petrum.

Nō vitabeata nō est beatitudo ꝛs alia beata.

¶ Sed ex illa non sequitur q̄ petrus vnq̄ desinet esse beatus. ¶ Contra augustinus exprimit in toto illo capitulo vitam beatam et vita beata est ipsa beatitudo. Respondeo q̄ vita beata est ista vita q̄ informatur beatitudine et non ipsa formalis beatitudo quia illa est accidens anime et nullum accidens est vita beata concedo igitur q̄ vita beata non potest desinere esse vita beata. ¶ Licet possit habere vicissitudines equialentiū beatitudinū formaliter inherentium sibi. ¶ Secundo principaliter tractabo illud quod dixi q̄ due cogitationes intensiue receptibiles diuisim sine miraculo in intellectu beato compatiuntur se satis in eodem subiecto dum modo distinguantur specie nec sint adinuicem contrarie. ¶ Contra arguit iste q̄ tunc talis intellectus qui non tot cogitationes finitas quin plures posset sic recipere esset infinite virtutis in agendo quia posset habere infinitas operationes. si dicatur q̄ non sequitur quia licet non in tot effectus posset quin in plures tamen semper effectus quos produxerit finiti erunt. ¶ Contra tunc non posset probari deum esse virtutis infinite ex hoc q̄ non tot effectus quin plures simul produ cere potest. ¶ Item si per impossibile vel possibile deus crearet infinita specie distincta aut non repugnaret anime intelligere omnia ista simul vt non si non igitur anima est infinite capacitatis q̄ ego nego si sic igitur potest tantum intelligere finita et per consequens tot q̄ non plura. ¶ Item arguit q̄ exemplum meum de albedine et dulcedine in lacte non est ad propositum quia lac non habet actiuitatem respectu illoz̄ accidentium et per idem probatur q̄ nec exemplum meum de habitibus et speciebus facit ad propositum quia anima non habet actiuitatem respectu habituum posit̄ ponuntur in anima. Item dixi q̄ illud quod nos experimur vt dicit augustinꝰ nos per vnum actū intensum interim ab alio impediri siue eiusdem siue alteriꝰ speciei hoc est ex pena peccati nobis inflicta pro statu presenti sicut et obliuio ignorantia i potentiam et consimiles defectus que in futuro q̄ dei gratiam auferentur. ¶ Contra inquit si est. a. pena peccati q̄ nos possumus nos experiri habere simul actus intelligendi multos intēsos igitur si primum peccatum fuisset duplo grauius duplo minus talia experirentur ⁊ sic per peccatum aliquod possibile primi hominis potuisset fieri q̄ nichil oino experiremur. ¶ Ad primum negat ꝓsia ꝛs bene sequitur. q̄ sit Actutis infinite vel Actus infinita i causa vel in causis secū possint concurrere ad infinitas actiones sicut cū intellectu. modo principaliter cōcurrit deus et post hoc obiecta mouētia ⁊ cō principientia notitias sui vel etiaz habitus cognitui sufficientes nec illud est incōueniens ratione actiuitatis intellectus quia ita ē in aliis actiuis verbi gra. a. albedo. b. oculum in medio disposito immutabit ad tantum gradū visionis sui sicut posset causare in illo ⁊ si hoc facto deus simul poneret in eodem situ cum priori oculo oculum alium ita perfectū graduz visionis causaret albedo ista in secundo oculo sicut in primo et eodem modo foret si essent et sic sine fine et si quilibet talium oculozum distinguerentur specie ab alio eoūdē intrīnq̄ cum eodē obiecto natus esset causare in seipso visionem alterius speciei q̄ aliquis de aliis consimiliter approximatis adhuc nō terminaretur actiuitas dicte albedinis ad numerum aliquem finitum visionum quin vltra posset illum et tamen nō sequitur infinita actiuitas i eadē albedine igitur nec in proposito. vnde penes multitudinem effectuum simul causabilium ab actiuo naturali cum principijs aliis actiuis et passiuis sufficientib⁹ requisitis nō mensuratur quantitas sue virtutis q̄ vniuersaliter omne illud quod posset isto mō vnū effectum efficere non tot quin plura alia potest simul efficere habitis aliis requisitis sed potius secundum ꝓm ⁊ veritatē mensuratur virtus ex magnitudine effectus in quem potest. Dices tanta ē virtus agentis anteq̄ agat sicut dum agit eo q̄ productioni effectus ꝓsupponitur virtus igitur intellectus si non tot quin plures cognitiones specifice distinctas posset simul. i. simul sit potens causare ita argueretur infinite virtutis sicut si simul causet infinitas nulla em̄ virtus substātialis sibi accrescit ex hoc q̄ exit in effectum. Sed nunc est ita q̄ intellectus beatus non tot quin plures specifice distinctas cognitiones equales perfectionis cum prima pāda vel perfectiores simul habet virtutē et potentiam causandi quia quilibet talis intellectꝰ simul habet potentiā causandi i se visionem creature dande. s. a. ⁊ duplo nobiliorem scōm spēm si approximaret ⁊ quadruplo ⁊ sic sine fine igit talis intellectus ē potētie infinite. ñia ꝓbat q̄ si esset aliquis intellectus q̄ precise haberet naturalē potētiam efficiendi partialē potētiā respectu. a. obtecti ille esset alicuꝰ determinate pfectionis i agēdo ⁊ si esset aliꝰ q̄ precise posset i se habere ⁊ creare visionē. a. ⁊ etiā visionē obiecti duplo nobiliorem specie ad. a. ille i duplo vel i aliqua alia certa ꝓportiōe excederet primo datū intellectū ⁊ sic nō tantum quin vltra posset deus procedere ascēdendo ad intellectus hmōi nobiliores et omēs tales intellectꝰ improportionaliter excedit q̄libet iā beatꝰ qui ad nullū finitum nūerū limitatur respectu huius modi obiectorum igitur quilibet intellectꝰ beatꝰ est virtutis seu potētie infinite. Respōdetur negādo primaz ꝓsiam q̄ non tot quin plura posse efficere aliis cōcurrētibus ⁊ dei influentia gñali non arguit potētiā infinitam vt iā dictū est. ¶ Ad ꝓbationē vr q̄ arīs illiꝰ cōditionalis. s. si esset aliqs intellectꝰ qui precise haberet ⁊c. implicat repugnantia enī includit q̄ aliqs intellectus sit potens intelligere a. obiectum quin possit secundo nobilius secūdū speciem et deinceps sine statu suppositā, dei influentia generali ⁊ huius oppositum supponit argumentum. Et cū infertur q̄ tunc non possit probari deum esse virtutis infinite negat ꝓsia q̄ de⁹ sine concursu alterius cause infinitos effectus potest producere sec⁹ autem est de creatura vt patet ex dictis. ¶ Ad scōm argumentū dicēdū ē q̄ nō ē difficile ex impossibilibus sequi impossibile sed q̄ deus creat infinita entia secundum species suas absolutas de predicato substantie vel qualitatis

Ad ꝓmum dicitur.

distincta, includit repugnantiam igitur ꝛc. et etiã dato ꝙ infinita essent facta et anime debite appro ximata. Dico ꝙ non esset maius inconueniens tũc ꝙ anima intelligeret simul omnia illa per infinitas visiones specifice distinctas quodlibet eorum distincte vel saltem illa intelligere posset et nõ sequitur ꝙ igitur esset capacitatis infinite quia capacitas non mensuratur penes multitudinem receptibilium sed penes magnitudinem illius quo replert potest sicut dictuꝫ est de actiuitate suo modo ꝛc. ¶ Ad tertium et ad quartum satis patet qz licet non sit omnino similitudo sufficit tamẽ ꝙ nõ sit repugnantia recipi in eodem non tot quin plures tales intensiones nec etiam ratione actiuitatis repugnantia est vt prius declarauí igitur.

¶ Ad vltimum negatur consequentia quia pena imposita pro grauiori peccato fuisset in voluntate diuina sicut nunc pena inflicta pro peccato primi parentis iam commisso ꝛc.

Dono quero vtrũ charitas propter demerita minuatur. Videtur ꝙ sic quia sit. a. vnus actus meritorius per quem i petro augeatur gratia baptismalis in vno gradu et reiteretur decies tunc erit augmentuꝫ gratie decem graduuꝫ quo stante arguitur possibile est ꝙ aliquis actꝰ sit ita demeritorius sicut. a. est meritorius vocetur igitur talis. b. culpa mortalis tunc sic petrus nõ grauius punietur pro. b. ꝙ premiaretur pro. a. semel facto igitur propter. b. non substrahitur eius magnus bonum ꝙ sibi daretur pro. a. igitur sequitur ꝙ solum pro. b. substraheretur sibi vn9 gradus charitatis igitur adhuc in eo scilicet in petro post culpam. b. perpetratam remanebit gratia baptismalis cum nouem gradibus gratie superaddite. Cõfirmatur quia deus remunerat vltra condignum et punit citra condignum igitur cum tam mala sit priuatio ꝙ bonus est habitus secundum regulam anselmi prius allegatam deduci potest clare propositum. Probatur peccatum vnum mortale sufficienter puniretur per penam sensus in inferno ꝫ hoc non est petus ꝙ perdere gloriam debitam vni actui tam meritorio sicut iste peccatum erat demeritorium igitur cui decies maior gloria debebatur nec pena sensus gehennalis debitur nec tota gloria debita nec proportionalis charitas auferretur quot et quantum offerri esset sibi ita malum sicut illam penam gehennalem sibi infligi si nulla gloria sibi deberetur et antecedens primuꝫ patet satis si capiatur vnus extra gratiaꝫ cui nullus gradus beatitudinis eterne debeatur ille suficienter puniri poterit certa pena alia sensus.

¶ Ad oppositum si sic vel propter demeritum mortale vel veniale minuetur charitas non primum quia hoc tollit charitatem. Non secundum quia tunc multiplicatio venialiuꝫ posset totaliter auferre eam et ita aliquis posset esse damnatus eternaliter pro solis venialibus quod est inconueniens. Conclusio prima charitas habitualis acq̃sita potest minui. Probatur quia quilibet gradꝰ genitus ex actibus habentibus actus contrarios potest minui per actus contrarios sicut generari per actus debitos. Sed charitas acquisita est huiusmodi igitur ꝛc. maior est nota secundo ethicorum minor probatur quia licet deus nõ possit odi propter se ꝛ per cõsequens habitus charitatis genitus ex actibus diligendi deum propter seipsum nec possit minui nec corrumpi per actus debite contrarios suis actibus infiniti tamen sunt habitus charitatum' acquisitarum' generabiles ex actibus habentibus actus contrarios ꝙ non possunt totaliter corrumpi sine multis actibus contrarijs igitur per vnum actum contrarium vel p paucos possunt minui prius ꝙ plene corrumpi ꝙ autem aliqui habitus charitatis acquisite generantur ex actibus habentibus actus contrarios patet ex hoc quia habitus quo aliquis multũ pro nus est ad diligendum deum super omnia generatur ex actibus quibus contrariantur actus diligendi alia vltra deum similiter alia charitas habitualis secũdum speciem esset a priori qua quis vellet diligere deum super omnia. Item frequentia actuum volendi dare elemosinam vel subuenire proximo propter deum generaret habitus quẽdam charitatis acquisite et ille natus esset minui ex actibus hoc nolendi. ¶ Quod autem omnes tales habitus de quibus exemplificaui sint charitates acquisite ex hoc patet ꝙ immediate per modum habituum inclinant in quosdã actus in quos secundum speciem inclinant pro tempore opportuno charitates infuse ẽt precise in tales in quales nata est charitas infusa inclinare igitur sunt tales charitates. ¶ Secunda conclusio actus in quem vel in qualẽ nata est immediate inclinare per modum habitus charitas acquisita vel talis infusa potest minui. Probatur quia non oportet quemlibet talem subito corrumpi vt experientia docet igitur ꝛc. Probatur aliqua causa efficiens proxima talis actus puta cognitio vel cõditio obiectiua eliciens per modum finis ad actũ amoris gratuiti poterit remitti igitur etiam et talis actus. ¶ Tertia conclusio ꝙ habitus charitatis infuse secundum essentiam suam siue naturam potest minui vel remitti absolute loquendo quia omne successiue producibile vel per partes est absolute loquẽdo successiue destructibile vt per partes quia solus deus est qui actiue augmentat charitatem et constat ꝙ ipse ita posset eam per partes non simul destruere sicut partialiter posset ipsã augmẽtare. ¶ Quarta conclusio ꝙ secundum legem dei ordinatam habitus charitatis infuse minui non posset quia non posset minui nisi propter demeritum nostrum. Sed hoc non quia nõ propter demeritum mortale quia illud ipsam totaliter infusã charitatem auffert per viã demeriti qz non stant simul secundum legem dei ordinatam charitas infusa iustificans et peccatum mortale nec propter solum veniale tum quia tunc per multa venialia videntur totaliter posse corrumpi demeritorie tũ quia veniale est minus malum ꝙ charitas sit bona quia omnis gradus charitatis habet correspõdenter debitum premiũ eterni proportionalis. Sꝫ ꝙ debitum bom eterni tolleretur esset quedam pena grauis damnationis eterne peccatum autem veniale non mereturꝫ nisi penam temporalem igit nõ abstrahit pro solo venali alicuꝰ gradꝰ charitatis ifuse. ¶ Quita conclusio quã dico cũ doctore

1. articulꝰ. 1. cõclusio. 2. cõclusio. 3. cõclusio. 4. cõclusio 5. cõclusio

subtili di. 17. ꝑmi i lectura parisien. ꝙ charitatis feruor potest p venialia minui positiue ꝛ hereticus gandensis et alij idem tenent ꝙ charitas inclinat quantum est ex parte sui non solum ad opera necessitatis sed etiam supererogationis et ad vitandum multa venialia et quamuis vt accipit idem doctor subtilis charitas sit pondus voluntatis ipsam ad bonum omne inclinans tam necessarium omnino ꝙ expediens voluntas tamen cum hoc ꝙ ipsa nullo modo velit deum mortaliter offendere potest ex libertate sua multa velle non solum licita sed etiam venialiter illicita ad que non volenda sed nolenda inclinaret charitas sicut ꝛ non obstante charitate habita ipsa posset velle diligere aliud ꝙ deum veruntamen si hoc faceret et perderet prehabitam charitatem frequentando autem actus venales contra inclinationem charitatis infuse dicto modo generaliter habitus acquisitus inclinans ad consimiles et per cõsequẽs per habitum talem generatum ex illis redditur voluntas minus habilis ad feruidos et intensos ad quales est charitas inclinativa per actus huiusmodi ꝙ ante er per consequens feruor diminuitur charitatis. ¶ Sexto dico cum eodem sco. ꝙ positio etiam feruor charitatis per venialia minui priuatiue et ad vnum intellectum probat idem doctor sco. hanc conclusionem sicꝙ homo potest cessare ab actibus charitatis extra tempus necessitatis qui actus si ponerentur augerent habitũ charitatis acquirende quo posito inferuidiores actꝰ posset voluntas habẽs charitatem infusam ꝙ poset ceteris paribꝰ circũscripto habitu acqsito vel ꝙ posset acqrere si actus hmõi frequentaret. Ad altium etiã intellectũ ꝑbari põt cõclusio qz qui ex frequentia actuũ nõ necessariorũ ad salutem nec quorũ contrariꝫ tollerent salutem generasset i se charitates acquisitas vel aliã talem posset postea per actus illis contrarios illos habitus diminuere qui n diminuentur ceteris paribus redderet ad actus impotentiores ad actus intensos seu feruidos licet sibi remaneat tota sua charitas a deo infusa ꝙ prius erat talibus habitibus vigoratus. ¶ Septimo dico cum quibusdam aliis doctoribꝰ ꝙ ad bonum intellectum loquendo charitas põt per venialia minui quo ad eius firmitatẽ seu stabilitatem quia scilicet quedam venialia multum habilitant et disponunt ad ruinã ꝛ lapsũ immortale maxime illa grauiora venialia. ¶ Primum dubium posset esse istud quod tangitur in argumento principali an. s. charitas secundum essentiã suã minui possit per peccatum mortale. Et est dicẽdũ ꝙ non secundum legem dei ordinatam nec esset rationabile aliud statui pro eo ꝙ nullus peccat mortaliter nisi dei contemptor vere vel interpretatiue preponens aliud a deo. Sed non est rationabile ꝙ talis licite fruatur deo igitur non est rationabile ꝙ illi sic peccanti remaneat aliquis gradꝰ charitatis quia semper ꝓportionaliter tanta cuilibet debetur finalis beatitudo quantam pro presenti habet charitatem. ¶ Ad argumentum igitur illud principale dico ꝙ. a. et b. vno modo comparantur in diuersis sic ꝙ. b. actus in sorte est ita displiciblis deo et vituperabilis ex natura sui et sue libere productionis sicut. a. in platone est deo placibilis et in se laudabilis et hoc est satis possibile quia sicut sortes et plato in naturalibus pares et in alijs conditionibus et sit. b. primus actꝰ demeritorius sortis quam nullus in eo possit actꝰ meritorius nec gratia et sit. a. primus actus meritorius in platone tunc est possibile ꝙ. b. sit precise ita vituperabilis sicut. a. laudabilis et possibile est ꝙ magis et possibile est ꝙ minus. Secundo possunt comparari sic ꝙ tam grauis pena quo ad intensionem infligitur pro pena ꝙ bonum delectabile premium quo ad intensionem actus premiatorij datur pro. a. et hoc iterum est possibile secundo modo ꝙ premium et pena comparentur penes bontatem et malitiam intrinsecam et etiaꝫ extrinsecam obiectorum suorum et sic non possunt equari quia sor. non potest punirí actu grauitatis infinite obiectiue sicut plato est dignus actu premiatiuo bontatis infinite obiectiue. Unde premium imprimendum platoni erit valoris infiniti extrinsece quia non posset habere quin simul ipso dato detur per ipsum deus. Dices ita graue est priuari bono infinito sicut commodum est habere bonũ infinitum igitur dicendum est ꝙ in dicto casu sor. non priuatur deo quia nunꝙ habuit deum nec vnꝙ fuit dignus deo sec9 autem fortet si fuisset i gratia igitur ꝛc. Aliter igitur possunt comparari. a. et. b. respectu eiusdem et quia non cõparantur se in eodem igitur vel tunc. a. precederet. b. vel econuerso Si primo modo tunc. b. non posset esse culpa mortalis prima post. a. quin plus noceret per penam ꝙ. a. prodesset quo ad premium quia. b. tolleret totum premium debitum pro. a. et superadderet penam sensus eternam. Si vero. b. mediate sequeretur. a. tunc posset contingere ꝙ minor pena daretur intensiue secundum intrinsecam grauitatem doloris penalis pro. b. ꝙ premius pro. a. nã obiectum beatificum tam prius amissum est ꝛ potest esse ꝙ pena intensiue grauior debeatur et potest esse ꝙ eque grauis. Si vero. b. precessisset. a. in eodem supposito immediato tunc. a. esset melior ꝙ. b. malus quia ad positionem. a. remitteretur pena eterna debita pro. b. ꝛ adderetur indebite proportio beatitudinis eterne. ¶ Ad formam igitur argumenti patet ꝙ in isto casu primus actꝰ eius demeritorius mortaliter sequens immediate ista merita non potest precise esse tta demeritorius sicut aliquis actus precedens fuerat meritorius pmo nec sicut omnes et in tali casu negatur copulatiua que posset assumi sic arguitur. b. potest esse magis demeritorius ꝙ. a. est meritorius et aliquis actus etiam potest esse meritorius ꝛc. vel sic arguitur ꝙ iuxta dictuꝫ casum aliquis actꝰ potest esse magis demeritorius ꝙ. a. est meritorius et aliquis minus igitur aliquis equaliter negatur copulatiua que assumitur propter falsitatem secunde partis. ¶ Ad primam confirmationẽ dicendum ꝙ pena primarie et per se ordinata pro culpa mortali voluntaria et indignitas visionis et fruitionis beatifice et consequenter ad hanc pena sensus qua deus quemlibet mortaliter peccantem punit citra condignum et hoc grauius vel minus grauiter secundum exigentiam sue culpe accidit autem pluries ꝙ concomitatur alia pena scilicet spoliatio gratuitorum et dignitatis quia prius fuit dignus deo et hoc si prius fuit in gratia et talis pena non per se et primarie tarata est pro peto mortali inꝙtũ tale. Sed alicui cõrãdet per accidẽs ꝛ p cõcomitationẽ ꝑmiũ aũt p se actꝰ

meritorii est visio diuina ꝛ eius fruitio beata ꝛ de illis deus remunerat vltra cōdignum plus tamē et minus secundum merita per accidens tamen per concomitationem actui meritorio correspondet remissio peccatorum et ablatio indignitatis diuine visionis sic autem iste mercedes iustissime taxate sunt secūdum regulas diuine liberalitatis et etiam iusticie q̄ si quis meruisset cum omnibus diebus vite sue et tunc peccaret mortaliter semel et sit impenitēs moreretur talis beatitudinem si bi preparatā amitteret et nihil min⁹ haberet de pena eterna illi malo actui debita licet forte tem poraliter remuneraretur eius bona opera in hac vita vel in futuro sicut et econuerso de illa q̄ peccasset mortaliter quasi toto tempore vite ꝛ finaliter mortaliter semel dum tamen ante finem vite ꝛ finali ter vnicum actū penitētie vere obtineret nihil minus ꝓmiaretur in celo ꝓ illo actu bono q̄ si non deliquisset. Sed tota pena eterna sibi data in tem poralem presentis temporis vel futuri misericor diter verteret. Iste sunt leges dei iustissime quas descripsit ezech. capi. 33. vide ibi qui tudeis intru lit et dixistis non est equa via deum ꝛc. ꝛ secunduz intensionem actuum in quibus stat premium esse tale et gratuitas pene per se ordinata ꝓ talib⁹ meritis vel demeritis possunt equiparari. a. ꝛ. b. vt ymaginatur argumentū. Sed loquendo de pre mio vel pena ordinata per viam concomitantie non plus talesacti⁹ succedētes sibi inuicem sine me dio in eodem equiparari ymo multo grauius pu niretur. b. succedens. a. centesimo actui meritorio q̄ puniretur. a. si non caderet homo iste et tamen minus punitur q̄ demereat. Et ita dico ex parte alia q̄ actus penitentie ibi. b. succedens melior esset q̄. b. fuisset malus quia licet quo ad valorem suum intrinsecum vel secundum se non sit dignus nisi certo gradu premij tamen per concomitantiaz deus restituit omnia tali que habebat nam ista re manuiscunt que quondam viua fuerunt et ita per ac cidens longe plus premiabitur iste actus penitē tie q̄ alius sequens oīno similis sine culpa morta li interuenīte ꝛ suo modo est de. b. actu malo. Di ces tunc deus grauius puniret delictum min⁹ q̄ maius. Item tunc plus remuneraret actum min⁹ bonum intrinsece q̄ maius bonum. Respondetur negando consequentiam de premio et pena per se ordinatis iuxta modum predictum in aliquo ta men casu posset concedi loquendo de premio ꝛ pe na per concomitantiam veruntamen hic posset di stingui de grauitate peccati quoddam enim dici tur alio grauius vno modo quia est intensior con temptus dei vere vel interpretatiue et hoc modo non oportet q̄ prima culpa mortalis post bonam vitam sit grauior q̄ sequentes. Alio modo dicitur grauior quia est lapsus ab altiori ꝛ nobiliori et sic prima culpa mortalis post vitam gratie grauior est q̄ aliqua sequens et ideo tanq̄ sit grauior gra uius punitur. ¶ Ad secundam confirmationem ne gatur antecedens quo ad primam partem quia vt patet ex dictis quodlibet peccatum mortale pri mo et principaliter reddit hominem indignum vi sione diuina et consequēter obligat ad certam pe nam inferni per se ordinatam ꝓ talibus accidit autem tali prius fuisse dignum visione diuina vel non et si sic vel multum et nobili visione vel paruz et minus nobili et totum per concomitantiā spo liabitur si peccet mortaliter et nihil min⁹ sed for te eo amplius propter ingratitudinem torquebi tur in inferno minus tamen q̄ meruit pena sensus sed quo ad spoliationem gratuitorum et boni de biti in celo ad summum punitur prima mortalis culpa sequens bonam vitam et hoc per concomit tantiam eo q̄ fit deo indignus sic peccans et non stante simul q̄ fiat deo indignus ꝛ q̄ tamen sibi re maneat donum dei gratuitum vel debitum grati tudinis quem meruerat bene agens. ¶ Secundū dubium principale potest esse contra dictas con clusiones quia videtur q̄ venialia minuant gra tiam secundum essentiam demeritorie quia om ne peccatum adimit aliquid de bono sicut probat augustinus enchi. capitulo septimo et tertio de li bero arbitrio capitulis multis et duodecimo de ciuitate capitulo septimo sed non omne peccatuz veniale adimit bonum naturale igitur bonū gre igitur. probatur iusticia posset minui per venialia igitur ꝛ charitas ꝓña patet q̄ voluntas nec ē iu sta nec recta nisi per charitatem et econtra etiaz q̄ est eque char⁹ ꝛ eque iust⁹. añs probatur q̄ iste q̄ frequenter venialiter excedit in cibo et potu ac quirit sibi habitum intemperantie vel magnam dispositionem ad intemperantiaz vel remittat ha bitum temperantie precedentē igitur deuenit mi nus iustus q̄ prius minus enim temperatus min⁹ iustus est ex regula augustini et aliorum de conne xione virtutum. ¶ Probatur si nullum veniale mi nueret tunc et si quis committeret infinita venia lia non minueretur eius charitas nec corrumpe retur consequens est falsum quia qui committis infinitis venialibus decederet nunq̄ haberet pre mium in celo igitur quando moreretur non habe ret charitatem. Antecedens probatur quia talis haberet penam eternam secundum iusticiaz quia ꝓ vno quoq̄ illorum deberet penam aliquā ha bere per aliquod tempus igitur ꝓ infinitis infi nitam et non intensiue igitur extensiue vel per tē pus infinitum. Sed respondet forte q̄ impossibile est aliquem committere infinita peccata venialia actu distincta. ¶ Contra possibile est q̄ vnus ange lus immediate alicuius hore haberet aliquaz vo litionem malam venialem et in qualibet parte ꝓ portionali posteriori consimilem quia iste angel⁹ nullam difficultatem pateretur i volēdo. Si pos set in quolibet tempore quātūcūq̄ paruo ymo in instanti habere nouum velle et illud non habere nisi per instans igitur in temporibus infinitis to taliter diuersis poterit habere volitiones diuer sas infinitas ꝛ per ꝑs in omnibus partib⁹ ꝓpor tionalibus vni⁹ hore posset habere volitiones in finitas quarū q̄libet esset peccatū veniale. ¶ Pro batur nisi peccās venialiter remitteret suā charita tē esset eque dilect⁹ a deo sicut ali⁹ similis in cha ritate sic nō peccās ꝛ ita de⁹ equaliter diligeret pec cantem ꝛ nō peccantē ꝓña ptz q̄ habentes equa lem charitatē sunt equaliter boni sciz aug. enchi. cap. 83. ꝛ per ꝓña equaliter dilecti a deo ꝓña videt inconueniens. Item sup illud tessi. vltimo de⁹ pacis sanctificet vos dicit glosa sic gratia ſſ. que data ē vobis in baptismo seruetur integra ꝛ incorrupta ne vicio nostro et immundicia corrumpatur vel minuatur aut fugatur nam dum agit homo qui odit. ſſ. recedit ab eo gratia eius penitus vel mi nuitur hec gratia est charitas. ¶ Probatur decimo confes. capitulo. 30. dicit aug. minus te amat

2. dubium.

qui tecum aliquid adamat igitur amor dei minuitur crescente amore alicuius alterius sed amor dei est charitas igr. probaꝫ vt pretactū est virtutes morales possunt minui igitur ꝛ charitas ꝓña probatur quia aliter forte et platone habentib⁹ equales charitates et demerita prudentia vel iu stitia in forte et non in platone adhuc essent equa liter chari. Falsitas probatur quia si prudentia vel iusticia fortis est minor q̄ pri⁹ sequitur q̄ cha ritas fortis est minor q̄ prius quia est minus iu sta et minus prudens. Sic enim arguit augu. 6. de tri. capi. 13. probando equalitatem triū ꝑsonarum ex necessaria equalitate virtutum moralium in anima et hoc sic sicut virtutes que sunt in anima humana nullo modo separantur abinuicē vt quecunq̄ fuerint equales in fortitudine equales sunt in prudentia et temperantia. Si enim diceris eos equales fortitudine sed illum prestare prudē tia sequitur vt huius fortitudo minus prudēs sit et per hoc q̄ nec fortitudine equales quando est illi⁹ fortitudo prudentior atq̄ ita de ceteris vir tutibus inuentes hec ibi. ¶ Probatur per peccatū venialeferuor charitatis potest minui vt supra ē dictum. si igitur charitas per venialia non potest minui tot possent venialia multiplicari q̄ remanente toto habitu charitatis feruor eius tollere tur totaliter quod est inconuenies. Ad primum istorum dicendum q̄ quilibet actus peccati venia lis adimit de bono aliquid quod infuit vel q̄ na tum esset inesse vel inesset si talis difformitas nō impediret vnde si sit omissio venialis alicuius ac tus habendi vel debiti tunc adimit istud bonum scilicet actum debitum et cum hoc bonum quod ex tali actu consequeretur si haberetur tam quo ad habitum generandum q̄ quo ad portionem de biti eterni i beatitudine si sit venialis omissio tūc vel adimit de habitu aliquo bono acquisito ꝛ ita adimit bonum et aditorium ad meritum vel ge nerat habitum vel dispositionem contrariam ha bitui bono impeditiuam inclinationis charitatis vel ne potentia cum habitu charitatis infuse possit in omnem actum vel in ita intēsum sicut pri us et ita satis adimit de bono. Iterum etiam alia ter adimit ne male bonum quia peccata venialia obligant ad penam et per consequens ad dilatio nem glorie vsq̄ solutionem illius pene obnoxium aut esse pene et condignum temporali preclusio ne a regno est bonum conditionem nature peteria re et per consequens est bonum sic adimi prior au tem via magis saluat debilitationem anime per malam dispositionem quam in anima causant ve nialia et ratione dispositionis bone quam tollunt vel minuunt si prefuerit. ¶ Ad secundum concedi tur antecedens de iusticia morali seu acquisita et per consequens similiter de tali charitate nega tur autem de iusticia theologica seu infusa et de charitate conformiter. ¶ Ad tertium dicit fryans. q̄ angelus posset habere vnam volitionem malaz in tempore q̄tumcūq̄ paruo et istam dimittere ſ non sequitur q̄ possibile sit in omnibus partibus proportionalibus vnius hore ipsum habere tales volitiones diuersas sicut non sequitur in simili de diuisione partium cōtinui. Sed ista via satis ē im probata superius in diuersis questionibus. ¶ Ad presens sufficit tangere illud medium si daretur sibi in mandatis sub pena distincta diuina purga torij q̄ in nulla parte proportionali vsq̄ ad finem retineret actum venialem a quo cessare posset in fra cuiuslibet partis proportionalis limites secū dum istam responsionem tūc enim si perseueraret vsq̄ post obligarentur ad penam infinitam secun dum durationem. Item nulla virtus finita sufficit ex natura sua cognoscere distincte omni minore minus igitur in nulli⁹ virtutis date libera po testate est in omni parte proportionali temporis dandi ab actu venali in parte aduertentis cessa re. ¶ Aliter igitur respōdeo iuxta sepe dicta q̄ nō potest aliquis ifinities peccare venialiter succes siue nec simul quia est dare minimum tempus sibi certas cōditiones presentes perceptibile vel ma ximum non perceptibile secundum easdem condi tiones et istud tempus continebit infinitas par tes proportionales i quarū nulla per consequēs poterit nouiter venialiter peccare actu tali. Con tra ponatur q̄ aliquis velit totiēs venialiter pec care quot sunt partes proportionales in cōtinuo talis enim tantū peccat vel fere tantum si exeque retur in facto velle suum quia dicit glosa mathei 12. quantum male intendis tantum male facis ve lit igitur aliquis peccare infinitis venialib⁹ quo rum quodlibet sciēter vel firmiter crederet retar dare a gloria et per ꝓña non esset ita char⁹ sicut ante igitur veniale tolleret vel minueret charitatem sed non tolleret ex quarta cōclusione ꝑmi igitur minueret ¶ Probatur contra illud de paruo tempore argui potest sic in aliquo instāti ante. a. in quo pōt alius mouere se subrepticie potest angel⁹ incipere mo uere se deliberate et non est maior ratio de vno q̄ de alio igit si quandoq̄ alius potest incipere mo uere se subrepticie tunc potest angelus incipere mouere se deliberate. Sed in omni instanti ante a. potest incipere alius mouere se subrepticie igi tur probatur si nunq̄ post instans datum scilicet b. possit angelus ante. a. deliberare se mouere ꝓ pter paruitatem tē poris inter. a. ꝛ. b. nisi tunc vel prius inciperet deliberare et nō habeat velle dif ferre nec aliquem actum equivalentem delibera te igitur pari ratiōe in vno ita paruo tempore ante. a. poterit incipere deliberare se mouere et cū totum tempus diei componatur ex tam paruis tē poribus vel minoribus sequitur q̄ per totum diē ante. a. non poterit incipere deliberate se mouere quia qua ratione non posset hoc in aliquo instan ti inter. b. et. a. pari ratione nec in aliquo instanti temporis terminati ad. b. et inchoati. a c. distet. c tantum ab ipso. b. prius colligit. b. ab. a. ꝛ sic de si milibus. probatur possibile est q̄ iste angelus cui preceptum datum est sit tante perfectiōis q̄ i quo libet instanti ante meridiem possit perpendere so lem esse citra libram meridionalem ꝛ per ꝓña in quolibet instanti ante. a. poterit iudicare q̄ post istud et tamen ante. a. poterit implere preceptum ¶ Probatur ponatur q̄ deus reuelet sibi de quoli bet instanti q̄tum tempus intercipiatur inter ip sum et. a. et fiat argumentum. probatur non est da re aliquod tempus ita paruum post. a. quin ante finem illius possit incipere postea. igitur pari ratione non est dare tempus ita paruum ante. a. quī post principium illius poterit deliberate incipe re añ. a. ꝓbaꝫ in oi instāti i q̄ vult plene ꝛ efficaciꝫ

Ad. 1. quō dicitur q̄ augustini q̄ peccatū semp adimit aliq̄ bonum

mouere se si ante nō mouet se et potest mouere se statim incipit se mouere secundum artem philosophi. 9. methaphi. Sed in omni instanti iter. b. z a. potest sic velle se mouere probo q̄ in oī instāti in quo pōt primo plene deliberasse statim eē incipiendū mouere se pōt velle incipere mouere se q̄ alias voluntas nō posset se in volendo cōformare statim dictamini rationis plene deliberate sed in omni instanti inter. b. z. a. posset primo plene deliberasse q̄ sit statim incipiendum moueri quia i oī tali posset terminari deliberatio z haberi iudicium q̄ sit statim incipiendus igit̄ ꝓbat̄ sit ita q̄ deprecipiat angelo icipere mouere vel velle mouere ante. a. z concedat sibi q̄ quittetur incipiendo mouere se velle mouere se ante. a. siue hoc faciat deliberate siue indeliberate. Sed constat q̄ in omni instanti post. b. vsq̄ ad. a. potest casualiter et in deliberate mouere se incipere vel velle mouere se nam ita possum ego igitur. ¶ Ad primum istorum credo q̄ talis peccaret mortaliter nec posset tale velle procedere nisi ex peruersitate nimia voluntatis tamen hoc dicere non cogit argumentum quia talis non tantum nec fere tantum peccaret sicut si exequeretur in facto sicut longe min⁹ peccaret mortaliter volens vno actu occidere infinitos q̄ infinitis actibus exequendo. z cum probat̄ q̄ tum malum intendens tantum malum facis dicitur q̄ si ly tantum vel q̄tum connotant ibi eq̄litatem negandum est. Sed si notant proportionē ad hunc sensum q̄ ceteris partibus vel proportionaliter se habentibus ille proportionaliter grauius peccat qui scienter eligit agere petius vel magis malum. Aliter etiam dicitur iuxta prius dicta q̄ quia in electionibus et intensionibus huiusmodi stat quasi totaliter pondus meriti vel demeriti ideo si simul obligantur elections et intēsiones prime et coniuncte cum executione vel executionibus tunc aggregatum ex omnib⁹ illis electionibus et intentionibus et priuationibus habendorum tantum est demeritum id est tanta pena dignum vel fere sicut aggregatum cuius eisdem et executionibus exterioribus et ideo tam male agit q̄ male agere intendit in principio et in omnibus executionibus simul non est autem hoc verum de prima vniuersali et confusa intentione cui in futurus multe sunt addende si fiet executio intentorum. ¶ Ad secundum conceditur absolute loquendo q̄ quandocunq̄ aliquis alius pōt incipere mouere se ⁊c. secus ē si volēs differat adhuc in principio illi⁹ parui temporis incipere sed scienter volens differre quia tunc elabetur illud paruum tempus anteq̄ illi deliberate nolitioni tunc habite succedat velle incipere et tali conditionali casu posito non stat ceteris paribus q̄ in aliquo instanti post. b. ante. a. deliberate velit vl̄ incipiat se mouere secus esset si vellet in. b. vel in ciperet deliberate tunc vel prius et non haberet aduertenter pro tunc nolle adhuc incipere. ¶ Ad tertium concedo q̄ si in principio illius parui temporis vel cuiuscunq̄ sibi equalis nolit incipere scienter et deliberate non est in potestate sua si alia sint paria quin labetur illud tempus anteq̄ volet incipere. Sed vlterior consequentia non valet quia cum isto stat q̄ in tempore composito ex duobus talibus vel ex vno cum dimidio sine quauis alterius parte poterit incipere vel velle incipere. ¶ Ad quartum negandum est assumptum ¶ Ad quintum dicendum q̄ nullus angelus est capax q̄ sic sibi reueletur distincte de quolibet infinitorum simul nec etiaz successiue. ¶ Ad sextum dicendum est sicut ad tertium. ¶ Ad septimum conceditur maior si nihil aliud obstet sed negatur minor si adhuc in. b. nolit deliberate incipere. ¶ Ad probationem dicitur q̄ nisi in. b. vel ante. b. incepit deliberare non poterit naturaliter stantibus conditionibus omnibus cum quibus tempus datum poneretur minimum. ⁊c. in aliquo instanti ante. a. plene deliberasse si autem ante. b. inceperit concedo totam conclusionem intentam sed tunc recediturr a conditione responsionis. ¶ Ad octauum dicendum est q̄ in illo casu teneretur velle circa hoc deliberate et scienter aptare se ad obuiandum periculo omissionis et negligentie quia non est in potestate sua q̄ a casu et indeliberate agat quod fieri precipitur. Ideo cōcedo q̄ post. b. erit in peccato nisi in. b. vel prius inceperit si tamen ante. b. egit istud a casu liberatus est ab vlterius agendo si tamen hoc aduerterit et acceptet in. b. vel ante. b. d. adhuc posset in casu facere istud post. b. ante. a. et si hoc contigerit liberaretur igitur non erit in peccato post. b. vsq̄ ad. a. Dicēdum q̄ per hoc non liberaretur a peccato negligentie qua quantum per eum stetisset non fuisset executus sibi impositus et si quitabitur a facto impositio et ab omni peccato hoc erit de gratia dei mirabili inconsueta qua conditionaret peccatum negligentie siue penitentia vl̄ alia satisfactione deliberata vel qua preseruaret eum noe imputando sibi illam negligentiam ad peccatum vel aliter forte diceretur argumento principali q̄ casus includit oppositam nam si precipit sibi vult eum teneri ad volendum deliberate parere et per consequens vult eum teneri ad cauendum negligentiam circa impletionem sibi precepti saltem in illo instanti vel citra illud instans post quod si tunc vel prius non deliberet non est in potestate sua q̄ incipiat deliberate velle exequi quod sibi precipitur. ¶ Ad quartum principale secundi dubii principalis respōdetur bene per ganū. quinto quolibeti questiōe vigesima tertia q̄ amor dei non dicitur maior vel minor nisi ratione sui effectus qui est duplex scilicet eternus et ē premium in patria et temporalis eodēmodo eiusdem odii est duplex effectus temporalis et eternus tam quo ad penam sensus q̄ penam damni et ratione primi effectus scilicet ratione premij eterni effectus equaliter intensiue diligit peccantem venialiter et non sic peccantem ceteris paribus ratione secundi nam quia vni preparat penam temporalem quam non alteri et idem in retenet sco. ¶ Ad quintum glosa ista est intelligenda de diuisione alicuius charitatis acquisite vel modo alio preconcesso. ¶ Ad sextus per idē. ¶ Ad septimum respondet sryāē. q̄ argumentum non p̄bat charitatē diminui secūdum substantiam nec sic oportet vnam virtutem moralem minui alia in uita quia non necessario simul sic augenē/ eo q̄ nō augētur essentialiter nisi ex operib⁹ scōo ethicor bene tamē augetur vel minuitur simul accidētaliter. s. quo ad cōiunctionē cū alia et ista bonitas est accidentalis tantū. s. ratione alicuius circumstantie ex qua potest aliqua bontas addi in suo actu. vnde non est aliqua virtus moralis quī pōt habere actum meliorē quo ad aliquā circunstātiā ex cōiunctione cū quacunq̄ alia virtute sicut patet in exemplo augu. posito q̄ fortitudo est melior cū temperātia q̄ sine illa. et sīr cū prudentia q̄ eius actus ex coniūctione cum illa pōt meliorari et esset laudabilior quo ad aliquā circunstātiā vnde quo ad istā bonitatē accidentalē omnes virtutes sunt equales simul cū bonitate essētiali ita. s. quātum crescit vna parte tantū crescit alia ex alia q̄ quātū vna est maior alia essentialiter si vtraq̄ sit tantū alia est magis bona accidētaliter ex coniūctione cū ipsa sic est questio vero q̄ charitas potest minui. i. pōt esse minus bona accidētaliter q̄ prius sed hoc non videtur sufficere ad equalitatez essentialē ꝓbādam in personis in diuinis per equalitatē virtutū put̄ augustinus ītēdit Respondetur q̄ sufficit cum vno vero addito satis noto. s. q̄ deus est oīno immutabilis non receptiuus alicuius accidentis q̄ augustinus ante probauerat in quinto li. ex hoc non sequitur q̄ in deo non sit talis bonitas accidentalis et ideo sequitur q̄ persone sunt essentialiter equales Sed contra istā responsionē videtur esse in li. 3. di. 16. cap. 2. vbi eandē. q. querit et ponit duas opiones quarū pma est q̄ alie magis alie minus habeant ab aliquo sicut in Jo. patientia in dauide humilitas et cē. post subdit secundā opinionē. d. Aliī vero dicunt omnes virtutes et simul z pares esse in quocunq̄ sunt. Et cum obijcitur q̄ augustinus dicit in epistola secūda ad hiero. in aliquo aliā esse magis virtutē aliā minus et vnam esse z nō alterā Respondet q̄ hoc ea ratione dictū est q̄ per charitatem magis afficitur in actu vnus virtutis q̄ alteri⁹ z ꝓpter differētiā actuū ipas virtutes magis vel minus habere dici pōt aliquē nō habere cū tamen simul oēs et pariter habeat quātum ad mentis habitū vel essentia cuiuscunq̄ Respondet q̄ ma. nō loquitur nisi de virtutibus supnaturalibus et de istis verū est q̄ semp sunt i vno gīo equales in essentia. Sed ista responsio nō est vera quia predicte virtutes nō sunt virtutes naturales morales sicut tēperantia fortitudo cōtinētia de quibus ibidē in textu igitur pro isto inquit Tyrensis. Notandū est q̄ ma. loquitur de virtutibus moralibus q̄buscunq̄ infusis et acquisitis inquantum tamē perficiuntur z formātur per charitatē vnde ma. Ibi supra allegat illud augu. in epistola predicta et vt generaliter breuiter q̄ cōplectar quaz habeo de virtute nottonē. virtus ē charitas qua illud quod diligendum est diligitur hec ibi Ita q̄ oīs virtus est charitas vel dicitur virtus formal⁹ per charitatē et sic oēs virtutes sunt equales secūdum habitū et essentiā. s. scōm formam ita. s. q̄ omnes equaliter informantur charitate in eodē nec hoc repugnat huic q̄ non sunt equales in sua essentia ratione suarū essentiarū. Sed contra dictam responsionē licet pulchrā posset obijci dupliciter primo ex eo q̄ nō vadit ad auctoritatē mentis aug. q̄ ista solutio cōparat virtutes diuersas adinuicē scōm equalitatē in eodem supposito augetvirtutes diuersas vel vnius suppositi ad virtutes alterius suppositi secūdum equalitatē talez q̄ nullus equatur alteri in fortitudine nisi etiaz equetur sibi in prudentia ita de alijs et constat q̄ scōm non infert primū q̄ secundum staret dato q̄ cuiuslibet fortitudo in cētuplo excederet ei⁹ prudētiam vel rēperātiā ex quo ēm quelibet virtus iuuat ad actū debitū alterius in meliorē actū fortitudinis posset ille qui haberet fortitudinem in 10. gradibus et prudentiā in sex gradib⁹ q̄ altus qui haberet fortitudinē sicut prior in 10. gradib⁹ et nullā haberet prudentiā vel haberet prudētiā precise in quinq̄ gradibus. Sed per istam viā in nullo ꝓbabit̄ equalitas virtutū eiusdē suppositi. Item hec responsio ponit virtutū equalitatē solū per concōmunicationē: quaten⁹ vna virtus est circūstantia alterius et bonitas vtriusq̄ collecta ex essentialitatibus que est sua ꝓpria bontas z accidē tali que est virtus alia ipam cōcōmunicās ē eadē et nec maior bonitas integrata sit vni⁹ q̄ integrata alterius. Sed contra per istū modū non magis equarentur virtutes inter se in eadē q̄ scīētie speculatiue et qualitates corporales vel q̄ ipa mēbra corporis cōsequētia est nota falsitas cōsequētis patet tam per sanctos q̄ per ꝓhās vnde greg. primo moralium valde singula quelibet virtus destituitur si nō vna virtus alijs suffragetur iube est consiliū tui robur fortitudinis dcelt q̄ tractando inuenit carens virtutibus vsq̄ ad perfectionē operis nō perducit et valde fortitudo destituitur nisi per consiliū fulciatur q̄ quo plus se posse cōspicit eo virtus sine ratiōis moderamine deterius imprecepsruit et ita vadit per virtutes alias inductiue. Ex quo patet q̄ nulla habeē principaliū quattuor in gradu saltem virtutis z pari ratione nulla haberi poterit ad pfectū nisi qualibet alia habita ad perfectū igitur. oportet q̄ congregenē et equaliter perficiant suo modo. Jtē. 12. mor. d. q̄ oēs virtutes i ꝓspectu dei mutua ope se subleuāt q̄ vna virtus sine alia vel nulla est oīno vel distincta vel minima nisi vtcūq̄ sua cōiunctione fulcitā tur et cōsequēter exēplificat. Ad Jdē est ꝓbus. 6 ethicozū cap. vltimo vbi cū dixisset i fine capituli precedētis q̄m non est possibile bonū esse principiantē sine prudentia nec prudentem sine morali virtute. Addit i principio cap. vtrū q̄ per hoc solvetur disputatio An virtutes separētur abinuicē et arguit q̄ sic non ēm idē natus optime ad oēs z respōdet hoc ēm secūdum naturales virtutes contingit scōm quas dicitur bonus naturaliter scōz morales virtutes nō conuenit simul ēm prudētie vni existenti omnes inerunt hec ibi Et pari ratiōe sequitur q̄ prudentie existenti vni scōm gradum perfectū omes inerunt scōm gradū perfectū. Aliter igitur videtur mihi dicēdum in parte ꝑmo ad formā negando primā cōsequētiā Ad ꝓbationem dicit̄ q̄ nō plus ꝓbat nisi q̄ charitas minui possit ad istū intellectū q̄ non ita plene nec ita intense poterit in bonā operationez in casu aliquo sicut non minueretur virtus moralis fortitudinis vel alia scōo tamen dico q̄ omnes virtutes principales requisite ad bonū regimē morale hois connectuntur simul formaliter vel in qbusdā principijs virtualibus et ideo ad lr̄am qui parificantur in vna virtutū principaliū virtualiter parificantur in alijs quibuscūq̄ principaliū sicut exprimit aug. Sed de charitatib⁹ et habitibus infusis nō oportet q̄ habentes parē charitatem equentur i alijs requisitis virtutibus nisi loquēdo de equalitate charitatuz extrinseca et intrinseca simul iunctis modo quo loquitē doctor predictus. Et cū arguit

Ad. 1.

Ad. 2.

Ad. 3.

Ad. 4.

Ad. 5.

Ad. 6.

Ad. 7.

Ad. 8.

Ad. 4.

ad. 5.

Ad. 6. ad. 7.

Nota radices virtutuꝫ et cōexionē earūdē.

doctor isse q non oportet vnā virtutē moralē minui alia non minuta equaliter q2 nec sic necessario simul augentur cū non augeātur essentialiter nisi ex operibus dico q ymo virtualiter cōaugentur et simul minuūtur necessario. ¶Ito quo sciendum est q sicut habitū est di. prima primi radix totius bone et virtuose vite est efficaciter velle dei beneplacitū ꝓsequi et nolle sibi criminaliter displicere. ¶Alia radix est scire que oportet facere z quesitonē dimittere nec sufficit tale scire z velle in vna materia tātū q2 licet aliquis velletz sciret benefacere circa materiā temperātie nō occurrētibus alijs impedimētis tamen occurrente periculo mortis desisteret a ꝓposito propter defectū fortitudinis igitur non habet plene radicē p̄mā firmā nec scōam nisi etiā velit z sciat ista pertinebite ferre citius q̄ male facere z sic de alijs exēplificari pōt et ideo non est prudentia vocāda noticia q̄d agendū sit circa materiam vnius virtutis solum vel duarū. Sed isse solum est prudēs z suus habitus est prudētia qui circa materiā totius virtuose vite habet noticiā in genere et in specie necessariā quid sit dicēte phō. 6. ethicoꝝ cap. 6. videtur prudentis esse posse bñ consiliari circa ipsius bona et conferentia nō solū partē puta qualis ad sanitudinē vel fortitudinē sed ad beneviuere totū q̄cunq; autē vult oino facere et dimittere q̄ oportet cognitis i oīni materia difficultatibus in cōtrariū quantū sufficit et cognito in oīni materia quid oportet facere z q̄d dimittere talis in omni materia eligit recte z quāto plus fuerit habituatus et firmatus in his duab⁹ radicib⁹ tanto virtualiter est ꝓnior ad electionē vel executionē quālibet necessariā in oī materia p totē oportuno crescit autē ista ꝓnitas quotiēs virtuose operatur q2 nunq̄ virtuose moraliter loquēdo operatur nisi cū ex amore bene et virtuose viuendi recte eligit et ita exequitur cū autē ex amore virtuose bene faciendi eligit aliquid constat q confirmat vel intendit amorē habitualiter virtuose viuēdi per istū igitur modū virtutes in quolibet coaugētur. i. virtutum principia necessitātia bene agere in qualibet materia si habētur. Nota q virtutes inuicē possunt cōparari vnomodo scōm perfectiones suas specificas et essentiales et sic nō oportet eas esse equales in eodē i quo sunt eo q̄ vna essētialiter et specifice est alia perfectior. Circa quod aduertēdū est q̄ act⁹ intellectus. s. cognitiui differunt inter se quo ad perfectiōes suas essentiales vel specificas que q̄dē perfectiones attenduntur vel penes nobilitatē obiectivel penes perfectionē modi sciendi vnde si cetera sint paria tunc illa noticia seu cognitio nobilior est que ē nobilioris obiecti et iterū illa perfectior est qua perfectiori modo idem cognoscitur obiectū vel obiectū oino simile et illud concordat cū dicto phī in primo de aīa. Actus vero effectus. s. virtuosi ꝓportionaliter se habent z cōsequēter actibus intellectus quos presupponūt ad sui causationē et ideo quāto noticia aliqua essentialiter z specifice perfectior est tanto actus voluntatis illā immediate presuppones ad sui causationē est perfectior ita q̄ sicut per vnū actū intellectus perficitur et cōiūgitur obiecto nobiliori vel nobiliori modo cōiungitur et q2 habitus generantur ex actibus p̄is esse vt quanto illi duplices actus predicti sunt nobiliores tanto habitus ex eis generati sunt perfectiores secūdo possunt cōparari penes intensionē et remissionez ita q̄ quot gradus habet vnus in sua spē tot hēat et alter. Circa quod aduertēdū est q̄ virtutes morales dupliciter fortiri possunt suas denominatiōes Vnomodo determinate et specifice distincte circa certas materias verbi gratia tēperātia circa delectabilia gustus et tactus et fortitudo circa bellica igitur z Aliomodo generaliter verbi gratia sic dicendo dū per tēperantiā aliquis abstinet a delectabilibus et fortiter resistit mouētibus ad ꝓsequendū talia delectabilia et ita exercet ibi op⁹ fortitudinis z etiā q2 non oino mortificat corpus sed recipit sua necessaria et residuum dat deo vel pauperibus sic exercet ibi opus iusticie z sic de similibus posset exēplificari secūdus hoc dicitur q denominando primo modo virtutes nō oportet q habens vnā virtutem moralē acq̄sitā habeat oēs q2 aliquis heremita posset esse habituatus in tēperantia qui nunq̄ exercuit actū fortitudinis isto modo et hoc etiā patet q2 nec oportet virtutes eē equales in eodē intensiue etiam patet q̄ vt sic non oportet si aliqui sint equales in tēperātia q̄ sint equales in fortitudine vel prudētia nec econuerso loquēdo autē de virtutibus scōo modo tuncvere habēs vnā habet oēs q2 vt sic quelibet cuiuslibet fortitur denominationē q2 vera fortitudo temperentia quedā est z iusticia et prudētia et econuerso vnde patet q̄ vt sic in quocunq; est vna virtus moralis in aliquo gradu in eodez sunt oēs quelibet in gradu tanto vel equali cū priori patet etiā q̄ vt sic quicunq; fuerint equales in vna virtute verbi gra. In fortitudine sint equales in oibus sicut dicit augustinus sexto de trinitate et allegat ma. li. tertio di. 36. cap. 2. patet etiā q̄ habens habitus tēperantie licet non habeat fortitudinez acq̄sitā circa materiā propriā tamē adhuc est ita fortis sicut temperatus. Et attendendo radices quas possunt Adam talis non solū circa materiā propriaz temperātie ymo etiā circa materiā ꝓpriā fortitudinis et cuiuslibet alterius virtutis bene se hꝫ et dum occurreret et circa eam oporteret opari nec oportet sibi considerare robur corporis et cōsuetudines habituationes naturales vel morales quibus hō promptius et aptius faceret actus exteriores q2 staret q̄ ita fortiter ageret sor. qui cum baculo remoueret equū hostis sicut plato qui decem ꝓsterneret. Ad octauū dicitur q̄ per multiplicationez venialiū posset tolli totus feruor charitatis acq̄situs per actus directe contrarios illis venialib⁹ non autē feruor acquirendus circa oīa gñā preceptorum. ¶Sed illud non videtur verū q2 quodlibet peccatū veniale facit hoiem aliqualiter tepere etiā quo ad oīa opera charitatis ꝓ vt quilibet potest experiri in seipso z sensibiliter apparet de excessu in cibo et potu. ¶Aliter Respondet negando cōsequentiam ꝓpter hoc q̄ quādiu manet charitas per eā pōt hō meritorie operari sub aliquo gradu feruoris et ideo nunq̄ possunt venialia tantū multiplicare et per ea totus feruor tollatur nisi ex eoꝝ multitudīe homo tm̄ assuefiat ad malum q̄ peccet mortaliter et ita charitatem amittat. ¶Tertium dubium non videtur si charitas pōt minui p venialia q̄ propter hoc totaliter non posset tolli sufficeret enim q̄ si primū veniale tolleret medietatē charitatis totius q̄ sequale

Ad octauū dr q̄ nō pōt p venialia tolli totus feruor.

3. dubium.

tolleret medietatē residui et sic consequenter respondet aug. li. 3. q. 77 Ite dato q̄ tolleret equale tamen per opera meritoria supererogationis vel precepti que sepe oportet facere vel per alia puta sacramentalia et hmōi resistuntur tantuz et plus q̄ aufferent venialia. Respondeo q̄ iste sūt vltime euasiones rationales ꝓ via opposita et ꝑma non sufficit quia peccatū veniale non est dignum pena eterna. Sed si ꝓ solo veniali aufferetur gradus aliquis charitas aufferetur beatitudo etna debita correspondens illi gradui. Ite q2 nullum pctm̄ veniale est tantū malum sicut actus meritorius et premiū eternum illi debitū est bonum igitur in illis dure ageret deus cum suis si ꝓ malo modico ita substraheret tantū bonū. Item q2 duplex pctm̄ veniale pōt esse eque graue vel ꝑmo grauius igitur equali pena dignū vl maiori Etiā secūda euasio non sufficit ꝓpter predicta et iterū q2 possibile esset q̄ non daretur forti maior gra q̄ quāta posset partibiliter sic demeritorie aufferri per venialia multiplicabilia ātēq̄ augeretur ere qui opus precepti ex charitate. Item deus posset nō acceptare actus interi causādos tanq̄ dignos vita eterna in nouo gradu vel maiori q̄ ꝓius cuz etiā quidā dicunt ita esse de facto et per ꝑis interim talis posset se facere per sola venialia tota liter de digno in dignū vita eterna quod non videtur ꝓbandum quia tunc si in tali statu decederet puniretur ꝓ solis venialibus pena eterna saltē dāni quod non videtur dandum.

Ecimo queritur vtruz charitas decrescat ad crementū cupiditatis Videtur q̄ sic q2 crescēte charitate minuitur cupiditas sicut dicit augu. ench. capitulo penultio et cū hoc non videatur nisi ꝓpter eoꝝ contrarietatem igitur pari ratione econuerso crescēte cupiditate minuetur charitas tantū em̄ cōtrariatur cupiditas charitati sicut econuerso ꝓbatur ad cremētum terminoꝝ minuitur charitas igitur ad cremētum cupiditatis minuitur charitas igitur ad crementū cupiditatis venialis cōsequentia patet q2 cupiditas et timor vel sunt idē habitus vel sūt naturaliter annexi sicut patet p augu. 83. q. q. 33. versus finē vbi ꝓbat q̄ q̄ cupit necessario metum habet et econuerso. Sil̄r quia nullus metuit nisi amittere quod cupit. añs ꝓbatur per augu. super illud. Cano. Jo. ꝓfecta charitas foras mittit timorē et est omelia nona vbi dicit cū ceperit charitas habitare pellatur timor quātum em̄ illa crescit tm̄ ille decrescit et quātum illa fit intensior timor foras pellit maior charitas minor timor minor charitas maior timor et allegat tertiū sententiarū di. 34. cap. 6 Si igitur p actus venales crescit timor sicut satis ē possibile nisi sic decresceret charitas posset simul charitas crescere z esset maior charitas simul cū maiori timore ꝓbatur si nō tunc in casu possibili simul crescerent in eodē charitas z cupiditas falsitas patet vbi supra p aug. d. q̄ crescente charitate decrescit cupiditas z idē dicit. 83. q. 36. cōsequentia ꝓbatur quia charitas crescit ex quacunq; operatione meritoria z cupiditas ex quacunq; operatione cupiditatis. Sed nunc est ita q̄ aliquis pōt hꝫe simul actionē meritoriā z actū cupiditatis venialis ꝓbatur ponatur q̄ in habēte multū intensam cupiditatē venialez habitualē deus creet charitatē magnā in aliquo instanti tunc aut corrūperetur cupiditas illa subito vel successiue nō subito vt patet q2 nec habitus cupiditatis moralis que inclinauit ad peccādum mortaliter subito corrūpitur sicut habituatus in talibus z nouiter baptisatus certa experētia posset stare si successiue igitur illa cupiditas est contraria charitati vel formatur vel virtualr et tunc potest illā diminuere sicut z charitas cupiditatē. Ad oppositū nec per cupiditatē mortalem nec venialē igitur Ad illud quesitū primo Respondendū est ad questionē Scōo dubia sūt intuenda. Cōclusio ꝑma cupiditas venialis nō posset diminuere scōz essentiā charitatē infusam ꝓpter media ante tacta tamē posset eam diminuere vi⁹ p̄cōcessis. i. impedire eius feruorē z debilitare actus eius z disponere ad culpā mortalē z sic cōsequēter ad amissionē charitatis posset etiam diminuere charitatē acq̄sitam. Ad primū istoꝝ obiectoꝝ cōceditur q̄ cōclusio est possibilis de charitate acquisita q̄ decresceret per act⁹ venales sibi virtualiter contrarios. Sed de charitate infusa concesso dicto augu. saltem vt cōtendit. s. q̄n fiunt actus charitatis sine actibus charitatis q2 alio casu possent simul crescere cupiditas venialis et charitas sicut in solutione tertij argumenti tāq̄ negatur cōsequētia q2 licet virtutes infuse nō habent cōtraria formalitē sibi opposita nec ipe alijs sic sunt contrarie sed solū virtualiter quibusdam vicijs cōtrariantē z econtra nullū vicium veniale cōtrariatur virtualiter charitati nec etiā mortale nisi per viā demeriti q2 charitas infusa a solo deo pōt effectiue destrui vel ꝓduci secus autem est de multis charitatibus acquisitis. Ad scōm sicut ad primū. Ad tertiū cōceditur quod ꝓbatur vltimū verum. s. q̄ charitas ifusa z cupiditas venialis simul possunt crescere secūdum essētias suas in casu argumenti z similibus Verūtamen est hic attendēdū q̄ cupiditas habitualis existētis in charitate duplex est vna generata ex peccatis mortalib⁹ z hec inclinat ad actus peccatoꝝ mortaliū. Alia est inclinatibus z hec inclinat ad actus venales stantibus eisdem legibus z preceptis Similit̄ charitas infusa multipl̄r augeri dicitur vnomodo p̄ sacramenta virtute operis operati. Aliomodo per viā meriti z hoc dupl̄r vnomodo per frequētationē actuū p̄ceptoꝝ. Aliomodo per frequētationem actuū supererogationis si sit sermo de cupiditate habituali acquisita ex peccatis mortalib⁹ contra precepta dei z de cremento gre precise sacramentali. Tunc dico hanc cōclusionē q̄ hoc cremētum gratie nō minuit regulariter cupiditatez talem scōm essentiā quia inter tales habitus nō est formalis repugnātia Scōo dico q̄ minuit huiꝰ cupiditatē quātū ad efficaciā. i. facit ne huiusmodi actus vexet hoiem sicut ꝓius ꝓpter mātus ad tutoriū inclinatiuū in actus cōtrarios z isto etiaz modo ad crementum charitatis eneruatur et decrescit cupiditas naturalis i. ꝓnitas fomitis vl inclinatio cōplexionalis siue decrescat essentialr siue non loquēdo etiā de eadē cupiditate acq̄sita inclinatiua ad mortalia Tertio dico q̄ ista cupiditas minuitur ex operibus necessarūs charitatis donec totaliter corrūpatur z habitus contrarius inducatur quia opera preceptoꝝ et volitiones

Nota p̄ma alias q̄stionis cupiditas minuit charitatē et q̄liter non.

1. articul⁹.

exequẽdi oĩa necessaria contrariãtur virtualiter rali habitui malo ĉ. et pari ratione illo peccorru pto habitũ sibi contrariũ generãt vel augmẽtãt. Credo etiã q corrũpatur vel minuatur talis habitus per opera charitatis supererogationis ꝓpter charitatẽ virtualẽ qz in talibus ꝓponitur deus creature et ista cupiditas inclinat ad ꝓpponendũ creaturã deo. Quarto de cupiditate habituali. i. inclinattua imediate in sola venialia dico q non oportet q decrescat scõm essentiam ad crementum charitatis infuse sed scõm efficaciam vt supra qz non contrariãtur virtualiter nec formaliter immediate licet inclinare natt sint in cõtrarios actus et ideo virtualiter quodãmodo charitas infusa tali contrariatur cupiditati licet non econuerso qz. s. charitas infusa nata est inclinare ad actus corruptionis talis cupiditatis acqsite sed non est necessariũ ad salutẽ q tales actus eliciãtur qui ipam corrũpant stant eĩ simul q aliquis diligat deũ super oĩa et q velit facere oĩa necessaria ad salutem et omittere oĩa necessario omittenda et tamẽ q nolit abstinere a mendaciis iocosis vel ab aliis leuibus peccatis venialibus a quibus ꝓmptus esset abstinere si caderent sub ꝓcepto. Et ideo dico quinto q simul possũt crescere charitas infusa per opera intrinseca ꝓcẽptorũ z cũ hoc simul talis cupiditas venalis per frequẽtantiã talitũ actuũ venialiũ. s. pctõz de qb⁹ non penitet nec reputat necessarium penitere nisi quatinus volet in genere q ꝓnus est ad talia q impedi ũt aliqñ et tm obligant ad penas purgatorij z ad beatitudinẽ forsitan retardabunt et q simul possint crescere dicti habitus patet ex hoc q eoz actus nõ cõtrariantur sed simul possũt frequentari qz posset hõ velle mentiri iocoseel alia facere leuitatẽ venialẽ z tamen malle mortẽ sustinere q mortaliter deũ offẽdere sicut quilibet bonus homo aliquotiẽs experitur. Sexto et vltimo dico q charitas posset crescere nõ solũ p opa ꝓceptorũ quasi intẽ siue ex tẽ siue quasi q ita loqr vt cũ quis ꝓpter deũ non solũ paratus est exeq ꝓcepta oĩa sed vitare hoc genus venialiũ vel illud vel spernere creaturã talem vel talem. i. a se abdicare ꝓpter deũ et istomodo crescente charitate decrescerent sepe multe cupiditates veniales de tali casu secũdum extensiuũ amoẽ vt ita loquar dixit forte augu. loquẽs deo minus te amat q tecum aliquid amat et ad talia opera est charitas infusa nata in ꝓncipio inclinare et ideo cum habeatur in exercitio decrescit habitualis hec cupiditas venialis Unde sic loquendo licet crementũ cupiditatis nõ diminuat charitatẽ infusam nec q se nec per accidens ratione suorũ actuũ quanuis forsitan qñq impediat eius cremẽtum tamẽ ecõuerso augmẽtatio charitatis est causa p accidẽs ratione suorum actuũ scõm latũ remissionis cupiditatis venialis et hoc in maiori parte et etiã cõmuniter tam per opera talia q̃ per opera ꝓceptorus nã cõmuniter ex hoc q hoi augetur charitas magis et magis ex maiori delectatione operatur bonũ et plus cõtẽnt oĩa que põt iuitus amittere respectu quorũ est cupiditas tã venialis q̃ mortalis qz cupiditas est amor rerũ quas põt quis inuitus amittere secũdũ augu. de li. ar. cap. q. z. 83. q 83. Ex his patet ad quartũ q nec oportet ꝓpter infusionem charitatis a deo cupiditatem venialem corrũpi nec subito neq̃ successiue qz habitus ista nõ cõtrariãtur formaliter nec etiã charitas infusa virtualiter tali cupiditati nisi mediantibus actibus per eã eliciendis. Et ideo dico idẽ de cupiditate habituali inclinante ad mortalia et tñ ꝓpter talem cõtrarietatẽ actuũ qualẽ dixi possunt charitas et cupiditas dici contraria ad modũ loquẽdi ꝓphi z cõmẽtatoris decimo methaphisicet p. 15. cõmẽto. 15. vbi dicũt q quedã dicũtur cõtraria qz cõtraria sũt a cõtrarijs et quedã dicũtur cõtraria qz agunt cõtraria z per istũ modũ valde bene charitas infusa et cupiditas vel charitas z timor possunt dici contraria et per hũc modũ possunt etiaz intelligi quasi oĩa dicta augustini de cõtrarietate inter gram seu charitatẽ z cupiditatẽ. s. ꝓo cõtrarietate actuũ suorum in quos nati sunt inclinare Secũdo quo ad dubia videtur michi q venale minuat gram qz mentiatur aliquis venialiter ꝓ saluanda vita alicuius temporali istud venale diminuit ꝓmiũ illius bone volitionis et charitatiue cui adũgitur q sibi alias deberetur si mendaciũ non esset adiunctũ et per cõsequens gratiã tũc cõferendã sibi abesset. Sed nõ minus nocet mendacium tale veniale alias quãdo nõ cõtingitur cũ bo novelle sed est ꝓ se q̃ qñ sic contingitur igitur semp minuit minoz ꝓbatur qz minus quãdo bonũ attenuans tm adũgitur sibi q̃ quando nõ adũgitur ita eĩ oĩs actus malus min⁹ malus quãdo habet circũstantiã bonã ceteris paribus sicut ecõuerso oĩs actus bonus est minus bonus qñ habet secũ circũstantiã malã Et sic negatur illud assumptum z dicatur q bonus non est minus bonus ꝓo circũstãtia mala veniali annexa nec malus minus malus ꝓ circunstãtia bona adiuncta. Contra oĩs actus malus peioz est ceteris paribus qñ habet circũstantiã malã q̃ quando nõz peioz quando ceteris paribus habet plures circunstãtias malas q̃ quando pauciores. Sed si tollatur actui malo circũstantia bona ceteris paribus habet circũstãtiam malã q̃ non antevel plures malas circunstãtias q̃ ante qz ꝓtuari circũstãtia bona est vna circũstãtia mala z simili medio. ꝓbabit de actu bono q sit minus bonus quando sibi cõiungitur circunstãtia mala q̃ quando nõ et ĉ. ¶ Dicẽdum vt supra q venale non minuit gram. Jã vel ꝓtius debitam in multis tamẽ casibus põt impedire gradum alicui quem gratie deberi que tpo circũscripto deberet potest eĩ impedire intensionẽ actus meritorij cõiuncti qui esset tpo circũscripto z ceteris paribus sed hoc nõ est minuere gram debitã sed facere ne tanta gratia in ꝓncipio debeatur. Scõo dico q si ponitur in hoie aliquis actus meritorius in aliquo gradu q venale simul positũ vel annexũ non facit ꝓ isto actu bono in tanto gradu posito tã minorem conferri gram in pñti vel minorem deberi beatitudine ꝓ futuro q̃ si non adũgetur qz pctm quod annecteretur actui bono in certo gradu minus malũ est q̃ sit bonus gradus gre vel beatitudinis qz actu dato meritorio ponere eminui seu diceretur retrahi ne daretur. 9. gradus iste quãtũcunq̃ paruus bonus esset eternũ nec sic pena quã meretur peccatũ veniale. Item hec est via sco. Respondetis illi argumento ponentiũ charitatẽ minui per venale qz venale impedit infusionẽ gre igitur et conseruationẽ Respondet q per se pctm veniale non impedit infusionẽ gre seu charitatis

2. articuli ꝓmũ dubiũ

Rñdetur ꝓ duas ꝙstiones.

ꝓmo duobus elicientibus actus equales meritorios equaliter infunditur charitas q̃ uis vn⁹ peccet venialiter et alius nõ quod aũt impediat hoc est per accidẽs vt qz cum venali nõ habet actũ meritoriũ vel si habet non tamen eque intẽ sum sicut si non peccaret venialiter hec ille in lectura parisien di. 17. ꝓmi. Jtẽ. 22. di. q. 2. si quilibet recitat apparatus opiniones aliquorũ dicentiũ q mẽdaciũ absteticũ fuerit veniale et q licet ꝓpter peccatuz veniale nõ dãnetur aliquis tamẽ impedire potest aliquẽ ne saluetur. i. ne ei detur ꝓma gra saluatris sed hoc inquit non credo cũ veniale pctm non tollat gratiã nec eam impediat etiã si oĩa pcta venialia cõmisisset hec ibi et pari ratione vel multo fortius nõ impedit per se loquẽdo augmẽtũ gre. Ad argumẽtũ in cõtrarũ negatur antecedẽs. Et ad ꝓbationẽ minoris que posset duci contra istud Respõdetur q non ꝓpter hoc q actus talis habet actũ venialis peccati ꝓ circũstãtia annexa est minus meritorius ꝓmiũ eterũ vel charitatis infundende est minus laudabilis quo ad hoc q ista persona ei digna pugnari et retardari a beatitudine donec soluerit penã tẽporalẽ debitã veniali etiaz minus forsan est in casu talis actꝰ laudabilis moraliter loquẽdo licet non in genere meriti ꝓpter malã circunstantiã malã venialẽ Item dubitatur an idem actus volendi possit esse meritorius vite eterne et demeritorius venialiter z videtur q sic. Apparatus vbi ꝓius ex remuneratione obstetricum per mendaciũ saluãtiũ pueros innocẽtes arguit aliquã cõsequi penã z ꝓmiũ ex eodẽ facto. Item arguit et tenet Canon iuris tractans de mẽdacio obstreticũ. Item hoc argui potest ratiõe qz vbi idẽ actus numero equivalet duobus alijs distinctis actibus i genere operationũ poterit illis equivalere in genere meriti et demeriti ꝓpter hoc eĩ si eodem actu diligitur deus et ꝓxim⁹ ille equivalet tã in ratione operationis q̃ meriti talibus actibus duobus ĉ. ¶ Jdeo etiam idez actus ꝓpter equivalentiã est in casu fruitio et vsus et idẽ actus in casu amoz et odiũ et sic de similibus. ¶ Cum igitur in ꝓposito actus quo quis venialr eligit mentiri vt liberet innocentẽ ab iniusta morte equivalet in essendo vel in genere operationũ duobus actibus quorũ vnũ esset velle liberare innocentem ab iniusta morte et alius velle mẽtiri sequitur q equivalebit vtricq̃ in essendo meritũ vel demeritum. ¶ Contra tunc meritũ esset demeritũ et illicitũ esset meritorũ bonũ z utile ad vitã eternam quod non videtur concedendũ Dicẽdum q ex quo oĩs actus meritorius dũ est meritorius videtur esse licitus et nullus actus culpe venialis dũ est culpa est licit⁹ nõ videtur q aliquis actꝰ possit simul esse culpa venialis z meritorius vite eterne qui tamen hoc sustineret deberet concedere hãc esse per accidens verã meritũ est demeritũ z pctm est meritoriũ vite eterne z similia que nõ videtur concedenda. ¶ Ad ꝓmũ in cõtrarium dicendum q istũ argumẽtũ glosatoz nõ posset elici ex textu qui exprimit ibi diuersa facta quorũ vni debitur merces et alteri pena dicit eĩ q ꝓpter hoc nõnulli cõnatur asserere hoc mẽdaciũ genus nõ esse pctm maxime qz illis mentientibus scriptũ est q edificauit eis dõs domos et reprobat hoc dicens q in ista recõpensatione cognoscit quid mendaciũ culpa mereat nã benignitatis merces eoz supp.

3. dubium.

4. dubium

si ex charitate et gra gratuita hoc egissent q̃ ets i eterna potuit vita retribui ꝓmissa culpa mendacii interea est recompensatiõe declinata vbi plane patet q ex alio facto. s. ex mendacio fuerunt culpabiles et ex alio facto. s. ex benuolentia liberãdi paruulos meruerũt ꝓmiũ tpale non eternuz vel qz mortaliter mẽtiebantur sicut aliqui dicũt vel qz nõ erant in statu salutis ꝓpter alias culpas puta idolatrie egiptiace vel similia z hoc mihi credibilius est si mendaciũ erat eorum nõ erat periurij sz simplex mẽdaciũ Et per Jdẽ patet ad illud de Canone iuris vnde dicẽdum est si veritatẽ habet intelligẽdũ est de eodem facto ꝑ ꝓpter aggregationis z maxime qz illi distincti actus intrinseci ordinantur ad eundẽ finem. Aliter tamẽ de isto mendacio obstrettcũ Respondet glosa vbi ꝓtius. d. ex hoc loco videtur q iste mulieres q̃ mẽtite fuerunt ꝓ salute alterius peccauerũt mortaliter qz pro venali nullus ꝓtuatur eterna salute aug. tñ dicit eas peccasse venialiter et subdit ibi glosa. Sed vt patet in glosa gregoꝝ. sup exo. vnde supũ est istud capitulũ iste mulieres bis fuerunt mẽtite primo qz pmiserunt pharaoni q oĩs masculos interficerent sed tũc habebãt in ꝓposito q non interficerent eos et istud pctm fuit veniale qz fuit ꝓ vita illoz saluãda et de hoc loquit aug. Postea vero pueris reseruant cũ redarguerẽtur a phara one mentite sunt cũ dicebant hebreorum mulieres hñe scientiã obstetricandi et ĉ. et tũc nõ fuerunt mentite ꝓ vita puerorũ qz tunc iã seruati erant sed ꝓ vita ꝓpria ne interficerentur z hoc mẽdacium fuit mortale z ꝓpter hoc damnate fuerũt hec ibi. Sed hec glosa non est rationalis si secũdum mendaciũ fuerit periurium qz nõ minus excusar a pctõ mortali intentio salutis ꝓprie q̃ aliene Ad tertiũ dicendũ est q licet quo ad multas conditiones posset vnus act⁹ simplex equivalere duobus sicut patet i exẽplis adductis nullomodo tñ posset simul esse meritorius z demeritorius vnde licet velle liberare innocentẽ sit magni meriti tũ hoc velle deducere ad effectũ per mendaciũ nõ est meritorii sed demeritorii. Secũdum dubiũ ꝓncipale est contra istud quod est dictũ in questione precedenti charitatẽ absolute loquẽdo posse sufficere minui a deo sicut et per partes augetur et q cupiditas venialis põt esse via diminutiõis et⁹ et opera ꝓceptorũ vel consiliorũ via restauratio nis illi⁹ qõ diminueretur si sic demereatur igit ꝺs sit venialiter q deus ꝓpter venialia vnaforsitan i vna hora remittẽdo auferat charitatẽ totã quã ipse habuit in ꝓncipio illius hore et ex alia ꝑte ꝓpter merita a deo illius hore infunditur duplo velocius reproducat charitatẽ illã et sit charitas illa totalis A. tũc sequitur q. a. in fine hore erit totaliter destructũ et totaliter reparatũ Respondetur negando q i fine hore verũ sit dicere. a. est totaliter destructũ sed bene esset destructũ per vnã mutationẽ misi per aliam esset reproductum. ¶ Aliter dicitur cõcedẽdo q in fine. a. est ꝓmo totaliter destructũ z habet ꝓmo destructũ esse sed non sequitur igitur tunc habet nõ esse. ¶ Quartũ dubiũ potest esse cõtra illud quod dictum est feruorem charitatis posse minui per cupiditatẽ venialem pari ratione per difficultatẽ i oppositum vel penã corporalez et si hoc sequitur q duo darent possent eque meritorie diligentes deũ per vnam

d. vbi dicit mẽdaciũ obstetricum an fuerit veniale vel mortale.

horam et q̄ quodlibet Instans intrinsecus illius horę: et tamē in neutro illorū aliquis subito produceretur vel corrūperet sed solū modo successiue respectu vnius illorū in fine horę sine subita productione vel corruptione alicui⁹ factenda in illo Instanti finali: duplo plus meretur q̄ alter ꝓfis ē impossibile. ¶ Cōsequētia ꝓbatur q̄ hoc qō possibile est q̄ in vno martire deficiente pretormentis vel in alio per alias circunstantias impedito tm̄ valeat in ratione meriti actus remissior diligēdi deum sicut in alio non totaliter impedito et pari ratione in alijs actus intensior possibile igit̄ eēt q̄ in vno duorū taliū actus diligendi deū maneat vnifōrmis per horā et in alio ꝓpter difficultates tales extrinsecas sic continue vnifōrmiter remittatur q̄ in Instanti vltimo horę defficiat et tamen q̄ per totam horā et in quolibet eius Instanti intrinseco ꝓpter alias circunstantias crescentes sit eque meritorius cū reliquo ita q̄ alie circūstātie tantū recōpensant in ratiōe meriti sicut decrescit actus vsq; ad Instans totalis desitionis qñ forsan primo plene absorbebitur ratio ꝓpter penā et tunc etiam deficiet in illo meritum merito in alio perseuerante vnifōmiter igitur multo forti⁹ posset cōtingere q̄ in fine esset sub duplo meritorius actus vnus respectu actus in alio siue hoc q̄ aliquid subito ꝓducatur vel destruatur ymo hoc ipz posset sic deduci sic effi q̄ actus diligendi in vno principio horę et per totam horā et in vltimo instanti tur tamen cū actu subduplo circūstātia aliqua ex qua in principio horę reddatur actus ille ita meritorius sicut actus duplus in alio: sit ita q̄ actu ipso manente equalis intensionis in se illa circūstantia sic vnifōmiter decrescat q̄ in instanti vltio dicti tēporis subito ac simul destruatur tta tamē q̄ ꝓpter difficultatē habendi illā circunstātiam q̄ sic est in cōtinua defectione vel ꝓpter aliā cōditionem illi circunstātie requisite adiunctam illa circunstātia quādiu aliquid eius remanet tm̄ ꝓmoueat actū in ratione meriti sicut fecit in principio circunstantia tota Isto posito habetur totū intentum q̄ tunc in vltimo instanti actus ille nō est magis meritorius q̄ sit ex bonitate sua et cōi dei acceptione eo q̄ tunc deficit circūstātia ratione cui⁹ prius fuit magis meritorius igitur sicut tunc est actus in se subduplus respectu act⁹ in alio tta erit subduplo meritorius et tamē vsq; tunc semp fuit per positū eque meritorius et etiā nihil ibidē subito corrūpitur vel destruitur igitur ꝛc. Quod si concedatur cōclusio. Cōtra capio igitur gradum excessus in ratione meriti ex quo cōceditur vnus actus duplo meritorius alio ꝛ quero aut ille gradus producitur subito vel successiue nō subito q̄ cōtra casum nō successiue q̄ tunc in medio temporis adequati illi successiue acquisitioni nō fuisset actus illi eque meritorij contra posita ꝛ probata Respōdetur licet posset negari casus. s. q̄ meritū vel demeritū possit per illū modū crescere ꝛ c. et secūdum legē dei ordinatā tamen non est dubium quī deus posset cōtinue magis et magis accepta re actū aliquē scōm circunstantias aliquas concrescentes actui Ideo conceditur conclusio illata tanq̄ possibilis licet hoc esset impossibile precise in magnitudinibus actuū intrinsecorū adinuicez comparatorū vel rerū aliarū sed q̄ tantū vel tātū placeat aliqua ymo equaliter per totum tempus aliquid cū alia et tamē alter in fine duplo plusq̄ alia vel valeat vel sit vtilis et sic de alijs extrinsecis denominationibus nō est impossibile sicut deducunt argumenta etiā si ibi nichil subito fiat vel corrūpatur. Ad argumentū igitur in contrarium dicendū q̄ in casu argumēti subito deueniet act⁹ iste intrinsece duplo intēsior ꝛ in duplo magis meritorius alio actu qui secū vsq; tunc fuerat eque meritorius et tamen iuxta casum argumēti nulla res ibi subito corrūpitur vel ꝓducitur quia ponatur sicut alias probatum est esse possibile q̄ deus acceptaret sine gratia informāte et tunc nō est ne cessariū aliquā rē ibi ꝓduci sed subito deuenit duplo acceptior alio nō q̄ sit acceptior q̄ ante fuit. Sed q̄ alter scō minus acceptatur defficiēte circunstātia recōpensante ¶ Quintū dubiū cōtra illō quod dictum est q̄ idē actus numero nō posset simul esse meritorius et demeritorius q̄ precipiat deus sorti nō mereri actu elicito infra spactū vn⁹ horę tunc; sor. non posset illud preceptū trāsgredi nihil faciendo q̄ sequitur sor. nihil facit igit̄ non meretur actu elicito et ē. nec pōt sortes illud preceptū transgredi actu demeritorio nisi detur intētum q̄ sit ita q̄ non habeat actum aliū elicitū nisi illū quē ponit aduersarius eē demeritoriū si tūc ille conceditur simul esse meritorius habetur ꝓpositū si non tunc nō meretur actu elicito igit̄ non transgreditur preceptū illud nec pōt actu meritorio pari ratione nec actu indifferēti igit̄ vel nullo actu pōt illud preceptū transgredi vel actu meritorio solum ꝛ tunc ꝓpositū. Ad idem in casu possibili alicuius precepti diuini observationō ē sorti licita igit̄ illius transgressio potest esse sorti meritoria vel licita igitur posset esse q̄ actus demeritorius esset meritorius vel licitus possibilitas antecedentis ꝓbatur q̄ possibile est q̄ deus precipiat sorti q̄ faciat. a. et non. b. et q̄ sor. cōcipiat directe modo cōtrario ex diffractione vel alia fatalia deceptoria et faciat alicq; tunc sorti hoc argumētuz nullū ꝓhibitū sor. a deo ꝓ aliqua hora est. a. sorte tunc faciendum sed. a. est sorti ꝓhibitū ꝓ ona hora diei igitur. a. ꝓ illa hora nō ē a sorte faciendū discursus est scitus a sorte esse et vtraq; premissa est credita a sorte essevera ꝛ premisse inter se nō repugnāt igit̄ cōclusio est credita. a. sorte esse vera igitur si sor. faciat. a. facit cōtra cōscientiam suā et per cōsequēs peccabit faciendo quod sibi precipitur q̄. a. sibi precipitur igitur observatio sibi precepti stāte illo casu satis possibili nō est licita et si hoc igitur illius trangressio est sibi licita vel meritoria quod est intētum principale. Ad primū istorū dicendū q̄ in isto casu sortes pōt transgredi preceptū sibi datum licet nō mereatur actu elicito sufficit em̄ ad transgressionē q̄ habeat voluntatē non implendi quod sibi precipit̄ vel faciendi sibi inhibitū q̄ per hoc rebellis et inobediens est et trangressor precepti non quidem formaliter faciendo cōtrarium illius quod sibi precipitur in forma sua sed per voluntatē rebellionis et inobedientie. Exemplū in simili inhibito alicui ne occidat aliquē talis non solū fit trāgressor precepti occidendo sed volendo occidere et tm̄ velle occidere non plus est velle occidere q̄ velle mereri actu elicito scienter contra preceptum sit mereri vnde quicūq; facit qō in se est ad trāgressiōez

5. dubium.

precepti licet nō infringat quod sibi p̄cipitur sub ipsa forma qua sibi p̄cipitur transgressorem p̄cepti apud deum se constituit. Diceres ponaꝫ simul q̄ sibi non imputetur aliqs actus vel aliqua omissio in illa hora ad trāsgressionē illi⁹ p̄cepti nisi solum actus meritorij elicit⁹ dicit̄ q̄ idē actus pōt esse meritorius vite eterne et culpabilis ventalit Sytamen ponit casus de actu meritorio vite eterne ꝛ de transgressione culpabili mortaliter tūc nō stat cum casu q̄ sortes possit illud p̄ceptum transgredi. ¶ Ad scōm dico q̄ qui solū ex ignorantia inuincibili quā non habet ex culpa sua vadit contra formam que sibi precipitur in facto de sui natura indifferenti vel non malo nec iuoluto cuz malitia ex genere operationis quasi innocenter ꝛ cum intentione obsequēdi deo nō est apud deū reus trāsgressionis licet faciat ex proposito odiendi rem si bi inhibitam vel non faciat rem sibi p̄ceptā scōm formam in qua sibi precipit̄ ita est in ꝓposito. Unde est imo esse posse contingere q̄ aliquis sic augēdo mereatur ꝛ q̄ non est trāsgressor sed potiꝰ executor p̄cepti in oculis dei. ¶ Ad argumēta principalia responsum est in primo articulo.

Nfunculis adaz tra-

hā eos ozee. xi. Intellectualis oculi nature desiderū, licet ignorātie tenebris obūbrati licet impositio legib⁹ obligati caligantis acies circūfert obtutꝰ ꝛ nunc incōplexa rerum formaꝫ noticia intuendo ꝛ abstrahēdo nūc cōplexa ꝛ scientifica arguendo ꝛ discurrendo vt in delitijs sapiētie prout suppetit oblecterur. Sed in scīētijs humanitus inuentis quicquid occurrit totū cū desipit donec in illo supne lucis radio in quo lumē fidei diffundit ꝛ doctrine salutaris splēdescit veritas tūc indulcescat ꝛ tunc iam sapiat cū ad miraculū refertur veri diuinit⁹ reuelata illa magis sapiūt delectant atq; rapiūt que magnalia clamant xpi in petri sentētijs li. 6. 3. plenius exarata de quib⁹ ex ꝑsona petri verbū potest accipi p̄assūptum. In funiculis. doctrinam nāq; petri in libro suo. 3. de. 4. tradita est cōiectiua ꝛ allegatiua ibi nāq; vincūt amorosos ꝛ alliciūt studiosos ꝓpter hoc q̄ vincūt seu cōiungunt funiculi nūcupanē cum ꝓmittitur. ¶ In funiculis Adam nō ꝓmi vtiq; sed secundi de quibus dicit apostolus. 1. ad chor. 15. factus ē primus adam in aiam viuētē nouissimus adā in sp̄m viuificantē p̄m⁹ de terra terren⁹ ꝫ scōs de celo celestis. Sed ex hoc alliciunt q̄ ī tractiua secundanē sequit̄ trahā eos studiosos. s. xp̄i magnalia pertractando ꝛ ipsa studentibus ostendēdo sicut logitur augusti. sup io. sermone. 26. d. reuelatio tractio est ramū videre ostendis ouī ꝛ trahis illā nuces puero demōstrātur ꝛ trahitur quo currit trahitur amādo sine lesione corporis trahitur cordis vinculo trahitur ille hec dicit vbi supra dicaē. Ita q̄ in funiculis ade trahā eos funculi illi⁹ adaz quattuor sunt ad quos reduci poterunt omnia q̄ in tertio de xp̄i magnalibus pertractātur. ¶ Primus funiculus est incarnationis. Secundus passionis. Tertius habituum ipressorum. Quart⁹ legalium p̄ceptorū. ¶ Primus funicul⁹ incarnationis ex tribus torqueē cordulis. 3. scilicet vnione trium naturarū in xpo concurrentium corporis et anime atq; deitatis quarum quelibet vnitur cuili bet distincta atq; propria vnione ꝛ vna quaq; cordula ex duplici ligamine. s. ex duab⁹ naturis constituitur in eodem vocatur que funiculus et non funis sicut et ceteri si lib⁹ congruentius propter simplicitatem diuinitatis ꝛ humilitatem humanitatis de his funiculis seu cordulis scribit̄ ysaie. 33. omnes funiculi eius nō rūpentur. i. non oēs quia solum vnicus ex eis videlicet vnio corporis ꝛ aie in morte rupta fuit ꝛ hij apud hoies gl̄iaz adepti sunt in origine Adam eccle. 49. ꝛ de dei filio dici poterit quod de primo hoie dictū fuit gene. 3. Ecce adam quasi vnus ex nobis fact⁹ est hij funiculi sunt multum difficiles ꝛ pplexi viatico captiui intellect⁹ trahit̄ cū sapiētia de occultis Job. 28. ca. 2 Et ibi traxit ma. pe. vt merito dicere possit. In funiculis adam trahaz eos. ¶ Secundus funiculus. s. dominice passionis ex tribus similiter plectitur cordulis linea spinea ac ferrea lignea forsitan in discutione cum iunctus de iudice ad iudicem pertrahitur mathe. 27. spinea in coronatione quādo a militibus p̄sidis illudit̄ ibidem. Sed ferrea ī crucifixione qñ cum clauis ligno afflgitur lateris enim et amplius ille ligatur q̄ loco ligaminis patibulo cōclauatur de hoc funiculo ꝓphetat. ps. 6. Dñe ꝓbasti me et cognouisti me ꝛc. semi. me. 2 funi. meū inuestigasti nec mirū si inuestigat illud qō absconditur ibi nempe abscondit se adam gene. 3. 1. xp̄us quia ibi abscondita est fortitudo ei⁹ abacuc. 3. de hoc ac he. 3. homo agricola ego sū quā tū ab adā. Exemplum meum ab adolescentia mea dicetur et quid sunt iste plage in medio manuum tuarum. Et dicet his plagatus sum in medio eoꝝ qui diligebant me hoc funiculo detinemur in fide et in xp̄o trahimur ad salutē. Ego inquit si exaltatus fuero a terra omnia trahā ad me ipsum Jo. 12. in funiculis igitur adam trahā eos. Tertius funiculus. s. habituum impressorum ex trib⁹ iterum plectitur. s. cordulis habitibus fide. s. spe et charitate ad quas ceteri reducuntur de quo funiculo habetur eccle. ca. 4. funiculus triplex difficile rūpitur nam quis separabit nos a charitate dei qui spem requirit et fidem tribulatio: An angustia: an persecutio: an fames: an nuditas: an periculū: an gladius et certus sum quia neq; mors nec vita nec creatura alia poterit nos separare a charitate dei que est in xpo iesu. ad roma. 8. qui fuit adam q̄ fuit dei luce. 3. hoc funiculo trahi desiderat qui clamat in Canti. ca. ꝓmo trahe me post te tra. in odo. ꝛc. In funiculis adā trahā eos in vinculis charitatis vbi the. Quartus funiculus legalium p̄ceptorum ex tribus etiā complectit cordulis ad quas reduci poterit tot⁹ decalogus p̄ceptorum cultu superno seruitu superno et debito fraterno que obseruantes inducit dñs i montem sanctificationis. 1. celum. s. et forte dimisit eis terrā promissionis in funiculo distributionis. 77. Et quid mirum ista enim est lex adam dñe deus et 7. opus enim reddet ei iuxta vias singulorū ꝛ restituet eis si dixerit ad eos cor suum spiritum illi⁹ et flatum ad se trahet Job. 34. in via per gratiam in patria per gloriam quam nobis concedat dei filius cuius ad presens noticiam querimus. qui cū patre ꝛc.

¶ Liber tertius.

Circa tertium libruz q2 alias iordon. toto anno ptractaui. q. 13. primarū distinctionū nūc incipio a distinctiōe decima quarta In qua Ma. ptractat de scientia aie xpi z eius potētia z de eiꝰ sciētia. Quero primo sicut ꝯfrit Ma. vtrū aia xpi habeat z habuit sapiētiā eqlē deo. Et videt q̄ sic q2 ipa est sapiens sapiētia increata igit añs videt patere p auctoritates sactorum quas ponit ma. di. 13. tertū ex quibꝰ ca. 4. infert Ma. his euidenter tradit duos esse in xpo esse principales seu gēmam sapiētiā vnā nō creatā iz gentā q2 ipse est alterā nō gentā iz creatā z p gratiam collatā ei z hec libi. Et p vtrāq; istarū fuit aia xpi sapiēs vt videtur per creatā em fuit sapiens q2 illa fuit vnita illi aie igitur etiā z per increatā q2 z illa nō minꝰ perfecte fuit vnita illi anime vel illa sibi ꝛc. Pro batur di. 14. ca. 2. dicit ma. q̄ aia xpi in verbo scit omnia que deus scit z probat hoc primo quia datus est ei spiritus non ad mensuram. Scōo probat hoc auctoritate fulgentij q̄ initiē dicto apli. d. In quo sunt omnes thesauri sapientie. Tertio ꝑbat ratione q2 nihil scit aliquis q̄ eius anima ignorat Ex his sequitur q̄ aia xpi habet scientiam imensā quia sine mensura z scit infinita quodlibet distincte sed hoc non potest esse per scientiam creatā q2 cognoscere infinite distincte non pōt aliqs niſi per scientiā infinitam igit̄ p scientiam increatam z per ꝺns verbū in quo illa aia nouit omia ē illi anime scientia z noticia oim rerum igitur sciētia illius aie tāta ē z erat sciētia seu noticia sicut dei. ¶ Ad oppositum potest argui p argumenta q̄ tāguntur in ca. prio eiusdē di. 14. primū est q2 i nullo creatura equat creatoꝛi. Scōm si sic tūc nō in omni bono deꝰ haberet matoꝛē sufficiētiam q̄ eiꝰ creatura. Tertio p cassū. d. veritas humane cōditiōis ostēditur q2 hō assūptꝰ diuine substātie nō pōt equari in sciētia vel in alio. Quarto arguit hoc ibi per illō apli nemo nouit q̄ sūt dei niſi spūs dei q̄ solꝰ scrutat oia etiā ꝑfunda dei hec ibi igit̄ nullꝰ spūs creatꝰ hz equalē sapientiā vel noticiā cū deo hic poſset esse vnꝰ articulꝰ de sapiētia creata que dimitto q2 satis ē certū theologis q̄ illa sapiētia creata nō ē equalis diuine sapientie. Et ꝑpter hoc dicit ma. ca. 2. di. 14. q̄ z si sciat oia aia illa q̄ deꝰ p sapientiam gratis datam nō ē tñ eius sapientia equalis sapientie dei quia illa ē multo dignioꝛ dignius et perfectius omnia recipit q̄ illiꝰ anime sapientia igitur z in scientia maioꝛem habet sufficientiā deꝰ q̄ aia illa. Alius potest esse articulꝰ ad titulum questionis de sapiētia increata de hoc sit cōclusio prima q̄ et si aia illa esset sapiens sapientia increata nō tamē ꝑpter hoc habet equalē sapientiam cū deo q2 equalitas requirit distinctionē igit̄. ¶ Scōa cōclusio q̄ aia xpi nō est sapiēs sapiētia increata nec noscens p noticiā increatam ita q̄ deus ipe sit illi aie cognitio quia pari ratiōe beatitudo formalis illius anime esset beatitudo diuina et per ꝺns ista aia eque beata esset sicut deꝰ et eque potens et eque sciens: quia posset velle eadem volitione omnipotente ymo de facto vellet quicquid deus vult z cognosceret que cognoscit ex quo sibi coīcaretur finiz velle volitiōe eadem formaliē qua deus vult et ita ista anima posset creare quod non conceditur pure creature.

1. articulꝰ.
1. cōclusio.
2. cōclusio.

¶ Respondet grascoꝰ q̄ aia illa est infinite vera deus et q̄ vniri hypostatice verbo est verbū videre z frui visione et fruitione increata z ideo forte concederentur quasi omia illata hec tamen cōtingenter est ita beata ꝛc. deus autē necessario z naturaliter est ista beatitudine infinita infinite beatus. ¶ Contra sicut alias argui contra ista tunc corpus christi ꝛc. in triduo non fuisset vnitum ypostatice dei filio. Item tūc anima christi equaliter vniretur tribus personis quia fruitio vel visio increata est equaliter tres persone et trium personarum. Item iste concedit q̄ eque bene intensiue est illi anime sicut deo quia infinite est sibi bene licet contingenter et non ex natura sua hoc autem non videtur conuenienter dictum. Alio modo forte dicetur ad argumentum q̄ ista non sequuntur quia per illam noticiam perfectius intelligit deus q̄ anima illa et per illaz dilectionem perfectiꝰ diligit nec etiam oportet q̄ videat omia distincte que deus sed illa que deus voluerit ipsam videre z modo vnum et modo aliud sicut placebit deo. ¶ Contra primam partem ex quo noticia vtriusq; est penitus eadem et eiusdem quantitatis non videt rationabile quin eque perfecte intelligant z pari ratiōe eque perfecte velint quia eque alba est nix et cignus ꝓpter equales albedines licet ipsa alba sint inequalia et si eandem numero intellectionem poneret deus in angelo perfectioꝛi et imperfectioꝛi per illam eque perfecte formaliter intelligerent. ¶ Contra secundam partem arguo sic si stante eadem visione increata nulla facta nouitate aut mutatione locali vel scōm formā de non intelligēte. a. z. b. intelligibilia fiat aia intelligens. a. z. b. intelligibilia. Quero quō saluaꝛ iste transitꝰ de cōtradictorio i cōtradictoriū nō p solū trāsitū tpis q2 tps posset trāsire z tñ nō oporteret aiam aliō cognoscere q̄ ptꝰ nec ꝑpter trāsitū tpis z preordinationē diuinā sit iūctas q2 eā dicet de aliquo q̄ prius nō albū fiat albū ex hoc solo nec ꝑpter nouitatē alicuiꝰ rei vel destructionē q2 pono q̄ nihil corrūpaꝛ vel ꝓducaꝛ nec motus localis ē in causa nec hoc quia aliquid quod prius ab aliquo ꝓducebatur et dependebat nunc non dependet ab illo sicut de radio qui multotiens i die posset dependere nunc a deo solo et a sole ꝓpter hoc q̄ deus potest effectiue z immediate causare se solo q̄ tamen creatura aliam viam non percepi per quam possit assignari transitus vnus preter viam de causa finali alia q̄ prius que via in proposito non habet locum nec aliqua aliarum viaꝝ potest dari quia ista dilectio vel cognitio ē increata per datum et vnio hypostatica manet vniformiter et cetera omnia sic manent igitur ꝛc. ¶ Dicerem forte q̄ sicut sufficit q̄ deus nunc velit radiū a se dependere z non a sole ad nouam verificationem istiꝰ iste radius non dependet a sole sine alia nouitate rei ettaz sufficit q̄ velit hoc distincte nūc intelligit z nūc illud ad nouam verificationē haꝝ propositionū. Sed scōz hoc etiā dicā q̄ de nō albo posset fieri albū ꝑ hoc q̄ deꝰ de nouo volet hoc sine oī re noua z de hoīe assīn̄ z sic de infinitis quod est tamen est falsum quia licet deus posset supplere vices aliarum causarum efficiētium et conseruantium non tñ formaliū z materialiū q̄quid sit de finalibus ꝺbusdam z idem ē de verificatiōe de notationum formaliū z materialium z oim extrin secaꝝ ꝓterq̄ de sine z efficiēte hec aūt ē formalis denotatio aia intelligit hoc igit̄. Probat inf oēs verificatiōes nouas videt ad relatiuā minoꝛ sufficere variatio. Sed oīs denotatio relatiua de nouo vera requirit necessario quātūcūq; velit deꝰ esse verā aliquā nouitatē fieri vel precedentē destrui vbi non est hoc ꝓmotum localem nec per trāsitū solū repons z vbi non est denotatio que est ad causam effectiuam vel finalem sicut potest deus nunc velle. a. esse ꝓpter. b. nunc forte ꝓpter. c. nunc ꝓpter. b. sine nouitate aliqua ꝓter transitum tēporis qui in proposito non sufficeret quia neutra denotationum est in proposito igitur minoꝛ patet quia deꝰ non pōt per velle suum facere q̄ hic sit de nouo simile vel pater z sic de aliis sine nouitate vl̄ in relato vel termino vel aliquo alio. Probat se cundum sanctos z omnes phos z etiam doctores deus ipemet non pōt de nouo aliquid velle ita q̄ incipiat illud velle posq̄ nō voluit quia nesciuerunt euadere quin deus aliter imitaretur igit̄ cū in proposito non videatur minus argui posse mutatio q̄ ibi sequitur q̄ hoc sit ipossibile q̄ anima xpi de non intelligente. a. fiat intelligēs. a. vel de non volente volēs sine alia nouitate. Itē ad quid poneretur tunc in xpo fruitio creata vel sapiētia creata per ma. Item tunc verū non esset quod tradit ma. di. 18. tertij de multiplici merito xpi respectu eiusdē premij ymo merita mūdi possibilia non attingerēt vt deberet tm̄ premiū. Sed contra hāc cōclusionē ꝓter argumenta q̄ solui. q. 2. prologi. 2. q. prime di. secundi libꝛi arguerunt aliqui q̄ cōtradictionem includit creaturam rationalem vniri verbo hypostatice z non frui fruitione que deꝰ est et similiter de visione quia contradictio est q̄ vniatur sibi hypostatice quin beatitudo que deꝰ est sit sua z anime sue hoc libꝛo tertio di. prime. q. 4. fecit trachon. Item ex di. 12 tertij. tolli pōt aliud argumentum quia cōtradictio est q̄ aia christi dum vnitur verbo hypostatice peccet. Sed hoc q̄ illud vitatur clare z non per alias vias igitur minoꝛ patet quo ad primam partem quia contradictio est q̄ aliquis fruatur fruitione que deꝰ ē qui velit volitiōe ordinatissima, qua deꝰ vult. Sed cuz hoc non staret q̄ per naturam suam eliceret actuz volitionis deordinate repugnātia em̄ est q̄ anima illa velit. a. et non velit. a. tāta autem est ista vnio q̄ ex ipo q̄ natura sua frui sic vnitur fruitur fruitione infinita hoc autem necessitat ne volūtas velit aliud per naturam suam q̄ per illam fruitionē infinitam igitur. Item inter omnes creaturas rationales possibiles anima xpi est summe beata ita q̄ scōm sctos beatitudo anime xpi est tanta q̄ maioꝛ ea nequit dari sed hoc non posset saluari q̄ beatitudinē quācūq; creatā formaliē iherentē aie q2 deus potest facere creaturā nobiliоꝛē z sibi dare beatitudinē creatam maioꝛē q̄ habebat xps. Itē si beatitudo creata esset ꝑsens anime xpi sicut mō ē sine informatione q̄re nō posset satiare sicut modo dum modo aliquo mō dependeret ad aiam nūc autem licet beatitudo increata non depēdeat ad animā cum aia sibi hypostatice vnita dependet ad ipsam igit̄ quare nō frueret fruitiōe illa increata z nō magis saciabit̄ per illā q̄ per quācunq; creatam.

2. articulꝰ.

Quot modis sit trāsitꝰ de ꝑte termini ad ꝑtem termini. Et de cronio ista tradictoꝝ um.

Item. q. prima di. 12. arguit iste sic eoipo q̄ anima xpi hypostatice vnitur verbo nō minus beatitudo diuina erit beatitudo aie xpi q̄ suppositū diuinuz suppositum illius nature z per ꝺns ista btitudo ē qua aia xpi ē vere beata. Item eoipo oīs volitio que deus ē est dispositio qua aia ista bene ymo optime se habet. ¶ Itē sancti videnꝫ dicere q̄ aia xpi videt oia q̄ videt verbū sed hoc non est verum de visione creata igitur. Item alij arguunt non solū de illa anima sed etiam de aliis aiabus hoc tenentes quia anima xpi potest euidenꝫ scire futura cōtingētia z de facto multa nouit sed non formaliē per noticiam creatam, igitur per noticiam increatam minoꝛ probatur q2 aliter quilibet nostrū posset milliēs ante finē vite decipere xpm̄ scīz aiaz et facere q̄ ipse erronee iudicauerit oña ꝓbaꝫ fit enim ita q̄ xpus assentiat q̄ isti nō peccabunt hodie nobis demōstratis illud possum̄ falsificare et deus non pōt facere de noticia creata p quā assentit aia quin per illam assenserit q2 aia xpi qñ assētit istos hodie nō peccaturos moꝛtaliter exhocrete specialiter poterit gaudere z deū laudare ponatur ineſſe tunc posq̄ de facto gauisus ē z deum quando laudauerit non pōt fieri quin fuerit hoc gaudio gauisus et quin deum laudauerit igit̄ nec quin assenserit quia per positum ꝓpter hoc ꝑcise gaudebat hoc gaudio et laudabat quia sic assē sit igitur. ¶ Confirmatur q2 iste assensus fuit causa partialis istius gaudij sed q̄ semel aliq̄d cāuit nunq̄ ex tunc pōt istud nō causasse alioquin deus potest modo nunq̄ causasse mundum et iste potest nunq̄ genuisse hunc filium ymo possibile esset nullum hominem genuisse sibi similem z voluntas q̄ immoꝛtaliter, peccauit poterit nunq̄ peccasse moꝛtaliter q2 potest nunq̄ causasse volitionē quam causando peccauit hec absurda sunt. Dices forte necesse est illam estimationē seu assensū fuisse causam huius gaudij illi? ſi tamen de facto causauerit ipam. Sed non est necesse ipsam fuisse estimationem seu assēsum ita q̄ necesse sit qualitatē illā ꝑfuisse z illā qualitatē aliā causasse sed non ē necessarium q̄ ista qualitas fuerit estimatio seu cōsens?. ¶ Contra eadem ratione dicerē de omni intellectione q̄ causauit volitionem de facto q̄ licet fuerit necessario qualitas quedam tñ nō ē necessarium q̄ ista qualitas fuerit itellectio. ¶ Falsitas probaꝫ q2 tunc volūtas poterat naturaliē causare dilectionem vel saltē qualitatē illaz q̄ est dilectio sine hoc q̄ cognouerit oñs falsum. Itē experiētia est q̄ talis ideo gauiſ? est q2 estimauit ita q̄ si non estimasset quātūcūq; habuisset illā qualitatē huius gauisus non fuisset. Item q2 aliter nō esset assignare causam trāsit? cōtradictoriоꝝ sicut supra in probatione principalis cōclusiōis ꝓcedētis articuli, deductū ē ꝓ ex quo aia xpi intime vnitur noticie increate vel ecōuerso igit̄ nihil obstat quin q̄ eam itelligat nisi q2 forte videreꝫ intellegere infinite ſz hoc nō oportet q2 q̄ eandē noticiā pōt aia intelligere nūc intēſi? nūc remissi? nūc oīno nō itelligere sicut placebit deo nullo alio in aliquo variato alias non posset per eādem visionē itelligere nūc hoc i ꝺbo nunc illud istud nūc itensius hoc nūc min? itēſe. ¶ Cōfirmaꝫ q2 itellectio manēs eadē res pōt non esse itellectio igit̄ multo fortiꝰ itellectio eadē pōt esse qua deus infinite, itelligat et anima xpi finite z añs probatur quia aliter esset

dare vltimum rei permanētis ineſſe contra ꝓbm octauo phiſi. qz cōtingit dare minimum viſibile ꝙ ſe ponat igitur ꝙ in .a. inſtanti ſortes videat minimū ab eo viſibile z recedat ſor. ab illo viſibili motu cōtinuo vel ecōuerſo iſtud viſibile a ſorte tunc nunꝯ poſt. a. ſortes videbit illud aut igit illa qualitas q̄ pri⁹ fuit viſio illi⁹ remanebit ſine hoc ꝙ ipſa ſit viſio z habetur ꝓpoſitū vel nō z tūc habitur vltimum rei pmanentis ineſſe. Probat cōmentator tertio de aīa cōmento .36. dicit cum habuerimus intellectū ademptum tunc intelligemus per ſubſtantiam intellectus agentis quem ſecundum multos vocat deum pluries nam commento. 2. dicit intellectum agentē eē formā abſtractam cuius proportio ad intellectum materialē eſt ſicut lucis ad dyafanū de hoc etiam patet cōmentato. ſ. 16. 19. 20. z. 25. z multis aliis. ¶ Confirmat per hug. in primo ſentētiarum prope finē vbi querit vnde aīa xpi ſciat omnia et reſpondet ꝙ alia ſapientia preter diuinam non fuit in aīa xpi z ideo deus in ſapientia non habet maiorem ſufficientiam ꝙ anima xpi. Item ma. li. 3. ſicut etiaz arguit. C. dicit ꝙ anima chriſti nouit omia que verbum ſed verbum nouit infinita nulla autem noticia creata diſtincte repſitat infinita igit. probatur cuilibet ꝙ per additum poteſt eſſe album quelibet albedo pōt taliter vniri ꝙ ipſum per illam eſſet album et ſimiliter quodlibet vnum quod natum eſt ſentire per additum quodlibet ſenſibile ſcōm genus per quālibet ſenſationem poteſt ſentire et ſimiliter per quālibet noticiā angelicam pōt intelligere intellectus humanus ſi debite ſibi vniret igit nō videt contradictio quin intellectui humano z ſimiliter angelico taliter ſe poterit vniri noticia increata ꝙ ꝙ eā vtriꝯ cognoſcet. Si diceret ꝙ ītellectio nō eſt nata eſſe alicui realiter diſtincte a ſe niſi intellectio informet ipm ſed noticia increata non poteſt intellectū create. Sed hoc nō ſoluit quia illud quod eſt tollerabile per additum quacunqz ſpecie coloris eſt tale ꝙ quiſqz color taliter ſibi poteſt vniri ꝙ ipſum illo colorabitur. Similiter quodlibet ſenſitiuum per quamlibet ſenſationem ſibi additam ſiue vnitaz poteſt ſentire igitur a ſimili omne intellectiuum oīm intelligibilium non in ſeipſo ſed per additum per quācunqz intellectionē ſibi vnitam poterit intelligere nec huic obſtat ꝙ non poſſit informari a qualibet quia albedo non poteſt deitatem informare z tamen taliter poteſt ſibi vniri ꝙ ſicut ꝓpter humanitatem ſibi vnitam dicitur homo et ꝓpter aīmā ſibi vnitam dicitur alata ita per albedinem diceretur alba igitur ſimiliter non apparet cum intellect⁹ noſter ſit intellectiuus alio a ſe ſibi addito quin poſſit intelligere per noticiā increatam ſibi vnitam. ¶ Itē eſſentia diuina ſufficientiſſime repꝛeſentat oīa cognoſcibilia z ipa eſt ita intima z ita preſēs vel pōt eſſe ītellectui creato ſicut aliqua ſimilitudo alia igitur ipſa poterit eē ſimilitudo qua creatura formaliter cognoſceret ꝓña patet qz ideo ſecundum auguſtinū mens ſemper nouit ſe qz ſemp ſibi preſēs. ¶ Itē alit non diſtingueret in beatis cognitio matutina z veſpertina contra augu. 4. geñ. ca. 9. aſſumptum patet quia cognitio rerum per ꝓpꝛias ſimilitudines earū eſt cognitio rerum in ꝓpꝛio genere z matutina ē cognitio rerū i verbo hoc non videt aliter poſſe ſaluari niſi ꝙ cognitio qua cognoſcuntur ab intellectu creato res cognitione matutina ſit ipſum verbū. ¶ Item lumē glorie eſt deus ex cymbolo lumen de lumine z illud non diſtinguitur a cognitione qua beatus cognoſcit deum quia aliter lumen eſſet inſufficiens requirens lumen aliud ſcilicet cognitionem creatam vt cognoſceretur et oſtenderetur creature de quo vide augu. 4. ſuper gene. ca. 8. Item aug. 12. de tri. dilectio qua diligimus deum z fratres deus eſt de hoc vide plures auctoritates primo ſententiarum di. 17. Item cognitio vnius beati q̄ minus perfecte repꝛeſentaret deum ꝙ cognitio alterius eſſet erronea quia aliter repꝛeſentaret deuz ꝙ eſt et hoc probatur per ſimile de duobus videntibus eandem albedinem vnus quidez clarius alter obſcurius. probatur tunc in cognitione beatifica clare videatur deus iſta ſpecies vel creata cognitio clare repꝛitaret deū z abſolute inquātum deus et relatiue inquātum pat z fi. z. ſſ. hoc videt inconueniens eſſet ſimul abſoluta z relatiua. Itē deus de potentia ſua abſoluta poſſet ſe oſtendere intellectui creato ſine medio ſz fruſtra fit per plura ꝛc. Probatur ſi viſio ſenſitiua vniretur potentie viſiue eque intime ſicut nunc et tamen ſine informatione ipſa de potentia dei abſoluta poſſet ꝙ eam videre igitur eque in propoſito. probat hec via non poſſet erronea iudicari cum approbati doctores illam tenuerunt ſicut patet de gandenſi. 3. quolibet. q. prima. ¶ Ad primum iſtorum dicēdū ꝙ ſi de⁹ vniuiſſet ſibi hypothetice naturā lapidis tor⁹ deus z fruitio q̄ de⁹ ē eſſet aliquo mō ipſi⁹ lapidis nō tñ eēt ei⁹ fruitio ita dico i ꝓpoſito ſz beatitudo que deus eſt ſit ſua. i. anime chriſti cum anima xpi non eſt per illā formaliter beata ſicut nec eſt omps per oīpotentiā dei que tamen ſua ē nec per deitatem que tamen ſua eſt. dīres non eſt ſimile quia anima xpi nata eſt frui et non nata eſt eſſe deus nec omnipotens. Dicendum ꝙ licet nata ſit frui non tamen fruitione increata formaliter ſed obiecttue et formaliter aut per modum finis. Ad. 1. iſtor negat aſſ

Ad. 2. cōce ditur.

¶ Ad ſecundum aliqui negarent maiorem et ſimiliter ſecundam partem minoris ſicut patuit 3. ar. prime. q. nego em primam partem quia repugnātia eſt ꝙ pura creatura fruatur et intelligat ita ꝓfecte ſicut deus. Et cum dicis repugnantia eſt ꝛc. quia fruitur fruitione infinita hoc autem neceſſitat ꝛc. iſta ꝓbatio eſt cōtra euangelium non ꝙ ego volo ꝛc. z ma. di. 17. huius tertii dicit ſcōm humanam volūtatē ſaltem ſenſualitati xpus refugiebat mortē quā ſcōz volūtatē deitatis voluit ymo dicere ꝙ xpus nō habuerit voluntatē duplicē z diuinam z affectiōes cōformes dānatuz eſt ab eccleſia. Similiter ſimul ſtant ꝙ de⁹ aliqđ non velit et tamen velit me illud velle ſicut voluit abrahamfilium ſuum mori ꝛc. de hoc etiā vide ma. di. 46. primi ca. primo z di. 17. tertū. ca. primo. ¶ Ad tertium concedo ꝙ aīa xpi eſt beatior ꝙ aliqua alia creatura et hoc poteſt aliter ſaluari qz videlicet plus habet de beatitudine i eadē ſpecie vel equalem in ſpe meliori aut maius ꝙ alia creatura ſecūdū ꝙ dr̄ ꝙviatoꝛ nequit dari creature nego z de hac materia credo dixiſſe ꝓma. q. ꝓmi z quīta. q. ſcōi. ¶ Ad quartū dico ꝙ quātūcunqz eēt ꝓſens nō

poſſet ſatiare formaliter niſi informet quāuis obiectiue vel effectiue ſatiare poſſet nec dependētia ſufficere poſſet qualiſcūqz alia qō patet quia q̄libet creatura tātū dependet a deo ſicut a quolibet alio igitur cū beatitudo increata ſit ita intime preſens angelo ſicut aīe xpi ſcōm eſſentiam z ſitum et angelus ab illa dependeat in eſſendo oporteret ſi dicta ratio valeret ꝙ angelus ita beatus eſſet ſicut ſi duo angeli eſſent ſimul ſcōm ſitum z vnus intelligeret aliū z econuerſo et intellectio vtriuſqz dependeret ab alio z eſſet alū preſens z tamē alū ita minime intelligeret et reſponſio breuis ē vtro biqz requiritur dependentia accidentis ad ſubiectum per informationem quia nulla alia ſufficit.

Ad. 5. cōce ditur.

¶ Ad quintum negatur antecedēs quia licet beatitudo diuina ſit illi⁹ aie qz ipa ē ſuppoſituz illius aie z de facto etiā ē beatitudo obiectiua illi⁹ aie z etiā effectiua beatitudinis ei⁹ nō tñ eſt btitudo illi⁹ aie ſic ꝙ ꝙ eā illa aīa ſit formaliter beata ſicut licet deitas vel oīpotētia ſit illi⁹ aie qz ē ſuppoſitū illi⁹ aie z obiectū z principiū nō tñ ē deitas nec oīpotētia illi⁹ aie ſic ꝙ illa aīa eſſet ꝙ eā de⁹ z om nipotēs. ¶ Ad. 6. cōcedo ꝙ ois volitio q̄ deus eſt eſt diſpoſitio qua aīa illa optime z excellētiſſime ſe habet in eſſendo ſed non in formaliter operando. ¶ Ad. 7. verum eſt ꝙ opinio ma. erat ꝙ aīa xpi nouit oīa que deus z hoc ꝓbat trib⁹ argumētis poſitis in principio tñ nō erat opinio ma. ꝙ illa anima ſciret noticia increata formaliter ſz ſolū cāliter z obiectiue z eodē modo de volitiōe z fruitione. Et ideo dicit di. 14. ꝙ aīa xpi intelligit oīa ꝙ ſapiētiā gratis datā z di. 14. tertū dicit ꝙ illa ſapiētia gratis data erat creata ſapiētia z nō increata z etiā in di. 14. dicit ꝙ nō oīa ita clare z perſpicue capit ſicut deus: ¶ Ad primum aūt argumētū ma. non deducit oppoſitū qz illud dicit dari nō ad menſuram qō dat ſcōm voluntatē z capacitatem recipiētiuz nō ſcōm ꝓfixionē alicui⁹ mēſure determinate apōdantem. Et ſi quis daret elemoſinā pauperib⁹ cui libet ꝯtū vult z ꝯtū portare poſſet ꝛc. ſic aūt aīa xpi in ſuo principio accepit gratiam z forte nulla alia ymo vltra datum eſt ſibi vt illud gratie quod ipſa capere non poteſt alīs quibus ipſa voluerit conferā quia de plenitudine etus oēs accepim⁹ Jo. primo etiam auctoritas fulgentū hoc nō concludi quia ille non dicit ꝙ ſcit omnia ſed quia habet ſcientiam omnium et veruz eſt quia habet deitatem ſibi vnitam que eſt ſcientia omniuz z hoc ſonat ꝓbatio fulgentū cuz dicit in quo ſunt omēs theſauri non dicit in qua anima et ſi hoc diceret gloſaretur vt iam dictum eſt vel ſicut ma. gloſat. Ratio etiam magiſtri non cōcludit quia eque euidens eſt hec nihil vult aliquis ꝙ eius anima nōvelit ſicut maioꝛ ſua et tñ xpus dicit non ꝙ ego volo ſed quod tu etiaz vnio hypothetica nature ad verbum ſtare potuiſſet ſine cognitione qua cunqz illi⁹ anime. Item eque apparēs eſt iſta ſicut maioꝛ ſua nihil ſit aliquis perfecte vel clare quin anima eiꝰ eque perfecte et eque clare illud ſciat cuius tamē oppoſitum ipſe dicit dices quomodo igitur poſſet ſcire omnia dicendum ꝙ ſiue opinio ma. ſit vera ſiue non intelligi poteſt ſic ꝙ verbum ſit quodammodo ſpeculum intellectuale omnia cognoſcibilia repꝛeſentans et ꝙ anima chriſti ita perfecte ꝙ ſcientiam creatam ſibi collatam videt iſtud ſpeculum ita ꝙ omnia tbi repſitata vel relucētia i verbo dei videt ſicut nos vno aſpectu videm⁹ ſpeculum z reluccntia in ſpeculo z hoc etiā multi tribuūt cuilibet beato turta illam famoſam auctoritatē gregoꝛij in libꝛo dyalogoꝛum quid eſt quod neſciunt vbi ſcientem omnia ſciunt. Alio modo poteſt gloſari ꝙ verbum eſt illi anime ꝓ habitu ſeu ſpecie quo quodlibet cognoſcere poſſit vtrū aūt verū ſit ꝙ oīa ſcita q̄ de⁹ vel nō poſſea forſitan inqretur di. ꝓñti. 14. ¶ Ad octauū dicendum ꝙ per idē argumentum ꝓbaretur ꝙ de facto poſſum deū decipere tñ adhuc differētia ē qz intrinſece eſſentialiter euidens noticia futuroꝝ quā ipoſſibile eſt falſificari vel decipi z ideo ſi de⁹ ſcit z eſſe futurū z tñ hoc cōcedit ꝙ a pōt non foze oportet cōcedere ꝙ de⁹ poſſet nūꝯ ſciuiſſe a eſſe futurum. Sed ita nō ē de noticia creata quia nec aia xpi nec aliqua creatura poteſt habere noticiā creatā euidētē euidētia itrinſeca cui formaliter repugnat deceptio de aliquo futuro ſicut ſatis bene deducit hoc argumentū octauum z ideo cōceditur cōcluſio q̄ inferꝫ de aīa xpi z hoc de potētia dei abſoluta licet tñ certitudinaliter. i. abſqz aliqua heſitatione poſſit vere iudicare ꝙ ſic erit z nullo mō pōt i hoc fieri deceptio vel erroꝛ ſtāte cōi ordinatiōe z nō ſequit ſi aia xpi decipꝛeꝰ ꝙ igit xpus deciperēt ſeu de⁹ deciperet licz ꝓñs eſſet cōcedendū ſi ly decipi exponeret pure poſitiue. ſ. ꝓ credere aliter ꝙ ſit vel eſſe debeat in re tunc enim decipi ſecundum aīam poſſet etiam defectus prectſe penalis z ideo nō repugnaret plus dei filio ſcōm aīam ꝙ dolere vel timere ſcōm aīaz Sz ſi exponit negatiue tūc idē eſt ꝙ credere aliter ꝙ ſit vel erit z ſimul cū hoc nō ſcire quō ē z tūc non ē concedendū nec etiaz ſequit ꝙ ſi aia xpi decipit ꝙ igit xpus decipit qz ly ſcōm aīam creda aliter ꝙ ſit vel erit tñ cuz hoc ſcōz deitatē ſcit quō eſt vel erit. Totā aūt deductionē vlteriozē qua ꝓbat nō poſſe aſſenſiſſe poſtꝙ aſſenſit concedo de aſſenſu creato ſed ſi aſſenſus poteſt eſſe ſimul non eſſe aſſenſꝰ vel cognitio etiam et nō eſſe cognitio vt iſti dicūt tunc negatur prima conſequentia z ſimiliter alie deductiones z dicit ꝙ non eſt ſimile de omni alia intellectione vel conſenſu quia ad hoc ꝙ aliquis aſſenſus vel intellectus ſit conſenſus vel intellectio anime xpi verbo vnite requiritur ꝙ talis conſenſus ſit vel fuerit ver⁹ vel vera ītellectio z igit ſi eſt vel fuit de futuro cū tūc veritas eius dependeat ex futuro concedendum eſt ꝙ ſicut tale futurum pōt non foze ita talis conſenſus anime xpi poteſt nunꝯ fuiſſe conſenſus anime xpi et etiam gaudium tantum in illa aīa ex tali conſenſu pōt nunꝯ fuiſſe ex tali conſenſu cauſatuz. Sed aliter ex illa qualitate que eſt vel fuit conſenſꝰ vel ex alia cauſa ſecus autem eſt de cōſenſu alterius anime non vnite quia talis poteſt conſentire falſo z errare z decipi. ¶ Ad. 9 dicendum ꝙ iſta intimitas ſine informatione non ſufficit et etiaz obſtat illud quod apponitur ſcilicet ꝙ tunc intelligeret infinite. Sz cum dicitur ꝙ hoc non oportet quia per eandem noticiam creatam poteſt anima nunc intelligere intenſius ꝛc negatur et cum ꝓbatur qz aliter ꝙ eandem viſionem in verbo nunc poteſt beat⁹ videre nunc iſtud ꝛc. concedit de viſione creata. ¶ Ad cōfirmationē dico ꝙ non eſt dare minimū viſibile ꝛc. z dato ꝙ ſic adhuc i nullo inſtāti vltio erit iſta qualitas ſcōm ſe z quālibet partē ſui nec i aliq̄ vltimo iſtāti erit aliq̄ q̄litas viſio ꝓma pars ꝓz quia

non est dare vltimum instans rei permanētis ieſſe. Scōa pars probat quia vel simul scōm ſe z qō libet sui vt ceſſat illa qualitas eſſe viſio ita q̄ ſubdito deuenit non viſio vel non. ſi primuz igit ē dare primū instans i quo sit non viſio z illud neceſſario erit immediatū vltimo instāti. ꝛc. Si scōm igit vl ipſa vel aliqua ei⁹ poſt. a. erit viſio ſi ipa tunc. a. non ē vltimum iſtās z ſi aliqua ei⁹ pars tunc hoc non erit minimuz viſibile ab illa diſtantia ꝛc. De hac materia vide i alijs vbi tractatur materia de maximo z minimo. ¶ Ad. 10. dicit q̄ opinio cōmentatoris videt fuiſſe q̄ intellect⁹ agēs intelligit q̄ ſuā ſubſtātiam z ē intellectio z forma vere infozmās intellectū poſſibilē q̄ quem etiam intelligit intellectus poſſibilis. Sed tenendo veritatem q̄ intellectus agens ſiue ſit ipe deus ſiue alia ſubſtātia nō sit forma itellect⁹ poſſibilis quātūcunq; intellect⁹ agens eſſet intellectio nunq̄ per eū alius intellectus formaliter itelligeret licet obiectiue vel effectiue forte intelligere pōt ideo cōmētator eſt negādus. ¶ Ad. 11. ſi illa ſit ſētentia hug. nego eū ſicut z facit Wa. q̄ in di. 14. dicit q̄ in nullo creatura equatur creatori. ¶ Ad. 12. eſt dicēduz ſicut ad. 7. ¶ Ad. 13. dicit q̄ itellectio ſcreata nō eſt nata eſſe alicui⁹ intellectus creati forma ſicut albedo z queuis ſenſatio ſunt forme suoz ſubiectorum z ſimiliter intellectio creata in angelo vel in homine z ideo non eſt ſimile hinc inde. ¶ Nota iſtud eſſe falſū q̄ aīa humana nō pōt ſentire q̄ ſenſationem bruti nec videt ratio quam aſſignat quia de facto viſio humana eſt forma extenſa z non oporteret q̄ immediate informet animam intellectiuam non eſſet inconueniens q̄ ſicut anima informet corpus extenſum ita poſſet qualitas extenſa informare, aiam ſibi coexiſtēt ē ſicut coexiſtit corpori z preter hoc de ſenſationib⁹ nō ē verū q̄ accipit i argumento q̄ nec aīa humana nata ē ſentire per ſenſationē bruti nec ecōuerſo q̄ forma extenſa non eſt nata perficere naturā itellectualē formaliter ſicut facit ſenſatio quelibet humana nec ecōuerſo potētia extēſa nata ē ſētire q̄ ſēſationē iextenſam z cū in deductiōe. Probatur q̄ iformatio nō requiritur quia taliter ſine formatiōe poſſet vniri albedo deitati ꝛc. Dico q̄ licet poſſet negari primū aſſumptum de deitate q̄ ipa ſit hō ſicut z hoc negat ma. di. quita tertū cap. penultimo determiaui tamē alias illud potius eſſe cōcedendū q̄ ipſa ē iſte homo demōſtrato dei filio. Dico tū q̄ deitas nō ē aīata nec alba ymo nec eſſe poteſt iſtis vocabulis precise ſignātib⁹ ſicut mō nam iſtud cōcretū aīatū non ſolet denōiare niſi per totū cuius aīa eſt pars formalis vel corp⁹ cui⁹ eſt forma. Sed aīa nec eſt nec eſſe pōt pars formalis deitatis nec forma iformās igit z multo fortius pbari poterit q̄ deitas nec eſt nec pōt eſſe alba igit aīs p̄dicte deductionis nō ē verū z dato illo antecedēte! multo fortiꝰ cōcludi poſſet q̄ deitas poſſit eſſe itelligēs formaliter q̄ intellectionē creatā q̄ ecōtra quod tū notorie ē falſū Dices tu cōcedis q̄ deitas ē hō z ois homo ē ſubſtātia aīata ſēſibilis igit deitas ē aīata z pari rōne colorata illis coloribꝰ ſicut z xpi humanitas. Rñdet q̄ illa diſſinitio habita p̄cise cōpetit oi hoi q̄ eſt humanitas ſz dei filiꝰ licet ſit hō nō tū ē humanitas ſz bene hypothetice ſibi vnitur humanitas q̄ ē ſubſtātia aīata ſēſibilis. Alit rñdet p̄cedēdo p̄ñter q̄ deitas ē aīata z alba ꝛc. ſcōz cōcationē ydionatuz de q̄ vide ſupza. q. 21. ¶ Ad. 14. dicēdū q̄ illa ītimitas nō ſufficit ꝛc. niſi ītimet ſibi ſicut forma ſuo iformabili. Ad auguſtinū licet ſit parū ad ppoſitū dicēdū q̄ ſi dictū ſuū eēt veruz nō ſolū de cognoſcēdo habitualit ita q̄ pōt exire i actū qñ p alia non ipediret ſicut hz intelligi ſcōm veritatē ſz etiā actualiter adhuc hoc nō eſſet verū niſi p cognitionē iformātē cauſātā a ſe ipa ſemper p̄ſtem ſibīpſi. ¶ Ad. 15. negat p̄ña q̄ veſpertina cognitio creature ē illa qua nō ītuitiue cognoſcitur de⁹ matutina Ño qua etiā de⁹ ītuitiue cognoſcitur z hoc eſt creaturam cognoſci in verbo quia nihil aliud a verbo pōt ſufficienter cāre talē cognitionem qua ſit intuitio verbi z ppter hoc nō opz q̄ iſta cognitio ſit verbum. ¶ Ad. 16. dicendum q̄ licet deus ſit lumē glozie obiectiuū nō tamē ē lumē glozie quo formaliter aliqua creatura ſit beata ymo et realiter diſtinguit ab omni cognitione qua creatura formaliſ deū cognoſcit nec ſequit q̄ ppter hoc de⁹ ſit lumē inſufficiēs ſicut nō ſequit lumē ſolis eſt inſufficiēs q̄ videri nō pōt niſi ponatur viſio ſēſitiua ab eo diſtincta qua videat. ¶ Ad. 17. dicēdū q̄ ly qua debet gloſari. i. qua effectiue nō qua formaliē nec magiſter pl⁹ voluit q̄ poſuit actū dilectiōis aliū ſz nō habitū aliū vt plane ptz verſ⁹ finē eiuſdē di. 17. p̄mi libri. ¶ Ad. 18. dicēdū negat p̄ña. Ad pbationē ōz q̄ ſi ly aliter determinat ly repūtare conceditur q̄ cuiuſlibet beati cognitio aliter repūtet deū q̄ eſt. i. non ita pfecte repreſentet deū ſicut de⁹ pfecte eſt. Si aūt ly aliter determinet ly q̄ eſt negat q̄ quilibet beat⁹ cognoſcit deū ſicuti eſt. i. ſine errore quo ſibi tribuat q̄ ſibi nō cōuenit. ¶ Ad. 19. cōcedit cōcluſio ad quā deducit q̄ viſio beata valet ad vtrāq; dinarū cognitionū q̄ abſolutā q̄ relatiuā. ¶ Ad. 20. dicendū q̄ aſſūptū falſū ē niſi ſolū itelligat effectiue vel obiectiue. ¶ Ad. 21. dicēdū q̄ negat vbiq; ſpēm p̄mā primo actuū qualē ponit tho. z multi alij z multo fortiꝰ hz negare i ppoſito z ſi pl⁹ vellet dicere negādꝰ eēt. ¶ Ad p̄mū p̄ncipale cōcedit q̄ xps ē ſapiens duplici ſapiētia ſz aīa xpi licet obiectiue vel negatiue ſit ſapiēs ſcreata ſapiētia nō tū eſt ſapiens ſapiētia ſcreata formaliē ſz ſola creata q̄ cum hoc q̄ ē cognitio z etiā forma iherē ē p̄ficiēs illaz aīam z hec cā nō habeē de ſcreata. ¶ Ad ſcōm p̄ncipale dicēdū ē q̄ auctoritas ma. pōt gloſari q̄ gloſā qua ipemet exponit duas auctoritates cōſimiles li. 2. di. 41. ca. vltio p̄ma ē ysodori dicētis angeli i Xbo dei oia ſciūt anteq̄ fiāt z rīdet ma. ſed nec oēs nec oia pfecte angelos ſcire dixit z iō eos in ſciētia p̄ficere nō remouit. Alia ē gregorij qui ait q̄d eſt q̄ igit neſciūt vbi ſciētē oia ſciūt. Et reſpōdet ma. Sed accipiendū eſt hoc de his quoruz cognitio beatū facit vt ſunt ea que ad miniſteriuz trinitatis z vnitatis p̄tinēt ita dicereē i propoſito q̄ aīa xpi ſcit oia q̄ deus ſcit q̄ eſſētialiter obiectiue beatificāt vel q̄ ſciat oia ſcōm ſp̄m vel genus ſcilicet in vniuerſali neceſſaria ad redēptionem ſaluandoꝝ. Tertio modo pōt dici q̄ omia nouit in verbo ſicut in habitu vel ſpecie vel poti⁹ ſicut in ſupplente vicē ſp̄ei vel habit⁹ actiue cōp̄incipatiui ītētionū reſpectu cognoſcibiliū i ipo Xbo nō q̄ accidētaliter cognoſcat i Xbo diſtincte omia et ſingula q̄ de⁹. Quarto mō pōt itelligi q̄ omnia ſcit per eminētiam vel equiualentiam qui deum cognoſcit qui valet oia vel eminet oīb⁹ cognitiōib⁹ infinitis etiā dato q̄ aīa xp̄i ſcōm ma. inverbo dei cognoſceret oia et quodlibet tamen ipſe dicit q̄ iſto modo cognoſcit per ſapientiā creatā ſibi collatā a deo non q̄ ſapientiā increatā. Ideo adhuc non faceret ad ppoſitū media cō ſequēter ibi adducta p̄o dicto ma. p̄o quanto videntur plus arguere q̄ conceſſerim ſupius ſunt ſoluta et ē.

De cognitiōe matutina z veſpertina.

Ad. 16. nota de lumine glie.

SEcūdo Circa illud qō dicit ma. p̄cipaliter in iſta di. 14. cap. penultimo q̄ aia xp̄i verbo dei cognoſcit futura z q̄ aīa xp̄i i verbo cuiuſnita eſt liq̄di⁹ et p̄ſtius oīa creatura ſcit oia que deus Quero primo vtrū verbū dei ſit ſibi ipſi quātus nō aīe venite ſibi ſciētia futuroz ſibi contigentiū videt q̄ nō quia ſcire eſt rem per cauſam cognoſcere et eſt illius quod impoſſibile eſt aliter ſe hr̄e ex primo poſteriozū et etiam ex ſexto ethicoz cap. 4. dicit oēs ſuſpicantur q̄ ſcimus nō contingere aliter ſe habere ſed futura contingentia aliter poſſunt ſe habere igitur, pbatur oia ſcibilia ſunt demonſtrabilia ex primo poſteriozū ſed cōtingentia ad vtrū libet nō ſūt demōſtrabilia vt patet. 7 metaphiſice parte. 52. vbi dicitur ppter hoc ſubſtātiarū ſenſibiliū ſingularū nec diffinitio nec demonſtratio eſt q̄ habet materiā cuius natura talis eſt vt contingat in eſſe et non: et non ineſſe qua ꝓpter corporalia oia ſingularia ipſozū igitur ſi demonſtratio neceſſariozū et diffinito ſcientifica non contingit ſicut nec ſcientiā qñq; ſcientiā qñq; ignorantiam eſſe ita nec demonſtratio nec diffinitionē ſed opinionē contingētiꝰ aliter ſe hr̄e palā quia nō vtiq; erit ipſozū neq; diffinitio nec demōſtratio hec Ibi Et rationē tam ibi q̄. 6. ethicozū q̄ talia contingentia cū extra ſenſum ſpeciē fiant latent ſi ſūt vel non. 3. nulla non determinata vera ſunt aliquomō ſcita ſed de futuris contingētibus nō eſt determinanda veritas primo peryarmenias. ¶ Ad oppoſitum damā. 13. dicitur dñe qui noſti oia anteq̄ fiant. Item ad hebreos. 4. oia munda et apta ſūt oculis eius ad quē nobis ſermo. Itē aug. quinto de tri. ſicut allegat ma. di. 36. p̄imi capi. 1. nō iſta ex aliquo tp̄e cognouerit deus ſed futura oia tēporalia atq; in eis etiā inquit et quando ab illo petituri fueramus et quos et de quibus reb⁹ vel exauditurus vel non exauditurus eſſet ſine initio ante p̄ſciuit Item vide de hoc multas auctoritates di. 35. primi capi. 4. et capi. quinto⁊ diſtin. 39. 1. cap. primo et cap. quinto. In iſta queſtione primo premittam diſtinctiones de ſcientia et iuxta illam pono aliquas queſtiones ſcōo inſtabo contra eas. Quo ad primū dicēdū ſecūdum doctores antiquos q̄ iſtud vocabulū ſcientia dei vnomodo ſumitur p̄ noticia rerū Alio modo p̄ noticia enunciabiliū. Et hanc diſtinctionem ponit ma. li. ōmo cap. 46. de ſciētia rerū loquitur ſcriptura eccle. 23. deo anteq̄ crearētur oia ſunt cognita z ſic loquendo Idem eſt dicere ſciētia dei reſpectu rerū q̄ dei clara apprehenſio reſpectu rerū oia eēm factibilia apprehendit. Scientia vero vel cognitio enūciabiliū. i. oplere ſignificabiliū qñq; ſumitur p̄o apprehenſione ſola z hoc eſt nimis improprie q̄ ſic deus videt oia poſſibilia vel impoſſibilia nihil eſt a quo q̄ ymaginabile quim et a deo. Alio modo ſumitur p̄overo iudicio reſpectu enunciabilium tantum facti et iſtomodo ſcit deus ſeu'euidenter iudicat que ſunt in entibus et qualiter ſe habuerūt z quelerūtlentib⁹ z qualiter ſe habebūt ita ſcientia dei ſic ſumpta eſt ſolūmodo enunciabiliū reſpectu preteritorum p̄ñtiū et futuroꝝ et vocabitur ab antiquis doctoribus noticia ſeu ſcientia viſionis et iſtomodo dicit ma. di. 39. ca. 2. q̄ ſcientia dei non eſt niſi de his que ſunt fuerunt vel erunt et alias auctoritates reperies in eadez di. et. 25. quaſdā, p iſta acceptione quaſdā, p prece denti. Altomodo ſumitur, pvero et euidenti iudicio reſpectu enūciabiliū facti adhuc futuri z illo modo dicit p̄ſciētia dei de qua dictiōe. 35. z. 39. Alio modo ſumitur p̄o noticia cū volūtate beneplaciti reſpectu ſic cogniti et vocatur noticia ſeu ſciētia reprobationis z hinc eſt q̄ ſtricte loquēdo ſoli reprobi dicūtur p̄ſciti acvnica z ſimplex dei noticia eſt quelibet ſcientia ſenſuū p̄dictoꝝum Iurta hoc poſſunt elici cōcluſiōes tā, pbate p̄ma q̄ de⁹ oīm rerū poſſibiliū eſt ſimplex itelligētia. 2 cōcluſio q̄ de⁹ eſt oīm poſſibiliū z ipoſſibiliū enunciabiliū apprehenſio. 3. q̄ deus eſt oīmvere enunciabiliū vera ſciētia. 4. cōcluſio q̄ ipſe eſt reſpectu oiz enūciabiliū facti ſcia viſiōis. Quinta q̄ ipſe eſt reſpectu oiz enūciabiliū facti de futuro p̄ſcientia Sexta q̄ reſpectu illoz q̄ bene fiunt ipſe eſt ſcientia approbationis. 7. cōcluſio q̄ ipſe reſpectu illorum que demeritoꝛie fiunt ſciētia reprobationis Ex his patet ad q̄ſtionē vbi tamen ad conſuetum modū loquendi dicendū eſt q̄ ſcientia dupliciter ſumitur ad ppoſitū tituli queſtionis loquēdo. ſ. p̄o noticia euidenti impoſſibiliū aliter ſe hr̄e ſeu enūciabiliū neceſſariozū et ſic loquēdo dicenduz q̄ verbū nō eſt ſcia futurozū contingentiū z hoc p̄bant duo p̄ma argumenta principalia queſtiōis. Secunda cōcluſio eſt etiā abſq; aliqua hēſitatiōe tenenda et, pbatur eſſe vera et credenda per argumenta p̄ius poſita ad partē oppoſitā queſtionis ſ. q̄ alio modo ſumendo vocabulū ſcientie, p omni euidenti et vera iudicatiua noticia reſpectu complexe enunciabilis verbū dei eſt ſcientia futuroz quoz̄cunq; contingentiū ad vtrumlibet que ſunt vera ita q̄ de omni futuro nouit euidenter q̄ erit et de omni non futuro euidenter nouit q̄ non erit nā vt dicit aug. hoc de ci. cap. 8. deus optime et veracissime credit cuncta ſcire anteq̄ fiant z cap. 9. dicit q̄ confiteri eſſe deū z negare eſſe p̄ſcientiam futurozū apertiſſima inſania eſt. Secundus articulus: primū dubiū q̄ videtur q̄ ex eo ipſo q̄ aliqua ſunt futura contingentia ad vtrūlibet non ſunt determinate vera nec per conſequēs poſſunt euidenter ſciri vel p̄ſciri eſſe vera et hoc tenet oīam z pbat hoc eſſe opinionē. p. quanuis, i hoc p. veritas fidei contradicat p̄ime, pbatio eſt ſcōz eum di. 38. p̄imi ſui et pe. auꝛ. nullū futurū cōtingens dependēs ſimpliciter. a. potentia libera eſt in ſe verū q̄ non poteſt vt dicit ſcōm phm̄ ymaginari ratio quare plus vna pars eſt vera q̄ alia Item p̄imo peryarmenias in his que ſunt z que facta ſunt neceſſe eſt affirmationē vel negationē veram vel falſam eſſe. In ſingulari vero futuris non ſic quia alias ſi vnus dicat hoc erit et alius dicat q̄ non erit oportet q̄ alter iſtozū determinate mentiatur et tunc nihil fieret a caſu nec ad vtrūlibet ſi omnia fierēt ex neceſſitate q̄ illud quod eſt ad vtrumlibet cōtingens nō magis determinatur ad

Articul⁹ 1. diffictio de ſcia dei.

Nota ſcluſiōes iurta membra dicte diſtinctionis de ſcia dei.

2. articul⁹.

vnã partẽ ꝫ ad aliã Itẽ si veritas determinata sit in singularibus de futuro tunc de quolibet illoꝝ quomodo facta fuit semp fuit verũ dicere qñ hoc erit et si semp erat verũ dicere qñ est vel erit non posset hoc nõ esse vel non futurũ esse ꝫ autem non posset non fieri Impossibile est non fieri et ꝓ ꝑns necesse est fieri. Item tunc non oporteret cõsiliari nec negotiari Item ibidẽ in fine oꝝ ones vere sunt quẽadmodũ et res igitur manifestũ est qñ ꝯ sic se habẽt vt ad vtrũlibet sint et contraria ipsoꝝ queãt contingere necesse sic se hꝫ ad cõtradictionem ita. s. ꝙ propositiões significãtes talia foze non magis eruntvere ꝫ false determinate. Ad oppositum est diffinitio ꝓpositiõis. d. ꝙ est oratio verũ vel falsũ significans. Itẽ hoc est cõtra legẽ contradictoꝝ et cõtra primũ principiũ cõplexũ Item vbi supra dicit. p. ꝙ necesse est disiunctiua ex ꝓtradictionem ita. s. ꝙ ꝓpositiões significãtes talia foze non magis eruntvere ꝫ false determinate. Ad oppositum est diffinitio ꝓpositiõis. d. ꝙ est oratio verũ vel falsũ significans. Itẽ hoc est cõtra legẽ contradictoꝝ et cõtra primũ principiũ cõplexũ Item vbi supra dicit. p. ꝙ necesse est disiunctiua ex ꝓtradictorijs de futuro esse verã sed tamen neutrã partem necesse est esse verã Ex quo patet ꝙ quacunq; tali disiunctiua data altera pars est determinate vera. Ad primã rationez negatur ans ꝓ vno bñ est ratio quare vna pars plus est vera ꝫ alia qz in re futurũ determinate erit tunc affirmatiua ẽ vera vel determinate nõ erit et tunc necessitatiua ẽ vera Ad aliã negatur ista cõsequẽtia vnus vꝺ determinate dicit verũ igitur oĩa fient ex necessitate et oĩes cõsequẽte similes sunt negande nec habẽt colorẽ. Ad phm dicẽdũ ꝙ ipe intelligit ꝙ in singularibus de futuro non est determinata veritas eo modo quo in illis de preterito vel de pñti. Mã oẽ quod fuit sic est determinatũ ad fuisse qõ non ꝓt per aliquã potentiã nõ fuisset omne qõ est necesse est esse qñ est sicut declarant di. i. ꝓmi ad sensũ vnũ verũ non sic autẽ in illis de futurovbi simul stat ꝙ ꝓpositõ aliqua de facto est vera ꝛ pot esse falsa q̃ tamen pot esse vera et semp fuisse vera ꝛ tanta est illa indeterminatio ꝙ non stat cum euidẽti. notitia creata de talibus quid euentret et quid nõnõ sic in illis de preteritovel de presenti. Cum ista responsione cõcordat sco. di. 38 primi. Secũdum dubiũ principale quero quomodo deus determinate potest scire ꝛ potest scivisse futurũ illud cuius futuri actio dependet adhuc ex libertate volũtatis non solũ increate sed etiam create qz impossibile est deũ nunc̃ sciuisse ꝙ semp sciuit igitur si deꝰ sẽp sciuit. a. esse futurũ impossibile est deũ nunc̃ scivisse. a. esse futurũ et si hoc igitur Impossibile est quĩ. a. fuerit futurũ et si hoc igitur impossibile ẽ et c̃. igitur voluntas creata non potest libere facere quin. a. fuerit futurũ ꝛ per cõsequẽs futuritio a. non dependet a. volũtate libera create Itẽ illa futura q̃ dependet ex libertate voluntatis create vel increate possunt non euenire. Sed ista q̃ sunt a deo ꝓscita non possunt non euenire quia alias dei ꝓscientia falleretur sicut arguitur di. 38. ꝓmi cap. 1. Preterea deꝰ nõ pot res aliter cognoscere ꝫ cognoscit sine alietate vel varietate aliqua ex parte rerũ igitur deus cognoscẽs aliqua foze nõ pot illa cognoscere nõ foze sine nouitate vel variatione aliqua ex parte earũ igitur si ab eterno cognouit me aliquid cras volituꝝ non pot ante aduentum diei crastine scire me nõ cras illud volituꝝ et si hoc igitur oportet me cras velle illud antecedẽs patet qz apud deũ non potest esse aliqua transmutatio quo ad talem alietatẽ cognoscendi vt patet per augu. quinto super genẽ. et pomt̃ di. 25 ꝓmi cap. penultimo. Item aug. 15. de tri. et ponitur di. 39. i. cap. primo dicit ꝙ omia simulvidet quoꝝ nullũ est quod non semp videat ꝛ sciat eius tracq; scientia inamissibilis inuariabilis est nostra vero scientia amissibilis et receptibilis quia non est hoc nobis esse ꝙ scire et ibidẽ cap. scõo deꝰ nõ pot aliquid scire vel prescire ex tpe nec posset dici aliquid incipere scire vel prescire vide ibi Ad illõ dubiũ difficillimũ Respondet oꝛam et bene i hoc di. 38. primi sut indubitanter est intelligendum ꝙ deus certitudinaliter et euidẽter scit oĩa futura contingentia. Sed hec declarare et modum quo scit exprimere impossibile est oĩ intellectui ꝓ isto statu hoc tamen ꝓuenit ex natura diuine scientie in finite quã latere nõ posset quid eueniatvel q̃ nõ in hoc sibi credo ꝙ immensitas diuine scientie sit in causa q̃ est quasi scientialis oculus a quo nihil absconditur nec abscondi pot presens preteritum et futurũ quum qñz qualiter euenerit et euentre debeant pateat ibi clare et hoc requirit scientie i. mensitatẽ. vnde psal. Et sapientie eius nõ est nũerus hec igitur sit cõclusio prima ꝙ dei scientia ẽ immensa et imensũ iudiciũ ex hac sequitur ꝙ nullus vere iudicabile latet eum nec etiã possibile est vt aliqd sit vere iudicabile et nõ ab eo infallibiliter et euidẽtissime iudicatũ sicut eñ deꝰ propter immensitatẽ siue essentie nusquã deest nec deerit vsq; vbi aliqd esse pot̃, ꝓpter immẽsam eius potentiã omne, ꝓductibile vel effectibile, ꝓducere vel efficere pot ita ꝓpter eius immẽsam scientiã nullũ verũ vel vere expressibile latet eũ sed ẽ ab eo patẽter ꝛ euidentissime iudicatum Sed vt patet ex dictis in primo dubio oĩs cõtradictõis altera pars ẽ vera igitur per illã expressibile siue sit ꝑns preteritus vel futurũ euidenter ꝛ certitudinaliter deꝰ nouit. Secũda cõclusio bene stant simul ꝙ a. foze dependeat ex cõtingenti libertate volũtatis siue create siue increate ꝛ tamẽ ꝙ a deo euidenter sciatur. a. foze sicut eñ immẽsitas scõm essentialem presentialitatẽ non determinat sibi ex natura sui vt sit in hoc spacio cũ isto corpore vel cũ illo quoꝝ quodlibet sine reliquo potest illõ spaciũ occupare hoc tamen sibi determinat sua immensitas vt si aliqs sit ibi vel alicubi deus itime sit illi ꝑs ꝓ essentiã ita nõ est de natura sui determinata ei deꝰ scientia vt sit scitẽtia ꝙ. a. erit nec vt sit scientia ꝙ. a. non erit. Sz ad hoc determinatur ex natura sui ꝙ si. a. erit ipa sit cognitio scientialis ꝙ. a. erit et ꝙ si. a. non erit ipa sit scitẽtia euidens ꝙ. a. nõ erit et ideo sicut impossibile est quin vel. a. erit vel. a. non erit ita impossibile est quin deus vel euidenter sciat a. foze vel euidenter sciat. ã. nõ foze Et ideo etiã vlterius sicut cũ cõtingente libertate voluntatis tam create ꝫ increate stat ꝙ determinate. a. erit ita cũ eadem libertate stat ꝙ deus euidẽter sciat a foze vñ breuiter ex natura diuina a. nõ est ꝙ ipa sit scientia ꝙ aliqd ꝓter deũ sit vel fuerit vel erit qz ipse potuisset in eternũ nunc̃ scivisse aliqd ꝓter se fuisse vel foze ex natura tamẽ fuit est ꝙ si aliquid fuerit sit vel erit vndecunq; contingit vel necessario eo ipso hoc sibi per semetipam subsistãtialiter innotescit etiam si ipsa nihil penitus faceret ad hoc ipsuꝝ sed solũ attenderet vel aduerteret ꝙ ab alijs ageretur Tertia conclusio sequitur ex dictis ꝙ cũ hoc ꝙ. ã. foze pendeat ex contingenti libertate voluntatis create vel increate non stat ꝙ

Respõdeꝰ auctoritas phi de futuris cõtingentibus.

2. dubium.

Respõdeo quõ deꝰ nouit euidenter futura contingentia.

Cõclusio 1.

2. cõclusio.

3. cõclusio.

deus necessario sciat ipm foze quia bene sequitur deus scit necessario. a. foze igit̃. a. necessario erit eo ꝙ oppositũ cõsequẽtis et c̃. 4. conclusio ꝙ deus solũ cõtingenter scit futura contingentia ad vtrũ libet. Ex hac sequitur quinta cõclusio ꝙ nihil necessario scitur a deo esse futurũ nihil eñ est futurum cuius futuritio nõ dependet scõm veritatem fidei licet ꝑhũs aliter sentiat a contingenti libertate diuine volũtatis igitur ans ꝓbatur cõsequẽtia patet qz nullum agẽs naturale pot̃ aliquid ꝓducere sine contingenti causatione ꝓcipũ liberi infinitti qz sine eius cõcausatione libera nõ plus ꝓduceret vnũ denumero infinitoꝝ ꝓducibiliũ ab ipso in hoc passo ꝙbuscunq; demõstratis ꝫ aliud vno nec agens liberũ creatũ qz nullũ liberũ actuum creatum potest distincte cognoscere illud qõ nunc̃ fuit ꝓpria et simplici eius cognitiõe qualis requiretur nisi deus libere talẽ impzimat illi cause omne igitur futurũ libere ab aliquo ꝓducẽ et per cõsequens eius ꝓductio dependet a ꝓncipio libero igitur non necessario est futurum distingendo semp futurũ cõtra presens. Sexta conclusio sequitur ꝙ oẽ illud quod deus scit esse futurũ pot̃ nunc̃ scivisse esse futurũ distingendo sp futurũ cõtra presens et sumpta ipa in sensu diuiso qz oẽ tale futurũ cõtingenter scitur a deo foze et semp contingẽter fuit a deo ꝓscitũ foze sed oẽ tale pot̃ non ꝓsciri a deo foze et nunc̃ fuisse ꝓscitum foze igitur et c̃. de hoc etiã vide ma. di. 29. primi cap. 2. et di. 4. ca. 4. vbi etiã dicit ꝙ deus nõ posset aliquid incipere scire et c̃. et etiã cõcordãt doctozes antiqui et addit etiã ibi ꝙ predestinatus pot̃ deus non predestinasse ꝙ tamẽ in actiombus vel operationibus dei nullatenus fupple cõcedũt doctozes ex quo eñ aliqd factũ est vel dictũ nõ cõcedũt ꝙ possit nõ esse vel nõ fuisse et c̃. vide i textu Septima cõclusio est de contingenti ad vtrũlibet cuius futuritio dependet a libertate voluntatis createvt de. a. ꝙ voluntas creata pot̃ facere ꝙ deꝰ ab eterno scivierit. a. esse sic futurũ et etiã in libera ꝓtate voluntatis create est ꝙ deꝰ nunc̃ sciuerit a. esse sic futurũ qz in potestate voluntatis create est facere ꝙ. a. erit et etiam facere ꝙ a. nunc̃ erit igitur Octaua cõclusio sequẽs ex ꝓmissis ꝙ illõ quod nunc̃ ꝓscivit deus foze possum facere eũ semper ꝓsciuisse et ꝙ illud quod semp ꝓsciuit possum facere eũ nunc̃ ꝓsciuisse patet ex dictis Decima cõclusio ꝙ multa q̃ ꝑ fuerunt vera possũ facere ꝙ nunc̃ fuerunt vera et ꝙ multa que nunc̃ fuerũt vera possum facere ꝙ semper fuerũt vera. Sed dices solus deus fuit eternaliter ens igitur solus deꝰ fuit eternaliter verũ igitur cũ. a. foze ꝛ sic de similibus non scit deus a. foze non fuit eternaliter verũ, ꝓbatur si a foze fuit eternaliter verũ igitur. a. nõ foze fuit eternaliter falsuꝫ igit̃ aliqd fuit eterna ꝓ a deo diffinctũ quia deus nec est nec esse potest falsum aut falsitas Probat̃ si ab eẽno fuerunt multa vera ymo infinitta vera sicut ꝛ multa eternaliter scita a deo igitur ab eterno infinita fuerunt entia hoc autẽ est cõtra fidem igitur. Ad primũ negatur cõsequẽtia ꝓma qz licet solus deꝰ fuerit ab eterno cũ multa alia a deo fuerũt eternaliter cognitione que deus sed oĩa eternaliter a deo scita eternaliter fuerũt vera veritate ĩ creata que deus est igitur et c̃. et tamẽ nulla entitas ꝓpter hoc fuit eternaliter nisi solus deus ꝛ huic sẽtentie ꝙ mihi multũ placet inuento cõcordare augustinũ li. 1. suo ca. 56. vbi ponit ꝙ triplex est veritas. s. veritas rei create et veritas signi creati et veritas increata ꝛ duo ꝓma mẽbra capit ab ambrosio tertiũ ab aug. et tenet ꝙ oẽ enũciabile verum siue sibi correspondeat veritas rei. s. entitas vera siue entitas dictõis. i. signi creati cui nulla correspondet de facto in entibus veritas rei seu entitas sicut ans ꝑhm foze est verũ veritate increata sicut ꝓbat per aug. in libro solilocquoꝝ vbi ostẽdit veritatẽ esse eternã per hoc ꝙ mundũ nõ foze non fuit verũ sine veritate igitur. Et sicut iste dicit ꝙ mũdũ foze ab eterno fuit verũ veritate ꝓma ita dico ego de oĩ alio enũciabili a deo eternaliter scitẽ taliter cognito. Aliter dicitur cõcedendo ꝓmã consequẽtia et si per. a. foze intelligitur aliud ꝫ deus conceditur ꝙ. a. foze nõ fuit eternaliter verũ et cũ in rei veritate deus eternaliter est et fuit notitia ꝓpositionalis vera vere enuncians ꝙ. a. erit et cũ ista solutione plus cõcordant dicta ãbrosij aug. et auctoꝝ ꝫ cum priori. Ad secũdum negatur consequẽtia sed sufficit ꝙ si ab eterno fuisset formata propositio enunciãs. a. nõ foze ipsa fuisset falsa si a. foze fuit verũ. Correlariũ ista ꝓña non valet alterum contradictorie significabiliũ complexe est verũ igitur reliquũ falsum qz ans est verũ et consequẽs cõtingens vt patet ex dictis. Ad tertiũ negatur cõsequentia qz talia nõ fuerunt vera scitis veritate intrinseca sed solum veritate extrinseca que deus est tamen iusta scõam solutionez primi argumenti negatur ans illius conditionalis. Ad primũ argumentũ secũdi dubij principalis cõcedit tur illa in sensu composito ipossibile est deũ nũc̃ sciuisse ꝙ semp sciuit et negatur consequentia vt patet ex dictis Ad scõz negat̃ minoꝛ que dicit illa que sunt a deo ꝓscita nõ possunt nõ euenire ꝛ cũ arguitur qz si non euenirẽt et c̃. dico ꝙ ibi assumitur ꝓpositio de inesse impossibilis. Ad tertiũ concesso aũt in sensu cõposito ad quẽ vadunt auctoritates subiũcte negatur cõsequẽtia cuius ans est in sensu diuiso. Et ratio patet ex dictis. Ad primi palis etiam patet ex dictis.

Ad. 1. arg. 2. dubij principalis.

Certio Circa istã ma-

teriam. Quero vtrum cũ determinata ꝓscia verbi stet ꝙ futura ꝓscita sunt adutrũlibet ptingẽtia Videtur ꝙ non qz vel verbi ꝓscientia est causa ꝙ res ꝓscite foze fũt future vel ecõuerso hoc ipm ꝙ res future sunt est causa die ꝓscientie. Si detur primũ tunc verbi ꝓscia videtur euenienda necessitatẽ eis facere sicut arguit ma. di. 38. primi cap. 1. quẽ vide ibi cũ auctoritatibus augu. quevidẽtur sonare ꝙ ꝓscia dei est causa ꝙ res sunt future. Si detur scõm. s. ꝙ qz res future sunt ideo deus ꝓscit eas sicut ponit orig. super Epistolã. Ad Ro. et ponitur di. 38. cap. tertio tũc vt ibidẽ immediate ante dicit ma. eo ꝙ est eternũ aliquid existeret causa ab eo alienũ ab eo diuersum et ex creaturis penderet scia creatoris et creatũ causa esset increati Scõo Ad primi pale arguo ex opinione et medio ciceronis q̃, scõm augmẽtum quinto de ci. capi. 9. diuinationem sic conatur aufferre vt neget eẽ sciaz futurozũ, eãq; oĩbus viribus nullã esse oĩno cõtendat vel in hoc vel ĩ deo ꝛ ita dei ꝓscitiã negat et oẽm ꝓphetiã

luce clarioꝛē conatur vertere varijs artationibꝫ hec ibi. Et arguit scōm augu. ibi. Cycero sic in libꝛis suis de diuinatione si p̄scita fūt futura oīa hoc ordine euenient quo ventura esse p̄scita fūt et si sic certus est ordo rerū p̄scienti deo et si certus est ordo iterū certus est ordo causarū non esꝫ pōt fieri aliquid quodnon aliqua causa efficiēs p̄cesserit. Si autē debitus est ordo causarū quo fit oē quod fit necessario fiunt oīa q̄. fiunt q̄ si ita est nihil est in nr̄a potestate nullūq; arbitriū volū tatis quod si concedimus hūanavita oīs subuertitur frustra obiurgationes laudes vituperatiōes exhortationes abhibentur necvlla iustitia bonis premia et malis supplicia constituta sunt hec ille Et tunc de eo infert augu. hec igitur ne consequa tur indigna et absurda ꝛ perniciosa rebus humanis non vult esse p̄scientiā futurorū atq; in has angustias coartat aīm religiosoꝛ vt eligat vnā ex duobus aut esse aliquid in nr̄a ptāte aut esse p̄scientiā futurorū qm̄ vtrūq; arbitranꝫ eē nō posse sed si alterū confirmatur tolli alterū eligim⁹ p̄scientiā futurorū tolli voluntatis arbitriū qvt cōfirmauit negauit p̄scientiā futurorū hec ibi Videtur igitur q̄ determinata verbi p̄scientia non stet cū futurorū contingentia ꝛ idē argumentum tullij illius boetius quinto de conso. p̄sa. 3. ¶ Itē ibidem sic arguit boetius si cūcta p̄spicit deus necvllo modo falli potest euenire necesse est q̄ p̄uidētia futurū cognoscit, pbatur anselmus de cōcordia cap. 2. dicit q̄ necesse est omne futisse quod fuit et omne quod est esse ꝛ futurū esse quod erit igitur oē futurū de necessitate euenit, pbaꝫ siver bum determinate p̄scit aīm̄ foze et quicquid repꝛesentat et sempvni fozmiter igitur necessario et si hoc igitur aīm̄ necessario erit Sexto omne verū de preterito est necessariū sed deū scituisse. a foze estverū de preterito igit̄ a foze est necessariū igitur a necessario ertt, pbatur possibili posito in esse nullū sequitur ipossibile sed si p̄scietia dei fcz cū futurorū contingentia tunc deus p̄sciens a foze potest nō p̄scire a foze ponatur igit̄ inesse et sequitur q̄ deus p̄sciens a foze nō p̄sciat a. foze quod est impossibile. Ad oppositū ē aug. 30. de li. ar. d. q̄ sicut mēoꝛia tua non cogit facta esse que p̄teꝛieꝛūt sic deus p̄scietia sua nō cogit facienda que futura sunt, pbatur ad idē sunt augu. anselmus boetius in passibus superius, p alia pte allegatis. Ad istam questionē patet responsio ex soluttone secundi dubij. q. precedentis q̄ sic q̄ eo ipso q̄ sunt contingenter futura scietia immensa sciūtur taliter esse futura igitur dei p̄scietia nō obstat contingentie futurorū, et isto modo soluit aug. istam difficultatē. 3. de li. ar. quia deus nouit futura eo modo debere euenire quo euenīēt ꝛ nō aliter. Alioquin decipi posset q̄ nō estverū ꝛ ideo sicut quedā euenient cōtingenter ita p̄scit q̄ cōtingenter euentēt. Et causa est q̄ non Jdeo quia p̄sciūtur foze erunt sed q̄ erunt ꝛ dei scietia est immē sa quā nullūvere latere potest Jdeo p̄scitū tur foze. Et istā causaꝫ satis plane ponit boetius quinto de consolatione vbi istam materiā tractat prosa tertia et deinceps vsq; ad finē libꝛi vbi i dicta prosa dicit necesse est vt si quis sedeat q̄ vera sit opinio opinantis eum sedere supple si ds hoc opinet ꝛ ecōuerso necesse est si opinio sit vera qua judicat̄ ds sedere q̄ ipse sedeat sed nō idcirco dsq; sedet qm̄ vera est opinio ꝛ poti⁹ vera ē opinio qm̄ quēpiā sedere, pcessit simili de, puidētia futuris reb⁹ rōcinari oportet hec ille. s. eādē etiā ptractat materiā quomodo libere peccat volūtas et tamē determinate p̄scit eā deus peccaturaꝫ. b. augu. multū diffuse. 3. de li. ar. cap. quinto. 6. 7. 9. 10. 11 12. vbi declarat et tenet q̄ nihil tale cōtingens futurū per dei p̄scietiā cogitur fieri ꝛ quasi totum stat in hoc q̄ eo modo p̄sciuntur ab eo foze quo modo euenient et ideo si cōtingenter euenīēt illi cōtingentie nō obstat p̄scietia. Restat igitur soluere dubia quedaꝫ in argumentis principalibus tacta. Primū vtrū diuina p̄scientia sit causa futuritionis rerū contingenter futurarum vel ante p̄sciat deus tale foze quia futura sunt et q̄ non Jdeo p̄sciat q̄ futura sunt, pbatur per boetium vbi supꝛa. d. Jam vero q̄ p̄posteruꝫ estvt eterne p̄scietie tpālū rerū euentus causa esse dicatur quid est autē aliud arbitrari ideo deū futura q̄m sunt futura p̄uidere q̄ putare q̄ olim acciderūt causā illius sūme esse, puidentie. huic dubio. Respondet ma. di. 38. p̄mi cap. 4. d. dicimus res futuras nullatenus causā esse p̄scientie vel scie dei nec Jdeo p̄scirt vel sciri q̄ future vel sunt facte, per dictū orig. non notatur causa nisi sine qua nō. Sed cōtra ma. li. 1. di. 35. capi. 4. dicit cū dicitur si nulla essent futura nulla esset in deo p̄scietia vt non esset deus p̄scius si in dicendo hanc causam attendis. s. q̄ nulla essent subiecta eius scievnde ipsa posset dici p̄scia vel ipe p̄scius q̄ vtrunq; dicitur, pter futura verus est intellectus hec ibi. Ex quo patet q̄ propter futura deus dr̄ p̄scius igitur illa sunt causa p̄sciētie dei, pbatur ista nomina p̄scietia et p̄scius dicta de deo importāt relationē expꝛessaꝫ de futuro igitur ad; hoc q̄ ista nomia de aliquo dicātur vere oportet necessario p̄supponere aliqua eē futura ratione quorum dicūtur de eo quorū dicuntur sicut ad hoc q̄ sciat aliqua esse p̄ntia p̄supponitur ita eē hoc patet per boetium vbi supꝛa. d. q̄ nō idcirco quisq; sedet qm̄ vera est opinio qua estimaretur sedere. Si potius vera est opinio qm̄ quēpiam sedere p̄cessit vnde plane patet q̄ rē esse est aliquomodo p̄ius cognoscere illam esse dicendū sicut in p̄cedēti questione, q̄ deus non p̄cise ex natura sui determinatur vt sit scia quod aliqd aliō ab eo sic fuerit vel futurū sit Sed oportet istud scitū esse secundū veritatē esse fuisse vel foze. est igitur hoc ipsuz q̄ aliqua res erit nō causa diuine sciētie vel p̄scie sicut nec dettatis sed cū causa necessario requisita vt ita loquar cū immensitate illius scie ad hoc vt ipsa sit p̄scietia q̄ res futura contingēter erit ꝛ sic intelligēde sunt auctoꝛitates pro ꝛ cōtra. ¶ Et videꝫ mihi q̄ ma. vbi supꝛa satis plane dictā difficultatē saluat q̄ postq̄ exposuit dictuz orig. di. q̄ aliquid futurū est Jdeo scitur a deo anteq̄ fiat sic exposuit. i. q̄ futurū est scitur a deo ātēq̄ fiat nec sciretur nisi futurū esset vt non notetur ibi causa sine qua non. Statim subiūgit Jta etiam dicimus sciam vel p̄scietiā dei non esse causam earū que fiunt nisi talē sine qua non fiunt Si tamē scietiam ad noticiam referamus. Si vero nomine scientie includitur etiam būplacitū atq; dispositio. ¶ Tūc recte posset dici causa eoꝝ q̄ facit deus ꝛ paulo post hoc modo foze accepit augu. d. ¶ Jdeo sūt quia nouit. i. q̄ sciēti placuit ꝛ q̄ sciēs disposuit eū p̄destinasse Dico igitur sicut respōdet sco. ad illud de predestinatione li. 1. di. 40. ¶ Ad primum argumentū p̄incipale sue questionis de predestinatione q̄ argumētū, pcedit ex falsa ymaginatiōe tamē ista ymaginatio pōt manuducere quodammodo intellectuz ad intelligendū veritatē in hoc puncto. Si enī ymaginaremur p̄ Impossibile deū adhuc non det erminasse volūtatē suam ad alterā partē sed quasi adhuc deliberate anvelit illū predestinare aut nō pōt bene intellectus noster capere q̄ contingenter ipsū predestinaret vel nō predestinaret sicut patet in actibus voluntatis nostre. Sed q̄ semp recurrimus ad actū predestinādi voluntatis diuinē quasi p̄teritū ideo quasi nō concipimus libertatē in voluntate ista ad actū predestinandi quasi Jam sit positus cōtingenter a deiv luntate. Sed ista inquit ymaginatio falsa est illō enī nunc eēntatis in quo diuina voluntas libere se determinat ad saluandū illū actum fē p̄ns est. Sed ita inquit concipiēdum est de voluntate dia seu eius volitione vt est huius obiecti sicut si per Impossibile nunc in isto nūc inciperet deus sic libere velle et hoc q̄ ita libere posset deus in nunc eternitatis velle q̄ vult sicut si ad nihil esset eius voluntas determinata. ¶ Et videtur ma. idē intēdere di. 46 cap. 4. dicens q̄ sicut ab eterno deus potuit istū non predestinare ita ꝛ modo posset euz non predestinasse. Et ex his patet satis solutio argumenti et oīm cōsimiliū. ¶ Dices foze q̄ quādo aliqua opposita sic se habēt q̄ impossibile est ea simul vel successiue de eodē verificari cuiusq; vere cōuenit vnū eoꝝ impossibile est sibi cōuenire reliquū eoꝝum. Sed predestinatū esse ꝛ dānari vel dānandū esse sunt hmōi igitur. ¶ Item oīe immutabile est necessariū sed diuina predestinatio est immutabilis ꝛ etiā quilibet predestinatus est immutabiliter predestinatus igitur diuina predestinatio est necessaria ꝛ qlibet predestinatus ē necessario predestinatus. ¶ Ad primū negat maior iurta ea q̄ dicta sunt in. q. ista et p̄cedēti. Dicit tamē o Kam q̄ in creaturis non potest simile inueniri. Sed cōtra hoc arguitur de veritate ꝛ falsitate huius ꝓpositionis foz. curret cras non esꝫ ista opposita possūt hodie simul vel successiue verificari de hac ꝓpositione ꝛ tamen ista ꝓpositio hodie vera posset esse hodie falsa ꝛ ecōtra Sicr fuisse futurū et nō fuisse futurū sunt possibilia opposita creaturis cōuenire nec possūt sibi imicē successiue circa idē ꝛ tamē aliquid quod fuit futurū puta aīa antexpi pōt non fuisse futurū ꝛ ecōtra. ¶ Ad secūdū cōceditur maior ꝛ cōclusio prima illata. s. q̄ diuina predestinatio est necessaria ꝛ hoc si sumatur, p voluttione predestinātis. Si autē accipitur passiue, p persona predestinati vel bonis glorie vel gr̄e tali persone p̄paratis nō estverū q̄ hmōi sint immutabiliaꝫ sic etiā negatur ista quod quilibet predestinatus est immutabiliter predestinat⁹ p̄out ly immutabiliter cōuertitur cū ly necessario. Si autē minoꝛ, p illa parte valet istā q̄ non stat istam, ppositionē foztes est predestinatus eam esse veram ꝛ eā deveritate in falsitatē mutari ꝛ ita de singulis respectu cuiuslibet predestinati tunc illa pars minoris estvera ꝛ discursus non valet. ¶ Et si dicis nullus immutabiliter aliqualis posset nō esse talis sed oīs predestinatus est imutabiliter predestinatus igitur nec predestinat⁹ pōt nō esse p̄destinatus

Conclusiones salis affirmatiua ad questiū

1. dubium vtrū diuina p̄scia sit cā futuritōis rerū ptigētiū vel ecōtra.

2. dubium.

Nota bōaꝫ difficultatē, contigētia futurorū ꝛ predestiatōe ꝛ positer solutiōez eiꝰ.

¶ Dicēdum q si aliqualis solū denotet qualificationē ꝓtentialē discursus non valet qz minor nō vere sumitur sub maiore si autē extēdit se ad qualificationes seu denominationes sumptibiles ab his que contingēter euenient in futuro maior est falsa qz multe sunt ꝓpositiones de futuro q̄ licet possint indifferēter esse vere vel false tamen non possunt esse vere posīq fuerūt false ita q successiue primovere z post false nec econuerso silr ista antexps fuit futurus z sic de similibus. ¶ Ad secūdū igitur argumētum principale patet ex dictis concedēdū est esse q vbi ꝓscitur aliquid fore ibi etiā ꝓscitus est. a. deo certus ordo causarum vel vna causa sufficiens respectu talis futuri cōtingēter z tāgit hic solutio Augustini. Nota solutionē argumēti qđ fecit Cicero ꝓtra ꝓscias

li. ar. necessitati subiecimus que admittit libertatē hec ille. Et iterum arguit sic eodē cap. 41. nō ꝓpterea mihi est i potestate nostra qz deus scit futurum esse aliquid in nr̄a potestate non em̄ qui hoc ꝓscivit nichil ꝓscivit porro si iste qui ꝓscivit aliquid futurū esse in nr̄a volūtate non vtiq; nihil sed aliquid ꝓscivit, ꝓfecto et illo ꝓsciēte ē aliquid in nostra volūtate quo circa nullo modo coguntur hac retenta ꝓscietia dei tollere voluntatis arbitriū aut reteto volūtatis arbitrio deus q nephas est negare ꝓscīū futurorū sed vtrūq; fideliter confitemur ¶ Tertium dubiū principale posset esse, ppter auctoritatē augustini tactā in tertio argumento principali vtrum aliquid vnū z idē possit necessario euenire a causa prima seu vt refertur ad illius notitiam z contingēter a causis primis. ¶ Hoc em̄ tenet sctūs thomas di. 39. primi fuit z sequaces eius z hec via videtur hꝫ, ꝓse boetium quinto de cōsolatione prosa vltima vbi primo ponit obiectionem. d. si dicas q euētuū deus videt illud non euenire non posse q autē non potest nō euenire illud ex necessitate cōtingere meq; ad hoc nomē necessitatis astringas Subdit soluendo fateboz rem quidē solidissime veritatis sed cui vir animꝰ nisi diuini speculator accesserit respondebo nāq; idē futurum cū ad diuinā notionē refertur necessariū cuz vero i sui natura perpenditur liberū prorsus absq; absolutum videri ¶ Et pariter interpositis de his que a volūtate libera ꝓuenerūt subdit hec igitur ad ituitū relata diuinū necessaria fuerit q̄ditionē diuine notionis per severo cōsiderate ab absoluta natura sue libertate non desinūt z iterū post hanc igit iniurīa diximus hec si ad diuinā notionē referantur necessaria si per se considerantur necessitatis esse absoluta. Ex his videtur fundata opinio ātetacta. Sed hec opinio scōm illud q sonat stare nō pōt qz tunc oia illa que solū a deo fuerant, ꝓducta, necessario fuissent futura anteq; essent et tunc deus, necessario, ꝓduxisset celū z omnes angelos quod esset erroneū et cōtra fidē, ꝓbatur quicquid vndecunq; est necessariū oibus pēsatis est necessariū licet illā necessitatē nō habeat a qualibet ei⁹ causa igitur si oīa futura vt relata ad diuinam ꝓsciamvel ad primā causā necessario, euentrent sequitur q absolute loquendo oia simplicit futura necessario euentrēt quod est erroneū z contra aug. quinto de. Ci. cap. ꝓnotatis hoc ei tolleret arbitrū libertatē z q cōsequēs meritū z demeritū et necessitaret ad incōueniētia imutabilia. ¶ Itē contra hoc est articulus pari. sic. d. q nihil contingēter eueniat considerando oēs ei⁹ causas erroz. ¶ Itē alius articulus dicit sic falsū est oīa esse ꝓordinata. a. causa prima qz sic oia euentrēt de necessitate q est erroz ¶ Itē quero an deus sit determinatus, absolute ad, ꝓducēdum. a. q̄ siue ego velim, ꝓducere. a. siue non. a. eueniet vel solum sub hac conditione Si ego voluero, ꝓducere. a. si ꝓmū igitur. a. foze non subest liberevoluntati mee si secūdum igitur non plus, ꝓducit ille istū effectū necessario q̄ ego, ꝓbatur bene sequitur. a. ꝓscitur a. deo. foze igitur. a. erit aīs est necessariū secundum hanc opinionē qz ibi. a. foze soluz referr̄ ad diuinā notionē igitur 2dus est necessariū sed hoc ē erroneuz igitur. ¶ Item q hec nō sit opinio boetū patet per illud quod ipe in vltima prosa ꝓz alle-

3. dubium.

Nota de duplici necessitate simplicis cōditionata.

gata subdit distiguēdo de necessitate ꝓse quā vocat necessitatē cōditionis z de necessitate cōsequētis quā vocat necessitatē simplicem. vnde dicit sic due sunt necessitates simplex vna veluti q necesse est oēs hoies esse mortales altera cōditionis vt si aliquē ambulare scias eum ambulare necesse ē. ¶ Et intellige q ly necesse cadat sup totā cōditionalem z non sup 2dus nec super rem ꝓnūtis alioqui non esset plus necessitas conditionis q̄ ꝓioz z iō post subdit. ¶ Sed hec conditio minime secū illaz simplicem trahit. hanc enim necessitatem non ꝓpria natura facit sed conditionis adiectio nulla enim necessitas incedere voluntarie ingredientē quāuis erunt tunc cum graditur incedere necesse sit. ¶ Ecce q necessitas ad totā referr̄ cōpositionē z postea concludit ad propositū igit hec ad ituitū relata diuinū, necessaria fiunt q conditionem diui ne notionis per se vero cōsiderata ab absoluta natura sue libertate non desinūt deinde obiicit cōtra se dicens, Sed si in mea inquies ptāte est scitum mutare propositum euacuabo ꝓuidentiam cum ea q̄ ille ꝓnouit forte mutauero. ¶ Respondebo inquit te tuum propositum flectere posse. Sed qm̄ z id te posse et an facias quo ne cōuertas ꝓsens ꝓuidentie veritas intuetur diuinam ꝓuidentiam vtare non posse sicuti ꝓnūtis oculi vitare nō possis intuitum quāuis te in varias actiones libera voluntate conuertas. Sed contra instat quid īquies ex mea ne dispositione sciētia diuina mutabitur vt cū ego nunc hoc nūc aliud velim illa quo q; noscendi vires alternare videatur. ¶ Respōdet minime omne namq; futurum diuinus ꝓcurrit intuitus et ad ꝓsentiam ꝓprie cognitionis retorquet ac reuocat nec alternat vt estimant nunc hoc nunc illud ꝓnouit sed vno ictu mutationes tuas manens ꝓuenit atq; complectit cōprehendum omnia vsendiq; ꝓsentiam nō ex futurarum ꝓuentu rerum sed ex ꝓpria simplicitate deus sortitus est ex quibus liquet q predicta opinio non est boetij sed contraria. Contra tamen quia dicit augustinus de fide ad pe. capitu. 32. firmissime tene et nullatenus dubites neminem posse perire quem deus predestinauit ad regnum nec quemcunq; eorum quem deus non predestinauit ad vitam nulla ratione posse saluari. ¶ Item in li bro suo de correctione et gratia parum ante medium libri dicit augustinus sic quicunq; in dei ꝓuidentissima dispositione predestinati sunt non dico etiam nondum renati sed etiam nonduz nati tā filij dei sunt et omnino perire non possunt talibus autem cooperantur in bonum vsq; a deo prorsus omnia vt etiam si que eorum deuiant et exorbitāt etiam hoc ipsum faciat eis proficere in bonum qz humiliores etiam deuenient atq; doctiores hec ille. ¶ Respondetur q dicte auctoritates intelligende sunt in sensu composito scilicet q hec est impossibilis aliqui predestinati pereunt cum quo stat q illa persona que est predestinata potest damnari ex ita etiam posset adhuc nunq; fuisse predestinata. ¶ Ex dictis patet solutio ad tertium principale quia boeti⁹ loquitur de necessitate prout cadit, super totam conditionalem et non tantum super eius consequens. ¶ Quartum dubium quid velit anselmꝰ cum dicit q necesse est futurum esse omne quod erit. ¶ Respondeo q non vult dicere q oē futurū ex necessitate erit qz i eadē auctoritate

Augustinꝰ

4. dubium

premittit directe contrarium sic dicens pariter autem verum ē q fuit z ē z erit. aliqd nō ex necessitate z quia necesse est fuisse omē quod fuit z esse qđ est z fore quod erit. ¶ Dico igitur q vult dicere q est necessaria p̄dicta sententia, subiecti omne futurum erit sicut ista omne preteritum fuit et omē ꝓsens est quia ipse habet ꝓ regula q omnis ꝓpositio est necessaria in qua idem predicatur de se ipso quam regulam intelligi oportet adiuncta cōstantia subiecti et ista est necessaria omne futurum erit si aliquid est futurus. ¶ Et hec expositio patet ex dictis anselmi ibidem sequentibus nā cū dixisset q necesse est futurum esse omne quod erit ad huiusmodi declarationem statim subdit quippe non est idem rem esse preteritam et rem preteritam esse preteritam z similiter dicit de presenti de futuro exemplificat sicut non est idem rem esse albam et rem albam esse albam lignum enim non sē per necesse est esse album sed lignum album semper est necesse album esse quia nec anteq; sit nec posteq; est album fieri potest vt simul album sit nō album et subdit eodem modo res aliqua non necessario est futura quia priusq; sit fieri potest vt non sit futura rem vero futuram necesse est eē futuram: quoniam futurum nequit esse simul non futurum itaq; cum dicitur futurum de futuro necesse est esse quod dicitur quia futurum nunq; est non futurum sicut quotiens idem dicimus de eodem hec ille. ¶ Et post infert necessario igitur omne futurum, futurum est et si est futurum futurus est et tamen futurum dicitur de futuro sed necessitate sequēte que nihil esse cogit hec ille. ¶ Ex quibus patet plane q ipse intelligit ista modo ꝓexposito omnino eandem sententiam diffuse prosequitur scōo libro. Cur deus homo ca. 17. post medium capitul et est passus notabilis et intelligendus similiter per omnia sicut iste necessitatem autem de qua dicitur hic q non cogit rem esse vocat ibidem necessitatem sequentem quam, ibi distinguit contra necessitatem quandam aliam precedentē z quasi semp contingit vniuersalē ꝓdicantē idē de se cum conditionali quasi hēat vnaz ꝓ alia vt patet in istis oē futurum ē futurum z si ē futurum ē futurum z etiam exēplificat in istis vbi supra de concordia oīs homo ē homo z si homo ē homo ē. ¶ Quintum dubium pāt eē de hoc quod tangitur in argumēto quinto principali vtruz ꝟbum det repūtet naturalit vel cōtingēt afixm̄ fore z est dicēdum q tanq; apprehēsio seu q modum apprehensionis naturalit repsentat antichristum fore q modum autē scientie seu iudicij z assensus cōtingent repsentat antichristum fore z non necessario naturaliter tamen et necessario repsentat per modum scientie seu iudicij q erit si erit scōm veritatē ad hūc intellectū q ex natura diuine scientie ē q non potest esse q̄ antichristus sit futurus quin ipsa sit prescientia seu certum iudicium q sic erit. ¶ Unde pro ista dubitatione soluenda dicit lyrensis. Notandum esse quomodo diuina essētia cognoscit res et repsentat pro quo dico inquit q essētia ē ars seu ratio vel species vel ydea, cuius libet rei create vl creādē sicut dicit z declarat augu. 83. q. 45. z. 6. de tri. ca. 27. declarat. Idem. s. q diuina essētia repūtat quācūq; rē creatam vel creabilē distincte scōm illō quod ē in sua spē z non solum si sit sed etiam eandem rem diuersimode

5. dubium

repꝛesentat pꝛopoꝛtionaliter sicut intensiones increate repugnãt eandem rem repꝛesentant diuersimode aliq̃ magis vniuersaliꝫ aliq̃ vno mõ aliquo alio sic dico q essentia diuina repꝛesentat res supplet sibiipsi in cognoscendo vicem oim taliũ rationũ distinctarũ scõm hoc essentia diuina esset rationes distincte. Unde augu. vbi supꝛa. q. 45. dicit q oĩa ratione sũt cõdita nec eadẽ hõ q equus hoc eẽ absurdũ est sed singula pꝛopꝛiꝰ sunt creata rationibus vult dicere q essentia diuina distincte diuersimode repꝛãtat diuersa se habet similiter ĩ cognoscẽdo repꝛãtãdo sicut diuerse itẽ siones seu ratiões diuersarũ reruꝫ vel eiusdem rei se habent i repꝛãtando apud intellectũ creatum. Unde. 8. de tri. ca. 27. dicit q verbum diuinum est ars plena oĩm rationum viuẽtium ꝛc. volens expꝛesse dicere q verbum repꝛãtat omnibꝰ modis quibus rationes create possunt repꝛãtare et si non modo pure simili vnico/hoc declarato dico q ratiões vel species create in intellectu creato aliquando repꝛesẽtãt rem aliquam distincte et particulariter quando plures coniunguntur adinuicem et tamen nulla vna de illis rationibus vel conceptibꝰ repꝛesentat eandem rem distincte vel particulariter sicut iste conceptus aggregatus sacerdos supꝛemus repꝛesentat papam partialiter et distincte et tamen neutra pars eius repꝛesentat eum distincte et partialiter sed vnibiliter tantum et pari modo dico inquit q non est res excogitabilis quin illa potest repꝛãtare particulariter et distincte per ali quam talem aggregatam intensionem exmultis intensionibus seu rationibus et consimili modo respectu cuiuscũq; rei future posset esse aliqua talis ratio aggregata que repꝛãtat illam partialiter dum futura est et ista eadem ratio aggregata non repꝛãtabit illam rem distincte et particulariter quando erit pꝛesens sicut ista ratio aggregata sacerdos summus pꝛius futurus repꝛesentat papaꝫ pꝛesentem tempoꝛe vltimi pꝛecedentis anteq̃ fuit papa et non quando fuit papa pari modo videtur q diuina scientia omnibus modis pꝛopoꝛtionalibus repꝛesentat res ita. s. q quãlibet rem repꝛesentat distincte et particulariter scõm q ipsa est due rões vel tres vel quattuoꝛ scõm modũ loquendi augustini vel scõz q ipsa se hz apud se i repꝛesentando pꝛopoꝛtionaliter sicut talis intensio aggregata se habet apud intellectum creatũ secundum hunc modũ repꝛesentat rem futurã vt futuraꝫ est et pꝛeteritã vt pꝛeterita ẽ hoc pticulariter distincte nõ aũt ĩquãtum ipsa ẽ vna ratio simplex repꝛesentat aliquod futurum vt futurum est partibiliter distincte nec pteritum vt pꝛeteritũ est/hoc declarato patet similiter quãdo essẽtia diuina repꝛãtat rem esse futurã sicut enim intẽsio talis aggregata repꝛãtat rem distincte futurã vt futura est ita eadem intensio repꝛãtat distincte eandẽ rem esse futurã sicut ista intensio homo futuꝰ pꝛius generandꝰ quidem est distincte repꝛãtare rẽ futuram vt futura est repꝛãtare distincte rem eẽ futuram. Sed talis intensio que sic repꝛesentat aliquam rem quo ad certum tempus et non alter repꝛesentat rem contingenter et tamen repꝛesentat illam rem naturaliter non q ita sit naturale illi intensioni repꝛesentare istam rem quia forte alias repꝛesentabit aliam rem et nõ istam sicut in exẽplis pꝛius positis hõ pꝛius generãdꝰ et sacerdos supꝛemus pꝛimus futurus iste enim intensiones repꝛesentãt particulariter aliqua et alias nõ repꝛesentabunt ista sed alia et tamen talis intensio repꝛesentat naturaliter illã rem. s. q talis res est repꝛesentata pꝛer naturalem repꝛesentationem illius intensionis quia ista intensio sicut quecũq; alia habet modum repꝛesentandi naturalem licet per illum modum naturalem repꝛesentandi aliqñ repꝛãtetur vna res aliquando alia et non illa sic dico q pari modo essentia diuina repꝛãtat res futuras distincte vt future sunt et ita repꝛãtat distincte ipas esse futuras et tamen illam rem quam repꝛesentat esse futuram non semper repꝛesentabit eẽ futuram. et tamen repꝛesentat naturaliter illam rem esse futuram non tamen ita q sit naturale essentie diuine repꝛesentare illam rem esse futuraꝫ sic q diuina essentia habet modum repꝛesentandi naturalem quo repꝛesẽtat talem rem esse futurã. Unde et in vno tempoꝛe repꝛesentat aliter illam rem q in alio tempoꝛe ideo diffoꝛmiter repꝛesẽtat eandem rem in diuersis tempoꝛibus pꝛopter mutationem rei non ꝓpter mutationem sui. Sed iste modus licet sit pulcher et quo ad multa probabilis tamen ad pꝛopositum non videtur mihi sufficere nec quo ad aliqua verus esse non enim est verum illud quod dicit q idem est significare rem futuram eo modo quo iste terminus sacerdos summus pꝛimus futurus significat rem futuram et significare rem esse futuram quia pꝛimus modus significans potest haberi sine compositione vel diuisione. ¶ Secundus non vno non plus iste terminus aggregatus in mente nostra significans illam rem futuram pꝛo qua potest supponere significat illam rem foꝛe q̃ non foꝛe. ¶ Alioquin hec pꝛopositio sacerdos summus pꝛimus futuꝰ non erit esset impossibilis et contradictionẽ includẽs. Falsitas patet quia tempoꝛe vltimi pape erit vera cõsequẽtia. ¶ Pꝛobatur q pꝛ subiectum seq̃ꝛ foꝛe aliqd cui cõueniret subiectũ i futuro et pꝛ pꝛis pdicatũ pꝛout dicit de subiecto significareꝫ recte contradictoriũ. Itẽ dato sibi hoc toto adhuc ista aggregatio cõceptuũ vere i nobis vel p equalẽtiã ĩ deo nõ tuuat ad saluãdũ modũ q quẽ a verbo certitudinaliꝫ et euidẽter iudicetur antixp̃m foꝛe et q quẽ modum iudicij seu assensus repꝛãtetur a verbo ideo adhuc restat illum modum inquirere videtur cõsistere in hoc vt sepe dixi q diuina scientia immẽsa sit et q simul cũ hoc antixp̃s certitudinaliter sit futuꝰ. ¶ Aliud falsũ sumit videlz q tales cõceptꝰ i mẽte nra cõgregati rex bohemie primus futuꝰ vel sũmꝰ sacerdos pꝛimꝰ futuꝰ et sic de similibꝰ significet illos q primo succedent iã pñtibꝰ nõ plꝰ significãt illos q iste terminꝰ sũmꝰ pontifex pñs significat pcise grego. xi. hz solũ pillo nũc ve supponat respectu verbi de pꝛesenti tñ ita significat pꝛeteritos et futuros sicut istũ. ¶ Alioquin hec eẽt falsa petrus fuit sũmus sacerdos pꝛesens vel. a. erit sũmꝰ sacerdos pñs quod patet falsũ. Modꝰ aũt quo cõcipio quo verbũ non naturaliter nec necessario nec semper repꝛãtabit aliqñ foꝛe est q sicut deus vult contingenter a foꝛe ita erit et sicut q positionem. a. esse desinet velle. a. foꝛe ita desinet scire seu scientialiter repꝛesentare. a. foꝛe et tamẽ hec omnia per vnicam scientiam increatam que eadem existẽs oĩno posset eẽ volitio et cognitio q ita erit q etiam erit et etiam q nõ ita erit et ita est

Nota tꝛm q adã hunc libũ ꝓpositum q̃ de tꝛe gregorũ. xi. anno dñi. m. ccc. lxx.

equialens licet non simul iudicijs nostris contrarijs et volitionibus nostris contrarijs et ipsa eadẽ existens posset semper fuisse et esse volitio et cognitio q antichꝛistus non erit et de tali noticia q̃ vter q̃ iudiciorum contrariorum posset equialere vt supꝛa excedenter distincte conformari non est mirum q aliquando sit iudicium q. a. erit et aliquãdo non erit iudicium q. a. erit. s. quando. a. ponet ineſſe. vnde ymaginandũ est q naturale sit dei noticie esse verum iudicium cuiuslibet vere iudicabilis et ideo statim cũ cessant aliqua sic se habere sicut pꝛius et non possunt veracter iudicari se hẽre sicut pꝛius tunc cessat dei noticia iudiciaria sic repꝛesentare res se habere sicut pꝛius quo ad esse et foꝛe stare et sedere et sic de aliis infinitis et eque naturale est et q cessat repꝛesẽtare iudiciarie q pꝛi iudicauit sic se habere sicut fuit sibi naturale q ita iudicaret se habere illud dum sic se habuit q naturale est sibi q nihil eius lateat qualiter se habet habuit vel habebit et etiã q ista noticia non potest esse error. ¶ Ex his patet responsio ad quintum pꝛincipale quia licet naturaliter incõplexe quodlibet possibile repꝛesentet libere tamen et contingẽter repꝛesentat foꝛe illa que contingenter euenient sicut et libere vult ea foꝛe. Dices deus nõ aliter repꝛesentat facta q̃ fienda per augu. quinto de tri. capi. 7. et. 16. de paruis dicit q in dei sapiẽtia pꝛeterita non pꝛetereunt nec expectanꝫ futura vt eueniant sed pꝛeterita et futura cum pꝛesentibus sũt cuncta pꝛesentia et in vno conspectu simul pꝛesto sũt vniuersa hec ille. ¶ Respondeꝫ q augustiꝰ loquitur de cognoscere incõplexe absolute si etiã loquitur simul de cognitiõe cõplexe p modum iudicij tunc intelligit q pꝛsentialiter nouit de pꝛteritis q fuerit et quando et de futuris q erũt quando et hoc totum per vnã pꝛesẽtialẽ noticiã q nulli põt creabili noticie conuenire q̃ uis illi qui ponerent antiquam per seipsam sine omni accidente in ipsa recepto cognoscere quicquid cognoscit haberent pꝛopoꝛtionaliter dicere de ipsa q nos excederent dicimus de diuina. ¶ Sextum dubium principale qualiter pꝛopositio vocalis de pꝛeterito cuius tamen veritas realiter dependet ex futuro se habeat ad veritatem et falsitatem. ¶ Unde sicut ista est vera iste saluabitur et tamen possibile est q nunq̃ fuit vera ita ista est modo vera iste fuit pꝛedestinatus ab eterno et tamen possibile est q non fuerit pꝛedestinatus et hoc est quia ista iste fuit pꝛedestinatus ab eterno equialet isti de futuro iste saluabitur ex diuina oꝛdinatione eterna et ideo sicut ista posset nunq̃ fuisse vera iste saluabitur ita possibile ẽ q ista ꝓpositio vocalis de futuro de pꝛeterito iste fuit pꝛedestinatus nunq̃ fuit vera et ita est dicendum de omnibus similibus. ¶ Ex his patet ad sextum pꝛincipale cum sumitur q omne verum de pꝛeterito est necessarium hec conceditur generaliter de omnibus pꝛopositionibus veris de pꝛeterito q̃ non equialent illis de futuro nec sunt exponenderi aliquaꝫ equialentem illi de futuro in materia contingenti. ¶ Sed contra hoc argui potest quia quicquid fuit verum et non potest non fuisse verum posq̃ fuit verum necessario fuit verum sꝫ istum esse pꝛedestinatum fuerit verum et non potest non fuisse verũ posq̃ fuit verũ ꝛc. ¶ Pꝛeterea illud quod vere sic transijt in pꝛeteritum ĩ essendo

6. dubium

aliquale q nec modo est tale nec potest in futuro esse tale necesse est fuisse tale: sed deum hesterne diei in a instanti pꝛedestinare istum ad vitam eternam sic transijt in pꝛeteritum q deus in. a. pꝛedestinauit istum ad vitam eternam et nunc modo pꝛedestinat in. a. eum ad vitam eternam nec vnq̃ poterit eum pꝛedestinare in. a. ad vitam eternã igitur necesse est istum pꝛedestinasse in. a. ad vitam eternam igitur necessario pꝛedestinauit eum ad vitam eternam. ¶ Pꝛeterea quicquid sic fuit q̃ non ẽ nec potest postea esse necessarium est illud trãsisse sed veritas hmõi deus pꝛedestinauit istũ in. a. ad vitã eternam fuit et nec est nec potest postea esse igitur simpliciter transijt in pꝛeteritum igitur necesse ẽ eam fuisse igitur necessarium est q hec fuit vera iste pꝛedestinatur in. a. ad vitam eternam ex quo deus non posset fieri de pꝛedestinante non pꝛedestinans igitur adhuc est necessarium q iste sit pꝛedestinatus et simili modo argueret de qualibet alia vera de pꝛeterito in tali materia. ¶ Ad pꝛimũ negatur maioꝛ et conceditur minoꝛ in sensu composito que negaretur in sensu diuiso vel melius dicit negando minoꝛem etiam in sensu composito quia ista negatiua est possibilis istũ esse pdestinatuꝫ nõ fuit verum posq̃ fuerit verũ ex hoc sequit q pꝛiꝰ fuit verũ et postea falsum seu non verum. ¶ Ad secundum negatur maioꝛ quia aliquid transijt ĩ pꝛeteritum in essendo aliquale in aliq̃ certa mẽsura q adhuc potest non transijsse in pꝛeteritum in esse do tale in tali mensura pꝛopter dependẽtiam a futuro contingenti. ¶ Ad tertium negatur minoꝛ qz talis veritas siue pꝛo signo siue pꝛo signato capiatur de facto est vel vel potest esse quia non est inconueniens q deꝰ de nouo faciat idem. a. inistãs et sic patet q tota veritas signati posset esse etiam bene concedo q necesse est illaꝫ rem fuisse que fuit veritas sed nõ est necesse q ipsa fuit veritas ꝛc. ¶ Septimum dubium quomodo ista debeant poni ineſſe deus pꝛesciens a foꝛe potest non pꝛescire a foꝛe et consimiles. Respõdetur quomodo sic debet poni ineſſe deus pꝛesciens. a. foꝛe non pꝛescit. a. foꝛe sed sic deus non pꝛescit. a. foꝛe et ideo si ponitur q antichꝛistus non erit implicite ponitur q nunq̃ fuit futurus et ita q nunq̃ fuit pꝛescitus foꝛe et sic patet ad septimum principale. ¶ Hic etiam posset applicari illud sophisma ponatur q. a. sit altera pars istarum cras erit nauale bellum cras non erit nauale bellum et pꝛecise illa quam deus scit esse veram et tamen lateat te que istarũ sit. a. tunc sic tu scis a esse verum igitur tu scis. a. Falsitas patet q tu non scis aliquod. a. Falsitas pꝛobatur quia tu non scis hanc ꝓñam esse bonã. a est verum igitur ꝛc. sed impossibile est ex cõsequẽte tibi scito ĩ ꝓñs a te scita inferri tibi ꝓñs non scitum. ¶ Respondetur negando ꝓñam tu scis a esse verum igitur tu scis. a. et etiam negaꝫ illud qõ assumitur in ꝓbatione. s. q impossibile ẽ ex añte scito ꝛc. qz tu scis hanc ꝓñam esse bonaꝫ triangulum habere tres angulos ꝛc. est verum igitur triangulus habet tres angulos ꝛc. z possibile est antecedens a te scitum eo q sepe demõstrasti triangulũ habere tres et tñ q ꝓñs non sit a te scituꝫ quia lapsa est a memoꝛia tua et demõstratio requisita ad hoc q scias triangulum habere tres. Item laicꝰ credit totum euangelium esse verum et tamen

Sophisma

7. dubium

non credit totum euangelium quia non concipit ipsum. Itē predicante aliquo in lingua mihi ignota credo esse verum illud quod dicit et tamen non credo illud quod dicit quia non concipio illud. ¶ Alit respondetur secundum alium doctorem q ex. a. esse verum necessario nescio sequi. a. et q. a. esse verum nescio conuerti cum. a. quare quia de illa que est. a. nescio vtrum sit a vel non et etiā nescio vtrum ista. a. est verum infert istam vel contingenter cum ista cras erit nauale bellum vel cum eius opposita conceditur tamen q ista que est. a. infert. a. esse verum.

Ilo quō verbuz dei cui vnita est anima christi est certa et infallibilis prescientia futurorum. Restat querere vtrum anima christi vel angeli sciant vel scire possint aliqua futura contingentia per reuelationem sibi possibilem fieri ab ipso verbo. Et videtur q nō quia vel hoc foret per scientiam increatam et hoc est improbatum. p. q. presentis di. vel per scientiam creatam et hoc non quia quacunq; tali scientia vel iudicio creatis positis in anima vel in angelo potest deus ipsis in anima vniformiter manentibus et significātibus facere q̄ aliter euentant q̄ ista significēt fore vel nō fore igitur nihil tale ponitur in anima vel in angelo est scientia q talia sic contingit quia non contingit scientiam quandoq; scientia quandoq; ignorantiam esse secundum pe. ¶ Oppositus patet per ma. vbi supra dicens q anima christi sit omnia in verbo que deꝰ et ibidem dicit q angeli cognoscūt futura in verbo. Suppositis communibus distinctionibus de equiuocatione vocali scientie et diuersis modis reuelationum sit prima conclusio in primo articulo q nulla potest in creaturis haberi scientia que sit euidens et infallibilis assensus de aliquo contingenter futuro q illud erit. probatur quia sequitur tu iudicasti antichristum fore et antichristus non erit igitur tu errasti premisse sunt possibiles et compossibiles quacunq; reuelatione tibi facta circa futuritionem antichristi igitur ¶ Item dicit anselmus de casu dyaboli. 21. q angelus malus nec prescuit nec prescire potuit casuz suum et hec illa scientia que est non nisi cum certa ratione aliquid intelligere de tali inquit scientia supple creata omnino respondeo non posse sciri q posset non esse et medium suum in sententia ē pretactum quia non obstante quocunq; iudicio creature respectu contingentis futuri possibile est q illud iudicium fuerit error. ¶ Secunda conclusio q dei verbum euidenter posset creature rationali reuelare futura contingentia quia dei verbum euidenter prescit futura contingentia et est virtꝰ sufficienter potēs causare signa et assensus i creatura quibus certitudinaliter assentit virtute diuine operationis talia fore sicut sunt tbi nota fore igitur ꝛc. ¶ Ex hac sequitur tertia conclusio q sumendo scientie vocabulum large pro omni iudicio vero et credulitate vera; quomodo loquit̄ Apo. 6. Scimus quoniam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum et alie auctoritates innuere ad hoc ipsum sunt in scriptura tunc anima christi et angeli possunt scire in verbo dei contingenter futura hoc est dicere possunt habere aliquem assensum quo assentiant vere et indubitanter aliquid fore qui est assensus sic verbi cognitio vel visio nulla omnī apparet contradictio talem actum posse a verbo dei in mente creature causari vtpote assensum istius deus iudicabit mundum igitur hoc sic scire in verbo per reuelationem vt hic presuppositio nec alius modus reuelationis appareat esse possibilis in verbo vt magis patebit ex sequentibus et tamen reuelationem i verbo ponunt auctoritates per noticiam in verbo. ¶ Item damascenus reuelatum est ministerium danielis secundo. ¶ Item secunda cozinth. 12. scio hominem ꝛc. et audiui archana verba que non licet homini loqui. ¶ Item alias euacuaretur possibilitas prophetie contra magnam partem sacre scripture. ¶ Ad idem est auctoritas ma. allegata ad oppositum questionis et alie inumere. ¶ Primum dubium ad quid valet reuelatio dicetur esse fore q frustra fit reuelatio per quam non posset assecurari ille cui faciēda esset sed sic est hic quia vnde sciet ille cui aliquid predicitur quia illa predictio sit reuelatio vel q fiat a deo vel a bono spiritu qualia enim sunt signa voces vel alia causat deus vel angelus bonus significantia aliqua fore similia si permittatur dyabolus presentare sensui vel intellectui et iste est mendax et pater eius vnde igitur certificatio. ¶ Ad istud dicendum primo q nulla reuelatio facta de futuro cōtingenti posset sciri esse reuelatio proprie loquendo de scientia quia iste terminus affirmatio affirmatiue de enunciatione futuri vel cuiuscunq; connotat illaz prenunciationem esse veram sed hoc sciri non posset proprie loquendo de scientia tamen bene posset credi vel sciri extendendo nomen scientie ad omnem credulitatem vel estimationem veram. ¶ Secundo dico q illa assecuratio non posset fieri vt mihi videtur nisi deus imprimat adhesionez seu credulitatem q ita erit vel q sit a deo mediate vel immediate facta sit huiusmodi prenunciatio talem autem assensum firmum non potest respectu futuri contingentis ad vtrumlibet imprimere intellectui creato aliquid ab eo realiter distinctum vel extrinsecuz nisi solus deus igitur ꝛc. ¶ Secundum dubium principale est an ille cui fit reuelatio potissima sibi possibilis fieri respectu alicuius futuri possit habere euidentiam extrinsecā q tale erit. Et videtur q sic quia sequitur nullum a deo reuelatum fore potest non fore. Sed vltima resurrectio et vltimum iudicium est huiusmodi igitur premisse sunt euidenter scibiles igitur et conclusio. Maioz enim videtur multis euidens quia aliter deus posset mentiri et decipere nec potest de aliqua certificare et minoz certa est in fide igitur conclusio est certa et pari ratione erit dicendum conformiter de quolibet futuro reuelato. ¶ Contra tunc deus necessario faceret resurrectionem vltimam et finale iudiciuz quod nō est credendum. Hic respondet quidam ma. moderni tamen sine assertione et non nulli alū de villa minus bene (vt estimo) q facta reuelatione

1. articulꝰ. 1. cōclusio.

2. cōclusio.

3. cōclusio.

2. articulꝰ. 1. dubium.

2. dubium.

opinio 2i teri.

absoluta qualis est de resurrectione mortuorum et aliis articulis fidei de futuro non potest euenire oppositum nec impediri quia posse contra veritatem non esset possibile. Dices non obstante reuelatione deus de potentia absoluta potest adhuc in contrarium. ¶ Respondet q hec propositio potest habere duplicem intellectum vnus est secundum communiter intelligentes q deus potest dimittere ordinationem factam et facere oppositū ita q hec est simpliciter vera et absolute deus potest facere oppositum. ¶ Alius sensus est nisi deus sic ordinasset posset facere oppositum ita q absolute considerando potentiam dei vt potentia est sine alia ordinatione eius non repugnat potentie eius oppositum facere nec in ea est defectus vel insufficientia aliqua potentie primus sensus negatur secundus conceditur. ¶ Et hec positio potest cōfirmari q rich. de tri li. primo ca. 2. non putato logo vtinā inquit iudei attenderēt ꝛc. q post cū omni cōfidentia dicere poterim⁹ dñe si erroz ē a teipso decepti sumus nā tantis signis ꝛ pdigijs confirmata sunt et talibus que non nisi per te fieri possunt. Similiter estimo inquit q qui dicit si corpus xpi fantasma fuit fefellit xpus. 83. q. 14. dixisset etiā. Si resurrectio mortuorum aut eterna premiatio bonorum non erit fefellit xps similiter ille sequentie prime cozinth. 15. nō essent valide vbi sic arguitur si resurrecto mortuorum non est nec xpus resurrexit ꝛ cetere que ibi sequūtur quia aīs pōt esse verū pro nūcet pro oī tpe ꝛ pns de pterito ipossibile Itē anselmus. Cur deꝰ hō. ca. 17. dicit de deo q̄uis proposuerit se facturū quare et nota. Sed contra istū modū dicendi sunt multa argumenta ꝛ difficilia. ¶ Et primo arguitur sicut hac positione sequitur q deus potuit aliqua facere que nūc nō pōt facere ꝛ sic sequitur diminutio potētie eius. aīs probatur quia aliqua sunt que deꝰ pōt creare ponaē igitur q deus reuelet de facto q aliqua non creabit nec faciet simpliciter ꝛ sine cōditiōe tūc hec cras erit vera deus potuit ista facere ꝛ tunc tū hec erit vera ista non posset facere quia si sic posset venire contra reuelatum quod est contra positionem similiter sequitur q deus de necessitate ageret aliquid ad extra q̄ facta tali reuelatione de aliquo faciendo de necessitate faceret illud et sic non libere qō nō videtur sanum dicere. ¶ Tertio sequit̄ q habeo dubitare vtrū deus pōt me saluare quia dubium est mihi. An deꝰ reuelauerit de facto me non esse saluandū igitur et sic posset argui de quocunq; homine. Secundo si facta tali reuelatione absoluta necessario euenirent res qd necessitaret ad euentum rei aut scientia dei aut aliquid extra non scientia quia eque sciuit aīs reuelationē sicut post. Si aliquid extra tūc deus cogeret vel necessitaretur per extrinsecū qō ē icōuenīēs. ¶ Itē aug. 5. de tri. ca. 10. de magnis ꝛ. 12. de paruis loquēs de nostra liberatione p xpm dicit⁹ alium modū possibilem deo non defuisse. Sed de omnibus reuelatis a deo illud fuit certissime reuelatum similiter eodem. 13. capi. 16. de magnis ꝛ. 38. de paruis loquens de incarnatione xpi ex adam dicit⁹ poterat enim sic vel alio modo quo vellet creare vnū aliū de quo vinceretur victor prioris sed melius iudicauit ꝛc. primā harum auctoritatum allegat ma. li. primo di. 44. scōam li. 3. di. 12. Probatur sequitur q deus nō posset revelare sorti sortem ē peccatoz̄ certo peccato mortali nulla eius culpa alia precedente quia si poteit ponatur inesse tunc aut sor. potest vitare peccatum illud post reuelationē anteq̄ illud faciat aut non si sic tunc oppositum reuelari pōt euenire contra positionem si nō tūc sor. in hoc non peccabit quia nemo peccat in eo ꝛc. 3. de li. arbi. ca. 28. Si dicas q peccabit quāuis non poterit hoc vitare quia habebit aliquam impotētiam ex aliqua culpa sua precedente illud peccatum adminus eni precedet culpa originalis. ¶ Cōtra cum tota reuelatione de qua dictum est stat q sor. in infantia baptizetur et accipiat gratiam et postea peccet mortaliter isto peccato de quo supponitur esse facta reuelatio. ¶ Ad primum istoz̄ respondet iste concedendo q deus potuit aliquid facere q iam non potest et etiam aliqua est non sequitur igitur eius potentia est diminuta eo q talia posse contra reuelationem factam non diceret velle posse sed potius non posse aut impotentiam sed tñ ante reuelationē talem aut volūtatē dei ad extra illud vel illa facere fuit posse ꝛ post hoc nō et ideo ipso immutabili permanente potest habere talem voluntatē postq̄ non habuit sicut potest habere voluntatem reuelatam nobis postq̄ non habuit et magis dicitur illa non posse fieri q̄q deus non potest illa facere. Si dicas quicqd deus vult non esse possibile vel non posse fieri ab eterno illd voluit igitur ab eterno tale fuit impossibile ꝛ nō de nouo. Respondet q ab eterno voluit tale esse fi possibile, p tempore certo non autem ab eterno ꝛ ideo non sequit conclusio q in premissis ly ab eterno determinat ly voluit ꝛ in cōclusione ly impossibile esse. ¶ Contra ab eterno potuit voluisse omnia possibilia que sunt fuerunt erunt fuisse impossibilia ab eterno q̄ ita bene ab eterno potuit voluisse sicut post reuelationem talē et sic potuit fuisse q deus nihil potuit feciisse ad extra ab eterno et sic non esset omnipotens. ¶ Respōdet q de quolibet sic potuit voluisse non autem de omnibus. ¶ Contra dato q deꝰ nunq̄ reuelasset aliquid tūc tamen posset reuelare q omia nunc facta destrueret et q nihil vnq̄ imposterum faceret quo reuelato eo ipso deus esset nullipotens. Item hec responsio concedit tam magna inconuenientia q nō oportet conari deducere ad maiora. ¶ Ad secundum concedit consequens prout ly necessitas dicit infallibilem euentum non autem vt dicit actionem et cum dicitur q hoc non est sanum dicere verum eo modo quo philosophi posuerunt eum sic agere essentialiter consequi naturam et essentiaz eius et nihil indifferenter immediate agere ad extra quin tamen possit et velit agere ad extra necessario ex libera et mera dispositione sua non apparet inconuentens sed valde consonum processui anselmi libro primo. ¶ Cur deus homo capitu. 22a Sed sine dubio ista via est minus conueniens q̄ illa via prehabita quia minus est dissonum rationi q deus ex natura sua necessario habeat agere que agit q̄ contingenter fiat ita actiuus necessario. ¶ Ad tertium respondet q non est mihi dubium sic reuelasse de me aut de aliquo viuente sed magis habeo credere oppositum firmiter eo q eoipso q aliquis viator est habet firmiter credere ipsum posse per deum saluari alias posset licite desperare quod est cōtra fidem. Sed hec responsio non vitat quin deus possit deuenire impotens

ad saluandum eum et quin iste sic credens teneat contrarium illius. Credo in deū patrem omnipotentem iudicio plurimorum z quin deus vt pōt aliquo isto casu in aliis facere pōt se nulli potētem que sunt inconuenientia igit. ¶ Ad quartū dicit q voluntas dei in tali casu necessitat euentum rei z negat hanc consequētiā vniformiter se habet in se talis scientia nūc sicut prius igit nō necessitat magis nunc q prius quia quo ad extra nō vniformiter se habet et ita cōcedit q deus non posset reuelare contingens ita q simul maneat cōtingens z reuelatum includeret enim contradictionē. Contra cū dei posset reuelare oia que euenīēt sequit q oia possent necessario euenire imo scīm illos qui possunt anime christi oīa futura contingētia esse reuelata vel angelos q scīm veritatem omnia necessario euenient. Item ad alia etiam respondet conformiter predictis z singulari ter dicit de peccato dicit q de nōdum concepto vel de existente solum in originali deus pōt reuelare q peccet mortaliter media tñ erunt plura quorum quodlibet potest vitare z adhuc ita peccabit libere. Sz hoc reuelare non potest de certo peccato vna cum toto processu ad istud peccatuz quia hoc implicaret contradictionem. s. q talis peccaret z tamen nullo modo vitare posset per aliquā potentiā. si aūt fiat reuelatio de existente in mortali actuali de tali vtroq modo potest reuelari. Sed in scō modo peccando non peccabit nouiter nec nouam penaz merebitur nisi sicut diyabol⁹ post iudiciū. Si autē fiat de existēte in veniali potest reuelari de veniali solum. Si autem fiat de existente extra omē peccatum tunc potest reuelari de peccato veniali primo modo z non scō sicut nec de existente sine mortali potest reuelari de mortali scō modo. Et sic dicatur nullus peccat in eo q vitare non posset cedit q inquātum vitare non posset in hoc nō peccabit sed in hoc q libere elicit mediū ad peccatuz tale quod quidē mediū vitare potest. Et sic arguit quod si esset totus ꝓcessus reuelatus scō modo de actuali peccato concedit q tunc nō plus peccaret q⁹ dyabolus ꝛc. in hoc sed culpa solum originali precedente hoc fieri cum dicitur iusticia non pōt. ¶ Ex his sequitur q anima xpi nō potest prescire de aliquo existente in gratia vel de aliquo nō nato q peccabit mortaliter quia hoc aliter nō posset nisi per reuelationem diuinam. ¶ Item contra hoc deduci potest reuelatio facta petro nondum existenti in peccato mortali q esset xpm negatur⁹ per quod peccauit mortaliter vt patet in can. di. 50. cap. fideliꝰ vbi dicitur fideliꝰ factus petr⁹ post q fidē perdidisse se deflebat ambro. i ome. ¶ Item sequitur q deus non potest omnes homines saluare quod est contra ma. expresse li. primo di. 42. ca. vltimo vbi dicit non vult deus omēs homines iustificare tamen quis dubitat eum posse cōsequētia tenet quia nos scimus per scripturam sacram diuinitus reuelatam q non omnes iustificabuntur ꝛc. ¶ Ista igitur via non est tenenda sed teneo duas cōclusiones iam probatas. Prima q omne futurum contingens prescitum certitudinaliter a deo fore potest deus reuelare dum modo illa reuelatio non tollat veritatem illius prescīti quod addo pro talibus nihil tibi reuelatur z similibus. ¶ Secunda conclusio q nulla reuelatio facta vel factibilis non cadens super ipsam reuelationem vel actus mentis sed super extrinseca impertinētia ipsi reuelationi quod addo propter solutā nulla inō talis reuelatio de futuris necessitat deum ipsum perficere reuelatum nec q ipsum reuelatum eueniat in futuro quia tunc vt dixi deus potuisset se facere nullipotētē quia potuisset primo creasse vnicā solā intelligētiam z illi reuelasse reuelatione absoluta qualem isti ponunt respectu resurrectionis vltime q illaz annichilaret aliquam creaturā produceret quo facto secundū illam viam contrariam deus fuisset nullipotens quod est inconueniens. ¶ Primum principale probat primā cōclusionē ōmi articuli. ¶ Argumentū in oppositum probat secundam et tertiam eiusdē ꝛc.

Quinto ꝙro circa istam dī. quartam. vtruz alicuius prius contingētis futuri absoluta reuelatio sequens tollat contingentiaz reuelati. Et videt q sic q⁹ augustinus quinto de ciui. dei. ca. 10. tractans an omnia fiant fato. ¶ Et respondet q non imo nulla fato dicimus fieri nisi forte i quit vt fatum a fando intelligamus. s. a loquendo et isto modo fatum abimere non possumus q⁹ scriptuz est semel locutus est deus ꝛc. ¶ Et subdit ad propositum q dictum est semel locutus est de⁹ et intelligitur immobiliter hoc est incōmutabiliter locutus est sicut nouit incōmutabiliter omnia que futura z que ipse est facturus hec ille. Ex hoc dicto sequitur istam consequētiam esse bonam deus est locutus tale fore vt puta q reddet vnicuiq⁹ secundum opera sua quia sibi dicitur igitur sic euenit et antecedens est necessarium quia incommutabiliter dictum igitur et consequens igitur tollitur contingentia reuelati. Contra hoc tunc esset impossibilis deus reuelat aliquod futurum contingens. ¶ Ad questionem. ¶ Respondeo q nō prout sufficienter probant media. q proxime precedentis reducta contra viam oppositam. ¶ Item hanc conclusionem probat sxenē. quia oppositum nō videtur bene sapere quia excusat iudam a peccato et pilatum et milites crucifigentes et petrū negantem et omnes alios quoruz peccata fuerūt reuelata a christo vt patet in diuersis locis euangelū quia nullus peccat in eo quod cauere nō potest secundum augustinum tertio de li. arbi. capi. 28. Falsitas patet de iuda per illud euangelū de iuda vel homini illi ꝛc. pro tunc null⁹ electus posset peccare finaliter et damnari quod falsum. consequentia patet quia christo reuelatuz est qui sūt sui electi et saluandi quia frequēter pro illis ora uit et commēdauit eos patri et Jo. 10. ego cognosco oues meas et Jo. 10. pater sancte serua eos. Contra conclusionem si esset vera sequitur q⁹ posset negare seipsum ponitur enim q xpus alicui reuelet q. a. erit quo facto si adhuc hec ē cōtīgēs A. erit igitur z hec. A. non erit. falsitas patet q⁹ si a. nō erit cū sit necessariū xpm dixisse q. a. erit igitur illud qō xps dicit esse futurū nō euenet z ita xps negaret seipm. Cōsequētia ista vltima et cōsequentis impossibilitas patet per glosam sup illo

1. articul⁹. 1. cōclusio.

2. articul⁹. 1. dubium.

infra thi. secūdo negare seipm non potest vbi dicit glosa xps qui veritas est non pōt seipm negare qō tamen faceret si dicta sua non impleret hec glosa igitur necessario sequitur xps predixit a. fore igitur. a. erit z aīs est necessariū semp postquā predixit. a. fore igitur et consequēs. ¶ Rūdetur concedendo hanc esse cōtingētem etiā post predictiōes huius a. xpo. a. erit. et etiam hāc. a. non erit. ¶ Et similiter hāc q xps predixit esse futurū nō euenīet sic q⁹ non est simpliciter impossibile loquendo de xpo quo ad humanitatē que sibi ipi relicta posset negare seipam. i. falsum dicere et secūdū multos etiā vt sic posset peccare z deū odire manēs vnita verbo z hoc loquendo absolute, tamē ista sunt impossibilia scīm potentiā dei ordinatā z ideo addit glosa vbi supra q hoc q seipm negare nō pōt laus eīm est diuine ptātis loquendo autē de xpo absolute secūdum diuinitatē tūc simpl'r est impossibile q ipe aliquid predixerit quod nō eueniat licet nō oporteat euenire semp ad sensum quē nos intelligimus invoce expressa vt patet de subuersione niniue de morte ezechi. et qñ aliquid tale prediceretur diuina auctoritas nō ita inclinaret nos ideitanē credere sicut tā inclinat nos ad credendum dictē iudicij ꝛc. que xps nobis predixit predicta tñ euenient ad sensum quē deus pretendebat vt posset de nouitiis q subuerterētur nisi ifra quadragīta dies penitērēt et de ezechia q naturaliter esset moriturus ꝛc. ¶ Secūdo videtur sequi q deus posset esse deceptor cōsequētia probatur q⁹ posq⁹ reuelatio facta est alicui a deo et ille assensit z credit ita fore cū ex tunc nō possit nō credidisse si nō ita eueniet deceptus fuisset a deo q talia esse futura sibi reuelauit iuxta illud richardi primo de tri. ca. 2. Si decipimur dño a te decepti sum⁹ sed hoc ē impossibile scīm aug. d. 3. q. 10. et anselmus de meditatione redēptionis humane. ¶ Hinc dicek q iste termin⁹ reuelatio cōnotat ita fore sicut prenūtiat et ita contingenter est ista premiatio reuelatio. ¶ Sed hec respōsio licet sit vera nō tamē euacuat difficultatē argumēti q⁹ per eam nōvitatur quin de⁹ fecerit illū cui fiebat ista prenūciatio credere q ita eueniret et per ꝑns qui deceptus fuerit nisi sic eueniat igitur dicēdū est q ista reuelatione facta reuelatio est contingēter reuelatio z ita licet posq⁹ aliqs credidit necessariū sit ipm credidisse vel assensisse talibus prenūciatis a deo nec extunc possunt nō fuisse prenūciata adhuc tamen hec est contingēs talis credidit sibi reuelata fore ꝑpter q reuelata et ꝛ. ¶ Et hoc dico añ positionē inesse q⁹ post positionē inesse nō possunt non fuisse reuelameta z cū dicitur si talia nō erunt igit deus decipit aliquē. ¶ Respondet syrēsis q deus nō posset decipere aliquē deordinate ipm fallendo vel causando totaliter in eo sine cōprincipiatōe libera ꝓ prievoluntatis illius cui inest error⁹ est ꝑpter quē precise sine alio delicto vt demerito talis ꝑpetuo dānetur ꝑpter quē modū demones et heretici conantur fallere z trahere ad errores dignos damnatione bene tamē posset deus de potētia sua absoluta dānare aliquē si vellet sed hoc nō fieret tūc precise, ꝑpter aliquod impressum a deo illi. Sz potius q⁹ deus vellet ab eterno dānare ita q⁹ diuina volitio cuius causam nō esset reddere fore causa dānatiōis talis persone z nō aliquid illi impressū sicut nec aliquis saluabitur precise, ꝑpter aliquid sibi a deo impressuz sed ex diuino bīplacito secus autē vbi homo cooperatur tali impresso a deo ex hoc eīm posset bene surgere meritū vel demeritum personale et sic intelligē de sunt auctoritates sanctoruz predicte. dicit eīm aug. 83. q. 53. deus q seipm nemīnē decipit est eīm patet veritatis z veritas est spūs veritatis dignus tamē penā distribuens qñ hoc pertinet ad iusticiam et veritatem si quis q⁹ dign⁹ est decipi non solū per seipm non eum decipit. Sed neq⁹ per hoiem q contingēter diligit z custodire persistit sic in oze vestro. est est. nō noz neq⁹ angelū cui nō cōuenit praua facere sed q talē hoīem qui nōdum se hmōi cupiditatibus exuit aut per talem angelū z ꝛ. legimus eīm deceptū regem achab falso supple vaticio prophetarū et ita legimus vt neq⁹ sine diuino iudicio factū inueniamus qñ dignus erat iste sic decipi nec per illū angelū factus sit quē deceptionis officiū fuscipere nō deceret is per angelum errozis. ¶ Ex his patet q licet deus directe neminē decēperit indirecte tamē fefellit et decepit q⁹ aliqua dixit vel fecit q aliqui aliter intelligētes quē dicebantur fallebātur. ¶ Dices deus de directo consensit deceptioni achab et precepit eā vt patet in hystoria tertij regū vbi inter cetera dicit dñs decipies z prevalebis egredere et fac ita igitur vel deus male fecit precipiēdo deceptionē vel licite pōt aliquis aliquē decipere mentiendo quoz vtrunq⁹ videtur absurdū. Respōdek q deus nō precepit istam mēdosaz deceptionē sed tantū permisit eam fieri a spū malo qui hec optauit sibi permitti. ¶ Unde aug. dicit in simili factū est vt iuberet de⁹ vel potius permitteret q hoc factum fuit. ¶ Aliter pōt dici scīm syrēsis cōcedēdo q deus precepit sic fieri sicut dicit Aug. vbi supra de iudeis q postulabāt vasa ab egiptijs nō est inqt mirū si hostē deceptione dignū iussit sunt decipere vnde accipiēdo decipere ꝑ fallere aliquē contra instinctū legis diuine vel legis nature vel cōtra cōsciētiā nec deo cōuenire potest nec hoi nec angelo licitū est sumēdo autē decipere pro falsa vocis significatione vel alterius signi equiualētis cū intētione fallēdi. i. faciēdi q aliquis haberet assēsum falsū vel q aliquis erraret in sic iudicādo circa aliquid expressū sibi vel notificatū q⁹ vtiq⁹ fieri pōt sine peccato nō video quin deus possit hoc facere z possit precipere alicui q faciat qui etiā hoc licite facere posset nec i hoc ꝓtra cōsciam faceret 3. dubium.

¶ Tertia difficultas ex dicta cōclusiōe videk sequi q hec sit nunc possibilis xps est mentitus q⁹ patet falsū cōsequētia ꝓbatur quia dato q xps assertie prenūciaret. A fore tunc adhuc est hec contingēs A. nō erit tunc sic. a. nō erit et xps asserut a fore non fuit deceptus igitur dixit mendaciū Rūdetur q iste nō stant simul. a. nō erit saltem añ positionē ret inesse z xps asseruit a fore et Jdeo adhuc ē contingens xps asseruit. a. fore sicut et ista xps prescit. a. fore Contra assertio nō requirit sciam q sit sicut asseritur sed sufficit sola expressio q⁹ sic vel sic est cū volūtate absolute significādi sicut prenūciak vel cū volūtate q⁹ ali⁹ sic esse vel fore credat sicut exprimitur. Sed nunc ita est q lapso tēpore i quo xps predixit discipulis diē iudicij fore fuit hec ꝓpositio necessaria xpus voluit q sui discipuli sibi crederēt in illo dicto

et ita de alijs q̄ prędixit eis de premijs eternis et de penis et c̄. qz si ad hec foret tale contingēs tūc xp̄us nonvoluit vt sui discipuli talia absolute crederēt qđ est falsū. Rn̄detur cōcedēdo q̄ assertio nō requirit sciaz sed volūtatē sic exprimēdi z dādi tale intelligere auditoribus ac sentire sicut exprimitur. Sed si hec expressio pcedit in xp̄o scōm notictam z voluntatē diuinā solū tunc concedo q̄ hec est adhuc contingens xp̄s asseruit. a. foze qz dato q̄. a. non erit z q̄ deus prędixerit a foze nō intēdebat absolute asserere q̄ a foret ꝫ hoc dicebat sub aliqua conditione intellecta que nō erit secundū potētiā ordinatā licet aliter esse potuerit secūdū potētiā dei absolutā satis tamē est possibile q̄ absolute voluerit discipulos ita credere sicut prętēdebāt verba q̄ subintellecta cōditio eos lateret Sed talis volitio z prędictio nō sufficit ad assertionem si autē xp̄s scōm conscīam seu notitiam actionem suā creatā expressit a foze volēs absolute dare intelligere ac significare sicut verba prętēdebant z discipuli sui sic tali dicto sidē adhiberēt tunc veritatē habet dictū syrensis vt estimo concedētis q̄ posit̄ xp̄s prędixit futura contingētia discipulis suis fuit hec cōtingēs xp̄s asseruit falsuz et nō sequitur igitur hec fuit extūc possibilis xp̄s mētitus est vel dixit mendaciuz qz non sufficit ad mēdaciū assensio falsi sed requiritur q̄ sit contra mentē vel conscīam ex intentione fallēdi ¶ Dices xp̄s potuit habuisse preceptū iuxta supradicta vt aliquos ad eoꝝ cōmodū vel ꝑpter demeritū cum falsa prędictione scienter falsa credere fecisset et per cōsequēs fuisset mētitus Rn̄detur q̄ añs non fuisset impossibile scōm potētiā z preceptū dei et non sequitur q̄ igitur fuisset mētitus qz diffinitio aug. q̄ mēdacū est falsa vocis significatio cū intētione fallendi intelligitur scōm syrēm. z bene detione fallendi intelligitur scōm syrēm. z bene de falsa vocis significatione cū intētione deordinata fallēdi qualis voluntas vel intētio in deo esse nō posset quāuis vt dicit posset asserere falsum scitū esse falsum hec tamē nūc est impossibilis xp̄s secū dūvolūtatē voluit eos decipere predicādo futura et c̄. quia oppositū tranſuit in ꝓteritum cum quo stat q̄ hec sit nunc contingēs xp̄s fefellit discipulos suos sicut z hec xp̄s asseruit eis falsū nō tamē sequitur q̄ intētione habuerit fallēdi vel falsum asserēdi ymo hoc nunc est impossibile vt dictū est. ¶ Nota tamē q̄ tenētes Impossibile esse aliaz xp̄i vnitā verbo peccare etiā dicunt q̄ nō stat eā vnitā verbo z errare vel assentire firmiter falso vel reuelare falsum vel asserere falsū et tunc cōsequenter est dicēdum q̄ oīs prenūtiationis futurorū nōdū ineſſe positoꝝ facte a xp̄o cōtingēter sūt assertiones vel reuelationes nō solū quo ad diuinitatem sed etiā quo ad aiam xp̄i et c̄. Item qz deceptio cōmuniter sonat in malū nō debet cōcedi simpliciter q̄ deus possit aliquē decipere nisi cū bono modo ramine preexpresso in prioribus solutionibus.

4. difficultas de prophetis. z c.

¶ Quarta difficultas ē qz ex dictis videtur sequi q̄ oīs ꝓnūciatio ꝑphetica respectu illoꝝ adhuc futura sunt posset esse falsa et cū ita deus certificauerit ꝑphetas sicut erat possibile aliquē edificari de futuritione alicuius sequitur q̄ Impossibile est deum aliquē de aliquo cōtingēter futuro certificare q̄ erit tale cōsequētia patet qz per te non obstante qua cunq; assecuratione facta adhuc posset oppositū euenire ponatur igitur ineſſe oppositum alicuius pronūciati z habetur intentum q̄ prophēta nunq̄ de hoc fuerit certificatus ¶ Hic dico primo q̄ sensuū multiplicitas ozaculi ꝑphetici illud dubium non euadit illud dico qz videtur quibusdā licet ipz probabiliter q̄ nulla a deo sit reuelatio de contingenti futuro quin ꝓter sēsum litteralē q̄ series verboꝝ prętendit sint tibi fē sus aliqui siue modi itelligēdi ad quoꝝ aliquē reffe renda est locutio si sensus litteralis non est verus aliquā enī locutio intelligit litteral'r parabolice aliqñ allegorice aliqñ simpliciter et absolute aliquando sub cōditione sicut in Jo. bis xp̄s dixit iudeis Jn peccato vr̄o moriemi q̄ intelligi nō debet absolute sed sub conditione quem expressit. d. Si enī non crediderītis: qz ego sum in pct̄o vestro moriemi sic etiam prędictio negationis petri intelligēda fuit cū aliqua certa adiectione iteruz illud vos ascēdite ad diē festū hunc ego z c̄. q̄ nō debet simpliciter intelligi sed cū determinatione. i. non ascēdam in palā vel nō ita cito sicut vos vel non eadam causa qua vos. Jtē cum dicit cēturioni veniam z curabo eū non intelligitur simpliciter q̄ venturus esset corporal'r. s. cum determinatione .s. veniam si voluerit vel venīā non gressu corporis sed mirabili effectu. Sed hec Rnſpōsio non sufficit qz negat deum posse reuelare futura contingētia determinate in sensu litterali absolute cuius cōtrarium tenēdum est factū esse in ꝑphetis z a deo oītē potēte fieri posse. ¶ Preterea ista via nō faceret plus si daretur nisi q̄ ꝑpheta certificaretur q̄ prenunciatio sibi facta haberet sēsum aliquē verum sed nesciret z sic perīret valor seu vtilitas cuiuslibet ozaculi ꝑphetalis ꝓbatur deus determinate nouit ad quē intellectū prenūciat aliquē foze igitur determinate istū sensum pōt alicui reuelare z tunc stabit difficultas. ¶ Secunda cōclusio q̄ non sufficit interimere suppositū. s. dicēdo q̄ nulla reuelatio absoluta de futuro contingēti pōt fieri ꝫ solū sub conditiōe aliquavt pote q̄. a eueniet nisi aliquid obstat vel simili modo ꝓbo qz scōm hanc euasionē deus non plus posset aliquē certificare de aliquo contingēti futuro q̄ ego. qz isto modo constat me posse reuelare futurū cōtingēs Dices foze q̄ deus pōt sub aliqua certa singulari cōditione reuelare futurū sub quali non ego ¶ Cōtra Aut deus potest absolute certificare de ista conditionevel non si sic habetur ꝓpositū qz Jdē est iudicīū de cuiuslibet futuri cōtingētis reuelatione si non tunc de ea nō potest fieri certificatio absolute sed solum sub alia conditione. Et de illa scōa Arguitur sicut de prima z sic in infinitū diffusius ꝓbabitur hec euasio in vna alia questiōe. ¶ Tertia cōclusio q̄ euasio quorundā de duplici diuina locutione vel duplici diuina assertione vel duplici reuelatiōe vel duplici prędictione futuri a deo nō euacuat istam difficultatē. Circa quod notādum q̄ chaton illud dubiū tta soluit q̄ creatura potest certificari per locutionē duplicē de futuris verbi gra q̄. a. erit vnomodo per locutionē prędentē ex hoc q̄ deus scit. a. foze ¶ Alio modo ex hoc q̄ scit causam rei de qua est sermo esse talis conditiōis q̄ ex ea prędet. a. de cōi lege talis cause. Sed isti duo modi certificādi q̄. a. erit sufficiunt creature et stant cum hoc q̄. a. erit futurū cōtingēs ¶ Unde sic Arguitur cōtra eum deus fecit te credere q̄. a erit igitur. a. erit cōsequētia est necessaria z añs

1. cōclusio.

Nota opinionem cathōis de reuelatiōibus futurorum

est mō ita necessariū sicut ista ꝓpositio de ꝓterito deus creauit mūdū igitur cōsequēs est ita necessarium ¶ Respondet dicēdo añs q̄ aut intelligitur de creditione prędente ex hoc q̄ deus scīuit. a. foze et sic añs est contingēs quia valet illam deus fecit te credere a. foze factione prędētē ex hoc q̄ scit. a. foze z tunc cōsequētia est necessaria aut de causatione prędētē ex hoc q̄ deus scīuit causā foze talis conditionis q̄ ex ea de cōi lege sequitur a. foze sic añs est necessariū z cōsequētia nō valet Sic etiaz arguitur de negatiōe petri ꝓ tpe medio inter prędictionē xp̄i et negationez petri sic xp̄us asserit petrū se negaturū igitur petrus fuit xp̄s negaturus añs tunc fuit necessariuz de ꝓterito eque sicut ista xp̄s ieiunauit vel ozauit z cōsequētia fuit necessaria q̄ alias fuisset in ptāte petri q̄ xp̄s dixisset assertiue falsum Respondet eodē mō distingēdo añs quia aut ista assertio xp̄i ꝓcessit ex hoc q̄ deus scīuit petrū se negaturū aut ex hoc q̄ scīuit aiam petri esse talis conditionis q̄ ex ea in tali casu sequitur negatio de ꝓmūt lege primo modo añs est cōtingēs quia valet illā xp̄s asserit petrū se negaturū assertione prędētē ex hoc q̄ deus scīuit eū esse negaturū hoc est ꝓtingēs sicut cōsequēs secūdo modo añs est necessariū et consequētia nō valet q̄ non sequit xp̄s asseruit q̄ talis esset cōditio petri et c̄. nec etiā ex isto añt cum opposito consequētis sequitur q̄ xp̄s asseruit falsuz vt notū est et similiter soluit oīa alia argumenta. Sed responsio nō soluit difficultatē qz sicut argumētum est ꝓ cōclusione prędētē, ꝓxio argumēto de ꝓcessione infinitū ita pōt argui cōtra illud dictum quero em̄ vtrum de⁹ potens reuelare modo tali duplici q̄ a. erit possit illū cui faceret reuelationē certificare quo istoꝝ modoꝝ sibi facit reuelationē vel nō. Si nō tunc perit oīs certitudo ꝓphetica qz scōm hoc ꝑpheta nesciet vtrū de⁹ velit sibi dicere q̄ absolute .a. erit vel an esse ipsius. a. secūduz cōmunē cursum talū causa rum dispositē sunt vel disponūtur ad naturā'r inferēdum ipz a. et constat q̄ nisi magister fuerit doctus circa hoc ꝑpheta nesciret plus vtrum. a. erit q̄ ego. Si dicitur q̄ sic cū deus nō possit certificare eū de aliquo istoꝝ modoꝝ nisi per reuelationē vnde igit scīet Jn ista reuelatio scīa est scōm sciam dei q̄. a. erit vel q̄ cause sic disponētur et c̄. et ita arguā tertiā reuelationē esse necessariā z quartā z sic sine fine vel in primo dabitur q̄ deus poterit absolute reuelare scōm sciam q̄ ipe nouit a. foze z q̄ a. erit ꝓbatur nec per aliam viam poterit ꝑpheta scire q̄ a. erit qz aliud membrū nō infert. a. foze igitur de terminate dabitur primū vel nulla habebitur certitudo, ꝓbatur licet deus aliqñ fecerit reuelationē intelligēdā scōm dispositionē naturalē causarum in ordine ad effectū sicut est istud vade et dic ezech. c̄. cū istud in paucis dictis ꝑpheticis habet locū nulle em̄ cōsequētie naturales poterāt facere q̄ virgo pareretvel q̄ resurrectio gñalis erit c̄ igitur ista euasio nō sufficit. ¶ Jgitur aliter respō deo q̄ absoluta reuelatio est deo satis possibilis et non tollit contingētiā reuelatiz concedo q̄ oīs reuelatio respectu illius quod absolute est futurum est contingēter reuelatio et etiā q̄ oīs absoluta prenūciatio adhuc futuri de potentia dei absoluta posset esse falsa verūtamē nulla talis prenūciatio posset esse falsa de potētia dei ordinata qz scōm veritatē sicut docet. Cassiōn. super. psal. ꝑphetia est noticia vera z immutabilis z ideo nō pōt esse falsa supple scōz potētiā dei ordinatam z etiaz si sit respectu ꝓteriti vel pñtis non pōt esse falsa scōz potētiā dei absolutā z rō ꝓdictoꝝ est qz non plus absolute loquēdo necessitat rē foze prophetica reuelatio q̄ eterna dei prescīa Sed ista nō necessitat ex questione scōa z tertia huius di. z cū infertur q̄ tunc nulla potest hīi assecuratio q̄ talia euenīet neganda est consequētia omnes enim scimus deū posse non facere vltimā refurrectionē de sua potētia absoluta z tamē indubitanter credimus z tenemus q̄ ipam faciet vnde potētia dei absoluta ad cōtrariū non tollit certitudinē ꝑphēticam sicut nec certitudinē fidei necessariā ad salutē. ¶ Quinta difficultas est de merito fidei qua credūtur ipsa reuelata credidit enī abraham deo et reputatū est ei ad iusticiam illud nāq; meritum fidei tollere videtur contingentiam meriti ꝓpter latione igitur pari rationevel multo fortius ipsa reuelatio añs ꝓbatur quia scōm anselmū btā virgo fuit mundata. a. pct̄o originali per fidē passionis xp̄i tūc future. Ex hoc Arguitur sic ꝓ tēpore medio inter mundationē virginis a peccato z xp̄s passionis xp̄i hec fuit contingēs xp̄s non pateretur igitur z ista beata virgo nō habet fidem passionis xp̄i z vltra igitur etiā ista fuit cōtingēs ipa nō fuit mūdata in fide passionis xp̄i et per cōsequēs etiā ista illa nō fuit mundata qz non fuit mūdata sine fide passionis xp̄i falsitas patet qz in tpe illo hec fuit necessaria q̄ ipa fuit mūdata qz de preterito vera. ¶ Dices forte q̄ ista credulitas quā habuit de passione xp̄i ꝓ tpe isto medio cōtingēter fuit fides tamē necessario ꝓ tunc fuit credulitas vī estimatio virtute cuius btā virgo exstitit mūdata. ¶ Sed contra qz tunc ꝓ isto tpe medio fuisset hec contingēs btā virgo fuit mundata in estimatione falsa z per consequens per deceptionē z errorem consequēs absurdū ¶ Ad istud respondet syrenſ. q̄ conclusio in isto tpe medio fuit satis possibilis michi tamē videtur secū q̄ falsa estimatio istomō posito non per se fuisset cōsequētia sue mūdatiōis sed potiꝰ obedientia qua sic credebat sicut sibi ꝓcipiebatur vt crederet et ita ista estimatio nō fuit causa principalis sue mundationis sed solū ministerialis sicut sit quus sacerdos est minister collationis gr̄e per sacramētum corporis xp̄i vel ꝓ baptismum. ¶ Ad argumētū principale cōcedēdum est q̄ xp̄us locutus est, immobiliter. i. nullomodo mutāda est sententia dīa absolute reuelata nec potest esse quin sic eueniat sicut reuelatum est esse futurum scōm dei potentiā ordinatam et c̄. vt patet ex dictis. et cetera.

5. dubium de merito fidei bite respectu futurorum.

Sexto quero Circa di. 14. vtrum de⁹ existēti in gr̄a possit reuelare q̄ ipe finaliter sit dānandus Videt q̄ nō qz tunc de⁹ posset aliquem cogere ad pctm̄ puta ad desperationē ¶ Cōtra omne futurum cōtingēs impertinēs ad actum reuelatiōis pōt deo reuelare cui voluerit ex supra habitis z concessis. Hec difficultio ꝓmo duas conclusiones habet, quarum vna est q̄ xp̄us locutus est, immobiliter. i. nullomodo mutāda est sententia dīa absolute reuelata nec ꝑ. finaliter esset casurus non em̄ est hoc impossibilius scōm potētiam dei absolutā q̄ petro existēti

in charitate reuelauit lapsum suū ꝛ trinā eius ne
gationē. ¶ Sicꝫ talis prenūciatio staret cū liber
tate arbitrū sicut ista facta petro stabat et hoc di
co etiā de reuelatione absoluta qz si solū sub cōdi
tione de ista conditione eadem restaret dubitatio
et processus in infinitū sicut supra argutū fuit Item
si non posset sibi reuelare ꝙ finaliter dānaret nisi
sub conditione .ſ. si moriens, in culpa mortali ita
possum ego reuelare sibi. Item tunc dānandus nō
posset plus a deo certificari ꝙ dānabitur ꝙ nō dā
1. dubium. nādus Sz cōtra hoc fūt difficultates alię. Prima
posito ꝙ deus sorti existēti in charitate reueleꝛ ꝙ
ipe finaliter dānabitur. ¶ Tūc quero an sor. iuste
poterit ꝓ seipso orare vt saluetur vel non. Si primū
sequit ꝙ sor. iuste potest velle quod scit deū nolle
Falsitas patet nā vnusquisq; tenetur se cōformare
legi diuine cū sciuerit ipam qz seruus scies volun
tatem dñi sui et nō facit et ē luce. 12. Dices leuiter
ꝙ nō oportet hoiem se cōformare diuine volūtati
nuolito semper sed sufficit ꝙ velit ꝙ deꝰ vult ipm
velle sicut secūdū augu. in ench. bonus filius et ē.
Sed contra istud videtur directe dictū aug. 21. de
Ci. dei cap. 21. vbi dicit ꝙ ecclesia nunc nō orat pro
dyabolo nec ꝓ malis mortuis vt saluētur orat tñ
et addit ꝙ si de aliquibus malis dānādis ita certa
esset ecclesia vt qui sint illi nosceret quilibet hac
vita sint constituti tamē predestinati sunt in eter
num ignem ire cum dyabolo tam ꝓ illis nō oraret
ꝙ nec pro ipso sed quia de nullo certa est orat pro
oibus in hoc corpore cōstitutis nec tamē ꝓ oibus
erauditurl hec ille ¶ Abi patet scōm eum ꝙ eccl̄ia
non debet orare ꝓ aliquo quē sciret esse dānandū
etiam si adhucvniuet igitur nec ipse ꝓ seipo. pba
tur anselmus ꝓ solis cap. vltimo dicit ꝙ beati nō
aliudvolent q̄ ꝙ ille deus huius non videtur alia
causa nisi qz sciunt voluntatem quam non possunt
trāsgredi. ꝓbatur si sic tunc sor. posset orare iuste
illud quod sciret se non cōsecuturū Falsitas patet
quia tunc ociose oraret ꝛ per cōsequēs nō iuste. ꝓ
batur tunc etiam angelus bonus deputat⁹ ad cu
stodiam sortis sorte orante ꝓ sua salute posset ora
tionē eius deo portare ꝛ pro ipo errare Falsitas
patet quia nullus angelus vult nisi ꝙ deus vult ꝙ
anselmū in ꝓsolis. ca. 6. cōsequntia patet per. b.
bernardū in medita. cap. 6. vbi expresse dicit quan
geli nr̄i oēs gemitus orationes nostras sollicite
audiunt et reportāt deo: si dicis ꝙ nō pōt iuste ora
re vt saluetur. ¶ Cōtra adhuc facta ista reuelatiōe
sor. est in charitate igitur adhuc tenetur se amare
ex charitate igitur adhuc potest iuste velle se sal
uari ꝛ per cōsequēs potest hoc iuste orare, ꝓbatur
adhuc sor. tenetur amare ꝓrimū suū ex charitate
et velle ꝓrimo suo vitam eternam. ¶ Sed quādiu
sor. est in charitate equaliter se debet diligere et
ad tm̄ bonum sicut ꝓrimū nam sic a sctis exponit̄
preceptū de diligendo ꝓrimū sicut seipm. i. ad illō
bonū ad quod se. ꝓbatur si sor. nō posset iuste velle
suam bitudinē tunc non poterit iuste seruare ordi
nē charitatis qz ordo charitatis est se maxime
diligere potꝰ deus sicut patet. 3. li. sentēt̄ia. di. 29.
cap. primo et sequētibus hic mihi primo apparet
ꝙ deus posset existēti in charitate absolute reue
lare suam futuram dānationē nec tamē per tales
reuelationē dum est viator scire posset se finaliter
dānandū ꝓprie loquendo de scia. per hoc ad ꝓmū
in contrariū ¶ Dico ꝙ sortes non scit deū ita velle
ꝓprie loquēdo de scire nisi sumatur tūc scire pro
credere vel firmiter estimare et tunc dico ꝙ sor. te
netur non firmiter credere illud nec credere ꝙ sit
super hoc reuelatio sibi facta ymo debet sperare
ꝙ non nisi deus imprimat sibi credulitatez talē re
ctam vel reflexam ꝛ dato ꝙ per talem impressionē
crederet sibi super hoc factam reuelationē teneꝛ
rogare contrarium nec per hoc absoluitur a prę
cepto diligēdi se ad vitam eternam nec tenetur se
conformare deo in volito. i. in isto qō credit deum
velle esse futurum necvnq; illud voluisse. ¶ Et ad
augustinū verū dicit si loquitur de certitudine sci
entie proprie dicte et de velle simili modo sumpto
Sed tunc est añs impossibile ꝓ mēbris ecclesie li
cet caput ecclesie sic sciat scia increata seu diuina
et finaliꝛ credo ꝙ nulla extrinseca reuelatio possi
bilis sine pluri nec etiā forsan itrinseca sine pluri
sine precepto aliquo adhibito vel relaxatione pre
cepti antiqui absolueret viatorez quin teneretur
optare salutē proximi cuiuslibet viatoris ꝛ pro ea
orare ꝛ multo magis hoc dicerē de salute propria
¶ Ad aliud de angelis dicēdū est ꝙ bti non volent
nisi quod deus vult eos velle sed hoc non est cōtra
dicta. ¶ Ad tertiū ex quartū patet ex dictis. Ar
gumēta ad aliam partē concludunt verū licet sp
rensis teneat contrario modo credo eñ ꝙ angeli
custodes nr̄i orarent ꝓ nobis donec haberēt pre
ceptum de contrario: illi non possunt ita decipi si
cut nos per angelos malos potētes se nobis trāf
formare i āgelos lucis nō sic illis. ꝓbat si ista
argumenta cogerēt equaliter ꝓbarent ꝙ petrus
post reuelationē factā existēti i charitate ꝙ esset
negaturus deū nō potuisset iuste orare ꝓseruari
ab ipo peccato mortali cōsequēs est falsum ¶ Ali Brego.
ter respondet grego. in vltima parte circa finez ꝙ
talis sciens volūtatē deberet contēstari ꝛ velle ꝙ
eum deus dānaret ex quo sic esset placitū deo: hic
actus ꝓcederet ex maxima dilectione dei nec esset
culpabilis sed laudabilis. Sed vlterius videt di
cēdum ꝙ in tali casu non esset licitum sibi ꝓ sua
finali salute sed simpliciter de diuino iudicio con
tēstari ꝛ huic fauet dictum augu. 21. de Ci. dei cap.
25. vbi eius sentētia est ꝙ ꝓ nullo viuēte finaliter
reprobato si de eiꝰ re ꝓbatione ecclesia esset cer
ta oraret vt saluaret ꝛ intelligēda sunt i casu quo
quis esset certus deum absolute ꝛ nō solū cōditio
naliter velle hec grego. ¶ Ad argumētū in oppo
situm tūc diceretur ꝙ preceptū charitatis nō obli
gat absolute ꝙ i quocūq; casu homo debeat velle
se saluari et quēlibet ꝓximū suum licet sic obliget
de lege qñ absolute autez obligat hoiem ad dili
gēdum deū et seipsum in ordine ad deū et ꝓximū
similiter ita vt se totū teneatur ordinare in deum
et etiā teneatur hoc velle ꝓximo et sic oia tenetur
homo facere ꝓpter deum et iustitiā eius non autē
absolute vel vltimate ꝓpter salutem suāz cōmo
dum suū nec sequitur si in dicto casu non vellet se
saluari ꝙ ipse desperaret desperatione q̄ est pctm̄
Sed bene sequitur si ipse nō speraret vel non habe
ret spem de illo fine consequēdo ad quem obligat
eum lex diuina vt speretz credat illum se posse cō
sequi sed in singulari casu non sic esset obligatus
ymo potius ad oppositum sicut iā nos ꝓpter di
uinā reuelationez obligati sumus ad firmiter cre
dendum diē Judicij forte sic talis facta reuelatiōe

obligatus esset ad simpliciter credēdum se dam
nandū esse ꝛ ꝙ cōsequēs non obligaretur tunc ad
sperandum suam salutē qz nullus pōt sperare qō
firmiter se credit consequi non posse. ¶ Secūdum
dubiū si secūda positio cōclusiōis vera sit tūc mul
to fortius posset deus sorti existēti i gra reuelare
An aliqs istam conditionalē si cōmittas ex nūc aliqō pctm̄ 3. dubium.
possit sc̄ire mortale finaliter dānaberis hac igitur reuelatio
vel vis mi ne facta sorti queraē vtrū sor. extunc possit morta
ser erit. liter peccare vel nō sed sc̄i igitur pōt scientevelle.
¶ Añ miser erit contra Anselmum de casu diaboli
cap. 2. et. 3 si nō tunc volūtas sortis nō esset libera
a necessitate contra ma. li. 2. di. 25. ca. 9. ¶ Respon
detur ꝙ iste in dicto casu posset sciēter cōmittere
pctm̄ mortale nā miseria pene non est maioꝛ ꝙ sit
miseria culpez tamē angelus sciēter peccauit si
militer et adam ¶ Az secūdum Apo. vir non est se
ductꝰ sed mulier ꝛ tamē ꝓreuelatū fuerat qua
cunqz die comederis eo morte morieris ꝛ si hi sciē
ter voluerūt bene miseri essent quāto magis qui
habitant domos luteas. ¶ Unde ambro. sup lucā
li. 3. refert de quodā ꝙ cū oculoz icōmodo labo
raret ꝛ amaret vxorem interdicta sibi a medico fa
cultate coeūdi cupiditatis impatiēs atq; impetu
libidinis captus moderari nequiuit sciēs enimꝙ
esset oculos amissurus ꝓiusq; coiret vxori in illo
estu feruētis cupiditatis vale inquit amicū lumē
et cum magna miseria ita ꝓuari visu iuxta illud
thob. quale gaudiū michi est qui lumen celi non
video. Ex oibus istis patet ꝙ nec indubitata noti
cia nec timoꝛ eterne miserie vel tpalis nec etiam
periculz amittēdi gaudiū sempiternū necessitat
hoiem ad nō sciēter peccādū nō eñ plus necessitat
pena eterna non deberi peccāti ad vitandū pctm̄
ꝙ premiū eternū votum deberi bñ operanti bene
necessitet ad faciēdum opus bonū Et ad anselmū
dicēdum ꝙ licet nullus posset ꝓpter se vel ꝙ se esse
miser tamē pōt velle aliquid vnde sequitur ꝙ erit
miser ꝓcipue si concupia vehemēs ad idē volen
dum impellat nec anselmus absolute dicit ꝙ non
posset si sciret se puniēdum peccare seu velle pec
care vnde miser erit sed dicit si scuisset nō posset
volēs et habēs beatitudinē velle sponteuñ miser
esset. Si eñ loquitur de beatitudine finali planū
est ꝙ sic beatus non pōt peccare sciēter stante ista
beatitudine. si vero loquatur de tali qualē scōm
eū et augu. habuerūt angeli ante casum adhucve
rum dicit qz non stat ꝙ aliquis in tali statu libere
amet beatitudinē velit aliquid repugnās beati
tudini vnde ꝛ ansel. ibidē dicit in principio cap. ꝙ
talis angelus bene sciuit se debere puniri si pec
caret tamē an de facto puniretur si peccaret scire
nō debuit. ¶ Et rationē reddit qz ratiōalis causa
potuit intelligere qz iuste si peccaret puniretur.
¶ Sed qñ iudicia dei abissus multa ꝛ inuestigabi
les vie eius nequiuit ꝓprehēdere an deus faceret
ꝙ iuste facere pōt vndeꝛ in fine ca. quasi cōclusiue
dicit si ꝓuisa tanta pena nullo recogente peccas
set tanto magis ꝓueniendus esset nō igitur hec
prescia illi expediebat ꝛ simpliciter in fine etiam
dicit ꝙ si nō peccasset pctm̄ nō causasset solo amo
re iusticie ꝑ ipse opere mōstrauit. sivero timore
causasset non esset iustus palā igitur est nullomō
debuisse cū scire iudicia sibi pena suū secururam
pctm̄ per hoc nonvult aliud dicere nisi ꝙ angelus
satis habuit ex natura sua vnde hoc aduertere et
deducere posset et Jdeo non ignorauit quin talis
pena iuste sibi deberetur si peccaret sz vel nō facit
hmōi deductionē vel si fecit sciuit ꝙ nō necessario
deus illam penā sibi infligeret cū omnibus tamē
istis bñ stat ꝙ sciēter peccauit ꝛ sponte ꝙ accepat
et ꝙ sciebat se debere non deserere ¶ Tertium ou
dium iuxta ꝓcedēta qz ꝙ deus possit hoi vel an 3. dubium.
gelo existēti in charitate reuelare casum suum fu
turum ꝛ penā eternā cōsequētē videtur esse cōtra
anselmū de casu dyaboli capi. 21. vbi in principio
querit vtrū ille angelus qui non stetit inveritate
prescisuerit se casurus. ¶ Et rñdet si de illa sciētia
queritur que non est nisi cum certa ratione aliqd
intelligere oīno rñdebo non posse sciri qō pōt nō
esse ꝛ añ medium cap. dicit angelum apostatā non
potuisse scire suam ruinā ex prescia quam sequit
necessitas ymo nec estimatiōe aut qualibet suspi
cione quod ꝓbabat sic quia si adhuc in bona volun
tate stans prescisebat se casurum aut volebat vt ita
fieret. ¶ Aut nō volebat si volebat iam ipsa mala
volūtate ceciderat si nolebat tantū miser erat do
lēdo quantum stare volebat ac tanto iustioꝛ erat
quanto magis volebat stare ꝛ quo erat iustioꝛ eo
debebat esse velocioꝛ igitur si nolēdo prescisebat
se casurum tanto erat miserioꝛ quanto debet esse
felicioꝛ ꝙ non conuenit licet eñ hoies iuste sustī
neant qñq; miseriā non tamē est eadē ratio in hoi
bus ꝛ in illo ange. hoim eñ natura ꝓpter peccatū
primi parētis tam innumerabilitū incōmodorum
facta ē passibilis ex qua passibilitate multis mo
dis gratia nobis operatur incoꝛruptam illevero
nullo ad hec pctō precedēte alicuius mali nō me
ruit passiōez ꝓbabat ibidē sic arguit si aliquomō
potuit suam ante putauisse futurā ꝓuaricatio
nem aut coactam putauisset aut spontaneā. Sed
nec vllatenus eratvnde se aliquādo cogi suspica
retur nec quādiu voluit in veritate perseuerare
vllo modo putare potuit se sola voluntate illam
deserturum supra nam que monstratū est eū quā
diu rectam voluntatē habuit in hac ipsa volūtate
voluisse perseuerare qua ꝓpter volēdo tenere
perseuerane ꝙ tenebat nullomodo videovnde po
tuisset vel suspicari nulla alia accidente causa so
la istud se deserturum voluntate hec ille. Sed di
ces adhuc possibile fuit ꝙ istud desereret et ipse
sciuit illud esse possibile ergo potuit estimare ꝙ
ista possibilitas fieret in effectu. Sz hoc nō satisfa
cit sibi ꝛ ideo statim subdit dicēs nō nego illū sci
uisse qz posset mutare voluntatem quam tenebat
Sed dico illum non potuisse putare ꝙ aliquando
omni alia cessante causa sponte mutare volūtatē
quam perseueranter tenere volebat ex hoc con
cludit i fine cap. ꝙ nullomodo scire vel putare pō
tuit angelus malus se facturū ꝙ male fecit ꝓbat
ibidem capi. 22. dr̄ ipse sciebat se puniri debere si
desereret bonā voluntatē et non potuit velle vnde
miser esset qui acceperat inseparabiliter velle vt
beatus esset hec ille Jgitur ex ore discipuli ꝛ stati
in principio. 23. cap. Approbat illud respondendo
igitur nō potuit velle peccare igitur non erat pec
caturus igitur non sciebat se peccaturum nec etiā
credebat si hanc impossibilitatē attēdebat igitur
hec sibi reuelari non potuit. Item augu. sup gen̄.
ad lr̄am. li. 7. capi. 33. dicit ꝙ si anima deseruisset
prescisam sui operis intuitu et iniqui non est credi
bile eam potuisse inclinari ꝓpria voluntate ad

corpus viuificādi igitur multo fortius vt videtur nō posset ipa vel creatura alia rationalis inclinari ad peccādum cognito q si peccaret eterno suppli cio puniretur. Sed forte dicetur q argumēta nō concludūt verū tamē quia eo ipo talis desperaret et perderet charitatē tū quia talis casus sic prescitus induceret dolorē z penā z tamē augu. dicit in li. retractationū q oīs pena si iusta ē pcti pena Cōtra iste casus et pena oīs sunt. cōtingē tes igit sunt reuelabiles sicut alia futura cōtingētia probatur deus potuit angelo nō casuro reuelasse casum futuri igitur z ille qui fuit casurus cōsequentia, pbatur q3 simile incōueniēs sequitur facta reuelatiōe alteri angelo sicut si fieret sibi ipi quod patet in applicando argumēta anselmi nā si vnus nondū confirmatus prescivit casum alterius aut igitur voluit q caderet z tūc fuit iniustus Aut noluit z tunc voluit et miser fuit quod sequit ex hoc cum quilibet teneretur sicut z nos modo diligere altum sicut seipm. Sitr posset alia ratio Anselmi applicari, pbatur de facto xpus reuelauit iudeis q in pcto suo moreret z petro etiam et ē. et ista instantia de petri negatione prereleuato, pbat in tētum directe. Sed huic respōderi potest q istud quod dicit hyenē. q licet non repugnaret potētie dei scīz q est potētia reuelare existēti i charitate suum futurū pctm z penam eternā cōsequētē hoc tamē repugnat sūme dei iusticie z summe eius mie q faceret suam creaturā rationalē penitus immocentem que nunq peccauit tam miserā sine culpa eius non em posset prescire talē penā sibi futuraz tunc quin esset misera sed secus est de existēte in charitate que est vel fuit peccatoz sicut petrus et nos iuste em deus posset illum qui meruisset tāta pena puniri quāta sequitur ex prescia sue ruine z pene eterne cōsequētis tali pena punire meditāte hmōi reuelatione q3 tātā penam meruit p culpis preteritis quanta est ista que sequitur prescīam istam naturalr. Sed contra hanc viam arguā proxima. q. sequēti probando quartā cōclusionē ibi tenēdam z probatur nō includit contradictionem q pena que est vna forma causetur in suo naturali receptiuo. ¶Probatur de? posset penā alicui iuste infligere si vellet p futuro pctō sicut multos pus premauit angelos p merito eoū futuro vt patet scō sentētiarum. ¶ Item ad ro. 9. ohō quis est tu rādeas deo nunq dicit figmentum ei qui se finxit quid me fecisti sic an non habet ptātem figulus.

Ex quo sequitur q deus posset vnū innocētem subtimare ad btitudinē z alium deprimere in penā ¶Probatur alias deus non posset premianduz nō premiare nec posset puniendū eternaliter non punire q3 dicetur pari rōne q licet potest hoc de potentia non tamen de iusticia vel summa mia et ita nullum libere libertate adoptata premiaret vel puniret z tunc deus non cōtingēter operabitur q aget ad extra ceteris paribus quia per tales contingentias decideret operari ineuitabiliter dcdd operatur sicut posuit eum phūs necessario operari et nichil libere extra se quod est tamē erroneum.

¶Propter hoc pono hanc cōclusionē primo q deus posset alicui hoī vel angelo innocēti z charitatez habēti suam spontaneā prevaricationē futurā revelare. ¶ Secundō dico q hoc non posset secūdū legē dei cōmunem statutā qua ex mia vult nullum pati penā nisi ppter culpā precedētem vel propter exercitiū patiētie meritoriū ad bonū suuz si vel iste infligitur agere sicut debet. Scdo dico q non potuit angelus ex pure naturalr cognitis praestimare casum suū ppter primā rationē anselmi z propter causam prolixiorem quam ibi tangit. 23.

¶ Quarto apparet michi q meditāte revelatione potuisset q3 potuisset plus credidisse deo q ppria stabilitati in bono contra rationē secūdā anselmi et timuisse etiam potuisset de ppria imperseuerātia propter mutabilitatem cuiusvoluntatis non confirmate i bono immobiliter licet per anselmū non posset dubitās quin perseueraret quāliu staret in priorivoluntate perfecta z firma pseverādi hoc mihi videtur q stāte amore actuali libero nō solum naturali angeli ad seipsum vel hoīs i statu innocentie. vbi ex concupia non inclinaretur ad malum et simul cuz hoc cognito q pena eterna et priuatio boni eterni infligerētur sibi si peccaret non esset, in ei? ptāte sctenter simul cū his peccare vel libere facere malū ex quo simul credēt actualiter sequi tm malum penez perdi tm commodum quia iste amoz fui nō impeditus ab actuatiōe sua per tēptationē vel aliomodo cū scia tanti mali secutitur sufficit cum deicōi adiutorio voluntatem peccandi sciēter excluditur sicut satis arguit z tāgit scīa ratio anselmi z ratio aug. quarto loco adducta. Ad hoc em alias satis est demū stratū per illud pmūe principiū q volitio efficax finis alicuius facit velle scitum requiri et nolle scitū debere impedire si adesset. ¶ Sexto videtur michi esse dicēdum q si non simul hec attēdent eruere posset z sic Respondet anselmus in principio capituli. 23. vt prius. ¶ Sed contra hoc potest argui q fundamētum positionis hyrēsis tenētis contrariū in lectura sua de aia separata z angelo q3 ipi nō habēt volubiles cogitationes sicut homies sed simul in actu cogitant de oībus cognitis habitualr ab eis et licet homo qui volubiliter cogitat nunc sciret se damnādum si. a. pctm cōmitteret et ideo dū hoc actu cogitat non potest velle peccare cū posset de hoc nō cogitare z per oīs illud quod est peccatū velle nō cogitando de pena cōsecutura tamē hoc non est naturaliter possibile de angelis z aib? separatis q3 illi vno intuitu simplici z simul actualiter omnia cogitant q ipi sciunt in habitu ¶ Sed huic pōt dici q scōm multos assumit falsū. s. q ipe sciant distincte semp in actu omnia q sciunt in habitu licet semp sciant cogitant vel videant omnia in actu z vno actu simplici que ipi sciunt habitualiter quo ad ea ex quibus eoū obiectiue pendet essētialr beatitudo multa. 9. cōfuse z vniuersali sciunt btī de quibus nō semp determinate z actualiter cogitatis infinitis aūt modū pōt qs peccare Sz nec scia vniuersalis nec hitualis sine actuali determinata sufficit advitandū vel excludendum pctm in nōdum cōfirmatis ex. 7. ethicoū infinita autē actualiter et determinate a creatura simul cognosci non possunt, pbatur de qualibet btā loquitur iste dum dixit habēs beatitudinē non pōt velle vnde sciret quod fieret miser si de btis iā cōfirmatis. i. habētib? donū impeccabiliter hoc nō est ad, ppositum. Si de beatis illa btitudine quaz habuerant angeli mali ante ruinā tunc nō ē verū q oīa sciuerūt actu que habitu virtualr sicut patet per anselmū de casu dyaboli cap. 23. in principio vbi q ipsi nō potuerūt ignorare se debere pu-

niri si peccarent sed q ita punirentur si peccarent scire non debuerunt. Etiam mihi, pbabile ē q oīa actu cōsiderēt respectu quozum sunt in habitu determinato z particulari ipresso vel acquisito licet nō vnico actu solū mō sec? aūt ē de habitu xtuali que est ipamet substātia aie habituata singularibus noticijs rerū vel est verbum dei i quo virtualiter scīūt oīa scibilia ab eis scōm naturam suam scōm hoc intelligo anselmum. ¶ Aliter tn dicit q nō ignozauerūt. i. habuerūt habitū virtualē. Iz nō oportet q formalem de pena secuta quando actu peccauerunt habuerāt enim satis. vnde cogitare potuissent si peccarēt digni essent puniri vel si hoc cognouerunt actu non ardebant actu ita esse futurum vnde bzeuiter quicqd fuerit in causa quando fuerunt non actu cogitauerāt firmiter credendo ita foze q punirentur si peccarent. ¶ Argumēta ad ad primā partē probāt q nō potuerunt scire vel suspicari naturaliter z sine revelatione q ruerent z q nō erat in naturali potestate eoū dum duraret in eis amoz electivus et libertas bene agendi non velle aliquid vnde actu scirent vel firmiter crederent seq̄ aliquid dānationē z penā eoz perpetuam z q scōm dei potētiam ordinatam tūc nō potuerunt innocentes puniri. ¶ Et p hoc patet ad pmam formā anselmi q3 scōm potentiam dei absolutam potuisset incurrisse penā sine culpa sua pcedente vel tūc habita nec hoc fuisset impossibile plusq nūc bzuta sine sua culpa suscipiunt penas de facto tn aliter deus ordinauit. ¶ Ad secūdam formam ē dicendū q si talis credulitas fuisset sibi impressa a deo ipe adhuc reputasset se posse vitare casum futurū cuz hoc tamen reputasset q de facto casum hmōi non vitaret, Ad alia satis patet ex dictis. ¶ Ad principale dz q in illo casu desperatio non esset peccatū sed solum pena ꝛc.

Septio circa hāc distinctionē quero vtrū beato possit revelari in verbo eternitas sue btitudis. Videtur q nō q3 cū eternitas btitudinis apphendat sub rōne delectabilis z cōmodi magni ex tali assecuratiōe naturalr sequit delectatio cū delectatio sequat apprehēsionē sicut vmbza corpus p cōmētatorem. xij. methaphisice cōmēto. 29. Sit igit ista delectatio naturaliter sequēs. a. z sit eternitas beatitudinis revelata. b. z arguo tunc primo revelationē factā sic iste angelus non erit eternaliter beat? igit nō fuit. b. sibi revelatū i verbo igit. a. nō fuit. Falsitas p3 q3. a. fuisse ē preteritū igit nō pōt nō fuisse oīa p3 q3 non pōt in verbo revelari aliter futurū esse q erit. Scda pars patz quia. a. non fuit cātum in isto angelo nisi q3 sibi fuit revelatū in xbo q fozet eternaliē beat? p3 igit q oīa sunt bone sed primū aīs ē impossibile igit et vltimū oīs. Sed hoc ē falsum q3 de? non pōt facere illud qō preteritum est non fuisse sicut dicit anselmus in prosolo. ca. 7. z ppbm sexto ethicoz hoc solo puat deus. ¶ Item argumētū pōt fieri de sanguineo sudore xpi ex passione mortis p tpe medio inf sudorē emissus z tps mortis z de ei? naturali dolore etiā ex passiōe mortis. sic xps nō morief igit nō puidit se moriturz igit nec iste dolor fuit nec iste sudor q3 solū ex ista passione cābatur. Similit pōt argui de actuali gaudio qō h3 aliqs beat?, ppt hoc q revelatū ē illi q aliqs peccator cōvertereē ad penitētiā z finalit saluabiē z i multis casib? silib? ea dē forma arguēdi habet locū. Cōtra de facto ista ē igit aīs, pbatur q3 securitas requisita ē ad beatitudinē sicut dicit augu. z, pbat. 12. de ci. dei ca. 12. vbi dicit in fine q hoc ē de beatitudine angelozuz vt bono incommutabili quod deus sine villa mole stia pfruantur etiā in quo se ineternum mānsuros sine villa dubitatione cognoscunt z. 13. de tri. ca. 7. loquens augu. de beatitudine dicit omē quod ibi erit bonuz erit z summus deus sūmū bonū erit et q ad fruendū amantib? pōsto ita etiam q z omino beatissimum ita semper foze certum erit beatitudo igitur requirit certitudinem eternitatis ipsius beatitudinis et hoc non pōt esse nisi per revelationem talis igitur revelatio non solum videtur esse possibilis sed necessaria ad beatitudinē. ¶ In ista questione patet quid sit dicendum ex precedentibus scilicet q sic licet cōtrarium faciat diffinitatē hic tractandum argumentum principale. ¶ Unde concesso q hoc ipsuz q angeli sunt beati requirat certitudinem eternitatis sue beatitudis videtur sequi q ex certitudine talis eternitatis pendet q ipi beati sint z tunc sequit q hec sit cōtīgēs gabriel habuit. a. gaudiū i. b. gradu 13 hec sit necessaria gabriel habuit. a. gaudiū. ¶ Sz cōtra istā responsionē argui pōt sicut argui contra hoc in materia de intensione formarū et similiter q media. p. q. hui? di. pcise de trāsitu a ꝺictorio in contradictoriū. ¶ Probāt sicut arguit hyrēsis si hec sit nūc cōtīgēs gabriel habuit gaudiū i. b. gradu tūc posito q fuisset aliqs angel? q nullū gaudiū habuisset nisi, ppt revelatione q postea fozet habitur? gaudiū eternum z q ex illa sola revelatione in verbo

Augustin⁹.

Rñsio affirmatiua ad q̄situm.

Cōclusio ñ sufficit solvere quintā difficultatem.

habaret iste angelus. c. gaudiuz sequitur q nunc esset cōtingens iste angelus habuit gaudium. c. z hec similiter iste angelus habuit gaudium ꝓ̄ns ē impossibile z ꝓ̄ña ꝑ̄ modū illi⁹ responsionis. ¶ Sed hic respondet quidā q deꝰ est gaudiū illi⁹ qui videt in ℞bo tantum z q deꝰ ē sua cognitio z sua notitio z sua delectatio z ideo dicūt q hec in isto casu est necessaria. c. gaudiuz fuit sicut z hec gaudium quod est deus fuit z tñ hec est contingēs gaudium quod est deus fuit z tñ hec est contingēs gaudium quod est deus fuit z tñ hec est contingēs

2. cōclusio. fuit. ¶ Secundo mihi videt q non sufficit ad difficultatē soluēdā dicere cū syrensi in sua lectura lz contradixerit in q̄stione biblica q iste idē cōceptꝰ creatus in beato q̄ est z fuerit firmum iudicium q sua essentialis beatitudo ꝑpetuabitur pōt adhuc nunq̄ fuisse tale iudicium. ¶ ℘o quo notandum est secūdū eum q reuelatio in verbo est vnus simplex conceptꝰ representās essentiam diuinam quam clare apparāte apparēt clare isti futura contingētia in ipa que futura ipa vult illi comprehensori ostendere et q ille vnꝰ cōceptus cōplexꝰ ē securitas z certitudo illi⁹ cōprehensoris respectu oiz futuroꝝ que apparent sibi in ista essētia z ista cognitio siue visio simplex est securitas de eternitate beatitudinis includētis ipsaz z dilectionē fruitiuā z delectationē sequētē. Jdeo hec ē contingēs hec est btitudo fuit ꝓprie loquēdo de beatitudine et quisita cognitio seu visio q̄ est securitas de eternitate beatitudinis potest non esse securitas q pōt fieri si deus noluerit q essentia nunq̄ representauerit istam beatitudinē foze eternā q pōt facere q ipa desinat igitur pōt esse q essentia diuina nunq̄ representabit illā foze eternā z per ꝓ̄ns q illa visio beatifica non fuerit securitas de eternitate totiꝰ beatitudinis icludētis tres actꝰ p̄dictos z ꝓ̄ns q illud aggregatū nunq̄ fuerit beatitudo ꝑ̄ put ly beatitudo connotat illud aggregatum esse securitatem eterne beatitudinis z per hunc modum saluat hanc esse contingentem hec beatitudo fuit z tamē hanc esse necessariam hoc fuit demōstrato isto aggregato quia secundum rei veritatem est et fuit hec beatitudo licet contingenter. ¶ Contra hanc responsionem fuit posita cōclusio antedicta quam ꝓbo quia licet aliquod iudicium positū non fuit verum fieri possit verum sine omni mutatione iudicū vel iudicantis ꝓpter variationem a parte rei signate per aristotelem in predicamētis z hoc etiam docet experientia tum quia absq̄ aliqua tali mutatione vel nouitate in re vel iudicante creatura hoc fieri diceretur pari ratione dicerē q positū nunq̄ habēs albedinē fieret albus sine noua albedinis z sine nouitate inherētie albedis ꝓexistētis. Jtē obuiat illud cōe principiū de trāsitu a cōtradictorio i cōtradictoriū q̄ fieri nō pōt sine aliqua ser cārum alibi exp̄ssarū. s. ꝓductionis destructionis motus localis aut tꝑis ꝑ̄ter causaz finalē z efficientē hic aūt non occurrit aliqua ista rum per quā hic possit dari ratio huius transitus ꝓbatur ſ sic hoc esset potissime per viam quaz tangit iam posita resp̄nsio syrēsis q̄ videlicet essentia diuina sibi repꝛesentat cōtingēter q. a. erit vel simile futurum sed hoc non sufficit q̄ alia vel angelus nō pōt cognoscere. a. foze formaliter per cognitionem q̄ deus ē sed q noticiā creatā pōt iudicari nisi q̄ de facto q eā iudicatur p̄diu ipa manet. ꝓbatur ista ratio necessitat ad fugam non intelligibilem. s. q gabriel ꝑ̄ter istaz securitatē haberet intensius gaudium q̄ haberet ſ non assecuraretur z tñ ꝑ ceteris paribus haberet semper illud gaudium et in eodē gradu etiam ſ nō haberet hāc securitatem. ¶ Añ syrēsis rñdēs ad auctoritatē aug. q̄ dicit q securitas est optimū in beatitudine concedit q securitas ē optima pars btitudinis inter cognitiones qs tñ ē falsū cū cognitio sit multo p̄fectior q̄ ē in infinitū meliozis obiecti z postea dicit q gabriel ꝑ̄ter istam securitatem q̄ fuerit confirmatus matus habuerit gaudium q̄ si nō haberet securitatē hāc et notat ꝓ̄nam igit ſ gabriel nō habuit hanc securitatem nō habuit illud gaudiū q̄ añs ē contingens et ꝓ̄ns ipossibile gaudiū enim illud ē vna passio facta i volūtate z ideo ipossibile ē illud nō fuisse nec pōt fuisse minꝰ gaudium q̄ in. b. gradu. ¶ Et ideo cōcedit q tunc esset possibile q habens securitatē istam z nō habens istam ceteris paribꝰ haberēt equale gaudium z hoc i tali casu vbi gaudiū ꝓmōi ꝓuenit a cognitiōe i ℞bo sed aug. loquit sc̄m cursū nature q securitas addita addit gaudiū sed hoc nō obstante deus pōt facere nunc q gaudiū nō habuit securitatem p̄dictā z tñ necessarium ē q habuit tātuz gaudiū sicut raphael: alius angelꝰ sit raphael ceteris oib⁹ paribꝰ ꝓ̄ns securitatē de eternitate sue btitudinis igr̄ inq̄t hec copulatiua ē nūc ꝓtigens gabriel hūit eāle gaudiū cū raphaele z gā. ñ hūit securitatē z sc̄ḷt q̄ si adherēt gabrielꝰ certitudoq plꝰ non gauderet q̄ raphael q̄ fuerant tūc eāles

in omnibus igitur possibile ē in illo casu q securitas nihil faciat ad augmētū gaudiū gabriele hec ille. ¶ Jsta deductio est satis bona p̄suppositis ab eo dictis ſ illatū apō me ē icōueniēs z ē aug. igit etiā rñsio ex qua sequit hoc ē icōueniēs. ¶ Tertio

3. cōclusio. videt mihi q nō sufficit dicere q gaudiū gabrielis quod ē z fuit gaudiū i. b. gaudium i. b. pōt adhuc nunq̄ fuisse sicut z securitas meditāte qua cābatur pōt nunq̄ fuisse securitas. hāc cōclusionē pono cōtra responsionē quoꝝūdā modernoꝝ di. sicut rectar syrēsis q̄ hec ē adhuc cōtingēs gabriel habuit gaudium in. b. gradu ymo z q habuit gaudiū. Et ad argumentum superius factū in contrariū. s. posito q esset vnus q̄ non gauderet ꝓcise nisi q̄ videret in verbo se postea habituꝝ gaudiū eternū. ¶ Añderet q hec esset cōtingēs iste habuit gaudiū z hec est possibilis iste nūc nō gaudebat z tñ necessarium est q ista res siue passio fuerit que nunc est gaudium suum sed potest non fuisse gaudium nec hoc potest videre impossibile eo q talis passio nō est delectatio vel gaudium nisi quando coniungitur cum apprehensione mediate qua cātur igitur sicut est possibile adhuc q iste non habuit securitatem ita possibile est q sua passio quam habebat tu mente non fuerat gaudium. Sed ista rñsio nō sufficit. tum quia fundat se in falso vt tam probatuz est videlicet q iste non habuit de facto iudiciū firmum de eternitate sue beatitudinis pōt adhuc nū q̄ iudicasse ꝓbatū est hoc ē impossibile de oi iudicio creato. ¶ Dices hoc nō dicit dicta rñsio ſz q qui de facto habuit securitatem pōt adhuc nun q̄ habuisse securitatem. ¶ Contra istud dictum licet sit verum nec tamen ad ꝓpositum valet quia securitas ista super iudicium firmum non addit nisi q ipsum iudicium sit verū et licet iste qui vere firmiter iudicauit et asserit q sua beatitudo perpetuabitur potest nunq̄ vere hoc iudicasse cum impossibile est quin iudicauerit firmiter sicut iudicauit aut firmum iudicium etiam si esset falsum augeret gaudium sicut si esset verū quia ex eo q verum est nihil causat quia esse verum totaliter cōtingens et accidentale ei in eo q causat q sicut potest nunq̄ habuisse securitatē ita nunq̄ posset habuisse illud gaudium per hoc q ipa fuit securitas sed per hoc q ipsa fuerit firmū et indubitatum iudicium de perpetuitate beatitudinis. ℘obat ſ responsio principalis esset vera igitur ſ deus reuelaret alicui q ipse esset habituꝝs penam eternam ita q ꝓpter estimationē seu securitatem doleret z non ꝓpter aliam causam sequit q postea erit contingens iste doluit z per consequēs sequitur q deus posset nunc facere q punitus a principio mūdi pena grauissima nunq̄ fuit punit⁹ quod videtur multum impossile. ℘obatur etiam falsitas cōsequentis quia ponatur q ex tali doloꝛe talis se suspendit sicut fecit iudas tunc constat q iste nō pōt ex tunc non posse se suspendisse igit ex causa z non dabitur alia nisi q̄ voluit igitur non potest modo non voluisse quando voluit nec igitur non estimasse q estimauit quia non ex alia causa do-

4. cōclusio luit per casum. ¶ Quarto videtur mihi q ad soluendum dictam difficultatem non sufficit dicere q hec sic necessaria angeli fuerunt beati hanc pono contra viam quoꝝumdam modernoꝝ z etiaz quoꝝūdam dicentium q nec deus potest angelos destruere q̄ sunt de facto beati nec etiā ab eis auferre istā rē que de facto est ipoꝝum beatitudo q̄ vt dicūt annichilare creaturā iustā vel sibi substrahere sine culpa sua z alia talia facere z si nō repugnaret potentie dei inq̄tum est potētia repugnat tamen potētie dei inq̄tum est sūma bontas z mia ¶ Et ꝓ hac resp̄sione videtur facere illud quod dicit ma. li. p. di. 43. ca. 3. allegans augustinū exponentem illa verba dñi loquentis ad loth genesis. 19. non possum quicq̄ facere donec illo introeas vbi dicit nō posse se dixit q sine dubio poterat per potentiam non per iusticiam sed hoc non sufficit quia eque faciliter defenderem errozem physicuz dicentem q quicquid deꝰ agit: agit necessitate nature nec q in vno tota possit agere aliter q̄ de facto agit vel aget. Falsitas patet quia iste est errozquem in ꝓposito reꝓbat ma. dicens q quidaz de sensu suo gloziantes dei potentiam sub mensura coartare conati sunt ꝛc. z ponit rationes multas opinantiū et soluit. ℘obat hec via includit oppositā sicut est via platonis qua ponit mundus necessarium ab alio z tamen possibilem non esse de se si eni deus potest aliquid de sua potētia quatinus est potentia igitur deus potest illud et ſ nō potest aliquid per iusticiam vel bontatem quatinus bontas cum non possit aliquo modo non esse bonus nec etiam nō pōt facere illud z non poterit facere illud q̄ sunt oppositā. ℘obatur voluntas dei z potentia dei z mia idē penit⁹ sūt igit si aliqd pōt dei potētia inq̄tū potētia absolute poterit illud nec obstabit ipamet inquātuz iusticia vel mia ꝓbat aug. de li. ar. c. 8. dicit i ꝓncipio q deus to tam substātiam quā de nichilo fecit pōt redigere i nichilū. ¶ Juxta dictum istoꝝ pono cōclusionem q̄ 5. cōclusio. videt illi dicto similis. sed est multuz dissimilis videlicet q deus beatū angelum nec aufferre beatitudinē nec aliqs beatꝰ pōt suā beatitudinē amittere nec desinere eē beatꝰ z sic de similib⁹. ℘obatur qz i ꝓpositionib⁹ de possibili p̄dicatum appellat formā igit si hec eēt vera deus posset isti angelo auferre beatitudinē vel alia silis oporteret q ita posset facere aliqñ sicut significat ista de p̄senti hñs formā p̄dicati ꝓxis deꝰ aufert angelo btitudinē. Jhec aūt includit cōtradictionē qz deꝰ non aufert huic angelo beatitudinē nisi iste angelꝰ hēat vel habuerit btitudinē ipe ē vel fuit beatꝰ igitur nunq̄ desinet eē beatꝰ vel erit nō beatꝰ hec eni ex suppositis significat affirmatio huiꝰ termini beatus de aliquo z pari ratiōe hz dici q nullꝰ pōt finaliē pseuerātiā amittere z sic de multis aliis. ¶ Et si dicas q ad oppositū videt augu. xi. de ci. dei ca. 12. vbi dicit quis eni se in actione ꝑētuq̄ iusticie perseueraturum vsq̄ in finem sciat nisi aliqua reuelatione ab illo fiat certus qui de hac re latenti q̄ iudicio iusto omnes instruit sed neminem fallit Respondetur q ex hoc non sequitur q hec sit possibilis aliquis amittit finalem perseuerantiam licet bene velit augustinus q nullus absq̄ reuelatione securus est an perseuerer finaliter. ¶ Secundo ꝓbo idem quia licet perseuerātiam vel beatitudinē possit q̄s ꝑdere z lz beatꝰ possit a deo annichilari cū beatꝰ non pōt ꝑdere btitudinē q̄ hoc non dare ſ nisi ꝑter hoc q iste pōt ꝑdere hāc rē z hec res ē btitudo igr̄ iste demōstrato btō pōt ꝑdere btitudinē. Sz hoc nō valz cuz ibi sit falla figure dictiōis z vlr argumētū ab absolutis ad ꝓnotatiua posita post ℞bū de possibili vel de ꝑterito vel

de futuro non valet. ¶ Contra ponatur q aliquis
voueat q nunq̃ perdat pseuerantiã in virginitate
vel in religiõe deinde semel labatur in fornicatio
nem vel in apostasiam quero an perdit perseuerã
tiam quam promisit vel non si sic habetur propo
tum si non tunc talis non fregisset votum suum qđ
est absurdum. probatur pari ratione deus non po
test reuelare aliquid fore quod non erit. ¶ Ad pri
mum dicendum est q si talis in vouendo intẽderet
tantum facere votũ sicut pretendunt verba ad viz
sermonis talis nec frangeret votum suum nec frã
gere posset nec esset votum rationale sed deriso
um si autem taliter obliget se ad semper continu
andum et ad perambulãdum in religione per to
tam vitam suam tunc per vnum lapsum contrariũ
frangeret votum suum. ¶ Ad secundum concedi
tur illatum in sensu composito. ¶ Aliter igitur est
dicendum ad difficultatem principalem sicut i pri
cipio q hec non est modo necessaria sed contingẽs
gabriel beatus fuit et hec similiter ista beatitudo
fuit. ¶ Et ad argumentum in contrarium cum sup
ponitur primo q ista securitas non sit aliud q̃ cla
ra noticia in verbo dicendum est q possibile est q
ista securitas sit noticia non in verbo etiã possibi
le est q sit noticia in verbo non autem per modum
primus improbatum videlicet q eadem simplex vi
sio verbi nunc sit noticia q aliquid erit et nunc nõ
vel q eadem noticia manens possit esse iudicium
q. a. erit et non esse iudiciuz q. a. erit securitas igi
tur aut est vnum iudicium a deo beato impressum
vel aliter mediantibus signis extertoribus modo
communis reuelationis causatum quodquidem
iudicium non est visio verbi vel si ponatur q iudi
cium huiusmodi etiaz sit visio verbi tunc illud iu
dicium quod simul est huius iudicium et visio ver
bi non potest alias solũmodo esse visio verbi pro
pter quam causam superius tactum est et illud iu
dicium est firma et indubitata credulitas eternita
tis beatitudis nõ aũt euidẽs noticia nec ob aliud
poterit dici clara noticia nisi quia nihil dubietatis
habet admixtũ et nisi q ẽ clara visio dei non aũt ẽ
clara et euidẽs adhesio eo mõ quo sciẽtia proprie di
cta vel intellect⁹ principior est euidẽs et clara ad
hesio istud aũt iudiciũ nõ pot ee simul in potentia
nata iudicare q eam et nõ ee hmõi iudiciũ pot tñ es
se et non esse reuelatio vel esse et non ee securitas
q si sit reuelatio vel securitas ya ẽ adhesio tñ ad
huc est contingẽs hec noticia vel hoc iudiciũ ẽ se
curitas vel reuelatio vel iudiciũ verũ. Sed gau
dium vel gradus gaudij non exigit xitatẽ sed suf
ficit firmitas iudicij excludẽs omnẽ hesitationem
et dubitationẽ et bene volo q sic iudicãs habet ma
ius gaudiũ q̃ si sic nõ iudicaret nõ quo magis gau
deat beatifice essẽtialit is magis beatifice accidẽ
taliter et q istud crementum gaudij pueniens ex
assecuratione nõ puenit ex illa ex eo q ipsa ẽ secu
ritas sed phoc q ipsa est firmũ iudicium pot autẽ
iudiciũ istud esse securitas et pot nõ esse securitas
et ideo satis ẽ possibile q hmõi securitatẽ hmõi et
non habens talem securitatem ceteris paribꝰ ha
beant equale gaudiũ et tunc ista ꝓia nõ valet hec
est contingens istud gaudiũ fuit vel in tali gradu
fuit. ¶ Ex hac rõsione sequit hec finalis conclusio
q licet hec estimatio prehabita respectu futuri nõ
possit non fuisse nec etiam nõ fuisse estimatio q il
lud erit potest tñ non fuisse securitas vel precisio
vel p̃sciẽtia et sic de similibꝰ q illud erit. Sed ꝓtra
hoc arguit syrensis si per solam precisionem ver
bi presciatur aliquid futurum delectabile fore sit
b. tũc nulla cã est estimãda. b. fore siue ipsum ade
pturũ. b. nisi q relucet g si sic nõ reluceret oino in
xbo nõ esset estimatũ igit si tollat presciẽtia tolle
tur estimatio. Item si stat q ipe non presciat. b. fore
nec se adepturum. b. et tamen estimat hoc saltem p
simplicem visionem in xbo sequitur q estimat il
lud quod non apparet sibi verum quod ẽ impossi
bile. Cõsequentia patet q ablata presciẽtia et po
nendo. b. non fore nõ apparet sibi verũ q ipse adi
piscetur. b. cum nullam euidentiã habeat ad hoc
quin potius deberet dici q hoc appareret sibi fal
sum et suum oppositũ verũ. Probatur quãdo est
mat se adepturum. b. et non in visione in xbo. Aut
estimat illud tanq̃ aliqđ per se apparens et hoc nõ
cum sit falsum. Aut estimat hoc ꝓpter aliã cogni
tionem et hoc non quia ponatur q nõ habet cogni
tionem nisi in xbo et mediante ista non estimat. b.
fore cum ista non representet. b. fore sed magis. b.
non fore. Aut estimat hoc libere q vult et sequit
q estimatio sit in libera potestate contra pbm se
cundo de anima in fine primo tũc homo posset libe
re estimare quodcunq falsum quod est absurdum.
¶ Ad primum istorum negatur ꝓia q visio in verbo non est istomodo quo ipse ymaginatur q leger
ret. q. in libro per vnicum actum simplicem viden
di sed aliomodo sicut post tangam. ¶ Ad secundũ
dico q non sequitur quod estimet illud quod non
apparet sibi verum primo ibi est firma apparentia
quod illud quod apparet sibi verum licet ibi non
sit omnimoda euidentia. ¶ Ad tertium dico q esti
mat illud per solam estimationem a deo sibi ipse
sam deus enim immediate non precise per modum
obiecti sed sicut causa voluntaria omipotens cau
saret immediate in illo casu visionem sui que stim
esset iudicium vel estimatio huiusmodi. ¶ Et dico
vlterius q illa visio repũgat. b. fore nec potest op
positum repũgare sicut iste dicit et accepit quia cũ
sit signum mere naturale ex significãs nõ potest per
se significare nisi qđ p se significat et representat etti
am non est in ptate volũtatis stante ista visione in
ipsa subiective aliter iudicare siue. b. erit siue nõ.
¶ Ad argumentum principale satis patet ex respõ
sione inferente sextum conclusionem q. negandã ẽ
secũda cõsequẽtia et causa exstitit satis assignata.

Ctauo q̃ro vtruz gabrieli icarnatio xbi potuit i xbo reuelari. Et videf q nõ q si sic sit igit q deus reuelauerit icarnationẽ suã gloriosã gabrieli et hoc pcise i xbo et q ex illa reuelatione gabriel venisset ad mariã et non ex alia causa et q locutus fuerit ad eam sicut dicit scriptura. ¶ Tunc arguitur sic pro tempore medio inter salutationem beate virginis et tempus in quo illa concepit sub hac forma xps non est incarnat⁹ igitur gabriel non vidit christũ fore incarnandum ista ꝓia in tempore medio erat necessaria q verbum nõ repũtauit gabrieli aliquid fore nisi illud quod fuit futurum et ans fuit contingens in illo tempore medio quia tunc incarnatio fuit futura

Rñsio ꝑpa vbi ꝓcedit

6. cõclusio

1. cõclusio.

igitur hoc ꝓns in isto tpe medio fuit cõtingens gabriel non vidit xpm i verbo esse incarnãdũ igitur si hoc igitur gabriel nõ venit ad mariã nec salutauit eam q aliam causam veniendi ad mariam nõ habuit nisi quia vidit in verbo xpm incarnandum igitur si non vidit hoc non venit ad eam sed ꝓns ẽ impossibile igit. Hic primo videf mihi q nõ sufficit dicere q iz de facto venerit q vidit in xbo etc. tñ in isto medio erat possibile q venerit ex alia cã. Contra illud tunc fuit futurũ contingens extrinsecum reuelationi igit potuit reuelari ex prehabitis. ¶ Respondent enim aliqui quoz vnus est syrensis in lectura q in isto tempore medio cõsequẽtia ista non valet ga. non vidit in verbo xpm incarnandum fore igitur non venit nec voluit venire ad beatam mariam nec eã salutauit q licet de facto nõ venerit ex alia causa semper tamen in illo tpe medio possibile fuit q alia de causa venerit modo ex hac ꝓpositione si ex ista non venit que ẽ contingens ita q ipse p tunc non venit nec eam salutauit quia ista est impossibilis et ita vlterius cõcedit syrensis q in isto tempore medio fuit hec contingens gabriel fecit ista facta non videndo nec estimãdum deũ fore incarnandũ sed auctoritate ꝓpria ex simplici cognitiõe incarnatiõis et materie et aliaz rez visarũ. Sz q ille modꝰ nõ sufficiat ꝓbatum ẽ in. q. pcedẽti q cõstat q gabriel nõ fecit ista sine cognitiõe aliã si sic igit adhuc ẽ possibile q sine ista tũc est possibile adhuc q mediãte alia vel igitur mediãte alia cõplexa vel incõplexa si primũ sit ergo illud tempꝰ mediũ nũc ꝑns tunc sit. Si hec nunc est possibilis gabriel fecit ista ꝓpt aliud iudiciũ q̃ sit istud quo scim veritatẽ iudicauit filiũ dei fore incarnãdum sic q scim xitatẽ nõ habuit heri aliud iudiciũ cõplexũ q̃ illud vel equalẽs igitur adhuc possibile ẽ q gabriel heri habuit aliud iudicium q̃ illo et nõ nisi q visionẽ in xbo q dcd iudicasset alio iudicio nõ posset ex tũc non illo mõ iudicasse etiã scz q illo igit possibile ẽ adhuc q gabriel heri habuit aliud iudiciũ q̃ illud imediate visiõe verbi et nõ est hoc mõ magis possibile de vno tali iudicio q secundum veritatem q̃ de alio cum verbum equaliter omnia futura representet fore igitur sequitur q nũc sit possibile de quolibet iudicio possibili mediãte visione xbi quo scim veritatem heri non iudicauit q illo heri iudicasset per visionẽ in xbo et ita sequit q hec nũc sit contingẽs gabriel vidit in verbo heri vel iudicauit fore suã penaz vel miseriã eternam et p ꝓns q heri doluerit et fuerit miser. Cõsequẽs est impossibile igit simili pari ratiõe sequit q hec nũc sit contingẽs gabriel vidit heri i verbo vel iudicauit filiũ dei nõ esse incarnandum et per consequens hec est nunc possibilis ga. est nunc mentitus cum asseruit contrarium et hoc contra conscientiam suam q non pot esse qui dixerit marie filium dei esse incarnandũ. ¶ Confirmatur quia si ille qui aliqua vidit vel iudicauit i verbo pro tẽpore huc vsq̃ preterito vidisse pot i illo tpe alia q̃ vidit vel iudicauit et etiam nõ vidisse nec iudicasse que vidit et iudicauit igitur nunc est possibile q igitur qui vidisset a principio mũdi vt iudicasset eternam suam miseriã sibi futuram posset semper vidisse vel iudicasse se semper futurum esse beatum et q ꝓns adhuc esset possibile q igit qui semper fuisset beatus semper fuisset miser a principio mundi et econuerso. Probatur tũc beata virgo post salutationem angeli potuisset fecisse q ga. prec rediditisset filium dei incarnandum ꝓns est falsum igit si mediãte alia noticia incõplexa solum hoc argueret gabriel em vel fatue fecisse vel ignoranter vel mẽdaciter talia verba virgini expressisse nullus enim secundum rectam rationem potest fingere se mũcium in pluribus nũciando nisi sciat vel nisi super hoc dei preceptum habeat.

¶ Dicendum ẽ igitur sicut prius q deum reuelare in verbo gabrieli filium dei esse incarnandum nõ est nisi causare in gabriele vnum actum qui simul sit visio verbi et firma credulitas vera q filius dei fuit incarnandus et hoc concedo a deo potuisse fieri hoc est igit videre in xbo videre xbũ et q istam visionem vere sine omni hesitatiõe iudicare ita fore. ¶ Et tũc ad illd suppositũ q gabriel ex ista cã. s. ex hoc q ita vidit i verbo venerit ad beatam virginem et eam salutauerit dicitur q pot intelligi dupliciter vel. s. q ideo venit quia sic credidit indubitanter et firmiter iudicauit et est suppositum rationale nec aliqđ inconueniens sequitur dummõ etiã crediderit voluntatẽ fuisse q ita nunciaret. ¶ Aliter potest itelligi q ideo venerit q sic vere iudicauit et hoc ẽ dicere q ratio venit in deo q vidit et q assecuratus fuit de hoc q suum iudiciũ esset verũ et tũc est suppositũ irrationale q nõ est i ptate sua scire ante positionẽ rei inesse an vere iudicet vel iudicauerit vel non sed tm credere q vere iudicet ¶ Et tunc vltra ad argumẽtũ nego primo hãc ꝓnam gabriel nõ vidit etc. igit nõ venit sufficit q firmiter crediderit ita fore ad hoc vt veniret et nego istam q alia causam non habuit q et vidit etc. habuit eã causam hãc q q visionẽ verbi qualiter suũ iudiciũ erat firmiter credidit ita fore et hec cã semp fuisset eadẽ siue viderit hoc i xbo siue nõ et cõtra hãc rñsionẽ nullũ sequit icõueniẽtiũ superi⁹ tactoꝝ ꝓtra ꝓtozẽ rñsionẽ. Dices tũc prio isto tempore medio fuit hec possibilis gabriel creauit ga. fuit falsus nuncius gabriel falsi et erronee iudicauit in verbo. ¶ Dicendum q licet cõclusio non sit possibilis secundum ordinationem dei factam non est tamen impossibilis secundum potentiam dei absolutam ponẽdo iudiciũ in verbo mõ a me concesso. Sed si poneret q xbũ pot esse iudiciũ creature qđ tamẽ apud me ẽ simpliciter impossibile. ¶ Responderẽ aliter q̃ respondi et tñ nõ sequit q hec sit possibilis gabriel fuit mendax mentitus positis precise q̃ prius q non dixisset contra cõscientiã et ideo si quis cõciperet idẽ per falsum nũciũ et per mendacẽ nõ esset concedendũ q ipe fuisset falsꝰ nũcius dato q aliter euenisset sed solum q fuisset erroneus vel q iudicasset false. ¶ Contra tamen istam responsionẽ restant adhuc difficultates aliq̃ propter quas visus est syrensis in. q. biblica q ostensiue demõstrart valeat q intellectus creatus non potest in verbo cognoscere aliquid fore vel non fore nec etiam aliquid comprehendere preter deum et hoc ipse arguit sic quia nulla res videtur ex hoc solo q eius ydea vel ymago videtur sed per actũ visionis verbi quo ad creaturam sola eius ydea vel ymago videtur igitur minor patet quia non potest intelligi alia causa videndi creaturam per actum visionis verbi nisi quia eodem actu quo videtur ymago. Videtur etiam ymaginatum sed hoc ẽ falsum quia visa ymagine cesaris non propter hoc videtur cesar nisi alia cognito assit nec propter

Rñsio ꝑpa ad q̃stionẽ affirmatiã et solutio rõnis in cõtrarium.

hoc q̄ videtur speculū et si speculum esset natura lis ymago faciei videretur facies ꝛ sola ei⁹ yma go ymo si propter hoc veraciꝫ videretur illō cuius est ymago omnia somnia essent vera cum ibi videantur ymagines rerum consequens est impossibile. ¶ Et hanc inquit rationem pondero quia ip se non videt modum quo possit videri creatura i essētia diuina nisi quia se ita ostenderet videti tā q̄ ymaginē illi⁹ creature ꝛ ex hoc non plus sequit q̄ videret creatura q̄ q̄ res videret i somnis visa eius ymagine. ¶ Probatur si per actū visionis verbi videret distincte creatura tūc q̄ eūdē actū in telligēdi posset veraciꝫ negare creaturā eē deum q̄z per illū distingueret creaturā a deo ꝛ tunc esset ꝓpositio vera vbi negaretur idem de seipso ymo eadem compositio intellect⁹ eēt necessaria ꝛ ipse sibilis quod nō solū destruit phīam ꝫ etiā vānatū est in ista vniuersitate. ¶ Secundo de anima dī q̄ distinguere aliquid ab alio nō pōt nisi p vnā ȳtudem posset fieri amic⁹ alicui⁹ de nouo sine mutatione sue volūtatis quod augu. quīto de trinitate in fine reputat impossibile. ¶ Cōsequētia pz q̄z p illū actū amoris quo amat deū pōt nouiꝫ vt pontiꝫ amare creaturā ꝛ ita fieri amic⁹ ei⁹ ꝛ planum ē q̄ ille act⁹ oīno manet in eodē gradu ꝛ ita nō imutabit igitiꝫ nec ei⁹ subtectuꝫ mutaꝫ q̄ ipm nisi dicatur q̄ volūtas mutatur tunc in comparatione ad illō quia. s. nouiter habet respectū ad aliqd aliud qō non habuit sed secundum hoc sequitur q̄ de⁹ mutaretur quod patet falsum. ¶ Probatur tunc sequitur q̄ talis postq̄ amauit aliquid potest illud non amasse et postq̄ preuidit aliquid potest illud non preuidisse et ita si per hoc q̄ istud amat sic me ruisset vel demeruisset sequitur q̄ post meritum posset non meruisse et post demeritum non demeruisse et etiam fuisse penitus ꝛc. sicut supra fuit argutum. ¶ Item tunc preteritum posset non fuisse quia ex preuisione tristabilis vel delectabilis naturaliter sequitur delectatio vl̄ dolor si igitur tale cognitum potest nunq̄ fuisse cognitum sequitur q̄ talis delectatio vel dolor potest nunq̄ fuisse. Probatur deus non posset actu videre creatura per actum quo videt se nisi esset sibi species et actu respectu vtriusq̄. Si enim respectu sui haberet vicem speciei et non haberet vicem actus respectu sui non actu cognoscere se sed habitu tantū igitur pari ratione creatura non potest actu videre per verbū diuinū creaturā nisi verbū diuinum esset sibi loco speciei et etiā loco act⁹ q̄ q̄ ē ipossibile sequiꝫ q̄ mediāte verbo p actū videi verbū nō videt creatura. Anselmus de li. arb. ca. 9. dicit q̄ volūtas q̄ est vsus tā ē q̄ nūerose videm⁹ ꝛ volūtas que est vsus tam multiplex ē q̄ per multa et sepe volumus. Sed istis non obstantibus videtur mihi oppositus illius conclusionis ꝓbabile satis est possibile vt. s. creature cognoscanꝫ in verbo quō eēm saluabitur distinctio cognitiōis rerum in verbo ab earū cognitionib⁹ in genere propio vel cognitio earū matutina ab earum cognitione vesperti na de quibus sunt multe auctoritates aug. 4. super genesi. in multis capitulis. vñ cap. 35. mens angelica pura charitate inherens verbo dei prius cuncta vidit in verbo facienda que facta sunt. Itē anselmus de similibus li. 2. cap. 56. bonus perfecta scientia que deus est replebitur quam tamen ita perspexerit creature totius naturam videbit.

Item lyncolniensis primo posteriorum ca. 14. intelligētie recipientes irradiationē a lumine primo vident in eo omnes res scibiles vniuersales ꝛ particulares ꝛ infinita sunt huiusmodi dicta in originib⁹ sanctor⁹ vñ videt multum mirabile q̄ aliquis audeat dicere oppositū hui⁹. Dicēdus igiꝫ cū istis sanctis ꝛ doctoribus omib⁹ q̄ creature pñt ibidē in verbo sed p quē modum difficile ē assignare dico tñ vt supra sepe q̄ p hoc videtur creature i verbo q̄ a verbo causatur cognitio tam vbi q̄ creature repsentatiua videtur igiꝫ creature in verbo sicut i causa visionis ꝛ sicut in lumine increato sine quo vel cuius illustratione nihil intellectualiꝫ videretur in verbo vel nō verbo quia verbū ē lux vera que illuminat oēm hoiem ꝛc. videtur etiā res in verbo tanq̄ in creato speculo nō q̄ in verbo sint q̄ videtur speculariter per verbum. ¶ Sed q̄ per verbum visione verbi appareant tales res intuenti nec mixtum speculum cozam oculis positum coefficiat visionem rerum oppositarum visione qua forsan videtur ꝛ ipsum speculum. Videnꝫ etiā res i verbo in ydea q̄z mediāte huiusmodi visione ꝓpēdi pōt qualiꝫ res in verbo ꝑdictis modis visa ē imitatio quedam longinqua ac remota verbi sicut ydeatum vel exemplatū sue ydee vel exemplaris. Videtur etiā in verbo sicut in supplēte vicē speciei vel habitus respectu creature cognoscēdi ita q̄ illa cognitione etiā videt ipm verbū ꝛ hoc stricte loquēdo large aūt siue videat ipm verbum siue nō. ¶ Ad primum in cōtrariū pōt negari minoꝛ quia deus potest supplere vicem obiecti quo ad efficiētiam eo modo quo potest immediate supplere vicē albedinis i causādo visionē albedinis sic q̄ albedo immediate videret a me sine oī actiōe albedinis ita q̄ pōt i ꝓposito agere visionē vbi i me q̄ sitta vbi q̄ creature visio ꝛ hoc obiecto solo verbo talē visionē agēte ꝛ istū modū dicēdi nec tāgit nec ꝛprobat ¶ Ad scām ē dicēdum q̄ illud iudiciū quo aliqs i verbo iudicaret creaturā nō eē deū foret simplex ꝛ verū iudiciū nō falsū licet posset esse apphēsio falsi sicut etiā dei visio apphēsio ē multoꝛum falsoꝛū Sed quia non iudicat falsē ideo non ē falsum iudicium sicut iudicium simplex in essendo quo iudico hominē non eē asinū ē apprehensio q̄ homo nō est asinus non tamen est iudicium q̄ homo est asin⁹ sed iudicium contrarij nec etiam iste act⁹ simplex quo propter est apprehensio equalēs propositiōi falsē quo ad repsentationē est falsa. ¶ Sed hūc modum dicendi nō ymaginatur iste in arguēdo posse ponī tota autem vlteriꝛ deductio soluta ē in simili et alia in materia. p. di. ꝑmi. An vna persona vl̄ essentia possit cognosci alia nō cognita. ¶ Ad tertium cōcedēdum ē dictū cōmentatoris ꝛ pbi q̄ñ tale iudiciū causaꝫ naturaliꝫ. ¶ Ad quartū concedē dum est eē possibile qō iferē. ¶ Ad ꝑmū icōtrariū negāda ē ꝑia. Ad pbationē dico q̄ fundaꝫ super falsa ymaginatiōe q̄z ego nō pono q̄dem act⁹ sit amoꝛ vni⁹ obiecti ꝛ post fiat isto mō amoꝛ alteri⁹ sicut ipe ymaginaꝫ ꝛ p hoc pz q̄ necista pbatio ꝓcedit. ¶ Ad quītū pz etiā q̄ procedit cōtra ponētē

eundē actū posse nunc esse cognitionē hmōi nunc nō esse ipso stante in potētia cognoscitiua cui⁹ oppositum firme teneo de per se obiectis actuū siue amādi seu cognoscēdi. ¶ Sextū soluitur sicut pmū nec sequitur q̄ creatura nō potest actu videre per verbum diuinū creaturam nisi verbū diuinū esset sibi loco actus q̄z sufficit q̄ per actum causatum a verbo videatur verbū et creatura in verbo. ¶ Sed cum ipse dicit se probasse alibi q̄ idem actus non pōt esse distincte diuersoꝛum hoc nego quia oppositum verū est de omni iudicio quo iudicamus. a. distingui. a. b. ꝛ etiam de actu quo videt btūs deū et iudicat patrē distingui a filio et tūc sequiꝫ sicut ipe arguit q̄ igiꝫ talis actus esset equiuocus sed bene sequitur p̄fectio talis actus. ¶ Septia ratio quam accipit ab anselmo bene probat q̄ respectu cuiuslibet entis creati pōt esse distincta et propria cognitio ꝛ etiam ꝓpria appetitio. Sed nō probat quin possit a deo creari actus vnus amoris et cognitionis quo distincte plura cognoscantur ymo quo existente in potētia cognitiua oporteat plura distincte cognosci nec oppositum dicit anselmus. ¶ Ex responsione istius cōclusiōis et prime precedentis sequitꝫ solutio istius cōis difficultatis qua solet argui q̄ si reuelatio futuroꝛ esset possibilis tūc esset possibile q̄ aliquis ita feruēter amaret rem non sperata ab eo sicut vnus alius amaret similē rem ab eo speratam ceteris paribus ꝓpter quod est cōtra aug. 10. de tri. cap. de paruis ꝛ cap. primo de magnis vbi dicit q̄ cui⁹ rei spē quisq̄ non gerit aut oīno non amat aut tepide amat quāuis q̄ sit pulchra videat ꝓsequētia probatur q̄z ponatur q̄ foꝛ. ꝛ pla. sint in omnibus conditionibus similes et q̄ deus reueletin verbo vtriq̄ vnum bonū sibi futurū ꝛ consimile ꝛ habeat vteriq̄ istoꝛum tam intensum amoꝛē illud fui boni sperati sicut pōt ex cognitione ꝛ spe sua ꝛ sit amoꝛ foꝛtis. a. et amoꝛ platonis. b. isto posito hec esset necessaria. A. ꝛ. b. fuerunt vel sunt amoꝛū similes et eque feruentes et hec esset. cōtingens speratū a. sorte non erit igitur hec copulatiua esset cōtingens. a. et. b. sunt equales et speratū. a. sorte non erit et sequitur speratū. a. sorte nō erit igiꝫ foꝛ. nō videt illud foꝛe igitur non sperat illud foꝛe tū q̄z non sperat illud nisi q̄z videt in verbo illud esse futurum tum q̄z scām ma. li. 3. di. 26. cap. 1. Spes est certa expectatio future btitudinis ꝛ c. igitur si nō est futurū non expectatur certitudinaliter ꝛ cap. sequēti dicit Ma. q̄ spes non est nisi futurarū rerum igitur que non sunt futura nō sperātur ꝛ per cōsequēs sicut hec est contingēs foꝛ. sperat illud foꝛe ꝛ quia hec est necessaria. A. et. b. sunt amoꝛes eque feruētes igiꝫ hec copulatiua ē possibilis foꝛ. ꝛ pla. similiter dispositi amāt duo scām vltimū sui posse equaliter et tamē vnū speratū ab vno ꝛ aliud non est speratū ab alio ceteris paribus ¶ Rñdetur dd tu vocas spē vel actum: vel actū aīe quo quis firmiter ꝛ indubitanter acceptat aliquod bonū siue talis expectatio sua sit presūptio ꝛ cōfidētia q̄daz seu expectatio frustranda siue non. ¶ Vel accipis spē ꝓ tali expectatione ꝛ cū hoc q̄ sit expectatum obtinebitur in prima acceptatione negatur consequētia q̄z sic cōsequēs est impossibile scām naturales causas, put etiā docet experiētia q̄ ponit

Nota.

Ad ista ibi respe.

in aucto. aug. nec probatio procedit ad istū sēsum accipiēdo spē autē secūdomodo cōceditur ꝓia et cōsequēs ꝛ quid mirū q̄ eque itē sum hēat amoꝛē qui sperat bonum aliquod obtinere et qui non sic sperat istomodo accipiēdo spem dū tamē habeat credulitatē firmā alicuius eque amabilis ꝛ indubitatē expectationē illius eo ipso eīm immutaret ad passiōes cōsequentes sicut si foꝛet illud quod sperat q̄z quod illud bonū habebit vel nō nā agit illuꝛ amoꝛe vel gaudiū sed cōsequētia Jam pens que est actus quo indubitanē expectat tale bonū ¶ Ex quo patet q̄ nō opoꝛtet cōfugere ad responsionē que dicit possibile est q̄ duo cōsimiles habeant naturaliter equalē delectationē de eodē quorum tñ alter habet spē adipiscēdi illud ꝛ alter nō sed tñ nudā apprehēsionē. ¶ Hoc eīm est impossibile q̄z aliq̄ parū aut nihil delectanē de obiecto apprehēso ꝛ tamē si istum speramus adipiscivehemēter gauderemus igitur spes adipiscēdi auget delectationē. ꝓbatur tunc aliquis tñ doleret ꝓpter terribile apprehēsum non estimatū sicut ali⁹ propter estimatū ꝛ hoc dico naturaliter ceteris paribus quod nō videtur intelligibile. Probatur fiat argumētum de aliquo delectabili q̄ apprehē sum non causat delectationez seu spē adipiscēdi illud et de tristabili suo modo et tunc rodit difficultas q̄ ista delectatio vel tristicia. s. ā. potest nō fuisse.

IAm quero circa istam di. 14. ¶ Utrū per reuelationes possibiles fieri inverbo possit ds sufficienter dirigi involendis Et videtur q̄ non q̄z si sic sit sermo ꝓ tpe añ moꝛtē xpi ꝓ isto tpe creet deus vnuz angelum et precipiat sibi sub pena annichilationis q̄ credat esse et solum reuelandum sibi ꝓ aliquo certo tpe ꝛ reuelet sibi deus q̄ xps moꝛietur in. a. quero a⁹ iste annichilabitur aut non. Si sicꝛ nō nisi ꝓ peccato suo igitur peccat exequendo sibi preceptum a deo. Si nō cōtra xps non moꝛietur igitur nō est sibi reuelatū q̄ moꝛiet et ipse credidit q̄ moꝛietur igitur credidit non reuelatum sibi ꝓ tēpoꝛe: quo sub pena annichilationis hoc facere non debuit igitur meretur annichilari ¶ Probatur tunc precepto alicui q̄ cōfirmaret se deo i volito reuelato tali q̄ deus velit foꝛtē damnari talis tenetur foꝛtē velle damnari qō est falsuz sequitur eīm iste voluit foꝛtē damnari ꝛ foꝛ. non damnabitur igitur iste contra charitatem voluit premisse sunt possibiles et compossibiles igitur probatur et redit quasi in idem. Creet de⁹ vnū angelum perfectum in naturalibus in cognitione creaturarū non tamē confirmet ipsum et reuelet sibi inverbo q̄ foꝛ. est peccaturus et receptur⁹ penā eternam ꝓ suo peccato futuro precipiat etiam deus illi angelo q̄ nichil velit circa damnationez foꝛtis vel nō dānationē nisi quod viderit deū velle vel q̄ apparuerit rationale hoc posito habeat angel⁹ iste voluntionē respectu pene future foꝛ. quam videt deum nunc in. a. Instanti velle ꝛ transeat. a. instans in preteritum ꝛ sit pctm foꝛtis adhuc futurum tunc Arguo sic foꝛ. non peccabit ideo de⁹ non vult ipsum punire ꝓ suo peccato futuro ista ꝓia

est necessaria et aīs est contingēs ad vtrumlibet quia pēdet a voluntate libera sortis igitur consequēs est contingens advtrūlibet z sequitur deus nonvult punire sortem in futuro igit iste angelus in.a. Instanti nōvidit inverbo deūvelle sorti penā eternam consequētia est nota qz verbum diuinum non representat deū aliquid velle sorti nisi qz ipse voluit sor. et aīs est de contingēti advtrūlibet vt probatū est prius igitur z cōsequēs z sequitur vlterius iste angelus nōvidit in.a. instanti deūvelle istam penam sorti igitur iste angelus in a. Instāti voluit aliquid qđ non voluit deūvelle nec alitūde apparuit sibi rationale ista consequētia patet qz tenet per medīū nunc necessariū per hocmedium iste angelus in.a. Instanti voluit istam penā sorti sicut suppositum est; aīs est cōtingēs advtrūlidet igitur z cōsequēs Et sequiturvlteri⁹ iste angelus in.a. instanti voluit aliquid quod non vidit deum velle nec alitunde iudicauit rationale igit in illo Instanti egit contra preceptū dei ex casu igitur in a. Instanti peccauit mortaliter aīs est contingēs igitur et consequens sed hoc est falsum qz hec est Impossibilis nunc iste angelus peccauit mortal⁹ in a. Instāti qz ponatur qz iste angelus statim post instans. a. in quo bene voluit fuisset cōfirmatus q illam bonā voluntatē conformē vōlūtati die qua voluit istam penā sorti futurā tunc si hec sit cōtingēs q ista volitio in. a. sit pctm̄ mortale igitur hec nunc est contingens iste angelus propter peccatū mortale confirmatus est in iustitia z btitudine qz vt suppositū est, ppter istam volitionē fuit cōfirmatus in iusticia et btitudine consequēs est Impossibile igitur z aīs. Ad oppositum per cognitionem acquisitā pōt homo regere se in talib⁹ igit multo fortius per notitiam tali inspiratā Circa istā difficultatē pōt dubitari primo. An sufficiat dicere q hec consequētia valet iste angelus in. a. voluit qđ nonvidit deūvelle igitur iste angelus in a. Instāti fecit contra preceptū z videtur q sic qz retēto toto casu adhuc ista est contingēs iste angelus habuit preceptum in. a. q nōvellet nisi quod deūvelle videret et ita videtur Reperitur nō q de precepto datū a. deo post quā fuit preceptū contingat illud non esse preceptū probat qz sicut petrus potuit fecisse q illud q xp̄s asserit nūq̄ illud asserit ita possibile fuit q illud quod fuit vel est preceptuz a deo nunq̄ fuit ab eo preceptū. Sed in contrarium Arguit syrenē. q ex ista responsione sequit casu possibili dato q hec ppositō sit cōtingens aliquis fuit damnatus. a. deo et punitus tantū sicut dyabolus sine sua culpa quod est Impossibile z consequētia probatur suppositō sicut prius q iste angelus habeat istam reuelationē pene future sortis et etiā illud preceptum. s. nōvelle nisi qvidebit deūvelle et q ipsevoluerit contra preceptū sortem non dānari nec puniri z ppter istud pctm̄ fuisset punitus sicut dyabolus nūc punit⁹ his positis si hec sit nūc contingens iste angelus nō habuit hoc preceptuz et cum hec sit nūc necessaria iste angelus tantū est punitus sicut dyabolus sequitur q hec sit nūc cōtingēs retento dicto casu aliquis est punit⁹ sicut dyabolus sine culpa sua quodvidetur falsuz. Sed hic Respondet rep. q concederet cōclusionē si illō argumētū syrenē. non esset in rerum natura. ¶ Et Arguitur sic ponēdo qaliquis in principio eccl̄ie credidisset non esse futuram resurrectionē et pro

1. dubium.

pter illam credulitatez contra articulū fidei per multos Jam ānos fuisset damnatus adhuc posset deus facere q resurrectio nūq̄ foret ponat igitur messe et sequitur cōclusio q iste iuste punitur z tū sine culpa qz credidit verum. Sed illud non potest stare in casu argumēti qz nullus sciēter transgreditur preceptum dei sine culpa sua sed in isto casu iste per inobedientiā transgressus est preceptum dei, igitur si ppter hoc fuit tam in inferno punit⁹ quicqđdeus ordinet in futurū de resurrectione tū pro culpa sua fuisset talis punitus. Et cuz arguis q talis non fuisset nisi quia crediditverū negatur hoc sed quia non crediait q preceptum sibi fuerit vt crederet vū dato q nunq̄ eueniret resurrectio nos tamen meremur credendo q erit propter obediētiam et demeremur discredēdo propter inobediētiam dico igitur ad dubium q resp̄sio illa nō sufficit nec illud quod preceptū est potest āmodo nunq̄ fuisse preceptū qz precipere non est nisi causare quedaz signa efficaciter precedētia deūvelle sic fieri ab illo cui precipitur aliquid et obligātia ad hoc ipsum Ad argumētum in cōtrarium, iuxta supertus declarata q petrus nō potuisset medio tpe fecisse q xp̄s nō asseruit ipsum negaturū deū sed hoc xp̄s asseruit assertione creata si increata solum tūc nō est simile. Etiam argumētum nō concludit impossibile potētie dei absolute quia non apparet repugnātia aliqua vel conditio quin de⁹ de potentia absoluta posset punire innocētem ita grauiter sicut vellet sine oīi iniustitia licet nō appareret nobis iusticia scōz leges iusticie quas cōcipimus humano modo iustas esse deus ei potest de creaturis suis disponere sicut sibi placet istud tamē vltimū nō euaderet difficultatem argumēti quod procedit secūdum iusticiā dei modo cōi currētem hoc solo dempto q deus faceret nunq̄ fuisse preceptum quod tamē de facto precipiebat sicut concedit; ista responsio posse fieri ponatur igitur hoc solum inesse et hr̄i poterit secūdum legez iusticie institutā. a. deo q aliquis diutissime iam sit in inferno punitus sine omni culpa sua quia multi sūt in inferno precise quia fecerunt contra dei preceptum ita q non habēt culpā aliam igitur si precepta illis possūt adhuc nūq̄ fuisse precepta eis ponatur inesse et sequitur q nullā culpā habuissent et tamen necessario fuerit in pena igitur stabit secūdum presentē iustitiā illa pena in eis sine omni culpa Sed hoc solo saluo q forte presens iustitia nō permitteret preceptum in preterito posse nūq̄ fuisse preceptum ymo de nulla potentia esset hoc possibile sed male sequitur ab opināte et ideo so-

2. dubium.

lutio prior melius soluit argumētum. Secūdum dubium An sufficiat ad principalē difficultatē respondere q deus non potest dare preceptum tale absolutū isti angelo Et videt q sic qz obseruātia talis precepti si daretur penderet a futuris cōtingentibus que nō essent in potestate huius angeli igitur non iuste ei preciperetur talis obseruātia. Contra quicquid iste angelus de potētia sua naturali cū dei adiutorio potest Implere potest rationabil⁹ precipi duz modo illud libere adimplere non necessario sit peccare. Sed facta tali reuelatione ipsi angelo q deus vult sortē damnare in potestate naturali angeli esset in deo conformare se involito nec hoc liberevelle ē necessario peccare igit potest sibi hoc precipi. Sed aliud nō pcipitur

dubiu m.

in casu principali et argumētum supponit deum posse revelare futura cōtingēntia igitur Sed huic potest Respōderi q licet iste angel⁹ de facto posset istud preceptum implere et hoc deo volente q ita fieret sicut angelus vult fieri stante predicto casu tamē hoc non obstante preceptum illud non esset rationale qz obligat sub pena peccati mortalis ad obseruātiam sui. Jdeo ad hoc q sit rationale non sufficit q ille cui precipiturvaleat ipsum implere casualiter sed etiā requiritur q subsit eius facultati illud implere quacunq̄ mutatione facta i futuro circa alia sed sic non est in proposito qz in voluntate contingēti futura sor. pēdet An iste cōfor met se nunc dicvoluntati et per consequēs an iste exequetur nūc quod sibi, p nunc precipitur et ista voluntas futura sor. nō est nūc in illius angeli potestate igitur. Sed hec positio videtur ponere op posita sicut arguit rep. s. dicēdo q pōt iplere illud preceptum z tamē q non est in eius ptāte implere Cōtra nihil pōt quis implere nisi qđ est in sua potestate, pbatur de facto datum esse preceptum de resurrectione vltima z finali iudicio que nunquā fuerūt in potestate eius Sed iste instantie nullius sunt momēti prima non valet qz licet quilibet de plebe posīt generare filium qui futurus sit papa tamē non est in cuiuslibet ptāte q talis sit futur⁹ papa z ideo licet alicis pōt generare futurū papā tamē nō est rationale q sibi preciebatur sub pena culpe mortalis q generet futurū papā qz nō est in eius potestate deducere hoc preceptū ad effectū. Secunda instantia minus valet quia sumit plene falsa nihil em̄ precipitur ecclesie nisi q cōi dei adiutorio est in eius potestate z ideo nullum futurū contingens quod cū cōi dei adiutorio nō est in ei⁹ potesta te sibi precipitur aliter irrationabil⁹ obligaretur. Et cum dicitur de resurrectione z finali iudicio etiā dico q neutrū precipitur sed credere q erunt sibi precipitur et illud credere cū dei adiutorio ecclesie collato satis est in eius potestate ¶ Aliter igitur dicēdum mihi videtur q satis rationabiliter huic angelo q nonvellet cōplere circa penam sortis nisi q videndo verbum iudicaret q p actū istum deū sic vellet nō tamē videtur mihi q posset sibi rationaliter precipi q nōvellet nisi q inverbo videret deū vellevel nisi q videndo verbū vere iudicaret per illam visionē deūvelle qz non posset sic esse euidēs qvere iudicat nec in eius potestate est tm̄ velle qvere iudicat deū velle respectu talis futurorū cōtingētiū sicut satis deductuz est igit nō est satis ratiōale q ad hoc per aliquod preceptum sub pena culpe mortalis obligetur.

¶ Tertium dubiū ¶ An sufficiat dicere sicut dicit syrenē. in lectura q q̄ ex tali reuelatione aliqua creatura rationalis vult aliquid absolute esse futurū vl absolute nō esse futurū sit istud futurū cōtingēs dependēs a libertate arbitrū tunc tenere vult et peccat et videtur q sic qz an sua volitio sit recta aut non dependet a futuro contingēti mere igitur elictendo talē volitionez absolutā exponit se dubio seu periculo igitur peccat velle em̄ absolute quod nō est volēdum nisi sub cōditione est peccare: sed sortē damnari nō est volēdum a creatura nisi sub cōditione si sor. peccabit. s. mortaliter sine finali penitentia vel nisi deus velit eum dānari qđ nonvult nisi sor. sit mortaliter sine penitētia pctōr igit non est a creatura cui non determinate a deo precipitur sic velle volendū absolute sor. est damnandus qz posīt⁹ qs voluerit non pōt nonvoluisse Et cum adhuc in libera ptāte est sor. est. nō sit finaliter peccare igitur adhuc est ipotestate sortis q quivoluerit eū absolute damnari male voluerit. ¶ Probatur velle cōtra preceptum de proximi dilectione aliquē dānari sine dispensatione expressa deivel sine precepto expresso de sicvolēdo est peccare sed velle absolute sortē damnari in casu principalis difficultatis ē hmōi igitur minor pbatur qz posito precepto quod ponitur illi adhuc est in potestate sortis cū cōi dei adiutorio q nō dānetur et q deus nunq̄ voluerit eū dānari cum igitur preceptum nō fuerit angelo nisi q vellet conformiter deo igit in ptāte sortis est q nunq̄ iste habuit preceptuz vel dispensationē de volēdo sortem dānari igitur cum ex prius facto et ante pctm̄ sortis non sit in alicui⁹ ptāte esse dei quin iste angelus absolute voluerit sortē damnari adhuc in ptāte sortis est q iste egerit contra preceptū dilectionis z proximi et siue hoc ponatur inesse siue nō: sequitur q de facto egit absolute contra preceptuz istud sine dispensationevel dei precepto expresso de sicvolēdo Sed si deus hoc expresse precepisset nō fecisset cōtra dei preceptum quicquid postea cōtigisset de facto sortis ¶ Et si obūcias qz scōm istam rationē nō posset dr̄s licite velle effectū aliquē necessario futurū sed scōm causas naturales quod videt inconuemens consequētia patet qz deus adhuc post instans volitionis potest facere istum effectū non fore et sequiturvltra q deus pōt adhuc facere vñ sequatur q iste angelus in. a. instanti peccauit. ¶ Respōdet syrensis cōcedēdo cōclusionē et addit q si angelus aliquis beatus ex aliqua tali ostēsione velit absolute aliquid fore q nonvidet deū necessario et imutabiliter nullo fore vel non decere deum non velle hoc fore eo ipso peccat temere absolute volendo illud quod nō deberet sicvelle z c̄. ¶ Sed contra hoc arguitur nullus posset operari aliquidvel agere licite exterius ex tali reuelatione quia nullus mouet se, ppter hoc solū q cōditionaliter vult se mouere et ita angelus non vemisset ad virginē. Sil̄r scōm hoc nullus posset absolute velle temp fore beatus dato q tātū inverbo videret suā btitudinē perpetuādā quod nō videt verū ¶ Item tunc nullus posset absolutevelle humanitatē xp̄i semp vnitā fore verbo nec beatam virginē sp in futuro regnare sicut regnabit z ita de multis similibus satis em̄ potest deum decere aliter velle scōm suam potētiā absolutā. ¶ Et si dicas q hoc ē verum q non debet velle nisi sub hac conditione si placeat deo posito em̄ q placeret deo per vnū dies vel per vnū momētum discōtinuare btitudinē prima alicuius bti sicut posset z pōt velle talis tenetur acceptare z patienter velle fieri bn̄placitū dei Sed istud non soluit quia si solū conditionaliter vellemus nunq̄ exequeremur opus donec sciremus conditionē esse volumus igitur absolute z tamē prompti sumus non, sic sciremus talia deo displicere ita etiam bti possunt absolute velle ppetuationē sue beatitudinis et multa alia dū tm̄ paratī essent aliter velle si crederentvel scirēt q talis ppetuatio deo displiceret. ¶ Probatur nos possumus absolute velle fore sine temeritate oīa cōuenientia nobis a deo absolute, pmissa et absolute reuelata sz hmōi sūt mlta puta futura resurrectio

premiū beatorū et c. ymo dato q̄ nunq̄ eueniret tamē in sic volēdo non peccaremus sed ex obediētia plurimū meremur igitur. ¶ Probatur deus vult absolute salutē alicuius creature igitur pōt absolute reuelare se absolute velle eam. Sed sine temeritate pōt quis absolute velle illō quod sibi reuelatū est deum absolute velle maxime quando tale est sibi cōmodū et nulli incōmodū, pbatur qui cunq̄ aliquid vult vel optat sibi vel alteri sub conditione statim cū scitur vel firmiter creditur talē conditionē sibi cōpetere absolute vult sibi. ¶ Sed quilibet beatus vult se et alios perpetue beatificari si deus hoc velit et absolute firmiter hoc credit illam cōditionē adesse ¶ Teneo igitur q̄ possumus licite velle absolute salutem nostrā et proximorum ymo tenemur ymo multo fortius futura a deo reuelata. ¶ Ad primū in cōtrariū dico q̄ nō pendet a futuro q̄ presens volitio scōm casum argumēti sit recta vel nō recta ymo si ista volitio sit firma credulitas q̄ deus vult sic fore et precipitur mihi q̄ conformiter velim deo possum licite me cōformare deo involito dcād postea eueniret secus autē esset si idem iudicium for. potest nunq̄ fuisse tale iudicium respectu alicuius quale fuit secus est de diuino iudicio seu scīa respectu futuri sicut etiam credit syrensis de iudicio illius qui iudicat de futuris mediāte visione verbi sed fundamētum illius malum est sicut superius visum est. ¶ Ad secūdum dicēdum scōm responsionē ¶ Ad secūdum dubium q̄ preceptū illud si sit rationale non cadit sup conformiter velle sicut videt deum velle quatenus videt deus sic velle q̄ ipsus sic videre in verbo deum velle est ipsum vere iudicare sic deum velle sed vere iudicare nō subest creature potestati cadit igitur preceptum sup cōformiter velle sicut videt deum velle quatinus sua visio est firmū iudicium q̄ de⁹ ita vult. Ideo sufficit sibi q̄ velit illud quod conformiter credit per suam visionē deus sic velle et de hoc habet preceptum expressum vel dispensationē in casu principalis difficultatis si preceptum debet esse rationale a deo sicut debet observare nec in aliquo sibi nocebit si aliter eueniat in futuro ¶ Quartum dubiū An sufficiat dicere q̄ ille qui in preterito voluit aliquid fore conformiter deo possit ad hec nunq̄ noluisse illud fore. vidētur q̄ sic q̄ quī vidit in preterito in verbo aliqd fore potest adhuc nunq̄ voluisse illud fore q̄ adhuc potest cōtingere q̄ illud non eueniret et si illō non vidit in verbo illud fore postq̄ mediante tali visione in verbo voluit q̄ foret potuit adhuc nūq̄ voluisse illud fore Sed cōtrarium videtur in vna alia difficultate sufficiēter probatū supra. ¶ Probatur hoc et arguitur q̄ sequitur sicut cōtra pmā q̄ hec sit contingēs nunc scōm legē positam nullo variato nisi illo q̄ dat hec responsio aliquis ē dānatus et tātum punitus sicut dyabolus sine culpa sua ponatur em̄ iste casus: iste āgelus habuit preceptum a deo non volēdi hanc penam for. et q̄ ipse contra illud preceptū istam penā voluisset sorti et ex hoc vsq̄ modo fuisset damnatus et punit⁹ sicut dyabolus tunc hec ē necessaria iste angel⁹ sic fuit punitus et hec est cōtingēs sorti igitur suum oppositum est contingēs hec. s. iste angelus nō noluit in a. istam penā sorti igitur et hec est contingēs iste angelus absq̄ culpa sua et sic penitus quod est inconueniēs ¶ Probatur stāte casu priori iste angelus in. a. amisit charitatē quam prius habuit tūc hec sit cōtingēs iste angelus in a. voluit illā penā for. et hec similiter iste angelus in a. nō voluit hāc penam for. igitur et hec iste angelus in a. amisit charitatē Falsitas patet q̄ hec nunc est impossibilis iste angelus habuit charitatē in a. q̄ deus nō pōt nūc facere q̄ res q̄ fuit corrupta in a. fuerit in ea. Cōcedo igit q̄ posito in casu difficultatis hec nūc est necessaria iste angelus in. a. voluit hanc penaz sorti. Ad argumentū in oppositum patet satis ex dictis qualiter non est simile. Aliter igitur dicendum michi videtur ad difficultatē principalem q̄ preceptū istud si esset rationale non cadet et c. sicut prius tactū est in solutione secūdi et tertij dubij. Et per hoc cōceditur totū argumentū principale vsq̄ ad illam cōsequētiā iste angelus in. a. Initātī voluit aliquid quod nō vidit deū velle igitur egit cōtra preceptū dei si intelligatur p̄ñs de preterito q̄ esset in eius plena prāte non trāsgredi negatur consequētia si aūt non fuit in eius potestate preceptum obseruare tunc nec decuit deum tale preceptum dare q̄ si sic tunc vltra non sequitur iste egit cōtra tale preceptū igitē peccauit q̄ non peccaret trāsgredēdo preceptū inobseruabile ex ea parte qua nō posset ipm obseruare. ¶ Ad primū principale dicēdū est q̄ reuelatio pōt fieri multipliciter vt supra tactū est Quomodo per impressionē assensus factā immediate. a. deo z q̄diu placuerit deo huius assensum cōfirmare nō est in prāte sic assentiētis dissentire q̄ sic posset causare contrarium a suo contrario in eodē subiecto qō repugnat creature Scōo modo pōt fieri reuelatio nō sic causādo assensum sine medio sed dicendo sibi cui fit reuelatio q̄ sic erit vel alias exprimēdo dictis vel alio signo ad placitū instituto sicut cuz dicebat abrahe de ysaac nascituro et de multis alijs prophetis reuelationibus sine precepto de assentiēdo absolute illi q̄ tales impressiones significēt. ¶ Tertio modo q̄ tales Impressiones cum precepto de absolute assentiēdo sic expressis q̄ alias ille cui fieret reuelatio licite vt videtur posset non assentire sed dubitare rationabiliter veruz esset reuelatio vel non q̄ obstante nō quacunq̄ prenūciatione absoluta de aliq̄ futuro ad hoc possibile q̄ illa prenūciatio nō sit reuelatio donec res fuerit ponēda et ideo dico de assensu quē deus imediate imprimeret respectu futuri q̄ iste cōtingēter esset reuelatio vsq̄ ad positionem reuelati messe: quia reuelatio idez est q̄ vera prenunciatio de futuris igitur sicut a. re futura pendet q̄ prenūciatio aliqua sit vera ita etiam q̄ sit reuelatio. ¶ Ad ppositū dico q̄ si reuelaretur alicui q̄ xp̄s mereretur in. a. licet deus preceptum de assertiēdo reuelato iste habet rationaliter dubitare. An istud reuelatum sit nisi aliter assecuretur vt pote q̄ de⁹ imprimat sibi assensum q̄ erit sicvel precipiat ei expresse q̄ assētiat sic fore absolute sicut ista ppositio significat xp̄s moriet̄ur in. a. z vtrolibet horum facto isto tenetur assentire si sit vertisimile q̄ reuelans sit deus vel nuncius dei q̄ satis foret notum clare deūvidenti vel cui in verbo fieret reuelatio quo facto concedo q̄ adhuc potest contingere q̄ non morieē in. a. et si ponatur dico q̄ ipse non annichilareē et tamē verum est q̄ talis credidit nō reuelatū quod tamē credidit sibi fuisse reuelatum de necessitate salutis nec cōminatio sibi fiebat a connumerante

4. dubium

Ad. 3. principale.

sub intētione exequēdi istā penā sicut nec p̄ceptū fuit abrahe q̄ immolaret filiū suum sub intētiōe vt ita fieret sed potius vt abrahā hoc exequi vellet. Per idem ad aliud dicendum q̄ reuelatio alicui q̄ deus vult sortē damnari z precepto sibi q̄ cōformet se deo involito si reuelato fiat primo vel scōo modo tactis z sit talis sit incertus de nūcio tunc habet hoc velle absolute sicut etiā esset de videnteverbum z excusatur a pctō dato q̄ oppositū euentet ex reuelato sibi secūdo modo q̄ dānabitur non teneretur credere absolute nec absolute velle q̄ damnetur sed solum conditionaliter. s. si deus hoc velit oīno et ymo debet optare q̄ deus hoc non velit. Aliter Respondetur ad difficultatē principalē cōcedēdo q̄ rationabilit̄ posset precipi illi angelo q̄ nōvellet nisi q̄ in verbo videret deū velle vel nisi q̄ videndo verbū vere iudicaret per istam visionem deū velle nō em̄ implicat cōtradictionē igitur z c. et cum dr̄ q̄ tale preceptū implere non subest eius facultati quacunq̄ mutatiōe facta in futuro circa alia hec negatur ymo subest etus facultati saltē cū diuino adiutorio reuelante quid volēdi et adiuuante vt possit velle et cum dicitur in voluntate for. Libera pendet An iste conformet se nūc diuine voluntati. Conceditur z cū isto bene stat q̄ i sua potestate est conformare se diuine voluntati dato sibi illo precepto et facta sibi reuelatione certa de hoc quid deus velit esse futurum for. q̄ si illa non starēt sit sequitur q̄ deumvelle sorti penam eternā nō esset in potestate dei q̄ etiam dependet a contingēti futura volūtate for. accipiēdo dependere cōit sicut dicimus q̄ veritas propositiōis de futuris dependet a futuro contingēti non quidē sic q̄ tale futurum aliquid coefficiat vel concauset ad hoc q̄ talis ppositō sit vera sed sic q̄ si tale non esset futurū pro posito enūcians illud esse futurum non esset vera sic in proposito q̄ ille angelus cōformet se p̄cepto seu diuine volūtati in dicto casu dicitur dependere a voluntate futura for. nō q̄ illa voluntas aliquid cooperet ad hoc q̄ iste se cōformet sed sic q̄ si, stāte dicto casu for. nō est damnādus quod tñ erit i sua libera potestate eo q̄ poterit nō peccare mortal̄r tunc sequitur q̄ nunc non esset verum iste angelus cōformat vel cōformauit se voluntati diuine in. a. et sic etiam dicit respectu dei quo ad futura et c. et cum vltra arguitur ista futura voluntas for. nō est nunc in illius angeli potestate et q̄ a illa dependet q̄ ille conformet se precepto igitur non est in potestate sua nunc, cōformare se precepto negatur consequētia accipiēdo dependere cōitervt pus quia nō sequitur i simili mere vere iudicare z credere iudiciū esse futurū dependet a iudicio futuro sed illud non est in mea prāte igitur mevere sic iudicare et credere nō est in mea prāte añs est verū et consequēs falsū Et cū dr̄ q̄. a. nō pōt sibi eē euidens q̄ vere iudicat dico q̄ sufficit eum certā habere cognitionē perviſionē i verbo de hoc q̄ vere iudicat z sic in dicto casu concedit q̄ in potestate sua est ipm velle q̄ vere iudicat deum velle respectu contingētiū futurorū. Per hoc ad tertium argumētum conceditur q̄ stante toto casu et etiam q̄ iste angelus fuisset confirmatus propter illam bonam volitionē q̄ ista nunc est adhuc possibilis iste angelus peccauit mortal̄r in. a. Instanti et q̄ ipse transgressus est preceptum volēdo penā for. futurā quā non vidit in verbo deū velle sibi futuram et q̄ nunq̄ fuit confirmatus propter bonam volitionē quā habuit in a. Ex hoc patet q̄ i dicto casu post. a. instans preceptum nō potest non fuisse preceptū tamē iste potest non meruisse scōm illud preceptū z etiam pōt nō vidisse in verbo dñi velle sorti penam futurā et etiā pōt nō impleuisse illud preceptum z etiā non conformasse se diuine voluntati q̄ ois ista habēt quādam dependēttiam a futuro et q̄ istum angelum voluisse for. penam futuram totaliter est p̄ceptū sicut etiā ē illud quod est deum dedisse sibi tale preceptū igitur hec sunt necessaria post. a. Instans stante casu z ideo si for. nō peccabit nec deus vult sibi dare talē penā futuraz sicut est possibile sequitur q̄ iste angelus in a. Instanti voluit sorti penam futuram quā nō vidit in verbo dñi velle sibi esse futuram igitur temerevoluit contra preceptum et ita peccauit i dicto casu mortaliter. Et si dicis poratur q̄ in casu tā ab initio mūdi fuisset premiatus, p tali bona volittone. Et cum possibile sit penā for. nunq̄ esse futuram sequitur q̄ possibile sit adhuc ipm nunq̄ habuisse tale premium falsitas patet q̄ ipm habuisse tale premiū totaliter transijt in preceptū nō habens aliquam dependentiā a futuro. ¶ Respōdet cōcedēdo cōclusionē z negādo assumptū in pbatione falsitatis q̄ licet ista entitas que fuit tale premiū. s. gaudium istud vel quodcunq̄ tale nō dependeat a futuro tamen ipm fuisse premium istius volitionis meritorie respectu futuri dependet a futuro sicut et talē volitionē fuisse meritoriā vel ipz meruisse per talē nolitionē. Conformiter etiam respondet ad scōm et ad primū concedēdo quod infertur de annichilatione et cetera.

Ecimo q̄ro Circa hanc distinctionē. 14. Utrū anima christi cui vnitur distincte valeat videre infinita Videtur q̄ sic alioquin infinite res informaret̄ animā xp̄i quarum nulla distincte cognosceret nec cognoscere posset et similiter ipsa infinitas partes corporis xp̄i informaret quarū nulla distincte cognosceret nec cognoscere posset Antecedēs p vtraq̄ parte est inconueniēs cōsequētia pbatur quia in alia xp̄i multa sūt accidētia habētia partes infinitas z similiter corpus christi hēt infinitas partes vel igitur distincte pōt omnes vel multas cognoscere z habetur intentū vel nō et videtur patere consequētia. ¶ Ad oppositum si aia xp̄i in verbo vel non verbo posset distincte infinita cognoscere ita q̄ distincte quodlibet eorundem. Aut igitur eodez actu et tunc actus esset infinite perfectionis in genere cognitionis vel infinitis actibus spē distinctis vel eiusdez speciei quorum vtrumq̄ est Impossibile. ¶ Conclusio prima aima xp̄i et quelibet creatura itellectualis plura eiusdem speciei pōt cognoscere simul inverbo quodlibet eorum distincte q̄ mere naturaliter in genere propriōz intelligo per simul distincte cognoscere aliqua sic q̄ per istam cognitionē formaliter vel causaliter aliquis discernere valeat inter talia et cognitiue qōlibet eorū distinguere ab altero, pbo

1. Artic. 1. cōclusio. 1.

sic cõclusionẽ q3 oẽ receptiu9 respectu eiusdẽ spẽciei põt sic talibus vel talibus repleri q nõ possit simul cum replẽtibus plura illius speciei natura liter recipere. Sed ois natura intellectualis est receptiua cognitionũ distinctarum eiusdẽ speciei igit̃ põt talibus sic repleri q nõ poterit eis ipsam informãtibus simul mere naturaliter plures tales cognitiões eiusdẽ spẽcies distincte recipere captãtur igitur tales ita remisse replẽtes ipsam q vix remissiores sufficiant ad discernẽdum inter cognita et sint gratia exẽpli mille respectu mille cognitorũ cũ igitur deus possit in eadem potẽtia ponere mille equales alias quax tamẽ quolibet quelibet priorũ sit in millecuplo perfectior ad discernẽdum inter individua obiecta eiusdẽ speciei cuius sunt priorũ sequitur ꝓpositũ q plura eiusdẽ speciei põt deus facere talẽ creaturã distincte cognoscere simul q̃ ipsa mere naturaliꝫ simul ꝓ possit deductio plana est et oia assumpta satis patent ex prologo primi et. q.5. secundi ꝛ hec ita põt fieri in verbo sicut non in verbo. Secũda cõclusio infinita

2. cõclusio. eiusdẽ speciei põt aia x̃pi vel alia creatura intellectualis simul distincte cognoscere in verbo sũpotly infinito sincathegorematice ꝓbaꝫ sicut ꝓma q3 non tot finita simul per cognitionẽ vel cognitões minus ꝓfecte speciei quin plura per equales gradualiter perfectiores spẽi potest cognoscere igit̃

¶Confirmatur per hoc q superiores augeri scõm aliquos doctores per pauciores cognitiones vel spẽ plura cognoscũt q̃ inferiores per plures igit̃ a simili de cognitionibus in qualibet creatura intellectuali positiõibus ꝓfectioribus respectu imperfectorũ si in talibus ad perfectiores ascendi

3. cõclusio. valeat sine fine. ¶Tertia cõclusio aia x̃pi ꝛ qlibet creatura videẽs verbũ infinita spẽ distincta potest simul distincte cognoscere ꝓbatur q3 in genere ꝓpria non tot finita quin plura spẽ distincta põt sic distincte cognoscere q3 vna visio respectu taliũ nõ repugnaret; coexistere alteri q3 foret diuersaꝝ specierũ nõ cõtrariarũ ꝛ c. sicut est alias seriosius prosecutũ igit̃ multo fortius hoc fieri põt iverbo

4. cõclusio ¶Quarta conclusio nec aia x̃pi nec alia creatura intellectualis põt in verbo vel quouis alio modo simul distincte cognoscere infinita cathegorematice ꝓbaꝫ per argumẽtũ ad oppositũ ꝓbatur si sic vel igitur infinita quorũ quodlibet esset signate perfectiõis scõm quãtitatẽ vel maioris vl̃ infinita proportionalis ad minus eũdovl̃ imꝓportionabilia semꝑ eundo ad minus et hoc scõm extẽsionẽ vt in magnitudine secũdũ partes graduales vt in qualitate nõ primũ q3 repugnãtia est q̃ hmõi infinita sint ille etiam tũc talis virtus cognitiua esset perfectior infinito si ꝓbatur scõm vel tertiũ adhuc fortius sequitur cognitionẽ esse infinite perfectã

5. cõclusio. visus em̃ qui minoris est visibilis perfectior est ex primo celi et etiã de sensu ex sensato. ¶Quinta cõclusio predictis cõclusionibus nõ obstãtibus quelibet creatura intellectualis põt mere cognoscere simul infinita quodlibet sua propria cognitione ꝓbatur de cognitione sensitiua q3 visus videt infinitas partes superficiales partetis obiecti sibi approximati quod ꝓbaꝫ q3 subtracta aliqua parte visa aut cessat tota visio prior ad tps vel non si sic igitur datur vltimũ instans rei permanẽtis in esse si non sed adhuc residuum videtur per te visionis prioris igitur pars subtracta habuit cognitionẽ propriã partialẽ sibi correspondentem residuũ similiter igitur pars ratiõe quelibet pars alia visa videtur in suo toto sua ꝓpria visione ita q̃ sicut totũ visum componitur ex infinitis partibus albedinis sic et tota visio ex partialibus visionibus infinitis ita q̃ quelibet videtur sua propria visione ꝓbatur quelibet pars talis scõm latum interquã ꝛ visũ nullũ ponitur obstaculũ agit invisum inexistẽs suo toto alioquin aliqua esset ibi ita parua q̃ invisũ agere non põt nec aliqua minor nec ita sequitur q̃ sensibile componeretur ex insensibilibus sicut arguit philosophꝰ de sensu et sensato si igit̃ nõ est aliqua pars ita parua quin immutet sensuꝫ igitur nec est aliqua ita parua quin agat ad noticiã determinatam totius et cõsusam sui q3 constat ex precedentibus q̃ non agit cognitionẽ sui per quam ipsa determinate videatur licet bene agat cognitionẽ sui determinatam. i. propriã qua tamẽ nõ determiãte .i. distincte vel discretiue tenetur. ¶Et sic̃ arguitur põt de intellectu q3 dicit phũs de sensu et sensato quedã passiones ꝛ magnitudines latent tã sensui q̃ intellectui ita q̃ non distincte percipi possũt in actu licet confuse in suo toto immutẽt sensũ ꝛ intellectum. Mã intellectus vt dicit ibidẽ nõ intelligit q̃ extertius .i. sensibilia nisi cum sensu ¶Cõtra dicta arguitur videtur q̃ aia x̃pi cognoscat distincte oia iam facta et omnes partes continui sicut tenẽt aliqui aliqua ꝓpter hec media primo quia aliter aia x̃pi nesciret dicere vbi esset verus triangulus quia infinite partes erũt quarũ nullam distincte cognosceret ymo in tali parte modica vna linea excedẽs aliam apparet sibi equalis ꝓbatur tũc prio aia liberãda nesciret descẽdere ad mediũ mũdi vel inferni ex priori medio Tertio tũc respectu aie x̃pi esset dare minimũ visibile vel maximus non visibile igitur infinite res sunt in digito meo quarum nullam si per se esset posset aia x̃pi naturaliter cognoscere quod non videtur concedẽdus ¶Probatur nõ debet a potentia dei negari q̃ nõ includit contradictionẽ sic est in ꝓposito quia infinitas perfectiones nõ arguitur invidẽte propor

2.articulus 1.dubium. tionalia infinita ꝓportione dupla semp ad minus eundo igitur sic videre non repugnat creature secus est eũdo semper sus ꝓfectius ¶Probaꝫ aliter nesciret plus diligibilius appreciari q3 ita modicus posset vnũ excedere aliud quod nesciret ¶Quid istorum esset perfectius ꝓbatur tunc nesciret iter duo similia in eodem loco posita distinguere. Cõsequntia ꝓbatur q3 sint duo albedies simillime .b. et .c. adequate existentes in loco .a. ꝛ sit .b. i duplo maior tamẽ ꝓpotẽtiã dei sit vbicũq̃ .c. posita cã .b. tunc cum .b. ꝛ .c. simillime ꝛ in eodẽ loco posite nõ poterit naturaliter discerni si posita i diuersis locis non possunt discerni. Itẽ ad hoc facit argumẽtum principale positus in principio. q. ¶Istis non obstantibus teneo illud q̃ prius iuxta prius probata ¶Dices tu ꝓbas dictum tuũ ex dictis phi de potentia sensitiua secus autem est de intellectu tui si autem debite approximetur obiectũ nõ est difficilius cognoscere paruũ q̃ magnum posset tamẽ esse tanta distantia q̃ ista nõ quelibet pars cõtinui posset agere in sensum vel in intellectum cũ igitur spũs potest se ytimare cuilibet parti sequitur q̃ sic quelibet pars ageret in ipm̃ et ita quãlibet distincte cognouit. ¶Sed hec respõsio nõ sufficit quia ex ea sequitur q̃ per quãcunq̃ distantiam

Nota argumẽtũ de cognitõe angeli.

aliquid totũ distincte videt per eãdem videret ab eodẽ visu quelibet pars illius totiꝰ distincte. Falsitas ꝓpõsita ꝓbatur q3 scõm pbm de sensu ꝛ sensato nisi pars sensibilis prio sui paruitate desinit posse videri a visu de vniuersali adhuc videt põt a visu acutiori. ¶Sed hoc nõ esset nisi quelibet pars inexistens toti ageret ad omnẽ distantiam aliquid indistinctã ꝛ confusam cognitionem sui ad quam totum ageret ad discretiuã cognitionẽ sui igit̃ patet q̃ distantia nõ est precise causa non cognitionis obiecti. Sed q3 pars talis ita parua ꝛ potentia cognitiua non sufficit ad causandum respectu talis partis noticiaꝫ discretiuam illius partis ab aliis igitur distantia non est in causa sed potius paruitas obiectoꝝ cũ limitatione potentie cognitiue. Sed hic arguit̃ pari ratiõe nõ est pars aliqua ita parua inexistens toti quin ab omni distantia potẽtia videri valeat ab aliquo angelo q3 ponitur aliqua in situ vt priꝰ nequit videri ab hoc angelo dãdo ab ista instantia poterit videri ab angelo acutiori ꝛ adhuc remotiꝰ ab alio angelo perfectiori possibili et sic in infinitũ procedi poterit. ¶Respõdetur q̃ si species requiruntur in medio ad immutationem potentie cognoscitiue angelice respectu sensibilis ꝓpter hoc em̃ augu. tribuit angelis corpora naturalia vel nõ naturalia vt spẽs sensibiliũ recipiantur in organis assumpti corporis ad communicandum visiones cognitiuas rerum sensibilium si nunq̃ hmõi spẽs requirant̃ immediate aptate ipi potentie angelice scõm situm vt angelus talia videat tunc patet q̃ nõ valet q3 contingit dare maximam distantiam aque q̃is pars per se existens spẽm sui agere possit. Si vero species nõ requirãt ad naturalẽ causationem visionis in angelo respectu sensibilis dãdi sicut ponit oxã q̃ nec requirit̃ hic in aliqua cognitione vitꝰ ꝓpter visionẽ necessario concederem cõclusionẽ illatam nec ponerẽ maximã distantiã a qua possit agere tale sensibile cognitionẽ sui cũ aliquo tali principio coactõ licet bene sit dare maximã a qua hunc in angelũ põt coagere visionẽ sit̃ ꝛ responsio diuersitatis partiũ istiꝰ solutionis ẽ q3 spẽs efficitur nõ. a. potentia sed ab obiecto visio autẽ ab vtraq̃ scõm opinionem istius socij sequitur q̃ creatura simul discretiue posset cognoscere multitudinem infinitam figurarum ꝛ numerorũ ꝛ similiũ que negant auctores ab omni intellectu creato vt patet ꝓ lyn conienses super lib. de celo et mundo posteriorum ꝛ aug. de ci. dei et aristotelem primo phisicorum dicentem q̃ si principia essent infinita essent ignota. ¶Ad primũ in contrarium concedo q̃ nulla creatura mere naturaliter scit discernẽ euidenter de triangulo dato q̃ non habeat superfluum nec diminutum. Sed posse mere naturaliter cum tanta prescitione discernere ẽ ꝓpriũ soli deo ꝛ quelibet creatura grossius iudicabit nec ista ꝓscientia seu discretiua cognitio continuorum in aliquo requirit̃ i aia x̃pi vl̃ alia creatura ad exẽplificãdũ oia q̃ nec sibi nec nobis ꝓficiunt ad beatitudinẽ cõsequendam. ¶Et p illud patet ad scõm nec creditur q̃ anima x̃pi tuit ad centrum inferni prio captiuis educendis sed ad lymbum. ¶Tertium nihil mali infert. ¶Ad quartum negat minor q̃ hoc arguet infinitã perfectionem alicuiꝰ cognitionis create vel ifinitas discretiuas quarũ sẽp posteriores esset priorib⁹ ꝓfectiores vt supra declaratum ẽ ꝛ hoc vtrũq̃ repugnat

creature. ¶Ad quintũ sicut ad ꝑmum. ¶Ad sextũ dicendus q̃. c. ꝛ. b. possũt esse albedines ita parue q̃ cõclusio nõ ẽ impossibilis siue ponat in eodẽ loco siue in diuersis in casu istius argumẽti nõ videtur q̃ oculꝰ viatoris discernere posset iter illas albedines quarum vna ẽ in situ illo modo naturali alia vero non. Credo tñ q̃ ab ãgelo vel ab anima separata non impedita in cognoscendo sed habente adiutoria ad hoc requisita bene discerni posset vna ab alia. ¶Secundum dubium põt esse contra

2 dubium. ꝓbationem. 4. q. vbi assumit̃ q̃ deus non posset facere infinita equalia simul dubitatur an illud sit verum et videtur q̃ non quia tunc deus posset tot simul creare q̃ non posset simul creare plura Consequentia patet per cõmentatorẽ. 3. phisicoꝝ dicentem cõmẽto. 40. q̃ infinitis nõ põt fieri additio. Falsitas patet q3 tũc deꝰ posset se facere ipotẽtem. ¶Scõ tũc deus posset creare ifinita corpora equalia sed ex illis resultaret virtus ifinita igitur motꝰ fieret in instãti q3 cõpositũ ex illis i ifinitũ velociꝰ moueret̃ quocũq̃ motu finito. ¶Confirmatur si talia essent grauia vel hoies vel boues vel aialia aliq̃ trahẽtia aliquid esset tãte virtutis in trahendo quante deꝰ vel igitur in instanti frangeretur corda ꝛ habetur propositum vel in tẽpore et sequitur q̃ agens finitũ et infinitũ agerent actiones equales totales ẽ equali tẽpore. ¶Tertio tunc si deus niteretur mouere ista ad vnã differentiaꝫ positionis ꝛ ipa ecõtrario ad oppositã, ipa impediret deũ a mouẽdo q3 virtꝰ ex illis ꝓposita esset ifinita. Falsitas patet q3 deꝰ oia ista põt adnichilare. ¶Probat tũc deus posset facere aliq̃ corpꝰ ex oibꝰ illis cõpositum sed tale esset infinitum ꝛ per ꝓns non posset mouere ex primo celi. ¶Ad oppositum non ẽ negandũ a dei potẽtia nisi q̃ potest ostendi includere contradictionẽ sed illud non est hic vt videtur igitur ꝛc. hic posset prima facie alicui videri sicut mihi aliq̃n videbat q̃ deus possit simul producere infinita quia sicut mobile pertrãsit vniformiter aliquod spacium in vna hora. Ita q̃ in fine quelibet pars proportionalis istius spacij est pertransita sic etiam deꝰ põt cõrsidẽter partes adinuicem diuidere ꝛ diuisas conseruare igit̃ etiam põt sic infinita adinuicẽ simul causare nec ẽ maior repugnãtia de infinitis equalibꝰ q̃ titatiue vel qualitatiue igit̃. Itẽ q̃cunq̃ põt deꝰ facere successiue igit̃. ¶Tertio i q̃libet linea puncta infinita ꝛ i oi supficie linee ifinite ꝛ i omi corpore supficies infinite totaliter diuerse ꝛ nullum priꝰ i illis ẽ pars posteriorꝝ q3 pũcta nõ sũt ꝑtes linee nec linee ꝑtes supficiei ex. 6. phisi. igit̃ deus posset lineã annichilare pũctis cõseruatis oibus vt prius fuerũt nulla mutatiõe facta i illis vel extrinseco illoꝝ quo ad situ pari ratiõe de lineis respectu supficiei ꝛ de supficieibꝰ respectu corporis ꝛ tunc certũ ẽ remanere pũcta ifinita i actu igit̃ etiã deꝰ põt alias res alteriꝰ spẽi infinitas simul facẽ actu. ¶Quarto deꝰ nouit actu ꝛ distincte oia creabilia igit̃ ifinita ꝛ volũtas dei nõ ẽ minoris potẽtie q̃ sua noticia igit̃ põt velle eẽ ista ifinita creabilia ꝛ tũc necessario sequit̃ q̃ erũt alioquiꝫ eiꝰ volũtas bñplaciti nõ ipleret̃. Itẽ quito nõ minoris ẽ potẽtie deꝰ ad faciẽdũ corpora actu distincta q̃ ifiniti angeli vel anime si essent

possit simul cãre infinitos actꝰ volẽdi libere simꝫ sicut notũ ẽ per se igit̃ deꝰ posset facere infinita esse actu z hoc i quacũq; spẽ cũ non sit sibi difficilꝫ hoc facere i vna spẽ q̃ i alia. ¶ Sexto ignis gehenne põt simul cauſare cruciatꝰ infinitos ſi eſſet ſibi cõiuncte aie infinite igit̃ q̃ tuꝫ eſt ex ſe hoc põt igit̃ hoc ſibi nõ repugnat igit̃ a fortiori poſſet deꝰ facere actu infinita. ¶ Septimo deꝰ põt facere quicq̃d creatura põt ymaginari ſꝫ creatura poſſet ſil̃ ymaginari eſſe actu infinita adinuicẽ diſtincta maiꝰ probat̃ qz creatura põt ymaginari potẽtiã q̃ poſſꝫ ſi eſſet facere q̃cquid põt ymaginari fieri. Sꝫ creatura nõ poſſet ymaginari agẽs potẽtius deo igr̃ minꝰ videtur eſſe nota de ſe. vnde multi credunt q̃ in oi alteratione ſit in quolibet inſtanti diuerſa forma totalis z q̃ñs ymaginãtur infinita actu ſit ri in tp̃e finito igitur deꝰ põt facere hoc in inſtanti. ¶ Octauo moueat aliq̃ graue deorſũ p vnam horã in qualibet parte ꝓportionali ſequẽti in duplo tardiꝰ q̃ in prima ꝑpter maiorem denſitatem medij igitur cũ deũ non latebit aliquod iſtans vel tẽpus in quo duplatur tarditas ſequit̃ q̃ poterit in quolibet creare vnũ angelum z ita in toto tp̃e motus poterit creare angelos infinitos. ¶ Mono ponat̃ q̃ in motu ſolis nulla ſit reſiſtẽtia niſi vnũ corpus reſiſtẽs incluſũ infra orbẽ ſolis z corrumpat deus illã reſiſtẽtiam infra diem naturalem vnifor miter tũc ſol in ſcõa parte ꝓportionali illiꝰ diei tñ ptrãſit de circulo diuino ſicut i ꝑma z i ſcõa tñ ſicut in ſcõo z ſic põſter igit̃ in ſpacio vniꝰ diei naturalis factet reuolutiones infinitas ſemp in duabus ptibꝰ ꝓportionalibꝰ cõplẽdo vnã reuolutionẽ z facẽdo i vna pte ꝓportiõali diẽ z i alia noctẽ igitur infra ſpacium diei naturalis cãbit lumina infinitã igitur multo magis deꝰ creare põt lumia infinita in eodẽ die vel ſimul. ¶ Decimo q̃n agens naturale corrũpit aliquid per partem añ poſſet deus recreare in actu ptes ꝓportionales ſicut illud corrumpit ſꝫ iſtud corrũpit infinitas ptes proportionales ſucceſſiue igit̃. Cui hec via videt̃ tenenda habebit reſpondere ad argumenta i cõtrarium. ¶ Ad primũ concedit̃ q̃ deus non põt creare plures q̃ infinitas z tñ põt creare plures q̃ iſtas infinitas et dato q̃ aliquis vellet concedere q̃ nõ poſſet plures q̃ iſtas infinitas creaturas creare adhuc tñ ſtat q̃ alias poſſet creare vel eaſdem infinities annichilare z ideo non ſequit̃ q̃ factus eſſet impotens. ¶ Ad ſcõm concedit̃ q̃ñs z negat̃ q̃ moueret in inſtanti quia hoc repugnãtiaꝫ icludit ſed bene mutaret i eodem ſaltem alteratiue qz de motu locali dici poſſet q̃ a moto omni medio reſiſtente graue nõ ſubito ſed in tp̃e deſcenderet z determinaret ſibi certũ tempꝰ deſcendendi z ita dicetur q̃ infinita talia ſi in eo dẽ ſitu ponerenꝫ vel etiã extra ſeinuicẽ z cõtinuenꝫ nõ citiꝰ deſcẽderẽt omni medio ipediẽte ſublato q̃ vnicũ iſtorũ per ſe quia ita reſiſtit quodlibet ſibi ꝓpoſi z etiã totũ aggregatum ſicut vnicum ſibi ꝓpoſi. Sed bene eſſet concedẽdum ſcõm hoc q̃ reſiſtẽtia ex medio non obſtaret tunc tantum multis ſicut vni non tamẽ ſubito pelleretur medium quia non in minori tempore q̃ ſit tempus debitum naturali motui vniuſcuiuſq; talium corporum vel ſaltem non in menſura i infinitum minori. Sed iſta reſponſio nõ ſufficit qz ſi primo ſit de non naturali ſed violento adhuc ſequit̃ intẽtũ vtpote ponanꝫ i eodẽ ſitu adeõto lapides adamantes equales i virtute infiniti z creet deus actum in diſtantia bipedali a ſitu iſtorum conſtat q̃ duo velocius traheñt iſtam q̃ vnicꝰ z per cõs ifinite velocius igitur in inſtanti. ¶ Probat̃ p tractum vel pulſũ poſſet velocitari motꝰ vltra ꝓprium naturalẽ et tunc nullatenus ſufficeret dicta reſponſio. Reſpondeꝫ q̃ nulla creatura põt agere vel mouere niſi deo libere coagente deus autem non poteſt vere aliquid mouere in inſtanti qz includit repugnantiam quacũq; igit̃ velocitate deo placuerit talia mouebũt vel mouebunt. ¶ Ad tertiũ negat̃ ꝓña qz adhuc deus poſſet mouere talia ſimul ad differẽtias oppoſitas z ipa nihil ſine coagẽte poſſent agere etiã virtꝰ diuina magis in ifinitum ifinita z perfecta q̃ virtꝰ talium ifinitoꝝ vel q̃ oẽ ſtutes equales infinite. ¶ Ad quartũ negat̃ ꝓña ꝑpt incõueniens qõ adducit pbus primo celi de lineis egrediẽtib⁹ a centro ꝛc. ¶ Aliꝫ tñ dr cõcedẽdo cõſequẽtiã z ꝓñs z q̃ poſſibile ẽ i tp̃e finito cõplete reſolui corpꝰ ifinitũ. ¶ Pẽ ſatis tñ oibꝰ via cõis ẽ mihi ꝓ nũc ꝓbabiliorꝫ. ſ. q̃ nõ ſũt factibilia ſimul i finita actu abiutcẽ diuiſa. Et ad pmũ argumentũ in Jriũ negat̃ poſſibilitas talis diuiſiõis ipoſſibile em̃ ẽ qualibet partiũ ꝓportionaliũ totaliter ab inuicẽ diſtinctarũ q̃ aliquã potẽtiã actu eẽ a qualibet alia eẽ diuiſa qz hoc fieri includit repugnantiã lz hoc demonſtratiue ꝓbare difficile foret põt tñ ſic ꝓſuaderi ponanꝫ duo mobilia. c. z. d. moueri de. b. ad. a. z mouebit̃. d. in duplo velociꝰ q̃. c. ita q̃ ſemp. d. cũ venerit ad finẽ alicuiꝰ partis ꝓportionalis deſcat donec. c. veniat ad illud vel ſupra eandẽ lineã vel ſupra aliã equalẽ pmo poſſũt ſupra eandẽ de potentia dei poſito q̃ ſint corpora gloꝛificata qz tũc nõ ipedirẽt ſe zq̃. c. veniat i vna hora ad. a. in hoc inſtãti gra exẽpli termiata tunc ſequit̃ q̃. c. z. d. pueniẽt in hoc inſtãti ad. a. z neutrũ prius alio ꝑñs ẽ contra poſitus qz qualibet partẽ ꝓportionalẽ prꝰ ptranſit. c. q̃. d. igitur oẽs prius c. q̃. d. igitur. d. prius peruenit ad. a. z ſi ſic igitur q̃ aliquod tempꝰ prius fuit ad. a. ſit hoc tempus c. tunc in. c. non mouebuntur. d. quia ſint ad. a. toto tp̃e. e. z. c. toto tp̃e. e. mouebãt aut igitur. c. in. e. tp̃e tranſit vnã partẽ ꝓportionalẽ tantum z per conſequens vltimam quod eſt ꝓbãdum aut plures z tunc non eſt in omni parte ꝓportionali. d. expectauit. d. contra expoſitum igitur ex hoc q̃ ponũtur partes ꝓportionales actu infinite cũ alio poſſibili nõ repugnante ſequũtur cõtradictoria ſcz q̃. c. z. d. ſimul ꝓuenãt ad. a. z q̃ nõ ſit̃. ꝓbatur i eodẽ caſu arguit̃ qz in hoc inſtãti terminet̃ aliquis motꝰ corporis. c. z nullꝰ motꝰ aggregatꝰ termiat̃ in hoc inſtãti niſi ꝓpter hoc q̃ aliqua eius ꝑs terminat̃ igitur aliq̃s motus vn⁹. c. terminatur i hoc inſtanti z ſequit̃ neceſſario q̃ iſte fuit factꝰ ſup vltimã partẽ ꝓportionalẽ qz aliꝫ nõ eſſet vnꝰ ſed aggregatus ex multis. ꝓbat̃ i hoc caſu ſequit̃ q̃ in hoc inſtãti termietur aliq̃s motꝰ. d vel alia ꝑs eius ſi motus iſte aliq̃s iſte fuit ſup vltimã partẽ qz ille ẽ vere vnꝰ ratione ſpacij z tẽporis cũ nõ ſit aliq̃s aggregatus motus. d. continuus per poſitũ et ita eſt aliqua pars vltima. Si vero terminetur quies. d. cũ illa nõ ſit infinita ſed finita igit̃ i aliq̃ inſtãti incepit ſit illud. f. tunc in. f. terminatur aliquis motus z ſequit̃ neceſſario ſicut prius q̃ iſte fuit ſup vltimam partem. ꝓbat̃ ſic qz aie ifinite q̃ ponerenꝫ iſtomodo ꝓducte habeãt corpora gloꝛificata infinita equalia z ſint ſic infiniti hoies ordinati ſup ſpactũ. a. b. cõpoſiti ex partibꝰ ꝓportionalibꝰ infinitis in actu minoꝛibus exiſtentibus verſus. a. et corpꝰ vnius terminetur in fine partis ꝓportionalis. a. z corpꝰ ſcõi terminetur in fine ſecunde partis z ſic de infinitis ſuper oẽs partes et ſit. c. corpus extra lineã. a. b. diſtans ab. a. pedaliꝫ Tunc arguit aliq̃s homo ẽ ꝑpiquiſſimꝰ. c. qz ſi. c. accederet quo vſq; peruenꝛet ad hoies aliquem iſtorũ primo tãgeret qui ſit for. Aut igitur for. tangit. a. aut nõ ſi nõ igitur diſtat per certã partẽ. a. b linee ab ipſo. a. in qua parte ſut ifinite partes verſus. a. z ante illã ſolum finite igit̃ ante illã ſolum ſunt finiti homies nec plures ſunt ſuper totam ſecundum hanc rñſionẽ igit̃ nõ ſunt ſuper totã lineã niſi finiti hoies contra poſitũ. Si for. tangit. a. igit̃ aliqua pars ꝓportionalis tangit. a. qz propiquiſſime extremũ for. ad. c. erit ſimul cũ terminis vnꝰ partis ꝓportionalis. a. b. q̃ ꝓportionalem icludit cõtradictionẽ igr̃. ꝓbat̃ i eodem caſu ſeqtur q̃ annichilato forte. c. tanget aliꝫ hoiem diſtantẽ ab a. in parte penultima ꝓportionali q̃ includit contradictionẽ ſicut z q̃ aliqua ſit vltima. ¶ Item impoſſibile ẽ aliquã lineã z adequate cõpoñ ex aliq̃ bꝰ quoꝝ nullũ termiat̃ ad terminũ illiꝰ linee igit̃ ſi oẽs partes ꝓportionales. a. b. ſint actu diuerſe aliq̃ terminat̃ ad. a. z illa erit vltima igit̃ ꝛc. Similiter ẽ de alijs ſi ponanꝫ ifinite ſucceſſiue ꝑducere q̃ actualiter videt in ſua ſapientia excedit eiꝰ ptãẽ vel volũtatẽ qz eiꝰ ſapiẽtia z eiꝰ potẽtia ſũt penitus idiſtincta ex. 6. di. p. ſꝫ ſolũ ſequit̃ q̃ plura non ſunt q̃ poſſint actu exiſtere vel ſab eo in actu eẽ producta nec hoc mirũ qz iſta cognoſci a deo diſtinctiſſime nullam includit repugnantiã vt ſuperius viſum eſt. ¶ Et ſi arguit̃ deꝰ itelligit ifinite extenſuz igr̃ deꝰ infinitũ tale põt ꝑducere nã quamcũq; vel quãtacũq; creaturã deꝰ itelligit tãtã põt ꝑducere Añs ꝓbat̃ qz deꝰ nõ põt itelligere maiorẽ q̃ itelligit igr̃ ita magnã itelligit ſicut põt itelligere ſed nulla ẽ ita magna ſicut deꝰ põt itelligere niſi infinita. Rñdeꝫ q̃ ꝓbatio añtis nõ ſufficit qz eq̃ cluderet q̃ deꝰ itelligeret infinitũ finitũ z ifinitã multitudinẽ finitã vbi tñ ẽ oppoſitũ i adiecto. Conſequẽtia tñ pz qz nulla ẽ mititudo finita ita magna quin deꝰ poſſet intelligere maiorẽ applicẽt̃ totaliter forma arguẽdi q̃ prꝰ etiã nõ ſequtur deꝰ nõ poteſt maiorẽ intelligere q̃ itelligit igitur ita magnam intelligit ſicut põt intelligere qz hec ſignificatiq; aliquã ita magnã itelligit q̃ nõ intelligere maiorem que falſa eſt. ¶ Solutio cõcedat̃ cuz prima parte ſolutiõis ꝓcedentis de finita multitudine ꝛc. ¶ Aliꝫ poſſet dici corrſidẽter ad ſcam partem eiꝰ ꝓcedẽtis ſolutiõis q̃ lz deꝰ actu itelligat ifinitũ extra ſe i magnitudine vel i gradu nõ tñ põt aliquod tale ꝑducere qz repugnãtiam includit tale eſſe ſicut dictũ ẽ de multitudine. ¶ Ad quitũ negatur diſcurſꝰ qz ex pmiſſis conditionibꝰ non̄ inferẽt talis cõcluſio carpegorica. ¶ Ad. 6. negat̃ ꝑma cõcluſio ex eadẽ radice qz aſſũptũ ẽ ꝓditionale cuiꝰ añs ẽ ipoſſibile. ¶ Ad. 7. dr q̃ ſily q̃cq̃d diſtribuit abſolute diſcurſꝰ nõ valet ſed eſt fallatia figure dicẽdis quia in minori ſubſumitur aliqualiter vel aliquale eſſe qualiter ſignatur q̃ propoſitionem̄ in maiori fit diſtributio abſolute ꝑ q̃ddicatiꝰ rerum. Si aũt ly q̃cquid diſtribuat̃ p̃ cõplexe enunciabilibus maior neganda eſt qnia poſſum ymaginart aliq̃s corpꝰ ꝓtendi in infinitũ z hoiem eſſe irrationalẽ z tñ hoc nõ eſt factibile qm̃ repugnãtiã includit illi aũt q̃ opinantur i alteratiõe z. male credũt ſicut i materia de augmẽtatiõe formarũ ẽ ſupꝰ declaratũ. ¶ Ad. 8. dr q̃ illo caſu talis motꝰ nunq̃ terminaret. ¶ Ad. 9. dr q̃ admiſſo caſu nõ ſequit̃ q̃ ſol in ſcõa parte ꝛc. z ſic cõſequenter qz nõ oporteat q̃ ſcõm decrementum reſiſtentie ꝓportionaliter velocitet̃ motꝰ ꝑpter certũ z determinatũ exceſſũ potẽtie motiue ſup mobile vel ꝑpt hitudinẽ certã quã hñt adinuicẽ ymo repugnãtiam icludit q̃ taliter velociter ſcõm oẽs ptes ꝓportionales. ¶ Ad. 10. negat̃ añs qz lz deꝰ poſſit talia facere i actu q̃tũ libebit finite ſed nõ infinities. Per hoc põt rñderi ad ſimilia ſic arguit̃ ſit ꝑma alba z ſcõa nigra vſq; ad finẽ vel ſit ꝑma. a. ſcõa. b. tertia. a. quarta. b. z ſic ſemꝑ aut. a. finis linee tangit albã aut nõ albã. ¶ Tertiũ dubiũ vtrũ i continuo ſint calida infinita vel an in entibus ſint aliqua infinita ꝑut ſupponit̃ in rñſionibꝰ ꝓdictis. Reſpondetur concedendo q̃ aliq̃ ſunt oẽs partes huiꝰ cõtinui z que ſunt infinite partes eiuſdem deꝰ diſtincte videt igit̃. Añs ꝓbatur qz oẽs huiꝰ cõtinui ſimul ſũptas videt deꝰ igit̃ oẽs eiꝰ ptes huiꝰ cõtinui ſimul poſite ſunt i hoc cõtinuo etiã ſumpto ly oẽs collectiue igit̃ per conuerſionem aliqua exiſtentia in hoc continuo ſunt oẽs partes ſimul ſumpte huius continui ſicut ſequit̃ oẽs apli dei ſunt duodecim igitur aliqua duodeci ſũt oẽs apoſtoli ¶ Jtẽ iſte ptes ꝓportionales demõſtrando partes quarũ prima ẽ. a. z nulla vltima ſũt ſignatiſſime a deo cognite z demõſtrabiles i natura totaliter diſtincte z ordinatiſſime adiuicẽ põtes ſe q̃is ſolũ ſũt i potẽtia i toto z motue ſup mobile vel ꝑpt hitudinẽ certã quã hñt adinuicẽ ymo repugnãtiam icludit q̃ taliter velociter ſcõm oẽs ptes ꝓportionales ſũt oẽs diuiſibilia huiꝰ ptinui vl oia idiſtibilia, nõ

hic ponit alia via negãtiptãtẽ ifinitti i magnitudine vel multitudie z ſoluũtur rõnes Jrie.

3. dubium.

secudū vt patet de se nec primuz qz ista diuisibilia
sūt diuisibilia i alia igit partes pio dare nō erant
oia diuisibilia huiꝰ cōtinui. Rndet q; 3 oia ista in-
diuisibilia sit sūpta sint diuisibilia non tū secdm q
oia sit sūpta sint diuisibilia i alia nec etiā i semetip
sa ſz qdā eozū in alia eozūdē ymo qlibet eoz ē in
alia a se diuisibile. Exēplū pcutiat sortes platonē
z plato ciceronē z cicero sortē oēs isti sūt sit sūpti
pcutiūt hoies z tū nec seipos qz nullꝰ eoz pcutit
eozūdē z hoc sufficit. ¶ Quartū dubiū pōt eē con
tra quartā cōclusionē videt em̄ q; aia xpi z qlibet
creatura itellectualis sit possit distincte cognosce
re etiā naturalit infinita ēt aia xpi mere naturali
vidēs petrū videt pari rone visionē illā q; videt pe
trū qz ex obiecto sufficiēt pōt ipi potētie nō im
pedite z ipa potētia sequtur naturalr ei cognitio
vbi abo agūt mere naturalr. Sz visio illa q; aia aia
xpi videt petrū ē sufficiens pōs illi aie z tā illa q;
visio illa sūt mere naturalit actiua visiois scde et
pari rone visio scda z aia sūt actiua mere natura-
lit z sic i infinitū qlibet em̄ ē sufficiens pōs z poten
tia nō impedit igit stati petro viso ab aia xpi ipsa
videbit simul infinita qlibet distincte qz nō ē ma
ioz ratio q; vnū distincte q; alterū etiā oia ista obie-
cta sūt diuisibilia scdm spēm igit qlibet illoz suf
ficiēter pōt imutare potētiā nō ipeditā ad sui no-
ticiā discretiuā. ¶ Cōfirmat qz nisi ex talī obiecto
sufficiēter pōte sequat sua actualis cognitio nun
q; necessitat itellectꝰ ei ad intelligēdū qz nō ne-
cessitat ad intelligēdū nisi p habitū vel spēz obie
cti vel p pōtiā eiꝰ realē z si habit vel spēs pōt ne
cessitare ad actualē cognitionē obiecti multo foz
tiꝰ ipm obiectū pōs realit potētie cognitiue. Re-
spodet forte q; prima visio vel cognitio actualis ha
bēs petrū p obiecto cognoscit p seipam vel videt
formalit p seipam tō non sequtur processus vlteriꝰ z
p pōs in infinitū. ¶ Cōtra augu. dicit. 9. de tri. ca.
30 de paruis q; oīs res quā cognoscim̄ cū gene-
rat in nobis noticiā sui ab vtroq; cognitiuo parit
a cognoscēte z cognito. ¶ Sed tdē nō posset pare-
re vel gignere se igit si visio cognoscit hoc erit p
visionē vel cognitionē altā ab ea distinctā z p pōs
ipsa cognoscitur alia visione. ¶ Et tūc visio petri
simul posset videri mere naturalr duabꝰ visiōibꝰ
ab eadē aia qnō videtur rōnale. Cōsequētia ptz
qz scdm hanc rnsionē ipsa videt p seipam z etiam
pbatur q; videt p aliā qz nisi dū esset attēderet et
videretur sequtur q; nō posset cogitari vel memo-
rari posteā corrūperet nihil em̄ idiuidualit z distī
cte mere naturalr cognoscitur dū est absēs vel nū
nō est nec cogitatur dum nō est nisi fuerit visū cum
esset tali visiōe que relinqueret abstractiuā ppzi-
am habitualē respectu huiꝰ obiecti mediante ab-
stractiua actuali quā causauit talis visio vel nisi
relinqueret aliquā spem respectu sui duz esset z si
scdm spēm relinquit pari rone qlibet alia et tunc
haberētur ibi vt de actibꝰ species infinite z qlibz
semp moueret ad actualē cognitiōem a qua causa
batur pari ratiōe qua alia z similit ad visionē sui
met z ita adhuc sequtur actualis infinitas actuū co
gnoscēdi. ¶ Et sequtur q; duplex ē actualis z ituiti
ua cognitio prime visiois dāde vna p spem eiꝰ pro
pziā z alia p seipaz nā nisi p spēm cāretur actualis
cogitatio illiꝰ cuiꝰ ē spēs nō haberē postea me-
moria illiꝰ cuiꝰ eēt talis spēs sicut nec scdm augu
stinū iste pōt recogitare de visiōe pōtis quē vidit
dū trāsiret z tū cōstat scdm eū. 4. de tri. ca. 8. i fine
q; vidit pontē z habuit spēm pontis alioquin non
plꝰ ipm trāsiuisset q; vnꝰ cecꝰ. ¶ Sed qz distractus
erat z nō aduertit se videre pontē dū ipm transeū
do vidit illū aut postea ipm recolit se vidisse red-
ritur igitur q; si aliquis recolit visionē alicuiꝰ qñ
transiuit ista visio q; illaz aduertit qñ erat alia co
gitatione q; seipa quia per seipam non pōt non vi
deri dū informat potētiā si ipa sit visio sui z tamē
alt qñ nō sic videt qñ est vt possit postea recolli ex
titisse igitur oportet vt hoc fiat per aliam z distin
ctam visionē. ¶ Confirmatur qz angelus videt vi
sionē lapidis in alio angelo etiā de spēi videt illā
visionē per visionē ab ipsa specifice distinctaz igit
multo fortius vel equalit poterit per talē videri
mere naturalit ab angelo cui ineſt z pari ratione
scda q; tertiam z tertia per quartā. ¶ Itē nisi visio
nes z cogitationes cognoscerent q; distinctas co-
gnitiones q; si detur vlr habetur ꝓpositum sequi-
tur q; nec volitiones recordarentur cuz essent cor
rupte nisi essent relicte species earum in mente z
tunc de speciebus sequitur idem eo q; species ne-
cessario causabit cognitionē illiꝰ obiecti cui est z
etiā illa spēs cābit cognitionē z sic sine detur spe
cies cognitiōis sine cognitatio volitiōis sequtur pro-
cessꝰ in infinitū vt videtur q; aūt hō possit recorda
ri actꝰ volūtatis qñ ille non ē patet p experientiaz
z augu. 10. cōfes. ca. 15. vbi dicit sic tristiciam meā
preteritam letus meminit animꝰ q; hz leticiaz z me-
moria tristiciaz letus ē, imꝰ ex eo q; mest et leticia
in memoria tristis vult dicere q; homo letꝰ et non
habēs tristiciam recordatur tristicie preterite z nō
nisi p aliqd derelictum a tristicia alias pōte z sine
detur q; ille fuerit actꝰ vel habitus vel spēs vite-
rius deducet modo prioꝛi. Item scdo ad principa
le huiꝰ dubiꝰ arguo q; anima xpi nouit distincte in
finita qz ipsa z aliꝰ beati sciunt oia in actu scdo q; i
actu primo. Sed in actu primo sciūt infinita sal in
verbo quod est eis loco habitus vel speciei ad
actuales noticias ꝓducendas z ipm verbū respe-
ctu infinitoꝛ ē habitus sufficiens qz respectu oiꝝ
quoꝛ ipm verbum ē cognitio z similiter qz obiec-
tū quodcunq; ibi pōs factat aiam sufficienter in
actu primo respectu cognitiōis cause respectu
illius obiecti. Sed si aliqs actus ibi poneretur vl
timꝰ ipe esset tale obiectū igitur ipse non esset vl
timo cognitꝰ et perꝫ pōs nullꝰ erit ibi vltimus ma
ioz patet per augu. 15. de tri. ca. xi. de paruis. d. nō
erūt ibi volubiles cogitat. ōes ex vno in aliud eūn
tes z redeūtes igitur. Etiā que esset causa cessa-
tionis cognitionis actualis ibi obiecto pōte illi
potētie vel potentia sufficienter existente in actu
primo respectu actꝰ scdi possibilis habet respectu
talis obiecti pōtis. Dices forte q; volūtas requi-
ritur copulās parētē cū prole z ideo nō cognosci-
tur de talibꝰ nisi qz volūtas voluit cognosci. Ista
euasio nō sufficit qz ista copulatio ad actū non est
semper necessaria per actū volendi elicitum alio-
quin omnem cognitionem precederet volitio qō
non est verum licet igitur voluntas hic in via pos
sit diutiꝰ vel minꝰ diu in obiecto tā pcognito reti-
nere actiue itellectꝰ vel etiā sēsus nō tū a volūta
te tā aliūde puenit actꝰ cognoscēdi ipziꝰ z maxime
ibi vbi omne impedimentum creditur esse subla-
tuz licet per volūtatē possū oculos claudere z sic

4 dubium

desinere videre quod preuidi nō tū i mea ptāte est
q; oculis apertis nō videā rē psentē igit sic de ocu
lis mentis respectu cognitionū sibi pntiū i verbo
q; etiā spe diligunt qz visio ꝓpa petri vt obiecti q
sit. a. mere naturalit causabit visionē sui specifice
a se distincta q; sit. b. qz obiecta eaz specifice distin-
gunt z pari ratiōe visio ꝓpria ipius. b. q; sit. c. spe-
cifice distinguit a visiōe. b. qz hz obiectū alterius
spēi z sic i infinitū ꝓcedēdo. Probat dato q; volun
tas possit ipedire nō hērent sit hmōi visiōes tū ad
huc posset velle nō ipedire ymo opta re habere sil
tot qr q; naturā z obiectoꝝ posset sil recipe et tunc
euasio dicta non hz locū pcipue cū sit ibi naturale
desidertū cognoscēdi z etiā cū nulla talis visio ob
esset hz pdeisset. Probat p quē modū ipediret ibi
volūtas determinate visionē vel itellectionē vlti
me visionis dāde nisi determiate volēdo de ista nō
cogitare. Sed hoc ē sibi ipossibile nisi determiate
de ista cogitet z pari rone argueret de illa cogita
tione cogitatiōis z sic sine fine. Probat nisi ex pre
sentia spēi vel obiecti sequit necessario z naturā-
lit visio vel cogitatio nemo iuite tētaret a dyabo-
lo qz dyabol nō potest imittere cogitatiōes mēti
alio mō nisi pśentādo sibi species aliquas vel ob-
iecta vel ipedimēta amouēdo qlibstaret ne ad pre
sentiā obiecti vel spēi sequat cognitio nata natu-
ralit sequi igit sublatis obstaculis ex tali pśētia
sequit naturalit cognitio sive volūtas hoc velit si
ue nolit. Aliter forte dicerē q; ipe deꝰ est cā ipedi
ens ne oēs spēs vel habitꝰ vel res p seipam pśes
intellectui moueat semp ad cognitionē sui. ¶ Con
tra si igit deꝰ nolet aliquē ipedire haberent huiꝰ
simul actꝰ infiniti z tūc foret. q. miraculū q; non es
sent simul cogitatiōis infinite i aia tali distincte se-
cundū spēm hoc aūt falsū ē qz nullum est miracu
lum q; hoc nō fiat q; ipossibile est fieri. ¶ Sed ex pce
dēti dubio ipossibile est simul fieri infinita i actu
qualia esset si darēt infinita specifice distincta. ¶ Ali
ter forte dicetur q; itellectꝰ capiet simul tot quot
poterit simul recipere z ad istā maximā multitudi
nem stabitur quecūq; fuerit. ¶ Cōtra data maxia
multitudine q; posset simul recipi i gradibꝰ datis
adhuc possūt recipi duplo plures in gradibꝰ subdu-
plis z ꝗdruplo plures i gradibꝰ subquadruplis z
sic sine fine. ¶ Aliter igit videtur mihi dicendū. Pri
mo q; nō sufficit dicere q; qlibet cogitatio cogno-
scitur per seipsā. ¶ Scdo q; p voluntatem non stat
ne actuum taliū habeat infinitas. ¶ Tertio q; nec
per deum. ¶ Quarto q; ē dare maximā multitudi-
nē actuum specie distinctoꝝ simul in aia recepti
biliū per naturā quia actꝰ posterioris huius sunt
regularit remissiores prioribꝰ donec deueniat ad
aliquē ḋ p sui remissione nō sufficit cū intellectu
quem informet causare noticiā suā eo q; quilibet
eoꝝ qlibet specifice distinguit nec etiā i distincte
per aliquā cognitionē sibi ppriā alioquin tretur
in infinitū. Ex hiis satis pz qualiter argumētis hu-
ius dubiꝰ respōdendū ē qz concedit vltimū tam i
cognitionibꝰ q; in habitibꝰ vel etiā spēbꝰ si ponun
tur quas tū nō pouer ē nisi vocādo spēm actuz vel
habitū. Unde cōcedo q; ibi oīs actus vel habitus
perfectꝰ habet actū sibi ꝓportionalem z hoc cōce
do loquendo de habitu informante quod addo p
pter habitū increatuz hoc ē ꝓpter ipm xbum qō
est tali aie respectu multoꝝ loco huiꝰ habit ad
agēdū z iste habit increatꝰ nunq; faciet i itellectu
creato oēm noticiā quā pōt. Secꝰ ē de habitibus
mere naturalit actiuis vel aliis principijs efficiēti
bus sufficiētibꝰ qbuscūq; dicerus possibile ē q; pri
mꝰ actꝰ sit pfectioꝛ suo obiecto vt cū itelligit res
alterius viliozis spēi q; sit ei cognitio z si tūc etiaz
mouebit ad pfectionē visionē q; sit ipa igit scda vi-
sio ē nobiliozis spēi q; prima z pari ratiōe tertia q;
scda sic siue igit semp posteriꝰ ita poterit suffice-
re ad causādū sui visionē sicut aliqua pozis. Rnde
tur q; dato q; posteriꝰ sit nobiliozis speciei q; pce
dēs cū deueniet ad aliquā ita remissā q; non pote-
rit sua ꝓpria cognitionē care i isto passu. ¶ Quin- 5. dubium.
tū dubiū cōtra quartā cōclusionē qm̄ si qlibet pos
obiecti visi iter quā z visū nō ponat obstaculū co
gnoscat sua ꝓpria visiōe igit z distincte nam destru
cta vna, medietate obiecti destruit medietas visio
nis z q; visionē residuā distincte videt medietas re
sidua obiecti vt docet experiētia igit in toto priꝰ
pari ratiōe distincte videbat. Et simulis ē ratio de
qualibet alia gte si cuilibet ꝓpria visio corrīdet.
Rndet q; p sola medietate visiōis nō distincti vide
bit medietas ista q; pus videbat totā iexistēs hz si
videbit distincti q; aū hoc erit q; nouū actū move-
bit enī pupilla oculi vt aliter videt z aptat ad vidē
dū, parte istā distincte ab isto situ q; pri dū solū cō
fuse videbat i toto. ¶ Ad argumētuz principale. q.
cōcedit cōclusio illata quo ad illā partem. s. q; aia
xpi esset infinite res quillime quarū nulluz ipa di-
stincte cognosceret hz q; ad aliā ptē. s. q; nec aliquaz
illaz distincte posset cognoscere negāda ē ꝓna sicut
patuit ex tribꝰ primis cōclusionibꝰ pmi articuli nul
la enī ita parua ptcula ē i toto quin p noticiā vi-
sua cābile a xbo i hac aia possit distincte cognosci

I. articulꝰ.

Modecio circa hāc distinctiōem qrit. Utrū aia
xpi cui xbo vnit distincte cognoscē mimas ptes acci
dētiū sibi iherētiū vel mi-
nimas ptes corporis qō in
formāt. Videt q; sic qz oēs
pōt ex. q. pcedēti igit z mi
nima maxime esset illa idiuisibilis z ita forma ali
qua habens graduum latitudinē vel cōtinuū ali
quod cōponeretur ex indiuisibilibꝰ cōtra phm. 6.
phisicoꝝ. Ista qstio principalit inducta ē ad solue
dum argumenta quoꝝdā contra phisicam verita
tem posito q; continuū nō cōponit ex idiuisibilibꝰ
ponā igit quatuoꝛ argumēta Cathon tenētis cō
tinuū ex diuisibilibꝰ finitis ꝓponi. Scdo alia quat
tuoꝛ i ꝓximo. Tertio soluā argumēta Catho. 4. mo
uebo qdā dubia de ptibꝰ cōtinui z soluam. Tenet
igit Cathon i quadā determinatiōe exponēs q; cō
tinuū nō cōponit ex partibꝰ semp diuisibilibꝰ. Pri
mo qz nō cōtigit infinita ptrāsire sicut arguebat ze-
no nā si tot sūt partes secunduz longū i isto spacio
finito quot sunt future cognitiones angelorum si
cut oportet dicere nisi detur ad indiuisibilia cum
contradictio sit omnes futuras cognitiones ange
lorum possibiles esse pertransitas igitur et in pro
posito est simile impossibile. Secunda ratio est ze
nonis q; tunc vel ox nunq; attingeret tardū de quo
patet sexto phisicoꝝ. Tertia ratio zenonis pos-
set adidem duci quia sint duo, mobilia equalis

in omnibus ꝛ ſpacia equalia ſuper que debēt trā
ſire ꝓbo q vnum non poſſet moueri tardius et
aliud velocius quia precise ſunt tot ſpacia equa-
lia vno mobili in vno ſpacio quot alteri in alio et
precise tot inſtantia in eodem tempore menſuran-
tevtrūq; motum q eadem omnino igit vel mobi-
le tardū quieſceret ꝙ temp⁹ vel mobile velox ſimꝫ
erit in multis ſpaciis ſibi eqlib⁹ qō ē ipoſſibile ꝙ
naturā vel eque velocit mouebunt. ¶ Jtē de⁹ pōt
facere lineā idiuiſibilē ſcōm latū ꝛ punctū indiui
ſibilē ſimpliciter ꝛ vnū tale indiuiſibile pōt alteri
applicari in ſitu immediato et tamen diſtincte et
tūc in ſuperficie plana cui ſic ſupponeretur neceſ
ſario cōrīderent indiuiſibilia immediata igitur
ꝓbabatur deus iſtam longitudinē quacunq; demō
ſtrata pōt facere eſſe ſine latitudine q; pōt facere
eius partes ſcōm latitudinem nō diſtare ſimiliter
deus pōt facere angelū in mundo eē ꝛ tſi ꝙ non ſit
in pluribus locis igitur aliquis ſitus eſt indiuiſi-
bilis. Jtem ſphera tangit planū in puncto. Jtem
aliter deus neſciret quot partes huius cōtinui ꝙ
duxiſſet nec q̄d eſſet medietas huiꝰ cōtinui. ¶ Jtē
auguſtinus in libro de quātitate aīe ꝙ totum eam
ponit in mundo. ¶ Jtem anſelmus de proceſſione
2. articul⁹. ſſ. capi. vltimo. Jtem ariſtotelis locus eſt vltimū
corporis continentis. ¶ Sed huius oppoſitū mul-
tipliciter declarauī in tertio vbi ipſe ꝓbauit ꝙ
indiuiſibilis huius ſecundum ſitum nec ſunt nec
eſſe poſſunt cum enim non ſunt partes cōtinui poſ
ſet continuum omnibus illis annichilatis conſer-
uari a deo ponentes indiuiſibilia quod eſt impoſ-
ſibile. ℞obaꝝ tūc eſſent pūcta ī yametro ſubten
ſa ſemicirculo ſicut in illo ſemicirculo cui ſubtēdi
tur cōcedīt oēs tenendo ꝙ vna multitudo infinita
nō ē maior alia ſed tenēdo ꝙ vna ē maior alia. ne-
gaꝝ oēa q̄ licet a quolibet poſſit trahi ꝛc. nō tñ ſe
quit q̄ inferꝝ q̄ ē impoſſibile. Cōſequētia ꝓ-
batur ꝓtrahēdo a q̄libet pūcto ſemicirculi, lineā
3. articul⁹. orcoāgaliter ad yametrū. Jtē augu. de imortali
tate aīe ꝛ anſel. de icarnatiōe x̄bi cap. 10. ꝛ cōiter
negāt auctores cōtinuū componi ex idiuiſibilib⁹
¶ Ad pmū in ꝓtū negaꝝ aīs. ¶ Ad ꝓbationē ūr ꝙ
infinite cogitatiōes future angelor⁹ cōtēta in eadē
cogitatiōe totali pūt eē ptāſite ꝙ motū remiſſio-
nis vel augmētatiōis eor⁹dē tñ de illis q̄ ſemper
erūt ī accipiēdo ꝛ nunq; ī accepto eē ꝫ interpellate
future totalit difficile ē ad ꝓpoſitū. ¶ Ad ſcōm et
ad tertiū negaꝝ ꝓña. ¶ Ad quartū negaꝝ aſſūptuꝫ
q̄ ſi dareꝝ negaꝝ ꝓña ꝛietā negaꝝ illa pars aīs
ſ. ꝙ vnū tale indiuiſibile pōt alteri applicari ī ſitu
immediato ꝛ diſtincto ymo⁹ diceret tunc ꝙ eo ipſo
eſſent in eodē ſitu. ¶ Ad quintū ūr ꝙ licet de⁹ pōt
facere ꝙ res que nūcē lata maneat ꝛ cū non ſit la
ta. i. nō ſcōm latum ptenſa nō tñ ſequit ꝓpoſitū. ſ.
ꝙ poſſit facere indiuiſibile ſcōm ſitū nec ſequitur
rē huiꝰ eē ī ſitu idiuiſibili ſicut nec angel⁹ nec aīa
nec de⁹ ſūt in ſitu idiuiſibili nec eſſe pōt. Alij tñ cō
cedūt ita dū ſitū idiuiſibilē ſicut angelū ꝛ ꝙ vnuꝫ
indiuiſibile poſſet imediate cōiungi alteri ſcōm ſi
tum ꝛ quotquot ſic eſſent cōiūcti eis tñ nō corrñ-
deret niſi vnꝰ ſit⁹ ī cōtinuo eis applicato. ¶ Ad ſe
rtū ꝓz ꝙ cōem gloſā. ¶ Ad ſcōm negaꝝ ꝓña q̄ ſcōm
aug. 12. de li. dei. ca. 17. reꝓbantꝫ quoſdā dicen-
tes nulla infinita poſſe ſcīētia apphēdi cōſtat men
tē diuinā oīno imutabilē cuiuſlibet infiniti capacē
eē ꝛ mia oīa ſine cognitiōis alteratione nūerāte

Jtē cōſequēter iſtos loquiꝫ ca. 16. d. ꝙ dicūt ꝙ nec
dei ſcīētia q̄ infinita ſūt poſſe cōprehēdi reſtat eis
dicere vt audeāt atq; huic voci agnī, pfunde ipieta
tis ſe itūgāt ꝙ nō oēs numeros de⁹ nouerit eos q̄p
e infinitos eē certiſſimū ē. Et ibidē abſit vt dubite
mus ꝙ ei not⁹ ſit ois nūer⁹ cui⁹ intelligētie ſicut ī
ps. ūr nō ē nūer⁹ infinitas itaq; nūeri q̄uis infinito
rū nūeror⁹ null⁹, ſit nūer⁹ nō tamen eſt non compre
hēſibilis ei q̄ intelligit cui⁹ intelligentie nō ē nūer⁹
hec ille. ¶ Ad auctoritatem dico ꝙ ipe nō diſcutit
an ſint ꝫ loqtur ibi tāq; ſint ſcōm opinionē famoſā
antiquor⁹ eodem mō dico ad anſel. ꝛ ad ariſtotelē. 4. articul⁹
¶ Quart⁹ articul⁹ ſi in cōtinuo ſint ptes ꝓportio-
nales infinite moueat igit de⁹ vnū angelū ꝙ ſpaci
um motu vnt formi ita ꝙ ī cuiuslibet ptis ꝓportio
nabilis ſiue tādiu deſcat quādiu mouebaꝝ ſup illā
partē tūc ī inſtāti terminate totā trāſitionem erit
verū dicere iſte angel⁹ añ hoc imediate mouebaꝝ
ꝛ imediate ante hoc deuit qō eſt impoſſibile q; ex
hoc ſequit ꝙ imediate añ hoc mouebaꝝ ꝛ imedia-
te añ hoc nō mouebaꝝ. ℞obaꝝ dū ſic deſcit de⁹ po
terit ptē ſupra quā deſcit diuidere ab alia pte ſe-
per igit poterit cōpleri totalis diuiſio partiū pro
portionaliū cōtinui. Jtē ponaꝝ ꝙ de⁹ acceptet ta-
lē angelū q̄n mouek ꝛ reꝓbet q̄n deſcit ꝛ ꝙ ī pri
mo inſtāti, ſit ꝑmo extra ſtatum meriti vel demeriti
tūc q̄ro vtrū talis ſit dānat⁹ vel ſaluat⁹ ꝛ neutrum
poterit dari q; imediate añ iſtō inſtans fuit ī ſtatu
dānationis ꝛ imediate añ iſtud inſtans fuit ī ſtatu
ſalutis igit nō ē maior ratio ꝙ dānek ꝙ ꝙ ſaluek
igit vel vtrūq; erit vel neutrū. Scōo ad pricipale
ſit alicui⁹ cōtinui termiati ad. a. ꝑma pars nigra.
ſcōa nigra ꝛ ſic alternate vſq; ad finē. Et tunc q̄ro
an aliqua ꝑs ꝓportionalis imediate ipi. a. ſit al
ba vel nigra quero an iſta pars cōtinet infinitas ni
gras ſi nigra tūc iſta cōtinet infinitas albas. ¶ Ad
primum in contrarium poſſet negari poſſibilitas
caſus ꝛ eodem mō de diuiſiōe ꝛ etiam de angeli al
ternata acceptatione ꝛ reꝓbatione tñ tenētes
ꝙ poſſibile ſit eſſe multitudinē actu infinitā conce
dūt iſtos caſ⁹ ꝓ tūc diceret cōcedo ꝙ imediate añ
a. iſte angel⁹ mouebaꝝ ꝛ imediate añ. a. deuit ne-
gaꝝ tñ ꝙ imediate añ. a. non mouebaꝝ. ¶ Ad ſcōm
ꝓter eſſet dicendū ꝙ in illo caſu dareꝝ multitudo
actu diſtinctor⁹ infinita nō tñ ſequit ꝙ ī tali diuiſiōe
deuētū ſit ad idiuiſibile vel ad partē vltimā ꝛ tūc
oportet dicere ꝙ cor⁹ cui ꝑti ex illa pte applica
baꝝ continuū tā diuiſū nūc nihil ei⁹ tāgit licet ni-
hil ſit mediū inter totā multitudinē ſimul ſumptā
ꝛ cor⁹ ꝑti⁹ tactū hec vlis negativa patet inducti
ue ſcōm hāc reſponſionem. ¶ Ad tertium eſſet di-
cēdū ꝙ in iſto inſtāti erit de iſto angelo ſicut pate
bit deo ꝓ eo ꝙ ī illo inſtāti nec mereꝝ nec demereꝝ
ꝛ tñ imediate ante illud inſtans fuit ī ſtatu ſaluꝫ
ꝛ imediate ante fuit in ſtatu dānatiōis ꝛ ideo de⁹
ꝓtū eſt ex iſto ſolū non ē maior ratio ꝙ ſaluek ꝙ ꝙ
dānetur et ideo vel in illo inſtanti nec habebit pe
nam nec habebit gloziam vel ſi alterum habebit
hoc erit ex ſola determiatione diuina ſicut et erit
ex ſola dei volitiōe ꝛ potētia ꝙ ſic infinities alter-
natim acceptek ꝛ reꝓbetur ſi tamē caſus ſit poſ-
ſibilis quod non credo ſcōm veritatem q̄uis ita
dici oporteat ſcōm hanc viam quia ſi conceditur
ꝙ in illo inſtanti erit in culpa ſequiꝫ ꝙ pari ratio-
ne erit in gra ꝛ per conſequēs nōī culpa. Si vero
dicitur ꝙ in illo inſtanti erit gratia pari ratione

ſequitur ꝙ erit etiā in culpa mortali ꝛ per conſequēs nō
gratia igitur quātum eſt ex caſu vna cum lege cōt
repugnātiā includit ꝙ in illo inſtanti in quo ꝑmo
eſt extra ſtatum meredi vel demerendi ſit in culpa
mortali vel ſit in gratia gratū faciēte et igitur ad
miſſo caſu oportet dicere ꝙ de ipo fiat ꝓout placet
deo ordinare de quo nobis conſtare nō poteſt
per legem ordinatam. ¶ Ad ſcōm principale dicē-
dum ꝙ nulla pars ꝓportionalis eſſet imediata
ipſi a. Contra ſit corpus ſic diuiſum. b. et. c. ſit ſup-
ficies terminans ipm immediata ipi. a. corpori cō
tiguo et tunc ſequitur ꝙ illa pars ꝓportionalis
in qua ſubiectiue eſſet ſupficies. c. foret imediata
ipi. a. dicēdum ꝙ via de ſuperficiebus indiuiſibili
bus ſcōm, pfundū eſt imediata ipi. a. ſicut. et to-
tum b. cuius eſt ſuperficies iſta et etiam infinite
partes eiuſdem inchoate ab vltima ſuperficie ver
ſus. a. protenſe ad partē contrariā ſūt imediate
ipi. a. tamē ex hoc nō ſequitur ꝙ aliqua dictarum
partiū ꝓportionabiliū ſit imediata ipſi. a. qz in
nulla itarum partiū ꝓportionabiliū eſt iſta vltia
ſuperficies totius corporis ſubiectiue ſed ipa eſt
ſubiectiue in. b. corpore ꝛ in infinitis partibus ip-
ſius. b. ab eadē ſuperficie ichoaris ſed nō ad eādē
terminatis vnde ꝛ quelibet partiū iſtarū in quibus
eſt. c. ſubiectiue continet in. c. infinitas partes ꝓ
portionales de quibus eſt ſermo quarū nulla per
ringet ad. c. ſuperficiē et per cōſequēs in quarum
nulla eſt ſubiectiue. c. ſuperficies ꝛ ita patet qua
liter deficit argumētum hec eīn conſequētia non
valet. c. ſuperficies eſt immediata ipi. a. igitur ali
qua pars ꝓportionalis de quibus eſt ſermo ē im-
mediata ipſi. a. et tſi bene volo ꝙ ois pars totius
b. in qua eſt. c. ſubiectiue eſt imediata ipi. a. ꝓut
Jam patet ex dictis. Sed iſta ſolutio videꝝ irratio
nalis qz ſtante dicta diuiſione nō eſt ymaginabile
ꝙ c. ſuperficies ſit in aliqua parte. b. ſubiectiue
quinvltima ſit pars, ꝓportionalis vel quin. c. ſupfi
cies eſſet, tranſlata ad aliam partem groſſiorem.
Nec poteſt dici ꝙ ſit in vna parte q̄ eſt plures ptes
ꝓportionales eo ꝙ actu ſunt adinuicē diuiſe igi
tur nō eſt plus in illis ꝙ ſuperficies vnius lapidis
in pluribus lapidib⁹ diſtinctis oportet igitur di-
cere ꝙ non ſtat cum iā dictis Ad argumentū prin-
cipale neganda eſt conſequētia qz nulla eſt in con
tinuo vel forma graduali pars minima ꝛ cetera.

Duodecima queſtio.

Vodecimo quero
Circa hanc diſtinctionez de
potētia aīe chriſti vtruꝫ per
vnionem adverbum ipſa ſit
opꝫs. Videtur ꝙ ſic ꝙ ābro.
ſuper lucā et ponitur invlti
mo cap. huiusdi. potētiam
quaꝫ dei filius naturaliter
habet homo ex tpe erat ac-
cepturus ꝓ quo igitur ſupponit ly hō ſi ꝓ natu-
ra humana et nō ſcōm carnē accepit illam potē
tiam que eſt veracter oīpotētia vel ſcōm aīam nō
pōt dici ꝙ ly homo ſupponat ꝓ ſuppoſito filij ꝙ
illud ſuppoſitum non ex tēpore ſed eternaliter ac
cepit iſtam potentiā. Ad oppoſitum eſt ibidē ma.
cap. penultimo ℞rimū dubiū An aīa chriſti verbo
vnita fuerit ex hoc ſumma bonitate ſibi poſſibili
bona Videtur ꝙ ſic per ma. li. 3. di. 16. cap. 2. vbi oi

1. dubium An aīa xpi poſſit fieri melior.

cit ipſius aīa fieri melior nō potuit q̄ ab ītio ſue
conditionis extitit. Contra tunc fuiſſet omps vel
infinite bona Ad illud alias reſpōdi probādo hoc
eſſe Impoſſibile vel aīa vel aliud fiat ſubſtātialiter
vel in ſua ſpē ſcōm naturam ſue ſpeciei melius ꝙ
ꝓtius ſine additione. Scōm dubiu vtrū aīa ſit per
fectionis infinite videtur ꝙ ſic qz poſſe in plures
arguit perfectionē maiorem ꝙ poſſe in pauciores
igitur poſſe in infinita arguit pfectionē infinitam
igitur maioris perfectiōis eſt poſſe reſpuere duo
delectabilia ꝙ vnū et tria ꝙ duo ꝛ ſic in infinitum
ſed poſſe reſpuere infinita cōuenit voluntati rōne
ſue libertatis igit eius libertas eſt infinita Pro
batur maioris perfectionis eſt poſſe pati duas pe
nas ꝙ vnā et tres ꝙ duas ꝛ ſic ī infinitū ꝛ hoc poſſe
non repugnat eius creature igitur Jtē poſſe itel-
ligere duo eſſe eſt maioris perfectionis ꝙ vnū tñ
et tria ꝙ duo et ſic in infinitum et tamen angelus
de facto poteſt intelligere non tot quin plura ꝛ ꝙ
cōſequēs infinita igitur maior videtur fundari ſu
per illud principiū omne totū eſt maius ſua parte
quia poſſe infinite eſt quaſi totum in reſpectu ad
poſſe precise finita ceteris paribus. Jtem in lati-
tudine vniformiter difformiter calida medietas
remiſſior habet calorē alicuius intenſionis ſeu q̄
fectionis ꝛ quelibet pars ꝓportionalis imediate
intenſior habet calorem intenſiorem igitur calor
totalis totius latitudinis erit intenſioris ꝛ perfe
ctioris infinite conſequentia patet qz cōtinet ſe
calores infinitos totaliꝫ abinuicē diſtinctos quoꝝ
quilibet eſt intenſior hoc gradu demonſtrato.
¶ Ad oppoſitum hoc eſt ꝓprium ſoli deo vel deum
intelligenti qō addo ꝓ aggregato ex natura hu-
mana et perſona filij ꝙ magnitudinis eius non eſt
finis dico igitur ꝙ hoc non qz hoc clamat omnis
phia et omnes ſancti et ſcriptura ſancta ¶ Ad ꝑ
mū in ꝓtrariū dico ꝙ vbi poſſe ſimul plura arguit
maiorē perfectionē regulariter ibi maior ē vera
et ſic nec minor quia quādiu ſtat liberū arbitriuꝫ
cum pleno iudicio rationis voluntas eque libere
reſpuere pōt infinita ſicut vnū et eodē modo dr de
penis. ¶ Ad aliud dico ꝙ angel⁹ nō pōt intelligere
ſimul diſtincte infinita nec poteſt hr̄e ſimul intelle
ctiones infinitas diſtinctas quarū quelibet eſſet
eque perfecta cū hac data vel perfectior ea. ¶ Ad
aliud dr̄ negando cōſequētiā qz licet quilibet ca-
lor de ſic acceptis ſit intenſior dato ē tamē q̄libet
ſequēs eo pfectior qz plus de perfectiōe decreſcit
ſibi ex maioritate itenſiōis ſibi debita ꝙ accreſcit
ſibi ex minoritate intenſionis ¶ Aliter reſpōdetur
ꝛ meli⁹ ꝙ argumētū nō ꝓcedit niſi oēs illi gradus
eſſent adequate ita ꝙ q̄libet addit⁹ alteri faceret
latitudinē intēſiorē in eadez parte ſubiecti alias
ꝑbareꝝ eodē mō ꝙ quelibet latitudo vniformis
intenſiue eſſet infinita et ꝙ lignū pedale eſſet lō-
gitudinis infinite qz in eo ſunt lōgitudines infinite
ſ. linee accepte ſcōm longitudinem ligni quarum
quelibet eſt pedalis ꝛ igitur ſi forma ꝓcedēs va-
leret ſequitur hic ſicut ibi. Sed ſicut hic nō valet
ex eo ꝙ iſte linee nō ſic vniūtur ſcōm lōgū ꝙ ex eis
fiat longꝰ ſic etiā nec valet ibi ex eo ꝙ illi gradus
non vniūtur ſic ꝙ ex eis in eadē parte ſubiecti fiat
intenſius Ad primū ꝓncipale ſatis Reſpondet Ad ā
in littera. ¶ Et ſic eſt finis tertij.

Jncipit quartus.

Circa principium quarti. Queritur vtrū aliqua possit in effectuz sacramenti precise pductibilem per creationē. Et hoc est ex plessius ḡrere vtrū aliqua creatura possit creare gratiam vel aliā creaturā. Videtur per augu. ꝙ sic et ponitur. q. p de trahere tanta est virtus a quevt corpus tangat et corabluat sed non abluitur nisi per gratiam que est effectus ad quē specialiter ordinatur sacramentum et que non est pductibilis nisi per creationez igitur aqua baptismi effectiue se habet ad effectum tantū creabilē. ¶ Secūdo qz hec est opinio ma. in li. 4. di. quinta cap. vltimo ꝙ deus posset dare alicui ministro vel instrumento potētiā creandi vel dimittēdi peccata non vt auctori sed vt ministro vel instrumēto ¶ Tertio ꝙdd non arguit creaturā esse perfectiōis infinite hoc potest creature de potētia dei absoluta conferri sed creare aliquid de nichilo nō arguit tm creās esse perfectionis hoc pōt creature conferri quia terminus istius pductionis est quid finitū et perfectionis infinite igitur nō arguit suū effectū infinitum Contra per lyconiensē. cap. 6. partis. 2. de diuinis nominibus a pure nichilo adducere in aliquid cū omne aliquid in infinitum excedat purum nichil est infinite potētie hec ille Sed infinita potentia cōcari creature nō potest igitur. 2. aug. 9. super geneſi. capi. 15. de magnis vel. 21. de paruis angeli nullam oino possunt creare naturam. ¶ Et ibidem cap. 20. creare aliquā naturam tā nullus angel⁹ ꝙ nec setm creare potest. Sed si angelus non potest igitur nec aliqua creatura inferioz Ite dama. li. primo cap. 3. qui dicūt angelos esse creatores alicuius creature sunt omnes filij pfis sui ydoli Item athanasius libro suo contra arriū ponendo spm̄ sanctum puruz creaturā dicit inter alia contra tm creaturā creatricē esse non posse nulli oīno esse estimo ambiguū Jn ista questione teneo primo cōmunē opinionē ꝙ nō primo et principaliter propter concordantiā sanctoz̄ z hoc sicut patuit in auctoritatib⁹ allegatis z in multis alīs Secundo propter concordantiā doctorū q in hoc non tenēt ma. in quarto libro. ¶ Item hoc suadeo ratione creatura nō potest naturaliter creare nec etiam libere igitur nullomodo aīs probatur qz vel totaliter vel partialiter nō totaliter tuz quia non tenet. a. theologis ꝙ aliqua creatura possit esse causa totalis alicuius effectus: tū qz si sic non posset tātum creare aliquē effectum naturaliter sed infinitos quia omnis causa totalis naturalis equaliter se habens ad pductibilia eiusdem rationis si que sit talis si possit ipsa producere non de potentia alicuius subiecti vel nullum producit vel omnia z ita infinita: sed omnis causa naturalis mere equaliter se habet ad plura pductibilia eiusdem rationis ymo ad infinita igitur z ē maioz patet quia propter hoc phi ponentes primū principiū esse causam mere naturaliter actuā posuerūt ꝙ deus nichil de nouo posset producere nec sine subiecto nec in subiecto sine receptiō nisi ipso aliter noluerit dispositō ꝙ prius. ¶ Et ideo dixerunt non est possibile plures esse intelligētias eiusdē spēi quia nullum potens producere plura eiusdem rationis determinatur ex se ad certum numerum talium si agat mere naturaliter et non libere sed si sint plura producibilia in aliquo nec de potentia alicuius vel nullum eoz̄ posset producere vel simul infinita cum agat scōm vltimū sue potentie et non sit maioz ratio quare ageret ynū ꝙ aliud de equaliter ab ipso producibilibus ¶ Et hec est ēt causa quare actiuum naturale nō debet poni actiuū totale alicuius effect⁹ sui nec sine materia nec etiaz in materia certa data qz cum tali materia et etiā de ea non possunt tot quin plura eiusdē rationis fieri vel igitur tale agens produceret in ea seu de ea quodlibet ipoz̄ vel nullum nisi esset aliquod aliud agens libere producēs vel libere cooperās ad productionem vnius magis ꝙ alterius et materia non est nata recipere nisi vnicum effectuz. ita perfectum effectū simul sicut istū natum causare in susceptiuo dispositō. ¶ Tūc pbo ꝙ creatura nō posset esse principium creatiuū parciale mere naturale quia si aliquid esset hmōi et nō suspēdetur a naturali actiuitate sua sed deus cooperaē sibi per generalē influentiā tuncvel nichil pduceret vel infinita nō est autem verisimile ꝙ creatura naturaliter actiua perpetuo suspenderet ab agēdo illud quod nata est agere vel ꝙ deus sibi nō cooperaretur igitur ex quo de⁹ ponitur nō substrahere sibi quod suuz est sed cooperari sequitur ꝙ simul produceret infinita quod est Impossibile. Deinde probo ꝙ talis creatura non potest pom agēs liberum quia tunc creare liberet nisi volendo seu mediāte suo velle et tuncvel sic ꝙ eo ipso quo vellet tale esse ipsum esset vel sic ꝙ talis volitio esset cā illius creandi sicut volitio posita causat habituz qui nec est volitus nec cognitus per istā volitionē Si secūdo modo cuz volitio posita naturaliter esset, illud cuius est causa redit difficultas pretacta de actiuo naturali: si primo modo cum voluntas creata posset velle infinita eque leuit sicut finita adhuc vt videtur potest causare infinita ¶ Secūdo probatur hoc idez quia tota ratio quare res obediunt in essendo vel non essendo diuine voluntati circunscripto etiam omni receptiuo de quo est ita quia ipsa est oms cum igitur volūtas creata non possit esse oms nō poterit esse ꝙ eius voluntati res sic obediant licet bene possit impetrare qres sic obediant die volūtati. Item articulus pariē. condēnatus est dicere ꝙ intelligentia mouet celū per solum imperiū voluntatis minus tamen esset mouere corpus sola volitione ꝙ rem aliquam de nichilo producere igitur nec intellectio nec volitio est sufficiens principiū quo ipsius creature ad creandū nec posset dari ꝙ substātia angeli cōcurrat immediate ad producēdam rem creandā sicut ipsa agit immediate cum volitiōe ad motū localē vel ad aliud quia adhuc nō ageret nisi volendo et aggregatum ex sua intellectione et volitione est actiuū mere naturale etiā in casu vbi substātia angeli causat volitionem liberet vt alias in pmo declarau⁹ et tunc stant argumēta poza de agēte minus naturali. Item aug. de Ci. dei lib. 21. cap. 14. nō em̄ fas est vllī naturale quālibet minime creatorem nisi deum creare. ¶ Aut dicere. Item sicut efficiētia artis create presupponit effectū nature de quo ita efficientia nature create et cuiuscunq; eque necessario videtur presupponere effectū dei de quo igitur creatura non posset aliquid facere nisi de subiecto presuppositō. ¶ Item Augu. 3. de tri. capi. 4. nec angelos bonos nec malos fas est putare esse creatores. ¶ Item hugo de sacramentis li. primo parte sexta cap. vltimo dicit ꝙ de nichilo aliqd facere siue de aliquo nichil sol⁹ deus potest Et idem quasi in principio cap. dicit ꝙ de nichilo aliquid facere vel de aliquo nichil sunt opa soli deo possibilia. ¶ Contra predicta arguit primo sic creatura potest annichilare igitur creare conceditur consequētia cōiter quia nō videtur aliqd maius facere aliquid ex nichilo ꝙ redigere aliqd in nichilum, put etiam patet ex auctoritate augu. prealleg̃ata aīs probatur tū quia in corruptione compositi forma adnichilatur cum nec in se nec in aliqua parte sui remaneat nec in actu nec in potētia naturali quia aliter potentia esset frustra in natura cum per naturā non possit reduci ad actum. ¶ Tū quia si modicum frigus esset separatum in maximo igne nonvidet quin ignis destrueret tm et nō nisi annichilādo quia remnebatur separatū a subiecto. ¶ Tū quia peccata annichilant ḡram probatur forma substātialis vel accidētalis, pducta in aliquo subiecto vel actiuo creato prius naturaliter est aliquid in se ꝙ aliquid iheres alteri aliter per nullam potentiam posset conseruari in essendo vel, pduci in esse absq; hoc q; inheret quod patet falsum secūdum fidem igitur de potētia dei potest aliquid a creatura, pduci adesse absq; hoc ꝙ produceretur ad inherere ¶ Item prior est dependentia forme substantialis vel accidentalis cuiuscunq; absoluti ad agens ꝙ ad receptiuum aliter a nullo agente sine receptiuo posset hoc fieri igitur poterit dependere ad agens non dependendo ad subiectum qz prius potest absolui a posteriori vel fieri sine posteriori. ¶ Item certum est ꝙ materia si requiritur oīno nullam tribuit auctoritatē in pductione forme vel compositi de ea igitur tota, pductiuitas est a parte actiui et si hoc non videtur etiam propter defectuz actiuitatis quin creatura producere possit non de materia igitur probatur agens naturale posset de speciebus panis et vini in eucharistia producere formā substantialē vermis et ita non educitur de potentia materie quia nulla est igitur. ¶ Preterea ois virtus est cōcabilis creature quam non oportet esse infinitā sed virtutē creantē non oportet esse infinitā quia aut hoc esset ratione termini producti aut ratione modi producendi aut ratione productionis. Aūt ratione distantie inter terminū. a. quo et terminū ad quē Non primū qz ois terminus producti⁹ creationis est finitus. Nec scōm qz ois modus creationis est finitus cum sit aliquid extra deū. Nec tertium qz ipsa creatio est finita cum sit creatura vel aliquid in creatura. Nec quartū quia nulla ē ibi distantia nec positiua nec priuatiua siue negatiua quin sit taxanda scōm quātitatē termini positiui. Nec est ibi aliqua resistentia qz nō apparet ratio cur potentia creatiua necessario debeat poni infinita. Item et est confirmatio precedentis omnis effectus non adequās virtutē sue cause potest. a. minoze virtute produci qz ex quo nō adequat virtutem cause non videtur ꝙ tantā virtutē requirat sed ꝙ minoz sufficiat constat tamen ꝙ nulla creatura adequat virtutem diuinā. Probatur secūdū augu. 83. q. 46. artifices. Jdeo non possunt aliqd de nichilo fabricare quia per corpus operātur si igitur hec sit bona causa igitur angeli faltez qui non operātur per corpus cū sint incorporei de nichilo poterūt aliquid fabricare Probaē oē agēs instrumentale pl⁹ potest vt est instrumētus virtuis superioris ꝙ in virtute proprīa vel per se sicut caloz inquātum est instrumētū ignis potest, pducere ignē, quod non potest ex se. Sed non est aliqua foꝛma naturaliter producibilis de potentia materie inquātum non possit actiuū creatum virtute proprīa supposita influentia dei generali igitur vitra poterit vt instrumētum dei. Sed hoc no est nisi nō presupponere materiā i agendo vt instrumētū dei et per cōsequēs creare Probatur nō apparet cōtradictio aliquā deus vellet actiue aliquid esse a creatura sine passo igitur probatur plus videē esse attingere fruitiue totam essentiā diuinam ꝙ attingere creaturā scōm eius entitatē effectiue. Sed primū potest beatus nullo subiecto saltez de quo presupponēte igitur et scōm Probat illa videtur esse repugnātia ꝙ illud qō virtualiter continet et includit entitatē perfectiorē possit continere imperfectiorē. Sed creatura de facto continet virtualiter et effectiue formā substātialē igit aliqua potest continere materiam que est entitas minus perfecta Probaē quare non posset sine cōtradictione producere angelū eiusdē speciei sicut ignis ignē Preterea aliter aliqua essent eiusdez generis puta fides infusa et scientia. a. deo collata et virtus acquisita et tamēnum esset in infinitum maioris pductionis vel impossibilitatis respectu creature ꝙ aliud quod videtur incōueniēs Contra modū probandi cōclusionē principalē arguitur sic qz si valet arguā similiter oē agens naturale non impeditum respiciēs plura producibilia equaliter producit quodlibet vel nullū. Sed oē actiuū naturale equaliter respicit oēm formā producibilē ab ipso de ipsius materie potentia z passum similr et subiectū indifferēter est in potentia ad receptionē cuiuslibet istorum quia nec habent ordinē ad agens nec ad patiens distincte cū quelibet eoz̄ pure distincte nichil sit igitur producit quālibet talē vel nullam si ratio pro cōclusione valeat Probaē augmētatio forme scōm extensionē vel intensionē est per partes diuisibiles eiusdem rationis ita ꝙ continue dū durat augmē ratio intendē pars post partem et agens augmētans equaliter se habet in hoc Jnstanti ad omnes partes post hoc instans successiue introducendas igitur vel omnes statim introducet vel nullā non cm̄ est maior ratio quare statim incipiet hec pars produci ꝙ alia igitur vel nulla icipiet producivel quelibet ſ ratio facta p conclusione valeat Preterea etiam prius in probatione conclusionis s. probatum est ꝙ solus deus vel suspenderet tm agēs semp a plenitudine actiuitatis sue limitando tm̄ advnicum vel ad plura i aliquo certo numero vel ꝙ produceret quodlibet vel nichil sed hoc nō euacuat quin deo suspendente sic sp possit deo cooperante exire in actum productionis illius vni⁹ vel duoz̄ vel aliquoz̄ pluriū i aliquo certo numero a quorum, pductione de⁹ non suspenderet ḥ vellet cooperari. ¶ Ad scōm in contrariū dicēdum ꝙ sicut dicitur quinto methaphisice prius natura accipitur pro illo quod potest esse sine alio quo est prius et non econuerso. Tertio mō prius natura

Articul⁹. 1. cōclusio ad questiū negatiua.

1. articul⁹. vbi adducūt arg. ad pbandum creaturam posse creare

Hic ponūt instātie cōtra modū probandi cōclusionē.

Articulus parisien.

Ad. 2. videt modis de prius.

dicitur omne quod per agētia naturalia ꝛ creata potest fieri sine alio et non econuerso Tertio modo prius natura dicitur omne principiatiuū respectu sui principiati siue possit esse sine eo siue nō primo modo conceditur ꝙ forma substātialis vel accidētalis prius natura est aliquid in se ꝙ sit pars alicuius totius aut inherens vel informans aliud ei etiā contingit dici ꝙ partes sunt priores iuxta tertiam acceptionē priorū. Sed scō modo preter aīam intellectiuā nulla forma substātialis vel accidentalis prius natura est ꝙ informat per hoc ad formā argumēti cōsequētia nonvalet nisi forma esset prius naturaliter ens ꝙ informās ad sensum scōm. ¶ Ad primū vero sensum accipiendo prius natura tantum sequitur ꝙ possit esse ens et non informare per aliquod actiuū et hoc cōcedo per deum et nō per creaturā. ¶ Ad primū de annichilatione dicit oKā ꝙ potest dupliciter sumi sicut et creatio vno modo pro destructione formevel cō positi totalis sic ꝙ nihil eius remaneat et sic scōm eum forma in corruptione verissime annichilat. ¶ Secundo modo sumitur annichilatio prout opponitur creationi stricte sumpto vocabulo, p̄ producti one nullo presupposito subiecto vel etiā receptiuo vel etiam coactio et sic creatura nō potest annichilari Sed ego dico licet aliter diceret oKā ꝙ illud solum dicitur creare prout cōter sumitur quia producit aliqd de nouo nō exigendo necessario materiā ita aliquid dicitur annichilare ꝙ reducit ad nihil nullam materiam vel compositū relinquendo. ¶ Et de isto sensu est dubiū specialevidetur esse aliquibus sicut oKā super quarto in re portatione ꝙ de actione et passione accidentium separatorū in eucharistia q. s. creatura posset annichilare sed non creare q̄ agens naturale equaliter se habens ad infinita producibilia vel cābit quodlibet, istorum sed non quodlibet igitē nulluz cum eēm quodlibet istorum penitus nihil plus nō appropinquat vnū istorum agētiū ad esse ꝙ aliud agens aut voluntariū cuius volitio est causa rei aliter se habet q̄ in voluntate sua est, producere vel non, producere sed sic non est de annichilatione quia agens creatū naturale aliter se habet ad vnū annichilabile ꝙ ad aliud eo ꝙ aliquid eorum est in actu ꝛ plus appropinquat agēti naturali ꝙ aliud Ideo inquit concedo ꝙ creatura potest annichilare sed non creare vnde vt dictt mirabile esset si modicum frigus separatum approximaretur marmori igni ꝙ iste ignis non posset illud frigus destruere ¶ Et scōm hoc diceretur ad hug. ꝛ ad alios doctores q̄ verū dicūt nullo cōmittāte miraculo Sed nūc est ita ꝙ hoc frigus vel alia forma naturalis non potest fieri sine subiecto absq; miraculo verūtamen mihi probabilius videtur ꝙ non possit annichilare propter auctoritatē hug. et aliorum ponentiū esse, p̄ prius deo posse annichilare sicut creare et ꝙ creatura ita limitatur vt nō plus aliquid posset destruere ꝙ construere seu producere nisi materia concurrente. Et tunc ad argumētum in contrarium dico q̄ verū est ꝙ, pbabili? dicere ē actiuum creatum annichilare ꝙ creare quia ratiōes facte nō procedūt cōtra annichilationē sicut bñ tangit oKā Sed vltima ratio quam tam assignaut est contra hoc ꝙ actiuū limitatum ad requisitionem materie limitatur in omni actione sua tam constructiua ꝙ destructiua et ex hoc est q̄ad p̄ncipia eiusdē acti producit vnū contrariū et destruitur reliquū Et non sequitur facili? est destruere ꝙ construere seu aliqua actiua naturalia possunt quedam destruere que non possunt producere igitur possunt aliqua annichilare et tamē nō creare propter causam iam dictam de requisitione passi seu materie Et cum arguitur de frigore assumpto separato ꝙ positum in igne non plus habet p̄tatem saluandi seꝙ vnitū materie igitur statim annichilaretur in maximo igne. Dicendū ꝙ nō destrueretur sed hoc nō esset propter maiorē virtutē illius qualitatis separate ꝙ vnite. Sed propter hoc ꝙ ignis ille nō potest aliquid, producere vel corrumpere nisi materia corrūpente in suo ordine et hoc est dictū p̄hūs cum quia dicit commētator primo de generatione si inueniatur agens quod nō sit in aliqua materia oīno necesse est vt nō patiatur aliquomodo nec accidentaliter nec essentialiter cum appareat ꝙ materia est causa passionis et post ea. Si igit aliqua forma fuerit absoluta verbi gr̄a vt calor abstract? quāuis hoc sit impossibile in calore in eo ꝙ est calor necesse est ꝙ sit agens nō patiēs aliquo modo Et si arguas in contrarium ponatur ꝙ deus annichilet omne subiectū luminis in medio ita ꝙ adhuc lumē maneat per aliquod tps dependens in esse a deo et ab eo cōseruetur inesse vt prius ꝛ fiat substractio solis per angelum circuientē solē ita ꝙ conseruatio actiua solis substrahatur deo non efficatius conseruāte illud lumē ꝙ ante tūc illud lumē desinet esse absente sole et hoc per annichilationē quia nō habet materiā aliquā igitur creatura puta sol per eius substractionem potest annichilare posito casu possibili. ¶ Respondetur ꝙ nō est possibile per aliquā potētiā ꝙ subiectū luminis in medio annichilaretur et ꝙ ipsum lumē sine subiecto maneat inesse quin deo efficatius ipm lumē in actu teneat quantūcunq; sol sit eque p̄fēs vel prius. Ad primā p̄bationem tactam in quinto argumēto dicendū est ꝙ forma in corruptione naturali cōpositi non annichilatur q̄ ibi remanet materia. ¶ Secunda etiam probatio assumit falsum sicut patet etiam ex dictis. ¶ Ad tertiam p̄bationem dicēdum ꝙ peccata non ānichilāt gr̄am nec peccator sed deus actiue vel nō conseruando eam et pctm̄ demeritorie agendo meretur eā annichilari vnde deus in instāti primo quo ponitur actus culpe mortalis annichilat gratiaz annichilatiue nō positiue agendo sed influētiam sue inadvertēte substrahendo vsq; tunc. s. conseruādo. Sed tūc nō sicut in eodez instanti sed tunc quando ponitur obstaculum puta fenestra vel aliquod simile substrahitur radius solis itaq; tunc prius nō est quia tunc primo non causatur nec conseruatur tūc. Et si arguis in illo instanti gratia nō est igitur tunc nō tollitur cōsequētia negatur quia nec est forma que per naturam corrūpitur est ī illo instāti quo corrumpitur. Ad tertium negatur assumptum de dependentia forme ad agens creatum quia simul dependet ab vtroq; nec potest depēdere ab vno nō dependendo a reliquo et nō ecōuerso saltē in fieri Sed in essendo bene pōt aliquando dependere a subiecto non dependendo ab actuo creatore ideo argumētum magis est ad oppositum a deo autez potest dependere non dependēdo a materia ¶ Ad quartum dicendum est ꝙ licet materia nulla habeat actiuitatem respectu producēdi in ea vel de ea habet tamen causalitatē sui ordinis quā causalitatez necessario requirit concurrere si agere debeat omnis virtus actiua finita et hoc, propter iperfectionē sue actiuitatis. ¶ Ad quintum negat assumptum quia si quantitas ponatur realiter distingui a substātia ꝛ qualitatibus que sit īmediatum receptiuū oīm qualitatū sensibilium tunc in ista fiunt omnes trāsmutationes prime, productioni substantiali. Si vero non sit ibi talis quātitas distincta tunc omnia absoluta que ibi producuntur totaliter ꝛ immediate producūtur a deo miraculose nisi vltima forma substantialis producat ibi abactiuo creato deo creante ibi vel cōcreāte materiam in illo Instanti quo producitur forma substātialis vermis vel alterius. ¶ Aliter potest dici ꝙ sicut in consecratione hostie desinit esse panis non per annichilationem sed per cōuersionē in corpus xp̄i sic per corruptionē speciez sacramēti desinit corpus xp̄i esse ibi ꝛ reincipit ibi esse materia que prius fuit ipsius panis non per creationē sed per resumptionē quequidez resumptio fit immediate virtute diuina et in illam agens naturale qō corrumpit dictas species īroducit formā quā tamē dator formarū. s. deus principali? agit siue donat. Et non sequitur agens naturale corrumpit illas sine subiecto igitur annichilat eas nec sequitur ꝙ producit ibi assistēter illis speciebus qualitates aliquas. s. caliditatē vel frigiditatē ꝛ c. igit creat eas quia creare non solum nō p̄supponit materiam sed penitus nihil p̄supponit in quod agēs agat vel in quo agens effectum suum producat et licet in proposito agens naturale non necessario p̄supponat materiam tamē p̄supponit contrarium in quod agat vel diuisiones quantitatis vel qualitatis vel qualitatū vel forme seu formarum vel qualescunq; in quibus subiectiue vel coassistēter suum effectum, producat quia non posset producere in vacuo cum sola cōmuni influentia ita etiā in annichilatione nichil penitus oportet relinqui secus autem est in corruptione dictarum specierū vbi relinquuntur qualitates quas agens corruptiuū illarū specierū, producit primo repositas ibi materia p modū iā dictū relinquitur ibi cōpositū ex tali materia et forma ꝙ Idem agens naturale, producit Et pōt dici ꝙ agens naturale ex illis speciebus vicē materie supplentibus producat suū effectum deo adhuc contra cōem influentiam quodā singulari modo coagente et sic dū ignis calefacit hostiā consecratā producit ibi colorē de substātia specierū hostie vicem materie ex diuina coactiōe singulari supplente nō tamē oportet ꝙ color subiectiue informet illas species. ¶ Sz sufficit ꝙ eis coassistat de hoc vide plus in. q. sequēte articulo scō dubio primo et secūdo et in questionibus de corpore christi. ¶ Ad sextum dico negādo minorē quia oportet virtutē creatiuam eē infiniti ratiōe, producti q̄ materia p̄ma aīa itellectiua angel? charitas infusa et multa similia nō possunt effici nisi a voluntate finita ¶ Et licet forma que est entitas perfectior ꝙ materia possit, produci ab actio creato non tamen materia q̄ creatura limitatē ex natura sua ad non causandū effectiue aliquid nisi mātia in suo ordine comprincipiante totū et materia nō est causabilis de materia quia tunc esset, processus in infinitū per hoc patet ad improbationē illius partis quia licet terminus finit? sit tamē et paru? tamen Impossibile esset ꝙ esset ita paruus quin eius productio requireret vel potentia, productiuā infinitā totaliter producentē vel partialiter cum actiuo creato requirente passiuū in oīm actione sua. Item ibi semp requiritur infinitas virtutis actiue ratione modi, producendi ꝛ ratione, productionis. Et cum dē ꝙ motus ille est finitus Dicendum ꝙ motus creantis est infinitus modus creandi et motus creati est finitus. Si preter hoc aliud quaras non inuenies et si vocetur motus illius, productionis, producere nullo receptio presupposito hoc non est aliquid Ideo nec finitū nec infinitum Sed aliquid sic producere etiaz cū dicis ꝙ ipa creatio est finita verū est capiendo actionē creationez dei elicitā et transeuntē quia tunc est ipa res creata nec obstat quin requirat principiū virtutis infinite quando, producitur non de subiecto ¶ Si aūt diuina volitio vocaretur creatio planū esset eam esse infinitam. Item frequēter talis infinitas ratiōe distantie quia nec est ibi aliqua distantia prior ꝛ de hoc scotus bene prosequitur cōtra tho. q. p. in. 4. et alibi in primo et etiam in multis aliis locis. ¶ Ad septimū negatur maior q̄ creatio tā actiua ꝙ passiua sensationis humane que est forma spiritualis nec adequat entitatem aīe humane nec passibilitatē ꝛ cum nō nulla minori virtute potest causari. i. nulla creatura citra aiam pōt istā actuitatem implere. ¶ Ad octauum dicēdum ꝙ dūs augu. tangit ibi vnā causā sed non precisam. i. istā causam ipse declarat ibidē. 83. q. 5. 6. dicēs ꝙ oē corpus agit scōm contactū et motum extendēdo igitur nomen motus ad omnē mutationem mutatio autem et motus p̄supponūt subiectū et ista causa conuenit omnibus agentibus per motū et et mutationē. ¶ Ad nonū dicitur ꝙ instrumentum capitur multipliciter sicut tangit sco. li. 4. q. p. et questione quarta eiusdez primo pro omni actuo nō primario eiusdē sed minus principali respectu alicuius effectus, producendi et ꝙ oppositum agēs independēter est agens principale et tuncverum est ꝙ omne agens instrumentale plus potestet ē. licet non forte de virtute sermonis q̄ nichil oīno potest nisi cooperante agente principali et tūc nō sequitur hoc plus potest ꝛ ē. sic loquēdo igit pōt creare. ¶ Aliomodo sumitur nō ita generaliter, pro omni causa scōa. Sed p illa causa secūda que est pars per quā totum agit et sic scōo de aīa organa sensuū et aliarū potētiarū dicūtur instrumēta et de isto modo instrumētī respondēdū est ad propositum sicut de sensu primo ¶ Tertio modo capitur pro causa actua ad dispositionē primā siue, p causa dispositiua quenō attingit effectum principalē ꝛ nec isto modo creatura potest creare quia actio dispositiua est ad preparādum ꝛ disponēdū subiectum bene tamē potest creatura aptare subiectū aliquod vt deus subiecto sic aptato libere creet formā sicut agentia naturalia disponūt et organizant corpus vt in ipo creatur aīa itellectiua ꝛ hoc fit ex pacto dei vel ex regulari sua bentuolētia vt s. in corpore sic dispposito creat aīam intellectiuā ꝛ isto modo fit ex pacto dei cum ecclesia ꝙ qñ aliqd sic dispnit se per humilem susceptionē sacramētorum vel cōtritionē post pctm̄ mortale absq; positione obstacis quia tunc deus creet in eo gr̄am, propter hoc sacramenta vocantur ab aliquib? instrumentalia agētia respectu gratie creande ꝛ hmōi.

Quō creatura sit instrumētū dei ꝛ quōin sacramētis agit dispositiue vt deus infūdat gratiam.

Ad. 1. de annichilatōe s. an creatura possit annichilare

Secundo modo annichilatio accipitur in creatione

Secundo modo annichilatio accipitur in redemptione

¶Quarto accipitur instrumētū ꝑpriſſiue pro in
ſtrumēto artis. ſ. pro ſecuri et ſarra. ¶Ad ſoma
igitur argumēti dicēdū ꝙ maior eſt vera de inſtru
mento tali quod eſt aptum natū cauſare aliquez
per ſe ſtante generali influentia. Sed tamē cum
aliquo alio agēte poteſt in aliquē effectū aliquo
modo in qualē non poſſet per ſe verbi gra calor ꝙ
ſe ſine alio actiuo creato poteſt aliqd calefacere
et cum accidēte intellectus poteſt intellectui cau
ſare intellectionē quā forte ſolus non poſſet cau
ſare intellectionē z ſic de ſimilibus qz de exēplis
non eſt multum curādū et tūc non ſequitur poteſt
plus igitur poteſt creare et ſic forte noſtra volun
tas per ſe cum generali dei influentia pōt in alt
quos effectus naturaliter z cum charitate infuſa
vel cum. ſ. actuitatem ſupplētem charitatis pōt
eſſe inſtrumētum dei et liberū reſpectu aliquarū
volitionū quas ſola cauſare non poſſet vel forte
etiam quelibet creatura vel ſaltē multe poſſēt ſic
eſſe inſtrumētum dei reſpectu alicuⁱ effectus ꝑ
ducendi ꝙ cum influentia generali ꝓducere nō
poſſent. ¶Et cum vltra dicitur in argumēto ꝙ ſic
agere vltra id quod poteſt ꝓpria virtute non
eſt niſi ꝓſupponere materiā in agēdo hoc nega
tur et etiam illud quod aſſumitur ibi exēplo ꝙ ca
lor vt eſt inſtrumentū ignis poteſt ꝓducere ignem
falſum eſt poteſt materiā tamē diſponere ad hoc
vt de ipſa ignis ꝓducat ignē. Ad. 10. dicēdum ꝙ
licet non ſit euidēs ex termis aliunde tamē poſſet
fieri euidēs ſicut nec ex termis apparet contradi
ctō quando ſolus videretur tamē per rationē vel
auctoritatē vel experientiā hoc innoteſcit. Ad vn
decimū dicēdū ꝙ non eſt ſimile de attingere eſſen
tiam ſubſtātialē cognitiue et ꝓductiue. ¶Ad duo
decimū negatur aſſumptū quia ignis poteſt ꝓduc
cere ignem nō tamē charitatē vel fidez vel frigus
ꝓpria virtute nec totaliter nec partialiter nec
vniuerſaliter oſſe actiuū quod pōt ꝓducere de
potentia paſſi rem perfectiorē quod poteſt ꝓduc
cere imperfectiorem ſine concurſu paſſi materia
aūt non eſt cōcabilis a paſſo. ¶Ad decimūtertiū
eſſet difficile reddere cauſam de rebus quare nō
eſt actiua ſibi ſimilis ſcīm ſpeciem Aliavero non
nec eſt ad ꝓpoſitum ſufficit eīm ꝙ nulla creatura
poſſit creare niſi de potētia paſſi Ad quartumdeci
mū in ordine forte iſtud quod inferetur non eſt in
cōueniens. ¶Ad primā rationē factam cōtra pro
bationem concluſionis dico ꝙ illud actiuū deter
minatur ad ꝓducendū de potentia paſſi ſi quid ꝓ
ducet idem autē paſſum non eſt natum ab iſto re
cipere niſi vnicū induiduū adequate vna vice vir
tute iſtius actiui. ¶Et ideo naturaliter determi
natur ad terminū vnicū ꝓducendū vna vice ex vno
paſſo ſed quia ex ſe nō plus determinatur ad vnū
ꝙ ad aliud igitur ſi aliquod ꝓducet requiritur ꝙ
determinetur ꝑagens liberū et ideo vt alias dixi
mihi videt hoc eſſe efficaciſſimū argumētū ad ꝓ
bandum cōtra phōs diuinā libertatē. ſ. cōtinētie.
¶Per idem ad ſcām rationē. Ad tertiū dicēdū
ꝙ ex quo agens naturale nō poteſt vitare ſemper
quin aliquid actu cauſet dum non impeditur ſic ſi
eſſet creatiuū nō poſſet vitare quin ſemper aliqd
crearet actu vel ſemper quādo non crearet deus
ſubtraheret ſe gratis a cooperando quod non eſt
viſibile qz ſcōm phīam et etiam ſanctos precipue
aug. ſic deus res quas condidit adminiſtratvr pro

Ad rōnes principales.

Ad. 2. quō itelligit dicti. ma. ꝙ deꝰ pōt miniſtrare da re ptātem creandi.

Ad. 1. rōnē cōtra ꝓbationē concluſionis.

pꝛios eas agere ſinat. Ad primū principale dicen
dum ꝙ aug. nouvlt ꝙ aqua abluēs corpus attin
gat illicitiue ſiue ꝓductiue gram qua abluitur
alia ſed ꝙ abluitio ſacramētalis eſt qua poſito et
non poſito obūce deus dat gratiā et hoc ex pacto
cum eccliā ſicut ex cōi ſtatuto nature organizato
debite diſpoſito corpore deus in eo creat animam
¶Ad ſcōm hic cōmuniter ma. negatur cū ſcoto et
pe. aureoli glosant eū ad intellectū iam tactū. ſ.
ꝙ ſacramenta vel miniſtri eccleſie poſſunt creare
miniſterialiter qz ſicut alicui dr eſſe incendiarius
preciſe quia applicat ignē combuſtibilē ita mini
ſtri eccleſie habēt ex pacto volūtario dei cū eccliā
applicare virtutē diuinam ad creandū i ꝗa dona
ſua et gratiam et per cōſequēs ita ꝓprie dicerē
tur miniſtri eccleſie cauſare vel ꝓducere gratiā
ſicut incendiarius dicitur domū incēdere ita etiā
ſolus poteſt primū. ¶Ad tertiū patet ex dictis ꝙ
minor eſt neganda rationis in oppoſitum arguēt
vnum verū tamē prima ponit cauſam que non vi
detur valere. ſ. diſiāttam eque eīm probaret nihil
poteſt agere nō eīm minus diſtat forma. a. nichilo
vel non minus non eſt aliquid ante fui. ꝓductionē
quando ꝓducitur. a. creatura ꝙ qñ ꝓducitur
a. deo nec eſt ibi diſtantia poſitiua ſicut dictum eſt
ſed priuatiua q̄ non eſt dicenda parua vel magna
niſi ſecūdum magnitudinē termini poſitiui z ideo
dicitur infinita. i. indeterminata et ita pōt gloſari
dictum lyncōienſ. vel forte ſumit infinitū exceſſū
pro oīmoda in proportione et ſic nulla habet pro
portionem ad aliquid z omne creatum ſi debet ꝓ
ducere oportet ꝙ ꝓducat de aliquo habente ꝓpor
tionem ad totum effectū ꝓducēdū z ideo nulla
creatura creare poteſt. Sciēdum tamē ꝙ oppoſi
tum concluſionis principalis iſtius. q. videtur ꝓ
babilius et argumenta. ꝓ illa parte videnē plus
fundata fundamētum autē partis hic poſite quo
ſoluuntur rationes contrarie. ſ. ꝙ repugnātia in
cludit agens creatum ꝓducere effectum non de
materia vel in materia videtur penitus eſſe volū
tarium cum multis alīs ſolutionibus et rationi
bus premiſſis ꝓout patere poteſt dictorum intel
ligenti ſcrutatori.

Trū poſſe crea
re gratiaz vel aliqd aliud
repugnet creature ꝓpter
virtutis inſufficientiā Ali
detur ꝙ nō quia ſol poteſt
creare lumen in medio z.
Añs probatur ponatur ꝙ
deus ſuppleat actionē ſo
lis i vna parte medij puta
a. ita ꝙ non agat niſi ſupplendo vicez ſolis z creet
deus aliud lumē in alia parte medij. ſ. b. z cauſet
ſol in tertia parte medium lumen. ſ. in. c. tūc lumē
in. b. eſt vere creatū igitur et lumen. in. a. eſt vere
creatum cum iſta duo luīa ſimili modo per oīa
producantur eo ꝙ deus non aliter agat. in. b. me
dium ꝙ. in. a. cum agens ſit idem z producta oīno
ſubſtantia et oīs alia circunſtātia conſimilis tūc
ſic lumen. in. a. eſt creatum igitur lumen in. c. eſt
creatum conſequentia tenet qz lumē in. a. et i. c.
ſunt ſimili modo producta quia per poſituz deus
non creat lumē in. a. precīſe ſupplendo vicez ſolis
Reſpondetur ꝙ deus facit lumen facit in. a. ve. a.

ſed facit lumen in. b. non de. b. ſed de nihilo igitur
non ſequitur lumen in. b. eſt creatum igitur lumē
in. a. eſt creatum. Contra lumen facere de. a. non ē
aliud ꝙ facere lumen in. a. reſpectu cuius mate
ria ipſius. a vel ipſum. a. habet potentiaz naturā
lem ſed ſic facit deus lumen de. b. qz. b. eſt in poten
tia naturali reſpectu luminis recepti in igitur.
¶Ad oppoſitum ſunt auctoritates et rationes po
ſite in. q. precedenti. Item auguſtinus in libro de
vera innocentia propoſitione. 146. rei nullius ꝙ
uis minime niſi deum creatorem dici aut credi li
cet etiam ad hoc eſt auguſtinus. 3. de tri. capitu. x.
xi. vſq; ad. 16. per totum et ſuper geneſi. cap. 5. de
magnis quaſi in principio angeli autem nullā cre
aturam creare poſſunt. Et damā. ca. 3. quicunq; di
cunt angelos eſſe creatores cuiuſcunq; ſubſtantie
hij ſunt omēs filij patris ſui dyaboli. ¶Prima cō
cluſio ꝙ cuilibet creature repugnat creare patet
ex queſtione precedenti. ¶Secunda concluſio nul
la creatura finita excedit aliam infinite hoc pro
batur prima queſtione tertū. Ad hoc etiam argu
it quidam ma. ſic ſi vna creatura finita puta dile
ctio qua beatus diligit deum excedit aliam crea
turam infinite ſcilicet dilectionem qua idem bea
tus diligit creaturam tunc ſi dupletur dilectio cre
ature et quadruple et ſic ſine fine in ſpecie priori
nunꝙ pertingeret ad finem dilectionis qua idem
beatus diligit deum. Falſitas probatur quia ſi di
lectio talis creature eſſet infinita excederet dei di
lectionem aliter ipſa dei dilectio eſſet infinita. Sꝫ
vbicunq; contingit reperire maius et minus con
tingit reperire equale. Item ſi deus creaturam il
lam inferiorem faceret in duplo meliorem et qua
druplo et ſic ſine fine et perfectiorem earum etiaz
ſubduplam ſecūdum perfectionem et ſubquadru
plam et ſic ſine fine ex vna parte aſcendendo et ex
alia parte deſcendendo nunꝙ pertingerent adin
uicem proceſſus huius adinuicem obuiādo quod
non eſt apud me intelligibile de naturis finitis et
conſequentia plana eſt cuilibet aduertenti. Item
tunc deus poſſet creare angeluz qui excederet mi
chaelem infinite et beatificare ipſum proportiona
liter ſue nature ita ꝙ ſua beatitudo excederet bea
titudinem michaelis infinite cum igitur deus poſ
ſit beatitudinem iſtius angeli ſuperioris deſtruc
re et ponere in eo beatitudinem michaelis ſequi
tur ꝙ eadem creatura poſſit beatificari diuerſis
beatitudinibus quantitatis quarum vna excede
ret aliam infinite conſequens eſt inconueniens.
Item tunc etiam poſſet dari aliqua virtus attra
ctiua ferri aliam excedens infinite z tunc talis at
traheret ferrum in inſtanti quia in infinitum velo
cius ꝙ alia quam excedit. Similiter ſequitur ꝙ
iſte angelus nobilior in infinitum velocius move
ret idem mobile ꝙ michael alioquin duplicando
et triplicando ꝛc. virtutem motiuaz michaelis ip
ſa fieret equalis virtuti motiue ſuperioris ange
li vel tandem haberetur ꝙ virtus aliqua data et
alia infinite illā excedēs ſcōz vltimuz potētie ſue
agentes moverent idem mobile per equale ſpacī
um in eodem tempore. ¶Tertia concluſio ꝙ non
quodlibet indiuiduus ſpeciei ſuperioris quodlibz
inferioris infinite excedit patet ex precedenti. Itē
tunc angelus ſine proportione excederet animam
chriſti et per conſequens ſi proportionatur natu
re ſue beatificaretur proportionaliter plꝰ fruere-

1. cōcluſio

2. cōcluſio

3. cōcluſio

4. cōcluſio

tur deo. Conſequens eſt falſum quia anima beate
virginis exaltata eſt ſuper choros angelorum igi
tur multo fortius anima chriſti. Item tunc peius
eſſet in natura minimum angelum deſtrui ꝙ infini
tos homines vel infinita pecora ꝛc. Et ſimiliter pe
tius eſſet vnam guttam aque deſtrui apud naturā
et ſecundum ſe non habito reſpectu ad vtilitatem
hominum et animantium ꝙ totam ſperam aque
deſtrui. Item tūc quilibet calor ſine proportione
eſſet virtuoſior frigore igitur nullam reſiſtentiaz
haberet a frigore. ¶Quarta cōcluſio ꝙ nulla vir
tus creata eſt infinita et per conſequens quelibet
eſt inſufficiens ad creandum. probatio huius pa
tet ex mediis aliquibus poſitis ad precedentes cō
cluſiones ex quarta queſtione z. 15. tertij libri.
¶Nota ꝙ rationes dictarum concluſionum parū
videntur concludere quia tenendo ꝙ ſpecies ſu
perior ꝓ ſuam perfectionem eſſentialem totalē
ſpecificam excedat inferiorem infinite. i. imꝓpor
tionaliter et per conſequens ꝙ vna ſpecies ꝑ per
fectionem finitam excedit aliam infinite. Dicēdū
eſſet conſequenter ꝙ quantumcunq; entitas ſpe
cici inferioris creſceret perfectio i ſua ſpecie ita
ꝙ in multis perfectionibus ſue ſpeciei competen
tibus acquireret intenſiorem gradū ꝙ habeat ſpe
ces ſuperior in perfectionibus ſimilib⁹ vel alīs
ſue ſpeciei per hoc tamen quo ad perfectionē ſpe
cificam in nullo accedit plus ꝙ prius ad ſpeciem
ſuperiorem. Et omnia argumenta ſolum vadunt
ad crementum perfectionis accidentalis et non
ſpecifice. Itē dici poſſet cōformiē dictis ꝓcluſioni
bꝰ ꝙ qlibet ſpes ſuperior quālibet inferiorē ſe fini
te z i certa ꝓportione excedat z tū nō ſequit ſicut
dicte rationes prętendūt ꝙ inferior poſſit equari ſu
periori i ꝓfectione eo ꝙ ꝓfectio, ſpecifica totalis
augeri pōt nec minui. Unde nec ſtaret aſſumū manē
tem in ſua ſpecie habere aliquem gradum perfec
tionis equalis ſpecifice vltra hoc ꝙ iam habet
vel etiam aliquo tali gradu carere. Cum his etia
am aliqui concedūt ꝙ poſſibile eſt eſſe plures ſpe
cies diſtinctas vel plura indiuidua diuerſarū ſpe
cierum penitus equales in perfectione hoc enim
non videtur claudere repugnantiam igitur ſi ſem
per requirit cōcauſalitatē ſubiecti vel etiā vicez
ſupplentis de quo z i quo modo iaz dicto ꝓducat
illū effectuz ideo nullū tale agēs pōt creare ſtati
cōi dei ordinatione. Ex quo patet ꝙ ſoli deo cōpe
tit creare quia ille ſolus habet totalem rationem
cauſalitatis cuiuſcunq; effectus producibilis ni
chilominus tamen etiam deus pōt imediate edu
cere effectum de potentia materie vel alicuⁱ vicē
materie ſupplentis qz poteſt facere ꝙ ſicut mate
ria vel eius ſupplens vicē concauſatiue ſe habet
in ꝓductione effectus ab agēte naturali ita etī
am ſe habeat in productione effectus quem ipſe
agit immediate. ¶Ex quo ſequitur ꝙ i caſu argu
menti principalis. a. lumen eſt eductum de poten
tia aeris ita bñ ſicut. c. lumē. Patet etiā ꝙ ſi deꝰ
daret alicui agēti naturali totalē rationē cālita
tis alicuius effectus ita. ſ. ꝙ non oporteret ad eiꝰ
actionem concurrere cātiue principi ſubiectiuum
vel eius ſupplens vicem licet tū oporteret cōcur
rere, agens primū tūc tale agēs naturale pōt crea
re pz etiā ex dictis ꝙ non repugnat agēti natura
li ſcilicet igni vel alteri producere calorem in ho
ſtia conſecrata modo predicto. Contra predicta

2. articul⁹ 1. dubium de materia argumẽti primi principalis.

sunt dubia primum tangitur in primo principali. ¶ Ad quod respondet quidaꝫ doctor prenotãs tamen ꝙ illud est ꝓducere aliqd de materia et aliꝺ est producere aliqd in materia: posset enim ꝓduci aliquid in materia ꝙuis non ꝓducaꝫ de materia sicut intellect⁹ human⁹ sicut patet li. 2. di. 17. cap. 17. et sic posset facere deus formas materiales in materijs que non dependent in esse ab illis ⁊ tunc causaretur. ¶ Per hoc patet ad illud ꝙ illud lumen in. b. creatum est et non lumen in. a. et tunc cõsequenter tenet iste doctor ꝙ qñ de⁹ creat accidẽs in subiecto ipse supplet vicem efficientie subiecti respectu huius accidẽtis puto enim inquit ꝙ subiectum sic est causa effectens respectu sui accidentis ꝙ ab eo in eo in esse naturali cursus communis dependet. Ista responsio non est ex toto vera. Primo qꝛ tunc vel gratia nunꝗ crearetur in anima vel prius tunc in nullo per modũ accidentis dependeret a suo subiecto. Secundo falsũ est ꝙ omnis forma scõm naturalem cursum depẽdẽs esse a suo subiecto eo ipo efficitur ab eodẽ qꝛ tunc calor aque violenter calefacte efficeretur ab aqua vel eius materia quod falsum est quia virtualez contrarietatem ad ipsuꝫ nutritur ipsum destruere. ¶ Item tũc materia prima coefficeret formas materiales quod pꝫ. falsum dico igitur aliter ad argumẽtũ ꝙ cal⁹ ẽ impossibilis quo ad primã partẽ qꝛ deũ agere. a. sine coactiõe solis ẽ creare. a. ⁊ tũc dico ꝙ. a. a nullo actiue depẽdet nisi a deo cũ hoc stat ꝙ. a. dependeat ab aere subiectiue sicut accidẽs a subiecto. Dices si. a. ita depẽdeat ꝑ modum accidentis a subiecto inq̃ recipit sicut. c. igit actium naturale ita creat sicut de⁹ qꝛ nõ pl⁹ effectus agentis creati videt tũc effici de subiecto ꝗ si ipm de eodẽ subiecto crearet a deo nec aliud videret esse formã talem produci in subiecto ꝗ in eã produci nec ecouerso. ¶ Ad illud dico ꝙ nulla ẽ notabilis differẽtia ad ꝓpositum de forma tali tã creabili de hac materia ꝗ ꝓducibili de eadẽ ordine talis forme ad subiectũ sed solũ in ordine ad agẽs cũ enim ꝓducit forma talis siue in subiecto siue nõ subiecto a solo agẽte ꝙ subiectũ nõ ꝓsupponit ad hoc vt talẽ formã ꝓducat tũc creatur cũ vero ab agẽte presupponente vel necessario coagente subiectũ ad hoc vt talem formam in ipso ꝓducat hoc

2. dubium

est ꝓduci vl educi de potẽtia talis subiecti. ¶ Secũdũ dubium contra primã cõclusionẽ qꝛ videt ꝙ ignis agẽs in hostiam consecratã creet calorẽ qꝛ ibi facit calorem de nichilo igitur creat per diffusionẽ creatiõis positã li. 2. di. prima. Assumptuꝫ ꝓbatur quia ignis facit ibi calorẽ sicut sensus docet ⁊ nõ de qualitate nec de ꝗtate quia tunc nũqꝗ ꝓbus vel alius probare posset necessitatẽ materie prime cuꝫ actio naturalis perficiat secundum hoc in ꝗttate vel qualitate sicut in materia si poneret. Respondetur ꝙ totum qõ fit i hostia consecrata ꝗtum ad alterationem fit imediate a deo per suppletionem agentis naturalis causando illud quod agẽs naturale ibi ageret si illic eẽt substãtia vel materia in quam posset agere qꝛ materia vt videt presupponit actioni alteratiue cuiuscunq; agentis naturalis ⁊ huic concordat' syrensis ꝺ recitat circa istaꝫ difficultatem opinionẽ gamb. tho. ⁊ sco. ⁊ tenet in hoc cũ scoto li. 2. o. 4. ¶ Sciendum est tñ ꝙ educere effectũ de potentia materie vel ꝓducere ipsum de aliquo non creatiue ẽ ipm agens taliter ꝓducere illum effectũ qualiter ad eius ꝓductionẽ requirit concausatio subiectiua materie seu subiecti vel alicuⁱ⁹ eius vicẽ supplẽtis de quo. s. subiecto vel eiⁱ⁹ vicem supplẽte talis effectus producatur ⁊ etiã in quo vel subiectiue vel coassistẽter. Unde patet sic differentia inᶠ produce ⁊ creare formã aliquã vel effectũ qꝛ licet qñq; per creationem forma ꝓducatur in materia non tamen ibi cõcausat materiam. Patet etiaꝫ ꝙ qꝛ nullus agens naturale habet rationem totalẽ cãlitatis alicuius effect⁹ a se ꝓducibilis. ¶ Tertium dubium sit a vna forma ignis genita ab isto ignẽ in hac materia demonstrata et corrumpatur ¶ Tunc arguitur sic iste ignis demõstratus potest generare a formam igitur potest creare. Consequentia patet quia idem numero non potest redire per actionẽ naturalẽ vt patet quito phisicorũ vers⁹ finem. Assumptũ probaꝫ quia ista materia demõstrata est eque i potẽtia naturali ad. a. sicut ad aliam formã cõsimilẽ futuraꝫ igitur iste ignis ita natus est producere vel generare de ista materia formã. a. sicut. b. vel. c. Respondeꝫ ꝙ iste ignis non posset per cursum nature regenerare. a. formam in hac materia nec etiam aliquod agẽs preter deum. Et ideo concedo ꝙ non posset redire idẽ numero secundum cursum nature nec instantaneum a deo nisi per creationem cuius causaꝫ nescio aliam nisi ꝙ deus instituit non iteruꝫ concurrere cũ actiuis creatis vt ipa semel corrupta reproducãt eadẽ nũero sed bñ similia. ¶ Quartũ dubium videtur ꝙ hõ possit ꝓducere aiam intellectiuam igitur et creare. Antⁱˢ probatur qꝛ si fieret a solo deo igitur deus posset eam nõ creare quando hõ generat non tamen impedẽdo actionẽ naturalez hois in generando ponitur igit⁊ sequit ꝙ tũc hõ generat naturaliᵗ aial bzutum et irrationale nisi detur intentũ qꝛ generabit vnũ aial vt videtur qꝛ semen eius tantã vim habet generandi quãtaꝫ semen alterius ialis igitur põt tam perfectaꝫ formam generare alias homo videretur esse debilioris conditionis ꝙ cetera animalia. ¶ Sequit etiã ꝙ spẽs hois aliter nõ esset pars essẽtialis vniuersi nisi homo posset naturaliter generare hoiem cũ influẽtia naturali quia esset naturaliter corruptibilis nec posset ꝑpetuari a se cũ influẽtia generali quia esset naturaliᵗ corruptibilis nec posset perpetuari a se cum influentia generali sicut cetere species possunt. ¶ Probatur natura nunꝗ deficit in necessarijs et cum circa magna nobilia sit magis ingeniosa igitur si natura dedit alijs insufficientem potentiam generatiuam sibi similium in specie igitᵗ multo fortius magis homini. ¶ Pro responsione solum volo recitare opinionem syrensis quem mecum in hoc gaudeo cõcordare qui respõdet finaliter ꝙ non debeat dici aliud ꝙ intellectiua creatur a deo sic ꝙ nullo modo sit ab homine sicut patet in. q. veteris ⁊ noue legis. q. 32. et sicut plane tenet augustinus in ecclesiasticis dogmatibus capitu. 40. vbi dicit animas hominũ non esse adinuicem. Item idem tenet ma. li. 2 di. 17. et omnes doctores. Et cum arguit ꝙ hõ gñaret bzutuꝫ vel suspensa creatiõe aie intellectiue. Ñdeo inᵈt ꝙ hec videt ꝓplexitas qꝛ ponere ꝙ eadẽ forma sit vegetiua sensitiua ⁊ intellectiua in homine est articulus cõdemnatus ab archiepisco Cãtuarien. roberto killebliz ymo multi articuli tenduntᵘ

3. dubium

4. dubium

ad hoc. Sed ad oppositam partem tenet augustinus expresse vbi supra et sequitur ibidem nec̃ duas animas eẽ in eodem vnam animalem qua animatur corpus et aliã spiritualem que rationẽ administrat sed dicimus vnam aiam esse hois q̃ corpus sua societate vitificat ⁊ semetipam sua rõne disponat habens in se libertatẽ arbitrũ vt eligat quod vult solũ hominem credimus habere aiam et substantiam que exuta corpore viuit et sensus suos atq; ingenia viuaciter tenet neq; cum corpore moꝛitur. ¶ Et sequitur ca. 13. aialium vere aie non sunt substantie sed cuꝫ carne in aliqua carnis viuacitate nascuntur et cum carnis morte moꝛiũtur. Ideo nec ratione reguntur hec ille. Et capi. 12. finaliter ponit idem cap. 16. Probatur aliter anima xpi sensitiua fuisset moꝛtua moꝛtuo xpo et ita deposuit quod assũpsit quod non recipit fides vel corpus xpi vtrisset in triduo moꝛtis vel sensitiua vel vegetatiua xpi distincta ab intellectiua descendisset ad inferos quoꝝ nullum est verũ nec admittitur igitur ꝛc. ¶ De hoc doctor solẽnis loquitur. 3. quolibeti. q. 6. Tamen contra hoc videtur sententia phi. 16. de animabus vbi dicit ꝙ solũ intellectus venit ab extrinseco et primo de anima ꝙ solum intellectus separatur a corpore sicut perpetuum a coꝛruptibili. ¶ Ad istud inquit videtur mihi probabile dicere sicut dicit doctor solẽnis. 3. quolibeti. q. 6. ꝙ non est in homine nisi anima intellectiua que est sensitiua et vegetatiua sicut allegat augu. de spiritu et anima. ¶ Ad argumentũ igit principale dicendũ ꝙ licet homo habeat potẽtiã generatiuã pfectiorem quo ad dispositionẽ materie ꝗ cetera animalia non tñ nobilitaret quo ad formã quam producere põt et naturadiminuebat ab ipsa ꝓpter meliꝰ. s. vt habere formam nobiliorem a principio primo negaꝫ et alia anima superflueret in homine cum per intellectiuam creatam possent homines sufficienter omẽs actiones vice perficere forma secũda non probat nisi ꝙ non ita sufficienter ex se est species humana speciesꝙessentialis et eterna sicut cetere species ⁊ hoc est propter melius vt dictum est. ¶ Ad articulos ribeluardi respondi in questione speciali de hac materia ꝙ non est de illis curandum quia augustinus est in contrarium et hoc condemnat i ecclesiasticis dogmatibus et pauci curant de his articulis. Ad auctoꝛitates phi vltimo positas ꝙ intellectus solum venit ad extra et solus separatur sicut perpetuum ꝛc. verum est ad litteram sicut sonat ex hoc sequitur ꝙ sensitiua hominis esset ab extrinseco et separatur etiam sicut perpetuum a coꝛruptibili quia sensitiua hominis est intellectiua. Sed vult dicere ꝙ nulla anima que non est intellectiua sicut venit et sic separatur. Ad argumẽtum principale patet responsio ex dictis ꝛc.

Utrum homini rite suscipienti sacramentum baptismi vel cõfirmationis conferatur gratia salutaris ꝙ non quia aut equalis vni sicut alteri regulariter et hoc non quia tunc infans baptisatus tãtam reciperet gratiaꝫ quãtam adultus ⁊ per ꝓns equalem gloꝛiam si vterq; statim moꝛeretur quod non videtur verum quia adultum oportet habere propriũ motum vt patet per augustinum in libro de penitentia ⁊ ponit di. 4. cap. primo vbi dicit omnis qui iã sue voluntatis arbiter constituⁱ⁹ est cum accedit ad sacramentũ fidelitũ nisi penitear eum veteris vite nouã non poterit inchoare. Sed talis motus bonus si assit videtur iuuare aut inequalis ⁊ nec hoc videtur quia vtraq; anima est equalis gratie receptiua et sacramentum est vnifoꝛmis efficatie vtrobiq;. Probatur tunc duo paruuli baptisati moꝛtui alter confirmatus non haberent inequalem gloꝛiam in patria quod videtur inconueniens cũ neutᵉr aliquid plus meruerit reli quo etiam tunc videretur vtrũq; simul sacramentũ propter periculaᵐ oĩb⁹ puulis cõfirmãdũ qõ est contra consuetudinem ecclesie. Oppositum; ꝑ per ma. li. 4. di. 4. ca. 4. vbi dicit ꝙ in habente gratiam augetur i baptismo gratia adiutrix ⁊ ois xtus ⁊ non habenti confertur nouiter ꝛc. vide ibi. Et de vtroq; sacramẽto simul dicit rabanus ⁊ allegat ibidem di. 7. et ponitur di. quita de cõse. ca. nouissime i vnctione baptismi dicit. si. descendere ad habitationem deo consecrandam i hac vero eiusdem septiformẽ gratiam aut plenitudine omni sanctitatis ⁊ veritatis venire hoiem. In ista questione est tenenduꝫ ꝙ sicsicut patet per ma. ⁊ doctores communiter. ¶ Primum dubium. An puer baptizatus forma ecclesie ab infideli recipiat gꝛam ⁊ charitatẽ baptismi quod sic patet. q. p. Si qs ꝙ ignoꝛãtiã et de cõsecratiõe di. 4. ad romanos ⁊ ca. solet. Cõtrarium videtᵉ eadẽ di. ꝙ a paganis. Sed intelligitᵉ vbi forma ecclesie non seruat scõm glo. Jo. Sed dices nemo dat quod non habet. p. q. dyabetum. Item de consecratione di. 4 factũ dicit augu. in epistola ad foꝛtunatũ ꝙ auctoꝛitas traditionis baptismi per dñm ad apostolos per eos in episcopos et sacerdotes etiam ⁊ in laycos ⁊ xpianos sub eadẽ oꝛigine et stirpe viuentes nec alios ibi tangit ⁊ in exemplo sequenti in isto capitulo dicit ꝙ sic dedit quod acceperat. ¶ Respondetur ꝙ baptisat⁹ a pagano vere recipit sacramentum ⁊ hoc posset intelligi iuxta multa capitula in casu necessitatis estimo tamẽ ꝙ ecclesia generaliter tales baptizatos approbat nec in talib⁹ fit inquisitio i casu necessitatis. Sed de forma verboꝝ vel de materia sacramenti ꝗuis tales peccent extra necessitatem baptizantes. ¶ Ad argumentum in oppositum nemo dat quod nõ habet verũ ẽ ꝙ nõ hz virtualiter nec formaliter paganus aũt hz satis xtutẽ lauandi ⁊ pferendi verba sacramẽtalia cum intentiõe faciendi quod facit ecclesia totũ residuũ facit deus. ¶ Secundum dubiũ ponatur ꝙ aliquis baptiset puerũ sub cõditione tali. Si cras placuerit patri tuo. Ego nũc baptizo te in noĩe pa. ⁊ fi. ⁊ moꝛitur statim puer ante consensuꝫ patris aut igitur baptism⁹ contulit gratiam aut non. si sic igitur ante consensum patris est in celoꝛ posita est necessarium quia equiualet vni de preterito. Sed in potestate patris est talem post lapsum tẽporis i crastino consentire vel nonꝛet si pater non consentiat non est baptisatus nec fuit quia baptism⁹ ille non videt firm⁹ nõ stante cõditiõe extra de cõditiõib⁹ appositis super ⁊ extra de sponsalib⁹ li. 6. si vero pater consentiat tunc videtur esse ver⁹ baptism⁹ qꝛ extra de baptismo de quibus est docetur ꝙ in

Ñsio affirmatiua ad questitum. 1. dubium an baptisat⁹ ab infideli sit verᵉ baptisat⁹.

2. dubium an puer baptisat⁹ sub cõditiõe sit ꝛe baptisat⁹ ⁊ tꝛ i casu ꝙ sic ⁊ i casu ꝙ nõ.

casu potest quis sub conditione baptisari de qb9 dubiuz est dicit An sint baptisati baptisentur his verbis premissis. Si baptisatus es non te baptiso si nō baptisatus es ego baptiso te sequitur igitur q non est necessarium de preterito q sit damnatus vel q sit saluatus tamen vtrūcp indifferenter pro instanti mortis pueri sit in libera potestate et libera voluntate patris futura. Sed dicatur q baptismus non admittit conditionem futuram incertaz ¶ Contra talis conditio non est contraria substantie sacramenti eo q simul stant q pater assentiat z q ille sit baptizatus et talis conditio non est turpis aut impossibilis et si esset talis deberet recipi tantlet valid9 esset baptismus ex quo ista est in matrimonio propter eius fauorem vt patet extra de conditionibus capitulo vltimo et baptism9 eque fauorabilis vel fauorabilioz est igitur ex quo ista conditio non esset contraria baptismo nec turpis nec impossibilis manebat in sua virtute sicut i matrimonio. Respondetur probabiliter q si baptismus admittat conditionem talem q ille paruul9 in dicto casu non est vere baptisatus eo q ante cōditionem stantem est extra forum illius ecclesie et sic per sequentis consensum patris non efficitur q ipse sit baptisatus nec sacerdos prius contulit ministerialiter sibi gratiam vel baptismum condi

An mortui possint soluti z ligari.

tione non exstante. Contra extra de sententia excō municationis. 32. ca. a. nobis habetur q mortui ligantur et soluuntur et sic patet de foro ecclesie dicitur q propter facta precedentia quibus hoc meruerunt potest hoc esse alias nō. De hoc est augustinus de cura pro mortuis agenda et sic intelligit illud. 24. q. p. quodcunqs sed sic nō est in proposito quia iste paruulus nihil meruit z etiam hoc tenet in iuriditionibus non autē in sacramentalib9 ecclesie nemo enim post mortē baptisatur vel confirmatur potest tamē alit: probabiliter dict potest q nec baptism9 nec aliud sacramentum conferēs gratiam recipit conditionem nisi de presenti vel preterito et hoc propter certitudinem quam recipit sacramentum nec in in contractu matrimonii ante conditionem quam requirit sacramentum existentem est matrimoniuz nec sacramentum sed sponsalia. Credibile tamen mihi est q in casu vbi hoc pie ageretur verbi gratia seru9 xpianus alicuius pagani inclinati ad fidem in periculo mortis patre absente faciat hoc non audens absolute hoc facere in presentia conseruozum timoze domini sui credibile est mihi q fides serui cuz talt opere paruulo subueniret. Item si duo sacerdotes eū

3. dubium de baptisato a duob9 sacerdotib9 simul.

dem pueruz simul baptisarent vtrcp sub hac forma. Ego baptiso te si alter non te baptiset et q vtrcp non intendat agere contra communem formam ecclesie sed in bona innocentia vel nesciens de consocio. ¶ Tunc quero An vtrcp baptismus illi valeat vel non si sic. Contra neutra conditio est impleta vtrcp igitur debet sibi valere si alter et alter non. Contra non est maioz ratio de vno q de alio. Et q talis conditio admittatur patet per illud capitulū de baptismo et eius effectu de quibus. Item dicat vtrcp sine conditione ego baptiso. Quero vtrum iste puer sit bis baptisatus vel non. si sic est irregularis vt patet de consecratione distinctione quarta quibus quod videtur graue. Item tunc haberet duas caracteres si non est bis baptisatus igitur nō est bis baptisatus igitur nō est baptisatus quia qua ratione non ab vno istorum nec a reliquo. Falsitas probatur quia si verba solum essent ab vno prolata iste esset baptisatus sed verba vnius non impediuntur per verba alterius omnino similia igitur. Ad illud dicitur probabiliter q talis conditio addita vtrobicp est contraria effectui baptismi in isto casu vt patet ex argumento ideo non esset sacramentum quis cōditio esset impleta sicut de matrimonio extra de conditionibus appositis capitulo vltimo. Et ita generaliter est dicendum de oibus insolubilib9 q ponunt in casibus iuris hec credo saluo meliori iudicio. Si tamen vtrcp pte ageret nolens puerū oīno eē baptizatū z ex scrupulositate nolens cauere regularitatē tunc puer esset baptisatus. Sed si vtrcp ageret cauillatorie. q. d. valeat illud factū q tum solum verba dant tunc puer non esset baptisatus. ¶ Ad alium casum dicendum q si vtrcp baptisans intenderet principaliter baptisare z eque primo baptiset tunc talis vere ab vtrocp est baptisatus ministerialiter et dicitur solum semel baptisatus secundum intellectum canonis nec incurrit irregularitatem quia ipse est stricti iuris nec debet extēdi vltra illud qō in iure expressū est extra de sententia excōmunicationis li. 6. si quis q2 neuter intendit iterare hoc sacramentum nec iterat quod ante collatum est z idem statutum fuit in pena et detestationem hereticozum iterantium et istud credo bene dictuz sicut in consecratione crismatis in quo plures assistentes episcopo verba simul proferunt cōsecratoria crismatis. Aliqui tamen modificant sic et hoc. s. si vtrcp credat alium velle dimittere ipso agente. Si autem oīno vult vtrcp et non intentione dimittendi propter factī temeritatem et iteratio interpretatiua et sit irregularitas in baptisante illud non credo nisi vnus baptisaret vel intenderet baptisare scienter posti alium et tunc tam iste q baptisatus esset irregularis de hoc extra de bigamis capitulo mirum.

4. dubium de casu iq sacerdos māc9 pferret ꝟba et mut9 imergat puerū an puer sit baptisat9,

¶ Quartum dubium ponitur casus communis doctoris q mancus dicat verba requisita ad baptismum et mutus immergeret puerum tunc videtur q talis sit baptisatus quia sacramenta tante sunt vnitatis q ab vno inceptū impleri potest ab alio patet de sacramento misse. 7. q. prima nihil. Et p batur ibi per hoc q omnes vnuz sumus in christo igitur ita erit in proposito nec requiritur q vnus tantum sit complete baptisans cum in alijs hoc non requiratur sicut patet in consecratiōe episcopi eucharistie et extreme vnctionis cuz dicat apostolus sacerdotes vngent eum io. vltimo. Similiter christus matb. vltimo. Ite baptisate zc. et non dixit vade et baptisa. Item videtur q suppletio aut adiutoziū factum per alium ministrum valere debeat propter necessitatem et si hoc i sacramentis alijs multo magis in sacramento maxime necessitatis quod est baptismus. Ad illud posset secundum quosdam responderi sustinendo q talis esset baptisatus quia vnus spiritus ibi operatur per duos ministros quos vna contingit intentio. Et si arguatur q di. 23. quozumdam. habetur q episcopo imponente man9 et altero dicente orationem non valet quod agitur in ordinatione igr similiter i ꝓposito dicunt isti q iste textus facit p eis secūduz factem quia ibi dicitur q sic ordinati debēt deponi ab ordine quem sunt adepti igitur

ordo ibi collatus fuit tamē quia glosa dicit ibi ordinem non fuisse collatum in deo potest dici q est ex eo quia alter scilicet sacerdos orationes legēs non habuit potestatem ordinandi ministerialiter quia non fuit ad hoc ordinatus cum non esset episcopus hic autem vtrcp habuit potestatem ordinandi quia vtrcp non potuit exequi forte enim si ambo fuissent episcopi in casu dicti apostoli fuisset sibi collatio sacramenti. ¶ Tenendo tamen cōmunem opinionem doctozum dicendum foret q oportet q sit vnus complete baptisans et tamē vltertius dicendum q ista sunt que sunt de bene esse sacramenti et eius complettione secundum vsum ecclesie possunt per alium compleri sicut patet. 7 q. p. nihil. ¶ Essentialia autem non possunt inter partes vel personas diuidi sicut sunt ꝟba ista hoc est enim corpus meum et in baptismo intentio et verba bene possunt tamen similia cogitari et dici tamen estimo q deus suppleret in casu talis necessitatis propter fidem sic operantium et ratificaret totum tamen virtute operis operati talis baptisatus non esset quia proferēs verba si loqueretur in singulari. Ego te baptiso siue in plurali nos te baptisam9 falsum diceret q2 iste mācus nō iunge ret nec lauaret eū et per ꝯns nec baptisaret ex diffinitione cōmuni baptismi et per ꝯns falsum dicere

5. dubium.

ret huiusmodi verba proferendo sic arguunt cōmuniter doctozes. Item credo talem si superesset sub conditione nouē baptisandū. ¶ Quintū dubium ponaz q sacerdos duob9 sibi collatis vnū intē dat baptisare nec aduertat q duo simul offerunt nec habeat plus noticiā vni9 sibi collati q alteri9 nec distinctī habeat intētione sup vnū q sup altero rum sed cogit in generali volo puerum mihi nunc offerendum baptisare et bene percipit q puer alicuius sibi supponitur ifundat igitur aquā sup vtrū cp sibi sic oblatuz et dicat ego te baptiso zc. Et tūc est dubium vtrum vtrcp est baptisat9 vel non. Et similiter potest poni casus de mōstro bicipiti quia si baptisans vtitur singulari et precise intēdo vnū solum baptisare et super neutrum plus intendat q super reliquum supposito q ibi sint due anime videtur q in illo casu vtrcp ē baptisat9 eo q verba prolatā sub intentione et auctozitate baptisādi et materia est congrua. Sed appositio vni9 pueri non impedit aliū q2 mala fides offerentiū nō noceret vt patet de conse. di. 4. non idē. Et est augu. ad bonifaciū igit nec talis appositio cum fieri posset cū pia intentione. Contra sacramentum non confertur contra intentionem conferentis sed si aliquis istozum foret baptisatus pari ratione vtrcp sed hoc est contra intentionē baptisantis vt p3 ex casu. Similit ꝟba non se extendunt ad duos igit nec sacramentum cum verba ista sint essentialia z de forma ipius sacramēti. ¶ Ad idem extra de officio ordinarij. Si sacerdos in glosa vel cum suis allegationibus. ¶ Et nota ibi q intentio sic offertur in vnum indifferenter z ad hoc vide glosaz de officio delegati qm abbas in medio. 4. ¶ Ad istud posset dici probabiliter q nullum baptisat quia intentio cum casu isto et conditio quam habet cōtra riatur effectui sacramenti baptismi z sic negāda ē ꝯns in ꝑma ꝓbatione ꝓpt conditionē contrariā intellectam. ¶ Ad secundum dicendum q vna appositio impedit aliam et econuerso propter intentio nē baptisātis z nō mala fides. Similr ē dicēdū de verbis cōtra substantiā sacramenti cuz intentione prolatis posset tamen dici q si sacerdos non habet rectconditionem expresse contrariam et faceret in forma ecclesie quia vtrcp baptisatur eo q singulare, potest se extendere ad plura sicut fit in ordinatione quarūdā ecclesiarum vbi dicitur plurib9 simul accipientibus accipe euangelium. ¶ Ad iura aūt que ponuntur in glosa dicenduz q iura que faciunt q in tali dubio mihi agitur habent intelligi de his que obtinent vim sententie vt satis patet ex casu ibidem disputato in quibusdam alijs non oportet sed nec in illis quando habetur aliquid certum in quod infertur intentio. ¶ Sextum dubi

6. dubium

um de baptisato in ludo de quo augu. de vnico baptismo li. 3. et ponitur in canone de conse. di. 4. scoler. Si ludicre totuz et minute et ioculariter ageretur vtruz approbandus esset baptismus qui sic daretur diuinum iudicium per alicuius reuelationis miraculum oratione implorandum esse censorem. Sed cōtra vbi vertisimiliter dubitatur de aliquo an sic baptisatus baptisandus, est sub talicōditione. Si non es baptisatus ego te baptiso vt dicitur extra de baptismo et eius effectu de quibus ex quo sequitur q in nullo casu tali implorandum est diuinum miraculum quod est contra constituz augustini. Consequētia patet q2 vbi habet homo naturali ratione quid faciendu ibi non est recurrendum ad miraculuz quia hoc esset tentare deū vt dicunt doctozes. Sed in quocūcp casu dubio baptismi potest homo z debet facere iuxta doctrinā illius capituli de quibus et rationabiliter igitur ¶ Item i dicto casu augustini videt q nō sit hesitandum quia deficit intentio que necessaria est in sacramentis non enim intentione baptisandi illud fiebat quod ludo fiebat quia in ludo non intenditur veritas facti sed iocus. Dicendum probabiliter q in casu quo loquebatur augustinus fuit recurrendum ad diuinum oraculum et hoc precise si quis vellet certitudinaliter scire an talis sit baptisatus et an talis tanq̄ christianus ad vitā christianam seruandam sit compellendus posito q spōte nollet quia licet ad baptismum siue legem nemo sit compellendus postq̄ tamen aliquis ista susceperit vt secundum eam viuat est compellendus i casu di. 4. capitulo quito de iudeis. Aut si sit mortuus tanq̄ christianus debeat sepeliri. Et cum arguitur q debeat sub conditione baptisari verum est si sponte debeat baptisari z christianissimo permanere tunc quo ad hoc eo debeat aut per ecclesiam sibi subueniri non est dubitandum nec recurrendum ad diuinum miraculum. Sed sufficit doctrina illius capituli de quibus et, forte hoc non erat inuentum tempore augu. ab ecclesia quo ad conditiones vero tam predictas non habetur per istud capitulum quid debeat fieri. Ad aliam reductionem dici potest q cuz quis vellet vti forma ecclesie in baptismo principaliter tamen ad luduz z minute tunc est dubium valde. An voluntas principalis ludi effectum voluntatis secundarie euacuet, et tunc recurrendum est. Si autem nullam intentionem de forma ecclie sz oīno minute z i ludo zc. Tunc forte nō esset dubiū. In prio casu loquitur augu. scōm quosdā nec obstat qd dicit, totum quia hoc denotat principaliter intētionis vel pōt dici q tpe augu. generaliter fuit dubiū. Sed postea per ecclesiam z p doctozes determinatū q inspiratione

7. dubium

¶ Septimum dubium an sciens se baptisatum faciens se baptisari subhac cōditiōe si nō fuerit baptisat⁹ sit bis baptisat⁹ ꝛ irregularis videt ꝙ nō qz nihil intendit ibi nisi sub cōditione qui non p̄mittit baptismum iterari igitur etiam nec fit irregularis. Contrariū arguitur quia talis conditionis appositio non conceditur i iure nisi vbi ē dubitatio ꝛ nō scitur aliquid de baptismo precedente et per consequēs talis se faciens baptisari quantum est ex facto suo ꝛ instructione legis in contrarium redit primum baptismum suū dubium autē nullum ꝛ scōm dubiū ita validum sicut pōt esse in tali casu dubio ꝛ per ꝫns secūd⁹ interpretatiue vocatur baptismus secundum iura. Consequētia probatur de bigamis nuper. Respondetur probabiliter ꝙ talis nisi pfectū aliquod aut per voluntatē vta tur secundo baptismo tanꝙ valido non ē secundo baptisatus vere nec interpretatiue nec ē irregularis eo ꝙ hoc non est expresse tactum in iure pro quo facit extra de sententia excommunicationis Si quis li. 6. si tū vteretur esset interptatiue bis baptizatus et irregularis. Unde si quis infra sacros ordines constitutus contraheret spōsalia cū tali conditione permittit dum tū vlterius non procedat non incidit in excommunicationem illi⁹ canonis. Eos qui sunt de affinitate ꝛ consanguinitate nec si ante vxorem habuerit bigamā incurrit si tamen ad copulam carnalem procedit icidit quia interpretatiue contrahit perfectam enim cōditionem delet ad hoc extra de bigamis nuper cum suis concordantiis in glosa ordinaria apparet tamē ꝙ quocunqꝫ modo sic fiat semper peccat eo ꝙ non debeat irrisorie aut fraudatorie vti verbis sacramentalibus ecclesie. Item talis complectitur verba legis et non mentem igitur committit in legez extra de regulis iuris lib. 6. ¶ Ad argumentum i contrarium conceditur ꝙ reddit secundum baptismum ita validum sicut posset esse quando baptisma precessisset et hoc ignoratur non tamen ita validum sicut posset esse in quocunqꝫ casu dubio puta quando baptismus non precessit et dubitatur et ideo non sequitur ꝙ interpretatiue sit secundo baptisatus nisi aliquo modo simpliciter vtitur illo. Sed bene sequitur ꝙ peccat propter causas dictas. ¶ Octauum dubium an sacerdos vere baptiset in mergendo puerum in fonte et tantum dicit In nomine patris et filij et spiritus sancti. Non dicendo ego baptiso te ꝙ sic quia christus non plus instituit mathei vltimo. Similiter in benedictionibus episcopiet ecclesie dicitur in nomie patris ꝛ filij et non dicitur benedico sed ipsum factuz supplet hoc igitur pari ratione in baptismo. Contrarium diffinitum est extra de baptismo ca. si quis. Et ideo dicendum ꝙ talis non baptisat sacramentaliter. ¶ Ad primum in contrarium dicendum ꝙ licet christus non expressit plura verba math. vltimo. Alias tamen expressit quia multa dixit et fecit que in euangelio non sunt scripta vt patet Jo. vltimo vel si non expressit vocalitur tamen expiest ecclesie per inspirationem vt debemus credere et ad hoc in Canone di. 12. illa. ¶ Ad secundum dicendum ꝙ omnes tales benedictiōes minoris sūt efficacie igitur minori indigent expressione et eorum signa. q. in libera potestate hominis sunt posita. ¶ Ad primum principale conceditur ꝙ equalem gratiam omnes recipiunt in baptismo virtute operis operati tamen adultus deuotus baptisatus recipit vlteriorem gratiam ratione sui personalis meriti. ¶ Ad secundū concedo ꝙ paruul⁹ confirmatus in casu argumenti maiorem habuit gloriam et licet neuter meruerit tamen secundo subuenit sacramentum secundum. Et cum arguitur ꝙ tunc expediret semper simul confirmari volo ꝙ expediret ꝙ ambo confirmarētur sine magna mora interposita si adesset semper qui posset. Sed episcopus non statim est semper presens ad statim postea confirmandum.

Ad. 1. principale concedunt.

3. dubium

¶ Trum corp⁹ christi realiter sub speciebus q̄ fuerunt panis et vini contineatur. ꝙ nō quia hoc esset per trāssubstantiationē panis in corp⁹ christi et per cōsequens panis nō remaneret sub illis specieb⁹ qz hoc continet diffinitio trās substantiationis ponens ibidem accidētia manere sine subiecto et hoc etiam tenet ma. li. 4. di. 12. in principio. Item thomas in quarto. di. xi. in principio responsionis ad primam. q. dicit ꝙ ista positio que ponit substantiam panis manere sub illis speciebus cum corpore xp̄i post consecra. est hereti ca sed consequens videtur falsum quia tunc ille species non possunt nutrire quia non possent cōuerti in substantiam rei alende cum non sit ibi materia in qua recipi possit forma alendi. Item ibi remanet grauitas sed grauitas est forma substantialis elemēti grauis vel mixti vt patet tertio celi. Item tunc corpus christi esset simul in diuersis locis et pari ratione quodlibet aliud corpus poset esse simul in diuersis locis per diuinam potentiam. Falsitas probatur quia tunc sequitur has esse possibiles idem est fractum et integrum secūdum idem et idem lignum est incineratum et idē plenum et vacuum motum et quietēs et vigilās et dormiens viuum et mortuuz et idem homo pecaret et mererek vitam eternam et simul baptisaretur et celebraret missam. Item vel igitur corp⁹ christi esset sub illis speciebus circunscriptiue vl solum diffinitiue non primum quia tunc totuz corpus christi nō esset sub qualibet particula specierum. non secundum quia esse diffinitiue alicubi ē sic esse ibi ꝙ non alibi igitur. Item quomodo poset esse ꝙ corpus xp̄i esset alicubi per totum in loco toto et in qualibet parte huiusmodi enim propium videtur spiritui. ¶ Ad oppositum est ma. di. 10. quarti libri. Ad quem dicendum est ꝙ sic. Sed tunc restat primo soluere dubium tactum in primo argumento an scilicet forma substantialis ibi remaneat de pane et tenendum est ꝙ non. ¶ Et concedendum est vlterius cum ma. di. 12. in principio ꝙ ibi remaneant accidentia sine subiecto. Item de grauitate dicitur ꝙ grauitas substantialis est forma accidentalis grauitas autem virtualis aque nata est efficere in se ipsa aut in sua materia grauitatem accidentalem bene est forma substantialis elementi vel mixti et sic intelligo auctoritates Isto etiam modo possumus dicere ꝙ forma substantialis ignis est calor virtualis constat enim ꝙ omni accidente circunscripto adhuc ignis esset

1. dubium.

calidus. i. natus esset efficere calorez itam in se ꝙ in alio et eodem modo etiam sol est calidus. Contra arguit ꝫns. posita terra in aere et circūscripta per potentiam dei omni grauitate accidētali que esset principium motus deorsum et vniuersaliter omni accidente aut staret ibi terra ista aut descenderet. Si staret ibi naturaliter ibi tunc resisteret mouenti sursum et per consequens si esset sursum moueretur ad illum locum naturaliter descendendo sub grauitate superaddita et per consequens grauitas superaddita nunc superfluit. Si detur secundum ꝙ descēderet sequitur idez ꝙ grauitas ista accidētalis superflueret. Respondetur ꝙ terra in dicto casu ibi staret nec aliter resisteret pellenti ꝙ corpus neutrum nec vna celi particula sibi poneretur. ¶ Diceres retineat deus illam terram immobiliter ita ꝙ a nulla creatura per aliqđ tps pelli posset tunc nec cedit nec diuiditur cū illuc manus pertingeret igitur manus eam sentiret et per cōsequens substātia foret sensibilis sine accidentibus. ¶ Respōdetur ꝙ manus illo veniens non precederet nec istam subintret sed ibi sisteret impedita et non perciperet vñ non tangitur tactu sensationis sed tactu applicatōis sicut lapis tāgit lapidem sicut si deus modo teneret de facto aerem immobilē in eodem situ cuius nullam qualitatē possem percipere me sētire vel non sentire propter similitudinem cum qualibet manus mee eodem modo me haberē circa preceptionē istius sicut in casu argumēti. Hic videtur rationabilior opinio dicere sicut dicunt aliqui ꝙ substātia materialis omni accidente spoliata sentitur vere et per se ipam est dura et a tactu experitur esse dura hoc em̄ est contra phm̄ nec cōsonat fidei quia vel in hostia consecrata est duplex duricies vel grauitas et cōpactō quod videtur superfluum vel omnia sunt hec accidentia vere sup addita et non ipsa substātia cum hec maneant in hostia consecrata sicut docet experientia cū fide vide terra omni circūscripto accidente non est dura nec cōpacta sed ita leniter diuiditur et cedit sicut aer in vocando compactū continuū quia p casum adhuc remaneret quāta nec etiā esset grauius nec lenis. Tertio potest argui cōtra conclusionē principalem per hoc ꝙ hostia consecrata videtur nutrire. Sed accidētia non possunt nutrire sicut nec possunt transire in substātiam rei alende quia ibi deficit materia substantialis Respondetur ꝙ nutritio ppie dicta que est per conuersionē alimēti in rem alendā species sacramentales nutrire non possunt. Sed deus in fine ponit ibi substantiā aliquā vocando autem nutritionē quācūqꝫ reductionem membrorum aialis ad statum priorem scōm qualitates sic potest homo nutriri ex hostijs consecratis et sīr aīmal bruti quia hostia cōsecrata habet quandā actionē naturalē in mēbra hois et aialis bruti qualē actionem habet hostia nō consecrata et ideo simili modo pōt reducere complexionem lapsam ad statum naturalem saltem scōm qualitates licet non possit conuerti per actionez naturalem in materiā mēbri et aialis nec etiā sequitur ꝙ in hostia cōsecrata sit aliqua materia qi ista nutritio secūdo modo dicta non fit per hoc ꝙ hostia compatitur sed per hoc quod agit i mēbrū cui approximatur. ¶ Et tunc cōsequenter diceret ꝙ licet ad tempus posset homo sustentari ꝙ talez restaurationē qualitatū non tamē diu propter cōtinuaz deperditionē substātie que nō restauratur isto modo ꝛ tunc esset dicēdum ꝙ hostia cōsecrata non similiter valet ad nutritionē sicut non consecrata quia non est ad nutritionē corpalē ordiata ¶ Aliter potest dici ꝙ species ordiatem hostia cōsecrata faciunt effectus suos sicut iam dictuz est producūt em̄ qualitates actiue sibi similes qualitates de potētia materie rei alende per quas reducitur complexio lapsa ad statuz naturalē scōm qualitatem correspōdētem speciebus hostie cōsecrate sic ꝙ non vltra non sunt nobis sensibiliter apparentes species panis vel vini tunc deus reponit ibi materiā in quā agens corrūpes illas spēs dicitur inducere formā qz sufficiētes dispositiōes agit ad hoc vt de illa materia sic disposita agens naturale educeret formā carnis vel ossis ꝛ c. ꝛ ita fieret vera nutritio ymo ꝛ agēs corrūpēs species in instanti corruptionis produceret formā ¶ Scōz dubium iuxta illud argumentū. ¶ An corpus xp̄i posset esse realiter ꝙ diuinā potentiā in pluribus locis extense. Et apparet michi cum scoto okam ꝫxenā. et aliis doctoribus multis ymo quia iā de facto est simul in diuersis locis modo non p̄titatiuo quod esse nō posset sine duplici miraculo sed modo p̄titatiuo hoc fieret vno solo miraculo igitur si primū conceditur possibilitas secūd⁹ no debet negari. Argumētū aūt in cōtrariū esset bonuz apud phm̄ sed apud theologos nō tantū valet qz satis est possibile ꝙ idē corp⁹ vno loco viuat et in alio sit mortuū et sic de similibus nec mirū cū corpus xp̄i in pixide moueat et tūc alibi nō mouetur Contra ex isto sequit ꝙ agens creatū posset agere in passum impproportionabiliter distans vel ꝙ subiectum posset esse alicubi sine accidēte suo formaliter ipm̄ informāte quia si idē calefactibile esset hic et rome et ignis ageret in illud calefactibile hic. ¶ Tunc q̄ro aut ageret in illud calefactibile rome ita ꝙ calor qui causatur hic in isto subiecto sit in eodē calefactibili rome ꝛ tunc sequit primū aut non ꝛet tunc sequitur scōm. ¶ Respondetur ꝙ nō est cōtradictio ꝙ subiectū habens accidens sit alicubi vbi non est tale suum accidēs ¶ Tertū dubium qualiter corpus xp̄i sit in loco vtrum circumscriptiue vel diffinitiue Et est dicēduz ꝙ solū diffinitiue nec debet exponi esse diffinitiue in loco per non esse alibi sed per esse ibi ꝛ non esse simul alibi et vbiq̄ per naturam si accipiatur et eius loca desperata inter q̄ est medīū interceptū nec aliqua est inter loca huius continuatio secundum rectā lineā vel obliquā. ¶ Quartū dubiuz qō tangit in vltimo argumēto quomodo cōcipietur ꝙ corpus aliquod possit esse totum in loco aliquo ꝛ totum in qualibet eius parte ¶ Ad illud respōdet okam satis bene in lectura xp̄i dicens ꝙ circa illud vidē de sunt due difficultates vna quomodo idē corp⁹ numero possit simul scōm se existere in plurib⁹ locis. alia quomodo multe partes eiusdē corporis possint simul coexistere eidem vni loco et q̄ videt p̄fecte ista duo videt quomodo corpus ip̄i existit sub hostia totum sub tota et totum sub qualibet particula. Quātum ad primū non videtur maior difficultas ꝙ idem corpus numero coexistat pluribus locis simul scōm se totum q̄ ꝙ eadem aīma intellectiua simul existat scōm se totam i toto corpore et in qualibet eius parte vel ꝙ idem āgelus

2. dubium.

3. dubium.

4. dubium

An accidētia nutrire possint.

in aliquo toto loco existat z in qualibet pte illi⁹. Sed hoc ponimus scōm veritatē phisicam et theologicā igitur aliud non est Impossibile. Quātum ad secūdum non est maior difficultas q̄ q̄ duo corpora existant simul in eodem loco adequato z hoc siue sint corpora gloriosa siue non quia gloria vel non gloria nihil ad hoc facit Sed fide tenemus q̄ xp̄s introiuit ad discipulos clausis ianuis z exiuit clausumvterū virginis et clausum sepulchrū non est autez maior difficultas q̄ due partes eiusdem corporis sint simul in eodem loco Justis suppositis patet qualiter corpus xp̄i potest scōm se totum et scōm quālibet sui partem simul esse in tota hostia sub speciebus panis z sub qualibet eius parte qz ex istis patet possibilitas q̄ vna pars sit simul cuz alia et q̄ eadem pars sit in multis locis vel partibus hostie simul et plus nō ponitur ibi nisi q̄ptes
5. dubium. eius remaneant adhuc in toto constituētes totū.
¶Quintum dubiū vtrum corpus xp̄i existens sub sacramento sit ibi situaliter dicendū q̄ non qz non habet ibi partē extra partem quo ad situm igitur non est ibi situaliter hoc eīm videntur intelligere loquētes per situaliter hoc etiā patet per thomā libro quarto di. 10. q. 3. vbi tenet q̄ nō est ibi situaliter per hoc argumētū quia alibi situatur est cōmēsurari illi situi et ita q̄ pars correspōdeat pti et totum toti. ¶Sed corpus xp̄i nō sic cōmensurat speciebus hec eīm est cōclusio ecclie hoc etiā dicit Innocentius de officio misse parte tertia capi. 9. Deoz salua fidei imunitate hec etiā e sētētia ma. li. 4. di. 11. et. 12. et ꝓbat per auctoritates sanctorū. Item hill'. vbi est pars corporis domini sub sacramento ibi est totum sed sub omni parte sacrāmēti est aliqua pars dñi igitur et t̄. sed nullū ē ibi positio Respōdetur q̄ positio vno modo accipitur pro ordine partium in toto et talis est ibi qz caput continuatur collo z non pedi nec digito i corpore xp̄i sub hostia et ista positio per se conuenit cuilibet substantie corporee vt posset patere q̄ auctorē sexto phisicorū. Aliomodo accipitur positio ꝓ ordine partiū in toto et sic non est in corpore christi sub hostia vnde corpus xp̄i est ibi vere quātum et ibi est ordo partiū in toto scōm quem ordinem est ibi primū et scōm tertium non quidē primitate nature vel perfectionis aut secundum situm et sic de alijs modis prioritatis que ponit aristoteles. Sz in proposito ē quasi prioritas cōtinuationis nā ex vna parte caput nulli cōtinuatur nec sibi aliquod aliud ex alia autē sibi cōtinuat collū z nō pectus nec tibia et collo ex alia parte caput et alia parte pectus z humeri et sic procedendo vsq; ad pedes z ita ille ordo seruatur i corpore xp̄i in eucharistia sicut in celo non tamē ordo situalis quia nō est ibi cōmensuratiue illis speciebus nec alicui situi exteriori sed in se est vere extense et distanter secūdū partes ita q̄ caput tātum distat a pede intrinsece in corpore sub illis speciebus quātuz in celo z ita xp̄s posset ibi mouere manū suam a capite ad pedes et conuersim velocitervel tarde sicut sibi placeret ita q̄ illa velocitas vel tarditas attenderet penes distātiam partium in corpore sed nō penes distātiam situalem respectu illarum specierū vel altertus situs quia ex quo sub qualibet parte illarum specierū est totum corpus xp̄i q̄libet pars
6. dubium eius. Ideo non posset aliqua ei⁹ pars moueri ad aliq̄ partem hostie in qua ꝓius non fuit ¶Sextū dubium cuiusmodi locationes mutationes fiant ibi cum de existente in loco diffinitiue et nō circūscriptiue sic existens in loco circūscriptiue seu cōmensuratiue et modo quantitatiuo vel ecōuerso. Ad istud bene respondetvbi ꝓius q̄ hoc posset cōtingere tripliciter. s. q̄ de materia nō extensa fiat extensa vnomodo q̄ extensa maiorē locū occupet q̄ quando nō est extēsa. Aliomodo q̄ minorē. Tertiomodo q̄ equalem. Si primo modo fiat tūc sunt ibi due mutatiōes vna acquisitiua qz illa materia acquirit vnum nouū locum z alia deperditiua qz quando fuit non extensa fuit tota cum toto loco z tota cum qualibet parte. Sed quando extēditur tunc est tota cū toto loco et tota cum qualibet pte et per consequens omnes partes perdent aliqua loca que ꝓius habuerūt quia ꝓius fuit pes cum capite et modo distant z ideo vtrumq; perdit loca que ꝓius habuit. Si scōo modo tūc sola mutatio deperditiua quia totum occupat de loco q̄ ꝓius et per consequēs perdit partem illius loci maioris et etiam partes perdūt multa loca ꝓius habita sicut in ꝓiori modo Si tertiomodo tūc etiā est mutatio deperditiua quia tunc partes quaq; que libet fuit cum toto et cū qualibet parte tā dimittunt loca ꝓius habita exceptovno si autem econuerso de materia extensa fiat non extensa hoc silr potest tripliciter cōtingere z si totū remanebit in loco equali erit mutatio acquisitiua et nō deperditiua quia quelibet pars acquirit multa loca q̄ non prehabuit Sed nec totū nec aliqua pars pdit locum aliquem quam prehabuit. Si vero fiat in loco maiori silr erit ibi mutatio acquisitiua non deperditiua sed in minori tūc hec erit mutatio tā deperditiua q̄ acquisitiua sicut patet aduertenti ex predictis et cetera.

Trū quantitas

terminata panis cōsecrādi sit aliq̄ res vna extra aiam distincta realiter a substātia et qualitate cuius est. Jstā questionē valde diffuse pertractat hic Adam et ideo si velis require i ipsō Conclusio autem sua principalis est ista. Ad questionem dicēdū q̄ sic eo mō loquendo quo debet concedi quantitatē esse rem Jste enim terminus res sicut et iste terminus ens equiuoce dr de q̄titate que nō est res vna sz multe et de alijs rebus quarū quelibet est vere vna nolo tamen dicere q̄ quantitas sit res alia a substātia et qualitate z a partibus earūdē ymo quantitas ipa est ipe partes cōtinuate in toto et iste eedem partes si discontinentur sit quātitas discreta. Jtē ostam illius tertij dubij in solutione z in tractatu de sacramento eucharistie capi. 14. dicit plane q̄ quantitas continua permanēs non est nisi partes extense siue partes situaliter distātes siue iste partes sint substantie siue partes qualitatis Ex quo patet q̄ in ponendo quantitatē continē tiā esse nō recedit a via ista ex toto licet recedatur in hoc q̄ ad hoc q̄ partes sint quantitas nō oportet eas distare situaliter scōm eū autē hoc oportet Et ratio sua est qz substātia corporea esse posset quanta et esse longa lata et profunda et hr̄e partē extra partem et esse circūscriptiue in loco omni alio q̄ po-

1. cōclusio q̄quātitas est aliqua res etc.

neretur quātitas substātie inherens circūscripto quia de⁹ de potentia sua posset tenere partes substātie demonstrante in sitibus in quibus sunt sine omni mutatione z motu locali earūdē destruēdo quodlibet tale accidēs si poneretur igitur Cōtra pono q̄ deus scōm ymaginationē tuam quam dedisti de quantitate corporis xp̄i ponatur aliquod corpus pedale puta. a. in aliquo spacio et ponat idem. a. in alio loco in circuitu primi circūquaq; ad quantitatez pedalem ita tamen q̄ in isto loco ambiente sit. a. totum in toto et totū in qualibet parte ita q̄ quelibet pars. a. sit ibi vbiq; cum qua libet alia eius parte hoc posito rarefaciat deus pedale. a. tunc sequitur q̄ erit transitus de cōtrario in contrarium ymo sine aliqua causarum siue materiarū istarum quas tu posuisti in quadā regula ad saluandū transitum de contradictorio in contradictoriū Cōstat tamē q̄ nulla ibi sufficeret mutatio localis et illa non est ibi quia nec. a. nec aliqua pars. a. sit modo vbi non erat igitur Respōdetur q̄n dicto casu partes mutarētur situaliter et licet non fierent nisi vbi ꝓius fuerunt relinquerunt tamen locum aliquez quem habebant circa spaciū pedale sicut notum est cuilibet casum considerāti. Contra ponat deus totum illud corpus pedale in tota domo et in qualibet eius parte cū qualibet ita tamen q̄ alibi etiam sit idez corpus pedaliter extensū moueat igitur deus tpm extēsū ad locum et per locū vbi non extenditur non eīm videtur quin xp̄s in corpore glorioso extenso transire posset per hostiā consecratā sicut trāsiuit per hostium z sepulchrum et celum non diuisa igitur illud corpus pedale posset intrare locum vbi non extenditur et si ibi a deo rarefieret nec fieret vbi non erat scōm se aut scōm aliquaz sui partem nec iuxta illud spacium vbi non extenditur relinqret aliquez situm ꝓprie scōm se vel aliquā sui partē vbi ꝓcerat. Dicēdum q̄ tale corpus tunc in tali spacio z dupliciter. s. modo quātitatiuo z nō quātitatiuo et scōm aliquē modū puta extensionē fierent ibi nouitates quia eadem vna parte scōm se vel secūdum suas partes nouū situ acquireretz alia parte perderet prehabituz et sic esset ibi mutatio realis. Si dicis scōm phm quarto metha. si omnia quiescerēt oia essent vera vel falsa sicut ꝓius z p cōsequēs non fieret transitus de cōtradictorio in cōtradictoriū igitur cū in dicto casu dictū corpus quiescit de ipso nō possunt verificari alia q̄ ꝓius Respondetur q̄ dictū phi nō oportet in hac materia sustinere vel potest sic intelligi si oino quiescerent vt ꝓius. i. si nullus moueretur nec ageret qō ꝓius non egit nec ꝓpter aliquid ageret qō ꝓius non egit nec acceptaret quod ꝓius non acceptauit et similia ita q̄ sit quies ab oi tali alietate tūc oia essent vera vt ꝓius aliquin etiaz apud phm caperet cōtra instantiā in multis z multo fortius apud theologos nā dato q̄ rex ordinaret q̄ minimus argenteus cessaret esse precij ex tūc minimꝰ talis non esset precij etiam omnibus quiescentibus et preciato. Silr si rex ordinaret q̄ quilibet iuētus in camera regis post instās meridiei puniretur morte eo ipso nulla facta nouitate preter solum transitum tpis ille qui ibi fuit ꝓius z post vniformiter in ea se habens ex tunc esset dignus morte z ꝓius nō ¶Probatur dato q̄ ab eterno deꝰ ordinauerit solez radio nō motis ꝓseruare radiū se solo ab aliquo instāti tunc radius qui ꝓius dependebat a sole minime a sole depēderet ibi etiā solus transitus tpis sufficeret entis z potētialis ꝓsuppositio q̄ de facto nō esset tēpus. repugnat eīm q̄ sic ordinauit et q̄ transeat tps actu vel potētia et q̄ non sit ibi trāsitus prenominatus cuius ratio est quia deus omps est et omnē efficientiaz supplere potest ideo necesse ē si sic velit supplere vt dictum est q̄ talis effectus ab ipo tunc dependeat et nō ab alio a quo ꝓius. Silr posset esse dependētia a causa finalivt pote si deus cōseruaret effectum suū ista die tota precise amore mei crastino ꝓpter amorē altertus precise tunc per solū trāsitum temporis nulla mutatiōe alia requisita qz esse sunt denominationes ab extrinseco. Sed vbi est denominatio formalis z ab intrinseco videtur esse talis transitus oino impossibilis sine aliqua causa concurrentevt pote de nō intelligente intelligens et de non albo albus et sic de similib⁹ Hic tamen aduertendū est q̄ ad talem transitum de cōtradictorio in contradictoriū qñ q̄ sufficit solum transitum tpis cum alijs causis requisitis vt cum angelus primo producitur tunc creatur et nō conseruatur et immediate post cōseruatur et nō creatur aliqñ trāsitus tpis cum alijs vniformiter manentibus non sufficit sicut patet in exemplis prioribus. Et ratio diuersitatis est quiavbi solus trāsitus tpis sufficit ibi principaliter vel quasi principaliter tps exprimitur vel datur intelligi p ꝓpositionē vt patet in exemplo de conseruatione z ꝓductione angeli in scō vero nō. Sed ibi ordinatio diuina vel humana cadit directe super tempus et ideo dato q̄ deus sic ordinaret z tps transeat eo ipo transitur a veritate in falsitatem z ecōuerso a significabili sic vel sic Item adhuc arguit sic per articulū parisien. positum cap. 15. vbi dr q̄ Impossibile est quātitatē seu diuisionē eē per se hoc eīm esset tpam esse substantiā erroz Ex quo videtur q̄ motuū condēnantiū istum articulū fuerit q̄ tunc esse possibile quantitatē esse substātiā Respondetur q̄ hoc non fuit motiuū condēnatiū sed ipsoz errantiū qui ꝓpter etiam moti dixerūt q̄ Impossibile est accidēs esse sine subiectovt patet in principio eiusdem articuli z in articulo vno immediate precedenti ¶Item tunc in transubstātiatione panis sicut quātitas illa essentialis ānichilatur ita substātia panis annichilaretur Falsitas patet quia extra de summa trinitate dicit q̄ panis transubstātiatur in corpus xp̄i z vinū i sanguinē de potentia dei igitur nō annichilatur. Respondetur q̄ qut negaret ibi panis substātiā annichilari et negaret hoc de quantitate substantie panis et qui concedūt hoc de quantitate etiā concedunt hoc de substātia z negarent istam consequētiam si substātia panis annichilaretur igitur non transubstātiaretur quia scōm istos ānichilari nō est nisi totaliter desinere esse scōm materiā et forma et hoc non repugnat transubstantiationi si infertur ex ea nec est hic vis in re sed in verbis tātū scōm istos t̄. Ego autem dico q̄ transubstantiatio non est annichilatio sed cōuersio panis substantie in corpus xp̄i ex vi consecrationis sacramentalis eo q̄ in Instanti conuersionis cessat esse sub illis speciebus substantia panis et vinū que preerat et succedit ꝓ eiusdem corpus et sanguis xp̄i ex vi sacramentalis consecrationis nec est ibi aliqua

Nota quot modis fit trāsitus de cōtradictorio in ꝓtra dictoriū

cõuersio p̃ioris in posterius nisi q̃ ad nõ esse p̃oris succedit sub illis speciebus ex vi cõsecratiõis substantia posterior; quia motus vel mutatio vel quecunq; factio vnica denominanda est ab vltimo termio ad quẽ per se intẽto licet igitur substãtia panis nihil fieret non tamẽ est ista cõuersio annichilatio sed transubstãtiatio. i. successio vni⁹ substantie in loco alterius et per hanc descriptionez satis excludi possũt substãtie circa istã materiã ⁊ c̃.

Itẽ concedẽdũ est q̃ ex vi illius conuersionis corpus christi fit de substãtia panis et incipit esse de pane sic q̃ si alibi non esset nec p̃ius fuisset ipsum inciperet simpliciter esse post nõ esse ratiõe illius conuersionis nunc autẽ nõ incipit simpliciter esse sed incipit esse ex illo pane de quo p̃ius non habuit esse patet ergo q̃ si corpus christi p̃i⁹ non fuisset talis cõuersio esset simpliciter eius factio nec autẽ est eius factio scõm quid. s. de illo pane.

Item q̃n per desitionẽ specierũ desinit eẽ corpus xp̃i tunc verisimile est q̃ talis desitio corporis xp̃i ibi fit reconuersio corporis christi i materia que p̃ius fuit ipsius panis et ita videtur q̃ deus reponit ibi materiam quam resumit de corpore christi per dictum modum conuersiõis ⁊ in illa materia agens naturale corrũpẽs illas species p̃oducit formã̃sin eodem instanti in quo illa materia reponitur et sic patet quomodo saluaẽ q̃ per illas species sit vera nutritio⁹ quomodo sint actiue ⁊ passiue iuxta predicta in precedentibus quelibetibus Sed dubitatur An corpus xp̃i videri possit oculo corporali put ẽ sacramẽtaliter sub spẽbus panis Pro vltimo dubio moto in ista. q. quinta quarti que est. 63. in ordine simpliciter ad primũ. s. vtrũ quantitas. Sciendũ est q̃ dupliciter agens potest applicari passo vel sitat seu etiã rei situali intrinsece vel extrinsece primo modo tripliciter. s. vel coexistenter commẽsuratiue et informatiue sicut calor vel aliud accidens applicatur suo subiecto cui coextenditur vel q̃ informat in illud etiã bene agit suum simile de ipsius potentia educendo vel coexistẽter cõmẽsuratiue sed non informatiue vt si in casu p̃ioz deus faceret calorem cõmensuratiue coexistente subiecto per se existere sic q̃ non inheret subiecto nec informaret ipsum vel si deus taliter faceret coexistere duo contraria. s. aquaz et ignem vel duas qualitates contrarias. s. caliditatem et frigiditatẽ et tunc est bene dubium an in tali applicatione talia suis naturalib⁹ relicta agerent et paterentur vel scõo modo põt hoc contingere sic q̃ agens alicui applicatur coexistẽter non tamen informatiue nec cõmensuratiue sed sic q̃ totus est in toto et in qualibet parte ⁊ quelibet pars est in toto et in qualibet parte et sic corpus christi est sub speciebus et cõcomittant ipsius accidentia nec igitur dubitatur an talia accidentia taliter suo situi applicata suis naturalibus derelicta naturaliter agerẽt i sua passa Verbi gratia an calor vel caliditas lucis corporis xp̃i sic se habentis naturaliter ageret in vsu videtur q̃ nõ q⁹ scõm talem modũ agens nõ debite applicaẽ passo igitur Antecedẽs probatur q⁹ applicatio secũdi modi predicti non videtur sufficere ad actionem igitur multo min⁹ applicatio que posset fieri isto tertio modo. Itẽ videmus q̃ graue aliquomodo se habẽte. 16. extra centrũ grauitas efficit motũ ipso autẽ aliomodo se habente. s. existẽte in cẽtro nullum causat motũ igitur multo fortius coloze sic se habente q̃ nullũ cõmensuratur situi non põt agere invisum. Item scõm talẽ modũ non põt esse basis piramidis radiose quia tunc cõmẽsurareẽ alicui situi igitur ⁊ c̃. In oppositũ per p̃ius conuenit agẽti agere in passũ q̃ sibi applicari talive⁊ talt modo applicationis igitur quantũ est de q̃ se fiat ipm agere naturaliter in passum sine tali applicatione quã tu p̃esupponis Cõse quẽtia patet ex eo q̃ p̃ius põt semper stare sine suo posteriori licet non econuerso. Itẽ agens agere vel esse suũ actiuũ est sibi essentiale taliter autẽ applicari vel taliter est sibi accidẽtale sed nõ oportet q̃ ablato accidentali aufferatur essentiale igitur scõo mõ s. extrinsece potest hoc esse contingere tripliciter s. continue vel cõtiguel cõsequẽter. Et istis modis planũ est posse fieri actionem ⁊ passionẽ et c̃.

**Vtrum sacramẽtum penitentie sit necessariũ ad delendũ pctm̃ mortale post baptismũ. q̃ nõ quia ad delendũ mortale sufficit contritio cũ proposito confitendi iuxta illud psal. cum gloria. fua dixi confitebor et alia in copia quere in textu sententiarũ di. 17. quarti. Contra secũdum hiero. penitentia est vera fabula post naufragiũ et ponitur di. 14. quarti in principio. Conclusio prima q̃ non capiendo necessarium absolute p̃ eo quod nõ põt per aliquã potentiã non esse tũ quia nec est sic ne cessartũ pctm̃ mortale deleri. i. remitti nec est sic necessaria penitẽtia interior nec exterior ad eius deletiõem q⁹ deus de sua potẽtia absoluta posset fine omni penitẽtia tali pctm̃ mortale actuale remittere. Secunda cõclusio sumẽdo necessartũ scõz quid. s. scõm cõem legem dei non est penitẽtia exterior necessaria ad deletiõez peccati mortalis q⁹ contritio est sufficiens sacrificiũ p̃ peccato scõm glosam sup illud psal. Sacrificiũ deo spũs et c̃. d. spũs contritus est sacrificiũ quo pctm̃ abluitur ⁊ alie multe auctoritates ad hoc sunt. Tertia conclusio q̃ nec de virtute sermõis penitẽtia interior est necessaria ad salutẽ q⁹ nulla penitẽtia iterior est sic necessaria. Quarta conclusio ad deletionez pcti mortalis p̃cõmissi necessario requirit⁊ siue necessaria est penitentia interior scõm legem dei cõem q⁹ secũdum augu. epka. 55. nullus sue voluntatis arbiter constitut⁹ potest nouã vitã inchoare nisi peniteat eum vite veteris ⁊ allegatur di. 4. 4. Quinta conclusio q̃ cõmissa culpa mortali sacramẽtum penitentie est necessarium secũdum legez dei cõem p̃o loco et tempore oportunis nec penitentia interior est sufficiẽs sine p̃posito recipiẽdi sacramẽtũ ad hoc sũt m⁹te auctoritates di. 17. 4. Et ista famosa decretalis extra de penitẽtijs ⁊ remissionibus, ois vtriusq; sexus. Argumẽta principalia procedũt p̃ diuersas cõclusiones cõcludẽdo verum. Contra predicta obijcitur primo q̃ penitẽtia exterior est p̃cepta igitur est necessar iũ eam implere nã si hec consequẽtia non valet non esset necesse scõm legem dei statutam seruare dei p̃cepta affirmatiua que non plus obligant ad sem p̃ q̃ p̃cepta eccl̃e de confitendo semel in ãno extravbi p̃ius omis̃ Probaẽ si contritio sufficit vel igitur in quocunq; gradu fuerit vel solũ in certo gradu. Non p̃imum q⁹ tunc equalis contritio sufficeret ad delendũ pctm̃ mortale sicut ad delẽdum venale. Non secũdum q⁹ ois contritio p̃cedit a charitate et per consequens nulla põt esse ita parua quin deleat pctm̃ mortale p̃ eo q̃ mortale non stat cum charitate Probaẽ voluntas põt ita disponi q̃ non posset pertingere ad cõtritionez in tali gradu et ita posset damnari de peccato de quo vero in aliquo gradu contereturl dic dicit q̃ quicunq; gradus contritionis quantuncunq; remissus sufficit si bene sit circũstantionatus Cõtra tunc equalis pena debetur in purgatorio p̃ pctõ venali ⁊ mortali ceteris omnibus paribus q⁹ sit ita q̃ vnus peccauerit venialiter et alius per oĩa simili peccato venali et cum hoc etiã mortali de quo oblitus sit nec eius recordaẽ licet faciat dili gentiam sufficientem ad salutem recordandi oĩa pctã sua conteratur iste scõs venali per oĩa sicut p̃ius et etiam in generali de omnibus pctis suis ita q̃ ista generalis penitẽtia deleat culpam mortalem oblitam tunc quero an iste p̃o suo peccato mortali oblito equaliter punietur sicut p̃ suo venali vel sicut alius p̃o suo venali et habetur intẽtum vel non. Sed grauius et cum nõ in infinituz grauius sit igitur q̃ in duplo grauius et accipiaẽ alius qui ceteris paribus peccet mortaliter minus in duplo q̃ iste et per cõsequẽs punietur in duplo minus Probatur si cõtritio quantũcunq; parua deleat pctm̃ ⁊ cõmutat penam eternã in tẽporalẽ dupla rollet omnẽ quia tãtum valet scõa pars ad tollendũ quod minus est. s. penam tẽporalẽ sicut valuit p̃ima pars ad tollẽdũ q̃ maius est. s. penã eternam et ita superfluerent oẽs alie penitentie satiffactionis exteriozis quia quelibet contritio ad totam penã tollendã sufficeret quia eius medietas ad cõmutandũ penam eternã in tẽpalẽ igit multo fortius restãdũ sufficeret ad tẽpalẽ redimẽdã p̃eterea videt q̃ penitẽtia exterior sit necessaria q⁹ deletio culpe est finita intẽsiue et extẽsiue igit pena intus ⁊ extra debet cozrespõdere iuxta illud scripture quãtũ glorificauit se Probaẽ aliquod põt esse pctm̃ mortale p̃ quo hõ non teneẽ necvnq; tenebit penitere q⁹ aliqua illecebra p̃moveri alis posset ta ndiu cõtinuari q̃ fiat pctm̃ mortale i aliquo instanti tũc in illo instãti nõ teneẽ penitere q⁹ nõ est in etus ptãte tũc penitere sed scõm aug. i li. de duab⁹ aiab⁹ et ponẽ secũdo sententiarũ di. 16. pcti reũ teneri quẽquã q⁹ nõ facit qõ facere non potuit sũme iniq̃tatis et insanie est nec teneẽ post posito q̃ mediate nõ sit p̃ potentiã dei vel q̃ de⁹ nõ sibi coopereẽ Probaẽ aut est aliquod p̃mũ instãs postq̃ peccauit inq̃ posset penitere p̃nia iterior vel nõ. si sic igit si p̃ illud instans nõ est sibi p̃nia necessaria eo q̃ nec sibi sit possibilis natural⁹. Et cõfirmatur q⁹ ideo predictũ est cõfessionẽ nõ esse necessariã ad salutem eo q̃ põt licite differri vsq; ad finẽ anni igit pari ratiõe nec cõtritio quia posset differri vsq; ad finẽ tp̃is licet minoris Cõtra talis abstulit honorẽ alienũ igit dimũ igit sp̃ posit teneẽ ad restitutionẽ. Si dr̃ qõ nõ est aliqs primũ instãs in quo posset penitere igit p̃ quolibet instãti tenetur sic igit q̃ omittit per diem. Tũc sic p̃ quolibet instanti penitere teneẽ ⁊ p̃ nullo fecit ⁊ instãtia ista fiunt infinita igit peccauit infinitis peccatis omissionis Probaẽ aut teneẽ solũ ad talẽ p̃nam instantaneã vel morosam si instantaneã igit posset mereri in instanti et tũc in tẽpe quolibet essent infinite actiones meritorie q⁹ infinita instantia si morosam ante finem hore vande posset mori ⁊ p̃ p̃is cõtritus de pctõ aliquo dãnaretur. Ad primu isto rum dicẽdũ q̃ velle penitere necesse est p̃nia exteriori tẽpe opportuno cũ cogitatur sed nõ est necessaria exequi exterius nisi p̃o tẽpe p̃ quo p̃cipitur exterior executio ab eccl̃ia vel a deo. Ad scõm dr̃ q̃ in quolibet gradu sufficit conteri et q̃ equalis cõtritio quo ad gradũ sufficit p̃ mortali ⁊ venali Sed ille contritiones differũt spẽ sicut obiecta. i. pctã de quib⁹ fiunt. Et ad reductionẽ in cõtrariuz dicẽdũ ẽ vel q̃ oportet dare q̃ pena debita maxio venali vel etiã oĩbus venialibus possibilib⁹ cõmitti ab eodẽ nõ põt de potentia dei ordinata per tingere ad magnitudinez debitã minimo mortali dato q̃ pena etiãdẽ rationis debeat vteriq; puniri post cõmutationẽ pene eterne in tẽpalẽ vel secũdo oportet dicere q̃ pene iste nõ sunt eiusdez rationis vel tertio oportet dicere q̃ pena p̃ vno põt in casu esse equalis pene p̃ altero et q̃nq; hec illa maioz et q̃nq; minor. Sed tunc non erũt cetera paria et hoc credo verius. Aliter ẽm penitẽdũ est de mortali et aliter de venali ⁊ plus sine cõparatione hz displicere sibi q̃ peccauit mortal⁹ ⁊ q̃ venialiter plus in q̃ non actus magnitudine sed vicij detestationez illud verum est de pena p̃ mortali scito esse hmõi et de tali p̃ venali scito esse huius simp̃r. Sed tunc restat dubitatio de duobus quorũ vnus peccauit mortal⁹ et alter venal⁹ et vteriq; oblitus est ⁊ peniteat vteriq; sufficiẽter ad hoc q̃ soluetur vno genere pñie sic. s. sivnq; offendi deũ in aliquo pctõ qõ nõ recolo mihi displicet et peto veniam ⁊ miam ⁊ sic moriaẽ vteriq; sic tñ q⁹ vteriq; restet pena in purgatorio aut igit equalis vl minor. p̃venali vt p̃ius deductũ est. Dic primo dicẽdũ q̃ pena p̃ma debita p̃ mortali excedit in infinitũ pena debitã p̃ venali. Sed de⁹ de gratia sua mere cõmutat istã penã i tẽpalẽ determinate quãtitatis quãte sibi placuerit nõ ex merito nr̃o sed xp̃i vnde patet q⁹ incõparabiliter misericordi⁹ de⁹ agit cũ penitẽte cui cõmutat penã eternã in tẽpalẽ virtute mortis xp̃i q̃ cui in quacunq; p̃portione dimittit de pena debita p̃ venali nõ tota remittendo. Ex quo seq̃tur q⁹ maioẽ efficaciã habuit mors xp̃i ad tuuãdum penitere volentes de mortalib⁹ q̃ de venialibus iuxta illud apostoli vbi habũdauit delictum et c̃. Secundo videtur mihi dicẽdũ q̃ cõceditur cõclusionẽ possibilẽ esse de pena tẽpali i quã cõmutatur pena eterna cum hõ penitet vel nunq̃ veniatur ad hoc q̃ quis mortaliter peccet minus in tãta p̃portione vt pena de bita p̃ mortali sed p̃nia pars rñsionis videẽ verior Ad secũdã reductionẽ dicẽdum q̃ culpe remissio fit virtute contritionis sed de mera xp̃i gr̃a p̃ius eñ natura fit ista cõmutatio et culpe remissio et gratie infusio q̃ hõ cõuertatur q⁹ actus non est cõtritio nisi habita gratia cũ qua fit vel a qua procedit ex tunc tamẽ p̃ cõtritionẽ remittit pena que restat ⁊ bene volo q̃ p̃portional⁹ ceteris paribus tanta posset esse talis contritio q̃ virtute eius meritorie obtineret quis relaxari vel redimi totam penam. Ad tertium dicendum q⁹ illa proportio de qua loquit auctoritas attẽdẽda est scõz intẽsiõez vel extẽsionẽ nec semp oportet vrunq; cõcurrere.

Cõclusio. 1

2. cõclusio.

3. cõclusio.

4. cõclusio

5. cõclusio.

Ad. 1.

Ad. 2.

Ad. 3.

Ad.4. Ad quartum dicēdū est q̄ bene ꝓbat vnū possibile de virtute sermonis casu argumēti posito tenere-tur tamē si superuenueret dices forte q̄ pari ratio-ne tūc nō peccat qz nō pōt tunc nō facere qō facit qz oē qō est qñ est et c̄. Et cōsequētia ꝓbaꝫ per auctoritatē eādē aug. dicēdū q̄ nō est simile tū qz ꝓius potuit tūc sic nō peccasse tū qz in hoc instāti ꝓius natura posset nō peccare et c̄. sicut ꝓius pa-tuit cura distinctionē primā primi. Aliter dr q̄ in isto casu talis in illo instanti re in quolibet futuro tenetur cōteri nec ex hoc sequitur q̄ deus eū obli-gauerit ad impossibile. Sed ipsemet fecit se impo-tentem ad implendū ꝓceptū diuinū cū ꝓceptū dei est q̄ hō sit extra diuinam offensam et hoc non est hoi impossibile quādiu seipz nō reddit ipotētē et c̄. et ideo reductio facta. s. q̄ pari ratione tunc

Ad.5. nō peccaret satis videtur similis Ad quītū estimo q̄ sit aliquod instās primū in quo scōm diſpositio-nes tunc pītes poterit ex puris naturalibus re cū deo ad iutoziū penitere et citra illud nō est i ptāte eius q̄ sine miraculo fiat in statu salutis qz nō est in eius naturali ptāte simul et semel volitiōes cō-trarias hꝫ ita q̄ idem sibi placeat et displiceat scōm oia eadē et ideo est sibi necessariū vt viuat vl terius si debeat saluari vel q̄ miraculose iuuetur a deo qz impossibilia apud hoies possibilia sunt apud deum luce. 16. patet igitur q̄ non valet ꝓba de cōmuni lege ista. s. q̄ citra istud instans non est sibi pña necessaria saltem si debet saluari de cōi lege. Ad cōfirmationē dicēdū q̄ nō est simile de di-latiōe volūtaria cōtorendi re cōfitendi qz ad primū tenetur iure nature ad scōm iure positiuo Etiam hō tenetur restituere diuinū honorē ita cito sicut pōt bene tamen simile est de cōtritione re volūtate cōfitendi. Ad argumētum alterius partis dr q̄ in nullius pctōr est ptāte in quolibet istanti reddere qō debet penitendo nec infinities omittit omissio ne que sit nouū pctm̄ qz sit i hoc instanti peccat de liberate omittendo infinita transibunt instātanea anteq̄ iterato nouiter peccat eodez modo. i. pctō sibi imputabili ad nouā penā. Ad sextum dicendū q̄ sufficit ad salutē q̄ instātanee caufet libere actū

Quid sit culpa mortalis actualis. Arti-culus.2. penitē di siue ille remaneat post per aliquod certū ꝓs siue non. Primū dubiū quid sit culpa morta-lis actualis re pōt dici q̄ est causatio libera cre a-ture vere vel interpretatiue operis sibi ꝓhibiti vel equiualenter sibi illiciti vel scōo voluntaria omissio operis ꝓcepti vel ad quod per equiua-lentiā obligaꝫ vel tertio rcatus talis voluntarie opatiōis vel volūtarie omissionis Prima ptcula ponit̄ p pctō cōmissionis re exludit act⁹ volūtatis de qb⁹ nō deliberauit nec potuit nō deliberasse qz tales vt sepe dixi mere naturaliꝫ habent dr etiā q̄ pctm̄ mortale est opus nō ꝓhibitū sed causatio vo-luntaria opis qz opus tale ſ a deo causetur nō est pctm̄ et ideo non ex hoc q̄ ē tale opus est pctm̄ vñ

Nota de odio dei. nisi q̄ a creatura obligaf ad cōtrariū verevel iter pretatiue volūtarie causef nō est pctm̄ etiam dato q̄ esset odiū dei intensissimū vel volitio quātūcūq; grandis mali opus autem nō est volitio creature nisi cū ab illa agitur addit̄ aūt vel causatio p equi ualētiaz opis sibi ꝓhibiti qz si volūtatio opis talis sub ꝓcepto nō caderet si tamē caderet sub voto licito tenef vouēs illō vitare sicut si sibi ꝓhiberet. Secunda particula pōitur p pctō omissionis vtrū aliquis possit omittēdo mortaliꝫ peccare sine omi actu volūtatis dubiū est magnū et rsidet di. prima Dubitatio primi et etiā alias, pvia q̄ poneret pctm̄ omissionis nō requirere aliā cōmissionē eo q̄ argumēta i op positū possunt bñ solui. Tū nūc mihi videt cū Ca-psalis et multis aliis moderis q̄ nō qz hō experit̄ se nō posse transire sine oi actu voluntatis dictato clare re plene qd sit agēdum vel volēdū sed statim vel eliget sicut dictatū est vel contrarie libere di-uertet se ad cōseruādū vel volēdū aliqd imptinēs vel eliget differre primo modo sumit̄ volet scōo et tertio modo interpretatiue volet nō facere. qō dictatur nā si posset, paliqua parte tpis manere habito pleno iudicio de agēdo vel non agēdo sine oi actu volēdi postertoz tali iudicio pari ratione per oē tps hoc posset qō non videtur aliquē posse in se experiri. Itē si sola omissio precepti esset pec catū dignū pena sensus igitur pari ratione in ha-benti gratia omissio actus, ꝓhibiti fozet meritum qō falsum est. Antisiodozus tamē tenet cōtrariū li. scōo. q. 2. et ponit ad hoc tria media. Primum est qz facere quod deus ꝓhibet est pctm̄ gra ue igitur nō facere qō lex precipit est pctm̄ et hec est ꝓpria ꝓbatio pura igit̄ pura ꝓpriatio vel carētia act⁹ debiti est pctm̄ oi actu alio volūtatis libero circū scripto Item nullū ꝓceptū est, ꝓhibitio vel econ-uerso igit̄ nullū facere bonū est declinare a malo igitur q̄ cōtrariū nullū facere malū est declinare a bono sed declinare a bono ē omittere igit̄ omit-tere nō est facere malū. Sed oi pctō actuali. i. q̄ est actus facit hō malū igitur omittere nō est verꝫ actus seu pctm̄ cōsistens in aliquo actu. Itē deus precipit ſtiuꝫ det hodie elemosinā sit igitur q̄ iste tota die faciat opa indifferentia tūc iste peccauit lapso hoc die lapso et non p actū qz nullum hodie fecit actū nisi indifferentē per casum igit̄ pōt esse pctm̄, omissionis sine oi actu qui sit pctm̄. Item ar guit rodtō sequit̄ q̄ deus precipit isti q̄ velit ho-die. a. et iste non velet hodie. a. in nullo legitie ex-cusatus de nō volēdo sicut sibi precipit igit̄ hodie iste peccabit. cōsequētia est bona igit̄ q̄cq̄d stat cū antecedēte stat cū cōsequente. Sed q̄ iste nullum actū volēdi vel nolēdi hodie sit habiturus stat cū añcedēte igitur stabit cū consequēte stant igitur simul q̄ ipe peccabit p omissionē act⁹ volēdi sibi precepti sine hoc q̄ aliquē actū habeat positiuuz igitur sola carentia actus debiti pōt esse peccatū omissionis. Arguit̄ sic precipiaꝫ a deo isti q̄ infra certā partē tpis velit vel nolit ire ad ecclesiam et infra istā partē tpis sine excusatione legitia nec velit nec nolit ire ad ecclam igit̄ peccabit vñ de ꝓpriz ē bona igit̄ quicquid stat cū antecedēte stat cū cōsequēte. Sed cū aīte stat q̄ iste in data parte tpis nec habebit velle nec nolle igit̄ hoc stabit cū cōsequente igit̄ poterit peccare p solā debiti act⁹ omissionē precipiaꝫ isti q̄ aliquē actū volēdi ha-beat hodie et sit ita q̄ sine excusatione debita ha-benda nullum habeat actum volendi vel nolendi et sequitur idem quod prius ꝓbatur iudicāte fortel deo precipiente q̄ a. ab eo sit agēdum vel nolēdū tunc quero an fortes potest se suspendere ab oi actu volēdi et nollendi cessante impedimento vel nō. si sic igit̄ pōt peccare p solā omissionē si nō igit̄ deꝰ nō pōt sibi precipere q̄ se suspēderet ab oi actu qz nihil pōt rationabiliꝫ alicui precipi qō nō subsit cū dei adiutorio sue libere ptāti. Itē si non tūc nō videret libere velle vl nolle qz necesse esset

Oppositio antisiodori tenētis viā oppositam cum suis motiuis.

sibi nisi deus suspenderet ipm ab agendo nollet vel velle probatur tūc oēs rnsiones q̄ solent fieri per meditationē intervelle et nolle fozent false re tunc hmōi difficultates nullatenus solui possent. Et si argumentaris in contrariū quia omnis iusticia est facere bonuz vel declinare a malo extendendo vo cabulum iusticie ad omnem virtutem generaliter et etiam sumendo declinare pro tue per realiter fugere vel si detestari malum igitur omnis iustitia est malum facere vel declinare a bono extēdē-do vocabulum iustitie ad oīe viciū et similiter vniuoce sumendo sicut prius verbū declinare igi-tur omnis omissio culpabilis fit iniustitia quedā sequitur q̄ oīs omissio culpabilis erit actus cul-pabilis vel nō sine actu. Item deus promoz est ad miserendum q̄ ad puniendū. Sed deus nullū ho-minem remunerat per declinare a malo nisi sit ibi motus liberi arbitrij igitur per locū a malo ꝓ nul lum condēnat pro declinare a bono nisi ibi sit mo-tus liberi arbitrij. Ad primum istoꝝ respondet antisiodozus vbi prius q̄ ista consequentia nō va-let oīs iustitia est, operatio bonivel positiua de-clinatio a malo igitur omnis iniustitia est opera-tio mali vl positiua declinatio a bono quia plura exiguntur ad opus virtutis q̄ ad opus vicij qz ad opus virtutis non tantum exigitur genus sed cir-cunstantie bone sed ad esse vicij sufficit vel genus operis malivel omissio circunstantie bone alicu-ius requisite vnde re secundum phm difficile est in-uentre medium sed facile recedit̄ a malo. Ad se cundum negat cōsequentiā quia aliqua priuatio est peccatum nulla autem priuatio est virtus vel opus virtutis. ¶ Sed iste ratiōes et responsiones fiare non possunt cum seipsis quia vel in potestate voluntatis libera est seipsam suspendere ab oīi actu quando iudicat habendum esse actum vel nō habendum vel non est hoc in eius potestate. Si se-cundum habetur intentū si primū si sibi precipere tur in charitate existenti q̄ ab omni actu ad horā se suspēderet tta q̄ per hoc mereretur sicut alias demeretur suspēdēdo se qz ita in prima parte im-pleret preceptum sicut in secunda trāsgrederetur nec videtur deus promoz ad puniēdū transgresso-rem sui precepti q̄ ad remunerādum illū qui exe-quitur in charitate preceptum non probatur per argumenta antisiodozen. q̄ aliqua circunstantia scita debere adhiberi possit hoc stante omitti sine negligētia vel cōtemptu vel nolitione voluntatis expressa vel interpretatiua ideo parum cogunt.

Impropbat antisi.

Ad primū igitur argumentum sui negatur conse quentia nisi consequēs intelligatur de non facere ex contemptu vero vel interpretatiuo. i. nisi actus aliquis positiuus sit ibi quem debet talis non ha bere quia etiam nō est in eius potestate si iudicet clare aliquid faciēdum quinvelit illud facere vel velit vel nolit diuertere ad cogitationem de aliis vel expectare vel aliquid simile Sed si libera po testate eius esset state hoc iudicio se suspēdere ab actu quolibet volēdi vel nolendi tūc annuerē sue cōclusioni. Ad scōm negaf assumptū qz oīs ꝓhibi tio est per equiualentiā ꝓceptum de volendo ex amore dei re proximi cauere actus sibi prohibitos si tamen acciperetur q̄ nullū ꝓceptū mere affir-mativum est ꝓhibitio posset concedi. Sed hoc nō sequitur q̄ nullum facere bonū sit declinare a malo quia causare libere volitionē fugiendi pec-

Rnsio ad arg. ātisi.

Ad ꝛ. cōce dit q̄ oīs ꝓ hibitio est ꝓceptū per equiualen tiam.

catum est bonum facere et tamen istud bonum fa cere est a malo declinare ymo verius q̄ solum ni-hil facere sicut lapis siue pluris ymo breuiter om ne declinare a malo est facere bonum actum que est declinatio mali et per contrarium etiam conce do quōd aliquid facere malum est declinare a bo no quia causare nolitionem amoris dei et proximi re similium est facere quoddam malum quia ma-lum est declinatio a bono. ¶ Ad tertium dicendum Ad.3. si deus precipit hodie q̄ det elemosinam hodie et ipse hoc exprēsse aduertat non est in eius potestate naturali quin habeat actū aliquē aliū q̄ solū idit ferentem. Ideo ponitur casus impossibilis secun dum communem cursum potentie volitiue veruz est autem q̄ deus pōt nolle cooperari illi ad actuz aliquem meritorium vel demeritorium re si sic nol let posset esse q̄ iste nec nolet nec volet dare elemo sinam sed tunc consequentia in argumento non va leret quando. s. suspenderetur voluntas per deum a velle vel nolle. Sed contra istam responsionem Ad.4.dr ex eadē ra dice. stat quarta ratio ad quam respondendo concedo primā consequentiaz sed minoz is sequentis dedu ctionem nego cum accipitur q̄ cuz antecedēte isti us consequentie stat q̄ iste nullū sit habiturus ho die actum volendi vel nolendi sicut ex dictis licet hoc staret cum prima parte antecedentis re q̄ stat cum toto antecedente non probatur. ¶ Ad quintū similiter negatur minoz et iterum dicendum est q̄ premisse repugnant. Dices istud preceptuz potest transgredi et tamen neq; per actum volendi ire ad ecclesiam nec per actum nolendi igitur per solam vtriusq; actus omissionem dico q̄ volūtas potest illud preceptum transgredi per voluntatē nō obe dīēdi vel cōtemptuz precepti qz ipa pōt neq; velle ire ad ecclesiam neq; nolle re tamē in libera potesta-te volūtatis nō est habito tali ꝓcepto re pleno iudi cio, aliqd agēdi vel nō agendi quin aliquē actū ha beat vel volēdi cōformari dictamini vel nolendi expresse vel interpretatiue p tunc. ¶ Ad sextū dicē dū q̄ ꝓmisse repugnant. ¶ Ad septimum dicendū q̄ fortes nō pōt stante tali iudicio re gīali dei influen tia in tali actu suspēdere se ab oi actu volendi vel nolendi. Et cū arguit̄ q̄ tunc deꝰ nō posset ꝓcipere volūtati q̄ ab oi actu suspenderet se negāda ē pña qz licet volūtas nō pōt implere illud, stante aduer sione ꝓcepti posset tñ velle ꝓlere illō re conari ad sibi ipossibile stāte tali aīaduersiōe re posset etiam aliquo mō conari ne aliqd aduertet ꝛ dormiret et hmōi forsan conat⁹ eēt meritoriꝰ volūtati existēti i charitate re nō scienti nec aduertēti eē impossibi-le sibi qō sibi ꝓcipit deus autē nō pōt velle q̄ ipsa libere hmōi ꝓceptū ipleat sicut conaꝛ si ꝓceptū debeat eē rōnale oportet q̄ intendat aliqd libere possibile volūtati re hoc non est nisi conari ad ali-quid iuxta tenoꝛē ꝓcepti vt ipleaꝫ preceptū quod nō aduertit̄ non posse ipleri a volūtate libere. Et dato q̄ aduerteret adhuc occasione precepti sibi dati posset habere vnum velle conditionale meri-toꝛium q̄ vellet illud ipere si posset, p amoꝛe pre-cipientis. Ad tlud qō sciō infertur quia q̄ volun tas non posset libere velle vel nolle. Dicendum q̄ si cōsequēs est distinctua negaf, pña si de distincto extremo concedit̄ quia hoc distinctuz velle vel nol le non substantie libere ptāti volūtatis state iudi-cio clare de aliquo volendo vel nolēdo licet fozte hoc distinctū velle ire ad ecclaz vl nolle ire subsit

in casu imperio volūtatis potētis iperare sibiipsi vt nec velit nec nolit hoc sed quod se transferat z intellectu ad alia ipertinētia z ita interpretatiue nolleat. Ad illud quod tertio infert q̄ respōsiones de medio inter velle z nolle per non velle non valent. Negatur cōsequentia quia de hoc q̄ sor. peccat deus nec habet nolle nec velle sed nō velle ēt dubius de aliquo. An sit volendū vel nolēdū nec debet illud velle vel nolle sed velle expectare donec certius cognoscat de hoc vel debet velle ignoranter se habere z sic de similib⁹. ¶ Sciēdum ē tn̄ q̄ alia via. s. altissodoren̄. quā etiam alij tenēt videtur esse magis fundata vt patet intuenti iam dictū processum z cū dicit adā q̄ homo experiē se nō posse trāsire sine omni actu volūtatis dicti dictato clare q̄d sit agendū ꝛc. Dicit alij q̄ loquēdo de experientia rationis homo q̄ illud iudiciū rationis nō impeditū considerās naturā z libertatē volūtatis experitur hoc z merito per rationē cōcludit q̄ possibile est voluntatē stare pleno z claro iudicio q̄d agendū vel non agendum sit ꝛc. per tēp⁹ aliquod primo q̄ horā vel ampli⁹ stare sine omni actu suo libero scōm cōem cursum potētie volitiue itaq̄ i natural ptāte volūtatis ē penit⁹ nullū actum liber habere stante tn̄ claro iudicio supradicto. Et ratio videtur esse q̄ nec per actū itellectus nec alterī⁹ potentie voluntas necessitari posset ad habendum aliquē actum liberum quia eo ipso actus liber non esset liber. Et cum infert adam q̄ tunc pari ratione per omē temp⁹ posset sic stare sine omni actu cōsequens non videtur impossibile licet forte nullus expert⁹ sit hoc ita factum esse quia possibile est q̄ homo solum post hoc brevissimo tēpore viuat tn̄ cōsequentia est neganda propter fragilitatē hois. ¶ Ad secundum argumētū suū negat cōsequentia quia plus exigitur ad merendū q̄ ad demerendū vt patuit prius. Et si dicis si pura omissio peccati posset esse peccatū mortale tunc sequitur q̄ nolle positiue implere preceptuz illud esset peccatum maioris malitie in infinitū. Respondet q̄ cōsequens nō est incōuentens nec tamē valet cō sequētia quia possibile foret pure omittentē preceptū taliter se habere z esse circunstantionatum quo ad se z statū suū z in ordine ad pcipientē q̄ pura omissio pcepti esset sibi grauius peccatū q̄ alteri contempt⁹ vel nolle implere preceptuz. Tertia particula supradicte descriptionis .p. peccato in quo aliquis est posit⁹ transit actus tam exterior q̄ interior illi⁹ q̄ peccauit quia potest esse q̄ talis persona tunc dormiat z ideo cū adhuc sit in peccato z peccator eius peccatum non est act⁹ aliqs nec carentia actus quē tūc tenetur habere q̄ tūc forte nō tenēt ad aliquem dū dormit nec etiā act⁹ aliqs q̄ ipse remaneret culpa tali dimissa nec etiā carentia gratie tn̄ q̄ forte prius pdidit grām per aliqō peccatū precedens nec est ipsa aīa aut aliqd aliud assignabile sicut patet per singula discurrēdo nisi quis vellet ire ad iudiciū rationis sicut facit hic doctor subtilis cū alijs in hoc puncto bene tenens. q. p. di. 14. Et okam in suo quarto de penitentia di. 20. z. 11. tenet easdē quas etiam scotus z ambo bene pbant nulla igit̄ res pōt poni vna tūc esse pctm̄ qua talis tūc est peccator. Sed si q̄ratur q̄d, nois. i. qualiter possit exprimi dicēdū q̄ pōt vocari reatus culpe siue penitētialiter sit actus vel omissio culpabilis siue preterit q̄ non est minus reus q̄s cuz actu peccat q̄ cum cessauerit ab actu posit⁹ act⁹, igit̄ transiit culpe adhuc ē ibi reat⁹. i. talis obligat ad penā eternā licet tn̄ ipropzie dicatur ibi reat⁹ esse sicut dicitur ibi cecitas eē in oculo q̄ oculus ē cec⁹ ita oportet intelligere istam reatus ē ibi. i. talis est reus gehēne donec p penitētiā sibi culpa remittit. ¶ Scōm dubium pōt esse quis debeat itelligi p sacramentū penitētie de hoc que re i richardo de media villa li. 4. di. 14. q. p. q̄ penitentia accipit ēdrupl⁹ sicut notaui i quarto lectura nostra. eadē distinctiōe z ad ppositum sacramentū penitētie est remediū contra peccatū mortale actuale p sacerdotē ministratū ꝛc. z specialiē expressi⁹ scōm sco. eadē di. q. 4. Sacramentū penitentie est absolutio hois penitentē facta sub debitis verbis cū debita intētione platis a sacerdote turiditionem habente ex institutione diuina efficaciter significans emundationē anime a peccato z hanc descriptionē declarat ibi diffuse. Alio modo sumitur p̄ virtute penitēdi. Alio modo sensuali ex dolore consequente consideratiōnē z detestatiōnē peccati perpetrati sicut p̄z p richardū vbi p̄i⁹ Alio mō scotus distinguit in. p. q. di. 14. multiplicē modū actualiter penitēdi vbi videtes eū q̄ multa ponit valde notabilia z etiā okam in suo quarto. q. de penitentia articulo. p. principali. Aliud dubium vtrū possit remitti culpa mortalis sine penitētia. Istud satis bene solut okam vbi p̄i⁹ articulo secundo principali.

Scōz dubium ād de beat itelligi p sacramētū p̄ñie.

vtrū possit remitti culpa mortalis sine p̄ñia.

Utrum actus penitentie reqsit⁹ ad deletionē pcti mortalis sit meritor⁹ vite eterne. Videt q̄ nō q̄ nullus act⁹ penalis ē meritor⁹ vite eterne sed ois act⁹ p̄ñie ē hmōi vt p̄z p descriptionē p̄ñie igit̄ maior p̄z q̄ nullꝰ mereꝝ p istō q̄ est cōtra volūtatē. Sz ois act⁹ penalis hmōi ē cōtra suā volūtatē vt p̄z p anselmū de cōceptu v̄ginali ca. 4. ¶ Oppositū ar⁹ q̄ illud eze. si ipi⁹ egerit penitētiam. Rndet sc̄ēlis siue hibernit⁹ q̄ duas cōclusiones. ¶ Prima ē q̄ nullus act⁹ penitēdi reqsit⁹ ad deletionē culpe mortalis q̄ nullꝰ talis pcedit a grā gratū facīēte igr. Assūpt̄ q̄ libet talis pcedit grām tp̄e vel natura. Alit̄ enī nō reqreꝝ ad deletionē culpe mortalis q̄ ad culpā. ¶ Scōa cōclusio q̄ aliqs talis act⁹ ē meritor⁹ vite eterne. Probat q̄ aliquis talis ē act⁹ bon⁹ volūtatis pcedēs a charitate et ois talis ē meritor⁹ vite eterne. ¶ Ad principale negat maior. Ad pbationē dicendū q̄ anselm⁹ intelligit q̄ ois act⁹ penalis est cōtra voluntatē. i. cōtra naturalem iclinationē vel cōtra affectionē cōmodi vel volūtatis. De istis cōclusionibus mihi videt q̄ q̄ null⁹ act⁹ reqrit ad deletionē ꝛc. q̄ ideo p̄ma conclusio ē negatiua de virtute sermonis ē vera z per idē p̄z q̄ scōa ē falsa ad vim vocis eūdo tn̄ ad mētē ponētis scōa vera ē necesse eēt ē si aliqs mortaliter peccauit z si debet sua culpa deleri vel pena remitti de cōi lege q̄ habeat actū aliquē penitendi q̄ sit meritor⁹ vite eterne. Sz sic eūdo ad mētē ponētis cōclusio sua p̄ma ē falsa q̄ talis act⁹ iuuās seu reqsit⁹ ad deletionē culpe mortalis q̄ ad culpā ē meritor⁹ vite eterne nō obstāte q̄ natura precedat grām quia iste disponit eū de cōgruo dispositione vltimata vt infundatur grā z gratia habita actus iste redditur meritorius vite eterne

Oppositus Articul⁹. 1

Rnsio scē lis 2 conclusio prima.

Rnsio ppa cū ipzoba tiōe q̄ndā pdictorum

et ista possunt esse simul in eodē instanti etiā scōm eum aliter frustra ponerek in eo⁹ pbatione q̄ nullus actus precedēs grām tempore vel natura est meritor⁹ vite eterne. Sī mihi videt cōcedēdum q̄ idē actus nūero facit dispositiue p̄i⁹ natura ad deletionē culpe mortalis et posteri⁹ natura simt̄ tn̄ duratiōe ē meritor⁹ vite eterne. ¶ Cōtra dicta arguit primo cōtra primā cōclusionē quia mēbra diuisionis coincidunt nam ois act⁹ deletiuus culpe est etiā deletiuus pene q̄ sicut contritio delet culpam ita cōmutat penā eternā in tēporalē. Itez si aliquis eliciat bonū velle ex pietate naturali vl ex dictamine recto naturali z in eodē instanti de⁹ infundat tali charitatē iste actus erit meritorius vite eterne ppter charitatem gratū facientē istaz personā z tn̄ iste actus nō pcedit ex charitate pro tunc p positū igit̄ ratio facta p prima conclusione nulla est. Itē tunc in ītēstori actui contritōis correspōdet mai⁹ p̄miū. Falsitas pbatur q̄ tūc peccata venialia q̄ remittūt feruore bonor actuuz vt patet p augu. de vera z falsa penitētia z ponak di. 17. quarti sentētiarū remitterent etiaz de p̄emio Falsitas pbatur quia tūc non essent venialia eo q̄ tollerent p̄emiū eternū. Itē nō oportet q̄ actus q̄ quis meretur remissionē pene sit meritorius p̄mij eterni q̄ aliqs talis ē cōtra ordinē charitatis vt patet per illud secūdi regū vltimo post⁹ dauid praelegerat pestilētiā dixit vertat obsecro furor tuus in me. ꝛc. Isto actu placuit deuz quo ad penam imminentē populo tn̄ cōtra ordinē charitatis q̄ scōm ordinē charitatis plus deberet velle vitā propriā q̄ alior. Itē cōtra cōclusionē act⁹ bonus fact⁹ extra charitatē minuit penā igit̄ nō oportet q̄ actus deletiu⁹ pene debite p mortali sit meritorius vite eterne. Assūpt̄ p̄z per ma. li 4. di. 15. valēt enim opera bona extra charitatē facta nō ad gloriam vite eterne habendā sed ad minorem penam in inferno sustinendā z si pōt minui pōt etiā totaliter redimi. Probat sequit̄ q̄ aliqs posset licite velle peccatū mortalis p̄ña probatur q̄ ista p̄ña est bona z scita esse bona z volita iste penitet de peccato mortali igit̄ iste peccauit mortaliter z iste licite pōt velle assūpt̄ igitur z p̄ñs. ¶ Ad primū dicendū q̄ sol⁹ de⁹ illo dispōnēte de congruo sicut debet facit istam cōmutationem de sua mera grā sicut etiā cōfert peccatori primā grām ita q̄ iste per actum cōtritionis qui i eo q̄ est contritio p̄supponit gratiaz vel tēpore vel natura nō meretur istam cōmutationem sed tantum p̄miū in celo z mitigationē pene in qua fit mutatio ex mera dei grā z hoc per se loquēdo q̄ accidens forte facit ad alia bona tēporalia z cōseruationē vite eterne z hmōi z tūc etiā patet ad argumentū quod assumit falsuz. ¶ Ad secundū cōcedo cōclusionē argumēti nec i hoc teneo dictū istius q̄ ad hoc q̄ aliquis act⁹ sit meritorius oporteat eū procedere a charitate sed sufficit aliqs q̄ sit bonus ex genere in habēte charitatē. ¶ Sciēdū ē tn̄ q̄ alia pars videtur verior. put etiā ē p̄i⁹ notatum. ¶ Ad tertiū negat q̄ pctā venialia remittant aliqd de p̄nio debito sz bene ipe diunt ne tāntū debeat q̄tū deberek si ipa nō essēt eo q̄ ppter ipa actus meritor⁹ z iperfectior elicit z per p̄ñs minus p̄miū dabit. ¶ Ad quartū dicendū q̄ dauid scōm ordinē charitatis hoc fecit veracit̄ estimās populū suū propter peccatum pati z ideo debebat petere q̄ innocēs liberarek z ipe q̄ reus erat puniri. Ad. 6. dz q̄ sequentiam esse bonam z volo antecedens igitur volo consequens sicut patet per glosam. 15. q. p. scio p̄ñam meritosuper verbum vult certe non enim sequit iste vult fornicari igitur vult damnari nisi intelligatur indirecte et per accidens hec tbi et etiā for te non placet sibi q̄ consequentia sit bona y mo displicet q̄ antecedens infert consequēs. Dices igitur saltem vbi antecedens est volitum et consequētia ibi et consequens et sic est in argumento principali cuius consequentiam nullus rationabiliter posset velle non valere cum impossibile sit eaz nō valere licet autem non voluntas posset velle impossibile nō tamē rationabiliter scitum esse tale secus est in exemplo glosatorum vbi cōsequentia non est formalis. Probatur licet displiceret homini incidi cum scito quod non potest saluari nisi incidatur si vult efficaciter saluari sequitur q̄ velit incidi et tamen multum displicet sibi q̄ consequentia sit bona. ¶ Ad primum istorum est dicendum q̄ quando antecedens includit aliquod consequens displicens sicut est in proposito tamen licet consequentia sit bona et rationabiliter volita esse bona non tamē oportet q̄ qui vult antecedēs nolit consequens tamen non est sic in exemplo glosatorum vbi antecedens non implicat illud consequens displicens licet inferat ipsum. ¶ Ad. secundum concedo q̄ infertur quia vbicūq̄ est aliquid simpliciter volitum tanq̄ finis ibi etiam est volitum quicquid scitur necessario presupponi vel requiri ad talem finem et q̄ tamen hoc satis potest displicere q̄ tale vel tale quid requirit. ¶ Ad argumentum principale bene responsum fuit per syren̄.

Ad. 6. dz q̄ non sequit volo añam ēē bonā et volo añs q̄

Conclusio affirmatia ad q̄situm. Cōtra vbi vide quō vnus pctm̄ sit iusta pena alteri⁹.

Vide de finali pēna an aliqs de ea possit cō teri.

Utrum quilibet qui commisit peccatū mortale teneatur scōm legem dei cōem de illo conteri q̄ non q̄ nullus tenet ad sibi impossibile sed alicui qui commisit peccatū mortale est impossibile de ipo cōteri quia sit ita q̄ totaliter sit oblitus illius. Contra nullus arbiter sue voluntatis constituitus posset inchoare nouā vitam ꝛc. nisi peniteat eum veteris vite tgit. ¶ Dicendū q̄ sic saltem virtualiter vel formaliter vt alias declarauī sup libū. Contra per multas auctoritates secundi sententiarū di. 36. cap. 1. ꝛ sequētib⁹. ¶ Probatur q̄ vnum peccatum est iusta pena alteri⁹ sed quelibet iusta pena posset optari alteri q̄ meruit eam. Sed ego non teneor conteri de altquo q̄ quod in simili suo licite possū optare alteri. ¶ Probabiliter posset dici q̄ pctm̄ scōrum grauius nō est pro pte pena recōpensativa alteri peccati precedētis sed sic q̄ per primū demereꝝ preseruari a scōo gratiori ꝛ etiā scōa, ppositio neganda est sue intelligatur de pena recōpensativa alteri peccati pcedētis quia nō possum alteri viatori optare penā eternam licet meruerit illaz sue etiā intelligat de pena in quā pmittit homo cadere ratione peccati sui quomodo vnū peccatū ē iusta pena alterius q̄ nō possum fornicatori optare q̄ cadat in homicidiuz licet sit casurus in penam et confusionem sue pprie culpe quaz nō vult dimittere sed potiꝰ teneor sibi optare emendationem per vias licitas ꝛ penā et confusiones personales que non sunt culpe. Sz quomodo peccatum est iusta pena cum tpm̄ non sit iustum. Respondet ma. vbi supra scōm viā tenētiū nullū peccatum in q̄tū est peccatum esse aliqd ꝛ a deo q̄ peccatum non est iusta pena essentialiter sz solum actiue quia infert penam corripiendo bonū nature vel minuendo sicut alias expositū ē. Scōm aliam viā respondet q̄ peccatū quatin⁹ est a deo ē bonū ꝛ iustissimo quatin⁹ a libero arbitrio peccātis iniustū est. Et ideo licet vt ipe dicit scōm hanc viam q̄ magis concordat cū auctoritatib⁹ sanctoꝝ idem sit peccatum ꝛ pena in multis sicut ibi declarauit non tñ est pena nec pena iusta ex hoc q̄ ē peccatum. Sed quātū ad cumulū pene aggregande ꝛ permittitur iste iuste i aliud peccatuz cadere sco. dicit ibidem q̄ si culpa in eo q̄ est culpa sit pena ipsa sub hac conditione non est a deo efficiente sz deserente ꝛ sic glosat augu. primo retra. d. q̄ ois pena a deo est. ¶ Itē arguit cōtra conclusionē nullꝰ potest conteri de finali impenitētia igitur. Añs p batur q̄ qui diceret in cōfessione se conteri vel cōfiteri de finali ipenitētia mentiretur. Respōdetur q̄ licet nullus possit penitere de finali ipenitentia eundo ad vini sermonis q̄ predicatū appellat suā propriam formam tñ de illo peccato q̄ est finalis ipenitentia pōt aliquis penitere sed spacium sibi supererit penitendi ꝛ ideo nō sequit q̄ sit aliquod peccatum de quo concesso spacio penitendi nō valeat penitere nec talis debet isto modo confiteri q̄ peccauit finali ipenitētia sed q̄ peccauit tali ꝛ tali peccato q̄ scōm veritatem nec ē nec fuit finalis ipenitentia si de isto vere penitet. Aliter potest dici q̄ de illo pctō quod est finalis ipenitentia talis tenetur conteri etiam si non habet spactū conterē di ꝛ si non possit q̄ illa ipenitētia est ex culpa sua. Tertio arguit sic q̄ homo non tenet de primo peccato suo conteri igitur. Assumptum ꝓbatur quia omne peccatum est primo peccatum in instanti sed pro tali non tenetur homo cōteri q̄ aut primo potuit vitasse q̄ nunc nō peccaret vel nō potuit si potuit ꝛ non fecit nec voluit sed per eū stetit igit pri us omisit ad quod tenebatur ꝛ per ꝑns non peccauit nūc ꝑmo quod est contra casuz si non potuit vitare vsq̄ nūc primo ꝛ nūc non potuit hoc vitare q̄ omne quod est quando est ꝛc. Respōdet q̄ i aliquo casu non potuit primo vitare. ſ. si tunc primo habuit preceptū vel iudicium cōtra quod tūc agit i aliquo aut potuit ꝛ tunc nō sequit q̄ iste ante peccauit quia angeli q̄ ceciderūt perfecti steterunt vsq̄ ad suum casum ꝛ tñ bene potuerūt cauisse ante ne peccassent q̄ñ peccauerūt vt dicit quidam doctor. Unde sic arguitur q̄ angeli mali nunq̄ peccauerūt q̄ nō potuerunt precauere nullꝰ autē peccat in eo quod vitare non pōt scōm augu. 3. de li. ar. ca. 26. ꝛ de duab⁹ aiab⁹ ca. 6. ꝛ. 9. Assumptū ꝑbat quia nec potuerūt cauere post q̄ peccauerunt minimuz est nec etiā quādo peccauerūt q̄ omne q̄ ē q̄ñ est ꝛc. nec ante q̄ ante nō potuerunt melius facere q̄ fecerunt ad vitandū pctm̄ quia ita fecerūt tunc sicut illi q̄ steterunt igitur oīno non potuerūt cauere pctm̄. Respōsio inq̄ q̄ anteq̄ peccauerunt potuerunt cauere peccatū. Et etiam anteq̄ peccauerunt non potuerunt facere melius q̄ fecerunt ad vitandum peccatum ꝛ non sequitur isti igitur ita precauerunt peccatum sicut illi qui steterunt. Et ratio sumitur ex logica quia isti termini cauebāt precauebant ante peccatuz dicebantur de eis pmodum futuri contingentis vel dependentis a futuro sicut isti termini predestinatus siue electus ꝛ ideo si ante istum actum futurum a quo dependebat veritas istay p̄dicationum nō poterāt melius facere q̄ fecerūt ad hoc q̄ essent cauētes vel p̄cauētes siue electi siue p̄destinati nō tñ sequit q̄ tūc fuerūt electi vel p̄destinati ꝛ pari ratione nec cauētes peccatū nec p̄cauētes nisi aliqs dicat q̄ cauere nō dependet quo ad significatuz a suo futuro contingenti ꝛ si hoc dicat oportet consequenter dicere q̄ angeli illi cauebant peccatum suum q̄ anteq̄ peccauerunt cauebant illud nec sequitur ex hoc q̄ non peccauerunt ymo si argumentum tunc habeat locum tunc accipitur cauere p precauere et tunc respondetur vt dictuz est hec ille et hec sūt pulchra ꝛ probabiliter dicta. ¶ Quarto arguitur sic de periurio ineuitabili non tenetur homo conteri et hoc est peccatuz igitur q̄ autem tale sit possibile. Probatur sicut frater ꝛ soror ambo deo deuott et vterq̄ bñ estimet de reliquo et soror ignorante voueat frater si soror mea nubat ad honorem dei ego nubam et soror sic voueat si frater meus nubat ad procreandum prolem ego seruabo virginitatem tunc siue alter siue vterq̄ nubat vel non sequitur periurium ineuitabile in vtroq̄ vel in altero vt facilius patet deducenti. Respondetur q̄ licet vterq̄ licite iurauerit vel vouerit q̄ se quia tamen ista vota simul combinata repugnant ideo ex quo vtrumq̄ tantum conditionaliter nouit et conditiones non compatiuntur se ipleri ideo agāt si. a capite nō nouissēt. ¶ Quinto argr̄ sit ita q̄ aliqs peccauerit tñ veniali ꝛ expi facto credat se peccasse mortaliter tunc sequit q̄ de necessitate salutis tenetur conteri eo q̄ habet conscientiam de mortali. Falsitas probatur q̄ de nullo veniali tenetur quis conteri de necessitate salutis. Respondetur q̄ cōscientia sua obligat eū ad purificandum cōscientiam suam vel ad deponē dum eam alias hoc erit sibi mortale. Sexto sic tūc aliquis teneretur conteri de peccato actꝰ exterioris. Falsitas probatur quia non addit malitiā super interiorem. vnde augu. 1. de li. ar. ca. 7. vel secundum alios ca. 6. in fine dicit si cui non competit facultas cubandicum cōiuge aliena planuz tamen sit illud eum cupere ꝛ si facultas detur illud esse futurum non minus reus est q̄ si in ipso facto deprehenderetur ꝛ ideo clarius nihil est nec manifestius omnino et iam video non op⁹ esse longua i nouatione vt mihi de homicidio ac sacrilegio aut prorsus de omnibus peccatis suadeatur clarū eñ est nihil aliud q̄ libidinem in toto manēdi genere dñari et consequenter ostendit ibi q̄ libido sit cupiditas. Consequentia probatur quia aliter ille q̄ emisisset sagittam ad percutiēdum clericum ꝛ peniteret citiꝰ q̄ sagitta percuteret non teneret conteri de occisione vel vulneratione tali ꝑns est falsum quia talis est excommunicatus. Dicitur q̄ nō apud deum sed apud ecclesiam militantem. Contra illi clerico fit iniuria ꝛ non a re in animata q̄ talis non potest iniuriam facere nec ab alio q̄ ab emittente sagittam igitur ille meretur penā. Itē bonifacius li. 6. sumit contra istum qui mandauit clericum occidere quāuis reuocet anteq̄ fiat non obstante reuocatione dum modo fiat igitur penitētia media que habetur inter mandatum ꝛ mortez non sufficit tali igitur nec priori. ¶ Ad illud argumentum principale concedo q̄ licet tota pena peccati debeatur post hanc vitam pro solis actib⁹ malis nolendi vel volendi vt alias declarauī per hugonem et sicut dicam in. 10. q. huius quarti tamen qui fornicatus est vel qui commisit homicidiuz tenetur conteri de peccato actus exteriozis quia sine hoc nō posset plene cōcipere nec exprimere malitiam sue voluntatis et eius efficatiā ꝛ ideo conceditur primum ꝑns ꝛ cū ꝓbatur q̄ non quia malitia non additur ex actu exteriori. Dicendum q̄ ymo occasionaliter non tamen quia actui exteriori debeatur aliqua pena prescietia in purgatorio vel in inferno. Et tunc dicendū q̄ in isto casu actꝰ exterior nec est culpa nec debetur ei pena nisi humana et tamē ibi tenetur dolere quia malitia sua propria pterita fuit illius mali illatiua. Et apud deum non est excomunicatus iudicatur tamen ab ecclesia militante excommunicatus quia factum est manifestum et sua penitentia interior est occulta. Et vlterius dicendum q̄ non sequitur iste iniuste vel iniuriose occiditur igit aliqs iniuste vel iniuriose eū occidit. Sed vel hec sequit vel q̄ aliqs iniuriose vel iuste agit. Unde sequit iuuste moriꝰ ſt ꝛ ita ē hic. Sed contra prioꝛē partē solutiōis arguitur sic q̄ licet pateat penitentia illi⁹ q̄ vere conteri inter emissionē sagitte ꝛ percussionē clerici tot ecclesie ꝛ sic notticia q̄ probationem legitimam adhuc ecclia iudicaret ipm excōicatū igitur secundū veritatē ꝛ apud deū ē excōicatus vel ecclesia quere sciēter iudicaret quod nō ē ꝑsumendum. añs probatur per allegata q̄ licet mādans penteat ꝛ reuocet mandatū añ intectionē manuū adhuc ē excōicat⁹ si talis ex suo mandato ꝟ vel occidat dato q̄ reuocatio sit nota vel probata facta fuisse ad vnam diem ante illationē mortis nisi citius peruenias reuocatio ad mandatariū vt patet per supradictū casum per bernardū. Respon sio vt prius q̄ si vere penituerit apud dei iudiciuz nō incidit in canonem ꝓpter causā quā reddidi et nego bernardū in hoc pacto tenēs cum dño innocentio q̄ vt recitat tabula iuris i vocabulo excōicatio dicit q̄ si aliqs peniteret talis non incideret in canonē etiā si reuocatio non poterit ꝑuenire ad mandatoriū pro quo facit Canon. 2. q. 3. nemo. Opinio tñ bernardi videtur vera ymo videt q̄ in dictis casibus tam emittens sagittam ꝛc. q̄ mandans occidit clericum sit excōicatus apud deum a quo regitur ecclesia. eo q̄ talis fecit actū illicituz ex quo subsecuta ē mors clerici ꝛ ideo apud deuz excōicat⁹ fuit dū habuit illud velle malū efficaciē ꝛ licet tpe actꝰ exteriozis nec peccet tñ adhuc debet sustinere penā excōicattōis inflictaz sibi ab ecclesia quā iuste ꝛ merito sustinet etiā q̄ ad iudicū diuinū ꝓ suo pctō precedēti. ¶ Ad argumētū ꝓncipale dicēdū q̄ totaliter oblit⁹ si ꝑniteat in genere de oīb⁹ cū ꝓposito abstinēdi a pctis ꝛ confitendi ꝛ bñ faciēdi ꝛ nihil mortaliꝭ velit mali actu vl habitu siue peniteat vt pote formaliꝭ si cogitet se peccasse vel vtualiꝭ. ſ. deū sup oīa diligendo licet nihil penit⁹ cogitet de peccatis sufficienter contri tus reputatur.

Utrum penitentia cisto⁹ malitur vel virtualiꝭ velle cauere q̄libet peccatū i futurū videtur q̄ nō quia tunc tenerēt ad sibi ipossibile q̄ motus sensualitatis ad illicitū p̄cedēs deliberationē est pctm̄ vt videt ꝛ tñ hoc nō posset tales mot⁹ vitare scōz apl̄m. Probat aut ille q̄ mortaliter peccauit ad hoc q̄ vere peniteat tenet vitare oē pctm̄ tam mortale q̄ veniale ꝛ hoc nō q̄ nō ē possibile viatori ex quadā alia supia i scōo aut obligatur solum modo de necessitate salutis velle vitare cōsuetudinem peccandi venialiter quia consuetudo peccandi videtur esse peccatū mortale. Itē q̄libet de necessitate salutis tenetur vitare omne peccatuz mortale igit tenetur scire de quolibet mortali q̄ sit mortale et etiā quedam alia videntur sequi q̄ non sunt concedenda vt videtur posteriꝰ. Cōtra Jo. quinto dicit xp̄us ad illum quem sanauit ecce sanus factus es iam noli peccare ne deterius tibi quid contingat. Et iob. vicesimo ad mulierem in adulterio deprehensam. Dicit hiesus. vade ꝛ amplius noli peccare igit tenetur vere penitēs amplꝰ nolle peccare ꝛ hoc ē velle vitare omē pctm̄. ¶ In ista q̄stione primo q̄ritur de illo q̄ tangit in. 2. argumēto. An consuetudo peccandi venialis sit peccatū mortale. Secūdo de motib⁹ sensualitatis ad illicita p̄cedentib⁹ deliberationem. Tertio an vere penitens tenet vitare omē pctm̄ mortale de quo tangitur in tertio argumēto. ¶ Ad primuz articulum arguī pōt q̄ ymo per ma. li. 2. di. 24. ca. itaq̄ vbi dicit q̄ quando delectatio cogitationis viu tenet mortale est ꝛ li. 4. di. 16. cap. penultimo ponit ad hoc exēplū de subuersiōe nauis vide ibi eadē auctoritas ponit i decretis de pentētia di. 10. ca. medicina ꝛ ibi ponit aug. ad felitianū. Itez di. 25, vñ oꝛationes vide ibi. Item in eodem capi. ꝛ. iij.

Articulus pim⁹ an cōsuetudo peccādi venialiter sit pctm̄ mortale ꝛ pona nunc argumēta q̄ sic

vbi numerantur peccata mortalia et venialia dicit augustinus per decretuz de ygne purgatorio q ebrietas si assidua fuerit in nūero capitaliū crimi num computatur et iracūdia si lōguo tempore teneatur. Item. 3. sententiarum di. 36. ca. 1. dicitur q mendatium in viris perfectis iocosum putari potest damnabile precipue si iteretur igitur itera tio et multo foztius consuetudo mentiendi faceret mortale q alias esset veniale. ℙrobatur si nō tunc auferre successiue omīa grana pauperis nō esset mortale sicut nec primum. Contra veniale semel factum non minuit charitatē ex alia. q. igitur frequēter iteratū non tollit eam z per ons ex ite ratione non fit mortale non em oportet q malitia maioze peccetur millesima vice q prima. ℙrobatur qualibet vice qua aliquis scienter z deliberate eligit iterare istud quod nouit cē peccatum veniale pōt sic deliberate eligere actum talez q pro omni eo quod non est deus nō iteraret illud si crederet illud esse peccatum mortale z constat q per scōm actum meretur et ypōis meretur augeri charitatem et ita non oportet q ex consuetudine peccandi venialiē peccet mortaliter. Dicendum q nō nisi vbi scirek q talis assuefactio disponeret i malis ad mortale. vnde si ex consuetudine perueniat homo ad tantam complacentiā in tali assuefactione q contemnat i. q nō dimitteret etiā si deus p̄ci peret oppositum ac etiam si timeat ratione talis venialis incidere in mortale talis non valens cessare mortaliter peccaret vbi autem non est sic nec scandalum baretur occasione assuefactionis huiz sicde similibus non video q esset vnq̄ mortale.

Rūdd velle peccare venialiē cē pctm̄ mortale.

Sed tunc est dubium an velle peccare venialiter sit peccatum mortale. Respondetur q bene credo q iste peccaret mortaliter qui p se loquendo optaret vel eligeret venialiē peccare ita. s. q ideo vult aliquid facere vel optaret quod esset peccatū veniale. Credo enim q tale velle repugnaret inclinationi charitatis sed sic nō est si quis velit illud quod est peccatum veniale z quod scit esse peccatū venialē velit inquā illud ex alia cā puta ex fragilitate sua prona ad illud quod ē tale quid nō q peccatū ymo ideo sibi mīn placet z forte displicet sibi q tale quod sibi placet ex quo nouit istud esse peccatum z idem dico de primo per eandē distinctionē quod non est contra charitatē licet non secundum charitatē velle primuz peccare venialiē per accidens. i. velle eū facere illud quod scit esse peccatum veniale tū ibi vtiq̄ videtur esse cōtempt⁹ cū homo facit quod scitur esse peccatū sicut si homo timeret se in hoc peccare nō tū oino sciret.

¶ Ad primū. in contrarū dicitur q dictū magistri intelligi posset iuxta rationē datam ad istū articulum quando. s. ex frequentatione actuū talium incidit quis in contemptū ita. s. q nō dimitteret etiā dato q haberet dei preceptū in contrarium et ita exponit richard⁹ cui⁹ verba secundus syren⁹. sunt vera hic indiget expositione quia q̄tumcūq̄ multiplicentur venialia nunq̄ aliquis damnatur propter illud vel illa nisi assit aliquod peccatum mortale quia. s. frequentatio venialium tantū afficit hominem prava consuetudine q incidit in contēptuz in hoc q in corde suo deliberat vel deliberate firmat q istō non dimitteret etiam si sciret directe istud esse contra preceptum dei ideo dicit ma. q frequentatio dānat quandoq̄. s. dispositiue hec ille. ¶ Ad secundum dicitur per idem q dispositiue generat quia frequētatio ex deliberatione disponit ad contemptum nisi per actuz contrarū cauetur. s. q homo sepe in voluntate sentiat se paratū ad dimittendum si preciperetur. ¶ Ad tertium dicendum est q dictum augu. habet intelligi si placet per se loquendo z ad illud quod sequit ad p̄positum multa ex deliberatione procedūt que nisi sepius iteratus pōt intelligi sicut prima z secūda supradicte. Aliter posset dici q quedam semel facta ex deliberatione venialia erant quia nesciebatur malum quod faciunt vel ad quod ipellunt vt semel bibere vinuz in excessu tali ex quo sequitur alienatio sens⁹ vel pena imposita que vocat ebrietas credo q veniale esset ⁊ experto sicut in noe. Sz posīq̄ homo esset plene expertus malum naturaliter sequens. Dico q ex deliberatione hoc facere mortale esset et multo foztⁱ⁹ ex consuetudine facere hoc maxime experto quot mala ebrū faciunt vt verberationes homicidia iuramenta. Idem dico de ludo per quem homo expertus ē communit incidere in iram et odium z melencolliam. ¶ Ad quartum de ebrietate continua respondetur per idem. Nota tamen q in glosa distinguitur de triplici ebrietate. Ebrietas inquit quandoq̄ est mētis obligatio et hec est pena et non aliquod peccatum vt patet. 15. q. p. Sane quandoq̄ dicitur studium ad inebriandum se et hoc est mortale peccatum vt patet. 15. q. p. ante omnia quādoq̄ dicitur actus frequens bibendi z istud ē veniale hec ibi. ¶ Ad quītum ma. non dicit se hoc putare sed hoc putari posse. Credo tamen q obligat⁹ voto ad nō mentiēdū aduertenter sic peccaret mētiendo vt si ret proximos de suo iocoso mendatio scandalizari et tamen nollet dimittere. ¶ Ad sextū negāda ē ons quia tunc primo peccat mortalit cū attēdere tenetur vel attendere nobiliter ex ablatiōe grauis tūc auferēdi simul cū p̄cedētiū oblatiōiū⁹ primū damnificare z hoc nō obstante non vult dimittere quin adhuc grana tollat. ¶ Ad secundum articulum respondet syrensis in quadam disputatione p tres conclusiones. ℙrima est q motus insensualitatis improprie dictus. i. qui non plene distinguitur a libero actu pro eo quoduis tenetur z interpretatiue saltem libere retinetur talis inp̄tū motus improprie peccatum vocando proprie dictum peccatum actum reprobandum liberum cui debetur pena temporalis vel eterna per hanc vitam nisi satisfaciat et hec cōclusio patet per augu. 12. de tri. ca. 24. z. 25. z ma. ponit li. 2. di. 24. ca. quinto⁷ sexto. Secunda conclusio sua q motus sensualitatis proprie dictus. i. qui non est liber vere vel interpretatiue non est peccatum proprie dictum q peccatum omne proprie dictum est liberuz per augustinum. 3. de libero arbitrio z in multis alīs locis. Tertia cōclusio sua q motus sensualitatis p̄prie dictus est peccatum improprie dictum. i. pro quo non debetur pena sensus aliqua sed est actus reprobandus vel vitiosus contra primam institutionem hominis et vniformiter loquendo est, peccatum veniale in renatis et sic intelliguntur multe auctoritates sanctorum dicentes q motus sensualitatis proprie dictus est non tantum pena sed etiam culpa et isto modo secundus ma. li. 2. ois tētatio carnis est peccatū. s. cōiter dictū vel proprie. s. cū libera ē vel improprie cū nō ē libera aliquomō

Mota quō ebrietas triplicitēr

3. articul⁹

¶ Cōtra arr̄ p̄mo aliqō pctm̄ puta ignorātie ē pena iuste a deo inflicta iuxta illud ad romanos propterea tradidit illos deus in reprobum sensum ⁊c. et tamen hoc peccatum non fiebat ab eis libere sed inuite ex quo fuit pena deo volita cuius volūti nemo resistere potest ad ro. 9. Secūdo ponatur q aliquis ex vindicta dei pro peccato ydolatrie incurrat furiam et in plena cognoscat vrozem aliaz talis peccat alioquin talis reportaret lucrum de peccato ydolatrie si per suam furiam excusaretur ab omni peccato et tamen talis in plena furia nō agit libere igitur non omne peccatum proprie dictum est liberum. Confirmatur per exemplum de plene ebrio occidente vel adulterante de quo. 3. ethicoz dicitur q duplici increpatione dignus est Tertio precipiat deus alicui vt sciat aliqua z cōtemnat iste scire cum possit z post incidat in furiā ex culpa sua tunc talis ignorantia est sibi peccatuz agitur. ¶ Quarto aliquis bene agens ex necessitate quam sibīp̄si fecit non solum meretur sed magis meretur q̄ si sine tali necessitate bene ageret q anselmus. Cur deus homo ⁊c. Et per hoc saluat quomodo xp̄us meruit redimēdo nos licet necessario hoc faceret igitur simili in proposito necessitate male agens dum modo istam necessitatē sibi fecerit non solum demereꝫ sed magis demereꝫ q vnus alius ceteris paribus. ¶ Quinto sensualitas est perfecte obediens voluntati igitur voluntas potest subito reprimere motum deordinate sensualitatis. i. si non faciat talis motus est liber interpretatiue z per ons omnis talis motus est peccatum proprie dictum. Antecedens patet per anselmum de conceptu virginali vbi dicit q nō pōt non obedire volūtati. ¶ Sexto li. 2. di. 24. capitu. octauo dicit q si in motu sensuali tantū peccati illecebra teneatur veniale peccatum est igitur z de hoc etiam ibidem in capi. sequenti vbi vide. Item glosa super illud ad ro. 7. video aliā legē ⁊c. vult q sit culpa et non tantum pena. ¶ Septimo quero vtrum volūtas possit subito tollere motum sēsualitatis ad illicitū cum percipitur et hoc non videtur ymo q nec subito nec successiue presente re delectabili vel tristabili tunc enim non est in potestate volūtatis quin sensualitas tristetur vel delectetur vel non posset motum istum tollere subito quātumcunq̄ velit et tunc erunt ibi simul in eadem re appetitus contrarū. ¶ Octauo si mot⁹ sensualitatis ad illicitum idem manens sit aliquando peccatum solum improprie z aliquando peccatum veniale proprie dictum et aliquando mortale. Et tunc quero vtrum sit dare primuz instans in quo sit peccatum proprie dictum et eadem ratione in qua sit peccatum mortale vel non. Si sic contra ponatur casus in quo voluntas non potest incipere apponere remedium exponendo ip̄ incipere per positionem presentis sed solum per remotionem presentis aut per positionem futuri et tunc non videtur rationabile q tūc in tali instāti peccet primo mortaliter sed immediate post hoc z hoc concedit iste semper tā de peccato mortali q̄ de veniali z q nullus peccat in instanti licet sit peccatoz in instanti siue in peccato in instanti sicut nihil mouetur in īstanti licet i instanti sit mot⁹ ita q sit verus dicere in instanti mobile moueri. Si non tunc esset dare vltimū instās charitatis postquod immediate totaliter non esset contra alias probata. Respōdeo q satis rationabiliter respondet iste vt mihi videtur preter hoc q non ponit aliquem peccare i instanti nec etiam mereri eadem ratione nec aliquem nūc vel tunc primo peccare. ¶ Ad secundum dicendum est vt alias q talis i plena furia nō peccat propter i. peccato cui correspondeat aliqua pena alia sensus peccat tamen quia deordinatum actum habet z vitiosum contra primam hominis institutionem peccat etiam peccatum. i. habet peccatum siue eit in reatu p̄tozis peccati cui debetur pena eterna. Et per idem dicendum ad confirmationē de ebrio Et hec responsio probatur per illud quod habet in canone di. 15. q. prima de loth cognoscente filias in ebrietate vbi dicit q non erat propter hoc dignus puniri quāta pena debetur incestui sed qta debetur ebrietati. Conceditur tamen q ebriosus multiplici pena dignus est quia talis sciens vere vel interpretatiue quot mala sequūtur ex ebrietate et tamen libere se inebriat non soluz peccat peccato ebrietatis sed peccato quod est nolle vitare necessitatem ad flagitium et propter hoc si non vitet impurabitur vtrūq̄ non tamen nouiter peccat cum in plena furia vel ebrietate facit homicidiuz vel adulterium. Si dicis q tunc talis reportaret lucrum ydolatrie propter quam incidit in furiaz per quam excusatur. Dicendum est q ons non valet bene tamē sequitur si excusaretur ab hoc q pius electiue se disposuit ad homicidium illud perpetrandum quod non est verum. ¶ Ad tertium dubium q ignorantia istozum que sunt necessaria sibi non excusat ni si sit simpliciter inuincibilis pro tempore pro quo nō posset vinci vt patet per glo. super illud apostoli non est acceptio personarum apud deum que distinguit de duplici ignorantia z sicut glosa super illud ad ro. quia sine lege peccauerat ⁊c. vt dicit q sic ignorantia non excusat eos quin ardebunt sed q minus ardebunt. ¶ Ad quartum dubium q nulla necessitas ad bene agendum cum qua stat q libere. vnde agat excludit meritum sicut religiosus necesse habet continere et q̄libet necesse habet precauere mortale peccatum et suo modo dicendum est ex alia parte de necessitate ad male agendum sed dū quis est plene ebrius vel furiosus non agit libere que agit. ¶ Ad quintum dico q voluntas potest subito velle reprimere licet syrensis hoc non diceret et si non potest subito motuz sensualitatis ad illicita semper tollere bene tamen potest incipere tollere exponendo incipere per remotionem presentis ⁊c. et isto modo est intelligendus anselmus. ¶ Ad sextum patet ex sexta questione. ¶ Ad septimum dicē dum est q non subito sed successiue. Et cum proba tur q neutro modo dicendum q licet voluntas nō possit facere sensualitatem non tristari vel delectari presenti tristabili vel delectabili, sensato tamen potest mediante deliberatione et dictamine rationis velle talem delectationem et tristiciam vel econtra. Et cum dicitur q tunc appetitus contrarij essent simul in eodem conceditur consequētia vocando appetitus contrarios quozum vnus inclinat ad prosecutionem actus et aliter ad fugam vel econuerso respectu eiusdem sicut patet per ma. li. 3. de ꝛ̄po et hoc etiam tenet aristoteles septimo z primo ethicozum de continente z. 30. de aīa ca. de mouente. Iste tamen appetit⁹ nō sūt simpliciter contrarij quia propter alium finē et alis

Rūsio ꝓpa

Ad. 2. istum dicēdū est.

Nota de actib⁹ furiosi rebriosi

Ad. 3. de ignorātia.

Ad. 4. dubium.

Ad. 5.

Ad. 6.

Ad. 7.

de causa est volitio talis rei ꝙ nolitio in casu vbi sic contingit et per ꝓns aliud ꝛ aliud est obiectum.

¶ Ad octauum dicendum est ꝙ licet in aliquo casu non sit dare primū instās in quo voluntas vult vel odit tamen ſepe est dare primum instans in quo quis peccauit pctō ꝓprie dicto licet ſyncnſis tenet oppositum contra quem stat argumentum ꝙ sit dare vltimum instans esse charitatis. ¶ Ad tertiū

3. articul⁹ an ꝑ penitẽs teneaꝫ velle vitare qlibet mortale ꝑ futuroꝝ ḋr ꝙ sic.

articulum dicendum ꝙ sic quando cogitat actu de actu preterito et futuro sicut probant auctoritates ad principale posite ꝑ oppositā parte. q. ¶ In oppositum arguitur quia tunc teneretur scire, de quolibet peccato mortali ipsum esse mortale aliquando si ipsum occurreret non posset dignum penitere. Falsitas ꝓbatur quia tunc aliquis teneret ad sibi impossibile cū inter maximos clericos sint opiniones contrarie de multis casibus symonie ꝛ vsure. Itē iuxta octauū articuli ꝓcedentis aliqua illecebra per aliquod tempus est venale peccatū que postea fit mortale nec est possibile habenti scire in quo instanti imputabitur sibi ad peccatum mortale retentio status vel ꝙ non reprimit istam ꝛ per ꝓns talis non potest cognoscere magnitudinē peccati sui et per consequens nec de ipso digne penitere et tamen ad hoc tenetur et ita hoc peccatum mortale quod est omissio digne penitendi nō potest vitare et per consequens non tenetur. Itez tunc tenetur reprimere illecebram ne fiat peccatū mortale. Falsitas ꝓbatur vel tūc primo tenetur ꝓſitꝫ est mortale et hoc non vt notum est vel dum est mortale quia omne quod est quando est ꝛc. vel anteꝫ fiat mortale et hoc non saltem de necessitate salutis sicut loquor modo ꝓo eo ꝙ tunc de necessitate salutis teneretur tollere vel reprimere vel vitare peccatum veniale quia hāc illecebram venialis est. Item tunc iurans certo die soluere debitum tenetur debito tempore soluere ne incurrat periurium. Falsitas ꝓbatur quia nō sufficit post diem istam nec ante diem istam tenetur secundum legem dei die ista quia in nulla parte istius diei potest satisfacere et per consequens in nulla parte isti⁹ tenetur et tamen nisi satisfaciat in aliqua parte erit periurus ideo non tenetur vitare omne periurium

Ad. 1. i cōtrarium.

¶ Ad primum in contrarium negatur consequentia. Ad ꝓbationem est dicendum ꝙ sufficit dicere confessori suo distincte sic ꝛ sic egi ꝛc. nec est ſēper necessarium scire ꝙ magnū precise fuerit peccatum si tamen ad hoc ꝙ digne peniteat. Sed ꝙ ponat diligentiam quam posset et doleat se fecisse et paratus sit satisfacere sicut deo placuerit si sciret et sicut deus nouit eum deliquisse. In casu autem in quo ante factum dubitauit an esset mortale et ita dubitās fecit securus sic ꝙ peccauit vel peccat mortaliter. Si vero ex post facto tantuz dubitat et ꝓius credidit ꝙ nō esset factum damnabile tunc debet dolere ꝙ tale quid fecerit ꝛ velle satisfacere et petere veniam ꝛ dei misericordiam de hoc ꝙ sic egit siue mortaliter siue venialiter peccauerit. Dices pono ꝙ aliquis credat aliquod eē veniale quod in rei veritate est mortale ꝛ non velit illud vitare ne etiam postea curet penitere de ipso sicut de mortali seu de dubio an sit mortale qz indubitanter credit ipm esse veniale vellet, tamē de ipso taliter penitere si sciret vel dubitaret illō esse mortale. Dicendū ꝙ talis non excusat a mortali si sic perseueret nisi ignorantia sua sit simpliciter inuincibilis et si finaliter penitеat in generali de omnibus peccatis suis secundum que timet deum offendisse et etiam de isto sicut de venialibus erit. Sed ꝙ haberet actum istum generalem contritionis si tamen perseueret in voluntate non dimittendi illud mortale creditum ab eo esse venale non sibi sufficit ad salutem nisi cum de misericordia excessiua. ¶ Ad scōm patet per dicta iā ꝙ non oportet ad vere penitendum precise scire ī quo instanti retentio talis illecebre sibi primo imputatur ad mortale nec etiaz oportet scire magnitudinem peccati ita precise sed sufficit facere, diligentiam quam potest et penitere modo pretacto. Sed nunꝫ mortens in venali de quo non dolet ymo habet voluntatem faciendi simile si superuixerit saluabitur. dico saluo meliori iudicio ꝙ cum nullum peccatum veniale repugnet charitati ille qui moreretur sine contritione de peccatis venialibus vel venialibus ymo in voluntate faciendi talia ī statu salutis mereretur ymo nullꝰ de necessitate salutis tenetur de talibus scitis esse talia penitere licet male faciat volens peccare. Sed quid de hoc sit vtiqꝫ talis videtur expresse contemnere et videtur agere contra charitatem. ¶ Ad tertium dicendus ꝙ talis tenetur ante. a. instans in quo talis illecebra primo erit mortale reprimere vel incipere reprimere eam vt non pertingat ad. a. instans et si vsqꝫ ad. a. instās omitteret declinare ab ea peccaret mortaliter quando. a. non quidem illa illecebra que primo erit mortetur in. a. Sz pecato omissionis cautele per quam cauere debuit ne pertingeret ad. a. si tamen deus concedat hominem quam ad cauendum mortale sibi imprimere huiusmodi illecebram in. a. tunc si nec ante. a. nec in. a. reprimat vel incipiat reprimere tunc primo in. a. mortaliter peccat. Si autem in. a. habeat istius illecebre repressionem liberatus est a culpa sua mortali. Dices contra primaz partem solutionis in nullo instāti ante. a. tenetur declinare ab ea eo ꝙ post quodlibet instans ante. a. potest reprimere eam ne sit tū. a. igitur vsqꝫ ad. a. non peccauit. Respondetur sicut ad argumentum de peccato ante a. ꝙ distincte si posset cognoscere. a. ꝛ omnem partem temporis immediata. a. quantumcunqꝫ paruam. Respondet antisiodorus libro secundo questione. 63. haberet veritatem sic ꝙ primo in. a. talis contraheret reatuz culpe mortalis. Sed quia est dare tempus minimum ab eo distincte perceptibile secundum circunstantiam presentem vel maximum quod non dico ꝙ ad vltimum tenetur ī primo instanti extrinseco talis parui temporis incipere alioquin si tunc non vult cum teneatur aduertere quod vlterius non potest differre sine periculo ex tunc erit in peccato mortali. ¶ Ad quartum dicendum ꝙ ille obligatus tenetur soluere isto die et tenetur tali hora incipere ꝙ omnia possit perficere ad vltimuz instans diei vel ante ꝛ hoc in his que moram in suo fieri requirerent ita tenet antiss. vbi pri⁹. Si autem obligaretur ad aliquid instantaneum dicendum sicut ad immediate precedens dictum est, ¶ Ad argumēta principalia patet ex dictis.

Ad. 2.

Ad. 3.

Ad. 4.

¶ Questio decima.

Probatur multiplr ꝙ actꝰ exteriꝛ addit sup interiꝛē.

VTrum ille ꝙ peccat mortaliter in ope exteriori teneatur plus penitere de opere interiori ꝛ exteriori simul ꝙ de interiori tātum ꝙ nō qz fuit vna preuaricatio ꝙ ma. ii. 2. di. 24. Cōtra de omni pctō volūtario mortali tenet hō coteri sed actꝰ exteriꝛ ē aliꝰ pctm ab interiori sicut arguit. Cath⁹ in quadā determinatiōe primo quia scōm eū antith. li. 2. in illa. q. vtrū intētior opus sint idē pctm tenet ꝙ dicere solū actū interiorē ee pctm est cōtra fidē. Itē romana eccl̄ia sentit ꝙ impossibile ē homine saluari sine fide Sed ista opinio hic euacuat qz ponaꝫ ꝙ sint duo hoies equalis voluntatis ad credēdū aliquē articulū alt' credit ꝛ alter ipeditur ab actu credēdi dicere igitꝫ ꝙ ille ḋ non credit in dicto casu tm̄ mereꝫ sicut alter credēs ē dicere hoiem saluari sine fide igitꝫ. Itē videꝫ ꝙ ista opinio aliter sentiat preceptū decalogi ꝙ ecclesia romana ponaꝫ ꝙ essent duo equalis volūtatis ad ydolatrādū vnus ipediꝫ actu exteriori alter nō sz facit ydolatriam dicere tunc ꝙ iste tm̄ peccat sicut ille est aliter sentire illud qō nō oportuit illō preceptū fuisse datū. Itē ista opinio aliter sētit de sacramētis ꝙ est sentiēdū ponat ꝙ sint duo ifideles habētes equales volitiones remissas vt baptiſēt baptiſeꝫ vn⁹ ꝛ nō aliꝰ dicere igitꝫ ꝙ nō baptisatus si tunc moꝛeꝫ ita mereꝫ vitā eternā sicut baptisatus est deſtruere necessitatē huiꝰ sacramēti. Et eodē modo posset argui de sacramēto cōfessionis et cōfirmatiōis ꝛ extremevnctiōis ꝛ pñie. Itē si sic videꝫ ꝙ lanceatio lateris xp̄i nō valeret nobis ad salutē qz tūc nō habuit actū interiorē. Itē ꝑ fidē hō mereꝫ q̄ tm̄ nō est involūtate. Itē xp̄s a sua cōceptione voluit redimere genus hūanū si igitꝫ ista voluntas sufficiebat frustra ponebaꝫ redēptio Itē nullus excōicatur nisi ꝓ pctō mortali iz ꝓ homicidio vel psecutiōe clerici aliqs excōicatur ꝛ nō nisi pro actu exteriori. Itē maior pena debeꝫ volūtati cū executiōe exteriori ꝙ sine ea vt patet ꝑ aug. 13. de tri. vbi dicit ꝙ sola voluntate fit hō miser et c̄. Ad istā questionē pmo videndū est an ꝓactꝰ exteriores debitos additos interioribꝰ plus mereri possumus de cōi lege ꝙ ꝑ meritorios tm̄ ꝛ eodē mō de meritoꝛ videꝫ ꝙ sic qz aliter frustra phibiti essent actꝰ exteriores respectu eiusdem distinctis preceptis. Cōtra exteriꝛ precise iputabilis est ad meritum vel demeritū ꝓpter interiorē igitꝫ etiā ad hoc facit glosa sup illud psal. Et em̄ in corde iniqtates operami dicēs ꝙ illud qō hō vult ꝛ nō pōt reputat deus ꝑ facto Teneo opinionē cōem ꝙ nō qz actus interiꝛ sic est meritorius ꝙ eo solo posito qs mereꝛ exteriꝛ aūt nō. Unde in furioso vel i puero nihil valet actus ad meritū vl demeritū Probaꝫ nō est in ptāte hūtis actus interiores ex qb⁹ naturaliter sequūtur exteriores quin opereꝫ exterius si nō impediatur saltē nō ꝑ oēs exteriores supaddiꝫ meritū premiale vel demeritū penitētiale igitur Preterea tuncvidua mittens duo minuta ꝛ c̄. non plus meruisset oibus alīs cuius oppositū voluit xp̄s in euāgelio. Itē Anselmus de conceptu virg. cap. 4. dicit sic si de actionib⁹ volūtarijs q̄ iniuste fiunt arguātur mēbra ꝛ sensus q̄bus fiunt rndere possunt dns nos ꝛ ptātē que in nobis est subiecit volūtati vt ad iperiū eiꝰ nō possumus non mouere nos vel facere q̄ vult ꝛ c̄. nec nos possumus ꝙ nos illi resistere nec opera q̄ facit possunt per nos non fieri dñeꝫ nobis deus dedit nec debeim⁹ nec possumus nō obedire ꝛ sequi q̄cq̄ faciūt mēbra sēsus et opa totū iputādū est volūtati ꝛ ideo cōsequēter ostendit ꝙ nō punit nisi volūtas. Et hec est veritas vt ipe dicit habet tm̄ vsus vt actiones quas facit iniusta volūtas vocemus pctā qz in volūtate qua fiunt est pctm̄ nec etiā ꝓprie vt ibidē patet cap. 4. et in principio cap. 5. vbi vult q̄ simpliciter nullus actus nec exteriꝛ nec interiꝛ sit ꝓprie ꝛ ꝙ seipm̄ pctm̄ ymo nec aliqua essentia ꝓprie loquendo est pctm̄ et mediū suū est qz talia eē possunt sine hoc q̄ ipa essent pctā igitꝫ. Itē de pñia di. 13. si cui volūtas reuniatur nō opus. Itē ad hanc cōclusionē est hugo de sacramētis expresse vt patuit supra. q. 1. prologi articulo tertio dubio tertio. Itē aug. de bono cōiugali dicit ꝙ sicut nō est impar meritum patiētie in petro q̄ passus est ꝛ in iohāne q̄ passus nō est sic nō est ipar meritū cōinētie in hoie q̄ nuptias expertus est nuptias et in abrahā q̄ filios genauit. Itē ibidē sicut cōtigit facultas cōcubēdi cū cōiuge aliena cuz planū sit eū cupere et si ptās detur ee facturū nō minus reꝰ est ꝙ sit in isto facto deprehēderēt et est aug. 3. de li. ar. vt etiā ibi connotatur et hoc intelligēdū nisi volūtas mala creſceret ꝑ executionē. Itē grego. in ome. pōderare debes nō sensū sed effectū Sz cōtra hoc pōt argui per augustinū scotti in. 3. quoli. 13. ar. 3. quia dicit aug. 13. de tri. cap. quinto hac sola q̄s miser efficitur prāte qua desiderū male volūtatis iplet ꝑ facto et sic miser erat supple male volēdo minus tñ esset si nihil eoꝝ que perperā voluisset hr̄e potuisset hec ille. Sed hoc ītelligi nō pōt de miseria pene quia desiderans et nō potens hr̄e qō desiderat plus hz de pena ꝙ ille cuius desiderū ipletur igitur intelligit de miseria culpe ꝛ ē Scōo arguit ꝓ sua prima pōne ꝛ supponit ꝙ bonitas moralis actus est integritas scōm rectā rationē operātis dictaꝫ debere cōuenire ipi actui tūc sicvbi est alia et alia integritas ibi est alia ꝛ alia moralis bonitas. Sz alia est integritas eoꝝ q̄ ꝓ dictamē rectę rationis debēt cōuenire actui interiori ꝛ alia eoꝝ q̄ actui exteriori igitꝫ alia bonitas moralis et per ꝓns alia in malis malitia moralis. Minor probatur quia recta ratio nō dictat debere cōuenire actui qō impossibile est sibi cōuenire. Sz actui exteriori ipossibile est cōuenire idē ꝙ interiori cōuenire pōt et hoc intelligendo de vtroqꝫ actu secūdū suū esse reale et de eo quod sibi cōuenit scōm tale esse licet actui exteriori quatin⁹ volitus ē aliquo modo possit cōuenire denoiatione quadā idem qō cōuenit actui interiori Tertio actus interiꝛ⁹ ꝛ exteriꝛ sunt due entitates igitur due bonitates. 4. tunc frustra videreꝫ ponī actꝰ exteriores Falsitas probaꝫ qz ꝑ solos interiores nec subuenireꝫ pauperi nec xp̄us fuit frustra mortuus et passus ꝓns patet qz ꝑ actus exteriores nec meritū creſcit nec demeritū. Quinto xp̄i lanceatio scōm sctōs erat nobis meritoria et ibi scōm sanctos sumpserūt sacramēta efficatia q̄ profluxerūt de latere corpus xp̄i dormiētis puta baptismus exaquis et eucharistia exsanguine ꝛ tñ ibi tūc nulla fuit ibivolitio interior meritoria qz nec tūc fuit aīa saluatoris in statu meredi nec ibi intendebaꝫ actus exteriores expōne actus interiꝛis igitur q̄cq̄ accreſcebat meriti erat per additionem actus exteriꝛis ad

Conclusio respōsalis

actus q̄ prefuerūt interiozes Scōo omissio actus exterioris z interioris simul peior est q̄ alius tm̄ igit̄ positio ambozū melioz est ꝓba patet per illaz regulā thopicā illud est melius cui⁹ oppositus est peius aūs probatur q2 peius est pauperē nec diligere nec fouere q̄ eū nō diligere et tamē fouere. Septimo sint duo equales in culpa z pena sibi debita infligi in purgatorio et invita equal⁹ disponant de bonis tp̄alibus p̄ suis aliab⁹ distribuēdis et sic simul moriant̄ tunc si pmo fiant elemosine et procurent ofones z misse de bonis eius relictis p fideles executores et p alio nō primus ali⁹ citius liberabit̄ q̄ scōs. Alioquin sup fluer̄et suffragia primoz tuis z tm̄ p oēs suos actus interiozes meruerūt equal⁹ liberari igit̄ opa exteriora addunt ad acceleratiōne liberatiōis a pena z per ꝓ̄s faciunt ad augmētū glie saltē scōm directiōnē et a parte ante. Octauo aliquod mendatiū est graue pctm̄ sed ista grauitas nō est tātū ex actu interiori q2 mēdatiū nō potest esse sine actu exteriori cū sit falsa vocis significatio cū intētione fallendi igit̄ ex actu interiori aggrauat̄ pctm̄ sup interiozem. Mono grego. 39. mora. dicit hec lematham z vasa eius hr̄e creb⁹ ꝓpriū solent q̄ ad iniquitatis sue cumulū ea q̄ nequiter apparent explere nequius possunt nā cū firmant̄ electi atq; in desideriis illicitis ruūt et hoc plerūq; dīni muneris manu retinēt̄ q̄ volūtatis misere nullos effect⁹ habuer̄unt ex hoc arguo ad ꝓpositū. Itē cass. in li. collationū quedā vicia cōseruari nō possunt sine actiōe carnalivt castimargia z fornicatio quedā aūt possunt cōsūmari sine vlla actiōe corpis vt supbia hec ille. Decimo grauius est delictū quo grauioz icurrit̄ pena vt patet p aug. de vnico baptismo lib. 1. di. ḡs dubitat hoc esse sceleratius cōmissū q̄ō est grauio⁹ vindicatū. Sz grauioz pena datur p actu interiori et exteriori simul q̄ p sola interiori nā p sola volūtate occidēdi nō incurrit̄ irregularitas nec p volū tate verberādi clericū excōicatio if igit̄ z tamē si act⁹ exteriores iungūtur interiorib⁹ incurrūtur iste pene Undecio quātūcūq; alias i missa velit consecrare verba sacramētalia p̄ferre nisi p̄ferat non cōsecrabit. Alius aūt vniformiter vel remissius volens q̄ iste verba p̄ferēs cōsecrat igit̄ act⁹ exterior et interior simul plus valent q̄ solus interior. Secundo vadēs ex ꝓposito ad scīm iacobū z iter suū cōtinuās volitū ꝓpositū p destractiōes varias iter rūpit aut talis meretur aliq̄d p ambulationē suā dū totaliter distrahit̄ et habeb̄ intentū q2 meritū q̄ō ibi additur nō puenit ex nouo merito p actus exteriores si nō igitur tantū laborē faceret frustra q̄ō videb̄ inconueniēs. 13. nō minus act⁹ exterior addit interiori absolute meritorio addit meritū q̄ addit⁹ interiori cōditionaliter meritorio sed in secūdo casu crescit meritū p actū exteriorē vt potest quis suis meritis ipetraret a deo q̄ dcunq; deuote itraret ecclīam ibi exaudireb̄ sicut salomon z multi scti fecer̄unt Ad primū istoz dicēdū est q̄ verū est q̄ ita dicit ibi aug. et ibi dicit velle q̄ nō decet miserū ē nec tm̄ miserū est velle adipisci q̄ non oporteat sed illud nō obstat predictis iste ei q̄ adipiscit̄ q̄ male voluit hz cōiter actus interiores acceptādi vel cōplacendi altos q̄ p̄ius vel priores intensiores vel similes replicatos libere et forte efficatiores q̄ p̄ius et q̄ istos interiores nouiter causatos vel libere cōtinuatos augere⁹ tali demeritū suū et non ex p̄scita additiōe actus exteriozis nisi forte quaten⁹ ex pōne act⁹ exteriozis seu libere pōt habere quosdā act⁹ malos interiores experimētales quos sine exteriozibus nullaten⁹ natural⁹ hr̄e potuisset Alia etiā ratio est quare adipiscēs est miserior ēt miseria pcti quā tāgit greg. 39. mora. i pncipio. q. vbi imediate post auctoritate allegatā in. 9. arg. subditur cuncq; eozū vocis valida cōtrarietas nascitur plerūq; ex ipa impotentie corriguntur. Sed sicut ipossibilitas adipiscēdi est occasio mutandi mala volūtatē sic possibilitas adipiscēdi ē occasio i malicia z pseuerādi et q̄ ꝓ̄s miserie augmētāde Tertia causa est q2 sicut dicit glosa noe. 4. ex partis viciozū illecebris difficilius carem̄ q̄ incognitis minoris q; laboris est in cognitiua carnis caue revolūtatē q̄ remittere cognitā hec ille. Quarta causa pōt reddi q2 ex actib⁹ exteriozib⁹ habitus appetitus sensitiu⁹ est vires aie habituari aut ad malū miseria est vnde p̄sidorus in li. de nūero dicit q̄ ex suggestiōe prava cogitatio erūpit prava aūt cogitatio delectationū parit delectatio cōsensum cōfert̄ actionē actio cōsuetudinē consuetudo necessitatē Concordat aug. octauo cōfes⁹. cap. 5. aīa mediū di. exvolūtate puersa facta est libido et dū seruitur libidini facta est cōsuetudo et dū cōsuetudini nō resistitur facta est necessitas non tamē ꝓp̄ predicta dicēdū est q̄ actus exteriores addūt meritū vel demeritū super oēs interiores itaq; ꝓpter vtroq; simul sic hō maioꝛi pena vel premio dign⁹ q̄ ꝓpter oēs interiores solū sed bene posteriores modo predicto addūt sup alios precedentes. Ad scōm dico q̄ actus interior bonus est totaliter bonus moralis actus exteriozis vnde actus exterior nō dr̄ bon⁹ moral⁹ r vel meritorius nisi denoiatiue ab actu interiori meritorio et ideo negādū est q̄ alia sit integritas vel bontas moralis act⁹ exteriozis et alia interioris ē em̄ eadē sicut eadē sanitate est aīal sanū et vrina verū est tamē q̄ distincte sunt bonitates naturales illoz actuū sicut distinctas habent entitates. Et p hoc patet ad tertiū. Ad quartum patet ex rnsione ad primū q̄ actus exteriores non sunt frustra quo ad merentē q2 ibi fit intensio actuū interiozū z additio nouoꝛū z c. vt in solutiōe primi argumēti quo ad alios aūt act⁹ exteriores sunt necessarij sicut elemosine dato ad reuelāduz ad indigentiā pauperis et xp̄i passto ad exitandū corda nostra ad ei⁹ dilectionē z hmōi Sed hoc nō est ad ꝓpositū q2 hic inquirit vtrū opera exteriora addūt meritū ip̄i operāti sup oēs act⁹ interiores quo ad gradū bitudinis cōsequēde Ad quintum pōt dici q̄ lāceatio nō addit meritū respectu ei⁹ne bitudinis consequēde vltra premiū bonis actib⁹ aīe xp̄i debitū meruit tamē ibi nobis virtutē quorūdā sacramētoz scōm innotescētia potuit etiaz deus acceptare illā lanceationē ad quecūq; bona sibi placebat potuit etiā esse q̄ xp̄s adhuc viuens meruerat nobis illā virtutē sacramētoz cōditionaliter videlicet si lācearetur ita q̄ illa lāceatio fuit cōdicta qua xp̄s prius meruit nobis eādē virtutem non q̄ lāceatio corporis mortui esset pars meriti sed ex ipa pendebat tāq; ex conditione implēdar aliqua volitio conditionalis xp̄i p̄cedēs esset meritū talitū habendoꝛū vel nō valuit etiam illa lāceatio ad dulcedinē hūane deuotiōis ergas proximū et ad similia sed hec nō sunt cōtra dicta. Ad sextū dicēdū q̄ omissio act⁹ exteriozis ꝓiūcti cū exteriori nō esset peior ī ratiōe demeriti q̄ interioris tātū q̄n posset interior equal⁹ haberi sine exteriori sicut cū eo Assūpti aūt ꝓbatio diuertit a ꝓposito q2 q̄ nec diligit pauperē nec sibi vult subuenire saltē dū tenet̄ omittit duplicē actū intrinsecū. s. diligere z velle subuenire vñ act⁹ exterior subuentionis nō addit meritū sup interiorē quo vult sibi subuenire nisi p subuētionē exteriorē ītedat act⁹ interior vel habeat nouus p quā crescat meritum talis p̄sone Dices tūc diues posset plus mereri ceteris paribus volēdo subuenire pauperi z exequēdo in qua exercitiōe crescit eius meritū q̄ pauper religiosus q̄ vult eū iuuare nec pōt nec habeat cōplacētiā ī iuuādo sicut diues cōcedo q̄ aliquos act⁹ erga subuētionē pauperū habet ceteris paribus meliores z intrinsecos in meredo diues q̄ pauper sed cō passionē ista meritoriā pōt hr̄e pauper sicut diues et etiā actus alios recōpensationes actuū bonoꝛū diuitis vtpote velle p̄curare subuētionem pauperi quā p se facere nō pōt cōsimiles z actuz volūtarie pauptatis ꝓpt deū quo obstat ne exeq̄ valeat illud q̄ō diues. Ad septimū cōcedo q̄ vnus citius liberabitur in isto casu q̄ alius q̄ vltra hoc q̄ō vtriq; meruit quo ad premiū eterne bitudis et hoc absolute etiā meruit vterq; cōditional⁹ q̄ si talia suffragia fierēt p eo valerēt sibi ad expeditionē a pena z p ꝓ̄s ad bitudinē accelerādā rēpoꝛar z ista suffragia tūc sunt posito cōditionis sub qua meruit liberari z ideo liberab⁹ vnus nō sic alius q2 cōditio sub qua liberari meruit respectu sui nō ponit̄ z etiā in isto casu addūtur actus interiores boni z orationes et elemosine z oblatiōes tp̄alesvel sacramentales quas non nego addere meritū hoi tēporale z adiuuare ad pmū eternū sue bitudinis meditātibus adiutoriis aliorum et deuotionib⁹ amicoꝛū. Nota tñ q̄ ma. li. 4. di. 45. cap. 2. dicit q̄ ista quisq; sume suā vitā nisi q̄ in a meruit non poterit hr̄e post eā et est aug. Ad octauū dr̄ q̄ licet in actu interiori precise nō sit mēdacium tñ volitio mēdacij efficax est ita mala sicut cū exteriori, platiōe vocis etiā pōt dici q̄ efficax volitio mēdacij est mēdatiū virtual⁹ quo ad totā malitiā sui sicut dr̄ mathei quinto q̄ q̄ videt mulierē ad cōcupiscēdū eā iā mechatus ē ī corde suo. Ad nonū dicēdū sicut ad primū. Ad. 10. est dicēdū q̄ verum est de pena taxata a deo sed de hūana nō semp est hoc verū q2 nō suspēdit hoiem p adulterio vel incestu sicut p furto⁹ tamē grauioꝛa sūt precedētia crimia apud deū. Ad. 11. dicēdum q̄ cōsecratio sacramētalis nō fit virtute meriti operātis cū vere consecret q̄ peccat mortal⁹ cōsecrādo. Sed ratiōe opis opativirtute federis initi a deo cū ecclīa militante. Ad. 12. pōt concedi q̄ō infertur nisi sequat aliqs actus cōplacētie z approbationis laboris sui corporis assumpti volūtarie qualē forte actū interiorē bonū nō haberet sic in copia nō cōpleto ittinere suo Ad. 13. negatur minoꝛ nō em̄ ibi crescit meritū p positionē cōditiōis licet actus precedēs nō esset meritorius illius quod patur nisi subsequitur conditio nullus tamē cōditional⁹ tantum mereb̄ premiū eterne bitudinis sed absolute siue quis mereat actu cōditionali siue actu absoluto. Ad argumētū principale q̄ tāgit aī cōclusionē respōsalē negatur ꝓ̄ia q2 nō solū peccat volūtate que, producta est ad actū exteriorē sed etiā volūtate que nec dū ꝓducit ad executionē z ne ḡs illā crederet nō esse criminosā ideo distincte ꝓhibet radix mala fructus peioris z expressius ꝓhibetur concupia libidinis z cōcupiscētia bonoꝛū ꝓpriū primi q̄ cōcupiscētie aliorū malorū q2 ad dictas est homo ex natura lapsa promto q̄ ad alias vnde ad. 20. 7. pctm̄ nō cognoui nisi p legē vbi loquitur de concupia, producta nōdū ad actū de qua dubium erat ante legē an esset pctm̄ vel non. Sed dices tu fundasti in hoc q̄ si effica citer volo et possū tūc facio vel statim faciam z hoc nō sequit̄ q2 scōs anselmū de casu dyaboli cap. 7. vel. 3. ista ꝓ̄ia nō valet angelus mal⁹ habuit ptātē z volūtatē accipiēdi perseuerantiā igitur accepit pseuerātiā ꝓbatur scōm eū ibidē hec consequētia nō valet volo pscribere libroꝛ z possū igit̄ perscribo vel perscribā incepisti aliq̄d, cū volūtate et ptāte perficiēdi q̄ō tūc volūtate ante finē re mutata nō perfecisti ꝓbatur actus interior z exterior sunt distincta pctā sicut sunt distincti actus. Itē tunc nullū mēdaciuz esset pctm̄ nec furtū nec adulteriū q2 solus actus interior nullū istoꝛū est. Ad primū istoꝛū dicēdū q̄ phūs. 9. metaphi sice dat talē modū arguēdi et experientia cōsonat q̄ si volo efficaciter comedere vel bibere si possum ita q̄ nihil obstat exequoꝛ statim nō tamen ista ꝓ̄ia equal⁹ valet nisi q̄ verba bene circūstationata nec ita valet cū verbis signatibus durantiā vel permanentiā sicut signatibus duplicē actionē vnde non sequit̄ volo semper manere in gratia z possum semp permanere in ea igitur semp manebo in ea. et ita intelligēdus est anselmi igit̄ bene dicit mutata volūtate z c. noluit inquit discipul⁹ vtiq; sed nō perseueraui supplevolūtate z ideo inquit ma. nec in actiōe z ibidē conclusiōe dicit q̄. dyabolus q̄ accepit velle z posse hr̄e perseuerantiā ideo nō pseuerauit q2 nō peruoluit. i. nō pseuerāter voluit. Et p idē patet ad scōs Ad tertiū dicit ma. li. 2. di. 42. q̄ sunt vnū pctm̄ intelligēdū est fumēdo nomē pcti abstractiue, p mala licta sed si sumātur cōcretiue duo sūt ibi pcta. Dices tamen ma. dicit ibi q̄ minoꝛ est p̄uaricatio cū volūtate solū pctm̄ cōmittit maioꝛ cū volūtati etiā operatio additur igitur opus exterius addit ꝓbat glosa sup illō ad. 20. primo plenos iuidia et homicidijs vnde inquit homicidijs pluraliter q2 plura sunt homicidia. s. volūtatis z operis Itē supza illud appone iniquitatē glosa q̄ malū opus addit male volūtati addit iniquitatē iniquitati Ad ista dr̄ recte sicut dictū est ad pmū cōtra positionē et per hoc respōderi pōt ad titulū. q. q̄ pmo q2 sūt distincta pctā quāuis opus exterius non sit pctm̄ nisi ex mala volitione vt supra tactū est. Ad primū principale est dicēdū q̄ opus exterius non est p̄uaricatio nisi quātū libere ꝓcedit a volūtate cōtra dei ꝓhibitionē vel cōtra iudicii recte ratiōis vt patet ex dictis. Et p hoc etiā patet ad argumentum aliud ꝓtactū de mendatio ꝓiurio adulterio quoꝛū quodlibet, pvt est actus exterior est pctm̄ z malitia volūtatis cōcedo igit̄ q̄ sit contra fidē ponere solū actū interiorē esse pctm̄ ea q̄ etiā actus exterior est pctm̄ nō tamē hoc est p malitiā distinctam ab interiori. Ad scōm dubiū dicēdū q̄ ad salutem requiritur fides infusa ad minus. Et vlterius dico q̄ in dicto casu, q̄ efficacit̄ credere vellet articulū aliquē z faceret quātū in eo est licet ꝓpter turbationē capitis vel melācoliā vel alia ipedimēta nō posset credere non minus esset in statu

Ad. 1. istoꝛ dicēdū q̄ vt frequēter act⁹ interioꝛ intēdit̄ dū exterioꝛ ꝓficitur.

Ad. 2. 6ꝛ q̄ act⁹ exterioꝛ z interioꝛ sūt boni eadez bōitate moꝛali. s. interioꝛis act⁹.

Ad. 5. lanceatio xp̄i nō addidit meritū sup bonos act⁹ q̄s p̄⁹ habuit aīma chr̄isti.

Ad. 6.

Ad. 7.

Ad. 8.

Ad. 9. z. 10

Ad. 11.

Ad. 12.

Ad. 13.

Ad argu. ꝓncipale

Nota an valeat ꝓ̄ia volo efficacit̄ hoc facere ergo facio vel factam

Ad 3. vide quo act⁹ interioꝛ z exterioꝛ sint vnū pctm̄.

salutis ꝓpter plenū desiderīū qō hꝫ ad credēdū z posset esse ꝙ ipse plus mereꝝ ex ista volūtate credendi z displicētia rebellionis ad cōtrariū quam inutle sustinet ꝙ vnus alius ꝗ hmōi tētatione non veraꝫ sed quitete credit. Ad tertiū patet ex dictis ꝙ vt cōmuniter posito actu exteriori actꝰ interior sit intensior vel multiplicabilior in bonitate vel malitia. Ad quartū dicendū ꝙ opera sacramētalia nō factū ex vi meriti ꝓsonalis illius ꝗ baptisatur sed virtute opis operi valēt. Ad quintū ꝓius responsū est. Ad sextū cōcedo ꝙ ꝗs ꝓfidē meretur quatinus est opatio volūtaria qz ꝑ scām aug. intrare eccliam ꝗs pōt nolens sed credere nō nisi volēs Ad septimū et octauū satis patet verūtamē ad se ptimū rūdent aliq z bene ꝙ xpi passio requirebaꝫ per modū precū nō meriti qz tanua aperiebaꝫ qñ precū soluebaꝫ. Ad nonū negaꝫ añs nisi intelligatur de pena miserie nō tamē de pena recōpēsatiua post hanc vitā nec plus pōt habere de auctoritate augustini qua arguitur añs ad quā supra respōdit soluendo primū argumētū contra positionem.

Vtrum aliqua pena infernalis potest eē insensibilis dānato videl ꝙ sic qz quolibet actu qz est peccatum mortale posset esse eiusdē spēi in duplo remissior igitur et pena infernalis cōre spōdēs poterit esse in duplo remissior et per ꝓns sic dividēdo tandē poterit deuenirī ad penā infernalem insensibilē. Itē. 13. q. 2. tꝑs recitatur illud aug. in ench. et pontī li. 4 di. 45. cap. 2. est quidā viuendi modus nec tā bonus vt non requirat illa post mortē. s. suffragia z ē. z quibus sdā iterpositis. Cū igit̄ sacrificia siue altaris siue quarūcūq rerū ꝓ baptisatis oīb⁹ offerūtur ꝓualde bonis gratiarū actiones sunt ꝓ nō valde malis ꝓpiciatiōes et ꝓualde malis etiam si nulla sint adiumēta mortuorū tamē quales cunq viuorū consolatiōes sunt quibus vero ꝓsunt vel ad hoc ꝓsunt vt sit plena remissio vel certe vt tollerabilior fiat eorū dānatio sup qō dicit. Apparatus sic. Dic augu. distinguit quattuor genera hoīm valde bonos valde malos mediocriter bonos mediocriter malos suffragia non prosunt defunctis valde bonis nec valde malis mediocriter vero bōis necvalde malis mediocriter vero bonis vt citius liberentur ab igne purgatorij mediocriter malis ꝓsunt ad hoc vt minus puniant iuncꝙ tū liberabūtur et hoc etiā patet in oratione ybi oram⁹ specialiter ꝓ illis ꝙ decesserūt cū mortali dū modo nō sint fūme mali hec ille. Et si dicis si pena illorū pōt minui pari ratiōe potest totaliter tolli. Respondet ibidē negādo añam qz si per aliquā elemosinā tollit aliqua pars pene. s. quarta nō oportet ꝙ sc̄a elemosina equalis tollat tantā partem in quātitate sed in ꝓportione et sic semp remanet aliqd de pena et ponit exemplū de indulgentiis z eādē sententiā finaliter tā quo ad propositū ꝙ quo ad idulgētias tenet glosa extra de celebratione missarū. Cū marthe. Sed ista responsio nō vtitur nisi tandē veniret ad penā insensibilē Ista rīsio fundaꝫ in falso qz eadem causa. s. 13. q. 2. s. ꝓ obeuntib⁹ dicit ꝙ cōgruit ꝙ sacerdos ꝓ catherisatis mortuis faciat memoriā z intendat nō tamē ꝓ impijs quāuis xpiani fuerūt aliqd agere tale licebit. Sz hic leuiter dicereꝫ loqtur de impijs mortuis in excōicatione vel precisis et cōdemnatis ab ecclesia. Sed hoc nō sufficit qz tibi inquirit ꝓ quibus licitū est orare hic autē inquirit an valeat ipis mortuis si ꝓ ipsis oret ꝙ nō valeat ipsis exp̄ior cap. tꝑs pōt argui primo per aug. dicentē ꝙ aliquis est tā malus nec his valeat cū hic a vita transierit adiuuari tñ qz dicit ibidē ꝙ valde malis nō sunt adiumēta mortuorū sed viuorū consolationis. Sed hic leuiter diceretur ꝙ aug. nō loquit ibi de oīb⁹ dānatis sed de pessimis ymo nec de eisdē loquit absolute sed cōditionaliter inquiēs si nulla sunt adiumēta mortuorū Tū etiā qz nō loquit ibi de specialib⁹ suffragijs sed de factis in cōi ꝓ o defunctis oīb⁹ dicēs cū sacrificia altaris siue quarūcūq elemosinarū ꝓ oīb⁹ baptisatis offerātur. Tū etiā qz aug. ibidē dicit ꝙb⁹ autē prosūt ad hoc ꝓsunt vt plana sit remissio aut tollerabilior sit eorū dānatio igit̄ dānatis ꝓsunt suffragia Itē dicit augu. scōm antisiodorū ꝙ pena arrij incerta est qz incertū est quot ꝓ doctrinā eius sunt subuertēdi. Si vero augeꝝ pena eiꝰ ꝙ male docuit cū hoies corrūpunt̄ per eiꝰ prauā doctrinā multo fortius diminuit̄ pena alicuius dānati cū p eiꝰ doctrinā bonā edificātur homies de⁹ em̄ ꝓmptior est ad miserendū ꝙ ad damnādū ꝓbat grego. eripuit tratanū de fortibus inferni z si ad preces vnius⁹ facti liberat⁹ est aliqs totaliter a penis inferni multo fortius ad ꝑces totius ecclie liberaꝫ ꝗs a parte pene sue. pbaꝫ suffragia facta. p illis ꝙ sūt i purgatorio impetrant acceleratione glie quare igit̄ nō eis ꝙ sunt in infernovalerent ad mitigatione pene nullum bonū irremunerandū. Sed iste dānatus mortaliter totā vitā suā vsq ad horā vltimā in qua peccauit benevixit z multa bona fecit. ꝓ quibus nō est remuneratus in ꝓsenti igitur remunerabitur in futuro z non in glia igit̄ in mitigatione pene debite sue culpe vnde etiā scōm ma. et doctores opa facta extra charitatē valēt ad minorē penam post mortē. ꝓbatur ꝓpositus ꝙ tenet hāc viā dicit ꝙ in vita sancti bzadani cōtinet ꝙ vidit quēdā incedentem per ꝓata etc. et cū queritur quare nō esset in inferno. Respondet ꝙ ad tꝑs habuit refrigerium ꝓpter bona ꝙ fecit invita sua. Cōtra cōclusionē videtur esse iob in inferno nulla est redēptio. Item ma. li. 4. di. 12. cap. 2. vbi ꝓius et est glosa augu. sup illo ꝓmo tess. quarto nolumus vos ignorare et ē. dicit nō est ambiguū ista. ꝑ deffe defunctis. Sz in talib⁹ ꝙ vixerūt ita ante mortē vt possint eis hec vtilia esse post mortē nā ꝙ sine fide operantē ꝓ dilectionē eiusq sacramētis de corpe exterūt frustra allis a suis hmōi pietatis officia impedimur cui⁹ dū esset pignore caruerūt nō miss sibi thesaurisātes sed irā. Dicit augu. vt allegat antisi. Si scirē patrē meū damnatū nullo modo orarē ꝓ ipo sicut nec ꝓ dyabolo ꝓbaꝫ si ecclia esset certa de aliquo viatore ꝙ damnareꝫ nō oraret ꝓ o igit̄ multo fortius non oraret ꝓ o aliquo damnato scito esse hmōi assumptū patet per augu. 12. de ciuitate dei cap. 23. vbi. dicit demū si de aliquibus certa esset ecclia vt ꝗ sunt illi ꝗ licet adhuc in hac vita constituti ꝑdestinati tamē sunt in eternū ire ignē cū dyabolo tā ꝓ eis oraret ꝙ nec ꝓ felso ꝓbatur suffragia non prosunt beatis igitur nec dānatis igitur cōsequētia tenet qz non minus meruissent bti vt ꝓ talia crescret eorū glia ꝙ illi vt minueretur eis pena Añs patet per aug. vt recitat ma. vbi ꝓius et est super epistolā ad hebreos. 12. Iniuria est ꝓ

Ꝓbatur ꝙ i ifernonul la sit pene remissio.

martire orare in ecclesia cuius debemus orationibus cōmendari. Itē augu. sup illud scōe corinthiorū quinto oēs nos manifestari oportet ante tribunal z ē. z recitat ma. vbi suffragia hmōi pro valde bonis sunt gratiarū actiones. Non autē dicit ꝙ ꝓpter hoc augeatur eorū gloria. ꝓbatur illi dicūtur valde boni ꝗ statim euolāt igitur a cōtrario sensu dicūtur valde mali ꝗ statim ad infernum descēdūt igitur. Ꝓbabat dicit aug. in eadē glosa et recitat ma. vbi supra nō igit̄ mortuis noua merita opantur cū eis aliqd boni operanꝫ sui ꝫ eoꝝ precedētibus ꝓnā ista reddūtur nā ista quisq̄s fumens vitā nisi qō in ea nō meruerit nō poterit habere post eā hec ibi. Sed ōns ꝙ ezechielē dicit ꝙ si auerteret se iustus a iustitia sua igitur et ē. igit̄ cū iste finaliter dānat⁹ auertit se a iustitia sua oēs iusticie eius nō recordabūtur amplius z ꝙ ꝓns nō reuelabitur per merita que ipse fecit in hac vita nec etiā per merita aliorū scōm auctoritatem augustini allegatam Ꝓbatur in inferno scōm quā titatē culpe est quantitas pene scōm illud ysaie. 27. in mensura contra mensuram cum abiecta fuerit iudicabit eā et mathei. 7. in qua mēsura mensi fueritis remetietur vobis et in apocalipsi quātū se glorificauit in delitijs ē. Sed ꝙ nulla suffragia facta ꝓ o dānatis minuetur eorū culpa igitur nec eorū pena. Cōfirmatur añs qz per aug. in enchir. In celo scōm quātitatem gratie mēsuratur ꝓportionaliter glia igit̄ in inferno pari ratiōe scōm quantitatē culpe mensuratur pena. Ad ꝓpositum concederēt illō. s. qaliqua pena infernalis posset esse totaliter insensibilis vbi daretur ꝙ omī pctō mortali cōmissiōis posset dari in duplo remissius nō esset pctm̄ mortale et etiā posset dari in duplo et sic in infinitum quorū quodlibet foret mortale Sed respōdet hic repperis ꝙ aliquod est mortale pctm̄ sicut est odiū dei ꝙ si esset in duplo remissius nō esset pctm̄ mortale. Et per hoc vlterius esset dicēdū ꝙ omnis pena debita odio dei vel alteri actui in gradu in quo eēt pctm̄ mortale esset satis possibilis. Sed hanc responsionē credo esse falsam qz intensior remissio actus nō variant speciem pctī z ideo scōm doctores nulla multiplicatio venialiū ceteris paribus equalet mortali possibile tamē esset ꝙ odiū dei ad indeliberatū tam vere ꝙ inter pretatiue non esset pctm̄ mortale ē i gradu remisso cum prius vere vel interpretatiue deliberatus in eodē gradu vel intensior esset mortale vel post tantum Ad. q. distinguēdū mihi videt de pena infernali eo ꝙ poterit sumi vel ꝓ obiecto actus vitalis qui sit dolor vel ꝓ o ipo actu primo modo nulla ē pena infernalis insensibilis qz eo ipo ꝙ aliqs actꝰ vitalis respectu alicuius obiecti esset in tali potentia illud obiectum cognosceret vel appeteret vel displiceret seu odiretur vt ita loquar non esset possibile ponere in potentia visiua visionem aliquā ita remissam quin per illā videretur illud cuius esset visio sicut obiecti Scōo dico ꝙ sic quia secūdum phm̄ de sensu et sensato z versus finē ꝓmi de celo z mundo contingit dare minimū sensibile vel maximū quod sentire non potest virtus data finita per se existēs ceteris paribus ita in ꝓposito eadem em̄ est causa vtrobiq. s. finitas virtutis potentie cognitiue vel appetitiue vlterius tamē credo ꝙ nullus moritur nec mori posset de lege cōi in mortali peccato ꝗto ab originali cui in inferno pena totalis sibi debita sit insensibilis quia licet voluntas absolute possit velle vel non velle tamē non est in eius ptāte ceteris paribus oīm velle habito duplo remissius vel nolle nā si vol et. vo let secūdum efficatiā causarū cōcurrētiū nūq aūt cause hmōi puta delectationis obiecti vel apprehensionis et ē. concurrūt vel cōcurreret precise in ea efficatia que voluntas eligere valeat habita plena deliberatione de eligendo vel non eligēdo vel nolle cui debeatur precise pena insensibilis secus aūt est si actu dat vel dabili posset exple ta deliberatione vera vel interpretatiua dari duplo remissior et qua druplo et ē. sicut ymaginatur prima ratio ad oppositā z cū hoc oporteret ꝙ quis omni pctō mortali dato posset in illa specie duplo remissius peccare. Iurta hoc notādū mihi videt ꝙ licet voluntas possit aliquando precise causare successiue partialr volitionē aliquā meditāte simplici apprehēsione ꝓportionaliter causata successiue nunq tamen hoc pōt quando ex plena deliberatione vera vel interpretatiua elicit nolle vel velle Et per hoc patet ad primā rationes ante oppositū q. ꝙ pcedit ex falsa ymaginatiōe ꝙ volūtas posset de lege cōi peccare mortaliter volēdo vel nolendo nullā partē illius actus ꝗ primo eēt pctm̄ subito causando vnde negatur assumptū. Ad scōm argu. bene possum credere ꝙ in purgatorio peruenturaliqs aliqs ad penā insensibilē ꝓ ius dicto. Sz in damnatis finaliter hoc nō credo qz ratione posset quis totaliter tolli vtrū aūt suffragia facta ꝓ dānatis finaliter valeant ꝓ eis vel non ad mitigationem pene nescio nec apparat⁹ posset moueri sufficienter ex verbis aug. vt patet ex dictis vel etiam cum dicit aug. vel vt tollerabilior sit ipsa dānatio intelligi potest per damnationē pena temporalis debita in purgatorio sicut etiā in euangelio sumitur damnatio ꝓ temporali pena cum dr neqs timet deū qui in eadem damnatione est secundū hoc esset intētio aug. quia talibus valeret vel ad hoc vt statim plenarie libera rētur a penis purgatorij vel ad hoc vt mitius intensiue vel intensiue se habeant etiam dici potest ꝙ aug. loquitur ibi disiunctiue. Ideo sufficit veritas vnius partis. s. ꝓme. Apparet tamen michi ꝙ si mitigetur pena finaliter damnatorum per suffragia eis facta nō erit secūdum remissiones eterne pene debita ꝓ o mortali bene tamen credo ꝙ mitigetur aliqñ z tā dem aliquādo tollatur ad dānatis pena ipsius debita ꝓ o ventalibus et etiam mortalibus ꝓ o quibus sufficienter contriti fuerint et absoluti z pena eterna quo ad hoc cōmutata fuit in eis in temporalem pōt etiam esse ꝙ pena eorū eterna ꝙ talia suffragia differreꝫ vsq ad tempus interpollareꝫ sicut supra visum est per visionem sancti brandani z et alias hystorias cōmunes. Et secūdum illud cōcedi potest glosa supradicta nō tamē quo ad hoc ꝙ ponit penā infernalē posse scōm legē dei cōem mitigari eternaliter scōs remissionē eternā intē siue per suffragia ꝙ eis facta nec est simile de indulgētijs q. mitigatio pene defunctorū est scōm legem iusticie. Sed mitigatio pene viuorū ꝙ indulgētias est scōm legē gratie papalis vel sacralis concessa que apud me est lex volūtaria et presūpta potius ꝙ scōm traminē tusticie cōseruata nec videt incōueniens ꝙ pena debita vni in terra dum viuit vel in purgatorio possit sibi de lege cōi eo viuēte per

Ad. 2. vide bñ an pena dānatorū possit remitti p suffragia.

Nota hoc de idulgentijs valeant.

Rnsio ꝑpa ad qstionē

tales idulgẽtias totaliꝛ relaxari si indulgẽtie tm̃ valẽt quãtũ sonant cuius cõtrariũ dicit ista glosa tũ qꝛ sepe indulgẽtia cõcedit de.7. vel 8ta parte pn̄ie intũcte. Sed relaxata septia septia resideꝛ nõ est septima penitẽtie iũcte tũ qꝛ si occurerẽt duo vel tres indulgentiarij ⁊ aliqs vere cõtritus et cõfessus mitteret simul et eadẽ volũtate singulis illud sub cuius cõditione cõceditur relaxatio septime non esset rationabile quin due septie totalis pn̄ie sibi relaxent̃ per vnũ q̃ per aliu igit̃ si daret simul septẽ talia sine oñi oꝛdine tota pena esset relaxata igitur pari ratiõe si successiue ymo foꝛtius qꝛ tũc ceteris paribꝰ haberet plures bonos actus meritoꝛios Et probaꝝ sicut pꝛius tactũ est nõ esset maioꝛ ratio quare minueꝛet pena damnati diminutione eterna p̃ suffragia huius q̃ pertalia facta p̃ beatis fiãr crescat eoꝝ glia qõ non cõcedit̃ fieri. Ex dictis pateꝛ ad tres pmas rationes ꝓ optimõe gloatoꝝ factas. Ad quartã factã ꝓ eadẽ opinione de arrio. Rñdeo sicut ⁊ antiqui. et pena accidentalis ⁊ nõ essentialis augetur cum videt descendere illos i infernũ q̃ sunt coꝛrupti p eius aduersã doctrinã ⁊ etiã glosa accidẽtalis et nõ essentialis sctõ augeẽ cuꝫ hoies cõuertũtur ꝓ coꝝ doctrinã scõm illud gaudiũ est ũcelo. Ad.5. põt dupliꝛ rñderi scõm antiqui. ymo q̃ nõ est sic̃ qꝛ bene permittit iustitia aliquem renouari a statu culpe ad statũ gratie in quo mereaꝫ et postea saluetur sed nõ permittit penã remitti post hanc vitã nõ remissa culpa etiã traianus nõ erat dãnatus finaliter ymo scõm ysidoꝝ ad vitã reuocãdus erat pꝛecibus beati gregoꝛij ⁊ multi reuocati sunt de moꝛte coꝛpis ad vitã ad pꝛeces sanctoꝝ q̃ foꝛte dum cesserunt in tali statu informes fidei vel ꝑpe finez fuerũt in aliquo ꝓposito merendi apud deũ licet insufficiẽti. q. possunt reuocari Ad sextam cõcedi põt cõclusio. Ad.7. dupliꝛ põt dici primo q̃ remũeratur ꝙ inꝑpolatione pene vel mitigatione tp̃alẽ Unde antiqui. posset dici q̃ bñ possunt ipetrare dilatione pene nõ q̃ est cõtra iustitiã dei quin dãnati ad momẽtum habeãt refugiũ sed q̃ diminuit̃ de pena supple eterna ⁊ nihil minuaꝫ de culpa hoc ẽ cõtra iustitiã dei hec ille. i. hoc nõ ꝓmittit diuina iustitia. Alio modo rñdet idẽ ⁊ bene q̃ iste q̃ fuit i charitate quasi ꝑ totã vitã ⁊ pro aliquo moꝛtali in fine vite. i. sue cõmisso eternaliꝛ dãnatur amplius meruit q̃ sibi retribuaꝫ invita sua sed nõ habebit istã gloriã quã meruit qꝛ destruxit ꝑ pctm̃ sequẽs meritũ suũ ⁊ radicẽ meriti. s. gratiã hec ille vnde eius iustitie dicit ezech. nõ recoꝛdabũtur ⁊ c̃. ꝓpter demeritũ et est sic̃ de isto sicut de aliquo qui colẽdo vineã alicuius meruit aliquos denarios ⁊ ante q̃ recipiat destruxit penitus qõ fecerat ⁊ tali non debetur qõ meruerat qꝛ destruxit meritũ suũ Ad octauũ dicẽdũ q̃ cõcluditur verũ scõm istũ modũ rñdendi. Ad argumẽta q̃ ꝓbant q̃ nullã oino mitigationẽ hñt dãnati. Dicẽdũ ad pmũ sicut rñdet ꝓpositiuꝰ q̃ in inferno nulla est redẽptio quãtũ ad liberationẽ totalẽ vel partialẽ eternã aliqua tamẽ est ibi quãtũ ad mitigationẽ pene modo pꝛe concesso. siliꝛ ad secũdum dr̃ q̃ frustra foꝛet ꝓ talibus oꝛare vt q̃ hoc totaliꝛ liberaꝛẽtur nõ tamen quo ad hoc q̃ eoꝝ pena aliqualiter mitigaretur dũ modo saltẽ meruerũt sic iuuari posse dũ hic vixerunt qꝛ hic oñe meritũ cõparaꝫ vt dicit augu. ꝓ illud ad tertiũ dicẽdũ q̃ isto casu posito nõ oꝛaret ꝓ eiꝰ deliberatione totali sed ꝑ mitigatiõe pene nõ hic foꝛte diceret aug. sed tm̃ dũ vixerat tm̃ boni meruit q̃ meruit talibus quo ad hoc posse iuuari quod tm̃ nõ meruit oꝛa bolus ymo ad hoc quo ad posse. Ad quartũ dicẽdũ q̃ cõcluditur verũ pꝛiꝰ cessum. Ad quintũ dicẽdũ q̃ ꝑ valde malos intelligẽdi sunt illi q̃ scõm hanc vta qui dũ vixerũt fuerunt ita mali q̃ nec talia bona fecerũt vnde mereb̃antur modo ꝓdicto posse iuuari. Ad sextũ dicendum q̃ tales iustitie nõ recoꝛdabuntur quo ad remunerationẽ vite eterne sed tp̃aliꝛ possũt post hãc vitã remũerari. Ad septimũ cõcluditur vnũ verũ ꝓter cõcessũ. Scidẽdũ est tm̃ de ꝓncipali q̃sito q̃absolute loquẽdo nulla est pena insensibilis. Et cum aꝛ. q̃ quoltibet pctõ moꝛtali vato põt dari in duplo remissius ⁊ quadruplo c̃. igit̃ ꝓportionaliꝛ ẽ de pena cõcedit̃ sed ex hoc nõ sequit̃ q̃ debit̃ pena insensibilis qꝛ cõfoꝛmiter sicut posset dari pẽa remissioꝛ sicut et põt dari potentia in ꝛceptiuitate pfectioꝛ loquẽdo tm̃ de lege oꝛdiata dicẽdũ est q̃ no q̃libet moꝛtali pctõ dato vel dabili posset dari in duplo remissius tã quo ad culpã q̃ etiã ad coꝛrespõdẽtẽ penã. Itẽ de alio pctõ pꝛetacto scidũ est q̃ satis cõiter teneꝫ partis. q̃ damnatus nulla ꝓsint suffragia in aliquo qꝛ totũ meritũ eoꝝ si qõ habuerunt destruxerũt vt pꝛetactũ est ⁊ licet eoꝝ accidẽtalis pena augeaꝫ nulla tm̃ pena eoꝝ minuit̃ nec ꝑ suffragia nec ꝑ sacramẽta ecclie nisi foꝛte deꝰ gratiose diꝑposuerit ꝓ aliqbꝰ quãdã interpolationẽ vel etiã qñqꝫ ad tps dilationẽ ãteq̃ mittaꝫ ad penã. Et sicꝫ hoc diceꝛet q̃ pena eis debita ꝓuentali vi inquã ꝑ vnã pꝛioꝛẽ cõtritionẽ mutata fuerit ẽna si mãsissent in charitate nec mitigabit̃ nec tollet̃ qꝛ eis nõ remittet̃ culpa uentalis cũ sint extra charitatẽ ⁊ pꝛecluserint sibi viã remissioꝛis culpe igit̃ nec tollet̃ nec remittet̃ pena debita ꝓ culpa. ¶ Dices cũ talis pena infligẽda ꝓuentaliter dicit eternaliꝛ sit certi gradus sequit̃ q̃ in casu tãta pena infligeret ꝓuentali sicut ꝑ moꝛtali cõcedit̃ q̃ quo ad gradũ pene nõ aũt quo ad eiꝰ spẽm vel fugibilitatem. ¶ Aliter dr̃ concedẽdo q̃ simpliꝛ qꝛ alias vnus tenuit rñdẽdo pariter q̃ q̃libet pctm̃ de sui natura inquãtũ pctm̃ esset moꝛtale ⁊ malicie infinite mereꝛet penã eternã ex gra tamẽ diuina esseq̃ aliqua pctã sunt venialia q̃ nõ grauiter deꝰ iputat in pꝛesenti vita nec etiã post hanc vitã dũ modo hõ maneat in tali diꝑsõe q̃ dimittaꝫ sibi culpa. s. duꝫ modo recedat in charitate. ¶ Si aũt dũ hic viuit finaliꝛ pꝛecludit sibi hãc viã ⁊ decedit extra charitatẽ eo ipso mereꝫ sibi nõ dari venia de aliqua culpa in qua manebit et per q̃s nec mitigari penaꝫ coꝛrespondentẽ culpe.

Ex dictis ꝑ ad tres rones ꝓbãtes penã infernalem remitti.

Ad.4. ꝓcedit̃ q̃ pena accidẽtalis dãnatoꝝ augetur.

Ad.5. vide de traiano.

Ad.6.⁊.7

Ad argu. q̃ ꝓbãt q̃ dãnati nullã hñt mitigationẽ pene

VErũ sit maxima gloria possibilis beato q̃ sic-qꝛ quelibet potentia btificabilis est solum finite beatitudinis capax. Contra quacũqꝫ beatitudine alicuius speciei repletur creatura btã adhuc posset repleri tanta nobilioris spẽi nec est status beatitudinũ possibiliũ recipi in hoc btõ c̃. Conclusio pꝛima nõ est aliqua btitudo vel gloria maxima possibilis in beato in quauisvna spẽ beatitudinis vel gloꝛie tũ qꝛ repleta creatura intellectuali tali btitudine nõ plus repugnat sibi miraculose aliã pꝛioꝛi equalẽ recipere aliꝰ equale miraculose scõm extensionẽ vt patet. q. pꝛima pꝛimi. cõclusio .i.

¶ Tũ qꝛ dato q̃ hec creatura intellectualis demõstrata possit sic repleri q̃ nullã potẽtiã posset simul recipe intẽsioꝛẽ qꝛ cũ oi tali natura possit fieri natura intellectualis nobilioꝛ q̃ posset plus recipe igit̃ adhuc sequit̃ q̃ pꝛima gra nõ est receptibilis in btõ. Scõa cõclusio q̃ de magnitudine pfectiõali q̃ nõ est aliqua gra optia possibilis btõ tũ qꝛ omni creata gra receptibili in btõ petro est vna i duplo nobilioris spẽi totidẽ graduũ i sua spẽ receptibilis in eodẽ sicut oi liquoꝛi possibili i hoc vase ⁊ c̃. Tũ qꝛ si esset dare optimã receptibilẽ in btõ ꝑ causã iã dictã in scõo arg. pꝛioris cõclusiõis. ¶ Cõtra ista dubitaꝫ ꝓmo q̃ si aia btã petri non posset ꝑ potẽtiã aliquã ita pfecte videre deũ quin adhuc pfectius si deo placeret pfectioꝛẽ in eo, ꝓducere visionẽ sequit̃ q̃ deꝰ nõ posset de potẽtia sua absoluta hoiem vel angelũ creare cũ tãta visione btifica quin posset ista virtꝰ plus videre. i. magis btifice nõ aucta eiꝰ capacitate falsitas, ꝓbat̃ qꝛ tũc ista potẽtia visiua esset infinita ita q̃ deꝰ posset facere visionẽ infinitã in eo. ¶ Rñdeo cõcedẽdo pꝛimũ ꝓñs et negãdo scõam ꝓñam. s. q̃ potẽtia visiua esset infinita ⁊ q̃ deꝰ posset facere in ea visionẽ infinitã nisi sumereꝫ infinitũ sincaꝛ. et tũc concederetur. Scõo dubitatur cõtra rationẽ meã qꝛ arguebã in. p. q. pꝛimi q̃ sicut simul posset deꝰ miraculose ponere duo coꝛpa in eodẽ loco et c̃. qꝛ hec rõ nõ plus concludit nisi q̃ quacũqꝫ gra vel visione posita in aia petri vel in angelo posset deꝰ in illa vel i illo huiꝰ duplũ accidẽs facere et quadruplũ ⁊ sic i infinitũ qõverũ est scõm istũ ma. q̃ cõtra me arguit. ¶ Sed ex hoc nõ sequit̃ q̃ huiꝰ accidẽs duplũ foꝛet dupla gra vel visio isti aie nec sequit̃ ista aiam ꝓpter hoc acceptari ad duplã btitudinẽ nisi ꝓportionaliꝛ augereꝫ eiꝰ virtus visiua defficit igit̃ reducto ibi facta a siliq̃ aũt nõ oporteat tale accidẽs duplatuꝫ esse duplã visionẽ ꝓbat̃ ex hoc q̃ tale accidẽs posset poni in lapide ⁊ ibi nec foꝛet gra nec visio. ¶ Itẽ arg. pꝛimũ nõ plꝰ ꝑbat nisi q̃ cũ forma huiꝰ receptibi in aia petri possit deꝰ duplã in ipa, ꝓducere. ¶ Sed ego habeꝛẽ adhuc ꝑbare q̃ tali dupla posset aia etiã informata ad plus q̃ pꝛima replẽte ¶ Hic aũt nõ ꝓbatis qꝛ licet vltra oẽ accidens qõ est in ea possit recipere sicut subiectũ accidens in duplo intensius tñ virtus eiꝰ actiua nõ patitur intensioꝛẽ visionẽ pꝛima replẽte et ipa potẽtia non aucta qꝛ aia nõ repleꝫ visione dei ꝑ se loquẽdo nisi ita pfecte videat deũ sicut sibi est possibile q̃ quacunq̃ potẽtiã actiuã ipa actuitate nõ aucta sicut nunq̃ est aia plena gra ꝑ se loquẽdo de gravt gra est nisi tãtã habeat qua accepta sit ad tãtã visionẽ beatificã qua maioꝛẽ nõ possit hr̃e nõ aucta capacitate ⁊ nõ facta ista virtute potẽtioꝛe advidẽduꝫ deũ beatifice etiã de quacũqꝫ potẽtia ꝓbat̃ si sola receptatio naturalis cõpeteret aie btẽ respectu visionis beatifice ita q̃ hec pꝛescia esset causa videndi clariꝰ ⁊ beatius hr̃e. s. huiꝰ actus in visione aie intellectiue sicut dicimꝰ locũ repleri coꝛpe ex eo q̃ hẽt passiue infra latera sua coꝛpus tũc bene iret ad ꝓpositũ. Sed assumptũ est irrationale qꝛ tũc lapis vl̃ postis posset esse btũs cũ possit recipe subiectiue talẽ rem. ¶ Ad illud dubitũ q̃ istud exẽ plũ satis valet ad declarandũ ꝓpositũ licet non sit idẽ rem ista q̃ est visio esse rẽ talẽ et essevisionẽ eo q̃ si talis res ꝓdiuina potẽtia fieret sine subiecto posset nõ esse visio siliꝛ et licet nõ sit idẽ rẽ q̃ est gra esse talẽ rẽ ⁊ esse gratiã nec etiã sit idẽ eã eẽ talẽ rem informatẽ narurã beatificabilẽ vel gratificabilẽ et esse gratiãvt, ꝑbaut di. 17. pꝛimi tũvt ꝓbaut di. p. q. 3. pꝛimi. ¶ Impossibile est rẽ illã que nata est esse visio vel cognitio informare potentiã cognitiuã cui ipa nata est esse visio vel cognitio quin eo ipo ipsa sit visio vel cognitio q̃ hoc ad suũ pꝛimũ argu. cõcedo sibi de gra q̃ nõ oporteat q̃ ipa sit gra etiã si informet qꝛ gra non est gra nisi exaceptatione dei. ¶ Sz de visõe dico q̃ ipa nõ posset nõ esse visio dũ informat potẽtiã cui põt esse visio ⁊ si dupla informet potẽtiã visiuã tale ẽ eo ipo erit visio dupla et tñ si ponereꝫ in poste et c̃. dico q̃ hoc nõ est cõtra me vt ꝑ ex dictis. Itẽ apud me i hoc est falsissimũ q̃ illa res q̃ est visio beatifica posset recipi in poste subiectiue nã hoc nõ ẽ possibilius q̃ q̃ angelus deal beẽ per idẽ ꝑ ad oia. ¶ Scidũ tñ q̃ via alterius apparet in pꝛedictis de secundo dubio magis videl cõsona veritati de hoc vide notata in p. q. plogi ⁊ plura alia ponit li. 1. Ad ltũ etiã mihi videl dicẽdũ q̃ aia nichil agẽte sed solo deo ipa possit simul cũ hocvidere ⁊ itelligere nec auderẽ cõtrarij tenere cũ etiã scõs phiam intelligere sit quoddã pati ⁊ dato q̃ aia ageret visionem suã idẽ sequitur. ¶ Et sic finis ¶ Gratias igitur ago tibi dñe hiesu xp̃e q̃ dixisti ꝓ os sãcti io. puer turi. ¶ Ego sũ alpha et o. pꝛim⁹ ⁊ nouissimus pꝛincipiũ et finis. qm̃ tua gratia pꝛeueniẽte ⁊ cooperãte ad hoc opusculi de lectura sentẽtiarũ ade cõscripti a pꝛincipio vsq̃ ad finẽ me ꝓducere dignatus es ⁊ qꝛ scribẽdo ⁊ studẽdo de meritoꝛiatoꝛis peruẽtũ est te duce ad gloriã beatoꝝ quã a lõge videm⁹ quaꝛ ab hoc mari salutamus ad quã ab hac valle suspiramus ⁊ mittimur ut lachrimis si quo modo ad eã peruenia⁹ q̃s igitur spes humani generis hiesu xp̃e deꝰ de deo refugiũ nr̃m ⁊ virtus solamẽ vnicũ nostrũ quẽ a longo quasi stellã matutinã et solez iusticie vix lachrimatibus oculis i littoꝛe celestis patrie nos expectãtẽ videmus guberna nauẽ nr̃aꝫ dextera tua clauis crucis tue ne pereamus in fluctibus da nobis q̃s dñe hiesu inter Sillam et caribdim iter tenere mediũ vt vitijs ⁊ erroꝛibus ac vniuersis piculis euitatis salua naui ⁊ mercibus securi quenia⁹ ad poꝛtũ. ꝑ te hiesu xp̃e saluatoꝛ et gubernatoꝛ noster q̃ cũ patre ⁊ spũ sãcto viuis et regnas deus ꝑ oia scla sclꝯ. Amen.

¶ Finito libꝛo sit laus ⁊ gloria xp̃o.

¶ Finis quarti.

¶ Hic finẽ accipit egregiũ opus Ade i quattuoꝛ libꝛos sentẽtiarũ impressioni datũ cura et opera Johãnis barbier impreſſoris: impẽsisq̃ honestoꝝ viroꝝ Johãnis petit Johannis grãion ⁊ ꝑoceti le pꝛeux huius alme parisiensis academie bibliopolarũ in lucẽ pꝛodũt a vitioꝝ labeculis quibus scatebat expunctũ solertissima industria diserti mi magistri nostri Johãnis maioꝛis ipsius Ade cõterranei anno dñi. 1512. ktio nonas aprilis.